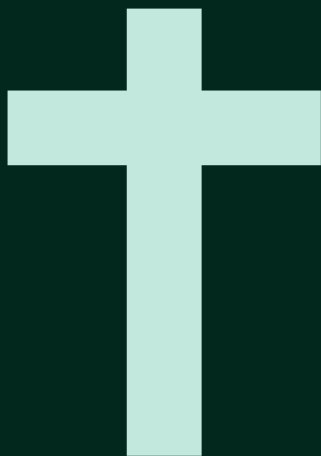

Deus ekawẽntup Kawẽn
iisuat ekawẽn

New Testament in Mundurukú (BR:myu:Mundurukú)

Deus ekawẽntup Kawẽn iisuat ekawẽn New Testament in Mundurukú (BR:myu:Mundurukú)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mundurukú

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mundurukú [myu], Brazil

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mundurukú

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
82289dff-6b79-5335-974c-563b93a888ae

Contents

Mateus	1
Marcos	73
Lucas	115
João	184
Atos	237
Romanos	311
1 Coríntios	343
2 Coríntios	373
Gálatas	393
Efésios	405
Filipenses	416
Colossenses	423
1 Tessalonicenses	431
2 Tessalonicenses	438
1 Timóteo	442
2 Timóteo	451
Tito	457
Filemom	461
Hebreus	463
Tiago	487
1 Pedro	495
2 Pedro	504
1 João	509
2 João	517
3 João	518
Judas	520
Apocalipse	523

JESUS CRISTO MUWĒĜAP EKAWĒNTUP—MATEUS EMUDUPMUBARARAKTUP

¹ Kuyjeayũ Jesus Cristo diwatwat. Ixe Jesus tiwat ijop'in ma Davi dak, Abraão dak. Ixe Davi Abraão naxeġebit osunuy. Kuyjeayũ osodop ip. Tobuyũ osodop ip. Ite diwatwat ma. Ibũrũ ma osodop ip: ² Isaque ebay Abraão osunuy. Jacó ebay Isaque o'e. Judá ebay Jacó osunuy—Judá kitpiyũ ebay dak. ³ Peres ebay Judá osunuy, Zera ebay dak. Ixi Tamar osunuy. Esrom ebay Peres osunuy, Zera ebay dak. Ixi Tamar osunuy. Esrom ebay Peres osunuy. Arão ebay Esrom osunuy. ⁴ Aminadabe ebay Arão osunuy. Nasom ebay Aminadabe osunuy. Salmom ebay Nasom osunuy. ⁵ Boaz ebay Salmom osunuy. Raabe Boaz xi osunuy. Obede ebay Boaz osunuy. Obede xi Rute osunuy. Jessé ebay Obede osunuy.

Imĕn o'e. 14 em osodop—14 gerações osodop.

⁶ Davi ebay Jessé osunuy—kuyibit kukukat ebay. Salomão eba y Davi osunuy. Urias tayxibuk Salomão xi osunuy. ⁷ Roboão ebay Salomão osunuy. Abias ebay Roboão osunuy. Asa ebay Abias osunuy. ⁸ Josafá ebay Asa osunuy. Jorão ebay Josafá osunuy. Uzias ebay Jorão osunuy. ⁹ Jotão ebay Uzias osunuy. Acaz ebay Jotão osunuy. Ezequias ebay Acaz osunuy. ¹⁰ Manassés ebay Ezequias osunuy. Amom ebay Manassés osunuy. Josias ebay Amom osunuy. ¹¹ Jeconias ebay Josias o'e, Jeconias kitpiyũ ebay dak.

Imĕn Josias o'e, itakomaayũ Israel naxeġebitbit tujowatwan pima Babilônia eipi be. Imĕn o'e dak. Wara'at 14 em osodop—14 gerações osodop.

¹² Tujowat puje, Salatiel ebay ixē Jeconias osunuy. Zorobabel ebay Salatiel osunuy. ¹³ Abiúde ebay Zorobabel osunuy. Eliaquim ebay Abiúde osunuy. Azor ebay Eliaquim osunuy. ¹⁴ Sadoque ebay Azor osunuy. Aquim ebay Sadoque osunuy. Eliúde ebay Aquim osunuy. ¹⁵ Eleazar ebay Eliúde osunuy. Matã ebay Eleazar osunuy. Jacó ebay Matã osunuy. ¹⁶⁻¹⁷ José Maria itop osunuy. Jacó Maria itop ebay osunuy. Jesus Maria'it osunuy. Cristo i ibutet, ixē Jesus putet.

Imĕn o'e dak. Warara'at 14 em osodop—14 gerações osodop. Ibũrũ ma Jesus tobuyũ.

¹⁸ Jesus Cristo kapap. Jesus xi José wadip osunuy. Maria i ibutet osunuy. Yukreġ o'e, jewebumũn awap. Deus biōġbuk o'ġu'ukreġ.

¹⁹ Yukreġ puje, José iboam itaybit o'e. Icĕmat osunuy José. Maria musũšn pin ġu osunuy ibaripyũ etabun. Imĕnpuye José ibu'u osunuy jewebumũn. Iba'arĕm suiwat ojuy.

²⁰ José bit ijop i'e pin pima, Deus ekawĕn tojtjtot'ukat ma oajĕm José kay, jexeyxey bima.

— José! — io'e. — Davi diwacat ĕn! Epararam ġu juy Maria eju jewebumũn ām—ewadip eju. Deus biōġbuk Xipan o'ġu'ukreġ. ²¹ I'it je'kap—āġokatkat'it'it. Ibuten Jesus i esubutetmōġ. I'it puten. Judeuyũ bewi ikĕrĕat ju'uk je'e ipiat'ajoap puxim — io'e—Deus ekawĕn tojtjtot'ukat o'e José be.

²² Soat ijop o'jebapuk. Deus o'e jekawēn muwēnuwēn'ukayū be iap taḡ o'jebapuk. ²³ Imēn ixē o'e apēn Deus o'e iap taḡ:

Eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop. Ayacat yukreḡ je'e. Ayacat i'it je'kap. Aḡokatkan je'e. Yaypan'isuat je'it ḡukap. Emanuel i ibuten je'e, i. (Emanuel o'e Deus omuy wuyweju.)

²⁴ Jewurūḡ puje, José o'e soat Deus ekawēn tojtjot'ukato'e cebe. Deus ekawēn taḡ José o'jewebumūn Maria eju. ²⁵ I'it kap awap, o'jepo ḡu buk ceweju. Maria'it o'subutetmōḡ Jesus i, ikap puje.

2

¹ O'kap Jesus Belém ka be, Judéia eipi be. Gebuje itaybit cīcāyū oajēm Jerusalém ka kay. Kasopta jujuap itaybit cīcā ip. Herodes Judeuyū kukuk'ukat pima, oajēm ip. Kaxijēmap eipi bewi oajēm ip.

² — Poce bekicat omuy? — io'e ip. — Xeku Judeuyū kukuk'ukan em—ixē bekicat. Kasopta ocetajojo oceka be—kaxijēmap eipi be. Tawaru ma o'jedaebapuk. Imēnpuye ocetaybit bekicat o'kap iam. Ya'ōbacaat xeku. Ocajēm ixē mubuyxi am — io'e ip. ³ Imēnpuye Herodes yaḡuybabi'ūm o'e, Jerusalém ka watwat tak.

⁴ Judeuyū epaiyū kukukayū o'tomuwā Herodes. Moisés ekawēn imuytaybitbin'ukayū dak o'tomuwā ixē. O'je'awero ip Herodes kay.

— Poce Deus emunaē je'kap? — io'e cebe ip.

⁵ — Belém ka be, Judéia eipi be — io'e ip Herodes pe. — Imēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat kuy tupmubararaḡ o'e—Deus ekawēntup.

⁶ Kuy o'e:

Belém ka bewi eykukukat omuyku—Judá eipi bewi. Imēnpuye iboceayū je'e iboap ika muboḡuboḡ. Eykukukat Israel naxeḡebitbit mujum je'e. Imēnpuye ikaboḡ je'e iboka, i.

Imēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat kuy tupmubararaḡ o'e—Deus ekawēntup — io'e ip.

⁷ Gebuje Herodes itaybit cīcāyū o'tomuwā—kaxijēmap eipi bewiayū. Iba'arēm o'tomuwā. Oajēm ip, o'tomuwā buye.

— Puju ixē kasopta o'jedaebapuk kabi be—eyeipi be? — i biḡ ma o'e—Herodes o'e.

Kasopta muwēnuwēn o'e ip Herodes eju.

⁸ — Epeju Belém ka kay — Herodes o'e cebe ip. — Bekicat kudadam cīcā epeju. Tobuxik puje, ixē awēḡ cuy epeyawēḡmuwēn owebe, owebe ijo am, ixē mubuyxin am — Herodes o'e itaybit cīcāyū be.

Herodes pit bekicat mubuyxin ojuy ḡu.

⁹⁻¹⁰ Herodes ekawēn co buje, o'jēm ip. Belém ka kay o'ju ip. Cucum pima, kasopta o'ju cewap ip. Icoḡcok cīcā ip o'e waram, tajojom puye. Cum. Cum. Cum. O'jedaecū. Bekicat tuk'a ase o'jedaecū.

¹¹ Oajēm ip uk'a kay. Oōm ip.

Gebuje bekicat o'jojojo ip. Ixi eju osunuy bekicat—Maria eju. O'jēḡ'aecōḡcōḡ ip bekicat topabe, imubuyxin am. Jebubut mūn'a o'yadomudip'uk ip. Iubun o'ḡūm ip Maria be. Ouro o'ḡūm ip. Darut'a o'yaūm ip. Tade'oatup o'tupūm ip—mirradup. Soat o'ḡūm ip bekicat peam.

¹² Xet. O'jexeyxey ip, jexet pima.

— Epeyepit ḡu juy Herodes kay — Deus o'e cexey bi. Imēnpuye o'jepit ip jeipi kay wara'at e daḡwi ma.

¹³ Itaybit cīcāyū ijēm puje, Deus ekawēn tojtjt'ukat o'jebapuk José kay—Maria itop kay. Ixet pima, jexey bi o'jebapuk. O'jekawēn José eju.

— Ecenapōn cuy Egito eipi kay — io'e José be. — Bekicat etujupa'um, ixi dak. Bomaku epesop cuy — i'e'em cebe. — Ajēm puje, epesop cuy Egito eipi be, Herodes bekicat kudadam puye. Ixe kudadam je'e yaokam — io'e José be. — Emukuyjo buje, epeju juy Egito eipi bewi — io'e Deus ekawēn tojtjt'ukat.

— Hm hm — José o'e.

¹⁴ O'jenapōn. Egito eipi kay o'ju ip. Bekicat o'tujupa'um ixima dağ, ixi dak.

¹⁵ Oajēm ip. Osodop ip Egito eipi be Herodes itait pima, osodop ip. Ce'ū buje, o'jepit ip jeka be.

Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat cuk adi o'jekawēn kuyjeayū be.

Egito eipi bewi okpot otomuwā, i juk o'e Deus, io'e.

Imēn Deus o'e. Ipot muwēnuwēn o'e. Jesus muwēnuwēn o'e. José itait pima, Deus ja'ō mucūğ ām o'ğugē.

¹⁶ Wara'at e dağ itaybit cīcāyū epit puje, Herodes itaybit o'e je-muğuykuku iam. Cekay ip itakoma jījā o'e. Te'e ma o'e.

Kuy bima kasopta o'jedaebapuk—xepxep koato bima. Iboam osunuy itaybit Herodes. Imēnpuye jebekitkit o'ğuju xepxep koatoayū yaokam, pūğ koatoayū dak yaokam. Kap'isuat tak ip o'yaokaka.

O'ğuju Belém ka be—Belém ka tēğ ma dak. ¹⁷ Imēn Deus tak o'ğugē. Ja'ō mucūğ ām o'ğugē. Jeremias kuyje imēn kawēnwēn o'e Deus a'ō dağ.

¹⁸ Kuyje Jeremias o'e:

Raquel o'ya'ījojo ip—Rama ka becat. O'tōtōn cīcā Raquel ya'ōberen. Iğuycūğ cīcā o'e ixe. Iba'ore iboceayū be Raquel mucok am. Bek-itkit'ūm'ūm kay o'tōtōn. O'tōtōn jenaxegebitbit oe'ū'ū buye, o'ğuy'ūm puye, i juk o'e Jeremias Deus a'ō dağ.

¹⁹ Herodes e'ū buje, Deus ekawēn tojtjt'ukat waram o'jebapuk José kay. Ixet pima jexey bi o'jebapuk. Egito eipi be o'jebapuk.

²⁰ O'jekawēn José eju.

— Kuy oe'ū ip—bekicat aoka pinayū — io'e cebe. — Bekicat etujowat, ixi dak. Israel eipi kay epeju juy — io'e José be.

— Hm hm — José o'e.

²¹ Aripit. O'jepit Israel eipi kay. Bekicat o'tujupit, ixi dak. O'jepit ip.

²² Imēnpit iparara o'e José Herodes ipot puxim—Arquelau buxim. Judéia eipi kukukan o'e Herodes'ūm tieğ Arquelau. José iboam itaybit pima, iparara o'e Judéia eipi be jajēm am. Galiléia eipi be o'ju ip José jeparara pibun. O'ju ip, waram ma jexeyxey buye.

— Eguy ğu juy Judéia eipi be — Deus o'e José be, jexeyxey bima.

²³ Oajēm ip Nazaré ka kay. Osodop ip Nazaré ka be, Judéia eipi be. Imēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū juk o'e ip bekicat muwēnuwēn pima.

Nazaré ka wat je'hapuk xeku, i.

Soat ma apēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū o'e iap tağ o'jebapuk. Imēnpit soat etabun xipat'ūm cīcā osodop ip—Nazaré ka wat.

3

¹ Gebujeat kabia João Batista o'ju. Judéia eipi be o'ju—Jordāodi be—uk'a'ūmat pe. O'ju, Jesus Nazaré ka be bima. Ipi juacat mutaybitbin oeku ixe João.

² — Epeyepere juy ikērēat muḡēḡēap. Deus soat kukanap kabia jajēm dao ma. Deus a'ōbi ijoceyū wuju am jajēm — io'e ipi juacat pe.

³⁻⁴ Camelodap muḡēḡē osunuy João doti. Jekpumūnpu dak ixee muḡēḡē osunuy. Ixat osunuy arobidadek puximat, eit kogūnpi daḡ tak.

Kuyje Isaiás ixē João muwēnuwēn o'e Deus a'ōbi Israel naxeḡebit pe.

Aḡokatkat jewāwāwām uk'a'ūmat pe, i. Imēn jewāwām: “Soat e juy epesuemukacūḡ wuykukukat ajēm ām,” i. “Ie juy epesuemudim cekū am,” i, io'e.

Imēn e'em Isaiás emudupmubararaktup.

⁵ Gebuje isu ma Jerusalēm ka watwat o'ju ip João kay. O'ju João ekawēn a'ḡjo am. Soat Jordāodi wābu korerenayū dak o'ju, Judéia eipi beacat tak.

⁶ Soat ip o'jewemubatatisasan Jordāodi be. O'jewemubatisasan João be. O'ḡubatisasan ixē João.

— Deus etabun ikērēat kuḡ oceju. Imēnpit ikērēat epere pin oce'e. Imēnpuye ocemubatisasan cuy ece — io'e ip João be.

Ijop ekawēn muwēnuwēnayū o'ḡubatisasan João. ⁷ Fariseuyū cucum o'e ip jewemubatisasan Jordāodi be. Saduceuyū dak cucum o'e ip.

João o'jekawēn cebe ip—Fariseuyū be, Saduceuyū be dak.

— Deus xewi eyenapōn pin, eykay itakoma buye. Eyenapōn pin ikērēat ipi cīcāat puxixim. Abu jeymukūyjo eyenapōn ām? — io'e. — Puybu'it'it buxim eyju. Wuye'ūap mubapukatpu buxim eyju — io'e. — Apēn puybu o'jenapōn wuykat pewi wuykat mupik pima, imēn tak eyenapōn pin Deus o'supī'ajoat pewi — io'e. ⁸ — Cūḡ ma juy epeku soat etabun. Ikērēat cuy epeyepere — io'e.

Imēn soat itaybit e'em iḡuycūḡ cīcā ip ikērēat e'e buye iam, ḡasū cūḡ ma je'ku ip iam tak.

⁹ — Tūibe Deus ipiat supī'ajoat ḡu wuywebe, wuyju Abraão naxeḡebitbit puye iān purut eyju e'em — io'e João cebe ip. — Cedaḡ ḡu eyju jewaḡuydadam. Iba'ore ḡu Deus pe wita'a muwexat am Abraão naxeḡebitbiyūm, jekay kūyjobitayūm — io'e. ¹⁰ — Gaxīn ma o'a kukat jajēm ya'a'e'ūmat'ip takat am, yop xik am daxa be — io'e. — Ixe buxim Deus tak ḡaxīn ma ipiat supī'ajoat kūyjobit'ūmayū be, eywebe — João o'e.

¹¹ — Wara'acat omuyku onomuju. Ixe obodi ma ya'ōbuyxi. Soat podi ma ya'ōbaca. Ōn pit ajo peḡap ḡu cebeam? Cedaḡ ḡu kuka oce ixē a'ōbuywatwat'ukan, obog ḡu buye. Ōn ma eymubatisasan idibi be. Ixe bit Deus biōḡbuk ḡuōm eywebe, ya'ō daḡ eyeku am. Apēn daxa be taixee mupik, imēn tak Deus biōḡbuk pe ikērēat ḡuy'ū. ¹² Wuyju taixee xixiḡ tumūntata mujēm ām taixee bewi. Tumūntata muxipanpan wuyju tamūn'a be. Taixee mupikpiḡ daxa be. Imēnpuxim Deus kūyjobicayū muwajējēm kūyjobit'ūmayu xewi. Kūyjobicayū ixē xe jeedop soat em. Kūyjobit'ūmayū bit soat em ipiat supī'ajojo — João o'e cebe ip—Fariseuyū be, Saduceuyū be dak.

¹³ Jesus oajēm Jordāodi be, ixē jemubatisaan João be. João bit ibu'u o'e Jesus mubatisasan.

¹⁴ — Okay du ejut? — João o'e Jesus pe. — Ōn ḡu bit. Ēn acā juy ece omubatisan — io'e João Jesus pe.

¹⁵ — ḡasū ma — io'e João be. — Omubatisasan cuy ece. Imēn cuy ace, cūḡ ma wuyeku am Deus etabun.

— Xipat — João o'e.
O'ḡubatisan.

¹⁶ Idibi bewi o'jeu Jesus. Kabi ma o'jekoce. Pukaso jo'iat o'jojojo pupum—Ibiōḡbuk xipacat. Jesus kay oajēm. Oōm Ibiōḡbuk xipacat cebe—Jesus pe.

¹⁷ Gebuje Deus o'jekawēn kabi bewi.

— Ite okpot—wemukukpinput — io'e. — Soat em ocokcok cīcā cekay — Deus o'e.

4

¹ Gaxīn ma Ibiōḡbuk xipacat Jesus o'tujowat uk'a'ūmat pe. O'tujowat, ibiōḡbuk kērēayū kukukat pe ibuyxijo am. ² Uk'a'ūmat pe osunuy Jesus ade kabia—40 kabia. 40 ixima dak osunuy. Jekōnkōn ḡu osunuy. Repi'ajojom cīcā osunuy.

³ Ibiōḡbuk kērēayū kukukat oajēm Jesus kay.

— Jesus — io'e. — Deus ipot ēn pima, a'ōbi ma wita'a juy eyamuwexat pāo'am, ere jījā buye — io'e.

⁴ — Ap! — io'e. — Imēn e'em Deus ekawēntup:

Wuyetabēḡ wuyxat o'om puye ḡu—Deus wuymutaicin puye, i. Wuyju jekukum, Deus a'ōbuyxi buye acā, i — io'e Jesus.

⁵ Gebuje ibiōḡbuk kērēayū kukukat Jesus o'tujowat Jerusalém ka be, Deus a'ōbi ika xipacatka be.

Deus eju kawēnwēnap'a kay oajēm ip—yaboḡat'a kay. O'jeu ibo uk'a jeje. Uk'a yaberenat'a o'yadop. O'jomōḡ ibo uk'abi jeje.

⁶ — Ēn Deus ipot pima, ecewemuy'at ijop'abi jejewi ipi ju — io'e. — Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus ekawēn tojtjt'ukayū ḡuju xipan ekuk am, i. Ixeyū jeak ekay wita'a be ei mucakcakap puxim, i — io'e.

— Imēn e'em Deus ekawēntup — io'e Satanás. — Deus ekawēntup tomuju ecewemuy'at — io'e.

⁷ — Ap! — io'e Jesus.

“Cēm paxi Deus ja'ō daḡ e'em?” i'ūmḡu juy epe'e, i — io'e Jesus.

— Imēn tak e'em Deus ekawēntup — io'e Jesus.

⁸⁻⁹ Gebuje ibiōḡbuk kērēayū kukukat Jesus o'tujowat co'a kay—yaberenat'a kay.

Ibocewi soat o'ḡubapuk Jesus pe. Jebacaap, ipi juacat, ipi juacat muju'ukayū; soat ip o'jojojo. Idip cīcā ma osodop ip. Ixe biōḡbuk kērēat kukukat ja'ōbuyxi ojuy Jesus pe. Imēnpuye ixē o'e Jesus pe:

— Soat kuka ijop o'ḡūm ewebe, owap ēn a'ecūḡcūḡ puje, omubuyxin puje dak — io'e.

¹⁰ — Ap! — io'e Jesus. — Ecenapōn oxewi, Satanás! Deus ekawēntup e'em:

“Xīpat ēn” i juy epe'e Deus pe acā, i. Deus a'ō kay acā epesop kūyjobin—eykukukat a'ō kay, i — Jesus o'e.

¹¹ Imēneju o'jenapōn ibiōḡbuk kērēayū kukukat Jesus xewi. Deus ekawēn tojtjt'ukayū oajēm ip Jesus buywat am ḡebuje bit.

¹² Itaybicayū Jesus pe o'ḡuwēn ip João omuy daomūnmūnap'a be iam. Imuwēn puje, o'ju Galiléia eipi be Jesus.

¹³ Jesus o'ju Cafarnaum ka kay. Nazaré ka bewi o'ju. Oajēm. Osunuy Cafarnaum ka be iodī xe—Galiléiadi xe. Zebulom eipi be osunuy, Naftalī eipi be dak.

¹⁴ Kuyje Isaías juk o'e Deus a'ōbi:

15 Judeu'ūmayū kabiaat cīcāat o'jojoho ip—yoboġat. Jeipi be o'jojoho ip—Galiléia watwat, iodi wābu watwat, Jordāodi winabuat ka watwat tak. Zebulom watwat o'jojoho ip, Naftali watwat tak.
 16 Kabiokboġ pe kaxixkik'iaiyū kabiaat o'jojoho. Kabiaat cīcāat oajēm kuy je'ū ojuyayū kay, i juk o'e Isaías.

O'jekawēn kuyjeayū be.

17 Ibocewi Jesus kawēnwēn o'e adeayū be.

Ikērēat mujurūġrūġap cuy epeyepere! Eyġuycūġ cuy epesop, ikērēat kuġ puye. Deus soat kukanap kabia jajēm dao ma—kabi beat soat kukanap — io'e.

Imēn soat em kawēnwēn o'e Jesus.

18 Pūġ kabia Jesus Pedro o'jojoho, André dak. André Pedro kitpit osunuy. Pedro butet osunuy Simão Pedro i. Ixeyū o'jojoho Jesus. Xīġxīġ'i bima Galiléiadi wābu be o'jojoho. Axima bubuap xixxiġ ip o'e iodi be, axima bubu'ukayū osodop ip puye.

19 — Epesot okay, oweju jekuku am — Jesus cebe ip. — Axima bubu'ukayūm cuk adi epesop. Iġasū kawēn idipat epeġuwēnuwēn ijodiat pe imutabun ip okay — io'e Jesus cebe ip.

20 Axima bubuap o'suiwat ip dao ma.

O'ju ip Jesus kay, ceweju jekuku am.

21 Jesus wara'acayū o'jojoho—xepxepayū—Tiago, João dak. O'jojoho, ibocewi cucum pima. João Tiago kitpit osunuy. Zebedeu ipotpoyū osodop ip. Kobe be osodop ip Zebedeu eju. Axima bubuap muwaketken o'e ip.

— Epesot okay, oweju jekuku am — Jesus o'e Zebedeu ipotpoyū be.

22 Kobe o'suiwat ip, jebay dak. O'suiwat ip cekobe be.

O'ju ip Jesus kay. Dao ma o'ju ip, Jesus eju jekuku am.

23 O'ju Jesus soat taġ—Galiléia eipi daġ. Adeayū mutaybitbin o'e Deus eju kawēnwēnap'a be. Kawēn idipat muwēnuwēn o'e adeayū be. Deus soat kukanap muwēnuwēn o'e. Iwātaxipiayū o'ġu'ada'ada. Ibaca'ūmayū mubacacan o'e Jesus.

24 Imēneju itaybicayū Jesus awēġ o'ġuwēnuwēn. Soat Síria eipi beacat o'jekūyjojo. Soat iwātaxipiayū: ipi kuġayū, ibiōġbuk kērēat kuġayū, yaġuybabi'ūm'ukayū, ijebit e'ūat puximayū; soat ip o'tujowat Jesus kay. Soat ip o'ġu'ada. 25 Adeayū o'ju ip Jesus tomuju—ade jījā. Galiléia eipi bewiayū, Dez Cidades ka bewiayū, Jerusalém ka bewiayū, Judéia eipi bewiayū, Jordāodi winabu wiayū; soat ip o'ju Jesus tomuju.

5

1 Adeayū jojom pima, o'ju Jesus, ade jījā ip puye. Co'a kay o'ju. O'jeu co'a daġ. Oabik iboce. Cebekitkit oajēm Jesus kay—ceweju etaybitbinayū.

2 Gebuje o'jekawēn jebekitkit pe. Imutaybitbin o'e Jesus.

3 — Icocok okay itabutpinayū, jetaybicap puye — io'e Jesus. — Itaybit ip Deus oce mubacanucan pima acā, Deus a'ō daġ oceku iam. Icocok ip, soat em Deus xe jeedop puye.

4 — Waayū dak icocok ip — Jesus o'e. — “Epetōtōn ġu juy epesop,” Deus waayū be e'em. Imēnpuye icocok cīcā je'e ip — io'e Jesus.

5 — Icocok ya'ōkadidim warara'cat kukayū. Xipacat je'jat ip Deus xewi—apēn Deus o'e'e iap taġ.

6 — Icocok cīcā jeedop ip—Deus xe cūg cīcāyū. Apēn idibi kay wuyju, wuybipuruk pima, imēn tak Deus bikuyap kay ixeyū dak jajēm. Apēn puybit kay dak wuyrere bima, imēn tak Deus bikuyap taḡ jeku pin ip. Imēnpuye Deus ibikuyap je'gūm cebe ip—cūg cīcāyū be. Icūg cīcā e'em ip — io'e Jesus.

7 — Icocok cīcā jeedop wara'acat kay itabotaidabotbocayū — io'e. — Deus tak itabotaidabotbot jeenuy cekay ip — io'e Jesus.

8 — Icocok cīcā jeedop ip—yaḡuy'isuayū. Deus cocom jeedop ip — io'e Jesus.

9 — Icocok itakomaat mudinudin'ukayū. Jekpotpoyū buxim Deus tak jukuk ip — io'e Jesus.

10 — Icocok cīcā jeedop ip—Deus bikuyap taḡ jekuku'ukayū. Ipiat ajojom ip, Deus bikuyap taḡ jekukum puye. Imēnpit soat em Deus xe jeedop ip — io'e.

11 — Okay eyetabut puye, adeayū itakoma jeedop eykay. Imēnpit eycokcoḡ ma epesop — io'e cebe ip. — Eycokcoḡ ma epesop, eymuymuy ip pima, xipat'ūm eykuk ip pima dak, eyawēḡ mukērērēm ip pima dak. Eycokcoḡ ma epesop itakomaayū imēn jeykuk, okay eyetabut puye — Jesus o'e. 12 Imēn tak kuyjeayū Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū xipan ḡu o'jukuk ip. Eycokcoḡ cīcā epesop. Kabi be bit, Deus xe bit, ade kuḡ epesop—idipat kuḡ — io'e Jesus.

13 O'jekawēn jebekitkit pe. Wuymutaybinap muwēnuwēn o'e Jesus—imēnpuximap ekawēn.

— Ipi juacat pima eyju, kawta buxim epesop — io'e. — Kawta tayu buye, xipat cīcā. Imēnpit takō'ōm puje, xipat ḡu kuka. Te'e ma kuka atakuk. Apēḡām tak takuḡ kuka acesop? Taxik am acā. Taxik puje, tamucakucaḡ kuka wuyju — io'e Jesus.

Imēnpuximap kawēnuwēn o'e Jesus. Kawta wuyxat mukun. I'o pin wuyju, wuyxat pe kawta opop puye. Imēnpuxim Jesus kay itabucayū ekukuy cuy ipi juacat mudim. Jekuku ojuy ipi juacat Deus a'ō daḡ, Jesus kay itabucayū ekukuap jojo buye.

Tayu'ūm pima bit, xipat ḡu kuka kawta. Acetaxik kuka, tamucak am. Imēnpuxim tak cebekitkit Jesus kay itabut'ūm'ūm jekukum pima bit, xipat ḡu kuka, ipi juacat mudim'ūm kuka buye.

14-16 Ipi juacat etabixe kabiahamat puximayū epesop — io'e Jesus. — Xipan eyekukuap cocom pima ip, Deus awēḡ mubuyxin jeedop ip—wuyebay awēḡ—kabi beat awēḡ — io'e Jesus. — Apēn e daḡ wuyjojo but, kabiaham pima; imēnpuxim Deus awēḡ buxin put warara'acayū, xipan eyju jekukum pima — io'e Jesus.

— Ipi juacat eyju bima, kabiaat puxim epesop — io'e. — Aḡokaxiri co'a be wuysukamuy bima, ika ba'arēm ḡu o'sukadop. Ikamunēm pa'ore. Kuy bi ma ikabapuk soat pe, co'a jeje buye — io'e. — Eyju dak iba'arēm ḡu epesop, xipan epekuku bima. Soat pe eyekukuap je'bapuk. Imēn ipi juacat pe kabiaat puxim eyju, itaybit ip puye ajo xipat Deus xe iam, eyekukuap cocom ip pima — io'e.

— Lamparina musop puje, ico diotpe ḡu ajomuy. Uk'a be acejomōḡ imūn ceje. Um ma ajomuy kabia i'e am soat uk'a beat kay, soat ijo but am.

17 O'jekawēn Jesus jebekitkit pe.

— Epeyewaḡuy ḡu juy “Osodot teku Moisés ekawēn mu'ūm ām, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat imutaybitbinap mu'ūm ām tak” i. Imēḡām ḡu

ojot. Ojot ma imutaybit am apēn ape iboap ekawēn osodop iam — io'e Jesus. ¹⁸ — Moisés ekawēn i'ūm pa'ore cebe ip. Soat Deus o'e iap taḡ je' bapuk — io'e Jesus. — Kabi oi'ūm kuka, ipi dak. Deus ekawēn pit i'ūm ḡu. Pūḡ a'ō dak ka'ūma ma i'ūm. Soat epa'ūmap jajēm. Iboap ekawēn tak jeedop—Moisés ekawēn. Iboap kay ḡebum cuy epesop — io'e.

¹⁹ — Imēnpit pūḡpūḡ Moisés ekawēn kay ḡu. Kūyjobit ḡu ip Moisés ekawēn kay. Warara'acayū mutaybitbin ip kūyjobit'ūm ām Moisés ekawēn kay. Kabi be bima, Deus xe bima, “Teku Deus a'ō kaysū ā. Xipatput acā teku,” i je'e soat kūyjobit'ūmayū be.

— Pūḡpūḡ ma Moisés ekawēn kay jījā. Kūyjobit cīcā ip. Warara'acayū mutaybitbin ip kūyjobit am Moisés ekawēn kay. Kabi be bima, Deus xe bima, “Teku Deus a'ō kay jījāat. Xipacat teku,” i je'e soat kūyjobicayū be.

²⁰ — Oḡuwēn eywebe: Deus bikuyap taḡ eyeku bimap acā, eywebe ajēm put Deus kay. Fariseuyū bodi ma Deus bikuyap taḡ eyeku'ūm pima, Deus xe ḡu epesop soat em—Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū bodi ma dak — io'e Jesus.

²¹ — Eyju juk epeya'ījojo apēn Moisés o'e iam.

Epeyaoka ḡu juy. Pūḡ em tak ka'ūma. Wara'at o'yaokaiat epetujowat cuy ibimāmāat ekawēn coco'ukat pe, i — Jesus o'e.

²² — Ōn pit e'em eywebe: Soat cuy epetujowat ibimāmāat ekawēn coco'ukat kay—jewāḡo kay itakomaayū. Iboce ipiat supi'ajoat itakomaat pe. “Ka'ūmaat ma ēn,” i e'e'ukat pe bit itakomaat podi ma ipiat supi'ajoat ibimāmāat ekawēn coco'ukayū kukukat a'ō daḡ. “Akpidapi,” i e'e'ukat pit daxaboḡ kay je'ju—ipiat'ajoat ka kay — io'e.

²³⁻²⁴ — Imēneju eykitpit epeḡudin cuy, eykay itakoma bima. Iūmūmap epesuiwat Deus eju kawēnwēnap'a be. Ajo epetojot imōḡ ām Deus etabixeat'a be, ijop epesuiwat. Epeju juy eykitpit kay, imudin am — io'e Jesus. — Epeju juy, juk epeōm ma'ḡu Deus tuk'a be. Epeju juy, eyju ḡebum puye “Okitpit itakoma okay,” i — io'e Jesus.

— Eykitpit mudin puje acā, epeyepit iūmūmap ūm ām Deus pe — io'e Jesus.

²⁵ — Eybure eymuymuy bima, eyweroap teida'ūm pima, dao ma juy epeḡudin eybure. Xipan epeyekawēn — io'e Jesus. — Cucum pima ibimāmāat ekawēn coco'ukayū kay, xipan epeyekawēn cebe — io'e. — Imēn eyekawēn'ūm pima, imudin'ūm pima, eymuymuyat eydujowan ibimāmāat ekawēn coco'ukayū xe. Ixeyū eydujowan daomūnmūnap'a kukat kay, eymōḡ ām daomūnmūnap'a be. Eyenapōn pa'ore kuka epe'e ibocewi bit — io'e. ²⁶ — Icēmān ōn e'em eywebe. Daomūnmūnap'a be epesop soat em. Soat ḡu eyweroap teida'ūm pima, jeymujēm ḡu ip daomūnmūnap'a bewi — io'e Jesus cebe ip.

²⁷ — Moisés o'jekawēn kuyjeacat pe — Jesus o'e.

Ecepo ḡu juy wara'at ayacat eju—etayxi eju acā. Aoyū dak jepo ḡu juy ip wara'at aḡokatkat eju—jektop eju acā, i — io'e.

— Eyetaybit iboam — io'e Jesus. ²⁸ — Imēnpit ōn e'em eywebe: Ayacat kay aḡ pima eyju, dabi'o pin pima dak, kuy ceweju jepo iap co'i epe'e. Eyāḡuy be ma kuy ibapuk ayacat kay — io'e Jesus. ²⁹ — Imēnpuye epeyepere juy jeakap ikērēat kay. Eyba'at kadiata'ūm pima bit purut, kuka ikērēat epeḡuḡē. Imēn ikērēat epeḡuḡē ḡu ipiat'ajoap puxixim — io'e—Jesus o'e.

Imên Jesus o'e, Jesus xe wuyta wuybikuyap puxim. Wuybikuyap pewi wuyju ikêrêat kay bima, iboap ibikuyap tağ jekukum ġu juy acesop. Puğ ėm tak ka'ũma.

30 — Epeyepere juy ikêrêat muğeğĕap tak — io'e Jesus. — Eyba'at kadiatpu'ũm pima bit purut, kuka eybum ikêrêat epeğujurũğ. Imên ikêrêat epeğugĕ ġu, ipiat'ajoap puxixim — io'e Jesus.

Imên Jesus o'e, Jesus xe wuyba wuye'eap puxim. Wuye'eap pewi wuyju ikêrêat mubapuk pima, iboap e'eap tağ jekukum ġu juy acesop. Jepere juy wuyju.

31 — Moisés o'jekawĕn waram kuyjeacat pe.

Ağokatkat jetayxi epere pin pima, otayxim ġu ėn ġasũ bit iaptup cuy tupũm cebe. Imên cuy etupũm cebe, cepere am, i — Jesus o'e.

32 — Őn pit e'em eywebe: Ağokatkat jetayxi epere buje, jetayxi wara'at eju o'jepo ġun ma'ġu, ixe ağokatkat ikêrêat kuğ Deus xe. Ixe ayacat waram jewebumũn puje, ikêrêat kuğ Deus xe, itop ikêrêat o'ğugĕ buye. Wara'at ağokatkat tak ixe ayacat eju jewebumũn puje, ikêrêat kuğ Deus xe — io'e Jesus.

33 — Moisés o'jekawĕn.

İcĕmãn cuy epe'e. Eybu'um ġu juy eytabucap kay epesop. Eya'õ dağ cuy epeku soat em. Eya'õ kay juy epesop—ajo imuğĕap ojuj iap kay. Kuy juk epeyekawĕn Deus pe: 'Wa'õ kay'ũm pima, ipiat osupi'ajoat owebe,' i juk epe'e. Imĕneju eya'õ kay juy epesop, i — io'e Jesus.

34 — Őn pit e'em eywebe: Eyetabucap epe'e bima, epeyekawĕn ġu juy Deus pe: "Wa'õ kay'ũm pima, ipiat osupi'ajoat owebe," i ġu juy epe'e. Pũğ em tak ka'ũma — io'e Jesus. — "Etaybit icĕmãn kabi kake. Imĕnpuxim cuy etaybit icĕmãn e'em ōn ewebe," i'ũmġu dak cuy epe'e warara'acat pe. Imên epe'e bima, "Etaybit icĕmãn Deus kake," i bima bit purut ka epe'e, kabi Deus abikbikap puxim puye. Imên pima pit purut ka epe'e, Deus kabi be omuyiat puye.

35 — "Etaybit icĕmãn ipi kake. Imĕnpuxim cuy etaybit icĕmãn e'em ōn ewebe," i'ũmġu dak cuy epe'e warara'acat pe. Imên epe'e bima, "Etaybit icĕmãn ipi o'ğugĕiat kake," i bima bit purut ka epe'e, ipi Deus imũnka buxim puye. Imên pima bit purut ka epe'e, Deus ipi o'ğugĕ buye.

— "Etaybit icĕmãn Jerusalém ka kake. Imĕnpuxim cuy etaybit icĕmãn e'em ōn ewebe," i dak ūmġu juy epe'e warara'acat pe. Imên epe'e bima, "Etaybit icĕmãn Jerusalém ka watwat kukukat kake," i bima bit purut ka epe'e, Deus Jerusalém ka watwat kukukat cĕcāat puye.

— Imĕneju epe'e ġu juy soat pe. Pũğ em tak ka'ũma. Soat kake ip, Deus a'õbiat ebapukpukap puye.

36 — "Etaybit icĕmãn wa'a kake. Imĕnpuxim cuy etaybit icĕmãn e'em ōn ewebe," i dak ūmġu juy epe'e warara'acat pe. Imên ġu juy epe'e, eywebe iba'ore buye yaypan'isuat waram ebapuk am, yaypan cĕcā buje; eywebe iba'ore buye dak yaypan cĕcā ebapuk am, yaypan'isuat pima — io'e Jesus.

37 — I juy epe'e, "İcĕmãn," i. I dak epe'e, "Ka'ũma," i. Imên acā epeyekawĕn cuy, ibiõğbuk kĕrĕayũ kukukat pewi beku wara'at ekawĕn ajĕmjĕm puye—dapxi iap ekawĕn ajĕmjĕm puye — io'e.

38 — Moisés cuk o'jekawĕn.

Ağokatkat ta'ũm pima, eyju dak wara'at epesutamu'ũm, i. Ağokatkat tũy'uk puje, wara'at tak epetũy'uk cuy, i — io'e Jesus.

39 — Õn pit e'em eywebe: Ikêrēm eykukayū eyba'at kadi eydopaoka buje ip, wara'at kadi koreren epe'e eydopa, wara'at kadi eydopaoka am — io'e Jesus. — Ikêrēm ġu juy ip epejukuk — io'e. ⁴⁰ — Eyekamixa kay ip pima, ibimãmāyū kay eydujowan pima, epeġūm cuy cebe ip. Eyekabek tak epeġūm — io'e Jesus. ⁴¹ — Wara'at ka bewiat sorara a'ōbi pūġ kilometroat taġ jebubut eymudujowan puje, epeyetujowat cuy xepxep kilometroat taġ.

⁴² — Eyxewi iojuy buje, epeġūm cuy cebe. Eyweju o'jekawēn pima: “Eybutut epeġūm cuy owebe darem. Waram iūmūm eywebe ma,” i; darem cuy epeġūm cebe — io'e Jesus.

⁴³ — Kuyje Moisés o'jekawēn.

Eyduk'a xeyū xipan epejukuk, i. Eykay itakomaayū bit xipan ġu juy epejukuk, i — io'e Jesus.

⁴⁴ — Gasū oce eywebe: Eykay itakomaayū xipan cuy epejukuk. Xipan ġu eykukayū beam cuy epeyekawēn Deus eju — io'e Jesus. — “On odin ip cekay,” i juy epe'e, kawēnwēn pima Deus pe.

⁴⁵ — Imēn jekukum pima, kabi beat ipotpoyūm epe'e. Soat peam Deus kaxi o'ġuju kabi be—xipacayū beam, xipat'ūmayū beam tak — io'e Jesus. — Soat peam tak Deus muba'at o'ġuju ipi kay—icūġat peam, cūġ'ūmat peam tak — io'e. ⁴⁶ — Eykayayū acā ikukpin eyxe bima, imēn xipat Deus xe du? Ka'ūma. Apēnpuye Deus a'ōbi xipacat ūmap wiwim eyju? Jeyipi iecuġap peam dinheiro bubu'ukayū imēn tak ixeyū xe jekayayū ikukpin jekuku ip—eyxe cekay'ūm cīcāyū imēn jekuku ip. Eykay'ūmayū dak xipan cuy epejukuk — io'e Jesus. ⁴⁷ — Eybureyū eju acā eyekawēn puje, ajo ġu e'em cīcā eyju. Imēn tak Deus kay itabut'ūmayū jekuku ip.

⁴⁸ — Wuyebay xipat cīcāt soat em. Ixe buxim cuy epesop—wuyebay icēmat puxim cuy epesop—kabi beat puxim — io'e Jesus.

6

¹ O'jekawēn Jesus jebekitkit pe.

— Eyday'em'am cuy epesop — io'e Jesus. — Wara'acayū be eyjojoap puxim ġu cūġ ma epekuku — io'e. — Imēn cuy epeġuġē ġu ixeyū be eyjojoap puxim. Imēn epeġuġē bima, Deus xewi ka'ūmġu jeyjat, eye'eap puye. Ixe kabi beat xewi ka'ūmġu epejat — io'e ya'ījojo'ukayū be. ² — Imēnpuye ibubutbet'ūmat kay eyetabotaidabotbot pima, cebe eyebutbut'in ūmūm pima, eyawēġ epeyawēġmupōġpōġ ġu juy — Jesus o'e. — Eymuġuykuku'ukayū jawēġ mupōġpōġ ojuy ip imēn ma. Deus uk'a be jawēġ mupōġpōġ ip, e daġ tak. Jebureyū ekawēn kay jījā ip, “Xipat cīcāt ēn,” i bima cebe ip. Iboap ekawēn kay jījā ip. Icēmān oce eywebe. Jebikuyap taġ je'jat ip. Imēnpit ka'ūma ma je'jat Deus xewi — io'e Jesus ya'ījojo'ukayū be.

³ — Eyju bit ibubutbet'ūmat pe iūmūm pimāp, iba'arēm ma juy epeġūm, jebure jījāat cuy itaybit ġu iūm ām je'e — io'e cebe ip. ⁴ — Iba'arēm iūmūm pima eyju, ixē kabi beat o'jojojo—wuyebay. Xipacat je'ġūm eywebe. “Xipat ēn oxe,” Deus e'em eywebe — io'e Jesus.

⁵ — Eyju bit warara'acat muġuykuku'ukat puxim ġu juy epesop. Soat etatutpe ip kawēn pin Deus eju. Deus eju kawēnwēnap'a be kawēn pin ip soat etatutpe—uk'a ukpibubu daġ tak. Warara'acat pe jejojoan acā ip kawēnwēn Deus eju. Warara'acat kawēn ām ojuy ip. “Xipat ip. Deus kay

jĵiã ip,” i. Warara'acat o'jewağuy cebe ip ojuy ip. Wararaãcat ijojom ip iap acã je'jat ip. Deus xewi bit ka'ũma ma je'jat ip.

⁶ — Eyju bit eyduk'a be juy epeõm, Deus eju kawẽn ãm — Jesus o'e cebe ip. — Eyduk'a exĩntabi juy epetomudip, warara'acat pe eyjojoap puxim. Epetomudip, kawẽn ãm kabi beat eju—ijo ba'oreat eju—wuyebay eju. Deus imẽn eyjojo. Xipacat je'ğũm eywebe. “Xipat ãn oxe,” i'e'em tak eywebe — io'e Jesus cebe ip. ⁷ — Deus eju kawẽnwẽn pima, eyejoojuyap ade em ğu juy epeyekawẽn — io'e. — Imẽn Judeu'ũmayũ o'jekawẽn ip Deus baroyũ be. Tũybe ocekwawẽn kay ya'ĩjojo je'e oceju ade ma kawẽnwẽn puye iãn je'e ip. ⁸ — Eyju bit ka'ũma. Imẽn epeyekawẽn ğu juy Deus eju. Deus eyebay buxim. Kabi beat teku. Eyekawẽn awap, itaybit ajo-kuğ ğu eyju iam — io'e.

⁹ — Imẽn cuy epe'e, Deus eju kawẽnwẽn pima: “Bay!” i juy epe'e kabi beat pe. “Soat cuy ibuyxin ebutet kuğ jeenuy,” i. ¹⁰ “Gaxĩn ma juy soat kukukan eğuy,” i dak. “Soat kukukan eğuy bima, ipi juacat cuy jekukum jeedop ip ebikuyap tağ apẽn kabi beacat cucum ip ebikuyap tağ,” i. ¹¹ “Gasũ ocecan cuy eğũm ocewebe,” i. ¹² “Apẽn oceju ğebum ğu apẽn warara'acayũ be juk adi warẽmtağ ocekuik iap kay; imẽn tak ğebum ğu juy eğuy apẽn cuk adi ikẽrẽat oceğujurũğrũğ iap kay,” i dak. ¹³ “Oca'õ mubacanucan cuy eğuy ocewebe ikẽrẽat mujurũğap puxim. Ikẽrẽat tak eju'uk cuy ocewebewi,” i dak cuy epe'e — io'e Jesus.

— Imẽn ma juy epe'e Deus eju kawẽnwẽn pima — io'e. ¹⁴ — Eyju ğebum'ũm pima apẽn warara'acayũ be juk adi ikẽrẽm eykuk iap kay; ikẽrẽat epeğujurũğrũğ cĩcã ma'ğũ, Deus tak jeğebu ğu apẽn juk adi ikẽrẽat epeğũğẽğẽ iap kay. Kabi beat jeğebu ğu—wuyebay — io'e. ¹⁵ — Eyju ğebum pima bit apẽn warara'acayũ be juk adi ikẽrẽm eykuk iap kay, Deus tak jeğebu apẽn juk adi ikẽrẽat epeğũğẽğẽ iap kay. Wuyebay xeku — io'e Jesus.

¹⁶ — Deus kay ğebumap kay jekõnkõn'ũm pima eyju, eyğuycũğcũğ ğu juy epesop. Eymuğuykuku'ukayũ iğuycũğcũğ oekuku ip, Deus kay ğebumap kay jekõnkõn'ũm pima ip. Iğuycũğcũğ oekuku ip, soat itaybit ojuy, “Teku Deus kay ğebumap kay jekõnkõn ğu iam. Jebureyũ juk o'jekawẽn ip. “Deus kay jĵiãat teku,” i. Imẽnpuye jebikuyap tağ cuk o'jat ip—soat ma. Iboap kay ğebum cuy eyju — io'e Jesus. ¹⁷ — Eyju bit Deus kay ğebumap kay jekõnkõn'ũm pima, epeyewedopawuywuy juy. Epeyewedapmusem cuy dak — io'e. ¹⁸ — Imẽn wara'acayũ itaybit ğu ip teku jekõnkõn ğu iam. Deus acã je'e itaybit iba'arẽm jekõnkõn ğu teku iam. Ijo ba'oreat acã itaybit. Xipacat je'ğũm eywebe. “Xipat ãn oxe,” i dak e'em Deus eywebe — io'e Jesus.

¹⁹ O'jekawẽn jebekitkit pe.

— Eywebeam ade bubut epeğuxipan ğu juy epesop — Jesus o'e. — Ijoce imuxipan ğu juy. Ijoce kopi'i eybubut jo'o. Hi'ep eybubut iokok an e'em Ibukurukat eyduk'a be õm'õm eybubut tujupa'um am — io'e. ²⁰ — Kabi be bit Deus xe epesop soat em. Eycokcok cĩcã epesop. Kopi'i kake ğu Deus xe. Hi'ep kake ğu dak. Ibukurukayũ kake ğu dak — io'e. ²¹ — Eybubut ijodi bima soat em ğebum epesop eybubut kay. Kabi be eyğuy pin pima bit, ğebum epesop kabi beat kay. Imẽnpuye eycõkcõk cĩcã epesop Deus xe soat em — io'e Jesus.

22 — Wuyeta kabiaap puxim. Wuyjebit peam ixē kabiaap. Wuyetadip pima soat ijo but wuywebe. Kabia daḡ ajeku. Soat ijobucap wuyekukuap puxim—Deus xe cūḡ ma wuyekukuap puxim. ²³ — Wuyetakērē bima bit, ijo ba'ore wuywebe. Kabiok taḡ ajeku. Kabiok taḡ jekukuap ikērēat mujurūḡrūḡap puxim. Imēnpuye kabiaap kabiok e'em puxim, kabiok cīcā e'em wuywebeam. Ikērēat mujurūḡrūḡ cīcā wuyjuyū.

24 — Pūḡ'a be, uk'a be bima, iba'ore ibuywatwat'ukat pe xepxepayū beam kapik am. Kariwawayū wara'at taḡtaḡtaḡ e'em pima, itakoma kuka o'e pūḡ kay, jekariwa kay, wara'at jekariwa ikuk pin cīcā bima. Kūyjobit kuka o'e pūḡ a'ō kay, wara'at a'ō kay kūyjobit'ūm pima. Imēnpuxim dinheiro kay jījā bima, Deus kay jījā ḡu epe'e — io'e Jesus. ²⁵ — Imēnpuye oḡuwēn eywebe: Eyaḡuy'ūm ḡu juy epesop eybubut kay — Jesus o'e cebe ip. — “Ajo paxi acejo'o?” i'ūmḡu juy epe'e — io'e. — “Ajo paxi acetikōn?” i'ūmḡu dak cuy epe'e — io'e. — “Ajo paxi aceḡuōm wuydotim?” i'ūmḡu dak cuy epe'e. Xipat eyxat kuḡ pima, eydoti kuḡ pima dak. Imēnpit ibodi ma xipat soat em Deus xe eydop am — io'e.

26 — Gebum cuy epesop wasū kay — io'e Jesus. — Pupum ip kabi be. Taidadam ḡu ip. Jeku beat tak pupum ḡu ip, jeku bewiat mūn'a be imōḡ ām. Imēnpit Deus ixat ūmūm cebe ip—wasūyū be. Deus xe wasū teiboḡ ḡu—wuyebay xe—kabi beat xe. Imēnpit aḡ cekay ip. Imēnpuxim wuykay dak soat em aḡ. ²⁷ Ade koato mabuk wetabēḡ oḡuy iap kay ḡebum cīcā bima, eyetabēḡ xe'e? Ka'ūma. Gaxīn ma aco'i epe'ū.

28 — Pām eydoti dak? Apēnpuye eyaḡuybabi'ūm eydoti kay? Eyaḡuybabi'ūm ḡu juy. Gebum cuy epesop apēn tūmūntitit aypapan iap kay. Tūmūntitit kapikipiḡ ḡu. Jesay muḡēḡēm ḡu dak ip. ²⁹ Icēmān ōn e'em eywebe. Salomāo ibubut adeat osunuy. Idip cīcāat kuḡ osunuy—jesay kuḡ. Salomāo dipap podi ma bit titip tip taḡatip. ³⁰ Gasū ma tūmūntitit titetabēḡ e'em. Kuyaje bit tite'ū e'em. Titip Deus a'ōbi. Imēnpuxim ja'ōbi dak eyemukaypinpūt je'ḡūm eywebe. Eyetabutsu ma'ḡu cekay — io'e Jesus. ³¹ — Imēnpuye eyaḡuybabi'ūm ḡu juy epesop. “Ajo paxi acejo'o?” i'ūmḡu juy epe'e. “Ajo paxi acetikon?” i dak. “Ajo paxi aceḡuōm?” i dak — io'e. ³² — Judeu'ūmayū yaḡuy'ūm iboap kay—soat kay. Eyebayat pit itaybit eyju ikuḡ'ūm pima iam—kabi beat.

33 — Koap ḡebum cuy epesop Deus soat kukan je'e iap kay—Deus ebikuyap kay dak. Imēn ḡebum pima, Deus soat je'ḡūm eywebe. Eyxan je'ḡūm, eydotim tak — io'e.

34 — Imēneju eyaḡuybabi'ūm ḡu juy epesop kuyajeat kabia kay. Kuyaje jajēm pima, eyetaybit epe'e ajo o'jebapuk ixē kabia iam—ajo xipat, ajo xipatpūt tak. Gasū bit eyaḡuybabi'ūm ḡu juy epesop kuyajeat kabia kay — io'e Jesus.

7

¹ O'jekawēn jebekitkit pe.

— “Eykerē jījā Deus xe,” i'ūmḡu juy epe'e warara'acat pe. Imēn tak Deus “Eykerē oxe,” i'ūmḡu je'e eywebe. ² “Ikērēat kuḡ ēn,” i'ūmḡu juy epe'e warara'acat pe. Imēn e'em'ūm pima, Deus “Ikērēat kuḡ eyju,” i'ūmḡu dak je'e eywebe. Apēn warara'acat pe eyekawēnap puxim Deus tak je'e eywebe ajo xipat jexe, ajo xipat ḡu jexe. Warara'acat pe epeḡūm pima, Deus tak je'ḡūm eywebe. Apēn cuk epeḡūm iap puxim epejat — io'e Jesus.

³ Wuymutaybitbinap ekawēn muwēnuwēn o'e Jesus—imēnpuximap ekawēn. Jebekitkit pe imuwēnuwēn o'e, itaybit am ip. Warara'acat ekukuap mukorēm ām, wuyekuku bima, imukorēmāp tōm puxim Jesus xe, ip puxim tak cexe. Imēnpuye Jesus o'jekawēn jebekitkit pe.

— Te'e ma eyju jeakaḡ eybure eta beatōmtōm kay, eyeta beap'ip cocom'ūm pima. ⁴ Te'e ma eyju e'em cebe: “Ma. Otōmtōm'uk eta bewi,” i, eyeta beap'ip cocom'ūm pima — io'e Jesus. ⁵ — Eyju jewemuḡuykukukum. Koam eyeta beap'ip cuy epeyop'uk.

— Yop'uk puje, iba'ore ḡu je'e eyewebe tōmtōm'uk am eybure eta bewi. Yop'uk puje, xipan epe'e ijojom — io'e.

Imēn Jesus wuymutaybitbin warara'acat kay ḡu juy acejeak iam—wuyekay acā juy acejeak ikērēat muḡē buje iam—yopit ma ikērēat muḡē buje iam yoboḡ ma ikērēat muḡē buje iam tak.

⁶ — Wekawēn icēmān — io'e Jesus. — Soat pe ḡu juy epeḡuwēn wekawēn. Akurice buximayū be ḡu juy epeḡuwēn, wa'ō kay ḡu ip puye. Ya'ōpuruḡ jede ip. Warēmtaḡ webekitkit o'jukuk ip — Jesus o'e. — Xipat ma wekawēn. Soat pe ḡu juy wekawēn epeḡuwēn. Dajebaro buximayū be dak ḡu juy epeḡuwēn. Itaybit ḡu ip ya'ōdip ma iam. Ixeyū be wekawēn kawēn te'e maap puxim — Jesus o'e cebe ip.

⁷ O'jekawēn jebekitkit pe.

— Deus xewi juy epejoojuy. Iojuyjuy bima, epejat. Ixe xewi juy epejokudada. Ikudadam pima, epetobuxik. Ixe xewi iojuyjuyap xīntabi be taḡtaḡtaḡ'iap puxim. Xīntabi be taḡtaḡtaḡ'i bima, tomudip'uk ip eymuōm ām. ⁸ Soat ojujuy'ukat je'jat; soat kudada'ukat tobuxik; xīntabi taḡtaḡtaḡ'iat pe xīntabi tomudip'uk ip — io'e.

⁹ — Wita'a ḡu epeyaūm eyipotpot pe “Pāo'a kay ōn,” i'e buje. Ka'ūma ma ey'in wita'a o'yaūm kuka cebe pāo'a yaūmap tieḡ. ¹⁰ Puybu ḡu epesubuūm cebe, “Axima kay ōn” i'e buje. Ka'ūma ma ey'in puybu o'subuūm kuka cebe aximaūmap tieḡ. ¹¹ Eyju ikērēat kuḡ. Imēnpit eyju ma xipacat ūmūm eyipotpoyū be. Apēn eyju iūmūmap podi ma eyebayat pit xipacat ūmūm jexewi iojuyjuy'ukayū be—kabi beat pit. ¹² Eybikuy warara'acat pe xipan eykuk am. Imēnpuye xipan cuy warara'acat epejukuk. Iju Moisés ekawēn, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū emumutaybitbinap tak.

¹³ Jesus tak o'jekawēn.

— Epeōm cuy xīntabi itok'īt taḡ. Xīntabi itokboḡ pit daxaboḡ kay wuymujujuap e ma—ipiat'ajojoap kay. E pa'ore'ūmat e. Xīntabi itokboḡ. Ade wuyjuyū ie daḡ jekukum. ¹⁴ Xīntabi itok'īt pit e pa'oreat e xīntabi. Wuytait'icap e. Pūḡpūḡ ma wuyjuyū ie dobuxixiḡ.

¹⁵ Jesus dak o'jekawēn jebekitkit pe.

— Eyday'em'um cuy epesop eymuḡuykuku ojujuyayū kay—jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū kay. Omuyku ip. Ovelha jo'i ma'ḡu ip jajēm, badi bit ip ika'uayū buxim, akurice buxim. Eykay itakomaayū ma ip, xipacat co'iyayū ma'ḡu ip jajēm — io'e. ¹⁶ — Eyetaybit widaōhō ya'a'e ḡu e'em—uva'a iam. Eyetaybit tak aru'ip taḡ figo'a'e ḡu e'em iam. Imēn eyetaybit widaōhō, aru'ip tak. Ya'a nomuju eyetaybit iboyūm. Imēnpuxim tak eyetaybit je'e abuyū jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū iam. Xipat'ūm cekukuap tomuju eyetaybit ixeyūm.

¹⁷ — Yopxipacat'ip ya'a xipat e'em. Yopxipat'ūmat'ip ya'a dak xipat ḡu ma e'em. ¹⁸ Yopxipacat'ip pit yaku'ūm an ḡu aypatpan. Yopxipat'ūmat'ip tak yaku an ḡu aypatpan. ¹⁹ Yop yaku'ūmat'ip soat wuyju ixixiḡ,

takatkan daxa be ixik am. ²⁰ Apĕn yopxipat'umat'ip ya'a dak xipat ġu ma e'em; imĕnpuxim jewexe Deus ekawĕn muwĕnuwĕn'ukayũ xipat ġu jeku.

— Imĕneju eyetaybit epe'e pebicayũ jewexe Deus ekawĕn muwĕnuwĕn'ukayũ xipat'um cekukuap tomuju — io'e Jesus.

²¹ — Deus soat kukanap kabia je'e ip owebe: “Ĕn cekukukat,” i. Soat pit jeom ġu Deus xe kabi be—webay ibikuyap tag cekuibiyũ acã—kabi be omuyat a'õ kayayũ acã — Jesus o'e.

²² — Gebujeat kabia Deus abuyũ ikĕrĕat kuġ iap ġuwĕn. Adeayũ je'e'e ip owebe: “Ocekukukat! A'õbi ocekuku. Xipacap oceġuwĕnuwĕn—Deus soat kukukaniap muwĕnuwĕn oceju,” i. “A'õbi ibiõġbuk kĕrĕayũ oceġujĕmujem wuyjuyũ xewi,” i dak je'e. “A'õbi ocewebe i'e ba'oreat oceġubapukpuk,” i dak je'e.

²³ — Gebuje õn je'a'õbu.

— “Wetaybit ġu oġuy eyjum. Pũġ em tak ka'ũma,” ioce'e — Jesus o'e. — “Wede epe'e oxewi. Ikĕrĕat muġĕġĕm acã epekuku,” ioce'e dak — Jesus o'e.

²⁴ — Wa'õkayayũ itaybicat puxim ip—aġokatkat puxim ixeyũ wekawĕn coco'ukayũ. Ixe aġokatkat uk'a o'yamuy wita'a jeje. Uk'a'abi'ip o'yopmuy wita'a jeje. ²⁵ Muba'at oajĕm wita'a jejeiat'a kay—muba'atxixi. Muba'at idibi o'timuboġ. O'tiajĕm. Kabidoxixi dak o'subidoakaka. Imĕnpit o'ya'at ġu yacem puye, wita'a jeje buye — io'e Jesus cebe ip.

²⁶ — Wa'õ daġ ġu jekuku'ukayũ itaybit'umat puxim—waramtag ma uk'a o'yamuyiat puxim ip—wekawĕn kay'ũmayu. Wa'ĩjojom ip. Inaka kũyjobit ġu ip wa'õ kay. Warĕmtaġ uk'a o'yamuyiat puxim—aġokatkat puxim—yaġuyba'arĕmat puxim. Ixe aġokatkat uk'a o'yamuy ipi ju, ka'oririt pe. Cem ġu o'yamuy.

²⁷ — Muba'at oajĕm ka'oririt peat'a kay. Idibi o'tiajĕm—tibogaati. Kabido dak o'subidoajĕm. O'subido'at bidoboġ ya be. O'ya'at. Iġo'a o'ya'um cĩcã, o'ya'at puye — io'e Jesus.

²⁸ Soat yaġuybabi'um ip osodop, Jesus ekawĕn epere buje.

— Wara'an wuymutaybitbin Jesus — io'e ip. — Idim cĩcã teku wuymutaybitbin — io'e ip.

²⁹ Ja'õbi imutaybitbin Jesus osunuy. Moisés ekawĕn imutaybitbin'ukayũ buxim ġu imutaybitbin osunuy.

8

¹ Guyjom o'kop Jesus co'a bewi. Ade dak o'kop ip Jesus tomuju.

² Kopkom pima, ierepat oajĕm Jesus kay, jemu'ada am. O'jeġ'aecõġcõġ cewap, Jesus ya'õbuyxiat puye.

— Kariwa — io'e Jesus pe. — Ebu'u'um pima, omu'adam ece — io'e Jesus pe.

³ — Obu'u ġu. Jemu'ada õn — Jesus o'e. O'jebaepucũġ. O'ġucay. O'je'ada dao ma. Ierep topibit xipat o'e.

⁴ — E'adaap cuy eġuwĕn ġu warara'acat pe — io'e. — Paĩ kay juy eju — io'e. — Ecewemubapuk cebe emu'adaam itaybit am — io'e. — Xepxem cuy pukaso eġum paĩ be Moisés ekawĕn tag. Imĕn ece'e soat ijoceayũ itaybit am Jesus ierepat o'ġu'ada iam. Ĕn pit eġuwĕn ġu e'adaap. Paĩ ma juy ġuwĕn e'adaap — Jesus o'e ierep tũibit pe.

— Hm hm — io'e.

⁵ Cafarnaum ka be Jesus ajĕm puje, sorarayũ kukukat oajĕm. Jesus kay oajĕm.

— Kariwa! — io'e Jesus pe. ⁶— Obuywatwat'ukat opop oduk'a be. Ipi jĵjã opop. Jebit oe'uat puxim. Iwãtaxipi jĵjã ma. Ikop pa'orean — io'e Jesus pe.

⁷ — Ijom puk ðn pit, imu'ada am — Jesus o'e.

⁸ — Ka'ũma, Kariwa — io'e. — Eju ġu juy oduk'a kay, wa'ðbuyxi'ũm puye, Judeu'umat ðn puye. A'ðm ma juy egu'ada. “Ece'ada juy,” i ĩn e'em pima, obuywatwat'ukat je'ada — io'e Jesus pe.

⁹ — Õn tak warara'acat mujujum. Wa'ð kay kũyjobit ip wesorarayũ. Pũġ pe ðn e'em, “Ejẽm,” i bima, je'jẽm. Wara'at pe ðn e'em, “Ejot,” i bima, je'dot. Obuywatwat'ukat pe ðn e'em, “Imẽn cuy ece,” i bima, imẽn je'e.

— Apẽn wesorarayũm wa'ð kay, imẽn tak a'ðbi ma obuywatwat'ukat je'ada — io'e Jesus pe.

¹⁰ Iboap co buje, Jesus itabẽġ o'e.

— Soat Judeuyũ etabucap podi ma itabut okay iġo sorarayũ kukat, Judeu ġu ma'ġu — io'e Jesus jenomujuacayũ be. ¹¹ — Adeayũ jajẽm ip Deus dopap pe—Judeu'ũmayũ, mesa koreren jabik ãm Abraão eju, Isaque eju dak, Jacó eju dak. Soat eipi bewi jajẽm ip. Pũġ ixeyũ'in kaxijẽmap ka bewi jajẽm ip. Wara'acayũ ixeyũ'in kaxiajẽmap ka bewi jajẽm ip, kabi beat soat kukan pima. Icocok cĩcã e'em ip — io'e Jesus. ¹²— Ajẽmjẽm ip pima, Deus Israel naxeġebitbit joxik ip wũy ma kabiokboġ pe. Iboce ma tõtõn jeedop. Tũy yẽyẽ ip bun jeedop — io'e Jesus jenomujuacayũ be. Ipiat'ajoap ka be iap muwẽnuwẽn o'e Jesus—kabiokat ka be iap.

¹³ — Eju eduk'a kay — Jesus o'e sorarayũ kukukat pe. — Kuy ebuywatwat'ukat o'je'ada, okay etabut puye — io'e Jesus.

O'je'ada ġebuje bit. Ibuywatwat'ukat o'je'ada.

¹⁴ O'ju. Jesus oajẽm Pedro duk'a be. Oðm. Pedro daxijo o'jojojo. Ipa'i jĵjã opop xeku. ¹⁵ Jesus o'ġucay ipa'iat. O'subaixik. Imẽnpuye ipa'i'ũm o'e. Xipat o'e. O'kop cama bewi. Jesus xat o'ġuġẽ cebeam.

¹⁶ Katpuje ma iboceayũ ibiðġbuk kërẽat kuġayũ o'tujowat ip Jesus kay. Imu'ada am, o'tujowat ip. Ade osodop ip—iwãtaxipiyũ. Ibiðġbuk kërẽayũ o'ġujẽm Jesus ikukayũ bewi.

— Epejẽm — io'e cebe.

O'ajẽm ip Jesus a'ðbi. Iwãtaxipiyũ dak o'ġu'ada'ada.

¹⁷ Isaías juk o'jekawẽn kuyjeayũ be. Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat juk o'jekawẽn. Jesus muwẽnuwẽn o'e.

Iwãtaxipiyũ o'ġu'ada xeku, ibaca'ũmayũ dak, i juk o'e kuyjeayũ be.

Jesus o'ġujẽm xipat'ũmayũ jemumukukukayũ xewi—ibiðġbuk kërẽayũ. Imẽn Jesus e'eap puye, soat itaybit o'e icẽmãn Isaías'ũm ekawẽn iam.

¹⁸ Adeayũ o'je'awero ip Jesus kay. Timudek pin Jesus, ade buye.

— Ga'a — io'e. — Iodi atimudek cuy.

¹⁹ Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukat tak oajẽm.

— Omutaybitbin'ukat — io'e cebe. — Soat ka daġ ojekuku eweju ejuap taġ — io'e.

²⁰ — Tapu — Jesus o'e. — Oweju jekukuayũ ya'ũmġu jedopdopap'a — io'e cebe—Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukat pe. — Kak ikũykẽy. Wasũ dak topipe. Õn pit ka'ũma. Ya'ũmġu odopdopap'a — io'e—Jesus o'e—soat waġo o'e.

²¹ — Kariwa! — io'e wara'at Jesus pe. — Koap webay'ũm ojokot. ġebuje cum puk ðn eweju — io'e Jesus eju jekukuat.

22 — Kā'ā. Ejot cuy okay — Jesus o'e cebe. — Deus ekawēn kay'ūmat jebadipyū'ūm'ūm jokot. Ēn pit ka'ūma. Oweju juy ejekuku — io'e.

23 Kobe be oōm Jesus. O'timukek ip, wīnābu o'timudek ip—Jesusyū.

24 Timudekdeḡ pima ip, kabidoxixi oajēm. Oajēm iodi kay. Topapūn kobe o'e idibim, kabidoxixi ajēm puje. Kobe daḡacat iparara ip o'e kabido buxixim. Jesus pit ixet kobe be. 25 Jesus o'ḡuwurūḡ ip—ceweju etaybitbinayū.

— Kariwa! — io'e ip. — Ocedaxijom ece. Akōm wuyju!

26 O'jewurūḡ Jesus.

— Apēḡām puxim eyparara? — io'e. — Apēnpuye eyetabutbūt okay? — io'e ipararaayū be. — Eypararam ḡu juy epesop. Okay juy eyetabut cīcā.

— Ebidopon! — io'e kabido be. — Edipon! — io'e iodi be. Imēnpuye kabidoxixi o'subido'ūm. Iodi dak tistem cīcā o'e Jesus a'ōbi.

27 — Apen ibo o'jebapuk? — io'e ip. — Abu sute? Kabidoxixi o'subido'ūm ya'ōbi. Iodi dak kūyjobit ya'ō kay — io'e ip. Jesus muwēnuwēn o'e ip jewewebe.

28 Kabido'ūm puje, o'timudek ip. Gadara eipi daḡ oeku Jesus. Xepxep osodot ip—ibiōḡbuk kērēat kuḡayū. Ika'u jījā o'e ip. Ce'ū'ūayū mōḡmōḡap pewi osodot ip. Bomaku nuynuy soat em. Ixeyū buxixim, e daḡ kapkap ḡu o'e ip—ibo ka watwat—Gadara ka watwat.

29 — Deus ipot ēn — io'e ip Jesus pe. — Aḡ cuy ocesūy. Jajēm ḡu juy ocekey ipiat'ajoan ocewebe ipi ūm awap ma — io'e ip Jesus pe.

30-31 — Ite aḡokat kayū xewi ocemujēm puje, ocemujem ece dajebaro be—ibiōḡbuk kērēayū o'e cebe. Imēn ma o'e ip, dajebaro bomaku wurūrūrūḡ puye—ade dajebaro.

32 — Epejēm — Jesus o'e.

O'jēm ip aḡokat kayū xewi.

O'ju dajebaro kay. Oōm. Imēnpuye dajebaroyū daudaum o'jenapōn co'a pēnpēn taḡ. Iodi be o'kop ip. Oakōmkōm ip. Jeabokaboḡ ip oap.

33 Dajebaro kukukayū owatwat ip. Soat muwēnuwēn o'e ip aḡoka watwat pe. Dajebaro aokaap awēḡ muwēnuwēn o'e ip aḡoka be. Ibiōḡbuk kērēat kuḡ topibiyū awēḡ tak yawēḡ muwēnuwēn cīcā o'e ip.

34 Gebuje Jesus o'topabe ip—aḡoka watwat—soat.

— Ejēm cuy oceka bewi — io'e Jesus pe.

9

1 O'jēm. O'jepit Jesus. Jeipi be o'jepit—Cafernaum ka be. O'jepit, waram timudek puje.

2 Aḡoka watwat ijebit e'ūat o'tujowat Jesus kay. Ixexecap pe ixē ijebit e'ūat o'tujowat ip. Jesus itaybit o'e cekay itabut ip iam. Imēnpuye o'jekawēn ijebit e'ūat pe:

— A'ōcam cuy — io'e cebe. — Ikērēat kuy oju'uk ewebewi, tapu. Iboap ikērēat kay ḡebum ḡu oce, i'uk puje — io'e. — Pūḡ em tak ka'ūma — io'e—Jesus o'e ijebit e'ūat pe.

3 — Ite Jesus “Deus co'i ōn,” i napa ma teku e'em — Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū napa ma o'e. Pūḡpūḡ ixeyū'in napa ma o'e jewewebe.

4 Jesus itaybit o'e apēn jewaḡuydadam ip iam.

— Apēnpuye ikērēm epewewaḡuy? — io'e Jesus Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be. 5 — “Ikērēat oju'uk ewebewi,” i kuy oce cebe — io'e. —

Imēnpit eyetabut ġu ikērēat'uk put owebe iap kay — io'e. — “E'āy,” i oce ibima, “Ecexiġxiġ,” i dak, eyetabut ġu kuka epe'e okay — io'e.

⁶ — Soat waġo òn — Jesus o'e. — Wa'òbi teku oġu'ada. Imu'adaap co buje, “Ja'òbi ma teku o'ġu'ada,” i epe'e — io'e cebe ip.

Gebuje Jesus o'jekawēn ijebit e'ūat pe.

— E'āy — io'e cebe. — Eju eduk'a kay. Exexecap cuy etujowat eweju — io'e.

⁷ O'āy. Jexexecap kuġ o'ju jeduk'a kay.

⁸ Adeayū iparara jġā o'e ip, iboap tobuxik puje.

— Ka'ūmġu xipacat Deus co'iat — io'e ip. — Deus Jesus a'ò mubacaat puye. Imēnpuye ixe Jesus pe ikērēat i'uk put wuyxewi — io'e ip.

⁹ Ibocewi Mateus o'jojojo Jesus.

Oajēm Jesus Mateus kay. Ixe Mateus xik'i osunuy jekapikipikap'a be—iecuġap edinheiro bubuap'a be.

— Ejot. Oweju ejeku — io'e Mateus pe.

O'āy. Oeku Jesus eju.

¹⁰ Mateus tuk'a be oajēm ip—adeayū, jekōn ām. Oabikbik mesa koreren iecuġap edinheiro bubu'ukayū, Deus xe ikērēan e'e'ukayū dak, Jesus tak, Jesus eju etaybitbinayū dak. Soat ip oabikbik mesa xe jekōn ām.

¹¹ — Apēnpuye ixeyū eju eymutaybitbin'ukat jekōnkōn—iecuġap edinheiro bubu'ukayū eju? Ikērēat muġēġē'ukayū eju dak? — Fariseuyū o'e Jesus etaybitbinayū be. Imēn kawēnwēn o'e ip, Jesus jekōnkōn o'jojojo ip puye.

¹²⁻¹³ O'jede ġu imutaybitbinayū. Jesus pit Fariseuyū o'ya'ġojo. O'jekawēn.

— Iwātaxipi'ūmayū wuyanūġtata'ukat kay je'ju ġu—iwātaxipipiyū acā — io'e. — Imēnpuxim òn tak jewexe xipacayū nomuwā ām ġu ojut—xipat'ūmayū nomuwā ām acā. Ikērēat uk am ixeyū bewi ojut. Imēnpuye cekōn ikērēat muġēġē'ukayū eju — io'e.

— Cum cuy eyju eymutaybitbinayū kay — io'e — eytaybit am apēn Deus ekawēntup e'em iam — io'e Jesus Fariseuyū be. — Imēn opop ibararakat:

Idip ma oxe warara'acayū eyetabotaidabotbot pima. Imēnpit idip ġu oxe warara'acayū kay ġu eyetabotaidabotbot pima, obuyxi am carneiroyū mupiġ ma'ġu eyju, i — io'e.

— Imēnpuye ijoce jewexe xipacayū nomuwā ām ġu ojut—xipat'ūmayū nomuwā ām acā — io'e Jesus.

¹⁴ João Batista eju etaybitbinayū oajēm ip Jesus kay.

— Apēnpuye Fariseuyū jekpiwan ma jewemureren Deus eju kawēn ām—oceju dak, eweju etaybitbinayū bit jekōnkōn ip pima? — io'e ip.

¹⁵ — Oweju etaybitbinayū jekōnkōn, òn ceweju ip puye. Òn pit ceweju ip'ūm pima, jekōnkōn ġu ip. Jekpiwan ma jewemureren ip Deus eju kawēn ām. Imēn soat itaybit e'em iġuycūġ cġcā ip iam. Òn iwadip puxim. Iwadip cexe ip pima, abu ixeyū'in iġuycūġ e'em—jewebumūnap epeta be tomuwāibiyū'in? Ka'ūma ma! Imēnpuxim oweju etaybitbinayū jekōnkōn ip. Jewebumūnap epeta be tomuwāibiyū buxim ip — io'e Jesus.

¹⁶ Jesus wuymutaybinap ekawēn o'ġuwēn cebe ip—imēnpuximap ekawēn. Imēn o'ġuwēn.

— Paġo iisuan ġu imuwaketken wuyju—toti iorokat muwaketken. Iisuat pit imuwaket puje, jewa'i'in big ma idieġboġ e'em — io'e Jesus.

17 — Uva'abidi tiisuati dak acetimōḡ yayisuat'a daḡ — io'e Jesus. — Ya iisuat taḡ'ūm pima, o'jeabaḡ kuka — io'e. — Imēnpuye uva'abidi tiisuati acetimōḡ timūn'a be—yayisuat'a be, uva'abidi cediempuyat puxixim, tiporoyat puxixim, timun'a'ūmap puxixim — io'e Jesus Joāo Batista eju etaybitbinayū be.

Iboam e'em pima, “Wekawēn paḡo iisuat puxim, uva'abidi tiisuati buxim tak,” i'e ojuy osunuy. Imēn Jesus o'e. Kawēn iisuat ma Jesus ekawēn o'e ḡasū bit. Fariseuyū ekawēn taḡ ḡu o'e, Saduceuyū ekawēn taḡ ḡu o'e dak.

18 Judeuyū kukukat tak oajēm Jesus kay. Ixe osunuy Deus eju kawēnwēnap'a kukukat. O'jēḡ'aecōḡcōḡ Jesus topa be, ibuyxi am.

— Odaxit ḡaxīn ma oe'ū — io'e Jesus pe. — Ejot pima bit, eḡu'ada. Jetait — io'e Jesus pe. — Ebuesubumōḡ ijeje bima, je'ada odaxit — io'e.

19 — Ga'a — io'e.

O'ju ip—Jesusyū. ²⁰⁻²¹ Cucum pima, pūḡ ayacat oajēm Jesus tomuju, cesay mucay am—Jesus ekabek ukpu mucay am. 12 koato bun ma ixe ayacat iwātaxipipin o'e, doybucukcuḡ ḡu buye.

— Cesay mucay buje ma, oce'ada — ixe ayacat o'e jewebe ma. Jesus ekabek o'ḡucay. ²² O'jekorepēn Jesus.

Gebuḡe Jesus ayacat o'jojojo.

— A'ōcam cuy — io'e ayacat pe. — Etabut okay. Imēnpuye ḡaxīn ma eceje'ada — io'e.

Dao ma o'je'ada ixe ayacat.

²³ Oajēm ip Judeuyū kukukat tuk'a kay. Ade wāwām ip osodop. Jebubut'uk muydedeayū dak o'jojojo Jesus. Imuydedem ip Judeu babi daḡ. Cebabi daḡ tak wāwā ip osodop.

²⁴ — Ce'ū ḡu teku. Yaypan'isuat ixet ā — io'e Jesus wāwāayū be. Jesus itaybit o'e yaypan'isuat'ūm oe'ū iam. Inaka waram imutain. Imēnpuye “Ixet ā,” io'e. Wāwāibiyū bit jewaywayway ip o'e Jesus kay. Jesus o'e cebe ip:

— Epejēm uk'a bewi — io'e.

O'ḡujēm.

²⁵ Ijēm puje, Jesus oōm yaypan'isuat kay. O'subaixik. Dao ma o'je'ada. Itait o'e waram ḡuto ce'ū topibit, Jesus o'subaixik puye. Ixe o'kop—ce'ū topibit.

²⁶ Ipi juayū ce'ū topibit awēḡ o'yawēḡmupōḡ ip. Jekawēnwēn o'e ip soat taḡ—soat ibo eipi daḡ.

²⁷ Jesusyū eipi kukukat ka bewi cēm puje, xepxep o'ju Jesus tomuju—ita'ūmayū.

— Etabotaidabotbon cuy eḡuy ocekey — io'e ip. — Ocemu'ada am — io'e ip Jesus pe—Davi'ūm naxeḡebit pe—Judeuyū ajojoyū'ūm'ūm kukukat naxeḡebit pe.

²⁸ Oajēm ip Jesus kay, ixe jeduk'a be ōmōm pima.

— Eyetabut tu okay—eyemu'ada ōn iap kay? — io'e Jesus cebe ip.

— Hm hm — io'e ip. — Ocetabut, kariwa.

²⁹⁻³⁰ O'sutamucay Jesus ita'ūmayū. O'je'ada.

— Eyju eyetabut okay buye, ōn jeymu'ada — io'e Jesus itā'ūm topibiyū be. Itate o'e, Jesus o'sutada buye.

— Eymu'adaap epeḡuwēn ḡu juy eybureyū be—ka'ūma be ma — io'e Jesus.

³¹ Imēnpit je'adaap o'ḡuyōḡpōḡ ip soat kaka daḡ.

³² Jesusyū uk'a be cēmcēm pima, iboceayū ibiōḡbuk kērēat kuḡat o'tujowat Jesus kay. Cekawēn pa'oreat o'e ixe, ibiōḡbuk kērēat kuḡ puye. O'tujowat ip Jesus pe, imu'ada am. ³³ O'je'ada Jesus a'ōbi. Aḡokatkat pewi ibiōḡbuk kērēat cēm puje, xipan o'jekawēn ma, o'je'ada buye.

— Abu yaḡuyguy imēn o'jebapuk iam? — adeayū o'e ip jewewebe. — Ka'ūma ma ijo'iat imēn wuyjojojo ḡu Israel eipi be—wuyeipi be — io'e ip.

³⁴ Imēnpit Fariseuyū o'jekawēn. Napa ma o'jekawēn ip.

— Jesus ibiōḡbuk kērēat mujēmjēm cebewi ibiōḡbuk kērēayū kukukat a'ōbi—Satanás a'ōbi — io'e ip napa ma.

³⁵ O'ju Jesus ikabogatika daḡ, ika'icatka dāḡ tak. O'ju aḡoka watwat mutaybitbin. Judeuyū Deus eju kawēnwēnap'a be imutaybitbin o'e. Deus soat kukanap o'ḡuwēnuwēn soat pe—kawēn idipat. Imēn ma imutaybitbin ip oeku. Ibomaayū mu'ada'adam oeku: iwātaxipipiyū, ibaca'ūmayū dak—soat mu'ada'adam oeku. ³⁶ Itabotaidabotbot ma iboka watwat kay Jesus osunuy, yaḡuybabi'ūm osodop puye. Ovelha buxim ip, jekukat'ūm pima ip. Imēnpuxim ika becat ikukuk'ukat'ūmayu osodop ip, ka'ūmḡu ibuywatwat'ukat puye.

³⁷ Imēneju Jesus o'jekawēn jeweju etaybitbinayū be.

— Kadai ya ade opop—kadai'a—yaopat'a. Pūḡpūḡ pit omuyku ip yabu am — io'e cebe ip. ³⁸ — Epeyekawēn cuy kapikpik'ukayū kukukat pe. I juy ep'e cebe: “Kapikpik'ukayū eḡuju juy kadai'a bu am,” i — io'e Jesus jeweju etaybitbinayū be.

Imēn Jesus kawēnwēn o'e, Jesus eju adeayū ceku pin ip puye. Apēn kadai ya ade o'yadap—kadai'a yaopat'a; imēn tak adeayū ceku pin ip Deus emunaē eju. Imēnpit pūḡpūḡ oekuku Jesus kawēn muwēnuwēn ijodiacat pe. Imēnpuye imuwēnuwēn'ukayū kukat eju juy jekawēn ip Deus eju.

— Adeayū juy eḡuju ekawēn muwēn ām — i juy e'em ip cebe.

10

¹ Jesus 12 beayū o'tomuwā—jeweju etaybitbin'ukayū. O'tomuwā, ja'ōbi soat mu'ada am—iwātaxipipiyū mu'ada am, ibiōḡbuk kērēayū mujēm ām tak—ja'ōbi imujēm ikuḡayū bewi—soat ip pewi. Ja'ōbacaap o'ḡūm cebe ip—12 beayū be.

²⁻⁴ 12 beayū ibutet 12 butet pe osodop ip. Ibūrū ma ibutet osodop ip—Jesus emumujuyū butet: Koapat Simão i, André i, Tiago i, João i, Filipe i, Bartolomeu i, Tomé i, Mateus i, wara'at Tiago, Tadeu i, wara'at Simão, Judas Iscariotes i. Ibūrū ma ibutet osodop ip.

Wara'at putet Pedro i ibutet osunuy—Simão butet. André Pedro kitpit osunuy. Tiago, João dak, Zebedeu ipotpoyū osodop. João Tiago kitpit osunuy. Mateus iecuḡap peam Israel naxeḡebitbit xewi dinheiro bubu'ukat osunuy. Wara'at Tiago Alfeu ipot osunuy. Wara'at Simão Israel eipi kay cīcāat osunuy. Judas Iscariotes ḡuyjom Jesus o'ḡūm cekay itakomaayū be yaoka am. Ibūrū ma osodop ip—12 beayū—Jesus eju jekuku'ukayū.

⁵⁻⁶ 12 beayū o'ḡuju Jesus.

— Epeju Israel naxeḡebitbit kay — io'e cebe ip. — Itabidaoyū buxim ip — io'e. — Ovelhayū buxim ip — io'e Jesus. — Wara'at eipi bewiayū kay epeju ḡu — io'e 12 beayū be. — Israel naxeḡebitbit kay acā juy epeju. Judeu'ūmayū kay ḡu epeju, Samaria eipi beayū kay ḡu dak — io'e. ⁷ —

“Ijasun Deus soat kukan je'e,” i juy epe'e Judeuyū be, Israel naxegebitbit pe cucum pima eyju — Jesus o'e 12 beayū be.

⁸ — Iwātaxipiyayū epeḡu'ada juy ip — io'e cebe ip. — Ce'ū'ūayū dak epeḡutait. Waram jetai ip — io'e Jesus. — Ierepayū epeḡu'ada juy — io'e cebe ip. — Ibiōḡbuk kērēayū dak epeḡujēm cuy ibiōḡbuk ikērēat kuḡayū bewi — io'e Jesus. — Imēn epe'e juy wa'ōbi—ce'adaap epe'e juy. Epeteida ḡu juy. Imēn ām cuk oḡūm wa'ōbacaap eywebe teidam ḡu — io'e Jesus cebe ip.

⁹ — Dinheiro epetujowat ḡu juy eyweju. Ouro epetujowat ḡu, prata dak ka'ūma. Cobre dak ka'ūma. Epetujowat ḡu juy dinheiro mūn'a be. ¹⁰ Cucumap pubut mūn'a dak epeyadujowat ḡu juy. Xepxem cuy epetujowat ḡu—eydoti, pūḡ ma acā. Sandália dak ka'ūma. Eyba'ip tak epeyoptujowat ḡu juy. Eybuywacayū ma juy eyxan je'ḡūm. Imēnpuye eybubut epetujowat ḡu juy — io'e Jesus.

¹¹ — Ajēm pima aḡoka be jeduk'a be eyḡuyḡuy pinat epetobuxik cuy. Ixe duk'a be juy epesopsop, ibo aḡoka be bima — io'e Jesus. ¹² — Ixeyū duk'a be ōmōm pima, epeyekawēn tuk'a beayū eju. Kato juy epe'e cebe ip — io'e Jesus.

¹³ — Gebuje eyekawēn kay ya'ōpīcūḡcūḡ je'e ip. Ya'ōpīcūḡcūḡ je'e ip, eyekawēn kay buye. Imēnpit wara'acayū eyekawēn kay'ūm pima bit, ya'ōpīcūḡcūḡ ḡu je'e ip. Epajēm cexe ip. Imēnpit te'e ma epe'e, “Wuykabia,” cebe ip. “Epeōm,” i ḡu je'e ip, eyekawēn kay'ūm puye.

¹⁴ — Eykay'ūmayū bewi epejēm cuy, eyekawēn kay'ūmayū bewi dak. Cēm pima eyesandália epeḡupoy, “Deus ipiat supi'ajoat eywebe ya'ō kay'ūm puye” iap mubapuk am ibo ka watwat pe. Imēn cuy epe'e cebe ip, aḡoka bewi wan pima, uk'a bewi wan pima — Jesus o'e 12 beayū be.

¹⁵ — Deus kūyjobit'ūmayū be ipiatpi'ajoap kabia bima, Sodoma ka watwat pe ipiat supi'ajoat, Gomorra ka watwat pe dak. Ixeyū be iap podi ma bit ibo ka watwat pe ipiat supi'ajoat, eyekawēn com ip ibu'u buye. Iboap kay ḡebum cuy epesop — io'e.

¹⁶ — Ya'ōpīcūḡ cuy epesop — io'e cebe ip. — Eymujum ōn. Ovelha buximayū eyju. Widayū parakpe eyju ovelhayū buxim. Imēnpuxim eykay itakomaayū parakpe eyju. Ovelhayū be bit i'e baōre akuriceyū be. Imēnpuxim eywebe i'e ba'ore eykay itakomaayū be.

— Wa'ōbi eyju buje, itaybit cīcāyūm epesop. Aḡ cīcā juy epesop. Dao ḡu juy eyetakomām cekay ip — io'e Jesus.

¹⁷ — Aḡ cuy epesop — io'e. — Eykay itakomaayū jeydaomūn. Jeydujowat ip wuyekawēn coco'ukayū be. Jeymupokupok ip Deus eju kawēnwēn'a be jetakomaap kay. Ixee bum jeymupokupok ip — Jesus o'e. ¹⁸ — Eyju webekitkit puye jeydujowat ip ipi kukayū be, kariw-awayū be dak. Jeydujowat itaybit am eyetabucap xipat cexe ip iam ma, eyetabucap xipat'ūm cexe ip iam pit. Kawēn idīpat epeḡuwēn cebe ip, Judeuyū'ūmayū be dak — io'e Jesus. ¹⁹ — Eyaḡuybabi'ūm ḡu juy epesop, eyetaybit'ūm puye ajom epeyekawēn iam, apēn epeyekawēn iam tak. Eydujowatwan pima ip, Deus o'ḡuwēn eywebe ajom epeyekawēn iam. Imēn jeymutaybin. ²⁰ Wa'ōbi juy epeyekawēn. Imēn epeyekawēnwēn Deus biōḡbuk ma kawēnwēn je'e eywebewi—Wuyebay biōḡbuk — Jesus o'e cebe ip.

²¹ — Adeayū jebadipyū kay itakoma je'e, ixeyū webekitkit puye. Iwaḡo jekitpit tujowat cekay itakomaayū be yaoka am. Ikitpit tak jewaḡo

tujowat yaoka am. Ipotpet tak itakoma jĵã je'e jebay kay. Jebay tujowat cebe ip, yaoka am — io'e. ²² — Soat ixeyũ itakoma jĵã je'e eykay, eyju webekitkit puye. Ipiat pibun eyetaxi bima, Deus a'õ dağ jekukum cuy eyju. Guyjom Deus jeymuy, cexe soat em eyedop am — io'e.

²³ — Eywebe ipiat supi'ajojo bima, epeyenapõn cuy. Imën e'e ip pima pũğ ka be, epeyenapõn cuy wara'at ka be—ağoka be — io'e cebe ip. — Soat wago õn — Jesus o'e. — Waram wajëm awap, ade ağoka dağ epeju—Israel naxegebitbit eipi dağ — io'e Jesus.

²⁴ — Imutaybitbin'ukat podi gu je'e jeweju etaybitbinayũ itaybit ip. Kariwa dak podi gu dak je'e jekapikpiğ'ukayũ kapikpiğ ip. ²⁵ Imënpuye kapikpiğ'ukayũ icokcoğ cuy jeedop ip, jekariwa buximayũ ip puye. Itaybitbinayũ dak icokcoğ cuy jeedop ip jemutaybitbin'ukat buximayũ ip puye. Ijoceayũ cekariwa a'õ ya'õmuy ip pima, “Belzebu teku,” i bima ip, cebekitkit a'õ dak ijo'i ma ya'õmuy je'e ip. Cekariwa omuymuy ip pima, cebekitkit tak imuymuy ip cekariwa muymiyap podi ma — io'e Jesus.

²⁶ — Eypararam gu juy epesop ixeyũ e'eap puxixim — io'e jebekitkit pe. — Yajuyjuyat jewedobuxik guyjom. Iba'arëmat ibapuk je'e soat xe. ²⁷ Imënpuxim ajo oğuwën eywebe, kawënwën wuyeweweju ma, ijop epeğuwën soat pe guyjom — io'e. — Ibidadaap kay epeya'ĵojo, ijop soat pe epeğuwën guyjom — Jesus o'e.

²⁸ — Eypararam gu juy epesop eyaoka ojuyayũ buxixim — io'e jebekitkit pe. — Wuyejebit aoka but ip. Imënpit wuybiõğbuk aoka ba'ore cebe ip — io'e. — Deus puxim pit cuy eypararam epesop. Wuyejebit muy'ũm put cebe, wuybiõğbuk tak. Ipiat'ajojoap pe imu'ũm put — Jesus o'e.

²⁹ — Xepxep pe pidiwe dei tei'it ma—pũğpũğ centavo ma—wasũ yopĵcat tei. Imënpit pũğ wasũ yopĵcat at'an pima, Deus itaybit ixewasũ o'at iam. Deus a'õbi acã je'at — Jesus o'e. ³⁰⁻³¹ — Deus xe teibõğ gu wasũdei. Imënpit ağ cekay. Imënpuxim wuykay dak ağ soat em. Deus itaybit wuyadap peburũdap iam. Imëneju eyağuybabi'ũm'ũm gu juy epesop. Deus soat itaybit wuyekuku iam — io'e.

³² — Eyju “Jesus ebekitkiyũ oceju,” i soat pe e'em pima, õn tak “Teyũku webekitkit,” i oce webay be—kabi beat pe — io'e Jesus jeweju etaybitbinayũ be. ³³ — Eyju bit e'em warara'acayũ be, “Jesus bureyũ gu oceju,” i bima, õn tak “İteyũ bure gu õn,” i oce Webay be—kabi beat pe — io'e Jesus.

³⁴ — Epeyewağuy gu juy: “Jesus osodot kaba'ũm wuydop am,” i. Ojot puye, ipi watwat pe wara'at tağtağtağ ma jekuku. Itakoma je'e ip jewewekay. Pajam jewaokakam je'e ip — Jesus o'e. ³⁵⁻³⁶ — Ibadipyũ itakoma cĵcãayũ je'e jewewekay, pũğpũğ ixeyũ'in okay itabut puye — Jesus o'e. — Cebay ma okay je'e. Ipot pit okay gu je'e. Ixi ma okay je'e. I'iyũ okay gu je'e—ayacayũ. I'it tayxi okay gu je'e. Yuktayxi okay je'e. Imëneju wara'at tağtağtağ ma jeku ip — Jesus o'e cebe ip.

³⁷ — Eyebay kayap podi ma okay'ũm pima, oweju jekukuayũ gu epesop, eyxi kayap podi ma dak, eyekpotpoyũ kayap podi ma dak, eydaxityũ kayap podi ma dak. ³⁸ Owebeam je'ũ ibu'u'ũmat puximayũ acã webekitkit ma oxe. Korosa jeje je'ũ ãm, korosa dujuwatwan õn pima, webekitkit tak cucum onomuju. Cucum ip korosa kuğ, je'ũ ãm. Apën ağokatkat korosa dujuwatwan cucum, korosa jeje jebamupayam je'ũ ãm; imënpuxim cuy epeku soat em owebeam je'ũ ibu'u'ũmat puxim.

39 — Eye'ũ bima, ðn ma obuyxi eyxe buye, ibin ma soat em eyetabêğ epesop Deus xe. Eywebe ma jewağuyğuy: “Õn ma obuyxiat,” i bima bit, soat em ipiat'ajojoap pe epesop eye'ũ buje — Jesus o'e cebe ip.

40 — Gasũ epeju Israel naxeğebitbit kay. Wa'õbi epeju — Jesus o'e jewegu etaybitbinayũ be. — Pũğ ixeyũ'in eywebe je'e, “Epeõm,” i. Imēnpuxim ma owebe dak je'e ip — io'e Jesus. — Imēnpuxim ma oğujuiat pe dak je'e ip — io'e. 41 — Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat pe dak je'e, “Eõm,” i. Ixe dak iõm pin, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat puye. Iõm pin. Imēnpuye Deus cekapikaptei je'ğũm cebe, kapikaptei ùmũm pima jekawēn muwēnuwēn'ukat pe.

— Cũğ cĩcāt pe dak je'e, “Eõm,” i. Ixe dak iõm pin, cũğ cĩcāt puye. Iõm pin je'e. Imēnpuye Deus cekapikaptei je'ğũm cebe, kapikaptei ùmũm pima cũğ cĩcāt pe. 42 Wara'acat webekit'isuat pe idibi ma tiũm ticukati, ixe webekit puye, Deus tak xipacat je'ğũm idibiũmat pe — io'e. — Iboap kay ġebum cuy epesop — io'e Jesus.

11

1 Ibocewi o'ju Jesus ağokaxiriyũ be. Wũy ġu osodop boyũku. 12 beayũ muju bujep, ağokaxiri beayũ mutaybit am o'ju. Deus ekawēn muwēnuwēn oeku Jesus.

2 João Batista Cristo awēğ o'yawēğcoco daomũnmũnap'a be. Bekitkit o'ğuju Jesus kay. Jewegu etaybitbinayũ o'ğuju João. O'ğuju, ja'õ daxijo am.

3 — “Deus emumuju ajēmap wiwim oceju,” i juy epe'e cebe — io'e João. — “Ēn ma du ixex? Wara'at ġu xe'e ocejowiwi?” i juy epe'e cebe — io'e João.

— Hm hm — io'e ip.

João a'õ daxijo am o'ju ip.

Oajēm ip cekay—Jesus kay.

— Ēn ma du omuykuiat? Wara'at ġu xe'e ocejowiwi? — io'e ip Jesus pe.

4 — Epeyepit cuy João kay — io'e cebe ip. — Epejojoiap cuy epeğuwēn João be, epekũyjojoiap tak — io'e. 5 — Ita'ũm topibiyũ o'e itate ġasũ. Taokērē topibiyũ dak xipan ip o'e jexĩğxĩğ ġasũ. Ierep topibiyũ dak xipan o'e ġasũ. Ya'õpi'ũm topibiyũ dak ya'õpipe o'e ip. Jekũyjom ip o'e. Ce'ũ topibiyũ dak waram itabēğ o'e ġasũ. Tadaibotbocayũ dak kawēn idipat cocom ġasũ—Deus ipot awēğ cocom.

6 — Imēneju: “Ecokcoğ eğuy okay etabut am ebu'u'ũm pima. ‘Ite ġu omuykuiat,’ ie'em pima bit, ecokcoğ ġu eğuy,” i juy epe'e João be — io'e Jesus.

— Hm hm — io'e ip.

7 Cēmçēm ip pima, Jesus João o'ğuwēn ibo ka beayũ be.

— João jom cuk epeku uk'a'ũmat pe — io'e Jesus. — Pãm ixex João? Ajo-buxim ixex o'e? Ip'ũn'ũn kay kabido ajēm puje, je'ipe'adedem. Yağuykorerenayũ ite'ip puxim, soat em jewegu yuwarurururun puye. João bit yağuykoreren ġu. Ite'ip puxim ġu. 8 João doti teiboğ ġu. Teiboğat kukayũ adeayũ kukat tuk'a be opop ip—ibubut adeayũ. 9 João bit ibubut adeat ġu. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat xeku. Warara'acat podi ma João ya'õbuyxi—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ bodi ma.

10 — Imēn Deus ekawēntup e'em—João muwēğaptup:

Aḡ cuy epesop, ie'em Deus, i. Wemumuju oḡuju ewap ajēm puje, emuxipan am, i.

Imēn e'em Deus ekawēntup—João muwēḡaptup — io'e.

11 — Kuyjeayū bodi ma João ya'ōbuyxi. Ka'ūma ma omuy João Batista jo'i ya'ōbuxian. Deus xe bit—kabi beat xe bit—yopīcat João bodiat ya'ōbuyxiat wekawēn kayayū'in — Jesus o'e. 12 — Ixe João Deus awēḡ o'yawēḡtojot ipi juacat kay—Deus soat kukanap awēḡ. Iboap awēḡcocom pima ip, cekay jījā ip, Deus xe nuynuy pin cīcā ip puye. Imēn ḡasū dak cekay jījā ip — io'e. — Deus xe ajēm pin ip — io'e.

13 — João ajēm awap, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū dak iboap awēḡ cuk o'yawēḡtojot—soat ip. Imēn tak Moisés ekawēn tup e'em — io'e Jesus. 14 — Iboap awēḡ kay eyetabut pima, eyetabun tak Eliás jajēmiap João jo'i ma oajēm. 15 Epeya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop — io'e Jesus cebe ip.

16 Jesus waram o'jekawēn adeayū eju.

— Oḡuwēn eywebe, abu-buxim ḡasucacat iap iam eyetaybit am. Bekitkit puxim ixeyū—pasiaham ip iap pe pubutbucayū buxim. Jewāwāwām ip jebureyū—bekitkiyū. 17 “Tēḡtēḡ'a oceyamuyde eywebe ya'ījo am. Eydaobu'u'u eyju bit da'i'in,” ie'em ip. “Wa ocesop jewexe i'ūmcocom. Eybu'u eyju bit oceweju totōn,” ie'em ip. Ijoyū buxim ḡasūacat — io'e Jesus.

18 — João Batista oajēm eykay. Ixe vinhodi o'tikōn ḡu. Ire oeku Deus eju jekawēn ām. Soat pit napa ma e'em João muwēnuwēn: “Ibiōḡbuk kērēat kukat teku,” i.

19 — Soat waḡo ōn. Ojot eykay. Soat xat o'om ojeku, soat tikōnkōn tak. Soat pit napa ma e'em omuwēnuwēn: “Ika'o'on'ukat teku,” i. “Teku iecuḡap peam dinheiro bubu'ukat pure,” i dak. “Teku ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat pure,” i dak — io'e. — Wuyju Deus emumutaybitbinap taḡ jekukum pima bit, warara'acayū je'e omuwēnuwēn, João muwēnuwēn tak, “Deus xe cūḡ ma wuymutaybitbin,” i — Jesus o'e.

20 Jesus tak o'jekawēn iboceat pe. Ikērēan e'e'ukayū muwēnuwēn o'e Jesus. Ikērēat epere'ūmayū muwēnuwēn o'e. Ikērēat kuḡ o'e ip. Imēnpit iḡuycūḡ ḡu ip ikērēat kay. Jesus a'ōbi iba'oreat cuk o'jebapuk ixeyū etabun. Jesus a'ōbi o'jebapuk. Imēnpit ikērēat mujurūḡrūḡ. Imēn o'e—Corazim ka watwat o'e, Betsaida ka watwat tak, Cafaranaum ka watwat tak.

21 — Karem ma ipiat epesupi'ajo jījā, Corazim ka watwat! — Jesus o'e. — Karem ma ipiat epesupi'ajo jījā, Betsaida ka watwat — io'e. — Ka'ūma buk epejojoioiap cuk adi oḡubapukpuk eyetabut pe eyka be bima — io'e. — Tiro ka be iboap mubapuk pima, Sidom ka be dak, kajuk ikērēat mujurūḡrūḡap o'jepere ip—ibo ka watwat. Itabut kajuk ip Deus kay — io'e. — Ibo ka be iboap mubapuk pima, kajuk ikurususucacat o'ḡuōm ip jedotim. Daxa daypibewiaptōm tak kajuk o'tōmōḡ ip jabi jeje. Imēn kajuk o'e ip, “Oceḡuycūḡ cīcā ikērēat kuḡ oceju buye” iap mubapuk am; “ḡasū bit ikērēat aḡuḡē ḡu” iap tak mubapuk am jebureyū be — io'e.

22 — Deus kūyjobit'ūmayū be ipiat supi'ajoat iap kabia bima, Tiro ka watwat pe ipiat supi'ajoat, Sidom ka watwat pe dak. Imēnpit Tiro ka be iap podi ma, Sidon ka be iap podi ma dak eywebe ipiat supi'ajoat. Iboap kay ḡebum cuy epesop — io'e Jesus Corazim ka watwat pe, Betsaida ka watwat pe dak.

23 — Cafarnaum ka watwat! — io'e. — Deus jeymuyu ġu kabi kay — io'e Jesus. — Jeymukop ipiatpi'ajojoap kay bit. Ka'ūma buk epejojoioiap cuk adi ogubapukpak eyetabut pe eyka be bima oce — io'e. — Iboap mubapuk pima Sodoma ka be, ikērēat kajuk o'jepere ip. Deus kajuk aġoka o'sukamupik ġu — io'e Jesus.

24 — Deus kūyjobit'ūmayū be ipiat supi'ajoat iap kabia bima, Sodoma ka watwat pe ipiat supi'ajoat, Tiro ka watwat tak. Imēnpit Sodoma ka be iap podi ma Deus ipiat supi'ajoat eywebe. Iboap kay ġebum cuy epesop — io'e Jesus Cafarnaum ka watwat pe.

25-26 — Jesus o'e ġebuġe bit.

— Bay — io'e. — Ēn acā soat kukukat—kabi beacat kukukat, ipijuacat kukukat tak — io'e. — Apēn ēn e'em iap mubapukpuġ ēn jewexe itaybit cīcāyū be ġu—imutaybitbin'ūmayū be acā — io'e. — Ixeyū acā wekawēn imutaybitbin ēn. Imēn xipat oxe. Ococok cīcā imēn ebikuy buye. Ococok cīcā xipat exe buye dak — io'e Deus pe.

27 — Soat ma juk Webay o'ġūm owebe — io'e cebe ip. — Warara'acat ġu itaybit abu Deus ipot iam—cebay acā. Imēnpuxim warara'acat ġu itaybit abu ipote bay iam—ipot acā. Jebay mubapuk am, ipot ibikuy bima acā warara'acat itaybit je'e abu Deus iam — Jesus o'e cebe ip.

28 — Okay epesot. Ikērēat oju'uk eywebewi — io'e Jesus cebe ip. Deus a'ō kay kūyjobit ojuy ip. Imēnpit kūyjobit ġu ip.

29 — Eymutaybitbin oce. Webekitkit e'em. Wa'ōpuruġ'ūmat ōn. Waġuybabibi. Yoboġat pin ġu owexe. Eywebewi ikērēat oju'uk. ³⁰ Wa'ō kayap iba'ore ġu imuġē ām. Kūyjobit am okay dak iba'ore ġu eywebe. Wara'at ikērēat kay eyebu'um epe'e, eywebewi ikērēat oju'uk puye — Jesus o'e soat pe.

12

¹ Ġebuġe Jesusyū o'ju trigodip taġ. Sábado bima o'ju, Judeuyū jebodoydoyap kabia bima. Trigodadot o'tadot'uk ceweju etaybitbinayū. Trigoda o'tabu ip, jerere buye. O'ta'o'o ip. ² Ta o'om pima, Fariseyū ixeyū o'jojojo. Jesus eju etaybitbinayū o'jojojo ip.

— Ak'i! — Fariseyū o'e Jesus pe. — Eweju etaybitbinayū Moisés ekawēn taġ ġu jekuku ip. Jebodoydoyap kabia be kapikpiġ ip. Cūġ ma ġu e'em ip. Trigodadot uk'uġ ip. Imēnpuye ikērēat kuġ ip, wuywebe jebodoydoyap kabia be kapikpi buye — io'e cebe.

³⁻⁴ — Tā. Ikērēat kuġ ġu ip — io'e Jesus. — Kuyje Davi oōm Deus eju kawēnwēnap'a be. Ire bima, oōm Davi, cewejuyū dak. Deus emesa bewi paō'a o'ya'o'o ip—Deus etabixe o'yamōġ ip iat'a—paīyū be acā ya'o pi ġu iat'a. Moisés ekawēn taġ ġu ijop'a o'ta'o'o ip—Daviyū. Apēn Davi o'e'e iaptup opop Deus ekawēntup pe. Kuy epetupcoco—iboaptup — io'e Fariseuyū be.

⁵ — Deus eju kawēnwēnap'a be paīyū kapikpiġ ip soat kabia. Jebodoydoyap kabia jekukum ip Moisés ekawēn taġ ġu yaboġat'a be. Wara'at taġ jekukum ip, kapikpiġ puye. Imēnpit ikērēat kuġ ġu ip Deus xe. Iboaptup ekawēn eyetaybit—Deus ekawēntup. Kuy epetupcoco—iboaptup tak — io'e Jesus.

⁶ — Icēmān ocekawēn eywebe. Deus eju kawēnwēnap'a Israel naxeġebitbit o'yamuy—yaboġat'a. O'yamuy ip, wuyju yamubuyxin

am. Imēnpuye Deus eju kawēnwēnap'a kukukayū ya'ōbacaayū. Imēnpit ya'ōbaca jījāat omuy ijoce ḡasū — io'e Jesus cebe ip. Jewebe ma o'e Jesus, “ya'ōbaca jījāat” i'e'em pima.

⁷ Warara'acayū kay eyetabotaidabotbocap kay ōn, i Deus juk o'e — io'e Jesus cebe ip. Owebeam carneiro mupikap kay ḡu bit ōn—eyetabotaidabotbotap kay acā, i — io'e Jesus.

Ijoptup ekawēn eyetaybit pima, “Ikērēat kuḡ ip,” i kajuk epe'e ḡu ikērēat kuḡ'ūmayū muwēnuwēn pima — io'e Jesus Fariseyū be. ⁸ — Soat waḡo ōn. “Epeyekapik cuy,” i ōn e'em pima jebodoydoyap kabia be dak, cedaḡ kuka o'e eyekapikap Deus xe — Jesus o'e.

⁹ O'ju Jesus ibocewi. Oajēm Deus eju kawēnwēnap'a kay—Judeuyū e'aweroroap'a kay. Oōm.

¹⁰ Gebuje aḡokatkat o'tobuxik iḡo'a be. Pūḡbūnū'a o'subūnū'anūy ibūnū'akērē.

Pūḡpūḡ o'je'aweroiyu'in Jesus muymuy ojuy ip.

— Jesus Moisés ekawēn taḡ ḡu jekukum — i'e ojuy ip warara'acayū be. Imēnpuye:

— Jebodoydoyap kabia bima, xipat tu exe ibūnū'a kērēat mu'ada am? Imēn tu Moisés ekawēn taḡ ma? — io'e ip Jesus pe.

¹¹⁻¹² — Xipat Moisés ekawēn taḡ warara'acayū ikukpin wuyxe bima — Jesus o'e Fariseuyū be. — Jebodoydoyap kabia bima eyōhō o'at pima ipikūykūy be i'uk'uḡ ip ipikūykūy bewi—ixe ovelha — io'e. — Abū jeōhōyū uḡ ḡu? Ka'ūma ma. Ovelha ikukpin ip, jeōhōyū buye. Imēnpuye i'uḡ ip. Imēn tak wuyju ovelha bodi ma wuykukpin Deus xe. Imēnpuye xipat Moisés ekawēn taḡ wuywebe xipacat muḡē ām jebodoydoyap kabia be — io'e Jesus.

¹³ — Paya'i ece ebu — io'e ibūnū'a kērēat pe. O'jewebūmupaya. O'je'ada ibūnū'a kērē topibit. Wara'atpunu'a jo'i o'e. Ibūnū'adip o'e.

¹⁴ Fariseuyū bit o'jem yabewi. O'jewede ip Jesus xewi. O'jewawē ip Jesus aoka am, kapikpiḡ Sábado kabia be buye. ¹⁵ Imēnpuye Jesus o'ju ibocewi. Fariseuyū ekawēn itaybit puye, o'ju. Adeayū o'ju Jesus tomuju. Iwātaxipipiayū o'ḡu'ada'ada—soat ip.

¹⁶ — Wawēḡ epeyawēḡmuwēn ḡu juy. Pūḡ em tak ka'ūma — io'e cebe ip.

¹⁷ Ibo o'jebapak apēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat o'e iap taḡ—apēn Isaías kuyje o'e iap taḡ.

¹⁸ Deus o'e: Ija otaēiat—obuywatwat'ukat—ōn cekay jījāiat—omucocokkok'ukat. Obiōḡbuk ojomōḡ cebe. Ajo cūḡ ma oxeiap ḡuwēn soat pe—Judeu'ūmayū be. ¹⁹ Ya'ōxikxiḡ ḡu je'ku. Jewāwām ḡu je'ku. Soat ka daḡ tak kawēnwēn ḡu je'ku. ²⁰ Ikērēan e'e jījāayū daxijo xeku ikērēat pewi. Okay itabut cīcā'ūmayū ḡutabut cīcā okay. Imēn ma je'kuku soat pewi ikērēat uk'uḡ—Deus kayayū bewi. ²¹ Soat ipi juacat Deus emunaē kay je'e, i.

Imēn Isaías o'ḡuwēn kuyjeayū be.

²² Gebuje iboceayū aḡokatkat o'tujowat. Ita'ūmat osunuy ixē aḡokatkat. Cekawēn pa'oreat tak o'e ixē, ibiōḡbuk kērēat imuyde'ūm'ūmm puye. O'tujowat ip. O'je'ada Jesus a'ōbi. Ijojom o'e, o'je'ada buye. Xipan kawēnwēn o'e—ibiōḡbuk kērēat kuḡ tūibit o'e, o'je'ada buye. ²³ Iboceayū yaḡuybabi'ūm o'e ip—soat ip.

— Davi naxeḡebit paxi sute? — io'e ip.

Jesus muwēnuwēn o'e ip.

²⁴ Fariseuyū bit Jesus awēḡ o'yawēḡcoco.

— Ixe Jesus ibiōḡbuk kērēayū o'ḡujēm aḡokatkayū bewi Belzebu a'ōbi—ibiōḡbuk kērēayū kukukat a'ōbi—Satanás a'ōbi ma — i napa ma o'e ip.

²⁵ Jesus itaybit osunuy apēn ixeyū jewaḡuyḡuy iam.

— Pūḡ eipi watwat jeweweju ma jewaoka buje, jewemu'ūm ip. Pūḡ ka kukukat jebekitkit mujēm puje, abu kuka o'e ya'ō kay? Ka'ūma ma. Pūḡ tiwat kukakat pe jebekitkit mujēm puje, abu kuka o'e ya'ō kay? Ka'ūma ma — io'e Fariseuyū be. ²⁶ — Imēnpuxim Satanás pe jebekitkit mujēm puje, abu kuka o'e ya'ō kay? Ka'ūma ma. Imēn Satanás a'ōbacaap mu'ūm kuka o'e. Imēneju Satanás ja'ōbacaap ūmūm ḡu owebe ibiōḡbuk kērēayū mujēm ām—jebekitkit mujēm am — io'e Jesus. ²⁷ — Belzebu a'ōbi ōn ibiōḡbuk kērēat mujēmjēm pima, abu a'ōbi dak eyebekitkiyū imujēmjēm ip? Jewemuḡuykukukum eceju iap mubapukpuḡ cīcā eyebekitkiyū.

²⁸ — Deus biōḡbuk a'ōbi ibiōḡbuk kērēayū oḡujēm. Belzebu a'ōbi ḡu oḡujēm. Ibiōḡbuk kērēayū o'jēm ip puye, kuy eyetaybit Deus soat kukukan je'e iap mubapukpuḡ ōn eywebe iam — io'e cebe ip.

²⁹ — Wuyōm pa'ore wuykay isapka'oreat tuk'a be ibubut pu am. Imukiriḡ acā koam — io'e. — Imukirik puje bit, wuyōm put soat pu am—uk'a beap pu am — io'e Jesus.

Imēn Jesus o'e, jebacaap Satanás ebacaap podi ma buye. Ibodi ma buye, Jesus pe ibiōḡbuk kērēayū mujēm put ikukayū xewi.

³⁰ — Imēn tak okay'ūmat itakoma okay — io'e Jesus. — Webekitkit mu'awerom obuywatwat'ūmat imuyppōḡpōḡpōḡ—webekitkit muypōḡpōḡpōḡ — io'e. ³¹ — Imēnpuye oḡuwēn eywebe. Ipi juacayū be Deus muymuy buje, iboap imuymuyap kay soat em Deus ḡebum ḡu je'e. Deus iboap ju'uk cebewi ip. Ixeyū be Deus biōḡbuk muymuy buje bit, iboap imuymuyap kay soat em Deus ḡebum je'e. Cebewi ip iboap i'uk pa'ore Deus pe; apēn eyju napa ma e'em, “Ijop e'eap Satanás a'ōbi o'jebapuk,” i. Imēn tak kuy eyetaybit Deus a'ōbi ijop e'eap o'jebapuk iam — Jesus o'e.

³² — Soat waḡo ōn — io'e Jesus. — Omuymuy puje ip, Deus jeḡebu ḡu iboap kay soat em. Iboap ju'uk cebewi ip. Deus biōḡbuk muymuy ip pima bit, Deus jeḡebu iboap kay soat em—ḡasū, waram tak ḡebum je'e. Iboap kuḡ jeedop ip soat em—ikērēat kuḡ—Deus biōḡbuk muymuyap kuḡ — io'e Jesus.

³³ — Wuyetaybit yopkērēat'im. Yopkērēat'ip puye, ya'a e'em yakērēat'a. Wuyetaybit yoptipat'im tak. Yoptipat'ip puye, ya'a e'em yadipat'a. Yoptipat'ip, ya'a dak soat em jeenuy yaku. Yapkērēat'ip pit, ya'a dak soat em jeenuy yakērēat'a. ³⁴ Imēn puybu tuypiatpu buximayū eyju, ikērēat kuḡ cīcā buye. Iba'ore dak eywebe idipat ekawēn muwēn ām. Apēn wuyju jewaḡuyḡuy wuywebe, imēn wuyju e'em. Imēn tak iba'ore ḡasūacat pe idipat ekawēn muwēn ām, yaḡuykērē buye. ³⁵ Apēn xipacat idipap uk'uḡ imuxipanpanap'a bewi, imēn tak wuyaḡuydip pima, wuyekawēn tak idip ma e'em, wuye'eap tak. Wuyaḡuy nomuju ma wuyju jekawēnwēn. Xipat'ūmat idi'ūmap uk'uḡ imuxipanpanap'a bewi. Imēn tak wuyaḡuydip'ūm pima, wuyekawēnkērē e'em, wuye'eap tak — io'e Jesus cebe ip.

36-37 — Oḡuwēn eywebe. Wuyekawēntip pima, “Idip ma eyju oxe,” i je'e Deus wuywebe kūyjobit'ūmayū be ipiat supi'ajoap kabia. Wuyekawēnkērē bima bit, “Ikērēat kuḡ eyju oxe,” i je'e Deus wuywebe.

— Deus ipiatpi'ajoan kūyjobit'ūmayū be iap kabia bima te'e ma juk adi acekawēn iap aḡuwēn Deus pe — io'e Jesus.

38 — Ocekukukat! — Fariseuyū o'e cebe. — Ka'ūma buk ocejojoioiap eḡubapuk cuy ocewebeam — io'e ip.

Imēn tak Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū o'e Jesus pe.

39 — Ka'ūma — io'e. — Ikērēat kuḡ eyju. Deus kay eyetabut ḡu. Ka'ūma buk eyejojoioiap co pin eyju. Imēnpit oḡubapuk ḡu eywebeam. Jonas awēḡ acā ka'ūma buk eyejojoioiap tieḡ e'em eywebeam—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat awēḡ — Jesus o'e.

40 — Soat waḡo ōn — io'e Jesus. — Ixe Jonas osunuy ebapūḡ kabia axima yoboḡat uk pe. Ebapūḡ ixima osunuy dak. Apēn Jonas osunuy axima yoboḡat uk pe, imēnpuxim ma oḡuy ebapūḡ kabia ipi be, ebapūḡ ixima dak — io'e Jesus. — Deus a'ōbi ixe Jonas o'jēm axima yoboḡat uk pewi. Cejēmap Nínive ka watwat pe ka'ūma buk o'jojoioiap osunuy. Ōn tak imēnpuxim Deus a'ōbi waram ocetai't we'up tomukadi — io'e Jesus.

41 — Kuyje Nínive ka watwat iḡuycūḡ o'e ip ikērēat kuḡ puye ip — Jesus o'e. — Ikērēat mujurūḡrūḡap o'jepere ip—ikērēat e'e'ukayū. O'jepere ip, Jonas pe Deus ekawēn o'tojot puye. Deus ipiatpi'ajoan kūyjobit'ūmayū be iap kabia Nínive ka watwat je'babuk soat etabut pe. Ixeyū je'e ḡasūacat pe: “Eyju ikērēat kuḡ Deus xe,” i, eyju wekawēn kay'ūm puye. Jonas kay o'e ip Deus ekawēn muwēnuwēn pima Jonas. Ōn pit Jonas etaybicap podi ma wetaybit cīcā Deus ekawēn muwēn ām. Imēnpit eyju wekawēn kay ḡu — Jesus o'e.

42 — Kuyje kaxi etajoreḡat ka kukat oajēm wūyat ka bewi. Ayacat oajēm Salomāo ekawēn co am—itaybit cīcāat ekawēn co am.

— Deus ipiat'ajoan kūyjobit'ūmayū be iap kabia ixe ayacat je'babuk soat etabi xe. “Ikērēat kuḡ eyju Deus xe,” i je'e ḡasūacat pe, eyju wekawēn kay'ūm puye. Salomāo kay o'e ixe, taybit cīcāp muwēnuwēn pima Salomāo. Ōn pit Salomāo etaybicap podi ma wetaybit cīcā. Imēnpit eyju wetaybicap kay ḡu — Jesus o'e.

43 — Aḡokatkat pewi ibiōḡbuk kērēat cēm puje, ixe ibiōḡbuk jekukum idibi'ūmat tag, jebodoyap kudadam. Jebodoyap pit tobuxik'ūm pima kuka o'e jewebe ma: ⁴⁴ “Jepin ma ōn kuy bima onuyap kay,” i — Jesus o'e. — Jepitpin.

— Yajēm puje, ixe aḡokatkat tobuxikxiḡ. Ka'ūmḡu ibiōḡbuk kērēat opop ixe aḡokatkat pe ḡasū. Ixe aḡokatkat uk'a buxim—yabuk'a buxim—yabi'ōḡ'ōḡat'a buxim—yaxipanat'a buxim. ⁴⁵ Imēnpuye ixe ibiōḡbuk kērēat cēm cēm ma'ḡuto. 7 beayū dobuxikxiḡ—ibiōḡbuk kērēayū dobuxikxiḡ—ibodi ma xipat'ūmayū dobuxikxiḡ. Ixeyū dak ōmōm ixe aḡokatkat pe—7 beayū. Ōmōm koapat ibiōḡbuk kērēat eju. Kuy bima ixe aḡokatkat tadaybot osunuy. ḡasū bit ibodi ma tadaybot o'e. Imēnpuxim ma dak ḡasūayū jeedop. Ikērēat ḡubapukpak cīcā ip — io'e Jesus.

46 Ixi oajēm Jesus kay—ikitpitpit tak. Warara'acat pe kawēnwēn pima oajēm ip. Akiju osodop ip.

— Ocekawēn pin Jesus eju — io'e ip iboceayū be.

47 — Exi oajēm, ekitpityū dak — io'e—puḡ aḡokatkat o'e Jesus pe. — Akiju opop ip. Cekawēn pin ip eweju — io'e Jesus pe.

48 — Icēmān iḡo oxiat. Boyūku okitpitpicat — io'e Jesus.

49 Pacuḡ'i o'e jebekitkit kay.

— Webekitkit pit oxi jo'i oxe, okitpitpit co'i dak — io'e. ⁵⁰ — Kabi beat a'ō kay buye, okitpitpit co'i oxe, wuyīxit co'i dak ip, oxi jo'i dak ip—Deus bikuyap taḡ jekuku'ukayū — io'e Jesus.

13

¹ Ixe kabiam ma Jesus o'jēm uk'a bewi. Iodi kay oajēm. Oabik iodi wābu be. ² Ade jījā o'je'awero Jesus xe. Imēnpuye kobe be oōm ixe. Oabik kobe be. Adeayū bit kapurūḡ pe ma osodop ip kacūḡcūḡ'i.

³ Gebuje o'jekawēn adeayū be. Wuymutaybitbinap ekawēn muwēnuwēn o'e adeayū be. Adeap muwēnuwēn o'e. Koap imēn o'e:

— Aḡokatkat o'ju — Jesus o'e. — Jekadai damuduudu am o'ju.

⁴ Tamududum pima, xepxepa o'ta'at. E bitako daḡ o'ta'at — io'e Jesus. — Ixeda wasūyū o'ta'o'o, ajēmjēm pima ip — io'e Jesus.

⁵ — Wara'ata karatūḡ'a parak taḡ o'ta'at. Ade ḡu ka'wi o'e iboce. Ierūn ma o'e ka'wi. Imēnpuye dao ma kadai o'tanokap — io'e Jesus. ⁶ — Imēn tak kaxiepiat e ajēm puje, kaxie o'ḡuyū ibo kadai — io'e. — Ikaraw o'e. Oe'ū tābujū ba'ore buye — io'e Jesus.

⁷ — Wara'ata widaohoda picūḡ pe o'ta'at. Widaoho yaypan pima, iḡo kadai o'tipmu'ūm.

⁸ — Wara'ata ma katō be o'ta'at. Iḡoda o'ta'acoḡ. Katō be o'ta'acoḡ — io'e Jesus. — Ta'ade o'e. Pūḡpūḡ kadai be ta'adesu o'e—30 be o'e ta—katō peata. Wara'at kadai be ta'ade o'e—60 be o'e ta. Wara'at kadai be ta'ade jījā o'e—100 be o'e ta — io'e. ⁹ — Wekawēn eyetaybit pin pima, eya'ōpicūḡcūḡ cuy wa'ō kay — io'e.

¹⁰ Gebuje 12 beayū oajēm Jesus kay.

— Apēnpuye ocemutaybitbinap ekawēn acā ecekawēn ijoceayū eju? — io'e ip.

¹¹ — Itaybit ḡu ip puye Deus soat kukan je'e iam. Iba'arēm ijoceayū be. Eyju bit eymutaybitbin ōn, eyetaybit am kabi beat soat kukan je'e iam — io'e Jesus. ¹² — Xipan'ūm ya'ījo buje, yopīt ma juy eyetaybin. Xipan ya'ījo buje bit, yoboḡ cuy eyetaybin—ade jījā. ¹³ Imēnpit ijoceayū mutaybitbinap ekawēn muwēnuwēn ōn cebe ip. Jeakaḡ ip. Inaka ijojom ḡu ip. Wekawēn pa'arēm cexe ip, wekawēn cocom ma'ḡu ip — io'e Jesus 12 beayū be.

¹⁴ — Isaías cuk o'jekawēn apēn ḡasū o'jebapuk ḡasūacat pe iam. Gasūacat muwēnuwēn o'e kuyje.

Ya'ījojom je'e ip iboceayū. Imēnpit itaybit ḡu ip je'e. Ijojom je'e ip. Imēnpit itaybit ḡu je'e ip ajom sute e'em iam. ¹⁵ Jaḡuymu'ūm ojuy ip: Ja'ōpi o'jewa'ōpinomudip ya'ījoap puxim. Jeta o'sutanomudip ijoap puxim. Imēn'ūm pima bit kadi ijojom ip, ya'ījojom tak. Imēn'ūm pima bit kadi ip itaybit o'e. Okay itabut kuka o'e ip. Ōn kuka adi ip oḡu'ada, ikērēat uk'uḡ cewebewi, io'e Deus, i juk o'e Isaías — io'e Jesus.

— Gasūacat muwēnuwēn pit o'e — Jesus o'e.

Imēn Jesus o'e itaybit ḡasūacat itaybit pin pima, ip kajuk iḡuycūḡ ikērēat kuḡ puye iam—ikērēat kajuk o'jere ip, kajuk Deus ikērēat o'ju'uk ixeyū bewi buye iam.

16 — Eyju bit eycokcok epesop. Eyju ijojo pin. Ya'ijo pin tak. Eyeta itaisuata jo'i — Jesus o'e 12 beayū be. — Wekawēn kayap eyeta itaisuatae iap puxim. Eya'ōpipe iap puxim tak. Imēnpuye soat wekawēn epeya'ijojo. Imēnpuye eyetaybit soat wekawēn. Soat epjojojo, apēn cuk ocece iap.

17 — Kuyje ajo eyju ijojom iap co pin cīcā osodop ip ade Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū, Deus xe cūg cīcāayū dak. Imēnpit o'jojojo gu ip. Ajo eyju kūyjojom iap co pin cīcā ip osodop. Imēnpit o'jekūyjo gu ip. Gebu'i juy epe'e iboap kay — Jesus o'e.

18 — Epeya'ijojo juy kadaida mududumap ekawēn kay, eyetaybit am apēgape ibo wekawēn iam — io'e 12 beayū be. 19 — Deus ekawēn a'ijojoayū igoda buxim—e be ta'at'anata buxim. Deus soat kukan ekawēn ya'ijojo ip. Imēnpit itaybit gu ip apēgape Deus ekawēn iam. Satanás oajēm cekay ip—Deus ekawēn a'ijojoayū kay. Yaḡuyba'ūm'ūm ip cekawēn kay—Deus ekawēn kay, Satanás oajēm ip cekay buye — io'e Jesus cebe ip.

20 — Wara'acayū Deus ekawēn o'ya'ijojo ip. Ixeyū iboapta buxim ip—karatūg'a parak taḡata buxim ip. Dao ma Deus ekawēn cocom o'e ip. Koap icokcok cīcā e'em ip—ijojoayū. 21 Imēnpit kadai tabue'ūmat puxim ip. Deus ekawēn badi gu ōmōm cebe ip. Ibureyū itakoma cekay ip. Ipiat supi'ajoat cebe ip. Imēneju ibu'u ip jetabut am Deus kay.

22 — Warara'acayū o'ya'ijojoayū widaoho parak taḡata buxim. Ixeyū Deus ekawēn o'ya'ijojo ip. Imēnpit soat em ḡebum ip jemukaypinput kay. Tuybe ocokcok cīcā oce dinheiro kuḡ pima iān e'em ip. Deus ekawēn kay ip yopit ma itabut. Deus ekawēn muwēnuwēn gu ip warara'acayū be—jebureyū be — io'e.

23 — Warara'acayū o'ya'ijojoayū igoda buxim—katō beata buxim. Ixeyū Deus ekawēn kay jījā ip. Apēgape Deus ekawēn iam ip itaybit. Deus ekawēn taḡ jekukum ip. Ixeyū duk'a xeyū dak Deus ekawēn taḡ jekukum, Deus ekawēn a'ijojom pima. Ade Deus ekawēn kay itabut jeedop ip. Ade ip e'em soat ka daḡ—Deus kay itabucayū. Kadai'ip puxim ixeyū—ya'a'eat'ip puxim. 30 be o'e takuḡ'iat'ip puxim ip, 60 be o'e takuḡ'iat'ip puxim tak, 100 be o'e takuḡ'iat'ip puxim tak — io'e Jesus jeweju etaybitbinayū be.

24 Deus soat kukanap muwēnuwēn o'e Jesus. Imēnpuye wara'acat tak imuwēnuwēn o'e iboceayū be—wuymutaybitbinap—imēnpuximap ekawēn.

— Deus soat kukanap muwēnuwēn pimap, kat pe wuyju tiotatam pimap puxim — io'e Jesus. — Wuyju tiotatam pimap tiotataat jekat pe xipacata o'taida.

25 — Ixet. Ixima daḡ oajēm ip—itakomaayū. Ixidipta o'tadum ip trigoda paraktaḡ—trigoda jo'iata. O'tadum ip. O'jenapōn itakomaayū — Jesus o'e.

26 — Gebuje ixidip o'jedipuk kadai paraktaḡ, yaypapan pima. 27 Imēnpuye ibuywatwat'ukayū o'jekawēn ip jekariwa be.

— “Kariwa,” io'e ip. “Xipacata du etadum ekat pe?” io'e ip.

— “Hm hm,” io'e.

— “Abu ixidipta o'tadum kadai paraktaḡ?” io'e ip.

28 — “Okay itakomaayū o'tamudu,” io'e.

— “Ixidip tu acetip'uk tu?” io'e ip.

29 — “Iba'ore,” io'e cebe ip. “Trigodip kuka epetip'uk, ixidip uk'uğ pima. Imēnpuye trigodip'ukap puxixim tip uğ gu eyju,” io'e.

30 — “Imēneju ixidip tiptop cuy trigodip'ukap puxim. Yaypan pima, tip pupu'ukayū be ocekawēn: ‘Koap ixidip puk epetip'uk tipmūnmūn ām, daxa be tip mupik am. Trigodip pit epetipu, ta'uk am tip pewi, oduk'a be tamōğ ām,’ iocē'e tip pupu'ukayū be. Soat tarun pimāp, tip pupum ip,” i — io'e Jesus.

Imēn Jesus iboceayū mutaybitbin o'e.

31 Jesus waram o'jekawēn iboceayū be. Wuymutaybitbinap o'ğuwēn—imēnpuximap ekawēn. Deus soat kukanap muwēnuwēn o'e.

— Deus soat kukanap mostardada buxim — io'e Jesus. 32 — Iboda wuykat pe atadaida. Ta'icata mostardada, taidadam pima. Warara'ata bodi ma ta'it ma. Imēnpuxim Deus soat kukanap koap ma pūğpūğ ma ikukan. Ade gu cekay itabucayū. Mostardada bit aypapan cīcā, taida buje. Wara'at kadai bodi ma aypapan e'em. Wasū ajēmjēm jedopi mōğ ām tāku jeje, yaypan pima. Imēnpuxim Deus soat kukanap gujyom pit ade jījā ikukan. Ade cekay itabucayū — io'e Jesus.

33 Jesus waram o'jekawēn—wuymutaybitbinap—imēnpuximap ekawēn. Imēn o'jekawēn.

— Deus soat kukanap pāo'a muyhuhuptōm puxim — io'e Jesus iboceayū be. — Trigonōm kuğ osunuy ayacat—ebapūğ copo. Ixe ayacat pāo'a muyhuhuptōm o'tōmpu. O'tōmōğ trigonōm pe. O'tōmupinā. Soat tağ o'jenōmupōğpōğ—trigonōm tağ. Imēnpuxim soat ka watwat Deus soat kukukan je'e iap awēğ coco—kabi beat soat kukan je'e iap awēğ — io'e Jesus.

34 Imēn o'jekawēn Jesus iboceayū be. Wuymutaybitbinap ekawēn acā o'jekawēn cebe ip. Soat em o'jekawēn Jesus imēn ma.

35 Imēn o'jebapuk apēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat o'e'e iap. O'jekawēn ixe:

Wuymutaybitbinap ekawēn acā ceweju ip o'ğuwēnwēn. Ya'ōba'arēm ipi ebapuk ebi kaap ekawēn o'ğuwēnwēn, i.

Imēn cuk o'e Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat.

36 Gebuje Jesus o'ju uk'a be. Adeayū xewi o'ju. Imutaybitbin'ibiyū oajēm ip Jesus kay.

— Iba'arēm ocewebe. Ocewebe juy e'ğuwēn apēğape—ixidip muwēnuwēn iape — io'e ip Jesus pe.

37 — Kā — io'e. — Ağokatkat co'iat òn. Xipacata o'taidaiat co'i òn. Soat wağo òn. 38 Ikat soat ipi beayū co'i. Xipacata Deus kay itabucayū jo'iat. Ixidip Satanás kay itabucayū jo'iat—ibiōğbuk kērēayū kukukat kay itabucayū jo'i. 39 Itakomat ibiōğbuk kērēat kukukat co'i. Tabubuap co'i ipi jucayū'ūmap. Tip pupu'ukayū Deus ekawēn tojotjot'ukayū jo'iyū — io'e Jesus.

40 — Imēn e'em ipi'ūmat kabia, ipi juacat'ūmap. Apēn wuyju ixidip pupum pima, tip mupik am; imēnpuxim je'e ipi juacat'ūmap. 41 Soat wağo òn. Wa'ò dojotjot'ukayū oce'gudot, soat xipat'ūmayū uk am xipacap pewi, wara'acat pe xipat'ūmat muğēğē'ukayū dak.

42 — Gebuje jomōğ ip daxaboğ pe, ipiat'ajojoap pe. Iboce ip jeedop jetōtōn. Tūy yeiyei je'e ip ipi bun.

43 — Soat Deus a'õ kay kũyjobit pin pima, Deus ebekitkit jeedop ip isop Deus xe. Kaxi buxim ip isop jeedop, Deus soat kukan pima. Eya'õpicũgũg cuy epesop wa'õ kay — io'e Jesus.

44 Jesus iboceayũ mutaybitbin o'e. Deus soat kukanap kabia muwẽnwẽn o'e.

— Deus soat kukanap kabia teiboğat puxim—xipacap puxim — io'e Jesus. — Ikat pe iba'arẽmat puxim — io'e. — Ağokatkat ibo xipacap o'tobuxik wara'at kat pe. Cekay jĩjã o'e. Imẽnpit waram o'ğunẽm. Icockok cĩcã o'e. Soat ikuğat o'ğũm wara'acat pe dinheiro bu am ma.

— Waram o'jepit. Ibo kat o'jat kat iwat xewi. Imẽnpuxim wuywebe ģasũ dak ajo wuyju ikuğiat iũm put, Deus xe wuynuy am. Soat iũm put wuywebe, wuynuy pin cĩcã cexe buye — io'e Jesus.

45 — Deus soat kukanap kabia wara'acat puxim tak—ağokatkat jekukuap puxim — io'e Jesus. — Pérola'a kudadamat ixẽ. Teiboğat'a kudadam o'e.

46 — Ixe ağokatkat pérola'a o'yadobuxik—yaboğat'a. Ade dinheiro o'ğũm yadeim—perola'a deim. Soat ikuğat o'ğũm wara'acat pe, dinheiro bu am ma — io'e Jesus.

— Ibocewi oajẽm perola'a kukukat pe. Yaboğat'a o'yabu yakukat xewi. Imẽnpuxim wuyju dak. Wuybikuyap pupum Deus xewi. Wuywebe ajo wuyju ikuğiat iũm put Deus pe, cexe wuynuy am, Deus soat kukan pima wuynuy pin cexe buye — io'e Jesus.

47 — Deus soat kukanap axima bubuap puxim tak — io'e Jesus. — Ağokatkayũ ixẽ axima bubuap o'joxik iodĩ be. Ade o'jat ip ibubuap pe—axima — io'e Jesus. 48 — Ibubuap topapũn pima, ixẽ ağokatkayũ tojojon ka'oririt kay, axima naẽ ãm. Kaxikxik'i o'e ip ibubuap akokorren. Taẽhẽm o'e ip ibubuap pewi. Xipacat ico be ip mõgmõğ. Xipat'ũmat ixikxiğ ip — Jesus o'e.

49-50 — Imẽn je'e ipi'ũmat kabia — io'e. — Deus ekawẽn tojotjot'ukayũ jajẽm ijodi wuyjuyũ naẽm—xipat'ũmayũ naẽm xipacayũ xewi. Jajẽm ip xipat'ũmayũ xik am daxaboğ pe, ipiat'ajojoap pe. Ibocewi jeedop ip tõtõn xipat'ũmayũ. Tũy yeiyei ip je'e ipi bun — io'e.

51 — Ijop ekawẽn eyetaybit tu—soat? — io'e jewēju etaybitbinayũ be.

— Hm hm — io'e ip. — Kuy ocetaybit.

— Xipat — io'e Jesus.

52 — Deus soat kukan pima, Moisés ekawẽn imutaybitbinayũ webekitkin je'e—soat ip. Bekicat ebay buxim ip. Ibutut muxipanpanap'a bewi iisuat uk'uğ, kuyat uk'uğ tak xeku. Imẽnpuxim ixeyũ dak itaybit cĩcã Moisés ekawẽn. Ijop ekawẽn kuyat uk'uğap puxim. Wekawẽn pit iisuat uk'uğap puxim — io'e Jesus cebe ip.

53 Imutaybitbinap epere buje, Jesus o'ju jeka kay—Nazaré ka kay. 54 Oajẽm. Iboceayũ mutaybitbin o'e Deus eju kawẽnwẽnap'a be. O'yağuybabi'ũm iboceayũ.

— Apẽn sute soan itaybit imẽn? — io'e ip. — Apẽn xe'e sute o'ğubapuk wuywebe i'e ba'oreap? — io'e ip jewewebe.

55 — José ipot ģu du sute? — io'e ip jewewebe.

— Karepiğã ipot ģu du sute? — iboceayũ o'e. Tũybe Jesus José ipot iãn o'e ip.

— Maria i xixi butet ģu du? — io'e ip. — Ikitpityũ butet Tiago i, José i, Simon i, Judás i. Soat ip ikitpityũ ģu du? — io'e ip jewewebe. 56 — lĩxĩtyũ

dak ijoce ma ġu du wuyweju—soat iixityũ? — io'e ip. — Apēn cuk sute itaybit cīcā ġasũ? — io'e ip.

⁵⁷ Itakoma ip o'e cekay.

— Wuyju bit kūyjobin ġu juy ajop ixē a'ō kay, ixē wuyjo'iat puyē — i napa ma o'e ip.

— Soat ka daġacat ibuyxim ma Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat kuġ. Jaypanap ka beayũ bit ibuyxim ġu ikuġ—ipi beayũ bit, uk'a beayũ bit tak — io'e Jesus.

⁵⁸ Ade ġu o'ġubapuk Jesus—Deus a'ōbacaap. Iba'ore o'e, ipi beayũ itabut'ūm cekay buye.

14

¹ Herodes Jesus awēġ o'yawēġcoco. Ipi kukukat osunuy ixē Herodes iġebujeat—Galilēia eipi kukukat.

² — Ixē aġokatkat João Batista i ibutet — Herodes o'e, tūybe iboap icēmān iān o'e buye.

Imēn kawēnwēn o'e jebuywatwat'ukayũ be. Jesus muwēnuwēn o'e.

— Waram ġuto o'jetait João je'ūap tomukadi — i cedaġ ġu o'e. — Imēnpuyē Deus a'ōbaca am wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuġ teku — Herodes o'e.

³ Kuy bima Herodes jebekitkit o'ġuju João kay. João uk puje, o'ġukirikirik. O'ġukirikirik imōġ ām daomūnmūnap'a be. Ayacat cekayap puyē, o'jomōġ—Herodías cekayap puyē. Herodes kitpit tayxi osunuy ixē ayacat—Filipe tayxi. Imēn daomūnmūnap'a be Herodes João o'ġuōmat, João ekawēn puyē.

⁴ — Cūġ ġu ewebe ixē ayacat kuk am. Deus xe cedaġ ġu ekitpit tayxi eju jewewbumūn ām—ixē Herodías eju jewewbumūn ām — i juk o'e João ipi kukukat pe—Herodes pe.

⁵ Imēnpuyē Herodes João aoka ojuy. Imēnpit Judeuyũ xe João Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat osunuy. Imēnpuyē Herodes iparara o'e Judeuyũ buxixim.

⁶ Peta bima bit Herodías it o'jebapuk da'in Herodesyũ etabut pe. O'jebapuk Herodes kapap epeta buye. Cekay jījā o'e Herodes—ayacat yaypan'isuat kay.

⁷ — Da'i'iap kay jījā ōn — io'e yaypan'isuat pe. — Emukaypinput eġuwēn owebe — io'e. — Deus etabun ōn e'em ewebe emukaypinput oġūm ewebe — Herodes o'e. — Deus cuy ipiat supi'ajoat owebe, wa'ō daġ ġu iūm pima — io'e.

⁸ — Ijoce ma João Batista a prato be eyaūm owebe — io'e.

Imēn yaypan'isuat o'e.

— Imēn ece, o'it — i juk o'e cebe ixi.

Imēnpuyē yaypan'isuat o'e imēn ma. ⁹ Yaūm pin ġu o'e Herodes. Ibu'u o'e. Iġuycūġ o'e, yaypan'isuat imēn o'e buye. O'yaūm an pit cebe, jekawēn puyē, itakoyiayũ buye dak—jewejuayũ buye. Jekawēn taġ o'yaūm.

¹⁰ — Daomūnmūnap'a kay eju — io'e sorara be. — João a eya'uk — io'e cebe.

¹¹ — Hm hm — sorara o'e.

O'ju. O'ya'uk. O'yadojot prato be. O'yaūm ayacat'isuat pe. Imēn Herodes juk itaybit João oe'ū iam.

O'yadujowat jexi kay ixē.

Imēneju Herodes tūybe João'ūm waram o'jetait iān o'e, Jesus awēḡ yawēḡcocom pima.

¹² João eju oekuku'iyāyū oajēm João'ūm kay. Ijebit o'tujowat witabikūy be, ikot am.

Jebabim ikot puje, o'ju ip. Oajēm Jesus kay. João'ūm awēḡ muwēnuwēn o'e ip.

¹³ Tobuxik puje, o'jēm Jesus adeayū xewi. O'ju kobe daḡ aḡoka'ūmat kay. Oajēm. Adeayū dak o'ju ip. E daḡ pit o'ju ip, Jesus cucumap awēḡ cuk o'yawēḡcoco ip puye. Oajēm ip aḡoka'ūmat pe, Jesus ajēm awap.

¹⁴ Kobe bewi cēm puje, Jesus ade jījā o'jojojo. Itabotaidabotbot o'e cekay ip.

Gebuje iwātaxipipiyū o'ḡu'ada Jesus.

¹⁵ Jesus eju etaybitbin'ukayū o'jekawēn cebe.

— Katpuje ma oexe buye, jexat pupu am ip eḡuju aḡoka kay — io'e ip. — Ijoceayū eḡuju juy. Ka'ūmḡu ixat ijoce, aḡoka'ūmat puye — io'e ip. — Iteyū juy eḡuju jexat pupu am dinheiro deim — io'e ip Jesus pe.

¹⁶ — Ka'ūma — Jesus o'e. — Je'ju ḡu juy ixeyū, jexat pum. Eyju ma ixan epeḡūm cebe ip — io'e.

¹⁷ — Pūḡpūḡ ma ixat kuḡ oceju — io'e ip. — Cinco be ma pāo'a opop. Axima dak opop—xepxep ma — io'e ip.

¹⁸ — Pāo'a epeyadojot, axima dak — io'e jewēju etaybitbinayū be.

¹⁹ — Soat epabikbik. Xixixixik'i — io'e warara'acayū be—adeayū be. Kaxixik'i osodop ip. Pāo'a o'yabu Jesus. Axima dak o'jat. Xepxep ma o'jat.

Gebuje Deus eju o'jekawēn. Jeapūnpūn o'e kabi kay.

— Bay, ēn xipat — io'e. — Pāo'a eyaūm ocesat'am — io'e. O'yadakat jebum. O'yaūmūm jewēju etaybitbinayū be. O'yaūmūm ip iboceayū be. Imēn Jesus o'yamu'acoḡ. Ya'ade jījā o'e. Ceweju etaybitbinayū o'yaūm adeayū be. ²⁰ O'jo'o'o soat ip. Ibēḡbēḡ ip o'e.

Cepoyat puje, Jesus eju etaybitbinayū o'jat ico be. ¹² be ico o'ḡunopapūn ip cepoyan—pāo'a epoyan, axima epoyan tak. ²¹ Aḡokatkayū 5 mil be osodop ip. Aoyū dak bekitkit eju, ade ip osodop. Adeayū osodop ip—jekōnkōnayū.

²² — Owap cuy wīnābu epeju kobe daḡ — io'e jewēju etaybitbinayū be. — Eyju cucum pima, ijoceayū mujum puk ōn ika be — io'e.

— Hm hm — io'e ip.

Ōmōm ip kobe be. O'ju. ²³ Warara'acayū o'ḡuyypit Jesus ika be.

Co'a kay jaḡepūḡ ma o'ju, jekawēn ām Deus eju. Oajēm. Kabiok pima co'a jeje osunuy jaḡepūḡ ma.

²⁴ Kobe daḡayū bit iodī bicūḡpe o'e ip. Wūy ma ipi bewi o'e ip. Tipodoy tiboḡ cīcā o'e. Kobe mupokupoḡ o'e kabidoxixi buye. Kopūḡ. Kopūḡ. Kopūḡ. O'subidoajēm topabe.

²⁵ Kaxi jēm awap ma xīḡxīḡ o'e. Idibi adopa daḡ xīḡxīḡ o'e.

Oajēm jewēju etaybitbinayū kay. ²⁶ Iparara jījā o'e ip. Tūybe axik sute iān o'e ip iodī adopa daḡ xīḡxīḡ puye.

— Axik tu sute? — io'e ip.

O'jewāwā ip, iparara jījā buye.

²⁷ — Axik ma ḡu ōn. Eya'ōcam cuy epesop. Eypararam ḡu juy. Ōn ā — Jesus o'e cebe ip.

28 — Kariwa! — Pedro o'e. — Ĕn pima, “Ejot idibi jeje,” i ece owebe. “Ejot ijodi,” i juy ece owebe — Pedro o'e cebe.

29 — Ejot — io'e.

O'jēm kobe bewi. Xīgxiḡg o'e idibi adopa daḡ, ajēm ām Jesus kay. ³⁰ Iparara bit o'e tipodoy buye. Imēnpuye oakōm pin.

— Kariwa! — io'e. — Odaxijom ece iodi bewi — io'e ya'ōberen.

³¹ O'jebumupaya Jesus dao ma. O'subuixik Pedro. O'jat. Jesus Pedro o'jat. — Etabutbūt ma okay — io'e cebe. — Etabun cīcā juy okay — io'e Jesus.

³² Kobe be oōm—xepxem. Kabido o'subido'ūm ḡbeuje bit.

³³ — Icēm. Deus ipot ĕn — kobe beayū o'e ip Jesus pe.

Jesus oibuyxin ip.

³⁴⁻³⁵ Iodi mudek puje, Genesaré eipi kay oajēm Jesusyū. Jesus itaybit o'e ip—Genesaré watwat. O'ju ip eipi daḡ—soat taḡ. Iwātaxipipiyū dakoykoy o'e ip—soat. Iwātaxipipiyū o'tojotjot ip Jesus kay.

³⁶ — Iwātaxipipiyū esay ukpi mucay pin cīcā je'ada am — io'e ip Jesus pe. Genesaré watwat o'e ip.

— Ha'a — Jesus o'e.

O'je'ada ip—soat o'ḡucay'iyū—soat iwātaxipi topibiyū.

15

¹ Fariseuyū oajēm Jesus kay Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū eju. Jerusalém ka bewiyū osodop ip—soat ip.

(Kuyje Fariseuyū oekuku ip aypapayū'ūm'ūm ekawēn taḡ.

— Jekōn awap jewebuwuywuy'uk'ūm pima, xipat ḡu wuyxe — io'e ip kuyje. Imēnpuye Fariseuyū oajēm Jesus kay.)

² — Apēnpuye eweju etaybitbinayū jewebu wuywuy'uk ḡu ip, jekōn awap? — io'e ip Jesus pe. — Xipat ḡu imēn — io'e ip. — Wuyajojoyū'ūm'ūm ekawēn taḡ ḡu ip jekukum, jewebuwuywuy ḡu ip puye — io'e ip cebe.

³ — Pām eyju? — Jesus o'e. — Apēneju Deus ekawēn taḡ ḡu eyju jekukum? Apēneju wuyajojoyū'ūm'ūm ekawēn taḡ acā eyju jekukum? Deus ekawēn taḡ ḡu eyju jekukum — io'e Jesus cebe ip.

⁴ — Xipan cuy ebay ejukuk, exi dak, i.

Imēn Deus ma juk o'e — io'e Jesus.

Jebay muymuy'ukat cuy epeyaoka, jexi muymuy'ukat tak, i.

Imēn Deus o'e — io'e Jesus. ⁵ — Eyju warara'acat mukūyjojom pima bit, e'em: “Dinheiro kuka adi oḡūm eywebe eybuywat am,' i juy epe'e eyebay be,” ie'em eyju bit warara'acat mukūyjojom — io'e Jesus. ⁶ — Eyju dak e'em warara'acat pe: “Gebuje cūḡ ma e'em ewebe ebay jukukuk xipan'ūm pima,” i — io'e Jesus. — Imēn ma ajojoyū'ūm'ūm ekawēn taḡ ip jekukum, Deus a'ō mubuyxi'ūm'ūmay eyju — Jesus o'e Fariseuyū be.

⁷ — Wuyjuyū muḡuykuku'ukayū eyju — io'e Fariseuyū be. — Kuyje ma juk Isaías emuwēn icēmān. Imēn o'e:

⁸ “Deus kay oceju,' i napa ma e'em iteyū wuyjuyū,” i. “Imēnpit okay ḡu ip,” i'e'em Deus, i juk o'e Isaías — io'e Jesus. ⁹ “Ĕn xipat,' i te'e ma e'em ip,” i. “Imēnpit xipat ḡu ōn ip cexe,” io'e Deus, io'e Isaías. “Deus ekawēn eymutaybitbin oceju bit,' i napa ma e'em ip. Imēnpit wuyjuyū ekawēn acā adeayū mutaybitbin ip,” ie'em Deus, i juk o'e Isaías — io'e Jesus.

¹⁰ Gebuje Jesus adeayū o'tomuwā. Oajēm ip.

— Ya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop, eyetaybit am — io'e cebe ip. ¹¹ — Ajo ōmōm eybi be iap ḡu eyemukērērērēn ḡu — io'e. — Ajo cēm̄cēm eybi bewi acā eyemukērērērēn — io'e. — Iboap kay juy epeḡebu — io'e cebe ip.

¹² — Etaybit tu Fariseuyū itakoma ekay iam—ekawēn puye, itakoma iam? — ceweju etaybitbinayū o'e Jesus pe.

¹³ — Wetaybit — Jesus o'e. — Kadaidip webay o'taidaḡuiaptip ju'uk Deus. Apēn wuyju tipkērēatip ju'uk ku bewi; imēnpuxim Deus fariseuyū emumutaybitbinap ju'uk wuyaguy bewi — io'e Jesus.

¹⁴ — Eyaḡuybabi'ūm ḡu juy itakomaayū kay — io'e. — Ikukukat ita'ūmat puxim ip—Fariseuyū. Ikukukat ita'ūmat pima, jekukukat to-muju wara'at ita'ūmat cucum pima, xepxem ma ip at'an je'e ipikūykūy be, ita'ūmayū ma ip puye.

¹⁵ Ibocewi Pedro o'e:

— Wuywebe ōmōmap ḡu wuymukērērērēn—wuybinūn peat acā iat ekawēn iba'arēm ocexe. I juy ece ocewebe apēḡape ekawēn, iba'arēm puye — io'e Jesus pe.

¹⁶ — Eyju adeayū buxim: ka'ūmḡu eyetaybit — io'e Jesus. ¹⁷ — Ajo ōmōm eybi be, ijop kapkam eydada be. Guyjom cēm̄cēm eywebewi — io'e. ¹⁸ — Ajo cēm̄cēm eybi daḡwi, ixē eyemukērērērēn, eybinūn pewi cēm̄cēm puye — io'e. ¹⁹ — Soat em ijodiat jewaḡuydadam ikērēat kay: warara'acat aokakam ip, warara'acat tayxi kaykay'uk ip, aoyū kaykay'uk ip, warara'acat pubut tujupa'ūm'ūm'uk ip, warara'acat awēḡ mukērērērēn 'uk ip, warara'acat awēḡtatam ip. Soat eybinūn pewi jebapukpuḡ, soat em ikērēat kay ḡebum puye acā — Jesus o'e. ²⁰ — Ijodiatat ikērēat mujurūḡrūḡ'uk, aypapa'ūm'ūm ekawēn taḡ jewebu wuywuy'ūm puye ḡu—soat em ikērēat kay ḡebum puye acā. Iḡo aḡuykērēat acā eyemukērērērēn. Iboam eytaybit ḡu buk? — io'e jeweju etaybitbinayū be.

²¹ Ibocewi o'ju. Jesus Tiro ka tēḡ ma o'ju. Sidom ka tēḡ ma dak oeku.

²² Ayacat oajēm Jesus kay—Canaā eipi wat—Judeu'ūmat.

— Kariwa! — io'e ya'ōberen. — Etabotaidabotbon cuy okay. Ibiōḡbuk kērēat kuḡ o'it, ipiat'ajojom cīcā ibiōḡbuk kērēat kuḡ puye — io'e Jesus pe—Davi diwacat pe.

Ayacat ma i'it osunuy. ²³ O'jede ḡu Jesus. Imēnpuye Jesus eju etaybitbinayū o'jekawēn ip Jesus pe.

— Soat em ixē ayacat wuynomuju ma ya'ōkarey. Esu'it mu'ada juy. Gebuje juy eḡunapōn — io'e ip Jesus pe.

²⁴ — Iba'ore — io'e. — Deus omuju Israel naxeḡebitbit kay acā — Jesus o'e. — Itabidaoat puximayū kay—ovelha buximayū kay — io'e.

²⁵ Jesus wap o'jēḡ'aecōḡcōḡ ayacat.

— Kariwa — io'e. — Obuywan ece — io'e.

²⁶ — Ka'ūma. Xipat ḡu oxe, bekicat xat'a yaxikxiḡ pima, akurice be ya'om — io'e.

²⁷ — Icēmān, Kariwa — io'e. — Imēnpit akuriceyū wuyxat epoyat o'om. Mesa bewi i'at puje, akurice io'om.

²⁸ — Ka — io'e. — Wetaybit ḡasū okay etabut cīcā iam — io'e. — Ebikuyap taḡ e'it mu'ada oce — io'e.

ḡasū ma je'it o'je'ada.

²⁹ Ibocewi o'ju iodī be—Galilēiadi be. O'jeu. Oajēm co'a jeje Jesus. Oabik.

³⁰ Jesus kay oajēm ip—ade jīāyū. Taokērēayū dujotjon ajēmjēm o'e ip, ita'ūmayū dak, jekawēn pa'oreayū dak, warara'acayū iwātaxipiyayū dak. Jesus kay imu'ada am ip o'tojot.

Oajēm ip. O'jomōḡ Jesus wap. Soat ip o'jomōḡ. Soat ip o'je'ada. ³¹ Yaḡuybabi'ūm o'e ip—adeayū, xīḡxīḡ pa'ore topibiyū o'jojojo ip puye. Yaḡuybabi'ūm o'e ip, kawēn pa'ore tūibiyū dak o'jojojo ip puye. Ita'ūm topibiyū tate o'e.

— Ka'ūmḡu xipacat Deus co'iat. Israel naxeḡebitbit Deus mubuyxi. Ixe a'ōbi o'je'ada ip — io'e yaḡuybabi'ūmayū.

³² Gebuje Jesus jewēju etaybitbinayū o'tomuwā.

— Wetabotaidabotbot adeayū kay — io'e Jesus. — Ibacā'ūm ip, ixat'ūm puye. Irere ip. Xepxep xet oweju ip jekukum. Gasū bit ixat'ūmḡu ip o'e. E daḡ jeku am iba'ore e'em cebe ip, irere jīā buye, ibacā'ūm puye ip. E daḡ ma ip kuka o'tao'ūm'ūm repibun puye dak — Jesus o'e jewēju etaybitbinayū be. — Obu'u kawēn ām cebe ip: “Eyduk'a kay juy epeyepit,” i, irere buye — io'e.

³³ — Pomawi pāo'a oceyabu soat muykōn ām? — io'e ip. — Ya'ūmḡu uk'a iḡo ka be. Iba'ore yabu am — io'e ip.

³⁴ — Pebūrū pāo'a opop? — io'e cebe ip.

— 7 be — io'e ip. — Pūḡpūḡ ma axima'it'it tak — io'e ip.

³⁵ — Kaxikxik'i epabik — Jesus o'e iboceayū be—adeayū be.

Oabikbik ip ipi ju.

³⁶ Pāo'a o'yabu Jesus—7 beat'a. Axima dak o'jat. O'jekawēn Jesus Jebay be—Deus pe.

— Bay! — io'e. — Xipat ēn, ocewebeam ocexat eḡūm — io'e.

Soat xat o'takat Jesus—pāo'a, axima dak. O'yamu'acoḡ cīcā. Ya'ade jīā o'e. Ade axima dak, imu'acoḡ puye. Iūmūm o'e jewēju etaybitbinayū be. Cexat ūmūm o'e ip iboceayū be. ³⁷ Soat ip o'jo'o'o ip. Ibeḡbeḡ iboceayū o'e. Ixat o'jepoyat. 7 beap ico be o'ḡunopapūn ip cepoyan—axima epoyan, pāo'a epoyat'am tak. Jesus ewēju etaybitbinayū o'ḡunopapūn. O'tujowat ip. ³⁸ 4000 beayū o'jekōn ip—aḡokatkayū. Bekitkiyū dak o'jekōn ayacayū eju.

³⁹ Gebuje Jesus ixeyū ibeḡbeḡayū o'ḡuju. Kobe daḡ Jesus pit o'ju Magadā ka kay.

16

¹ Fariseuyū oajēm ip, Saduceuyū dak. Oajēm ip Jesus kay. Pūḡpūḡ ajēmjēm o'e Jesus eju kawēn ām.

— Ocewebe i'e ba'oreat eḡubapuk cuy ocewebe — io'e ip Jesus pe. — Deus a'ōbacaap co buje, acetabun ēn Deus xewiat iap kay — io'e ip. Iboap muwēn o'e ibuyxijo am.

²⁻⁴ — Oḡubapuk ḡu juy — Jesus o'e cebe ip. — Gasūacat ikērēat kuḡayū ip. Deus kay itbut'ūmayū ip. Eywebe i'e ba'oreat oḡubapuk ḡu.

— Kan pīma eyju e'em, “Kuyajeat kabia idip ma e'em, kabi ipakpuk puye,” i. Kabia isum pīma eyju e'em, “Muba'at oajēm ḡasū, kabi ipakpuk puye, kabikerere buye dak,” i. Eyetaybit cīcā apēnape kabi ipakpukat iam, kabi kay aḡ puye. Imēnpit eyetaybit ḡu apēnape oce'e'eap iam. Ajo juk o'jebapuk Jonas pe iap puxim pit ḡuyjom je'apuk eyetabun — io'e Jesus.

Imĕn Jesus o'jekawĕn cebe ip, itaybit puye ip apĕnape kabi ipakpukat iam, ijojom pima ip. Imĕnpuxim Jesus e'e'ap cuk o'jojo ip. Itaybit kuka o'e ip Jesus bacaap Deus xewi osunuy iam.

— Kuyje Jonas o'jĕm axima boġat uk pewi. Icĕmĕn kuyjeacat pe i'e ba'oreat o'e. Imĕnpuxim ġasū aġokatkat waram ġuto itait je'e, ce'ū'ūayū dopap pewi cĕm puje xeku. ġasūacat pe i'e baġreat je'e xeku waram itaicap. Wara'at ġu eywebe i'e ba'oreat ġubapuk eyetabun—xeku waram itaicap acā Deus ġubapuk — io'e Jesus.

Ibocewi Jesusyū o'ju ip wara'at ka be.

⁵ O'timudek ip. Oajĕm wara'at ka be.

Pāo'a o'yadujowat ġu Jesus eju etaybitbinayū, ġebum'ūm puye ip.

⁶ — Aġ cuy epesop Fariseuyū epāo'a muyuhuhuptōm kay, Saduceuyū enōm kay dak — Jesus o'e cebe ip.

⁷ Gebuje o'jekawĕn ip jewewebe.

— Jesus imĕn o'jekawĕn wuywebe, pāo'a wuyadojot ġu buye — io'e ip. Cedaġ ġu o'e ip. ⁸ Jesus pit ixeyū ekawĕn o'ya'ġjojo.

— Yopġt ma eyetabut okay — io'e cebe ip. — Apĕnpuye eyewewebe kawĕnwĕn eyju: “Imĕn xeku o'e, wuyju pāo'a kuġ ġu buye,” i? Imĕn ġu juy epe'e — io'e Jesus. ⁹ — Eyetaybit ġu buk? — io'e cebe ip. — Gebum ġu du eyju 5 be pāo'a oyaūm 5000 beayū xat'am iap kay? Gebum cuy epesop iboap kay — io'e. — Gebum ġu du eyju pebūrū ico epeġunopapūnpūn yaepoyan? Gebum cuy epesop iboap kay dak — io'e.

¹⁰ — Gebum ġu du eyju 7 be pāo'a oyaūm 4000 beayū xat'am iap kay? Gebum cuy epesop iboap kay dak. Gebum ġu du eyju pebūrū ico epeġunopapūnpūn yaepoyan? Gebum cuy epesop iboap kay dak.

¹¹ — Eyetaybit ġu buk tu pāo'a muwĕnuwĕn ġu ōn iam? Eyetaybin cuy. Aġ cuy ixeyū be pāo'a muyuhuhuptōm kay—Fariseuyū epāo'a muyuhuhuptōm kay, Saduceuyū epāo'a muyuhuhuptōm kay dak — io'e cebe ip.

¹² Imĕneju itaybit ip Jesus pāo'a muyuhuhuptōm i'e buje, Fariseuyū emumutaybitbinap i'e ojuy osunuy, Saduceuyū emumutaybitbinap tak. Imĕn ip o'ġukūyjo. Xipat ġu cemumutaybitbin ip. Deus xe cedaġ ġu ip imutaybitbin—Fariseuyū, Saduceuyū dak. Wuyjuyū muġyukuku'ukayū ip osodop.

¹³ O'ju ip Cesaréia eipi tĕġ ma—Filipe eipi tĕġ ma. Oajĕm.

— Abu xe'e ōn wuyjuyū xe? — io'e cebe ip—soat waġo o'e.

¹⁴ — “Teku waram ġuto o'jetait'iat,” i'e'em ip—pūġpūġ e'em ip — io'e ip. — “Teku João Batista—waram ġuto o'jetait'iat,” pūġpūġpūġ e'em — io'e ip. — “Teku Elias—waram ġuto o'jetait'iat,” i'e'em warara'acayū — io'e ip. — “Teku Jeremias—waram ġuto o'jetait'iat,” i'e'em warara'acayū — io'e ip. — “Teku kuyjeat—Deus ekawĕn muwĕnuwĕn'ukat—waram ġuto o'jetait'iat,” i'e'em warara'acayū — io'e ip.

¹⁵ — Pām eyju? — io'e. — Abu ōn eyxe bit? — io'e.

¹⁶ — Cristo ĕn — Simāo Pedro o'e Jesus pe. — Deus emunaĕ ĕn. Soat em itaicat ipot ĕn—Deus ipot ĕn — io'e Jesus pe.

¹⁷ — Icĕmĕn, Simāo — Jesus o'e. — Ijoceayū dak iboap ekawĕn o'ġuwĕn ġu ip ewebe—Deus acā—webay acā—kabi beat acā. Ecokcok ĕn, João ipot, — io'e.

¹⁸ — Icĕmĕn oġuwĕn ewebe: Ĕn Pedro. “Deus ipot ĕn,” exe iap ekawĕn kay itabucayū webekitkin e'em ip, itabut puye ip. Okay itabucayū oe'ū

ip ma'gu, jetait waram, ibaca jĳĳā buye. Satanás ebekitkit bacaap podi ma e'em okay itabucayū bacaap.

¹⁹ — Ajo cūg ma exe ijoce, iboap tak cūg ma je'e Deus xe kabi be — io'e Pedro be. — Ajo bit cūg gu exe ijoce, iboap tak cūg gu je'e Deus xe kabi be. Imēnpuye a'ōbi Deus emunaē kay itabucayū jeedop ip Deus xe—okay itabucayū. Deus soat kukan pima, cexe jeedop ip — Jesus o'e Pedro be.

²⁰ — Gasū dak cuy omuwēnuwēn epekuku gu wara'acayū be. “Teku Deus emunaē,” i'ūmgu juy epeku — io'e jewēju etaybitbinayū be.

²¹ Jesus jewēju etaybitbinayū mukūyjojo o'e apēn kuka o'jebapuk cebe iam.

— Jerusalém ka be oju — io'e cebe ip. — Ika watwat xipan gu okuk soat ip—Judeuyū kukukayū, paīyū kukukayū, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū. Ipiat'ajom ōn, ixeyū buye — io'e jewēju etaybitbinayū be. — Waoka ip — io'e Jesus. — Imēnpit xepxep xet kap puje bit, waram ocetai — io'e Jesus.

²² Pedro ibodi ma o'tujowat jewēju, kawēn ām.

— Jaoka gu ip. Deus bikuyap tomuju gu, Kariwa — io'e Pedro. — Je'hapuk'ūma — io'e.

Imēn Pedro o'e Jesus pe. Imukorēm pin, Pedro xe xipat gu kuka o'e imēn pima bit.

²³ O'jekorepēn Jesus.

— Mūg ece! — io'e Pedro be. — Satanás ekawēn puxim ēn kawēnwēn. Satanás tak ibu'u owebe we'ū ām adeayū beam. Deus aguy dağ gu ēn jewaguyguy—ipi juacat aguy dağ acā ēn. Imēnpuye Deus bikuyap tağ jekuku am, ēn omubu'un ojuy — io'e Jesus Pedro be.

²⁴ Gebuje Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinayū eju.

— Oweju jeku pin pima, eywekay ma eyaguyba'ūm cuy; eybu'um gu dak cuy eye'ū ām owebeam; wa'ō dağ tak cuy epeku — io'e cebe ip.

²⁵ — Imēneju owebeam eye'ū buje, soat em eyetai epesop Deus xe eye'ūap tomukadi. Eybu'u eye'ū ām owebeam pima bit, epajēm gu Deus kay — io'e. ²⁶ — Ajo-kuğ tak epesop soat tarekrek kuğ ipi juat kuğ, eybiōğbuk ipiatpi'ajojoap pe imēnpit? Ka'ūma kuğ ma! — Jesus o'e cebe ip. Tei'ūmgu soat em Deus xe wuydopapteim — io'e.

²⁷ — Soat wağō ōn — Jesus o'e, kawēnwēn pima jebebeap pe ma. — Ocepit ma wekawēn tojtjot'ukayū eju, webay a'ōbacaap eju dak, idip cīcāap eju dak. Yajēm puje, teim je'gūm soat pe—apēn oekuku iapteim — io'e. — ²⁸ Pūğpūğ pit jeedop wajēmap wiwim itabēğ—ijodiat. Oxe xe ma jeedop ip, soat kukan ōn pima. Wajēmap co'ūm puje, je'ū gu ip — io'e Jesus—soat wağō o'e.

17

¹ 5 xet kap puje, o'ju ip co'a kay—yaumat'a kay. Jesus ebapūğ ma o'tujowat—Pedro, Tiago dak, João dak. Tiago kitpit osunuy ixē João. Jağepūğ ma o'tujowat ip.

Oajēm ip. ² Co'a jeje Jesus o'jewemuwarurun ebapūğayū wap. Kaxi sopsepap puxim topasopsep o'e—Jesus topa. Iisuat puxim jekabek—Jesus ekabek. Irut cīcā o'e.

³ Gebuje Moisés'ūm o'jebapuk, Elias'ūm tak. O'jebapuk ebapūğayū wap. Jesus eju jekawēn ām o'jebapuk ip. O'jekawēnwēn ip Jesus eju.

⁴ Kawēnwēn epere buje, Pedro o'e Jesus pe:

— Kariwa — io'e. — Xipat ma wuyju ijoce am. Xipat exe bima, xijap ojomōg ijoce. Pūg edopam ojomōg. Wara'at Moisés'um dopam ojomōg, wara'at Elias'um dopam — io'e Jesus pe.

⁵ Kabikerereat tak oajēm cekay ip—Jesusyū kay. Isopsepat osunuy. Ixeyū dak o'yajuy isopsepat. Deus isopsepat pidasewi o'jekawēn—kabikererereat pidasewi.

— Teku okpot. Ikukpin cīcāat oxe. Omucocokap cīcā okpot. Eya'ōpicūgčūg cuy epesop ya'ō kay — io'e—Deus o'e. Imēn kawēnwēn o'e Deus. Jesus muwēnuwēn o'e.

⁶ Ijo buje, ebapūgayū o'jēg'aecōgčōg ip. Iparara jījā o'e ip Deus kabikerereat pidasewi o'jekawēn puye. ⁷ Jesus pit o'jēg'aecōgčōg'iyayū o'gucay.

— Epe'āy juy — io'e cebe ip. — Eypararam gū juy epesop — io'e.

⁸ Jeakağ ip pima, Jesus ma o'jojo ip. Ka'umgū warara'acayū o'jojo ip. O'āy ip. O'kop ip Jesus eju. O'kop ip co'a jejewi. ⁹ Kopkom pima, Jesus o'jekawēn ebapūgayū eju.

— Gasū gū juy epejojoioiap epeğuwēn warara'acayū be — io'e cebe ip. — Guyjom pit epeyawēgmuwēnuwēn put, waram wetait puje — io'e—soat wağo o'e.

¹⁰ — Apēnpuye Moisés ekawēn ocemutaybitbin'ukayū e'em, “Koap Elias'um omuyku,” i? — io'e ebapūgayū Jesus pe.

Imēnpuye Jesus kawēnuwēn o'e. Elias muwēnuwēn o'e.

¹¹ — Elias'um awēg itaybit gū buye ip — io'e Jesus. — Elias'um co'iat kuy oajēm, soat muxipan am—wajēmap peam imuxipan. Adeayū ağuymuwarurun itabut am ip Deus kay — io'e Jesus. ¹² — Imēn Elias'um co'iat kuy oajēm ma ijoceayū kay. Ixeyū bit ixem itaybit gū o'e—Moisés ekawēn eymutaybitbin'ukayū. Warēmtağ ma ip o'jukuk. Ikērēm cīcā ip o'jukuk. O'ğudadaibotbon cīcā ip. Imēn ma òn tak ipiat osupi'ajojo, xipan gū ip okuk puye — io'e Jesus—soat wağo o'e.

¹³ Imēn Jesus eju etaybitbin'ukayū itaybit o'e Jesus ekawēn—João Batista ajēmap ekawēn.

¹⁴ Jesusyū oajēm adeayū kay. Iboceat o'jēg'aecōgčōg—ağokatkat. O'jēg'aecōgčōg Jesus wap.

¹⁵ — Okpot kay etabotaidabotbon cuy, Kariwa — io'e. — Axik opop cebe. Ipiat'ajojom ibiōgbuk kērēat pibun — io'e ağokatkat Jesus pe. — Ade em o'at'at daxa be. Ade em oakōmkōm idibi be — io'e.

¹⁶ — Eweju etaybitbin'ukayū kay otojot. Okpot otojot. Imēnpit itaybit gū ip ibiōgbuk kērēat mujēm ām. Iba'ore cebe ip okpot mu'ada am — io'e Jesus pe.

¹⁷ — Deus kay itabut'ūmayū eyju! — Jesus o'e. — Soat em wara'at tağ epeyağuyğuy buye, eyetabut'um Deus kay. Soat em ikērēan e'e buye dak. Puğūn oğuy eyxe? Ade koato eyxe oğuy bima dak, kuka eyeabut'um ma epesop okay. Imēnpit ekpot etojot cuy okay gasū — io'e cebay be. O'tojot.

¹⁸ Ibiōgbuk o'ğukorēm Jesus.

— Ejēm — io'e Jesus ibiōgbuk kērēat pe. O'jēm jekukat xewi—ağokatkat ipot xewi. O'je'ada gaxīn ma ibiōgbuk kērēat kuğ topibit.

¹⁹ Yagepūg ma bima, oajēm ip Jesus kay. Jesus eju etaybitbinayū oajēm.

— Apēnpuye ocewebe ibiōgbuk kērēat mujēm pa'ore? — io'e ip cebe.

²⁰ — Deus kay eyetabūt puye — Jesus o'e. — Deus kay eyetabucap yopīt pima, ka'umgū iba'ore kuka eywebe. Eyetabucap yopīt pima,

mostardada buxim acã okay eyetabucap pima, kuka epe'e co'a be: “Ecenapõn ijocewi. Wara'at ka be eju juy,” i. Igo'a dak o'jenapõn kuka wara'at ka be — io'e cebe ip.

²¹ — Deus a'õbi'üm pima bit, o'jëm ãu kuka ip—ibiõgbuk kërëayũ. O'jëm ãu kuka ip ikukukayũ bewi. Deus kay ãebum pima, wuyju jekõnkõn ãu e'em acã o'jëm ip, Deus eju wuyekawënwën'uk pima dak — io'e Jesus.

²² Gebuje o'je'aweroro Jesusyũ Galiléia eipi be.

— Soat waõo õn — Jesus o'e cebe ip. — Ipi juacayũ odujowan ip oaoka pinayũ kay. ²³ Okay itakomaayũ oaoka ip. Imënpit ebapũg kabia kap puje, õn pit waram ocetait Deus a'õbi — io'e aweroayũ be. Imën Jesus o'e buye, iguycũgçũgap kuã ma acã ip o'e—aweroayũ o'e.

²⁴ Cafarnaum ka kay oajëm ip. Israel naxegebithbit pewi dinheiro bubu'ukayũ osodop ibo ka be. Deus eju kawënwënap'a muxipanpan'ukayũ beam ibubum o'e ip.

— Emutaybitbin'ukat dinheiro je'ãũm tu ibubu'ukayũ be Deus eju kawënwënap'a muxipanpan'ukayũ beam? — io'e ip Pedro be.

²⁵ — Hm hm — Pedro o'e. — Je'ãũm — io'e.

O'jepit. Dexe. Jesus o'jekawën Pedro eju.

— Apën xipat exe, Simão? — io'e. — Abu-bewi ipi kukukayũ dinheiro je'jat ip? Jekpotpoyũ bewi du? Wara'acayũ bewi ãu xe'e? — io'e Pedro be.

²⁶ — Jekpotpoyũ bewi ãu—wara'acayũ bewi acã — io'e.

— Hm hm — Jesus o'e. — Imënpuye ipi kukukat ipotpoyũ dinheiro je'ãũm ãu ip dinheiro bubu'ukayũ be — io'e Jesus. — Imënpuxim Deus ipot tak dinheiro je'ãũm ãu juy Deus eju kawënwënap'a muxipanpan'ukayũ be.

²⁷ — Inaka wuyju dinheiro a'ãũm cebe ip — Jesus o'e. — Itakomãn ãu juy ip wuykay. Eju iodi kay — io'e Pedro be. — Piãa ejoxik cuy idibi be — ie'em. — Axima juy eju'uk piãa bewi koap ma. Axima bi ixik puje, dinheiro'a eyadobuxik axima bi be. Axima bi bewi eyabu juy — io'e.

— Ibo'a eyadujowat dinheiro bubu'ukayũ kay Deus eju kawënwënap'a muxipanpan'ukayũ beam—dinheiro'a. Yamuxipanpanayũ dei je'e owebewi, ewebewi dak — io'e Jesus Pedro be.

— Hm hm — io'e Pedro.

O'ju. O'yabu. O'yaũm.

18

¹ Gaxĩn ma oajëm ip—imutaybitbinayũ. Oajëm Jesus kay, Pedro cëm awap.

— Abu je'e ya'õbuyxian wuy'in warara'acat podi ma, Deus xe acesop pima? — io'e ip Jesus pe.

² Imënpuye Jesus bekicat o'tomuwã jekadi am. Jesusyũ bidase cũg'i osunuy bekicat.

³⁻⁴ — Wara'acat podi ma wuyetabun ibuyxiat pin'umat. Bekicat puxim ixe. Iãasũ xipacat xeku Deus xe, soat kukan pima õn. Iboap kay juy ãebum epesop — io'e Jesus cebe ip. — Wara'at taã jekukum epesop — io'e cebe ip. — Bekicat puxim cuy epesop. Apën ite bekicat ya'õbaca pin ãu, imën tak eyju eya'õbaca pin ãu juy epesop. Eya'õbaca pin'üm pima, xipan epeyeku Deus xe. Eya'õbaca pin pima, Deus xe ãu epesop, soat kukan pima õn — io'e Jesus.

5 — Eyju xipan bekitkit kuḡ pima, xipan okuḡ tak epesop — io'e Jesus. Ijop bekicat Jesus itabun'isuat puxim. Jesus tieḡ Jesus kay itabun'isuat ju'kuk xipan pima, Jesus tak ju'kuk xipan ijo'iat.

6 — Bekicat mubu'un puje okay itabut am, ikērēat mujurūḡrūḡ eyju, okay itabucat mubu'un puje. Imubu'un puje, Deus cuy ipiat supi'ajoat eykay. Imēn ey'e awap, xipat kuka juk o'e wita'a yaboḡat'a mukirik am eyaḡobu eju iodi be eymuakōm — io'e cebe ip. ⁷ — Oḡuycūḡ cīcā, eyju wara'acat mubu'un pima, okay jetabut am. Okay itabucat ikērēan e'e ip, warara'acat cocom ip pima—ikērēan e'e'ukayū jojom ip pima. Imēnpuye ikērēan e'e'ukayū itabotaidadotbot cīcā jeedop ip, wara'at osubuyxijo buye.

8 — Epeyepere juy ikērēat muḡuḡēap eybōmbicuk pima bit purut ka. Eybu'ūm pima bit purut ka, ikērēat epeḡuḡē ḡu. Imēn eyajēm Deus kay, ikērēat muḡeḡēm ḡu buye. Xipat kuka o'e eyōm ām Deus kay pūḡpu bima dak. Xipat ḡu kuka o'e eyōm ām ipiat'ajojoap pe xepxepu ma—daxa epirēm'ūmap pe.

— Epeyepere juy ikērēat mujurūḡrūḡap. Eyī'ūm pima bit purut ka, ikērēat epeḡujurūḡrūḡ ḡu. Imēn kuka eywebe ipiat'ajoap puxixim, daxa epirēm'ūmap pe eyjuap puxixim. Imēn eyajēm Deus kay, ikērēat kay ḡu epekuku buye. Xipat kuka o'e eyōm ām Deus kay taokērēat pima dak. Xipat ḡu kuka o'e eyōm ām ipiat'ajojoap pe taokērēat'ūmat ma—daxa epirēm'ūmap pe.

9 — Epeyepere juy jeakap ikērēat kay. Eyeta'ūm pima bit purut ka, ikērēat epeḡēḡē ḡu, ipiat'ajoap puxixim, daxa epirēm'ūmap pe eyjuap puxixim. Imēn ikērēat muḡēḡē'ūm pima, eyajēm Deus xe, ikērēat kay ḡu buye. Xipat kuka o'e eyōm ām Deus kay pūḡta bima dak. Xipat ḡu kuka o'e eyōm ām ipiat'ajojoap pe xepxepu ma—daxa epirēm'ūmap pe.

10 — Eyday'em'um cuy epesop — io'e jewēju etaybitbinayū be. — Okay itabun'isuayū mubekitkin ḡu juy epesop. Ioce eywebe, Deus ekawēn tojtjot'ukayū ixeyū kuḡ soat em. Deus ekawēn tojtjot'ukayū jebikuyap taḡ cepit put ip Deus kay, ceweju kawēn ām—webay eju—kabi beat eju. Imēnpuye eyday'em'um cuy epesop — io'e Jesus cebe ip. ¹¹ — Soat waḡo ōn. Ijodi ojot ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat taxijo am — Jesus o'e. — Imēnpuye okay itabun'isuayū mubekitkin ḡu juy epesop — io'e cebe ip.

¹² Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn cebe ip ḡejuje bit.

— Apēn kuka o'e jeōhōyū kukukat, iōhō oitabidao bima? Jeōhō kudadam je'e xeku. 100 be iōhōyū—ovelha. Pūḡ ixeyū'in pit oitabidao bima, kudadam je'e. Co'a koreren taḡ warara'acat kōnkōn pima, je'ju itabidaoat kuda am. 99 beayū bewi je'ju — io'e.

13 — Icēmān ōn e'em eywebe, itabidao topibit tobuxik puje, icokcok cīcā ma je'e, jeōhō o'tobuxik puye. Icokcok cīcā je'e itabidaoat kuḡ oexe buye. Itabidao'ūmayū kay icokcokap podi ma je'e itabidaoat kay icokcokap — Jesus o'e cebe ip. ¹⁴ — Jeōhōyū kukukat ibu'u jeōhō be itabidao am. Imēnpuxim Deus ibu'u pūḡ pe ma okay itabun'isuayū be ma wūy ma jedop am jexewi—wuyebay xewi—kabi beat xewi — io'e Jesus.

15 — Eykitpit ikērēat eywebe e'em pima, epeyekawēn ceweju. Iboap ikērēat muwēnuwēn cuy epesop. Eyaḡuypūḡ ma epeyekawēn eykitpit eju. Epeyekawēn kay bima, eyburem epesop—eykitpit, eyju dak — io'e Jesus. ¹⁶ — Epeyekawēn kay'ūm pima bit, eyweju epetujowat pūḡ, xepxep

eyekawēn co am. Waram cuy epeyekawēn eykitpit eju. Eywejuayū juy imēn e'e'eap ya'ījo.

— Ya'ījo buje, soat jekawēn put wuyjuyū be: “Aceya'ījo soat e'e'eap. Imēn o'e,” i. Imēn sepxep ekawēn tağ, ebapūğ ekawēn tağ ğu xe'e'i. Imēn opop ibararak Deus ekawēntup pe — io'e Jesus.

¹⁷ — Ixeyū ekawēn kay'ūm pima dak, okay itabucayū mukūyjom cuy eyju, jeawero puje ip. Ixeyū ekawēn kay'ūm pima bit, Judeu'ūmat puxim epejukuk—eykipit epejukuk. Wuywebewi iecuğap peam dinheiro bubu'ukat puxim epejukuk—cekay'ūmat puxim — io'e cebe ip.

¹⁸ — Icēmān e'em ōn eywebe. Ipi juacat pe, “Deus xe cūğ ma ekukuap,” i ey'e buje, kabi be bima iboap kukuap cūğ ma je'e. Ipi juacat pe, “Deus xe cūğ ğu ekukuap,” i ey'e buje bit, kabi be bima iboap kukuap cūğ ğu je'e Deus xe — Jesus o'e cebe ip.

¹⁹ — Xepxem kawēnwēn pima eyju Deus eju pūğ tağ ma, eybikuyap tağ ma webay je'e eywebeam—kabi beat je'e — io'e cebe ip. ²⁰ — Xexep xe'e, ebapūğ ma xe'e omubuyxi am jeawerorom pima, ōn tak e'em ixeyū xe — io'e.

²¹ Gebuje Pedro o'jekawēn Jesus eju.

— Ocese ibuyxiat — io'e. — Pebūrū em cuy ocegebu ğu ikērēat kay? —owebe okitpit ikērēān e'eap kay? 7 em ma du? — io'e Jesus pe.

²² — Ka'ūma — Jesus o'e. — 7 em ğu ma. Ade em ma—490 em ma — io'e Pedro be.

²³ Pedro ekawēn buye, Jesus o'jekawēn iboceayū be. Deus soat kukanap muwēnuwēn o'e. O'jekawēn iboceayū mutaybitbin.

— Webay ipi kukukat puxim — io'e Jesus. — Kabi beat webay. Imēnpit ipi kukukat puxim. Ipi kukukat oajēm jekapik'ukayū kay. Kapik'ukayū bewi ceweroapte bu am, oajēm ipi kukukat.

²⁴ — Koap em kapik'ukat o'tujot ip jekariwa be. Ade jījā ceaweroap o'e—mil be dinheiro'a—prata muğēğēat'a. ²⁵ Imēnpit ixe kapik'ukat kaka ğu dinheiro. Cedinheiro o'e ğu ceaweroap teida am. Imēnpuye jekariwa ja'ōbi o'ğuju soat tuk'a beat ūm ām, teida am—itayxi ūm ām, ipotpoyū ūm ām tak. ²⁶ O'jēğ'aecōğcōğ cewap.

— “Imēnpuk,” io'e jekariwa be. “Oteida ğuyjom soatei,” io'e kapik'ukat.

²⁷ Kapik'ukat a'ō buye, cekariwa itabotaidabotbot o'e cekay.

— “Eaweroapte eğūm ğu juy owebe,” cekariwa o'e cebe. “Pūğ em tak ka'ūma,” io'e kapik'ukat pe.

— “Xipāt cīcāat ēn,” io'e kapik'ukat.

²⁸ — O'ju. Kapik'ukat o'ju jebureyū kay—kapik'ukayū kay. Dao ma o'topabijuk jekapikap peayū. Pūğ ma ceaweroap 100 dinheiro osunuy. Yopīt ma dinheiro osunuy. O'jat jebure yağobu eju.

— Gebuje o'yağobuaha.

— “Eaweroap owebe eteida,” io'e.

²⁹ O'jēğ'aecōğcōğ cewap.

— “Obure!” io'e. “Etabotaidabotbot okay,” io'e. “Ōn soat oteida ğuyjom—weaweroap,” io'e jebure be.

³⁰ — Ixe imēnpit: “Ap!” io'e. “Gaxi ma ōn cekay,” io'e.

— “Iba'ore. Dinheiro kuğ ğu ōn,” io'e.

Imēnpuye ibure daomūnmūnap'a be o'ğuju.

— “Eaweroap teida buje acā, ecejēm,” io'e ibure.

³¹ Warara'acat kapikpik'ukayū itakoma ip o'e jebure awēḡ cocom pima.
— Gebuje ip jeipi kukukat pe o'ju. Soat o'ḡuwēn ip jeipi kukukat pe —
io'e Jesus.

³² — Gebuje kapikpik'ukat ekariwa o'tomuwā.

— “Kapikpik'ukat,” io'e. “Xipat'umat,” io'e cebe. “Juk ece owebe, 'Imēnpuk. Guyjom cuy oteida,' i. Imēnpuye eteida'ūmap kay kuy gebum ḡu oce. ³³ Wetabotaidabotbot oḡuy ekay ḡn pit. Imēnpuxim ma juy eḡuy ēn tak ebure kay,” io'e — io'e Jesus.

³⁴ — Kariwa itakoma jījā o'e kapikpik'ukat kay. Imēnpuye o'ḡuju daomūnmūnap'a be ipiat'ajo am.

— “Teida buje acā dak ecejēm,” io'e cebe. ³⁵ Eyju dak eyetabotaidabotbot'ūm pima eywaḡoyū kay, ikērēat kay gebum puye; imēnpuxim webay dak—kabi beat tak itabotaidabotbot ḡu je'e eykay, ikērēat kay gebum puye — io'e Jesus cebe ip.

19

¹ Jekawēn epere buje, Jesus Galiléia eipi bewi o'ju. Jepitpin o'e Jesusyū. Judéia eipi kay oajēm. Wara'at kadi be ma oeku. Jordāodi wīnābu ma oeku. ² Adeayū o'ju Jesus tomuju. Ade jījā. O'ju ibo ka beayū—iwātaxipipiyū Soat o'ḡu'ada. Judéia eipi be o'ḡu'ada Jesus.

³ Fariseuyū oajēm ip cekay waram. Jesus a'ḡ muwarurunap ojuy ip.

— Wuyawēwēap taḡ tu wuytayxi epereperem, wuyxe cūḡ'ūmap taḡ jekukum pima xeku? — io'e ip cebe.

⁴ — Epetupco juy Deus ekawēntup — Jesus o'e cebe ip. — Imēn ibodup e'em:

Kuyje soat muḡēḡē'ukat aḡokatkat o'ḡuḡē, ayacat tak. Ixeyū o'ḡuḡē xepxem ma jekuku am, i — io'e Jesus.

⁵⁻⁶ — Imēnpuye Deus o'jekawēn cebe ip—aḡokatkat pe, ayacat pedak.

Jetayxi bu buje, aḡokatkat cēm cēm jebay duk'a bewi, jetayxi eju cucum. Jektop pu buje, ayacat tak jektop eju cucum, i.

Xepxep ma ip. Imēnpit pūḡat puxim ip o'e jewekuḡ soat em jeweweju ip cucum puye. Imēnpuye eytayxi juy epeyepere ḡu. Pūḡat puxim eyju Deus a'ḡbi. Deus xe eyju pūḡ ma — io'e Jesus.

⁷ — Apēneju Moisés o'e: “Eytayxi epere pin pima, 'Otayxim ḡu ece ḡasū bit' iaptup cuy epetupmubararak. Gebuje ibodup epetupūm ayacat pe, epere am,” i?

⁸ — Moisés imēn o'e, eybu'u jījā buye ya'ḡ daḡ jeku am. Kuyje bit imēn ḡu o'e. Kuyje Deus soat o'ḡuḡē.

⁹ — Ibocewi e'em ḡn eywebe. Aḡokatkat jetayxi epere buje, wara'at pu am pima, ikērē cīcāat muḡēḡēm. Itayxi koapat jektop eju acā o'jepo. Imēn pima, ixē aḡokatkat ikērēat muḡēḡēm itayxi be. Imēnpuye ikērēat o'ḡubapukpuk ixē aḡokatkat — Jesus o'e.

¹⁰ — Ibu'u'u ip pima jewewekay, xipat kuka o'jewebumūn ḡu — io'e ip—Jesus eju etaybitbinayū o'e cebe.

¹¹ Gebuje Jesus o'jede.

— Soat pe ḡu ḡn e'em imēnpit. Pūḡpūḡ ma iḡo ekawēn taḡ jekukum. Deus ixeyū mubacan'ūm pima, iba'ore cebe ip jaḡepūḡ ma jeku am.

¹² — Iḡo ekawēn taḡ jewebumūnmūn ḡu ip Deus a'ḡbi. Deus soat kukanap kay jījā ip. Imēnpuye jewebumūnmūn ḡu ip. Warara'acat pit jewebumūnmūn ḡu ip—aḡokatkayū. Jewebumūnmūn ḡu jekapap pibun;

iba'ore cebe ip ayacat mu'ukreğ am. Warara'at tak jewebumünmün ġu pũğ ma o'subudakacap pibun; iba'ore cebe dak.

— Imēneju soat pe ġu òn e'em. Igo ekawēn kayayū be acā òn e'em. Cekay butayū iġo ekawēn tağ cuy jekukum ip — io'e.

¹³ Gebuje iboceayū bekitkit o'tojot ip Jesus kay. Bekicat yabi jeje jebumōğ ām, o'tojot Jesus kay. Bekicat peam kawēn ām Deus eju, o'tojot ip.

— Bekicat cuy epetojot ġu juy Jesus kay — io'e ceweju etaybitbinayū iboceayū be. Imēn iboceayū o'ğukorēm ip.

¹⁴ — Āğ jeedot ip bekitkit okay — Jesus pit o'e. — Imubu'un ġu juy okay imudot am. Ixe bekitkit oxe yajēm pin ip. Imēnpuxim Deus soat kukanap kabia soat ip yajēm pin oxe—okay itabucayū — io'e. — Imēnpuye epeğudot cuy okay — io'e.

¹⁵ O'jebumōğ bekitkit abi jeje, bekicat peam kawēn ām Deus pe. O'ju.

¹⁶ Pũğ em ibubut adeat oajēm Jesus kay.

— Omutaybitbin'ukat! — io'e Jesus pe. — Soat em Deus xe oğuy pin wetait. Apēn xipacat oce'e juy, soat em cexe oğuy am? — io'e.

¹⁷ — Apēnpuye ecekawēn owebe, “Apēn xipacat oce'e juy?” i. Pũğ acā xipat cīcāat. Deus xeku. Apēn wuye'ajojoyū'üm'üm pe Moisés o'e iap tağ cuy jekukum ecesop — io'e. — Imēn jekukum pime, etait eğuy cexe soat em.

¹⁸ — Ajo a'ō dağ cuy oceku Moisés ekawēn'in? — io'e.

— Igo a'ō dağ — io'e Jesus.

Warara'acat epeyaoka ġu juy, i. Wara'acat tayxi kay ġu juy, i dak. Eybukuruğ ġu juy epesop, i dak. Warara'at awēğ mukērērērēn ġu juy epesop, i dak. ¹⁹ Ibuyxim cuy eyebay epejukuk, eyxi dak, i dak. Eyxeat ikukpin epejukuk eyewekukap puxim, i dak — io'e Jesus.

²⁰ — Ijop ekawēn tağ ojekukuku—soat tağ — io'e. — Ajo dak ġuto oğūğē? — io'e.

²¹ — Soat tağ oweju jekuku am, ebubut cuy eteida—soat ma. Ibo juy dinheiro tei'ūma eğūm tadaibocayū be — io'e. — Imēn e'e buje, ade je'e ebubut kabi be — io'e.

— Gebuje ejot okay, oweju jekuku am soat em — io'e Jesus.

— Iba'ore — io'e.

²² Iğuycūğ cīcā o'e, Jesus ekawēn puye, ibubut ade jījā buye. Tacup o'e jebubun. O'jenapōn ixe.

²³ Gebuje Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinayū eju.

— Iba'ore jījā ibubut adeat òm ām Deus xe kabi be — io'e cebe ip. — Ibu'u jījā ip Deus a'ō kay ām, itabut cīcā ip jebubut kay buye. ²⁴ Camelo ikap pa'ore awi daobi'atok tağ. Imēnpit ibodi ma iba'ore ibubut adeat òm ām Deus xe, kabi be — io'e.

²⁵ Jewağuy muğēğēm o'e ip, iboap co buje.

— Abu jewedaxijo but? — io'e ip.

²⁶ Imēnpuye Jesus o'jeak cekay—iboceayū kay.

— Wuywedaxijo ba'ore soat em Deus xe wuydop am — io'e cebe ip. — Deus pe bit soat i'e but — io'e. — Deus pe soat daxijo but — io'e Jesus.

²⁷ — Pām oceju? — Pedro o'e. — Kuy soat ocesuiwat ewēju jeku am. Ajo dak ocejat? — io'e.

²⁸ — Icēmān òn e'em eywebe. Soat wağo òn — io'e Jesus. — Ipi be wemit puje, iisu e'em soat ma ipi dağ. Xik'i e'em òn. Israel diwacayū kay ya'ījojo oce'e. Wa'ōbuyxi jījāat oce'e. Ajo xipat Deus xe iap oğuwēn cebe ip—ajo

xipat'üm Deus xe iap tak. Eyju ma dak Israel diwacayũ epeyewede—12 beayũ diwacayũ. Eyju dak xixkik'i epesop. Epeḡuwēn cebe ip ajo xipat Deus xe iap, ajo xipat'üm Deus xe iap tak.

²⁹ — Owebeam soat xewi o'juaiyũ ade jĩã je'jat ip. 100 beat je'jat ip. Jeduk'a bewi o'juaiyũ, jeipi bewi o'juaiyũ dak, jebadipyũ xewi o'juaiyũ dak; jewaḡo xewi o'juaiyũ, jekitpit xewi o'juaiyũ, jebay xewi o'juaiyũ, jexi xewi o'juaiyũ, jekpotpoyũ xewi o'juaiyũ, jedaxityũ xewi o'juaiyũ—soat ip ade jĩã xipacat je'jat ip. Deus xe dak itait jeedop ip soat em — io'e Jesus. ³⁰ — Ade ya'õbuyxiayũ'in yopĩcayũm jeedop ip. Ade yopĩcayũ'in ya'õbuyxiayũm jeedop ip — io'e Jesus.

20

¹ Deus soat kukan pima, uva'a kuḡ jekat peat puxim ixē. Xeku kapikpikayũ kudadam o'e, jewebēam kapik am. Imēn Jesus ekawēn o'e jewējuacat mutaybit am. Wuymutaybitbinap muwēnuwēn o'e—imēnpuximap ekawēn.

— Ixe uva kuḡ jekat peat o'ju jebuywatwacayũ kudadam. Kabia isum o'ju, jekat pe tujowat am — io'e. — O'ju — io'e.

² — “Gasũ epeju, okat pe obuywat am,” io'e cebe ip—soat pe. “Pũḡ kabia oteida—eyekapikapteim. Okat pe eyepere buje, oteida. Pũḡ isurũḡat'a eyekapikaptei e'em—prata'a,” i.

Imēn o'e cebe ip, iboaptei ibabi daḡ o'e buye—jeka beacat pabi daḡ.

— “Xipat,” io'e ip.

Imēnpuye soat o'ju ip ikat pe, ibuywan.

³ — Kabia isusu ma o'ju waram kapikpikayũ kuda am. 9 hora bima o'ju. O'tobuxik warara'acayũ—xerem ḡu pēnpēnayũ.

— Oajēm ka'ũmḡu pēnpēnayũ kay. Ceaweroroap pe oajēm—tarekrek muxipanap'a be.

⁴ — “Epeju okat pe. Oteida eywebe eykapikaptei—ajo cũḡ ma iaptei,” io'e cebe ip.

— “Hm hm,” io'e ip. “Ebuywan oceju,”

⁵ Imēnpuye ip o'ju.

— Kariwa waram o'ju. Kaxicuḡ ma waram o'ju. Uvadip kat iwat o'ju. Warara'acayũ o'tujowat jekat pe, kapik am.

— Katpujesu warara'acayũ o'ḡuju jekat pe, kapik am tak. 3 hora bima o'ḡuju.

⁶ — Katpuje oeku. 5 hora bima, oeku. Warara'acayũ o'tobuxik—ka'ũma pēnpēnayũ. Ceaweroroap pe ip o'e.

— “Apēnpuye eyju kabia bun kapikpiḡ ḡu?” io'e cebe ip.

⁷ — “O'e ḡu ocewebe buye, oceju ḡu,” io'e ip.

— “Gasũ bit eyju dak õn jeymuju. Oteida eywebe,” io'e.

— “Hm hm,” io'e ip.

Imēnpuye o'tujowat jekat pe, kapik am.

⁸ — Kaxi cēm pima, ixē uvadip kat iwat jedinheiro kukukat o'tomuwa.

— “Kapikpikibiyũ etomuwa juy, cekapikaptei ūm ãm,” io'e. “Katpuje ajēmibiyũ ekapikaptei juy eḡũm cebe koam. Gebuje katpujesu ajēmibiyũ be juy eḡũm. Gebuje kaxicuḡ ajēmibiyũ be. Gebuje kabia isusu ajēmibiyũ be. Kabia isu ajēmibiyũ ekapikaptei eḡũm kanomũm,” io'e cebe.

— “Hm hm,” io'e jekariwa be.

9 — Katpuje ajēmibiyū o'tomuwā 5 hora be ajēmibiyū. Cekapikaptei o'gūm cebe ip, ajēm puje. Pūg kabia ekapikaptei o'gūm cebe ip. O'jat. O'ju ip.

10 — Kabia isu ajēmibiyū ekapikaptei o'gūm kanomūm. Tūybe ade ocejat ocekapikaptei iān o'e ip. Imēnpit ibitbit ma ip o'jat jed-inheiro—jekapikaptei—katpuje ma ajēmibiyū ekapikaptei, kabia isu ajēmibiyū ekapikaptei dak. 11 Imēnpuye uvadip kat iwat kay ip o'e jemāmāmām.

12 — “Katpuje acā kapikpig o'e ip—wara'acayū. Cūg ġu o'e tei jo'iat kuka ocedei,” io'e ip. Jemāmāmā ip. “Pūg hora acā kapikpig o'e ip. Oceju bit kapikpig soat em ma—kabia isum pima, kaxicuġ pima dak. Kajepi kuġ cīcā oceju, kapikpig puye,” io'e ip.

13 — “Obure,” io'e uvadip kat iwat jemāmāmāmaat pe. “Xipat ōn. Ogūm ekapikaptei wa'ō daġ. Cūgat ōn.

— “Pūg kabia ekapikaptei oteida—eyekapikapteim,' i'e buje, ēn tak 'Xipat,' iece owebe,” io'e jemāmāmāmāat pe. 14 “Imēn eywebe ogūm, katpuje ma ajēmibiyū be dak ogūm,” io'e. “Teku ekapikaptei,” io'e. “Etuġopit eduk'a kay,” io'e.

15 — “Etakoma ġu okay eġuy, odacup ġu buye,” io'e cebe. “Wedinheiro ma beku,” io'e. “Ōn būrūku poro teida pin,” io'e uvadip kat iwat jemāmāmāmāat pe.

16 — Imēntak — Jesus o'e. — Deus icēmat cīcāat. Ajo xipat cexe iam, ajo xipat ġu cexe iam kawēnwēn je'e soat pe. Soat ijo'in ma je'e — io'e Jesus. — Imēnpuye ade ya'ōbuyxiayū'in yopīcayūm jeedop ip. Ade yopīcayū'in ya'ōbuyxiayūm jeedop ip — io'e.

17 Jerusalēm ka kay cucum pima, Jesus jeweju etaybitbinayū jewekay o'tomuwā adeayū parakpewi. O'jekawēn cebe ip.

18 — Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop! — io'e cebe ip. — Jerusalēm ka kay cum wuyju — io'e Jesus. — Soat waġo ōn. Iboceayū osubamukirik, okay itakomaayū be odujowat am—paīyū kukukayū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak. “Ikērēat kuġ ēn ocexe,” i je'e ip owebe — io'e Jesus. — “Eje'ū juy,” i je'e ip owebe — io'e.

19 Judeu'ūmayū be odujowat ip — io'e. — Owaywayway jījā je'e ip. Omupokupok ip. Korosa jeje oba mupaya ip. Oaoka ip. Imēnpit xepxep xet kap puje, waram ġuto ocetait — io'e 12 beayū be.

20 Gebuje Zebedeu tayxi oajēm Jesus kay. Je'iyū eju oajēm—aġokatkayū eju. Ojēġ'aecōġcōġ Jesus wap. Ibikuyap kay o'e Jesus xewi.

21 — Ajo-kay ēn? — io'e Jesus cebe.

— O'iyū dak imēn cekay, pūg xik'i eba'at kadi, wara'at eba'ūgat kadi. Imēn ōn cekay, ēn soat kukan puje — io'e. — I juy ece owebe: “Ekawēn taġ oce'e ewebe,” i — io'e Jesus pe.

22 — Iba'ore — Jesus o'e cebe ip. — Eyetaybit pūn'ūma eyju iboap ojuyjuy oxewi. Apēn owebe ipiat o'supi'ajoat ip iap puxim tu eywebe dak ipiatsupi'ajoat ip? — io'e.

— Hm hm — io'e ip. — Ocewebe dak ipiatsupiajoat ip apēn ewebe ipiat o'supi'ajoat ip iap puxim — io'e Zebedeu ipotpoyū.

23 — Ha'a — io'e Jesus. — Apēn owebe ip ipiat o'supi'ajo iap puxim ma eyju dak ipiat epesupi'ajojo — io'e cebe ip. — Imēnpit wa'ōbi ġu jeedop ip oba'at kadi—webay a'ōbi acā jeedop ip. Wa'ōbi ġu jeedop ip oba'ūgat

kadi—webay a'ōbi acā jeedop ip. Deus a'ōbi acā ixeyū iboka kaxikxik'i jeedop—Deus o'taēiyū — io'e Jesus.

²⁴ Warara'acat iboam co buje bit, itakoma o'e ip xepxepayū kay—Zebedeu ipotpoyū kay. 10 beayū itakoma o'e ip.

²⁵ Imēnpuye Jesus:

— Epesot cuy okay — io'e cebe ip—soat pe. — Eyetaybit Judeu'ūmayū kukukayū soat em ya'ōpuruḡ jebekitkiyū mujujum iam — io'e cebe ip. — Ikukukayū soat em biḡ ma jebekitkiyū mukapikpiḡ'uk ip iam — io'e. — “Oca'ōbuyxi jījā,” i'e'em ip jebekitkit pe soat em. ²⁶ Eyju bit ka'ūma. Imēn ḡu juy epeyewekuk. Eyju bit kariwaboḡ pin pima, warara'acat puywatwan cuy epesop. ²⁷ Ya'ōbuyxian pin pima, eybureyū beam tei'ūma epeyekapikpik cuy — io'e Jesus.

²⁸ — Imēntak soat waḡo ḡn — Jesus o'e. — Warara'acat pe obuywat am ḡu ojet ijodi. Warara'acat puywatwat'ukan ojet. Adeayū daxijo am ma ojet. Soat em itabēḡ jeedop ip kabi be, cewebeam oje'ū buye — io'e Jesus.

²⁹ Jericó ka bewi o'ju ip—Jesusyū—adeayū. Jesus tomuju o'ju ip. ³⁰ Xepxepayū oabik e bitako daḡ—ita'ūmayū.

— Jesus ijoma kapkam — adeayū o'e ita'ūmayū be.

Gebuje ya'ōberen o'tomuwā ip Jesus kay.

— Davi naxeḡebit ēn. Etabotaidabotbon cuy eḡuy ocekey — ita'ūmayū o'e Jesus pe.

³¹ — Mūḡ'i juy epesop! — io'e adeayū.

O'ḡukorem. Imēnpit biḡ ma o'jewāwā ya'ōberen.

— Kariwa! — io'e ma'ḡuto. — Davi naxeḡebit ēn. Etabotaidabotbon cuy eḡuy ocekey — io'e ip Jesus pe.

³² O'jecū Jesus.

— Epesot okay — io'e ita'ūmayū be.

O'ju ip cekay—Jesusu kay.

— Ajo-kay eyju oxewi? — io'e cebe ip.

³³ — Ocetadam ece — io'e ip jekariwa be.

— Jetada ḡn — io'e Jesus. ³⁴ — Ita'ūmayū kay wetabotaidabotbot — io'e. Ita o'sutamucay itamudim am.

Iboap e isum ma o'jewetada. O'jecoan ip. Jesus tomuju o'ju ip, o'je'ada buye.

21

¹ Jerusalém ka tēḡ pima Jesusyū, oajēm ip Betfagé ka kay. Co'a bicūḡpe osunuy—Oliveiradip'a bicūḡpe.

Ibocewi jeweju etaybitbinayū o'ḡuju Jesus. Xepxep o'ḡuju. Wara'at aḡoka kay o'ḡuju.

² — Epeju juy aḡoka kay—wuywapat ka kay — io'e. O'ḡukūyjo.

— Bomaku epeju. Dao ma jumenta epetobuxik. I'tit'it eju ma juy epetobuxik — io'e. — Ikirikirik opop ip. Epeḡuwekap cuy.

— Imuwekap puje, epetojot okay jumenta, i'tit tak — io'e Jesus xepxepayū be.

— Hm hm — io'e ip. — Ocetojot cuy.

³ — “Ajo pēnpēn eyju?” i'e'em iboceayū eywebe bima, “Ikuḡ'ūm puye, ocekarawa jumenta kay, i'tit'it kay dak,” i juy epe'e cebe ip — io'e Jesus. — “Ha'a. Epetujowat ḡaxin ma,” iboceayū je'e eywebe — Jesus o'e. — Okay imujujum je'e — Jesus o'e.

— Hm hm — io'e ip.

⁴⁻¹¹ Jesus a'ōbi o'ju ip. Jumenta o'tobuxik ip. Ikirikirik osunuy. O'guwepak ip. I'tit tak o'guwepak ip.

Jesus kay o'tujuajēm. Jeekabek jumento ukxabi jeje o'jomōg ip. Oabik Jesus iekabek ceje jumento ukxabi jeje. Ade jījā iboceayū jeekabek o'gupayapaya ip Jesus wap e dağ, ya'ōbuyxi cexe ip puye.

— Xipat cīcāat Jesus — io'e adeayū—Jesus wap cuibiyū, tomujuayū dak. — Davi naxegebit teku. Deus kuy imucokcokcoğ, Deus a'ōbi oajēm teku wuykay buye. Deus ya'ōbuyxi jījā. Idip cīcā — io'e ip ya'ōberen, icokcok cīcā buye.

Jerusalém ka kay oajēm Jesus. Soat Jerusalém watwat yağuybabi'ūm o'e ip, jetabiba'arēm puye.

— Abu sute? — io'e ip.

— Jesus teku — adeayū o'e cebe ip. Itaybicayū o'e. — Nazaré ka wat teku. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat teku—Galilēia eipi bewiat — io'e ip. Imēn soat o'jebapuk apēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat o'tupmubararak Deus a'ōbi. Imēn juk adi o'jekawēn:

Jerusalém watwat cuy epeğukūyo: “Eyukukuk at omuyku. Jumento ukxabi jeje xik'i omuy—jumenta'it'it ukxabi jeje. Ya'ōdidiat eykukukuk je'e,” i juy epe'e — i juk o'e—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat o'e.

¹² Oajēm Jesus puca deidada'ukayū kay. Deus eju kawēnwēnap'a be osodop ip, puca bubu'ukayū dak. Yabogat'a be osodop ip. Dinheiro mutrokakan'ukayū emesa o'ğuy'at. Wūn'! Pukaso deidada'ukayū abikbikap o'ğudu'udu. Batku! Yabikbikap o'ğuy'at Jesus. O'ğujēm soat ip.

¹³— Deus ekawēntup e'em:

Oduk'a soat ka dağwiacat oweju kawēnwēnap'am je'e, i'e'em Deus ekawēntup.

Eyju bit Deus tuk'a epeyamuwexat ibukurukat dopdopap'am Jesus o'e cebe ip.

Imēn o'e Jesus, dinheiro bu am, Deus tuk'a be ajēmjēmayū muğuykukum ip puye.

¹⁴ Taokērēayū oajēm Jesus kay. Ita'ūmayū oajēm. Deus eju kawēnwēnap'a be osodop ip. Soat o'ğū'ada Jesus—ita'ūm topibiyū, taokērē topibiyū dak.

¹⁵— Xipat cīcāat teku — bekicat o'e, Jesus muwēnuwēn o'e. — Davi naxegebit teku — i'e'em ip.

Idip ma o'jekawēn ip. Paīyū kukukayū bit itakoma o'e ip Jesus kay, Deus eju kawēnwēnap'a be ma bekicat o'jekawēn puye, ade o'ğū'ada buye dak. Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak itakoma o'e.

¹⁶— Eya'ījojo ğu du bekitkit ekawēn? — io'e ip Jesus pe.

— Hm hm — Jesus o'e. — Oya'ījo ma. Imēn tağ Deus ekawēntup e'em:

Deus bekitkit o'ğutaybit cedağ ma jawēğmudim am—yopīcat tak, i. Iboaptup cuk epetupcoco ğu du? — io'e Jesus. — Iboam eyetaybit — io'e paiyū kukukayū be.

¹⁷ O'ju Jesus Jerusalém ka bewi. Betânia ka kay oajēm. Jexecap ka kay oajēm.

¹⁸ Kabia bima, o'jepit Jerusalém ka be. Jepitpin pima, ire o'e Jesus.

¹⁹ Figueira'ip o'yopcoco, jepitpin pima. E bidase osunuy ibo figueira'ip.

Oajēm yopkay—figueira'ip kay. O'yadobuxik ğu figueira'a. Ya'ūmğū figueira'a. Tup acā o'tuptobuxik. Tōh!

— A'a'e ġu ece'e — io'e Jesus figueira'ip pe. — Waram ma dak ka'ūma — io'e.

Gebuje figueira'ip dao ma o'je'ip'e'ū.

²⁰ Jesus eju etaybitbinayū yopco buje, yağuybabi'ūm o'e ip.

— Apñeju dao ma iğo'ip yoporo ġasū? — io'e ip.

²¹ — Soat em eyetabut okay bima, eyju dak kuka epe'e apñn figueira'ip pe oce iap puxim. Epeyopmupuruk kuka — Jesus o'e cebē ip. — Ka'ūma ibo bit. Eywebe dak i'e but ite co'a be: “Wede ece ijocewi. Aakōm cuy idixidi be,” i. Imñn yaakōm, Deus yamuakōm puye, Deus kay eyetabut puye. ²² Deus kay eyetabut pima, epejoojoy epejat, Deus eju kawñnwñn pima dak — io'e Jesus.

²³ Jay. Waram oajēm ip Jerusalém ka be. Deus eju kawñnwñnap'a be oōm ip. Adeayū mutaybitbin o'e Jesus yaboğat'a be. Imutaybitbin pima, pañyū kukukayū oajēm, Judeuyū kukukayū dak.

— Abu-a'ōbi ěn jekukum? Deus a'ōbi du? Abu-a'ōbi ijop e'eap tağ jekukum ěn? — pañyū kukukayū o'e cebe. Imñn tak Judeuyū kukukayū o'e cebe.

²⁴ — Koap cuy eyju ma omukūyjom cuy epe'e apñn oce — Jesus o'e. — Iboap muwñn puje, òn tak ocede eywebe eyetaybit am abu-a'ōbi jekukum òn iam.

²⁵⁻²⁷ — Abu-a'ōbi juk oeku João Batista? Abu-a'ōbi juk ocemubatisasan o'e xeku? Deus a'ōbi ma du eyxe? Ijodiat a'ōbi ġu xe'e eyxe? — io'e Jesus cebe ip.

— Ocetaybit ġu — io'e ip Jesus pe.

Imñn o'jekawñn ip Jesus pe, jeyağuy dağ.

— Cebe wuy'e buje, “Deus a'ōbi,” i, “Apñnpuye dak eyetabut ġu João kay?” i kuka o'e wuywebe — io'e ip jewewebe.

— “Ijodiat a'ōbi,” i wuy'e bima bit, adeayū itakoma kuka o'e ip wuykay, ixeyū xe João Deus ekawñn muwñnuwñn'ukat puye — io'e ip jewewe be.

Imñneju o'jekawñn ip Jesus pe: — Ocetaybit ġu — io'e ip.

— Kā — io'e. — Abu-a'ōbi João Batista oeku iap epeğuwen ġu owebe. Òn tak oğuwñn ġu eywebe abu-a'ōbi òn jekukum iap — io'e Jesus.

²⁸ Jesus o'jekawñn tak.

— Eya'òpicūğcūğ cuy epesop wekawñn kay — Jesus o'e iboceayū be. Wuymutaybinap ekawñn o'ğuwñn. Uvadip kat iwat muwñnuwñn o'e.

— Ixe uva'a kukat xepxep ipotpoyū osodop. Koapat pe o'jekawñn: “Okpot,” io'e cebe. “Kapiğ cuy ěn ġasū okat pe.”

²⁹ — “Ap!” io'e.

Imñnpit ġūyjom o'jewağuy: “Kapiğ cuy òn webay beam,” i.

Imñnpuye o'ju jebay kat pe kapiğ.

³⁰ — Wara'at pe o'jekawñn—cebay o'jekawñn: “Okpot,” io'e wara'at pe. “Kapiğ cuy ġasū okat pe.”

— “Hm hm,” io'e. “Kapiğ puk òn. Cum puk òn,” io'e jebay be.

Imñnpit o'ju ġu jebay kat pe.

³¹⁻³² — Pebicat jebay bikuyap tağ oeku? — Jesus o'e iboceayū be.

— Koapat ma — io'e ip.

— Cūğ ma epeyekawñn — Jesus o'e. — Yapoayū ixē koapat puxim ip, iecugağ peam dinheiro bubu'ukayū dak. Ibuxim ip, João kay itabut puye ip. Deus soat kukan pima, ixeyū dak Deus xe jeedop ip. Eyju bit ka'ūma! João oajēm imuwñn ãm apñn cūğ ma Deus etabun iap. Eyju bit eyetabut

ġu cekay. Cekay itabucayū epejojo. Imēnpit eyetabut ġu Joāo kay — io'e Jesus. — Ikērēāt kuġ epesop. Imēnpit eyġuycūġ ġu epesop ikērēāt kay—eyetabutūmap kay. Deus a'ō kay jekuku pin ġu eyju — Jesus o'e paiyū kukukayū be, Judeuyū kukukayū be dak.

³³ Waram tak o'jekawēn Jesus—wuymutaybitbinap ekawēn—imēnpuximap ekawēn. Aġokatkat jekat o'tiotaap muwēnuwēn o'e.

— Aġokatkat uva bune o'subunedaida — io'e Jesus. — Pere ġebujep — Jesus o'e.

— Gebuje korara o'ġuġē jekat etako daġ. Uvadip koreren o'jomuy. Pere. Uva'abidi muwesogsoġap tak o'ġuġē jekat pe.

— Gebuje uvadip wiwimap'a o'yamuy jekat pe—kadaidip wiwiap'a—umat'a. Pere. O'jepere.

— Gebuje uvadip wiwimayū o'jomuy jekat pe, uvadip wiwi am bo-maku. Uva'a o'yaūm cuy ip ikat iwat pe. Imēn teim ip iūm cuy uvadip iwat pe.

— Ikat iwat wara'at eipi kay o'ju. Iboma omuy wara'at eipi be.

³⁴— Yabubuap ekaxi ajēm puje, jebuywatwat'ukayū o'ġuju jekadai'a bu am—pūġpūġ'a jekat peat'a'in.

³⁵— Oajēm ip uvadip wiwiayū kay.

— “Ijo'a bum ocesot,” io'e ip. “Ikat iwat a'ōbi ocesot,” io'e ip.

— “Ap!” uvadip wiwiayū o'e.

Ibu'u ip o'e yaūm ām. Uvadip wiwiayū oajēmiayū o'jat ip. Pūġ ixeyū'in o'yaoka ip. Poġ. Wara'acayū ixeyū'in o'yabuġbuġ ip wita'am. Warara'acayū ixeyū'in yaokakam ip. O'jenapōnpōn ip—ikat iwat buywatwat'ukayū.

³⁶— Waram ġuto wara'acayū o'ġuju ixē kadaidip iwat. Jebuywatwat'ukayū o'ġuju cekay ip—uvadip wiwiayū kay. Ade o'ġuju.

— Oajēm ip. Uvadip wiwiayū bit oajēmiayū o'jat ip. Pūġpūġ o'yaokaka ip. Wara'acayū o'yaoka ip. Warara'acat o'yabuġbuġ ip. Imēnpuye ibuywatwat'ukayū o'jepit jekariwa kay—ikat iwat kay.

³⁷— Imēneju ikat iwat jekpot o'ġuju cekay ip—uvadip wiwiayū kay. Tūybe ibuxim ip okpot jukok iān o'e—ikat iwat o'e. O'ġuju. Jekpot o'ġuju.

³⁸— Oajēm ipot cekay ip. Ajēmjēm pima, o'jojojo ip.

— “Ga'a,” io'e ip jewewebe. “Ayaoka. Ikat iwat ipot teku. Cebay e'ū buje, ite ma uvadip iwan je'e. Ayaoka juy. Imēn tip iwacayūm acesop!” io'e ip — io'e Jesus. ³⁹— Ipot o'jat ip. O'tujowat ip. Ikat etako be o'yaoka ip. Poġ.

⁴⁰— Ikat iwat waram ajēm puje, apēn je'e jekat peayū be? — Jesus o'e ya'ījojoayū be.

⁴¹— Uvadip wiwiayū aokam — io'e ip. — Ajēm puje, yaoka. Ipiat supi'ajoat cebe ip, yaoka ip. Wara'acayū jomuy tip wiwi an. Gebuje ixeyū uva'a yaūm ip, yarum puje — io'e ip Jesus pe.

⁴²— Imen e'em Deus ekawēntup:

Uk'a muymuy'ukayū o'e, “Ite'a xipat ġu wita'a,” i, i. Yakērē o'e cexe ip, i. O'yaxik ip, i. Warara'acat pit o'e, “Ite'a yadip ma,” i, i. Uk'a muycemucemat'am o'e, i. Iboap xipat cīcā wuyxe, Deus imēn o'e buye, i'e'em Deus ekawēntup.

Iboaptup epetupcoco ġu du? — io'e Jesus cebe ip. Iġo'a Cristo buxīm—yamuycemucemat'a.

43 — Juk epetupcoco — io'e Jesus.

— Imēneju Deus soat kukan pima, ixē xe ġu epesop. Ixe bikuyap e'e'ukayū acā ixē xe jeedop ip — io'e Jesus paīyū kukukayū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak.

44 — Iġo'a jejewi je'at puje, o'jewenōmnōmnōm kuka. Ijodiat ceje iġo'a at puje, tōm a kuka o'e ip — io'e Jesus.

Iboap ekawēn o'ġuwēn Deus a'ōbi ōn jekukum iam ixeyū mukūyjoap ojuy.

45 Paīyū kukukayū Jesus ekawēn o'ya'ījojo ip, Fariseuyū dak. Ade wuymutaybitbinap ekawēn o'ya'ījojo. Deus ekawēn itaybit o'e ip ixeyū muwēnuwēn o'e iam.

— Jesus ijop ekawēn o'ġuwēn wuymukorēm ām — io'e ip jewewebe.

46 Jesus daomūn ojuy o'e ip. Iparara bit o'e ip adeayū buxixim. Adeayū xe Jesus Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat o'e, ibuye iparara o'e ip Jesus daomūn ām.

22

1 Waram Jesus o'jekawēn jewejuayū be. Wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn—imēnpuximap ekawēn. Ipi kukukat muwēnuwēn o'e jewejuayū mutaybit am.

2 — Deus wuynomuwā jewekay iap ipi kukukat adeayū o'tomuwā jekpot ewebumūnap epeta kay iap puxim. Ixe ipi kukukat peta o'ġuġē, jekpot o'jewebumūn puye — io'e Jesus.

3 — Jebuywatwat'ukayū o'tomuwāiyū be o'ġuju tomuwā ām, jekpot epeta beam ip tomuwā ām, puybit o am. O'ju ip. O'tomuwā. Imēnpit o'takoyiyū oajēm ġu ip, taobu'u ip puye.

4 — Wara'acayū o'ġuju ġuto—jebuywatwat'ukayū.

— “I juy epe'e o'tomuwāiyū be: ‘Kuy biopak oyaoka—biopak'it'it tak. Soat ma opop, peta be i'o am. Epesot cuy,’ i. ‘Ade puybit puye,’ i,” ixē o'e—ipi kukuk'ukat o'e jebuywatwat'ukayū be.

O'ju ip.

5 — O'tomuwāiyū bit osodot ġu. O'taobu'un ip. Jewaywayway ip o'e. Oajēm ġu ip peta kay. O'ju ip wara'at ka be. Pūġ ixeyū'in kadaidip pe o'ju. Wara'acayū tarekrek mūn'a be o'ju ip. O'ju ġu peta be. Peta iwat ekawēn kay ġu o'e ip.

6 — Gebuje wararar'acat ixeyū'in ibuywatwat'ukayū o'jat ip. Xipan ġu o'jukuk ip. O'yaoka ip. Oe'ū. Poġ. ⁷ Ipi kukukat itakoma jġā o'e ibuye. Sorarayū o'ġuju, jemunomuwāyū aokam, aġokaxirixiri kasukamuy'ūm ām.

8 — Gebuje jebuywatwat'ukayū be o'jekawēn. “Kuy peta opop, okpot jewebumūn puye. Imēnpit wemunomuwāyū xipat'ūmayū. Imēnpuye ixeyū ajēmap cūġ ġu oxe,” io'e.

9 — “Epeju juy e daġ, uk'a ukpibubu daġ tak,” io'e jebuywatwat'ukayū be. “Wara'acayū epetakoy—e daġayū. Soat cuy epetakoy—epetobuxikiayū,” io'e.

— “Hm hm,” io'e ip.

10 O'ju ip. O'takoy. E daġayū o'takoy. Soat pupum ip o'e—o'tobuxikiayū—xipacayū, xipat'ūmayū dak.

— O'tujowat ip jekariwa kay. Imēnpuye yanopapūn o'e jewebumūnap'a cemudakoyūm.

11 — Gebuje jemudakoyayū kay oajēm. Ipi kukukat oajēm, ijo am. Jewebumūnap ekabek kuġ'ūmat o'tobuxik.

12 — “Apēnpuye juk eōm, obure?” io'e. “Jewebumūnap ekabek kuḡ ḡu ēn,” io'e cebe.

O'jede ḡu, yaḡuybabi'ūm o'e buye.

13 — “Epesubamūnmūn cuy—ceba, sui dak epesuimūnmūn,” io'e ipi kukukat jebikuyap e'e'ukayū be. “Epejoxik cuy kabiokboḡ pe, wuy Deus wi,” io'e ixe ipi kukukat. “Bomaku aḡokatkayū tōtōn jeedop. Tūy dak ip jenūy yeiyei je'e ip ipi bun,” io'e — io'e Jesus, o'ya'ļjojoiaiyū be imutaybitbin pima.

14 — Ade ma o'takoyiaiyū e'em ip. Pūḡpūḡ pit o'taēiaiyū e'em ip—Deus o'taēiaiyū — io'e Jesus ixeyū be.

Ibūrū ma o'e Jesus ekawēn. Imēn o'jekawēn Jesus ade ma Deus kay o'takoy buye. Imēnpit pūḡpūḡ acā ip Jesus eju jekukum. Pūḡpūḡ acā Deus xe.

15 Fariseuyū o'jeawero ip, Jesus a'ō muwarurun ojuy ip puye.

— Apēn Jesus ekawēn aḡukorēm? — io'e ip jewewebe.

16 Jewewebe imēn kawēn puje, Fariseuyū jewēju etaybitbinayū o'ḡuju ip Jesus kay. Herodes ebekitkit tak o'ḡuju ip. Oajēm soat ip.

— Ocemutaybitbin'ukat — io'e ip Jesus pe. — Soat em ēn icēmān e'em. Apēn Deus ibikuy ocewebe jeku am iam ēn ocemutaybitbin. “Iḡo du xipat exe?” i'ūmḡu ēn e'em warara'acat pe emutaybit am. Kacūḡ kadiat cocoap tomuju ḡu ēn e'em “Teku xipat,” i — io'e ip.

17 — Cedaḡ tu exe dinheiro ūmūm oceju bima Roma ka kukukat peam? — César peam? Ixe wuyedinheiro ojuyjuy cebeam teidadam—César beam. Teida buje, wuyawēwēap ekawēn taḡ ḡu kuka ajeku? — io'e ip.

18 Imēnpit Jesus itaybit ikērēm okuk pin ip iam.

— Apēnpuye eyju wa'ōmuwarurun ojuy? — io'e. — Omuykukum ojuy eyju — io'e cebe ip. 19 — Dinheiro isurūḡat cuy epetojot owebe—pūḡ'a'in—dinheiro'a yaūm Roma ka kukukat peat'a'in — io'e cebe ip.

O'yadojot ip dinheiro isurūḡat'a—yopīcat'a—prata muḡēḡēat'a.

20 — Abu-biōḡbuk ija'a be—dinheiro'a be? — io'e. — Abu-butet tak ija'a be?

21 — César biōḡbuk, ibutet tak — io'e ip.

— Imēnpuye iḡo'a César pubut'a—dinheiro'a — io'e. — Cemuojujuy epeḡūm César be wuyeipi kukat pe — io'e. — Deus pe dak cuy epeḡūm cemuojujuy — io'e.

22 Iboap ekawēn buye, mūḡ ma osodop ip. O'jēm ma ip Jesus xewi. O'yaḡuybabi'ūm ip.

— Ya'ōmuypit pa'ore wuywebe — io'e ip jewewebe.

23 Ixe kabiam Saduceuyū oajēm Jesus kay. Judeuyū osodop ip. Tūybe wuye'ū buje waram ḡuto acejetait ḡu iān o'e ip.

24 — Ocemutaybitbin'ukat! — io'e ip Jesus pe. — Moisés juk kuyjeayū mutaybitbin osunuy:

Iwaḡo e'ū buje, jekitpit jewebumūn cuy jewaḡo'ūm tayxibuk eju, itayxibuk i'it'et'ūm pima, i. I'it'et pima, iwaḡo'ūm tieḡ ipotpot kuka o'e i'it, i.

— Imēneju ocetaybit ḡu abu-tayxim e'em ixe ayacat iam, waram ce'ū'ūayū etait puje — io'e ip cebe. 25 — 6 beayū osodop ip iwaḡo kitpityū. Iwaḡo jewebumūnat o'e. Oe'ū, jekpotpet'ūm puxe ma. Imēnpuye pūḡ ixeyū'in o'jewebumūn jewaḡo'ūm tayxibuk eju—jewaḡo nomujuat. 26 Oe'ū ixe dak. Jekpotpet'ūm puxe ma. Imēnpuye wara'acat o'jewebumūn

itayxibuk eju—pũğ ixeyũ'in. Oe'ũ ixek dak. Jekpotpet'ũm puxe ma. Imẽn o'jewebumũn ip—ikiti pipiyũ—soat ip. Pũğpũğpũğ ma o'jewebumũn ip itayxibuk eju. Soat oe'ũ ip—pũğpũğpũğ ma.

27 Ibocewi ixek ayacat i'it'et puxe ġu ma ixek dak oe'ũ. 28 Imẽn pima, ajo cũğ ma exek? Abu-tayxim je'e ixek ayacat waram ġuto wuyetait puje? Soat ip o'jewebumũn ixek eju—7 beayũ — io'e ip Jesus pe.

29 — Cedãğ ġu eyju jewağuyğuy — Jesus o'e. — Tũybe waram acetait ġu iãn eyju. Eyetaybit ġu Deus ekawẽn iam. Deus bacaam tak eyetaybit ġu. Deus warara'acat podi ma jebacaap kuğ iam — Jesus o'e.

30 — Waram jetait puje, wuyjuyũ jewebumũnmũn ġu ip. Kabi beat co'i ip je'e—Deus ekawẽn tojotjot'ukat co'i — Jesus o'e cebe ip.

31-32 — Imẽntak Deus oe'ũiyũ kukukat ġu—itabẽğayũ kukukat acã. Imẽnpit juk o'jekawẽn ixek:

Õn Deus, i. Abraão itabut mabuk okay, Isaque dak, Jacó dak, i. Imẽn Deus cuk o'e. “Itabut ip okay,” io'e Deus, waram ġuto ip o'jetait puye. Ce'ũ'ũayũ ġu itabut Deus kay—itabẽğayũ acã.

— Imẽnēju wuyetaybit ce'ũ'ũayũ waram ġuto itabẽğ jeedop ip iam. Wuyetaybit tak Deus ce'ũ'ũayũ kukukat ġu iam, Deus ekawẽntup e'em. Epetupco — io'e Jesus.

33 Adeayũ iboap co buje, yağuybabi'ũm o'e ip, imutaybitbinap puye.

34 Fariseuyũ bit Saduceuyũ o'ğuymũğ iap awẽğ co buje, o'jeawero ip Jesus pe. 35 Pũğ ixeyũ'in o'jekawẽn Jesus eju. Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukat osunuy xeku. Jesus a'õmuwarurun ojuy xeku.

36 — Ocemutaybitbin'ukat! — io'e Jesus pe. — Pu-ğ Moisés ekawẽn'in yobog cĩcã wuymukũyjobit am? — io'e Jesus pe.

37 — Iğo ekawẽn:

Deus cuy ikukpin cĩcã epejukuk, i. Warara'acat kukpinap podi ma juy epejukuk. Eyxe ikukpin cĩcã buye, ibikuyap tağ cuy epeku soat em; xipacat kay dak cuy epepog ġebum, i.

38 — Imẽn imubararakap opop Deus ekawẽn tup pe. Iğodup kay kũyjobin cĩcãn ma epepog. Iğodup wara'atup podi ma — io'e cebe ip. 39 — Wara'at tak ixek ekawẽn'in yobog cĩcã wuymukũyjobit am.

Imẽn e'em:

Xipan cuy warara'acat epejukuk eyewekukap puxim ma, i.

40 Iğodup pewi soat tup o'jebapuk—Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ emumutaybitbinaptup, Moisés ekawẽntup tak, soat o'jebapuk iğodup pewi.

41 Fariseuyũ eawero buje, Jesus o'jekawẽn cebe ip.

42 — Abu ipot ixek Cristo? Abu Deus emunaẽ? — Jesus o'e cebe ip.

— Davi naxeğebit xeku — io'e ip.

43-44 — Apẽnpuje ixek Davi kuyje o'jekawẽn Deus biõğbuk a'õbi: “Cristo okukukat,” i? Imẽn o'tupmubararak kuyje:

Cristo okukat—Deus emunaẽ, i. Deus o'jekawẽn Cristo be, i. “Xik'i. “Ekay itakomaayũ a'õbacaap cuy oğuy'ũm,” io'e, i. “A'õ kay kũyjobin jeedop ip,” io'e, i. “Ën ixeyũ kukan'ũm pima, oxek ma juy eğuy,” io'e, i.

45 Davi juk o'e Cristo be—Deus emunaẽ be: “Ën ma okukukat,” io'e. Imẽnpuje ibapuk ma wuyxe Davi naxeğebit acã ġu Cristo osunuy—Davi kukukat tak osunuy — io'e Jesus.

⁴⁶ Ibocewi ka'ümḡuat o'jede Jesus pe. Cede ba'ore osodop ip Jesus pe. Ya'öbabi'üm ip o'e Jesus a'öbu am.

23

¹ Gebuje Jesus o'jekawën adeayü be, jeweju etaybitbinayü be dak.

² — Fariseuyü itaybit cîcâ ip Moisés ekawën imutaybit am, Moisés ekawën itaybitbin'ukayü dak itaybit. Imutaybitbin cuy ip ja'öbi, itaybit puye Moisés ekawën muwën âm — io'e Jesus. ³ — Imēnpuye soat cuy epe'e ya'ö daḡ küyjobin cuy epeku soat i'e'e iap taḡ. Imēnpit cekukuap taḡ ḡu juy epeku, Deus kay küyjobit'üm ip puye. Deus ekawën imutaybitbin ip. Deus a'ö kay bit küyjobit'üm — io'e Jesus cebe ip.

⁴ — Ixeyü e'em warara'acayü be: “Moisés ekawën taḡ cuy epeku—soat taḡ,” i. Imēnpit soat taḡ ḡu ixeyü dak jekukum Moisés ekawën taḡ — io'e. — Eybuywatwan ḡu ip Moisés ekawën taḡ eyeku am. Püḡ em tak ka'üma — io'e Jesus.

⁵ — Soan ma e'em ip warara'acat pe jejojoan. Deus ekawëntupat ekawën mubarararaḡ ip wara'atup pe. Ibo dup mōḡmōḡ ip tupmün pe—tuperenaptup. Igo mün pe mōḡmōḡ ip jedopa'a daḡ, jeba daḡ tak warara'acat pe tup mün jojoan. Imēn ojuy ip ixeyü kay warara'acat aḡuy daḡ, “Deus kay cîcâat teku,” i warara'acat pe i'e am.

— Jesay iwaruat kuḡ ip jekukum warara'acat muak am jekay. Jesay ukpi mubōḡubōḡ ip warara'acat pe jejojo an.

⁶ — Petatam pima kariwawayü nuyap pe abik ojuy ip. Ya'öbuyxiat tūyap pe abik ojuy ip Deus eju kawēnwēnap'a be, jebureyü be jejojo am. ⁷ Icokcok cîcâ ip warara'acat “Eya'öbuyxi jġjā” i'e buje cebe ip, adeayü etabixe tarekreḡ pupuap pe. Icokcok warara'acat “Omutaybitbin'ukat” i'e buje cebe ip. Imēn icokcok cîcâ ip warara'acat pe ibuyxim ikuk am soat etabut pe.

⁸ — Ikitpitpiyü buximayü eyju bit—soat — io'e Jesus jewejuayü be. — Ōn ma eykukukat. Wara'acat pit ka'üma. Imēnpuye i'ümḡu juy warara'acayü eywebe, “Ocemutaybitbin'ukat,” i, eyju ikitpitpiyü buxim puye — io'e Jesus. ⁹ — Ipi ju bima, “Warara'acat podi ma ya'öbuyxiat ēn,” i'ümḡu juy epe'e. Püḡ ma soat podi ma ya'öbuyxiat—kabi beat acā—wuyebay acā — io'e. ¹⁰ — Warara'acayü “Okukukayü eyju,” i'ümḡu juy ip eywebe. Imēn cuy ḡu ip, ōn acā eykukukat puye. Ōn Deus emunaē — io'e Jesus. ¹¹ — Ya'öbuyxiat podi ma eyewewēju, eybuywatwat'ukat ma e'em — io'e. ¹² — Ya'öbuyxi pin'umat yoboḡ e'em Deus xe — io'e.

¹³ O'jekawën Jesus Fariseuyü be, Moisés ekawën imutaybitbin'ukayü be dak.

— Karem ma ipiat epesupi'ajo! Ipi juacat muḡuykuku'ukayü eyju! Iba'ore warara'acat pe itaybit am ajo xipat Deus xe iam. Xipat Deus xeap ekawën itaybit ḡu ip. Deus kay küyjobit ḡu ip, iboap ekawën epeḡuwēn ḡu buye. Deus kay eyju küyjobit ḡu. Warara'acat mubu'u'un tak eyju Deus xe wuynūyap puxixim—Deus kay wuyjuap puxixim.

(¹⁴ — Karem ma ipiat epesupi'ajo! Ipi juacat muḡuykuku'ukayü eyju — io'e Jesus Fariseuyü be, Moisés ekawën imutaybitbin'ukayü be dak. — Itayxibuk muḡuykukukum eyju, ibubut pu am — io'e. — İbun ma eyju jewexe kawēnwēn Deus eju, “Teku ya'öbuyxiat,” i'e ojuy eyju warara'acat pe. Deus pit ipiat supi'ajoat eywebe warara'acat pe ipiat supi'ajoat podi ma — io'e Jesus.)

15 — Karem ma ipiat epesupi'ajo, Fariseuyū, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak — io'e Jesus. — Soat tağ jekukum eyju wara'acat kudadam. Ikudadam cîcâ eyju, imutabun am—Deus kay imutabun am—eyetabucap puxim imutabun am.

— Imutabun puje, imuwexaxan eyju ikērēat mujurūğrūğ'ukayūm. Ipiat'ajojoap kay cumayūm ip imuwexaxan eyju. Eybodi ma xipat ğu ip — io'e.

16 — Karem ma ipiat epesupi'ajo. Ya'ōpi'ūmat puximayū eyju. Imēn ma warēmtağ ma warara'acat mutaybitbin eyju — Jesus o'e cebe ip. — Warara'acat mutaybitbin eyju: “ ‘Etaybit icēmān De us eju kawēnwēnap'a omuy iam. Imēnpuxim cuy etaybit icēmān e'em ōn ewebe iam tak,' i epe'e bima, cedağ ma epesop Deus xe eya'ō dağ ğu ma'ğ u epekuku,” i'e'em eyju warara'acat pe — io'e Jesus.

— Wara'at imutaybitbin eyju dak. “ ‘Etaybit icēmān Deus eju kawēnwēnap'a be ouro opop iam. Imēnpuxim cuy etaybit icēmān ōn e'em ewebe iam tak,' i epe'e bima, cedağ ğu kuka epe'e Deus xe, eya'ō dağ ğu epekuku,” i'e'em eyju warara'acat pe — io'e Jesus.

17 — Eyetaybit ğu! Ajom xe'e eyetaybit? Ka'ūma ma! Ya'ōpi'ūmat puximayū eyju. Ajo yobo'ğ Deus xe—ceweju kawēnwēnap'a du? Yabeat ouro ğu xe'e? Deus eju kawēnwēnap'a yaboğ ma. Ouro xipat Deus eju kawēnwēnap'a be buye — io'e.

18 — Warēmtağ ma eyju warara'acat mutaybitbin. Warara'acat pe e'em eyju, “Wara'at pe epe'e bima, ‘Etaybit icēmān wūnca mupikpikap'a caixa'a opop Deus eju kawēnwēnap'a be iam. Imēnpuxim cuy etaybit icēmān e'em ōn ewebe iam tak,' i. Imēn e'em pima, cedağ ma epesop Deus xe eya'ō dağ ğu ma'ğ u epekuku,” i'e'em eyju warara'acat pe — io'e Jesus.

— Warara'acat pe e'em eyju dak: “Wara'at pe epe'e bima, ‘Etaybit icēmān wuyju wūnca ūmūm paī be imupik am iğ'a be iam. Imēnpuxim cuy etaybit icēmān e'em ōn ewebe iam tak,' i. Imēn e'em pima, cūğ ma kuka epesop Deus xe, eya'ō dağ ğu ma'ğ u epekuku,” i'e'em eyju warara'acat pe — io'e Jesus.

19 — Ya'ōpi'ūmat puximayū eyju! Abuat ğasū ma ibaca eyxe? Wūnca mupikpikap'a ma du? Ya'a jeje imōğap ğu xe'e? Wūnca mupikpikap'a ma yabaca — io'e. — Ajo-mōğ'i buje iat Deus pubut ma e'em. Imēnpuye imōğap bacaap podi ma wūnca mupikpikap'a ma ibaca — io'e Jesus.

20 — Imēneju wuyekawēn tağ cuy ace'e, “Oce'e xe'e Deus eju kawēnwēnap'a be, wūnca mupikpikap'a be,” i bima. Imēn ma kawēnwēn pima, wūnca mupikpikap'a muwēnwēn tak wuyju—soat imōğap tak — io'e Jesus.

21 — Imēneju warara'acat pe e'em pima: “Apēn etaybit icēmān Deus eju kawēnwēnap'a oyamuy iam; imēnpuxim cuy etaybit icēmān e'em ōn ewebe iam,” i bima, eya'ō dağ cuy epeku. Imēn Deus eju kawēnwēnap'a muwēnuwēn pima, Deus muwēnuwēn tak, Deus omuy buye ibo'a be.

22 — Imēneju warara'acat pe e'em pima: “Apēn etaybit icēmān kabi kake iam; imēnpuxim cuy etaybit icēmān e'em ōn ewebe iam,” i bima, eya'ō dağ cuy epeku. Imēn kabi muwēnuwēn pima, Deus abikbikap muwēnuwēn tak, Deus muwēnuwēn tak, Deus omuy jabikbikap ceje xik'i buye — io'e.

23 — Karem ma ipiat epesupi'ajo! Ipi juacat muğuykuku'ukayū eyju! — i dak o'e cebe ip. — Soat em eybubut mu'awerorom 10 be, pūğat ūm ām eyju Deus pe. Wara'at pit eyju imuxipanpan eybubun. Eyju

puybit mukunukunaptup ūmūm Deus pe, erva-doce dak ūmūm, puybit mude'o'onaptup tak ūmūm. Xipat eywebe iboap ūmūm Deus pe. Imēnpit soat Moisés ekawēn kay kūyjobit ġu eyju, soat Deus a'ō kay'ūm puye. Soat ġu cūġ ma epeġuġē Deus etabun. Deus a'ō kay juy epe'e. Warara'acayū xipan cuy epejukuk. Warara'acayū kay eyetabotaidabotbon cuy. Soan cuy epe'e cūġ ma Deus etabun. Cūġ ma jījā epeġūm puybit mukunukunaptup pewi—yopīcat pewi. Imēnpit soat em epekuku Deus kay kūyjobsū ma — io'e Jesus.

24 — Warara'acayū kukuk'ukayū eyju! — io'e Jesus. — Imēnpit ya'īopi'ūmat co'iyayū eyju. Tikōnkōnat puxim eyju. Tikōnkōnapti mukapkam teku paġo daġ, ikoēro uk am tikōnkōnapti bewi. Imēnpit camelo uk pin ġu tikōnkōnapti bewi — Jesus o'e. Imēn o'jekawēn Jesus itaybit am ip. Ikoēro yopīcat ūmūmap puxim. Deus xe yoboġ pit warara'acayū xipan ajukuk iap. Imēnpuye camelo Deus xe yoboġat puxim.

25 — Karem ma ipiat epesupi'ajojo! — Jesus o'e Fariseuyū be, Moisés ekawēn imutaybitbinayū be dak. Ipi juacat muġuykuku'ukayū eyju. Kopo iokokat puxim eyju. Kacūġ kadi acā eyju kopo wuywuy, prato wuywuy dak. Yabi bit ka'ūma. Yabi okok cīcā. Prato buxim eyju dak. Eyokok. Ade bubut epejat. Iparaġ epejat warara'acat pubut, ibui bewi ip. Ade eybubut imēn ibu ibit. Eydacup puye, epejat. Imēnpuye prato iokokat puxim eyju.

26 — Ya'īopi'ūmat puximayū eyju! Ikērēān ġu juy epesop. Epejat ġu juy wara'acayū bubut. Eydacum ġu juy epesop. Xipan ma epeku — io'e Jesus fariseuyū be.

27 — Karem ma epesupi'ajojo! — io'e Jesus Fariseuyū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak. — Ce'ūat topap puxim eyju, ce'ū'ūayū dao kuġ ibima. Yarucat'a ika beat'a—wita'a. Yadip'a o'yajojoiayū xe. Ikūydip ġu iġo'a'a binūn pe, witabikūy be. Ikūykērē jījā badi, ce'ūat tao opop puye. Iġēmat tak — io'e. 28 — Imēnpuxim badi ma eyju ikērēat kuġ cīcā, dapxi jījāyū dak eyju. Kacūġ kadi bit eyju xipacayū jo'i — io'e Jesus cebe ip.

29 — Karem ma ipiat epesupi'ajojo! — io'e Jesus Fariseuyū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak. — Eyju Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm etaypi mubapukap'a epeyamuy wita'a. Ixeyū'ūm'ūm kay ġebum am epeyamuy—Deus xe xipan e'e'ukayū'ūm'ūm kay. Idip cīcāat epeġuġē — io'e Jesus.

30 — Epekawēn: “Kuyje ocetait pima, kajuk Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat oceyaoka ġu,” i'e'em eyju te'e ma. “Ocedobuyū'ūm'ūm ekukuap taġ ġu kuka ocejeku,” i dak e'em eyju te'e ma.

31 Te'e ma imēn e'em eyju. Ibabuk e'em soat xe eyju eydobuyū'ūm'ūm naxeġebitbit—o'yaokaiayū naxeġebitbit, cekukuap co'i eyju dak jekukum puye.

32 — Karem ma ipiat epesupi'ajojo! — io'e cebe ip. — Ikērēat cuy epeġuġē eydobuyū'ūm'ūm co'i ixeyū ekapikap. Ikērēat co'i juy epeġuġē. Eydobuyū'ūm'ūm ekapikap muġēġē juy epe'e. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū aokaap muġēġē juy epe'e — io'e. — Imēn cuy epeġēġē kuyjeayū'ūm'ūm ekapikap epere am — io'e.

33 — Puybu buxim eyju—wuye'ūap puybu tūypiat puxim, ikērē jījāat kuḡayū eyju buye. Puybu'it'it puxim tak. Iba'ore eywebe ipiat'ajojoap ka bewi eyenapōn ām — io'e Jesus.

34 — Ōn e'em eywebe: Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū oḡuju eykay, itaybit cīcāyū dak, wekawēn imutaybitbin'ukayū dak, i. Pūḡpūḡ epeyaoka—ixeyū'in. Wara'acayū epesubamupaya korosa be, ce'ū ām. Wara'acayū epeḡupokupok Deus eju kawēnwēnap'a be. Ixeyū epeḡujēm soat ka bewi. Wara'at ka kay, wara'at ka kay epeḡuju ip — io'e Jesus cebe ip.

35 — Imēneju soat ibapuk je'e eywebe. Ipiat'ajojoap pe ibapuk je'e. Eydobuyū'ūm'ūm ikērēat kuḡ'ūmayū o'yaoka ip. Koap Abel'ūm o'yaoka ip. Ikērēat o'ḡuḡē ḡu Abel'ūm. Kanomūm Zacarias'ūm o'yaoka ip—Baraquiās ipot. Deus eju kawēnwēnap'a be bima, o'yaoka ip, wūnca mupikapupikap'a xe bima. Eyju eyukpiwat ma soat ixeyū'ūm'ūm aoka am. Soat ibapuk je'e eywebe ipiat'ajojoap pe — io'e Jesus.

36 — “Eyju ma karem ma ipiat epesupi'ajojo,” i Ōn e'em. Gasūayū be ipiat supi'ajojoat Deus—soat supi'ajojoat — io'e Jesus.

37 — Jerusalém ka watwat! — io'e cebe ip. — Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū aokakam eyju—Deus emumujuyū. Yabuḡbuḡ tak eyju ip wita'am. Sapokay'it'it jexi kay. Jedaudaum jexi eḡbadap tiotpe kajuk pibun. Eyju bit okay ḡu. Eybu'u jījā eyetabut am okay, eykukpin cīcā a'ḡu oxe — Jesus o'e. 38 — Jeywat Ōn aḡokatkat jeduk'a iwacap puxim — Jesus o'e. 39 — Imēnpuye icēmān Ōn e'em eywebe. Waram ojo ḡu eyju waram wajēm'ūm pima. Wajēm puje: “Deus xipan wuykukukat a'ōbi yajēm'ibit jukuk,” i epe'e — Jesus o'e.

24

1 Gebuje o'jēm Jesus. Deus eju kawēnwēnap'a bewi o'jēm—yabogat'a bewi. Ijēm puje, imutaybitbin'ukayū oajēm Jesus kay.

— Ak'i — io'e ip Jesus pe. — Uk'a yadipat'a ijoceat'a. Eyajo juy — io'e ip. Imēn ip kawēnwēn o'e ade o'yadop ibo ka be buye—Deus tuk'a'ayū.

2 — Soat ma epejojojo ḡu du? — io'e Jesus. — Ya'ade opop ijoce. Imēnpit ya'dop ḡu ḡuyjom pit — io'e. — Soat' je'aedu. Xepxep'a jewa'atēḡtēḡ ḡu je'e—wita'a — io'e Jesus.

3 O'ju Oliveira'a be—co'a be. Xik'i osunuy iboma. Oajēm ip cekay—Jesus kay. Ceweju etaybitbinayū oajēm. Jaḡepūḡ pima, oajēm ip cekay.

— Puḡūn soat'a je'aedu? — io'e ip Jesus pe. — Puḡūn je'bapuk? Pām ēn? Puḡūn ajēm waram? Puḡūn Deus ipi ḡu'ūm? — io'e ip.

4 — Guyjomsūm — io'e Jesus. — Koap ma eymuḡuykuku pinayū jajēm ip eykay. Kawēnwēn jajēm ip. Epeya'ījojo ḡu juy iboap ekawēn. Eyday'em'um epesop ixeyū be eymuḡuykukuap puxixim — io'e. 5 — Adeayū omuyku. “Cristo Ōn ma—Deus emunaē,” i napa ma je'e ip. Warara'acayū itabun je'e ip. Ixeyū ade ḡuḡuykuku — io'e Jesus. 6 — Jenopaḡoḡōmāp muwēnuwēn e'em ip. Yaokakaap epeya'ījojo. Eypararam ḡu juy epesop. Imēn cuy je'bapuk. Imēnpit soat puk oi'ūm ḡu. 7 Pūḡ eipi watwat nopagaḡōm je'e wara'at eipi watwat eju. Pūḡ ka watwat nopagaḡōm je'e wara'at ka watwat eju. Pūḡ ka daḡ ipi jexixim. Wara'at ka beayū iren je'ku ip — Jesus o'e cebe ip. 8 — Yopīt ma ipiat supi'ajojo

ip koam—ipi juayũ. I'itpin'isumapi jo'i ma je'e koam. Guyjom pit ipiat supi'ajo jĩã ma ip — io'e.

⁹— Gebuje ipiatpi'ajojoap kay jeydujowat ip. Jeydujowat ip eyaokam. Kawẽnwẽn je'e ip eymuwẽnuwẽn: “Ocexe yukpiwan teku. Oe'ũ juy ocexe,” i. Soat itakoma je'e eykay—wuyjuyũ, pariwayũ, warara'acayũ. Soat ma ipi juacayũ. Soat eykay gu jĩã je'e okay eyetabut puye — io'e Jesus cebe ip—jewegu etaybitbinayũ be.

¹⁰ — Ixe kabia ade ip wuywat. Itabut okayayũ oibu'un okay. Eymuwẽnuwẽn je'e ip eykay itakomayũ be, ipiat'ajoan eywebe. Eykay'um cĩcã je'e ip. ¹¹ Jewexe Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ jajẽm ip—ade. Imẽnpuye ade gu'guykuku ip. Imu'guykuku'ukayũ e'em ip. ¹² Imẽn ikẽrẽat ade e'em iboce.

— Imẽneju xipan gu ip jewekuk. Xipan warara'acat kukap suiwat ip. ¹³ Pũgũpũg okay itabucayũ jeedop ip, wajẽm puje. Ipiatpi'ajojom ma'gu ip okay ibu'u'um pima, ixeyũ idaxijo Deus itakomaayũ xewi — io'e Jesus. ¹⁴— Wawẽg muwẽnuwẽn je'e ip—Jesus soat kukukat awẽg. Kawẽn idipat muwẽnuwẽn je'e ip. Soat eipi dag ijop awẽg muwẽnuwẽn je'e ip—soat eipi watwat itaybit am. Icẽmãn itaybit ip — io'e Jesus cebe ip. — Imẽn soat mu'umap kabia jajẽm — io'e Jesus cebe ip.

¹⁵ — Imẽneju ipararu jĩãat epejojo Deus eju kawẽnwẽnap'a be—yabo'gat'a be—bodiat'a be—Deus nuynuyap'a be. Daniel'um ekawẽn tag epejojojo—Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat ekawẽn tag. (Eyetaibin cuy epesop ijoptup coco'ukayũ!).

¹⁶ — Ipararu jĩãat i'go'a be bima, jenapõn cuy ip co'a bicũg kay—Judéia eipi watwat — io'e.

Imẽn kawẽnwẽn o'e Jesus. Apẽn je'hapuk gu'jom iap muwẽnuwẽn o'e Jesus, itaybit puye.

¹⁷ — Eyduk'a eakiju bima, epeõm gu juy eyduk'a be eybubut pum—yabeat pum — io'e. ¹⁸ — Eykat pe bima, epeyepit gu juy eyduk'a kay eyeekabek pum — io'e. — Epejat gu juy. Dao ma epeyenapõn — io'e Jesus. ¹⁹ — Ixeyũ kabia dag iba'ore jĩã je'e yukregayũ enapõn am, je'it mutitinayũ enapõn am tak. ²⁰ “Ihi bima gu juy ocenapõnap, tirem puye, kajuk puye dak,” i juy epe'e Deus pe. “Sábado bima gu dak cuy, jebodoydoyap kabia buye,” i — io'e Jesus.

²¹ — Ixeyũ kabia dag soat ipi juayũ ipiat supi'ajojo jĩã. Ibiatpi bit ipiat asupi'ajo gu, Deus pe ipiat mubapuk'isum — io'e. — Waram pit ibiatpi gu acesupi'ajo—ixeyũ kabia dag acã — io'e. ²² — Deus pe ipiatpi'ajojoap kabia mu'um'um pima, ka'uma ma kuka o'jewedaxijo. Imẽnpit: “Pũgũpũg kabia ipi watwat supi'ajojo,” i'e'em Deus. “Pũgũpũg kabia acã,” i'e'em Deus, jemunaeyũ daxijo am, ikukpin cĩcã cexe buye — io'e.

²³ — Wara'acat je'e eywebe napa ma: “Ak'i! Goku Cristo—wuydaxijojo'ukan—Deus emunaẽ,” i. “Ak'i! Goku ixeyũ,” i dak. Imẽn i'e buje, eyetabun gu juy epesop ixeyũ ekawẽn kay — io'e. ²⁴ — Jewexe Deus emunaẽhẽyũ je'hapuk, jewexe Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ dak. Wuymucoatcoanap gu'hapuk ip Deus ebekitkiyũ mu'guykuku ojuy. Eywebe i'e ba'oreat gu'hapuk ip imu'guykuku ojuy. ²⁵ Apẽn gu'jom jajẽm ip adeayũ mu'guykuku ojuy iap kuy oguwẽn eywebe. Gebu'i epe'e wekawẽn kay, ixeyũ be eymu'guykukuap puxim — io'e. ²⁶ — Ixeyũ je'e napa ma: “Ak'i! Teku uk'a'umat pe,” i. Imẽn i'e buje, epeju gu juy uk'a'umat pe. Ixeyũ je'e dak

napa ma: “Ak’i! Teku ikaba’arēmatka be,” i. Imēn i’e buje, eyetabun gu juy iboap kay — io’e Jesus jeweju etaybitbinayū be.

27 — Soat waḡo ōn. Xiririkxiririkiat jesopsom kaxijēmap kadiwi i’acap kadibe. Iboap co’i ōn oajēm. Imēn wajēm puje, soat itaybit je’e ip. Iba’arēm gu wajēmap je’e. 28 Urupuyū je’awerorom iḡēmat kay i’o am. Imēnpuxim Deus jajēm ipiatpi’ajoan ikērēat mujurūḡrūḡ’ukayū be — io’e Jesus.

29 — Ipiatpi’ajoap kabia kap puje, kabi beacat muycēmcmēmap iaruaru je’e — io’e. — Kaxiepiat kaxiepi gu je’e. Kabiok je’e. Kaxiamat tak kaxiam gu je’e. Kabiok je’e. Kasoptayū dak ida’at kabi kadiwi — io’e.

30 — Gebuje okop ipi kay. Soat tōtōn je’e ip—ipi juacayū—soat ip. Soat waḡo ōn. Ojojo ip kabikerereat taḡwi kopkom. Wa’ōbacaap kuḡ okop, odipap kuḡ tak. 31 Parasuy jo’iat Deus ḡuyde—yobogat. Jekawēn tojtjot’ukayū ḡuju soat taḡwi. Cemunaēhēyū ḡu’awero ip. Soat taḡwi ḡu’awero ip—ipi daḡwi — io’e Jesus.

Imēn Jesus waram jeedocap o’ḡuwēn jeweju etaybitbinayū be.

32 — Gebum cuy epesop wajēmap kay, figueira’ip kay ḡebum pima. Figueira’a bikit cēm puje, “Koato ijasun ma,” i’e’em eyju, dup cēm pima — io’e. 33 — Imēnpuxim ipiat’ajoap kabia ajēm pima, “Gaxīn ma Deus emunaē jajēm,” i juy epe’e. Wekawēn puye, eyetaybit epe’e — io’e Jesus.

34 — Gasūayū’in iboap coco je’ū awap, soat pe wekawēn jebapuḡ—soat ma. Gebum cuy epesop iboap kay — io’e Jesus jewejuacat pe. 35 — Kabi i’ūm, ipi dak; wekawēn pit i’ūm gu. Wekawēn kayayū bit soat em jeedop — io’e Jesus.

36-37 — Soat waḡo ōn. Waram oajēm ōn. Abu itaybit wajēm ām? Ka’ūma ma itaybit ip wajēm ām. Deus ekawēn tojtjot’ukayū itaybit ḡu—kabi beayū. Ōn tak wetaybit ḡu. Webay acā itaybit. Ka’ūma ma owiwim pima, oajēm. Imēnpuxim tak Noé kabia be ka’ūma ma iwiwim pima muba’atxiri oajēm kuyje — io’e Jesus. 38 — Muba’atxiri ajēm awap, soat ip tikōnkōn’uk osodop. Jekōnkōn’uk ip osodop. Jewebumūnmūn’uk ip osodop. Imēn ma osodop, kobexixi be Noé ōm awap. 39 Itaybit ḡu osodop ip ajo je’bapuḡ iam. Kobexixi be Noé ōm puje acā, muba’atxiri ajēm puje acā itaybit o’e ip. Itabut ḡu ip Noé kay osodop. Imēnpuye muba’atxiri wiwim ḡu ip. Imēnpuye dak soat ip oakōm. Wajēm puk pima, imēn ma dak. Ka’ūma ma wajēmap wiwim je’e — io’e Jesus.

40 — Wajēmap kabia be xepxep kapikipiḡ e’em jekat pe—aḡokatkayū. Pūḡ ixeyū’in tujowat jeweju—Deus emunaē eju. Wara’acat tujowat ḡu. 41 Trigo muḡēḡēap ka be xepxep trigo muḡēḡēm e’em—aoyū. Imuḡēḡēm pima, pūḡ ixeyū’in tujowat jeweju—Deus emunaē eju. Warara’acat tujowat ḡu — io’e. 42 — Aḡ cuy epesop — io’e cebe ip. — Eyetaybit ḡu buye pujuat kabia eykukukat jajēm iam — io’e Jesus.

43-44 — Ixima daḡ uk’a beat iwiwim pima, ibukurukat ajēmap puxim, iōmap puxim; ixet ḡu kajuk ixe uk’a beat — io’e Jesus cebe ip. — Imēnpuxim wuyju wuykukukat wiwim’ūm pima, ixe dak imēnpuxim jajēm — io’e Jesus.

45 — Kariwa jekapikipik’ukat kay pimaap, itaybit cīcāat kudadam je’e. Xipacat muḡēḡē’ukat kudadam je’e. Iḡo kapikipik’ukat warara’acayū kukuk’ukat kariwa a’ōbiat. Irere bima ip, soat em ixat je’ḡūm ip cebe—warara’acayū be—kapikipik’ukayū be. Jexat o am awero am ip cebe, icūḡ ām je’ḡūm. 46 Jekariwa a’ō kay kūyjobin pima, iḡo kapikipik’ukat

icokcok je'e jekariwa ajēm puje. ⁴⁷ Icēmān ōn e'em eywebe — io'e. — “Obubut kukukan cuy ece—soat ma,” i je'e cekariwa iḡo kapikpik'ukat pe. ⁴⁸ Imēnpit je'ḡūm ḡu wara'at pe—kapikpik'ukat pe, “O'jekuyan ma wekariwa,” i'e'em puye. Ikērēat kuḡ xeku. ⁴⁹ Ibureyū mupokupog je'e. Tikōnkōn je'e ika'oyū eju. Jekōnkōn tak je'e ceweju ip. ⁵⁰ Jekariwa wiwim ḡu xeku. Itaybit ḡu je'e pu kabia wekariwa jajēm iam, pu ehora iam tak.

⁵¹ — Iwiwim'ūm pima, je'pit cekariwa. Ipiat supi'ajoat jekapikpik'ukat pe. Jekapikpik'ukat ipiat supi'ajo wuyjuyū muḡuykuku'ukayū ipiat supi'ajojoap co'i. Ixeyū tōtōn cīcā ip je'e ipiat'ajojoap ka be. Ipi kuḡ puye, tūy yeiyei ip je'e dak — io'e Jesus jeweju etaybitbinayū be.

25

¹ Deus soat kukuanap kabia muwēnuwēn o'e Jesus o'ya'ḡojoaiyū mutaybitbin pima. Imēnpuye wuymutaybitbinap muwēnuwēn o'e itaybit am ip. Imēnpuximap ekawēn muwēnuwēn o'e.

— Deus soat kukanap kabia ayacayū cucumap kabia buxim — io'e Jesus. — Ixe ayacayū yaypan'isuayū osodop ip—10 beayū. Jewebumūnat kay o'ju ip lamparina kuḡ. Jewebumūnat dopabijuk am o'ju ip. ² 5 beayū ixeyū'in yaḡuysacayū osodop ip. Warara'acayū 5 beayū yaḡuyba'arēmayū osodop — Jesus o'e. ³ — Yaḡuyba'arēmayū o'tidujowat ḡu ip daxadi—lamparina beapti. O'tidujowat ḡu ip timūn'a be. ⁴ Yaḡuysacayū acā o'tidujowat daxadi timūn'a be.

⁵ — Ixet pin ip. Etapok'i e'em. Ixet osodop ip—10 beayū. Ixet, ibun jewebumūnat puye. Xet.

⁶ — Iximadakpe iboceayū o'tomuwā 10 beayū be.

— “Ak'!” io'e ip. “Jewebumūnat oajēm,” io'e ip. “Epeju cekay, topabijuk am,” io'e ip 10 beayū be.

⁷ — O'ḡuwurūḡ ip. O'kop ip—10 beayū. Lamparina mudipudim osodop ip, imusopusop am.

⁸ — Gebuje yaḡuyba'arēmayū o'jekawēn yaḡuysacayū be.

— “O'ti'ūm. Imēnpuye iba'ore ocewebe lamparina musop am. Daxadi epetiūm cuy ocewebe,” i ip o'e.

⁹ — “Ap!” yaḡuysacayū o'e. “Iba'ore ocewebe tiūm am eywebe. Pūḡti ma ocedaxadi. Epeju, ti buam. Dinheiro juy epeḡūm warara'acayū be—tideim,” io'e ip.

O'ju ip, tibu am.

¹⁰ — Jewebumūnat oajēm peta muḡēḡēat tuk'a kay. Cucum pima ip daxadi bum, oajēm. O'ju jewebumūnat eju yaḡuysacayū. O'ju ceweju, kuy buye ip. Oōm ip ceweju.

— Bik. O'tomudip ip xīntabi.

¹¹ — Oajēm ḡuyjom. Yaḡuyba'arēmayū oajēm. O'tomuwā.

— “Kariwa!” io'e ip. “Xīntabi etomudip'uk ocewebeam,” io'e ip.

¹² — “Wetaybit ḡu ma eyjum,” io'e cebe ip — io'e—Jesus o'e.

Pere. Imēn 10 beayū be kawēnwēnap pi o'jepere Jesus. Apēn ixe jewebumūnat kay 10 beayū oekuku, imēnpuxim wuyju be jekukum, Deus soat kukan pima. Pūḡ wuy'in iwiwim je'e Deus soat kukanap kabia bima. Warara'acayū wuy'in iwiwim ḡu je'e.

¹³ — Aḡ cuy epesop ekariwa jajēmap kay — io'e Jesus iboceayū be. — Eyetaybit ḡu buye puju eyekariwa jajēm iam. Ajo hora iam eyetaybit ḡu. Ajo kabia iam eyetaybit ḡu. Aḡ cuy! — io'e cebe ip.

14 Waram Jesus o'jekawën iboceayü be. Deus soat kukanap kabia muwënuwën o'e.

— Deus soat kukanap kabia aḡokatkat cuap kabia buxim — io'e Jesus. — Ixe cucum o'e wüy ma. Wara'at eipi be cucum o'e. Cucum awap, kapikpik'ukayü o'tomuwã—jebuywatwat'ukayü. Jebubut o'ḡüm cebe ip. O'ḡüm imuxipanpan am. ¹⁵ Dinheiro'a o'yaüm cebe ip. Ajo-xe imuxipanpan pucat o'yaüm cebe ip. Püḡ ixeyü be 5 mil iat'a o'yaüm. Wara'acat pe 2 mil iat'a o'yaüm. Warara'at pe püḡ mil iat'a o'yaüm—dinheiro'a.

— Ibocewi o'ju wara'at eipi be.

16 — Gebuje 5 mil iat'a juk o'yabuiat wara'at dinheiro'a o'yabu—wara'at 5 mil iat'a. Imënpuye 10 mil iat'a kuḡ o'e. ¹⁷ Wara'at ibuywatwat'ukat ijo'i ma o'ḡuḡë dinheiro'am—ibo 2 mil iat'am. Imënpuye 4 mil iat'a kuḡ o'e. ¹⁸ Yabi beat pit ibo püḡ mil iat'a o'yamōḡ ipiküyküy be. O'jokot. Batku. O'yamōḡ. Pere.

¹⁹ — Ade xet kap puje, oexe. Cekariwa oexe. O'jekawën jekapikpik'ukayü be. Jedinheiro'a muwënuwën o'e. ²⁰ Imënpuye 5 mil iat'a juk o'jat iat dinheiro'a o'yadojot jekariwa be—10 mil iat'a o'yadojot.

— “Juku, Kariwa,” io'e. “Ijoce edinheiro'a—5 mil iat'a. Wara'at oyabu—wara'at 5 mil iat'a. Soat ebubut'a. Edinheiro'am ḡasü—10 mil iat'a. Wara'at 5 mil oyabu ibo 5 mil iap,” io'e jekariwa be — io'e Jesus.

²¹ — “Xipat,” cekariwa o'e cebe. “Xipacat ën. Wedinheiro'a muxipanpan cĩcã ën. Yopit ma o'e. Ën pit wa'õ daḡ imuxipanpan cĩcã owebeam.

— “Imëneju ade obubut muxipanpan ece owebeam,” io'e — io'e Jesus.

— “Ga'a! Peta oḡuḡë ḡasü. Acekõnkõn,” io'e cekariwa.

²² — Imënpuye dak 2 mil iat'a juk o'yabuiat dinheiro'a oyadojot dojot ixe be—jekariwa be. 4 mil iat'a o'yadojot.

— “Juku, Kariwa!” io'e. “Ijoce edinheiro'a—2 mil iat'a. Wara'at'a oyabu—wara'at 2 mil iat'a. Soat edinheiro'am ḡasü. 4 mil iat'a oyabu ibo 2 mil iap,” io'e cebe — io'e Jesus.

²³ — “Xipat,” cekariwa o'e cebe. “Xipacat ën. Wedinheiro'a muxipanpan cĩcã ën. Yopit ma o'e. Wa'õ daḡ imuxipanpan cĩcã eḡuy owebeam.

— “Imëneju ade bubut cuy eḡuxipanpan owebeam,” io'e — io'e Jesus.

— “Ga'a! Peta oḡuḡë ḡasü. Acekõnkõn,” io'e cekariwa.

²⁴ — Gebuje püḡ mil iat o'yabuiat o'jekawën ixe be—jekariwa be.

— “Kariwa!” io'e. “Kuy juk wetaybit edacup iam—warara'at ekat pewi ejat iam—etiotata'ümap kat pewi,” i napa ma o'e cebe. “Kuy juk wetaybit ekapikap'ümat pewiata etabu iam,” i napa ma o'e dak. ²⁵ “Oparara ebuxim ibuyat. Edinheiro'a oyamōḡ ipiküyküy be—mil iat'a. Juku,” io'e. “Edinheiro'am—ebubut'am.”

²⁶ — “Ibu'u'uat ën,” cekariwa o'e. “Ikërëat kuḡ ën. Etaybit tu warara'at ekat pewi ojat iam? Wekapikap'ümat pewiata otabu iam etaybit tu?

²⁷ Imën etaybit pima, wedinheiro'a eyaüm cuy dinheiro'a muxipanpan'ukat pe wara'at dinheiro'a bu am owebeam,” io'e. “Wepit puje, eyaüm kuka owebe,” io'e.

²⁸ — “Dinheiro'a juy epeyabu cebewi—püḡ mil iat'a,” cekariwa o'e warara'acayü be. “Epeyaüm cuy wara'at pe—10 mil iat'a kuḡat pe,” io'e kapikpikayü be. ²⁹ “Imën ma. Adeat kukat pe wara'at je'ḡüm ip. Imënpuye ade jĩjã ikuḡ e'em. Imënpit yopicat kukat xewi ixe yopicat je'jat ip,” io'e cekariwa. ³⁰ “Ite ibu'u'uat tak epejoxik cuy kabiokboḡat ka be—tõtõnap ka be—tüy yeiyeiat ka be,” io'e cekariwa — io'e Jesus. Imën Jesus soat

o'e iboceayū imutaybit am. Cekariwa dinheiro muxipatpan cīcāyū o'ju ip peta be ceweju. Imēnpuxim Deus a'ō kayayū jeedop ip Deus xe soat em. Ipi kūy kūy be cekariwa dinheiro mōgat pit o'joxik ip kabiokbogat ka be. Imēnpuxim Deus ipiat supī'ajoat ja'ō kay'ūmayū be. Imēn Jesus imutaybitbin o'e.

³¹ Jesus o'jekawēn waram iboceacat pe.

— Soat waḡo òn. Odipap kuḡ wajēm puje, soat kukan oce'e. Deus ekawēn tojtjtjot'ukayū jajēm ip oweju. Jay. Ajo xipat Deus xe iap oceḡuwēn, ajo xipat ḡu iap tak.

³²⁻³³ — Ipi juacayū je'awero owap. Apēn ovelha kukuk'ukat ovelhayū o'taē bodeyū bewi, imēnpuxim òn tak ipi juacayū bewi wa'ō kayayū otaē—kūyjobitbicayū. Kacūḡcūḡ'i jeedop ip oba'at kadi. Kūyjobitbit'ūmayū bit oba'ūḡ kadi kacūḡcūḡ'i jeedop ip.

³⁴ — Cūḡ'i buje, ocekawēn oba'at kadiayū be.

— “Deus kuy eymucokcok cīcā. Webay kay juy epesot! Eyka be juy epeōm—kuy osukamuxipaniap ka be. Deus kuy ipi muḡēḡēm pima, cuk eyka muḡē dak,” ioce'e cebe ip. ³⁵ “Epeōm! Xipan cīcā juk adi eyju okuk. Ore bima, puybit cuk adi epeḡūm owebe. Obipuruk pima, idibi juk adi epetiūm owebe. Oka be'ūm pima, xipan cuk adi eyju okuk eyduk'a be. ³⁶ Ka'ūmḡu wekamixa bima, kamixa juk epeḡūm owebe. Owātaxipi bima, epajēm obuywat am. Òn daomūnmūnap'a be bima, epajēm okay,” ioce'e cebe ip.

³⁷ — “Kariwa!” Deus xe cūḡ cīcāyū e'em. “Ere jekukum ejojo ḡu oceju. Puybit cuk oceḡūm ḡu ewebe. Ebipurug jekukum tak ejojo ḡu oceju. Idibi juk ocetiūm ḡu ewebe,” i'e'em ip. ³⁸⁻³⁹ “Ewātaxipi ḡu ejojo oceju. Cuk ocajēm ḡu ekay ebuywat am, ēn daomūnmūnap'a be bima,” i. “Eduk'a'e'ūma jekukum ejojo ḡu oceju. Oceju ḡu xipan ekuk cuk acesop oceduk'a be. Kamixa dak cuk oceḡūm ḡu ewebe,” i'e'em ip.

⁴⁰ — “Owebe epeḡūm ḡu,” ioce'e cebe ip. “Imēnpit webekitkit pe epeḡūmiap owebe epeḡūmiap puxim. Omubuyxin cīcā webekitkit. Yopit ma ip ipi juacat etabun. Imēnpit ixeyū be epeḡūmiap, owebe epeḡūmiap puxim ma,” ioce'e. — Soat kukan oce'e — io'e.

⁴¹ — Gebuje òn e'em cebe ip—oba'ūḡ kadiayū be. “Deus xe ikērēat mujrūḡrūḡ'ukayū eyju. Imēnpuye Deus jajēm eykay ipiat'ajoan eywebe. Epeyenapōn cuy oxewi. Ipiatpi'ajojoap pe soat em epesop—daxaboḡ pe—ibiōḡbuk kērēayū kukukat ka be. Deus o'ḡuḡē ibiōḡbuk kērēayū kukukat kam—ixe ekawēn tojtjtjot'ukayū kam tak,” ioce'e — io'e Jesus.

⁴² — “Xipan ḡu juk adi okuk epesop. Ore bima, puybit cuk adi epeḡūm ḡu owebe. Obipuruk pima, idibi juk adi epetiūm ḡu owebe. ⁴³ Oka be'ūm pima, xipat ḡu juk adi eyju okuk eyduk'a be. Ka'ūmḡu wekamixa bima, kamixa juk adi epeḡūm ḡu owebe. Owātaxipi bima, kuy obuywatwan ḡu epesop. Òn daomūnmūnap'a be bima, epajēm ḡu okay,” ioce'e cebe ip — Jesus o'e.

⁴⁴ — “Kariwa!” Deus xe ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū e'em. “Ere jekukum ejojo ḡu oceju. Imēnpuye puybit cuk oceḡūm ḡu ewebe. Ebipurug jekukum ejojo ḡu oceju. Imēnpuye idibi juk ocetiūm ḡu ewebe. Ewātaxipi ḡu ejojo oceju. Imēnpuye juk ocajēm ḡu ekay ebuywat am. Òn daomūnmūnap'a be ḡu eḡuy. Imēnpuye juk ocajēm ḡu ekay,” i. “Eduk'a'e'ūma jekukum ejojo ḡu oceju. Imēnpuye oceju ḡu xipan ekuk cuk

acesop oceduk'a be. Ejojo ġu oceju, ekamixa'üm pima. Imēnpuye kamixa juk oceġüm ġu ewebe," i'e'em ip.

⁴⁵ — “Webekitkit pe ġu epeġüm iap, owebe ġu epeġüm iap puxim,” ioce'e cebe ip. “Ipi juacat etabun webekitkit yopit ma. Imēnpit ixeyü be ġu epeġüm iap, owebe ġu epeġüm iap puxim,” ioce'e—soat kukan oce'e — Jesus o'e. ⁴⁶ — Imēntak ixeyü je'ju ipiatpi'ajojoap pe jedop am — io'e Jesus. — Deus xe cūġ cīcāayü acā jeedop ip Deus tēġ ma—itait jeedop ip soat em Deus xe — io'e Jesus jewejuayü be.

26

¹ Wuymutaybinap ekawēn mutaybitbin epere buje, Jesus o'jekawēn jewejuacat pe.

² — Eyetaybit xepxep xet kap puje, Páscoa epeta jajēm iam. Ijop Páscoa bima, ijoceat odujowat okay itakomaayü kay obamupaya am. Korosa be oba mupaya ip. Waoka ip — io'e Jesus—soat waġo o'e.

³ Gebuje paīyü kukukayü o'jeawero ip uka yaboġ cīcāat'a be—ibuyxi jījāat tuk'a be—Caifās tuk'a be. Judeuyü kukukayü dak o'jeawerowero.

⁴ O'jewaguyda soat ip. Jesus daomününap muwēnuwēn o'e ip. Apēn oce'e iam kawēnuwēn o'e jewewebe. Yaoka ojuy ip iba'arēm.

⁵ — Páscoa bima bit Jesus ataomün ġu, adeayü be wuyaokaap puxim — io'e ip jewewe be.

Ixe Páscoa epeta bima Judeuyü pāo'a o'o'uk ip osodop—yamuyuhuhuaptōmtēm'ūmat'a. Ijop epeta muġēġēm pima, apēn Deus wuye'ajojoyü'üm'üm o'ġujēm Egito eipi bewi iap kay ġebum'uk ip osodop.

⁶⁻⁷ Ierep tūbit tuk'a be ayacat oajēm—Simão duk'a be. Jesus xik'i o'e jekōnkōn jeweju itaybitbinayü xe. Tide'oati kuġ oajēm Jesus kay. Jesus'a abi be o'timōġ Betānia ka be. O'timōġ timün'a bewi—wita'a muġēġē'a bewi—alabastro'a muġēġē'a bewi. Tideiboġ cīcā ixedi tide'oati.

⁸ Imēnpuye itakoma ip o'e ayacat kay Jesus eju etaybitbinayü.

— Te'e ma iġodi tide'oati mu'üm teku — io'e ip. ⁹ — Tide'oati deida buje, kajuk teiboġ o'jat! Ade kuka juk dinheiro isurūġat o'jat prata muġēġē. Tadaybotbocayü be kuka juk dinheiro o'ġüm — io'e ip. ¹⁰ Jesus itaybit apēn kawēnuwēn ip iam. Imēnpuye o'jekawēn cebe ip.

— Ite mukorēm'rēm ġu bit cuy epe'e — io'e cebe ip. — Xipacan ma teku o'e owebe. Apēnpuye eyetakoma ite kay? Eyetakoma ġu juy epesop cekay — io'e Jesus cebe ip. ¹¹ — Tadaybotbocayü soat em ma eyxe — io'e. — Eybikuy bima, ixeyü buywan put eywebe. Ōn pit soat em ġu oġuy eyxe. Soat em ġu xipacan ey'e but owebe — io'e. ¹² — Ite ayacat ojebit o'ġude'on, oje'ü ġu buk ma'ġu. Wetabēġ pima ma kuy omude'on witabiküy be omōġ awap — io'e. ¹³ — Okay itabucayü ijop ekawēn ġuwēnuwēn soat kaka daġ—kawēn idipat. Apēn ite ayacat o'tidi wa be iap ġuwēnuwēn tak ip soat kaka daġ. Soat ka watwat ġebum je'e apēn ixe o'e iap kay. Gebum cuy epsop iboap kay — io'e cebe ip.

¹⁴ Gebuje Judas Iscariotes oajēm paīyü kukukayü kay. Pūġ 12 beayü'in ixe Judas osunuy. ¹⁵ Ixe o'jekawēn paīyu kukukayü be.

— Pebürü epeteida owebe Jesusūmap teim? — Judas o'e.

— 30 be prata'a — io'e ip.

— Xipat — Judas o'e.

O'yaüm ip. ¹⁶ Imēnpuye Judas oeku:

— Pu kabia Jesus puap kabia? — io'e jewebe ma.

Imēn oeku ku kudadam.

Gebu je bit ma agu Judas oeku Jesus pu ojuy itakomaayū be iūm ām.

¹⁷ Oajēm ip Jesus kay—12 beayū. Páscoa epeta osunuy. Iboap epetam Judeuyū pāo'a o'o'uk—yamuyuhuhuptōmtēm'ūmat'a. Ovelha dak aokaka'uk osodop ip Páscoa epeta bima—koapat kabia bima.

— Poce ovelha ocejoyoy peta ajēm pima? — io'e ip Jesus pe.

¹⁸ — Epeju juy okay itabucat pe—agokatkat pe — io'e. — Jerusalém ka be xeku omuy. I juy epe'e cebe: “ ‘Omuyku eduk'a kay,' wuymutaybitbin'ukat o'e ewebe. 'Páscoa be i'o am omuyku, oweju etaybitbin'ukayū dak,' io'e ewebe,” i. “ ‘On oje'ū gasū,' io'e dak ewebe,” i dak. Imēn cuy epe'e cebe — io'e Jesus jwejeju etaybitbinayū be.

¹⁹ — Hm hm — io'e ip.

O'ju ip Jerusalém ka be.

Oajēm. Jesus kay itabucat tuk'a oōm. Apēn cuk ixē o'e, Jesus kay itabucat pe o'e ip—soat ma. Igo'a be ovelha o'joyoy ip peta ajēm pima. Soat muxipanpan o'e ip peta beam.

²⁰ Katpuje ma Jesus oajēm. Oabik mesa koreren 12 beayū eju. O'jekōnkōn ip igo'a be. ²¹ Jekōnkōn pima ip, o'jekawēn 12 beayū eju.

— Icēmān ōn e'em eywebe. Pūg ey'in jekawēn okay itakomaayū be. Poce oguyiap guwēn ixeyū be, odobuxik am. Imēn oūm epe'e okay itakomaayū be waoka am — io'e cebe ip.

²² Iguycūgčūg cīcā ip o'e.

— Kariwa! Ōn xe'e? — io'e'e ip pūgpūgpūg.

²³ — Oweju pāo'a mudirem pūg pe ma prato be cekōnkōnat okay itakomaayū be oūm waoka am. ²⁴ Soat waō ōn. Apēn oje'ū iap tup tag oje'ū—Deus ekawēntup tag — io'e Jesus. — Karem gu ipiat supi'ajo oūmat pit. Xipat kuka adi a'gu ixē bit o'jebapuk'ūma — io'e Jesus.

²⁵ — Omutaybitbin'ukat! — Judas o'e—itakomaayū be Jesusūmat o'e. — Ōn tu jeūm itakomaayū be?

— Hm hm. Ēn ma — io'e Jesus jeūmat pe.

²⁶ Jekōnkōn ip pima, Jesus pāo'a o'yabu.

— Bay! Xipat ēn — io'e Deus pe. — Ocexat'am eyaūm ocewebe — io'e. O'yamuweka. O'yaūm jwejeju etaybitbinayū be.

— Juku — io'e Jesus. — Epeya'o. Ijop'a ojebit — io'e cebe ip. — Pāo'a muwekaap puxim ip obamupaya — io'e.

²⁷ Uva'abidi dak o'timōg tikōnkōnap pe.

— Bay! Xipat ēn — io'e Deus pe. — Ocexati etiūm ocewebe — io'e. O'tiūm cebe ip.

— Juku — io'e. — Ijopti juy epetikōn—soat eyju juy epetikōn — io'e 12 beayū be.

²⁸ — We'ū buje jedoyekereren oce “Adeayū bewi ikērēat oju'uk,” io'e Deus puye. Imēnpuye Deus ijop kērēat kay gebum gu. Adeayū guisun Deus ekawēn iisuat xe. Cūg ma jeedop ip cexe—Deus xe — io'e. ²⁹ — Waram gu otikōn uva'abidi soat ipi watwat webay a'ō kay kūyjobit'ūm pima. Soat ipi watwat ya'ō kaykūyjobin pima bit, tiisuati otikōn uva'abidi — io'e Jesus.

³⁰ Jekōn puje, jebibododon ip o'e Deus kay. O'ju ip.

Oajēm ip—soat ip. Co'a kay oajēm—Oliveiradip'a kay. Jay. Jesus o'jekawēn cebe ip—jwejejuayū be. Xīgxīg pima co'a jeje, Jesus o'jekawēn.

31 — Ijop exima eyju operem — io'e. — Epeyenapõn okay itakomaayũ buxim. Imên Deus ekawëntup omuwënuwën:

Ovelha kukuk'ukat oyaoka, i. Soat ip jepõgõpõg iõhõyũ, i. Imên Deus ekawëntup omuwënuwën — io'e.

Imên kawënwën o'e Jesus jewēju etaybitbinayũ kukukat puye. Imên puxim ovelha kukukat Jesus puxim. Jesus eju etaybitbinayũ ovelha buxim kuka ip. Ovelha jepõgõpõg ip jekukukat'ũm pima. Jesus etaybitbinayũ jepõgõpõg kuka ip, Jesus e'ũ buje.

32 — Imên pit we'ũap tomukadi Deus waram ġuto omutait. Oju eywap Galiléia eipi be — io'e Jesus cebe ip.

33 — Soat ip jepere—ebureyũ. Ekay itakomaayũ buxim iparara buye, ip jepere. Õn pit jepere ġu. Pũg em tak ka'ũma — Pedro o'e.

34 — Tapu, icëmãn õn e'em ewebe — io'e Jesus Pedro be. — Ijop exima ma “Obure ġu teku,” i napa ma ece'e ebapũg em — io'e. — Sapokay ede awap “Obure ġu teku,” i napa ma ece'e — io'e Jesus.

35 — Oce ġu ma buk, “Obure ġu teku,” i, ewēju waokaap puxim — io'e Pedro. Soat cewejuayũ imên o'e'e.

36 Gebuje Jesusyũ o'ju kadaihiaptip kay—Getsêmani ka kay.

— Jocebuku epabikbik — io'e jewejuayũ be. — Bomaku buk õn cum, Deus eju jekawën ãm — io'e cebe ip. Oabik ip.

37 Pedro o'tujowat, Zebedeu ipotpoyũ dak. Ebapug o'tujowat. Iġuycũg cĩcã Jesus o'e.

38 — Oġuycũgap pibun je'ũmat co'i õn — io'e ebapũgayũ be. — Epabik — io'e. — Aġ cuy epesop — io'e. — Oweju epeyeak cuy.

39 Bosusu o'ju, jebay eju jekawën ãm. O'jepo ipi ju jeġuycũgap pibun.

— Bay! — io'e. — Ewebe iba'ore'ũm pima, omuwedem ece, owebe ipiat'ajoap puxim. Wa'õbi bit we'ũ pin ġu. Ën ebikuy bima bit oje'ũ — io'e Deus pe.

40 Aripit. O'jepit. Oajëm ebapũgayũ kay. Ixet ip osodop.

— Pedro — io'e Jesus. — Eywebe iba'ore du eyġuy pũg hora ma oweju jeak am? 41 Aġ cuy epesop! — io'e cebe ip — ebapũgayũ be. — Xen ġu juy epesop. Deus eju juy epeyekawën eywebe ikêrëat mujurũgap puxim—eywebe Satanas a'õ kay kũyjobicap puxim — io'e. — Eybu'u jĩjã ikêrëat muġë ãm. Imên pit ikêrëat epeġugë eya'õbaca'ũm puye. Imêneju Deus eju juy epeyekawën, ixë a'õbacaap kuġ eyeku am — io'e Pedro be.

42 O'ju waram.

— Bay! — io'e waram Deus pe. — Ewebe iba'ore'ũm pima, omuwedem ece, ip owebe ipiat'ajoap puxim. Ën ebikuy bima bit, oje'ũ — io'e Deus pe.

43 Aripit. Jesus waram o'jepit ebapũgayũ kay. Ixet ma'ġuto ip osodop. Itaxebaca o'e ip, xet pibun.

44 Waram o'ju jebay kay, jekawën ãm. Kuyat ekawën puxim waram o'jekawën Deus eju.

45 Aripit. O'jepit ebapũgayũ kay.

— Eyxet mabuk ġu du? — io'e cebe ip. — Jebodoydoy mabuk ġu du eyju? — io'e. — Soat waġo õn. We'ũap kabia kay õn ajëm — io'e. — Gasũ okay itakomaayũ oũm ip ikêrëat mujurũgrũg'ukayũ be waoka am. 46 Epe'ãy! — io'e cebe ip. — Ak'i juy epe'e! Itakomaayũ be oũmat omuyku. Gã'ã okay itakomaayũ atopabijuk — io'e cebe ip.

⁴⁷ Jesus kay Judas oajëm. Kawënwën pima, oajëm. 12 beayũ'in osunuy Judas. Jesus eju jekuku'uk osunuy. Ade oajëm ip—paja kukuğayũ, jeba'ip kukuğayũ dak. Oajëm ip, Jesus kudadam Judeuyũ kukukayũ a'õbi, paĩyũ kukukayũ a'õbi dak.

⁴⁸ — Oyağobukõn'ibit cuy epejat. Ixe Jesus — Judas juk o'e cebe ip—Jesusũm cekay itakomaayũ beiat.

— Ocejat cuy — i juk o'e ip—Judas ejuayũ.

⁴⁹ Isum yajëm:

— Wuykat, omutaybitbin'ukat! — Judas o'e Jesus pe.

O'yağobukõn.

⁵⁰ — Obure — io'e Jesus. — Apën ën e'em iap, ġasũ ma juy ece — io'e. Oajëm ip Jesus xe, ibu am. ⁵¹ Imënpuye Jesus ejuat jepaja o'ju'uk iyuk pewi. O'suğuybu'uk pajam paĩyũ kukukat ebekit ġuybu ikibi.

⁵² — Paja ejomõğ cuy iyuk pe — Jesus o'e. — Pajam wara'at o'yaokaiat ixe dak pajam yaoka ip — io'e Jesus.

⁵³ — Õn cekay bima, webay 12 mil beat o'ğuju kuka—jakawën tojotjot'ukayũ. Gaxĩn ma kuka o'ğuju okay itakomaayũ buxim — io'e jeweuacat pe. ⁵⁴ — Deus ekawën tojotjot'ukayũ ajëm puje bit, iba'ore kuka o'e owebe we'ũ ãm Deus a'õ dağ pit. Imën put ma owebe—we'ũ but ma — io'e Jesus.

⁵⁵ Ixe ehora bima, Jesus o'jekawën yajëmibiyũ be—adeayũ be.

— Ade kabia juk adi oğuy Deus eju kawënwënap'a be—yaboğat'a be. Imukũyjojom cuk adi oğuy. Eyju bit odaomũn iğo'a be ġu bit. Eyju dak epesot odaomũn ãm paja kukuğ, eyba'ip kukuğ tak, ibukurukat taomũğap puxim — io'e cebe ip. — Ibukurukat ġu on pit! — io'e cebe ip.

⁵⁶ — Kuy bima o'tupmubararak ip Deus ekawëntup apën ip odaomũniaptup — io'e. — “Ibukurukat taomũğap puxim ixe taomũn ip,” i'e'em iğodup — io'e. — Imën ma odaomũn ip ġasũ dak — io'e Jesus. Soat ip Jesus o'jepere ceweju etaybitinayũ. Soat ip o'watwat.

⁵⁷ O'jacayũ o'tujowat ip. Jesus o'tujowat ip Caifás kay—paĩyũ kukukat kay. Iboceayũ juk o'jewero ip Caifás tuk'a be. Judeuyũ kukukayũ o'jewero ip, Moisés ekawën imutaybitbin'ukayũ dak. ⁵⁸ Pedro bit Jesus nomuju o'ju. Wũy ma o'ju. Paĩyũ kukukat tuk'a naxĩnõm pe oajëm. Oabik sorarayũ parakpe. Oabik, ijo am—apën je'bapuk Jesus pe iap co am.

⁵⁹ Paĩyũ kukukayũ o'je'awero ip, yawëğ mukërërërën'ukayũ kudadam, pũğ tağ ma Jesus muymuy am, Jesus aokam dapxi a'õ nomuju. Soat o'je'awero ip—paĩyũ kukukayũ, Judeuyũ kukukayũ, Moisés ekawën imutaybitbin'ukayũ dak—soat o'je'aweroiayũ.

⁶⁰ Oajëm ip je'aweroayũ kay. Ade oajëm—yawëğ mukërërërën'ukayũ. Imënpit iba'ore o'e Jesus awëğ mukërë ãm. ⁶¹ Xepxep oajëm ġejuje bit—wuymuğuykuku'ukayũ.

— Ite ağokatkat o'e: “Deus eju ekawënwënap'a oyamuy'ũm put—yaboğat'a. Imënpit oyamuy put waram ebapũğ kabiam,” i — io'e xepxepayũ—dapxiyũ. ⁶² Imënpuye paĩyũ kukukat ma o'ãy, jekawën ãm.

— Apenpuye ecede ġu awëğ mukërërënayũ be? — io'e. — Icëm tu ip e'em? — io'e Jesus pe.

⁶³ Jesus mũğ ma osunuy.

— Deus emunaē ēn pima, eḡuwēn cuy ocewebe — koapat paīyū kukukat o'e Jesus pe. — Deus a'ōbi—soat em itaicat a'ōbi eḡuwēn cuy. Deus emunaē ēn tu? Deus ipot tu ēn? — io'e.

⁶⁴ — Hm hm. Ixe ipot ma ōn — io'e. — Soat waḡo ōn. Guyjom ojojom epe'e. Xik'i oḡuy Deus xe iba'at kadi. Ixe Deus soat podi ma ya'ōbacaat. Cexe ōn pima ojojom epe'e. Soat kukukan oce ixe eju. Guyjom ijodi waram ojot. Kabikerereat taḡwi okop — io'e Jesus.

⁶⁵ Imēneju jeekabek o'ḡuwek paīyū kukukat, jetakoma pibun.

— Deus muymuy teku — i napa ma o'e.

Jesus muwēnuwēn o'e.

— Epeya'ījojo kuy ixe ekawēn. Wara'acayū ḡu ajokudada Jesus awēḡ mukērērēn ām — io'e cebe ip—o'je'aweroweroiayū be. ⁶⁶ — Ajo cūḡ ma eyxe? Apēn tak ace'e Jesus pe? — io'e cebe ip.

— Ikērēat kuḡ teku Deus xe — i napa ma o'e ip—ibimāmāyū ekawēn coco'ukayū. — Imēnpuye ayaoka — io'e ip.

⁶⁷ O'je'aweroiayū o'ḡuxiuxi Jesus dopa be—jebidi. Jetakoma pibun o'ḡuxiuxi. O'yaokaka ip.

Pūḡ ixeyū'in Jesus dopa o'topaoka.

⁶⁸ — Cristo! — io'e ip cebe. — Abu edopaoka oce'in?

Imen o'jekawēn ip, kuy Jesus o'topamuekabek paḡōm puye.

⁶⁹ Pedro dak xik'i osunuy uk'a daxirōḡ pe. Paīyū kukukat ebuywatwat oajēm—ayacat'isuat. Oajēm Pedro kay.

— Ēn tak mo Jesus eju ejeku—Galiléia eipi bewiat eju — io'e Pedro be.

⁷⁰ — Ōn ḡu. Apēn ēn e'em? Ixe bure ḡu ōn — i napa ma o'e Pedro, soat ya'ījojom pima.

⁷¹ O'ju yanaxīnōm pe. Wara'at ayacat'isuat ixe Pedro o'jojomo.

— Ite Jesus ejuibit — io'e iboceayū be. — Nazaré wat ejuibit — i.

⁷² — Ixe eju ocekuḡu ḡu — Pedro o'e. — Ixe bure ḡu ōn. Deus itaybit Jesus wetaybit ḡu iam — i napa ma o'e Pedro.

⁷³ Ibunbun pima, oajēm cekay iboceayū.

— Icēman — io'e ip. — Apēn ēn kawēnwēn, imēntak Galiléia watwat kawēnwēn ip. Imēnpuye ocetaybit Jesusyū'in ēn iam — io'e ip Pedro be.

⁷⁴ — Dapxiyū eyju! — i napa ma o'e Pedro. — Ixe bure ḡu ōn! Ceweju ōn pit ocekuḡu ḡu — i napa ma o'e. — Ōn icēmān e'em'ūm pima, Deus cuy ipiat supi'ajoat owebe — Pedro o'e.

Sapokay o'jede ḡebuḡe bit.

⁷⁵ Jesus a'ō kay Pedro o'jeḡebu.

— Sapokay ede awap, abapūḡ em ece'e, “Jesus bure ḡu ōn,” i — i juk o'e Jesus Pedro be.

Iboap kay o'jeḡebu Pedro. O'ju uk'a naxīnōm pewi. O'tōn cīcā Pedro. Iḡuycūḡ cīcā o'e, ikērēat o'ḡuḡē buye.

27

¹ Kabia isum soat o'je'awero ip—Judeuyū kukukayū, paīyū kukukayū dak. O'je'awero ip, Jesus aokaap muwēnuwēn ām.

² Jesus o'jacayū o'subamukirik ip jekukukat a'ōbi. O'tujowat ip. O'ju ip Jesus eju.

Pilatōs kay o'ju ip—ipi kukukat kay.

³ Judas pe itakomaayū Jesus dujowat aokam iap co buje, o'ju waram Judas paīyū kukukayū kay. O'yadujowat dinheiro'a—prata'a—30 beat'a.

Iğuycũğ o'e, o'ğugẽap puye. Oajẽm cekay—paĩyũ kay, Judeuyũ kukukayũ kay dak. Itakomaayũ be Jesusũmat oajẽm. ⁴⁻⁵ O'yaxik prata'a Deus ekawẽnwẽnap'a be—yabogat'a be. Batku!

— Ikẽrẽat kuğ ğu Jesus. Őn ma ikẽrẽat kuğ, Jesus omuyap oğuwẽn eywebe buye. Iğasũ bit ip kuy o'tujowat yaoka am. O'tujowat, cekay itakomaayũ be ũn iũm puye — io'e.

— Ĕn ma ikẽrẽat kuğ a'õbi ma—oceju ğu bit. Ekpiwan ma — io'e ip. O'jenapõn Judas. Oe'ũ Judas'ũm. O'jewağobumukirik. O'jewemutoro. Oe'ũ.

⁶ Gebuje: dinheiro'a o'yabu ip.

— Ijop'a yamõğ pa'ore wuywebe Deus edinheiro mũn'a be — io'e paĩyũ kukukayũ. Jewewebe o'e ip. — Cũğ ğu kuka o'e Moisés ekawẽn tağ ijop'a Jesus aokaap ma dei an puye — io'e ip.

⁷ Imẽneju o'je'awewero ip. Apẽn xe'e ace'e iap muwẽnuwẽn o'e ip. Imẽnpuye iğo'a yaũm ip itĩğ'a buximat'a muğẽğẽ'ukat pe jekat teim. Imẽn iboap kat o'jat ip. O'jat ce'ũ'ũayũ kot am iboce—Jerusalém ka bewi'ũmayũ kot am. ⁸ Jesus aokaapteim ip o'jat iapka i osunuy ika butet. Gasũ dak imẽn ibutet. ⁹ Imẽn o'jebapuk Jeremias ekawẽn tağ—Deus a'õ muwẽnuwẽn'ukat ekawẽn tağ. Kuyje Jeremias o'e:

Israel naxegebitbit kukukayũ dinheiro'a o'yadujowat ip—prata'a—30 beat'a. Ijop edinheiro juk o'ğuwẽn ip itakomaayũ be Deus emunaẽ oğũm iaptei o'e iap, i. ¹⁰ O'yaũm ip itĩğ'a buximat'a muğẽğẽ'ukat pe ikat teim. Deus a'õbi o'yaũm ip, i juk o'e Jeremias.

¹¹ Oajẽm Pilatos kay Jesus o'jaciayũ—ipi kukukat kay.

— Judeuyũ kukukat tu ěn? — io'e Pilatos Jesus pe.

— Ĕn ma iboam e'em — io'e Jesus.

¹² Jesus tak o'jomuyumuy ip—Judeuyũ kukukayũ, paĩyũ kukukayũ dak. Jesus o'jede ğu bit ixeyũ be.

¹³ — Soat eya'ĩjojo ğu du ixeyũ o'e iap? — Pilatos o'e Jesus pe.

¹⁴ O'jede ğu bit. Pũğ em tak ka'ũma. Pilatos yağuybabi'ũm cĩcã o'e, Jesus o'jede ğu buye.

¹⁵⁻¹⁷ Gebuje soat o'je'awero ip Pilatos xe. Judeuyũ o'je'awero ip.

— Abu oğujẽm cuy daomũnmũnap'a bewi? — Pilatos o'e cebe ip. — Barrabás ma du? — io'e. — Jesus Cristo ğu xe'e? — io'e. — Pebicat oğujẽm cuy? Cristo butetecat tu? io'e Judeuyũ be—adeayũ be.

Imẽn Pilatos o'e, imẽn ibikuy buye. Páscoa epeta bima ipi kukukat Judeuyũ emunaẽ mujẽmjẽm'uk osunuy daomũnmũnap'a bewi. Imujẽmjẽm'uk, jekpiwan ma. Ikẽrẽat kuğ cĩcãat osunuy daomũnmũnap'a be iboap Páscoa bima. Barrabás i osunuy ibutet. Soat ma itaybit ip ixem.

¹⁸ Imẽnpit Pilatos itaybit paĩyũ kukukayũ itabutkarey o'e ip Jesus kay iam. Itaybit jetabutkarey pibun Jesus o'tujowat ip iam.

¹⁹ Pilatos tayxi dak ja'õ dujowacat o'ğuju. Ja'õdaxijom o'ğuju jektop kay. Ipi kukukat pe iboceacat aweroroap pe o'ğuju. Iboce Pilatos xik'i osunuy Jesus awẽğ co am. Oajẽm ya'õdujowacat.

— “Ixe Jesus cũğat,” etayxi o'e — ya'õdujowacat o'e itop pe. — “Jesus oajẽm wexeybi,” i. “Ipiat osupi'ajo jĩjã wexey ixey buye,” i — io'e ya'õdujowacat. — “Ikẽrẽat cuy eğugẽ ğu cebe—Jesus pe,” i dak — ya'õdujowacat o'e Pilatos pe.

²⁰⁻²¹ — Pebicat oğujẽm cuy daomũnmũnap'a bewi? — Pilatos o'e waram o'je'aweroiayũ be.

— Barrabás — io'e ip.

Imēn o'je'aweroiayū o'e paīyū kukukat ekawēn puye, Judeuyū kukukayū ekawēn puye dak.

— “Barrabás,” i juy epe'e Pilatos pe — paīyū kukukayū juk o'e o'je'aweroiayū be. — “Jesus cuy esubamupaya korosa be,” i juy epe'e Pilatos pe — i juk o'e ip.

Imēnpuye o'je'aweroiyū o'jekawēn ip Pilatos pe.

— Barrabás eġujēm cuy daomūmūmap'a bewi — io'e o'je'aweroiayū.

22 — Pam Jesus? Ite butet Cristo i. Apēn tak oce cebe? — Pilatos o'e o'je'aweroiayū be.

— Esubamupaya juy korosa jeje, yaoka am — io'e ip.

23 — Ikērēat o'jukuk ġu teku—pūġ em tak ka'ūma! — io'e Pilatos. Imēnpit biġ ma ya'ōberen o'jewāwā ip.

— Esubamupaya juy korosa be, yaoka am.

24 O'je'aweroiayū mukaba'ūm pa'ore o'e Pilatos pe. Jekaba'ūm ġu o'je'aweroiayū.

Ibuje, Pilatos idibi o'tibu. O'jewebuwyuywuy o'je'aweroiayū etabun, imutaybit am ip ōn ġu okpiwat iam.

— Ōn ġu okpiwat Jesus aoka am. Eyju ma epeyaokaat — io'e Pilatos.

25 — Ipiat acesupi'ajo — io'e ip. — Wuyipotpot tak, yaokaap puye — io'e ip.

26 Gebuje Pilatos Barrabás o'ġujēmat daomūnmūnap'a bewi. Jesus pit imupokupoġ ip o'e ixee muġēġēbum Pilatos a'ōbi. Ya'ōbi Jesus o'tujowat ip o'je'aweroiayū be, yaoka am, korosa be ibamupaya am.

27 Gebuje sorarayū Jesus o'tujowat iecuġap tuk'a be. Pilatos a'ōbi o'tujowat ip. O'je'awero ip warara'acayū xe—o'tomuwāayū—sorarayū—jewejuacat'in ma. O'je'awero ip iwaywayway am—Jesus waywayway am. Soat ip sorarayū oajēm.

28 Jesus esay o'ju'uk ip. Iekabek o'ġuōm ip—ipakpukat—iecuġap eekabek puximat. 29 Widaohobune o'subunemuwakēn ip yakoreren ma. O'jomōġ ip yakoreren. Imēn o'ġuġē ip Jesus pe, Judeuyū kukukat puximan imubapuk am, iwaywayway am. Iba'ip o'yopmōġ ibui be, iba'at kadi. O'jēġ'aecōġcōġ ip cewap iwaywayway am.

— Ēn ma Judeuyū kukukat! — io'e ip, iwaywayway am. — Warara'acat podi ma ēn a'ōbuyxi — io'e ip, iwaywayway am.

30 O'ġuxiuxi ip Jesus ceje. O'yamupāupā ip iba'im. Iwaywayway o'e ip. Pere.

31 Gebuje iekabek ipakpukat o'ju'uk ip. Cesay ip waram o'ġuōm. O'tujowat ip yaokam—iba mupaya am korosa be.

32-33 O'ju ip co'a kay—Gólgota'a kay. Gólgota'a “ce'uat aririt'a” iape. Cucum pima ip, Cirene ka wat o'topabijuk. Simão i ibutet osunuy. Ixe Simão o'ġuju ip ibuywat am—Jesus puywat am, korosa dujowat am.

34 Vinhodi tiūm ojuy ip Jesus pe. Iboceat o'tupmuwekoy uva'abidi be wuypipimu'ūmapti be. O'tikō'ajo Jesus. Tikōn pin ġu o'e.

— Ap! — io'e.

35 Gebuje sorarayū Jesus o'subamupaya ip korosa be. Cesay bubum o'e ip—sorarayū. Dado xikxiġ o'e ip Jesus tiotpe.

— Abu cesay je'jat? — io'e ip jewewebe.

36-38 Tupmubararakaptup kuġ o'e ip sorarayū. Tupmubararara'ġ o'e ip Jesus puten. Tūybe ajo-ikērēan ip o'e iān tak ip o'tupmubararak: “Ibutet

Jesus i. Judeuyū kukukat teku,” i. Ibodup tupararakatup o'tupmōḡ ip korosa be, Jesus abi ase.

Gebuje xepxep o'subamupaya ip wara'at korosa be. Ibukurukayū osodop ip—xepxep. Jesus pa kadi o'subamupaya ip. Pūḡ ma Jesus pa'at kadi osunuy; wara'at iba'ūḡat kadi.

Oabik ip Jesus kay jeak am. Iwiwim o'e ip. ³⁹ Wara'acayū kapkam o'e ip korosa etako daḡ. Yaaruaru. Iwaywayway o'e ip.

⁴⁰ — “Deus eju kawēnwēnap'a oyamu'ūm—yaboḡat'a,” i juk ece — io'e jewaywaywayayū Jesus pe. — “Ebaḡūḡ kabiam wara'at'a kuka oyamuy,” i juk ece — io'e ip. — Ecewe daxijo juy — io'e ip. — Deus ipot ēn pima, ekop korosa ejuwi — io'e ip Jesus pe.

⁴¹ Paīyū kukukayū dak Jesus kay jewaywayway o'e ip. Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak ixe kay jewaywayway ip, Judeuyū kukukayū dak. Soat ip jewaywayway o'e ip.

⁴² — Teku wara'acayū daxijojo'uk osunuy — io'e ip. — Imēnpit jewedaxijo ba'ore cebe je'ūap puxim. Israel eipi kukukat ḡu du? Gaxīn ma korosa ejuwi kop puje, ocetabut oce'e cekay — io'e ip.

⁴³ — Deus kay itabut teku. Deus cekay bima, Deus o'taxijo juy ḡasū — io'e ip. — O'taxijo juy teku o'e buye, “Deus ipot ḡn,” i — io'e ip.

⁴⁴ Ibukurukayū dak imēn o'e Jesus pe—ceweju ibamupaya'ibiyū.

⁴⁵ Kaxi wuyase bima, kabiok o'e ibo kabia—Jesus e'ūap kabia. Soat taḡ o'e kabiok—Judeia eipi daḡ. Kaxicuḡ pima, katpuje bima dak. Ebaḡūḡ hora bun kabiok oeku.

⁴⁶ Katpuje ya'ōberen o'jewāwā Jesus.

— Eli, Eli, léma sabactani? — io'e.

“Deus, apēnpuye ēn opere?” iboap ekawēn iape. ⁴⁷ Iboceayū Jesus ekawēn o'ya'ījojo ip.

— Elias nomuwāwām teku — io'e ip, xipan ḡu ip o'jekūyjo buye.

⁴⁸ Iboceat o'jedau idibi bubuap munopapūn ām uva'abidim—tideiboḡ'ūmatim. Ixe dak idibi bubuap o'jomōḡ ip'abi be.

Gebuje o'yopmuyu Jesus pe imutitit am.

⁴⁹ — Mēnpuk — warara'acayū o'e. — Omuyku paxi Elias taxijo am — io'e ip.

⁵⁰ Waram o'jewāwā Jesus ya'ōberen. Oe'ū ḡebuje. Jekpiwan ma oe'ū. ⁵¹ (Oe'ū bima paḡo Deus eju kawēnwēnap'a be osunuy—yaboḡat'a be—uk'a exīntabi nomudipap epaḡo. Jekpiwan ma ixe paḡo o'jewek, Jesus e'ū buje. O'jewek kabi kadi wi ipi kay. Ipi o'jexixi ibo ka be. Wita'a o'je'aewekwek. Jesus oe'ū bima, o'je'aewekwek ip.

⁵²⁻⁵³ Jesus waram ḡuto itait puje, ce'ū'ūayū dopap o'tomudip'uk ip, ipi jexixixi buye. O'tomudip'uk ḡuyjom. Oe'ū'ūayū itait o'e waram—Deus kay itabucayū'ūm'ūm. O'jēm jedopap pewi.

O'ju ip Jerusalém ka kay—Deus xe xipacat ka kay.

Adeayū kay o'jebapuk ip—ce'ū osodopiyū.)

⁵⁴ Sorarayū kukukat o'jojojo, cewejuayū dak. Soat o'jebapukiap o'jojojo ip, Jesus oe'ū bima. Ipi jexixixim o'jojojo ip. Soat o'jojojo ip—Jesus kay jeakayū. Iparara jījā o'e ip.

— Icēmān — io'e ip. — Ite aḡokatkat'ūm Deus ipot osunuy — io'e ip.

⁵⁵ Aoyū dak o'jojojo ip wūy wi—Jesus nomuju tūbiyū—ibuywatwat tūbiyū. Cēm cēm pima Galiléia eipi bewi ibuywatwan ip o'e. Ade osodop

ip. ⁵⁶ Ixeyũ aoyũ parakpe ebapũg aoyũ osodop ip. Ibũrũ ma ip osodop: Maria Madalena, wara'at Maria dak, Zebedeu ipotpoyũ xi dak. Wara'at Maria Tiago xi osunuy, José xi dak.

⁵⁷⁻⁵⁸ Katpuje ma Arimatéia ka wat oajẽm Pilatos kay. José i ibutet osunuy—ade ibubutbecat—Jesus kay itabucat.

— Jesus'ũm jebit mukop pin oce — io'e Pilatos pe.

— Ha'a — io'e. — Ijebit cuy eḡukop — io'e.

⁵⁹ O'ju José korosa ka. Ijebit o'ḡukop korosa ejuwi. Jesus'ũm o'ḡukabekbek paḡõm—irucan—iisuan.

⁶⁰ O'tujowat ce'ũ'ũay'ũ dopap kay. Ixe'ũm o'jomõḡ witabikũy be—jemukũy muḡẽkũy be. Kuy o'sukũy muḡẽ je'ũap puxim.

Gebuje wita'a o'yamuypen witabikũy nomudip'am. Yaboḡat'a o'yamõḡ.

Gebuje José o'jenapõn. ⁶¹ Maria Madalena dak xik'i o'e witabikũy xe, wara'at Maria dak.

⁶² Kuyaje paĩyũ kukukayũ o'je'awero Pilatos wap Sábado bima. Fariseuyũ dak o'je'awero.

⁶³ — Kariwa! — io'e ip Pilatos pe. — Itait pima, Jesus cuk o'e: “Ebakpũḡ kabia bima, waram wetait oce. Ojebapuk ḡuto,” i — io'e ip. — Imẽn wuy muḡuy kukum xeku — i napa ma o'e ip.

Itabut'ũm ip. Tũybe napa ma e'em iãn o'e ip.

⁶⁴ — Imẽnpuye juy esukũywiwiat. Sorarayũ eḡuju juy ebapũḡ kabia topam ip, witabikũy wiwi am — io'e ip. — Imuju'ũm pima, Jesus kay itabucayũ jajẽm ip ixima daḡ ijebit pu am. Gebuje ip napa ma jĩjã je'e: “Jesus o'je'ada,” i. Xeku juk o'e: “Deus emunaẽ oce,” i — io'e ip Pilatos pe. — Koapat podi ma je'e ip napa jĩjã ma — io'e ip.

⁶⁵ — Ma — io'e. — Sorarayũ oḡuju eyweju ikũy wiwi am — io'e Fariseuyũ be.

— Hm hm — io'e ip. — Cum oceju.

⁶⁶ O'ju ip Jesus'ũm topap kay. Wita'a mudek bõrõbu o'subumupaya ip Pilatos a'õbi—ikũy nomudipap'a pidase. Sorarayũ o'jomõḡ ip. Ikũy wiwiayũ o'jomõḡ ip.

Aripit. O'jepit ip jeduk'a be—Fariseuyũ, paĩyũ kukukayũ dak.

28

¹ Domingo bima Maria Madalena o'ju, wara'at Maria dak. Jesus'ũm dopap kay oajẽm ip. Oajẽm kabia isum. ² (Kuy o'jebapuk Deus ekawẽn tojtõt'ukat kabi bewi. Jesus'ũm dopap pe o'jebapuk. Imẽnpuye ipi o'jexixi. Wita'a o'ya'uk Jesus'ũm dopap pewi. Oabik ibo yaboḡat'a jeje. ³ Osusuy isopsep ãn. Xiririkxirikiap puxim osunuy. Kabidiḡ buximat co'i iekabek. Irut cĩcã osunuy. ⁴ Sorarayũ iparara jĩjã o'e ip—topap wiwimayũ. Ce'ũ'ũayũ buxim ip o'e iparara. Jexixim ip Deus ekawẽn tojtõt'ukat puxixim.)

⁵ Oajẽm ip. Maria Madalena oajẽm, wara'at Maria dak. O'jekawẽn cebe ip. Deus ekawẽn tojtõt'ukat o'jekawẽn.

— Eypararam ḡu juy epesop. Epeyepere. Wetaybit Jesus'ũm kudadam eyju iam—ibamupaya'ibit kudadam iam.

⁶ — Ijoce ḡu bit xeku. Itait waram ḡuto xeku apẽn cuk o'e iap taḡ — io'e. — Epesot. Epejojo Jesus'ũm topap — io'e.

⁷ — Ijo buje, dao ma epeju juy Jesus eju etaybitbit topibiyũ kay — io'e aoyũ be. — I juy epe'e cebe ip: “Jesus waram ḡuto o'jetait. Cum eywap

Galiléia eipi be. Iboce ixé juy epejojo,” i. Wekawên kay gebum cuy eyju — io'e cebe ip—Deus ekawên tojtjt'ukat o'e.

— Hm hm — io'e ip.

⁸ Dao ma o'ju ip witabikũy bewi. O'ju Jesus eju imutaybitbit topibiyũ kay. Iparara o'e ip. Imênpit icokcok cîcã o'e ip. O'jedau ip, imukũyjo am. ⁹ Daudaum pima ip, Jesus aoyũ o'tobede.

— Wuykabia — io'e.

O'jêga'ecôgcôg ip Jesus wap. O'suibu ip, ibuyxim ikuk am.

¹⁰ — Eypararam gu juy — io'e cebe ip. — Okitpitpiyũ be epeyekawên cuy: “Epeju juy Galiléia eipi kay, ijo am,” i — io'e aoyũ be.

¹¹ Cucum o'e ip imuwên âm cebe ip.

Sorarayũ dak o'ju ip Judeuyũ epaiyũ kukukayũ kay. Pũg o'ju—iwiwim topibiyũ'in. O'ju ip Jerusalém ka be. Soat o'guwên ip paĩyũ kukukayũ be o'jebapukiap.

¹² Gebuje paĩyũ kukukayũ o'je'awero ip—Judeuyũ kukukayũ dak. Jesus awêg o'yawêgmuwên ip.

Gebuje dinheiro o'gũm ip sorarayũ be—Jesus'ũm topap wiwim topibiyũ be.

¹³ — I juy epe'e Jesus awêg tobuxik pinayũ be: “Jesus'ũm o'tujowat ip ixima be ma. Jesus eju jekukuk topibiyũ o'tujowat ip. Ocexet pima, o'tujowat ip,” i juy epe'e — io'e ip sorarayũ be.

¹⁴ — Ipi kukukat iboap co buje, ocejekawên ceweju. “Ocecokcok cekapikap kay—sorarayũ ekapikap kay,” ioce'e cebe. Imên itakoma gu je'e eykay — io'e ip—paĩyũ kukukayũ o'e sorarayũ be.

¹⁵ — Ha'a — io'e ip. — Oceju dak imên Jesus awêg oceyawêgmuwên. Dinheiro o'jat ip paĩyũ kukukayũ xewi, o'gũm puye. Apên paĩyũ kukukayũ o'e iap tag o'e ip. Imênpit iboap ekawên napaat acã o'e.

Imêneju ibo awêg te'e ma o'yawêgmuypôgpôg soat Judeuyũ dag. Gasũ dak o'yawêgmuypôgpôg ip—ibo awêg.

¹⁶ Galiléia eipi be onze beayũ o'ju ip. Jesus o'e iap tag o'ju ip. Oajêm ip co'a kay, Jesus dobede am.

¹⁷ Iboce Jesus o'jojojo ip. O'jêga'ecôgcôg ip o'e, ibuyxin ikuk am. Pũgpũg pit o'jetabiebarêm.

¹⁸ Oajêm Jesus ixeyũ têg ma.

— Wa'ôbi soat cucum ip—soat ipi juacayũ, soat kabi beayũ dak — io'e Jesus cebe ip—jejojoayũ be.

¹⁹ — Epeju juy soat kay—soat ipi juayũ kay — io'e cebe ip. — Imutaybit am ip, epeju juy. Wawêg cuy epeyekũyjo imutaybitbin ip. Imubatisasan ip epeju juy wa'ôbi, webay a'ôbi dak, Ibiôgbuk Xipacat a'ôbi dak—Deus biôgbuk a'ôbi — io'e.

²⁰ — Soat cuk adi oce eywebe iap cuy epe'e soat pe—ipi juacayũ be — io'e Jesus onze beayũ be. — Okay soat ip imukũyjobit am, wawêg epe'e — i dak o'e cebe ip. — Ipi opop pima, oju gu eywebewi. Soat em ogy eyxe. Eyxe ogy iap kay gebum cuy epesop — io'e Jesus.

— Xipat — io'e ip Jesus pe. — Ên ma ejekuku oceweju soat em — io'e ip.

Ibũrũ ma

JESUS CRISTO MUWĒĠAPTUP—MARCOS EMUDUPMUBARARAKTUP

João Batista wara'acat awĕwĕap ekawĕn

¹ Ijoptup pe ibararak opop Jesus Cristo ekawĕn—kawĕn idipat ekawĕn—Deus ipot ekawĕn. ² Ixe o'jebapuk ijodi apĕn Deus ekawĕn muwĕnuwĕn'ukat emudupmubararaktup ekawĕn taġ—Isaías emudupmubararaktup ekawĕn taġ.

Deus o'e: wemumuju oġuju ewap emubapuk am ewebeam, i. ³ Ixe wemumuju jewāwāwām uk'a'ūmat pe: E juy epesuemudim wuykukukat kap am, i'e'em. Epesuemucūġcūġ cuy ixe em, i'e'em.

⁴ Ibo ekawĕn taġ João Batista o'jebapuk uk'a'ūmat pe. O'jebapuk ijodiat mubatisaan, Deus ekawĕn muwĕnuwĕn tak.

— Ikĕrĕat mujurūġrūġap cuy epeyepere — io'e ijodiat pe. — Epeyewemubatisaan cuy “Ikĕrĕat o'ġujurluġ ġu ġasū bit” i'e am soat pe. Imĕn ey'e buje, Deus ikĕrĕat ju'uk eywebewi — io'e.

⁵ Ade ma o'ju João kay cekawĕn co am. Judéia eipi beayū o'ju, Jerusalém ka beayū dak.

— Ikĕrĕat cuk adi oġujurūġrūġ — io'e ip. — Gasū bit cuy oġujurūġ ġu — io'e ip.

Imĕnpuye ip o'ġubatisaan Jordāodi be. ⁶ Ixe João doti camelodap muġĕġĕ. Yukpumūnpu kuġ oeku ixee muġĕġĕ. Arobidadek puximat o'o'uk osunuy. Eit kogūfpi daġat o'o'uk tak osunuy João. ⁷ Imĕn o'e ijodiatat pe:

— Wara'at omuyku onomukadi. Ixe ġu itaybitbit cīcā obode ma. Owebe bit suiuk'uk pa'ore ka'ūma ma ōn puye — io'e. ⁸ — Idibi be ōn eymubatisaan. Ixe bit Ibiōġbuk xipacat ġuōm eywebe eykukan — io'e.

⁹ Jesus oajĕm João kay. Nazaré ka bewi o'jĕm—Galiléia eipi beatka bewi, ika'ītcatka bewi. Oajĕm João kay jemubatisaan am. João Jesus o'ġubatisaan Jordāodi be. ¹⁰ Idibi daġwi jeu isum kabi ikoce o'jojojo. Deus biōġbuk o'jojojo. Pukaso buxim o'kop jekay. ¹¹ Deus o'jekawĕn kabi kadiwi.

— Okpot ĕn—oxe ikukpin cīcāat! — io'e. — Ocokcok cīcā ekay — io'e Jesus pe.

¹² Gebuje Deus biōġbuk Jesus o'ġuju uk'a'ūmat kay. ¹³ Quarenta kabia bun oeku iboce. Satanás te'e ma ikĕrĕat o'ġujurūġat cebe. Puca dak oeku iboce—ika'uayū. Deus ekawĕn tojtjt'ukayū bit oajĕm Jesus buywan. Ibuywatwan ip osodop.

¹⁴ Daomūnmūnap'a be ip João muōm puje, Jesus Deus ekawĕn muwĕnuwĕn o'e. Galiléia eipi daġ oeku imuwĕnuwĕn. Kawĕn idipat muwĕnuwĕn oeku soat kaka daġ.

¹⁵ — Gaxīn ma Deus soat ijodiatat kukukan je'e — io'e. — Ixe be soat kukukat iap ehora oajĕm. Imĕnpuye ikĕrĕat mujurūġrūġap cuy epeyepere! Eyetabun cuy kawĕn idipat kaywuydaxijojoap ekawĕn kay — io'e.

¹⁶ Gebuje Jesus xepxep axima bubu'ukayū o'jojojo. Galiléiadi wābu daġ cūġcūġ pima ip o'jojojo iodi wābu daġ. Simāo o'jojojo, André dak. André Simāo kitpit osunuy. Axima bubum ip osodop ūrūm. ¹⁷ Jesus o'e cebe ip:

— Epesot cuy oweju — io'e. — Axima bubu'ukayūm cuk adi epesop. Gasū bit kawēn idipat epeḡuwēnuwēn ijodiat pe imutabun ip okay — io'e.

¹⁸ Imēnpuye ip dao ma jēḡrū o'suiwat axima bubuap. Jesus eju ix o'ju.

¹⁹ Bosusu o'ju ḡebuḡe Jesus. Xepxep o'jojojo—Tiago, João dak. João Tiago kitpit osunuy. Zebedeu ipotpoyū osodop ip. Jekobe be ip osodop axima bubuap muwaketken axima bu ojuy. ²⁰ Ijo isum ma Jesus o'tomuwā ip.

— Epesop cuy oweju — io'e.

Jebay o'suiwat ip. Ceweju ip kapikpik'ukayū dak o'suiwat ip jebay xe kobe be. Jesus eju ip o'ju soat em jeku am ceweju.

²¹ Jesus o'ju Cafarnaum ka kay ebadipdipayū eju—jeweju etaybitbinayū eju.

Jebodoydoyap kabia bima oōm ip Judeuyū e'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Iḡo'a beayū o'ḡutaybinbin.

²²— Idim cīcā teku wuymutaybitbin! — io'e ip. — Moisés ekawēn wuymutaybitbin'ukayū buxim ḡu ite wuymutaybitbin. Wuyeajoyū'ūm'ūm a'ōbi wuymutaybitbin ixeyū ma. Jesus pit ja'ōbi ma wuymutaybitbin — io'e ip jewewebe.

²³ Gebuḡe aḡokatkat oōm iḡo'a be ibiōḡbuk kērēat kukat. Ibiōḡbuk kērēat cebe osunuy. O'jewāwā ya'ōberen Jesus kay.

²⁴ — Jesus, Nazaréka bewiat, apēn ēn em ocewebe? — io'e. — Ocemuy'ūm tu ejot? — io'e. — Wetaybit abu ēn iam. Ēn Deus emumudot. Ikērēat kuḡ ḡu ēn—soat taḡ eisu — io'e.

²⁵ Imēnpit Jesus ibiōḡbuk kērēat o'ḡukorēm.

— Ecemūḡ cuy! — io'e. — Ejēm cuy cebewi! — Jesus o'e.

²⁶ Gebuḡe ibiōḡbuk kērēat aḡokatkat o'ḡukutukutu jījā. O'jewāwāwā ya'ōberen. O'jēm cebewi. ²⁷ Imēnpuye o'jojojo'iyū o'jewetakaka jījā ip.

— Ajo sute? — io'e ip. — Ya'ōbuyxiat teku! — io'e ip. Ibiōḡbuk kērēat kūyjobit ixē a'ō kay. Ixē itaybit ibiōḡbuk kērēat mujēm ām wuyjuyū jebit pewi! — io'e ip. — Kawēn iisuan tu ite wuymutaybitbin? — io'e ip jewewebe.

²⁸ Imēneju soat Galiléia eipi daḡayū Jesus awēḡ o'yawēḡcoco ip.

²⁹ Gebuḡe Jesus o'jēm iḡo'a bewi. O'ju Simāo duk'a kay, André duk'a kay. Pūḡ'a uk'a iwat osodop ip—Simāo, André dak. O'ju Tiago eju, João eju dak. ³⁰ Simāo daxijo ipa'i jījā opop.

— Simāo daxijo ipa'i jījā — io'e ip Jesus pe.

³¹ Jesus o'ju cekay. O'subaixik. O'ḡu'aḡobucēḡ. Ipa'iat oi'ūm ḡebuḡe bit. Xīpat o'e. Ipa'i topibit ixan o'ḡūm cebe ip—Jesusyū be.

³² Katpuḡe ade iwātaxipiayū o'tujowat Jesus kay ibo ka watwat. Axik kukukayū dak o'tujowat cekay. ³³ Soat aḡoka watwat o'je'awero ip uk'a esūntabi be.

³⁴ Gebuḡe Jesus o'ḡu'ada'ada ip iwātaxipiayū. Kiiih. Ade osodop ip iwātaxipiayū. Soat iwarururu osodop iwātaxipi ceḡe ip. Ade axik o'ḡujēmjēm cebewi ip. Itaybit axik osodop ip Jesus Deus emunaē iam. Jesus pit ixeyū be o'ḡuwēnat ḡu.

— Abu ōn iam cuy epeḡukūyjo ḡu ip — io'e cebe ip.

³⁵ Gebuḡe Jesus o'kop kuyḡu. Kaxi jēm awap o'kop. O'jēm uk'a bewi. O'ju uk'a'umat kay. Iboce o'jekawēn Deus eju.

³⁶ Gebuḡe Simāo o'jēm uk'a bewi. O'ju Jesus kudadam, cewejuayū dak. O'tobuxik ip.

37 — Soat ijoceayũ ekudadam! — io'e ip cebe.

38 — Ijoce ġu oġuy — io'e Jesus pit. — Ga'a juy wara'at ka watwat kay — io'e. — Kawẽn idipat muwẽn pin òn wara'at ka watwat pe. Ixeyũ be dak ojut imuwẽn àm — Jesus o'e cebe ip.

39 Ibocewi soat kaka daġ oekuku ip Jesusyũ—Galilía eipi daġ. Deus ekawẽn muwẽnuwẽn oekuku ip Judeuyũ e'aweroroap'a be—Deus eju kawẽnwẽnap'a be. Axik mujẽmujẽm oekuku ip ibo eipi watwat pawi.

40 Aġokatkat oajẽm Jesus kay ierepat. O'jẽġ'aecõġcõġ cewap Jesus ya'õbuyxiat puye.

— Omu'ada pin pima, iba'ore ġu ewebe — io'e Jesus pe.

41 Gebuje Jesus itabotaidabotbot o'e ierepat kay. O'jebaepacũġ cekay. O'ġucay.

— Emu'ada pin òn — io'e. — Kuy òn emu'ada — io'e.

42 Ierep tũbit o'je'ada ġebuje bit. Xipat o'e.

43 — Eduk'a kay juy eceptit — io'e Jesus ya'õpuruġ cebe. 44 — E'adaap cuy eġuwẽn ġu warara'acat pe — io'e. — Paĩ kay juy eju — io'e. — Ecewemubapuk cebe — io'e. — Xepxem cuy pukaso eġũm paĩ be Moisés ekawẽn taġ. Imẽn ece'e soat ijoceayũ itaybit am Jesus ierepat o'ġu'ada iam. Èn pit eġuwẽn ġu e'adaap. Paĩ ma juy ġuwẽn e'adaap — io'e ierep topibit pe.

45 Imẽnpit ierep tũbit kũyjobit'ũm osunuy. Jesus a'õ kay ġu osunuy. O'jẽm Jesus xewi. Je'adaap o'ġuwẽnuwẽn soat pe jebureyũ be. Imẽnpuye soat kaka daġ o'yawẽġcu ce'adaap awẽġ. Imẽnpuye Jesus pe ibapuġ ceku ba'ore o'e ikaboġatka be. Uk'a'ũmat taġ acã oeku. Ade ma'ġu o'ju ip cekay soat kaka daġwi je'adaap ojuy.

2

1 Xepxep kabia kap puje, Jesus o'jepit Cafarnaum ka kay.

— Jesus jeduk'a be omuy — io'e ibo ka beayũ jewewebe.

2 Imẽnpuye adeayũ o'je'awero ip Jesus duk'a etakobe. Ka'ũmġu topap o'e warara'acat pe iõm àm uk'a be. Ade osodop ip uk'a be, uk'a esũġtabi xe dak. Jesus Deus ekawẽn ixeyũ mukũyjojom o'e.

3 Gebuje ebadipdip aġokatkayũ oajẽm Jesus kay. Jebure dujuajẽm ojuy ip—ijebit e'uat. 4 Imẽnpit tjuajẽm pa'ore o'e ip Jesus kay ade jĩjã Jesus akokorenen ip puye. Imẽnpuye ebadipdipayũ o'jeu uk'a abi jeje. Uk'a ip o'yabimutok Jesus ase. Ijebit e'uat o'ġukop ip ixexecap pe. O'ġukop ip Jesus wap.

5 — Teyũku itabut okay — io'e Jesus jewebe ma.

Gebuje Jesus o'jekawẽn ijebit e'uat pe.

— Tapu, ikẽrãt kuy oju'uk ewebewi — io'e.

6 Pũġpũġ Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ kaxikxik'i osodop ip i'go'a be. Jawaġuydadam osodop ip.

7 — Teku napa ma e'em! — io'e ip jewewebe. — “Deus co'i òn,” i napa ma teku e'em — io'e ip. — Abu-be ikẽrãt uk put wuywebewi—Deus pe acã — io'e ip jewewebe.

8 Jesus itaybit o'e apẽn jewaġuydadam ip o'e iam.

— Apẽnpuye dak eyju imẽn jewaġuydadam? — io'e. 9 — “Ikẽrãt oju'uk ewebewi,” i kuy oce cebe — io'e. — Imẽnpit eyetabut ġu ikẽrãt'uk put owebe iap kay — io'e. — “E'ây,” i oce ibima, “Ecexiġxiġ,” i dak, “Exexecap cuy etujuxe eduk'a be,” i dak, eyetabut ġu kuka epe'e okay — io'e. 10 —

Soat waḡo ðn — io'e. — Wa'ðbi teku oḡu'ada. Imu'adaap co buje, “Ja'ðbi ma teku o'ḡu'ada,” i epe'e — io'e cebe ip.

¹¹ Gebuje Jesus o'jekawën ijebit e'üat pe.

— E'äy — io'e cebe. — Exexecap cuy ejat — io'e. — Eju juy eduk'a be — io'e Jesus cebe.

¹² Gebuje ijebit e'ü topibit o'äy. Jexexecap o'jat. O'jëm soat etabun. Imëneju soat itabëḡbëḡ o'e ip ijojom.

— Ajojojo ḡu buk imëḡat — io'e ip jewewebe — Ka'ümḡu xipacat Deus co'iat — io'e ip.

¹³ Jesus waram o'jëm. O'ju iodi kay—Galiléiadi kay. Adeayü o'ju ikudadam. O'tobuxik ip. Ixeyü mutaybitbin o'e.

¹⁴ Kapkam pima Jesus Levi o'jojojo. Levi Alfeu ipot osunuy. Iecuḡap edinheiro bubu'ukat osunuy. Xik'i osunuy dinheiro bubuap'a be.

— Ejot. Oweju ejeku — Jesus o'e cebe.

Levi o'jëm dinheiro bubuap'a bewi. O'ju Jesus eju.

¹⁵ Gebuje Jesus o'ju Levi duk'a kay. O'jekõn ceweju. Ade iecuḡap edinheiro bubu'ukayü awerom osodop ip iḡo'a be. Jekõnkõn ip o'e Jesus eju, ceweju etaybitbinayü eju dak, ade ikërëat muḡëḡë'ukayü dak. Ade jïjã osodop ip Jesus eju jekuku'ukayü. ¹⁶ Püḡpüḡ Fariseuyü'in ixeyü o'jojojo—Moisés ekawën imutaybitbin'ukayü. Ikërëan e'e'ukayü eju Jesus jekõnkõn o'e iap o'jojojo ip—iecuḡap edinheiro bubu'ukayü eju iap tak.

— Apënpuye ekariwa jekõnkõn ikërëat muḡëḡë'ukayü eju, iecuḡap edinheiro bubu'ukayü eju dak? — io'e ip Jesus eju etaybitbinayü be. Imën xipat ḡu — io'e ip.

¹⁷ Iboap co buje, Jesus o'jekawën ceweju ip.

— Iwätaxipi'ümayü bit wuyanüḡtata'ukat kay je'ju ḡu—iwätaxipipiayü acã — io'e. — Imënpuxim ðn tak jewexe xipacayü nomuwã äm ḡu ojot—xipat'ümayü nomuwã äm acã. Ikërëat uk am ixeyü bewi ojot — io'e.

¹⁸ Koap pima João Batista eju etaybitbinayü jekpiwan ma jewemur-eren ip osodop Deus eju kawën äm, Fariseuyü dak. Imënpuye ade o'ju Jesus kay.

— João eju etaybitbinayü jekpiwan ma jewemureren Deus eju kawën äm, Fariseuyü eju etaybitbinayü dak — io'e ip. — Eweju etaybitbinayü bit jekõnkõn. Apënpuye dak? — io'e ip cebe.

¹⁹ Gebuje Jesus o'jekawën ceweju ip.

— Oweju etaybitbinayü jekõnkõn, ðn ceweju ip puye — io'e. — Tomuwã'ibiyü cucum pima jewebumünap epeta kay, jekõnkõn cïcã ip. Iwadip cexe ip pima, jekõnkõn cïcã ip — io'e. ²⁰ — Guyjom pit iwadip ju'uk ip ceparakpewi — io'e. — I'uk puje, jekõn ḡu ip — io'e. — Imënpuxim, ðn ixeyü eju'üm pima, oweju etaybitbinayü jekpiwan ma jewemuren ip Deus eju jekawën äm — io'e. ²¹ — Paḡo iisuat ajoinüm ḡu toti iorokat eju—iwekwekat eju imuwaket am — io'e Jesus. — Paḡo iisuat inüm puje paḡo iorokat eju, biḡ ma kuka o'jewekwek. Iwekat biḡ ma kuka o'e yoboḡ — Jesus o'e ma'ḡuto. ²² — Uva'abidi tiisuati atimuõm ḡu ixee muḡëḡë'a be—timün'a be—yaokokat'a be — io'e. — Yaokokat'a be tiisuati muõm puje, kuka o'jeapaw. Uva'abidi kuka o'jediepu. Uva'abidi mün'a dak kuka o'jeaewenõmnõm. Imënpuye tiisuati atimuõm timün'a be yaisuat'a be — io'e Jesus.

Iboam e'em pima, “Wekawēn paḡo iisuat puxim, uva'abidi tiisuati buxim tak” i'e ojuy osunuy.

²³ Gebuje Jesus kapkam o'e trigodip taḡ Sábado kabia be—jebodoydoyap kabia be. Kapkam o'e jewēju etaybitbinayū eju. Kapkam pima ceweju etaybitbinayū o'tadot'uk, jere buye. ²⁴ Imēnpuye Fariseuyū o'jekawēn Jesus eju.

— Ak'i juy ece! — io'e ip. — Eweju etaybitbinayū kapikpiḡ Sábado kabia be! Trigo dadot uk'uḡ ip! — io'e ip. — Cūḡ ḡu e'em ip! — io'e ip. — Imēn e'em Moisés ekawēntup: jebodoydoyap kabia be juy epeyekapik ḡu, i — io'e ip.

²⁵ Gebuje Jesus o'jede Fariseuyū be.

— Epetupcoco ḡu du apēn Davi o'e'e iaptup—Deus ekawēntup? — io'e cebe ip. — Ire bima, Davi oōm Deus eju kawēnwēnap'a be jebureyū eju. ²⁶ Ixe kabia be Abiatar paīyū kukukat osunuy. Pāo'a o'ya'o Daviyū—iḡo beat'a—Deus etabixe o'yamōḡ ipi iat'a. Moisés ekawēntup e'em: Deus etabixeat'a ya'opi, i — io'e. — Paīyū be acā ya'opi ḡu — i'e'em Deus ekawēntup — io'e. — Imēnpit Davi o'ya'o, paī ḡu maḡu. O'yaūm jebureyū be dak — io'e. — Deus pit “Ekērē oxe,” io'e ḡu cebe ya'o buje. Apēnpuye dak eyju e'em owebe “Eweju etaybitbin'ukayū cūḡ ḡu e'em,” i? — io'e Jesus. ²⁷ — Te'e ḡu Deus o'e: Pūḡ kabia be juy epeyekapik ḡu, i. Imēn ixe o'e ijodiat ebodoy am — io'e. ²⁸ — Soat waḡo ōn. “Epeyekapik cuy,” i ōn e'em pima Sábado kabia be dak, cedaḡ kuka o'e Deus xe — Jesus o'e.

3

¹ Sábado kabia be Jesus oōm maḡuto Judeuyū e'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Iḡo'a be aḡokatkat osunuy. Pūḡbūnū'a o'subūnū'anūy ibūnū'akērē. ² Fariseuyū o'jeak cīcā Jesus kay Jesus ibūnū'a kērēat ḡu'ada paxi jebodoydoyap kabia be iap com. Jesus muymuy ojuy ip. “Moisés ekawēn taḡ ḡu ēn jekukum” i'e ojuy ip Jesus pe. “Jesus kapikpiḡ jebodoydoyap kabia be—Sábado kabia be” i'e ojuy ip Jesus muymuy am.

³ — Ejot cuy ijoce — Jesus o'e ibūnū'a kērēat pe.

⁴ Jesus o'jekawēn Fariseuyū eju ḡebuje bit.

— Wuyeaypapayū'ūm'ūm xe cedaḡ tu osunuy wuywebe xipacat muḡē ām jebodoydoyap kabia be? — io'e cebe ip. — Cūḡ ḡu xe'e wuywebe ikērēat muḡē ām? Cedaḡ tu warara'acat aoka am? Cedaḡ ḡu xe'e warara'acat daxijo am Sábado kabia be? — io'e. Mūḡ. O'jemūḡ ip. Cede ba'ore ip o'e.

⁵ Gebuje Jesus o'jeak cekay ip. Itakoma o'e cekay ip, Fariseuyū itabotaidabotbot'ūm ibūnū'a kērēat kay buye. Iguycūḡ tak o'e ibu'u ip jemutaybin jekawēn puye.

— Paya'i ece ebu! — io'e ibūnū'a kērēat pe.

Gebuje o'jewebumupaya. Ibūnū'adip o'e. ⁶ Imēnpuye Fariseuyū o'jēm yabewi. O'jewede ip Jesus xewi. O'je'awero ip Herodes ebek-itkit eju—Judeuyū kukukat ebekitkit eju. O'jewawē ip Jesus aoka am kapikpiḡ Sábado kabia be buye.

Jesus o'ju iodi wābu be jewēju etaybitbin'ukayū eju—Galilíadi wābu be.

⁷ Gebuje ade o'ju ip Jesus kay. Soat ka daḡwi o'ju ip: Galilía eipi daḡwi, Judéia eipi daḡwi dak, ⁸ Jerusalém ka bewi dak, Iduméia eipi daḡwi dak, Jordāodi wīnābu wi dak, Tiro ka tēḡatka bewi dak, Sidom ka tēḡatka bewi

dak. Jesus idipat o'guḡē iam o'jekūyjo ip. Imēnpuye ade jījā ma o'ju ip cekay. Kiiih. ⁹ Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbin'ukayū eju.

— Kobe epeḡudim owebeam adeayū be omukuḡap puxim — io'e cebe ip.

¹⁰ Kuy bima Jesus ade ma o'ḡu'ada'ada. Imēnpuye soat iwātaxipipiyū ajēm ojuy ip osodop imucay ojuy.

— Omu'ada paxi ixe? — io'e ip jewebe ma.

¹¹ Jesus dobuxik puje ip ibiōḡbuk kērēayū kukukayū o'jēḡ'aecōḡcōḡ cewap “Teku ya'ōbuyxiat,” i'e'em jewebe ma buye. O'jewāwā ip ya'ōberen:

— Ēn Deus ipot — io'e ip.

¹² — Epeḡuwēn ḡu juy warara'acat pe: “Teku Deus ipot” i — Jesus pit o'e ya'ōpuruḡ cebe ip.

¹³ Gebuje Jesus o'jeu co'a daḡ. Jemukaypinayū o'taē jewēju jeku am. Oajēm ip cexe. ¹⁴ 12 beayū o'taē.

— Soat em cuy epeku oweju — io'e cebe ip. — Deus wuydaxijojom iap ekawēn cuy epeḡuwēnuwēn soat ka daḡ — io'e cebe ip. ¹⁵ — Wa'ōbacaap oḡūm eywebe ibiōḡbuk kērēat mujēm ām ikukukayū bewi — io'e.

¹⁶ Ibūrū ma ibutet osodop ip—taē'ibiyū butet: Simāo, i, Tiago i, João i 17-19 André i, Filipe i, Bartolomeu i, Mateus i, Tomé i, wara'at Tiago i, Tadeu i, Simāo i, Judas iscarיותes i. Ibūrū ma ibutet ip. Jesus wara'at o'subutetmōḡ Simāo buten. Wara'at ibutet Pedro i osunuy. João Tiago kitpit osunuy. Jesus wara'at o'subutetmōḡ João buten—Tiago buten tak. Boanerges i wara'at ibutet ip osunuy. Boanerges ibaca ip xiririkiap puxim iape. Zebedeu ipotpoyū ip osodop xepxep. Wara'at Tiago Alfeu ipot osunuy. Simāo jeipi kay jījāat osunuy. Judas Iscarיותes ḡuyjom Jesus o'ḡūm cekay itakomaayū be yaoka am. Ibūrū ma osodop ip 12 beayū—Jesus emumujuyū. ²⁰ Ibocewi Jesus o'ju jebure duk'a be.

Ade ma'ḡuto oajēm ip Jesus kay. Cekōn pa'ore o'e cebuxim ip, ceweju etaybitbinayū dak. ²¹ Ibadipyū iboam jekūyjo buje, o'ju ip Jesus dujupit ojuy jeduk'a be. Tūybe Jesus yakpidapin iān o'e ip jekōnkōn'ūm puye.

²² Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū oajēm cekay—Jerusalém ka bewiayū. Jesus ip o'jomuymuy adeayū be.

— Jesus jekukum ibiōḡbuk kērēayū kukukat a'ōbi—Belzebu a'ōbi—Satanás a'ōbi — i napa ma o'e ip Jesus muymuy. — Ixe ja'ōbacaap ūmūm Jesus pe ibiōḡbuk kērēat mujēm ām adeayū bewi — io'e ip napa ma.

²³ Imēnpuye Jesus jemuymuy ojuyayū o'tomuwā jewekay—Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū. O'jekawēn ceweju ip. “Napa ma eyju e'em” i'e ojuy. Wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn cebe ip.

— Satanás a'ōbi ḡu ōn imujēmujēm — io'e. — Satanás owebe ibiōḡbuk kērēat mujēmujēmān pima, jebekitkit kuka juk ixe o'ḡujēm! Imēnpit Satanás a'ōbi ḡu ōn imujēmujēm — io'e. ²⁴ — Pūḡ ka kukat jebekitkit mujēm puje, abu kuka o'e ya'ō kay? Ka'ūma ma! — io'e. ²⁵ — Pūḡti watwat kukat jebekitkit mujēm puje, abu kuka o'e ya'ō kay? Ka'ūma ma! — io'e. ²⁶ — Imēnpuxim Satanás jebekitkit mujēm puje, abu kuka o'e ya'ō kay? Ka'ūma ma! Imēneju Satanás ja'ōbacaap ūmūm ḡu owebe ibiōḡbuk kērēat mujēm ām—jebekitkit mujēm ām — io'e Jesus. ²⁷ — Wuyōm pa'ore wuykay isapka'oreat tuk'a be ibubut pu am. Imukiriḡ acā koam — io'e. — Imukirikir puje bit, wuyōm put soat pu am—uk'a beat pu am — io'e. —

Imēnpuxim Satanás a'ōbacaap mu'ūm'ūm pima, iba'ore kuka o'e wuywebe Satanás ebekitkit a'ōbacaap mu'ūm ām — io'e Jesus.

28 — Icēmān ōn e'em eywebe — io'e Jesus. — Wuywebe ikērēat muḡē buje, Deus iboap ju'uk wuywebewi—ikērēat ju'uk — io'e. — Wuywebe Deus muymuy buje dak, Deus iboap ju'uk wuywebewi—ikērēat ju'uk — io'e. 29 — Wuywebe Deus biōḡbuk muymuy buje bit, Deus iboap ju'uk ḡu wuywebewi. Iboap i'uk pa'ore Deus pe. Iboap kuḡ acesop soat em—ikērēat kuḡ, ibiōḡbuk muymuyap kuḡ — Jesus o'e.

30 — Ēn ibiōḡbuk kērēat a'ōbi jekukum — i juk o'e ip Jesus pe. Imēnpuye Jesus imēn o'ya'ōbu ip imukūyjojom ip.

31 Ixi o'ju Jesus kay, ikitpitpit tak. Akiju osodop ip.

— Jesus etomuwā — io'e ip kakijuayū be. — Ceweju ocekawēn pin — io'e ip.

Kaxikxik'i osodop ip Jesus akokoreren akijuacat.

32 — Exi akiju omuy, ekitpitpit tak — io'e ip Jesus pe. — Eweju cekawēn pin ip — io'e ip cebe.

33 — Icēmān iḡo oxiat. Boyūku okitpitpicat — io'e Jesus.

34 Jesus o'jeak jexeayū kay. O'jekawēn ceweju ip.

— Warara'acayū bit oxi jo'i oxe, okitpitpit co'i dak — io'e. 35 — Deus bikuyap taḡ jekuku'ukayū okitpitpit co'i oxe, oīxīt co'i dak ip, oxi jo'i dak ip — io'e.

4

1 Jesus waram adeayū o'ḡutaybin iodi wābu be. Ade jījā o'je'awero ip cece. Imēnpuye Jesus oōm kobe be. Oabik kobe bitakobu jeje iwābu tēḡ. Adeayū bit kapurūḡ pe osodop ip ya'ījojom. 2 Wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn Jesus. Ade o'ḡutaybin ip.

3 — Eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop wa'ō kay — io'e cebe ip. — Aḡokatkat o'ju jekat pe jekadai damuduudu am. 4 Tamududum pima xepxepa o'ta'at ipi ju e bitako daḡ — io'e.

— Wasūyū oajēm. O'ta'o'o ip taduduata—cekadaida—e bitako daḡata — io'e Jesus.

5 — Ibocewi wara'ata o'ta'at karatūḡ'a paraktaḡ. Ade ḡu ka'wi o'e iboce. Ierūn ma o'e ka'wi. Dao ma o'tanōkap ka'wi ierūn puye — io'e. 6 — Imēnpit kaxiepi bima kaxie kadai o'ḡukaraw. O'ḡuy'ū. Oe'ū tābujū ba'ore buye — io'e.

7 — Wara'ata o'ta'at widaoho parakpe. Yaypan pima widaoho kadai o'ḡu'ūm. Oe'ū. O'jewa'ada ḡu — io'e.

8 — Wara'ata bit o'ta'at katō be. O'tanōkap. Xipan o'yaypan. Ta'ade o'e. Pūḡpūḡ kadai be ta'adesū o'e—30 be o'e ta—katō peat. Wara'at kadai be ta'ade o'e—60 be o'e ta. Wara'at kadai be ta'ade jījā o'e—100 be o'e ta — io'e. Jesus imēn wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn.

9 — Wekawēn eyetaybit pin pima, eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop wa'ō kay — io'e.

10 Adeayū epit puje, pūḡpūḡ o'ya'ījojo'iyū oajēm Jesus kay. 12 beayū eju oajēm ip.

— Iba'arēm ekawēn ocexe — io'e ip cebe. — Apēn ocemutaybin ojuy eguy kadaida mududuap ekawēn muwēnuwēn? — io'e ip.

11 — Kawēn ibapukan ōn eymutaybitbin — io'e. — Ibaḡuḡ ma apēn Deus soat ipi daḡayū kukukan je'e iap muwēnuwēn ōn eywebe — io'e. — Kuy bima iboam o'ḡutaybin ḡu. Warara'acayū mutaybitbin pit ōn

iba'arēmān, wa'ō kaykūy ip puye — io'e. ¹² — Iba'arēmān ōn ixeyū mutaybitbin. Ya'ījom ip. Imēnpit itaybit ġu ip. Jekūyjom ip. Imēnpit wekawēn pa'arēm cexe ip. Itaybit pima bit kuka juk iġucūġ o'e ip ikērēat kuġ puye. Ikērēat tak kuka juk o'jepere ip. Ikērēat epere buje ip kuka juk Deus ikērēat o'ju'uk ixeyū bewi — io'e. ¹³ — Kadai damuduuduap ekawēn iba'arēm eyxe. Apēntak eyetaybit epe'e owebe wara'at muwēn puje wuymutaybitbinap ekawēn muwēn puje? Wara'at muwēn puje dak, wekawēn pa'arēm je'e eyxe — io'e.

¹⁴ — Apēġape ibo wekawēn iam ōn jeymutaybin. Kadaida mududuuduap Deus ekawēn muwēnuwēnap puxim — io'e. ¹⁵ — Deus ekawēn coco'ukayū kadaida buxim — io'e. — Pūġpūġ cekawēn coco'ukayū e bitako daġata buxim — io'e. — Deus ekawēn co isu, Satanás ajēmjēm cekay ip — io'e. — Yaġuyba'ūm'ūm ip cekawēn kay—Deus ekawēn kay — io'e.

¹⁶ — Warara'acayū karatūġ'a paraktaġata buxim—Deus ekawēn coco'ukayū — io'e Jesus. — Koap icokcok e'em ip Deus ekawēn co am. ¹⁷ Kadai tābube'ūmat puxim Deus ekawēn badi ġu ōmōm cebe ip. Ibureyū e'em: “Teyūku Deus ekawēn kay,” i, iwaywayway am. Ibureyū itakoma cekay ip. Ipiat supī'ajoat cebe ip. Imēneju ibu'u ip jetabut am Deus kay — io'e.

¹⁸ — Warara'acayū widaoho parak taġata buxim Deus ekawēn coco'ukayū. Deus ekawēn cocom ip — io'e. ¹⁹ — Imēnpit soat em ġebum ip jemukaypinput kay. Tūybe ocokcok cīcā oce dinheiro kuġ pima iān e'em ip. Itabikuku ip soat kay jebubun. Deus ekawēn kay bit ip yopīt ma itabut, soat kay itabikuku jebubun puye. Deus ekawēn muwēnuwēn ġu ip warara'acat pe jebureyū be — io'e.

²⁰ — Warara'acayū bit katō daġata buxim Deus ekawēn coco'ukayū — io'e. — Cekawēn co buje, cekawēn kay jījā ip. Idipat mujurūġrūġ ip soat peam. Kadai'ip puxim ixeyū—ya'a'eat'ip puxim. 30 be o'e takuġ'iat'ip puxim ip, 60 be o'e takuġ'iat'ip puxim tak, 100 be o'e takuġ'iat'ip puxim tak — io'e.

²¹ Jesus wara'at kawēn o'ġuwēn jeweju etaybitbinayū be—12 beayū be dak—wuymutaybitbinap ekawēn.

— Lamparina musop puje, ico diotpe ġu ajomuy — io'e. — Wuyxecap tiotpe ġu dak ajomuy. Um ma ajomuy kabia i'e am wuykay—soat ijo but am — io'e. ²² — Soat wuyxe iba'arēmat ibapuk je'e. Gasū ade ma wuyetaybit'ūmat. Guyjom pit wuyetaybin ace'e soan ma — io'e. ²³ — Wekawēn co pin pima, eya'ōpicūġcūġ cuy — io'e.

Imēn o'ġuwēn “Wekawēn eyetaybin puje, warara'acat pe juy epeġuwēn dao ma eyaġuyba'ūmap puxim” i'e ojuy.

²⁴ — Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop wa'ō kay — io'e. — Xipan'ūm ya'ījo buje, yopīt ma juy eyetaybin. Xipan ya'ījo buje bit, yoboġ cuy eyetaybin — io'e.

²⁵ — Wara'an eyetaybit pin pima, wara'an ma eyetaybit epesop. Ya'ījom eybu'u buje bit, kuy juk epeya'ījoioiap kay jeyaġuyba'ūm — io'e.

²⁶ Jesus waram wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn.

— Deus soat ipi daġacat kukukan iap kadai aypapanap puxim — io'e. — Aġokatkat o'taida jekat pe — io'e. ²⁷ — Taida buje, soat exima xexen ma. Kabia isum kopkom. Nōjēmjēm. Aypapan. Aġokatkat pit itaybit ġu apēn aypapan iam. ²⁸ Kadai jekpiwan ma jewa'adadam. Koap dupcēmēm. Taipuk cēmēm ġuyjom. Kanomūm dajēmjēm taipuk taġ—tajakata — io'e. ²⁹ — Tarum'isum kadai bubum kat iwat kadai

bubuap kaxi oajēm puye — io'e. — Imēnpuxim eya'ōbi ġu warara'acayū itabut je'e Deus kay—Deus a'ōbi acā — io'e. Jesus imēn wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn.

³⁰ Jesus waram o'jekawēn.

— Deus ade jījāyū kukukan je'e — io'e. — Ajo-buxim xe'e je'e? Eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop iboap ekawēn kay — io'e. ³¹ — Deus soat ipi daḡacat kukukan iap mostardada buxim—e da jo'iat puxim. Ipi be taida buje, ta'īt ma mostardada. Warara'ata bodi ma ta'īt ma. Aypapan cīcā taida buje bit. ³² Wara'at kadai bodi ma aypapan e'em. Tākuboḡ e'em. Wasū jedopi mōḡmōḡ tāku jeje — io'e. — Imēnpuxim ḡasū Deus pūḡpūḡayū kukukat. Guyjom pit adeayū kukukan je'e — io'e.

³³ Jesus ibo ekawēn puximat o'ḡuwēnuwēn adeayū be. Deus soat kukukan je'e iap ekawēn o'ḡuwēnuwēn cebe ip. Imēnpuye itaybit put ip. ³⁴ Adeayū mutaybitbin pima wuymutaybitbinap ekawēn acā o'ḡuwēn—kawēn iba'arēmat acā. Jeweju etaybitbinayū mutaybitbin pima bit, ibapuḡ ma o'ḡutaybin ip. Kawēn iba'arēmat ġu o'ḡuwēn cebe ip—ibapukat ma.

³⁵ Ixe kabia kabiḡkabiḡ'i bima, Jesus o'jekawēn jeweju etaybitbinay'u be.

— Ga'a iodi wīnābu aju — io'e.

³⁶ Ceweju etaybitbinayū o'jewemuwēn ip adeayū be. Jesus kuy kobe be osunuy. Jeweju etaybitbinayū o'tujowat jeweju. Warara'acayū dak o'timudek jekobe daḡ ma ip.

³⁷ Gebuje kabidoxixi oajēm cekobe kay. O'subidoajēm cekay ip—Jesus kay, jewejuayū kay dak. Kobe be diōmōm o'e tipodoyat. Kobedi tiboḡ o'e. Kobe munopapūn ojuy o'e idibim. ³⁸ Imēnpit Jesus ixet osodop kobe ukpu be. Ixet jadipi jeje.

Gebuje ceweju etaybitbinayū Jesus o'ḡuwurūḡ.

— Ocemutaybitbin'ukat! Ak'adit ma du ēn ocekey? — io'e ip. — Je'ūm wuyju! — io'e ip cebe.

³⁹ Jesus o'āy.

Gebuje Jesus kabidoxixi o'ḡukorēm.

— Ebidopon! — io'e kabidoxixi be. — Edipon! — io'e iodi be.

Kabido dao ma o'subido'ūm. Tipo o'e iodi. ⁴⁰ Imēneju Jesus o'jekawēn jeweju etaybitbinayū eju.

— Apēnpuye duk eyparara? Eyetabut ġu du Deus kay? — io'e.

⁴¹ Iparara jījā ip o'e.

— Abu dak sute? — io'e ip jewewebe. — Cekawēn acā kabido o'subidomu'ūm! Dao ma o'timupon iodi! — io'e ip.

5

¹ Jesus wīnābu oajēm jeweju etaybitbinayū eju. Oajēm ip Gerasa eipi be. ² Kobe bewi Jesus cēm puje, aḡokatkat osodot ce'ū'ūayū mōḡmōḡḡap pewi. Ibiōḡbuk kērēat kukat osunuy. ³ Ixe ukā be ġu osunuy—ce'ū'ūayū mōḡmōḡḡap pe acā, ibiōḡbuk kērēat kuḡ puye.

⁴ Ade em Gerasa eipi watwat cuk adi ibiōḡbuk kērēat kuḡat o'taomūnmūn ip. Correntebum cuk adi o'taomūnmūn ip, cabobum tak. ḡasū bit taomūn pa'ore ip osodop. Iba'ore osodop ip correntebum tak. Ade em ma juk adi o'taomūnmūn ip correntebum, cabobum tak. Imēnpit ixē aḡokatkat correntebu o'subumuwekapkap. Ixe cabobu

o'subudakatkat. Ixe muwaḡōn pa'ore o'e soat pe. ⁵ Kabia bun, ixima bun tak e'ũ'ũayũ mōḡmōḡap taḡ oekuku ibiōḡbuk kērēat kuḡat. Co'a daḡ tak oekuku. Soat em jewāwāwām oekuku. Jewemuwerikweriḡ wita'am oekuku. Jewemudadaibotbon oekuku.

⁶ Wũywi ma Jesus co buje, ibiōḡbuk kērēat kuḡat o'jedau Jesus kay. O'jēḡ'aecōḡcōḡ Jesus wap ya'ōbuyxi cexe buye.

⁷⁻⁸ — Ibiōḡbuk kērēat, ejēm cuy aḡokatkat pewi — Jesus o'e.

Ibiōḡbuk kērēat kuḡat o'jewāwā ya'ōberen.

— Jesus, apēn ēn em owebe? — io'e. — Ēn Deus ipot—soat podi ma ya'ōbacaat ipot! — io'e. — Ipiat'ajoan ḡu juy ēn owebe, Deus etabutpe wuyju buye — io'e Jesus pe.

⁹⁻¹⁰ — Apēn ebutet? — Jesus o'e.

— Obutet Ade i, ade oceju buye — io'e. — Ijop ka bewi ḡu juy ibiōḡbuk kērēat eḡujēm — io'e aḡokatkat Jesus pe.

¹¹ Ade jījā dajebaroyũ wurūrūrũḡ osodop ip iboce co'a daḡ.

¹² — Dajebaroyũ be juy eḡuōm — io'e. — Āḡ ocemuōm cebe ip — aḡokatkat o'e.

¹³ — Ha'a — io'e. — Epeōm cuy cebe ip — Jesus o'e.

Ibocewi ibiōḡbuk kērēayũ o'jēm aḡokatkat pewi. Oōm ip dajebaroyũ be. Ade jījā osodop ip dajebaroyũ. Kiiih. 2000 be acō'i osodop ip. Daudaum o'jenapōn ip co'a pēnpēn taḡ. O'kop ip iodi be. Oakōm ip. Jeabokaboḡ oap ip iodi be. Poḡ. Oe'ũ'ũ ip. ¹⁴ Imēneju dajebaroyũ kukukayũ owatwat ip.

— Jesus ibiōḡbuk kērēayũ o'ḡuōm dajebaroyũ be — io'e ip warara'acayũ be. — Oap ip ade — io'e ip. O'ḡuwēn ip ikaboḡatka watwat pe, koḡũnpi watwat pe dak. Ade o'ju ip apēn o'jebapuk iap com.

¹⁵ O'ju ip Jesus kay. Ibiōḡbuk kērēat kuḡ tũbit o'jojojo ip. Gasũ bit tadaibot ḡu o'e. Xik'i osunuy. Totite o'e ḡasũ bit. Yaḡuysat o'e ḡasũ bit. Imēneju itabēḡbēḡ ip o'e ijojom.

¹⁶ Ibocewi o'jojojo'iyũ apēn o'jebapuk iap o'ḡuwēn oajēm'iyũ be.

— Jesus ibiōḡbuk kērēat o'ḡujēm aḡokatkat pewi — io'e ip. — O'ḡuōm dajebaroyũ be — io'e ip. — Oakōm ip iodi be. O'jeabokabok ip. Oap ip — io'e ip.

¹⁷ Imēneju:

— Ejēm cuy oceka bewi — io'e ip Jesus pe Gerasa eipi watwat.

¹⁸ Imēnpuye Jesus oōm kobe be jejēm ām.

Kobe be iōm puje ibiōḡbuk kērēat kuḡ tũbit o'ju Jesus kay.

— Eweju ōn tak cum — io'e. — Exe ma onuy pin — io'e Jesus pe.

¹⁹ — Ap — io'e Jesus pit. — Oweju ḡu ejot. Eduk'a be juy eju, ebureyũ kay — io'e Jesus cebe. — “Kariwa ibiōḡbuk kērēat o'ḡujēm owebewi,” i juy ece cebe ip — Jesus o'e. — “Kariwa juk xipan okuk,” i juy ece cebe ip — Jesus o'e.

— Ha'a — io'e.

²⁰ Gebuje o'ju jaka kay. 10 beatka daḡ oekuku: — Jesus ibiōḡbuk kērēat o'ḡujēm owebewi — i'e'em soat pe. Iboam jekũyjo buje:

— Ajo iba'ore cekay—Jesus kay? — io'e jewewebe.

²¹ Gebujep Jesus iodi o'timudek ma'ḡuto kobe daḡ. Timudek puje, ade jījā ip o'ju topabe ka'oririt pe. Kiiih.

²² Judeuyũ e'aweroroap'a kukukat o'ju Jesus kay—Deus eju kawẽnwẽnap'a kukukat. Ibutet Jairo i osunuy. Taxitxet osunuy. Taxit 12 koato osunuy. Jesus dopabijuk puje, o'jẽg'aecõgõg cewap, Jesus ya'õbuyi ceXe buye.

²³ — Tapu, odaxit oe'ũ pin — io'e. — Ejot cuy oduk'a be — io'e. — Ebu juy esubumõg cebe imu'ada am. Esubumõg cuy cebe ce'ũap puxim — io'e Jesus pe.

²⁴ Imẽnpuye Jesus o'ju ceweju—Jairo eju.

Ibocewi ade ip o'ju Jesus nomuju. Icẽgsũg ip o'e ade jĩã buye. ²⁵ Iboce ayacat tak osunuy. Ade koato ma toybucukbucug ġu osunuy—12 koato ma. ²⁶ Ade wuyanũgtata'ukayũ ixe ayacat anũgtata'uk ip osodop. Imẽnpit big ma xipat'ũm cĩcã o'e. Soat jedinheiro o'ġu'ũm janũgtataapteim. O'jexere ġu. Big ma xipat'ũm cĩcã o'e.

²⁷⁻²⁸ Ixe ayacat Jesus iwãtaxipipi mu'ada'adaap awẽg o'yawẽgcoco.

— Jesus esay mucay buje, oce'ada — ayacat o'e jewebe ma.

Gebuje o'ju Jesus tẽg adeayũ parakpe—aweromayũ parakpe. ²⁹ Jesus esay o'ġucay warara'acat eta'ũmpi. Cesay mucay'isum ma o'toybucuk. Xipat o'e ġebuje bit. ³⁰ Wa'õbacaan aco'i oġu'ada iam itaybit o'e Jesus pit. O'jekorepẽn adeayũ parakpe ġebuje bit.

— Abu wesay o'ġucay? — io'e.

³¹ — Tã! — io'e ceweju etaybitbinayũ. — Adeayũ wuymukuġukuġ iap cocom ġu du ěn? — io'e ip. — Apẽnpuye ěn e'em “Abu wesay o'ġucay?” i? — io'e ip.

³² Imẽnpit Jesus o'jeakak soat kay. Abu wesay o'ġucay iat kudadam o'jeakak. ³³ Ayacat itaybit o'e Jesus omu'ada iam. Imẽnpit iparara o'e Jesus itakoma je'e okay iap puxixim. Ikarabakbak tak o'e jeparara pibun. O'jẽg'aecõgõg Jesus wap.

— Őn ma esay oġucay — io'e cebe. — ěn cuk omu'ada — io'e.

³⁴ Imẽnpuye:

— Tũ'ũ, kuy ece'ada etabut okay buye — io'e Jesus. — Ecepit cuy eduk'a be — io'e. — Ecokcoġ cuy eġuy — io'e. — Kuy ece'ada. Xipat ecesũy ġasũ bit — io'e.

³⁵ Jesus puk kawẽnwẽn ma ayacat eju bima, Jairo duk'a bewiayũ oajẽm cekay—Jairo kay.

— Iġuje, edaxit'ũm kuy oe'ũ — io'e ip. — Wuymutaybitbin'ukat eġuwa'ũm ġu ġasũ bit — io'e ip.

³⁶ Imẽnpit Jesus ak'adit ma o'e oe'ũ iap awẽg kay.

— Eġuycũg ġu juy eġuy — Jesus o'e Jairo be. — Etahun pit cuy eġuy okay — io'e.

³⁷ Gebuje Jesus ebapũġayũ acã o'tujowat jeweju. Pedro o'tujowat jeweju, Tiago dak, João dak. João Tiago kitpit osunuy. Ibũrũ ma o'tujowat jeweju.

³⁸ O'ju ip Deus eju kawẽnwẽnap'a kukukat tuk'a kay—Jairo duk'a kay. Ade osodop ip tuk'a be. Wawa ip osodop. Jewãwãwãm ya'õberen ip osodop yaypan'isuat'ũm cocom. ³⁹ Uk'a be jeõm puje, Jesus o'jekawẽn ceweju ip.

— Apẽnpuye eyju wawa? Eya'õkarey jĩã oxe! — io'e cebe ip. — Yaypan'isuat ce'ũ ġu—ixet ã! — Jesus o'e wawaayũ be.

Jesus itaybit o'e yaypan'isuat'ũm oe'ũ iam. Inaka waram imutain. Imẽnpuye:

— Ixet ã — io'e.

⁴⁰ Wawaayū itaybit o'e yaypan'isuat'ūm oe'ū iam. Imēnpuye Jesus o'jowayway ip. Jesus soat ip o'gūjēm uk'a bewi.

Ibocewi Jesus yaypan'isuat'ūm ebay o'tujowat jewēju, ixi dak, ebapūgayū dak—jeweju etaybitbin'ukayū. O'ju ip ce'uat kay. Oajēm.

⁴¹ Ce'uat o'subaixik.

— Talitá cumi — Jesus o'e ja'ōm cebe.

(Talitá cumi “Tu'ū, aḡobucēḡ ece” i ōn e'em ewebe iape wuya'ōm).

⁴² Ce'ū topibit waram o'jetait. O'je'aḡobucēḡ ḡebuḡe bit. O'kop. O'jexiḡxḡ. Imēnpuye o'jojo'iaiyū itabēḡbēḡ o'e ip ijojom.

⁴³ — Ixan cuy eḡūm cebe — Jesus o'e ixi be. — “Jesus waram odaxit'ūm o'ḡutait” i'ūmḡu juy epe'e warara'acayū be — io'e cebe ip.

6

¹ Jesus o'ju ibocewi. O'ju jaypanapka kay. Oajēm Nazaré ka be jewēju etaybitbin'ukayū eju. ² Sábado bima ade o'ḡutaybin Deus eju kawēnwēnap'a be. Jebodoydoyap kabia be ip o'ḡutaybin.

Ade ixē ekawēn o'ya'ḡjojo ip. Ya'ōpicūḡcūḡ ip o'e cekawēn kay.

— Apēntak iḡo aḡokatkat itaybit soan kawēn? — io'e ip jeweweju. — Abu dak ixē o'ḡutaybitbin? Wuywebe i'e ba'oreap mubapukpuḡ ḡoku — io'e ip. ³ — Iḡo ḡu du karepiḡa? — io'e ip. — Maria it ma ḡoku. Tiago waḡo ma ḡoku. José waḡo dak. Judas waḡo dak. Simāo waḡo dak — io'e ip. Iixītyū dak ijoce ma wuyweju ma — io'e ip. — Wuyju bit kūyjobin ḡu juy ajop ixē a'ō kay, ixē wuyjo'iat puye — i napa ma o'e ip.

⁴ Imēnpuye Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Soat ka daḡacat ibuyxim ma Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat kuḡ — io'e. — Jaypanap ka beayū bit ibuyxim ḡu ikuḡ — Jesus o'e cebe ip.

⁵⁻⁶ Nazaré ka be bima ade em ḡu Deus a'ōbacaap o'ḡubapuk, itabut'ūm ip puye.

— Itabut'ūm cīcā ip okay — Jesus o'e jewebe ma.

Warara'acayū bit ixē kay jījā o'e. Imēnpuye jebu o'jewebumōḡ cebe ip—iwātaxipipiayū be. O'ḡu'ada'ada ip.

Guyjom wuyjuyūxirixiri daḡ oekukuku. Imutaybitbin ip oekukuku.

⁷ Jesus 12 beayū o'tomuwā jewekay. Xepxepxem ip o'ḡujuju warara'acat ka daḡ.

Gebuḡe o'jekawēn ceweju ip.

— Wa'ōbi ma ibiōḡbuk kērēat epeḡujēmjēm ikuḡayū bewi — io'e cebe ip. ⁸ — Eyba'ip acā epeyoptujowat eyjuap taḡ — io'e cebe ip. — Eyxan pit epetujowat ḡu, sacola dak ka'ūma, dinheiro isurūḡat tak ka'ūma.

⁹ Eyesandália dak epetujowat — io'e. — Eywebeat acā eydoti epetujowat—xepxem pit ka'ūma — io'e. ¹⁰ — Pūḡka be eyajēm puje, pūḡ'a be ma epesopsop uk'a be. Pūḡ'a be ma epesop iḡo ka be bima — io'e. ¹¹ — Pūḡka be eyajēm puje, ibo ka watwat pe eykukpin'ūm pima, wara'atka kay juy epeju — io'e. — Ibo ka watwat eya'ḡo pin'ūm pima, epejēm cuy ibo ka bewi. Cēm pima eyesandália epeḡupoyoy “Deus pe ipiat pi'ajoat puje eywebe, ocekpiwatpi ḡu oce'e,” i'e'em cebe ip — io'e. — “Eyju ma eyukpiwat Deus ekawēn kay'ūm puye,” i juy epe'e cebe ip — io'e Jesus.

¹² Imēneju 12 beayū o'ju. Ade mukūyjojom oekukuku ip kawēn idipan.

— Ikērēat muḡēḡēap epeyepere juy — io'e ip. — Cūḡ ma juy epeku — io'e ip adeayū be.

13 Ibiōḡbuk kērēat o'ḡujēmujēm ip soat pewi. Ixepti o'timōḡmōḡ ip iwātaxipipiayū a jeje imu'ada am.

14 Gebuje ipi kukukat Herodes Jesus awēḡ o'yawēḡtobuxik soat kaka daḡ o'jeawēḡepōḡpōḡ puye. Tūybe waram ḡuto o'jetait'iat teku iān o'e ip adeayū.

— João Batista teku — io'e ip pūḡpūḡ. — Waram ḡuto o'jetait teku je'ūap tomukadi — io'e ip. — Imēnpuye Deus a'ōbacaam wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuḡ teku — io'e pūḡpūḡpūḡ.

15 — Ka'ūma — io'e warara'acat pit. — Elias'ūm teku — io'e ip. — Waram ḡuto o'jetait — io'e ip.

— Ka'ūma — io'e warara'acayū bit. — Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat'ūm teku — io'e ip. — Waram ḡuto o'jetait'iat teku — io'e ip. — Kuyje osunuyiat teku — io'e ip.

16 Imēnpit ipi kukukat Herodes Jesus awēḡ co buje, imēn o'jekawēn.

— Oxe bit teku João Batista — io'e. — Kuy bima wemu'a'uk teku. Imēnpit waram ḡuto o'jetait — io'e.

17-19 Kuy bima Herodias Filipe tayxi osunuy. Ikukat Herodes kitpit tayxi osunuy. Herodes pit Herodias o'jat jetayxim. Imēnpuye João Batista o'e Herodes pe:

— Deus xe cedaḡ ḡu ewebe jewebumūn ām ekitpit tayxi eju — i. Imēnpuye Herodias itakoma jījā o'e João kay. João aoka ojuy o'e. Imēnpuye Herodes João o'ḡuōmat daomūnmūnap'a be jetayxi be yaokaap puxim. Herodias pe João aoka ba'ore o'e, Herodes xe João ya'ōbuyxi buye.

20 — João cūḡ cīcā — io'e Herodes. — Xipat cīcā ixe—ikērēat kuḡ ḡu — io'e.

Herodes João muxipanpan osunuy daomūnmūnap'a be yaokaap puxim. Herodes pe João ekawēn co buje, yaḡuybabi'ūm'ūm osunuy. Inaka João ekawēn co pin cīcā osunuy.

21 Gebuje Herodes peta o'ḡuḡē jekapap kabia kay ḡebum am. Peta boḡ cīcā o'ḡuḡē ip. Herodes ya'ōbuyxiayū o'tomuwā peta kay jebekitkiyū. Sorarayū kukukayū dak o'tomuwā, Galilēia eipi beayū dak—kariwawa ecuḡapap. Peta kabia bima Herodias o'e jewebe ma:

— Gasū ma João oyaokaat — i.

22 Ibocewi Herodias it oōm peta muḡēḡēap'a be. Ayacat osunuy yaypan'isuat. O'jeda'i'in Herodes etabutpe, ceweju jekōnkōnayū etabutpe dak. Da'i'iap co buje, icokcok o'e ip. Imēnpuye:

— Ajo-kay ēn oxewi? — io'e Herodes yaypan'isuat pe. — Emukaypin cuy oḡūm ewebe — io'e. — Ade obubut weipi be. Ipidaseat ma oḡūm ewebe — io'e. 23 — Deus etabun ōn e'em ewebe — io'e. — Soat emukaypin cuy oḡūm ewebe — io'e. — Ipidase juy oḡūm ewebe obubut. A'ō kay je'e ip webekitkiyū — Herodes o'e.

24 Ixe yaypan'isuat o'jēm. O'ju jexi kay.

— Mamāi, ajo dak ojoojuy? — io'e jexi be.

— “João Batista a juy eya'ukat. Eyaūm owebe,” i juy ece cebe — io'e ixi.

25 Herodes kay yaypan'isuat o'jepit ipi kukukat kay ḡebuje bit.

— João Batista a juy eyaūm owebe parato be — io'e ipi kukukat pe. — Gaxīn ma juy eyaūm owebe — io'e jexi a'ōbi.

26 Ipi kukukat Herodes iḡuycūḡ o'e. Ibu'u jījā ya'uk an osunuy.

— Soat emukaypin cuy oğūm ewebe — i juk o'e yaypan'isuat pe jeweju jekōnkōnayū etabutpe. Imēnpuye isūsūn o'e jebureyū buxim. “Oyaūm ḡu ewebe” i'eap puxim isūsūn o'e.

²⁷ Gebuje o'jekawēn sorara be.

— João a juy eya'uk — io'e. — Eyadojot cuy owebe — io'e sorara be ipi kukukat.

Sorara o'ju. João a o'ya'uk daomūnmūnap'a be. ²⁸ O'yadujupit parato be. O'yaūm yaypan'isuat pe. Yaypan'isuat o'yadujowat jexi be. O'yaūm cebe.

²⁹ João'ūm e'ū ām jekūyjo buje, ceweju oekuku'iyū o'ju Herodes kay. João'ūm jebit o'tujowat ip. Jebabim o'jomōḡ ip witabikūy be.

³⁰ Ixe be juk o'ḡuju'iyū o'jepit Jesus kay. Soat cuk o'e'ie ip iat o'ḡuwēn ip cebe, soat cuk o'ḡutaybitbin iap tak. ³¹ Ade jījā ajēmjēm ip o'e Jesus kay, ceweju etaybitbin'ukayū dak. Cēm cēm tak o'e ip cexewi ip. Ixeyū dak cekōn pa'ore o'e ade ip puye.

Imēnpuye Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Eydaobire jījā — io'e. — Ga'a aju uk'a'ūmat kay jebodoy am. Wuyju acā aju — Jesus o'e cebe ip.

— Ga'a — io'e ip.

³² Gebuje o'ju ip uk'a'ūmat kay. Kobe daḡ ip o'ju. Ixeyū acā o'ju jebodoy am.

³³ Ijēm puje ip, ade kapurūḡ taḡayū Jesusyū o'jojojo.

— Jesus o'jēm jeweju etaybitbinayū eju — io'e ip jewewebe. — Ga'a aju kapurūḡ taḡwi ixeyū dopabe — io'e ip.

Imēnpuye o'jedau ip kapurūḡ taḡ. O'jedau ip Jesusyū dopabijuk am. Soat kaka daḡwi o'ju ip. Jesus ajēm'ūm awap ma oajēm ip.

³⁴ Kobe bewi jejēm puje, Jesus ade jījā o'jojojo. Itabotaidabotbot o'e cekay ip.

— Teyūku ovelhayū buxim oxe—jekukat'ūmayū buxim — Jesus o'e jewebe ma.

Ade ma ip o'ḡutaybin.

³⁵ Kaxi ipi tēḡ pima ceweju etaybitbinayū o'ju Jesus kay.

— Ijoce ya'ūmḡu uk'a — io'e ip. — Ka'ūmḡu wuyxan. Kuy katpuje jījā — io'e ip. ³⁶ — Adeayū juy eḡuy pit aḡoka kay — io'e ip. — Eḡuy pit ip ikatēḡatka be jexat pu am — io'e ip.

³⁷ — Eyju ma ixan epeḡūm cebe ip — Jesus o'e cebe ip.

— Apēntak pāo'a oceyabu soat xat'am? — io'e ip. — Pāo'a deim kuka o'e teiboḡ cīcā. 200 dinheiro isurūḡat kuka o'e—prata muḡēḡē — io'e ip. (Pūḡ dinheiro isurūḡat prata muḡēḡē pūḡ kabia ekapikapteim osunuy).

³⁸ — Pebūrū'a eyju pāo'a kuḡ? Epeju buk eyetaybit am — Jesus o'e.

O'ju ip jetaybit am. Itaybit puje ip o'jepit.

— 5 be pāo'a kuḡ oceju, xepxep axima kuḡ tak — io'e ip Jesus pe.

³⁹ — Epe'e juy adeayū be “Epabik cuy tip kireat ceje,” i — Jesus o'e.

⁴⁰ Soat ip awerom oabikbik. Ade jījā osodop ip. Pūḡ eawero 50 be wuyjuyū osodop ip. Wara'at eawero 100 be osodop ip. Wara'at eawero 50 be osodop ip. Wara'at eawero 100 be osodop ip. Ade jījā osodop ip. 5000 aḡokatkat osodop ip—pāo'a omayū. Ixeyū tayxiyū dak ya'om, ipotpoyū dak, taxityū dak.

⁴¹⁻⁴⁴ Gebuje Jesus o'jekawēn jebay eju—Deus eju. Pāo'a o'yabu. Axima dak o'jat xepxep. Ixe dak o'jeapūn kabi kay. O'jekawēn Deus eju.

— Bay, ēn xipat — io'e. — Pāo'a eyaūm o cexat'am — Jesus o'e Deus pe.

Pão'a o'yadakat.

— Juku pão'a — io'e jeweju etaybitbinayũ be.

Cinco be pão'a o'yadop. Imēnpit Jesus o'yamu'acoğ. Ya'ade jĭjã o'e. Ceweju etaybitbinayũ o'yaũm adeayũ be. Xepxep axima osodop. Jesus pit axima o'gu'acoğ. Imēnpuye ade jĭjã o'e. Axima dak o'gũm jeweju etaybitbinayũ be. O'gũm ip adeayũ be. Soat ip o'jo'o'o—5000 beayũ—agokatkayũ. Soat ip ibeğbeğ o'e, Jesus o'gu'acoğ puye.

Ibocewi ceweju etaybitbinayũ cepoyat o'jat. Ico be ip o'guõm. 12 be o'gunopapũn ip cepoyan—pão'a epoyat'am, axima epoyan tak.

⁴⁵ Gebujeap tomukadi:

— Epeõm cuy kobe be — Jesus o'e jeweju etaybitbinayũ be. — Wĭnãbu epeju owap. Betsaida ka kay juy epeju — io'e.

Jesus “Eyduk'a be juy epeyepit,” i'e'em pima adeayũ be, ceweju etaybitbinayũ o'ju wĭnãbu.

⁴⁶ Tuk'a be adeayũ muju buje, Jesus o'ju co'a kay jekawēn âm Deus eju.

⁴⁷ Kabiok pima Jesus jağepũğ ma o'e kapurũğ pe. Imēnpit kobe dağayũ iodi bicũğ pe o'e ip—ceweju etaybitbinayũ. ⁴⁸ Jesus ip o'jojajo—kobe dağayũ—tibicũğ peayũ. Pipim jekoykoy o'e ip kabido o'subidoajēm topabe buye.

O'ju cekay ip kabiakabia'i bima—kaxi jēm awap ma. Kuygu o'ju tibicũğ peayũ kay. O'kop co'a dağwi. Idibi adopa dağ xĭğxĭğ o'ju. Cekay ip o'ju. ⁴⁹ Jesus o'jojajo ip idibi adopa dağ xĭğxĭğ pima. Tũybe ite axik iãn o'e ip. Jesus co buje soat ip o'jewãwã jeparara pibun. ⁵⁰ Iparara jĭjã ip o'e.

— Eya'õcam cuy epesop! Eypararam gu juy! Ōn â! — Jesus o'e.

⁵¹ Ibocewi Jesus oõm kobe be ceweju ip. Kabido o'subido'ũm ġebeju bit. Dao ma o'tipon. Imēnpuye o'jekuy ip. Yağuybabi'ũm o'e ip. O'jojajo gu buk ip imēğat. ⁵² Ixe kabido o'subidomupon iap o'jojajo ip. Inaka teku Deus a'õbacaap kuğ jekukum iap kay itabut gu ip. Pão'a o'yamu'acoğ iap o'jojajo ip. Inaka:

— Ka'ũma ma ite jo'i ya'õbuyxi — i'ũmgu o'e ip.

Itabut gu o'e ip cekay.

⁵³ Iodi mudek puje ip, Jesusyũ oajēm Genesaré eipi be. O'jemũğ ip ebikopap pe. Kobe ip o'ğukirik ka'oririt pe.

⁵⁴ Kobe bewi ijēm isum ma ip itaybit o'e teyũku Jesusyũ iam ibo ka wat-wat. ⁵⁵ Daudaum o'ju ip uk'a'a dağ iwãtaxipipiyũ dakoykoy. O'tujowat ip Jesus kay. Dobaptup ceje o'tujowat ip. Iwãtaxipipiyũ o'tujowat ip adeayũ o'e “Jesus omuyku ijoce” iap pe. ⁵⁶ Ağoka dağ Jesus oeku, ikaboğatka dağ tak, biopak kukukayũ ka dağ tak. Yajēm puje jebureyũ iwãtaxipipiyũ o'jomõğ je'aweroroap pe.

— Ağ esay ukpi oceğucay — io'e ip Jesus pe. Soat ip o'je'ada o'ğucay'iyũ. Soat iwãtaxipipiyũ xipat o'e.

7

¹ Fariseuyũ o'je'awero ip Jesus kay, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayũ dak—Jerusalém ka bewiyũ. ²⁻⁴ Aypapayũ'ũm'ũm ekawēn tağ jekuku'uk osodop ip Fariseuyũ, soat warara'acayũ Judeuyũ dak. Jebu'isu bima dak ip jebuwuywuy'uk ma osodop. Tũybe ade em wuybuwuy'ũm pima wuykērē Deus xe iãn o'e ip. Imēnpuye ade em jebuwuy'ũm pima, o'jekõn gu ip. Tarekrek pupuap pewi jēpit puje, o'jekõn gu ip ade em

jebuwuy'üm pima. Ade ma ajojoyü'üm'üm ekawën tağ jekuku'uk osodop ip—kuyjeayü'üm'üm ekawën tağ. Imënpuxim soat em ma kopo'abi wuywuy'uk ip osodop, kamuti'abi wuywuy'uk tak ip osodop, kajarão'abi wuywuy'uk tak ip osodop. Jesus eju etaybitbinayü bit ade em'üma o'jewebuwuy jekõn pima—pũğ em ã. Fariseuyü iboap o'jojjo.

⁵ Gebuje Fariseuyü o'jekawën Jesus eju, Moisés ekawën imutaybitbin'ukayü dak.

— Eweje etaybitbinayü wuyajojoyü'üm'üm ekawën tağ ğu jekukum — io'e ip cebe. — Cedağ ğu ip jekukum. Ade em'üma jewebuwuywuy'uk ip jekõn ãn — io'e ip imuymuy ip.

⁶ Gebuje Jesus o'jekawën ceweju ip. Ixeyü o'ğukorëm.

— Kuyje ma juk Isaías emuwën icēmãn — io'e. — Imën o'e jemudupmubararaktup pe:

Deus e'em:

“Deus kay oceju” i napa ma e'em iteyü wuyjuyü, i. Imënpit okay ğu ip, i'e'em Deus, i juk o'e Isaías — io'e Jesus. ⁷ “Ën xipat,” i te'e ma e'em ip owebe, i. Imënpit xipat ğu õn ip cexe, io'e Deus, io'e Isaías. “Deus ekawën eymutaybitbin oceju bit,” i napa ma e'em ip. Imënpit wuyjuyü ekawën acã adeayü mutaybitbin ip, i'e'em Deus, i juk o'e Isaías — io'e Jesus.

⁸ — Eyju Deus ekawën iwatiwan aypapayü'üm'üm ekawën tağ eyeku am — io'e Jesus Fariseuyü be, Moisés ekawën imutaybitbin'ukayü be dak.

⁹ — Deus ekawën kay ğu eyju—aypapayü'üm'üm ekawën kay acã! Jewexe eyetaybit cĩcã! — io'e. ¹⁰⁻¹³ — Moisés o'e kuyje:

Xipan cuy eyebay epejukuk, eyxi dak, i.

Waram o'e guto:

Jebay muymuy'ukat cuy epeyaoka—jexi muymuy'ukat tak, i.

Imën Moisés o'e — io'e. — Imën eyju warara'acayü muwa'üm'üm cebay buywat am, ixi buywat am tak. “ ‘Dinheiro kuka adi oğüm eywebe eybuywat am,’ i juy epe'e eyebay be,” i eyju bit e'em warara'acat muküyjojom — io'e Jesus. “ ‘Imënpit ibo edinheiro oğüm cuy Deus pe,’ i juy epe'e eyebay be,” i'e'em eyju bit warara'acat muküyjojom — io'e Jesus. — “ ‘Gasü iba'ore owebe eybuywat am,’ i juy epe'e cebe ip,” i eyju e'em imuküyjojom ip — io'e Jesus. — Imën eyju Deus ekawën kay ğu. Deus ekawën ğu warara'acayü mutaybitbin eyju—eyekawën acã. Deus ekawën tağ ğu eyju jekukum—eyekawën tağ acã. Soan eyju e'em cedağ'ümãn — Jesus o'e Fariseuyü be.

¹⁴ Gebuje Jesus waram adeayü o'tomuwa jewekay.

— Eya'õpicüçcüg cuy apën õn em iap kay — io'e cebe ip. — Eyetaybin cuy epesop! — io'e. ¹⁵ — Wuywebe iõmõmap ğu wuy-mukërërërën—wuybinün peat acã! — io'e. ¹⁶ — Wekawën eyetaybit pin pima, xipan cuy eya'õpicüçcüg! — io'e.

¹⁷ Jesus o'jëm adeayü xewi.

Gebuje oõm uk'a be jewebu etaybitbinayü eju. O'jekawën ip ceweju—Jesus eju.

— “Wuywebe iõmõmap ğu wuy-mukërërërën—wuybinün peat acã,” i kuy ece adeayü be — io'e ip. — Iba'arëm ekawën ocexe — io'e ip.

¹⁸⁻¹⁹ — Eyju dak eyetaybit ğu du wekawën? io'e. — Adeayü-buxim wekawën pa'arëm tu eyxe? — Jesus o'e. — Eya'õpicüçcüg cuy epesop wa'õ

kay. Eyxat òmòm eybinùn pe ġu—eydada be acā! Guyjom cēm cēm ġu to eywebewi — io'e. — Imēneju eyxat ġu eymukērērērēn — io'e.

Jesus iboam i'e buje “Soat i'opi ġu wuywebe” iam imutaybin ojuy ip o'e.

²⁰ — Ixat ġu ijodiatat mukērērērēn — io'e. — Ijodiatat ikērēat mujurūgrūġ soat em ikērēat kay ġebum puye — io'e. ²¹ — Soat em ijodiatat ġebum ikērēat kay. Imēnpuye soat em ikērēat kay jewaġuydadam ip: aoyū kaykay dak ip, warara'acat pubut tujupa'um'um tak ip; warara'acat aokakam tak ip, ²² warara'acat tayxi kaykay dak ip; itabikuku dak ip warara'acat pubut kay; ikērēat mujurūgrūġ tak ip; napapa'uk tak ip; warara'acat muġuykuku ojuy dak ip; cekawēnkērē dak ip; itabutkarey dak ip; warara'acat awēġtatam tak ip; yoboġan pin tak ip; yaġuyba'arēm tak ip — io'e Jesus. ²³ — Ijodiatat ikērēat mujurūgrūġ jexat o'om puye ġu—soat em ikērēat kay ġebum puye acā — Jesus o'e.

Imēn Jesus jewējuayū o'ġutaybitbin

²⁴ Ibocewi Jesus o'ju Tiro ka kay, iġo ka tēġatka kay dak. Oòm uk'a be jenuy ām. Ibu'u osunuy warara'acat pe itaybit am Jesus omuy ijoce iam. Imēnpit comunēm pa'ore osunuy.

²⁵ Gebuje Jesus uk'a be omuy iam o'jekūyjo ayacat. Ixe ayacat it axik kuġ osunuy jewebe—ayacat'it'it. Je'it mu'adaap ojuy o'ju Jesus kay. O'jēġ'aecōġcōġ cewap. ²⁶ Grego a'òm kawēnwēn'ukat osunuy ayacat. Judeu ġu osunuy. Sirofenícia eipi bewiat osunuy.

— O'it axik kuġ — io'e. — Eġujēm cuy cebewi — io'e Jesus pe.

²⁷ — Ap! — io'e. — Judeu ġu ēn — io'e. — Koap puk òn webekitkit puywan—Judeuyū buywan. Guyjom acā Judeu'ūmayū osubuywan — io'e. — Cedaġ ġu wuywebe webekitkit xat pum iūm ām akurice be. Icēm ġu du? — io'e Jesus ibuyxijojom.

²⁸ — Icēmān ēn e'em, Kariwa — ayacat o'e. — Imēnpit akuriceyū bekitkit pi nōmnōm acap wiwim mesa diotpe — io'e. — Ōn tak ewebe obuywacap wiwim akurice be ibi nōmnōm acap wiwiap puxim — io'e ayacat.

²⁹ — Icēmān ēn e'em — io'e. — Imēnpuye juy ecepit eduk'a kay — io'e. — Axik kuy oġujēm e'it pewi — io'e.

³⁰ O'jepit je'it kay. Je'it o'tobuxik po'i jexexecap pe. Axik kuy o'jēm cebewi. Xipat o'e.

³¹ Gebuje Jesus o'jēm Tiro ka tēġatka bewi. Jepitpin pima o'kap Sidom ka daġ, 10 beatka daġ tak. O'ju iodi kay Galilía eipi beati kay.

³² Gebuje ibureyū ya'ōpi'ūmat o'tujowat Jesus kay. Ya'ōpi'ūmat ya'ōbabi'ūm tak osunuy.

— Ebu juy esubumōġ ya'ōpi'ūmat pe imu'ada am — io'e ip Jesus pe.

³³ Gebuje Jesus ya'ōpi'ūmat o'tujowat adeayū parakpewi. Jaġepūġ ma o'tujowat. O'jewebumuy ya'ōpi'ūmat a'ōpi be. O'jexi. Jebidim ya'ōpi'ūmat kō o'sukōmucay. ³⁴ Kabi kay jeapūnapūn pima, o'jepidowat.

— Efatá! — Jesus ja'òm o'e cebe.

(Efatá “a'ōpi juy ja'ōpietok” iape). ³⁵ Ya'ōpi'ūmat o'jea'ōpietok ġebuje. O'jekōewut tak. Xipan o'e jekūyjojom. Xipan o'e kawēnwēn tak. Jesus o'jepit adeayū kay ya'ōpi'ūm tūlbit eju.

³⁶ — Jesus ya'ōpi'ūmat a'ōpi o'ya'ōpimutok iap awēġ epeguwēn ġu warara'acayū be — io'e Jesus adeayū be.

Imēnpit biġ ma ip o'ġuwēnuwēn yawēġ.

³⁷ Yawēġ coco'ukayū itabēġbēġ o'e ip ijojom.

— Xipan acā xeku e'em — io'e ip jewewebe. — Ixe a'ōbi ya'ōpi'ūm tūibiyū jekūyjom o'e ġasū bit. Ixe a'ōbi ya'ōkērē tūibiyū xipan kawēnwēn o'e ġasū bit — io'e ip.

8

¹ Guyjom ġuto adeayū oajēm Jesus kay. Ebaṗūḡ kabiabun ixeyū mutaybitbin osunuy Jesus. Ixat ip oi'ūm. Jesus jewēju etaybitbinayū o'tomuwā jewekay.

² — Wetabotaidabotbot iteyū kay — io'e. — Xepxep xet oweju ip jekukum. Gasū bit ixat'ūmḡu ip o'e — io'e. ³ — Jeduk'a kay ip imuyṗit puje, e daḡ ma kuka juk ip o'tao'ūm'ūm repibun — io'e. — Pūḡṗūḡ wūywi oajēmjēm — Jesus o'e jewēju etaybitbinayū be.

⁴ — Apēn iteyū xan acejat? Ka'ūmḡu ijoce — io'e ip Jesus pe.

⁵ — Pebūrū'a eyju pāo'a kuḡ? — Jesus o'e.

— 7 be ma — io'e ip.

⁶ — Epabik cuy ipi ju — Jesus o'e adeayū be—jexat kuḡ'ūmayū be o'e.

Gebuje Jesus ixan o'jat. 7 be o'yabu pāo'a.

— Bay, ēn xipat — io'e. — Eyaūm ocexat'am pāo'a — Jesus o'e Deus pe.

Pāo'a o'yadakat. O'yamu'acog cīcā. Ya'ade jījā o'e.

— Juku. Epeyaūm cuy adeayū be — io'e Jesus jewēju etaybitbinayū be. Yaūmūm o'e cebe ip ixeyū be yamu'ē'ē ām adeayū be. O'yamu'ē'ē ip cebe ip. ⁷ Axima kuḡ o'e ip pūḡṗūḡ ma.

— Bay, ēn xipat — io'e. — Axima eḡūm ocewebe — Jesus o'e Deus pe.

— Judaku — io'e. — Epeḡūm cuy adeayū be — io'e jewēju etaybitbinayū be.

O'yamu'ē'ē ip adeayū be.

⁸ Gebuje soat ip o'jo'o'o adeayū. Ibeḡbeḡ o'e ip Jesus pāo'a o'yamu'acog puye. Ceweju etaybitbinayū cepoyat o'jat ip. Axima epoyat o'jat ip, pāo'a epoyat'a dak. 7 be o'yamunopapūn ip cepoyan yoba'a. ⁹ Ade jījā wuyjuyū o'jo'o'o. Ebadipdip mīl o'jo'o'o.

Gebuje Jesus adeayū o'guypit ip tuk'a kay. ¹⁰ Ixe oōm kobe be jewēju etaybitbinayū eju. O'ju ip Dalmanuta eipi be.

¹¹ Fariseuyū o'ju Jesus kay. Jesus buyxijo ojuy ip o'ju.

— Ocewebe i'e ba'oreat cuy eḡubapuk ocewebe — io'e ip. — Iboap co buje, acetabun ēn Deus xewiat iap kay — io'e ip cebe.

¹² Imēn o'e ip Jesus buyxijoap ojuy. Jesus iḡuycūḡ o'e jekay itabut am ibu'u ip puye.

— Ap! — io'e cebe ip. — Eyju e'em “Ocewebe i'e ba'oreat cuy eḡubapuk ocewebe,” i — io'e. — Imēnpit eybu'u'u eyetabut am okay. Imēnpuye eywebe i'e ba'oreat oḡubapuk ḡu eywebe — io'e.

¹³ Ibocewī Jesus Fariseuyū o'suiwat. Oōm kobe be. O'ju wīnābu jewēju etaybitbinayū eju. ¹⁴ Pūḡ'a ma pāo'a kuḡ o'e ip kobe be. O'yaḡuyba'ūm ip wara'at'a dujowat am jexat'am. ¹⁵ Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Fariseuyū epāo'a muyuhuhaptōm kay ḡu juy epesop, Herodes ebekitkit epāo'a muyuhuhaptōm kay ḡu dak — Jesus o'e.

¹⁶ — Apēnpuye dak ixē kawēnwēn oceweju pāo'a muyuhuhaptōm? — io'e ip jewewebe. — Imēn kawēnwēn oceweju pāo'a kuḡ'ūm puye wuyju — io'e ip.

¹⁷ Jesus itaybit o'e apēn ip o'jekawēn jewewebe iam. Imēnpit pāo'a muyuhuhaptōm i'e buje, Fariseuyū emumutaybitbinap i'e ojuy osunuy.

— “Pão'a kuḡ ḡu wuyju,” i'ümḡu juy epe'e! — io'e. — Wekawën pa'arëm tu eyxe? Eyetaybit ḡu du? — io'e. ¹⁸ — Eyetaybit ḡu eyetate ma'ḡu. Jeküyjojom ḡu eyju, eya'öpiehe ma'ḡu — io'e. — Eyaḡuyba'üm wa'öbacaam ma pão'a oyamu'acoḡ iap kay — io'e. ¹⁹ — Pão'a oyaüm 5000 beayü xat'am iap kay ḡebum ḡu du eyju? Pebürü'a yoba'a epeyamunopapünpün yaepoyan? — io'e cebe ip.

— 12 beat'a yoba'a — io'e ip.

²⁰ — Gebum ḡu du eyju 7 be pão'a oyaüm 4000 beayü xat'am iap kay? — io'e. — Pebürü ico epeḡunopapünpün yaepoyan? — io'e.

— 7 be ico — io'e ip.

²¹ — Eyetaybit ḡu du ka'ümãn ma iba'ore owebe iam? — io'e Jesus.

²² Jesus oajëm Betsaida ka be jeweju etaybitbinayü eju. Iḡo ka watwat aḡokatkat o'tujowat Jesus kay—ita'ümat.

— Ita'ümat cuy eḡucay imu'ada am — io'e ip Jesus pe.

²³ Gebuje Jesus ita'ümat o'subaixik. O'tujowat aḡoka bewi. Jebidi o'timöḡ ita'ümat eta be. Jebu o'subumöḡ cebe.

— Ijojom tu ën? — io'e.

²⁴ Ita'ümat o'jeak.

— Aḡokatkayü jojom ðn — io'e. — Imënpit awaydip co'i ip cüḡcüḡ oxe — io'e.

²⁵ Jesus jebu o'subumöḡ ma'ḡuto ita be xipan ḡu ijojom puye. Kabia o'e ijojom ḡebuje bit. Xipan o'e ijojom.

²⁶ Gebuje Jesus ita'üm tüibit o'ḡuypit tuk'a kay.

— Ecepit cuy eduk'a be — io'e. — Eju ḡu juy ikaboḡatka kay — io'e.

²⁷ Gebuje Jesus o'ju jeweju etaybitbinayü eju. O'ju ip aḡoka kay ika'icatka kay. Cesaréia eipi daḡ o'kap ip—Filipe eipi daḡ. E daḡ pima ip o'jekawën ceweju ip.

— Abu xe'e ðn wuyjuyü xe? — Jesus o'e cebe ip.

²⁸ — “Teku waram ḡuto o'jetait'iat,” i'e'em ip soat wuyjuyü — io'e ip. — “Teku João Batista—waram ḡuto o'jetait'iat,” i püḡpüḡpüḡ e'em — io'e ip. — “Teku Elias—waram ḡuto o'jetait'iat,” i'e'em warara'acayü — io'e ip. — “Teku kuyjeat—Deus ekawën muwënuwën'ukat—waram ḡuto o'jetait'iat,” i'e'em warara'acayü — io'e ip.

²⁹ — Abu ðn eyxe bit? — io'e.

— Ën Cristo—Deus emunaë ën — Pedro o'e.

³⁰ — Omuwën ḡu juy epe'e — io'e Jesus. — Adeayü be: “Teku Deus emunaë,” i ḡu juy epe'e cebe ip — io'e.

³¹ Jesus jaokaap o'ḡuwën jeweju etaybitbinayü be.

— Soat waḡo ðn — io'e. — Ipiatpi'ajom cĩcã ðn — io'e. — Judeuyü kukukayü okay'üm cĩcã je'e, Moisés ekawën imutaybitbin'ukayü dak, Judeuyü epaiyü kukukayü dak — io'e. — Oaokaat ip. Xepxep xet kap puje waram ocetaat — io'e Jesus.

³² Cekawënbapuk cĩcã o'e cebe ip.

Gebuje Pedro Jesus o'tujowat warara'acayü xewi.

— “Oaokaat ip,” i'ümḡu juy ece! — io'e Jesus pe.

³³ Jesus o'jekorepën. Warara'acayü jojom pima, jeweju etaybitbinayü jojom pima dak, Pedro o'ḡukorëm.

— Müḡ ece! — io'e. — Satanás ekawën puxim ën kawënwën. Satanás tak ibu'u owebe we'ü ãm adeayü beam! Deus aḡuy daḡ ḡu ën jewaḡuyḡuy—Satanás aḡuy daḡ acã — io'e.

³⁴ Gebuje Jesus adeayũ o'tomuwã jewekay, jewēju etaybitbinayũ dak. O'jekawẽn ceweju ip.

— Oweju jeku pin pima, eywekay ma eyağuyba'ũm cuy; eybu'um ğu dak cuy je'ũ am owebeam; wa'õ dağ tak cuy epeku — io'e. ³⁵ — Eybu'u je'ũ am owebeam pima, epe'ũ'ũ. Owebeam ey'ũ buje bit, soat em eyetait epesop kabi be eye'ũap tomukadi, kawẽn idipat muwẽn am eye'ũ buje dak — io'e. ³⁶ — Ajo-kuğ tak epesop soat tarekrek kuğ ipi dağat kuğ, eybiõğbuk ipiatpi'ajojoap pe imẽnpit? Ka'ũma kuğ ma! — io'e. ³⁷ — Tei'ũmġu soat em Deus xe wuydopapteim. ³⁸ Gasũacat ikērēat mujurũğrũğ. Deus kay jetabucap o'jepere ip. Okay'ũm cĩcã ip. Wa'õ kay ğu dak. Soat wağo õn. “Jesus ebekitkiyũ ğu oceju bit,” i'e'em ip. Wepit puje õn tak “Webekitkiyũ ğu eyju,” i oce'e cebe ip. Ocepit ma. Idip cĩcã je'e wepicap. Deus ekawẽn tojotjot'ukayũ eju ocepit—idip cĩcãayũ eju — io'e.

9

¹ — Deus soat kukukan pima ka'ũma ma ixē jo'ian je'e ya'õbacaan. Ixē xe ma epesop ixē soat kukukan pima. Ijo'ũm puje epe'ũ'ũ ğu pũğpũğ ey'in — io'e Jesus.

² 5 xet kap puje Jesus Pedro o'tujowat jewēju, João dak, Tiago dak. O'ju ip co'a kay—yaumat'a kay. Oajēm ip. O'jeu ip.

Gebuje Jesus o'jewemuwarurun itabun ip. ³ Cesay isopsep cĩcã o'e. Irut cĩcã o'e. Iba'ore wuywebe say murun am cesay rucap co'iam.

⁴ Gebuje aypapayũ'ũm'ũm o'jebapuk iboce. Kabi kadiwi o'jebapuk ip. Moisés o'jebapuk, Elias dak. ⁵ Kawẽnwẽn osodop ip Jesus eju. Pedro o'jekawẽn Jesus eju.

— Ocemutaybitbin'ukat, xipat wuyju ijoceam — io'e Pedro. — Ebağũğ xijap cuy ocejomõğğ—pũğ edopam, wara'at Moisés dopam, wara'at Elias dopam — io'e.

⁶ Itaybit ğu o'e jede am jeparara pibun. Pedro bureyũ dak iparara ip o'e. ⁷ Kabikerereat o'jebapuk. O'ğuba'arēm ip Jesusyũ.

Gebuje Deus o'jekawẽn kabikerereat pewi.

— Teku okpot — io'e. — Ikukpin cĩcã oxe. Eya'õpicũğcũğ cuy epesop ya'õ kay — io'e.

⁸ Ceweju etaybitbinayũ jeakağ pima, xepxepayũ o'jeu ma'ğuto—kabi kadiwi oajēm'iyũ. Wara'acat ğu o'jojojo ip—Jesus acã.

⁹ Gebuje Jesus o'jekawẽn jewēju etaybitbinayũ eju. Co'a dağwi kopkom pima o'jekawẽn ceweju ip.

— Gasũ ğu juy epejojoioiap epeğuwẽn adeayũ be — io'e. — Soat wağo õn — io'e. — We'ũ buje waram ocetait. Waram wetait puje acã juy epeğuwẽn epejojoioiap — io'e.

¹⁰ Imẽnēju kũyjobit osodop ip Jesus a'õ kay. O'jojoioiap o'ğuwẽn ğu ip warara'acat pe. Imẽnpit jeweweju ma ip o'jekawẽn.

— Apẽnpuye ixē o'e “Waram ğuto ocetait,” i? — io'e ip jewewebe ma.

¹¹ — Apẽnpuye Moisés ekawẽn ocemutaybitbin'ukayũ e'em “Elias koam omuyku,” i? — io'e ip Jesus pe.

¹² — Icēmãn õn e'em eywebe — Jesus o'e. — Elias co'iat koam omuyku adeayũ muisun am. Adeayũ ağıymuwarurun je'e itabut am ip Deus kay — io'e. — Kuyje omuwēğaptup ip o'tupmubararak. Imẽn e'em ibodup:

Ite ipiat supi'ajo jĩjã, i. Warēmtağ ma ip ixē jukuk, i. Itakoma jĩjã je'e ip cekay, i'e'em ibodup — io'e Jesus.

13 — Icēmān ðn e'em eywebe. Elias co'iat kuy oajēm. Warēmtağ ma ip o'jukuk. Ikērēm cīcā ip o'jukuk — io'e Jesus. — O'ğudadaibotbon cīcā ip. Kuyjeatup ekawēn tağ ikērēm ip o'jukuk — io'e.

14 Warara'acayū kay, jeweju etaybitbinayū kay yajēm puje, ade jījā wuyjuyū o'jojojo yakokorenen ip. Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū Jesus eju etaybitbinayū a'ðixixiğ o'e ya'ðberen.

15 Jesus co buje adeayū itabēğhēğ o'e ip ijojom. O'jedau ip cekay—Jesus kay.

— Ajēm tu? — io'e ip Jesus pe.

16 — Oajēm — io'e Jesus. — Apēnpuye eyju oweju etaybitbinayū a'ðixixiğ? — io'e.

17 — Ocemutaybitbin'ukat, axik opop okpot pe — io'e pūğ. — Ixe axik okpot a'ðmu'ūmu'ūm, ya'ðpimu'ūmu'ūm tak. 18 Axik pe ixe bu buje, okpot muy'at'an. Ibidopabok cēm cēm ibi bewi dak, jenūyekūnūykūnūy dak, ibaca'ūm e'em tak — io'e cebay. — Imēnpuye okpot otojot ekay. Ajēm awap “Axik cuy epeğujēm okpot pewi,” i juk oce eweju etaybitbinayū be. Imēnpit iba'ore o'e cebe ip imujēm ām — io'e Jesus pe.

19 — Eyetabut ġu Deus kay — io'e adeayū be. — Puğūm oğuy eyxe? Ade koato eyxe oğuy bima dak, kuka eyetabut'ūm ma epesop okay — io'e. — Yaypan'isuat cuy epetojot okay — io'e Jesus cebe ip.

20 Imēnpuye yaypan'isuat o'tujowat ip.

Jesus co buje, axik yaypan'isuat o'ğukutukutu jījā. Ipi ju o'at. O'jeorojoro dak ipi ju. Ibidopabok o'jēm ibi bewi.

21 — Puju ku ite ekpot o'e imēn? — io'e Jesus cebay be.

22 — Bekin pin ma — io'e. — Ade em imuy'at'an daxa be. Imu'akōmkōm idibi be imuy'ūap ojuy. Etabotaidabotbon cuy eğuy ocekey — io'e. — Ocebuywan cuy ece ewebe i'e but pima — io'e.

23 — “I'e but ewebe bima,” i'ūmğū juy ece! Okay etabut pima etaybit ece'e soat i'e but owebe iam — io'e Jesus.

24 — Wetabut cīcā ġu — io'e cebay. — Wetabutsū ma. Obuywan cuy ece wetabut cīcā am — io'e ya'ðberen ġebu je bit.

25 Adeayū o'jedau cekay ijo am. Ixeyū jo buje, Jesus axik o'ğukorēm.

— Ejēm cuy cebewi — io'e wuyjuyū a'ðmu'ūmu'ūm'ukat pe, ya'ðpimu'ūmu'ūm'ukat pe. — Waram pit eōm ġu juy cebe — io'e.

26 Ġebu je axik o'jewāwāwā ya'ðberen. Ixe dak yaypan'isuat o'ğukutukutu jījā. O'jēm cebewi. Yaypan'isuat ce'ūat puxim o'e. Imēnpuye:

— Oe'ū teku — io'e adeayū.

Tūybe ce'ū iān o'e ip.

27 Imēnpit Jesus yaypan'isuat o'subaixik. O'ğuağobucēğ. Yaypan'isuat o'āy. Xipat o'e.

28 Ukā be Jesus ðm puje, ceweju etaybitbinayū o'jekawēn ceweju.

— Apēnpuye ocewebe axik mujēm pa'ore o'e? — io'e ip.

29 — Soat em ma Deus eju kawēnwēn'uk'ūm pima, iba'ore wuywebe ite buximat mujēm ām — Jesus o'e.

30-31 Jesus waram ġuto je'ūap o'ğuwēn je'ūm awap. Jesus Galiléia eipi dağ oeku jeweju etaybitbinayū eju. Imutaybin ojuy ip oeku. Imēnpuye ibu'u o'e warara'acayū be itaybit am poce omuy iam.

— Soat wağo ðn — io'e. — Oūm ip okay itakomaayū be — io'e Jesus. — Oaokam ip. Xepxep xet kap puje bit, waram ocetait — io'e Jesus.

³² Imēn imutaybin ojuy o'e. Imēnpit pēḡape ite o'e iam itaybit ḡu o'e ip. Ade em cuk adi o'e'e cebe: — Ekawēn pa'arēm ocexe — i. Imēnpuye ibisūsūn o'e ip “Pēḡape ēn e'em” i'e am cebe.

³³⁻³⁴ Ibocewi Jesus o'ju Cafarnaum ka be jewēju etaybitbinayū eju.

E daḡ pima jewa'ōxikxiḡ ip.

— Ōn ma warara'acat podi ma wa'ōbuyxiat! — io'e ip soat.

Oexexe ip Cafarnaum ka be.

Gebuje Jesus o'jekawēn ceweju ip. Ukā be bima o'jekawēn ceweju ip.

— Apēn cuk epe'e eyewewebe e daḡ pima? — io'e.

O'jede ḡu ip, e daḡ pima “Ōn ma warara'acat podi ma wa'ōbuyxiat,” i juk o'e ip puye. O'jewemusūsūn ip jede am.

³⁵ Jesus oabik.

— Eya'ōpicūḡcūḡ cuy — io'e. — Yoboḡan pin pima, yopican cuy epesop. Soat puywatwan tak cuy epesop — io'e Jesus.

³⁶ Ixe dak bekicat o'subuixik. O'tujuajēm cepidase ip. O'yakobot. O'jekawēn maḡuto jewēju etaybitbinayū eju.

³⁷ — Bekitkit xipan cuy epejukuk, eyju webekitkit puye — io'e. — Xipan bekitkit kuḡ pima, xipan okuḡ tak epesop. Xipan okuḡ pima, xipan omudocat kuḡ tak epesop — io'e Jesus.

³⁸ Gebuje João o'jekawēn Jesus eju.

— Kariwa — io'e. — Aḡokatkat cuk ocejojojo — io'e. — Ibiōḡbuk kērēat mujēmujēm o'e ijodiacyū bewi “Jesus a'ōbi ōn jemujēm,” i'e'em — io'e. — “Imēnmēn ḡu bit,” i juk oce cebe, ixe wuyweju jekuku'uk'ūm puye — io'e.

³⁹ Imēnpit Jesus o'jede:

— “Imēnmēn ḡu bit,” i'ūmḡu juy epe'e cebe — io'e. — Wa'ōbi wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuḡ pima, dao ḡu kuka omuy — io'e. ⁴⁰ — Wuykay itakoma'ūmat wuykadiat — io'e. ⁴¹ — Icēmān ōn e'em eywebe. Wara'acat idibi tiūm eywebe tikōn ām eyju Cristo ebekitkit puye. Deus tak xipacat jeḡūm cebe — io'e.

⁴² — Bekicat mubu'un puje okay itabut am, ikērēat mujurūḡrūḡ eyju, okay itabucat mubu'un puje. Imubu'un puje, Deus cuy ipiat supi'ajoat eykay. Imēn ey'e awap, xipat kuka juk o'e wita'a yaboḡat'a mukirik am eyaḡobu eju idibi be eymuakōm. Imubu'un'ūm piam Deus kuka juk ipiat o'supi'ajoat ḡu eywebe — io'e. ⁴³ — Eybum ikērēat mujurūḡrūḡ pima, epeyewebudakat cuy — io'e. — Xipat kuka o'e eyōm ām kabi be pūḡpu bima dak. Xipat ḡu kuka o'e eyōm ām ipiat'ajojoap pe xepxepu ma—daxa epirēm'ūmap pe — io'e. ⁴⁴ — (Iboce iohe ḡu—soat em ma ierep. Daxa dak jepirēm'rēm ḡu). ⁴⁵ Ikērēat mujurūḡ ām soat em eyju buje, epeyeweidakat cuy — io'e cebe. — Xipat kuka o'e eyōm ām kabi be eyeicuḡ tak. Xipat ḡu kuka o'e eywebe eyxik am ipiat'ajojoap pe xepxep im ma — io'e. ⁴⁶ — (Iboce iohe ḡu—soat em ierep. Daxa dak jepirēm'rēm ḡu). ⁴⁷ Eyetam ikērēat mujurūḡrūḡ pima, epeyeweta'uk cuy! — io'e. — Xipat kuka o'e eyōm ām kabi be pūḡ etam tak—soat ma Deus a'ō kay iap pe. Xipat ḡu kuka o'e eywebe eyxik am daxaboḡ pe xepxep eta bima — io'e. ⁴⁸ — (Iboce iohe ḡu—soat em ierep. Daxa dak jepirēm'rēm ḡu. Iboceayū soat em ipiatpi'ajojom e'em) — io'e Jesus.

⁴⁹ — Wuyju puybit muyunuyun iḡēmap puxim. Imēnpuxim Deus tak ipiat pi'ajoan wuywebe, wuywebe ikērēat mujurūḡap puxixim — io'e.

⁵⁰ — Kawta tayu hima, xipat cīcā. Tayu'ūm pima bit, xipat ḡu. Apēḡām

tak takuḡ kuka acesop? Taxik am acā. Kawta tayuat pit xipat. Xipan cuy epeyewekuk eyju dak — io'e.

10

¹ Jesus oajēm Judéia eipi kay. Jordāodi wīnābu oajēm.

Gebuje ade jījā wuyjuyū o'je'awero ma'ḡuto Jesus kay. Adeayū mutaybitbin'uk osunuy iap puxim imutaybitbin ma'ḡuto o'e waram.

² Fariseuyū oajēm. O'jekawēn ip ceweju ya'ōmukorēm ojuy.

— Wuyawēwēap ekawēn taḡ tu wuytayxi epereperem? — io'e ip Jesus pe.

³ — Apēn wuy'ajore Moisés o'e kuyje? — io'e.

⁴ — “Eytayxi epere ojuy bima otayxim ḡu ece ḡasū bit iaptup cuy epetupmubararak cekay,” i juk o'e Moisés — io'e ip. — “Epetupūm cebe eytayxi be. Tup ūm puje, xipat eytayxi epere am,” i juk o'e Moisés — io'e ip Jesus pe. — Itayxi epereap cūḡ ma osunuy Moisés xe. Pām exe? — io'e ip cebe ya'ōmuwarurunap ojuy.

⁵ — Moisés imēn o'e eybu'u jījā ya'ō dag jekum puye — io'e Jesus. ⁶ — Kuyje bit imēn ḡu o'e. Kuyje Deus soat o'ḡuḡē — io'e. — Aḡokatkat o'ḡuḡē, ayacat tak. Ixeyū o'ḡuḡē xepxem ma jekuku am. ⁷⁻⁸ Imēnpuye jetayxi bu buje, aḡokatkat cēmcēm jebay duk'a bewi. Jetayxi eju cucum. Jektop pu buje ayacat tak cēmcēm jexi duk'a bewi. Jektop eju cucum. Xepxep ma ip. Imēnpit pūḡat puxim ip o'e jewekuḡ soat em jeweweju ip cucum puye. ⁹ Deus xe ip pūḡ ma. Imēnpuye eytayxi juy epeyepere ḡu — io'e Jesus.

¹⁰ Guyjom uk'a be oōm ma'ḡuto Jesus, ceweju etaybitbinayū dak.

— Ekawēnpa'arēm ocexe — io'e ip Jesus pe. — Ocetayxi epeream cuy ocomutaybin — io'e ip cebe.

¹¹ — Aḡokatkat jetayxi epere buje wara'at pu am jetayxim, ikērēān e'em koapat pe—jetayxi be — io'e. ¹² — Imēnpuxim ayacat jektop epere buje wara'at pu am jektom, ikērēān e'em koapat pe jektop pe — io'e cebe ip.

¹³ Iboceayū je'iyū o'tujowat ip Jesus kay Deus cuy xipan jeykuk i'e am.

— Bekitkit ḡu juy epetujowat Jesus kay — io'e ceweju etaybitbinayū bit cebe ip.

¹⁴ Jesus itakoma o'e jeweweju etaybitbinayū kay bekitkit tujowat ojuyacat o'ḡukorēmrem ip puye.

— “Bekitkit ḡu juy epetujowat Jesus kay,” i'ūmḡu juy epe'e — io'e cebe ip. — Āḡ jeedot ip okay — io'e. — Ixeyū buximayū jeeōm kabi be soat Deus a'ō kay kūyjobit pima. Jeeōm ip ibu'u'ūm puye ip Deus pe jekukan — io'e. ¹⁵ — Icēmān ōn e'em eywebe. Bekitkit ibu'u ḡu Deus pe jekuk an. Deus pe eykuk an eybu'u bima, Deus xe ḡu epesop soat Deus a'ō kay kūyjobit pima — io'e.

¹⁶ Bekicat o'yakobot. O'jekawēn Deus eju.

— Bay, xipan cuy iteyū bekitkiyū ejukuk — io'e.

¹⁷ Ibutut adeat o'ju Jesus kay. Jesus cu ojuy bima aḡokatkat daudaum oajēm cekay—yaypan'isuat. O'jēḡ'aecōḡcōḡ cewap, Jesus ya'ōbuyxi cexe buye.

— Kariwa, — io'e. — Ēn xipat cīcā. Soat em Deus xe onuy pin wetait. Apēntak oce soat em cexe onuy ām? — io'e Jesus pe.

¹⁸ — Apēnpuye ēn e'em owebe “Xipat cīcā ēn,” i? — io'e. — Ka'ūmḡu xipacat—Deus acā — io'e. ¹⁹ — Kuy etaybit apēn Moisés o'e wuye'ajoyōyū'ūm'ūm pe iam — io'e. — Imēn o'e: warara'acat epeyaoka

ġu juy, i; wara'acat tayxi kay ġu juy, i dak; eybukuruġ ġu juy epesop, i dak; napa ġu juy epe'e, i dak; warara'acat epeġuġuykukuku ġu juy, i dak; xipan cuy eyebay epejukuk, eyxi dak, i dak. Imēn Moisés o'e kuyje. Kuy etaybit ijom soan — io'e Jesus.

²⁰ — Kariwa, soat ijop ekawēn taġ ojekukuku bekin pin ma — io'e.

²¹ Jesus xe ibubut adeat ikukpin cīcā o'e.

— Wara'an puk ece ġu — io'e. — Eju — io'e ibubut adeat pe. — Soat ebubut cuy eteida. Ibo juy dinheiro tei'ūma eġūm tadaybocayū be — io'e. — Imēn e'e buje, ade je'e ebubut kabi be — io'e. — Imēn e'e buje juy ejot oweju — io'e Jesus.

²² Cekawēn co buje iġuycūġ cīcā o'e. Itakoma dak o'e. Iġuycūġ ma o'jēm Jesus xewi ibubut ade jījā buye. Tacup o'e jebubun. O'ju ġu Jesus eju.

²³ Imēnpuye Jesus jakokoreren o'jeak adeayū kay. Ixe dak o'jekawēn jeweju etaybitbinayū eju.

— Iba'ore jījā ibubut adeat ōm ām kabi be — io'e. — Ibu'u jījā ip Deus a'ō kay am, itabut cīcā ip jebubut kay buye — io'e.

²⁴ Ceweju etaybitbinayū itabēġbēġ o'e ip ijojom cekawēn co buje.

Imēnpuye Jesus o'jekawēn ma'ġuto ceweju ip.

— Tapupuyū, iba'ore jījā ijodiacat ōm ām kabi be. Ibu'u ip Deus a'ō kay am — io'e. ²⁵ — Camelo ikap pa'ore awi daobi'atok taġ. Imēnpit ibodi ma iba'ore ibubut adeat ōm ām kabi be — io'e.

²⁶ Jewaġuymuġġēġm o'e ip.

— Abu be dak jewedaxijo but? — io'e ip.

²⁷ Gebuje Jesus o'jeak cekay ip.

— Wuywedaxijo ba'ore soat em Deus xe wuydop am — io'e cebe ip. — Deus pe bit wuydaxijo but. Soat i'e but Deus pe — io'e Jesus.

²⁸ — Kariwa! Kuy soat ocesuiwat eweju jeku am — io'e Pedro.

²⁹⁻³⁰ — Icēmān ōn e'em eywebe — io'e Jesus. — Eyju okay jījā. Eyju kawēn idipat muwēn pin cīcā soat kaka watwat pe. Imuwēġap ojuy eybubut epere buje, ade epejat wara'at eyhubun. Eyduk'a epere buje, ya'ade epeyabu eyduk'am—100 beat'a. Eywaġo epere buje, “owaġo” i epe'e adeayū be—100 beayū be. Eykitpit epere buje, “okitpit” i epe'e adeayū be—100 beayū be. Eyxi epere buje “oxi” i epe'e adeayū be—100 beayū be. Eyebay epere buje “webay” i epe'e adeayū be—100 beayū be. Eyebekitkit epere buje, “webekitkit” i epe'e adeayū be—100 beayū be. Eykat epere buje ade epejat eykan—100 be. Warara'acayū je'e itakoma eykay. Ipiat supi'ajoat ip eywebe. Guyjom pit Deus xe epesop kabi be. Soat em epesop cexe eyetabēġ — io'e. ³¹ — Ade ya'ōbuyxiayū'in yopicayūm jeedop ip. Ade yopicayū'in ya'ōbuyxiayūm jeedop ip — io'e Jesus.

³² Waram Jesus je'ūmap o'ġuwēn. Jeweju etaybitbinayū eju cum o'e e daġ Jerusalēm ka kay. Jesus o'ju koap. Gasū ixeyū o'ju tomuju. Yaġuybabi'ūm'ūm ip osodop. Iparara osodop ip warara'acayū ixeyū nomujuayū. Jesus 12 beayū o'tomuwā jewekay.

³³ — Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop! — io'e cebe ip. — Jerusalēm ka kay cum wuyju. Soat waġo ōn. Oūm ip okay itakomaayū be, paīyū kukukayū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak. “Ikērēat kuġ ēn Deus xe, ocexe dak,” i je'e ip owebe — io'e. — “Eje'ū juy,” i je'e ip owebe — io'e. — Judeu'ūmayū be oūm ip — io'e. ³⁴ — Owaywayway jījā je'e ip. Jetakomaap pibun ip omuxi. Omupokupok ip. Gebuje oaoka ip — io'e. — Xepxep xet kap puje bit, waram ġuto ocetaīt — io'e Jesus.

³⁵ Gebuje Tiago oajēm Jesus kay, João dak. Zebedeu ipotpoyū osodop ip.

— Kariwa — io'e ip. — Ocemuojuyjuy eġūm ocewebe — io'e ip.

³⁶ — Ajo ojuyjuy eyju oxewi? — io'e Jesus.

³⁷ — Soat kūyjobit a'ōkay bima āg ocabik exe ixeyū kuk am eweju—pūg oce'in eba'at kadi, wara'at eba'ūgat kadi — io'e ip. — Soat kūyjobit a'ō kay iap idip cīcā je'e — io'e ip.

³⁸ — Ap! — io'e. — Eyetaybit pun'ūma eyju iboap ojuyjuy oxewi. Apēn osupi'ajo iap puxim tu eyju dak epesupi'ajo? — io'e.

³⁹ — Hm hm — io'e ip. — Oceju dak ipiat ocesupi'ajo ebuxim ma.

— Imēn ma — io'e. — Ipiatpi'ajom pima bit, "Ipiat esupi'ajoat ġu juy ocewebe," i du epe'e? — io'e Jesus.

— Ap! "Ipiatpi'ajoat ġu juy ocewebe," i'ūmġu oce'e! — io'e ip.

⁴⁰ — Ha'a — io'e Jesus. — Obuxim ma eyju dak ipiat epesupi'ajo — io'e. — Ōn ġu bit e'em: "Abik cuy oba'at kadi oba'ūgat kadi," i. Webay imēn i'e but. Ixe ma oweju adeayū kukayū nuy ām o'ġuxipan. Ixe ma je'e abuyū jabik iboce iap — io'e Jesus.

⁴¹ Xepxepayū ekawēn co buje, warara'acayū ceweju etaybitbinayū itakoma o'e ip cekay ip—Tiago kay, João kay dak. ⁴² Imēnpuye: — Epesot cuy okay — io'e Jesus cebe ip.

— Eyetaybit Judeu'ūmayū kukukayū soat em ya'ōpuruġ jebekitkiyū mujum iam — io'e cebe ip. — Ikukukayū soat em e'em "Oca'ōbuyxi jījā," i. Biġ ma ip jebekitkiyū mukapikpiġ," io'e. ⁴³ — Eyju bit—imēn ġu juy epeyewekuk. Kariwaboġ pin pima, warara'acat puywatwan cuy epesop! — io'e. ⁴⁴ — Ya'ōbuyxian pin pima, tei'ūma epeyekapik cuy warara'acat peam — io'e Jesus. ⁴⁵ — Imēntak soat waġo ōn. Warara'acat pe obuywat am ġu ojet ijodi. Warara'acat puywatwat'ukan ojet. Adeayū daxijo am ma ojet. Soat em itabēġ jeedop ip kabi be, oje'ū buye — io'e.

⁴⁶ Ibocewi Jesus oajēm Jericó ka be jeweju etaybitbinayū eju. O'jēm ip Jericó ka bewi wuyjuyūxirixiri eju.

Gebuje Jesus oajēm ita'ūmat kay. Ita'ūmat xik'i osunuy e bitakobe. Ibutet Bartimeu i osunuy. Timeu ipot osunuy. Kapkamayū xewi dinheuro ojuyjuy'uk osunuy ita'ūm puye.

⁴⁷ — Jesus Nazareno omuyku — io'e ip kapkamayū Bartimeu be.

Iboap co buje, ita'ūmat o'jewāwā Jesus kay. O'jewāwā ya'ōberen.

— Jesus! Ēn Davi'ūm naxeġebit — io'e — wuye'ajoyoyū'ūm'ūm kukukat naxeġebit — io'e. — Etabotaidabotbon cuy eġuy okay! — i o'jewāwā ya'ōberen.

⁴⁸ Imēnpuye adeayū ita'ūmat o'ġukorēm.

— Ecemūġ! — io'e ip. — Ecewāwā ġu juy! — io'e adeayū Bartimeu be. Imēnpit biġ ma o'jewāwā ya'ōberen.

— Jesus! Davi'ūm naxeġebit! Etabotaidabotbon cuy eġuy okay — io'e.

⁴⁹ Ibocewi Jesus o'jecū e bidase.

— Ita'ūmat cuy etomuwā — io'e Jesus adeayū be. Ita'ūmat o'tomuwā ip.

— Epararam ġu eġuy! — io'e ip cebe. — E'āy. Jesus enomuwāwām — io'e ip ita'ūmat pe.

⁵⁰ Bartimeu jeekabek o'joxik ġebuje jecokcok pibun. Dao ma o'āy. Jesus kay o'jedau.

⁵¹ — Ajo-kay ēn oxewi? — io'e Jesus ita'ūmat pe.

— Ocemutaybitbin'ukat, wecoat pin oce! — io'e ita'ūmat.

Gebuje Jesus o'jekawēn ita'ūmat eju.

⁵² — Ecepit cuy eduk'a kay — io'e. — Kuy ece'ada okay etabut puye — io'e Jesus.

Ita'ūm tūibit o'jecoan gebuje bit. Dao ma o'e ijojōm. Xipan o'jojojo. Ixe dak o'ju Jesus eju e daḡ.

11

¹ Jesusyū oajēm Jerusalén ka be. Jerusalém ka tēḡ pima ip oajēm Betfagé ka tēḡ Betânia ka tēḡ tak, Oliveira dip'a tēḡ tak. Jesus xepxep jeweju etaybitbinayū o'ḡuju ikaboḡatka be—Jerusalém ka be.

² — Epeju juy aḡoka kay—wuywapatka kay — io'e cebe ip. — Eyajēm'isu ma jumento epetobuxik—yaypan'isuat, ikirikat, yakpi jeje ibit'ūmat. Epeḡuwekap cuy — io'e. — Epetojot cuy okay — io'e cebe ip. ³ — “Apēnpuye eyju jumento dujowan?” i'e buje eywebe ijoceat, “Ocekariwa buk cekay darem ma,” i juy epe'e cebe. “Gaxīn ma waram ocetujupit eykay,” i juy epe'e cebe — io'e Jesus.

⁴ O'ju ip. Oajēm ip jumento kay. Jumento o'tobuxik ip—yaypan'isuat. Uk'a ukpibubu be o'tobuxik ip. Ikirik xintabi be o'tobuxik ip. O'ḡuwekap ip.

⁵ — Apēnpuye eyju jumento dujowan? — io'e iboceayū cebe ip.

⁶ — Ocekariwa buk cekay darem ma — io'e ip. — Gaxīn ma waram ocetujupit eykay — io'e xepxepayū cebe ip.

— Ha'a. Epetujowat — io'e iboceayū xepxepayū be.

⁷ Jumento o'tujowat ip Jesus kay. Jeekabek ip o'jomōḡ jumento ukxabi jeje. Jesus oabik iekabek ceje jumento ukxabi jeje. ⁸ Adeayū jeekabek o'ḡupayapaya ip Jesus ajēmap taḡ e daḡ. Warara'acayū uktup o'tuptakat kogūnpi daḡatup. O'tupmōḡmōḡ ip e daḡ.

— Wuyekabek ajomōḡ cuy e daḡ — io'e ip. — Ya'ōbuyxiat omuyku! Uktup atupmōḡ ixe dobede am — io'e ip jewewebe.

⁹ Jesus wap iju'ibiyū o'jewāwā ya'ōberen icokcok cīcā buye, tomujuayū dak.

— Deus xipat cīcā! — io'e ip. — Teku omuyku Deus a'ōbi! — io'e ip ya'ōberen. — Deus a'ōbacaap kuḡ teku! Teku xipat cīcā — io'e ip.

¹⁰ — Teku ijodiacat kukukan jeenuy apēn cuk adi Davi wuy'ajoreyū kukukan osunuy iap puxim. Deus ya'ōbuyxi jījā. Idip cīcā! — io'e ip Jesus mucokcokcoḡ.

¹¹ Gebuje Jesus oajēm Jerusalém ka be. Oōm Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboḡat'a be. O'jeak soat kay—uk'a beat kay. O'ju jeweju etaybitbinayū eju, Betânia ka be jexet am. O'ju ip katpuje jījā buye. Xet. O'xet ip Betânia ka be.

¹² Kuyaje Jesusyū o'jēm Betânia ka bewi. Cucum pima Jesus ire o'e. ¹³ Wūy wi figueira'ip o'yopcoco—yoptuptepat'ip. Yajom o'ju ya'a'e paxi iam. Yop xe yajēm puje o'yadobuxik ḡu. Tup acā o'tuptobuxik ya'a'e ḡu buk puye.

¹⁴ Gasū bit a'a'e ḡu ecesūy wuyjuyū be ya'oap puxim! — io'e Jesus yop pe.

Ceweju etaybitbinayū iboap o'ya'ījojo ip.

¹⁵ Gebuje Jesusyū oajēm maḡuto Jerusalém ka be. Oōm ip Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboḡat'a be. Itakoma o'e wuyjuyū muḡuykukuku'ukayū kay—uk'a eaki korerenayū kay. Puca deidada'ukayū o'ḡujēm uk'a bewi, puca bubu'ukayū dak. Wūn'i.

Jesus dinheiro mutrokakan'ukayū emesa o'guy'at. Wūn'i. Pukaso deidada'ukayū abikbikap tak o'guy'at jetakoma pibun.

¹⁶ — Gasū bit cuy eybubut epetujukap gu Deus eju kawēnwēnap'a daḡ—yabogat'a daḡ — io'e ya'ōpuruḡ cebe ip.

¹⁷ Uk'a beayū mutaybitbin o'e.

— Imēn e'em Deus kawēntup:

Oduk'a soat ka daḡwiacat oweju kawēnwēnap'am je'e, i'e'em Deus ekawēntup.

Imēn e'em Deus ekawēntup — io'e Jesus. — Eyju bit oduk'a be ajēmjēmayū muḡuykukukum dinheiro bu am. Imēn oduk'a epeyamuwexat ibukurukat dopdopap'am — io'e.

¹⁸ Jesus ekawēn o'ya'ījojo paīyū kukukayū, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak. Itakoma jījā o'e ip cekay. “Apēntak Jesus aceyaoka?” iap kay ip o'jewaḡuy. Adeayū bit “Jesus itaybit cīcā Deus ekawēn ocemutaybit am” i'e'e'uk osodop ip. Imēnpuye paīyū kukukayū iparara o'e ip Jesus aokaap puxim.

— Apēn tak iba'arēm ma Jesus aceyaoka? — io'e ip jewewebe.

¹⁹ Katpuje Jesusyū o'jēm ikaboḡatka bewi. O'jepit ip Betānia ka be jexet am. Xet. O'xet ip.

²⁰ Kabia'isu ma o'kop ip. O'jēm ip ma'ḡuto. O'kap ip figueira'ip tēḡ ma. O'yopkaraw ḡasū bit tābu daḡwi. ²¹ Pedro ḡebum o'e “Gasū bit a'a'e ḡu ecesūy” io'e iap kay.

— Ocemutaybitbin'ukat, ak'i ece! — io'e Pedro. — Eyopmukorēmīat'ip o'yopkaraw—figueira'ip — io'e.

²² — Eyetabun cuy epesop Deus kay! — io'e Jesus. ²³ — Deus kay eyetabut pima, “Wede ece ijocewi” i'e but eywebe co'a be, “Idixidi be juy aakōm” i dak — io'e. — Eyetabut pima, Deus co'a yamuakōm idixidi be — io'e. — “Yaakōm paxi?” i ey'e'ūm pima, yamuakōm tak — io'e. ²⁴ — Deus xewi iojuy buje, eyetabun cuy epesop “Ite ma Deus je'ḡūm owebe” iap kay. Eyetabut pima, epejat ma — io'e. ²⁵ — Deus eju kawēnwēn pima, eyaḡuyba'ūm cuy epesop apēn cuk adi wara'acat pe ikērēm eykuk iap kay. Eyaḡuyba'ūm puje, eyebay dak kabi beat yaḡuyba'ūm apēn cuk adi ikērēat epeḡuḡē iap kay. Ikērēat ju'uk eywebewi — io'e Jesus. ²⁶ — Apēn cuk adi warara'acat pe ikērēm eykuk iap kay eyaḡuyba'ūm'ūm pima bit, Deus tak yaḡuyba'ūm ḡu apēn cuk adi ikērēat epeḡuḡēḡē iap kay — io'e Jesus.

²⁷ Oajēm ma'ḡuto ip Jerusalēm ka be. Deus eju kawēnwēnap'a ekorara be xīḡxīḡ pima paīyū kukukayū o'ju Jesusyū kay, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak, Judeuyū kukukayū dak.

²⁸⁻³⁰ — Abu-a'ōbi ija'a becat eḡujēm? — io'e ip Jesus pe. — Abu dak “Eḡujēm cuy,” i juk o'e ewebe? — io'e ip cebe.

— Abu-a'ōbi João Batista'ūm ijocecat mubatisasan'uk osunuy? — io'e Jesus. — Deus a'ōbi du? Ijodiat a'ōbi ḡu xe'e? — io'e cebe ip. — Eywebe iboap muwēn puje, ōn tak abu-a'ōbi ōn jekukum iap oḡuwēn eywebe — io'e Jesus.

³¹ Iboap co buje o'jekawēn cīcā ip jeweweju.

— Apēn kuka ace cebe? — io'e ip jewewebe. — “Deus a'ōbi” i wuy'e buje, “Apēnpuye dak eyetabut ḡu epesop cekay?” i kuka o'e Jesus wuywebe — io'e ip jewewebe. ³² — “Ijodiat a'ōbi,” i wuy'e buje bit,

adeayū kuka itakoma jĩjã o'e wuykay — io'e ip. — Soat ip itabut João Batista'um Deus a'ōbi oekuku iap kay — io'e ip jewewebe.

³³ Imēnpuye:

— Ocetaybit ġu — io'e ip Jesus pe.

— Ka — io'e. — Abu-a'ōbi João Batista oeku iap epeġuwēn ġu owebe. Ōn tak abu-a'ōbi ōn jekukum iap oġuwēn ġu eywebe — io' e.

12

¹ Guyjom Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn cebe ip.

— Aġokatkat uvadip o'tiptaida — io'e Jesus. — Tiptaida buje, korara o'ġuġē. Uvadip koreren korara o'jomuy. Uva'abidi muwesōġsōġap o'ġuġē. Uvadip wiwiap'a o'yamuy—umat'a. Warara'acayū o'jomuy tip wiwi an. Uva'a'in kuka o'yaūm tipwiwi'ukayū be ya'ade tip wiwiapteim. Wara'at'a'in kuka o'yabu jexat'am. Kadai iwat wara'at ka kay o'ju.

² — Yabubuap ekaxi ajēm puje, kadai iwat jebuywatwat'ukayū o'ġuju tip wiwi'ukayū kay jekadai'a bu am.

— “Oxat'a juy epeyadujupit okay,” io'e cebe ip — io'e Jesus.

³ — Imēnpit tip wiwi'ukayū ibuywatwat'ukayū o'jat. O'yaokaka ip. Ibui puġ ma ip o'ġuypit kadai iwat kay. Oajēm ip — io'e Jesus.

⁴ — Waram ġuto wara'at jebuywatwat'ukat o'ġuju. O'yamupāupā ip. Warēmtaksuġ ip o'e cebe. O'jepit ip jebui puġ ma kadai iwat kay — io'e Jesus.

⁵ — Waram ġuto warara'acayū jebuywatwat'ukayū o'ġuju. Pūġpūġpūġ ma imujujum. Imēn ma ikērēm ip o'jukuk. Pūġpūġ o'yamupāupā ip. Warara'acayū o'yaokaka ip. Poġ. Oe'ū'ū ip. O'jepit ip jebui puġ ma kadai iwat kay — io'e Jesus.

⁶ — Pūġ ma o'jepoyat cexe—ipot acā — io'e Jesus. — Cexe ikukpin cīcā osunuy. Amām jekpot ma o'ġuju.

— “Ibuyxim ip okpot jukuk,” kadai iwat o'e jewebe ma — io'e Jesus.

⁷ — Imēnpit uvadip wiwi'ukayū o'jekawēn jeweweju. “Ak'i! Kadai iwat ipot omuyku!” io'e ip jewewebe. “Cebay e'ū buje, ite ma kadai iwan je'e. Ga'a ayaoka. Wuyju ma uva dip iwan ace'e!” io'e ip jewewebe — io'e Jesus.

⁸ — Gebuje ipot o'jat ip. O'yaoka ip. Poġ. Oe'ū. Xik. Ijebit o'joxik ip uva dip pewi — io'e Jesus.

Imēn wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn cebe ip.

⁹ — “Āġ puk jeedop ip,” i du je'e uva dip iwat? — io'e Jesus Judeuyū kukukayū be. — Imēn ġu je'e! Ixe je'ju jekadaidip wiwi'ukayū aoka am — io'e. — Warara'acayū jomuy uva dip wiwian — io'e. ¹⁰ — Imēn e'em Deus ekawēntup:

Uk'a muymuy'ukayū o'e “Ite'a xipat ġu wita'a” i, i. Yakērē o'e cexe ip, i. O'yaxik ip, i. Warara'acat pit o'e “Ite'a yadip ma” i, i. Uk'a muycemucemap'am o'e, i. ¹¹ Iboap xipat cīcā wuyxe, Deus imēn o'e buye, i'e'em Deus ekawēntup.

Iboaptup epetupcoco ġu du? — io'e Jesus cebe ip—Judeuyū kukukayū be.

¹² Iboap ekawēn co buje:

— “O'yaxik'iaiyū buxim eyju!” i'e ojuy osunuy Jesus wuywebe — io'e ip jewewebe. — “Tip ipot o'yaoka'iaiyū buxim eyju” i'e ojuy osunuy wuywebe — io'e ip jewewebe.

Jesus daomūn ojuy o'e ip. Imēnpit iparara o'e ip ixē daomūnap puxim adeayū buxim iparara buye. Imēnpuye Jesus o'suiwat ip—taomūn ojuyayū. Ixeyū dak o'jēm.

¹³ Gebuje Judeuyū kukukayū Fariseuyū o'gūju ip Jesus kay. Iecuḡap Herodes ebekitkit tak o'gūju ip cekay. Ixeyū o'gūju ip Jesus a'ōmuwarurun ojuy. “Ēn iecuḡap muymuy” i'e ojuy osodop ip. ¹⁴ Oajēm ip.

— Kariwa — io'e ip. — Soat em ēn icēmān e'em — io'e ip. — Apēn Deus ibikuy ocewebe jeku am iam ēn ocemutaybitbin — io'e ip. — “Iḡo du xipat exe?” i'ūmḡu ēn e'em warara'acat pe emutaybit am. Kacūḡ kadiat cocoap tomuju ḡu ēn e'em “Teku xipat” i — io'e ip. — Roma ka kukat wuyedinheiro ojuyjuy cebe teidadam—César be. Teida buje wuyawēwēap ekawēn taḡ ḡu kuka ajeku? ¹⁵ Aceteida xe'e? Aceteida ḡu xe'e? — io'e ip.

César ip o'jomuyat pin Jesus pe. Imēnpit Jesus itaybit o'e wa'ōmuwarurun ojuy ip iam.

— Apēnpuye eyju wa'ōmuwarurun ojuy? — io'e. — Dinheiro isurūḡat cuy epetojot owebe. Ojojo buk — io'e Jesus.

¹⁶ Dinheiro isurūḡat o'tojot ip cekay.

— Abu-biōḡbuk ija be dinheiro be? — io'e. — Abu-butet tak ija be? — Jesus o'e.

— César biōḡbuk, ibutet tak — io'e ip.

¹⁷ — Cemuojujuy epeḡūm César be—wuyeipi kukat pe — io'e. — Deus pe dak cuy epeḡūm cemuojujuy — io'e Jesus.

— Itaybitbin ma o'jede — io'e ip jewewebe.

Iba'ore o'e ip cebe ya'ōbu am.

¹⁸ Saduceuyū o'ju Jesus kay gebuje bit. Tūybe wuye'ū buje waram acejetait ḡu iān o'e ip. O'jekawēn ip ceweju.

¹⁹ — Ocemutaybitbin'ukat — io'e ip. — Imēn Moisés wuymutaybitbin:

Iwaḡo e'ū buje, jekitpit jewebumūn cuy jewaḡo'ūm tayxibuk eju itayx-ibuk i'it'et'ūm pima, i. I'itkap puje, iwaḡo'ūm ipot tieḡ kuka o'e i'it, i.

Imēn Moisés o'gutaybin kuyje — io'e ip. — Imēn e'em Deus ekawēntup — io'e ip. ²⁰ — 7 be ikitpitpiyū osodop ip — io'e ip. — Koapat o'jewebumūn.

Ixe koapat'ūm jekpotpet'ūm puxen ma oe'ū — io'e ip. ²¹ — Gebuje ikitpit o'jewebumūn jewaḡo'ūm tayxibuk eju. Ixe tomujuat'ūm tak jekpotpet'ūm puxen ma oe'ū. Imēnpuxim ma oe'ū wara'at'ūm ikitpit'ūm tomujuat'ūm — io'e ip. ²² — Ibocewi 7 beayū soat o'je webumūnmūn

ip jewaḡo'ūm tayxibuk eju—pūḡ eju ma. Soat ip oe'ū'ū jekpotpet'ūm puxen ma. Soat oe'ū ip pima, ayacat'ūm tak oe'ū — io'e ip. ²³ — Waram ce'ū'ūayū etait puje, abu-tayxim xe'e je'e? — io'e ip. — Soat 7 beayū o'jewebumūnmūn ip ceweju — io'e ip Jesus pe ya'ōbuap ojuy.

²⁴ — Ijo'i ḡu eyju e'em iboam — io'e Jesus. — Cedaḡ ḡu eyju jewaḡuyḡuy. Eyetaybit ḡu Deus ekawēn. Eyetaybit ḡu Deus warara'acat podi ma ja'ōbacaap kuḡ iam — io'e. ²⁵ — Waram jetait puje, wuyjuyū jewebumūnmūn ḡu ip — io'e. — Kabi beat co'i ip je'e—Deus ekawēn tojtjot'ukat co'i — io'e Jesus. ²⁶ — Moisés emutupmubararakatup epetup-coco ḡu du—wuye'ū buje waram acejetait iatup? — io'e. — Deus ekawēn ibararak opop kadai o'jedipesop iaptup pe. Deus o'e Moisés pe:

— O'n Deus, i. Abraō itabut mabuk okay, Isaque dak, Jacó dak, i.

Imēn Deus o'e Moisés pe. Kuyje ixeyū'ūm'ūm oe'ū—Abraō'ūm, Isaque'ūm tak, Jacó'ūm tak. Imēnpit: “Itabut mabuk ip okay,” io'e Deus —

io'e Jesus. ²⁷ — “Itabut ip okay,” io'e Deus, waram ġuto ip o'jetait puye. Ce'ũ'ũayũ ġu itabut Deus kay—itabēġayũ acā. Cedaġ ġu jĩjā eyju e'em. “Wuye'ũ buje waram ġu acejetait,” i te'e ma eyju e'em — io'e.

²⁸ Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat kuy juk oajēm Jesus kay. Jesus ekawēn o'ya'ĩjo—ya'ōbu ojuyayũ eju iap ekawēn.

— Aiyuuui! Itaybitbit cĩcā o'jede — io'e jexeayũ be. — Moisés ade ma wuymutaybitbin cedaġ wuyeku am Deus etabutpe iam — io'e Jesus pe. — Pu ġu ixē ekawēn'in yoboġ cĩcā wuyemukũyjobit am? — io'e.

²⁹ — Imēn Moisés o'e — io'e Jesus.

Eya'ōpicũġcũġ cuy epesop, Israel naxeġebitbit, i. Pũġ ma Deusat, i. Ixe kay wuyetabut, i. Ka'ũmġu wara'at deus, i. ³⁰ Deus cuy ikukpin cĩcā epejukuk, i. Warara'acat kukpinap podi ma juy epejukuk. Eyxe ikukpin cĩcā buye, ibikuyap taġ cuy epeku soat em; xipacat kay dak cuy epesop ġebum; kapikpiġ tak cuy epesop cebeam, i.

Imēn Moisés wuymutaybitbin — io'e Jesus. ³¹ — Wara'at tak ixē ekawēn'in yoboġ cĩcā wuyemukũyjobit am. Imēn o'e:

Xipan cuy warara'acat epejukuk eyewekukap puxim ma, i — io'e Jesus. — Ade ma Moisés wuymutaybitbin. Ijop ekawēn'in kay bit cuy kũyjobin cĩcā ma epesop — io'e Jesus.

³² Gebuje Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat o'e:

— Kariwa — io'e Jesus pe — Etaybitbit ma ēn e'em — io'e. — Icēmān ēn e'em — io'e. — Pũġ ma Deusat omuy. Ka'ũmġu wara'at deus — io'e.

³³ — Ikukpin cuy Deus ajukuk warara'acat kukpinap podin ma — io'e. — Wuyxe ikukpin puye, ibikuyap taġ cuy ajeku soat em; xipacat kay dak cuy ajop ġebum; kapikpiġ tak cuy ajop cebeam — io'e. — Xipan tak cuy warara'acat ajukuk wuyewekukap puxim — io'e. — Deus icokcok e'em wuywebe wũnca ũm puje paĩyũ be imupik am cetabixe. Ibodi ma bit icokcok e'em wuywebe xipan warara'acat kuk puje wuyewekukap puxim — io'e. — Wuyxe ikukpin cĩcā bima dak icokcok cĩcā e'em — io'e.

³⁴ Ya'ōetaybit o'jede iap co buje, Jesus o'e bebe:

— Wũy ġu ēn Deus ka wi — io'e. — Jekũyjobin ojuy ēn Deus a'ō kay — io'e.

— Abu be jede but Jesus pe? — io'e ip soat ya'ĩjo'ibiyũ Jesus edeap co buje.

³⁵ Ibocewi Jesus wuyjuyũ mutaybitbin o'e Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboġat'a be.

— Apēnpuye “Cristo Davi naxeġebit—Deus emunaē,” i'e'em Moisés ekawēn eymutaybitbin'ukayũ? — io'e Jesus. ³⁶ — Davi o'jekawēn Deus biōġbuk a'ōbi. Imēn ixē e'em ixē emudupmubararak tup pe:

Cristo okukat—Deus emunaē, i. Deus o'jekawēn Cristo be, i. Xik'i Ekay itakomaayũ a'ōbacaap cuy oġu'ũm, io'e, i. A'ō kay kũyjobin jeedop ip, io'e, i. Ēn ixeyũ kukan'ũm pima oxema juy eġuy, io'e, i.

Imēn Davi kuyje o'tupmubararak Deus biōġbuk a'ōbi — io'e Jesus. ³⁷ — “Ēn ma okukukat,” io'e Davi Cristo be—Deus emunaē be. Imēnpuye ibapuk ma wuyxe Davi naxeġebit acā ġu Cristo osunuy—Davi kukukat tak osunuy — io'e Jesus.

Adeayũ icokcok cĩcā ip o'e Jesus ekawēn co buje.

³⁸⁻³⁹ — Moisés ekawēn eymutaybitbin'ukayũ ekukuap puxim ġu juy epeku — io'e Jesus adeayũ be. — Eymuġuykukukum ip. Jesay iwaruat kuġ ip jekukum warara'acat muyak am jekay. Jewexe ip ya'ōbuyxi

jĩjã. Soat etabutpe ce'aweroroap pe warara'acayũ ya'õbuyxim jeweju ip kawẽnwẽn pima, icokcok e'em ip — io'e. — Kariwawayũ abikbikap pe yabik pin ip Deus eju kawẽnwẽnap'a be. Petatam pima icokcok e'em ip koap jekõn ãm kariwawa ekõn'ũm awap ma — io'e. ⁴⁰ — Itayxibuk muğuykukukum ip ibubut pu am — io'e. — Ibun ma ip jewexe kawẽnwẽn Deus eju “Teku ya'õbuyxiat” i'e ojuy warara'acat pe. Deus pit ipiat supi'ajoat ixeyũ be warara'acat pe ipiat supi'ajoat podi ma — io'e Jesus.

⁴¹ Gebuje Jesus oajẽm dinheiro mũn'a kay. Ya tẽğ ma oabik Deus eju kawẽnwẽnap'a be—yaboğat'a be. Iboce ajẽmjẽmayũ jojom o'e ya be jedinheiro mõğmõğayũ jojom. Ibubut adeayũ dinheiro mõğmõğ ip o'e ade.

⁴² Gebuje itop'ũm e'ũ'ibit oajẽm—ibubut kuğ'ũmat. Dinheiro isurũğat o'jomõğ ya be xepxep. Ixeyũ xepxep isurũğat tei'it ma osodop. ⁴³⁻⁴⁴ Jesus o'jekawẽn jeweju etaybitbinayũ eju.

— Ak'i juy epesop ixe ayacat kay—ibubut kuğ'ũmat kay—itop'ũm e'ũ'ibit kay — io'e. — Ixeyũ ma ade jexewiat'in o'jomõğ dinheiro ibubut adeayũ — io'e. — Deus xe bit ade ğu o'jomõğ ip. Ade kuğ mabuk ip. Ixe ayacat yopit ma o'jomõğ jedinheiro. Deus xe bit ade jĩjã o'jomõğ, soat jexewiat o'jomõğ puye—jexat puap ojuy ma o'jomõğ puye — io'e. — Ajo-kuğ ğasũ ixe ayacat? Ka'ũma kuğ ma! Imẽnpuye Deus xe ixe ayacat warara'acat pe o'jomõğiap podi ma o'jomõğ — io'e Jesus.

13

¹ Deus eju kawẽnwẽnap'a bewi Jesus cẽm puje, ceweju etaybitbinat o'jekawẽn ceweju uk'a jojom pima.

— Kariwa, ak'i juy ece! — io'e. — Wita'a yaboğ cĩcã ğu du? Uk'a yadip cĩcã! — io'e.

² — Ite'a yadip cĩcã du exe? Xipat cĩcã du ite'a exe? — io'e Jesus. — Xepxep'a jewa'atẽğtẽğ ğu je'e wita'a. Soat'a je'aedu — io'e Jesus.

³ Guyjom Jesus oabik Oliveira dip'a bicũğpe—co'a bicũğpe. Oabik Deus eju kawẽnwẽnap'a weğũn—yaboğat'a weğũn. Ebadipdip ceweju etaybitbinayũ o'jekawẽn ceweju. Jağepũğ pima Pedro o'jekawẽn ceweju, Tiago dak, João dak, André dak—ebadipdip.

⁴ — Puğũn soat'a je'aedu? Ajo je'bpuk iboap em pima? Ajo ğubapuk Deus je'aedu awap? — io'e ip.

⁵⁻⁶ Gebuje Jesus ixeyũ o'ğutaybin.

— Adeayũ omuyku “Deus omudot,” i napa ma e'em warara'acayũ be. “Jesus Cristo õn,” i napa ma je'e ip soat pe. Ixeyũ ade ğuğuykuku. Imẽneju eyday'em'um cuy epesop ixeyũ be eymuğuykukuap puxim! — io'e. ⁷ — “Jenopağõğõm ip ijoxĩn ma,” i warara'acayũ e'em pima, “Jenopağõğõm ip wũyat eipi be,” i'e'em pima dak, eypararam ğu juy epesop. Imẽn cuy je'bpuk. Imẽnpit soat puk oi'ũm ğu — io'e. ⁸ — Pũğ eipi watwat nopagağõğõm je'e wara'at eipi watwat eju. Pũğ ka watwat nopagağõğõm je'e wara'at ka watwat eju. Ipi jexixi ijoce, iboce dak soat ka dağ. Reren cĩcã je'e ip soat ka dağ. Yopit ma ipiat supi'ajo ip koam ipi dağayũ. I'tipin'isumapi jo'ma je'e koam. Guyjom pit ipiat supi'ajo jĩjã ma ip — io'e. ⁹ — Eyday'em'um cuy epesop ixeyũ be eymuğuykukuap puxim — io'e. — Eykay itakomaayũ jeydaomũn. Jeydujowat ip ibimãmãayũ ekawẽn coco'ukayũ be. Jeymupokupok ip Deus eju kawẽnwẽnap'a be. Jeydujowat ip iecugapayũ etabixe, ipi kukukayũ etabixe dak, etabut okay buye. Kawẽn idipat epeğuwẽn cebe ip — io'e. ¹⁰ — Kawẽn idipan soat ka dağayũ

mukūyjojom'ūm pima, ipi buk i'ūm ġu. ¹¹ Jeydaomūn ip. Ika kukukayū etabixe ip eydujowat puje, eyaġuybabi'ūm ġu juy epesop. “Apēn paxi oce'e?” i'ūmġu juy epe'e. Ixeyū etabixe buje, Deus ma jeymutaybin apēn epe'e iam. Eya bewi ġu juy epeġuwēn. Deus biōġbuk cuy jeymutaybin imuwēn ām — io'e. ¹² — Ixe kabia bima adeayū jebadipyū kay itakoma je'e, ixeyū webekitkit puye. Iwaġo jekitpit je'ġūm cekay itakomaayū be yaoka am. Ikitpit tak jewaġo je'ġūm yaoka am. Cebayū dak jekpot je'ġūm cebe ip yaoka am. Ipotpetayū dak itakoma je'e jebay kay. Jebay je'ġūm ip cebe yaoka am — io'e. ¹³ — Soat itabut'ūmayū itakoma jġā je'e eykay, eyetabut okay buye. Ipiatpi'ajojom ma'ġu eybu'u ġu okay bima, Deus jeydaxijo. Jeydakoy jexeam — io'e.

¹⁴ — Ipararu jġāat epejojo — io'e. — Imōġpiat pe jeedop—Deus eju kawēnwēnap'a be — io'e. — (Eyetarybin cuy epesop ijudup coco'ukayū!). Ipararu jġāat iġo'a be bima, jenapōn cuy ip co'a bicūġ kay Judēia eipi watwat — io'e. ¹⁵ — Eyduk'a eakiju bima, epeōm ġu juy eyduk'a be yabeat pum — io'e. ¹⁶ — Eykat pe bima, epeyepit ġu juy eyduk'a kay eyesay bum — io'e. ¹⁷ — Ixeyū kabia daġ iba'ore jġā je'e yukreġayū enapōn ām, je'it mutitinayū enapōn ām tak. ¹⁸ “Ihi bima ġu juy ixeyū eġudot ipiatpi'ajo an ocewebe,” i juy epe'e Deus pe. ¹⁹ — Ixeyū kabia daġ soat ipi daġayū ipiat supi'ajojo jġā. Ibitpi bit ipiat asupi'ajo ġu Deus pe ipi mubapuk isum — io'e. — Waram pit ibitpi ġu acesupi'ajo—ixeyū kabia daġ acā — io'e. ²⁰ — Deus pe ipiatpi'ajojoap kabia mu'um'ūm pima, ka'ūma kuka o'jewedaxijo. Imēnpit: “Pūġpūġ kabia acā ipi watwat supi'ajojo,” io'e Deus kuy bima. “Pūġpūġ kabia acā,” io'e Deus, taxijo am o'taē'iyayū ikukpin cġcā cexe buye — io'e.

²¹ — Wara'acat je'e eywebe napa ma “Ak'! Teku Cristo—wuydaxijojo'ukan Deus emunaē,” i. “Ak'! Goku Cristo,” i dak je'e. Imēn i'e buje, eyetabun ġu juy epesop ixeyū ekawēn kay — io'e. ²² — Jewexe Deus emunaēhēyū jebapuk, jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū dak. Wuymucoatcoanap ġubapuk ip Deus emunaēhēyū muġuykuku ojuy. Deus a'ōbacaap ġubapuk ip imuġuykuku ojuy. ²³ Guyjom jajēm ip adeayū muġuykuku ojuy iap kuy oġuwēn eywebe. Gebu'i epe'e wekawēn kay ixeyū be eymuġuykukuap puxim — io'e.

²⁴⁻²⁵ — Ipiatpi'ajojoap kabia kap puje kabi becat muycemcemap iaruaru je'e — io'e. — Kaxiepiat kaxiepi ġu je'e. Kabiok je'e. Kaxiamat tak kaxiam ġu je'e. Kabiok je'e. Kasopta dak ida'at kabi kadiwi — io'e. ²⁶ — Gebuje okop ipi kay. Kabikerereat taġwi okop. Soat waġo ōn. Wa'ōbacaap kuġ okop, odipap kuġ tak. Soat ipi daġayū je'e “Jesus warara'acat podi ma ya'ōbaca,” i. “Warara'acat podi ma idip,” i je'e ip. “Abu ixē jo'iat? Ka'ūma ma,” i je'e ip — io'e. ²⁷ — Gebuje Deus jekawēn tojtjot'ukayū ġuju soat taġwi. Ixeyū ġuju jemunaēhēyū kay. Jemunaēhēyū ip ġu'awero soat taġwi. Kabi daġwi ixeyū ġu'awero ip, ipi daġwi dak — io'e.

Jesus waram jedocap o'ġuwēn jeweju etaybitbinayū be.

²⁸ — Gbum cuy epesop wajēmap kay figueira'ip kay ġebum pima — io'e. — Figueira'a bikit cēm puje, “Koato ijasūn ma,” i'e'em eyju, dup cēm pima dak — io'e. ²⁹ — Imēnpuxim soat ipi daġayū ipiatpi'ajojom pima, “Gaxīn ma Jesus jajēm,” i juy epe'e — io'e. ³⁰ — Gasūayū'in iboap coco ip

je'ũ awap. Gebum cuy epesop iboap kay! — io'e. ³¹ — Kabi i'ũm, ipi dak. Wekawën pit i'ũm ġu. Wekawën kayayũ bit soat em jeedop — io'e.

Imën Jesus o'jekawën jeweju etaybitbinayũ eju.

³² — Itaybit ġu ip wajëmap kabiam, ipiatpi'ajoap kabiam tak — io'e. — Deus ekawën tojotjot'ukayũ itaybit ġu ibo kabiam. Õn Deus ipot. Õn tak wetaybit ġu ibo kabiam. Webay acã itaybit — io'e. ³³ — Eyetaybit ġu puje oajëm iam. Imëneju epejowiwi juy aġ. Wajëmap wiwim cîcã juy epesop — io'e. ³⁴ — Wajëmap kariwa epicat puxim — io'e. — Kariwa o'jëm jeduk'a bewi. “Ijoce ma epesop,” io'e jebuywatwat'ukayũ be — io'e. — “Epeyekapik oka be,” io'e cebe ip — io'e. — Jeduk'a exîntabi wiwi'ukat pe “Ijoce ma eguy warara'acat pe obubut tujupa'umap puxim,” io'e kariwa — io'e. — “Wepicap wiwim cuy epesop,” io'e cebe ip — io'e Jesus. ³⁵ — Ixe kariwa buxim òn tak — io'e. — “Puġün paxi waram wekariwa je'pit?” i eyju e'em. Katpuje paxi ocepit. Iximadakpe paxi ocepit. Kabiakay paxi ocepit. Kabia'isu paxi ocepit. Eyetaybit ġu pũġün ocepit iam — io'e. ³⁶ — Imënpuye juy epejowiwi aġ. Ocepicap wiwim cuy epesop. Obu'u jĩjã eyxen ma eydobuxik am wepit puje! — io'e. ³⁷ — “Epejowiwi juy aġ,” i òn e'em soat pe. “Epejowiwi juy aġ,” i òn e'em eywebe dak — io'e Jesus jeweju etaybitbinayũ be.

14

¹ Xepxep kabia peta e awap cekay itakomaayũ Jesus daomün ojuy ip—Páscoa epeta e awap. Ixe epeta bima Judeuyũ pão'a o'o'uk ip osodop—yamuyuhuhuptõmtëm'ũmat'a. Ijop epeta muġëġëm pima apën Deus wuydobuyũ'ũm'ũm o'tujujëm Egito eipi bewi iap kay ġebum'uk ip osodop. Iba'arëm Jesus daomün ojuy ip. Paĩyũ kukukayũ Jesus aoka ojuy osodop ip, Moisés ekawën inutaybitbin'ukayũ dak. Jesus kay itakoma osodop ip.

² — Petatam pima bit Jesus ataomün ġu adeayũ be wuyaokaap puxim — io'e ip jewewebe.

³ Jesus Betânia ka be osunuy. Simão duk'a be osunuy—ierep tübit tuk'a be. Jekõnkõn pima ayacat oajëm Jesus kay. Timün'a kuġ oajëm—wita'a muġëġë'a kuġ. (Wita'a butet alabastro i osunuy). Tide'oati otinuy ya be. (Tide'oati butet nardo i osunuy). Judeuy'u ce'uat mude'o'o'uk ip osodop nardodim. Tideiboġ cîcã otinuy. Ayacat oajëm Jesus kay. Timün'a ù o'su'ükaka. Tideo'ati o'tidi Jesus a be Jesus ikukpin cîcã cexe buye.

⁴ Iboceayũ bit pũġpũġ itakoma o'e ayacat kay ixe o'tidi buye.

— Ak'i! Etidi! — io'e ip. — Etimukereren — io'e ip ayacat pe. ⁵ — Tide'oati deida buje, kajuk teiboġ ejat! Ade kuka juk dinheiro isurũġat ejat prata muġëġë — io'e ip. — 300 be kuka juk ejat! Tadaybotbocayũ be kuka juk dinheiro eġũm — io'e ip cebe.

Ya'õpuruġ ip ayacat o'ġukorëm o'timukereren puye.

⁶ — Āġ jeenuy ayacat jekpiwan — Jesus pit o'e. — Epeġukorëm ġu juy — io'e. — Cekaykay ġu! Xipacan ma teku o'e owebe! — io'e.

⁷ — Tadaybotbocayũ soat em ma eyxe — io'e. — Eybikuy bima, ixeyũ buywan put eywebe. Õn pit soat em ġu oguy eyxe. Soat em ġu xipacan ey'e but owebe — io'e. ⁸ — Ite ayacat tide'oati kuġ osunuy. Tiüm put owebe. Ojebit o'ġude'on, oje'ũ ġu buk ma'ġu. Wetabëġ pima ma kuy omude'on okot awap — io'e. ⁹ — Okay itabucayũ kawën idipat ġuwënuwën soat kaka daġ. Apën ite ayacat o'tidi wa be iap ġuwënuwën

tak ip soat kaka dağ. Soat ka watwat gebum je'e apên ixē o'e iap kay. Gebum cuy epesop iboap kay — io'e Jesus.

¹⁰ Gebuje Judas Iscariotes o'ju païyũ kukukayũ kay.

— Jesus cuy oğũm eywebe yaoka am — io'e cebe ip.

Ixe Judas Iscariotes 12 beayũ'in osunuy.

¹¹ Ixe ekawên co buje, icokcok cîcâ o'e ip païyũ kukukayũ.

— Dinheiro juy oceğũm ewebe iũmapteim — io'e ip Judas pe.

Imênpuye “Gasũ du Jesus ũm put owebe païyũ kukukayũ be?” i'e'em jewebe ma oeku. Cekay itakomaayũ be Jesus ũmap kudadam oeku.

¹² Jesus o'jekõn jeweju etaybitbinayũ eju Páscoa epeta bima. Páscoa epeta bima Judeuyũ ovelha aokaka'uk osodop ip—koapat kabia bima. Soat ip pão'a o'o'uk osodop—yamuyuhuhuptõmtẽm'ũmat'a. Ixe kabia be ceweju etaybitbinayũ o'jekawên Jesus eju.

— Poce wuyxan oceğũgẽ Páscoa epeta be i'o am? — io'e ip.

¹³ Gebuje Jesus xepxepayũ o'ğuju Jerusalém ka kay jeweju etaybitbinayũ.

— Epeju juy ikaboğatka be — io'e cebe ip. — Ağokatkat epetobuxik—idibi mũn'a kuğat. Ceweju juy epeju — io'e. ¹⁴ — Uk'a be iõm puje, epeõm cuy ceweju — io'e cebe ip. — “Ocekariwa e'em: ‘Apu'a be juy oceğõn Páscoa kabia oweju etaybitbinayũ eju?’ i,” i juy epe'e iğo duk'a iwat pe — io'e Jesus. ¹⁵ — Ixe jeduk'a yabimubapuk eywebe—umat'abi, yabiboğat'abi — io'e. — Kuy mesa kake iğo'abi be, abikbikap tak. Soat ixipan je'e kuy — io'e. — Iğo'abi be ovelha juy epejoyoy wuywebe i'o am Páscoa kabia be — io'e.

— Ha'a — io'e ip.

¹⁶ Gebuje ceweju etaybitbinayũ o'ju ikaboğatka be. Soat o'tobuxik ip apên cuk cebe ip Jesus o'e iap tağ. Iğo'a be ovelha ip o'joyoy Páscoa kabia be i'o am.

¹⁷ Kabiog pima Jesus oajẽm iğo'a be jeweju etaybitbinayũ eju—12 beayũ eju. Oabik ip mesa akokoreren. ¹⁸ Jekõnkõn pima Jesus o'jekawên ceweju ip.

— Icẽmãn õn e'em eywebe — io'e. — Pũğ ey'in oũm okay itakomaayũ be waoka am—oweju jekõnkõnat ma — io'e.

¹⁹ Iğuycũğcũğ o'e ip.

— Õn xe'e? — io'e'e ip pũğpũğpũğ.

²⁰ — Pũğ eyju'in — io'e Jesus. — Oweju prato be pão'a o'yamuerepiat ma — io'e. ²¹ — Soat wağo õn. Apên oje'ũ iaptup tağ oje'ũ—Deus ekawëntup tağ — io'e. — Karem ġu ipiat supi'ajo oũmat pit. Xipat kuka adi a'ğũ ixē bit o'jebapuk'ũma — io'e Jesus.

²² — We'ũap kay gebum cuy epesop — io'e Jesus cebe ip.

Jekõnkõn o'e jeweju etaybitbinayũ eju. Jekõnkõn pima Jesus pão'a o'yabu.

— Bay, ên xipat — io'e. — Pão'a eyaũm ocewebe — io'e Jesus Deus pe.

O'yamuweka. O'yaũm cebe ip.

— Juku, epeya'o — io'e cebe ip. — Ite ojebit — Jesus o'e. — Pão'a muwekaap puxim ip obamupaya — io'e.

²³ Tikõnkõnap o'jat. Uva'abidi o'tinuy tikõnkõnap pe.

— Bay, ên xipat — io'e. — Uva'abidi etiũm ocewebe — io'e Deus pe.

Tikõnkõnap o'ğũm cebe ip. Soat ip o'tikõn.

24 — Juku. Epetikōn. Ite odoy — io'e Jesus. — We'ū buje odoy jedoyekoreren “Adeayū bewi ikērēat oju'uk,” io'e Deus puye — io'e. — Imēnpuye Deus adeayū guisun. Cūg ma jeedop ip cexe—Deus xe — io'e. 25 — Icēmān ōn e'em eywebe. Waram ġu otikōn uva'abidi soat ipi watwat Deus a'ō kay kūyjobit'ūm pima. Soat ipi watwat ya'ō kay kūyjobin pima bit, tiisuati otikōn uva'abidi — io'e Jesus. Imēn Jesus o'e cebe ip: — We'ūap kay ġebum cuy epesop — i.

26 Gebuje soat ip o'jebibododon Deus kay. Umat'a bewi ip o'kop. O'ju ip co'a bicūḡpe—Oliveira dip'a bicūḡpe.

27 Oajēm ip Oliveira dip'a bicūḡpe. Jesus waram o'jekawēn ceweju ip.

Soat eyju operem — io'e. — Epeyenapōn — io'e. — Imēn Deus ekawēntup omuwēnuwēn:

Ovelhayū kukukat oyaoka, i. Soat ip jepōḡpōḡ iōhōyū, i.

Imēn Deus ekawēntup omuwēnuwēn — io'e Jesus. 28 — Imēnpit we'ūap tomukadi Deus waram ġuto omutait. Ōn ovelha kukukat puxim. Okay itabucayū ovelhayū buxim. Oju eywap Galiléia eipi be — io'e.

29 — Soat ip jepere obureyū. Ōn pit jepere ġu — io'e Pedro.

30 — Tapu, icēmān ōn e'em ewebe — io'e Jesus Pedro be. — Ijop exima ma: “Obure ġu teku,” i napa ma ece'e ebapūḡ em — io'e. — Xepxep em sapokay ede awap: “Obure ġu teku,” i napa ma ece'e — io'e Jesus.

31 — Oce ġu ma buk “Obure ġu teku,” i, eweju waokaap puxim — io'e Pedro. Ya'ōpuruḡ o'jede. Soat cewejuayū imēn o'e'e.

32 Gebuje o'ju ip kadaihiaptip kay. Kadaihiaptip putet Getsēmani i osunuy.

— Jocebuku epabikbik — io'e Jesus. — Deus eju buk ōn jekawēn — io'e jeweju etaybitbinayū be.

33 Ibocewi Jesus o'ju kawēn ām Deus eju. Pedro o'tujowat jeweju, Tiago dak, João dak. Iḡuycūḡ cīcā o'e. Yaḡuy'ūm o'e ipiatpi'ajoap kay.

34 — Je'ūmayū jo'i ōn oḡuycūḡap pibun — io'e. — Aḡ cuy epesop ijoce — io'e.

35 Bosusu Jesus o'ju. Iboce o'jepo ipi ju jeḡuycūḡap pibun.

Gebuje o'jekawēn Deus eju.

— Bay — io'e. — Odaxijom ece we'ūap puxim, ēn odaxijo pin pima — io'e Deus pe. — Ipiat esupi'ajoat ġu owebe — io'e. 36 — Bay — io'e. — Webay ēn. Soat iba'ore ġu ewebe. Omuwedem ece ip owebe ipiat'ajoap puxim. Wa'ōbi bit we'ū pin ġu. Ēn ebikuy bima bit, oje'ū — io'e Deus pe.

37 Gebuje ebapūḡayū kay o'jepit—Pedro kay, Tiago kay dak, João kay dak. Ixet ma ip o'tobuxik.

— Simāo Pedro — io'e. — Exet ma du? — io'e. — Pūḡ hora dak tu aḡ pa'ore ewebe? 38 Aḡ cuy epesop! — io'e cebe ip ebapūḡayū be. — Xeñ ġu juy epesop. Deus eju juy epeyekawēn eywebe ikērēat muḡēap puxim—eywee Satanás a'ō kay kūyjobicap puxim — io'e. — Eybu'u jījā ikērēat muḡē ām. Imēnpit ikērēat epeḡuḡē eya'ōbaca'ūm puye. Imēneju Deus eju juy epeyekawēn ixē a'ōbacaan kuḡ eyeku am — io'e cebe ip.

39 Gebuje bosusu o'ju waram. Kuyat ekawēn puxim waram o'jekawēn Deus eju. 40 Jesus waram o'jepit ebapūḡayū kay. Ixet ip o'tobuxik maḡuto. Itaxeebaca o'e ip xet pibun.

— Apēn tak Jesus pe acejede? Wuyxexet teku wuydobuxik — io'e ip jewewebe.

⁴¹ Jesus waram o'jepit bosusu. Waram o'jekawēn Deus eju. Waram ġuto o'jepit ebapūġayū kay.

— Eyxet mabuk tu? — io'e cebe ip. — Jebodoydoy mabuk tu eyju? — io'e. — Kuy o'e xexecap! Soat waġo òn. We'üap kabia kay òn ajēm — io'e. — Ġasū òm ip ikērēat mujurūġrūġ'ukayū be waoka am. ⁴²Epe'äy! — io'e cebe ip. — Ak'i juy epe'e! Oūmat omuyku! Ga'a atopabijuk ip — io'e.

⁴³⁻⁴⁴Judas oajēm Jesus kay. Yajēm puje, Jesus kawēnwēn mabuk osunuy jeweu etaybitbinayū eju. Ixe Judas 12 beayū'in osunuy. Jesus eju jekuku'uk osunuy.

— Wuyajēm puje juy owebe yaġobukōn'ibit cuy epejat — i juk o'e ixe Judas jeweuayū be—Jesus aoka ojuyayū be. — Cem ma juy epetujowat — i juk o'e cebe ip.

Ixe Judas oajēm Jesus kay. Ceweu adeayū oajēm paja kukuġ, jeba'ip kukuġ tak. Paīyū kukukayū ixeyū o'ġuju Jesus daomūn ām, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak, Judeuyū kukukayū dak. ⁴⁵Yajēm'isum ma Judas o'ju Jesus kay.

— Ocemutaybitbin'ukat! — io'e Jesus pe.

⁴⁶Judas eju oajēmiayu Jesus o'jat. Cem ma o'taomūn ip. ⁴⁷Imēnpuye Jesus ejuat jepaja o'ju'uk iyuk pewi. Paīyū kukukayū ebekit ġuybuikibi o'suġuybuikibika. O'suġuybu'uk pajam.

⁴⁸Gebuje Jesus o'jekawēn oajēmiayu eju.

— Eyju dak epesot odaomūn ām paja kukuġ, eyba'ip kukuġ tak ibabikurukat taomūnap puxim — io'e cebe ip. — Ibukurukat ġu òn pit! — io'e. ⁴⁹— Ade kabia adi oġuy eyxe. Imukūyjojom'uk cuk adi oġuy Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboġat'a be — io'e. — Iġo'a be ġu bit eyju odaomūn. Kuy bima o'tupmubarak ip Deus ekawēntup apēn ip odaomūn iaptup — io'e. — “Ibabikurukat taomūnap puxim ixe taomūn ip,” i'e'em iġodup — io'e. — Imēn ma odaomūn ip ġasū dak — io'e Jesus.

⁵⁰Gebuje soat ip Jesus o'jepere ceweu etaybitbinayū. Soat ip o'watwat.

⁵¹Jesus daomūnmūn ip pima aġokatkat o'ju Jesus nomuju—yaypan'isuat. Jeekabek kuġ acā oeku. Iekabek o'jat ip Jesus daomūnayū. Yaypan'isuat taomūn ojuy ip. ⁵²Imēnpit jeekabek o'suiwat jedaomūnap puxim. Toti'ūm ma o'jenapōn jeparara pibun.

⁵³⁻⁵⁴Gebuje taomūn'ibiyū Jesus o'tujowat paīyū kukukat kay.

Wūy ma Pedro o'ju Jesus nomuju jeparara pibun. O'ju paīyū kukukat tuk'a kay. Imēnpit tuk'a naxīnōm pe osunuy. Xik'i osunuy sorarayū parakpe. Jewewewem o'e daxa etako be.

Gebuje paīyū kukukayū o'je'awero ip Judeuyū kukukayū dak, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak. Ixeyū ma ibimāmāayū coco'ukayū osodop ip. O'je'awero ip ibimāmāayū ekawēn cocoap'a be. O'je'awero ip Jesus xipat ġu iap mubapukap ojuy yaoka am. ⁵⁵Ibimāmāayū ekawēn coco'ukayū warara'acayū kudadam o'e ip Jesus muymuy am. Ibikuy o'e ip xepxepayū be pūġ taġ ma Jesus muy am. Jesus aoka ojuy ip. ⁵⁶Adeayū napa ma ip Jesus o'yawēġmukērērērēn. Imēnpit pūġ taġ ġu o'yawēġmukērērērēn ip—wara'at taġtaġtaġ ma. Jesus muymuy jījā o'e ip. ⁵⁷Warara'acayū imēn napa ma Jesus o'yawēġmukērērēn soat etabutpe.

⁵⁸— “Ijop'a Deus eju kawēnwēnap'a oyamu'ūm—ijodiat emuamuy'a oyamu'ūm,” i kuy juk o'e ite ma — i napa ma o'e ip. — “Xepxep xet kap puje wara'at'a oyamuy,” i kuy juk o'e ite — io'e ip napa ma. — “Ijodiat

emuamuy'am ġu je'e," i juk o'e — i napa ma o'e ip. — Imēn ixē ekawēn oceya'ījojo — io'e ip napa ma.

⁵⁹ Imēnpit pūġ taġ ġu ip o'yawēġmukērērēn—wara'at taġtaġtaġ ma.

⁶⁰ Ixeyū ekawēn co buje paīyū kukukat o'āy soat wap jekawēn ām Jesus eju.

— Apēnpuye ecede ġu awēġmukērērēnayū kay? — io'e. — Icēm tu ip e'em? — io'e Jesus pe.

⁶¹ Imēnpit Jesus mūġ ma osunuy. O'jede ġu.

— Ēn tu Deus emunaē? — io'e. — Soat wuyju e'em: “Ēn xipāt cīcā,” i Deus pe. Ixē ipot tu ēn? — io'e Jesus pe.

⁶² — Hm hm — io'e Jesus. — Ixē ipot ma ōn — io'e. — Soat waġo ōn — io'e. — Ojojom epe'e. Xik'i oġuy Deus xe ibaat kadi. Ixē Deus soat podi ma ya'ōbacaat. Cexe ōn pima ojojom epe'e. Soat kukukan oce ixē eju. Guyjom ijodi waram ojut. Kabikerereat taġwi okop — io'e Jesus.

⁶³⁻⁶⁴ Iboap co buje paīyū kukukat jesay o'ġuwek jetakoma pibun.

— Tūybe Deus jo'i ōn iān teku e'em — io'e. — Kuy epeya'ījojo ixē ekawēn — io'e. — Warara'acayū ġu ajokudada ixē awēġ mukērērēn ām. Deus muymuy teku — io'e. — Apēntak ace'e cebe? — io'e cebe ip.

— Ga'a ayaokaat — io'e ip. — Ikērēat kuġ teku Deus xe — i napa ma o'e ip ibimāmayū ekawēn coco'ukayū.

⁶⁵ Jesus o'ġuxiuxi ip pūġpūġ ixeyū'in jetakoma pibun ma. Jesus o'topamuekabek ip paġōm. O'yaokaka ip.

— Abu aokakam i ece! — io'e ip iwaywayway am.

Jesus pu buje sorarayū dak jebum o'yaokaka. Soat taġ ma o'yaokaka ip.

⁶⁶ Pedro mabuk uk'a daxirōġ pe bima, paīyū kukukat puywatwat'ukat o'ju Pedro kay. Ayacat o'ju cekay. ⁶⁷ Ixē ayacat Pedro o'jojojo jewewewem daxa etako be. O'jeak cīcā cekay.

— Ēn tak mo Jesus eju ejeku—Nazaré ka bewiat eju — io'e Pedro be ayacat.

⁶⁸ — Ōn ġu! Apēn ēn e'em? Ixē bure ġu ōn! — i napa ma o'e Pedro.

Ibocewi Pedro o'ju uk'a ekorara exīntabi be. Sapokay o'jede ġebu je bit. ⁶⁹ Ixē ibuywatwat'ukat waram Pedro o'jojojo iboce.

— Jesus bure tedaku! — io'e iboceayū be.

⁷⁰ Imēnpit Pedro napa ma o'e ġuto:

— Ite bure ġu ōn — i.

Ibūnbūn pima iboceayū o'jekawēn Pedro eju.

— Ocetaybit ēn. Ejojo oceju ceweju. “Ite bure ġu ōn,” i'ūmġu juy ece! — io'e. — Ēn tak Galilēia eipi bewiat! — io'e.

⁷¹ — Dapxi ēn! — i napa ma o'e Pedro. — Ixē bure ġu ōn! Ceweju ōn pit oceku ġu — i napa ma o'e. — Ōn icēmān e'em'ūm pima, Deus cuy ipiat supi'ajoat owebe — Pedro o'e.

⁷² Sapokay waram o'jede ġebu je bit. Pedro Jesus a'ō kay o'jeġebu.

— Ijop exima ma: “Ite bure ġu ōn,” i napa ma ece'e ebapūġ em — i juk o'e Jesus cebe. — Xepxep em sapokay ede awap: “Ite bure ġu ōn,” i napa ma ece'e — i juk o'e Jesus cebe.

Iboap kay o'jeġebu Pedro. O'jewemuġuycūġ cīcā. O 'tōn.

15

¹ Kabia isum paĩyũ kukukayũ o'je'awero ip, Judeuyũ kukukayũ dak, Moisés ekawën imutaybitbin'ukayũ dak, ibimãmãayũ ekawën coco'ukayũ dak. O'je'awero ip jewawë ãm apën Jesus aceyaoka iam. Jesus o'subamukirikat ip.

O'tujowat ip Pilatos kay—Judéia eipi kukat kay. Pilatos o'jekawën Jesus eju.

² — Ën tu Judeuyũ kukukat? — io'e Pilatos Jesus pe.

— Ën imën e'em owebe — io'e Jesus.

³ Jesus o'jomuymuy jĩã ip Pilatos pe paĩyũ kukukayũ.

⁴ — A'õpicũg cuy ece! Emuymuy jĩã ip — io'e Pilatos Jesus pe. — Apënpuye ën jedem gu? — io'e Jesus pe.

⁵ Imënpit Jesus müg ma osunuy. Imënpuye Pilatos yağuyabi'ũm o'e.

— Apënpuye müg ma teku e'em? — io'e jewebe ma.

⁶⁻⁷ Ağokatkat daomũnmũnap'a be osunuy—iecuğap ebekitkit eju jenopağoğ'o'ibiyũ xe. Ibutet Barrabás i osunuy. Soat ip cuk wara'acat o'yaoka daomũnmũnap'a beayũ iecuğap ebekitkit eju jenopağoğ'õm pima. Páscoa epeta bima iecuğap pũg ma taomũnmũnat mujëmjëm'uk osunuy daomũnmũnap'a bewi. Adeayũ emuojuyjuy mujëmjëm'uk osunuy.

⁸⁻¹¹ Gebuje adeayũ o'je'awero Pilatos xe—iecuğap xe.

— Ijop epeta bima taomũnmũnat mujëmjëm'uk eğuy — io'e ip. — Pũg cuy eğujëm gasũ dak ocewebe, — io'e ip Pilatos pe.

Paĩyũ kukukayũ itabutkarey o'e ip Jesus kay adeayũ cekay jĩã buye. Imënpuye o'tujowat ip Pilatos pe. Pilatos itaybit osunuy paĩyũ kukukayũ itabutkarey Jesus kay iam. Paĩyũ kukukayũ kuy o'e adeayũ be: — Barrabás cuy epejoojuy Pilatos pe imujëmãn daomũnmũnap'a bewi — i.

— Judeuyũ kukukat mujëmãn pin tu eyju owebe? — io'e Pilatos Judeuyũ be.

— Ap! — io'e ip paĩyũ kukukayũ.

¹² — Apëntak oce ite ağokatkat pe—Judeuyũ kukukat i eyju e'emat pe? — io'e ma'ğuto Pilatos adeayũ be.

¹³ — Esubamupayaat korosa be imuy'ũ ãm — io'e ip.

¹⁴ — Apënpuye osubamupayaat? Ikërëat o'jukuk gu teku—pũg em tak ka'ũma! — io'e Pilatos.

Imënpit biğ ma ya'õberen o'jewãwã ip:

— Esubamupayaat korosa be imuy'ũ ãm — i.

¹⁵ Imënpuye Pilatos Barrabás o'ğujëmat daomũnmũnap'a bewi. O'ğujëmat adeayũ mucokcokap ojuy. Jesus o'tujowacat sorarayũ be.

— Jesus cuy epeğupok ixee muğëğëbum — io'e sorarayũ be. — Epesub-amupaya korosa be imuy'ũ ãm — io'e cebe ip.

Imën Pilatos o'e adeayũ mucokcokap ojuy.

¹⁶ Gebuje sorarayũ Jesus o'tujowat iecuğap tuk'a kay. Tuk'a eaki be o'tujowat. Warara'acayũ o'takoy ip sorarayũ—jewejuacat'in ma.

— Ga'a ite ma ajowaywayway — io'e ip jebureyũ be.

¹⁷ Iwaywayway am iekabek ip o'ğuoõm cebe—ipakpukğũğũnat. Widaohobune o'subunemuwakën ip yakoreren am. O'jomõğ ip yakoreren.

¹⁸ — Ën ma Judeuyũ kukukat! — io'e ip iwaywayway am. — Warara'acat podi ma ën a'õbuyxi — io'e ip iwaywayway am.

¹⁹ O'yamupãupã ip im. O'ğuxiuxi ip. O'jëğ'aecõğcõğ ip cewap iwaywayway am: — Soat podi ma ën a'õbuyxi — i'e'em cebe. ²⁰ Iwaywaywayap

epere buje iekabek o'ju'uk ipakpukgũgũnat. Cesay ip waram o'guõm cebe. O'tujujẽm ip uk'a eaki bewi ibamupaya am korosa be imuy'ũ ãm.

²¹ Tujujẽm pima oajẽm ip agokatkat kay. Agokatkat ajẽmjẽm o'e kogũmpi bewi. Ibutet Simão i osunuy. Cirene ka bewiat osunuy. Alexandre ebay osunuy, Rufo ebay dak.

— Korosa juy ejukuk Jesus pe ikukap puxim — io'e sorarayũ ixẽ Simão be.

²² Jesus o'tujowat ip co'a kay. Gólgota i co'a butet osunuy. (Gólgota ce'uat aririt'a iape wuya'õm). Oajẽm ip. ²³ Iboceat mirradup o'tupmuwekoy uva'abidi be wuyypimu'ũmptim.

— Juku! Etikõn — io'e ip Jesus pe.

— Ap! — io'e bit.

O'tikõn gu.

²⁴ Gebuje sorarayũ Jesus o'subamupaya ip korosa be. Tapoa o'jomõg ip Jesus bu be, sui be dak. Korosa o'jomõg ip ipikũykũy be. Imẽn ma o'subamupaya ip. Karatũg'a buximat'a ip o'yamuju ipi ju—yabaranukat'a. O'yamuju ip Jesus esay bu am. Imẽn Jesus esay o'gu'ẽ'ẽ'ẽ ip jewewedağ. ²⁵ Kaxi jeum pima Jesus o'subamupaya ip korosa be—9 hora bima.

²⁶ — “Apẽnpuye dak o'subamupaya ip imuy'ũ ãm?” i je'e ip kapkapayũ — io'e Pilatos jewebe ma.

Imẽnpuye o'tupmubararakat apẽnpuye o'subamupaya ip iaptup. “Judeuyũ kukukat teku” iaptup o'tupmubararakat Pilatos. O'tupmõg ip korosa be Jesus abi ase. ²⁷ Jesus pa mupayapayam pima xepxep ibukurukayũ dak o'subamupaya ip wara'at korosa be. Pũg ma Jesus pa'at kadi osunuy. Wara'at iba'ũğat kadi osunuy. ²⁸ Deus ekawẽn tup o'tupmubararakat ip kuyje. Imẽn e'em ibodup:

Ikẽrẽat mujurũgrũg'ukat kukap puxim ixẽ dak o'jukuk ip, i. Jesus pa o'subamupaya ip ijoptup ekawẽn tağ.

²⁹ Gebuje korosa etako dağ kapkapayũ Jesus muymuy o'e. Jesus o'jowaywayway jĩjã ip.

— “Deus eju kawẽnwẽnap'a oyamu'ũm—yaboğat'a,” i juk ece — io'e ip cebe. — “Xepxep xet kap puje, wara'at'a oyamuy,” i juk ece — io'e ip Jesus pe iwaywayway am. ³⁰ — Ecedewaxijo juy! Etaybitbit pima juy korosa ejuwi ekop e'ũap puxim — io'e ip cebe iwaywayway am.

³¹ Imẽnpuxim paĩyũ kukukayũ dak Jesus o'jowaywayway jeweweju ma ip, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ dak.

— Teku warara'acayũ daxijojo'uk osunuy. Imẽnpit jewedaxijo ba'ore je'ũap puxim — io'e ip jewewebe. ³² — Teku juk o'e: “Deus emunaẽ õn,” i, “Judeuyũ kukukat õn,” i dak — i napa ma o'e ip. — Teku Deus emunaẽ bima, juy je'kop korosa ejuwi je'ũap puxim — io'e ip. — Ikop puje, bit kuka wuyetabut ace'e cekay — io'e ip jewewebe.

Ceweju ibamupaya'ibiyũ dak Jesus o'jomuyumuy jĩjã ibukurukayũ.

³³ Kaxi wuyase bima kabiok o'e soat tağ Judéia eipi dağ. Ibun ma kabiok oeku. Ebapũğ hora bun kabiok oeku.

³⁴ Katpuje Jesus o'jewãwã ya'õberen.

— Eloí, eloí, lemá sabactani? — io'e ja'õm.

(Ijop ekawẽn, Deus, Deus, apẽnpuye ãn opere iape wuya'õm).

³⁵ Iboap o'ya'ĩjojo ip iboceayũ.

— Eya'ōpicũgčũg cuy epesop! Elias nomuwāwām teku! — io'e ip, xipan gu ip o'jekũyjo buye.

³⁶ Iboceat o'jedau idibi bubuap munopapũn ām uva'abidim—tideibog'ūmati. Ixe dak idibi bubuap o'jomōg ip'abi be.

Gebuje o'yopmuyu Jesus pe timutitit am.

— Mēnpuk! — io'e. — Omuy paxi Elias imukop am korosa ejuwi — io'e.

³⁷ Jesus o'jewāwā ya'ōberen. Pog. Oe'ũ. ³⁸ Paḡo Deus eju kawēnwēnap'a be osunuy—yaboḡat'a be—uk'a exĩtabi nomudip epa'ḡo. Jekpiwan ma ixē paḡo o'jewek Jesus e'ũ buje. O'jewek kabi kadi wi ipi kay. ³⁹ 100 be sorarayũ kukat cũḡ'i osunuy Jesus wap. Apēn Jesus oe'ũiap o'jojojo.

— Icemān ite'ūm Deus ipot osunuy — io'e.

⁴⁰ Jesus korosa eju bima, aoyũ dak iboce ijojom osodop. Wũy wi ip ijojom osodop—Jesus cocom. Ixeyũ aoyũ parakpe ebapũḡ aoyũ osodop ip. Ibũrũ ma ip osodop: Maria Madalena, Salomé, wara'at Maria dak. Wara'at Maria José xi osunuy—Tiago xi dak—yaypan'isuat xi. ⁴¹ Ixeyũ aoyũ Jesus eju oekuku Galilēia eipi daḡ pima. Ibuywatwan oekuku ip. Ade warara'acayũ aoyũ dak osodop ip korosa xe. Jerusalēm ka be oajēm ip ceweju kuy bima. Soat ip Jesus kay jeakaḡ osodop.

⁴² Katpuje jĩjā o'e. Kuyaje Sábado je'e—Judeuyũ xe jebodoydoyap kabia. Kabioḡkabiog'i bima jexat tata'uk ip osodop Judeuyũ Sábado bima jekapikap puxim. ⁴³ Kabioḡkabiog'i bima José o'ju Pilatos kay. Ixe José Arimatēia ka bewiat osunuy. Ixe ibimāmāayũ ekawēn coco'ukat osunuy. Ya'ōbuyxi jĩjā dak osunuy soat xe. Deus pe soat kukukan iap wiwim osunuy. Iparara'ūm o'ju Pilatos kay. Oajēm.

— Jesus'ūm jebit mukop pin oce — io'e Pilatos pe.

⁴⁴ — Kuy du ixē'ūm oe'ũ? — io'e Pilatos. Imēnpuye 100 be sorarayũ kukat o'tomuwā.

— Kuy ma du oe'ũ Jesus? — io'e sorarayũ kukukat pe.

⁴⁵ — Hm hm. Kuy ma — io'e sorarayũ kukukat.

— Ha'a — io'e José be. — Ijebit cuy eḡukop — io'e.

⁴⁶ Gebuje José Jesus'ūm jebit o'ḡukop korosa ejuwi. Kuy juk paḡo o'jat—xipacat—irucat. Ijebit o'ḡukabekbek ixem paḡōm. O'jomōḡ witabikũy be.

Wita'a yabo'gat'a o'yamuypen witabikũy nomudip'am. ⁴⁷ Xepxep Mariayũ osodop iboce. Maria Madalena iboce osunuy. Wara'at Maria José xi osunuy—yaypan'isusu xi. Poce Jesus'ūm jebit o'jomōḡ ip iap o'jojojo ip.

16

¹ Sábado jebodoydoyap kabia Judeuyũ xe. Kaxi at puje, waram ip jekapikipiḡ ma'guto.

Kaxi at puje ebapũḡ aoyũ tide'oati o'tibu. O'tibu ip Jesus'ūm jebit mude'on am. Ebapũḡ aoyũ o'ju: Maria Madalena, Salomé dak, wara'at Maria dak—Tiago xi. Ixeyũ ebapũḡayũ o'ju.

² Domingo bima o'ju ip witabikũy kay—kabia'isum ma—kaxi jēm'isum ma.

³ — Abu wita'a uḡ ocewebe—witabikũy nomudip'a? — io'e ip jewewebe.

⁴ Imēn o'jekawēn ip ikũynomudip'a yaboḡ cĩcā buye. O'jeak ip witabikũy kay. Kuy wita'a yawede o'yadobuxik ip. ⁵ Oōm ip witabikũy be. Deus

xewiat o'jojojo ip—yaypan isuat. Xik'i osunuy iba'at kadi. Cesay irut cīcā osunuy.

Gebu je o'jewetakaka ip aoyū.

⁶ — Epeyekuy ġu! — io'e cebe ip. — Wetaybit Jesus kudadam eyju iam. Nazaré ka bewiat kudadam eyju—korosa be ibamupaya'ibit kudadam — io'e. — Ijoce ġu opop. Kuy o'jetait waram — io'e. — Ak epe'e topap kay. Topap acā — io'e. ⁷ — Epeju juy ġasū bit — io'e aoyū be. — Ceweju etaybitbin oekuku'iyū juy epeġukūyjo — io'e. — Pedro dak cuy epeġukūyjo. “Kuy o'jetait waram,” i juy epe'e cebe ip. “Cum eywap Galiléia eipi kay,” i juy epe'e cebe ip — io'e. — “Iboce ma epetobuxik apēn ixē kuy o'e eywebe iap taġ,” i juy epe'e cebe ip — io'e. — “Waram o'jetait'iat cuy epetobuxik,” i juy epe'e cebe ip — io'e—yaypan'isuat o'e.

⁸ Gebu je o'jēm ip. Owatwat ip witabikūy bewi je parara pibun. Ikarabakbak o'e ip je parara pibun. Kabi bewiat ekawēn o'ġuwēn ġu ip warara'acayū be iparara jījā ip puye.

⁹ Jesus waram o'jetait kabi'isum. Waram o'jetait Domingo bima. Koam o'jebapuk Maria Madalena kay—kuy bima cebewi 7 be ibiōġbuk kērēayū o'ġujēmiat kay. ¹⁰⁻¹¹ Jesus eju oekukuiayū wawa o'e iġuykitkit ip Jesus kay buye. Wawa ip pima Maria Madalena o'ju ixeyū mukūyjom.

— Wuyekariwa waram o'jetait! — io'e cebe ip. — O'jebapuk okay. Ojojojo — io'e Maria.

Imēnpit itabut'ūm o'e ip Maria ekawēn kay.

— Dapxi ēn — io'e ip Maria be.

¹² Guyjom Jesus o'jebapuk xepxepayū kay. Iwarun ma o'jebapuk cekay ip. O'jebapuk cekay ip cucum pima koġūnpi be. ¹³ Imēnpuye ixeyū o'jepit warara'acayū kay—jebureyū kay.

— Wuyekariwa itabēġ ma'ġuto! Ocejjojo! — io'e ip cebe ip.

— Dapxi eyju — io'e ip xepxepayū be.

Itabut'ūm o'e ip ixeyū ekawēn kay.

¹⁴ Guyjom o'jebapuk 11 beayū kay. Jekōnkōn ip pima, o'jebapuk cekay ip. O'ġukorēm ip itabut'ūm puye waram o'jetait iap ekawēn kay.

— Apēnpuye eyetabut ġu okay? — io'e. — Oweju oekukuiayū kuy o'e eywebe: “Wuyekariwa waram o'jetait,” i — io'e. — Eyetabut ġu ixeyū ekawēn kay. Eybu'u jījā eyetabut am waram ocetai iap ekawēn kay — io'e.

Imēn ip o'ġukorēm.

¹⁵ — Epeju juy soat kaka daġ — io'e Jesus. — Soat ka daġayū be juy kawēn idipat epeġuwēn — io'e. ¹⁶ — Okay itabut pima, jemubatisasan pima dak, Deus taxijo — io'e. — “Eykērē oxē,” i je'e Deus okay itabut'ūmayū be bit. “Soat em ipiat epesupī'ajo,” i dak je'e — io'e. ¹⁷ — Deus ja'ōbacaap je'ġūm okay itabucayū be ka'ūma ma ajojojoiap mubapuk am soat etabutpe — io'e. — Iboap a'ōbacaam ibiōġbuk kērēayū ġujēmjēm ip ikuġayū bewi — io'e. — Warara'acat a'ōm jekawēn ip iisuan — io'e. ¹⁸ — Itaybit'ūma puybu tūypiatpu mucay buje, je'ū ġu ip — io'e. — Itaybit'ūma tipiatu kōn puje, je'ū ġu ip — io'e. — Iwātaxipipiyū jeje jebu mōġ puje, je'ada ip — io'e Jesus.

¹⁹ Kariwa Jesus imēn o'jekawēn jeweju etaybitbinayū eju.

Cekawēn epere buje, Deus Jesus o'ġuyu kabi kay. Oabik Deus xe ixē eju soat kukukan.

²⁰ Ibocewi ceweju etaybitbinayū o'jēm. Soat ka daġ o'ju ip. Kawēn idipat muwēnuwēn oekuku ip. Wuyekariwa Jesus ixeyū buywatwan

osunuy. Soat etabutpe ka'ũma buk ajojoiap mubapukpuḡ oekuku ip ixē a'õbi. Imēneju adeayũ itabut o'e ip ixeyũ ekawēn kay.

JESUS CRISTO MUWĒĠAPTUP LUCAS EMUDUPMUBARARAKTUP

¹⁻² Teofilo, ên a'ôbuyxi soat xe ocexe. Õn ijudup mubararağ ewebeaptum—apên cuk adi Jesus Cristo o'e'e wuyetabutpe iaptup. Kuy bima warara'acayũ apên ixé Jesus Cristo o'e'e iaptup o'tupmubararak. Koap o'jekawên ip ixé eju oekuku'iyũ eju ixé e'eap o'jojo'iyũ eju dak. Ixeyũ a'ôbi juk ixé e'eaptup o'tupmubararak ip. ³ Õn pit cuk oce owebe ma:

— Õn tak cuy ocekawên ceweju ip — i. — Soat eju ixeyũ ejujuy ocekawên — i juk oce owebe ma. — “Apên ixé Jesus o'e'e?” i juy oce cebe ip — i juk oce owebe ma.

Imênpuye ixeyũ eju juk ocekawên. Soat cuk o'ğuwên ip owebe. Õn tak apên o'e'e ip iaptup otupmubararak ewebeaptum ġasũ bit, Teófilo. ⁴ Ijudup co buje, ên tak ece:

— Ixeyũ juk adi icēmãn omutaybitbin apên Jesus Cristo o'e'e iam — i.

⁵ Teófilo, koam apên o'jebapuk Zacarias pe iap o'ğuwên ewebe, apên o'jebapuk itayxi be iap tak. Herodes Judéia eipi watwat kukukat pima, Zacarias itabêğ osunuy. Judeuyũ epaĩ osunuy ixé Zacarias. Kapikpik'uk osunuy Abias ebekitkit eju Deus eju kawênwênap'a be. Abias ebekitkit tak paĩyũ osodop ip. Zacarias tayxi Arão badip osunuy—paĩyũ kukukat badip. Itayxi butet Isabel i osunuy. ⁶ Ixeyũ xepxepayũ cüğ ma ip osodop Deus xe. Kũyjobit ip osodop soat Deus a'ô kay. Deus bikuyap tağ jekuku'uk ip osodop. ⁷ Bekicat kuğ ġu ip osodop, itayxi i'it ta ba'ore buye. Yabut osunuy. Zacarias tak aypa osunuy.

⁸ Gebuje Zacarias o'ju Deus eju kawênwênap'a kay—yabogat'a kay. Ibo'a be kapikpiğ osunuy Deus etabixe paĩ buye. Kapikpiğ osunuy Abias ebekitkit eju. ⁹ Jebabi dağ ibadipyũ juk Zacarias o'taê iôm âm badiat'a be. ¹⁰ Oôm tômte' oatôm mupik am Deus etabixe. Adeayũ dak Deus eju kawênwênap'a eakiju ip osodop. Akiju kawênwên ip osodop Deus eju, Zacarias badi tômte' oatôm mupikupiğ pima.

¹¹ Gebuje Deus ekawên tojtjtot'ukat oajêm Zacarias kay. Cüğ'i osunuy tômte' oatôm mupikupikap'a ba'at kadi—caixa'a jo'iat'a ba'at kadi. ¹² Zacarias yağuy'üm o'e ixé Deus ekawên tojtjtot'ukat co buje. Iparara jãã o'e.

¹³ Gebuje Deus ekawên tojtjtot'ukat o'jekawên Zacarias pe.

— Tapu, epararam ġu juy eğuy — io'e. — Apên cuk adi ece cebe iap o'ya'jojo Deus — io'e. — ġasũ ma emumuojuy je'ğũm ewebe — io'e. — Etayxi ekpon ġukap. João i juy ibuten je'e — io'e. ¹⁴— Eycokcoğ cĩcã ma epesop bekicat kap puje. Adeayũ dak icokcok cĩcã je'e eyweju. ¹⁵ Ekpot ya'ôbuyxian je'e Deus xe. Uva'abidi juy idikõn ġu, wuymuka'o'onapti dak. Ibiõğbuk xipacat a'ôbi ixé jeku jekap'isum piap — io'e. ¹⁶⁻¹⁷ — Ekpot Judeuyũ ağuy muwarururun je'e ixeyũ be Deus kay am, wuykukukat kay am tak. Deus biõğbuk a'ôbacaap kuğ ixé jeku Elias ekukuap puxim. Ka'ũma buk ocejojoiap mubapukpuğ jeku. Ixe omuyku wuykukukat ajêm awap. Ixe cebayũ ağuy muwarururun je'e ixeyũ be waram ġuto jebekitkiyũ kay am. Ixe Deus a'ô kay'ũmayũ ağuy muwarururun je'e

ixeyū be waram ġuto kawēn icēmat taġ jeku am. Ixe ijodiacat ġubikuy wuykukukat ajēmap wiwi am — io'e.

Imēn Deus ekawēn tojtjt'ukat o'jekawēn Zacarias pe.

¹⁸ Gebuje Zacarias o'jekawēn Deus ekawēn tojtjt'ukat pe.

— Iba'ore ma owebe okpotpet am — io'e. — Kuy aypa oce. Otayxi dak yabut kuy — io'e.

¹⁹ — Gabriel i obutet — io'e. — Deus etabixe cūġ'i ōn nuynuy. Deus ma omudot jekawēn ām eweju. Ixe omudot iboap awēġ muwēn ām ewebe—yawēġ tipatawēġ muwēn ām ewebe. ²⁰ Ēn pit etabut ġu wa'ō kay — io'e. — Imēnpuye ekōmbicaca ecesūy. Ede ba'ore ecesūy. Wekawēn taġ cebapuk puje bit, waram ġuto ede but ece'e. Soat ma je'bpuk ixey kabia be apēn ōn e'em ewebe iap taġ — io'e.

²¹ Adeayū dak Deus eju kawēnwēnap'a bewi Zacarias jēmap wiwim ip osodop.

— Apēnpuye dak Zacarias ibun cīcā Deus eju kawēnwēnap'a be? — io'e ip jewewebe kakijuayū.

²² Gebuje Zacarias oajēm akijuayū kay. Cekawēn pa'ore o'e cebe ip. Imēnpuye itaybit ip o'e Deus eju kawēnwēnap'a be bima Zacarias jexey jo'iat o'jojojo iam. Jekawēn ojuy akijuayū eju. Cekawēn pa'ore bit o'e. Imēnpuye jebum acā o'jekawēn ceweju ip.

²³ Deus eju kawēnwēnap'a be jekapikap epere buje, Zacarias o'jepit jeduk'a kay.

²⁴ Guyjom ma itayxi o'yukreġ—Isabel. Pūġpōġbi kaxi jeduk'a be ma osunuy Isabel.

²⁵ — Okukukat xipat cīcā oxe! — io'e Isabel. — Koap cuk adi oġuy osūsūn, o'it'et'ūm puye — io'e. — Gasū bit osūsūn ġu oce o'ukreġ puye — io'e Isabel jewebe ma.

²⁶⁻²⁷ Gebuje Deus jekawēn tojtjt'ukat o'ġuju yaypan'isuat kay—aġokatkat eju o'jepo ġu'iat kay. O'ġuju cekay Isabel 6 kaxi yukeġ puje. Deus ekawēn tojtjt'ukat putet Gabriel i osunuy. Oajēm aġokatkat eju o'jepo ġu'iat kay. Ixe ayacat Galilēia eipi be osunuy. Nazaré ka be osunuy. Maria i ibutet osunuy. José wadip osunuy. José Davi badip osunuy. ²⁸ Oajēm Deus ekawēn tojtjt'ukat Maria kay.

— Tū'ū, ecokcoġ cuy eġuy — io'e. — Deus xipat cīcāt je'ġūm ewebe. Wuykukukat soat em jekukum eweju — Gabriel o'e.

²⁹ Maria yaġuybabi'ūm o'e cekawēn co buje.

— Apēnpuye dak imēn teku odobededem? — io'e Maria jewebe ma.

³⁰ — Tū'ū, epararam ġu juy eġuy — io'e. — Deus xe ekukpin cīcā — io'e.

³¹ — Je'ukreġ. Aġokatkat eceġukap e'in. Jesus i juy esubuteta — io'e. ³² — Ya'ōbuyxian je'e e'it — io'e. — “Deus ipot teku,” i je'e soat ijodiat. “Soat podi ya'ōbacaat ipot teku,” i je'e ip. Deus ixey jomuy Judeuyū kukukan. Kuy bima Davi Judeuyū kukukat osunuy—Jesus eajot. Imēnpuxim Jesus Judeuyū kukukan je'e. ³³ Soat em ma imēn Jacó naxeġebitbit kukukan jeenuy. Wara'at ġu jomuy ixey dieġ ixeyū kukukan — Gabriel o'e Maria be.

³⁴ — Apēn xe'e dak osu'itkap? Ocepo ġu mabuk a'ġu aġokatkat eju — io'e Maria Deus ekawēn tojtjt'ukat pe.

³⁵ — Ibiōġbuk xipacat jajēm ekay — io'e. — Je'ukreġ soat podi ma ya'ōbacaat a'ōbi—Deus a'ōbi. Imēnpuye bekicat ikērēat kuġ ġu je'e. Deus ipon je'e. ³⁶ Gebum cuy eġuy ebadip kay—Isabel kay — io'e. — Ixe Isabel

o'yukreḡ yabut ma'ḡu. Kuy aḡokatkat opop yuk pe. "T'it ta ba'ore teku," io'e'e ip kuy bima. Gasū bit 6 kaxi yukreḡ. ³⁷ Ka'ūma ma iba'ore Deus pe — io'e.

³⁸ — Ha'a — Maria o'e. — Deus okukukat. Deus a'ōbi soat je'bapuk owebe apēn ēn e'em owebe iap taḡ — Maria o'e. Deus ekawēn to-tjot'ukat o'jēm cexewi.

³⁹ Gaxīn ma Maria o'ju Isabel kay. Dao ma o'ju co'a'uat kapēn pe. Judéia eipi be o'ju. Isabel ka be o'ju. Jay. Oajēm. ⁴⁰ Oōm Zacarias duk'a be—Isabel duk'a be. Isabel o'tobede. ⁴¹ Joroh. Isabel ukpeat o'jejoro yuk pe Maria be Isabel dobede buje. Ibiōḡbuk xipacat a'ōbacaap kuḡ osunuy Isabel.

⁴² Gebuje Isabel o'jekawēn ya'ōberen Maria eju.

— Deus xipat cīcā! — io'e. — Deus xipacat ūmūm ewebe. Ecokcok soat cokcokap podi ma—aoyū cokcokap podi ma. "Ēn xipat cīcā," i je'e adeayū e'uk peat pe. ⁴³ Deus xipacan e'em owebeam tak! Ēn okukukat xi. Inaka okay ajēm, wa'ōbuyxi ḡu ma'ḡu — io'e. ⁴⁴ — Ewebe odobede buje, o'uk peat o'jejoro jecokcok pibun — io'e. ⁴⁵ — "Soat je'bapuk owebe apēn okukukat e'em owebe iap taḡ," i ēn e'em. Imēnpuye Deus xipacan e'em ewebeam — Isabel o'e.

⁴⁶ Gebuje Maria o'jekawēn Isabel eju.

— "Wuykukukat soat podi ma xipat," i ōn e'em — io'e.

⁴⁷ — Ocokcok cīcā Deus xipan okuḡ puye—odaxijojo'ukat xipan okuḡ puye — io'e.

⁴⁸ — Ixe acā okukukat. Odadaybot ma dak. Imēnpit ixe soat em aḡ okay — Maria o'e. — "Deus xipacan ixe ayacat o'jukuk," i je'e soat ka watwat omuwēnuwēn — io'e. — Gasū imēn je'e ip, ḡuyjom tak — io'e.

⁴⁹ — Ixe ka'ūma buk ocejojojoiap o'ḡubapuk owebe. Soat podi ma ixe ya'ōbaca — io'e. — Ibuyxim cuy ibutet ajukuk — io'e.

⁵⁰ — Deus itabotaidabotbot cīcā ibuyxim jekukayū kay. Wuy-dobuyū'ūm'ūm kay itabotaidabotbot cīcā osunuy. Gasūayū kay dak itabotaidabotbot—soat kay. ḡuyjomayū kay dak itabotaidabotbon jeedop — io'e.

⁵¹ — Deus ja'ōbacaap o'ḡubapukpuk. Yoboḡan pinayū o'ḡuypōḡpōḡ. Ixeyū e'eap o'ḡu'ūm — io'e.

⁵² — Ika kukukayū o'ḡujēm jenuyap pewi. Ya'ōbuyxi'ūmayūm o'e ip. Ya'ōbuyxi'ūmayū o'jomuy ixeyū nuyap pe. Ya'ōbuyxiayūm o'e ip — io'e.

⁵³ — Tadaybotbocayū be xipat cīcāat o'ḡūmḡūm. Soat kuḡ ip o'e. Ibutut adeayū bit ibuipuk o'ḡujēmjēm — io'e.

⁵⁴ — Ixe Israel naxeḡebitbit o'subuywatwan cīcā—ja'ō kay kūyjobicayū o'subuywatwan cīcā. Xipan wuydobuyū'ūm'ūm o'jukukuk apēn cuk adi o'e'e iap taḡ — io'e.

⁵⁵ — Xipan wuydobuyū'ūm'ūm o'jukukuk—Abraão'ūm o'jukukuk, cenaxeḡebitbit'ūm'ūm tak o'jukukuk. Ja'ō daḡ soat em ḡebum osunuy ixeyū kay. Soat em ixe ḡebum osunuy ixeyū kay xipan ikuk am — io'e—Maria o'e.

⁵⁶ Ebapūḡ kaxi Maria Isabel xe osunuy.

Ibocewi o'jepit jeduk'a be.

⁵⁷ Ija kaxi ajēm puje, Isabel o'su'itkap aḡokatkat.

58-59 Bekicat 8 kabia bima ibadipyũ oajēm ixe duk'a xeyũ dak. Oajēm ip ikap'isuat taypu'ağobixeedakat am “Deus ebekit teku” i'e am. Soat ibadipyũ icocok cîcâ o'e ip.

— Deus xipan cîcâ ija xi o'jukuk — io'e ip. Ibutetaat ojuj ip.

— Zacarias i juy asubutetaat cebay butet kadin ma — io'e ip jewewebe.

60 — Ap! — ixi bit o'e. — Ibo ġu je'e ibutet—João i acâ — io'e ixi.

61 — Ebadipyũ butet João i'ũmġu — io'e ip ixi be.

62 Gebuje o'jekawën ip cebay eju.

— Apën ekpot puten je'e? — io'e ip cebay be.

Jebum acâ o'jekawën cebay, cekawën pa'ore buye. 63 “Taperadup cuy etupũm owebe” iape, cebay o'e jebum cebe ip. O'tupũm ip cebe.

Ibocewi o'tupmubararak cebay. Ibutet João i iaptup o'tupmubararak. Soat ip itabêġhêġ o'e ijojom. Zacarias i cebay je'e tũybe iãn o'e ip.

64 Cebay cekawën put o'e ġebuje bit. Xipan o'jekawën ġuto.

— Deus xipat cîcâ — io'e. — Ka'ũma ma ixe jo'iat ya'õbuyxiat — io'e.

65 Imêneju yaġuybabi'ũm o'e ip tuk'a xeyũ. João kapap awêġ o'yawêġmuwënuwën ip soat ka daġ—Judéia eipi daġ, co'a'uat kapën taġ tak. 66 O'yawêġtobuxik'iyũ jewaġuydadam ip osodop João kapap awêġ kay.

— Apën xe'e je'e ite bekicat yaypan pima? — io'e ip jewewebe. Imën o'jekawën ip, João Deus a'õbacaap kuġ oeku buye.

67 Gebuje Zacarias apën ġuyjom je'bapuk iap o'ġuwën—ikap'isuat ebay. Iboap o'ġuwën Ibiõġbuk xipacat a'õbi.

68 — Ga'a ace Deus pe “Ka'ũmġu ejo'iat,” i. Ixe Deus kay itabut ip osodop Israel naxeġebitbit. Jebekitkiyũ o'subuywan. Jebekitkiyũ o'taxijo — io'e.

69 — Deus wuydaxijojoukat o'ġudot wuykay. Ya'õbacaat o'ġudot wuykay. Wuydaxijojoukat Davi naxeġebit—Deus a'õ kay kũyjobicat naxeġebit — io'e.

70 — Ixe wuydaxijojoukat ya'õbacat jĩjã. Ka'ũma ma ixe jo'i ya'õbaca. Imënpuxim kuyje Deus ekawën muwënuwën'ukayũ o'e'e Deus a'õbi—soat taġ iisuayũ o'e'e — io'e.

71 — “Deus wuydaxijo wuykay itakomaayũ be wuyaokaap puxim. Ixe wuykay'ũmayũ a'õbacaap ġu'ũm ixeyũ be wuyaokaap puxim,” i'e'e'uk osodop ip — io'e Zacarias.

72 — Deus itabotaidabotbot osunuy wuydobuyũ'ũm'ũm kay apën kuy o'e'e iap taġ. “Wekawën taġ oce,” io'e Deus. Jekawën taġ o'e'e soat em ma. Cekawënkêrê ġu osunuy—cekawëntip cîcâ — io'e.

73 — Ixe o'jekawën wuydohu'ũm eju—Abraão'ũm eju. “Jedaxijo õn ekay itakomaayũ bewi; ebekitkiyũ dak otaxijo,” io'e Abraão be — io'e.

74 — “Jeybuywan õn eypararam ġu kapik am owebeam,” io'e Abraão be — io'e.

75 — “Cũġ ma epesop oxe,” io'e. “Ikêrëat kuġ ġu epesop oxe,” io'e. “Soat em epesop oxe eyetai,” io'e. Ixe o'e apën cuk adi o'e'e iap taġ — io'e Zacarias.

76 — Bekit — Zacarias o'e jekpot pe—ikap'isuat pe — Wuykukukat wap eceju soat muxipan am ixe mudot am. Deus ekawën muwënuwën'ukan ece'e—soat podi ma ya'õbacaat ekawën muwënuwën'ukan — io'e.

77 — Adeayũ be ece'e “Deus ikêrëat ju'uk eywebewi,” i. “Deus jeydaxijo,” i ece'e cebe ip — io'e Zacarias.

78 — Imēn Deus itabotaidabotbot cīcā wuykay. Yukupicegē ġu wuykay. Wuydaxijojoap kabia jajēm ixē a'ōbi. Ixē jajēm kabia buxim.

79 — Ixē kabioq pe jekuku'ukat puximayū ġukabia. Je'ūap puxim ipararaayū ġukabia. Ixē wuymutaybitbin je'e wuywebe xipan jewewekuk am. Kaba'ūm acesop wuyewewēju.

— Imēneju adeayū je'e ewebe: “Ēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat,” — io'e ikap'isuat ebay.

Imēn Zacarias apēn ġuyjom je'bapuk iap o'ġuwēn Deus a'ōbi.

⁸⁰ Bekicat o'yaypan. Kūyjobit osunuy Deus a'ō kay. Uk'a'ūmat pe osunuy Judeuyū kay jeju'ūm pima—Judeuyū mutaybitbin'ūm pima.

2

¹ Ixeyū kabia be Augusto cartadup o'tupmubararak—soat ka kukat. O'tupmuju soat pe jebekitkiyū be. Bekitkit, eykapap ka kay juy epeju eybutet mubararak am taperadup pe i'eaptup o'tupmuju. ² Ka'ūma ma iġo eipi watwat o'ġuweġūn ijoptup muju awap. Jebekitkit o'ġuweġēġat Cirēnio Síría eipi watwat kukat pima. ³ Imēnpuye soat ixē ebekitkit o'ju jebutet mubararak am taperadup pe. Jekapap ka be ip o'ju.

⁴ Imēnpuye José dak o'jēm Galiléia eipi bewi—Nazaré ka bewi. O'ju Judéia eipi be—Belém ka be—Davi osunuyiat ka be. Ixē José o'ju Davi diwat osunuy buye. ⁵ O'ju jebutet mubararak am Maria eju—jetayxi eju. Maria yukreġ osunuy. ⁶ Ixeyū Belém ka be bima, Maria o'yukpasuk.

⁷ Gebuje Maria o'su'itkap koapat—aġokatkat. Ikap'isuat o'yamuekabek paġōm. O'ġuyxet biopak xat mūn pe—cucuayū nuyap'a be topap'ūm puye.

⁸⁻⁹ Kabi bewi Deus ekawēn tojtjot'ukat tak o'kop ovelha kukukayū kay. Kogūnpi be osodop ip Belém ka tēġ ma. Ovelha kukuġ ip osodop ixima be. Deus o'ġukabia ovelha kukukayū akokoreren. Iparara jījā ip o'e kabia jo buje, idip cīcā ma'ġu kabia.

¹⁰ Gebuje Deus ekawēn tojtjot'ukat o'jekawēn ceweju ip.

— Eypararam ġu juy epesop — io'e. — Kawēn idipat otojot imuwēn ām eywebe eymucocok am. Kawēn idipat otojot soat pe imuwēn ām ijodiat pe. ¹¹ Eydaxijojo'ukat o'kap ġasū. Davi osunuyiat ka be o'kap — io'e. — Soat kukat ixē—ipi daġat kukat. Cristo i ibutet — io'e Deus ekawēn tojtjot'ukat. ¹² — Ixē ikap'isuat iekabek paġōm. Po'i biopak xat mūn pe. Imēn ðn eymukūyjom eywebe tobuxik am — io'e cebe ip.

¹³ Gebuje warara'acayū o'jebapuk kabi kadiwi Deus ekawēn tojtjot'ukayū.

— Ka'ūma ma Deus co'iat — io'e ip. — Soat podi ma ixē ya'ōbuyxi — io'e ip.

¹⁴ — Ka'ūmġu Deus co'iat xipacat — io'e kabi kadiwiayū. — Kaba'ūm jeedop ip soat ijodiacat—Deus emumukukpinyū — io'e ip.

¹⁵ Waram ip o'jeu kabi kay Deus ekawēn tojtjot'ukayū.

Cexewi Deus ekawēn tojtjot'ukayū cēm puje, o'jekawēn ip jewewēju ovelha kukukayū.

— Ga'a aju — io'e ip. — Belém ka kay juy aju — io'e ip. — Apēn Deus o'e wuywebe iap cuy ajojo — io'e ip jewewebe.

¹⁶ Dao ma ip o'ju.

Oajēm ip. Ixeyū dak ikap'isuat o'tobuxik José eju, Maria eju dak. Po'i osodop biopak xat mūn pe.

¹⁷ Ikap'isuat tobuxik puje, ikapap awëg muwënuwën oekuku ip soat ka dağ. Apën Deus ekawën tojtjot'ukayü bekicat kapap o'guwën cebe ip iap muwënuwën oekuku ip soat ka dağ. ¹⁸ Itabëgbëg ip o'e cëm paxi iam o'ya'ıjoıayü ma. ¹⁹ Maria bit soat em ğebum osunuy apën je'it o'kap iap kay. Iboap kay jewağuy muğëğëm osunuy. ²⁰ Ovelha kukukayü o'jepit kogünpi be.

— Ęn xipat cıca — io'e ip Deus pe. — Idip cıcaat ocejojo — io'e ip. — Idim cuk Ęn ocemüküyo — io'e ip.

Soat o'tobuxik ip apën Deus ekawën tojtjot'ukat o'e cebe ip iap tağ. Imënpuye:

— Ka'üma ma ejo'iat xipacat — io'e ip.

²¹ 8 xet kap puje cebaydaap Jesus daypu'ağobuxee o'suxeedakacat Judeuyü babim. Yukreğ awap Deus ekawën tojtjot'ukat o'e Maria be: — Jesus i ibuten je'e — i. Imënpuye Jesus i o'subutetaat ip.

²²⁻²³ Gebuje cebaydaap Jesus o'tujowat Jerusalém ka kay. Jetayxi eju o'tujowat. O'tujowat ip ikap'isuat mubapuk am paı be Moisés ekawën tağ. Ibararak opop wuykukukat ekawëntup pe:

Agokatkat kap puje—koapat kap puje, ixë ikap'isuat Deus ebekit ma, i. Imëneju cebaydaap Jesus o'tujowat Jerusalém kay imubapuk am Deus etabixë Deus eju kawënwënap'a be. ²⁴⁻³⁰ Imën e'em wuykukukat ekawëntup:

Bekicat kap puje, wınca juy eğüm paı be ixë be imupik am Deus etabixë, i. Xepxep pukaso juy eğüm, i. Pukaso kuğüm pima, xepxep coot cuy eğüm, i.

Imën e'em wuykukukat ekawëntup. Imëneju cebaydaap oajëm Jerusalém ka be ikap'isuat mubapuk am Deus etabixë.

Gebuje Ibiöğbuk xipacat Simeão oömat Deus eju kawënwënap'a be—yaboğat'a be. Cebaydaap tak Jesus o'tujuajëm Deus eju kawënwënap'a be pukaso üm am paı be Moisés ekawën tağ. Simeão Jesus o'takoy jebakopixirik ceje.

Ixe Simeão Jerusalém ka be osunuy. Cüğ cıca osunuy Deus xe. Itabut cıca osunuy Deus kay. Judeuyü daxıjojo'ukat ajëmap wiwim osunuy. Ibiöğbuk xipacat ixë mutaybitbin'uk osunuy. Ibiöğbuk xipacat o'e Simeão be kuy bima:

— Eje'ü ğu wuykukukat co'üm pima—soat taxıjo am Deus emunaë jo'üm pima — i.

Gebuje Simeão Deus o'guwënuwën xipan.

— Okukukat — io'e. — Gasü öñ iju jojom — io'e. — Soat taxıjo am etaëiat cocom öñ — io'e. ³¹ — Soat etabixë juk etaëiat cocom öñ — io'e. — Gasü bit we'ü but ocokcoğ — Simeão o'e. — Ęn acā okukukat — io'e. — Gasü öñ iju jojom apën cuk ece owebe iap tağ — io'e. ³² — Kabiaap puxim je'e ixë. Judeu'ümayü mutaybitbin je'e — io'e. — Ebekitkiyü dak küyjobin jeedop ip warara'acat a'ö kay ğu—ixë a'ö kay acā—Israel naxeğebitbiyü — io'e. — Edıpap kuğ jeedop ip — io'e Deus pe.

³³ Cebaydaap, ixı dak itabëgbëg ip osodop Simeão ekawën cocom—bekicat muwënuwënap cocom.

³⁴⁻³⁸ — Xipan cuy ikap'isuat ebayü ejukuk — Simeão o'e Deus pe.

Gebuje Simeão o'jekawën Maria eju—ikap'isuat xi eju.

— A'öpıcüğ cuy eguy — io'e. — Deus cuk ixë bekicat o'taë — io'e. — Inaka adeayü iju kay ğu jıjā je'e Judeuyü'in. Deus pit ixeyü ğu'üm. Ęn tak

eḡuycũḡ cĩcã ece'e — io'e. — Ipiat ecesupi'ajo jĩjã paja ewebe õmap puxim — Simão o'e Maria be. — Warara'acayũ bit iju kay jĩjã je'e. Icokcok cĩcã jeedop ip cekay. Deus imẽn adeayũ aḡuymubapukpuḡ je'e soat pe — io'e Simeão Maria be.

Bekicat ebayũ Deus eju kawẽnwẽnap'a be bima, Ana oajẽm cekay ip. O'jekawẽn Deus eju.

— Bay, ẽn xipat cĩcã — io'e Deus pe—Ana o'e.

Ixe Ana bekicat o'kapiap o'ḡuwẽn adeayũ be Jerusalém ka watwat pe—Deus jebekitkit taxiyoap wiwi'ukayũ be. Ixe Ana Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat osunuy. Fanuel daxit osunuy. Aser diwat osunuy. Yabut cĩcã osunuy. Yaypan'isu bima juk o'jewebumũn. 7 koato jektop xe osunuy. Kuy ma itop'ũm oe'ũ. Ixe Ana 84 koato osunuy ḡasũ. Deus eju kawẽnwẽnap'a bewi o'jẽm ḡu. Soat em ma iḡo'a be nuynuy—kabiam, ixima daḡ tak. — Ẽn xipat cĩcã — i'e'e'uk osunuy Deus pe soat em. Deus eju kawẽnwẽn'uk osunuy. Jekpiwan ma jewemureren'uk osunuy ceweju jekawẽn ojuy.

³⁹ Deus ekawẽn taḡ paĩ be bekicat mubapuk epere buje, cebayũ Jesus o'tujupit jeka kay. Nazaré ka kay ip o'jepit—Galiléia eipi be. ⁴⁰ Bekicat o'yaypan. Ibačan o'e. Jebadipyũ bodi ma itaybican o'e. Deus xipacat ũmũm'uk osunuy cebe.

⁴¹ Jesus ebayũ waram o'ju ip Jerusalém ka kay. Soat em Páscoa epeta be cucu'uk ip osodop Jerusalém ka kay. ⁴² 12 koato bima, Jesus o'ju ḡuto jebaydaap, ixi iat eju, peta be cucu'uk puye.

⁴³ Peta epere buje, cebayũ ma o'jepit ip jeka be. Jesus pit o'jecũ Jerusalém ka be. Itaybit ḡu ip osodop cecũam. ⁴⁴ Tũybe Jesus wuybadipyũ eju o'jepit iãn o'e ip cebayũ. Jepitpin o'ju ip e daḡ jeka kay. O'xet ip e bidase. Jesus o'jokudada ip jebadipyũ daḡ, jebureyũ daḡ tak. ⁴⁵ Ka'ũmḡu. O'tobuxik ḡu ip. Imẽnpuye ikudadam o'jepit ḡuto ip Jerusalém ka be. Ebapũḡ kabia ikudadam oekuku ip.

⁴⁶ Gebuje Jesus o'tobuxik ip Deus eju kawẽnwẽnap'a be—yabogat'a be. Xik'i osunuy Moisés ekawẽn Judeuyũ mutaybitbin'ukayũ xe—aypapayũ xe. Cekawẽn cocom osunuy. Kawẽnwẽn osunuy ceweju ip. ⁴⁷ Jesus kay jĩjã ip o'e soat cekawẽn cocoayũ, itaybit cĩcã buye, cũḡ cĩcã jededem puye dak.

⁴⁸ Jesus tobuxik puje, cebayũ itabẽḡbẽḡ ip o'e ijojom.

— Tapu — io'e ixi Jesus pe. — Edaobu'u du eḡuy jepin? — io'e. — Ocaḡuybabi'ũm cĩcã ocesop ekudadam—õn, ebaydaap tak — io'e—jekpot pe o'e.

⁴⁹ — Aĩ, apẽnpuye dak okudadam epeku? — io'e. — Eyetaybit ḡu du webay duk'a be juy õn iam—Deus eju kawẽnwẽnap'a be? — io'e—jexi be o'e.

⁵⁰ Imẽnpit Jesus ekawẽn iba'arem o'e cexe ip.

⁵¹ Ibocewi o'jepit jebayũ eju Jesus. Oajẽm jeka be—Nazaré ka be. Jebaydaap a'õ kay kũyjobit osunuy. Ixi dak soat em ḡebum osunuy apẽn Jesus cuk adi o'e'e cebe iap kay. ⁵² Ixe Jesus tak jebureyũ bodi ma itaybican o'e. O'yaypan. Ikukpin cĩcã osunuy Deus xe, jexeayũ xe dak.

3

1-2 Gebuje Deus o'jekawẽn João Batista eju—Zacarias ipot eju. João uk'a'umat pe osunuy.

— Wekawẽn cuy eḡuwẽnuwẽn itaybit'ũmayũ be — Deus o'e João be.

O'jekawēn João eju Tibério Roma ka kukat pima. 15 koato kuy ika kukat osunuy. O'jekawēn ceweju Pôncio Pilatos Judéia eipi kukat pima dak, Herodes Galiléia eipi kukat pima dak, Lisânias Abilene eipi kukat pima dak, Filipe Ituréia eipi kukat pima dak. Ixe Filipe Traconites eipi kukat tak osunuy. Filipe Herodes kitpit osunuy. O'jekawēn João eju Anás Judeuyū epaīyū kukukat pima. Caifás tak Judeuyū epaīyū kukukat osunuy. ³ Imēnpuye Jordāodi wābu daḡ oeku João.

Guyjom João Deus ekawēn o'ḡuwēnuwēn adeayū be.

— Eyḡuycūḡcūḡ cuy epesop ikērēat kuḡ puye — io'e cebe ip. — Ikērēat mujurūḡrūḡap cuy epeyepere — io'e. — Epeyewemubatisas-anat cuy — io'e. — Imēn ey'e buje, Deus ikērēat ju'uk eywebewi — io'e. ⁴ — Imēntak e'em Isaías emudupmubararaktup—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat emudupmubararaktup:

Aḡokatkat jewāwāwām uk'a'ūmat pe, i. Imēn jewāwāwām:

Soat e juy epesuemucacūḡ wuykukukat ajēmap em, i. Ie juy epe-suemudim ceku am, i. ⁵ Kabioreḡḡeḡat cuy epeḡudim, i. Ipiweḡūn je'e, i. Co'a dak epeyamuwēḡūn, i. Iebixirik taḡ cuy epesuemujēm, i. Wakenat e be epesuemujēm, i. Soat iekērēate iedip cīcā je'e, i.

⁶ Wuydaxijo am Deus emunaē coco ip soat ijodiacat, i.

Imēn e'em Isaías emudupmubararaktup — io'e João adeayū be.

⁷ Imēnpuye adeayū o'ju João be jemubatisanan.

Gebuje João adeayū o'ḡukūyjo.

— Deus itakoma eykay, ikērēat kuḡ cīcā buye — io'e. — Ipiat supi'ajoat eywebe, ikērēat kuḡ puye — io'e. — Eynapōn pa'ore Deus xewi — io'e.

⁸ — Cūḡ ma juy epeku kuy ikērēat mujurūḡrūḡap ocepere iap mubapuk am warara'acayū be — io'e. — Tūybe Deus ipiat supi'ajoat ḡu wuywebe wuyju Abraão naxeḡebitbit puye iān purut eyju e'em — João o'e. — Imēn ḡu juy epe'e — io'e. — Iba'ore ḡu Deus pe wita'a muwexat am Abraão naxeḡebitbiyūm — io'e. ⁹ — Gaḡīn ma o'a kukat jajēm ya'a'e'ūmat'ip takat am yop xik am daxa be — io'e. — Ixe buxim Deus tak ḡaḡīn ma ipiat supi'ajoat kūyjobit'ūmayū be — João o'e.

¹⁰ — Apēntak oce'e ipiat pi'ajoap puxim? — io'e ip João be.

¹¹ — Xepxep eyekabek kuḡ pima, pūḡ cuy epeḡūm ikuḡ'ūmat pe — io'e. — Puybit kuḡ pima, epeḡu'e'e juy ikuḡ'ūmat pe — io'e.

¹² Iecuḡap peam dinheiro bubu'ukayū dak oajēm João be jemubatisanan.

— Pām oceju? Apēntak oce'e? — io'e ip João be.

¹³ — Iecuḡap emumubudei bodi ḡu juy epejat cebekitkit pewi—ixe emumubudei acā — io'e João.

¹⁴ — Pām oceju? — io'e ip sorarayū dak.

— Puyxibun ḡu juy dinheiro epejat warara'acat xewi — io'e. — Napa ḡu juy epe'e dinheiro bu am warara'acat xewi. Jemāmāmām ḡu juy epesop eyekapikapte kuḡ—eycokcoḡ acā — io'e.

¹⁵ Soat ḡebum cīcā o'e ip João ekawēn kay.

— Ite du Deus emunaē soat taxijo am? — io'e ip jewewebe.

¹⁶ Gebuje João o'jekawēn soat pe.

— Ōn ma eymubatisasan idibi be — io'e. — Wara'acat pit omuyku. Obodi ma ixe ya'ōbuyxi. Soat podi ma ya'ōbaca. Ōn pit ajo pēḡap ḡu cebeam? Cedaḡ ḡu kuka oce ixe a'ōbuywatwat'ukan, oboḡ ḡu buye. Ōn ma eymubatisasan idibi be. Ixe bit Deus biōḡbuk ḡuōm eywebe ya'ō

dağ eyeku am. Ixe dak ipiat supi'ajoat eywebe cūg ma eyeku am.
¹⁷ Wuyju taixee xikxiğ tūmūntata mujēm ām taixee bewi. Tūmūntata muxipanpan wuyju tamūn'a be. Taixee mupikpiğ daxa be. Imēnpuxim Deus kūyjobicayū muwajejem kūyjobit'ūmayū xewi. Kūyjobicayū ixe xe jeedop soat em. Kūyjobit'ūmayū bit soat em ipiat supi'ajojo — io'e João.

¹⁸ Imēn adeayū awēwēm oeku João. Kawēn idipat muwēnuwēn oeku.

¹⁹⁻²² Adeayū mubatisasan eperu buje, João Jesus o'gubatisan.

Gebuje Jesus kay Ibiōğbuk xipacat o'kop. Jesus Deus eju kawēnwēn pima, o'kop. Pukasao jo'i o'kop Ibiōğbuk xipacat.

Gebuje Deus o'jekawēn kabi kadiwi.

— Ēn okpocat — io'e. — Ocokcok cīcā ekay — Deus o'e Jesus pe.

Guyjom Herodes João o'guōmat daomūnmūnap'a be. Ixe Herodes Galiléia eipi kukat osunuy. Kuy bima João o'e Herodes pe:

— Cedağ ğu ewebe ekitpit tayxi bum etayxim—Herodias bum — i. — Ēn ikērēat kuğ — io'e Herodes pe.

Herodes ikērēat kukuk'uk osunuy. Waram ikērēat o'jukuk ğasū dak. João ikērēat o'jukuk ğu. Inaka Herodes João o'guōmat daomūnmūnap'a be.

²³ Jesus 30 koato bima ijodiacat mutaybitbin o'e. — Jesus José ipot — io'e'e ip adeayū. ²⁴ José ebay butet Eli i osunuy. Eli ebay butet Matate i osunuy. Matate ebay butet Levi i osunuy. Levi ebay butet Melqui i osunuy. Melqui ebay butet Janai i osunuy. ²⁵ Janai ebay butet José i osunuy. José ebay butet Matatias i osunuy. Matatias ebay butet Amós i osunuy. Amós ebay butet Naum i osunuy. Naum ebay butet Esli i osunuy. Esli ebay butet Nagai i osunuy. Nagai ebay butet Maate i osunuy. ²⁶ Maate ebay butet Matatias i osunuy. Matatias ebay butet Semei i osunuy. Semei ebay butet José i osunuy. José ebay butet Joda i osunuy. ²⁷ Joda ebay butet Joanã i osunuy. Joanã ebay butet Resa i osunuy. Resa ebay butet Zorobabel i osunuy. Zorobabel ebay butet Salatiel i osunuy. Salatiel ebay butet Neri i osunuy. Neri ebay butet Melqui i osunuy. ²⁸ Melqui ebay butet Adi i osunuy. Adi ebay butet Cosã i osunuy. Cosã ebay butet Elmådão i osunuy. Elmådão ebay butet Er i osunuy. ²⁹ Er ebay butet Josué i osunuy. Josué ebay butet Eliézer i osunuy. Eliézer ebay butet Jorim i osunuy. Jorim ebay butet Matate i osunuy. Matate ebay butet Levi i osunuy. ³⁰ Levi ebay butet Simeão i osunuy. Simeão ebay butet Judá i osunuy. Judá ebay butet José i osunuy. José ebay butet Jonã i osunuy. Jonã ebay butet Eliaquim i osunuy. ³¹ Eliaquim ebay butet Meleá i osunuy. Meleá ebay butet Mená i osunuy. Mená ebay butet Matata i osunuy. Matata ebay butet Natã i osunuy. ³² Natã ebay butet Davi i osunuy. Davi ebay butet Jessé i osunuy. Jessé ebay butet Obede i osunuy. Obede ebay butet Boaz i osunuy. Boaz ebay butet Salá i osunuy. Salá ebay butet Nasson i osunuy. Nasson ebay butet Aminadabe i osunuy. ³³ Aminadabe ebay butet Admim i osunuy. Admim ebay butet Arni i osunuy. Arni ebay butet Esrom i osunuy. Esrom ebay butet Peres i osunuy. Peres ebay butet Judá i osunuy. ³⁴ Judá ebay butet Jacó i osunuy. Jacó ebay butet Isaque i osunuy. Isaque ebay butet Abraão i osunuy. Abraão ebay butet Tera i osunuy. ³⁵ Tera ebay butet Nacor i osunuy. Nacor ebay butet Seruque i osunuy. Seruque ebay butet Ragaú i osunuy. Ragaú ebay butet Faleque i osunuy. Faleque ebay butet Éber i osunuy. Éber ebay butet Sala i osunuy. ³⁶ Sala ebay butet Cainã i osunuy. Cainã

ebay butet Arfaxade i osunuy. Arfaxade ebay butet Sem i osunuy. Sem ebay butet Noé i osunuy. Noé ebay butet Lameque i osunuy. ³⁷ Lameque ebay butet Matalalém i osunuy. Matalalém ebay butet Enoque i osunuy. Enoque ebay butet Jarete i osunuy. Jarete ebay butet Maleleel i osunuy. Maleleel ebay butet Cainã i osunuy. Cainã ebay butet Enos i osunuy. ³⁸ Enos ebay butet Sete i osunuy. Sete ebay butet Adão i osunuy. Adão Deus ipot osunuy, Deus o'guḡẽ buye.

4

¹ Jordãodi bewi Jesus epit puje, Ibiõḡbuk xipacat o'tujowat uk'a'ũmat pe. Jesus aḡuydada'uk osunuy Ibiõḡbuk xipacat. ² Uk'a'ũmat taḡ oeku 40 kabia. Jesus Ibiõḡbuk xipacat a'õbacaap kuḡ osunuy. Ibiõḡbuk kërēayũ kukukat tak Jesus o'subuyxijo iboce. Te'e ma ikërēat mujurũḡat ojuy Jesus pe iboce. 40 kabia Jesus jekõnkõn ḡu osunuy. Ire jĩã osunuy.

³ Gebuje ibiõḡbuk kërēayũ kukukat o'jekawën Jesus eju.

— Ën Deus ipot pima, a'õbi ma wita'a juy eyamuwexat pão'am — io'e Jesus pe.

⁴ — Ap! — io'e Jesus. — Imën e'em Deus ekawëntup: “Wuyetabẽḡ wuyxat o'om puye ḡu—Deus wuymutaicin puye acã,” i — io'e.

⁵ Ibocewi ibiõḡbuk kërēayũ kukukat Jesus o'tujowat umat pe. Soat eipi o'ḡubapuk cebe. Dao ma soat eipi daḡacat o'ḡubapuk cebe. Soat ip o'jojojo.

⁶ — Õn cuy emuy soat eipi watwat kukukan — io'e. — Wa'õbi soat eipi watwat kukukan ecesũy — io'e. — “Ën acã ocekkukat,” i je'e ip ewebe — io'e. — Ibutut adeayũ kukukan ecesũy wa'õbi — io'e. — Soat ma iũm put owebe omunaẽ be, soat podi ma õn wa'õbaca buye — io'e napa ma. ⁷ — “Ën xipat,” i ãn e'em owebe bima, soat oḡũm ewebe — io'e. — A'õbuyxian ecesũy wa'õbi — io'e Satanás Jesus pe.

⁸ — Ap! — io'e Jesus. — Imën e'em Deus ekawëntup: “ ‘Xipat ãn,’ i juy epe'e Deus pe acã,” i. “Deus a'õ kay acã epesop kũyjobin—eykukukat a'õ kay,” i — Jesus o'e Satanás pe.

⁹ Ibocewi o'tujowat Jerusalém ka be. O'jomõḡ Deus eju kawënwënap'abi jeje—yaboḡat'abi jeje.

— Ën Deus ipot pima, ecewemuy'at ijop'abi jejewi ipi ju — io'e Satanás.

¹⁰ — Imën e'em Deus ekawëntup: “Deus jekawën tojtjot'ukayũ ḡuju xipan ekuk am,” i. “Ixeyũ jedaxijo ewebe xipat'ũmat ebapukap puxim,” i. ¹¹ “Ixeyũ jeak ekay wita'a be eimucakcakap puxim,” i — io'e Satanás.

¹² — Ap! — io'e Jesus. — “Cëm paxi Deus ja'õ daḡ e'em?” i'ũmḡu juy epe'e — io'e Jesus.

¹³ Gebuje ibiõḡbuk kërēayũ kukukat o'jewede Jesus xewi. O'jëm cexewi Jesus puyxijoap epere buje. Te'e ma Jesus pe ikërēat mujurũḡat ojuy. O'jëm.

— Waram ḡuto osubuyxijo jĩã — io'e jewebe ma ibiõḡbuk kërēayũ kukukat—Satanás.

¹⁴ Jesus o'jepit Galiléia eipi kay. Ibiõḡbuk xipacat a'õbacaap kuḡ oeku. Soat ibo eipi watwat yajëmap awẽḡ o'yawẽḡtobuxik.

¹⁵ Gebuje Jesus kawën idipan ip o'ḡutaybitbin Deus eju kawënwënap'a be.

— Soat podi ma Jesus xipan wuymutaybitbin — io'e ip ya'ĩjoayũ. — Ka'ũmḡu ixex jo'iat xipacat — io'e ip.

16 Jesus o'ju jaypanap ka kay—Nazaré ka kay. Jay. Oajēm. Jebodoydoyap kabia bima Judeuyū òmòm'uk ip osodop Deus eju kawēnwēnap'a be. Sábado bima ip òmòm'uk osodop. Jesus oòm jeweju ip iğo'a be. O'ây Deus ekawēntup com iğo'a beacat pe ya'ïjo am.

17 Gebuje iğo'a kukukat Deus ekawēntup o'tupūm Jesus pe—Isaías emudupmubararaktup—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat emudupmubararaktup. Jesus o'tupmupaya. Pūğtup o'tuptobuxik. Imēn e'em itedup:

18 Deus biōğbuk owebe nuynuy, i. Imēnpuye ixē onaē owebe kawēn idipat muwēn ām tadaybotbocayū be, i. Ixē omuju owebe: “Taomūnmūnayū daomūnmūnap'a bewi gujēm ip” i'e am taomūnmūnayū be, i. Ixē omuju owebe: “Ita'ūmayū itate je'e ip” i'e am ita'ūmayū be, i. 19 Ixē omuju owebe tadaybotbocayū mujēm ām imudadaybotbot'ukayū xewi, i. Ixē omuju owebe: “Gaxīn ma Deus jebekitkit idaxijo” i'e am soat pe, i.

20 Imēn e'em itedup. Jesus ibodup o'tupcoco ya'ōberen. Otopmupirik. Waram o'tupūm yakukukat puywatwat'ukat pe. Oabik.

Soat iğo'a beacat o'jeak cīcā Jesus kay.

— Apēntak teku? — io'e ip jewewebe.

21 Gebuje Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Gasū bit soan o'jebapuk ijudup peat ekawēn tağ—ğasū otupcoiatup ekawēn tağ — io'e.

22 Soat xe Jesus xipat cīcā osunuy iğo'a beacat xe.

— Jesus ekawēn soat podi ma cekawēntip! — io'e ip jewewebe. — Teku José ipot ġu du? — io'e ip jewewebe.

23 Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— “Tapu, ecewanūğta juy,” i wuyju e'em wuyanūğtata'ukat pe — io'e. — Iboap kuka epe'e owebe dak. “Ocejojojo ġu bukiap cuy eğubapuk ocewebe ijo am apēn cuk adi eğubapukpuk Cafarnaum ka be bima,” i aco'i eyju e'em owebe — Jesus o'e. 24 — Icēmān òn e'em eywebe. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat jaypanap ka be bima, ibo ka watwat ixē ekawēn kay ġu — io'e. 25 — Icēmān òn e'em eywebe. Kuyje Deus Elias o'ğuju pūğ kay itop e'ū'ibit kay—Sarepta ka beat kay—Judeu'umat kay—Sidom eipi beat kay. Ixeyū kabia dağ soat kaka beayū irere oekuku. Ka'ūmġu muba'at osodop ebapūğ koato, ipidaseat koato dak. Soat ip irere jījā osodop. Imēnpuye ade itop e'ū'ibiyū tadaibotbot cīcā osodop ixeyū kabia dağ—Judeuyū. 26-27 Imēnpit Deus Elias o'ğuju Judeuyū kay ġu—Sarepta ka beacat kay acā—Sidom ka tēğatka beacat kay acā — Jesus o'e. — Deus Eliseu o'ğuju Naamā kay imu'ada am. Eliseu Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat osunuy. Naamā ierepat osunuy. Ade ierepayū Judeuyū eipi dağ osodop ip ixeyū kabia dağ. Imēnpit Eliseu warara'acat ġu o'ğū'ada. Naamā acā o'ğū'ada — Jesus o'e.

28-29 Iboap ekawēn co buje oitakomān cīcā ip Jesus kay Deus eju kawēnwēnap'a beayū. Jesus o'tujujēm ip jeka bewi.

Jesus o'tujuu ip co'a bicūğ kay yaoka am. Ağoka ibo'a pēnpēn tağ o'sukadop. Co'a bicūğ pewi yabitorom Jesus muy'at ojuy ip. 30 Imēnpit Jesus o'kap cepidase ip. Jeju pinap tağ o'ju.

31 Jesus o'ju Cafarnaum ka kay—Galilía eipi beat ka kay, ikabogatka kay. Judeuyū o'ğutaybitbin Deus eju kawēnwēnap'a be jebodoydoyap kabia be. Soat esemana imutaybitbin'uk ip osunuy.

³² — Cūḡ cīcā ma Jesus wuymutaybitbin — io'e ip. — Jesus ja'ōbi ma wuymutaybitbin — io'e ip.

³³ Gebuje aḡokatkat o'jewāwā iḡo'a beat—ibiōḡbuk kērēat kukat. O'jewāwā ya'ōberen ibiōḡbuk kērēat cebe buye.

³⁴ — Jesus, apēn ēn em ocewebe? — io'e Jesus pe—Nazaré ka bewiat pe. — Ocemuy'ū ām tu ejot? — io'e. — Wetaybit ēn — io'e. — Ēn Deus ipot—ikērēat kuḡ'ūmat ipot — io'e.

³⁵ Gebuje Jesus ibiōḡbuk kērēat o'ḡukorēm.

— Ecemūḡ — io'e Jesus cebe. — Ejēm cuy aḡokatkat pewi — io'e ibiōḡbuk kērēat pe.

Aḡokatkat pewi o'jēm ipi ju imuy'at'an pima. Imēnpit warēmtaḡ ḡu aḡokatkat o'jukuk cēm cēm pima. ³⁶ Imēnpuye itabēḡbēḡ o'e ip ijo-jom—ibiōḡbuk kērēat o'ḡujēm iap cocomayū.

— Jesus ibiōḡbuk kērēat mujēm jēm ja'ōbi — io'e ip. — Ya'ōbacaat teku — io'e ip jewewebe. — Itaybit ibiōḡbuk kērēat mujēm ām — io'e. — Imēnpuye cēm cēm ip ya'ōbi — io'e ip.

³⁷ Soat ka daḡ Jesus awēḡ o'yawēḡcu—Galiléia eipi korerenat ka daḡ.

³⁸ Ibocewi Jesus o'jēm Deus eju kawēnwēnap'a bewi.

O'ju Simão Pedro duk'a kay. Oajēm. Cereḡ. Oōm. Simão daxijo osodop ibo'a be. Ipa'i jījā osodop.

— Ipa'iat eḡu'ada — io'e ip Jesus pe.

³⁹ Gebuje Jesus o'ju ipa'iat kay. Pa'i o'ḡukorēm.

— Ejēm cebewi — Jesus o'e pa'i be.

Imēnpuye pa'i o'jēm. Xipat o'e. Ipa'i topibit o'kop ḡebuje bit. Ixat o'ḡuḡē Jesus peam, cewejuayū beam tak.

⁴⁰ Kaxi at puje ibo ka watwat iwātaxipiayū o'tujowat Jesus kay imu'ada am. Soat kuḡ ip osodop iwātaxipi. Jesus o'jewebumōḡ cebe ip—soat pe. Soat ip o'ḡu'ada'ada. Adah. ⁴¹ Ibiōḡbuk kērēat o'ḡujēm jēm ikukayū bewi. Poxerewun. O'jēm.

— Ēn Deus ipot — io'e ip ya'ōberen—ibiōḡbuk kērēayū o'e. Itaybit ip osodop Jesus Deus emunaē iam. Inaka Jesus ibu'u osunuy ixeyū be iboap muwēn ām.

— Ōn Deus emunaē iap epeḡuwēn ḡu juy — io'e cebe ip.

⁴² Kabia'isum Jesus o'jēm Simão Pedro duk'a bewi. Poxerewun. O'ju uk'a'ūmat pe. Jay. Oajēm. Adeayū Jesus kudadam o'e ip. Jay. Oajēm ip Jesus kay.

— Ejēm ḡu juy ocexewi. Ijoce ma juy eḡūy — io'e ip Jesus pe.

Gebuje o'jekawēn ceweju ip.

⁴³ — Warara'acayū be dak kawēn idipat oḡuwēn—wara'atka watwat pe dak — io'e. — “Deus soat kukukan je'e,” i juy oce cebe ip — io'e. — Deus cuk omudot ibo ekawēn muwēn ām — io'e Jesus.

⁴⁴ Imēnpuye kawēn idipat muwēnuwēn oeku Deus eju kawēnwēnap'a be. Judéia eipi daḡ imuwēnuwēn oeku—soat kaka daḡ.

5

¹ Adeayū o'jewemuwunuwun ip Jesus ekawēn co pin cīcā buye. Jesus cūḡ'i osunuy iodi wābu ka'oririt pe. Iodi Genesaré eipi be o'tinuy. Genesaré i tibutet osunuy. Adeayū jewemuwunuwun ip Deus ekawēn co pinayū.

² Gebuje Jesus xepxep kobe o'jojojo kapurũğ pe. Axima bubu'ukayũ jekobe be ғu ip osodop. Kuy o'jẽm ip. Axima bubuap wuywuy ip osodop kapurũğ pe. ³ Jesus oõm pũğ pe ixeyũ ekobe be—Simão ekobe be.

— Kobe eғuwun — io'e. — Eғuwun cuy kapurũğ pewi — io'e Jesus Simão be.

Xik. Jesus oabik kobe be. Kobe be bima adeayũ o'ғutaybin—kapurũğ peayũ o'ғutaybin.

⁴ Imutaybin pu'u bima, o'jekawẽn Simão eju—kobe iwat eju.

— Tibucũğ pe aju axima bum — io'e.

Tibucũğ pe ip o'ju.

— Axima bubuap cuy eғuakõm tibucũğ pe axima bu am — io'e Simão be.

⁵ — Kariwa, ixima bun oceku axima bu ojuy — io'e Simão. — Ocejat ғu. Imẽnpit waram oceғuakõm imẽn ẽn e'em ocewebe buye — io'e.

Sa. Axima bubuap o'ғuakõm.

⁶ Gebuje axima o'jat ade. Xeresu ғu axima. Kurekoh. Axima bubuap jewek ojuy axima poxi pibun. ⁷ Wẽğwẽğ'i o'e ip jebureyũ kay—wara'at kobe beacayũ kay. Jebureyũ o'takoy yajẽm ământ jebuywat am. Ibureyũ oajẽm ibuywat am. Xepxep kobe o'ғuporan ip aximãm. Imẽnpuye kobe jepiriğ ojuy axima poxi pibun.

⁸ Iboap co buje, Simão Pedro o'jẽğ'aecõğcõğ Jesus wap jexe ya'õbuyxi buye.

— Okukukat, wede ece oxewi — io'e. — Õn ma ikẽrẽat kuğ. Ẽn pit a'õbuyxi. Oxe ғu juy eғuy — io'e—Simão o'e.

⁹ Simão itabẽğ o'e ijojom, soat cewejuayũ dak. Itabẽğbẽğ ip o'e ijojom ade jĩã axima buye. ¹⁰ Warara'acayũ dak itabẽğbẽğ ip o'e ijojom—Tiago, João dak. Ixeyũ xepxepayũ Zebedeu ipotpoyũ ip osodop. Simão eju kapikpik'uk ip osodop axima bubum.

Gebuje Jesus o'jekawẽn Simão eju.

— A'õ'cam cuy eғuy — io'e Simão be. — Gasũ bit axima bubu'ukan ғu juy eғuy, — io'e. — Kawẽn idipat muwẽnuwẽn'ukan cuy eғuy adeayũ be imutabut am ip Deus kay — io'e.

— Ha'a — io'e.

¹¹ Gebuje Simão o'ju Jesus kay, cewejuayũ dak. Putwedu'i. Jekobe o'tujuu ip kapurũğ pe. Soat o'suiwat ip ibun Jesus eju jeku am. Soat em Jesus eju oekuku ip.

¹² Ikabogatka be bima aғokatkat oajẽm Jesus kay—ierepat. O'jẽğ'aecõğcõğ cewap jexe ya'õbuyxi buye.

— Kariwa! — io'e Jesus pe. — Ebu'u'ũm pima, omu'adam ece — ierepat o'e.

¹³ Pucũğ. Jesus o'jebaepucũğ cekay.

— Obu'u ғu emu'adam — io'e. — Gaxĩn ma õn jemu'ada — io'e.

Jesus a'õbi ierep topibit dao ma o'je'ada. Xipat o'e.

¹⁴ — Emu'adaap eғuwẽn ғu juy warara'acayũ be — io'e Jesus cebe. — Gasũ bit paĩ kay juy eju — io'e. — Eõhõyũ'in cuy eғũm paĩ be imupik am Deus etabixe ece'ada buye. Eғũm cuy cebe Moısas ekawẽn tağ. Eõhõyũ'in cuy eғũm cebe e'adaap mubapuk am soat ka watwat pe — io'e.

¹⁵ Imẽnpit soat ka watwat Jesus awẽğ o'yawẽğtobuxik ip—ierepat o'ғu'ada iap awẽğ. Imẽnpuye adeayũ o'je'awero ip ixekawẽn co am. O'je'awero ip Jesus pe jewemu'ada am tak. ¹⁶ Jesus pit o'jẽm cexewi ip.

Poxerwun. Cexewi ip cēm̄cēm'uk osunuy jekawēn ām Deus eju. Uk'a ūmat pe kawēnwēn'uk osunuy Deus eju.

¹⁷ Gebuje Jesus adeayū o'gutaybitbin kawēn idipan. Fariseuyū kaxikxik'i osodop iboce, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak. Judeuyū osodop ip. Jesus ekawēn co ojuy osodop ip. Oajēm ip soat kaka daḡwi—Galiléia eipi daḡwi, Judéia eipi daḡwi dak, Jerusalém ka bewi dak. Jesus iwātaxipipiyū mu'ada'adam osunuy Deus a'ōbacaap kuḡ puye.

¹⁸ Gebuje aḡokatkayū oajēm Jesus kay. Cexīḡxīḡ pa'oreat o'tujuajēm ip Jesus kay. Jay. Uk'a be tujuōm ojuy ip cexīḡxīḡ pa'oreat mōḡ ām Jesus wap. ¹⁹ Imēnpit tujuōm pa'ore ip o'e uk'a yapora buye. Imēnpuye o'jeu ip uk'a abi jeje. Weru. Kawi'a'a o'ya'uk ip. Cabobum cexīḡxīḡ pa'oreat o'ḡukop ip yabitokat taḡwi. Kop. O'ḡukop ip ixexecaptup pe. O'ḡukop ip Jesus wap imu'ada am. Uk'a beayū parakpe o'ḡukop ip. ²⁰ Jesus itaybit o'e teyūku itabat okay iam.

Gebuje Jesus o'jekawēn cexīḡxīḡ pa'oreat pe.

— Tapu — io'e. — Ikērēat kuy oju'uk ewebewi — io'e.

²¹ Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū, Fariseuyū dak jewaḡuydadam o'e ip Jesus ekawēn kay.

— Ite be ikērēat'uk pa'ore wuywebewi. Deus pe acā i'uk put — io'e ip jewewebe. — Teku Deus muymuy — io'e ip napa ma.

²² Jesus itaybit o'e apēn ip o'e jewaḡuydadam iam.

²³ — Apēnpuye dak eyju imēn jewaḡuydadam? — io'e. — Iba'ore ḡu owebe “Ikērēat kuy oju'uk ewebewi” i'e am cebe — io'e. — Iba'ore ḡu dak owebe “E'āy” i'e am cebe, “Ece'ada,” i dak — io'e. — Ka'ūma ma iba'ore owebe — io'e. ²⁴ — Soat waḡo ōn. Gasū cexīḡxīḡ pa'oreat eju ocekawēn eymutaybit am owebe ikērēat'uk put ijodiat pewi iam. Deus a'ōbacaap kuḡ ōn ijodi bima dak — io'e cebe ip.

— E'āy! Eceḡxīḡ cuy — Jesus o'e cexīḡxīḡ pa'oreat pe. — Cūḡcūḡ cuy eju — io'e. — Exexecaptup cuy etupu — io'e. — Eju juy eduk'a be — io'e cebe.

²⁵ Cexīḡxīḡ pa'ore topibit o'je'ada. O'āy. Cūḡcūḡ ma o'e adeayū etabutpe. Jexexecaptup o'tupu. Kuruk. “Ka'ūmḡu ejo'iat xipacat,” i'e'em Deus pe bima, o'ju jeduk'a be. ²⁶ Imēneju ibo ka watwat itabēḡbēḡ ip o'e ijojom, o'jexīḡxīḡ puye.

— O'je'ada xeku — io'e ip. — Xīḡxīḡ o'e xeku — io'e ip.

Yaḡuybabi'ūm ip o'e.

— Ka'ūma buk cexīḡxīḡ pa'oreat o'ḡu'ada wuyetabutpe — io'e ip jewewebe. — Gasū acā cexīḡxīḡ pa'oreat mu'adaap ajojojo — io'e ip jewewebe.

²⁷ Gebuje Jesus o'jēm. Porewuh. Cucum pima Levi o'jojojo. Levi dinheiro bubu'uk osunuy iecuḡap peam. Ixe Levi kapikpiḡ osunuy iecuḡap pe teidadaap'a be.

— Ejot cuy okay — io'e Jesus. — Oweju juy ejeku — io'e.

²⁸ Imēnpuye o'ju Jesus kay. Soat o'suiwatibun Jesus eju jeku am.

²⁹ Gebuje Levi Jesus o'takoy jekōn ām jewēju. O'ju. Oajēm. Jay. Adeayū awerom osodop Levi dukta be—iecuḡap peam dinheiro bubu'ukayū, warara'acayū dak. Jesus o'jekōn ceweju ip.

³⁰ Gebuje Fariseuyū Jesus o'jomuymuy Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak—Fariseuyū ebekitkit.

— Apēnpuye dinheiro bubu'ukayū eju eyju jekōnkōn, ikērēat mujurūgrūg'ukayū eju dak? — io'e ip Jesus eju etaybitbinayū be.

³¹ Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Iwātaxipi'umat ġu cucum wuyanūgtata'ukat kay—iwātaxiapat acā — io'e. ³² — Imēnpuxim cūg ma jekuku'ukayū nomuwā ām ġu ojut—ikērēat mujurūgrūg'ukayū nomuwā ām acā — io'e. — Ojut “Eyġuycūg'cūg cuy epesop ikērēat kuġ puye” i'e am cebe — io'e Jesus. — “Ikērēat mujurūgrūg'ap cuy epeyepere” i'e am tak ojut — io'e Jesus.

³³ — João eju etaybitbinayū soat em jekpiwan ma jewemureren xipat je'e am Deus xe — io'e ip Jesus pe. — Deus eju kawēnwēn tak ip soat em — io'e ip cebe. — Fariseuyū eju etaybitbinayū dak ade em ip jekpiwan ma jewemureren jekawēn ām Deus eju — io'e ip. — Eweju etaybitbinayū bit repi'ajojom ġu. Jekōnkōn ip — io'e ip. — Apēnpuye ip repi'ajojom ġu? — io'e ip. Jesus muymuy ojuy osodop ip.

³⁴ — Iba'ore oweju etaybitbinayū be jekpiwan ma repi'ajo am ōn ceweju ip puye — io'e Jesus. — Ōn iwadip puxim — io'e. — Iwadip cexe ip pima, ka'ūma ma jekpiwan ma repi'ajojom jewebumūnap epeta be tomuwa'ibiyū. Jekōnkōn acā ip — io'e Jesus. ³⁵ — Guyjom pit iwadip je'jēm cexewi ip. Ijēm puje bit, jekpiwan ma repi supi'ajo ip — io'e. — Ōn ixeyū xe'ūm pima, oweju etaybitbinayū dak jekpiwan ma repi ip supi'ajo — io'e Jesus.

³⁶ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn cebe ip. Imēn o'ġuwēn.

— Iwuywuy'ūmat ġu ajoinūm iokokat muwaket am — io'e. — Iwuywuy'ūmat inūm pima, kuka o'jewek. Iwuywuy'ūmat kuka o'jewa'i — io'e.

³⁷ — Uva'abidi atimuōm yaokokat'a be ġu timun'a be tiisuati—yaisuat'a be acā — io'e. — Yaokokat'a be timuōm puje, tidai e'em — io'e. — Yaokokat'a timun'a kuka o'jeaebaġ. Uva'abidi dak kuka o'jediepuj — io'e. — Timūn'a dak kuka o'ya'ūm — io'e. ³⁸ — Imēnpit tiisuati atimōg yaisuat'a be timūn'a be — Jesus o'e. ³⁹ — Uva'abidi kōn puje kuyati kōn puje, tiisuati kay ġu ace'e — io'e. — “Kuyati tiku e'em uva'abidi,” i wuyju e'em — Jesus o'e. — Imēnpuxim kuyjeat ekawēn kay bima, wekawēn kay ġu kuka epe'e — io'e.

6

¹ Jebodoydoyap kabia be ceweju etaybitbinayū trigodadot o'tadot'uk cucum pima ku daġ Jesus eju. ² O'tamukitikitik ip jebui be. O'ta'o'o ip.

— Apēnpuye eyju ta'uk'uġ? — io'e Fariseuyū cebe ip. — Kapikpi wuywebe jebodoydoyap kabia be — io'e ip.

Tamukitikitikap kapikap osodop Fariseuyū xe. Imēnpuye Jesus o'jomuymuy ip.

³ — Apēn cuk o'e Davi, ibureyū dak, irere bima? — io'e Jesus. — Iboap ekawēntup epetupco ġu du? — io'e Jesus Fariseuyū be. ⁴ Ixe Davi oōm Deus eju kawēnwēnap'a be. Pāo'a o'yabu—Deus etabixe yamōgmōg'ibit'a. O'ya'o. O'yaūm jebureyū be ya'opiat'a. Paīyū be acā ya'o pi ġu o'yadop — io'e. — Iboap ekawēntup epetupco ġu du? ⁵ Soat waġo ōn — Jesus o'e Fariseuyū be. — Ōn pit e'em apēn i'epi wuywebe jebodoydoyap kabia be iap, apēn i'epi ġu iap tak — io'e Jesus.

⁶ Gebuje Jesus ibakērēat o'tobuxik. Jebodoydoyap kabia be o'tobuxik. Oōm ma'ġuto Deus eju kawēnwēnap'a be. Ibo'a be o'ġutaybitbin. Ibo'a be

aḡokatkat osunuy. Pūḡpa ibakērē osunuy—ibaatpa. ⁷ Jesus kay aḡ cīcā o'e ip Fariseuyū, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak.

— Jebodoydoyap kabia be dak paxi ḡu'ada? — io'e ip jewewebe.

Fariseuyū “Jesus Moisés ekawēn taḡ ḡu jekukum” i'e ojuy napa ma.

⁸ — Omuyumuy pin teyūku — io'e Jesus pit jewebe ma.

Gebuje Jesus o'jekawēn ibakērēat pe.

— E'āy — io'e. — Ejot cuy ijoce soat pe ejo am — io'e.

Ibakērēat o'āy. O'ju ibo'a beayū wap.

⁹ Gebuje Jesus o'jekawēn Fariseuyū eju, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū eju dak.

— Jebodoydoyap kabia be Moisés ekawēn taḡ tu wuywebe xipan i'e am? Ikērēan i'e am ḡu xe'e? — io'e. — Warara'acat taxijo am cekawēn taḡ tu? Warara'acat aoka am ḡu xe'e? — io'e.

¹⁰ Gebuje Jesus o'jeak soat kay.

— Pacūḡ ece eba — Jesus o'e ibakērēat pe.

O'jepacūḡ. Ibadip o'e. ¹¹ Imēnpuye Fariseuyū itakoma jījā ip o'e Jesus kay, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak, jebodoydoyap kabia bima o'subamudim puye. O'je'awero ip. O'jewawēwē ip pēn paxi ace'e Jesus pe i'e am.

¹² Guyjom Jesus o'ju co'a be jekawēn ām Deus eju. Ixima bun o'jekawēn ceweju.

¹³ Gebuje 12 beayū o'taē jeweju etaybitbinayūm. Kabia'isum ixeyū o'taē.

— Wa'ōbi epeju wekawēn muwēn ām soat pe — io'e ixeyū be—12 beayū be.

¹⁴⁻¹⁶ Ibūrūn ma ip ibutet osodop: Simão i, André i, Tiago i, João i, Filipe i, Bartolomeu i, Mateus i, Tomé i, wara'at Tiago i, wara'at Simão i, Judas i, wara'at Judas i. Ibūrūn ma ip ibutet osodop. Ibūrūn ma o'taē jeweju etaybitbinayūm. Tiago Alfeu ipot osunuy. Jesus Simão wara'an o'subuteta. Pedro i wara'at ibutet osunuy. Xepxep putet osunuy Simão butet. Jeipi kay jījāat i dak ibutet osunuy. André Pedro kitpit osunuy. Judas Tiago ipot osunuy. Xepxep putet osunuy Judas putet. Iscariotes i dak ibutet osunuy. Ixe Judas ḡuyjom Jesus o'ḡūm cekay itakomaayū be yaoka am.

¹⁷ Ibocewi Jesus co'a daḡwi o'kop jemunaēyū eju—12 beayū eju.

Gebuje adeayū oajēm Jesus kay. Warara'acayū kuy Jesus xe osodop ip—ceweju etaybitbinayū. Adeayū kawegūnat pe o'je'awero Jesus xe. Wūywi ip oajēm. Judéia eipi daḡwi oajēm ip, Jerusalém ka bewi dak, Tiro ka bewi dak, Sidom ka bewi dak. ¹⁸ Oajēm ip Jesus ekawēn co am, jemu'ada am tak. Ibiōḡbuk kērēat kukayū dak oajēm cekay imujēm ām. Jesus ibiōḡbuk kērēat o'ḡujēmujēm ikukayū bewi. Imēnpuye Jesus mucay ojuy ip imu'ada am. ¹⁹ Ixe be imu'ada but osunuy Deus a'ōbacaap kuḡ puye. Soat o'ḡu'ada'ada iwātaxipipiyū.

²⁰ Jesus o'jeak jeweju etaybitbinayū kay. O'jekawēn cebe ip. Koap o'jekawēn tadaybotbocayū be.

Eycokcok cīcā eyju — io'e. — Eybubutbet ḡu ḡasū. Imēnpit Deus eykukukat — io'e. ²¹ — Eycokcok cīcā eyju. ḡasū acā eyrere. Guyjom pit eybegbeḡ epesop — Jesus o'e. — Eycokcok cīcā eyju. ḡasū acā eyju wa. Guyjom pit jewaywayway epesop. ²² Eycokcok cīcā juy epesop warara'acat itakoma eykay bima, eywebe “Oceweju ḡu juy epeku—eyju

soat waḡo ebekitkit puye” i'e buje dak, warara'acat eymuymuy bima dak, warara'acat eyawēgmukērērērēn pima dak — io'e. ²³ — Eycokcoḡ cīcā juy epesop warara'acat warēmtaḡ eykuḡ pima eyju webekitkit puye — io'e. — “Eycokcoḡ cuy epesop,” i'ōn e'em eywebe — io'e. — Kabi be ade kuḡ epesop idipat kuḡ. Warēmtaḡ ma Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū kukuk'uk osodop ip eydobuyū'ūm'ūm kuyje — Jesus o'e.

²⁴ Gebuje Jesus o'jekawēn ibubut adeayū be.

— Karem ḡu eydadaybot epesop — io'e. — Gasū eybubut ade — io'e. — Kapikpiḡ'ūm pima dak soat kuḡ eyju ḡasū ma. ²⁵ Karem ḡu eydadaybot epesop. Gasū acā eybegbeḡ. Guyjom pit eyrere epesop. Karem ḡu eydadaybot epesop. Gasū acā eyju jewaywayway. Guyjom pit wawa epe'e. Eyguycūḡcūḡ epesop — io'e. ²⁶ — Karem ḡu eydadaybot epesop, warara'acat xipan eymuwēnuwēn pima. Imēnpuxim xipan jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū kukuk'uk ip osodop eydobuyū'ūm'ūm kuyje — Jesus o'e.

²⁷ Gebuje soat pe o'jekawēn.

— Ōn kawēnwēn soat eju eyweju—soat wa'ījojoayū eju — io'e. — “Ey kay itakomaayū burem cuy epesop,” i'ōn e'em eywebe — io'e. — “Xipan cuy ixeyū epejukuk,” i'ōn e'em — io'e. ²⁸ — “Xipan cuy omuymuy'ukayū ejukuk,” i' juy epe'e Deus pe. Deus eju juy epeyekawēn warēmtaḡ eykukayū beam — io'e.

²⁹ — Pūḡ kadi warara'acat pe eydopaoka buje, epeyaoka ḡu juy. Āḡ puk wara'at kadi jeydopaoka. Warara'acat pe eyekabek pu buje, āḡ cuy eyekamixa dak ju'uk. ³⁰ Eyxewi iojuy buje, epeḡūm cuy soat pe. Warara'acat pe darem eybubut pu buje, “Obubut cuy epetujupit okay,” i'ūmḡu juy epe'e cebe ip. ³¹ Eybikuy warara'acat pe xipan eykuk am. Imēnpuye xipan cuy warara'acat epejukuk — io'e.

³² — Eykayayū acā ikukpin eyxe bima, “Deus cuy xipacat je'ḡūm ocewebe,” i'ūmḡu juy epe'e. Cekayayū ikukpin ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū xe dak. ³³ Xipan eykayayū kuḡ acā bima, “Deus cuy xipacat je'ḡūm ocewebe,” i'ūmḡu juy epe'e. Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū dak xipan jekayayū kuḡ — io'e.

³⁴ — Eyju darem iūmūm warara'acat pe waram tujupit okay iam eyetaybit puye. Imēn iūmūm pima, “Deus cuy xipacat je'ḡūm ocewebe,” i'ūmḡu juy epe'e. Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū dak darem ma iūmūm wara'at ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat pe dinheiro buap ojuy cexewi — io'e. ³⁵ — Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū ekukuap puxim ḡu juy epeku! — io'e. — Warēmtaḡ ḡu juy eykay itakomaayū epejukuk. Xipan cuy ip epejukuk. Darem ma epeḡūm cebe ip ibubut puap ojuy ḡu. Imēn eyeku buje, ade xipacat kuḡ epesop kabi be. Deus ebekitkiyūm epesop. Soat podi ma ya'ōbacaat ebekitkiyūm epesop. “Ēn xipat,” i'ūmḡu e'em adeayū Deus pe. Deus pit soat em xipacat ūmūm cebe ip—soat pe—ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū be dak. ³⁶ Wuyebay itabotaidabotbot soat kay wuykay. Ixe buxim eyju dak eyetabotaidabotbon cuy epesop warara'acat kay — io'e.

³⁷ — “Ekērē jījā Deus xe,” i'ūmḡu juy epe'e warara'acat pe. Iboap e'em'ūm pima, Deus tak “Eykerē oxe,” i'ūmḡu je'e eywebe. “Ikērēat kuḡ ēn,” i'ūmḡu juy epe'e warara'acat pe. Imēn e'em'ūm pima, Deus “Ikērēat kuḡ eyju,” i'ūmḡu dak je'e eywebe. Gebum ḡu juy epesop apēn cuk adi

warara'acat warēmtaḡ eykuk iap kay. Gebum'ūm pima, Deus tak ḡebum ḡu je'e apēn cuk adi warēmtaḡ wara'acat epejukuk iap kay — io'e.

³⁸ — Warara'acat pe epeḡūm pima, Deus tak je'ḡūm eywebe. Apēn cuk epeḡūm iap puxim epejat. Yoboḡat epeḡūm pima, eyju dak yoboḡat epejat. Topapūn epejat—iwajem, ibikbiḡ tak, kutukutu'i ma dak, cūḡi ma dak. Apēn warara'acat pe eyju iūmap puxim Deus tak je'ḡūm eywebe — io'e.

³⁹ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn cebe ip.

— Ita'ūmat pe emubapuk pa'ore wara'at ita'ūmat pe — io'e. — Ita'ūmat pe wara'at ita'ūmat tujowat puje, xepxem ma kuka ip o'at ipikūykūy be. ⁴⁰ Eyetaybitbin pima, eyemutaybitbin'ukat podi ḡu eyetaybit. Eyewemutaybitan cīcā bima bit, eyemutaybitbin'ukat co'i eyetaybit epe'e — io'e.

⁴¹ — Te'e ma eyju jeakaḡ eybure eta beatōmtōm kay, eyeta beap'ip cocom'ūm pima. ⁴² Te'e ma eyju e'em cebe: “Tapu, ma, otōmtōm'uk eta bewi,” i, eyeta beap'ip cocom'ūm pima. Eyju jewewemuḡuykukukum. Koam eyeta beap'ip cuy epeyop'uk. Yop'uk puje, iba'ore ḡu je'e eywebe tōmtōm'uk am eybure eta bewi — io'e.

⁴³ — Yoptipat'ip pe yakērēat'a'e ḡu—yadipat'a'e acā. Imēnpuxim yopkērēat'ip pe yadipat'a'e ḡu—yakērēat'a'e acā. ⁴⁴ Yajo buje, wuyetaybit ace'e pubeat'ip poro iam. Asāo'a bubum wuyju widaoho'ip taḡwi ḡu—asāo'ip taḡwi acā. Banka'a bubum wuyju arū'ip taḡwi ḡu—banka'ip taḡwi acā. ⁴⁵ Imēnpuxim xipacayū ma xipacat mujurūḡrūḡ. Xipat'ūmayū bit ikērēat mujurūḡrūḡ. Apēn wuyju jewaḡuyḡuy iap puxim wuyju kawēnwēn. Ikērēat kay jewaḡuyḡuy bima, ikērēan wuyju e'em. Idipat kay jewaḡuyḡuy bima bit, xipacan wuyju e'em — io'e.

⁴⁶ — Eyju te'e ma e'em owebe “Ēn ocekat,” i, wa'ō kay kūyjobit'ūm pima — io'e. ⁴⁷ — Abu-buxim okay ajēmjemayū iap oḡuwēn eywebe—abu-buxim wa'ō kayayū iap tak, ajo-buxim wa'ō daḡ jekuku'ukayū iap tak. ⁴⁸ Itaybicat puxim ip—aḡokatkat puxim. Ixe aḡokatkat uk'a o'yamuy. Koap ipikūykūy o'sukūykot. Ikūyberen o'sukūykot. Wita'a o'yadobuxik badi. Uk'a'abi'ip o'yopmuy iḡokūy be badiat'a jeje—wita'a jeje. Cem uk'a o'yamuy. Kabidoxixi oajēm iḡo'a kay, muba'atxiri dak. Muba'at idibi o'timuboḡ. O'tiajēm iḡo'a kay. Imēnpit o'ya'at ḡu yacem puye—wita'a jeje buye. Wa'ō kayayū ixe aḡokatkat puxim—cem jeduk'a o'yamuy'iat puxim — Jesus o'e.

⁴⁹ — Wa'ō daḡ ḡu jekuku'ukayū bit warēmtaḡ uk'a o'yamuy'iat puxim—wa'ō kay'ūmayū. Wa'ōjom ip. Inaka kūyjobit ḡu ip wa'ō kay. Warēmtaḡ uk'a o'yamuy'iat puxim ip—aḡokatkat puxim. Ixe aḡokatkat uk'a o'yamuy ipi ju. Cem ḡu o'yamuy. Idibi o'tiajēm iḡo'a kay—tibogaḡati. Dao ma o'ya'at. O'ya'ūm cīcā. Wa'ō daḡ ḡu jekuku'ukayū ixe aḡokatkat puxim—wa'ō kay kūyjobit'ūmayū. Cem'ūma jeduk'a o'yamuy'iat puxim ip — Jesus o'e.

7

¹ Adeayū be jekawēn eperē buje, Jesus o'ju Cafarnaum ka kay. Oajēm. Sorarayū kukat ibo ka be osunuy. ² Ixe ibuywatwat'ukat iwātaxipi o'e—kariwa xe ikukpinat. Oe'ū pin ibuywatwat'uikat.

³ Gebuje sorarayū kukat pūḡpūḡ Judeuyū kukukayū o'ḡuju Jesus kay. O'ḡuju ip Jesus Cafarnaum ka be iam o'jekūyjo buye.

— “Ejot cuy obuywatwat'ukat mu'ada am,” i juy epe'e Jesus pe — io'e sorarayū kukat ixeyū be.

O'jēm ip. Poxerewun. Jay. ⁴Oajēm ip. O'jekawēn ip Jesus eju.

— Cemuojujuy juy eḡūm ixe sorarayū kukat pe — io'e ip Jesus pe. — Xipat cīcā ixe ocexe — io'e ip. ⁵— Ocebadiipyū ikukpin cīcā ixe xe — io'e ip. — Deus eju kawēnwēnap'a o'yamuyat ocewebeap'am — io'e ip.

⁶Imēnpuye Jesus o'ju ceweju ip.

Sorarayū kukat tuk'a wi wūy'ūm pima, sorarayū kukat jebureyū o'ḡuju Jesus dopabe. O'ḡuju ip ja'ōmuwēn ām cebe. O'jēm ip. Poxerewu. Jay. Ibureyū oajēm Jesus kay. O'jekawēn ip Jesus eju.

— Ocebure ocemudot ja'ōmuwēn ām ewebe — io'e ip Jesus pe. — A'ōmudodon ewebe — io'e ip Jesus pe.

— “‘Kariwa, ecewemuwa'ūm ḡu juy oduk'a kay edot am,' i juy ece,” io'e ocewebe — io'e ip Jesus pe. — “‘Osūsūn emudon oduk'a be. ⁷Cedaḡ ḡu emudot am oduk'a be wa'ōbuyxi'ūm puye,' i juy ece cebe,” io'e ocewebe — io'e ip Jesus pe. — “‘‘Ece'ada juy,” i ēn e'em pima, obuywatwat'ukat je'ada. ⁸Ōn tak warara'acat mujujum. Wa'ō kay kūyjobit ip wesorarayū. Pūḡ pe ōn e'em “Ejēm” i bima, je'jēm. Wara'at pe ōn e'em “Ejot” i bima, je'dot. Obuywatwat'ukat pe ōn e'em: “Imēn cuy ece,” i bima, imēn je'e,' i juy ece Jesus pe,” io'e ocewebe — io'e ip Jesus pe. — Imēn ja'ōmudodon ewebe — io'e ip Jesus pe.

⁹Iboap co buje Jesus itabēḡ o'e ixeyū ekawēn cocom. O'jekorepēn adeayū kay.

— Soat Judeuyū etabucap podi ma itabut okay iḡo sorarayū kukat, Judeu ḡu ma'ḡu — io'e.

¹⁰Gebuje Jesus kay o'ḡuju'iaiyū o'jepit sorarayū kukat tuk'a kay. Ibuywatwat'ukat o'tobuxik ip—iwātaxipi topibit. Kuy xipat o'e Jesus a'ōbi.

¹¹O'ju jewēju etaybitbinayū eju. Ade warara'acayū dak o'ju ceweju. Naim ka be o'ju ip. ¹²Jesusyū oajēm ikaboḡatka exīntabi be—Naim ka exīntabi be. Jay.

Ibocewi aḡokatkayū yaypan'isuat'ūm tujujēmjēm ip o'e ikaboḡatka bewi ikot am. Ce'ūat xibuk i'it'et ḡu osunuy wara'at. Jaḡepūḡ ma dak osunuy ce'ūat xibuk. Itop'ūm e'ū'ibit osunuy. Adeayū o'ju ce'ūat xibuk eju ibo ka watwat.

¹³Wuykukukat Jesus ite jo buje, itabotaidabotbot cīcā o'e ce'ūat xibuk kay.

— Wa ḡu, tū'ū — Jesus o'e ce'ūat xibuk pe.

¹⁴O'ju ce'ūat kay. Ce'ūat tujujēmjēmap o'ḡucay. Ce'ūat tujujēmjēmayū o'jecū ip e bidase.

— Tapu — Jesus o'e. — Aḡobucēḡ ece — io'e ce'ūat pe.

¹⁵Gebuje ce'ū topibit itabēḡ o'e. O'je'aḡobucēḡ. O'jekawēn.

Gebuje Jesus o'jekawēn ce'ū topibit xi eju.

— E'it waram ḡuto o'jetait — Jesus o'e cebe.

¹⁶Imēnpit soat imu'adaap cocoyū yaḡuybabi'ūm cīcā ip o'e.

— Ka'ūmḡu ejo'iat xipacat — io'e ip Deus pe. — Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat wuykay osodot—ya'ōbuyxiat — io'e ip jewewebe. — Deus osodot jebekitkit com — io'e ip.

¹⁷Ibocewi Judéia eipi watwat Jesus ce'ūat o'ḡu'ada iap awēḡ o'yawēḡtobuxik—soat ka watwat.

¹⁸ Ceweju etaybitbinayū be Jesus ce'ūat o'gu'ada iam João mukūyo buje, João xepxepayū o'tomuwā jewekay—jeweju etaybitbinayū. ¹⁹ Ixeyū o'gūju ja'ōmuju am wuykukukat Jesus kay.

— “Deus emunaē ajēmap wiwim oceju,” i juy epe'e cebe — io'e João. — “Ēn tu ixe? Wara'at gu xe'e ocejowiwi?” i juy epe'e cebe — io'e João.

Poxerewun. O'jēm ip.

²⁰ Jay. Oajēm ip Jesus kay.

— João Batista ocemudot ekay — io'e xepxepayū Jesus pe. — “Ēn tu omuykuiat? Wara'at gu xe'e ocejowiwi?” i juk o'e João ocewebe — io'e ip Jesus pe.

²¹ Gasū Jesus tak adeayū o'gu'ada'ada João emumudotyū etabutpe. Iwātaxipipiayū o'gu'ada'ada. Ibiōgbuk kērēat o'gūjēmujēm ikuḡayū bewi. Ita'ūmayū o'sutada. Ierepayū o'gu'ada'ada. Jesus tak o'jekawēn xepxepayū eju—João emumudotyū eju.

²² — Epeyepit cuy João kay — io'e cebe ip. — Epejojoioiap cuy epeḡuwēn João be, epeyekūyojoioiap tak — io'e. — Ita'ūm topibiyū itate o'e ḡasū. Taojere topibiyū dak xipan ip o'e xīḡxīḡ ḡasū. Ierep topibiyū dak xipat o'e ḡasū. Ya'ōpi'ūm topibiyū dak ya'ōpipe o'e ip. Jekūyojom ip o'e. Ce'ū topibiyū dak waram itait o'e ḡasū. Itadaybotbocayū dak kawēn idipat cocom ḡasū — io'e. ²³ — Imēneju eycockoḡ epesop okay eyetabut am eybu'u'ūm pima — io'e Jesus. — “Ite gu omuykuiat,” i'e'em pima bit, eycockoḡ gu epesop — io'e xepxepayū be—João emumudotyū be.

²⁴ Jesus João o'ḡuwēn adeayū be, cemumudotyū jēm puje.

— João jom cuk epeku uk'a'ūmat pe — io'e Jesus. — Ipi'ūn'ūn kay kabido ajēm puje je'ipe'adededem. Yaḡuykorererenayū ite'ip puxim, soat em jewaḡuymuwarururun puye. João bit yaḡuykoreren gu. Wita'a buxim pit ixe. ²⁵ João doti teiboḡ gu. Teiboḡat kukayū adeayū kukat tuk'a be opop ip—ibubut adeayū. ²⁶ João bit ibubut adeat gu—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat acā. Wara'at Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū bodi ma João ya'ōbuyxi. ²⁷ Imēn Deus ekawēntup e'em—João muwēḡaptup:

Aḡ cuy epesop, i'e'em Deus, i. Wemumuju oḡuju ewap soat ajēm puje emuxipan am, i.

Imēn e'em Deus ekawēntup—João muwēḡaptup — io'e. ²⁸ — Ka'ūma ma omuy João jo'i ya'ōbuyxian. Deus xe bit, yopīcat João bodiat ya'ōbuyxiat cebekitkiyū'in — Jesus o'e.

²⁹ Iboap ekawēn co buje, — Cūḡ cīcā Deus — io'e soat ma, iecuḡap peam dinheiro bubu'ukayū dak. João ixeyū o'ḡubatisasan. ³⁰ Fariseuyū bit ibu'u jījā osodop ip Deus bikuyap taḡ jeku am, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak. Ixeyū gu bit o'ju João kay jemubatisan am—wara'acat acā—iecuḡap peam dinheiro bubu'ukayū acā, wara'at ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū dak.

³¹ Gebuje Jesus waram o'jekawēn adeayū eju.

— Abu-buxim ḡasūacat? Ajoap oḡuwēn eywebe abu-buxim ip iap mubapuk am eywebe? ³² Bekitkit puxim ixeyū—pasiaham ip iap pe pubutbucayū buxim. Jewāwāwām ip jebureyū kay bekitkiyū.

— “Tēḡtēḡ'a oceyamuyde eywebe ya'ījo am. Eydaobu'u'u eyju bit da'i'in,” i'e'em ip. “Wa ocesop jewexe i'ūmcom. Eybu'u eyju bit oceweju tōn,” i'e'em ip. Ijoyū buxim ḡasūacat — Jesus o'e.

³³ — João Batista oajēm eykay. Ixe jekpiwan ma irere oeku Deus eju jekawēn ām. Eyju bit napa ma e'em ixe muwēnuwēn: “Ibiōgbuk kērēat

kukat teku,” i. ³⁴ Soat waḡo òn. Ojot eykay. Soat xat o'om ojeku, soat tikònkòn tak. Eyju bit napa ma e'em omuwènuwèn: “Ka'o'on'ukat teku,” i. “Teku iecuḡap peam dìnheiro bubu'ukat pure,” i dak. “Teku ikèrèat mujurūgrūḡ'ukat pure,” i dak — io'e. ³⁵ — Wuyju Deus emumutaybitbinap taḡ jekukum pima bit, warara'acayū je'e “Deus cūḡ ma wuymutaybitbin,” i — Jesus o'e.

³⁶ Gebuje Fariseu Jesus o'tomuwā jeweju jekòn àm. Simão ibutet osunuy. Jesus o'ju Fariseu duk'a be. Oajèm. Oabik jekòn àm ceweju.

³⁷ Gebuje ayacat oajèm Jesus kay. Ixe ayacat ibo ka wat osunuy. Ikèrèat mujurūgrūḡ'ukat osunuy. Ixe itaybit o'e Jesus jekònkòn Fariseu duk'a be iam. Imènpuye tide'oati o'tidojot Jesus kay timùn'a be. Timùn'a waenòm muḡèḡè jo'i osunuy—alabastro muḡèḡè osunuy. ³⁸ Oajèm Jesus kay. Xik'i osunuy Jesus nòḡpikadi, sui xe. Wa osunuy. Iḡucyūḡ osunuy juk adi ikèrèat o'ḡuḡè iap kay. Jesus i o'suimubot jetadim. O'suisup jadam. O'suikòn. O'suimude'o'on tide'oatim. Imèn o'e Jesus ikukpin cīcā cexe buye. ³⁹ Iboap o'jojjo Fariseu—Jesus emunomuwā.

Gebuje Fariseu o'jekawèn jewebe ma.

— Teku Deus ekawèn muwènuwèn'ukat tu? — io'e jewebe ma. — Deus ekawèn muwènuwèn'ukat pima, itaybit kuka o'e abu ite ayacat wuimurerem iam — io'e. — “Ejèm cuy oxewi,” i kuka o'e cebe — io'e te'e ma. — Ite ayacat ikèrèat mujurūgrūḡxiat — io'e Fariseu jewebe ma.

⁴⁰ Gebuje Jesus o'jekawèn Fariseu be.

— Simão — io'e. — Kawèn puk òn eweju — io'e.

— Ha'a — io'e. — Ecekawèn puk, kariwa — io'e.

⁴¹ — Xepxep aḡokatkat cewero ip osodop jekariwa eju. Pūḡ ixeyū'in ceweroap boḡ jījā osunuy. 500 dìnheiro osunuy cewero. Wara'acat ixeyū'in ceweroap boḡbuḡ ā osunuy. 50 dinheiro isurūḡat osunuy cewero. ⁴² Xepxem ma teida ba'ore o'e ip jekariwa be. Ixe kariwa bit o'e cebe ip: “Teidam ḡu eyju owebe,” i. “Ka'ümḡu ḡasū bit je'e oweju eyeweroap,” i. Abu-xe ixe kariwa ikukpin cīcā je'e ixeyū'in? — Jesus o'e. — 500 dinheiro isurūḡat cewero tūibit xe xe'e? 50 dinheiro isurūḡat tūibit xe ḡu xe'e? — Jesus o'e.

⁴³ — 500 dinheiro isurūḡat cewero tūibit xe aco'i — Simão o'e. — Cekariwa o'e ixe be: “Teidam ḡu eyju owebe,” i. “Ka'ümḡu ḡasū bit je'e oweju eyeweroap,” i. Imènpuye ixe xe aco'i cekariwa ikukpin cīcā je'e — Simão o'e.

— Hm hm — Jesus o'e. — Ixe xe ma ikukpin o'e cekariwa — io'e.

⁴⁴ Jesus o'jekorepèn ayacat kay. Waram o'jekawèn Simão be bit—Fariseu be.

— Ak'i juy ece ite ayacat kay — io'e. — Eduk'a be oòm puje, èn ma idibi etiüm ḡu wuiwuyaptim wuybabi daḡ — io'e. — Ite bit wui o'suimubot jetadim. Wui o'suisup jadam — io'e. ⁴⁵ — Èn ma waḡobu eyaḡobukòn ḡu wuybabi daḡ. Ite bit oibu'un ḡu wuikòn àm — io'e. ⁴⁶ — Èn ma wa'a eyamude'on ḡu axeptim wuybabi daḡ. Ite bit wui o'suimude'on tide'oatim — io'e. ⁴⁷ — Icēmān òn e'em ewebe. Ite ayacat ikèrèat kuḡ—ade jījāat kuḡ. Imènpit Deus soat o'ju'uk. Ikèrèat o'ju'uk cebewi, cexe Deus ikukpin cīcā buye. Wuywebewi Deus yopit ma ikèrèat uk puje, ikukpin cīcā ḡu Deus wuyxe—ikukpinpūn ā — Jesus o'e. — Ade ikèrèat uk puje bit, ikukpin cīcā e'em wuyxe — Jesus o'e Fariseuyū be.

⁴⁸ Gebuje Jesus o'jekawèn ayacat eju.

— Ikērēat kuy oju'uk ewebewi — Jesus o'e cebe.

⁴⁹ Imēneju ceweju jekōnkōnayū o'jekawēn jeweweju.

— Abu ite ikērēat'uk'uk'ukan! — io'e ip jewewebe.

⁵⁰ — Deus kuy edaxijo, cekay etabut puye — Jesus o'e ayacat pe. — Kaba'ūm cuy eguy ḡasū bit — io'e.

8

¹ Ibun'ūm pima Jesus kawēn idipat o'ḡuwēnuwēn. Ikaboḡatka daḡ oeku ika'īcatka daḡ tak. Deus soat kukukan je'e iap muwēnuwēn oeku. ²⁻³ 12 beayū Jesus eju oekuku ip, aoyū dak. Jesus cuk ixeyū aoyū o'ḡu'ada. Ibiōḡbuk kērēat tak cuk o'ḡujēm cebewi ip. Maria Jesus eju oeku, Joana dak, Susana dak, ade warara'acayū dak. Madalena i osunuy wara'at Maria butet. ⁷ be ibiōḡbuk kērēat cuk o'ḡujēm ixē Maria bewi. Joana Cuza tayxi osunuy. Herodes pubut kukukat ixē Cuza osunuy—Galilēia eipi kukat pubut kukukat. Ixeyū aoyū jebubut'in iūmūm'uk osodop ip Jesus pe, 12 beayū be dak. Jesus eju oekukuku ip Jesus xat muḡēḡēm.

⁴ Ade ka bewi o'je'awero ip Jesus kay cekawēn com. Adeayū e'awero buje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn cebe ip.

⁵ — Aḡokatkat kadaida o'tamudu jekat pe — io'e Jesus. — Tamududum pima, ta'ade ḡu o'ta'at e bitako daḡ. Cūḡcūḡayū o'tamucakucak e bitako daḡ puye — io'e Jesus.

⁶ — Ibocewi wasūyū ixeda o'ta'o'o. Tamududum pima wara'ata o'ta'at karatūḡ'a jeje. O'jedae'ū idibi'ūm puye. O'tanokap ḡu. ⁷ Tamududum pima wara'ata o'ta'at widaoho nuybi be. Da aypapan o'e widaoho nuybi be — io'e Jesus.

⁸ — Ibocewi widaoho kadai o'ḡu'ūm. Wara'ata bit o'ta'at katō be. Imēnpuye xipan o'yaypan. Kadaim o'e. Pūḡ pe kadai be ta'ada jīā o'tadop—100 be o'tadop — io'e Jesus. — Wa'ījo pin pima, eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop wa'ō kay — Jesus o'e adeayū be.

⁹ Gebuje ceweju etaybitbinayū o'jekawēn Jesus eju.

— Apēnape ibo kawēn? — io'e ip.

¹⁰ — Deus soat kukukan je'e — Jesus o'e. — Deus ibikuy eywebe eyetaybit am iboam. Imēnpuye ibapuḡ ma ōn eymutaybitbin. Warara'acayū be bit imutaybitbinap ekawēn muwēnuwēn ōn. Jeakaḡ ip. Inaka ijojom ḡu ip. Wekawēn pa'arēm cexe ip wekawēn cocom ma'ḡu ip — Jesus o'e.

¹¹ — Apēnape ibo kawēn jeymukūyjo ōn. Deus ekawēn kadaida buxim—tamudu'ibita buxim — Jesus o'e. ¹² — Deus ekawēn cocomayū'in e bitako daḡata buxim. Deus ekawēn cocom ip. Cekawēn co'isum pit Satanás ajēmjēm cekay ip ibiōḡbuk kērēayū kukukat. “Te'e ma eyju iboap cocom,” i napa ma e'em Satanás cebe ip. “Iboap ekawēn kay eyetabun ḡu juy epesop,” i napa ma e'em. Imēn Satanás imubu'u'un ip itabucap puxim Deus kay. Ixeyū mubu'u'un Deus pe ixeyū daxijoap puxim — io'e Jesus.

¹³ — Warara'acat karatūḡ'a jejeata buxim Deus ekawēn cocomayū — io'e Jesus. — Cekawēn co buje, icokcok e'em ip. Wekawēn kay jīā ip. Imēnpit darem ma itabut ip tābube'ūmat puxim. Deus kay jetabucap epereperem ip. Warara'acat ixeyū be ikērēat mujurūḡat puje, ibu'un ip Deus kay jetabut am — Jesus o'e.

¹⁴ — Warara'acat widaoho daḡata buxim Deus ekawēn cocomayū. Wekawēn cocom ip. Guyjom pit soat em ḡebum ip jemukaypin kay.

Adem ibu pin ip jebubun. Jebikuyap tağ ip jeku ojuy, jemucokcokcoğ. Warēmtağ ip jeku ojuy. Imēnpuye ibu'u ip jetabut am Deus kay — Jesus o'e.

¹⁵ — Warara'acat katō beata buxim Deus ekawēn cocomayū. Deus ekawēn cocom ip. Cekawēn kay jījā ip. Oibu'un ġu ip jetabut am Deus kay. Ixeyū xipat Deus xe. Cūğ ma ip cexe ixeyū. Cekawēn muwēnuwēn ip warara'acayū be imutabut am ip Deus kay. Warara'acat mutabunat kadai buxim—ya'a'eat puxim — Jesus o'e.

¹⁶ Gebuje Jesus wara'at kawēn o'ğuwēn.

— Imusop puje lamparina kuka ajomuy ġu ico'a'a diotpe — io'e. — Ajomuy ġu dak kuka wuyxexecap tiotpe. Um kuka ajomuy uk'a be òmòm'ukayū be kabiok tağ iōmap puxixim. ¹⁷ Imēnpuxim soat imunēm'ibit kuka o'tobuxik ip. Wara'acat pe ya'ļjoap puxim kawēnwēn ām tak itaybit je'e soat — io'e.

¹⁸ — Imēneju juy eya'ōpicūğcūğ epesop wa'ō kay — io'e. — Eyağuyba'ūm ġu juy epesop wekawēn kay. Xipan eya'ōpicūğ pima, waram jeyetaybin wekawēn. Xipan'ūm pima bit, jeyağuyba'ūm wekawēn kay — io'e.

¹⁹ Ixi ajēm ojuy oeku Jesus kay jekawēn ām, ikitpitpiyū dak. Cekay yajēm pa'ore o'e ip adeayū buye.

²⁰ — Exi omuy akiju, ekitpitpiyū dak — io'e ip. — Ejo pin ip — io'e ip.

²¹ Gebuje Jesus o'jekawēn adeayū be.

— Deus ekawēn coco'ukayū oxi jo'i oxe, okitpitpiyū jo'i dak — io'e. — Kūyjobicayū oxi jo'i oxe, okitpitpiyū jo'i dak — io'e.

²² Guyjom Jesus oòm kobe be jewēju etaybitbinayū eju. Xik. Oabik.

— Ga'a wīnābu aju — io'e cebe ip.

Timudek ojuy o'ju ip. ²³ Timudekdeğ pima, Jesus o'xet. Tibicūğ pe bima kabidoxixi oajēm iodi kay. Idibi o'tiōm kobe be tipodoy buye. Kobe ipoxi o'e idibim. Jepiriğ ojuy o'e ip. Jakōmap puxixim iparara ip o'e.

²⁴ Imēnpuye cewēju etaybitbinayū Jesus o'ğuwurūğ.

— Kariwa! — io'e ip. — Akōm wuyju!

Wūrūh. O'jewurūğ. Jewurūğ puje, Jesus kabido o'subidomukorēm. Tipodoyat o'tipon. Iodi tipo o'e.

²⁵ Imēnpuye itabēğbēğ ip o'e ijojom dao ma o'tipon iap cocom.

— Apēnpuye eyetabut ġu Deus kay? — io'e Jesus cebe ip.

— Abu dak sute? Kabido kūyjobit ya'ō kay. Tipodoyat tak kūyjobit ya'ō kay — io'e ip jewewebe.

²⁶ Oajēm ip wīnābu—Gerasa eipi watwat kay, o'timudek puye. Gerasa eipi Galilēia eipi weğūn opop. Jesusyū oajēm.

²⁷⁻²⁹ Gebuje Jesus o'jēm kobe bewi. Oajēm ağokatkat kay. Ikaboğatka wat osunuy ixē. Ibiōğbuk kērēat kukat osunuy ixē. Ika'uat puxim osunuy. Toti'ūm jekuku'uk osunuy kuy bin ma. Uk'a be ġu osunuy. Ce'ū'ūayū mōğmōğap tağ ma oeku.

— Ejēm cuy ağokatkat pewi — io'e Jesus ibiōğbuk kērēat pe.

Imēn Jesus o'e ibiōğbuk kērēat pe ağokatkat kuku'uk puye. Ixe ağokatkat daomunmun'uk osodop ip ibo ka watwat cabobum, correntebum tak kuy bin ma. Imēnpit cabobu, correntebu dak o'subudakatkat ixē. Ibiōğbuk kērēat ixē mujuju'uk osodop uk'a'ūmat pe. Jağepūğ ma oeku uk'a'ūmat tağ.

Jesus cocom pima, o'jewāwā ixē ağokatkat. O'jēğ'aecōğcōğ Jesus wap, jexe ya'ōbuyi buye.

— Apên ên em owebe, Jesus? — io'e. — Ên Deus ipot—soat podi ma ya'ôbacaat ipot — io'e ya'ôberen. — Ipiat esupi'ajoat ġu juy owebe — io'e cebe.

³⁰Ibocewi Jesus o'jekawên aġokatkat pe.

— Apên ebutet? — io'e Jesus.

— Ade i — io'e.

Ade i ibutet osunuy ade ibiôġbuk kērēat cebe buye.

³¹Gebuje ixeyū ibiôġbuk kērēayū o'jekawên Jesus pe.

— Ocemujum ġu juy ipiat'ajojoap kay — io'e. — Dajebaroyū be acã juy ocemujum ece — io'e ip Jesus pe.

³²Imên o'e ip ade dajebaroyū co'a pēnpēn taġ wūrūrūrūġ puye.

— Ha'a — io'e Jesus.

³³O'jēm ip aġokatkat pewi Jesus a'ôbi. Oôm ip dajebaroyū be. Imēnpuye dajebaroyū daudau ip owat co'a pēnpēn taġ. O'kop ip iodī be. Oakōmkōm ip. O'sūm ip. Poġ. Oap ip.

³⁴Dajebaroyū kukukayū iboap o'tobuxik tak. O'jenapōn ip. Jesus ibiôġbuk kērēat o'ġuōm dajebaroyū be iap muwēnuwēn cekuku ip ik-aboġatka watwat pe, kogūnpi watwat pe dak.

³⁵Gebuje o'jekūyjo'iaiyū o'ju dajebaroyū'ūm'ūm com. Oajēm ip Jesus kay. Jay. Ibiôġbuk kērēat kuġ tūibit o'tobuxik ip Jesus xe. Xik'i osunuy Jesus xe. Totite o'e. Yaġuysat o'e. Yaġuyba'ūm o'e ip oajēm'iaiyū. ³⁶Imēnpuye o'jojo'iaiyū ma Jesus ibiôġbuk kērēat o'ġujēm iap o'ġuwēn soat pe. ³⁷Ibo eipi watwat pit Jesus o'ġujēm jeka bewi—Geresa eipi watwat. Jesus o'ġujēm ip jeparara pibun.

O'jēm Jesus ixeyū xewi. Porewuh. Oôm kobe be waram timudek am. Xik. Oabik.

³⁸Ibiôġbuk kērēat kuġ tūibit oajēm tak Jesus kay.

— Āġ eweju oju — io'e Jesus pe. — Eweju ma ojeku — io'e.

³⁹— Ap! Obu'u. Oweju ġu juy. Ecepit cuy eduk'a be — io'e ibiôġbuk kērēat kuġ tūibit pe. — “Deus xipan cuk okuk,” i juy ece cebe ip eduk'a beayū be — io'e cebe.

Gebuje ibiôġbuk kērēat kuġ tūibit o'jepit jeduk'a kay. Soat kaka daġ oeku.

— Jesus ibiôġbuk kērēat o'ġujēm owebewi — i'e'em oeku. Jesusyū dak waram o'timudek.

⁴⁰Waram Jesus epit puje, Galiléia eipi watwat icokcok o'e iwiwim ip puye. Aġokatkat oajēm Jesus kay. ⁴¹Jairo i ixē aġokatkat putet osunuy. Deus eju kawēnwēnap'a kukuk'ukat osunuy ixē. O'jēġ'aecōġcoġ Jesus topabe Jesus ya'ôbuyxi cexe buye.

⁴²— Ejot cuy oduk'a kay — io'e Jesus pe. — Odaxit ce'ū pin — io'e.

Doze koato Jairo daxit osunuy. Wara'at taxit ka'ūmġu. Pūġ ma osunuy.

— Ga'a — Jesus o'e.

E daġ cucum pima, adeayū o'ju ip Jesus nomuju. Jesus o'ġukukuġ ip, ade buye.

⁴³E daġ cucum pima ayacat oajēm Jesus kay. Jesus tōġpikadiwi oajēm. Ixe ayacat iwātaxipi o'e. Doybucukcuġ ġu osunuy 12 koato bun. Imēnpuye jedinhoiro o'ġu'ūm januġtataapteim. Dinheiro kuġ ġu o'e. Ka'ūma ma kuka o'ġu'ada ayacat. ⁴⁴Jesus esay ukpu o'ġucay ixē. O'toybucuk ġebuje bit. O'je'ada.

⁴⁵Gebuje Jesus o'e:

— Abu omucay? — i.

- Õn ġu — io'e soat.
 — Kariwa — Pedro o'e. — Adeayū ekuġukuġ — io'e. — Akokoreren ip ade — io'e.
⁴⁶ — Pūġ'in ixeyū'in omucay — io'e. — Wetaybit iboam. Deus a'ōbacaap o'jēm owebewi — io'e.
⁴⁷ Imēneju ayacat o'e jewebe ma:
 — Wemunēm pa'ore oce — i.
 Ixe dak oajēm Jesus dopabe. Ikarabakbak o'e jeparara pibun. Tūybe Jesus omukorēm iān o'e. O'jēġ'aecōġcōġ Jesus topabe.
 Gebuje ixe ayacat je'adaap o'ġuwēn soat etabun.
 — Esay oġucay omu'ada am — io'e Jesus pe. — Eekabek ukpu mucay buje, oce'ada — io'e cebe.
⁴⁸ — Tū'ū — Jesus o'e. — Ece'ada, okay etabut puye. Kaba'ūm cuy eġuy ġasū bit — io'e ayacat pe.
⁴⁹ Aġokatkat oajēm tak Jairo kay—Jesus xeat kay. Jairo duk'a bewiat oajēm. Oajēm ayacat pe Jesus kawēnwēn pima.
 — Edaxit'ūm kuy oe'ū — io'e. — Kariwa Jesus eġuwa'ūm ġu juy — io'e.
⁵⁰ Jesus pit iboap co buje, o'jekawēn Jairo eju.
 — Eġuycūġ ġu juy eġuy — io'e Jesus cebe. — Etabun cuy eġuy okay — io'e. — Etabut pima, je'ada, oe'ū ma'ġu edaxit — io'e.
⁵¹ Gebuje Jesus oajēm Jairo duk'a kay. Pūġpūġ ā o'ġuōmat jewēju. Pedro oōm ceweju, João dak, Tiago dak, yaypan'isuat'ūm ebay dak, ixi dak. ⁵² Soat ibo'a beayū dak wawa ip osodop yaypan'isuat'um cocom. Jewāwāwām ip osodop. Imēnpuye Jesus o'jekawēn ceweju ip.
 — “Wawa ġu juy epesop,” i òn e'em — io'e cebe ip. — Ixe ce'ū ġu—ixet acā — io'e Jesus.
⁵³ Waram ġuto oġu'ada iam itaybit puye, “Ixtet acā” io'e. Imēnpit Jesus o'jowayway ip, ixe'ūm oe'ū iam itaybit ip puye uk'a beayū.
⁵⁴ Gebuje Jesus Jairo daxit'ūm pa o'subaixik.
 — Tū'ū, aġobucēġ ece — io'e cebe.
⁵⁵ O'ġu'aġobucēġ ġebuje bit waram ġuto o'jetait puye. Itabēġ ma o'e ġasū bit.
 — Ixat epeġūm cebe i'o am — Jesus o'e.
⁵⁶ — Ak'i — io'e ip cebay. — Waram ġuto o'jetait — io'e ip.
 — Waram ġuto imutaicap cuy epeġuwēn ġu warara'acayū be — Jesus tak o'e cebay be.
 Icokcok cīcā o'e waram o'jetait puye.

9

- ¹⁻² Waram pima Jesus 12 beayū o'tomuwā jewēju etaybitbinayū. Ja'ōbacaap o'ġūm cebe ip.
 — Ibiōġbuk kērēat cuy epeġujēm wa'ōbi — io'e cebe ip. — Iwātaxippiayū juy epeġu'ada wa'ōbi — io'e cebe ip. — “Deus soat kukukan je'e,” i juy epe'e soat pe — io'e.
³ Ixeyū mujum pima o'jekawēn ceweju ip.
 — Ade ġu juy epetujowat eyjuap taġ — io'e cebe ip. — Eyba'ip ġu epeyoptujowat, dinheiro mūn tak ka'ūma, eyxat tak ka'ūma, dinheiro dak ka'ūma. Eyekamixa dak pūġ ma epetujowat — io'e.
⁴ — Aġoka be eyajēm puje, wara'at'a bebebe ġu juy epesop—pūġ'a be ma — io'e. ⁵ — Ibo ka watwat ibu'u eykuġ pima, juy epejēm ibo ka bewi. Wara'at ka kay juy epeju. Eyjēm puje ka'wi epeġudu eyei bewi “Deus ipiat

supi'ajoat eywebe ya'õ kay'üm puye" iap mubapuk am ibo ka watwat pe — io'e.

⁶ Imēneju 12 beayu o'jēm. Soat kaka dağ oekuku ip. Kawēn idipat muwēnuwēn oekuku ip. Iwātaxipipiyū mu'ada'adam oekuku ip.

⁷ Guyjom Herodes Jesus e'eap o'ya'ijojo—Galiléia eipi kukat. Tūybe Jesus waram ġuto o'jetaitiat iān o'e ip adeayū. Tūybe Jesus João Batista iān o'e ip pūğpūğayū.

— João Batista waram ġuto o'jetait je'ūap tomukadi — i te'e ma o'e ip Jesus muwēnuwēn.

⁸ Tūybe Elias'üm waram o'jebapuk ijodi je'ūap tomukadi iān o'e ip warara'acayū. Tūybe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat'üm waram ġuto o'jetait—kuyjeat'üm iān o'e ip warara'acayū. Imēnpuye Herodes yağuy'üm o'e Jesus e'eap co buje.

⁹ — Abu sute? — io'e Herodes jewebe ma. — Ōn ma João oya'ukat — io'e. — Soat ip ite e'eap muwēnuwēn — io'e jewebe ma.

Imēneju Herodes Jesus co pin cīcā osunuy.

¹⁰ Jesus emumujuyū epit puje, soat o'ğuwēn ip Jesus pe. Apēn cuk adi o'e'e ip iap o'ğuwēn ip cebe.

Ibocewi Jesus ip o'tujowat jeweju.

O'jēm ip adeayū xewi. O'ju ip Jesus eju Betsaida ka kay. ¹¹ Adeayū bit o'ju Jesus nomuju, kuy o'jēm iam itaybit ip puye. Oajēm ip adeayū.

Gebuje Jesus icokcok o'e jenomuju iju buje ip. Gaxīn ma Deus soat kukukan je'e iap o'ğuwēn cebe ip. Iwātaxipipiyū o'ğ'u'ada. ¹² Imēnpit katpuje jījā o'e. Imēnpuye 12 beayū o'ju kawēn ām Jesus eju.

— Ajo kuka o'jo'o ip? Ka'ümğū puybit ijoce — io'e ip Jesus pe. — Eğuyypit cuy ip tomukay ma. Ikatēgatka kay juy ip eğuju ixat pu am — io'e ip cebe. — Ixeyū juy eğuju ixet am — io'e ip. — Ijoce bit ya'ümğū uk'a ixet am ip — io'e ip.

¹³ — Eyju ma ixat epeğūm cebe ip — io'e Jesus pit jeweju etaybitbinayū be.

— Apēntak suteyū xan acejat? — io'e ip Jesus pe. — Cinco be ma pāo'a kuğ oceju. Axima kuğ tak xepxep ma oceju — io'e ip. — O'e ġu kuka cebeam ip. Pomawi dak puybit suteyū xan acejat? — io'e ip Jesus pe.

¹⁴ Imēn o'e ip ade jījā buye. 5000 ağokatkayū osodop ip Jesus ekawēn cocom.

— Adeayū epeğūabik — Jesus o'e cebe ip.

— Ha'a — io'e ip.

¹⁵ Soat oabik ip. Kaxixkik'i ip o'e.

¹⁶ Gebuje Jesus ixat o'jat. Akoh. Pāo'a o'yabu—cinco beat'a. Axima o'jat xepxepat. Ixe dak o'jeapūn kabi kay. Apūn.

— Bay, xipat cīcā ēn — Jesus o'e Deus pe. — Ocexan eğubapuk oewebe i'o am — io'e.

Ixat o'takatkat jebum. Pāo'a o'yadakatkat. Pan. O'yaūmūm 12 beayū be yaūm ām adeayū be. Iūmūm pima o'ğ'u'acoğ axima. 12 beayū ixat o'ğūmğūm adeayū be. Soat ip o'jo'o. Ibeğbeğ ip o'e. ¹⁷ 12 beayū cepoyat o'ğuxipan. O'jomōğ ip ico be. 12 be ico o'ğunopapūn ip cepoyan. Imēn Jesus yopīcat o'ğ'u'acoğ adeayū xan.

Gebuje Jesus adeayū o'ğuyypit tuk'a kay. Irerem ġu ip o'ğuyypit—ibeğbeğ acā.

¹⁸ Waram pima Jesus o'jekawēn Deus eju. Jağepūğ ma kawēnwēn o'e ceweju. Ceweju osodop ip 12 beayū.

Gebuje Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinayū eju.

— Abu dak ōn adeayū xe? — io'e Jesus cebe ip.

19 — Ēn João Batista pūḡpūḡayū xe — io'e ip. — “Teku João Batista,” i te'e ma e'em ip. “Teku Elias,” i te'e ma e'em warara'acat — io'e ip. — “Teku Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat—waram ḡuto o'jetaitiat,” i te'e ma e'em warara'acat — io'e ip.

20 — Pām eyju? Abu dak ōn eyxe? — io'e.

— Ēn Cristo ma — io'e Pedro. — Deus pe wuydaxijo am taë'ibit ēn — Pedro o'e.

21 — Ihoap pit cuy epeḡuwēn ḡu warara'acayū be — Jesus o'e cebe ip.

22 — Soat waḡo ōn. Ōn pit ipiat osupi'ajo — io'e. — Paīyū kukukayū itakoma jījā je'e okay, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak, Judeuyū kukukayū dak. Waoka ojuy je'e ip. Waoka ip ḡuyjom. Xepxep xet kap puje bit, waram ocetai — Jesus o'e.

23 Gebuje Jesus o'jekawēn soat eju—cekawēn cocomayū eju.

— Oweju jeku pin pima eybikuyap taḡ ḡu juy epeku—obikuyap taḡ acā — io'e. — Wekawēn taḡ cuy epeku — io'e. — Eybu'um ḡu juy epesop eye'ū ām owebeam — io'e. 24 — Obikuyap taḡ eyeku buje, soat em Deus xe eyetai epesop eye'ū buje — io'e. — Eybikuyap taḡ eyeku buje bit, wūy ma Deus wī epesop — io'e. 25 — Eye'ū buje soat em wūy ma Deus wī epesop pima, te'e ma eyju soat pupum ijodi eybubun. 26 Soat waḡo ōn. Waram ojet ijodi Deus ekawēn tojotjot'ukayū eju—ikērēat kuḡ'ūmayū eju. Waram ojet webay a'ōbi. Soat je'e owebe: “Ka'ūmḡu ejo'iat ya'ōbuyxiat,” i. “Ka'ūmḡu ejo'iat idipat,” i dak. Okay eybu'u bima, ōn tak obu'un ma oce eykay wedot puje. Wa'ijo am eybu'u bima, ōn tak obu'un ma oce eya'ijo am — io'e. 27 — Icēmān ōn e'em eywebe — io'e. — Deus soat kukukan je'e. Pūḡpūḡ puk ijodiacat je'ū ḡu iboap com'ūm pima — Jesus o'e. Jesus imēn waram jedocap o'ḡuwēn cebe ip.

28 8 xet kap puje, Jesus o'ju Pedro eju, João eju dak, Tiago eju dak. O'ju ip co'a kay jekawēn ām Deus eju.

29 Oajēm ip. Jay. Jesus o'jekawēn Deus eju. Kawēnwēn pima o'jedopaewarurun. Iekabek irut cīcā o'e. Isopsep cīcā o'e. 30 Xepxep aḡokatkayū dak o'jekawēn Jesus eju—kuyayū, kuy oe'ū'iyayū. Moisés o'jekawēn, Elias dak. 31 Idip cīcā osunuy cebapukap. O'jekawēn ip jeweweju.

— Jesus je'ū Jerusalēm ka be Deus bikuyap taḡ — io'e ip jewewebe.

32 Imēnpit Pedro o'xet, Tiago dak, João dak. O'xet ip itaxet pinpin ip puye. Jewurūḡ puje, Jesus o'jojojo ip. Idip cīcāt o'jojojo ip. Ixeyū dak xepxep aḡokatkayū o'jojojo—Jesus eju kawēnwēnayū.

33 Gebuje Pedro o'jekawēn Jesus eju xepxepayū cēm pima.

— Kariwa! — io'e Pedro. — Xipat cīcā wuyju ijoceam. Xijap cuy ocejomōḡ ebapūḡ — io'e. — Pūḡ ewebeam je'e, wara'at Moisés peam je'e. Wara'at Elias peam je'e — io'e.

Pedro imēn o'e itaybit'ūm apēn oce iam puye. Yaḡuybabi'ūm o'e.

34 Kabikerereat tak Pedro o'ḡuba'arēm, Tiago dak, João dak. Kabidiḡ pe ip o'e. Iparara ip o'e kabidiḡ pe jeba'arēm puye.

35 Gebuje kabikerereat pewi Deus ekawēn ip o'ya'ijojo.

— Xeku okpot — io'e Deus. — Wemunaē xeku — io'e. — Kūyjobin cuy epesop ya'ō kay — io'e Deus.

³⁶ Ibocewi Jesus acã o'jojojo ip. Kuy o'jêm xepxepayũ. Warara'acat pe ġu apên cuk o'jojojo ip iap o'ġuwên ip—jewewebe acã. O'jojojo ma'ġu ip. O'ġuwên ġu bit ip.

³⁷ Kuyaje Jesus co'a bewi o'kop ebapũġayũ eju. ³⁸ Adeayũ oajêm Jesus kay. Aġokatkat o'jekawên Jesus eju—ceparakpeat ip.

— Ocemutaybitbin'ukat — io'e. — Okpot cuy esubuywan! ³⁹ Pũġ ma okpot. Axik pe ikukuk puje, pipim imuy'at'an ipi ju, jewãwãwãm ya'õberen, ibidopabokbek e'em, imuwerikweriġ — io'e. — Ibu'u o'e cêm cebewi — io'e. ⁴⁰ — “Axik cuy epeġujêm okpot pewi,” i kuy oce eweju etaybitbinayũ be. Imênpit imujêm pa'ore o'e cebe ip — cebay o'e Jesus pe.

⁴¹ — Tãh! — io'e. — Eyetabut'ũm cĩcã okay — io'e Jesus iboceayũ be. — Xipat ġu eyju — io'e. — Puġũn tak oġuy eyxe? Ibun ma okpiceġẽ eyetabut'ũmap cocom! — Jesus o'e. — Ekpot cuy etojot okay — Jesus o'e cebay be.

⁴² Gebuje axik pipim aġokatkat'it'it o'ġuy'at Jesus kay ajêmjêm pima. O'ġuwerik cĩcã.

— Ejêm cuy aġokatkat'it'it pewi — io'e axik pe.

Aġokatkat'it'it pewi o'ġujêm. Waram ġuto o'ġũm cebay be.

⁴³ — Soat podi ma Deus ya'õbaca — io'e ip soat o'jojojo'iaiyũ.

Gebuje Jesus o'jekawên jeweju etaybitbinayũ eju. Adeayũ itabẽġbẽġ ip o'e ijojom, axik o'ġujêm puye. Gebum osodop ip apên Jesus o'ġujêm iap kay.

⁴⁴ — Eyaġuyba'ũm ġu juy wa'õ kay — io'e cebe ip. — Soat waġo õn. Warara'acayũ oũm okay itakomaayũ be — io'e. — Gebum cuy epesop wa'õ kay — io'e cebe ip.

⁴⁵ Imênpit cekawên pa'arêm o'e ceweju etaybitbinayũ xe.

— Apẽġape dak cekawên? — io'e ip jewewebe ma. Imênpit isũsũn ip o'e “Apẽġape dak ekawên?” i'e am cebe.

⁴⁶ Ibocewi jewa'õxikxiġ o'e ip ceweju etaybitbinayũ.

— Abu omuy ya'õbuyxiat wuy'in warara'acat podi ma? — io'e ip jewewebe.

⁴⁷ Jesus itaybit osunuy yaġuy ip iam. Imênpuye bekicat o'tojot jexe am.

⁴⁸ Gebuje o'jekawên ceweju ip.

— Cexe okukpin puye xipan ite bekicat kuġ pima, xipan okuġ tak epe'e — io'e. — Xipan okuġ pima, omudocat kuġ tak xipan epe'e — io'e. — “Õn pit wa'õbuyxi” i'e'em'ũmat ya'õbuyxi Deus xe — io'e Jesus.

⁴⁹ Gebuje João o'jekawên Jesus eju.

— Kariwa — io'e. — Aġokatkat cuk ocejojojo. A'õbi ma ibiõġbuk kërëat mujêmjêm'Uk osunuy — io'e. — “Imên ġu bit cuy,” i juk oce cebe, wuyweju'ũm puye — io'e João.

⁵⁰ — Imukorêmrem ġu juy — io'e Jesus pit. — Wuykay itakoma'ũmat wuykadiat — Jesus o'e.

⁵¹ Kabi kay waram Jesus euap ekabia ajêm pin pima: — Jerusalém ka kay juy oju — io'e Jesus jeweju etaybitbinayũ be. Iju pin o'e ibo ka kay.

⁵² Ja'õdujowacayũ o'ġuju jewap. O'ju ip. E daġ pima aġoka be oajêm ip Jesus nuyap'a muxipan am—Samaría eipi watwat ka be.

⁵³ Ibo ka watwat pit Jesus kay ġu o'e, Jerusalém ka kay cum puye. Ibu'u o'e ip imu'abiġ jeka be. ⁵⁴ Imênpuye Tiago o'jekawên Jesus eju, João dak.

— Kariwa — io'e ip. — Ebikuy du ocewebe daxa mudot am kabi bewi ijop ka watwat muy'ũ ãm? — io'e ip.

⁵⁵ — Ap — io'e Jesus pit cekay ip jekorepën puje. — Epeğuy'ũ ġu juy ip — io'e.

O'jëm ip ibo ka bewi.

⁵⁶ Soat kaka dağ oekuku ip wara'atka dağ. ⁵⁷ E dağ cucum pima, ağokatkat oajëm Jesus kay.

— Soat ka dağ ojekuku eweju ejuap tağ — io'e Jesus pe.

⁵⁸ — Oweju du eku pin? — io'e Jesus. — Kak ikũykẽy — io'e. — Wasũ topipe. Soat wağo òn. Imënpit ya'ũmğũ odopdopap'a. Eku pin tu oweju? — io'e cebe.

⁵⁹ Gebuje Jesus oajëm wara'at ağokatkat kay.

— Oweju juy ejeku — io'e cebe.

— Gasũ ġu. Guyjom acã — io'e. — ãğ webay'ũm ojokot — io'e cebe.

⁶⁰ — ãğ Deus ekawën kay'ũmat jebadipyũ'ũm'ũm jokot — io'e. — Ēn pit oweju juy ejeku — io'e. — Deus soat kukukan je'e i'e'e'ukan cuy eğuy — io'e cebe.

⁶¹ Wara'at ağokatkat oajëm Jesus kay.

— Kariwa, eweju juy ojeku — io'e. — Oduk'a beat pe buk òn jekawën. “Cum puk òn,” i buk oce cebe ip — io'e Jesus pe.

⁶² — Biopak kuğ ipi kotkon pima cekorepën puje, ipi kocap wakënwakëni kuka o'e — io'e Jesus pit. — Imënpuxim etabut am ebu'u bima, te'e ma kuka ece Deus soat kukukan je'e iap ekawën muwënuwën'ukan — io'e Jesus.

10

¹ Iboap tomukadi wuykukukat Jesus 70 beayũ o'taë kawën idipat muwën ãm adeayũ be. Xepxepxem ma ip o'ğuju jewap.

— Soat kaka dağ cuy epeju — io'e cebe ip. — Òn tak oju eynomuju — io'e cebe ip. ² — Jeymuju òn apën ağokatkat jekat peat'a bum jebuy-watwat'ukat mujuap puxim — io'e. — Apën ya'ade opop kat pe kada'i yaopat'a iap puxim ade opop ipi ju Deus ekawën itaybit'ũmayũ. Ade ġu bit Deus ekawën muwënuwën'ukayũ. Imënpuye imuwënuwën'ukayũ kukat eju juy epeyekawën—Deus eju. “Adeayũ juy eğuju ekawën muwën ãm,” i juy epe'e cebe — Jesus o'e.

³ — Epeju juy ġasũ — io'e. — Òn ma dak jeymuju. Deus ekawën muwënuwën pima, ovelha'it'it puxim epesop—widayũ pidaseat puxim, ikërëat kay jÿjãayũ pidase buye — io'e.

⁴ — Sacola ġu juy epetujowat eyjuap tağ, dinheiro mũn tak ka'ũma, eyeiuk tak ka'ũma — io'e. — Ibun ġu juy epesop kawënwën warara'acat eju e bidase — io'e.

⁵ — Uk'a be eyõm puje, “Deus cuy ija'a watwat jukuk kaba'ũm ip jedop am,” i juy epe'e — io'e. ⁶ — Xipan jewewekuğ ip pima, kaba'ũm ip jeedop iğo'a watwat. Jewewekay itakoma ip pima bit, te'e ma “Deus cuy ija'a watwat jukuk kaba'ũm ip jedop am,” i epe'e — io'e cebe ip.

⁷ — Iğo'a be ma epesop uk'a be — io'e. — Soat cuy epejo'o ajo ip o'ğũm eywebe iap. Soati juy epetikõn ajo ip o'tiũm eywebe iapti. Eysũsũn ġu juy epesop eyxat pu am cexewi ip. Cekapikaptei juy ateida kapikipik'ukat pe — Jesus o'e.

8 — Ağoka be eyajēm puje juy ajo ip o'gūm eywebe iap epejo'o xipan ip eykuḡ pima. ⁹ Iwātaxipiyāyū juy epeḡu'ada—ibo ka watwat. “Gaxīn ma Deus soat kukukan je'e,” i juy epe'e cebe ip — io'e.

¹⁰ — Ağoka be eyajēm puje, “Epeōm cuy oduk'a be,” i'e'em'ūm ip pima uk'a ukpibubu daḡ cuy epeju. ¹¹ “Ka'wi opop ocei eju—eyka beat ka'wi,” i juy epe'e cebe ip. “Ka'wi mududum ocei bewi eyukpiwat puye, Deus ekawēn co pin'ūm puye,” i juy epe'e cebe ip. “Deus soat kukukan je'e,” i juy epe'e. “Eyetarybit ḡu iboam, wekawēn kay'ūm puye,” i juy epe'e cebe ip — io'e Jesus.

¹² — Icēmān ōn e'em eywebe. Deus kūyjobit'ūmayū be ipiatpi'ajoap kabia bima, Sodoma ka watwat pe ipiat supi'ajoat. Ixeyū be iap podi ma bit ibo ka watwat pe ipiat supi'ajoat, eyekawēn com ip ibu'u buye — io'e Jesus.

¹³ Gebuje Jesus wara'at kaka watwat o'ḡuwēn.

— Karem ma ipiat epesupi'ajo jījā, Corazim ka watwat — Jesus o'e. — Karem ma ipiat epesupi'ajo jījā, Betsaida ka watwat — io'e. — Ka'ūma buk epejojoioap cuk adi ogubapukpuk eyetabutpe eyka be bima — io'e. — Tiro ka be iboap mubapuk pima, Sidom ka be dak, kajuk ikērēat mujurūḡrūḡap o'jepere ip ibo ka watwat. Itabut kajuk ip o'e Deus kay — io'e. — Ibo ka be iboap mubapuk pima, kajuk ikurususucat o'ḡuōm ip jedotim. Daxadaypi be dak kajuk o'e ip kaxixik'i. Imēn kajuk o'e ip oceḡuycūḡ cīcā ikērēat kuḡ puye iap mubapuk am jebureyū be, ḡasū bit ikērēat aḡujurūḡ ḡu iap mubapuk am tak — io'e.

¹⁴ — Deus kūyjobit'ūmayū be ipiatpi'ajoap kabia bima, Tiro ka watwat pe ipiat supi'ajoat, Sidom ka watwat pe dak. Ixeyū be iat podi ma bit eywebe ipiat supi'ajoat — io'e Jesus.

¹⁵ — Cafarnaum ka watwat — io'e. — Deus jeymuyu ḡu kabi kay — io'e Jesus. — Jeymukop ipiat'ajoap kay — io'e.

¹⁶ — Eyekawēn kayayū wekawēn tak ip cekay — io'e jewēju etaybit-binayū be. — Eykay'ūmayū ōn tak ip okay ḡu. Okay'ūmayū omudocat tak ip cekay ḡu — Jesus o'e. — Epeju juy ḡasū — io'e. — Wekawēn cuy epeḡuwēnuwēn soat ka watwat pe — io'e.

— Ha'a — io'e ip.

Ibun cīcā ip oekuku kawēn idipat muwēnuwēn.

¹⁷ Gebuje icokcok cīcā ip o'jepit Jesus kay — 72 beayū. O'jekawēn ip Jesus eju.

— Kariwa, ibiōḡbuk kērēayū kūyjobit oca'ō kay, a'ōbi oceju jekukum puye — io'e ip Jesus pe.

¹⁸ — Hm hm — io'e Jesus. — Kabi bewi Satanás at'anap ojojojo. Dao ma o'at xiriririkiat puxim — Jesus o'e.

¹⁹ — Eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop wa'ō kay — Jesus o'e. — Wa'ōbacaap cuy oḡūm eywebe. Wa'ōbi juy epeku soat em. Puybu epesubumucak tūypiatpu. Dat tak epeḡucak. Ka'ūma bit jeyaoka. Eykay itakomaayū dak o'e ḡu eywebe, wa'ōbi eyju jekukum puye. ²⁰ Imēnpit eycokcoḡ cuy epesop ibiōḡbuk kērēat cēmcēm eya'ōbi iap kay ḡu—kabi beatup pe eybutet ibararak opop iap kay acā — Jesus o'e.

²¹ Jesus Ibiōḡbuk xipacat a'ōbi icokcok cīcā o'e ḡebuje bit.

Gebuje Jesus o'jekawēn Deus eju.

— Bay — io'e. — Ēn acā soat kukukat—kabi beecat kukukat, ipi juacat kukukat tak — io'e. — Jewexe itaybit cīcāyū xewi eḡunēmiap eḡubapuk

itaybit'ūmayū be — io'e. — Ixeyū be acā iboap eḡubapuk, imēn ebikuy buye, xipat exe buye dak — io'e Deus pe.

²² — Soat ma juk webay o'ḡūm owebe — io'e. — Warara'acat ḡu itaybit cīcā abu Deus ipot iam—cebay acā. Imēnpuxim warara'acat ḡu itaybit cīcā abu ipot ebay iam—ipot acā. Iboap mubapuk am ipot ibikuy bima acā, warara'acat itaybit je'e abu Deus ipot iam — Jesus o'e cebe ip.

²³ Gebuje Jesus jebidadam o'jekawēn jewēju etaybitbinayū eju warara'acat pe ya'ḷjoap puxim.

— Eycokcok wekawēn cocom puye — io'e. ²⁴— Kuyje ajo eyju ijojomap co pin cīcā osodop ip ade Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū, ika kukukayū dak. Imēnpit o'jojojo ḡu ip. Eymukūyjojomap co pin cīcā ip osodop. Imēnpit o'jekūyo ḡu ip — Jesus o'e.

²⁵ Gebuje Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat oajēm Jesus kay. O'jekawēn Jesus eju cekawēn puyxijo ojuy.

— Kariwa — io'e. — Apēntak oce soat em Deus xe onuy ām? — io'e.

²⁶ — Apēn e'em wuyawēwēap ekawēntup? Apēn iboaptup wuymutaybitbin exe? — Jesus o'e.

²⁷ — Imēn e'em wuyawēwēaptup — io'e aḡokatkat.

— Deus kay jījā juy epesop, i. Ixe Deus eykukukat, i. Ixe bikuyap taḡ jekukum pima, ixe kay jījā epesop; soat em xipacat kay ḡebum pima dak; ya'ō kay kūyjobit pima dak; ixe aḡuy daḡ jewaḡuyḡuy bima dak, i. Imēn cuy epeku, i. Xipan cuy eyxeat epejukuk eyewekukap puxim, i.

Imēn e'em wuyawēwēap ekawēntup — io'e Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat.

²⁸ — Icēmān ēn e'em — Jesus ma o'e. — Imēn eku buje, soat em Deus xe ecesūy etait — io'e.

²⁹ — Abu oxeat pit? — io'e ixe bit jewedayo ojuy.

³⁰ Imēnpuye Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn abu wuyxeat iam imutaybit am.

— Aḡokatkat kopkom o'e Jerusalém ka bewi — Jesus o'e cebe. — Ixe aḡokatkat co ojuy Jericó ka kay. Judeu osunuy. Cucum pima ibukurukayū ixe o'topabijuk e daḡ.

— Oajēm ip cekay. Toti o'ju'uk ip. Soat o'jat ip cexewi ibubut. O'yaokaka jījā ip. Je'ūje'ūm ip o'suiwat ebidakpe.

³¹ — Paī cucum o'e ixe e daḡ. Je'ūje'ūmat co buje, o'kap wara'at e bitako daḡ. O'subuywan ḡu — Jesus o'e. ³² — Imēntak paī buywatwat'ukat oajēm ixe e daḡ cucum pima. Je'ūje'ūmat co buje, o'kap wara'at e bitako daḡ—paī buywatwat'ukat. O'subuywan ḡu — io'e.

³³ — Gebuje bit Samaria eipi bewiat oajēm cucum pima ixe e daḡ. Samaria eipi watwat Judeuyū kay'ūm cīcā ip. Ixe jo buje, itabotaid-abotbot o'e je'ūje'ūmat kay. O'ju cekay taxijo ojuy. ³⁴ Posūḡti o'timōḡ werowero be—uva'abidi, ixepiti dak. Werowero o'jomūnmūn paḡōm.

— Je'ūje'ūmat o'tujowat powatwat ajēmjēmap'a kay. Jejumento akpi jeje o'tujowat. Xipan ixe o'jukuk iḡo'a be.

³⁵ — Kuyaje xepxep jedinhoiro o'jat isurūḡat, teiboḡat, prata muḡēḡē. O'ḡūm uk'a iwat pe je'ūje'ūmat kukapteim.

— “Xipan cuy ite ejukuk,” io'e uk'a iwat pe — io'e Jesus. — “Ijop edinheiro'ūm pima, wara'at oḡūm ewebe wedinhoiro wepit puje,” Samaria eipi bewiat o'e — io'e Jesus.

Imēn Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn.

³⁶ — Ebpūğayū je'ūje'ūmat o'jojjo—ibukurukayū emuaokaka — io'e. — Abu xipan o'jukuk jexeat kukap puxim? — Jesus o'e.

³⁷ — O'subuywan'iat — io'e Jesus pe.

— Ixe ekukuap co'i juy ejeku — Jesus o'e. — Warara'acat puywat-wat'ukan cuy eguy — io'e Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat pe.

O'jēm Jesus xewi.

³⁸ Waram pima Jesus oōm ağoka be jewēju etaybitbinayū eju. O'ju ip ayacat kay—Marta kay.

— Oduk'a be juy epesop — Marta o'e Jesusyū be.

— Ma — io'e ip.

³⁹ Marta duk'a be ip osodop. Marta kibit tak uk'a be osunuy. Ikibit putet Maria i osunuy.

Gebuje Maria Jesus ekawēn o'ya'jjojo jījā jewemutaybin ojuy. Maria ma xik'i osunuy Jesus xe cekawēn cocom. ⁴⁰ Marta bit kapikpīg osunuy ixat tatam, ixat tojtjon tak. Yağuybabi'ūm o'e jekapikap kay cekapikap ade buye.

Gebuje Marta o'jekawēn Jesus eju.

— Kariwa — io'e. — Ak'gu du ēn okay? Okibit oibu'un obuywat am. Wāgepūğ ma ōn wuyxat tatam, wuyxat tojtjon — io'e. — “Ewağo juy esubuywan,” i juy ece cebe — io'e Jesus pe.

⁴¹ — Ap — io'e Jesus Marta be. — Gebum cīcā ēn wuyxataap kay—ekapikap kay. Ağuykoreren soat kay ekapikap kay. ⁴² Maria bit wekawēn co pin cīcā. Soat em ġu wuyxat dopdom. Soat em pit Maria ġebum wekawēn kay jeenuy — io'e Jesus.

11

¹ Waram pima Jesus o'jekawēn Deus eju. Perek. O'jepere.

Gebuje ceweju etaybitbinat o'jekawēn ceweju—12 beayū'in.

— Kariwa — io'e. — Joāo kuy jewēju etaybitbinayū o'ğutaybin kawēn ām Deus eju. Imēnpuxim oceju dak cuy ocemutaybin ece — io'e Jesus pe.

² — Imēn cuy epe'e, Deus eju kawēnwēn pima — Jesus o'e.

— “Bay, soat cuy ip jeedop ibuyxim ebudet kuğ,” i juy epe'e Deus pe—kabi beat pe — io'e. — “Gaxīn ma juy soat kukukan eguy,” i dak cuy epe'e cebe — io'e.

³ — “Soat kabia ocexan cuy eğūmğūm ocewebe,” i dak.

⁴ — “Oceju ġebum ġu apēn wara'acat cuk adi warēmtağ ocekukiap kay,” i dak. “Imēnpuye ġebum ġu juy eguy apēn cuk adi ikērēat oceğujurūğrūğ iap kay,” i dak cuy epe'e cebe.

— “Oca'ōmubacacan cuy eguy ocewebe ikērēat kukap puxim,” i dak cuy epe'e — io'e.

— Imēn ma juy epe'e Deus eju kawēnwen pima — Jesus o'e.

⁵ Gebuje Jesus waram adeayū o'ğutaybin.

— Apēn kuka epe'e powatwat ajēm puje pāo'a kuğ'ūm pima? — io'e. — Cum aco'i eyju eybure kay iximadakpe. “Obure, pāo'a kay ōn pūğ'a ma,” i aco'i epe'e cebe. ⁶ “Wara'at obure oajēm oduk'a be jekuap tağwi,” i aco'i epe'e cebe. ⁷ “Ya'ūmğū pāo'a. Ya'a'e bima oyaūm kajuk,” i aco'i epe'e cebe. Ixe eybure je'e eywebe badiwi: “Okaykay ġu juy,” i. “Kuy oduk'a exīntabi otomudip,” i du je'e? “Webekitkit kuy ixexet,” i du je'e eywebe? “Kuy ōn po'i” i du je'e? “Okop pa'ore yaūm ām ewebe,” i du je'e? Imēn tu je'e eywebe? — Jesus o'e. ⁸ — Ka'ūma! Imēn ġu je'e — io'e. — Eybure je'kop

yaŭm ãm eywebe. Eybure buye ġu yaŭm eywebe. Ibun eyju yaojujuy buye bit kuka o'yaŭm — io'e.

⁹ — Icēmãn òn e'em eywebe — io'e. — Deus xewi juy epejoojuy. Iojuyjuy bima, epejat. Ixe xewi juy epejokudada. Ikudadam pima epetobuxik. Ixe xewi iojujuyap xĩntabi be taġtaġtaġ'iap puxim. Xĩntabi be taġtaġtaġ'i bima, tomudip'uk ip eymuòm ãm. ¹⁰ Soat ojuyjuy'ukat je'jat; soat kudada'ukat tobuxik; xĩntabi be taġtaġtaġ'iat pe xĩntabi tomudip'uk ip — io'e.

¹¹ — Puybu ġu juy epesubuŭm eyipotpot pe “Axima kay òn” i'e buje. ¹² “Sapokay dopsa kay òn” i'e buje, dat epeġŭm ġu cebe. ¹³ Eyju ma xipacat ũmŭm eyipotpoyŭ be ikērēat kuġ ma'ġu eyju. Eyju xipacat ũmŭmap podi ma eyebayat pit xipacat ũmŭm eywebe—kabi beat. Ibiōġbuk xipacat je'ġŭm soat pe jexewi iojujuy'ukat pe — io'e Jesus. Imēn Jesus ijodiakat o'ġutaybin.

¹⁴ Gebuje Jesus ibiōġbuk kērēat o'ġujēm aġokatkat pewi. Ixe ibiōġbuk kērēat aġokatkat muyde'ŭm'ŭm'uk osunuy. Cekawēn pa'ore osunuy aġokatkat.

Aġokatkat pewi ibiōġbuk kērēat cēm puje bit, xipan o'jekawēn. Imēnpuye adeayŭ icokcok cĩcã ip o'e. ¹⁵ Warara'acayŭ bit o'jekawēn ip jewewebe.

— Belzebu a'òbi Jesus ibiōġbuk kērēat mujēmjēm cebewi—ibiōġbuk kērēayŭ kukat a'òbi—Satanás a'òbi — io'e ip napa ma.

¹⁶ — Ka'ŭma buk ocejojojoiap cuy egubapuk ěn Deus a'òbi ibiōġbuk kērēat mujēmjēm iap mubapuk am ocewebe — io'e ip warara'acat warēmtaġ cekuap ojuy.

¹⁷ Imēnpit Jesus itaybit osunuy apēn ixeyŭ jewaġuyġuy iam.

Gebuje Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Pŭġ eipi watwat jeweweju ma jewaoka buje, jewemu'ŭm ip. Imēnpuxim pŭġ'a watwat uk'a watwat jeweweju ma jewaoka buje, jewemu'ŭm ip — io'e. ¹⁸ — Imēnpuxim Satanás ebekitkit jeweweju ma jewaoka buje, jewemu'ŭm ip. Jewaoka buje, ikoro ġu ip je'e. Imēnpuye “Belzebu a'òbi ěn ibiōġbuk kērēat mujēmjēm ijodiat pewi,” i eyju e'em napa ma owebe — io'e. ¹⁹ — Belzebu a'òbi òn ibiōġbuk kērēat mujēmjēm pima, abu a'òbi dak eybekitkiyŭ imujēmjēm ip? Jewemuġuykukukum eyju iap mubapukpuġ cĩcã eybekitkiyŭ. ²⁰ Belzebu a'òbi ġu òn ibiōġbuk kērēat mujēmjēm—Deus a'òbi acã. Deus soat kukukan je'e iap mubapukpuġ òn eywebe imujēmjēm pima — io'e Jesus.

²¹ Gebuje Jesus meġapekawēnku boku iap o'ġubapuk cebe ip.

— Ibacaat nobano kuġ jeduk'a wiwim pima, ibukurukat pe iòm pa'ore tuk'a be ibubut pu am. ²² Ibacaat podiat ajēm puje bit ixe kuka ibacaat o'ġuwun pipim jeòm ãm. Ibaca jĩjãat o'e kuka cebe. Cenobano kuka o'jat. Soat ibubut kuka o'jat. Ibubut kuka o'ġu'ē'ē jebureyŭ be — io'e.

²³ — Okay'ŭmat itakoma okay. Imu'awerom obuywatwat'uk'umat imuypōġpōġpōġ — io'e.

²⁴ — Aġokatkat pewi ibiōġbuk kērēat cēm puje, idibi'umat taġ jekukum jebodoyap kudadam. Jebodoyap tobuxik'ŭm pima kuka o'e jewebe ma “Jepin ma òn kuy bima onuyap kay,” i — Jesus o'e.

²⁵ — Jepitpin. Yajēm puje, ixe aġokatkat tobuxixiġ. Ka'ŭmġu ibiōġbuk kērēat opop ixe aġokatkat pe ġasŭ. Ixe aġokatkat uk'a buxim—yabi'ōġ'ōġat'a buxim—yaxipanat'a buxim — io'e.

26 — Ibocewi ixē ibiōḡbuk kērēat cēm cēm ma'ḡuto. 7 beayū dobuxixiḡ—ibiōḡbuk kērēayū dobuxixiḡ—cebodi ma xipāt'ūmayū dobuxixiḡ. Ixeyū dak ōmōm ixē aḡokatkat pe 7 beayū. Kuy bima ixē aḡokatkat tadaybot osunuy. Gasū bit ibodi ma tadaybot o'e — Jesus o'e.

27 Iboam i'e buje ayacat o'jewāwā Jesus kay—adeayū parakpe at.

— Icocok cīcā juy exi—emukapat—emuytitit'ukat! — io'e Jesus pe.

28 — Hm hm — Jesus o'e. — Deus ekawēn coco'ukat pit oxi cocokap podi ma icocok—cekawēn taḡ jekuku'ukat tak — io'e.

29 Gebuje Jesus o'jekawēn adeayū be—jakokoreren je'aweroromayū be.

— Xipāt'ūm cīcā ḡasūacat! — io'e Jesus. — “Ka'ūma buk ocejojoioiap cuy eḡubapuk ocewebe,” i eyju e'em owebe — io'e. — “Ēn Deus a'ōbi jekukum iap cuy eḡubapuk ocewebe,” i eyju te'e ma e'em. Ade ḡu oḡubapuk eywebe epejojo ḡu buk iap. 30 Pūḡ ma oḡubapuk eywebe. Jonas kay juy ḡebum epesop. Kuy bima Deus Jonas o'ḡuju Deus soat podi ma ya'ōbaca iap mubapuk am Nínive ka watwat pe. Deus Jonas waram ḡuto o'ḡutait ce'ūap tomukadi soat podi ma wa'ōbaca iap mubapuk am iḡo ka watwat pe. Imēnpuxim Deus omudot eykay ḡasū dak. Ōn soat waḡo — io'e.

31 — Kaxi etajoreḡatka kukat je'bapuk soat etabixe—ayacat — io'e. — “Teyūku ikērēat kuḡ oxe,” i Deus e'emap kabia bima, ixē ka kukat je'bapuk — io'e. — Gasūacat tak je'bapuk ixē kabia be. “Ikērēat kuḡ eyju Deus xe,” i je'e ibo ka kukat ixeyū be. Ixē ayacat oajēm wūyatka bewi Salomão ekawēn co am—itaybit cīcāat ekawēn co am. Ōn eyxe ḡasū. Salomão etaybicap podi ma ōn wetaybit cīcā. Imēnpit eyju wekawēn kay ḡu — Jesus o'e.

32 — “Teyūku ikērēat kuḡ oxe,” i Deus e'emap kabia bima, Nínive ka watwat je'bapuk soat etabutpe. Ixeyū je'e ḡasūacat pe: “Eyju ikērēat kuḡ Deus xe,” i. Nínive ka watwat oibu'un ikērēat mujurūḡ ḡm. Ikērēat mujurūḡrūḡap o'jepere ip Jonas pe Deus ekawēn muwēn puje. Ōn eyxe ḡasū. Jonas etaybicap podi ma wetaybit cīcā Deus ekawēn muwēn ḡm. Imēnpit eyju wekawēn kay ḡu — Jesus o'e.

33 — Imusop puje, lamparina aḡunēm ḡu ico diotpe. Ipiḡyūkyū be ḡu ajomuy. Um acā ajomuy uk'a be ōmōmayū be soat co am — Jesus o'e.

34 — Imēnpuxim wuyeta lamparina buxim. Wuyetadip pima, soat ijo but wuywebe. Kabia daḡ ajeku. Wuyetakērē bima, ijo ba'ore wuywebe. Kabiok taḡ ajeku. Kabiok taḡ jekukuap ikērēat mujurūḡrūḡap puxim.

35 Aḡ cuy epesop ikērēat mujurūḡap puxim. 36 Ikērēat mujurūḡrūḡ'ūmap kabia be jekukuap puxim. Ikērēat mujurūḡrūḡ'ūm pima, kabia buxim wuyju — Jesus o'e.

37 Jesus ekawēn epere buje Fariseu o'jekawēn ceweju.

— Ejot cuy oduk'a be jekōn ḡm — io'e.

O'ju ceweju. Oabik jekōn ḡm. 38 Jekōn pima Jesus Judeuyū babi daḡ ḡu o'jewebuwuy. Imēnpuye Fariseu itabēḡ o'e ijojom.

39 Gebuje Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Fariseuyū — io'e. — Kacūḡkadi acā eyju kopo wuywuy, prato wuywuy dak. Yabi bit ka'ūma. Yabiokok cīcā. Prato buxim eyju dak eyokok, eyetabikuku jījā buye, ikērēat mujurūḡxi buye dak — io'e. 40 — Eyaguyba'arēm! Kacūḡkadiat o'ḡuḡēiat badiat tak o'ḡuḡē. 41 Eybut'in cuy epeḡum tadaybotbocayū be. Iūmūm pima, xipāt epesop Deus xe — io'e.

42 — Karem ma ipiat epesupi'ajojo — Jesus o'e Fariseuyū be. — Soat em eybubut mu'awerorom 10 be. Pūgat ūmūm eyju Deus pe. Wara'at pit eyju imuxipanpan eybubun. Eyju puybit mukunukunaptup ūmūm Deus pe, arrudadup ūmūm tak, posūg puximatup ūmūm tak, puybit peaptup ūmūm tak. Xipat eywebe iboap ūm ām Deus pe. Imēnpit cedaḡ ḡu warara'acat kuḡ eyju—warēmtaḡ ma! Deus ikukpin ḡu eyxe. Imēn xipat ḡu! Xipan cuy warara'acat epejukuk. Ikukpin cuy Deus epejukuk — io'e.

43 — Karem ma ipiat epesupi'ajojo, Fariseuyū — Jesus o'e. — Eyju abik ojuy ya'ōbuyxiat tūyap pe Deus eju kawēnwēnap'a be. Eycokcok cīcā warara'acat pe ibuyxim eykuk am soat etabutpe — io'e.

44 — Karem ma ipiat epesupi'ajojo, Fariseuyū — Jesus o'e. — Eyetaybit Judeu be ce'ūat etaypi jeje cexīḡxīḡpi iam. Eyju wuyjuyū'ūm'ūm etaypi buxim iba'arēmat puxim. Wuyju itaypi daḡ kapkam itaypi opop ijoce iam wuyetaybit'ūm puye. Imēnpuxim eyju warara'acat pe ikērēat mujurūḡan — io'e.

45 Gebuje Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat o'jekawēn Jesus eju.

— Tapu, ēn oceju dak ocemukorēm rēm imēn e'em Fariseuyū be bima — io'e.

46 — Hm hm — Jesus o'e. — Eyju dak karem ma ipiat epesupi'ajojo — io'e. — Warara'acat ukxabi be ipoxiat mōḡmōḡat puxim eyju. Eyju e'em warara'acat pe: “Moisés ekawēn taḡ cuy epeku—soat taḡ” i. Imēnpit soat taḡ ḡu eyju dak jekukum ixē ekawēn taḡ — io'e.

47 — Karem ma ipiat epesupi'ajojo — io'e. — Eydobuyū'ūm'ūm ade Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm o'yaoka. Ixeyū'ūm'ūm etaypi mubapukap'a epeyamuy wita'a yadipat'a. 48 Iḡo'a muymuy bima, “Ocedobuyū'ūm'ūm cūḡ ma oekuku,” i eyju e'em napa ma. Ixeyū'ūm'ūm ekukuap taḡ eyju dak warēmtaḡ ma jekukum. 49 Imēnpuye kuyje Deus o'e:

Wekawēn muwēnuwēn'ukayū juy oḡuju cekay ip wa'ōdujowatwat'ukayū dak, i. Pūḡpūḡ ip yaoka ixeyū'in, i. Ipiat supi'ajoat ip warara'acayū be dak, i — Jesus o'e.

— Imēn Deus o'e kuyje, itaybit soan puye. 50-51 Deus ipiat supi'ajoat ḡasūacat pe cekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm o'yaoka buye. Kuy jījā ixeyū'ūm'ūm o'yaoka ip. Deus ipi mujurūḡ puje, ixeyū'ūm'ūm o'yaoka ip. Koap Abel'ūm o'yaoka ip. Kanomūm Zacarias'ūm o'yaoka ip. Deus eju kawēnwēnap'a be bima o'yaoka ip, iōhō mupikupikap xe bima. Deus ipiat supi'ajoat ḡasūacat pe ikērēat o'ḡujurūḡrūḡ ip puye — io'e.

52 — Karem ma ipiat epesupi'ajo — Jesus o'e Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be. — Eyju warara'acat muḡuykukukum kawēn icēmān itaybicap puxim ip. Eyetabut ḡu kawēn icēmat kay. Eyju warara'acat mubu'u'un tak kawēn icēmat kayap puxim — io'e.

53 Ibocewi Jesus cēm puje itakoma jījā o'e ip Jesus kay Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū, Fariseuyū dak. Jesus o'jomuymuy ip. Jewa'ōmukorēm rēm o'e ip. Ixe ekawēn cocom cīcā ip o'e. Yawēḡmukērērēn ojuy ip. Cekawēn puyxijo ojuy ip. 54 Ixe warēmtaḡ e'em pima, kuka o'jomuymuy ip. Warēmtaḡ e'em pima, kuka o'yawēḡmukērērēn ip.

12

1 Tak ḡu ip o'ju Jesus kay—ade jījā. Jewemucakucakan ip o'e, ade buye. Gebuje Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinayū be—12 beayū be.

— Ağ cuy epesop Fariseuyū be eymuḡuykukuap puxim — io'e. — Ixeyū emumutaybitbinap pāo'a muyuhuhuptōm puxim. Ixeyū emumutaybitbinap taḡ ḡu juy epeku — io'e. — Jewexe ip xipat. ² Yajuyjuyat jewedobuxik ḡuyjom. Iba'arēmat ibapuk je'e soat xe. ³ Kabiok taḡ epeyekawēn iap ya'ḷjojo ip kabiam. Badiat'a be eybidadadam epeyekawēn iap ḡuwēn ip soat a'ōpiju — io'e. — Imēneju warara'acat muḡuykukukum ḡu juy epesop xipat oceju iam. Fariseuyū ekukuap puxim ḡu juy epeku — io'e.

⁴ — Obureyū — io'e. — Eyaoka ojuyayū buxim ḡu juy eypararam epesop. Ixeyū be eyaoka but ma. Guyjom pit eybiōḡbuk mu'ūm pa'ore cebe ip. ⁵ Deus buxim acā juy eypararam epesop. Ixe be bit wuyaoka pi ḡu. Wuye'ū buje dak ipiat'ajojoap pe wuybiōḡbuk xik put cebe. Imēneju juy ixe buxim eypararam epesop — io'e.

⁶ — 5 be pidiwe dei tei'it ma—pūḡ centavo ma. Deus pit yaḡuyba'ūm ḡu wasūyū kay. Pūḡ kay dak yaḡuyba'ūm ḡu. ⁷ Deus itaybit wuyadap pebūrūdap iam. Deus xe teiboḡ ḡu wasūdei. Imēnpit ağ cekay. Imēnpuxim wuykay dak ağ soat em. Imēneju eyaḡuybabi'ūm'ūm ḡu juy epesop — io'e.

⁸ — Icēmān ōn e'em eywebe. Soat waḡo ōn. Eyju “Jesus ebekitkiyū oceju,” i'e'em pima, ōn tak “Teyūku webekitkit,” i oce Deus ekawēn tojtjot'ukayū be. ⁹ Eyju e'em warara'acayū be “Jesus bure ḡu oceju,” i bima, ōn tak “Iteyū bure ḡu ōn,” i oce Deus ekawēn tojtjot'ukayū be. ¹⁰ Soat waḡo ōn. Omuyumuy bima, eyju ikērēat kuḡ Deus xe. Deus iboap ju'uk eywebewi ikērēat. Ibiōḡbuk xipacat muymuy bima bit, Deus iboap ju'uk ḡu eywebewi ikērēat — io'e.

¹¹ — Warara'acayū jeydujowat Deus eju kawēnwēnap'a be ipi kukukayū dopabe dak, iecuḡap dopabe dak. Eydujowat puje, eyaḡuybabi'ūm ḡu juy epesop eywedayo am. “Pēn paxi oce,” i'ūmḡu juy epe'e — io'e. ¹² — Ixeyū dopabe eydujowat puje Ibiōḡbuk xipacat jeymukūyjo jekawēn ām — io'e.

¹³ Gebuje aḡokatkat o'jekawēn Jesus eju adeayū parakpeat.

— Tapu — io'e. — “Ebay'ūm pubut cuy eḡu'ē'ē ekitpit pe,” i juy ece owaḡo be — io'e Jesus pe.

¹⁴ — Ap! — io'e. — Deus cuk omudot eykay eyemāmāap coco am ḡu, ce'ūat pubut mu'ē'ē ām ḡu dak — io'e.

¹⁵ — Eyetabikukum ḡu juy epesop! Soat em Deus xe wuyetait acesop ade wuybubut kukum puye ḡu—cekay wuyetabut puye acā — io'e.

¹⁶ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn aweromayū be.

— Ibutut adeat kat katō be osodop. O'jewa'ada jījā. Ya'ade o'e — io'e.

¹⁷ — Imēnpuye ibubut adeat o'jekawēn jewebe ma.

— “Okat pewiat mūn'a yaboḡ ḡu,” io'e. “Apēntak oce? Je'e ḡu, ya'ade jījā buye,” io'e jewebe ma — io'e Jesus. ¹⁸ — “Imēn ma oce. Okat pewiat mūn'a oyamuy'at—yaboḡbuḡat'a. Yaboḡat'a oyamuyat,” io'e jewebe ma. “Yamuyisuat'a be okat pewiat oḡuxipan, soat obubut tak,” io'e jewebe ma. ¹⁹ “ ‘Ocockoḡ oḡuy, ade obubut puye,’ i juy oce owebe ma,” io'e jewebe ma. “ ‘Soat kuḡ oḡuy,’ i juy oce owebe ma,” io'e jewebe ma. “ ‘Kapikpiḡ ḡu oḡuy jebodoydoy acā, jekōnkōn acā dak, tikōnkōn acā dak,’ i juy oce owebe ma,” io'e jewebe ma ibubut adeat — Jesus o'e.

²⁰ — Imēnpit Deus o'jekawēn ixe ibubut adeat pe.

— “Aḡuyba'arēm!” io'e. “Ade jījā juk adi eḡuxipan ewebeam ma,” io'e Deus. “Ijop kabiok ma ece'ū,” io'e. “Abu je'jat ebubut e'ū buje?” io'e Deus — io'e Jesus.

21 — Pũğpũğayũ soat em ġebum apẽn xe'e wara'at'in ojat obubun iap kay. Deus kay ġebum ġu ma'ġu ip. Ixe aġokatkat puxim ip—yadaodaot puxim — Jesus o'e.

22 — Imẽnpuye eyaġuy'ũm ġu juy epesop eybubut kay — io'e jeweju etaybitinayũ be. — “Ajo paxi acejo'o?” i'ũmġu juy epe'e — io'e. — “Ajo paxi aceġuõm wuydotim?” i'ũmġu dak cuy epe'e. ²³Xipat eyxat kuġ pima, eydoti kuġ pima dak. Ibodi ma bit xipat soat em Deus xe eydop am — io'e.

24 — ġebum cuy epesop wasũ iokat kay — io'e. — Taidadam ġu ip. Jeku beat pupum ġu dak ip. Jeku bewiat mũn'a'e ġu ip. Imẽnpit Deus ixat ũmũm cebe ip—wasũyũ be. Deus xe teibog ġu wasũ. Imẽnpit aġ cekay ip. Wuykay dak aġ soat em ma. ²⁵Ade koato mabuk wetabẽġ oġuy iap kay ġebum cĩcã bima, eyetabẽġ xe'e? Ka'ũma. Gaxĩn ma aco'i epe'ũ. ²⁶Iboap iba'ore eywebe bima, te'e ma eyaġuy'ũm ijodiap kay—eydoti kay, eyxat kay dak — io'e.

27 — ġebum cuy epesop koġũnpi daġatit kay, apẽn dit aypapan iap kay. Kapikipiġ ġu tũmũntitit. Jedoti muġẽġẽm ġu dak ip. Icẽmãn õn e'em eywebe. Salomão ibubut adeat osunuy. I dip cĩcãat kuġ osunuy jesay kuġ. Salomão dipap podi ma bit titip tip taġatip. ²⁸Gasũ ma tũmũntitit titetabẽġ e'em. Kuyaje bit tite'ũ e'em. Deus a'õbi titip. Ja'õbi dak eyemukaypinut je'ġũm eywebe eyetabutsũ ma'ġu cekay — io'e Jesus.

29 — “Ajo paxi acejo'o,” i'ũmġu juy epe'e, “Ajo paxi aceġuõm,” i dak — io'e. ³⁰— Deus kay itabut'ũmayũ yaġuy'ũm iboap kay. Wuyebayat pit itaybit wuyju ikuġ'ũm pima iam—kabi beat. ³¹ġebum cuy epesop Deus acã wuykukukat iap kay. Iboap kay ġebum pima, Deus soat je'ġũm eywebe. Eyxan je'ġũm, eydotim tak — io'e.

32 — Eypararam ġu juy epesop — io'e. — Wuyebay Deus eykukukat ovelha kukuk'ukat puxim. Ixe ibikuy eywebe jekukan — Jesus o'e.

33 — Eybubut'in cuy epeteidaat eyedinheiro bu am — io'e. — Ixe dinheiro juy epeġũm tadaybothocayũ be. Iũmũm pima eybubut ade epe'e kabi be. Eybubut iwekwek ġu je'e kabi beat. I'ũm ġu dak. Ka'ũmġu ibukurukat kabi be eybubut tujupa'um am. Kopi'i eybubut jo'o ġu kabi be. ³⁴Eybubut ijodi bima, soat em ġebum epesop eybubut kay. Kabi be bima bit ġebum epesop kabi beat kay — io'e.

35-36 — Kariwa ajẽmap wiwimap puxim cuy epesop wajẽmap wiwim — io'e. — Ixe kariwa juk o'ju jewebumũnap epeta kay. Cepicat wiwim ibuywatwat'ukayũ. Lamparina kuġ ip—isopsepat kuġ. Jekariwa ajẽmap wiwim ip xĩntabi nomudip'uk am cebeam yajẽm puje, cetaġtaġ puje. ³⁷Aġ ip tobuxik puje icokcok je'e ip ixeyũ ibuywatwat'ukayũ jekariwa ajẽm puje. Icẽmãn õn e'em eywebe. Ixe kariwa jeõm jeduk'a be. Ixat je'ġũm cebe ip. “Ga'a acekõn,” i je'e jebuywatwat'ukayũ be. ³⁸Iximadak pe, iximadak pepu i aco'i jajẽm. Yajẽmap wiwim ip tobuxik puje, icokcok je'e ip ixeyũ ibuywatwat'ukayũ. ³⁹⁻⁴⁰Imẽnpuxim cuy aġ epesop wepicap wiwim—soat waġo epicap wiwim. Ocepit eyju wepicap wiwim'ũm pima, aġ'ũm pima dak. Ibukurukat ajẽmap ehoram itaybit pima, jeduk'a kajuk o'yaiwat ġu uk'a iwat. O'yaiwat ġu puyxibut'ũm iõmap puxim. Imẽnpuye juy aġ epesop wepicap kay — io'e Jesus.

41 Gebuje Pedro o'jekawẽn Jesus eju.

— Kariwa — io'e. — Ën ijop ekawẽn muwẽnuwẽn ocewebe ya'ĩjo am acã du? Soat pe ya'ĩjo am ġu xe'e? — io'e.

42 — Ōn ijop ekawēn muwēnuwēn xipan jekariwa bubut kukayū be ya'ījo am—itaybicayū be ya'ījo am — io'e. — “Obubut kukukan cuy ece,” i'e'em kariwa cebe ip. “A'ō kay jeedop ip kūyjobin warara'acayū obuywatwat'ukayū,” i'e'em kariwa. “Ixe'yū xan cuy egūmgūm,” i'e'em cebe, cedaḡ kapikpiḡ puye — io'e. 43 — Jekariwa a'ō kay kūyjobin pima, ixe ibuywatwat'ukat icocok je'e jekariwa ajēm puje. 44 Icēmān ōn e'em eywebe — io'e. — “Obubut kukukan cuy ece,” i je'e kariwa ixe jebuywatwat'ukat pe. 45 — “O'jekuyan ma wekariwa,” i'e buje bit, ḡebye'isum ma jajēm cekariwa. Kapikpiḡ'ūm pima jajēm. Ixe ibuywatwat'ukat warara'acayū kaykay bima, jajēm. Jekpiwan ma jekōnkōn cīcā bima jajēm. Ika'o bima, jajēm. 46 Jebuywatwat'ukat yajēmap wiwim'ūm pima jajēm, yajēmam itaybit'ūm pima dak. Imēnpuye cekariwa ipiat supi'ajoat jebuywatwat'ukat pe. Jebuywatwat'ukat ḡuju kūyjobit'ūmayū dopap pe jenuy am. 47 Apēn jekariwa ibikuy osunuy jekapikam iam itaybicat yoboḡ ipiat supi'ajojo jewemuxipan'ūm pima, kūyjobit'ūm pima dak. Yoboḡ ipiat supi'ajojo itaybit puye. 48 Apēn jekariwa ibikuy osunuy iam itaybit'ūmat pit yopīt ma ipiat supi'ajojo kūyjobit'ūm pima. Yopīt ma ipiat supi'ajojo itaybit'ūm puye. Ade ikuḡat cuy ade je'ḡūm warara'acat pe. Ade o'jatiat xewi juy ade acejoojuy — io'e.

49 — Daxa buxim okop ijodiacat pe wara'at taḡtaḡtaḡ ma jewaḡuy ām — Jesus o'e. — Iboap wekapikap. Wekapik epere ojuy ōn. 50 “Warara'acat ipiat supi'ajoat ewebe,” i juk o'e Deus owebe. “Aokam ip,” i juk o'e. Deus bikuyap taḡ weku pin cīcā soat em. Soat em ḡebum ōn iboap kay. 51 Tūybe teku osodot kaba'ūm wuydop am iān eyju e'em. Imēḡām ḡu ojot. Ojot ijodiacat pe wara'at taḡtaḡtaḡ ma jeku am. 52 Ibadipyū wara'at taḡtaḡtaḡ ma jeku ōn ojot puye. Xepxepayū pūḡ taḡ ma jeku ip. Ixe'yū badipyū bit wara'at taḡ ma jeku ip ebapūḡayū. 53 Cebay ma okay je'e. Ixe ipot pit okay ḡu je'e. Ixi ma okay je'e. Ixe'it pit okay ḡu je'e. Yuktayxi ma okay je'e. Ixe ayacat uktayxi bit okay ḡu je'e. Imēneju wara'at taḡtaḡtaḡ ma jeku ip — Jesus o'e.

54 Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn adeayū be.

— Kaxi'acap pewi kabikerereat ebapuk puje “Muba'at omuyku,” i eyju e'em. Icēmān ajēmjēm. 55 Kaxietajoreḡat pido ajēm puje “Kaxiepi jījā ḡasū,” i eyju e'em. Icēmān kaxiepi je'e. 56 Eyetaybit muba'at ajēm iam kabi kay aḡ puye. Eyetaybit kaxiepi je'e iam kabido jojom puye. Imēnpit eyetaybit ḡu ajo ḡuyjom je'bapuk eywebe iam wekawēn cocom ma'ḡu eyju. Wekawēn pa'arēm eyxe — io'e.

57 — Eyju jewawēwēm ḡu dak cedaḡ ma eyeku am. 58 Eykay itakomaat e'em eywebe “Eyweroap cuy epeteida owebe,” i. “Teida'ūm pima, jeydujowan ōn ibimāmāayū ekawēn coco'ukat kay,” i. Imēn i'e buje, ixe juy epeḡudin e daḡ pima. E daḡ pima itakomaat mudin'ūm pima, ixe jeydujowat ibimāmāayū ekawēn coco'ukat kay. Ibimāmāayū ekawēn coco'ukat tak jeydujowat sorarayū kay. Sorarayū jeymuōm daomūnmūnap'a be. 59 Soat ḡu eyweroap teida'ūm pima, jeymujēm ḡu ip daomūnmūnap'a bewi — Jesus o'e.

13

¹ Gebuje pūḡpūḡayū o'jekawēn Jesus eju.

— Iecuḡap Pilatos Galiléia eipi watwat'in o'yaokaat — io'e ip. — O'yaokaat ip Deus eju kawēnwēnap'a be bima, wūnca ūmūm pima paī be imupik an Deus etabixe — io'e ip.

² — “O'yaokaat ixeyū aḡokatkayū warara'acat podi ma xipat'ūm puye—Galiléia eipi watwat podi ma,” i du eyju e'em? ³ Imēn ḡu juy epe'e'e! Icēmān ōn e'em eywebe. Ikērēat epere'ūm pima, Deus kay eyetabut'ūm pima dak, ipiat'ajojoap kay epeju eyju dak — io'e. ⁴ — Waram pima oap ip Siloé ka watwat 18 beayū. Oap ip uk'a o'je'aedu buye—umat'a. O'ḡucak ip. “Oap ip soat podi ma xipat'ūm puye—Jerusalém ka watwat podi ma,” i du eyju e'em? Imēn ḡu juy epe'e'e! ⁵ Ikērēat epere'ūm pima, Deus kay eyetabut'ūm pima dak, ixeyū buxim epeju ipiat'ajojoap kay eyju dak — io'e Jesus.

⁶ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn adeayū be—figueira'ip ekawēn.

— Aḡokatkat figueira'ip o'yoptaida jekat pe, uvadip pe — io'e Jesus. — Oajēm figueira'ip kay figo'a kudadam. ⁷ O'yadobuxik ḡu. Imēnpuye o'jekawēn uvadip wiwi'ukat pe — io'e.

— “Tapu, ebapūḡ koato juk adi oajēm ija'ip kay figueira'ip kay”, io'e cebe — io'e. — “Yaopap ekaxi bima juk adi oajēm figo'a kudadam,” io'e — io'e. — “Ya'ūmḡu. Oyadobuxik ḡu. Te'e ma ijop'ip omuy. Eyopxik cuy,” io'e uvadip wiwi'ukat pe — io'e.

⁸ — Gebuje tipwiwi'ukat o'jekawēn tip iwat pe — io'e Jesus.

— “Kariwa, jewebuixijo buk,” io'e. “Ijop koato ḡu eyopxikat,” io'e. “Oyokobidoḡ cuy yokobi koreren. Tūmūntūntūn otūnmōḡ yokobi koreren,” io'e. ⁹ “Wara'at koato bima ya'a'e bima, xipat je'e. Ya'a'e'ūm pima bit oyopxik,” io'e tip iwat pe — Jesus o'e.

¹⁰⁻¹² Waram pima Jesus Deus eju kawēnwēnap'a beayū o'ḡutaybin. Sábado bima ip o'ḡutaybin jebodoydoyap kabia bima. Jesus ayacat o'jojojo iḡo'a be. Ixe ayacat ikokpiwakun osunuy ade koato—18 koato bun. Ikokpiwakun osunuy ibiōḡbuk kērēat a'ōbi. Ce'aḡobucēḡ pa'ore osunuy ibiōḡbuk kērēat a'ōbi. Jesus ixē o'ḡudot jekay.

— Tū'ū — io'e. — Ōn jemu'ada — io'e.

¹³ O'jewebumōḡ ixē jeje. O'ḡu'ada ḡebuje bit. O'sukokpimucūḡ. O'sukokpimudim. Ikokpicūḡ o'e.

— Bay, xipat cīcā ēn owebeam — io'e Deus pe. ¹⁴ Deus eju kawēnwēnap'a kukuk'ukat pit itakoma o'e Jesus kay, jebodoydoyap kabia bima ayacat o'ḡu'ada buye. Tūybe imu'ada pi jebodoydoyap kabia be iān o'e. Imu'adaap kapikap co'i osunuy cexe.

— Seis kabia bima cūḡ ma wuywebe wuyekapik am — yakukuk'ukat o'e iḡo'a beayū be. — Jebodoydoyap kabia be bit epesot ḡu jemu'adaan—wara'at kabia be acā — io'e cebe ip.

¹⁵ Gebuje Jesus o'jekawēn iḡo'a beayā be.

— Tūybe imu'ada pi wuywebe iān eyju e'em — io'e. — Jebodoydoyap kabia bima epeḡuwekap ḡu du ehōyō—biopak? — io'e. — Jumento dak epeḡuwekap ḡu du tujujēm ām korara bewi idibi kōn ām? Soat eyju eyōhō muwekapkam soat kabia bima—jebodoydoyap kabia bima dak. ¹⁶ Imēnpuye cedaḡ ma owebe ixē ayacat mu'ada am ḡasū. Abraão naxeḡebit puxim itabut ixē. 18 koato bun Satanás ixē ayacat kokpi muwakunkun'uk osunuy—ibiōḡbuk kērēayū kukukat — io'e Jesus.

¹⁷ Cekay itakomaayū ma isūsūn o'e ip Jesus edeap co buje. Warara'acayū bit icokcok o'e ip Jesus kay.

— Ka'ūma buk ocejojojoiap mubapukpuḡ Jesus wuyetabutpe — io'e ip. — Idir cīcāat mubapukpuḡ wuyetabutpe — io'e ip.

¹⁸ Gebuje Jesus waram wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn.

— Apēn je'e Deus soat kukukan pima? — io'e. — Apu ekawēn tak oḡuwēn iboam eymukūyo am? — io'e.

¹⁹ — Aḡokatkat mostardada o'taida jekat pe. Mostardada ta'it ma. O'yaypan cīcā bit. Mostarda'im o'e. Yoboḡ o'e. Wasūyū jedopi o'jomōḡmōḡ takū daḡ. Imēnpuxim koap Deus ade'ūmayū kukukan je'e. Guyjom pit soat kukukan je'e — Jesus o'e.

²⁰ — Apu ekawēn tak oḡuwēn waram eymukūyo am Deus soat kukukan je'e iam? — io'e. ²¹ — Trigonōm kuḡ osunuy ayacat—ebapūḡ copo. Ixe ayacat pāo'a muyuhuhuptōm o'tōmpu. O'tōmōḡ trigonōm pe. O'tōmupinā. Soat taḡ o'jenōmepōḡpōḡ trigonōm taḡ. Imēnpuxim soat ka watwat Deus soat kukukan je'e iap awēḡ coco — io'e.

²² Gebuje Jesus o'ju Jerusalém ka kay. Cucum pima soat ka daḡ oekuku—īka'īcatka daḡ, ikaboḡatka daḡ tak. Soat kaka daḡ imutaybitbin oekuku.

²³ Gebuje aḡokatkat o'jekawēn Jesus pe.

— Kariwa, taxijoyo'ibiyū xepxep ma du je'e? — io'e. ²⁴ — Tapu, okay eyetabucap xīntabi be wuyōmap puxim. Eyetabun cuy epesop okay! — io'e. — Kabi kayat exīntabi itokboḡ gu—itok'it ma — io'e. — Soan cuy epe'e kabi be eyōm ām! Icēmān ōn e'em eywebe. Adeayū ōm ojuy je'e. Imēnpit iōm pa'ore je'e ip. ²⁵ Uk'a iwat je'kop xīntabi nomudim. Tomudip puje, eyōm pa'ore epesop. Kacūḡkadi epesop. Xīntabi be taḡtaḡtaḡ'i epe-sop. “Kariwa, ocewebe xīntabi etomudip'uk oceōm ām,” i epe'e. Imēnpit kariwa je'e eywebe “Wetaybit ḡu pomawiacat eyju iam,” i — Jesus o'e. ²⁶ — “Jekōnkōn tak ocesop eweju,” i epe'e cebe. “Ocemutaybitbin cuk ejeku oceka daḡ,” i epe'e. ²⁷ Imēnpit kariwa je'e eywebe: “Icēmān ōn e'em eywebe. Wetaybit ḡu dak pomawiacat eyju iam,” i. “Eyōm pa'ore ijoce eyju ikērēat kuḡ oxe buye. Epejēm,” i je'e — io'e Jesus. ²⁸ — Gebuje epetōtōn. Eyḡuycūḡcūḡ cīcā ma epesop. Deus soat kukukan pima, Abraão cexe jeenuy, Isaque dak, Jacó dak. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū dak Deus xe jeedop ip. Wūy wi ixeyū epejojojo. “Wūy ma juy epesop owi,” i je'e Deus eywebe. ²⁹ Adeayū jajēm soat eipi daḡwi—kaxijēmap kadiwi, kaxi'acap kadiwi dak, kaxijēmapcoreḡwi dak, kaxiejoreḡwi dak. Soat ip jabik jekōn ām Deus ka be Deus soat kukukan pima — Jesus o'e.

³⁰ — Koapayū kanomūmayūm je'e. Imēnpuxim kanomūmayū koapayūm je'e — Jesus o'e.

³¹ Gebuje isum ma Fariseuyū oajēm Jesus kay.

— Aoka ojuy Herodes—oceipi kukat — io'e ip Jesus pe. — Ecenapōn cuy ijocewi ixe be aokaap puxim — io'e ip.

— Ocenapōn ḡu — io'e. — Deus ibikuy bima acā oje'ū. Herodes eymuḡyukukuku'ukat kak puxim — Jesus o'e. — Epeju juy cekay. Wa'ō juy epeya'ōmuwēn cebe. ³² “Gasū, kuyaje dak ibiōḡbuk kērēat oḡujēmjem ijodiat pewi,” i juy epe'e cebe — Jesus o'e. — “Iwātaxipipiyū oḡu'ada'ada,” i juy epe'e. “Kuyajebusu wekapikap oḡu'ūm,” i. ³³ “Oje'ū. Imēnpit wekupinap taḡ ojeku gasū, kuyaje dak, kuyajebusu dak,” i juy

epe'e cebe — Jesus o'e. — “Eka be ġu oje'ū, Jerusalém ka be acã,” i juy epe'e Herodes pe — io'e Jesus.

³⁴ — Jerusalém ka watwat, Deus ekawën muwënuwën'ukayū aokakam eyju — io'e Jesus. — Yabuġbuġ tak eyju ip wita'am. Sapokay'it'it jexi kay. Jedaudaum jexi eġebadap tiotpe kajuk pibun. Eyju bit okay ġu. Eybu'u jġjã eyetabut am okay, eykukpin cġcã a'ġu oxe — Jesus o'e.

³⁵ — Eya'õpicũġcũġ cuy epesop wa'õ kay — io'e. — Jeywat õn aġokatkat jedukã iwacap puxim — Jesus o'e. — Icēmãn õn e'em eywebe. Waram ojo ġu eyju waram wajēm'ūm pima. Wajēm puje, “Deus xipan wuykukukat a'õbi yajēm'ibit jukuk,” i epe'e — Jesus o'e.

14

¹ Jebodoydoyap kabia bima Jesus o'ju aġokatkat tuk'a kay—Fariseu duk'a kay—ya'õbuyxiat tuk'a kay. Sábado bima o'ju. Jekõn ãm ceweju o'ju.

² Iyehuhuat Jesus xe osunuy. Uk'a beayū o'jeak Jesus kay. Tūybe imu'ada pi osunuy jebodoydoyap kabia be iãn o'e ip. Imu'ada buje, kuka o'jomuymuy ip.

³ Gebuje Jesus o'jekawën Fariseuyū eju, Moisés ekawën imutaybit-bin'ukayū eju dak.

— Wuyawëwëap ekawën taġ tu iwãtaxipiat mu'ada am jebodoydoyap kabia bima? Cedaġ ġu xe'e? — Jesus o'e.

⁴ Ya'õbu'u osodop ip jedem. Mũġ ma ip osodop.

Gebuje Jesus iyehuhuat o'subaixik. O'ġu'ada. Iyehuhu ġu o'e. Xipat o'e. O'ġuypit tuk'a be.

⁵ Gebuje waram o'jekawën Fariseuyū be, Moisés ekawën imutaybit-bin'ukayū be dak.

— Soat eyju kapikpiġ jebodoydoyap kabia be — io'e. — Iplikũykũy be eyipot at puje, epeju'uk ġu du kuka jebodoydoyap kabia bima? Eyeõhõ biopak at puje dak, epeju'uk ġu xe'e kuka? Dao ma kuka epeju'uk! Imënpuye te'e ma eyetakoma okay — io'e.

⁶ Ya'õbu ba'ore o'e ip cebe.

⁷ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawën o'ġuwën jekõn ãm takoy'ibiyū be. Ixeyū takoy'ibiyū kariwa boġat nuyap pe abik ojuy ip o'e. Imënpuye ijop ekawën o'ġuwën cebe ip.

⁸ — Jewebumūnap epeta be eydakoy buje, kariwa yoboġat tūyap pe ġu juy epabik—ka'ūmaap tūyap pe acã — io'e. — Kariwa yoboġat aco'i o'takoy ip—eybodiat. ⁹ Kariwa yoboġat tūyap pe eyabik puje, eydakoyat jajēm eykay. “Wede'i ece. Ĕn kariwa ġu,” i je'e eywebe — io'e. — “Iġo bit kariwa. Iġo abik pin enūyap pe,” i je'e eywebe — io'e. — Imën i'e buje, eysūsūn epe'e. Jeymuabik ka'ūmaap tūyap pe — io'e. ¹⁰ — Eydakoy buje juy epeju. Ka'ūmaap tūyap pe juy epabik. Eydakoyat pe iboap co buje, jajēm eykay. “Obure, kariwa yoboġat tūyap pe juy abik, ĩn kariwa buye,” i je'e eywebe — io'e. — Imën i'e buje, eyweju jekõnkõnayū xe eya'õbuyxiayūm epe'e — io'e. ¹¹ — Eya'õbuyxian pin pima, Deus xe eya'õbuyxi ġu epesop. Eya'õbuyxian pin'ūm pima bit, cexe eya'õbuyxiayūm epesop — io'e Jesus.

¹² Gebuje Jesus o'jekawën jedakoyat pe.

— Peta muġġġēm pima, ibubut adeayū acã ġu juy etomuwã. Ibubut adeayū acã ġu juy etomuwã, ebureyū acã ġu dak, ewaġoyū acã ġu dak, ebadipyū acã ġu dak, eduk'a xeacat kariwaat acã ġu dak. Ixeyū

waram cuy jenomuwā apēn cuk ixeyū enomuwāap puxim. Apēn cuk egūm iap puxim ejat. ¹³ Peta muḡēḡēm pima tadaybocayū dak etomuwā, taokērēayū dak, taojereayū dak, ita'ūmayū dak. ¹⁴ Ixeyū be waram iūm pa'ore ewebe apēn cuk cebe ip egūm iap puxim. Deus pit xipacat je'ḡūm ewebe. Waram ḡuto cūḡ ma jekuku'ukayū'ūm'ūm etait puje, Deus xipacat je'ḡūm ewebe — io'e.

¹⁵ Ceweju jekōnkōnat o'jekawēn Jesus eju ibo ekawēn co buje.

— Deus soat kukukan pima icokcok cīcā je'e ceweju cekōn'ibit — io'e.

¹⁶ — Hm hm — Jesus o'e. — Abuyū jekōn Deus eju iap oḡuwēn eywebe — io'e. — Aḡokatkat petaboḡ o'ḡuḡē. Jebureyū o'tomuwā—ibubut adeayū — io'e.

¹⁷ — Soat ixipan pima jebuywatwat'ukat o'ḡuju jemunomuwāyū dakoy am. O'ju.

— “Kuy soat ixipan,” io'e. “Epesop cuy wekariwa epeta be,” ibuywatwat'ukat o'e tomuwā'ibiyū be — io'e Jesus.

¹⁸ — Imēnpit tomuwā'ibiyū “Ocedaobu'u,” io'e ibuywatwat'ukat pe. O'taobu'un ip peta kay.

— “Ipi ojat okat mōḡ ām,” io'e ibuywatwat'ukat pe — io'e Jesus. — “Cum puk ōn ipi jom,” io'e. “Imēnpuye odaobu'u ekariwa epeta be,” io'e. “Imēn cuy ece ekariwa be,” io'e — io'e Jesus. ¹⁹ — “10 be ojat biopak,” wara'acat o'e. “Cum puk ōn ibuyxijom ip,” io'e. “Imēnpuye odaobu'u ekariwa epeta be. Imēn cuy ece ekariwa be,” io'e — io'e Jesus.

²⁰ — “Kapsu ma juk ocwebumūn ayacat eju,” wara'acat o'e. “Oju ba'ore ekariwa epeta be. Imēn cuy ece cebe,” io'e — io'e Jesus.

²¹ — Imēneju ibuywatwat'ukat o'jepit jekariwa kay—peta iwat kay. Taobu'u'uyayū a'ō o'ya'ōmuwēn jekariwa be — Jesus o'e. — Iboap co buje cekariwa itakoma jījā o'e. — “Tadaybocayū juy etojot wepeta kay taobu'u'uyayū dieḡ,” io'e jebuywatwat'ukat pe. “Cexīḡxīḡ pa'oreayū juy etojot, taokērēayū dak, ita'ūmayū dak,” io'e. “Dao ma eju ikaboḡatka kay,” io'e. “Uk'a ukpibubu daḡ cuy eju, e daḡ tak,” io'e. “Soat ip etojot wepeta kay,” io'e cebe — io'e Jesus.

²² — O'ju ikaboḡatka kay. Tadaybocayū o'tojot jekariwa duk'a be.

— “Kariwa,” io'e. “Otojojot ip a'ōbi,” io'e. “Imēnpit eduk'a be wuydop pun mabuk,” io'e — io'e Jesus.

²³ — “Waram cuy eju tadaybocayū kay,” io'e cebe. “E daḡ cuy eju, kogūnpi daḡ tak. Eḡuōm ip oduk'a be yamuporan am. ‘Epesot cuy wekariwa epeta be,’ i juy ece cebe ip,” io'e — Jesus o'e. ²⁴ — “Ōn soat kukukan pima koap tomuwā'ibiyū jekōn ḡu oweju—pūḡ tak ka'ūma,” io'e peta iwat — io'e Jesus.

Imēn Jesus wuymutaybithinap ekawēn o'ḡuwēn jewēju jekōnkōnat pe.

²⁵ Waram pima Jesus o'jekawēn adeayū be. Ceweju jekuku'uk osodop ip. O'jekawēn ceweju ip.

²⁶ — Oweju eyeku pin pima, okay jījā ma juy epesop — io'e. — Eyebay kayap podi ma okay'ūm pima, webekitkin ḡu epe'e, eyxi kayap podi ma dak, eytayxi kayap podi ma dak, eyebekitkit kayap podi ma dak, eywaḡo kayap podi ma dak, eykibit kayap podi ma dak, eykipit kayap podi ma dak. Jewekayap podi ma okay'ūm pima dak, webekitkin ḡu epe'e — io'e.

²⁷ — Owebeam je'ū ām eybu'u bima, webekitkin ḡu epe'e, oweju jekum eybu'u bima dak — io'e Jesus.

28 — Yaberenat'a muy pin pima, koam kuka yamuyapte i epeḡuweḡün — io'e. — “Je'e paxi wedinheiro?” i juy epe'e eyewewebe ma. 29 Imuweḡün'üm pima yamuy epere ba'ore kuka o'e eywebe. Imuweḡün'üm pima eyedinheiro kuka oi'üm ipi kayat muy buje. Ipi kayat'a jojayü kuka eywaywayway — io'e. 30 — “Ak'i juy epe'e iḡo'a kay,” i kuka o'e ip. “Yaberenat'a muy ojuy. Imēnpit o'yamuy ḡu cedinheiro oi'üm puye,” i kuka o'e ip eywaywayway — io'e Jesus.

— Uk'a muy pin pima wuyju e'em “Je'e paxi wedinheiro?” i. Imēnpuxim eyju dak webekitkit pin pima, “Ipiat'ajojom pima paxi kuka ocebu'un?” i juy epe'e eyewewebe ma — io'e Jesus.

31 — Wara'at ka kukat eju jenopaḡōḡō ojuy bima, aḡoka kukat koam kuka o'jewawē jebureyü eju—itaybit cīcāyü eju. “Wuyesorarayü adesü—10,000 beayü,” i kuka o'e cebe ip. “Wuykay itakomaayü esorarayü bit ade jījā—20,000 beayü,” i kuka o'e cebe ip. “O'e paxi wuywebe ixeyü mu'üm ām?” i kuka o'e — io'e. 32 — Itaybit cīcāyü be: “Iba'ore wuywebe” i'e buje, ipi kukukat iparara kuka o'e. Oibu'un kuka jenopaḡōḡōm. Jexewi wūy bima, jebekitkit kuka o'ḡuju cekay ip jekay itakomaayü mudin am — io'e. — “Ga'a juy acenopaḡōḡōm ḡu,” i kuka o'e cebe — io'e Jesus.

— “O'e paxi wesorarayü be itakomaayü mu'üm ām?” i'e'em ipi kukukayü. 33 Imēnpuxim eyju dak webekitkit pin pima, “Guyjom paxi ocebu'un?” i juy epe'e eyewewebe ma. Soat eybubut iwan eybu'u bima, webekitkin ḡu epesop — Jesus o'e.

34 — Kawta xipāt. Imēnpit takō'ōm puje, te'e ma kuka atakuk. 35 Tamuyun pa'ore wuywebe. Taxik am acā xipāt. Imēnpuxim okay eybu'u bima, te'e ma kuka epe'e: “Cristo ebekit ḡn,” i. Wekawēn a'ḡjo pin pima juy xipan epeya'ḡjo.

15

1 Gebuje iecuḡap peam dinheiro bubu'ukayü o'ju Jesus kay, warara'acayü ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayü dak. O'ju ip Jesus ekawēn com.

2 Gebuje Fariseuyü Jesus o'jomuymuy Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayü dak.

— Ite aḡokatkat ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat purem. Jekōnkōn ceweju ip — io'e ip.

3 Iboap co buje, Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn cebe ip jemuymuyayü be.

4 — Eyju 100 be eyōhō kuḡ aco'i—ovelha kuḡ — io'e. — Pūḡ oitabidao bima, wara'acat eyōhō kuka epesuiwat koḡünpi daḡ itabidaoat kuda am. Tobuxik'üm pima kuka epeju itabidaoat kuda am. Epejokuda kuka tobuxik puje. 5 Tobuxik puje, eycokcok kuka epe'e. Eya'ōpi'a jeje kuka epejōmōḡ. Eyduk'a be kuka epetujuxe. 6 Eyduk'a be eyōm puje, eybureyü kuka epetomuwa, eyduk'a xeyü dak. “Oceōhō ocebuxik! Eycokcoḡ cuy oceweju,” i kuka epe'e cebe ip — io'e. — “Ovelha ocebuxik—itabidao oekuiat,” i kuka epe'e. 7 Icēmān ḡn e'em eywebe. Itabidao oekuiat puxim ikērēat mujurūḡrūḡap o'jepere iat—ovelha buxim — io'e. — Imēnpuye Deus icokcok e'em ade cūḡayü kay. Imēnpit jekay ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat etabun puje, ibodī ma icokcok e'em Deus, ikērēat mujurūḡrūḡap epere buje dak — io'e Jesus. Imēn Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn cebe ip.

⁸ Gebuje Jesus wara'at ekawën o'ğuwën cebe ip.

— Ayacat 10 be dinheiro kuğ—iturūgat kuğ—teiboğat kuğ—prata muğëğë kuğ. Pūğ ma o'jepa'üm. Imēnpuye ixe ayacat lamparina o'ğusop jedinheiro kuda am.

— Jedinheiro o'jokudada. Jedukā o'yabi'ōğ jedinheiro kudadam. Tobuxik'üm pima ikudadam mabuk — io'e.

⁹ — Tobuxik puje, jebureyū o'tomuwā ayacat, jeduk'a xeyū dak. “Wuycokcoğ cuy ajop wedinheiro otobuxik puye—iturūgat—cepa'üm'ibit,” i'e'em ixe ayacat cebe ip.

¹⁰ — Icēmān ōn e'em eywebe — io'e. — Deus ekawën tojtjtot'ukayū icokcok e'em pūğ ma itabun Deus kay buje—ikērēat mujurūgrūğap epere buje dak. Ixe ayacat cokcokap puxim icokcok e'em — io'e Jesus.

Imēn Jesus wuymutaybitbinap ekawën o'ğuwën adeayū be.

¹¹ Gebuje Jesus wara'at ekawën o'ğuwën cebe ip.

¹² — Ağokatkat xepxep ipotpot kuğ osodop. Ikitpit o'jekawën jebay be. “Bay,” io'e. “Ebubutei'in cuy eğüm owebe obubuteim,” io'e. “E'ūap wiwim ğu ōn obubut pu am,” io'e jebay be — io'e Jesus. — Imēnpuye cebay jebubutei o'ğū'ē'ē jekpotpoyū be—xepxepayū be. Ade ma o'ğüm cebe ip — Jesus o'e.

¹³ — Ibun'üm pima ikitpit jebubut o'jat. O'ğuxipan. Oibu'un jebay xe. O'jenapōn jebay xewi. Poxerewun. O'jēm jebay duk'a bewi. O'ju wūyatka kay. Jay. Oajēm. Ibo ka be te'e ma jebubut o'ğū'üm. ¹⁴ Ūm. O'ğū'üm. Warēmtağ ma o'ğū'üm soat — Jesus o'e. — Muba'at'ümğū oeku. Ibun cīcā oeku. Imēnpuye ibo ka watwat irere jījā ip o'e. ¹⁵ Ikitpit tak ire jījā o'e ibubut oi'üm puye — Jesus o'e. — Ikitpit o'ju ibo ka beat kay. O'jekapik ixe ağokatkat eju. Ixe ağokatkat ikitpit o'ğuju jeōhō muykōn ām—dajebaro muykōn ām — Jesus o'e. ¹⁶ — Ikitpit dajebaro xat'a kay o'e jexat'am, reren cīcā buye. Imēnpit o'ğüm ğu cebe — Jesus o'e. ¹⁷ — Gebuje ikitpit o'yağuyusan. O'jewaguy. O'jekawën jewebe ma.

— “Webay eju kapikipik'ukayū ma soat kuğ jexat kuğ,” io'e jewebe ma. “Ōn pit ijoce oje'ū repibun!” io'e jewebe ma — io'e Jesus. ¹⁸ — “Jepin puk ōn webay kay,” io'e jewebe ma. “Ocekawën webay eju,” io'e. “‘Bay,’ i juy oce cebe. ‘Ikērēat kuğ ōn Deus xe, exe dak,’ i juy oce cebe,” io'e. ¹⁹ “‘Ōn ekpot. Imēnpit ekpon ğu juy oce ğasū bit, a'ōmubuyxi'üm'üm ojeku buye. Eweju ocekapik acā dinheiro bu am,’ i juy oce webay be,” io'e ikitpit jewebe ma — io'e Jesus.

²⁰ — Gebuje o'jēm wūyat ka bewi. O'jepit jebay kay. Cebay duk'a wi wūy bima, cebay bit ikitpit o'jojojo. Tadaybot cīcā o'e jekpot ibubut kuğ'üm puye. Itabotaidabotbot cīcā o'e jekpot kay — io'e.

— Gebuje cebay o'jedau jekpot kay. O'topabijuk. O'yakobot. O'yağobukōn jecokcokap kuğ. ²¹ Ipot o'jekawën jebay eju. “Bay,” io'e. “Ikērēat kuğ ōn Deus xe, exe dak, a'ōmubuyxi'üm'üm ojeku buye,” io'e. “Ekpon ğu oce ğasū bit. Eweju ocekapik acā,” io'e ipot jebay be — io'e Jesus. — “Ka'ūma!” io'e cebay bit. “Okpon ma ēn soat em,” io'e — io'e Jesus. ²² — Cebay o'jekawën jebuywatwat'ukayū be ğebuje bit. “Daosuw!” io'e. “Xipacat cuy oğüm okpot pe,” io'e cebay. “Iekabek cuy epetojot—xipacat,” io'e. “Epeğūōm cuy okpot pe,” io'e cebay. “Ibumün cuy epeğūōm ibu be,” io'e. “Suiyuk cuy epeğūōm sui be,” io'e cebay. ²³ “Biopak'it'it cuy epejat—kuy ağuxep'iat,” io'e. “Epeyaoka juy,” io'e. “Ga'a peta ağūğē,” io'e. “Ga'a acewemucokcoğ,” io'e. ²⁴ “Tūybe okpot'üm

oe'ū iān cuk oce," io'e. "Gasū bit wetaybit oce itabēḡ ma iam," io'e. "Warēmtaḡ ma oeku wūyat ka daḡ," io'e. "Gasū bit cexe," io'e cebay. "Ga'a peta aḡuḡē," io'e. Icokkok cīcā o'e ip — Jesus o'e. — Petatam o'e ip. Jeda'i'in o'e ip — io'e.

25 — Tuk'a be jewemucokcoḡ ip pima, wara'at ipot tak jekat pe osunuy kapikipiḡ—koapat. Oexe jebay duk'a be. Uk'a wi wuy'ūm pima, cedarukrekat'a a'ō o'ya'ōdobuxik, da'i'iyū a'ō dak. 26 Jebay eju kapikipik'ukat o'tomuwā. "Ajo pēnpēn i'eayū?" io'e iwaḡo cebe. 27 "Petatam ip ekitpit oexe buye," io'e kapikipik'ukat. "Ebay biopak'it'it o'yaokaat—kuy aḡuxep'iat," io'e. "O'yaokaat, xipan oexe buye," io'e — Jesus o'e.

28 — Imēnpit iwaḡo itakoma o'e. Taobu'u jījā o'e uk'a be jeōm ām jekitpit tobede am — Jesus o'e. — Gebuje cebay oajēm jekpot kay akiju—koapat kay. "Eōm cuy," io'e cebay jekpot pe—koapat pe — io'e Jesus. 29 — "Ap!" io'e. "Ade koato juk adi ocekapikipik cīcā eweju," io'e. "Puju oḡuy kūyjobit'ūm a'ō kay? Soat em cuk adi a'ō kay oḡuy," io'e. "Imēnpit cuk bode'it'it eyaokaat ḡu owebe peta muḡē ām obureyū beam," io'e jebay be iwaḡo — io'e Jesus. 30 — "Ite ekpot peam pit eyaoka," io'e. "Soat edinheiro o'ḡu'ūm yapoyū eju jepoapteim," io'e jebay be — io'e Jesus. — "Cexe buje bit, ēn peta muḡēḡēm!" io'e. "Biopak'it'it aokakam ēn," io'e iwaḡo — Jesus o'e.

31 — "Tapu," io'e. "Soat em ēn oweju. Obubut ebubun je'e soat," io'e. 32 "Tūybe okpot'ūm oe'ū ekitpit'ūm iān cuk oce," io'e. "Gasū bit wetaybit oce itabēḡ ma iam. Warēmtaḡ ma oeku wūyatka daḡ," io'e. "Gasū bit xipan oexe," io'e. "Imēneju cedaḡ ma wuywebe peta muḡē ām, wuymucokkok am tak," cebay o'e — Jesus o'e. — Ikērēat mujurūḡrūḡap o'jepereiat jebay kay o'jepit'iat puxim — io'e Jesus.

Imēn Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn Fariseuyū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak.

16

1 Gebuje Jesus wara'at ekawēn o'ḡuwēn jeweju etaybitbinayū be.

— Ibubut adeat jedinheiro o'ḡūm aḡokatkat pe imuxipan am jewe-beam — io'e.

— "Warēmtaḡ ebubut mu'ūmu'ūm edinheiro kukat," io'e ibureyū ibubut adeat pe — Jesus o'e.

2 — Imēnpuye ibubut adeat jekaxero o'tomuwā. " 'Warēmtaḡ ebubut mu'ūmu'ūm edinheiro kukat,' i'e'em obureyū owebe," io'e ibubut adeat — io'e Jesus. — "Cūḡ ḡu ēn oubut kuḡ," io'e. "Imēnpuye soat ip cewero oweju iaptup etupmubararak omutaybit am," io'e. "Gasū bit ēn kapiḡ ḡu oweju," io'e — io'e Jesus. — "Wara'at ma ojomuy edieḡ," io'e. Cekaxero o'jēm.

3 — Gebuje cekaxero o'jekawēn jewebe ma.

— "Apēntak oce ḡasū bit?" io'e jewebe ma. "Wekariwa o'e owebe 'Gasū bit ēn kapiḡ ḡu oweju,' i," io'e jewebe ma. "Iba'ore owebe kapik am kat pe, obaca'ūm puye," io'e. "Osūsūn oce warara'acat xewi dinheiro ojuy am," io'e jewebe ma. "Wetaybit apēn oce iam," io'e. 4 "Wekariwa oḡuguykuku," io'e jewebe ma. "Ixe eju ōn kapikipiḡ'ūm pima, warara'acayū je'e owebe: 'Eōm cuy oduk'a be eḡuy am,' i," io'e jewebe ma cekaxero — io'e Jesus.

5 — Imēneju cekaxero ceweroap kuḡayũ o'tomuwã. Pũḡpũḡpũḡ ma ip o'tomuwã. Pũḡpũḡpũḡ ma ip ceweju o'jekawën.

— “Pebũrũ eweroap wekariwa eju?” io'e koap oajēmiat pe.

6 — “Ade jĩã omuyku ixepti weweroap teida am—100 be bahi'uk,” io'e.

— “Juku. Eweroaptup etupu,” io'e. “Ade ḡu omuyku bahi'uk ixeptim weweroap teida am—50 ma iam cuy eḡubararak tup pe,” io'e cekaxero koap oajēmiat pe — Jesus o'e.

7 — “Pãm ěn? Pebũrũ eweroap wekariwa eju?” io'e warara'acat pe.

— “Ta'ade omuyku weweroap teida am trigoda—1000 be trigoda,” io'e.

— “Juku. Eweroaptup etupu. “Ade ḡu omuyku weweroap teida am trigoda—800 be iam cuy eḡubararak,” cekaxero o'e cebe — Jesus o'e.

8 — Imēnpuye kaxero itaybit cĩcãat osunuy jekariwa xe, imuḡuykuku'uk ma'ḡu — io'e Jesus.

— “Etaybit cĩcã,” io'e cekariwa jekaxero be — Jesus o'e. — Itaybit cĩcã ḡu Deus ekawën kayayũ jebubut kuḡ. Cekawën kay'ũmayũ bit itaybit cĩcã jebubut kuḡ — Jesus o'e.

Imēn Jesus wuymutaybitbinap ekawën o'ḡuwën cebe ip.

9 — Ceweroap teibubu'ukat ekukuap puxim ḡu juy epeku — io'e Jesus. — Eybubut'in cuy epeḡũm tadaybotbocayũ be iburem am ip. Cebe ip iũmũm pima, ixeyũ eybureyũ jeydobebe kabi be eyexe buje.

Soat em kabi be epesop — Jesus o'e. 10 — Eyju cedaḡ yopĩcat kuḡ pima, cedaḡ ma yoboḡat tak epejukuk. Warēmtaḡ yopĩcat kuḡ pima bit, warēmtaḡ ma yoboḡat tak epejukuk — io'e. 11 — Eyju warēmtaḡ ijodiap kuḡ pima—dinheiro kuḡ, Deus kabi beat je'ḡũm ḡu eywebe—idip cĩcãat.

12 Eyju warēmtaḡ wara'acat pubut kuḡ pima, ka'ũma ma wara'at je'ḡũm eywebe eybubun. 13 Pũḡ'a be uk'a be bima, iba'ore ibuywatwat'ukat pe xepxepayũ beam kapik am. Kariwayayũ wara'at taḡtaḡtaḡ e'em pima, itakoma kuka o'e pũḡ kay jekariwa kay, wara'at jekariwa ikukpin cĩcã bima. Kũyjobit kuka o'e pũḡ a'õ kay wara'at a'õ kay kũyjobit'ũm pima.

Imēnpuxim dinheiro kay jĩã bima, Deus kay jĩã ḡu kuka epe'e — io'e Jesus.

14 Soat Fariseuyũ iboap o'ya'ĩjojo. Ixeyũ Jesus o'jowaywayway dinheiro kay jĩã ip puye.

15 Gebuje Jesus o'jekawën Fariseuyũ eju.

— “Cũḡ ma oceju Deus xe,” i napa ma eyju e'em warara'acat pe — io'e. — Deus pit itaybit ajo kay eyju ḡebum iam. Ijodiat xe xipat cĩcãat Deus xe xipat ḡu — io'e.

16 — Moisés ekawën taḡ jekuku'uk osodop ip kuyjeayũ, Deus ekawën muwēnuwën'ukayũ dak. Guyjom pit João Batista o'e'e adeayũ be: “Deus soat kukukan je'e,” i. Deus ekawën muwēnuwën'ukayũ imēnpuxim imuwēnuwën ḡasũ dak soat ip. Gasũ adeayũ ibikuy Deus pe jekukan.

17 Kabi i'ũm, i'pi dak. Deus pe wuyawēwēap ekawën pit i'ũm ḡu—pũḡ em tak ka'ũma — io'e. — Soat em cedaḡ cĩcã wuywebe wuyeku am ixekawën taḡ — io'e Jesus.

18 — Aḡokatkat jetayxi epere buje, wara'at pu am jetayxim, ikērēat kuḡ Deus xe. Imēnpuxim cepere'ibit eju jewebumũn puje, ikērēat kuḡ Deus xe aḡokatkat — io'e cebe ip.

19 Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawën o'ḡuwën cebe ip.

— Aḡokatkat jexat o'jo'o'o—iku jĩãat o'jo'o'o — io'e. — Ibubut adeat osunuy. Ixat ku jĩã osunuy. Jesay idip cĩcãat kuḡ osunuy. 20 Tadaybocat

tak oabik ixē ibubut adeat tuk'a exĩntabi be—aḡokatkat. Xĩntabi xe abikbik'uk osunuy soat kabia. Lázaro i tadaybocat putet osunuy. Ade werowero kuḡ osunuy ixē Lázaro daḡ soat taḡ. ²¹ Oabik iboce ibinõmnõm kay itabiku buye, cemesa be jedudumat o pin puye. Imēntak akuriceyũ oajēm cewerowero kõnkõn âm.

²² — Lázaro'ũm e'ũ buje, Deus ekawēn tojtõt'ukat ixē'ũm o'tujuu Abraão kay—Deus xeat kay. Iku jĩjãat o'om osunuy Abraão eju. Ixe ibubut adeat'ũm pit oe'ũ. Aḡokatkayũ ixē'ũm o'jokot.

²³ — Gebuje ibubut ade osunuyiat Abraão o'jojojo wũy wi. Ipiat'ajojoap pewi o'jojojo. Lázaro dak o'jojojo Abraão xe.

²⁴ — “Ajt!” io'e ibubut ade tũibit Abraão be. “Etabotaidabotbon cuy eḡuy okay,” io'e ya'õberen. “Lázaro juy eḡudot okay idibi be ibu'abi muakõm âm okõ mucuk am idibim,” io'e. “Ipiat'ajojom cĩcã õn daxa be,” io'e.

²⁵ — “Ka'ũma, oḡuju ḡu,” io'e Abraão bit. “Etabēḡ pima, ade idip cĩcãat kuḡ cuk adi eḡuy. Lázaro bit ikērēat kuḡ cuk adi osunuy itabēḡ pima. Ēn ma ecokcok cuk adi eḡuy. Ixe bit tadaybot osunuy. Gebum cuy eḡuy iboap kay. Gasũ bit ixē ma icokcok. Ēn pit ipiat'ajojom,” io'e.

²⁶ — “Imēntak katek omuy wuypidase. Itediacat pe iju ba'ore iḡodi kay eykay. Ibodiatcat pe dak tot pa'ore ijodi ocekey. Iba'ore cebe ip katek puye,” Abraão o'e.

²⁷ — “Ajt,” io'e Abraão be. “Eya'opicũḡ cuy wa'õ kay! Lázaro juy eḡuju webay duk'a kay, okitpitpiyũ kay,” io'e. ²⁸ 5be opop ip webay duk'a be. Eḡuju ixeyu mukũyjo am ipiat'ajojoap pe tocap puxim,” io'e.

²⁹ — “Ka'ũma,” io'e. “Oḡuju ḡu,” io'e Abraão. “Ekitpitpiyũ Moisés ekawēntup kuḡ, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ emudupmubararaktup kuḡ tak,” io'e. “Kũyjobin cuy ekitpitpiyũ jeedop ibo dup a'õ kay,” io'e.

³⁰ — “Ajt, ebu'um ḡu juy ixē muju am,” io'e. “Ce'ũat tomukadi waram o'jetait'iat co buje bit, iḡuycũḡ je'e ip ikērēat kuḡ puye,” io'e. “Ikērēat mujurũḡrũḡap jepere ip,” io'e ibubut ade tũibit.

³¹ — “Ka'ũma. Oḡuju ḡu,” Abraão o'e. “Ekitpitpiyũ kũyjobit'ũm Moisés a'õ kay. Kũyjobit'ũm tak ip Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ a'õ kay. Ce'ũ'ũayũ dopdopap pewiat tobuxik puje dak, waram ḡuto o'jetait'iat tobuxik puje, itabut ḡu je'e ip. Imēnpuye oḡuju ḡu cekay ip,” Abraão o'e — Jesus o'e.

Gebum ḡu juy epesop apēn ixē juk adi ikērēat o'ḡujurũḡrũḡ iap kay iap ekawēn

17

¹ Gebuje Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinayũ eju.

— Adeayũ wuymubu'un wuyetabucap epere am — io'e. — Imēnpit Deus ixeyũ ḡuju ipiat'ajojoap kay. ² Warara'acat pe okay itabut'isuat mubu'un puje, ikērēat kuḡ ip Deus xe. Imēnpuye imutabut'ũm awap xipat kuka wuywebe ixeyũ aoka am—yaḡobu eju wita'a mukirik am yapoxiat'a mukirik am ticoḡ pe imuakõm âm. Xipat ḡu wuye'ũ âm. Ibodi ma xipat ḡu wuyju am ipiat'ajojoap kay. Ikērēm ḡu juy epesop eyewewebe—idim acã — io'e.

³ — Eybure be ikērēat mujurũḡ puje juy epeḡukũyjo. Ikērēat kay iḡuycũḡ pima, gebum ḡu juy epesop apēn cuk adi ikērēat o'ḡujurũḡ iap kay. ⁴ Sete em aco'i ikērēat mubapukpuḡ eywebe pũḡ kabia. ⁷ em tak

“Oguycũg ikērēat ogubapuk ewebe buye” i'e buje, juy ġebum ġu epesop apēn cuk adi ikērēat o'ġujurũgrũg iap kay — io'e Jesus.

⁵ Gebuje cemumujuyũ o'jekawēn jekukukat eju—Jesus eju.

— Ocebucyman cuy ece biġ ma ocetabut am Deus kay — io'e ip cebe.

⁶ — Deus kay eyetabtbūt pima, eyemuojuy je'ġũm eywebe — io'e. — “Ixe-ip cuy eyop'uk tābu daġwi” i'e buje cebe, Deus yop'uk. “Eyoptaida juy ticōġ pe” i'e buje, Deus yoptaida — io'e.

⁷ — Eya'ōpuruġ eybuywatwat'ukat kuġ—eykat kotkot'ukat kuġ—eyōhō kukuk'ukat kuġ—ovelha kukuk'ukat kuġ — io'e. — Jekapikap pewi yajēm puje, “Xik'i buk. Ecebodoy,” i'ũmġu eyju e'em cebe. ⁸ “Oxan cuy ejoda,” i'e'em eyju cebe. “Dao ma egudot okay,” i dak. “Wekōn epere buje acā ecekōn,” i'e'em eyju cebe. ⁹ Eybuywatwat'ukat eya'ō daġ kapikipiġ pima, “Xipat cīcā eyju,” i'ũmġu eyju e'em cebe. ¹⁰ Deus a'ō daġ jekukum pima, “Xipat cīcā oceju,” i'ũmġu juy epe'e eyju dak. “Ocekukat a'ō daġ oceku,” i acā juy epe'e — Jesus o'e.

Imēn Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinayũ eju.

¹¹ Jesus o'ju Jerusalēm ka kay. Kapkam o'e Galilēia eipi daġ, Samaria eipi daġ tak.

¹² Gebuje 10 be ierepayũ Jesus o'topabijuk aġoka be yajēm pima. Kacũġcũg'i osodop ip bosusu cewi.

¹³ — Jesus! Kariwa! — io'e ip y'ōberen. — Etabotaidabotbon cuy eġuy ocekey! — io'e ip Jesus pe.

¹⁴ Ixeyũ jo buje, o'jekawēn ceweju ip.

— Epeju juy paī kay, ixe be eyjo am — io'e ierepayũ be.

O'ju ip.

Jeju buje ip o'je'ada ierep topibiyũ. Xipat o'e ip.

¹⁵ Gebuje pũġ ma o'jepit Jesus kay ixeyũ'in je'adaap tobuxik puje.

— Deus, ēn xipat cīcā — io'e.

¹⁶ O'jēġ'aecōġcōġ Jesus topabe ya'ōbuyxi jexe buye.

— Xipat cīcā ēn, Kariwa — io'e. — Ēn omu'ada — io'e ya'ōberen.

Samaria eipi beat osunuy ixe o'jepitiat.

¹⁷ Gebuje Jesus o'jekawēn ceweju.

— Dez be ġu du oġu'ada? — io'e. — Pu warara'acayũ—9 beayũ? — io'e Jesus. ¹⁸ — 9 beayũ ġu o'jepit “Xipat cīcā ēn omu'ada” i'e am Deus pe. Ite Samaria eipi beat acā o'jepit — io'e jexeayũ be. ¹⁹ — E'āy — Jesus o'e cēġ'aecōġcōġ'ibit pe. — Ōn emu'ada, etabut okay buye — io'e.

²⁰ Waram pima Fariseuyũ o'jekawēn Jesus pe.

— Puġũn Deus soat kukukan je'e? — io'e ip.

— Ixe soat kukukan pima, ibapuk ġu je'e wuyxe — io'e. ²¹ — “Bomaku Deus soat kukukan,” i'ũmġu ace'e, “Jodiku Deus soat kukukan,” i'ũmġu dak — io'e. — Ibapuk ġu warara'acat xe. Deus wuykukukan pima, wuywebe nuynuy — io'e Jesus.

²² Gebuje Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinayũ eju—12 beayũ eju.

— Guyjom ojo pin cīcā epesop—soat waġo jo pin. “Ocebikuy jījā ġaxīn ma soat waġo jajēm ocekey,” i epe'e — io'e. — “Ocebikuy pũġ kabia ocexe am,” i epe'e — io'e Jesus. — Imēnpit eyxe ġu oġuy — Jesus o'e.

²³ — Warara'acayũ napa ma je'e eywebe “Ak'i juy epe'e,” i, “Soat waġo o'jepit,” i, “Bomaku omuy,” i. “Soat waġo o'jepit,” i je'e ip eywebe. “Joceku omuy,” i napa ma je'e ip. Epeju ġu juy okudadam ya'ōbi ip. Eyetabun ġu juy epesop ixeyũ a'ō kay — Jesus o'e.

24 — Wepit puje, eyetaybit epesop—soat waḡo epit puje — io'e. — Xiririkiat soat taḡ kabiam. Jodiwiki kabiam, bodiwidaku. Soat ijodiat xiririkiat cocom. Imēnpuxim soat ijodiat wepicap jojo. 25 Imēnpit koam cuy ipiat osupi'ajo — io'e. — Ade ḡasūacat okay ḡu je'e — io'e.

26 — Wepit puje, ijodiat jeku apēn Noé kabia be juk adi oekuku ip iap puxim. 27 Jekōnkōn'uk osodop ip Noé itabēḡ pima, tikōnkōn'uk tak, jewebumūnmūn'uk tak. Aḡ'ūm pima, dao ma muba'atxiri oajēm — io'e.

— Kobexixi be Noé ōm puje, muba'atxiri oajēm soat kay ipi juacat kay. Soat ipi juacat o'ḡu'ūm. Oe'ū'ū ip — io'e. 28 — Imēnpuxim ip oekuku Ló itabēḡ pima — io'e. — Jekōnkōn'uk osodop ip, tikōnkōn'uk tak, jebubut pupu'uk tak, teidada'uk tak, taidada'uk tak, uk'a muymuy'uk tak. Sodoma ka watwat aḡ'ūm pima dao ma Deus daxa o'ḡudot i'ḡo ka kay. 29 Sodoma ka bewi Ló jēm puje, Deus daxa isopat o'ḡudot kabi kadiwi daxa daxik tak. Soat ibo ka watwat'ūm'ūm o'ḡu'ūm — io'e. 30 — Soat waḡo ōn. Wepit puje ka'ūma ma wepicatp wiwim je'e. Apēn kuyje oekuku ip iap puxim jeku ip ijodiat — io'e.

31 — Wepit puje, jeduk'a be ḡu juy jeōm akijuat yabeat pu am — io'e. — Jepit ḡu juy jeduk'a kay jekat peat. 32 Gebum cuy epesop Ló tayxi epit ojuyap kay — io'e. 33 — Oburemap tomuju eybu'u je'ūm pima, soat em ipiat'ajojoap pe epesop eye'ū buje. Je'ūm eybu'u'ūm pima bit, soat em Deus xe epesop eye'ū buje — io'e.

34 — Wepicap exima be xepxepayū ixet ip jeedop pūḡ pe ma kama be. Deus pūḡ ma tujowat jeweju. Wara'at pit suiwat. 35 Imēnpuxim xepxep aoyū tadedem ip jeedop. Deus pūḡ ma tujowat jeweju. Wara'at pit suiwat. 36 Xepxep aḡokatkat jekat pe kapikpiḡ ip je'e. Deus pūḡ ma tujowat jeweju. Wara'at pit suiwat — io'e.

37 — Poma ip tujowat, Kariwa? — io'e ip Jesus pe.

— Urupuyū je'awerorom iḡēmat kay i'o am. Imēnpuxim Deus ja'jēm ipiatpi'ajoan ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū be — io'e Jesus.

18

1 Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn jeweju etaybitbinayū be soat em cuy epeyekawēnwēn Deus eju iam ixeyū mutaybit am, eybu'un ḡu juy epesop Deus eju jekawēn ām iam tak.

2 — Ibimāmāmāat ekawēn coco'ukat osunuy ikaboḡatka be — io'e Jesus. — Tūybe Deus ya'ōbuyxi ḡu iān o'e. Warara'acat kuḡ tak ibuyxim ḡu osunuy — Jesus o'e.

3 — Itop'ūm e'ūibit ade em ma ajēmjēm ixe ibimāmāmāat ekawēn coco'ukat kay — io'e. — O'taobu'un ḡu cekay. — “Obuywan cuy ece okay itakomaat pe okaykayap puxim,” io'e'e itop'ūm e'ūibit — Jesus o'e.

4 — Ade kabia ibimāmāmāat ekawēn coco'ukat ibu'u osunuy itop'ūm e'ūibit puywan. Guyjom pit o'jekawēn jewebe ma. “Deus ya'ōbuyxi ḡu oxe,” io'e jewebe ma — io'e. — “Warara'acat tak ibuyxim ḡu ojukuk,” io'e jewebe ma — io'e. 5 — “Imēnpit ixe itop'ūm e'ūibit cuy osubuywan ixe be omu'ukpiceḡēḡap puxim,” io'e jewebe ma — io'e. — “Ibuywan'ūm pima, soat em kuka oajēmjēm okay, omu'adaodao kuka,” io'e jewebe ma — Jesus o'e.

6 — Ixe ibimāmāmāat ekawēn coco'ukat itop'ūm e'ūibit o'subuywan jemu'ukceḡēḡap puxim cūḡ ḡu ma'ḡu jekukum — io'e. 7 — Pām Deus? Eyxe Deus ibu'u du jemunaēhēyū buywan—soat kabia, soat ixima be

dak jekay jewāwāwā'ukayū buywan— “Obuywatwan cuy ece” i'e'e'ukayū buywan? ⁸ Ibu'u ġu ixeyū buywan — io'e. — Soat em aġ cekay ip. Gaxīn ma ixeyū buywan — io'e. — Soat waġo ōn. Ocepit cuy ijodi. Wepit puje Deus kay itabucayū xe'e otobuxik? Tobuxik pin cīcā oxe. Imēnpuye juy eybu'un ġu epesop Deus eju jekawēn ām — Jesus o'e.

⁹ Gebuje Jesus wara'at ekawēn o'ġuwēn jewexe xipacayū be—warara'acat mubuyxi'ūm'ūmayū be— “Oceju acā xipat Deus xe” i'e'e'ukayū be.

¹⁰ — Xepxep aġokatkat o'ju Deus eju kawēnwēnap'a kay—yaboġat'a kay — io'e. — Oajēm ip Deus eju jekawēn ām. Pūġ Fariseu osunuy. Wara'at iecuġap peam dinheiro bubu'ukat osunuy — io'e.

¹¹ — Gebuje Fariseu o'jekawēn Deus eju. Jaġepūġ ma cūġ'i osunuy. Jewexe ya'ōbuyxi jījā osunuy. Imēn o'jekawēn:

— “Deus,” io'e. “Ocokcok oce warara'acat puxim ġu ōn etabixe buye,” io'e. “Ixeyū ma itabikuku warara'acat pubut kay. Ōn pit ka'ūma,” io'e. “Ixeyū ma warēmtaġ ma jekukum. Ōn pit ka'ūma,” io'e. “Ixeyū ma jepopom warara'acat tayxi eju. Ōn pit ka'ūma,” io'e. “Iġo buxim ġu dak ōn—iecuġap peam dinheiro bubu'ukat puxim ġu,” io'e. ¹² “Pūġ semana be xepxep kabia okpiwat ma ōn jewemureren kawēn ām eweju,” io'e Deus pe. “Wedinheiro'in ōn iūmūm ewebe,” io'e. “10 be ikuġ pima, pūġ ma ōn iūmūm ewebe,” io'e — Jesus o'e.

¹³ — Iecuġap peam dinheiro bubu'ukat pit cūġ'i osunuy wūy ma Fariseu wi. Isūsūn osunuy kabi kay jeak am ya'ōbuyxi'ūm cexe buye. Yatoro ma o'jekawēn Deus eju. O'jewekūmpiokaka jeġuycūġap pibun, ikērēat kuġ puye — io'e. — “Deus,” io'e — io'e. — “Ikērēat kuġ ōn,” io'e — io'e. — “Imēnpuye etabotaidabotbon cuy eġuy okay,” io'e — io'e Jesus.

¹⁴ — Icēmān ōn e'em eywebe — Jesus o'e. — Jeduk'a be ixeyū epit puje, Fariseu ġu cūġ ma o'e Deus xe—iecuġap peam dinheiro bubu'ukat acā — io'e. — Eya'ōbuyxian pin cīcā bima, eya'ōbuyxian ġu epesop Deus xe. Eya'ōbuyxian pin'ūm pima bit, eya'ōbuyxian epesop cexe — Jesus o'e.

¹⁵ Gebuje Jesus eju etaybitbinayū warara'acat o'ġukorēm. O'ġukorēm ip Jesus kay mucayan bekitkit tojotjon puye. ¹⁶ Imēnpit:

— Ebekitkit cuy epetotot okay — io'e Jesus cebayū be ip.

Gebuje Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinayū eju—12 beayū eju.

— Bekitkit mubu'un ġu juy okay imudot am — io'e. — “Epeju ġu juy Jesus kay,” i'ūmġu juy epe'e cebe ip. Deus ixeyū buximayū kukukan je'e soat kukukan pima. ¹⁷ Icēmān ōn e'em eywebe. Bekitkit ibu'u ġu Deus pe jekukan. Imēnpuxim Deus pe eykukan eybu'u'ūm pima, cexe epesop ixe soat kukukan pima — io'e.

¹⁸ Gebuje aġoka kukat oajēm Jesus kay. O'jekawēn Jesus eju.

— Tapu — io'e. — Ēn xipat, cedaġ ocemutaybitbin puye — io'e. — Apēntak oce soat em Deus xe onūy ām? — io'e Jesus pe.

¹⁹ — Apēnpuye dak ēn e'em owebe “Ēn xipat,” i? — Jesus o'e. — Ka'ūmġu xipacat—Deus acā — io'e. ²⁰ — Etaybit Deus pe wuyawēwēap ekawēn — io'e. — “Warara'acat tayxi kaykay ġu juy epesop,” io'e Deus. “Warara'acat epeyaoka ġu juy,” i dak. “Eyetabikum ġu juy warara'acat pubut kay,” i dak. “Napa ġu juy epe'e,” i dak. “Ibuyxim cuy eyebay epejukuk, eyxi dak,” i dak o'e Deus wuywebe — Jesus o'e.

²¹ — Soat taġ ibiat ekawēn taġ cuk adi ojekuku bekin piman ma — io'e.

22 Iboap co buje, Jesus waram o'jekawēn cebe.

— Pūg ma buk omuy ewebe i'e am — io'e. — Soat ebubut cuy eteida dinheiro bu am. Dinheiro juy eḡūm ikuḡ'ūmayū be — io'e. — Iūm puje, ebubut ade ece'e kabi be — io'e. — Gebuje juy ejot. Oweju juy ejeku — io'e Jesus.

23 Iḡuycūḡ cīcā o'e iboap co buje, ade jījā ibubut puye. Tacup osunuy. Ibu'u o'e jebubut ūm tadaybothocayū be. Xerewun. O'jēm Jesus xewi.

24 Aḡoka kukat cemap co buje, Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinayū eju—iḡuycūḡat cēmap co buje.

— Iba'ore jījā ibubut adeat Deus pe jekukan — io'e Jesus. 25 — Iba'ore camelo be ikap am awi daobi'atoḡ. Imēnpuxim iba'ore jījā ma ibubut adeat Deus pe jekukan, ibu'u ip puye — io'e.

26 — Abu be dak kuka o'e taxijo but? — io'e o'ya'ījojo'iyū.

27 — Ijodiat pe jewedaxijo ba'ore — io'e. — Deus pe bit iba'ore ḡu soat ma — Jesus o'e.

28 Gebuje Pedro o'jekawēn Jesus eju.

— Ocejū bit soat ocesuiwat ewēju am — Pedro o'e Jesus pe.

29 — Icēmān ōn e'em eywebe — Jesus o'e. — Deus bikuyap taḡ eybadip iwat puje, eywebe epesuiwat podi ma epejat — io'e. — Eyduk'a beayū aco'i epesuiwat, eytayxi dak, eywaḡo dak, eyebay dak eyxi dak, eyebekitkit tak. 30 Deus bikuyap taḡ iwat puje, eywebe epesuiwat podi ma epejat — io'e. — Eytait pima Deus xipacat je'ḡūm eywebe. Eye'ū buje dak waram ḡuto epeyetai — io'e. — Soat em Deus xe epesop — Jesus o'e.

31 Adeayū parakpewi Jesus 12 beayū o'tujowat. O'jekawēn cewēju ip.

— Eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop wa'ō kay — io'e cebe ip. — Jerusalēm ka kay aju — io'e. — Soat waḡo ōn. Kuyjeayū emudupmubararaktup ekawēn taḡ adeayū warēmtaḡ ma ip okuk — io'e. 32 — Ixeyū oūm Judeu'ūmayū be okay itakomaayū be. Owaywayway ip je'e. Warēmtaḡ ma ip okuk. Omuxixuxi ip. Omupokupok ip. 33 Oaoka ip. Imēnpit xepxep xet kap puje, waram ḡuto ocetai — io'e Jesus cebe ip—12 beayū be.

34 Imēnpit 12 beayū xe cekawēn pa'arēm osunuy Jesus ekawēn.

— Apēnape ite e'em? — io'e ip jewewebe. — Cekawēn pa'arēm ocewebe — io'e ip.

35 Jericó ka be Jesus ajēm pima, ita'ūmat dinheiro o'joojuy kapkapayū xewi. 36 E bitako daḡ xik'i bima kapkapayū daobiwēḡ cocom ixē ita'ūmat. — Apēnpuye eyju kapkam ijoma? — io'e kapkapayū be.

37 — Jesus ijoma kapkam puye—Nazaré ka bewiat — io'e ip cebe.

38 Gebuje ita'ūmat o'jewāwā Jesus kay.

— Jesus! — io'e. — Davi naxeḡebit ēn! — io'e. — Etabotaidabotbon cuy eḡuy okay — io'e ya'ōberen.

39 Imēnpuye kapkapayū ita'ūmat o'ḡukorēm.

— Ecemūḡ cuy! — io'e ip.

Imēnpit biḡ ma o'jewāwā ya'ōberen.

— Jesus! — io'e ma'ḡuto. — Davi naxeḡebit ēn! Etabotaidabotbon cuy eḡuy okay — io'e.

40 Jesus oajēm ita'ūmat kay. O'jecū e bidase.

— Ixe ita'ūmat epetojot okay — io'e jexeacat pe. O'tojot. O'jekawēn cebe, yajēm puje.

41 — Ajo-kay ēn oxewi? — io'e—Jesus o'e.

— Wetadam ece — io'e.

42 — Jetada òn — io'e Jesus. — Etate ece'e Deus kay etabut puye — io'e.

43 Jesus iboap e isum ma o'jewetada. Jecoatcoan o'e. Ixe dak o'ju Jesus eju.

— Ka'ümġu ejo'iat xipacat — io'e Deus pe.

Imēneju soat o'jojojo'iaiyū:

— Ka'ümġu ejo'iat xipacat — io'e ip Deus pe.

19

1 Jesus oajēm ikabogátka kay—Jericó ka kay. Kapkam oeku ibo ka daġ.

2 Ibo ka be aġokatkat osunuy. Ibutet Zaqueu i osunuy. Iecuġap peam dinheiro bubu'ukat osunuy. Ibubut adeat osunuy.

3 Ixe dak Jesus co ojuy o'e. Imēnpit Jesus co ba'ore osunuy taoapĭn puye. Ijo ba'ore osunuy adeayū Jesus akokoreren oekuku buye.

4 Imēnpuye Zaqueu o'jedau Jesus topabe. Jesus co am o'jeu figueira'ip eju. O'jeu ijop'ip tēġ ma je'kap iam itaybit puye.

5 Ibo'ip tiotpe yajēm puje, Jesus o'jeapūn Zaqueu kay.

— Zaqueu — io'e. — Ekop cuy! — io'e. — Daosuw! — io'e. — Eduk'a be òn cum — Jesus o'e.

6 Zaqueu dao ma o'kop ip ejuwi. Icoġcok o'e Jesus tuk'a be cu ojuy buye.

— Ejot cuy oduk'a be — io'e Jesus pe.

7 Iboap o'jojojo'iaiyū Jesus o'jomuy muy ip jeweweju.

— Jesus o'ju Zaqueu duk'a be — io'e ip jewewebe. — Ixe Zaqueu ikērēat mujurūġrūġxi! — io'e ip jewewebe.

8 Gebuje Zaqueu o'jekawēn Jesus eju jeduk'a be.

— Kariwa — io'e. — A'òpicūġ cuy eguy. Ikērēat cuk adi oġujurūġrūġiap cuy ocepere. Obubut'in oġūm ikuġ'ūmayū be. Ipidase oġūm cebe ip — io'e. — Adeayū muġuykukukum cuk adi oġuy dinheirom — io'e. — Ebadipdip dinheiro juy oġūm pūġ dinheiro ojat'iat pe soat pe — io'e Zaqueu.

9 — Zaqueu, Deus edaxijo ġasū bit — io'e Jesus. — Xipat ixe be edaxijo am ěn Abraão naxeġebit puye. 10 Soat waġo òn. Ijodi ojot ikērēat mujurūġrūġ'ukat kudada am. Ixeyū daxijo am ojot — io'e Jesus.

11 Adeayū be iboap co buje, Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn cebe ip. Jerusalém ka be Jesus oajēm pin. Tūybe ġaxĭn ma Deus soat kukukan je'e iān o'e ip adeayū. Imēnpuye iboap ekawēn o'ġuwēn Jesus.

12 — Kariwa yoboġat cu ojuy wūyatka kay — io'e Jesus. — Wūyatka watwat ixe kariwa yoboġat muy ojuy jekukan. 13 Iju'ūm pima 10 beayū o'ġudot jewekay jebuywatwat'ukayū. Pūġpūġpūġ ma o'ġūm soat pe dinheiro isurūġat. Soat ip pūġpūġpūġ o'e ikuġ. “Òn ijoce'ūm pima, epeyekapik ijop kuġ dinheiro kuġ wara'at pu am—dinheiro bu am,” io'e ixe kariwa cebe ip. 14 Imēnpit cebekitkityū'in itakoma osodop ip jekariwa yoboġat kay. Imēnpuye itakomaayū jebureyū o'ġuju jekariwa nomuju jekawēn ām ceweju. Ē daġ ip o'e cebe: “Ekay ġu oceju,” i. “Ocekukat pin ġu ewebe,” io'e ip cebe e daġ — Jesus o'e.

15 — Gebuje o'ju wūyat ka kay — io'e. — Wūyatka be bima ibo ka watwat ixe kariwa yoboġat o'jomuy jekukan. Ade ka kukan ip o'jomuy. O'jēm wūyatka bewi. Jay. Oajēm ġuto jeka be — io'e. — Jebuywatwat'ukayū o'tomuwā jewekay. 10 be dinheiro o'ġūmġūm cebe'iaiyū o'tomuwā. Itaybit pin o'e pebūrū paxi ip dinheiro o'jat wara'at iam — io'e Jesus.

16 — Gebuje ibuywatwat'ukat oajēm jekariwa kay — io'e. — “Kariwa,” io'e. “Pūg dinheiro eḡūm owebe isurūḡat. 10 be ojat wara'at,” io'e — Jesus o'e.

17 — “Xipāt ēn,” io'e. “Xipan cīcā juk adi ecekapik,” io'e. “Xipan cuk adi ecekapik pūḡat kuḡ ewebe oḡūm'iat kuḡ—dinheiro kuḡ—yopīcat kuḡ,” io'e. “Imēnpuye 10 be aḡoka kukan ecesūy,” io'e kariwa cebe — Jesus o'e.

18 — Ibocewi wara'at oajēm ibuywatwat'ukat — io'e. — “Kariwa,” io'e. “Ixaat kuḡ pima, 5 be ojat wara'at,” io'e wara'acat — Jesus o'e.

19 — “5 be ikaboḡatka kukan ecesūy—wūyat eipi ka kukan,” io'e kariwa cebe — Jesus o'e.

20 — Ibocewi wara'at oajēm ibuywatwat'ukat — io'e. — “Juku, kariwa,” io'e. “Edinheirom. Pūḡ ma,” io'e. “Ocekapik ḡu wara'at pu am. Oḡuekabek pit paḡōm,” io'e. 21 “Oparara ebuxim, ēn warara'acat mudadaybotbon puye,” io'e. “Ēn ibubum warara'acat xewi iūmūm ḡu ma'ḡu,” io'e. “Ēn ibubum cexewi ip taidadam ḡu ma'ḡu,” io'e ibuywatwat'ukat — Jesus o'e.

22 — “Xipāt'ūm cīcā ēn,” io'e kariwa. “Ajo pēḡap ḡu ēn?” kariwa o'e ya'ōberen jebuywatwat'ukat pe. “ ‘Ocekapik ḡu wara'at pu am,' i ēn e'em owebe. ‘Oḡuekabek paḡōm,' i ēn e'em owebe,” io'e. ‘Ēn warara'acat mudadaybotbon,' i ēn e'em owebe,” io'e. ‘Ēn ibubum warara'acat xewi iūmūm ḡu ma'ḡu,' i ēn e'em owebe,” io'e. “ ‘Ēn ibubum cexewi ip taidadam ḡu ma'ḡu,' i ēn e'em owebe,” io'e. 23 “Apēnpuye dak dinheiro eḡūm ḡu dinheiro muxipanpan'ukat pe ixe be wara'at pu am? Ixe be iūm puje, wara'at kuḡ kajuk ece'e dinheiro kuḡ,” io'e kariwa — Jesus o'e.

24 — “Pūḡ ma ikuḡat pui bewi juy cedinheiro epejat,” io'e kariwa jexeayū be. 10 be ikuḡat pe juy epeḡūm,” io'e — Jesus o'e.

25 — “Kariwa, imēn ḡu bit,” io'e ip. “Teku kuy 10 be ikuḡ!” io'e ip kariwa be.

26 — “Imēn ma ðn e'em,” io'e kariwa bit. “Adeat kukat pe wara'at je'ḡūm ip. Ade'ūmat kukat xewi bit je'jat ip,” io'e kariwa — Jesus o'e.

27 — “Okay itakomaayū juy epetojot ijoce,” io'e. “ ‘Ocekukat pin ḡu ewebe,' i juk o'e ip owebe,” io'e. “Ixeayū juy epetojot ijoce,” io'e. “Ixeayū ma epeyaoka wetabixe,” io'e kariwa — Jesus o'e.

Imēn Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn cebe ip.

28 Jesus iboap e buje, o'ju Jerusalēm ka kay. Jeweju etaybitbinayū wap o'ju Jesus. 29 Oajēm ip Betfagé ka xe, Betânia ka xe dak, co'a xe. Co'a butet Oliveira dip'a i osunuy. Ajēm pima xepxepayū o'ḡuju wara'atka be jeweju etaybitbinayū.

30 — Epeju juy aḡoka kay—wuywapatka kay — io'e xepxepayū be. — Iboce jumento'it'it epetobuxik—ikirikat—yakpi jeje'ibit'ūmat. Ixe jumento'it'it epeḡuwekap — io'e cebe ip. 31 — Ixe juy etojot ijoce — io'e. — “Apēnpuye dak eyju jumento'it'it muwekapkam?” i'e buje ip, “Ocekariwa cekay, ikuḡ'ūm puye,” i juy epe'e cebe — io'e cebe ip.

32 O'ju ip xepxepayū.

Oajēm ip jumento'it'it kay. O'tobuxik ip apēn cuk Jesus o'e iap taḡ.

33 Imuwekapkam pima ðhō iwat o'jekawēn cebe ip.

— Apēnpuye eyju jumento'it'it muwekapkam? — io'e ðhō iwat.

34 — Ocekariwa cekay, ikuḡ'ūm puye — io'e xepxepayū.

— Ha'a — io'e.

³⁵ O'tujowat ip Jesus kay. Oajēm. Jumento'it'it akpi jeje jeek-abek o'jomōg ip. Ceweju etaybitbinayū Jesus o'gūju jumento'it'it akpi jeje—iekabek ceje. ³⁶ Jerusalēm ka xe Jesus ajēm pima, adeayū jeekabek o'gūpayapaya ip Jesus wap e daḡ ya'ōbuyxi cexe ip puye. ³⁷ Jesus o'tobede jījā ip ḡbuje. Icocok cīcā ip o'e Oliveira dip'a pēnpēn taḡ kopkom pima—soat cebekitkit. O'jewāwā ip Jesus kay.

— Deus xipat cīcā — io'e ip ya'ōberen. — Teku ka'ūma buk ajojojoiap mubapukpuḡ jekukum — io'e ip. ³⁸ — Wuykukukat omuyku Deus a'ōbi — io'e ip jewewebe. — Ka'ūma ma ixē jo'iat idipat! — io'e ip. — Kaba'ūm jeedop ip kabi watwat — io'e ip. — Deus cuy xipacat je'ḡūm cebe — io'e ip Jesus cocom pima.

³⁹ Imēneju Fariseuyū o'jewāwā Jesus pe adeayū parakpewi.

— Tapu — io'e ip. — “Epeyemūḡ cuy,” i juy ece eweju etaybitbinayū be, warēmtaḡ ma ip e'em puye — io'e ip.

⁴⁰ — Iteyū mūḡ'i bima, wita'a ma kuka o'jeawāwā odobede am — io'e.

⁴¹ Jajēm puje, Jerusalēm ka kay o'jeak Jesus. O'tōn ika jojom pima ade ika watwat kūyjobit'ūm puye. O'jekawēn ika jojom pima.

⁴² — Jerusalēm ka watwat, Deus omudot eydaxijoap ojuy kaba'ūm eydop am — io'e Jesus. — Obikuy jījā ḡasū ma eymutaybit am iboam. Eyju bit eybu'u ixē be eydaxijo am. Imēnpuye wekawēn ba'arēm eyxe — io'e. ⁴³ — Imēnpuye ḡuyjom eykay itakomaayū korara jo'iat jomuy ip eyka koreren jeōm ām eyaokaka am — io'e. — Ka'wi muḡēḡē ip jomuy. Jeymukoreren ip eyenapōnap puxixim. Jeyakodip ip — io'e. ⁴⁴ — Jeymu'ūm ip. Soat eyka watwat ḡu'ūm ip. Ka'ūma ma jepoyat. Ikaboḡatka sukamu'ūm cīcā ip. Wita'a yamudu ip—soat'a uk'a muḡēḡēap'a. Pūḡ'a iwat ḡu ip wara'at'a jeje. Deus omudot eydaxijo am. Eyju bit okay ḡu. ḡasū ocedaxijo pin Deus iam eyetaybit ḡu. Imēnpuye soat ip jeymu'ūm. Pūḡ tak epeyepoyat ḡu. Soat ip jeymu'ūm — io'e Jesus.

⁴⁵ Jesus oajēm Deus eju kawēnwēnap'a kay—yaboḡat'a kay. Ya be oōm. Aḡokatkayū o'gūjēm uk'a ekorara bewi—ōhō deidada'ukayū.

⁴⁶ — Imēn e'em Deus ekawēntup: “Oduk'a bit cuy yanuy Deus eju kawēnwēnap'am” i — io'e cebe ip. — Eyju bit epeyamuwexat ibukurukayū munēmap'am — io'e cebe ip.

⁴⁷ Jesus adeayū mutaybitbin osunuy soat kabia Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboḡat'a be.

Gebuje paīyū kukukayū Jesus aoka ojuy oeku ip—Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak, warara'acayū dak—Judeuyū kukukayū. Jesus aoka ojuy osodop ixeyū ma.

⁴⁸ Adeayū bit Jesus ekawēn kay jījā osodop. Imēnpuye Jesus aoka ba'ore o'e cekay'ūmayū be.

20

¹ Jesus imutaybitbin pima paīyū kukukayū oajēm cekay. Oajēm ip Jesus kawēn idipat muwēnuwēn pima Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboḡat'a be. Oajēm ip Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū eju, Judeuyū kukukayū eju dak. ² Soat ip o'jekawēn Jesus eju.

— Abu-a'ōbi juk ija'a beayū eḡujēm? — io'e ip. — Abu-a'ōbi ēn jekukum? — io'e ip. — Iboam cuy ocemukūyjom ece — io'e ip.

3 — Eyju ma omukūyjom cuy epe'e — Jesus o'e. 4 — Abu-a'ōbi ġu juk João ijodiat mubatisasan oeku? Deus a'ōbi du? Ijodiat a'ōbi ġu xe'e? Iboam cuy epe'e omukūyjom — io'e cebe ip.

5 Gebuje o'jewaw'ōxixkik ip jeweweju.

— Apēn xe'e acejede? — io'e ip. — “Deus a'ōbi” i'e buje cebe, “Apēnpuye juk eyetabut ġu João kay?” i je'e Jesus wuywebe — io'e ip. 6 — “Ijodiat a'ōbi,” i'e buje bit cebe, adeayū wuyabuġbuġ je'e wita'am, ixeyū xe João Deus a'ōbi juk adi oeku buye — io'e ip jewewebe.

7 Imēnpuye:

— Ocetaybit ġu abu-a'ōbi juk João ijodiat mubatisasan oeku iam — io'e ip cebe.

8 — Ōn tak jeymukūyjo ġu abu-a'ōbi ōn jekukum iam — io'e Jesus.

9 Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn adeayū mukūyjo am Deus a'ōbi ōn jekukum iam.

— Aġokatkat ibune'īcatpune o'taida uvabune — io'e Jesus. — Ixe uvadip iwat aġokatkayū o'jomuy tip wiwi an. “Wekadaidip cuy epetipwiwi,” io'e cebe ip. O'ju wara'at ka be ixeyū aġokatkayū tip wiwim pima. Ibun cīcā osunuy wara'at ka be — io'e. 10 — Yaopap ekaxi bima tip iwat uva'a kay o'e. Jebuywatwat'ukat o'tomuwā.

— “Eju juy wekadaidip kay,” io'e. “Uva'a juy eyadojot oxat'am,” io'e. Imēn jebuywatwat'ukat o'ġuju uva'a bum. O'jēm. Jay. Oajēm uvadip pe. Imēnpit tip wiwi'ukayū ibuywatwat'ukat o'yamupāupā tip iwat buywatwat'ukat. O'ġujēm ip tip pewi. Ibui puġ ma o'ġujēm ip. Pūġ'a dak ip o'yaūm ġu cebe. Jebui puġ ma o'jepit tip iwat pe — Jesus o'e.

11 — Ibocewi tip iwat wara'at o'ġuju uva'a kay jebuywatwat'ukat.

— “Eju juy uvadip kay wekadaidip kay,” io'e wara'at pe. “Uva'a juy eyadojot oxat'am,” io'e.

— Xerewun. O'jēm ibuywatwat'ukat. Jay. Oajēm uvadip pe. Imēnpit ixe wara'acat tak o'ġujēm ip. Ixe dak ip o'yaokaka jūjā. Warēntaġ ma o'jukuk ip. Ibui puġ ma o'ġujēm ip. Pūġ'a dak ip o'yaūm ġu cebe. Jebui puġ ma o'jepit kadai iwat pe — io'e.

12 — Ibocewi wara'at o'ġuju uva'a kay jebuywatwat'ukat. Ixe wara'acat oajēm tip pe. Ixe dak ip o'yamupāupā. Ixe dak o'ġujēm ip tip pewi. Jebui puġ ma o'jepit tip iwat pe — io'e.

— Imēn kadaidip wiwi'ukayū ebapūġayū o'ġujēm tip pewi. Tip iwat buywatwat'ukayū o'ġujēm ip. Ebapūġ em ip ibui puġ ma o'ġuypit kadaidip iwat kay.

13 — Imēneju tip iwat o'jekawēn jewebe ma.

— “Apēn paxi oce?” io'e jewebe ma. Okpot cuy o'ġuju tip kay yabum,” io'e. “Oxe ikukpin cīcāat cuy o'ġuju. Ibuyxim ma ip okpot jukuk,” io'e jewebe ma.

14 — Kadaidip tip iwat jekpot o'ġuju tip kay. Xerewun. O'jēm. Jay. Oajēm tip pe. Imēnpit ipot co buje, tip wiwi'ukayū o'jekawēn jewewebe.

— “Ga'a tip iwat ipot ayaoka,” io'e ip jewewebe. “Cebay e'ū buje, teku soat je'jat jebay'ūm pubut,” io'e ip. “Tip kukan je'e,” io'e ip. “Ga'a ayaoka. Wuyju ma ibubut ajat. Wuyju ma tip kukan acesop,” io'e ip jewewebe.

15 — Tip iwat ipot o'tujujēm ip tip pewi. Kacūġ kay o'tujowat ip. Ipot'ūm o'yaoka ip — io'e Jesus imutaybitbin.

— Apēn je'e tip iwat jekpot'ūm o'yaoka'iaiyū be? — io'e Jesus ja'ījoomayū be. 16 — Oġuwēn eywebe. Kadaidip iwat je'ju tip wiwi'ukayū

kay. Yaoka ip. Warara'acayũ jomuy ixeyũ'ũm'ũm tieg jekadaidip wiwi an — io'e.

— Cêm tu? — io'e Jesus ekawên cocoayũ. — Imên xe'e je'e? — io'e ip Jesus pe.

¹⁷ — Icēmãn — io'e Jesus. — Omuwêğaptup imên e'em:

“Ite'a wita'a xipat gu,” io'e uk'a muymuy'ukayũ jewewebe, i. Ite'a o'yaxik ip, i. Imênpit o'yaxikiat'a xipat cîcâat'am o'e, i. Wara'at'a muycemap'am o'e ce'aeduap puxim, i.

Imên e'em Deus ekawêntup—omuwêğaptup — io'e Jesus. ¹⁸ — Igo'a jejewi je'at puje, o'jewenõmnõmnõm kuka. Ijodiat ceje iğo'a at puje, tõm ã kuka o'e ip — io'e.

Iboap ekawên o'ğuwên Deus a'õbi õn jekukum iam ixeyũ mukũyoap ojuy.

¹⁹ O'ya'ïjojo'iaiyũ oitakomãn Jesus kay ibo ekawên cocom puye—Moisés ekawên imutaybitbin'ukayũ, paĩyũ kukukayũ dak.

— Jesus ijop ekawên o'ğuwên wuymukorêm ãm — io'e ip jewewebe.

Imênpuye Jesus pu ojuy o'e ip. Imênpit iparara o'e ip adeayũ buxim.

²⁰ Ixeyũ dak dinheiro o'ğũm ağokatkayũ be Jesus ekawên puyxijo am.

— Jewexe juy Jesus ekawên kay epeku — io'e ip. — Ixe dobatban cuy epeku — io'e ip cebe. — Ixe ekawên puyxijojom cuy epeku — io'e ip. — Warêmtağ ma aco'i jekawên — io'e ip. — Warêmtağ ma cekawên puje, iecuğap kay juy atujowat — io'e ip. — Iecuğap a'õbi acã yaoka but wuywebe — io'e ip.

O'ju ip Jesus kay. Jay. Oajêm ip.

²¹ — Tapu — io'e ip. — Ocetaybit cedağ ma ên kawênwên iam. Cedağ ma ên ocemutaybitbin tak — io'e ip cebe. — Kocũğ kadi kay gu ên ağ—badiat kay acã — io'e ip.

Imên o'e ip ya'ïjojoayũ muğuykuku ojuy Jesus kay oceju iam.

²² — Cedağ tu exe wuywebe dinheiro ùm ãm soat xe ya'õbuyxiat pe—wuyeipi kukat pe—César be? Aceğũm gu xe'e? — io'e ip Jesus pe.

²³ Jesus pit o'e jewebe ma: — Iteyũ wekawên puyxijo ojuy — i.

²⁴ — Dinheiro isurũğat cuy epetojot okay — io'e Jesus cebe ip—jedobatbanayũ be—jekawên puyxijoyo ojuycat pe.

— Juku — io'e ip.

O'ğubapuk cebe.

— Abu-biõğbuk ija cebe? — io'e. — Abu-butet tak? — io'e.

— César biõğbuk—soat xe ya'õbuyxiat biõğbuk — io'e ip. — Ixe butet tak opop cebe — io'e ip.

²⁵ — César emukaypin cuy epeğũm cebe — io'e. — Deus emukaypin pit cuy epeğũm cebe — io'e Jesus.

²⁶ Jesus ekawên puyxijo ba'ore o'e cebe ip soat etabun. Cede ba'ore o'e ip. Mũğ ma osodop ip.

— Itaybit cîcã teku jede am — io'e ip. — Ya'õmuypit pa'ore wuywebe — io'e ip jewewebe.

²⁷ Saduceuyũ oajêm Jesus kay. Saduceuyũ Judeuyũ dak osodop ip. Tũybe wuye'ũ buje acejetait'ũma waram iãn o'e ip. O'jekawên ip Jesus eju.

²⁸ — Tapu — io'e ip. — Moisés Deus pe wuyawêwêaptup cuk adi o'tupmubararak ocewebeaptum — io'e ip. — Imên e'em ibodup:

Ağokatkat wağo'ũm e'ũ buje, ikitpit puk cuy jewebumũn jewago'ũm tayxibuk eju itayxibuk i'it'et'ũm pima, i. Jewebumũn cuy imu'ukreg am, bekicat muaypan am jewağo'ũm tieg, i.

29 Imēn Moisés o'tupmubararak — io'e ip.

Gebuje 7 beayū o'guwēn ip Jesus pe—ikitpitpiyū.

— Koapat o'jewebumūn. Ixe koapat'ūm oe'ū jekpotpet'ūm pima ma — io'e ip. ³⁰ — Gebuje jewaḡo'ūm tomujuat o'jewebumūn jewaḡo'ūm tayxibuk eju. Ixe tomujuat'ūm oe'ū jekpotpet'ūm pima maḡuto — io'e ip. ³¹ — Ibocewi warara'acayū o'jewebumūnmūn jewaḡo'ūm tayxibuk eju 5 beayū—koapat tayxibuk eju—pūḡ eju ma. Soat ip o'jewebumūnmūn ceweju. Jekpotpet'ūm pima ma oe'ū'ū ip soat ma — io'e ip. ³² — Soat ip ce'ū buje, ayacat'ūm tak oe'ū. ³³ Soat o'jewebumūnmūn ceweju 7 beayū. Imēneju waram wuyetait puje, abu-tayxim xe'e je'e? — io'e ip Jesus pe.

³⁴⁻³⁵ Gebuje Jesus o'jekawēn Saduceuyū be.

— Ijodiat ma jewebumūnmūn — io'e. — Waram o'jetait'iyū bit jewebumūnmūn ḡu. Deus ixeyū o'ḡutait ce'ūap tomukadi. Jewebumūnmūn ḡu ip. ³⁶ Waram o'jetait'iyū waram ḡu je'ū, Deus ekawēn tojtjtot'ukat puxim ip puye. Deus ipotpoyū ip, Deus ixeyū o'ḡutait ce'ūap tomukadi buye — io'e Jesus. ³⁷ — Napa ma eyju e'em "Waram acejetait ḡu," i. Waram epeyetai — io'e. — Waram acejetait wuye'ū buje iam cuk adi o'ḡutaybitbin Moisés — io'e. — Ixe Moisés tipsopat ekawēntup o'tupmubararak. "Deus Abraão kukukat, Isaque kukukat tak, Jacó kukukat tak," i juk o'e Moisés, ce'ū'ū ip puje. ³⁸ Deus ce'ūat kukukat ḡu—itaicat kukukat acā. Imēnpuye wuyetaybit ixeyū'ūm'ūm waram o'jetait ce'ūap tomukadi iam. Soat itait Deus xe—itaicayū, waram o'jetait'iyū dak — Jesus o'e.

³⁹ — Etaybit cīcā ma jede am — io'e Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat.

⁴⁰ Ya'ōbabi'ūm ip o'e Jesus a'ōbu am.

⁴¹ Jesus pit o'e cebe ip:

— Addeayū e'em "Deus emunaē Davi naxeḡebit," i — io'e Jesus cebe ip.

⁴² — Imēn e'em Davi Salmidup pe:

Deus o'e okukukat pe: "Xik'i abik oba'at kadi," i. ⁴³ "Ekay itakomaat a'ōbacaap oḡu'ūm," i. Kūyjobit jeedop ip a'ō kay, i — io'e.

⁴⁴ — Imēn Davi e'em Salmidup pe—jebibododonaptup pe — io'e. — Davi o'e Deus emunaē be "Okukukat" i. Imēnpuye Deus emunaē Davi naxeḡebit acā ḡu osunuy. Davi kukukat tak osunuy — io'e Jesus cebe ip.

⁴⁵ Gebuje Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinayū eju. 12 beayū eju o'jekawēn adeayū a'ōpiju.

⁴⁶ — Eyday'em'um cuy epesop Moisés ekawēn eymutaybitbin'ukayū be eymuḡuykukuap puxim — io'e. — Tūybe soat podi ma oca'ōbuyxi iān e'em ip — io'e. — Jesay ukpi wēnēḡwēnēḡān ip jekukum soat pe jejojoan. Icocok cīcā ip warara'acat pe ibuyxim ikuk am soat etabutpe — io'e. — Kariwa yoboḡat tūyap pe abik ojuy ip Deus eju kawēnwēnap'a be. Peta kabia be dak cucum ip kariwa yoboḡat tūyap kay yabikap ojuy. ⁴⁷ Aḡokatkat'ūm e'ū buje, itayxibuk pubut pupum ip. Cekawēn wa'ūm cīcā ip Deus eju warara'acat pe "Eyetaybit cīcā Deus eju kawēn ām" i'e am cebe ip. Jewexe Deus eju ip kawēnwēn. Deus xe ḡu ip ya'ōbuyxi—jewexe acā. Imēnpuye soat podi ma ipiat supi'ajo ip — io'e Jesus.

21

¹ Gebuje Jesus o'jeak dinheiro mūn'a kay—isurūḡat mūn'a kay. Dinheiro mūn'a Deus eju kawēnwēnap'a be o'yanuy. Ibutut adeayū dinheiro mōḡmōḡ ip o'e iḡo'a be. Xeresu ḡu o'jomōḡmōḡ ip ya be.

² Gebuje Jesus ayacat o'jojjo—itop'üm e'uubit—tadaybocat. Ixe ayacat dinheiro isurūgat o'jomōg iġo'a be—xepxep ā o'jomōg. Xepxepatei teiboġ ġu osodop—tei'it ma.

³⁻⁴ — Icēmān ōn e'em eywebe — Jesus o'e jexeayū be. — Ibutut adeayū ma ade o'jomōgmōg ip. Yopit ma bit jexewiat'in o'jomōgmōg ip ya be jedinheiro'in. Ixe ayacat pit soat jexewiat o'jomōg jedinheiro. Ka'ūma ma o'jepoyat cexe. Tei'icat o'jomōg. Inaka soat o'jomōg jedinheiro. Jexat pu ojuyap tak o'jomōg. Imēnpuye Deus xe ayacat teiboġ o'jomōg tei'it ma'ġu wuyxe. Deus xe warara'acat podi ma o'jomōg — io'e Jesus.

⁵ Gebuje ceweju etaybitbinayū o'jekawēn Jesus eju.

— Tapu, ak'i juy ece — io'e ip. — Deus eju kawēnwēnap'a yadip cīcā! — io'e ip. — Wita'a muġēġē'a yadip cīcā! — io'e ip. — Adeayū juk adi jedinheiro o'ġūmgūm yamudipapteim — io'e ip.

⁶ — Icēmān — io'e Jesus cebe ip. — Yadip cīcā ġasū. Gaxīn ma bit soat'a je'aedu. Xepxep'a jewa'awebotbon ġu je'e wita'a — io'e Jesus.

⁷ — Tapu, puġūn xe'e je'aedu? — io'e ip. — Ajo je'bpuk ġasū je'aedu iam ocemutaybit am? — io'e ip.

⁸ — Eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe eymuġuykukuap puxim! — io'e. — Napapa'ukayū jajēm. “Cristo ōn,” i napa ma je'e ip warara'acat pe. “Ijodiat taxijojjo'ukan Deus emunaē ōn,” i napa ma je'e ip. “Gaxīn ma Deus soat kukukan je'e,” i napa ma je'e ip. Eyetabun ġu juy epesop ixeyū ekawēn kay — io'e. ⁹ — Soat kaka daġ nopaġōgōm je'e ip—ijoxīn ma, wūy dak. Nopaġōgōmap awēġ tobuxik puje, eyaġuykorereren ġu juy epesop. Imēn cuy je'e koam. Imēnpit soat i'ūmap kabia oajēm ġu buk.

¹⁰ — Pūġ eipi watwat nopaġōgōm je'e wara'at eipi watwat eju. Pūġ ka watwat nopaġōgōm je'e wara'at ka watwat eju. ¹¹ Soat kaka daġ ipi jexixi. Soat ka daġ je'e reap. Soat ka daġ je'e iwātaxipipi ade. Xipat'üm cīcāat je'bpuk. Wuympararanap tak je'bpuk kabi be — io'e.

¹² — Iboap ebapuk awap itakomaayū jeydaomūn. Ipiat supi'ajoat ip eywebe. Jeydujowat ip Deus eju kawēnwēnap'a be Judeuyū be eymuy-muy am. Daomūnmūnap'a be ip jeymuōm. Jeydujowat ip iecuġap dopabe ika kukukayū dopabe dak, okay eyetabut puye. ¹³ Ixeyū dopabe bima juy kawēn idipat epeġuwēn cebe ip — io'e. ¹⁴ — “Apēn paxi oce'e cebe ip?” i'ūmġu juy epe'e. “Apēn paxi ocededayo?” i'ūmġu dak cuy epe'e. Eyaġuybabi'ūm'ūm ġu juy epesop apēn paxi ocededayo iap kay. ¹⁵ Ōn ma jeymutaybin jedem ixeyū dopabe bima. Eya'ōmuyipit pa'ore je'e cebe ip eykay itakomaayū be — io'e. ¹⁶ — Eyebay ma jeyūm eykay itakomaayū be eyaoka am, eywaġoyū dak, eybadipyū dak, eybureyū dak. Ixeyū ma ey'in yaoka pūġpūġ. ¹⁷ Soat eykay ġu jġā je'e okay eyetabut puye — io'e. ¹⁸ — Ōn pit soat em aġ oġuy eykay. Soat em ōn xipan jeykuk. ¹⁹ Eyetabun cuy epesop okay ipiat'ajojom ma'ġu eyju. Soat em Deus xe epesop eye'ū buje — io'e Jesus.

²⁰ — Sorarayū be Jerusalém ka mukoreren puje, eyetaybit epesop ġaxīn ma ip ikamu'üm iam. ²¹ Jerusalém ka koreren pima, jewat cuy ip co'a kay jaokaap puxim Judéia eipi watwat. Jeka bewi juy ip je'jēm ġu ikaboġatka watwat. Ikaboġatka kay ġu juy ip jenapōn koġūmpi watwat. ²² Jenapōn ġu juy ip ixē kabia be Deus jekay itakomaayū be jeweiġ puye. Ixe soat pe jeweiġ jemudupmubararaktup ekawēn taġ—kuyjeatup ekawēn taġ — io'e.

23 — Yukreḡayū ipiat supi'ajojo jījā ixe kabia be, jekūm pe je'it kukayū dak. Judéia eipi watwat ipiat supi'ajojo jījā. Deus ipiat supi'ajoat Judeuyū be itakoma jījā buye. 24 Cekay itakomaayū Judeuyū yaokaka pajam. Warara'acat ip taomūn. Taomūnmūn ip tujowat wara'at ka daḡ. Jerusalém ka sukamu'ūm Judeu'ūmayū. Imēn je'bapuk Judeu'ūmayū soat kukukan pima — Jesus o'e.

25 — Iwaruat je'bapukpuk kaxiepiat pe, kaxiaat pe dak, kasopta be dak. Soat ka watwat yaḡuybabi'ūm'ūm cīcā je'e. Yaḡuybabi'ūm'ūm je'e ip soati jediexixi jījā buye, tipodoy jījā buye dak. 26 Soat kabi beacat muycemcemap jearere. Soat ya'ōca'ūm je'e jeparara pibun. Ya'ōca'ūm je'e ip ipararuat ebapuk puje — io'e.

27 — Gebuje ip ojo — io'e Jesus. — Kabikerereat eju oajēm puje ip ojo — io'e Jesus. — Soat waḡo ōn. Ixeyū ojo. “Ka'ūma ma ejo'iat ya'ōbacaat,” i je'e ip owebe — io'e Jesus. — “Soat podi ma edip,” i je'e ip owebe — io'e Jesus. 28 — Iboap ebapuk puje, ḡaxīn ma taxijojom epe'e. Imēnpuye eycokcoḡ cuy epesop. Eya'ōcam cuy epesop — io'e. Imēn Jesus o'jekawēn cebe ip.

29 Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn jexeayū be.

— Figueira'ip cuy epeyopcoco, wara'at'ip tak. 30 Tupkireatup cēm puje, eyetaybit ḡaxīn ma koato je'e iam. 31 Imēnpuxim ipararuat ebapuk puje, eyetaybit epe'e ḡaxīn ma Deus soat kukukan je'e iam — io'e.

32 — Icēmān ōn e'em eywebe. Soat ḡasūacayū e'ū awap soat je'bapuk wekawēn taḡ. 33 Kabi i'ūm, i'pi dak. Wekawēn pit i'ūm ḡu. Soat em wekawēn kay itabut jeedop ip adeayū — io'e.

34 — Aḡ cuy epesop wajēmāp kay — io'e. — Puybitxim ḡu juy epesop kawedixim ḡu dak, tarekrek pupuxim ḡu dak — io'e. — Aḡ cuy epesop wepit pujeap kay. 35 Aḡ'ūm pima epeyekuy wepit puje puca ekuyap puxim ibu buje. 36 Imēnpuye soat em ma aḡ cuy epesop wepicap kay. Soat em cuy epeyekawēn Deus eju — io'e. — “Bay, ocemutaxin cuy eḡuy ipiat'ajoap puxim,” i juy epe'e Deus pe. “Bay, ocebuywatwan cuy eḡuy soat waḡo kay ocajēm puje ocesūsūnap puxim,” i juy epe'e cebe — Jesus o'e.

37-38 Soat kabia Jesus adeayū mutaybitbin'uk osunuy Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboḡat'a be. Kabia'isum adeayū je'aweroro'uk ip osodop iḡo'a be Jesus ekawēn com. Kabioḡkabiog'i bima o'jepitpit Jesus Oliveira dip'a bicūḡpe xexen.

22

1 Peta ajēm pima paīyū kukukayū Jesus aoka ojuy ip, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak. Peta butet Páscoa i osunuy. 2 Ixe epeta bima Judeuyū pāo'a o'o'uk osodop—yamuyuhuhaptōmtēm'ūmat'a. Soat kabia Jesus aoka ojuy oekuku ip paīyū kukukayū, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak.

— Apēn ḡu xe'e aceyaoka? — io'e ip jewewebe. Adeayū eta'ūm pima ip yaoka ojuy oekuku, adeayū buxim iparara ip puye.

3-4 Gebuje Judas o'ju paīyu kukukayū kay oibu'un Jesus kay buye. Kūyjobit o'e Satanás a'ō kay. Ixe Judas xepxep putet osunuy. Iscariote i wara'at ibutet osunuy. 12 beayū'in osunuy ixe. Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayū kukukayū kay dak o'ju. Jekawēn ām ceweju ip o'ju. Oajēm cekay ip. Jay.

— Ōn ma Jesus oġm eywebe yaoka am — io'e. — Apĕn xe'e oġm eywebe? — io'e Judas.

⁵ Icokcok cĭcā ip o'e paĭyū kukukayū, Deus eju kawĕnwĕnap'a wiwi'ukayū kukukayū dak.

— Ocewebe Jesus ūm puje, dinheiro oce'gūm ewebe iūmapteim — io'e ip Judas pe.

⁶ — Ha'a, dinheiro juy eġm owebe — io'e cebe ip.

Imĕneju soat kabia paĭyū be Jesus ūm ojuy oeku Judas. Adeayū eta'ūm pi iūm ojuy oeku.

⁷⁻⁸ Peta ajĕm puje, Jesus Pedro o'ġuju ikaboġatka be, João dak. Ixe epeta bima Judeuyū pāo'a o'o'uk osodop ip yamuyuhuhaptōmtĕm'ūmat'a. Ovelha aokaka'uk ip osodop Pāscoa epeta bima. Imĕnpuye Jesus Pedroyū o'ġuju soat muxipan am.

— Ikaboġatka be juy epeju — io'e. — Ovelha juy epejat. Epeyaoka juy. Epejoyoy juy wuywebe i'o am Pāscoa kabia be — io'e cebe ip—Pedro be, João be dak.

⁹ — Pu'a be xe'e oceyoyoy wuyxat? — io'e ip.

¹⁰ — Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop! — io'e. — Ikaboġatka be eyōm puje, aġokatkat eydopabijuk—idibi mūn'a kukat. Ixe nomuju juy epeju — io'e. — Ixe be uk'a be iōm puje, eyju dak epeōm iġo'a be — io'e. ¹¹ — Uk'a iwat pe juy epeyekawĕn. “Ocemutaybitbin'ukat o'jewā'ōmudot ewebe,” i juy epe'e cebe. “Pu'abi be ebikuy omujum jekōn ām oweju etaybitbinayū eju Pāscoa kabia bima,” i juk o'e ocemutaybitbin'ukat,” i juy epe'e uk'a iwat pe — io'e Jesus. ¹² — Uk'a iwat yabimubapuk eywebe umat'abi, yaboġat'abi, soat opop iat'abi — io'e. — Ibo'abi be juy ovelha epejoyoy wuyxan — io'e cebe ip.

¹³ O'ju ip ikaboġatka be. Apĕn cuk adi Jesus o'e cebe ip iap taġ o'tobuxik ip soat taġ. Ovelha o'joyoy ip iġo'abi be.

¹⁴ Jekōn pima Jesus o'jekawĕn jemumujuyū eju—12 beayū eju. Kaxikxik'i osodop ip mesa be.

¹⁵ — Pāscoa xat o pin cĭcā ōn eyweju ijop epeta bima — io'e. — Gaxĭn ma juy ōn ipiat'ajom — io'e. ¹⁶ — Deus soat kukukan'ūm pima Pāscoa xat ojo'o ġu. Imĕnpit Deus soat kukukan pima, ojo'o waram — io'e.

¹⁷ Gebuje Jesus uva'abidi o'timuōm tikōnkōġap pe.

— Bay, ĕn xipat cĭcā — io'e Deus pe.

Tikōnkōġap o'ġūm jewēju etaybitbinayū be.

— Juku — io'e. — Epetikōn. Epetimu'ĕ'ĕ eyewewebe — io'e. ¹⁸ — Ijodi ġu waram uva'abidi otikōn. Deus soat kukukan pima bit, waram otikōn — io'e Jesus.

¹⁹ Gebuje pāo'a o'yabu.

— Bay, ĕn xipat — io'e Deus pe.

O'yadakat. O'yaūm cebe ip.

— Iju'a ojebit — io'e. — Eywebeam oje'ū. Ya'o buje we'ūap kay juy ġebum epesop — io'e cebe ip.

²⁰ Jekōn epere buje, uva'abidi o'tiūm cebe ip.

— Ijudi kōn puje, odoymukererenap kay juy ġebum epesop — io'e. — Gasū Deus ikĕrĕat ju'uk eywebewi odoymukereren puye, oje'ū buye. Ikĕrĕat ju'uk eywebewi apĕn kuyje ixe o'e iap taġ — io'e Jesus. ²¹ — Mesa be xik'i owejuat ma oūm okay itakomaayū be — io'e. ²² — Soat waġo

ōn. Oje'ū apēn cuk adi webay ibikuy osunuy iap taḡ. Imēnpit Deus ipiat supi'ajoat oūmat pe — io'e.

²³ — Abu xe'e wuy'in kuka Jesus o'ḡūm cekay itakomaayū be? — io'e ip jewewebe Jesus eju jekōnkōnayū.

²⁴ Gebuje Jesus eju etaybitbinayū o'jewa'ōbubu jeweweju.

— Abu wuy'in soat podi ma ya'ōbuyxian je'e? — io'e ip jewewebe.

O'jewa'ōxikxik ip. ²⁵ Jesus o'jekawēn cebe ip.

— “Kūyjobin cuy epesop wa'ō kay,” i'e'em ijodiat kukukayū jebekitkit pe. “Kariwa yoboḡat ōn,” i'e'em ip — io'e. — Ijodiat bure ip adeayū xe.

²⁶ Eyju bit imēn ḡu juy epesop. Kariwa yoboḡat pin pima, ya'ōbuyxi'ūmat puxim cuy epeku — io'e Jesus cebe ip. — Warara'acat kukukat pin pima juy ibuywatwan ip epesop — io'e cebe ip. ²⁷ — Abu kariwa yoboḡat? — io'e. — Jekōn ām mesa be xik'iat tu? Ixat tojtjot'ukat ḡu xe'e? Jekōn ām mesa be xik'iat ma kariwa yoboḡat. Imēnpit eyxe bima wuyxat tojtjot'ukat puxim cuk adi ojekuku. Warara'acat puywatwan cuk adi ojekuku — io'e Jesus. ²⁸ Eybu'un ḡu juk adi epesop okay, warara'acat a'ḡu ipiat o'supi'ajoat owebe — io'e. ²⁹ — Kuy bima webay o'e owebe “Soat kukukan ecesūy,” i. Imēnpuxim “Eyju dak soat kukukayūm epesop oweju,” i ōn e'em eywebe. ³⁰ Ōn soat kukukan pima, wemesa be epeyekōn oweju — io'e. — “Eyju ikērēat kuḡ Deus xe,” i epe'e kūyjobit'ūmayū be. “Eyju ikērēat kuḡ ḡu Deus xe,” i dak cuy epe'e kūyjobicayū be. Imēn epe'e Israel naxeḡebitbit pe—12 be tiwatwat pe — io'e Jesus jewēju etaybitbinayū be.

³¹ — Simão — io'e Jesus Simão Pedro be. — Eya'ōpicūḡ cuy — io'e. — Satanás kuy o'e owebe “Simão buyxijo pin ōn, itabut paxi je'e wa'ō kay iam,” i — io'e Jesus Simão be. — Satanás itabucayū xewi emujēm pim apēn wuyju tarekrekata mujēmjēm taixee bewi iap puxim — io'e. — “Ha'a. Esubuyxijo,” i juk oce Satanás pe — io'e Jesus. — “Soat cuy esubuyxijo oweju etaybitbinayū,” i juk oce cebe — io'e Jesus. ³² — Imēnpit kuy ocekawēn Deus eju ewebeam. “Simão juy esubuywan itabucap epereap puxim,” i oce Deus pe — Jesus o'e. — Waram okay etaban pima, eykitpitpiyū juy esubuywan itabut cīcā am ip okay — io'e Jesus.

³³ — Kariwa, juiwat ḡu ōn — io'e Simão Jesus pe. — Obu'un ḡu ekay — io'e. — Daomūnmūnap'a be dak cuy oju eburem. We'ūap kay ma juy oju eburem — io'e Pedro.

³⁴ — Pedro — io'e. — Sapokay ede'ūm awap, ebapūḡ em “Ixe bure ḡu ōn,” i ece'e — io'e Jesus pit.

³⁵ Gebuje o'jekawēn wara'acayū eju—jeweju etaybitbinayū eju.

— Patorōn kuḡ'ūm cuk adi ōn eymuju, sako kuḡ'ūm tak, bolsa kuḡ'ūm tak, eyiuk kuḡ'ūm tak — io'e. — Irerem tu juk adi epekuku? — io'e.

— Ka'ūma. Xipan cuk adi ocekuku — io'e ip.

³⁶ — Gasū bit — io'e cebe ip — patorōn kuḡ pima juy epetujowat eyekuap taḡ — io'e. — Sako kuḡ pima juy epetujowat. Payao kuḡ'ūm pima juy eyeekabek epeteida ibu am — io'e. ³⁷ — Imēn e'em Deus ekawēntup—omuwēḡaptup:

“Ikērēat muḡēḡē'ukat ēn,” i napa ma ijodiat e'em Deus emunaē be, i. Ibdup ekawēn taḡ je'e ip owebe ḡasū — io'e Jesus.

³⁸ — Kariwa, ak'i ece — io'e ip. — Xepxep oceju payao kuḡ — io'e ip.

— O'e ma burut — io'e.

³⁹ Ibocewi o'jēm ip jekōnkōnap'a bewi umat'abi bewi.

Jesus o'ju co'a kay—Oliveira dip'a kay—cucu'uk osunuyiap'a kay. Ceweju etaybitbinayū dak o'ju tomuju. ⁴⁰ O'jekawēn ceweju ip yajēm puje.

— Epeyekawēn cuy Deus eju eywebe ikērēat kukap puxim — io'e.

⁴¹ Jesus o'jewerūg jewēju etaybitbinayū xewi. Bosusu o'ju. Jagēpūg ma o'e.

Gebuje Jesus o'jekawēn Deus eju. Jēg'aecōgōg o'jekawēn.

⁴² — Bay, ebu'u bima bit ipiat esupi'ajoat gu owebe — io'e Deus pe. — Imēnpit obikuyap tag gu juy ece—ebikuyap tag acā — io'e.

⁴³ Ibocewi Deus ekawēn tojtot'ukat o'kop kabi kadiwi Jesus aōmucan am.

⁴⁴ Big ma ja'ōbuyxim o'jekawēn Deus eju. Jeguycūgat pibun ma oe'ū pin. Topa'adiayey o'e toy buxim, iguycūg cīcā buye. O'jedopadoyebot ipi ju.

⁴⁵ Deus eju jekawēn epere buje o'āy. Kirik'āy. Jewēju etaybitbinayū kay oajēm. Jay. Ixexet ma ip o'tobuxik. Ixexet ip jeguycūgāp kuḡ ip yoboḡ cīcā buye.

⁴⁶ — Apēnpuyeyxexet? — io'e. — Epeyewurūg cuy! — io'e cebe ip. — Epeyekawēn cuy Deus eju eywebe ikērēat kukap puxim — io'e.

⁴⁷ Warara'acayū dak oajēm Judas eju. Ixe Judas warara'acayū wap oajēm jaku Jesus iam imutaybin am ip. Ixe 12 beayū'in osunuy.

Oajēm Jesus kay Judas. Oajēm Jesus aḡobu kōn ām tobede am.

⁴⁸ — Judas — io'e Jesus. — Soat waḡo ōn — io'e. — Waḡobu kōn tu ēn oūm ām okay itakomaayū be? — io'e.

⁴⁹ Gebuje Jesus eju etaybitbinayū itaybit o'e Jesus pum ip iam.

— Kariwa, oceyaoka du ip pajam? — io'e ip Jesus pe.

⁵⁰ Pūḡ ixeyū'in tak paīyū kukukat puywatwat'ukat o'suḡuybu'uk pajam. Tep. Iba'at kadiat ḡuybu o'suḡuybu'uk.

⁵¹ — Imēn gu bit epesop! — io'e Jesus jewēju etaybitbinayū be.

Cay. O'suḡuybumucay. O'suḡuybumuwedap. Guybudip o'e.

⁵² Gebuje Jesus o'jekawēn Judas ejuayū eju—paīyū kukukayū eju, Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayū kukukayū eju dak, Judeuyū kukukayū eju dak.

— Epajēm odaomūn ām ibukurukat taomūnap puxim — io'e. — Eyba'ip kukuḡ epajēm — io'e Jesus. ⁵³ — Soat kabia Deus eju kawēnwēnap'a be juk adi oḡuy. Epesot gu juk adi odaomūn ām iḡo'a be bima — io'e. — Gasū bit okuk put eywebe eybikuyap tag. Eybikuyap tag eyeku but ḡasū. Kabiokboḡ tag jekuku'ukayū kukat ijodiat kukat ḡasū. Satanás ijodiat kukat ḡasū. Eyju dak kūyjobit ixe a'ō kay — io'e Jesus.

⁵⁴ Judas ejuayū Jesus o'jat. O'tujowat ip paīyū kukukat duk'a kay. Pedro dak o'ju Jesus nomuju. Wūy ma oeku Jesus nomuju. Oajēm ip.

⁵⁵ Gebuje daxa o'ḡusop ip paīyū kukat tuk'a xe, uk'a ekorara be. Oabikbik ip daxa etako be. Pedro xik'i o'e ixeyū parakpe.

⁵⁶ Gebuje ayacat Pedro o'jojojo—yaypan'isuat—paīyū kukukat puywatwat'ukat. O'jojojo Pedro daxa ekabia daḡ puye. O'jeak cekay.

— Ixe dak Jesus eju oeku — io'e ixe ayacat.

⁵⁷ — Ka'ūma — Pedro bit o'e napa ma. — Tū'ū, ixe bure gu ōn — io'e napa ma jebuap puxim.

⁵⁸ Wara'acat Pedro o'jojojo ibun'ūm pima aḡokatkat.

— Ēn tak ejeku Jesus eju — io'e cebe.

— Ka'ūma — Pedro o'e. — Jekukum ġu òn ceweju. Ojeku ġu òn pit ceweju — io'e napa ma.

⁵⁹ Pūġ hora kap puje, wara'acat o'jekawēn.

— Icēmān ēn ma Jesus eju ejeku — io'e. — Galiléia eipi bewiat ēn — io'e Pedro be.

⁶⁰ — Tapu — Pedro bit o'e. — Wetaybit ġu apēn ēn e'em iam — io'e napa ma. — Ixe bure ġu òn pit — io'e napa ma.

Sapokay o'jede iboam i'e buje. Kariwa Jesus o'jekorepēn.

⁶¹ Gebuje o'jeak Pedro kay. Pedro dak o'jeġebu Jesus a'ò kay—kuy bimaap a'ò kay.

— Ebpūġ em napa ma ece'e “Jesus bure ġu òn,” i — i juk o'e Jesus Pedro be.

⁶² Kacūġ kay Pedro o'ju. Jesus bure ġu òn iap kay o'jeġebu. Imēnpuye o'tōn cīcā.

⁶³ Iwiwi'ukayū Jesus o'jowayway—o'jat'iaiyū. Jesus o'ġupokupok ip.

⁶⁴ Jesus eta o'sutamuekabek ip paġōm.

— Abu emupok exe? — io'e ip cebe iwaywayway am.

⁶⁵ Jesus o'jomuymuy jījā ip. Warēmtaġ ma ip Jesus o'jukuk.

⁶⁶ Gebuje Judeuyū kukukayū o'je'awero ip, paīyū kukukayū dak, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak. Judeuyū awēwē'ukayū yoboġayū ip osodop. Kabia'isum ip o'je'awero. Jesus o'tujowat ip ixeyū kay. Waram ġuto Jesus o'jowaywayway ip.

⁶⁷ — Ēn tu Deus emunaē? — io'e ip. “Cemunaē bima bit cuy ece ocewebe,” io'e ip Jesus pe.

— Ōn eymukūyjo bima, okay eyetabut ġu kuka epe'e — io'e Jesus pit.

⁶⁸ — Omukūyjom cuy epe'e i òn e'em eywebe bima, kuka omukūyjom ġu epe'e. ⁶⁹ Imēnpit soat waġo òn. Gaxīn ma oabik Deus ba'at kadi—soat podi ma ya'òbacaat ba'at kadi. Ixe jo'i wa'òbaca oġuy — io'e Jesus. — Jewejojoi ma ocesop oca'òbacaap kuġ — io'e.

⁷⁰ — Deus ipot tu ēn? — io'e ip Jesus pe.

— Eyju ma iboam e'em — io'e.

⁷¹ — Apēġām kuka warara'acat atakoy Jesus muy am? Kuy o'e! Kuy ixe ekawēn oceya'ījojo — io'e Judeuyū kukukayū. Deus muymuy xeku — io'e ip napa ma.

Oibu'un ip awerom.

23

¹ Gebuje Jesus o'tujowat ip Pilatos kay—iecuġap kay. Jesus o'jomuymuy ip Pilatos pe.

² — Ite aġokatkat warēmtaġ ma ocemutaybitbin — io'e ip Pilatos pe napa ma. — “Kūyjobin ġu juy epesop wuyeipi kukat a'ò kay,” i'e'em Jesus ocewebe — io'e ip napa ma. — “Eyedinheiro juy epeġūm ġu César be—wuyeipi kukat pe,” i'e'em ocewebe — Judeuyū napa ma o'e Pilatos pe. — “Adeayū kukukat òn,” i'e'em teku — io'e ip napa ma Judeuyū. — “Deus emunaē òn,” i'e'em teku — io'e ip.

³ — Judeuyū kukukat tu ēn? — Pilatos o'e Jesus pe.

— Ēn ma iboam e'em — io'e Jesus.

⁴ — Ite aġokatkat ikērēat kuġ ġu oxe bit — io'e Pilatos soat pe paīyū kukukat pe, je'awero'ibiyū be dak.

⁵ — Warēmtaġ ma teku ebekitkit mutaybitbin — io'e ip napa ma Pilatos pe. — Koap warēmtaġ ma Galiléia eipi watwat mutaybitbin oekuku.

Soat tağ imutaybitbin oekuku—Judéia eipi dağ. Gasū ijoce oajēm. Teku ebekitkit mubu'u'un César a'ō kayap puxim — io'e ip napa ma.

⁶ — Teku Galiléia eipi bewiat tu? — io'e Pilatos cebe ip.

— Hm hm — io'e ip.

⁷ Imēnpuye Pilatos Jesus o'ğuju Herodes kay, Herodes Galiléia eipi kukukak puye, Jesus tak Galiléia eipi bewiat puye dak. Ixe Herodes Jerusalém ka be osunuy ixeyū kabia be.

⁸ Oajēm ip Herodes kay. Herodes Jesus o'jojojo. Icockok cīcā o'e ijojom pima. Kuy bima Herodes ijo pin osunuy Jesus awēğ o'yawēğtobuxik puye.

— Wuywebe i'e ba'oreat paxi ġubapuk wetabutpe? — io'e jewebe ma.

⁹ O'jekawēn Jesus eju.

— Abu-a'ōbi ēn jekukum? — io'e cebe. — Ojojojo ġu buk iat mubapuğ tu eb'u wetabutpe? — io'e cebe.

Mūğ ma osunuy Jesus pit. ¹⁰ Païyū kukukayū dak Jesus o'jomuymuy jġā, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak.

¹¹ Herodes tak Jesus o'jowayway jġā. Warēmtağ ma Jesus o'jukuk, cesorarayū dak. Cesay idipat o'ğūm ip Jesus pe iwaywayway am.

Gebujep waram Jesus o'ğuju Pilatos kay. ¹² Ixe kabia dak Herodes Pilatos burem o'e. Kuy bima itakoma jġā osodop ip jewewekay.

¹³ Gebuje Pilatos païyū kukukayū o'tomuwā, Judeuyū kukukayū dak, warara'acat tak Judeuyū. ¹⁴ O'jekawēn cebe ip.

— Ite ağokatkat epetojot okay — io'e. — “Ite ağokatkat warēmtağ ma ocemutaybitbin,” i juk epe'e owebe — io'e. — Kuy ocekawēn ceweju eyetabun — io'e. — Oxe bit ikērēat o'ğujurūğ ġu—pūğ em tak ka'ūma — io'e. — Te'e ma eyju e'em “Ikērēat kuğ teku,” i — io'e. ¹⁵ — Herodes tak o'jekawēn ceweju — io'e. — Herodes xe dak ikērēat kuğ ġu — io'e. — Imēnpuye waram Jesus o'tujupicat ip ocekey. Cedağ ġu ocewebe bit yaoka am. ¹⁶ Imēnpuye imupok puje oğuwekap jekpiwan ma iju am — io'e Pilatos.

¹⁷⁻¹⁸ — Ap! — io'e adeayū ya'ōberen Pilatos pe — Ite ağokatkat eğujēm ġu — io'e ip. — Eyaoka ma! — io'e ip. — Barrabás pit eğujēm daomūnmūnap'a bewi. Ite ağokatkat pit eğujēm ġu — io'e ip ya'ōberen.

Iğo epeta bima Pilatos pūğ ma daomūnmūnap'a beat mujēmjēm'uk osunuy. Ixe Barrabás daomūnmūnap'a be osunuy. ¹⁹ Kuy bima ixe Barrabás iecuğap ebekitkit eju o'jenopağōğōm. Jenopağōğōm pima wara'acat o'yaoka. Imēnpuye daomūnmūnap'a be osunuy.

²⁰ Gebuje Pilatos ma Jesus muwekap ojuy o'e.

— Jesus ma oğuwekap — io'e adeayū be.

²¹ Adeayū bit Jesus pamupayaat ojuy korosa be ce'ū ām.

— Jesus cuy epeyaokaat! — io'e ip Pilatos pe. — Jesus juy esubamupayaat korosa be ce'ū ām — io'e ip ya'ōberen.

²² — Apēnpuye dak osubamupayaat? — io'e Pilatos. — “Ikērēat o'ğujurūğ ġu,” i ōn e'em — io'e. — Cedağ ġu wuywebe yaoka am — io'e. — Oğupokupokat acā. Imupokupok puje, juy oğuwekap — io'e.

²³ — Ap! — io'e ip. — Jesus esubamupayaat korosa be — ixeyū bit o'e. Imēn o'e ip ade em ma. Ya'ōberen o'jewāwā ip. Imēnpuye:

²⁴ — Iteyū bikuyap tağ oce, biğ ma cewāwāwāap puxim ip — io'e Pilatos jewebe ma. — Ixeyū etabun imuwekap pa'ore owebe — io'e jewebe ma.

— Ha'a — io'e adeayũ be—aweromayũ be. — Eybikuyap tağ cuy oce — io'e Pilatos cebe ip.

²⁵ Imēnpuye Pilatos Barrabás o'gujēmat daomũnmũnap'a bewi—iecuğap ebekitkit eju o'jenopağōğōm'iat o'gujēmat—wara'acat o'yaoka'iat o'gujēmat—adeayũ o'joojuy imujēm ām'iat o'gujēmat. Jesus pit o'ğũm adeayũ be.

— Eybikuyap tağ cuy epe'e cebe — io'e Pilatos. Jesus o'jat ip.

²⁶ Gebuje sorarayũ Simão o'jat. Cirene ka bewiat o'jat ip—koğũnpi bewi ajēm'ibit. O'jat ip Jesus korosa dujowan co'a kay bima. Korosa o'jomuy ip Simão a'ōpi'a jeje. O'tujowacat Jesus nomuju. ²⁷ Adeayũ dak o'ju Jesus nomuju.

Aoyũ dak o'tōn cĩcã Jesus kay. Iğucũğ cĩcã ip o'e Jesus kay.

²⁸ Imēnpit Jesus o'jekorepēn cekay ip.

— Tũ'ũ'üyũ — io'e cebe ip—Jerusalém ka watwat pe—aoyũ be. — Eyewewekay acã juy epetōtōn—okay bit ka'ũma — io'e. — Ey'iyũ kay dak cuy epetōtōn — io'e. ²⁹ — Ipiat epesupi'ajojo. Ipiat'ajojom pima soat je'e “Icokcok e'em i'it kapkap'ũmayũ, i'it'it'ibit'ũmayũ dak, i'it muytin'ũm'ibiyũ dak,” i — io'e Jesus. ³⁰ — Adeayũ ce'ũ pin je'e ixekabia be ipiat'ajojom puye. “Ocejeje juy a'a'at ocemuy'ũ ām,” i je'e ip co'a be. “Ocemunēm cuy,” i je'e ip co'a'ũn'a be — io'e. ³¹ — “Imēn yopkicat'ip kukuğ pima, apēn xe'e kuka yopkarawat'ip o'jukuk ip?” i'e'em eyju — io'e Jesus waayũ be. Imēn Jesus o'e cebe ip warēmtağ ip jekuğ puye.

³² Xepxepayũ dak o'tujowat ip Jesus eju yaoka am—iecuğap a'ō kay'ũmayũ.

³³ Co'a be yajēm puje Jesus pa o'subamupaya ip korosa jeje. Ce'uat'a ririt'a i omuy co'a butet. Iecuğap a'ō kay kũyjobit'ũmayũ dak o'subamupaya ip wara'at pe korosa be—xepxepayũ. Pũğ korosa o'jomuy ip ipikũykũy be Jesus ba'at kadi. Wara'at o'jomuy ip iba'ũğat kadi. Jesus tak o'jekawēn Deus eju.

³⁴ — Bay — io'e. — Gebum ğu juy apēn ip warēmtağ okuk iap kay, itaybit ğu ip ajo pēnpēn oceju iam puye — io'e Jesus.

Gebuje dado o'joxikxik ip Jesus pa o'subamupaya'iyũ. Jesus esay mu'ē'ē ām jewewebe o'joxikxik ip ipi ju. Dado karatũğ'a buxim o'yanuy. Ibararuk o'yanuy. ³⁵ Adeayũ dak osodop Jesus cocom. Judeuyũ kukukayũ bit warēmtağ o'e ip Jesus pe iwaywayway am.

— Teku warara'acat o'taxijo — io'e Judeuyũ kukukayũ. — Teku Deus emunaē bima, juy jewedaxijo — io'e ip iwaywayway am. — Deus pe wuydaxijo am o'taē'ibit pima juy jewedaxijo — io'e ip.

³⁶ Sorarayũ dak Jesus o'jowaywayway. Uva'abidi ũm ojuy ip o'e cebe tikōn ām—tideiboğ'ũmati.

³⁷ — Ĕn Judeuyũ kukukat pima juy ecewedaxijo — io'e sorarayũ.

³⁸ Taperadup toro'i oeku korosa eju Jesus abi ase—tupararukatup—Judeuyũ kukukat teku iap mubapukatup.

³⁹ Gebuje wara'at korosa ejuat Jesus o'jomuymuy—iecuğap a'ō kay kũyjobit'ũmat.

— Ĕn Deus emunaē bima, ocedaxijom cuy ece — io'e ya'ōberen Jesus pe. — Ecededaxijo dak cuy — io'e.

⁴⁰ Wara'at ejuat pit jebure o'ğukorēm korosa ejuat.

— Eparara ġu du Deus puxim? — io'e jebure be. — Wuyeweweju ma wuyju je'um korosa eju. ⁴¹ Cedaġ wuywebe je'ū am ikērēat cuk adi aġujurūġrūġiap teim — io'e. — Ite bit o'ġujurūġrūġ ġu ikērēat — io'e.

⁴² — Jesus — io'e ixē wara'at. — Gebum cuy okay eġuy ēn soat kukukan pima — io'e Jesus pe.

⁴³ — Icēmān ōn e'em ewebe, ġasū ma ēn oweju ecesūy onuyapka be—idip cīcāatka be — io'e Jesus ixē wara'at pe.

⁴⁴⁻⁴⁵ Paġo oicuk jekpiwan ma—Deus eju kawēnwēnap'a beat epaġo—xīntabi nomudip epaġo. Oicuk ipidase ixē paġo bit.

Kaxi wuyase bima kabiok o'e soat taġ i'pi daġ. Kaxiepiat o'jepirēm. O'jekabia ġu. Ibun ma kabiok oeku—ebapūġ ehora.

⁴⁶ Gebuje Jesus o'jekawēn Deus pe.

— Bay — io'e. — Aġ cuy eġuy okay. Je'um cuy ōn ebikuyap taġ — io'e ya'ōberen.

Oe'ū. ⁴⁷ 100 be sorarayū kukat o'jeak cekay. Apēn oe'ū iap o'jojojo.

— A'ōbuyxi soat podi ma — io'e Deus pe. — Icēmān ite aġokatkat ikērēat kuġ ġu osunuy — io'e.

⁴⁸ Korosa be ce'ūap com o'je'awero'iaiyū dak o'jepit ip jeduk'a be. O'jepit ip jewekūmpi okakam jeġuycūġap pibun. ⁴⁹ Jesus bureyū dak wūywūy ma korosa wi ip osodop, aoyū dak—Galilēia eipi bewi Jesus eju yajēm'ibiyū. Kacūġcūġ'i osodop ip Jesus e'ūap cocom.

⁵⁰ Gebuje José o'ju Pilatos kay—Arimatēia ka bewiat—Judēia eipi bewiat. Ixē Judeuyū awēwē'ukat yoboġat osunuy. Xipat cīcā osunuy. Cūġ cīcā osunuy. Soat xe ya'ōbuyxi osunuy. ⁵¹ Warara'acayū juk adi Jesus aoka ojuy osodop ip Judeuyū awēwē'ukayū yoboġayū. José bit ka'ūma. Deus soat kukukan iap wiwim osunuy José bit. ⁵² Oajēm Pilatos kay ixē José.

Gebuje korosa ejuwi Jesus'um jebit mukop ojuy o'e.

— Jesus'um jebit cuy oju'ukat — io'e Pilatos pe.

— Eju'uk cuy — io'e Pilatos.

⁵³ O'ju i'uġ. Oajēm. Jesus'um jebit o'ju'uk korosa ejuwi José. Jesus'um jebit o'jomūnmūn paġōm—idip cīcāan, irucan. Imūnmūn epere buje, o'tujowat witabikūy kay. Jesus'um jebit o'jomōġ witabikūy be ikūykot'isuatkūy be.

⁵⁴ Sexta-feira osunuy. Katpuje jġā o'e. Gaxīn ma jebodoydoyap kabia Judeuyū be.

⁵⁵ Aoyū o'ju José eju—Galilēia eipi bewiaiyū. Witabikūy o'sukūyjojo ip. Apēn Jesus'um jebit o'jomōġ'iap o'jojojo ip.

⁵⁶ Ibocewi o'jepit ip jeduk'a be. Tōmte'oatōm o'tōmuwekoy ip Jesus'um jebit mude'onap ojuy. Kuyaje acā ijebit mude'on ojuy ip osodop, kuy jebodoydoyap kabia buye. Kapikpi kuka o'e kuyaje.

24

¹ Judeuyū ebodoydoyap kabia bima aoyū o'jebodoy jawēwēap ekawēn taġ. Kabia'isum pit waram o'ju ip witabikūy kay. Domingo bima ip o'ju. Tōmte'oatōm tujowan o'ju ip Jesus'um mude'on ojuy. Jay. Oajēm ip.

² Yajēm puje wita'a o'yadobuxik ip yawede—ikūynomudip'a. ³ Oōm ip witabikūy be. Jesus'um jebit o'tobuxik ġu ip. ⁴ Yaġuybabi'um cīcā ip o'e tobuxik'um puye.

— Apēn xe'e ixē o'e? — io'e ip jewewebe.

Xepxep aḡokatkayū dak o'jebapuk aoyū wap—kabi bewiayū. Cesay kuḡ osodop ip isopsupat kuḡ. ⁵ Jeparara pibun ma ip o'jēḡ'aecōḡcōḡ cewap ip. Aḡokatkayū dak o'jekawēn aoyū be.

— Tū'ū'ūyū — io'e ip. — Apēnpuye eyju itaicat kudadam ce'ūat topapkūy be? — io'e ip. ⁶ — Ixe ijoce ḡu. Deus ixe o'ḡutait waram. O'ḡuyu kabi kay — io'e ip. — Gebum cuy epesop ixe a'ō kay—Galiléia eipi be bima iap a'ō kay. ⁷ “Soat waḡo ōn,” i mo o'e eywebe. “Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū be oūm ip,” i mo o'e eywebe — io'e ip. — “Obamupaya ip korosa be. Oje'ū. Imēnpit xepxep xet kap puje waram ocejetait,” i mo o'e eywebe — io'e aoyū be ixeyū aḡokatkayū.

⁸ Gebuje Jesus a'ō kay o'jeḡebu ip. O'jēm ip witabikūy bewi. ⁹ Aripit. O'jepit onze beayū mukūyjo am apēn cuk ip o'jojojo iam. Jay. Oajēm ip. Soat o'ḡuwēn ip onze beayū be—Jesus eju oekuku'iaiyū be, warara'acayū be dak. ¹⁰ Maria Madalena soat o'ḡuwēn Jesus emumujuyū be, Joana dak, Tiago xi dak, warara'acayū dak. Tiago xi butet Maria i osunuy. Soat o'ḡuwen ip Jesus emumujuyū be. ¹¹ Warēntaḡ ma tūybe aoyū kawēnwēn iān o'e ip. Itabut ḡu ip o'e cekawēn kay.

¹² Pedro bit dao ma o'ju witabikūy kay. Oajēm. O'jeerot. Itaburuh. O'jetaburut witabikūy kay. Paḡo acā o'jojojo—idip cīcāat—irucat. Wara'at pit o'jojojo ḡu.

— Ka'ūmḡu Jesus! — io'e.

Ibocewi o'jepit jeduk'a be. Yaḡuybabi'ūm cīcā o'e.

— Apen xe'e o'e ip Jesus'ūm jebit pe? — io'e jewebe ma. — Poma xe'e ijebit o'tujowat ip? — io'e.

¹³ Ixe kabia be xepxep Jesus eju oekuku'iaiyū o'ju Emaús ka kay. Emaús ka 10 kilometros osunuy Jerusalém ka wi. ¹⁴ E daḡ ip kawēnwēn oeku. Apēn Jesus'ūm o'tobuxik ḡu ip witabikūy be iam kawēnwēn ip oeku. ¹⁵ Kawēnwēn pima Jesus oajēm ixeyū kay—xepxepayū kay. Ceweju ip o'ju e daḡ. ¹⁶ Jesus o'jojojo ip. O'jetabiebarēm ip Jesus teku iam. Tūybe Jesus ce'ū mabuk opop iān o'e ip.

¹⁷ — Apēn eyju kawēnwēn e daḡ? — io'e Jesus cebe ip.

Topaḡuycūḡcūḡ o'jecūcū ip. ¹⁸ Ixeyū'in o'jede Jesus pe. Cleopas i ibutet osunuy.

— Soat Jerusalém ka watwat itaybit apēn o'jebapuk ibo ka be ḡasū iam. Ēn acā etaybit ḡu! — io'e.

¹⁹ — Apēn xe'e o'jebapuk? — io'e Jesus cebe ip.

— Apēn Jesus pe o'e ip iap awēḡ eyawēḡtobuxik ḡu du—Nazaré ka bewiat pe iap awēḡ? — io'e. — Ixe Jesus Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat osunuy. Soat xe ya'ōbuyxi osunuy. Ocejajojo ḡu iap mubapukpuḡ oekuku Deus a'ōbi. Ixe juk cedaḡ ocemutaybitbitbin — io'e. ²⁰ — Paīyū kukukayū wuyka kukukayū dak Jesus o'ḡūm Judeu'ūmayū be yaoka am. Jesus pa o'subamupaya ip korosa be — io'e. ²¹ — Ocejū bit tūybe ixe Judeuyū taxiyo iān cuk adi oce'e — io'e. — Inaka ebapūḡ kabia kuy o'kap ce'ūap kabia. ²² Imēnpit oce'in ip ocaḡuymubabi'ūm aoyū — io'e. — Witabikūy be o'ju ip kabia'isum. Ikudadam ip oeku — io'e. ²³ — Jesus'ūm jebit o'tobuxik ḡu ip ikūy be — io'e. — Ocejay o'jepit ip — io'e. — “Deus ekawēn tojtjot'ukayū ocejajojo,” i mo o'e ip ocewebe — io'e Jesus pe. — “Kabi bewiat ocejajojo,” i mo o'e ip ocewebe — io'e. — “Jesus waram o'jetait,” i mo o'e ip ocewebe — io'e Jesus pe. ²⁴ — Wara'at ocebureyū

o'ju witabikūy kay — io'e. — Apēn aoyū o'e iap tağ o'tobuxik ip — io'e. — Jesus pit o'jojojo ġu ip — io'e Jesus pe.

²⁵ — Eyetaybin wa'ūm cīcā Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm ekawēn — io'e Jesus cebe ip. — Eyetabun wa'ūm cīcā! ²⁶ Cedağ osunuy Deus xe Cristo imēn ipiat'ajo am, je'ū ām tak—wuydaxijo am Deus emunaē. Cedağ osunuy waram kabi kay jeu am soat kukukan—Deus co'i ya'ōbacaan—Deus co'i idipan — io'e Jesus cebe ip.

²⁷ Jemuwēnuwēñgaptup ekawēn o'ğukūyjojo ip soatup ekawēn—Deus ekawēntup ekawēn—Moisés emudupmubararaktup ekawēn, soat Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū emudupmubararaktup ekawēn tak. Iboaptup ekawēn o'ğukūyjojo ip.

²⁸ Imēn oajēm ip jejuapka kay—Emaús ka kay.

— Bosusu ma buk oju — Jesus o'e cebe ip.

²⁹ — Ocexe juy eğuy — ixeyū bit o'e. — Katpuje jījā o'e kuy. Kabiog wuyju — io'e xepxepayū Jesus pe.

Imēnpuye Jesus o'ju ceweju ip cebe ip jenūy ā. Oōm ip tuk'a be.

³⁰ Gebuje Jesus pāo'a o'yabu jekōn pima ceweju ip.

— Bay, ēn xipat — io'e Deus pe.

O'yadakatkak. O'yaūm cebe ip. ³¹ Jetaan ip o'jeak. Teku Jesus iam itaybit ip o'e. Imēnpit Jesus o'jepa'ūm.

³² — Oca'ōxabida karabakbakān oce'e e dağ oceweju kawēnwēn pima, Deus ekawēn muwēnuwēn pima — io'e ip jewewebe.

³³ Gebuje o'jēm ip mesa bewi. Aripit. O'jepit ip Jerusalém ka kay. Jay. Oajēm ip.

Gebuje onze beayū o'tobuxik ip—jebureyū. Awerom ip o'tobuxik.

³⁴ — Wuykukukat waram o'jetait — io'e ip xepxepayū be. — Simāo itaicat o'jojojo — io'e ip.

³⁵ Gebuje xepxepayū apēn Jesus o'e cebe ip iap o'ğuwēn jebureyū be.

— Jesus o'jebapuk ocekey e dağ — io'e ip. — Pāo'a dakat puje, ocetaybit oce'e teku Jesus iam — io'e xepxepayū cebe ip.

³⁶ Dao ma Jesus o'jebapuk aweromayū kay imēn kawēnwēn pima ip.

— Kaba'ūm cuy epesop — io'e.

³⁷ O'jekuy ip. Iparara jījā ip o'e. Tūybe axik iān o'e ip.

³⁸ — Apēnpuye eykuykuykuy? — io'e Jesus. — Apēnpuye eyju e'em “Cēm tu Jesus waram o'jetait?” i? Apēnpuye eyetabut ġu okay? — Jesus o'e. ³⁹ — Ak epe'e obu kay, wui kay dak. Goku tapoa kuybut — io'e. — Obu kukuğ cuy epe'e — io'e. — Wui kukuğ tak cuy epe'e. Asubit'ūm! Axik tu òn eyxe? Axik taohe ġu. Ōn pit odaohe — io'e Jesus.

⁴⁰ Imēn e'em pima, o'jewebumubapuk cebe ip. O'jeweimubapuk.

⁴¹ Imēnpit itabut ġu ma buk o'e ip Jesus kay jecokcok pibun, yaguybabi'ūm'ūm ip puye.

— Ajo opop eyxe i'o am? — Jesus tak o'e cebe ip.

⁴² Axima yoyoy o'ğūm ip cebe i'o am. ⁴³ O'jat. Etabutpe ip o'jo'o.

⁴⁴ Gebuje o'jekawēn ceweju ip.

— Moisés apēn warēmtağ itakomaayū okuk iaptup o'tupmubararak, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm tak — io'e. — Davi dak apēn warēmtağ ip okuk iaptup o'tupmubararak Salmidup pe—jebibododonaptup pe — io'e. — Ixeyū'ūm'ūm emudupmubararakatup pe iap tağ ma ip okuk ikērēm — io'e. — Eyweju òn pima iboap oğuwēn eywebe — io'e Jesus.

⁴⁵ Ixeyũ mutaybitbin o'e apēnape Deus ekawēn iam.

⁴⁶ — Imēn e'em iḡodup:

Deus emunaē juy ipiat supi'ajo, i. Je'ũ juy, i. Xepxep xet kap puje, waram jetait ġuto, i. ⁴⁷ Ixe a'ōbi itabucayũ juy kawēn idipat ġuwēn soat ka watwat pe, i. Koap Jerusalém ka watwat pe juy ġuwēn ip, i. Guyjom wara'atka watwat pe juy ġuwēn ip, i. “Ikērēat mujurũḡrũḡap cuy epeyepere,” i juy je'e ip, i. “Ikērēat mujurũḡrũḡap epere buje, Deus ikērēat ju'uk eywebewi,” i juy je'e ip, i.

Imēn e'em iḡodup, — io'e Jesus. ⁴⁸ — Wekawēn epeya'ĩjojo. We'ũap tak epejojojo ma. Soat ka watwat pe juy iboap epeḡuwēn — io'e Jesus cebe ip. ⁴⁹ — “Jeya'ōmucan ōn,” io'e webay eywebe — io'e. — Webay a'ōbi ōn jeya'ōmucan — io'e Jesus. — Deus pe eya'ōmucanap wiwim cuy epesop ikaboḡatka be—Jerusalém ka be — io'e. — Gaxĩn ma juy jeya'ōmucan — io'e cebe ip.

⁵⁰ Jesus ixeyũ o'tujowat Betânia ka be.

Gebuje o'jekawēn Deus eju cebeam ip.

— Bay, xipan cuy teyũku ejukuk — io'e Deus pe.

⁵¹ Bosusu o'ju cexewi ip Deus eju kawēnwēn pima.

Gebuje Deus o'tujowat jewekay, kabi kay.

⁵² — Bay, ěn xipat cĩcã — io'e ip Deus pe tujowacap cocoayũ. — Ka'ũma ma ejo'iat ya'ōbacaat — io'e ip cebe.

Gebuje o'jepit ip Jerusalém ka kay. Icocok cĩcã ip osodop. ⁵³ Deus eju kawēnwēnap'a be osodop ip soat em—yaboḡat'a be. — Bay, ka'ũma ma ejo'iat ya'ōbuyxiat — i'e'em ip osodop.

JESUS CRISTO MUWĒĠAP EKAWĒNTUP—JOÃO EMUDUPMUBARARAKTUP

¹ Jesus Cristo oajēm Deus mubapuk am ijodiayū be. Ipi muġē awap Deus mubapukpuk'ukat kuy osunuy. Deus xe osunuy. Deus co'i osunuy. ² Ixe Deus xe osunuy ipi muġēm pima. ³ Deus eju ixe soat o'ġuġe—ipi daġat, kabi beat tak. Ka'ūma ma kajuk o'e ipi daġ ixe imujurūġ'ūm pima. ⁴ Ja'ōbi dak ixe itabēġayū mujurūġrūġ'uk osunuy. Ixe icēmān wuymutaybitbin'uk osunuy Deus ekawēn—apēn kaxi wuymukabiahapam puxim. ⁵ Ixe oajēm ijodi Deus ekawēn wuymutaybin am. Ade ijā ikērēat mujurūġrūġ'ukayū osodop ijodi. Imēnpit ixe ekawēn muwēnmu'ūm pa'ore osodop ip.

⁶ Ixe ajēm awap Deus warara'acat o'ġudot ijodi aġokatkat. Ja'ōbi o'ġudot. João i ibutet osunuy. ⁷ Oajēm Jesus Cristo muwēn ām—kabiaap puximat muwēn ām ijodiayū be. Ixe o'ġuwēnuwēn adeayū mutabun am cekay. ⁸ João ma ixe Deus mubapukpuk'ukat ġu osunuy. Oajēm ixe muwēn ām acā.

⁹— Ixe kawēn icēmat wuymutaybitbin je'e — io'e João. — Ixe jajēm ijodi — io'e João. — Soat mutaybitbin jeku Deus ekawēn — io'e João.

¹⁰ Deus mubapukpuk'ukat oajēm ipi kay. Ijodi oekuku. Soat ipi daġacat ixe emumuġē osodopdop ip. Inaka ibu'u o'e ip jetabun cekay. ¹¹ Jeadipyū kay oajēm—Judeuyū kay. Inaka itabut ġu o'e ip cekay. ¹² Warara'acayū bit ixe kay osodop ip. Itabut ip osodop ixe kay. Imēnpuye:

— Deus ebekitkiyū eyju ġasū, okay eyetabut puye — io'e cebe ip.

¹³ Bekitkit jebapukpuġ ijodi ayacat'uk pewi kapkam puye; aġokatkat aoyū dabi'o pin e'em puye dak; aġokatkat jekpot mujurūġ pin puye dak. Imēn ġu bit wuyju Deus ebekitkin e'em. Ijodiayū Deus ebekitkin e'em Deus ibikuy buye acā. ¹⁴ Deus mubapukpuk'ukat ijodian o'e. Jesus Cristo ijodian o'e. Wuyxe osunuy. Pūġ ma Deus ipot osunuy. Wara'at ka'ūmġu—ixē acā. Ijodiayū ikērēat mujurūġrūġ oekuku. Inaka ixe xe ikupkin cīcā osodop ip. Icēmān ixe Deus ekawēn wuymutaybitbin'uk osunuy. Imēneju:

— Warara'acat podi ma teku idip — i juy ace'e'e wuyewewebe.

¹⁵ João Batista abu Deus mubapukpuk'ukat iap muwēnuwēn oeku adeayū be. Ixe imēn o'e:

Omuykuaiat ma ya'ōbuyxi, i. Ōn pit ka'ūma, i. Okap awap ixe itabēġ osunuy iwaġo ma'ġu ōn, i. Imēnpuye obodi ma ya'ōbuyxi ixe ma, i. Ixe kuy oġuwēn eywebe, io'e — João o'e.

Imēn abu Deus mubapukpuk'ukat iap muwēnuwēn oeku João Batista.

¹⁶ Soat kabia ixe xe wuykukpin cīcā ikērēat mujurūġrūġ ma'ġu wuyju. Soat podi ma xipan wuykuġ, ixe xe wuykukpin puye.

¹⁷ — Eyju cūġ ma Deus xe cekawēn taġ jekukum pima — i juk adi o'e'e Moisés'ūm wuydobuyū'ūm'ūm pe. — Deus xe eykukpin cīcā ikērēat mujurūġrūġ ma'ġu eyju — i juk adi o'e'e Jesus Cristo bit.

Ixe kawên icēmat muwēnuwēn oekuku. ¹⁸ Ka'ūma ma Deus o'jojojo buk. Ixe ipot pūg ma. Ipot acā o'jojojo. Ipot ikukpin cīcā jebay mubapukpuk'uk osunuy wuywebe. Deus mubapukpuk'ukat ixē.

¹⁹⁻²⁸ Judeuyū kukukayū jepaiyū o'guju João Batista kay. O'guju ip jekawēn ām ceweju. Jerusalēm ka beayū osodop ip ixeyū Judeuyū kukukayū. Paīyū buywatwat'ukayū dak o'guju ip. Levitayū i ibuywatwat'ukayū butet osunuy. Fariseuyū ixeyū o'guju João kay. Betânia ka xe o'jekawēn ip. Jordāodi wīnābu o'jekawēn ip. João iboceayū mubatisasan osunuy ijudi be. Oajēm ip João kay. Jay. João ibu'u gu o'e jekawēn ām ceweju ip.

— Abu ēn? — io'e ip João be.

— Cristo gu òn — io'e João. — Ijodiayū daxijojo'ukan Deus emunaē gu òn.

— Abu ēn? — io'e ma'guto ip. — Elias du ēn? — io'e ip. — Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat tu ēn? Waram guto du ekop ocekey? Kuyjeat tu ēn? — io'e ip cebe.

— Ka'ūma — io'e. — Elias gu òn.

— Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat tu ēn—ocemumuwiwiiat? — io'e ip.

— Ka'ūma — io'e. — Eymumuwiwiiat gu òn — io'e.

— Abu ēn? — io'e ma'guto ip. — Abu ēn iap cuy eguwēn ocewebe. Abu ēn iap muwēn pin oceju ocemudocayū be — io'e ip João be.

— Uk'a'ūmat pe wuyjuyū mukūyjojom pit òn — io'e João. — “Ikērēat mujurūgrūgāp cuy epeyepere,” i òn e'em cebe ip. “Wuykukukat jajēm,” i òn e'em. “Kūyjobin cuy epesop ya'ō kay,” i òn e'em cebe ip — io'e. — Imēn òn e'em cebe ip Isaiās ekawēn taḡ—kuyat ekawēn taḡ—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat ekawēn taḡ — io'e.

— “Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat gu òn,” i juk ece ocewebe, “Eymumuwiwiiat gu òn,” i dak, “Elias gu òn,” i dak — io'e ip. — Apēnpuye dak ēn wuyjuyū mubatisasan? — io'e ip.

— Òn ma ijodiayū mubatisasan idibi be — io'e João. — Wara'at pit omuy wuyparakpe. Eyetaybit gu ixem. Deus ekawēn eymutaybitbin cuk adi ojekuku. Gasū bit ixē jeymutaybin. Omuykuiat ya'ōbuyxiat. Òn pit ixē jo'i'ūmgu. Wa'ōbuyxi gu òn pit ixē buxim — io'e João.

²⁹ Kuyaje João jekay Jesus ajēmap o'jojojo.

— Ak'i juy epe'e! — io'e João adeayū be. — Teku Deus emunaē. Paīyū cordeiro aokaka'uk osodop ip ikērēat uk am wuydobuyū'um'um pewi — io'e. — Imēnpuxim teku je'ū ikērēat uk am wuywebewi — io'e. ³⁰ — Ixe oḡuwēn eywebe kapusu — io'e. — “Gasū bit wara'at Deus ekawēn jeymutaybin,” i juk oce eywebe. “Okap awap ixē kuy itabēg osunuy iwaḡo ma'gu òn,” i juk oce eywebe. “Imēnpuye ixē ya'ōbuyxiat. Òn pit ixē jo'i'ūmgu. Wa'ōbuyxi gu òn pit” i juk oce eywebe — io'e. ³¹⁻³³ — Òn pit wetaybit gu oḡuy abu ixē osunuy iam. Imēnpit Israel naxeḡebitbit mutaybin ojuy oḡuy abu Deus emunaē iam. Imēnpuye ojot ijodiacat mubatisasan — io'e. — Òn pit wetaybit gu oḡuy abu ixē iam — io'e João. — Imēnpit Deus cuk o'e owebe: “Obiōḡbuk je'kop wemunaē kay,” i. “Ixe be jeedop,” i. “Ixe epejojojo,” i. “Ixe jebiōḡbuk guōm ijoceayū be,” i. Imēn omudocat cuk o'e owebe — io'e—João o'e.

Imēn João Jesus muwēnuwēn oekuku.

— Deus biōḡbuk ojojō — io'e João. — O'kop kabi kadiwi. Pukaso jo'i osunuy ibiōḡbuk. Jesus abi jeje o'jecūḡ — io'e João. ³⁴— Ixe ma ojojō. Ixe Deus ipot. Iboap oḡuwēn eywebe — io'e João iboceayū be.

³⁵ Kuyaje João Batista waram Jesus o'jojō. João cūḡ'i osunuy jeweju etaybitbinayū eju—xepxepayū eju. ³⁶ Jesus cūḡcūḡ o'e cewap ip.

— Ak'i juy epe'e! — io'e João. — Teku Deus emunaē — io'e. — Cordeiro e'ūap co'i teku je'ū ikērēat uk am wuywebewi — io'e.

³⁷ Iboap co buje, Jesus kay o'ju ip João eju etaybitbinayū—xepxepayū. João ip o'suiwat Jesus kay jeju am.

³⁸ Jesus o'jekorepēn.

— Ajo-kudadam eyju? — io'e Jesus.

— Ocemutaybitbin'ukat, poce ēn? — io'e ip.

³⁹— Ga'a onuynuyap'a kay aju — io'e Jesus.

O'ju ip Jesus eju. Oajēm ip Jesus nuynuyap'a be. Katpuje ip oajēm—16 hora bima. Uk'a be ip oōm. Jesus eju ip osodop ixe kabia. ⁴⁰ Pūḡ ma ixeyū'in André i osunuy—xepxepayū'in. André kuy João ekawēn itaybit osunuy. Imēneju Jesus eju o'ju. Ixe André Simão kitpit osunuy.

⁴¹ Gebuje André o'ju Simão kay—jewaḡo kay.

— Cristo ocetobuxik — io'e Simão be.

(Wuydaxijo am Deus emunaē iape Cristo.)

⁴² O'tujowat Jesus kay. Jesus Simão o'jojō.

— Ēn aco'i Simão — io'e. — João ipot aco'i ēn. Wara'at ebuten ḡasū — io'e. — Ojomōḡ ebuten. Céfo i ebuten je'e — io'e Jesus.

(Céfo Pedro iape Grego a'ōm, wita'a iape Mundurukú a'ōm).

⁴³ Kuyaje:

— Cum puk ōn Galiléia eipi kay — io'e Jesus.

Jesus Filipe o'tobuxik e daḡ pima.

— Filipe, oweju juy ejeku — io'e.

⁴⁴ Filipe Betsaida ka bewiat osunuy, André dak, Simão Pedro dak. Pūḡka bewiat ip osodop.

⁴⁵ Gebuje Filipe Natanael o'tobuxik.

— Deus emunaē ocetobuxik — io'e Natanael be. — Moisés ixe muwēḡaptup o'tupmubararak kuyje — io'e. — Deus a'ōbi o'tupmubararak. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm tak ixe muwēḡaptup o'tupmubararak. Jesus i ibutet. José'ūm ipot ixe, Nazaré ka bewiat — io'e.

⁴⁶— Apēn ēn e'em? — io'e Natanael. — Nazaré ka bewi ḡu Deus emunaē jajēm — io'e.

— Ejot cuy ijom — io'e Filipe bit.

⁴⁷ Jesus Natanael o'jojō ajēm pima.

— Ak'i juy epe'e — Jesus o'e jewejuacat pe. — Teku Israel naxeḡebit — io'e. — Wuymuḡuykukuku'ukat ḡu teku! Icēmān e'e'ukat ma teku! — io'e.

⁴⁸— Ēn pit ojojo ḡu buk — io'e. — Apēntak ēn etaybit ōn? — io'e Natanael.

— Filipe be enomuwā buje ōn ejojo wūy ma'ḡu ēn — io'e Jesus. — Ēn figueira'ip kabicuk pe bima ejojo ōn — io'e. — Wa'ōbacaam ōn ejojo — io'e.

⁴⁹— Ocemutaybitbin'ukat — io'e. — Ēn ma Deus ipot — io'e. — Icēmān ēn ma Israel naxeḡebitbiyū kukukat — io'e.

50 — Etabut okay, “Ën figueira'ip kabicuk pe bima ejojo ðn,” i juk oce buye. “Jesus itaybit cîcã,” i ãn e'em. Guyjom pit obacaap ojomõg ijodiacyũ be. Iboap epejojo. “Soat podi ma Jesus ya'õbaca,” i ece gẽbuje bit — io'e. ⁵¹ — Icẽmãn ðn e'em eywebe — io'e Jesus soat pe ijodiacyũ be. — Soat wago ðn — io'e. — Koce'i je'e kabi. Deus ekawẽn tojtjtot'ukayũ je'kop okay. Jeu dak ip oxewi. Soat iboap epejojo — io'e Jesus cebe ip.

2

¹ Xepxep xet kap puje Jesus o'ju jewebumũnap epeta kay. O'ju jewegu etaybitbinayũ eju—12 beayũ eju. Judeuyũ peta muğẽgẽ'uk osodop ip jewebumũn puje. Caná ka be peta o'guğẽ. Ibo ka Galiléia eipi be o'sukadop. ² Jesusyũ juk o'tomuwã ip. Ixi dak o'ju cewegu ip.

³ Gebuje uva'abidi kay o'e ip o'ti'ũm puye.

— Uva'abidi o'ti'ũm — io'e ixi Jesus pe.

⁴ — Aĩ — io'e Jesus. — I'e but gu iboap owebe. Gasũ bit cũg gu owebe Deus a'õbacaap mõg ãm.

⁵ Gebuje ixi o'ju peta iwat a'õbuywatwat'ukayũ kay.

— O'it a'õ kay juy epe'e — io'e cebe ip.

⁶ Idibi mũn'a o'yadop iboce 6 be. Wita'a muğẽgẽ o'yadop yaboğat'a. 80 litro opop pũg'a be idibi, 100 litro dak. Judeuyũ jewebuwywuy'uk ip osodop jekõn puje, jekõn epere buje dak. Jevasilía wuywuy'uk osodop ip soat em. Imẽnpuye ti'ade o'tidop iğo'a be.

⁷ O'jekawẽn ibuywatwat'ukayũ be ixex Jesus.

— Idibi juy epetibu ite'a munopapũn ãm—pote'a munopapũn ãm — io'e. — Epeyamunopapũnpũn cuy ip idibim — io'e.

Idibi o'eimuõm ip pote'a be. Yanopapũn o'e.

⁸ — Ti'in cuy epeti'uk yabewi — Jesus o'e cebe ip. — Eyekariwa kay juy epetidujowat — io'e.

O'ti'uk ip yabewi. O'tidujowat ip jekariwa kay.

⁹ Idibim gu o'e. Uva'abidim o'jediewexat. Peta iwat o'tikõn. Peta iwat ma itaybit gu o'e abu o'timuwexat uva'abidim iam. O'ti'uk'iyũ bit itaybit o'e.

Gebuje peta iwat jewebumũniat o'tomuwã.

¹⁰ — Soat oceju koam tikujjãti ãmũm ocebureyũ be. Ibeğbeğ ip pima, oceju tikõõmati ãmũm cebe ip. Ën pit imẽn gu e'em. Gasũ acã tikujjãti ãmũm ãn ocewebe! — io'e.

¹¹ Imẽneju cewegu etaybitbinayũ oitabun cekay.

— Deus a'õbacaap kuğ teku — io'e ip.

Jesus idibi o'timuwexat uva'abidim. Jesus koam wuywebe i'e ba'oreat o'ğubapuk Caná ka beayũ etabutpe Galiléia eipi be. Õn Deus a'õbacaap kuğ iap o'ğubapuk adeayũ be.

¹² Iboap tomukadi Jesus o'ju Cafarnaum ka be. O'ju jexi eju, jekitpityũ eju dak, doze beayũ eju dak. Ade xet gu osodop ip iğo ka be—pũğpũğ ã.

¹³ Gebuje o'ju Jerusalém ka kay jewegu etaybitbinayũ eju. O'ju ip Judeuyũ epeta kay. Peta mujurũgrũg'uk osodop ip Judeuyũ jegebu am Egito eipi bewi Deus wuydobuyũ'ũm'ũm o'tujujẽm iap kay. Pãscóa i iğo epeta butet osunuy. ¹⁴ O'ju Deus eju kawẽnwẽnap'a kay—yaboğat'a kay. Oajẽm. Oõm. Adeayũ o'jojojo ya be. Biopak teidada'ukayũ o'jojojo uk'a naxirõg pe. Carneiro teidada'ukayũ dak o'jojojo. Pukaso deidada'ukayũ dak o'jojojo. Soat ip o'jojojo yanaxirõg pe. Ajẽmjẽmayũ edinheiro mutrokakan ip osodop warara'acayũ.

¹⁵ Jesus oitakomãñ uk'a beacat kay. Ixibu o'subumukirik bõrõbum. Iõhõyũ o'guwat ya bewi soat. Bioooh. Aki kay o'gũjẽm. Dinheiro mutrokakan'ukayũ dak o'gũjẽm. Biopak deidada'ukayũ dak o'gũjẽm. Carneiro deidada'ukayũ emesa o'guy'at. Duoooooh. O'jedu. Soat o'gudu dinheiro isurũgat mesa bewi.

¹⁶ — Soat cuy epetujujẽm ite'a naxirõg pawi! — io'e Jesus pukaso deidada'ukayũ be. — Webay duk'a be gu juy epeteidada! — io'e.

¹⁷ O'jegebu ip Deus ekawẽn kay doze beayũ. Ibodup pe ibararak opop: Bay, ijop'a eduk'a! i. Inaka warẽmtağ e'em ip ite'a be, i. Imẽnpuye wetakoma jĩã, i.

¹⁸ Gebuje Judeuyũ kukukayũ o'jekawẽn Jesus eju.

— Abu-a'õbi iteyũ egũjẽm Deus eju kawẽnwẽnap'a bewi? — io'e ip Jesus pe. — Deus a'õbacaap cuy ejomõg ocewebe — io'e ip. — Iboap mõg puje, “Cũğ ma cebe iteyũ mujẽm ãm,” i kuka oce'e — io'e ip.

¹⁹ — Eywebe Deus eju kawẽnwẽnap'a muy'at puje, wara'at'a juy oya-muy õn ma — io'e Jesus. — Xepxep xet kap puje, wara'at'a oyamuy uk'a — io'e Jesus cebe ip.

²⁰ — Iba'ore ewebe wara'at'a muy ãm xepxep xet — io'e ip. — Ocejũ ite'a muymuy ade koato—46 koato — io'e ip Jesus pe.

²¹ Jesus ekawẽn cekawẽn pa'arẽm o'e cexe ip. “Uk'a” i'e buje, jejebit o'guwẽn Jesus. ²² Ce'ũ'ũayũ xewi Deus pe Jesus muyu buje, Jesus ekawẽn kay o'jegebu ip doze beayũ.

— Deus ekawẽntup pe ibararak icẽmãñ — io'e ip. — Jesus icẽmãñ o'e'e ocewebe — io'e ip jewewebe.

²³ Adeayũ oitabun Jesus kay ixẽ Jerusalẽm ka be bima—Judeuyũ Pãscõa epeta muğẽğẽm pima. Õn Deus a'õbacaap kuğ iap o'gubapukpuk Jesus. Iboap co buje itabut o'e ip cekay. Imẽnpit Pũğpũğayũ yopit ma itabut o'e.

²⁴ Jesus pit itaybit osunuy apẽn ixeyũ jewağuyğuy iam. Imẽnpuye ibapugũ o'jewemuwẽn cebe ip. ²⁵ Abu-be Jesus e'em: — Apẽn teku jewağuyğuy — i? Ka'ũma be ma. Jewewebe ma itaybit osunuy.

3

¹⁻² Ixima be Nicodemos oajẽm Jesus kay. Nicodemos ya'õbuyxiat osunuy. Judeu osunuy. Fariseu osunuy.

— Ocemutaybitbin'ukat — io'e Jesus pe. — Ocetaybit ãn ocemutaybitbin'ukat iam. Wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuk'ukat ãn. Deus a'õbacaap mõğmõğ'ukat ãn. Abu-be Deus a'õbacaap mõğ put? Deus bikuyap tağ jekuku'ukat pe acã! Ocexe ãn Deus xewiat — io'e Nicodemos.

³ — Icẽmãñ õn e'em ewebe — io'e Jesus. — Waram eykap'ũm pima, iba'ore Deus pe eykukan — io'e.

⁴ — Apẽn kuka dak waram akap aypa bima? Iba'ore! — io'e Nicodemos. — Waram xe'e kuka aãm wuyxi uk pe? Iba'ore! — io'e.

⁵⁻⁶ — Aoyũ uk pawi wuykap puje, wuyebay ipotpoyũm acesop — io'e Jesus. — Deus biõğbuk a'õbi bit Deus ebekitkiyũm acesop. Wuyaguyisum aceku. Icẽmãñ õn e'em ewebe — io'e Jesus. — Idibi be eymubatisasan'ũm pima Deus eykukan gu je'e, Deus biõğbuk eywebe'ũm pima dak — io'e.

⁷ — “Deus ebekin cuy eguy,” i õn e'em ewebe — Jesus o'e. — “Ağuyisum cuy ejeku,” i õn e'em ewebe. Ağuybabi'ũm gu juy eguy wa'õ kay — io'e Nicodemos pe. ⁸ — Kabido jekpiwan ma pidojum. Kabido a'ĩjom

pit wuyju. Eyetaybit ġu poma pidojujum iam, pomawi o'subidodot iam tak. Imēnpuxim eyetaybit ġu dak apēn kuka Deus ebekitkiyūm acesop ibiōġbuk a'ōbi iam — io'e.

⁹ — Apēn paxi kuka o'jebapuk? Ekawēn pa'arēm oxe — io'e Nicodemos.

¹⁰ — Ēn Israel naxeġebitbit mutaybitbin'ukat—Judeuyū mutaybitbin'ukat — io'e Jesus. — Ēn pit a'ōbuyxi adeayū xe. Apēnpuye dak wekawēn pa'arēm exe? — io'e. ¹¹ — Icēmān ōn e'em ewebe — io'e Jesus. — Wetaybicap muwēnuwēn ōn. Kuy ojojoiat muwēnuwēn ōn. Inaka ēn wekawēn kay ġu — io'e. ¹² — Ipi daġayū e'eap muwēnuwēn pima, etabut ġu wekawēn kay. Kabi beayū e'eap muwēn puje, iboap kay dak etabut ġu kuka epe'e — io'e. ¹³ — Warara'acat ġu o'kop kabi kadiwi o'jojoiap muwēn ām ipi daġacat pe. Ōn acā okop — io'e. — Soat waġo ōn — io'e. ¹⁴ — Moisés puybujo'iatpu o'subumu'āy ip-takūbi daġ—bronzē muġġēġebu. Uk'a'ūmat pe o'subumu'āy kuyje. Iġobu kay ceak'ibiyū oe'ū ġu puybu nuy pibun. O'je'ada ip soat. Imēnpuxim itakomaayū obamupaya korosa be we'ū ām. Soat waġo ōn — io'e. ¹⁵ — Okay itabucayū yaġuyisum jeku ġasū—soat ip. Soat em itait jeedop ip Deus xe je'ū buje dak — io'e Jesus. ¹⁶ — Deus xe wuykukpin cīcā ajop. Imēnpuye jekpot o'ġudot wuykay. Pūġ ma ipot. Ixe ipot kay wuyetabut pima, soat em ġu wuye'ū acesop. Ce'ū'ūayūm ġu acesop. Waram acejetait. Soat em wuyetait acesop Deus xe — io'e. ¹⁷ — “Ipiat osupi'ajoat eywebe ikērēat kuġ eyju oxe buye,” i'e ojuy ġu Deus. Imēnpuye jekpot o'ġukop ipi kay. O'ġudot ipi daġayū daxijo am ipiatpi'ajojoap kay cuap puxim — io'e. ¹⁸ — Deus ipot pūġ ma. Deus e'em ġu “Ikērēat kuġ eyju oxe,” i itabut'ūmayū be bit, jekpot kay itabut'ūm puye. ¹⁹ Deus ipot osodot ipi kay apēn ikērēat Deus xe iap mubapuk am wuywebe, apēn cūġ ma iap mubapuk am tak. Ixe kabiaap puxim. Ijodiayū bit ikērēat mujurūġrūġ. Kabiok taġ jekuku'ukat puxim ip. Imēnpuye ip ibu'u jetabut am Deus ipot kay — io'e. ²⁰ — Ikērēat mujurūġrūġ'ukayū ibu'u jījā jemutaybinan ajo ikērē Deus xe iam. Imēnpuye Jesus ekawēn a'ijojom ġu ip. Ibu'u jījā ip warara'acat pe itaybit am ikērēat mujurūġrūġ teyūku iam. Kabiok taġ jekuku'ukat puxim ip — io'e. ²¹ — Idipat mujurūġrūġ'ukayū bit itabut Deus ipot kay, ōn pit Deus ekawēn taġ jekukum iap mubapuk am warara'acat pe. Kabia daġ jekuku'ukat puxim ip — io'e.

Imēn Jesus o'jekawēn Nicodemos eju.

²² Guyjom Jesus o'ju Judéia eipi kay. Jeweju etaybitbinayū eju o'ju—doze beayū eju. Iboceayū mubatisasan osodop ip. ²³ João Batista dak Enom ka be osunuy. Imubatisasan ip osunuy iboceayū mutaybit am teyūku João Batista ebekitkiyū iam. Salim ka xe osunuy tiboġ puye. Adeayū cucum o'e João kay. Imēn João imubatisasan ip osunuy, ²⁴ daomūnmūnap'a be ġu buk puye. ²⁵ João eju etaybitbinayū o'jewā'ōxikxik ip Judeu eju.

— Abu ġu cūġ ma wuyjuyū mubatisasan teyūku webekitkiyū iap mubapuk am? — io'e ip jewewebe. — Jesus ġu xe'e? — io'e ip. — João Batista ġu xe'e? — io'e ip jewewebe.

²⁶ Imēnpuye o'jekawēn ip João eju.

— Ocemutaybitbin'ukat — io'e ip. — Aġokatkat iboceayū mubatisasan ġasū! Kuy bima ixe oceweju oeku Jordāo wīnābu bima — io'e ip. — Ixe

juk adi eġuwēn ocewebe — io'e ip. — Soat iboceayū cum cekay acā oceju ixe ebekitkiyūm ġasū bit i'e am — io'e ip.

²⁷ — Ocokcok cīcā adeayū cum Jesus kay buye — io'e João bit. — Deus acā wuymōġmōġ wuya'ōbuyxian — io'e. ²⁸ — “Ōn pit Cristo ġu—Deus emunaē ġu ōn,” i juk adi oce eywebe — io'e João. — “Deus acā omudot tot awap,” i juk adi oce eywebe. Kuy wekawēn epeya'ījojo — io'e João. ²⁹ — Wuyewebumūn puje jewebumūnat jetayxi bum — io'e João. — Jewebumūnat pure bit jewebumūnat xe nuynuy. Ibure icokcok e'em jewebumūnat icokcok puye. Jewebumūnat pure buxim ōn — io'e João. — Ōn tak ocokcok cīcā adeayū cum Jesus kay ya'ōkayayūm — io'e. ³⁰ — Ade jījā je'e ip Jesus a'ō kayayūm. Wa'ōkayayū bit ade ġu je'e ip—pūġpūġ ā. Imēnpit ocokcok cīcā — io'e João.

Imēn João o'jekawēn jewēju etaybitbinayū eju.

³¹ Kabi kadiwi oajēmiat itaybit cīcā. Soat podi ma itaybit. Ipi daġat pit ka'ūma. Itaybit ipi daġayū e'e am. Ipi daġayū e'e am acā kawēnwēn. Kabi bewiat pit itaybit cīcā. ³² O'jojojoiap muwēnuwēn ixe. O'ya'ījojoiap muwēnuwēn tak. Inaka pūġpūġ acā itabut ya'ō kay. ³³ Ixe a'ō kay itabucat pit e'em: — Deus cūġ wuykuġ — i soat pe jebureyū be.

³⁴ Deus emumudot Deus ekawēn muwēnuwēn. Cebay tacup ġu. Jebiōġbuk muōmōm jekpot pe. Imēnpuye soat em jebay biōġbuk a'ōbi jekukum ipot. ³⁵ Deus xe jekpot kukpin cīcā. Imēnpuye soat ja'ōbacaap o'ġūm jekpot pe.

— Okpot pit wa'ōbaca jo'i — io'e Deus.

³⁶ Deus ipot kay itabucat yaġuyisum jeku ijodi bima. Ce'ū buje itait jeenuy Deus xe. Itabut'ūmat pit Deus xe ġu ma jeenuy itait. Soat em Deus itakoma jījā cekay—ja'ō kay kūyjobit'ūmat kay.

4

¹⁻³ Ibocewi Jesus o'jēm Judéia eipi bewi, Fariseuyū Jesus awēġ o'yawēġtobuxik puye. Adeayū juk Fariseuyū o'ġukūyjojo.

— Ade ġu João Batista eju etaybitbinayū — io'e Fariseuyū be. — Jesus eju etaybitbinayū bit ade jījā — io'e ip. — Ade ibocecat mubatisasan Jesus — i napa ma o'e ip.

Imēnpit Jesus ġu ibocecat mubatisasan osunuy idibi be—ceweju etaybitbinayū acā.

Jesus epit ojuy Galiléia eipi kay jewēju etaybitbinayū eju.

⁴ — Ga'a aju Samaria eipi daġ — io'e Jesus.

— Ga'a — io'e ip.

⁵ Ibocewi oajem ip aġoka be—Sicar ka be. Kuyje Jacó jekat o'ġūm jekpot pe—José be. Sicar ka José katpuk tēġ ma o'sukadop.

⁶ Jesus o'ju idibikūy kay. Iġokūy Jacó juk o'sukūykocat kuy bima. Jesus taopipi o'e cūġcūġām. Jebodoy am oabik. Oabik idibikūy xe o'sukopibareren puye. Kaxicuġ o'e. ⁷⁻⁸ Jesus eju etaybitbinayū o'ju aġoka be jexat pum.

Ijēm ip puje, ayacat oajēm ikūy be—Samaria eipi beat. Idibi bu ojuy oajēm.

Gebuje Jesus o'jekawēn ayacat eju.

— Etibu buk wekōnaptim — io'e Jesus.

⁹ — Ap! — io'e. — Ēn Judeu. Ōn pit Samaria eipi beat — io'e ayacat. — Apēnpuye ėn e'em owebe “Etibu buk wekōnaptim,” i? — io'e.

Judeuyū ibu'u jījā osodop Samaria eipi beat ewa'e bewi jekōn ām. Imēnpuye ayacat o'e ibu'u jewa'e beati ūm Jesus pe.

10 — Deus tei'ūma iūmūm wuywebe. Etaybit ġu iboam — io'e. — “Etibu buk wekōnaptim,” i oce ewebe. Etaybit ġu dak abu ōn iam — io'e. — Etaybit ōn ibima, “Etibu buk wekōnaptim,” i kuka ece ewebe. Oxewi tiojuyjuy bima, ekōnaptim kuka otiūm ewebe. Itedi kōn puje, aġuyisum eceku. E'ū buje dak soat em etait ecesūy Deus xe — io'e Jesus.

11 — Tapu — io'e. — Tibubuap kuġ ġu ěn — io'e. — Ikūyberen cīcā idibikūy. Pomawi kuka iġodī etibu—wuymutaitcapti? — io'e.
12 — Ocedobu'ūm ya'ōbuyxi osunuy—Jacó'ūm — io'e ayacat. — Soat xe ya'ōbuyxi osunuy. Ixe'ūm itekūy o'sukūykocat ocewebeam kuyje. Ixe Jacó'ūm tikōnkōn'uk osunuy itekūy bewiati. Cebekitkiyū dak tikōnkōn'uk osodop, iōhōyū dak. Ya'ōbuyxi osunuy ixē'ūm Jacó'ūm. ěn pit ibodi ma'ġu a'ōbuyxi? — io'e Jesus pe.

13 — Itekūybewiati kōn puje, waram tak ebipuruk ece'e — io'e Jesus. 14 — Wemudiūmti kōn puje bit, waram ebipuruk ġu ece'e—pūġ em tak ka'ūma — io'e. — Wemudiūmti bit tiwaru. Idi'a buxim je'e ewebe—tiapēp'ūmati buxim. Imēnpuxim je'e wemudiūmti. Tiapap ġu je'e. Wemudiūmti kōn puje, waram eybipuruk ġu epe'e. Itedi kōn puje, eyaġuyisum epeku ijodī. Soat em eyetait epesop Deus xe eye'ū buje dak — Jesus o'e cebe.

15 — Tapu — io'e. — Itedi buk etiūm owebe! — io'e. — Etiūm waram obipurukap puxim — io'e. — Etiūm puk waram ijoce tibum wajēmap puxim — io'e Jesus pe.

16 — Ektop cuy eġudot okay — io'e cebe. — Ektop eju juy ecepit — io'e.

17 — Tā — io'e. — Oktoptep ġu — io'e.

— Icēmān ěn e'em “Oktoptep ġu,” i — io'e. 18 — Cinco beayū eju juk a'ġu ecewebumūn—emumukukukyū eju — io'e. — Gasū ewejuat ektop ġu — io'e. — Imēn ikērē Deus xe — io'e. — Icēmān ěn e'em pit “Oktoptep ġu,” i — io'e.

19 — Tapu — io'e. — Gasū bit iba'arēm ġu o'e oxe. ěn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat ma — io'e ayacat. 20 — “Cūġ ma wuywebe Deus kay ġebum ma ijoce ma—co'a be—Gerazim'a be,” i juk adi o'e ocedobuyū'ūm'ūm. Eyju bit Judeuyū. “Cūġ ma wuywebe Deus kay ġebum am wara'atka be ġu—Jerusalém ka be acā,” i eyju e'em — io'e. — Abuyū icēm ġu e'em exe? — io'e Jesus pe.

21-22 — Tū'ū, eya'ōpicūġcūġ cuy wa'ō kay — io'e Jesus. — Eyju Samaria eipi beayū — io'e. — Eyju e'em Deus pe “ěn ma ocekekukat,” i. Imēnpit eyetaybit ġu abu ixē iam. Oceju bit Judeuyū. Oceju bit ocetaybit abu ixē iam. Deus Judeu o'taē ijodiayū daxiġojo'ukan, — io'e. — Guyjom ma “ěn ocekekukat, i juy ace'e wuyebay be Gerazim'a be acā,” i'ūmġu epe'e; “Jerusalém ka be acā,” i'ūmġu dak. Soat ka daġ “ěn ocekekukat,” i epe'e cebe — io'e. 23 — Gaġīn ma Deus pe eykukukan epesop — io'e. — Ixe bikuyap taġ epeku. Ixe ekawēn kay kūyjobin epesop. Imēn eyeku buje, Deus kay ġebum epesop soat em. Eyebay ibikuy imēn ma eyeku am — io'e Jesus. 24 — Deus ijebitbet ġu. Ijo ba'ore eywebe — io'e. — Ixe kay juy ġebum epesop ijojom ġu ma'ġu. Ixe biōġbuk a'ōbi juy epesop ġebum cekay. Cekawēn taġ tak cuy epesop ġebum cekay—kawēn icēmat taġ — io'e Jesus.

25 — Wetarybit Cristo omuyku iam. Wuydaxijo am Deus emunaë omuyku — io'e ayacat. — “Deus emunaë ixe,” i wuyju e'em, “Wuydaxijo ixe,” i dak — io'e. — Yajëm puje soan ocemutaybin ixe — io'e.

26 — Õn ma Cristo — Jesus o'e ayacat pe. — Õn ma kawënwën eweju — io'e.

27 Iboam e buje, ceweju etaybitbinayũ o'jepit Jesus kay jexat kuğ. Yağuybabi'ũm o'e ip ibapuğ ma Jesus ayacat eju kawënwën puye. Imënpit: — Ajo-kay ën ayacat xewi? — i'ũmğu o'e ip Jesus pe.

— Apënpuye ën kawënwën ayacat eju? — i'ũmğu dak ip o'e cebe.

28 Gebuje ayacat o'jepit jeka kay. O'ju jeka beacat kay. Timũn'a o'yaiwat idibikũy xe. Jay. Oajëm.

29 — Epesot cuy ağokatkat com — io'e cebe ip—jeka beacayũ be. — Idibikũy xe omuy — io'e. — “Ën cuk adi ikërëat egujurũğrũğ,” i juk o'e owebe — ayacat o'e. — Ixe xe'e Cristo? — io'e. — Ixe xe'e Deus emunaë? — io'e ayacat.

30 O'ju ip Jesus kay. O'jëm ip ağoka bewi.

31 Ağoka bewiayũ ajëm awap ceweju etaybitbinayũ o'jekawën Jesus eju.

— Ocemutaybitbin'ukat — io'e ip. — Juku wuyxat — io'e ip. — Ga'a acekõn! — io'e ip.

32 — Oxat ğu omucokcokcoğ—wara'at acã. Eyetaybit ğu iboam — io'e—Jesus o'e.

33 — Warara'acat xe'e ixat o'tojot cebe? — io'e ip jeweweju.

34 — Eyju ma eycokcok eyxat kuğ pima. Õn pit ocokcok omudocat bikuyap tağ weku am — io'e. — Omudocat kapikap o'ğũm owebe. Ocokcok oce wekapikap mu'ũm ãm — Jesus o'e cebe ip. 35 — “Ebadipdip kaxi kap puje, wuyku beat'a yaop je'e,” i eyju ma e'em. “Gaxĩn ma yaop,” i õn pit e'em eywebe. Imënpuxim eyxe adeayũ ibu'u jemutabun am okay. “Ak'i epe'e iteyũ kay—ajëmjëmayũ kay,” i õn pit e'em — Jesus o'e. — “Gaxĩn ma ip itabun okay,” i — io'e. 36 — Kadaidaidada'ukat jekapikaptei bubum, jeku beat'a bubu'ukat tak. Icokcok e'em ip jeku beat'a kuğ pima. Imënpuxim omuwënuwën'ukat icokcok je'e warara'acat pe itabut puje, warara'acat mutabunbun'ukat tak. Itabucayũ soat em itait jeedop ip webay xe kabi be — Jesus o'e. 37-38 — Õn cuk eymuju omuwën ãm adeayũ be. Icëmãn wuyju e'em “Wara'at taidadam. Wara'at pit yabubum,” i. Imënpuxim pũğpũğayũ omuwënuwën. Warara'acayũ itabut'ũmayũ mutabunbun. Adeayũ epeğutabun ğasũ cebe ip omuwën puje. Itabut je'e ip warara'acayũ kuy omuwën puye — Jesus o'e.

39-40 Gebuje ağoka bewiayũ oajëm cekay—Jesus kay. Oitabun ip cekay. Ade oitabun Samaria eipi watwat. Itabut ip o'e ayacat o'jewemuwën puye.

— “Ikërëat egujurũğrũğrũğ,” i juk xeku o'e owebe — i juk ayacat o'e cebe ip.

Itabut ip o'e cekay.

— Ocexe juy eguy — io'e ip Jesus pe.

— Ha'a. Oguy — io'e.

Xet. Xet. Xepxep xet osunuy iğo ka be. 41 Warara'acayũ Jesus kay itabut o'e cekawën co buje. Ade jĩjã itabut o'e cekay.

42 — Koap ma ekawën oceya'ïjojo. Imēnpuye ocetabut cīcā ixe kay — io'e ip ayacat pe. — Ixe ekawën oceya'ïjojo ġasū bit. Ixe ipi daġacat taxijojoukat wuyxe — io'e ip.

43 Xepxep xet o'kap. Jesus waram o'ju Galiléia eipi kay. Ixe ka Galiléia eipi be o'sukadop—Nazaré ka.

44 — Warara'acayū xe Deus ekawën muwēnuwēn'ukat ya'ōbuyxi. Jeka becat xe bit ka'ūma — i juk o'e Jesus.

45 Galiléia eipi watwat pit Jesus o'topabijurūġ. Iccok ip o'e. Jesus osunuy ya'ōbuyxi cexe i Peta muġēġēm ip osodop Jerusalém ka be. Jerusalém ka be bima Jesus e'eap o'jojjojo ip. Ja'ōbacaap mōġmōġap o'jojjojo ip. Imēnpuye icocok ip o'e Jesus dopabijurūġ puje.

46 Jesus o'jepit Caná ka kay—idibi o'timuwexat uva'abidim iat ka kay. Caná ka Galiléia eipi be o'sukadop. Ipi kukat ebekit iġoka be osunuy—Caná ka be. Ixe ipot iwātaxipi jġā osunuy. Po'i osunuy ipot Cafarnaum ka be. Oe'ū pin ipot jewātaxiapiap pibun.

47 — Jesus oajēm ijoce, adeayū o'e ipi kukat ebekit pe. Oajēm Judéia eipi bewi — io'e ip cebe.

Ipi kukat ebekit o'ju Jesus kay. Jay. Oajēm.

— Ejot cuy oduk'a be — io'e. — Okpot eġu'ada! — io'e Jesus pe. — Oe'ū pin okpot — io'e.

48 — Deus ja'ōbacaap mōġmōġap coco'ūm puje, kuka eyetabut ġu epe'e okay — io'e Jesus — wuywebe i'e ba'oreat mubapukpukap coco'ūm puje dak.

49 — Kariwa — io'e. — Ejot cuy okpot e'ū awap — io'e.

50 — Ecept cuy eduk'a be — io'e Jesus. — Ekpot kuy o'je'ada. Oe'ū ġu — io'e.

Iwātaxipi topibit ebay itabut o'e Jesus a'ō kay. Aripit. O'jepit jeduk'a kay. Jesus eju ġu o'jepit—jaġepūġ ma. ⁵¹ Jeduk'a be kapikpik'ukayū ixe o'topabijuk e daġ—jeduk'a be yajēm pima.

— Ekpot oe'ū ġu — io'e ip. — O'je'ada jġā — io'e ip cebay be.

52 — Poce kaxi bima o'je'ada? — io'e.

— Wuyase bima o'je'ada kapusu — io'e. — Ipa'iat oi'ūm — io'e ip cebay be.

53 — Wuyase bima ma Jesus o'jekawën oweju — io'e cebay. — “Ekpot kuy o'je'ada,” io'e owebe — io'e.

Imēneju itabut o'e Jesus kay. Tuk'a becat tak itabut o'e ip cekay—soat ip.

54 Imēn Jesus waram wuywebe i'e ba'oreat o'ġubapuk adeayū etabutpe—Galiléia eipi becat etabutpe. O'ġubapuk Judéia eipi bewi ijēm puje.

5

¹ Guyjom Jesus waram o'ju Jerusalém ka kay. Oajēm. Judeuyū peta muġēġēm osodop ibo ka be. ² Jerusalém ka be idibi'it'iti o'tinuy. Betesda i tibutet osunuy Judeuyū a'ōm. Ovelha muōmōmap exīntabi xe o'tinuy ixedi—aġoka ekorara exīntabi xe. Pūġpōġbi iwātaxiapiat nuyap'a o'yadop idibi'it'iti akororeren. ³ Ade iwātaxiapiayū kapopo'i osodop joyū'abeku. Ita'ūmayū osodop ip, cexiġxiġ pa'oreayū dak, ijebit e'ūayū dak. Timukoruyap wiwim ip osodop iwātaxiapiayū. ⁴ Deus ekawën tojtjt'ukat

ajēmjēm'uk osunuy iğodi be. Idibi mukoruy buje, iwātaxipipiyū kop-kop'uk ip osodop idibi kay. Koap kopat acā o'je'ada. ⁵ Jesus oajēm iğodi xe.

Gebuje Jesus ağokatkat o'jojoho iğodi xe. Ixe ağokatkat ade koato iwātaxipi osunuy. 38 koato iwātaxipi osunuy. ⁶ Ade koato po'i osunuy jewātaxipiap kuğ. Jesus itaybit o'e iboam.

— Tapu, e'ada pin tu? i — io'e Jesus cebe.

⁷ — Hm hm — io'e ağokatkat. — We'ada pin oce. Imēnpit ka'ūmğu obure odujukop am idibi kay timukoruy buje — io'e. — Okop pa'ore. Okop pin pima, warara'acat ma kom. Ixe ma o'je'ada — io'e. — Ōn pit ka'ūma — io'e.

⁸ — E'āy — io'e Jesus. — Exexecaptup cuy etupu — io'e. — Xīğxīğ ece — io'e.

⁹ O'je'ada gebuje bit ağokatkat. Jexexecaptup o'tupu. Xīğxīğ o'e. Xipat o'e. Judeuyū xe jebodoydoyap kabia osunuy. Sábado osunuy. ¹⁰ Imēnpuye Judeuyū kukayū o'jekawēn ağokatkat eju—ce'ada'ibit eju.

— Jebodoydoy oceju ijop kabia. Cūğcūğ ğu — io'e ip. — Ka'ūmğu wuyekapikap ğasū. Wuymutaybitbinap tağ ğu ěn e'em — io'e ip. — Cūğ ğu ewebe exexecaptup tujowat am ğasū. Kapikipiğ ěn exexecaptup tujowatwan — io'e ip.

¹¹ — “Exexecaptup cuy etupu,” i juk o'e owebe omu'adaat — io'e. — “Xīğxīğ ece,” io'e owebe — io'e ce'ada'ibit.

¹² — Abu o'e ewebe “Exexecaptup cuy etupu,” i; “Xīğxīğ ece,” i dak? — io'e ip. — Apēn ibutet? — io'e ip.

¹³ Imēnpit ce'ada'ibit itaybit ğu o'e jemu'adaat puten. Imu'ada buje, Jesus dao ma o'jēm adeayū parakpewi. Imēnpuye ce'ada'ibit itaybit ğu o'e ibuten.

¹⁴ Jesus ce'ada'ibit o'tobuxik ğuyjom. Deus eju kawēnwēnap'a be o'tobuxik—yabo'gat'a be.

— Kuy ece'ada — io'e. — Ikērēat cuy eğujurūğ ğu waram ewātaxipinap puxim — io'e Jesus imu'ada'ibit pe.

— Hm hm. Ikērēat oğujurūğ ğu — io'e.

¹⁵ Ce'ada'ibit o'jēm. O'ju Judeuyū kukukayū kay.

— Kuy bima wetaybit ğu oğuy abu omu'ada iam — io'e. — Gasū bit wetaybit oce ibuten — io'e. — Jesus i ibutet — io'e cebe ip.

¹⁶ Imēnpuye Judeuyū kukukayū Jesus kaykay o'e ip. Yaoka ojuy ip Jesus ağokatkat o'ğu'ada jebodoydoyap kabia be buye.

¹⁷ Imēneju Jesus o'jekawēn cebe ip.

— Webay soat kabia jekapikap kuğ e'em. Imēnpuxim ōn tak wekapikap kuğ e'em — io'e Jesus cebe ip.

¹⁸ Imēnpuye Jesus aoka ojuy ip Judeuyū kukukayū.

— Jesus o'jekapik jebodoydoyap kabia be. Ağokatkat o'ğu'ada — io'e ip. — Imēn cūğ ğu Deus xe — i napa ma ip o'e. — Jesus o'e “Deus webay,” i — io'e ip. — “Deus webay” i'e'em pima, “Deus a'ōbacaap co'i ōn tak wa'ōbaca,” i'e'em tak — io'e ip. — Imēnpuye juy ayaoka — io'e ip.

Imēn o'jekawēn ip jeweweju.

¹⁹ Gebuje Jesus o'jekawēn Judeuyū kukukayū eju.

— Icēmān ōn e'em eywebe — io'e. — Deus ipot ōn. Wa'ōbi ğu ōn e'em—webay a'ōbi acā. Webay e'eap cocom ōn. Webay e'eap tağ acā ōn e'em, ixe ipot puye — io'e. ²⁰ — Webay xe okukpin cīcā. Webay a'ōbi iwātaxipiat mu'ada'ada'uk oğuy. Idip cīcā o'e iwātaxipiat mu'adaap. Iboap

podu ma idipat ġubapuk webay — io'e Jesus. — Eyetabēġbēġ epe'e iboap cocom—webay e'eap cocom — io'e. ²¹ — Webay ce'ū'ūayū mutaicin. Waram ip itait. Kabi kay ixeyū muyuhum. Ōn tak waram ce'ū'ūayū mutaicin. Obikuy bima waram imutaicin ōn ixē ipot puye — io'e. ²² — Deus ġu e'em ijodiacat pe “Eykērē oxe,” i. Owebe ma webay e'em “Ēn ma ece ‘Ikērēat kuġ eyju Deus xe,’ i jodiacat pe — io'e Jesus. ²³ — Imēnpuye adeayū je'e owebe “Ēn Deus ipot,” i. “A'ōbuyxi jījā ēn,” i. “Deus tak ya'ōbuyxi jījā,” i je'e ip. Warara'acayū xe wa'ōbuyxi'ūm pima, webay dak kuka o'e ya'ōbuyxi ġu. Omudocat tak kuka o'e ya'ōbuyxi ġu cexe ip — io'e Jesus. ²⁴ — Icēmān ōn e'em eywebe — io'e. — Wa'ō kay kūyjobicayū yaġuyisum jekukum—omudocat kay itabucayū — io'e. — Soat em Deus xe jeedop ip itait — io'e. — “Ikērēat kuġ eyju oxe,” i'ūmġu je'e Deus okay itabucayū be. “Soat em ipiat osupi'ajoat eywebe,” i'ūmġu dak je'e cebe ip — io'e Jesus. — “Soat em ipiatpi'ajojoap pe juy epesop,” i'ūmġu je'e cebe ip— “Soat em oxe ma juy epesop,” i acā — io'e Jesus. ²⁵ — Icēmān ōn e'em eywebe. Deus ipot ōn. Gaxīn ma ojēm eyxewi. Oajēm waram. Wajēm puje, wa'ōberen ocewāwā. Ce'ū'ūayū wa'ījojo. Waram ġuto jetait ip wa'ōberen wewāwā buje. ²⁶ Warara'acat Deus mutaicin ġu. Ja'ōbi ma itabēġ e'em. Wa'ōbi ma ōn tak wetait — io'e. — Ōn tak webay jo'i — io'e. ²⁷ — Soat waġo ōn. Webay a'ōbi acā ōn e'em pūġpūġayū be “Eykērē ġu Deus xe,” i. Ya'ōbi acā “Eykērē Deus xe,” i ōn e'em warara'acayū be — io'e. ²⁸ — Eyaġuybabi'ūm ġu juy epesop wekawēn kay. Guyjom ma ce'ū'ūayū wa'ījojo — io'e. ²⁹ — Ce'ū'ūayū xewi jeu ip jedopap pewi. Xipacat mujurūġrūġ'ukayū jeu kabi kay. Soat em Deus xe jeedop ip. Ikērēat mujurūġrūġ'ukayū dak jeu. “Eykērē oxe,” i je'e Deus cebe ip. Ixeyū ġuju ipiat'ajojoap pe — io'e.

³⁰ — Wa'ōbi ġu ōn kawēnwēn—pūġ em tak ka'ūma. Obikuyap taġ ġu ōn jekukum—omudocat bikuyap taġ acā. Kuy owebe Deus e'eap taġ acā ōn kawēnwēn. Imēneju cūġ ma owebe “Ikērēat kuġ eyju Deus xe” i'e am pūġpūġayū be; “Xipat eyju Deus xe” i'e am warara'acayū be — io'e. ³¹ — Ōn acā omuwēnuwēn pima, “Deus a'ōbi ōn e'em,” i'e'em pima, “Dapxi ēn,” i kuka juk epe'e. Wa'ō kay eyetabut ġu kuka epe'e — io'e Jesus. ³² — Wara'acat tak omuwēnuwēn. Webay dak omuwēnuwēn. Ixe icēmān e'em. Wetarybit icēmān ixē omuwēnuwēn iam — io'e. ³³ — Eybureyū juk epeġuju João Batista kay — io'e Judeuyū kukukayū be. — Ixe João icēmān omuwēnuwēn oeku. ³⁴ “Xipan cuy epe'e omuwēnuwēn,” i'ūmġu ōn pit e'em warara'acayū be. “João icēmān omuwēnuwēn oeku,” i ōn e'em eywebe, eydaxijo ojuy ōn puye — io'e Jesus. ³⁵ — Lamparina kuġ pima wuyetaybit poma aju iam. João Batista lamparina buxim osunuy. João Deus ekawēn muwēnuwēn oeku. Imēnpuye eyetaybit cūġ ma jeku am Deus xe iam. Darem ma eycokcoġ epesop ixē ekawēn com — io'e. ³⁶ — João omuwēnuwēn oeku. Adeayū okay itabut o'e. Webay a'ōbi wa'ōbacaap mōġmōġ ojeku eyetabutpe. Iboap tobuxik puje adeayū e'em owebe “Ebay juk omudot oceka,” i. ³⁷ Webay omuwēnuwēn. Omudocat omuwēnuwēn. Eyju bit kūyjobit ġu webay a'ō kay. Webay kay eyetabut ġu dak — io'e Jesus. ³⁸ — Webay juk omudot ijodi. Webay a'ōmupubutbun eyju bit, eybu'u jījā eyetabut am okay buye — io'e. ³⁹ — Eyju Deus ekawēntup cocom cīcā. “Deus ekawēn taġ jekukum pima, cebekitkiyūm acesop,” i eyju e'em. “Soat em Deus xe acesop wuyetait,” i dak eyju e'em.

Imēnpit Deus ekawēntup tak omuwēnuwēn — io'e. ⁴⁰ — Inaka eybu'u jīã eyetabut am okay. Okay eyetabun pima, soat em epesop eyetaít Deus xe — io'e. ⁴¹⁻⁴² — Wetaybit apēn eyju jewağuyğuy iam. Wetaybit cīcā eyju Deus kay ğu jīã iam — io'e Jesus.

— Imēnpuye eywebe ibuyxim okukap kudadam ğu ōn — io'e Jesus. ⁴³ — Webay a'ōbi ojet. Imēnpit eyju eyetabut ğu jīã okay. Ja'ōbi warara'acat tot puje bit, ixē kay kuka eyetabut epe'e — io'e. ⁴⁴ — Pūğ ma Deusat. Kaūmğū wara'at. Eyju bit Deus pe xipan eymuwēnuwēnap kudadam ğu—wuyjuyū be xipan eymuwēnuwēnap kudadam acā. Imēneju eybu'u jīã eyetabut am okay — io'e. ⁴⁵⁻⁴⁶ — Eyju te'e ma e'em “Moisés emudupmubararaktup tağ oceju jekukum,” i. “Imēnpuye oceju cūğ cīcā Deus xe,” i eyju te'e ma e'em — io'e. — Moisés cuk adi omuwēnuwēn Deus ekawēntup pe. Imēnpuye Moisés a'ō kay eyju kūyjobit pima, wa'ō kay dak kuka juk kūyjobit epe'e. “Teyūku ikērē,” i'ūmğū ōn pit e'em webay be. Deus acā je'e eywebe “Eykērē oxē, Moisés a'ō kay kūyjobit'ūm puye,” i. ⁴⁷ Moisés emudupmubararaktup kay eyetabut ğu. Imēnpuye wa'ō kay dak iba'ore eymutabut am — io'e Jesus Judeuyū kukukayū be.

6

¹ Ibocewi Jesus iodi o'timudek—Galiléia eipi beati. Tiberíades tibutet osunuy.

² Gebuje adeayū o'ju Jesus kay.

— Jesus juk adi iwātaxipiyāū o'ğū'ada'ada. Wuywebe i'e ba'oreat o'ğubapukpuk — io'e ip. — Waram tak paxi iwātaxipiat ğū'ada? — io'e ip jēwebe.

Imēnpuye o'ju ip tomuju. ³ O'jeu Jesus co'apēn pe. Jeweju etaybitbinayū eju oabik—doze beayū eju. ⁴ Judeuyū epeta wap osodop ip—Páscoa epeta wap.

⁵⁻⁶ Gebuje Jesus adeayū o'jojojo.

— Teyūku oğubeğbeğ ixan — io'e jēwebe ma. — Filipe du itabut adeayū mubeğbeğ put Jesus pe iap kay? — io'e Jesus jēwebe ma.

Imēnpuye:

— Apēn xe'e juy pāo'a aceyabu iteyū xat'am—soat xat'am? — io'e Jesus Filipe be.

⁷ — 6 kaxi be wuyekapikap teim pāo'a bu buje, kuka o'e ğu adeayū xat'am — io'e Filipe.

⁸ Wara'acat o'jekawēn Jesus eju jeweju etaybin'ibiyū'in. André o'jekawēn ceweju. Simão Pedro wağo osunuy André.

⁹ — Ak'i! — io'e André. — Yaypan'isuat otobuxik. Cinco be pāo'a kuğ. Axima kuğ tak xepxep — io'e. — Imēnpit apēğām kuka ajat cexewi? O'e ğu kuka adeayū xat'am — io'e.

¹⁰ — “Epabik cuy,” i juy epe'e adeayū be — Jesus o'e jeweju etaybitbinayū be.

O'jekawēn ip adeayū be. Oabikbik ip adeayū kap'i'idip ceje, tip'ade o'tiptop puye. Ade jīã ip osodop. Cinco mil ağokat kayū osodop aoyū parakpe, bekitkiyū parakpe dak.

¹¹ Gebuje Jesus pāo'a o'yabu. O'jekawēn Deus eju.

— Bay, ēn xipat — io'e cebe. — Oceyat'am eyamudot ocewebe — io'e.

O'yaūm doze beayū be pāo'a. Yaūmūm pima o'yamu'aren cīcā. Ya'ada jīã o'e. Doze beayū pāo'a o'yaūmūm kaxikxik'iyū be. Axima dak o'ğūm doze beayū be. Iūmūm pima o'ğū'aren cīcā. Doze beayū o'ğūmğūm cebe

ip—kaxikxik'iaiyũ be. Kuy jemu'opinput o'jat ip. Ibeğbeğ ip o'jekõn.
 12 Soat ip ibeğbeğ o'e Jesus ixat o'gu'aren cĩcã buye.

— Ceaepoyat'a juy epeyabu — io'e Jesus doze beayũ be. — Epeyamuxipan — io'e. — Axima epoyat tak cuy epejat. Epeğuxipan cuy — io'e. — Epejat cuy ierepap puxim — io'e cebe ip.

13 Soat cepayat ip o'jat. Pageiro'a jo'iat'a be o'guõm ip. O'yamuporan ip cepoyan. Doze be o'yamunopapũn pa'geiro'a jo'iat'a.

14 Imẽn Jesus wuywebe i'e ba'oreat o'gubapuk soat etabutpe. Ixat o'gu'aren cĩcã. Imẽnpuye:

— Ite ma Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat! — io'e ip jewewebe o'jojojo'iaiyũ. — Ade koato ma ixex ajẽmap wiwim ocesop — io'e ip jewewebe ma.

15 Jesus dakoy ojuy ip o'e. “En ma juy ocejukan ece” i'e ojuy ip cebe.

— Odakoy ojuy ip jekukukan — io'e. — Gasũ bit obu'u ixeyũ kukukan — io'e Jesus jewebe ma.

Imẽnēju o'jepit jenomukay ma. Jağepũğ ma o'ju co'a dağ.

16 Kabiogkabiog'i bima ceweju etaybitbinayũ o'kop iodi kay—doze beayũ. 17 Iodi mudek ojuy ip.

— Ga'a accepit Cafarnaum ka be — io'e ip jewewebe.

Kobe be ip oõm. Kabiok o'e. Jesus oajẽm gu buk. 18 Tipodoyboğ cĩcã o'e kabidobog puye. Daum cĩcã kobe tipodoy dağ. 19 Wũy jĩjã o'jekoykoy ip. 5 kilometro o'jekoykoy ip. Jesus o'jojojo ip. Xĩğxĩğ oeku idibi adopa dağ Jesus. Yakõmkẽm gu tipodoy dağ. Xĩğxĩĩĩĩh. Ti'adopa dağ cũğcũğ ma oajẽm. Oajẽm pin kobe kay. Iparara jĩjã ip o'e ti'adopa dağat tobuxik puje—xĩğxĩğat tobuxik puje.

— Ajo xe'e tekũ ti'adopa dağat? — io'e ip jewewebe.

20 — Eypararam gu juy epesop — io'e. — Wara'at gu õn. Õn ma — io'e Jesus.

21 Iparara gu ip o'e doze beayũ Jesus ekawẽn co buje. Icokcok cĩcã ip o'e. Imẽnpuye:

— Eõm kobe be — io'e ip cebe.

Kobe dak o'jemũğ wĩnãbu. Jejuap ojuy ka be o'jemũğ. Muğ.

22 Kuyaje tomukudadaayũ Jesus o'tobuxik gu.

— Apu Jesus? — io'e ip jewewebe. — Pũğ ma juk kobe ijoce osodop kapusu — io'e ip. — Jesus pit oõm gu ibo be kobe be — io'e ip. — Ceweju etaybitbinayũ acã juk oõm kobe be. Ixe bit ka'ũma — io'e ip. — Apoma o'ju? — io'e ip jewewebe.

23 Kawẽnwẽn pima wĩnãbuayũ oajẽm jekobe dağ. Tiberiades ka bewi ip oajẽm. O'jemũğ ip. Muğ. Wuyjuyũ be pão'a o'oap pe o'jemũğ ip. Jebay eju kapusu wuykukukat Jesus o'jekawẽn iap pe o'jemũğ ip.

24 — Jesus pit ijoce gu omuy — io'e ip—tomukudadaayũ o'e yajẽm'ibiyũ be. — Ceweju etaybitbinayũ dak ijoce gu omuy — io'e ip. — Ga'a atimudek eyekobe dağ — io'e ip.

— Ga'a — io'e ip.

Imẽnpuye ip oõm kobe be—Tiberiades ka bewiayũ ekobe be. Poroğ. Oõm ip soat. Toktek. O'timudek ip wĩnãbu. Cafarnaum ka ebikopap pe ip o'jemũğ Jesus kudadam.

— Ga'a Jesus ajokudada!

— Ga'a! — io'e ip.

25 O'tobuxik ip. Wĩnãbu ip o'tobuxik.

— Ocemutaybitbin'ukat — io'e ip. — Puje ajēm ijoce? — io'e ip. — Ekudadam oceku — io'e ip Jesus pe.

²⁶ Gebuje Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Icēmān ōn e'em eywebe — io'e Jesus cebe ip. — Kapusu pāo'a epeyabu oxewi. Eybeḡbeḡ epesop oxewiat'am. Gasū epesot okudadam “Ēn xipat cīcā” i'e am ḡu—pāo'a o pin puye acā — io'e Jesus cebe ip. ²⁷ — Eyxat kay acā ḡu juy epeyeḡebu. Eybeḡbeḡ eyxan ijodi bima acā — io'e. — Wara'at tak opop eyxat eyaḡuymuisusunap xat — io'e. — Ixe xat o buje, eyaḡuyisum epeku ijodi bima. Soat em epesop eyetait Deus xe eye'ū buje dak — io'e. — Soat waḡo ōn. Deus webay. “Obikuyap taḡ ēn jekukum soat em,” i juk o'e Deus owebe — io'e. — “Imēnpuye ēn ma ibiat xat ūmūm'uk eḡuy wuyjuyū be,” i juk o'e owebe — io'e. — Eyju dak Deus bikuyap taḡ cuy epekuku soat em ma — io'e.

²⁸ — Apēn xe'e oceku soat em Deus bikuyap taḡ? — io'e ip Jesus pe.

²⁹⁻³¹ — Deus e'em “Wemumudot kay eyetabun cuy epesop,” i — io'e. — Ōn ma Deus emumudot — io'e. — Okay eyetabut puje, Deus bikuyap taḡ eyju jekukum — io'e Jesus.

— Ocedobuyū'ūm'ūm pāo'a jo'iat'a o'o'uk ip osodop uk'a'ūmat taḡ pima — io'e ip Jesus pe. — Imēn e'em Deus ekawēntup:

Moisés pāo'a mudodot'uk osunuy cekay ip—kabi bewiat'a, i — io'e ip. — Deus a'ōbi Moisés ja'ōbacaap mōḡmōḡ'uk osunuy pāo'a jo'iat'a mudodon — io'e ip. — Pām ēn? A'ōbacaap cuy ejomōḡ ocetabutpe — io'e ip. — Imōḡ puje ocetabut oce'e ekay — io'e ip.

³² — Icēmān ōn e'em eywebe — io'e Jesus cebe ip. — Ja'ōbi ḡu Moisés pāo'a jo'iat'a mudodot'uk osunuy eydobuyū'ūm'ūm pe—Deus a'ōbi acā. Moisés Deus xewiatxat ḡu imudodot'uk osunuy cekay ip. Deus pit jexewiatxat mudodon eywebe—eyaḡuymuisusunap xat — io'e Jesus.

³³ — Deus cuk omudot jexewi kuyje pāo'a jo'iat'a mudocap co'i — io'e. — Ōn kabi kadi wiatxat co'i ojet ijodiat aḡuymuisun am — io'e. — Okay itabucayū yaḡuyisum jeku — io'e. — Ōn ijodiat aḡuymuisusun'ukat — io'e.

³⁴ — Kariwa — io'e ip Jesus pe. — Ibiatxat cuy eḡūm ocexan. Soat em cuy eḡūmḡūm ocewebe.

³⁵ — Ōn Deus xewiatxat — Jesus o'e. — Ōn ma ijodiat aḡuymuisusun — io'e. — Okay eyetabut puje, soat em eycokcoḡ epesop ibeḡbeḡat co'i. Okay eyetabut puje soat em eycokcoḡ epesop ibipuruk'ūmat co'i — io'e Jesus. ³⁶ — “Eybu'u eyetabut am okay,” i juk adi ocece eywebe — io'e Jesus. ³⁷ — Webay pūḡpūḡayū mutabunbun okay. Imēnpuye itabut ip okay. “Eyetabun ḡu juy epesop okay,” i'ūmḡu ōn pit e'em cebe ip—itabun ojuyayū be—pūḡ pe dak ka'ūma — io'e. ³⁸ — Kabi kadiwi juk oajēm obikuyap taḡ weku am ḡu. Omudocat bikuyap taḡ weku am oajēm — io'e. ³⁹ — Soat em aḡ ōn okay itabucayū kay. Imēnpuye jetabucap epereperem ḡu ip—pūḡ tak ka'ūma. Waram ixeyū oḡuyu kabi kay ce'ū'ūayū muyuap kabia be. Oḡuyu ip omudocat bikuyap taḡ — io'e Jesus. ⁴⁰ — Okay itabucayū oḡuyu ce'ū'ūayū xewi, webay soat ce'ū'ūayū muyuap kabia be — io'e. — Soat ip jeedop itait Deus xe soat em—abu ōn iam itaybicayū. Imēn webay ibikuy — io'e Jesus.

⁴¹ Imēneju Jesus ekawēn kay ḡu ip o'e Judeuyū kukayū. Jawa'ōxixkiḡ o'e ip jeweweju.

— “Õn Deus xewiat,” i teku e'em — io'e ip. — “Kabi kadiwiat xat co'i õn,” i teku e'em — io'e ip. ⁴² — Jesus ma teku! — io'e ip jewewebe. — José'um ipot teku — io'e ip te'e ma. — Wuyetaybit ixim, cebay'um tak. Apëntak “Deus xewi ojet,” i teku e'em? Dapxi teku — io'e ip te'e ma.

⁴³ — Wa'õxikxiğ ġu juy epesop — io'e Jesus. ⁴⁴ — Webay wuyjuyũ mutabunbun okay—omudocat — io'e. — Imutabun'um pima, kuka itabut ġu ip o'e okay. Okay itabucayũ acã oğuyu kabi kay. Webay soat ce'ũ'ũayũ muyuap kabia be ip oğuyu. Soat em jeedop ip webay xe — io'e. ⁴⁵ — Kuyje Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ o'tupmubararak. Imẽn ibararak opop tup pe:

Deus soat wuyjuyũ ġutaybin, i.

Imẽn e'em iğodup pe — io'e. — Webay ekawẽn co buje, itabut ip okay ijodiat, webay be imutaybin puje dak — io'e. ⁴⁶ — Pũğ ma webay o'jojojo. Warara'acat pit ka'uma — io'e. — Õn acã webay ojojojo — io'e. ⁴⁷ — Icēmãn õn e'em eywebe — io'e—Jesus o'e. — Okay eyetabut pima, soat em epesop eyetait Deus xe eye'ũ buje — io'e. ⁴⁸ — Õn ma Deus xewiatxat — io'e. — Ijodiat ağuyhuisusun õn — io'e. ⁴⁹ — Wuydobuyũ'um'um mana'a o'o'uk osodop uk'a'umat pe bima. Inaka oe'ũ'ũ ip. ⁵⁰ Kabi bewiat kay eyetabut puje, Deus wi wũy ġu epesop — io'e. ⁵¹ — Õn ma kabi bewiat — io'e. — Kabi bewi ojet ijodiat ağuyhuisusun am. Okay itabucayũ yağuyisum jeku ijodi bima. Soat em jeedop ip itait Deus xe ce'ũ buje. We'ũ buje, oẽn osuẽnũm ijodiat xatẽn — io'e.

⁵² Iboap co buje jewa'õxikxiğ ip o'e Judeuyũ kukukayũ.

— Apëntak sute jeẽn iẽnũm wuywebe iẽn'o am? — io'e ip jewewebe.

Jesus ekawẽn cekawẽn pa'arēm osunuy ixeyũ xe—Judeuyũ kukayũ xe. (Oẽn'oat okay itabucat iape. Imẽnpit itaybit ġu ip osodop iboam.)

⁵³ — Icēmãn õn e'em eywebe — io'e Jesus. — Soat wağo õn. Oẽn'o'um pima Deus ebekitkin ġu epe'e. Odoy kõn'um pima dak cebekitkin ġu epe'e — io'e. ⁵⁴ — Oẽn'o buje bit, Deus ebekitkin epesop. Odoy kõn puje dak, cebekitkin epesop. Soat em epesop Deus xe eyetait — io'e. — Oẽn'oat oğuyu kabi kay webay ce'ũ'ũayũ muyuap kabia be. Odoy kõnat oğuyu ibo kabia be — io'e. ⁵⁵ — Wuyjuyũ mutaicinatẽn oẽn. Odoy wuyjuyũ mutaicinatoy — io'e Jesus. ⁵⁶ — Obiõğbuk omuy oẽn'oat pe—odoykõnat pe — io'e. — Obiõğbuk a'õbacaap kuğ jekukum ip. Õn tak pũğ tağ ma jekukum ceweju ip — io'e Jesus. ⁵⁷ — Webay ja'õbi ma itabẽğ soat em ma. Ixe ma omudot. Õn tak wetabẽğ ijodi webay a'õbi — io'e. — Imẽnpxim õn ma okay itabucayũ ağuyhuisusun. Yağuyisum jekukum ip wa'õbi—oẽn'oayũ — io'e—Jesus o'e. ⁵⁸ — Imẽn ma kabi kadi wiatxat — io'e. — Pão'a jo'iat'a buxim ġu—wuydobuyũ'um'um xat puxim ġu. Wuydobuyũ'um'um pão'a jo'iat'a o'o'uk ip osodop — io'e. — Oe'ũ'ũ ip—ya'o'o'ukayũ'um'um ma. Kabi bewiat xat õn. Soat em jeedop ip itait Deus xe oẽn'o'ayũ — io'e—Jesus o'e.

⁵⁹ Jesus iboam o'e Judeuyũ e'aweroroap'a be—Deus eju kawẽnwẽnap'a be. Iğo'a beacat mutaybinbin osunuy Cafarnaum ka be. Oẽn'oat okay itabucat iape. Odoykõnat tak okay itabucat iape. Imẽnpit cekawẽn pa'arēm osunuy ixeyũ xe. ⁶⁰ Imẽnēju:

— Cekawẽn pa'arēm cĩcã wuyxe — io'e ip jewewebe cekawẽn o'jojojo'iyũ. — Cekawẽn kay ġu wuyju — io'e ip.

⁶¹ Warara'acayũ be jemukũyjo'ũm pima, Jesus itaybit o'e ixeyũ ekawẽn. Imẽnpuye o'jekawẽn ceweju ip.

— Wekawẽn pa'arêm tu eyxe? — io'e. — Eybu'u du eyetabut am okay wekawẽn kay'ũm puye? — io'e Jesus. ⁶² — Soat wağo õn. Wekawẽn pa'arêm eyxe bima, eyetabut ġu okay — io'e. — Kabi kay waram omuyuap tobuxik puje dak eyetabut ġu kuka epe'e okay — io'e. — Oka kay wepicap co buje dak kuka eyetabut ġu epe'e okay — io'e Jesus. ⁶³ — Ijodiat aġuymuisusun oẽn o'o am ġu — io'e. — Deus biðğbuk acã ijodiat aġuymuisusun — io'e. — “Oẽn cuy epesuẽn'o,” i juk oce eywebe — io'e. — Imẽnpit okay eyetabun cuy epesop iam eymutaybin ojuy oġuy — io'e. — Wekawẽn kay eyetabut pima, obikuyap tağ epeku—eyaġuyisum epeku — io'e Jesus. ⁶⁴ — Imẽnpit pũğpũğ ey'in itabut ġu okay — io'e Jesus.

(Jesus kuy itaybit o'e abuyũ ibu'u osodop itabut am okay iam. Itaybit o'e abu oũm okay itakomaayũ be iam tak. Kuy bima itaybit o'e iboam doze beayũ naẽ buje.)

⁶⁵ — Soat ġu eyetabut okay — io'e. — Webay emumutabunbunyũ acã itabut je'e okay. Kuy iboap oġuwẽn eywebe — io'e.

⁶⁶ Kuy bima ceweju oekuku'iaiyũ Jesus kay ip ibu'u o'e, cekawẽn kay'ũm puye.

Gebuje oibu'un ip Jesus eju jeku am. ⁶⁷ Jesus o'jekawẽn doze beayũ eju—jewēju etaybitbinayũ eju.

— Pãm eyju? — io'e. — Eyju dak tu eybu'un oweju? — io'e.

⁶⁸ — Kariwa — io'e Simão Pedro. — Abu-eju kuka oceku? — io'e Jesus pe. — Ĕn acã apẽn itabucayũ yaġuyisum jekukum iap ekawẽn muwẽnuwẽn ocewebe — io'e. — Ĕn acã Deus xe epesop iap ekawẽn muwẽnuwẽn ocewebe — io'e. ⁶⁹ — Ekay acã ocetabut — io'e. — Ocexe ĩn acã Deus emumudot — io'e. — Ocexe ĩn acã xipacat — io'e. — Ĕn acã ikẽrẽat ejukuk ġu — io'e—Simão Pedro o'e.

⁷⁰ — Õn cuk eynaẽ — io'e Jesus. — Doze beayũ juk otaẽ — io'e. — Imẽnpit pũğ ey'in Satanás a'ðkayan o'e — io'e.

⁷¹ Jesus Judas o'ġuwẽn—Simão Iscariotes ipot o'ġuwẽn. Ixe Judas doze beayũ'in osunuy. Inaka Jesus ũm ojuy o'e cekay itakomaayũ be yaoka am.

7

¹ Ibocewi Jesus Galiléia eipi dağ oeku. Judeuyũ kukukayũ Judéia eipi be osodop ip. Ixeyũ Jesus aoka ojuy. Imẽnpuye Judéia eipi dağ o'ju ġu Jesus.

² Judeuyũ epeta wap osunuy. Cepetaboğ cĩcã osunuy. Xijap mðġmðġ'uk ip osodop. Xijap pe dopdom osodop ip iġo epeta bima.

³ Gebuje ikitpiyũ o'jekawẽn Jesus eju.

— Ejẽm cuy ijocewi — io'e ip Jesus pe. — Judéia eipi kay juy eju — io'e ip. — A'ðbacaap cuy ejomðġ a'ð kayayũ etabutpe ixeyũ be “Teku ya'ðbaca jĩjã” i'e am — io'e ip. ⁴ — Iba'arêm ġu wuyju e'em xipan jewemuwẽn pin pima. Eju juy — io'e ip. — Ka'ũma buk ocejojoioiap cuy eġubapuk — io'e ip. — Xipan jewemuwẽnat cuy soat pe — io'e ip.

⁵ Jesus kitpityũ imẽn o'e itabut'ũm cekay buye.

⁶ — Cũğ ġu mabuk oju am peta kay — io'e Jesus. — Cũğ ma bit eyju am. Soat em cũğ ma eyju am. ⁷ Deus kay'ũmayũ eykay ġu itakoma ip. Okay bit itakoma jĩjã ip “Ikẽrẽat mujurũğrũğ eyju,” i õn e'em cebe ip puye — io'e.

⁸ — Eyju ma peta kay epeju — io'e jekitpiyũ be. — Õn pit oju ġu iġo epeta kay. Cũğ ġu mabuk oju am — io'e Jesus.

⁹ Jesus imên o'e jekitpitpiyũ be. O'jêm ip ikitpitpiyũ. Jesus pit Galiléia eipi be osunuy pũgpũg xet.

¹⁰ Ebpũg xet kap puje, Jesus o'ju peta kay. Soat eta'ũmpi ma o'ju. Iba'arêm ma o'ju.

¹¹⁻¹³ Gebuje Jesus o'jokudada ip Judeuyũ kukukayũ. Petatam pima o'jokudada ip.

— Apu Jesus? — io'e ip jewewebe.

Adeayũ ibidadada ma jekawênwên osodop Judeuyũ kukukayũ be ja'ôdobuxikap puxim. Jesus peam jewa'ôxikxiğ ip osodop.

— Xipat cîcâ teku — io'e pũgpũg ixeyũ'in.

— Ka'ũma — io'e warara'acayũ bit. — Wuymuğuykukuku'ukat teku — io'e ip napa ma.

Adeayũ imên ibidadada ma jekawênwên ip o'e.

¹⁴ Jesus o'ju Deus eju kawênwênap'a kay—yaboğat'a kay. Peta muğëğëm pima o'ju. Iğo'a beacat mutaybitbin osunuy.

¹⁵ Judeuyũ kukukayũ Jesus ekawên kay ğu ip o'e.

— Apênpuye dak sute itaybit? — io'e ip. — Wuymutaybitbin'ukat xe ğu osunuy jemutaybinan. Cũğ ğu cexe wuyjuyũ mutaybin am — io'e ip soat pe iğo'a beacat pe.

¹⁶ — Wa'ôbi ğu òn adeayũ mutaybitbin—omudocat a'ôbi acâ — io'e Jesus. ¹⁷ — Wa'ôbi du eyxe òn eymutaybitbin? Pâm ğuto Deus a'ôbi? — io'e. — Deus bikuyap tağ jeku ojuyat itaybit je'e Deus a'ôbi òn eymutaybitbin iam — io'e cebe ip. ¹⁸ — Pũgpũğayũ Deus a'ôbi ğu ijodiat mutaybitbin—ja'ôbi acâ. Cũğ ğu imutaybitbin ip. “Xipan omuwênuwên cuy epe'e,” i'e'em ip ya'ïjojo'ibiyũ be. Warara'acayũ bit Deus a'ôbi ijodiat mutaybitbin—jemudocat a'ôbi. “Xipan Deus muwênuwên cuy epe'e,” i'e'em ip. Icêmân e'em ip. Napa ğu ip e'em. ¹⁹ Moisés Deus ekawên cuk adi o'ğuwênuwên eydobuyũ'ũm'ũm pe kuyje. Imênpit soat eyju kũyjobit ğu iboap ekawên kay. Abu ey'in iboap ekawên kay kũyjobit? Ka'ũma ma! Eyju dak waoka ojuy. Apênpuye? — io'e Jesus.

²⁰ Adeayũ Jesus ekawên o'ya'ïjojo Deus eju kawênwênap'a beacayũ.

— Akpidapi ên — io'e ip napa ma adeayũ Jesus pe. — Ka'ũma ma aoka ojuy — io'e ip Jesus pe.

Itaybit ğu ip osodop adeayũ Jesus aoka ojuy iam Jerusalém ka be powátwat.

²¹ — Jebodoydoyap kabia be wa'ôbacaap ojomõğ pũğ em ma — io'e Jesus. — “Cũğ ğu teku e'em,” i juk adi epe'e iboap co buje. “Sábado be kapikpiğ teku,” i juk adi epe'e — io'e. ²² — “Wuydobuyũ'ũm'ũm ekawên tağ ağokatkat'it'it epetaypu'ağobixeedakat,” io'e Moisés kuyje. “Ikap'isuat epetaypu'ağobixeedakat teku Deus ebekit iap mubapuk am,” io'e Moisés kuyje. Jebodoydoyap kabia bima dak eyju ixeedakatkan Moisés ekawên mupubutbunap puxim — io'e. ²³ — Sábado bima eyju ixeedakatkan Moisés ekawên mupubutbunap puxim. Sábado bima owebe iwátaxipiat mu'ada buje bit, eyetakoma juk adi epe'e okay! “Èn jebodoydoy ğu! Kapikpiğ ên,” i eyju e'em owebe. “Èn Moisés ekawên mupubutbun,” i eyju e'em owebe. “Ikêrêat mujurũğrũğ ên,” i eyju e'em owebe — io'e Jesus. ²⁴ — Dao ğu “Èn ikêrêat mujurũğrũğ,” i juy epe'e warara'acat pe — io'e. — Tũybe teku ikêrêat mujurũğrũğ iân eyju e'em. Cekuku am eyetaybit'ũm pima, “Èn ikêrêat mujurũğrũğ,” i'ũmğũ juy epe'e'e — io'e Jesus.

25 — Ite aoka ojuy ġu du wuyka kukayū? — io'e ip Jerusalém ka watwat jewewebe. 26 — Ak'i juy epe'e — io'e ip. — Ijoce ma omuy — io'e ip. — Soat etabutpe teku kawēnwēn — io'e ip. — Imēnpit ka'ūma ma ibubum — io'e ip. — Wuyka kukayū dak itabut xe'e Jesus Deus emunaē iap kay? — io'e ip jewewebe. 27 — Teku Deus emunaē ġu wuyxe — io'e ip Jerusalém ka watwat'in. — Deus emunaē ajēm puje, abu xe'e itaybit je'e pomawi osodot iam? Ka'ūma ma! Imēnpit wuyetaybit pomawi teku osodot iam — io'e ip.

28 Jesus adeayū mutaybitbin mabuk osunuy Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboġat'a be.

— Eyetaybit ġu abu ōn iam — io'e Jesus. — Eyetaybit ġu pomawi ojot iam. Wa'ōbi ġu ojot—omudocat a'ōbi acā. Ixe icēmān e'em soat em. Eyetaybit ġu abu ixe iam — io'e. 29 — Ōn pit wetaybit ixem — io'e. — Ojot cexewi. Ixe ma omudot ijoce — io'e Jesus.

30 Imēneju itakomaayū Jesus daomūn ojuy ip. Deus pit jewebe ma o'e: — Jesus daomūn ġu buk ip — i.

Imēnpuye ka'ūma ma o'jat.

31 Tak ġu o'ya'ļjojo'iyayū bit itabut o'e ip Jesus kay. Ade jījā itabut o'e.

— “Deus emunaē ja'ōbacaap jomōġ,” i wuyju e'em — io'e ip. — Ite aġokatkat ja'ōbacaap mōġmōġ cīcā. Wuywebe i'e ba'oreat mubapukpug ite ma. Imēneju ite ma Deus emunaē ocexe — io'e ip.

32 Imēnpuye Jesus daomūn ojuy o'e ip Fariseuyū. Adeayū Jesus muwēnuwēn iam o'jekūyjo ip Fariseuyū. Fariseuyū eju paīyū kukukayū Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayū o'ġuju Jesus daomūn ām.

33 — Darem ma buk ōn eyxe — io'e Jesus adeayū be. — Gaxīn ma ocepit omudocat kay — io'e. 34 — Okudadam epeku. Odobuxik ġu eyju. Ojuap kay eyju ba'ore — io'e.

35 — Apoma sute je'ju? — io'e Judeuyū kukukayū. — Poce iba'ore kuka wuywebe tobuxik am? — io'e ip. — Je'ju du sute Judeuyū xe jenuy ām Grécia eipi watwat xe jenuy ām? — io'e ip. — Ipōġpōġayū kay du sute je'ju Judeu'ūmayū mutaybit am? — io'e ip. 36 — “Okudadam epeku,” i juk o'e ocewebe — io'e ip. — “Imēnpit eyju odobuxik ġu,” i juk o'e — io'e ip. — “Ojuap kay eyju ba'ore,” i juk o'e — io'e ip. — Cekawēn pa'arēm ocexe — io'e ip Fariseuyū, paīyū kukukayū dak.

37 Waram Jesus o'jekawēn peta muġēġēayū be. Peta epere buje o'jekawēn cebe ip. Ibo kabia yoboġ cīcā osunuy Judeuyū xe.

— Wuybipuruk pima, idibi kay jījā wuyju — io'e. — Abu yaġuyisum ceku pin cīcā? — io'e Jesus ya'ōberen. — Eyetabun cuy epesop okay! — io'e. — Okay eyetabut pima, eyaġuyisum epeku — io'e Jesus. 38 — Okay itabucayū be idibi buxim jeenuy badi — io'e. — Imēnpuye yaġuyisum ip jeku — io'e. — Imēn e'em Deus ekawēntup — io'e—Jesus o'e.

39 Imēn e buje Deus biōġbuk o'ġuwēn Jesus. Deus biōġbuk ōmōm Jesus kay itabucayū be. Jesus iboam o'e ipi kay Deus biōġbuk ajēm awap. Ixe oajēm ġu buk, Jesus jebay xe jenuy ām o'jeu ġu buk puye.

40 Jesus ekawēn co buje pūġ taġ ġu o'jekawēn ip adeayū—wara'at taġtaġtaġ ma.

— Teku Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat—ocemumuwiwiiat ma — io'e pūġpūġ ixeyū'in.

41 — Deus emunaē teku — io'e warara'acayū.

— Ka'ūma — io'e warara'acayū bit. — Deus emunaē ġu tekū. Teku Galiléia eipi bewiat! — io'e ip. — Deus emunaē Galiléia eipi bewi ġu jajēm — io'e ip.

42 — Imēn e'em Deus ekawēntup:

Davi naxegebit Deus emunaē, i. Belém ka be je'kap—Judéia eipi be, i.

Davi osunuyiat ka be je'kap, i — io'e ip.

— Imēn e'em Deus ekawēntup — io'e ip.

43 Pūḡ taḡ ġu ip o'jekawēn adeayū Jesus muwēnuwēn. Jawa'ōdawunuwun ip osodop. 44 Jesus daomūn ojuy ip yawiwi'ukayū. Imēnpit o'taomūn ġu buk ip.

45 Jesus kuḡ ġu yawiwi'ukayū o'jepit. Oajēm ip kuy o'ġuju'iyayū kay—paŷyū kukukayū kay, Fariseuyū kay.

— Apēnpuye Jesus epetojot ġu? — io'e ip yawiwi'ukayū be.

46 — Ixe ekawēn kawēntip cīcā ocexe! Abu-buxim ixe kawēnwēn? Ka'ūma buxim ā! — io'e ip.

47 — Eyju dak eymuḡuykuku du ixe? — io'e ip Fariseuyū. 48 — Ya'ōbuyxiayū itabut ġu ip cekay—pūḡ tak ka'ūma — io'e ip. — Oceju dak ocetabut ġu cekay—pūḡ tak ocetabut ġu ma — io'e ip. 49 — Adeayū bit itaybit ġu Moisés ekawēn. Imēnpuye Deus e'em cebe ip “Eykērē oxe,” i, “Ipiat osupi'ajoat eywebe,” i — io'e ip. — Iteyū acā itabut cekay—Moisés ekawēn itaybit'ūmayū acā — io'e ip Fariseuyū yawiwi'ukayū be.

50 Nicodemos pit o'jede Fariseuyū be—jebureyū be. Ixe Nicodemos ibimāmāmāyū ekawēn coco'ukat osunuy. Kuy bima o'ju Jesus kay jekawēn ām ceweju.

51 — Jesus puk atujuajēm ġu wuykay cekawēn co am, imuymuy'ukayū ekawēn co am tak — io'e Nicodemos. — Cekawēn co'ūm pima, “Ite juy ayaokaat, ikērēat kuḡ puye,” i'ūmḡu juy ace'e. Imēn Moisés cuk adi wuymutaybitbin — io'e Nicodemos.

52 — Galiléia eipi bewiat co'i ēn kawēnwēn. Deus ekawēn itaybit'ūmat co'i ēn kawēnwēn — io'e ip Nicodemos wayway. — Ite aḡokatkat napa ma e'em “Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat ōn,” i. Deus ekawēntup cuy etupco! — io'e ip Nicodemos pe. — “Ka'ūmḡu Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat Galiléia eipi beat,” i'e'em ibiatup — io'e ip Nicodemos pe.

53 Soat ip o'jepit jeduk'a be.

8

1 Jesus pit o'ju co'a kay—Oliveira dip'a kay.

2 Kabia isum Jesus waram o'jepit Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboḡat'a be. Adeayū o'je'awero Jesus ekawēn co pin puye. Ixe oabik. Adeayū mutaybitbin o'e.

3 Gebuje Fariseuyū eju Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū ayacat o'tojot Jesus kay. Ayacat itoptep ma'ḡu osunuy. Inaka warara'acat itop kay itabiku osunuy. Warara'acat itop eju o'tobuxik ip Fariseuyū. O'tojot ip Jesus kay. Adeayū etabutpe ip o'tojot.

4 — Kariwa — io'e ip Jesus pe. — Ite ayacat ocetobuxik wara'acat itop eju. Imēnpuye ocetojot ekay — io'e ip. 5 — Moisés o'e wuydobuyū'ūm'ūm pe: “Wara'acat itop eju jepopomat cuy epeyabuḡuḡ wita'am,” i. Imēn Moisés ocemutaybitbin. Pām ēn? Apēn ēn ece'e? — io'e ip Jesus pe.

6 Imēn o'e ip Jesus pe. Tūybe cūḡ'ūma jede iān o'e ip. “Cūḡ ġu ēn e'em,” i'e ojuy ip Jesus pe. “Moisés ekawēn taḡ ġu ēn e'em,” i'e ojuy ip cebe.

Jesus o'je'aetoro. Ipi mukorepkorem o'e jebum. Koreh. Yatoroh ipi mukorepkorem o'e.

⁷ — Apên ên ece'e? — io'e ip waram.

Kirik'ây. O'ây.

— Ey'inat ikêrêat kuğ'üm pima, ixe juy koam wita'a yamuju cekay ayacat abuğ am — io'e Jesus cebe ip.

⁸ Waram o'je'aetoro. Waram jebum ipi mukorepkorem. Koreh.

⁹ O'jêm ip cekawên co buje. Koap aypapayû o'jêm òn tak ikêrêat kuğ iam itaybit puye. Warit. Xerewun. Wara'at. Xerewun. Wara'at. Xerewun. Guyjom warara'acayû o'jêm yaypan'isuayû. Warit. Xerewun. Wara'at. Xerewun. Soat ip o'jêm. Jesus acã o'jepoyat. Ayacat Jesus xe o'e cüğ'i.

¹⁰ Kirik'ây. Jesus o'ây. O'jeak ayacat kay.

— Tû'û — io'e. — Apõma o'ju ip “Ën ma ikêrêat kuğ cĩcã Deus xe,” i'e ojuyayû? “Ga'a ayaoka wita'am,” i'e ojuyayû? — io'e—Jesus o'e.

¹¹ — Kariwa — io'e. — Ka'ümğu ip — io'e. — O'jêm ip — io'e. — Weiwat xeyûku.

— “Ikêrêat kuğ cĩcã ên,” i'ümğu òn tak e'em ewebe — io'e Jesus. — Eju juy — io'e. — Waram pit eğujurüğ ğu ikêrêat — io'e Jesus.

¹² Waram pima Jesus o'jekawên adeayû eju.

— Kabia buxim òn — io'e. — Deus ekawên eymutaybitbin òn cüğ ma eyeku am. Okay itabucayû kabiok tağ jekuku'ukayû buxim ğu. Ikêrêat mujurüğrüğ'uk ğu ip. Cüğ ma ip jekukum kabia dağ jekuku'ukat puxim. Yağuyisum jekukum ip — io'e.

¹³ — Ën acã xipan jewemuwênuwên — io'e Fariseuyû. — Cüğ ğu ên kawênwên — io'e ip napa ma.

¹⁴ — Cüğ ma òn kawênwên — io'e Jesus. — Eyetaybit ğu pomawi ojot iam, poma òn cum iam tak — io'e. — Òn pit wetaybit pomawi ojot iam, poma òn cum iam tak — io'e. — Cüğ ma òn kawênwên wetaybit puye — io'e. ¹⁵ — Eyju e'em “Cüğ ma ên kawênwên,” i, eyxe warara'acat e'ep ibapuk'üm ma'ğu. Imên ğu òn pit e'em — io'e. ¹⁶ — “Cüğ ğu ên kawênwên,” i òn e'em pima bit, cüğ ma kuka oce. Cüğ ma kuka oce, omudocat tak imên e'em puye. Webay omudot. Püğ tağ ma oceju e'em — io'e. ¹⁷ — Imên e'em Moisés ekawêntup:

Xepxepayû püğ tağ ma kawênwên pima, “Teyûku icêmãn e'em,” i kuka o'e ip ya'İjojo'ibiyû, i — io'e Jesus.

¹⁸ — Òn ma xipan jewemuwênuwên. Webay dak xipan omuwênuwên—omudocat. Püğ tağ ma omuwênuwên oceju—òn, webay dak — io'e.

¹⁹ — Poce omuy ebuy? — io'e ip Jesus pe.

— Etetaybit ğu abu òn iam, abu webay iam tak — io'e. — Abu òn iam eyetaybit pima, abu webay iam tak kuka eyetaybit epe'e — io'e.

²⁰ Imên Jesus o'e Deus eju kawênwênap'a be—yaboğat'a be. Adeayû mutaybitbin osunuy. Dinheiro muðmõmap'a xe imutaybitbin osunuy. Cekay itakomaayû Jesus daomün oju. Imênpit o'taomün ğu ip taomünap kabia ğu buk puye.

²¹⁻²⁴ Waram Jesus o'jekawên Judeuyû kukukayû eju.

— Gaxın ma o'jêm ijocewi — io'e Jesus. — Te'e ma epeku okudadam eydaxijoap oju. Epe'û Deus pe eywebewi ikêrêat uk'üm pima. Ojuap kay eyju ba'ore — io'e. — “Epe'û Deus pe ikêrêat uk'üm pima,” i kuy

oce eywebe. Õn Deus xewiat iap kay eyetabut'üm pima, epe'ü Deus pe eyewebewi ikêrêat uk'üm pima — io'e Jesus.

— “Ojuap kay eyju ba'ore,” i teku e'em — io'e ip Judeuyü kukayü. — Jawaoka du sute? — io'e ip jewewebe.

— Eyju ma ipi dağacat. Õn pit kabi bewiat — io'e Jesus. — Eyju ma jewağuyğuy ijodiat ağuy dağ. Õn pit ka'üma.

²⁵ — Abu ên? — io'e ip.

— Iebikam piman ma juk ocevemuwên abu òn iam — io'e. ²⁶ — Adeat muwên pin mabuk òn eywebe. “Cũğ ğu eyju kawênwên” i'e pin mabuk oce eywebe. Omudocat ekawên muwênuwên acã òn. Ixe icêmân e'em — io'e Jesus.

²⁷ Jesus jemudocat muwên puje, jebay o'ğuwên. Iboap ekawên pit Judeuyü kukayü itaybit ğu.

²⁸ — Soat wağo òn — io'e Jesus. — Obamuapay epe'e we'ü am korosa be. Obamupaya buje, “Icêmân xeku kabi bewiat,” i epe'e. “Ja'òbi ğu xeku oeku—jebay a'òbi acã,” i epe'e — io'e. — “Wuyebay e'eap muwênuwên xeku oeku,” i epe'e — io'e Jesus. ²⁹ — Soat em omudocat bikuyap tağ òn jekukum. Imênpuye soat em ağ okay. Ixe opere ğu — io'e Jesus.

³⁰ Imêneju ade oitabun Jesus kay—ya'ïjojo'ukayü'in.

³¹ Jesus waram o'jekawên Judeuyü kukukayü eju. Pũğpũğ ixeyü'in o'e: — Teku icêmân e'em — i.

— Wekawên kay kÿjjobit pima, oweju etaybitbinayüm epesop — io'e Jesus. ³² — Kawên icêmat muwênuwên òn eywebe — io'e. — Kawên icêmân eyetaybit pima cekariwa be imudadaybotbot'ibiyü buximayüm ğu epesop — io'e cebe ip.

³³ — Abu ocemudadaybotbot'uk osunuy? Ka'üma ma! — io'e ip. — Abraão naxeğebitbit oceju! — io'e ip. — Apênpuye ên e'em ocewebe “Cekariwa be imudadaybotbot'ibiyü buximayüm ğu epesop,” i? — io'e ip.

³⁴ — Icêmân òn e'em eywebe — io'e Jesus. — Cekariwa be imudadaybotbot'ibiyü be iba'ore jekariwa epere am. Imênpuxim ikêrêat mujurügrüğ'ukat pe iba'ore ikêrêat mujurügrüğ'ap epere am, Satanás ixe ekariwa buye — io'e. ³⁵ — Cekariwa be imudadaybotbot'ibit ma soat em ğu cekariwa duk'a be dopdom. Kariwa imujêm pin pima, ğujêm. Kariwa ipot pit, soat em jebay duk'a be dopdom. Cebay ixe ğujêm ğu — io'e. ³⁶ — Õn ma Deus ipot. Owebe eydaxijo buje, Satanás ğu eykukukan jeenuy — io'e. — Imênpuye ikêrêat mujurügrüğ'ap epere but epesop — io'e. ³⁷ — Icêmân eyju Abraão naxeğebitbit — io'e. — Inaka eyju oaoka ojuy wa'ò kay kÿjjobit'üm puye — io'e—Jesus o'e. ³⁸ — Webay be omutaybitbinap muwênuwên òn eywebe. Satanás ebekitkit eyju. Ixe ekukuap tağ eyju dak jekukum — io'e Jesus.

³⁹⁻⁴⁰ — Ka'üma! Ocedobu'üm ekukuap co'i oceju jekukum—Abraão'üm ekukuap co'i — io'e ip te'e ma.

— Deus kawên icêmat o'ğuwên owebe — Jesus o'e. — Iboap ekawên acã oğuwên eywebe. Inaka eyju ma oaoka ojuy kawên icêmat kay'üm puye — io'e. — Abraão bit kawên icêmat kay kÿjjobit cïcã osunuy. Abraão naxeğebitbit eyju. Ixe'üm ekukuap co'i ğu bit eyju jekukum — Jesus o'e. — Apênpuye dak? — io'e. ⁴¹ — Satanás ekukuap co'i eyju jekukum — io'e.

— Satanás ekukuap co'i ğu oceju jekukum—Deus ekawên tağ ma — io'e ip. — Deus acã ocebay — io'e ip.

42 — Deus xewi ojot. Wa'öbi ñu ojot. Ixe ma omudot — io'e Jesus. — Deus eyebay bima, kajuk okukpin eyxe oguy — io'e. 43 — Wekawën kay jeküyjobin pin ñu eyju. Imēnpuye wekawën pa'arēm eyxe — io'e. 44 — Ibiögbuk kērēayū kukat ebekitkiyū eyju—Satanás ebekitkiyu — io'e—Jesus o'e. — Apēn ixē ikērēat mujurūgrūg iap co'i eyju dak ikērēat mujurūgrūg — io'e. — Ixe warara'acat aokaka'uk osunuy ipi mujurūg isum. Gasū dak wuyjuyū muy'ū'ū'uk ixē — io'e. — Kawēn icēmat kay kūyjobit'ūm osunuy ixē — io'e. — Iba'ore ixē be kawēn icēmat kay kūyjobit am. Icēm ñu teku e'em. Napa ma e'em. Napa ma e'em pima, je'e pinap tağ e'em cexe. Dapxi teku — io'e. — Icēm'ūmān e'em ip ixē ebekitkiyū. 45 Icēmat ōn pit e'em eywebe — io'e. — Inaka eyetabut ñu wekawën kay — io'e. 46 — Ka'ūma ma icēmān e'em owebe “Ikērēat mujurūgrūg ēn” i — io'e. — Icēmān wekawën. Apēnpuye eyetabut ñu wekawën kay? — io'e. 47 — Kūyjobit ip cekawēn kay Deus ebekitkit. Eyju bit Deus ebekitkit ñu. Imēnpuye Deus ekawēn kay ñu eyju — io'e Jesus Judeuyū kukukayū be.

48 — Icēmān oceju e'em ewebe “Ibiögbuk kērēat a'öbi ēn e'em” i, “Akpidadipi ēn,” i dak — io'e ip. — “Cūğ'ūma ēn jekukum Samaria eipi wat puxim,” i oceju e'em ewebe. Icēmān oceju e'em — io'e ip.

49 — Icēm ñu eyju e'em — Jesus o'e. — Ibiögbuk kērēat a'öbi ñu ōn e'em. Webay kuğ ōn ibuyxim. Eyju bit obuyxim ñu okuğ — io'e. 50 — Ōn ma obuyxim okuğap kudadam ñu — io'e. — Webay bit obuyxim okuğ. Ixe obuyxim ñu okukat ñuju ipiat'ajojoap pe — io'e. 51 — Icēmān ōn e'em eywebe — io'e. — Wekawën tağ jekuku'ukat soat em ñu jeedop ce'ū'ūayū xe — io'e Jesus.

52 — Ibiögbuk kērēayū kukat a'öbi ēn kawēnwēn — i napa ma o'e ip Judeuyū kukukayū. — Abraão'ūm oe'ū. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm tak oe'ū'ū. “Wekawën tağ jekuku'ukat soat em ñu jeedop ce'ū'ūayū xe,” i ēn pit e'em — io'e ip. 53 — Ocedobu'ūm oe'ū—Abraão'ūm. Abraão bit toto osunuy ya'öbuyxiat. Ixe'ūm podi du a'öbuyxi? — io'e ip. — Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm tak oe'ū'ū. Ixeyū'ūm'ūm pit toto osodop ya'öbuyxiayū. Ixeyū'ūm'ūm podi du a'öbuyxi? — io'e ip. — Abu dak ēn? — io'e ip Jesus pe.

54 — Ōn ma xipan jewemuwēnuwēn pima, abu kuka wa'ö kay o'e? Ka'ūma ma! — io'e. — Webay bit xipan omuwēnuwēn. “Ka'ūmğu okpot co'iat ya'öbuyxiat,” i e'em ixē. “Ēn acā ocekekukat,” i te'e ma eyju e'em webay be — io'e Jesus. 55 — Eyju ma eyetaybit ñu abu ixē iam. Ōn pit wetaybit ixem. “Wetaybit ñu ixem,” i ōn e buje, napa ma kajuk oce. Eybuxim kajuk oce dapxi. Imēnpit wetaybit cīcā ixem. Kūyjobit ōn cekawēn kay — io'e. 56 — Wuydobu'ūm Abraão'ūm itaybit o'e ipi kay teku jajēm wuydaxijojo'ukan iam. Imēnpuye icokcok o'e — io'e Jesus.

57 — Aypa ñu ēn — io'e ip. — Cinquenta koato ñu buk ēn — io'e ip. — Abraão ejojojo ñu! — io'e ip. — Icēm ñu ēn e'em — io'e ip Jesus pe.

58 — Icēmān ōn e'em eywebe — io'e Jesus. — Abraão kap awap ma kuy wetabēg oguy — io'e.

59 Gebuje wita'a o'yabu ip Jesus kay yamuju am Judeuyū kukukayū. Yaoka ojuy ip napa ma tūybe e'em iān. Jesus pit o'jemunēm adeayū parakpe. Xerewun. O'jēm Deus eju kawēnwēnap'a bewi—yaboğat'a bewi. Akiju o'jēm.

9

¹ Gebuje Jesus ita'umat o'jojojo doze beayũ eju cũgctũg pima. Ikap puje ma ita'um osunuy. Dinheiro ojuyjuy'uk osunuy ita'um puye.

² — Ocemutaybitbin'ukat — io'e ceweju etaybitbinayũ. — Apẽnpuye ite ita'um o'kap? Ita'um o'kap ite ma ikẽrẽat mujurũgrũg puye du? — io'e ip. — Pãm ġuto cebay ikẽrẽat mujurũgrũg puye du? Pãm ġuto ixi ikẽrẽat mujurũgrũg puye du? — io'e ip.

³ — Ita'um ma o'kap ikẽrẽat mujurũgrũg puye ġu, cebay ikẽrẽat mujurũgrũg puye ġu dak, ixi ikẽrẽat mujurũgrũg puye ġu dak — io'e Jesus. — Deus ja'õbacaap jomõg wuyetabutpe jabeku. Imẽnpuye ita'um o'kap — io'e. ⁴⁻⁵ — Apẽn kaxi wuyemukabiahham iap puxim õn tak Deus ekawẽn ijodiat mutaybitbin ijodi bima cũg ma ceku am ip. We'ũ buje kabiook je'e — io'e. — Deus omudot kapik am jewebeam ja'õbacaap mubapukpuk am. Deus peam cuy acejekapik wuyekapik put pima. Guyjom iba'ore je'e wuywebe wuyekapik am cebeam.

⁶ O'jexi ipi ju. Xih. A'a'a. Ka'wi o'ġu'a'a jebidim. Wũnxik. Poroġ. Ka'wi'a'a o'yamuy ita'umat eta be imu'ada am. (14) Judeuyũ ebodoydoyap kabia be o'yamuy ita be imu'ada am.

⁷ — Eju juy idibi'it'iti be—Siloédi be — io'e Jesus. — Ecedwedopawuy juy idibim — io'e. (Siloé timudot'ibiti iape wuya'õm).

Xĩġxĩġ. O'ju jewedopawuy.

Jay. Oajẽm idibi'it'iti kay. O'jewedopawuywuy. Boroboro'i. Itate o'e. O'jeu. Jecoatcoan o'e.

⁸ Imẽnpuye ita'um tũibit tuk'a etakobeayũ o'jekawẽn ip jeweweju, ita'um tũibit o'jojojo'iyũ dak.

— Ijoce dinheiro ojuyjuy'uk osunuyiat ġu du sute? — io'e ip jewewebe.

⁹ — Ijoce osunuyiat teku — io'e ip pũġpũġpũġ.

— Ka'ũma. Ijoce osunuyiat ġu teku — io'e warara'acayũ. — Ixebuximat acã teku — io'e ip.

— Õn ma ijoce dinheiro ojuyjuy'uk oġuy — io'e ita'um tũibit. ¹⁰ — Apẽn etate ġasũ? — io'e ip cebe.

¹¹ — Aġokatkat oajẽm okay — io'e ita'um tũibit. — Ibutet Jesus i — io'e. — Ka'wi o'ġu'a'a. O'yamuy weta be weta mu'ada am. “Eju juy Siloédi be,” i juk o'e owebe — io'e. — “Ecedwedopawuy juy,” i dak — io'e. — Imẽnpuye oju. Ocedwedopawuy. Wetate oceu — io'e ita'um tũibit. — Wecoan put oce — io'e.

¹² — Poce omuy ixẽ Jesus? — io'e ip.

— Iye. Wetaybit ġu — io'e.

¹³ Gebuje Fariseuyũ kay tuk'a etakobeayũ ita'um tũibit o'tujowat.

¹⁴⁻¹⁶ — Apẽn ecedwetada ġasũ? — io'e ip Fariseuyũ ita'um tũibit pe.

— Ka'wi'a'a o'yamuy weta be — io'e. — Ocedwedopawuy. Wetate ġasũ oce — io'e.

— Itadaat o'jekapik jebodoydoyap kabia be—Sábado bima — io'e ip Fariseuyũ. — Moisés ekawẽn taġ ġu ite jekukum. Deus a'õbi ġu ite e'em — i napa ma o'e ixeyũ Fariseuyũ.

— Ikẽrẽat mujurũgrũg'ukat ġu itadaat! Apẽn kuka ikẽrẽat mujurũgrũg'ukat pe wuywebe i'e ba'oreat mubapuk put? — io'e warara'acayũ.

Imẽneju pũġ taġ ġu ip Jesus muwẽnuwẽn o'e Fariseuyũ. Wara'at taġtaġtaġ ma kawẽnuwẽn ip o'e.

17 — Pãm ěn? — io'e ip ita'ũm tũbit pe. — Ixe etadaat. Abu ixe exe? — io'e ip.

— Deus ekawěn muwěnuwěn'ukat xeku — io'e ita'ũm tũbit.

18 Judeuyũ kukuk'ukayũ ibu'u ip o'e jetabut am ita'ũm tũbit a'õ kay. — Ita'ũm ġu teku osunuy — io'e ip itabut'ũm puye.

Iměnpuye ita'ũm tũbit ebay o'ġudot ip, ixi dak. O'jekawěn ip ceweju ip yajěm puje.

19-20 — Ekpot tu iġo? — io'e ip cebay be.

— Hm hm. Okpot iġo — io'e cebay.

— Ita'ũm tu o'kap? — io'e ip.

— Hm hm, ita'ũm ġoku o'kap.

— Apěn tak o'jewetada ġasũ? — io'e ip cebayũ be.

21 — Wetaybit ġu bit apěn xe'e o'jewetada iam — cebay o'e. — Wetaybit ġu abu ixe o'ġu'ada iam — io'e. — Iġo eju ma juy epeyekawěn — io'e ip Judeuyũ kukukayũ be. — Ite ma jewetadaap ġuwěn eywebe. Bekit ġu ġoku — io'e ip.

22 Iměn o'jede ip, Judeuyũ kukukayũ buxim iparara buye. Judeuyũ kukukayũ juk o'e jebekitkit pe:

— “Jesus Deus emunaě,” i eyju e'em pima, eymuõmat ġu kuka oce'e Deus eju kawěnwěnap'a be — i.

23 Iměnpuye iparara o'e ip Judeuyũ kukukayũ buxim. Iměnpuye ixeyũ o'e: — Bekit ġu ġoku — i. — Je'adaap ġuwěn eywebe — i. — “Apěn ece'ada?,” i juy epe'e cebe — io'e ip.

24 Fariseuyũ waram ita'ũm tũbit o'tojocat jewekay.

— Deus etabutpe wuyju nuynuy — io'e ip. — Iměnpuye icěmãn ma juy ece — io'e ip Fariseuyũ. — Etadaat ikěrěat mujurũġrũġ'ukat — io'e ip napa ma. — Ocetaybit iboam — io'e ip.

25 — Wetaybit ġu ikěrěat kuġ xe'e ixe iam — io'e ita'ũm tũbit. — Wetaybit wetate ġu ojop iam. ġasũ bit wetate ma oce — io'e.

26 — Apěn sute o'e ewebe? — io'e ip. — Apěn etada? — i waram o'e ip.

27 — Kuy juk iboap oġuwěnuwěn eywebe — io'e. — Eyju bit eyetabut ġu wa'õ kay. Apěn eyju dak waram wa'ġjo pin eyxe? — io'e ita'ũm tũbit. — Ixe ebekitkiyũm pin paxi eyju dak? — io'e cebe ip.

28 — Ap! Ixe ebekitkiyũm pin ġu oceju! — io'e ip. — Ekawěnkěrě jĩã ocexe! — io'e ip.

Oitakomãn ip ita'ũm tũbit kay. O'ġukorěm cĩcã ip.

— ěn ma ite ebekit — io'e ip. — Oceju bit Moisés ebekitkit — io'e ip.

29 — Ocetaybit Deus a'õbi Moisés e'e'uk osunuy iam. Ocetaybit ġu abu a'õbi sute e'em iam — io'e ip.

30 — “Abu-a'õbi sute e'em?” i eyju e'em — io'e. — “Deus a'õbi ite wetada,” i õn pit e'em — io'e. — Iboap iwaru jĩã oxe — io'e. 31 — Wuyetaybit Deus ikěrěat mujurũġrũġ'ukat ekawěn a'ġojom ġu ibuywat am iam. Jebikuyap taġ jekuku'ukat ekawěn a'ġojom pit ibuywat am. Jebuyxim jekukat ekawěn a'ġojom Deus. 32 Ka'ũma ma teku ita'ũm o'kap'iat o'sutada iap awěġ o'yawěġtobuxik. Kuyje dak iboap awěġ o'yawěġtobuxik ġu — io'e. — ġasũ bit Jesus wetada — io'e. 33 — Deus a'õbi'ũm pima, iba'ore kajuk o'e cebe wetada am. Deus a'õbi ma ite wetada — io'e ita'ũm tũbit.

34 — Warara'acat podi ma ikěrěat kuġ ěn! Eta'ũm ekap ikěrěat kuġ cĩcã buye! — io'e ip napa ma. — ěn tu ocemutaybin pin? Ejěm cuy ocexewi!

— io'e ip. — Ejëm cuy Deus eju kawënwënap'a bewi! — io'e ip. — Waram cuy eôm ãu ijop'a be — io'e ip.

O'ãujëm ip itakoma ita'üm tũbit kay buye.

³⁵ Gebuje Jesus ita'üm tũbit o'tobuxik. O'tobuxik Fariseuyũ be ixemujëm iap awëã tobuxik puje. O'jekawën ceweju.

— Tapu, ën pit tu etabut Deus ipot kay? — io'e Jesus.

³⁶ — Abu sute, Kariwa? — io'e ita'üm tũbit. — Ixe juy egubapuk omutabut am — io'e.

³⁷ — Ixe jojom ën ãasũ—eweju kawënwënat cocom — io'e. — Õn ma ixemujëm — io'e Jesus.

³⁸ O'jëã'acëãcãcã Jesus wap Jesus ya'õbuyxi cexe buye.

— Kariwa, wetabut oce ekay ãasũ bit — io'e.

³⁹ — Pũãpũã ipi daãayũ'in cũã ma Deus xe wedot puye. Okay itabucayũ cũã ma cexe. Itateayũ buxim ip — io'e Jesus. — Warara'acayũ bit ikëã cexe. Itabut'ũmayũ ikëã cexe — io'e. — “Wetaybitsũ mabuk Deus ekawën. Imënpit wetaybin pin cãã,” i'e'em warara'acayũ. Guyjom ixeyũ itabut je'e okay — io'e Jesus. — Warara'acayũ bit te'e ma e'em “Wetaybit Deus ekawën,” i. Itabut ãu je'e ip okay. Ita'ũmayũ buxim ip — io'e.

⁴⁰ — Te'e ma du oceju e'em “Ocetaybit Deus ekawën,” i? — io'e ip Jesus pe, pũãpũã Fariseuyũ'in.

⁴¹ — “Ocetaybitsũ ma Deus ekawën. Imënpit ocetaybin pin cãã,” i ey'e buje, ikëããat kuã ãu kajuk epe'e Deus xe. Imënpit te'e ma eyju e'em “Ocetaybit cãã Deus ekawën,” i. Imënpuye ikëããat kuã eyju cexe — io'e Jesus.

10

¹ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawën o'ãuwën adeayũ be. Ovelha ekawën o'ãuwën cebe ip.

— Icëmãn õn e'em eywebe — io'e. — Ovelha ekorara be iõm pinat, xĩntabi be ãu õmõm pima. “Teku ovelha bu pin,” i wuyju e'em. “Teku ovelha dujupa'um'um'ukat,” i wuyju e'em — io'e Jesus. ² — Ovelha kukuk'ukat pit korara exĩntabi be õmõm — io'e. ³ — Korara exĩntabi wiwi'ukat xĩntabi muywekweã ovelha kukat õm ãm. Ovelha jekukat a'ijojom. Ikkukat jeõhõ nomuwãwãm ibuten e'em. Jeõhõ mujëmãm akiju korara exĩntabi be jekorara bewi — io'e. ⁴ — Imujëm puje cucum jeõhõyũ wap. Ovelha jekukat nomuju cucum jekukat a'õm itaybit ip puye. ⁵ Wara'acat nomuju bit taobu'u ip cum. Itaybit ãu ip wara'acat a'õm. Jekukat a'õm acã itaybit ip. Wara'acat puxim pit jenapõnpõn ip itaybit'ũm ya'õm puye — io'e Jesus.

⁶ Ovelha ekawën o'ãuwën Jesus. Xepxep pe o'jekawën. Ovelha muwënuwën pima, jekay itabucayũ dak o'ãuwën. Imënpit cekawën pa'arëm o'e cexe ip—adeayũ xe.

⁷ Waram Jesus o'jekawën cebe ip.

— Icëmãn õn e'em eywebe — io'e. — Xĩntabi daã ovelha õmõm korara be. Korara be bima abu-be ixeyũ muy'ũ but? Ka'ũma be ma. Imënpuxim soat em aã õn okay itabucayũ kay — io'e Jesus. ⁸ — Ovelha itaybit ãu dujupa'um'um'ukat a'õm. Imënpuxim okay itabucayũ itabut ãu icëm'ũma wuymutaybitbin'ukayũ ekawën kay. Wajëm awap osodot'iaiyũ icëm ãu wuyjuyũ o'ãutaybitbin — Jesus o'e. ⁹ — Xĩntabi daã ovelha õmõm korara be. Cëmãm ip jexat kudadam. Korara be bima abu-be ixeyũ muy'ũ

but? Ka'ūma be ma! Imēnpuxim wuyjuyū okay itabun puje soat em aḡ òn ixeyū kay. Abu-be ixeyū muy'ū but? Ka'ūma be ma! — io'e Jesus. ¹⁰ — Tujupa'um'um'ukat ma ajēmjēm ovelha dujupa'um ām, ixeyū aoka am tak. Òn pit ojot ijodiat aḡuymuisun am. Okay itabucayū yaḡuyisum jekukum. Ojot ixeyū mucocok am — io'e. — Okay itabucayū icocok cīcā — io'e. ¹¹ — Okay itabucayū kuḡ òn xipan ikukat jeōhō kuḡ xipan iap puxim — io'e. — Ovelha kukat puxim òn. Obu'u ḡu we'ū ām warara'acat pe okay itabucayū aokaap puxim — io'e. ¹² — Ovelha kukukat a'ōbuywatwat'ukat ikukukat ḡu. Dinheiro bu am acā kapikpiḡ. Ovelha iwat ḡu—ibuywatwat'ukat acā. Ovelha iwatiwan kak ajēm puje. Jenapōnpōn kak puxim iparara buye. Kak ovelha bubum. Ovelha muwatwan soat taḡ. ¹³ — Ibuywatwat'ukat jenapōnpōn dinheiro bum acā kapikpiḡ puye. Ibu'u ovelha kuḡ, cexe ikukpin'ūm puye. ¹⁴⁻¹⁵ Ovelha kukukat puxim òn—xipacat puxim — Jesus o'e. — Wetaybit webay. Webay dak itaybit òn. Imēnpuxim òn tak wetaybit okay itabucayūm. Ixeyū dak itaybit òn — io'e. — Obu'u ḡu we'ū ām okay itabucayū e'ūap puxim — io'e Jesus. ¹⁶ — Soat ḡu ovelha pūḡ ekorara be. Imēnpuxim soat ka daḡacat itabut je'e okay — io'e Jesus. — Wa'ō kay je'e ip kūyjobit. Pūḡ taḡ ma ip jeku — io'e. — Soat ixeyū kukan oḡuy — io'e Jesus. ¹⁷ — Oje'ū okay itabucayū e'ūap puxim. Waram ḡuto òn pit ocetait we'ū buje. Imēneju webay xe okukpin cīcā obu'u'ūm puye we'ū ām — io'e. ¹⁸ — Obu'u we'ū ām pima, iba'ore kajuk o'e warara'acat pe bit oaoka am. “Ece'ū” i juk o'e webay owebe. “Waram ḡuto etait ece'e,” i dak. Wukpiwatpi ma oje'ū, webay ukpiwatpi dak. Wukpiwatpi ma waram ḡuto wetait oce'e, webay ukpiwatpi dak — io'e Jesus.

¹⁹ Imēneju pūḡ taḡ ḡu ip Jesus ekawēn o'ḡuwēn—wara'at taḡtaḡtaḡ ma Judeuyū kukukayū.

²⁰ — Ibiōḡbuk kērēat kuḡ teku — io'e ip napa ma ade ixeyū'in. — Imēnpuye yukpidapi — io'e ip napa ma. — Apēnpuye dak eyju ixē a'ījojom? — io'e ip.

²¹ — Ibiōḡbuk kērēat kukat pit imēn cekawēn pa'ore! — io'e warara'acayū bit. — Apēn kuka ibiōḡbuk kērēat kukat ita'ūmat o'sutada? — io'e ip Jesus pe jededem. — Iba'ore itada am ibiōḡbuk kērēat kukat pe — io'e ip.

²²⁻²⁴ Waram pima Judeuyū kukukayū o'ju Jesus kay. Jerusalém ka beayū peta muḡēḡēm ip osodop Judeuyū. Peta muḡēḡēm ip osodop apēn kuyjeayū Deus eju kawēnwēnap'a o'yamudim iap kay ḡebum am. Ihi bima peta mujurūḡrūḡ'uk osodop ip. Jesus Deus eju kawēnwēnap'a etaybu daḡ cūḡcūḡ o'e—Salomão emuamuy'a etaybu daḡ. Oajēm ip Jesus kay Judeuyū kukukayū. O'jekawēn ip Jesus eju.

— Ēn tu Cristo—Deus emunaē? — io'e ip. — Ibapuḡ cuy eḡuwēn ocewebe — io'e ip. — Ade kabia emuwēnap wiwim ocesop — io'e ip. — Iba'arēm acā Ēn kawēnwēn ocewebe. Ēn Deus emunaē bima, Cristo bima, ibapuḡ cuy eḡuwēn ocewebe — io'e ip.

²⁵ — Kuy juk adi ocewemuwēnuwēn eywebe—ade em ma — io'e Jesus. — Imēnpit eyetabut ḡu wa'ō kay — io'e. — Webay a'ōbi wa'ōbacaap ojomōḡmōḡ eyetabutpe — io'e. — Teku Deus emunaē iap mubapukpuḡ oḡuy eywebe — io'e. ²⁶ — Imēnpit eyetabut ḡu wa'ō kay, okay eyetabut'ūm puye — io'e. ²⁷ — Okay itabucayū kūyjobit wa'ō kay ovelha jekukat a'ō kayap puxim — io'e Jesus. — Wetaybit ixeyū

e'eam. Wekawên tağ jekukum ip ovelha jekukukat a'ôm itaybicap puxim — io'e. ²⁸ — Ixeyü ağuymuisusun òn. Warara'acayü bit ixeyü ju'uk gu obui bewi—püğ tak ka'üma. Soat em itait jeedop ip Deus xe je'ü buje — io'e. ²⁹ — Webay ixeyü o'gutabun okay weòhõyü buximayüm. Warara'acat podi ma ja'òbacaap kuğ webay. Abu-be ixeyü uk put webay bui bewi—weòhõyü uk put? Ka'üma be ma! — io'e. ³⁰ — Jewa'òca jojo'i oceju webay eju — io'e Jesus.

³¹ Iboap co buje, waram wita'a o'yabu ip Jesus abuğ ojuy am Judeuyü kukukayü.

³² — Webay a'òbi juk adi wa'òbacaap ojomòğmòğ eyetabutpe—ade ma — io'e Jesus. — Apēnpuye dak eyju wabuğ ojuy wita'am? — io'e Jesus.

³³ — “Ekērē Deus xe, juk adi a'òbacaap ejomòğmòğ puye,” i'ümğu oceju e'em ewebe — io'e ip. — “Ekawēnkērē Deus xe,” i acā oceju e'em ewebe — io'e ip. — Ēn ijodiat acā. Imēnpit “Oceju jewa'òca jojo'i ma webay eju,” i napa ma ěn e'em — io'e ip jetakoma pibun. — Imēneju abuğ ojuy oceju — io'e ip Jesus pe.

³⁴ — Imēn e'em Deus ekawēntup:

Eyju dak Deus a'òbiayü — io'e Deus kuyje, i. Deus kuyje o'e “Deus a'òbiayü eyju” i jekawēn muwēn ãm taēhē'ibiyü be — io'e. ³⁵ — Deus ekawēntup napa gu e'em—püğ em tak ka'üma. Icēmãn e'em. Wuyetaybit iboam — io'e Jesus Judeuyü kukukayü be. ³⁶ — Ōn ma Deus cuk onaē ijodiat taxijo am. Ōn ma ixē omudot — io'e Jesus. — Apēnpuye eyju napa ma e'em “Ekawēnkērē Deus xe,” i, “Jewa'òca jojo'i oceju webay eju,” i òn e'em puye? — io'e Jesus. ³⁷ — Webay a'òbi'üm pima, eyetabun gu juy epesop okay — io'e. ³⁸ — Wekawēn coco am eyetabut'üm pima, eyetabun cuy epesop wa'òbacaap mòğmòğap coco am — io'e. — Eyetabun puje “Jesus ya'òbaca cebay a'òbacaap co'i,” i epe'e — io'e.

³⁹ Imēneju Jesus daomün ojuy ma'ğuto ip Judeuyü kukukayü. Jesus pit o'jenapõn jenaomünap puxim.

⁴⁰ Wara'at ka kay o'ju Jesus. Toktek. Jordãodi waram o'timudek. Jay. Oajēm João Batista be adeayü mubatisasan osunuy iatka kay. Wĩnãbu osunuy.

⁴¹⁻⁴² Gebuje ade ibo ka watwat o'tabun Jesus kay—Jordãodi wĩnãbuayü.

— João Batista ma wuywebe i'e ba'oreat o'ğubapukpuk gu — io'e ip adeayü jewewebe. — Imēnpit ixē ağokatkat muwēnuwēn'uk osunuy ocewebe. Icēmãn João ixē o'ğuwēnuwēn — io'e ip. Imēnpuye Jesus kay itabut o'e ip adeayü.

11

¹ Lázaro iwãtaxipi o'e. Maria kipit iwãtaxipi o'e—Betânia ka beat. Imēnpuye iixĩyü Lázaro wãtaxipap awēğ o'yawēğmuju Jesus kay. Betânia ka watwat osodop ip—Maria, Marta dak, Lázaro dak.

² Guyjom ixē Maria wuykukukat i o'suimude'on tide'oatim. Ixē o'suimupuruk jadam. Imēn o'e jexe Jesus ikukpin cĩcã buye.

Yawēğtujowacat oajēm Jesus kay. Jay.

³⁻⁴ — Kariwa — io'e Jesus pe. — Lázaro iwãtaxipi jĩjã — io'e. — Exe ikukpinat iwãtaxipi o'e — io'e.

— Kuy wetaybit — io'e Jesus. — Iwãtaxipi jĩjã opop — io'e. — Ce'ü buje dak jeedop gu ce'ü'üayü xe. Guyjom adeayü je'e “Deus soat podi ma

ya'õbaca; soat podi ma idip," i — io'e. — "Deus ipot tak ya'õbaca—soat podi ma ya'õbaca," i je'e ip — io'e Jesus.

⁵ Jesus xe Marta ikukpin cĩcã osunuy. Maria dak ikukpin cĩcã osunuy, Lázaro dak. ⁶ Inaka Jesus xepxep xet osunuy jenuyap ka be iwãtaxiapiat awẽg tobuxik puje. O'ju gu buk Lázaro kay. Xet. Xet.

⁷ Gebuje Jesus o'jekawën 12 beayũ eju—jeweju etaybitbinayũ eju.

— Ga'a bukto accepit Judéia eipi kay waram — io'e.

⁸ — Ocemutaybitbin'ukat — io'e ip. — Iboceat abug ojuy gaxĩn ma wita'am—Judeuyũ kukukayũ. Waram tak tu iboce eju pin? — io'e ip Jesus pe.

⁹⁻¹⁰ — Hm hm — io'e. — Wekapik put mabuk owebe. Pũg kabia be doze hora kabiaham wuyju — io'e. — Ixima be cũgcũgat kuka o'at kabiok puye. Kabia dağ cũgcũgat pit kuka o'at gu kaxi imukabiaham puye. Imēnpuxim Deus bikuyap tağ jekuku'ukat je'ũ gu jekapikap mu'ũm'ũm pima. Ga'a aju. Oaokam gu buk ip, we'ũap kabia oajēm gu buk puye — io'e.

¹¹ Waram Jesus o'jekawën ceweju ip—doze beayũ eju.

— Wuybure, Lázaro opop ixet — io'e—Jesus o'e. — Ōn pit cum ixem muwurũgãm — io'e.

¹² — Kariwa — io'e ip. — Ixet pima, kuka o'je'ada — io'e ip.

¹³ Jesus itaybit o'e Lázaro'ũm oe'ũ iam. Imēnpit — Lázaro ixet — io'e cebe ip.

Imenpuye tũybe Lázaro ixet iãn o'e ip 12 beayũ. ¹⁴ Imēnpuye Jesus ibapug o'jekawën cebe ip.

— Lázaro'ũm oe'ũ — io'e.
Imēn o'e ixeyũ mutaybit am.

¹⁵ — Oju gu cekay ce'ũ awap — io'e. — Gasũ bit wa'õbacaap oğubapuk eywebe eymutabun am okay. Wa'õbacaap kay eyetabut cĩcã bima, ocok-cok oğuy. Ga'a aju ixem kay gasũ bit — io'e doze beayũ be.

¹⁶ — Ga'a wuyju dak aju ceweju. Ağ itakomaayũ wuyju dak wuyaoka Jesus aoka buje — io'e Tomé—jebureyũ be o'e, xepxem ikap'ibit.

O'ju ip Lázaro'ũm com.

¹⁷⁻¹⁸ Jesusyũ oajēm Betânia ka xe. Betânia ka Jerusalém ka etako o'sukadop. Ebpũg kilometro o'sukadop Jerusalém ka bewi. Lázaro'ũm kay yajēm awap oe'ũiap awẽg o'yawẽgtobuxik Jesus.

— Lázaro'ũm o'guõm ip witabikũy be — io'e ip Jesus pe. — Ebadipdip xet omuy ikũy be — io'e.

¹⁹ Lázaro'ũm ixĩtyũ mudiu ip o'e—Marta, Maria dak. Ade ibureyũ ixeyũ muğuycũğap mu'ũm ojuy ip o'e. ²⁰ Jesus omuyku iap awẽg Marta o'yawẽgtobuxik.

Gebuje Marta o'ju Jesus dopabe. Jesus e dağ mabuk oeku. Maria bit jeduk'a be osunuy. ²¹ Jay. Oajēm Jesus kay.

— Kariwa — io'e Marta. — Ēn ijoce bima, okipit'ũm kajuk oe'ũ gu — io'e. ²² — Imēnpit Deus emujoojuyjuy je'gũm ewebe. Wetaybit iboam. Deus eju okipit'ũm peam ekawën puje, Deus jekawën a'ĩjojo — io'e.

²³ — Ekipit'ũm waram jeu ce'ũ'ũayũ xewi — io'e Jesus Marta be.

²⁴ — Wetaybit ixem'ũm waram jeu iam — io'e Marta. — Waram wuyeu buje, ixem'ũm tak jeu—wuyebay soat ce'ũ'ũayũ muyuap kabia be — io'e Marta.

25 — Õn ma ce'ũ'ũayũ mutaicit'ukat — io'e Jesus. — Wa'õbi ce'ũ'ũayũ waram ġuto jetaıt — io'e. — Okay itabucat e'ũ buje, waram ġuto jetaıt. Soat em jeedop ip itait Deus xe — io'e Jesus. 26 — Okay itabucat ce'ũ'ũayũ xe ġu jeenuy—Deus xe acã. Etabut tu iboap kay? — io'e Jesus Marta be.

27 — Hm hm, wetabut, Kariwa — io'e. — Ën Deus emunaẽ oxe — io'e. — Deus ipot ãn — io'e. — Ocemumuwiwi ãn. Wetabut iboap kay — io'e Marta.

28 Jesus eju jekawën epere buje, Marta o'jepit jekibit tomuwã ãm. Ya'õapĩn ma Maria o'tomuwã uk'a beacat pe ja'ĩjojoap puxim.

— Tũ'ũ — io'e. — Ejot puk — io'e. — Wuyekariwa omuyku jexem — io'e. — E daġ omuyku — io'e. — Enomuwãwãm — io'e jekibit pe, Maria be. — Ejot puk — io'e.

29 Maria o'ju Jesus dopabe e daġat topabe. 30 Jesus aġoka be oexe ġu mabuk. Wũy mabuk oeku. E daġ mabuk oeku. Marta be jedopabijukap pe mabuk osunuy. 31 Judeuyũ o'ju Maria nomuju—Lázaro'ũm duk'a beacat—iixĩt muġuycũġap mu'ũm ojuyayũ. Ixeyũ etabixewi Maria o'jẽm jeduk'a bewi. Imẽnpuye o'jẽm ip ixex nomuju. Tũybe ite witabikũy be cum wa am iãn o'e ip. 32 Jay. Maria oajẽm Jesus kay. O'jẽġ'aecõġcõġ cewap.

— Kariwa — io'e. — Ën ijoce bima, okipit'ũm kajuk oe'ũ ġu — io'e Maria.

33 Maria o'tõn. Maria eju yajẽm'ibiyũ dak wawa osodop ip Lázaro'ũm cocom. Jesus iġuycũġ cĩcã o'e wawaayũ jojom. Tadaybotbot cĩcã ip cexe o'e wawaayũ.

34 — Poce ixex'ũm epeġuõm? — io'e Jesus.

— Kariwa, ejot puk — io'e ip. — Ejojo buk — io'e ip.

35 Jesus o'tõn ġebuje bit. Ah. Wa. Imẽnpuye:

36 — Ak'i cekay — io'e ip Judeuyũ. — Lázaro'ũm ikukpin cĩcã osunuy cexe — io'e ip.

37 — Ita'ũm tũibit o'sutadada teku — io'e warara'acayũ ixeyũ'in. — Iba'ore ġu du juk o'e cebe Lázaro mu'ada am ce'ũap puxim? — io'e ip jewewebe.

38 Gebuje Jesus o'ju witabikũy kay—Lázaro'ũm muõmapkũy kay. Iġuycũġ cĩcã o'e. O'ju Marta eju, Maria eju, Lázaro'ũm cocoayũ eju dak. Yaboġat'a o'yanuy wita'a ikũy nomudip'am. Ikũynomudip cem osunuy.

39 — Ikũynomudip'a juy epeyamuwede — io'e Jesus.

— Kariwa, eyamuwedeat ġu juy — io'e Marta. — Iġẽm xeku opop. Ebadipdip xet opop witabikũy be — io'e.

40 — “Okay etabut pima, Deus ja'õbacaap kuka o'jomõġ etabutpe,” i kuy oce ewebe — Jesus o'e. — Etabun cuy eġuy — io'e.

41 Ikũynomudip'a o'yamuwede ip ikũy etako bewi. Jesus o'jekawën Deus eju.

— Bay — io'e. — Soat em ãn wa'ĩjojom — io'e. — Imẽnpuye “Ën xipat cĩcã,” i õn e'em ewebe — io'e Jesus jebay be. 42 — Bay, soat em wekawën cocom ãn — io'e. — Eweju õn kawënwën ijoceayũ be wa'ĩjo am—ixeyũ mutabut am teku Deus emumudot iap kay — io'e Jesus Deus pe, jebay be.

43 Jebay eju jekawën epere buje, Jesus ya'õberen o'jewãwã Lázaro'ũm kay.

— Lázaro, ejẽm cuy! — io'e.

⁴⁴ Ce'ũ topibit o'jetait waram. O'jẽm witabikũy bewi. Soat tağ ijebit tağ imũnmũn mabuk oeku pağõm. Yamũnmũn mabuk oeku.

— Eju'uk cuy pağo cebewi — io'e Jesus.
O'ju'uk ip pağo.

⁴⁵ Imẽneju oitabun ip Jesus kay Judeuyũ ma—Maria ejuacayũ ma—adeayũ—Jesus Lázaro'ũm o'gutait iap o'jojo'iaiyũ ma.
⁴⁶ Warara'acayũ bit o'ju Fariseuyũ kay.

— Jesus Lázaro'ũm o'gutait waram — io'e ip Fariseuyũ be.

⁴⁷ Gebuje paĩyũ kukukayũ o'je'awero ip Fariseuyũ eju, jewãwẽwẽ'ukayũ eju dak. O'jewãwẽ ip jeweweju.

— Apẽn kuka dak ace Jesus pe? — io'e ip jewewebe. — Wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuğ adeayũ etabutpe. Imẽnpuye ade itabut cekay — io'e ip. ⁴⁸ — Apẽn kuka dak ace cebe ja'õbacaap mōğap puxim? — io'e ip jewewebe. — Apẽn kuka dak ace adeayũ be jatabucap puxim? — io'e ip. — Itabut puje ip Jesus pe jekukukan je'e ip. Jesus pe jekukukan pima, Roma ka kukat jebekitkit kuka o'ğudot wuykay — io'e ip. — Wuyka kuka ip o'sukamu'ũm. Deus eju kawẽnwẽnap'a dak kuka ip o'yamu'ũm. Soat ka dağ kuka ip wuymuypõğpõğpõğ. Wuydobuyũ'ũm'ũm ekawẽn tağ ğu kuka ajeku — io'e ip jewewebe.

⁴⁹ Caifás o'jekawẽn warara'acat eju—jawẽwẽ'ukayũ eju. Ixe Caifás paĩyũ kukukat osunuy ixekoato be.

— Eyetaybit'ũmãn! — io'e Caifás jewewẽwẽ'ukayũ be. ⁵⁰ — Cũğ ma ixekoatkat e'ũ ãm. Xipat kuka o'e pũğ pe ağokatkat pe je'ũ ãm soat e'ũap tieğ—wuye'ũap tieğ — io'e—Caifás o'e.

⁵¹ Deus ibikuy osunuy Jesus e'ũ ãm soat e'ũ'ũap puxim. Caifás pit itaybit ğu osunuy imẽn Deus ibikuy iam.

— Xipat kuka o'e pũğ pe ağokatkat pe je'ũ ãm soat e'ũap puxim—wuye'ũap tieğ — i juk o'e itaybit ğu ma'ğũ. Caifás jağuy dağ ğu imẽn o'e—Deus ağuy dağ acã. ⁵² Ixe je'ũ Judeuyũ e'ũ'ũap tieğ. Warara'acayũ e'ũ'ũap tieğ tak je'ũ. Je'ũ Deus ebekitkiyũ be pũğ tağ ma jeku am. ⁵³ Imẽneju apẽn paxi Jesus aceyaoka iam jekawẽnwẽn oekuku ip jeweweju Judeuyũ kukukayũ.

⁵⁴ Imẽnpuye Jesus ibapuğ ğu oeku Judeuyũ kukukayũ etabun Judéia eipi dağ. O'jẽm ibocewi. Wara'atka be o'ju—Efraim ka be. Ibo ka uk'a'ũmat xe o'sukadap. Iboka be osunuy doze beayũ eju—jeweju etaybitbinayũ eju.

⁵⁵ Ade Judeuyũ o'ju Jerusalẽm ka kay. Peta muğẽm ip o'ju. Igo epeta bima apẽn Deus wuydobuyũ'ũm'ũm o'tujujẽm Egito eipi bewi iap kay ğebũm ip osodop. Soat ka dağwi o'ju ip Jerusalẽm ka kay. Peta muğẽ awap o'ju ip jewemuisun am jebabi dağ.

— Jewemuisun puje, xipat acesop Deus xe — io'e ip jewewebe.

⁵⁶⁻⁵⁷ Paĩyũ kukukayũ o'jekawẽn peta muğẽğẽayũ eju—Fariseuyũ dak.

— Poce Jesus nuyãm eyetaybit pima, epeğuwẽn cuy ocewebe — io'e ip. Iboam o'e ip Jesus daomũn ojuy buye. Imẽnpuye Jesus ajẽmap wiwim cícã osodop ip adeayũ.

— Jesus omuyku du peta kay? — io'e ip jewewebe. — Omuyku ğu xe'e? — io'e ip. Deus eju kawẽnwẽnap'a be o'jekawẽn ip jewewebe adeayũ—yaboğat'a be.

12

¹ Jesus waram o'ju Lázaro kay—waram ġuto o'jetait'iat kay. Betânia ka be osunuy Lázaro. O'ju peta muġĕ awap. Seis kabia kuka Páscoa epeta ip o'ġuy'at. Oajĕm doze beayū eju. ² Marta puybit mōġmōġ o'e Jesus pe i'ō am, doze beayū be dak. Lázaro jekōnkōn o'e Jesusyū eju.

³ Gebuje Maria tide'oati o'tibu. Ti'ade o'tibu. Nardo i tibutet osunuy. Tiwekoykeyati ġu o'tinuy—nardodi acā. Tideiboġ cīcāati o'tinuy. Puy. O'suiabi Jesus i. O'suisup jadam. Tide'okuati o'tinuy. Soat taġ o'e uk'a yabi de'o. De'oooh. Imĕn o'e Maria ma. ⁴ Judas Iscariotes pit Maria o'ġukorĕm—Simão ipot. Ixe Judas doze beayū'in osunuy. Ixe Judas Jesus o'ġūm cekay itakomaayū be ġuyjom Jesus aoka am cebe ip. Ixe bit Maria o'ġukorĕm.

⁵ — Apĕnpuye iġodi o'tideida ġu dinheiro bu am? — io'e—Judas o'e jebureyū be. — 300 dinheiro isurūġat kuka tidei o'e! — io'e. — Tidei kajuk aġūm ibubut'ūmayū be — io'e Judas Iscariotes. (Pūġ dinheiro isurūġat pūġ kabia be wuyekapikaptei osodop).

⁶ Judas Iscariotes doze beayū edinheiro mūn kuġ oeku. Imūn pewi i'uk'uk'uk osunuy jewebe ma.

— Apĕnpuye dak o'tideida ġu? — io'e dinheiro kay pin puye. Itabotaid-abotbot ġu osunuy ibubut'ūmat kay.

⁷ — Āġ cuy Maria jeenuy kaba'ūm — io'e Jesus Judas pe. — Ijudi o'timuxipan we'ū awap ojebit mude'onaptim — io'e. ⁸ — Soat em eybubut'in iūm put epesop ibubut'ūmayū be — io'e. — Owebe bit ka'ūma. Darem ma eyxe oġuy — io'e.

⁹ Gebuje ade Judeuyū o'ju Jesus kay. Jesus Betânia ka be omuy iap awĕġ o'yawĕġcoco ip. Imĕnpuye ip o'ju Jesus com. O'ju ip Lázaro jom tak—Jesus o'ġutait'iat com—waram o'jetait'iat com.

¹⁰⁻¹¹ Ade Judeuyū oibu'un paīyū kukukayū a'ō kay kūyjobit am. Jesus a'ō kay acā kūyjobit o'e ip Lázaro'ūm waram o'ġutait puye. Imĕnpuye o'jewawĕ ip paīyū kukukayū.

— Ga'a Lázaro ayaoka! — io'e ip.

¹²⁻¹⁹ O'jojojo'ibiyū Jesus e'eap o'ġuwĕnuwĕn warara'acayū be—Jerusalém ka beayū be.

— Icĕmān Jesus Lázaro'ūm o'tomuwā witabikūy bewi — io'e'e ip adeayū be. — Icĕmān Jesus waram Lázaro'ūm o'ġutait — io'e'e ip. — Jesus ma ja'ōbacaap mōġmōġ — io'e'e ip.

Jerusalém ka be ōm pasuġ pima Jesus jumento'it'it o'tobuxik. Deus ekawĕn taġ e ojuy—kuyjeatup ekawĕn taġ. Xik. Oabik jumento'it'it akpi jeje. Imĕn e'em Deus ekawĕntup—kuyjeatup:

Jerusalém ka watwat, eyġuycūġcūġ ġu juy epesop, i. Eykukukat omuyku jexem eykay, i. Jumento'it'it akpi jeje omuyku jexem, i. Imĕn e'em Deus ekawĕntup. Imĕnpuye Jerusalém ka be Jesus oajĕm jumento'it'it akpi jeje Deus ekawĕn taġ.

Gebuje Jesus kay o'ju Jerusalém ka beayū. Ade ma ip o'ju, Jesus omuyku iap awĕġ o'yawĕġtobuxik puye. Kuy ip oajĕm Páscoa epeta muġĕ ām. O'ju ip Jesus dopabijuġ. Jesus wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuġ iap awĕġ o'yawĕġtobuxik puye. Namusudup o'tupupu ip. Jesus kay o'ju ip tup kukuġ. Imĕn Judeuyū ya'ōbuyxiat tobedede'uk ip osodop kuyje.

— Deus xipat cĩcã! — io'e ip Jesus pe. — Ēn ma omuyku ya'ōbi! — io'e ip. — Ēn ma ocekkukat—Israel naxegebitbit kukukat! Deus cuy xipacat je'gũm ewebe! — io'e ip Jesus pe.

Jumento'it'it akpi jeje Jesus oajēm Jerusalém ka be Deus ekawēntup pe ibararak iap puxim—kuyjeatup puxim. Iboap iba'arēm osunuy doze beayũ xe Jesus ōm puje. Waram kabi be Jesus eu buje bit o'jegebu ip igodup peap ekawēn kay.

— Igodup peap ekawēn puxim Jesus jumento'it'it akpi jeje oajēm Jerusalém ka be — io'e ip jewewebe. — Ixe juk ocemuju jumento'it'it tobuxik — io'e ip jewewebe.

Fariseuyũ bit o'e jewewebe:

— Ak'i juy epe'e! — io'e ip. — Soat ma cekay itabut — io'e ip. — Te'e ma wuyju e'em adeayũ be “Ixe kay eyetabun gu juy epesop,” i — io'e ip jewewebe.

²⁰ Gebuje Gregoyũ Jesus co pin o'e—Grécia eipi watwat. Adeayũ eju kuy oajēm ip Jerusalém ka be peta muğē ãm. ²¹ O'ju ip Filipe eju kawēn ãm. Ixe Filipe Betsaida ka bewiat osunuy. Galiléia eipi bewiat osunuy. O'ju ip Filipe be.

— Tapu — io'e ip Filipe be. — Jesus co pin oceju — io'e ip.

²² Filipe o'ju André mukũyjo am.

— Gregoyũ Jesus co pin — io'e Filipe André be.

Xepxem ip o'ju Jesus mukũyjo am. Oajēm ip cekay.

— Gregoyũ ejo pin — io'e ip Jesus pe.

²³ Gebuje Jesus o'jekawēn xepxepayũ be. Adeayũ etabutpe o'jekawēn ceweju ip.

— Soat wağo ðn — io'e Jesus. — Gaxĩn ma oje'ũ. Guyjom pit waram guto ocetait. “Soat podi ma a'ōbuyxi!” i je'e adeayũ we'ũap puye, waram guto wetaicap puye dak — io'e Jesus. ²⁴ — Kadaida taida buje, ipi be atamōğ — io'e. — Tamōğ puje, tae'ũata jo'i tadop ipi be ma. Pũğta ma tadop ipi be. Kadai aypan puje bit, ta'ade tadop kadai dağ — io'e.

Imēn Jesus o'jekawēn je'ũãm, waram jetaicam tak, guyjom ade tiwat-wat itabut je'e okay iam tak.

²⁵ — “Ocebu'u jĩjã ipiat'ajom,” i wuyju e'em pima, “Ocebu'u jĩjã oce'ũ ãm,” i dak, “Imēnpuye ocekupinap tağ acã oceju,” i dak, ace'ũ. “Ocebu'u gu ipiat'ajom,” i wuyju e'em pima bit, “Ocebu'u gu oce'ũ ãm,” i dak, “Deus bikuyap tağ acã oceku,” i dak, wuyağuyisum aceku ijodi. Soat em Deus xe acesop wuye'ũ buje dak — io'e Jesus. ²⁶ — Obikuyap tağ jeku ojuyat kũyjobin cuy wa'ō kay. Obikuyap tağ jekuku'ukat oxe ma jeenuy. Webay dak je'e cebe “Ēn xipat oxe,” i — io'e Jesus.

²⁷ — Wağuybabi'ũm cĩcã oce — Jesus o'e jewebe ma. — “Bay, obuywan ece we'ũap puxim,” i du oce webay be? — io'e jewebe ma. — Ka'ũma! Imēn gu juy oce cebe. We'ũ ãm ma ojot ijodi — io'e jewebe ma. ²⁸ — Bay — io'e Deus pe. — Edipap cuy egubapuk soat pe ijodiat pe “Deus idip cĩcã” i'e am ip — io'e jebay be.

Deus o'jekawēn kabi kadiwi gebuje bit.

— Odipap kuy ogubapuk cebe ip — io'e jekpot pe—Jesus pe. — Gasũ adeayũ e'em owebe “Soat podi ma edip,” i. Waram tak ogubapuk warara'acayũ be “Soat podi ma edip” i'e am owebe — io'e Deus.

²⁹ Adeayũ kacũgçũg'i osodop iboce. Tũybe o'jexirikxirik iãn o'e ip pũgũg ixeyũ'in. Tũybe Deus ekawẽn tojtot'ukat o'jekawẽn cebe iãn o'e ip warara'acat ixeyũ'in.

³⁰ Gebuje Jesus o'jekawẽn ijocet eju.

— Ixe o'jekawẽn kabi kadiwi omukũyjo am gu—eymukũyjo am acã — io'e Jesus. ³¹ — Gaxĩn ma Deus je'e soat pe okay itabut'ũmayũ be: “Eyju ikẽrẽat kuğ oxe,” i. Gaxĩn ma itabut'ũmayũ kukukat a'õbacaap o'gu'ũm. Abu-kukukan je'e? Ka'ũma ma! — io'e. ³² — Okay itakomaayũ omuyu korosa eju oaoka am — io'e. — Omuyu buje adeayũ itabut je'e okay — io'e Jesus ijocet pe.

³³ Jesus iboam o'e imutaybin am ip osubamupaya ip korosa eju we'ũãm iam.

³⁴ — Moisés ekawẽntup e'em:

Cristo je'ũ gu—Deus emunaẽ, i.

Soat em itabẽg e'em, i.

Imẽn Moisés ekawẽntup e'em — io'e ip ya'ĩjojo'ibiyũ. — Ën pit e'em “Soat wağo õn,” i, “Soat wağo subamuyu ip ce'ũãm,” i dak. Deus emunaẽ du soat wağo? — io'e ip Jesus pe.

³⁵ — Õn kabiap puxim — io'e. — Ojot ijodiat mutaybin am Deus ekawẽn — io'e. — Darem ma ijodi oğuy eymutaybinbin. Okay eyetabun cuy epesop eyetabun put pima. Eyetabun cuy epesop ipiatpi'ajojoap pe eyjuap puxim. Kabiok tağ jekuku'ukayũ itaybit gu poma oceju iam. Imẽnpuxim itabut'ũmayũ itaybit gu ipiatpi'ajojoap kay oceju iam — Jesus o'e. ³⁶ — Õn eyxe bima, eyetabun cuy epesop okay — io'e. — Eyetabun puje webekitkiyũm epesop. Kabia dağ jekuku'ukayũ buximayũm epesop. Ikẽrẽat mujurũgrũg'uğ gu epesop. Eyağuyisum epeku — io'e.

Jesus o'jẽm adeayũ xewi iboam e buje.

³⁷ Soat em ma Jesus wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuk'uk osunuy adeayũ etabun. Inaka ibu'u jĩjã ip osodop jetabut am cekay.

³⁸ Imẽn cuk adi o'tupmubararak Isaías'ũm kuyje—Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat'ũm:

Kariwa, kawẽn icẽmat muwẽnuwẽn ocekkuku adeayũ be, i. Imẽnpit itabut gu ip o'e ocekwẽn kay, i. Soat podi ma a'õbaca ãn iap iba'arẽm o'e cexe ip, i.

Imẽn ibararak opop tup pe. Itabut gu ip o'e Jesus kay apẽn kuyjeayũ Isaías'ũm ekawẽn kay itabut'ũmap puxim.

³⁹ Judeuyũ kukukayũ ibu'u o'e jetabut am Jesus kay, Isaías'ũm emudupmubararaktup e'eap puxim o'jebapuk cebe ip puye. ⁴⁰ Imẽn Isaías'ũm ekawẽn:

Deus iteyũ adeayũ o'yağuy mubabi'ũm, i. Imẽnpuye itabut gu osodop ip, Deus a'õbacaap co ma'gu ip, i. Itabut gu osodop ip Deus ekawẽn co ma'gu ip, i. Ikẽrẽat mujurũgrũgap o'jepere gu ip, i. Itabut gu osodop ip Deus kay ixe be ikẽrẽat uk am cebewi ip, i.

Imẽn Isaías'ũm ekawẽn. ⁴¹ Isaías'ũm iboam o'e kuyje Jesus soat podi ma idip iam itaybit puye. Imẽnpuye Jesus o'guwẽnuwẽn.

⁴² Ade Judeuyũ kukukayũ oitabun ip Jesus kay. “Jesus kay ocetabut,” i'ũmgu bit e'em oekuku ip Fariseuyũ buxim jeparara pibun. Jetabucap muwẽnuwẽn gu ip oekuku Fariseuyũ be ixeyũ mujẽmap puxim Deus eju kawẽnwẽnap'a bewi. ⁴³ Deus mucokcok pin gu ip osodop—ijodiat mucokcok pin acã. Fariseuyũ mucokcok pin ip osodop.

⁴⁴ Gebuje Jesus o'jekawēn adeayū be.

— Okay itabucayū omudocat kay dak itabut ip — io'e. ⁴⁵ — “Deus ipot teku” i'e'e'ukat “Deus o'gudot ijodi,” i'e'em tak. ⁴⁶ Ijodi juk ojut Deus ekawēn eymutaybin am. Okay itabucayū ikērēat mujurūgrūg gu. Yağuyisum jeku ip — io'e. — Kabiok tağ jekuku'ukayū buxim gu ip—kabia dağ jekuku'ukayū buxim acā — io'e. ⁴⁷ — Wa'ŋjo buje, kŷyjobit'ūm wa'ō kay bima, “Ikērēat kuğ eyju Deus xe” i'ūmgu ōn pit e'em eywebe. Ijodi ojut “Ikērēat kuğ eyju Deus xe” i'e am gu adeayū be. Adeayū daxijo am acā ojut — io'e. ⁴⁸ — “Ikērēat kuğ eyju Deus xe,” i ōn gu e'em okay'ūmayū be, wa'ō kay'ūmayū be dak. Warara'acat pit imēn je'e ixeyū be webay soat ce'ū'ūayū muyuap kabia be — io'e. — Deus acā “Ikērēat kuğ eyju oxe,” i je'e ixeyū be. Imēn Deus je'e cebe ip wekawēn tağ gu ip puye — io'e Jesus. ⁴⁹ — Wa'ōbi gu juk adi ojekukuku — io'e. — Owebe webay e'eap acā juk adi oğuwēnuwēn eywebe. Wara'acat gu oğuwēnuwēn eywebe. Iboap acā oğuwēnuwēn — io'e. ⁵⁰ — Deus ekawēn tağ eyeku buje, eyağuyisum epeku ijodi. Deus xe epesop eye'ū buje dak. Wetarybit iboam — io'e. — Owebe webay o'e'e iap acā ōn e'em — io'e Jesus.

13

¹ Jesus jebekitkiyū kay jŷjā osunuy soat kabia ipi dağ pima. Jesus itaybit o'e gaxīn ma oje'ū iam, gaxīn ma oceu webay kay iam tak. Eykukpin cīcā oxe iap o'gubapuk cīcā jebekitkit pe je'ū awap.

Páscoa epeta ajēm pima, ² Jesus jekōnkōn o'e doze beayū eju. Judas Iscariotes Jesus ūm ojuy o'e cekay itakomaayū be. Ixe Judas Simão Iscariotes ipot osunuy. Ibiōgbuk kērēayū kukukat a'ōbi Jesus ūm ojuy yaoka am. ³ Soat em Jesus itaybit osunuy webay soat ja'ōbacaap o'jomōg owebe iam. Deus xewi ojut iam tak itaybit osunuy. Gaxīn ma ocepit Deus kay iam tak itaybit osunuy.

⁴ Je'ūap muwēnuwēn pima, kirik'āy, o'āy. Jesus o'āy mesa xewi. Jeek-abek o'ju'uk. Kuruk. Toaya o'jat. Mūn. O'jomūn jekpu dağ. ⁵ Jeweju etaybitbinayū i wuy am o'ju. Wa'e co'iat'a be idibi o'timōg. O'suiwuy koapat i. O'suisup toayam. Perek. Wara'acat o'suiwuy. O'suisup. Perek.

⁶ Oajēm Simão Pedro kay. Simão ibu'u o'e Jesus pe jeiwuy an.

— Kariwa — io'e Simão. — Ēn tu wuiwuy? — io'e.

⁷ — Hm hm. Etaybit gu buk apēnpuye paxi ite wuiwuywuy iam — io'e Jesus Simão be. — Guyjom pit etaybit ece'e — io'e.

⁸ — Ap! Wuiwuy gu juy ece—pūg em tak ka'ūma! — io'e Simão bit.

— Eiwuy'ūm pima, obuerm gu eğuy — io'e Jesus.

⁹ — Kariwa — io'e. — Wuiat gu esuiwuy — io'e. — Wa'a dak eyawuy — io'e. — Oba dak — io'e Simão Pedro Jesus pe.

¹⁰ — Oajok'iat iokok gu—iisu ma! — io'e. — Dao gu jajok waram. Jeiwuy acā — io'e. — Wuyjuyū bewi Deus pe ikērēat'uk puje, iisuat puxim ip. Deus kuy ikērēat o'ju'uk eywebewi. Pūg pewi bit ka'ūma. Ite ikērēat kuğ mabuk jewebe. Ixe iokokat puxim — io'e.

¹¹ Jesus kuy itaybit o'e abu oūm ixeyū'in okay itakomaayū be iam. Imēnpuye:

— Pūg pit ey'in ikērēat kuğ mabuk jewebe — io'e.

¹² Ixeyū i wuy buje, Jesus jeekabek o'guōm waram. O'jepit ip mesa kay. Oabik ma'ğuto jeweju etaybitbinayū eju.

— Eyetaybit ġu du apēnpuye ðn eyeiwuywuy iam? — io'e Jesus. ¹³ — “Ēn ocekekukat,” i eyju e'em owebe, “Ēn ocemutaybitbin'ukat,” i dak. Cūġ ma eywebe iboam e'em — io'e. ¹⁴ — Õn eykekukat. Eymutaybitbin'ukat tak ðn — Jesus o'e. — Inaka eyeiwuywuy oce warara'acat puywatwat'ukat co'i — io'e. ¹⁵ — Õn eyeiwuywuy, eykekukat ma'ġu ðn. Eyju dak obuxim eybu'um ġu juy epesop warara'acat puywatwat am. ¹⁶ Eykekukat warara'acat puywatwan pima, eyju dak eybu'um ġu juy epesop warara'acat puywatwat am. Eymujuat warara'acat puywatwan pima, eyju dak eybu'um ġu juy epesop warara'acat puywatwat am — io'e. ¹⁷ — Õn eykekukat. Inaka juk eyeiwuywuy oce. Jewebuywatwan cuy epesop obuxim. Jewebuywatwan pima, eycokcoġ epesop. ¹⁸ Soat pe ġu eywebe iboap muwēnuwēn ðn. Wetaybit cīcā wemunaēyū ekukuam. Pūġ ey'in oūm okay itakomaayū be waoka am. Imēn e'em Deus ekawēntup:

Obiwaġodada'ukat ma ikērēm cīcā okuk, i. Imēn ibararak opop Deus ekawēntup pe. Gaxīn ma je'apuk owebe iġodup ekawēn puxim — io'e.

¹⁹ — Iboap muwēnuwēn ðn eywebe waoka awap — io'e. — Imēġap ebapuk puje ibodi ma eyetabun epesop soat em wa'ō daġ ðn e'em iap kay — io'e. ²⁰ — Icēmān ðn e'em eywebe — io'e. — Wemumujuyū kay itabucat okay dak itabut. Okay itabucat omudocat kay dak itabut — io'e Jesus doze beayū be.

²¹ Iboam buje, Jesus iġuycūġ cīcā o'e.

— Icēmān ðn e'em eywebe — io'e jeweju etaybitbinayū be. — Ey'inat oūm okay itakomaayū be — io'e ibapuġ ma.

²² O'jeakakak ip jewewekay.

— Abu paxi kuka o'ġūm cekay itakomaayū be? — i'e'em ip jewewebe ma.

²³ Doze beayū'inat xik'i osunuy Jesus tēġ ma—Jesus emumukukpinput.

²⁴ Simão Pedro jebum o'jewēġwēġ Jesus tēġat pe.

— “Abu eūm ekay itakomaayū be?” i juy ece cebe — io'e.

²⁵ Jesus tēġat wurūġ'i o'ju Jesus kay iboap muwēn ām cebe.

— Kariwa, abu sute? — io'e Jesus pe.

²⁶ — Minka'o be pāo'a oyamuakōm — io'e Jesus. — Pūġ pe oyaūm. Ixe ma oūm okay itakomaayū be — io'e.

Kuruko. O'yabu. O'yamuakōm. Wūntok. Yadirem pima, o'yaūm Judas pe—Simão Iscariotes ipot pe.

²⁷ Pāo'a bu buje, Judas Jesus kay oibu'un. Satanás a'ōkayan o'e.

— Dao ma juy ece e'e pinap taġ — Jesus o'e Judas pe.

²⁸⁻²⁹ Tūybe Judas o'ju Jesus a'ōbi wuyxat pum peta be wuyemumu'om iān o'e ip pūġpūġ mesa watwatyū'in. Tūybe Judas o'ju wuyedinheiro'in iūm ām ibubut'ūmayū be iān o'e ip warara'acayū ixeyū'in. Jesus ekawēn pa'arēm o'e mesa watwat pe.

³⁰ Pāo'a o'yabu Judas. Kurukoh. O'jēm ġebuġe bit. Warara'acat xewi o'jēm. Xerewun. Cūh. Kabiok taġ o'jēm.

³¹ Judas cēm puje, Jesus o'jekawēn onze beayū eju.

— Soat waġo ðn — io'e. — Gaxīn ma oje'ū. Odipap ġasū webay ġubapuk. Soat je'e “Jesus idip cīcā,” i. “Deus idip cīcā,” i we'ūap puye — io'e. ³² — Owebe “Deus idip cīcā” i'e buje, Deus tak e'em “Okpot idip cīcā,” i. Gaxīn ma imēn je'e — io'e. ³³ — Bekitkit — io'e. — Ibun ġu oġuy eyxe.

Okudadam epeku. “Ojuap kay eyju ba'ore epesop,” i kuy oce Judeuyũ kukukayũ be — io'e. — Imẽn eywebe dak òn e'em — io'e. ³⁴ — Wara'an ma òn jeymutaybin ġasũ bit — io'e Jesus. — Eykukpin cĩcã juk adi epesop oxe. Imẽn puxim cuy eyju dak eykukpin ma epeyewekuk — io'e Jesus. ³⁵ — Eykukpin jewewekuġ pima, “Teyũku Jesus ebekitkiyũ,” i je'e soat ijodiayũ — io'e.

³⁶ — Kariwa — io'e Simão Pedro. — Poma ěn cum? — io'e.

— ġasũ eyju ba'ore ojuap kay — io'e Jesus. — Guyjom pit epesot okay — io'e.

³⁷ — Kariwa — io'e ma'ġuto Simão. — Apẽn puye oju ba'ore ejuap kay ġasũ? Ekay jĩã òn. Obu'u ġu we'ũ ãm owebe epereap puxim. Warara'acayũ “Jesus eju ejeku bima, jaokam oce'e,” i'e'em pima dak, jeiwat ġu òn — io'e.

³⁸ — Ebu'u ġu du e'ũ ãm owebe opereap puxim? — io'e Jesus. — Icẽmãn òn e'em owebe. Ebapũġ em “Jesus ejuat ġu òn pit,” i napa ma ece'e. Sapokay ede awap imẽn ece'e — io'e. — Gaxĩn ma napa ma imẽn ece'e — io'e.

14

¹ — Eyaġuykorereren ġu juy epesop — Jesus o'e onze beayũ be. — Eyġuycũġcũġ ġu juy epesop — io'e. — Kuy eyetabut Deus kay. Okay dak cuy eyetabun epesop — io'e. ² — Ya'ade opop webay ka be uk'a—ijodiacat dopdop'am — io'e. — Cum òn eydopdopap'a muxipan am. Icẽmãn òn e'em eywebe. Icẽm'ũm pima, iboam kajuk oce ġu eywebe — io'e. ³ — Cum òn. Eydopdopap'a oyamuxipan eyajẽmjẽmap'am — io'e. — Eydakoy ocepit eydopdopap'a muxipan puje — io'e. — Onuyapka kay òn jeydujuxe. Onuyapka be epesop soat em — io'e. ⁴ — Eyetaybit poma òn cum iam — io'e Jesus. — Eyetaybit tak apẽn iboce epeju iam — io'e.

⁵ — Kariwa — io'e Tomé. — Poma eju? Ocetaybit ġu. Apẽn tak ocetaybit oce'e enuyap ka kay oceju am? — io'e Tomé.

⁶ — Okay itabucat mujujum òn webay nuyap ka be — io'e. — Okay itabucat mutaybitbin òn kawẽn icẽmãn—Deus ekawẽn. Okay itabucat yaġuyisum jekukum wa'òbi — io'e. — Abuyũ je'ju webay kay? Okay itabucayũ acã! Òn ma okay itabucat oġuju webay kay—warara'acat pit ka'ũma — io'e. ⁷ — Eyetaybit abu òn iam pima, eyetaybit kuka juk epesop abu webay iam — io'e. — ġasũ bit kuy eyetaybit webay e'eam, apẽn cuk adi ocece iap epejojojo buye — io'e Jesus.

⁸ — Kariwa — io'e Filipe. — Ebay juy eġubapuk ocewebe. Wuyebay juy ejojoat ocewebe. O'e kuka ocewebe ixex jo am — io'e Filipe.

⁹ — Pũġ xet ġu oġuy eyxe — io'e Jesus. — Eyetaybit ġu buk tu abu òn iam, Filipe? — io'e. — Abu òn iam itaybicat itaybit abu webay iam tak — io'e. — Apẽn puye ěn pit e'em “Ebay juy ejojoat ocewebe,” i? — io'e. ¹⁰ — Pũġ taġ ma oceju jekukum—òn, webay dak — io'e. — Filipe, eyetabut ġu du iboap kay? — io'e Jesus. — Wekawẽn muwẽnuwẽn'uk ġu oġuy eywebe—webay ekawẽn muwẽnuwẽn acã — io'e. — Pũġ taġ ma kawẽnwẽn oceju—òn, webay dak. Wa'òbi ġu òn jekukum—webay a'òbi acã — io'e. ¹¹ — “Pũġ taġ ma oceju jekukum—òn, webay dak,” i òn e'em eywebe. Eyetabun cuy epesop wekawẽn kay. Wekawẽn kay eyetabut'ũm pima, eyetabun cuy epesop okay wa'òbacaap coco am — io'e. ¹² — Icẽmãn òn e'em eywebe. Okay itabucayũ wekukup puxim jeku. Owebe ja'òbacaap mōġmōġap podi ma wa'òbacaap jomōġ ip, webay kay oju

buje — io'e. ¹³ — Eyju e'em owebe “Ebikuyap tağ cuy ece owebe,” i bima, eyemuojuyjuy oğüm eywebe—soat oğüm eywebe — io'e. — Imēnpuye “Ka'ümğu Deus co'iat xipacat,” i je'e soat ijodiacat. ¹⁴ Eyju e'em owebe “Ebikuyap tağ cuy ece owebe,” i bima, soat eyemuojuyjuy oğüm eywebe — io'e Jesus.

¹⁵ — Eyxe okukpin pima, kŭyjobin cuy epesop wa'õ kay — io'e. ¹⁶ — Ōn kawēnwēn webay eju. “Ibuywatwat'ukan cuy eğuju okay itabucayũ kay,” i oce webay be — io'e. — Ixe jebiõğbuk ğudot eykay eybuywatwat'ukan. Soat em ixeye jeenuy eyxe. Icēmān eymutaybitbin jeenuy. ¹⁷ Itabut'ũmayũ be iba'ore ixeye ekawēn kay kŭyjobit am. Ixe e'eap iba'arēm cexe ip. Itaybit ğu ip ixeye e'eam. Eywebe bit ixeye nuynuy. Imēnpuye eyxe ixeye e'eap ibapuk — io'e. ¹⁸ — Jeypere ğu ōn. Ocepit eykay — io'e. — Eyağuyagepũğ ğu epesop — io'e. ¹⁹ — Gaxīn ma Deus kay'ũmayũ ojo ğu. Eyju bit waram ojo. Eyağuyisum epeku, waram ğuto wetait puye — io'e. ²⁰ — Pũğ tağ ma ōn jekukum webay eju. Eyju dak pũğ tağ ma jekukum ocejewu. Ocejewu dak pũğ tağ ma jekukum eyweju. Eykay eybuywatwat'ukat ajēm puje, iboap iba'arēm ğu je'e eyxe — io'e. ²¹ — Wa'õ kay jĭjāayũ xe okukpin—wa'õ kay kŭyjobicayũ xe. Webay xe dak ixeyũ ikukpin je'e. Oxe dak ikukpin cĭcā oce'e. Abu ōn iam ixeyũ oğutaybin. Itaybit cĭcā je'e ip abu ōn iam — io'e Jesus.

²² — Kariwa — io'e Judas — Apēn tak ēn iboam ocejewu itabut'ũmayũ mutaybin'üm pima? — io'e.
(Iscariotes ğu osunuy ixeye Judas—wara'at Judas acā).

²³ — Wa'õ kay jeedop ip kŭyjobin okayayũ — io'e. — Webay xe ixeyũ ikukpin je'e. Ojot ixeyũ kay webay eju. Soat em ixeyũ xe ocesop—ōn, webay dak — io'e. ²⁴ — Okay'ũmayũ bit kŭyjobit ğu wa'õ kay. Wa'õbi ğu ōn iboap muwēnuwēn eywebe—webay a'õbi acā. Ixe juk omudot ijodi — io'e. ²⁵ — Iboap muwēnuwēn ōn eywebe eyxe bima. ²⁶ Webay jebiõğbuk ğudot eykay. Obikuyap tağ ğudot. Ixe eybuywatwat'ukat. Ixe xipacat cĭcāat. Soan ma eymutaybin jeenuy. Ade ma ōn cuk adi eymutaybinbin oğuy. Ixe eybuywatwan jeenuy wekawēn kay eyağuyba'ũmap puxim — io'e. ²⁷ — Itabut'ũmayũ be eyağuykorerenapmu'üm pa'ore. Ōn pit wağuykorerenen ğu. Imēnpuye eyağuykorerenap oğü'üm. Eyağuykorerenen ğu juy epesop ojuap kay. Eyğuycũğcũğ ğu juy epesop — io'e. — Eypararam ğu juy epesop — io'e. ²⁸ “Cum ōn,” i juk oce eywebe — io'e. — “Waram tak eykay ocepit,” i juk oce. Iboap kuy epeya'ĭjojo. Webay kay ōn cum. Wa'õbuyxi. Webay bit obodi ma ya'õbuyxi. Imēnpuye eycokcoğ cuy epesop cekay ojuap kay. Eyxe okukpin pima, eycokcoğ kuka epesop ojuap kay — io'e. ²⁹ — Oju awap iboap muwēnuwēn ōn eywebe. “Icēmān adi xeku o'e ocewebe,” i epe'e oju buje — io'e. ³⁰ — Gaxīn ma Deus kay'ũmayũ kukukat omuyku — io'e. — Imēneju buk eyweju ōn kawēnwēn darem. Ixe wa'õbacaap mu'üm pin. Imēnpit itaybit ğu — io'e. ³¹ — Ga'a aju. Apēn webay o'e owebe iap tağ ōn jekukum, oxe ikukpin cĭcā buye. Itabut'ũmayũ oğutaybin webay a'õ dağ ōn jekukum iam — io'e.

15

¹ — Ōn uvabune buxim — io'e Jesus. — Webay uvadip puxim.
² Okay itabucayũ ibune ĭcat puxim. Webay bikuyap tağ jekum ibu'u'uyayũ ya'ũmatpune buxim. Ya'a'e'üm pima ibune ĭcat uk'uğ tip kukat. Imēnpuxim

webay jebikuyap tağ jekum ibu'u'uyayũ mujẽmjẽm itabucayũ xewi. Kadaidip iokokatpune xikxiğ ya'ade i'e am. Imẽnpuxim webay itabucayũ mukũyjojom ixeyũ be ikẽrẽat mujurũğap puxim. Ixeyũ mukũyjojom biğ ma jebikuyap tağ jeku am — io'e. ³ — Webay kuy ikẽrẽat o'ju'uk eybewi, wekawẽn kay kũyjobit puye — io'e. ⁴ — Mũğ'i juy epeku oweju — io'e. — Oweju jekukum pima, õn tak eyweju mũğ'i ojeku. Ibune'ĩcatpune uvabune be'ũm pima, kuka o'yajẽm ğu uva'a. Imẽnpuxim mũğ'i oweju eyeku'ũm pima, webay bikuyap tağ ğu epeku — io'e. ⁵ — Uvabune buxim õn — i waram o'e Jesus. — Eyju ibune'ĩcatpune buxim. Obikuyap tağ jekukum pima, xipan ma epeku Deus xe. Mũğ'i eyweju õn tak jekukum. Obikuyap tağ jekukum'ũm pima bit, ajo eye'e'eap xipat je'e Deus xe? Ka'ũma ma! — io'e. ⁶ — Mũğ'i oweju jekum eybu'u bima, apẽn uvadip iwat ya'ũmatpune kukap puxim Deus tak jeykuk—ya'ũmatpune xikap puxim. Wũn. Ibune xik puje ibunekaraw e'em. Ibune e'ũatpune mu'awerorom uvadip kukat. Aweroh. Ibumemupikupiğ daxa be. Wũn. Pik. Hoğ. ⁷ Mũğ'i juy epeku oweju! Wa'õ dak juy kũyjobin epesop! Oweju eyeku buje, Deus soat epejoojuyiat je'ğũm eywebe — io'e. ⁸ — Deus bikuyap tağ eyju jekukum pima, soat ijodiat je'e webay be: “Ka'ũmğu ejo'iat xipacat,” i — io'e. — Itaybit je'e ip eyju webekitkiyũ iam — io'e. ⁹ — Eyju eykukpin cĩcã oxe webay xe okukpinap co'i. Eycokcoğ cuy epesop Jesus xe ocekukpin iap kay ğebum. ¹⁰ Webay a'õ kay õn kũyjobit. Imẽnpuye ocokcok soat em webay xe okukpin iap kay ğebum. Imẽnpuxim wa'õ kay kũyjobit pima, eycokcoğ epesop Jesus xe ocekukpin iap kay ğebum — io'e.

¹¹ — Iboap oğuwẽn eywebe eymucokcok am. Wa'õcokcok cĩcã. Obu'u eywebe eycokcoksũ ãm. Obikuy eywebe eycokcok cĩcã ãm wa'õcokcokap puxim — io'e. ¹² — “Oxe xipan eykukap puxim cuy xipan epeyewekuk,” i õn e'em eywebe — io'e. ¹³ — Wuybureyũ e'ũap puxim wuye'ũ ãm wuybu'u'ũm pima, soat ijodiat je'e “Ak'i juy epe'e! Teyũxeku ibureyũ ikukpin cĩcã,” i. “Warara'acat podi ma ikukpin cexe ip,” i je'e ip — io'e. ¹⁴ — Wa'õ kay kũyjobit pima, obureyũm epesop — io'e. ¹⁵ — “Eyju oweju kapikpik'ukayũ ã,” i'ũmğu õn e'em ğasũ eywebe. Kapikpik'ukat itaybit ğu jekariwa e'am. Webay owebe ie'eap pit oğuwẽn eywebe soat. Iboap oğuwẽn eywebe eyju obureyũ buye — io'e. ¹⁶ — Eyju ma onaẽ ğu eykukan. Õn pit eynaẽ obureyũm. Õn cuk eymuju omuwẽn ãm warara'acayũ be imutabun am ip okay. Okay jetabucap jepere ğu ip. Ibu'u ğu ip je'e itabut am okay. Obikuyap tağ webay eju kawẽnwẽn pima, soat epejoojuyiat je'ğũm eywebe — io'e. ¹⁷ — Imẽnpuye “Xipan cuy epeyewekuk,” i õn e'em eywebe — io'e.

¹⁸ — Deus kay'ũmayũ itakoma eykay. Koap pit okay itakoma ip osodop. Iboap kay ğebum cuy epesop — io'e. ¹⁹ — Eyju Deus kay'ũmayũ kadi bima, eykay kuka ip o'e. “Teyũdaku wuykadiacat,” i kuka ip o'e. Imẽnpit õn eymuwe'uk Deus kay'ũmayũ xewi. Deus kay'ũmayũ kadi ğu eyju. Imẽnpuye itakoma jĩjã ip eykay — io'e. ²⁰ — Kuy juk ocece eywebe iap kay ğebum cuy epesop. “Ikẽrẽm cĩcã ip wuyekariwa o'jukuk. Wuyju bit ikẽrẽm ğu wuykuk ip,” i'ũmğu juy epe'e eyewewebe. Deus kay'ũmayũ ipiat o'sup'i'ajojoat owebe. Imẽnpuye eywebe dak ip jopi'ajoat. Yopit ma wa'õ kay ip osodop. Imẽnpuye dak eya'õ kay je'e ip yopit ma — io'e. ²¹ — Eywebe ipiat sup'i'ajoat ip, eyju webekitkit puye. Eywebe ipiat sup'i'ajoat ip, omudocat kay itabut'ũm puye — io'e. ²² — Ijodi oajẽm. Deus ekawẽn

cuk adi oġuwēnuwēn ixeyū be. Wekawēn kay ġu bit ip o'e. Odot'ūm pima, "Ikērēat kuġ eyju oxe, wekawēn kay'ūm puye ya'ījojom ma'ġu," i'ūmġu kajuk o'e Deus ixeyū be. Gasū bit "Ikērēat kuġ ġu oceju" i'e ba'ore cebe ip Deus pe. ²³ Okay itakomaat webay kay dak itakoma — io'e. ²⁴ — Wa'ōbacaap mōġmōġ cuk adi ojekuku soat etabutpe. Soat a'ōbacaap podi ma wa'ōbacaap mōġmōġ ojekuku. Okay ġu bit ip o'e. Imōġmōġ'ūm pima, "Ikērēat kuġ eyju oxe, okay eyetabut'ūm puye, wa'ōbacaap mōġap cocom ma'ġu eyju," i'ūmġu kajuk o'e Deus ixeyū be. Gasū bit ikērēat kuġ ip cexe. Inaka itakoma jījā ip okay, webay kay dak — io'e. ²⁵ — Ixeyū muwēnuwēn Deus jekawēntup pe—kuyatup pe:

Ikērēm'ūm a'ġu ip ojukuk, i.

Inaka ip oitakomān okay, i.

Itakoma ip okay iġodup ekawēn puxim — Jesus o'e.

²⁶ — "Ebiōġbuk cuy eġuju okay itabucayū kay," i oce'e cebe—webay be — io'e Jesus. — Ixe ġudot eybuywatwat'ukan. Ixe icēmān e'e'ukat. Ixe ma omuwēn eywebe — io'e. ²⁷ — Eyju dak cuy epesop omuwēnuwēn ijodiayū be. Ōn ijodiat mutaybitbin pima, oweju juk adi epekuku. Imēnpuye juy epesop omuwēnuwēn ġasū bit — io'e.

16

¹ — Imēn ōn e'em eywebe okay eyetabucap epereap puxim — io'e. ² — Eykay itakomaayū jeymuōmat ġu Deus eju kawēnwēnap'a be. Jeyaoka ip. Eyaoka buje, tūybe Deus bikuyap taġ wuyju jekukum iān je'e ip — io'e. ³ — Ikērēm jeykuk ip abu ōn iam itaybit'ūm puye, abu webay iam tak. ⁴ Gasū iboap muwēnuwēn ōn ġuyjom eyeġebu am apēn ōn eymukūyjojo iap kay — io'e. — Warēmtaġ eykuk puje, "Imēn kuka ip wuykuk," i juy epe'e eyewewebe — io'e Jesus jewēju etaybitbinayū be.

— Kuy bima a'ġu eyxe ma oġuy — io'e. — Imēnpuye juk iboam ġu ōn eymukūyjo. ⁵ Gasū bit ocepit omudocat kay. Ka'ūma ma ey'in pit e'em owebe "Poma ēn cum?" i. ⁶ Eyġuycūġcūġ cīcā imēn ōn e'em puye. ⁷ Wepit'ūm pima, xipat ġu kuka o'e eywebe. Wepit pima bit, xipat je'e eywebe. Wepit'ūm pima kuka eybuywatwat'ukat osodot ġu. Oju buje bit ixe oġudot eykay. Imēnpuye eycokcoġ cuy epesop ojuap kay — io'e. ⁸ — Ixe dot puje, "Soat eyju ikērēat kuġ Deus xe," i je'e soat pe ipi daġayū be. "Deus acā itaybit ey mucūġ ām," i dak je'e. "Ipiat supi'ajoat Deus ikērēat mujurūġrūġ'ukayū be," i dak je'e — io'e. ⁹ — "Soat eyju ikērēat kuġ Deus xe," i je'e, okay itabut'ūm ip puye — io'e Jesus. ¹⁰ — Eyju ojo ġu waram, Deus jewekay odujuu buye — io'e. — Imēnpuye "Deus acā itaybit ey mucūġ ām," i je'e Deus biōġbuk — io'e. ¹¹ — Deus kuy o'e "Deus kay'ūmayū kukukat soat em jeenuy ipiatpi'ajoap pe—Satanás," i. Imēnpuye "Ipiat supi'ajoat ikērēat mujurūġrūġ'ukayū be Deus," i je'e Deus biōġbuk — io'e Jesus.

¹² — Ade mabuk ōn imuwēn pin eywebe. Gasū bit iba'ore eywebe eyetaybin am wekawēn, eyġuycūġcūġ cīcā buye — io'e. ¹³ — Ibiōġbuk xipacat icēmān e'e'ukat. Ixe ajēm puje soan kawēn icēmān eymutaybin jeenuy. Ja'ōbi ġu ixe ġuwēn. Kuy o'ya'ījojoiap acā ġuwēn. ġuyjom acejebapukiap tak ġuwēn eywebe — io'e. ¹⁴ — Ixe obuyxim okuk. Itaybit wekawēn je'e. Icēmān soat wekawēn ġuwēn eywebe — io'e. ¹⁵ — Webay e'eap taġ ōn tak e'em. Imēnpuye cuk adi ocece eywebe "Deus biōġbuk wekawēn ġuwēn eywebe," i — io'e.

16 — Gaxĩn ma eyju ojo ġu. Guyjom pitapit waram eyju ojo — io'e Jesus.

17 — Apẽn ite e'em wuywebe? — io'e ip jewewebe jewēju etaybitbi-nayũ. — Itē e'em “Gaxĩn ma eyju ojo ġu,” i. “Guyjom pitapit eyju waram ojo,” i — io'e ip. — “Imẽn je'hapuk webay kay oju buye,” i teku e'em wuywebe — io'e ip jewewebe. 18 — Apẽn puye ite e'em “Guyjom pitapit waram eyju ojo,” i? — io'e ip. — Cekawẽn pa'arēm cĩcã wuyxe — io'e ip jewewebe.

19 Jesus itaybit o'e teyũku “Apẽn tak ĩn e'em ocewebe?” i'e ojuy owebe iam. Imẽn puye waram o'jekawẽn ceweju ip.

— “Apẽn ĩn ocemutaybin pin?” i du eyju e pin owebe? — io'e Jesus. — “Gaxĩn ma eyju ojo ġu,” i juk oce eywebe — io'e. — “Guyjom pitapit waram eyju ojo,” i dak cuk oce — io'e. — Wekawẽn pa'arēm tu eyxe? — io'e Jesus. 20 — Icēmãn òn e'em eywebe. Wawa jĩjã juy epesop we'ũ buje — io'e. — Itabut'ũmayũ bit wa ġu je'e. Darem ma eyġuycũġcũġ epesop. Guyjom pit eyġuycũġcũġ ġu epesop—eycokcok ã — io'e. — Eyġuycũġap i'ũm — io'e. 21 — I'it kam pima, ayacat iġuycũġ e'em je'it pibun. Je'it kap puje bit, ipiat kay ġebum ġu e'em. Icockok e'em je'it kuġ puye. 22 Imẽn puxim eyju dak. Gasũ eyġuycũġcũġ oju buye. Guyjom pit waram eyjojom oce. Eycokcok cĩcã ma epe'e ġebuje bit. Abu-be eycokcokap mu'ũm put ixē kabia be? Ka'ũma be ma! — io'e. 23 — Eybuywatwat'ukat ajēm puje bit, ixē ma jeymutaybin — io'e. — Imẽn puye “Ocemutaybin cuy ece,” i'ũmġu epe'e owebe ma — io'e. — “Ekawẽn pa'arēm ocexe,” i'ũmġu dak epe'e owebe — io'e Jesus. — Icēmãn òn e'em eywebe. Obikuyap taġ cexewi iojuyjuy bima, webay soat eyemuojuyjuy je'ġũm eywebe — io'e. 24 — Obikuyap taġ epejoojuy ġu buk. Pũġ em tak ka'ũma — io'e. — Gasũ bit cuy epejoojuy cexewi! — io'e. — Eyemuojuyjuy epejat. Ibu buje, eycokcoksũ ġu epesop—eycokcok cĩcã ma — io'e.

25 — Koap puk cuk adi ibapuġ ġu ocekawẽn eywebe — io'e. — Ijodiat mutaybitbinap ekawẽn acã oġuwẽnuwẽn eywebe. Guyjom pit ibapuġ ma webay ekawẽn oġuwẽn eywebe — io'e. 26 — Ibapuġ owebe imuwẽn puje, obikuyap taġ cuy epejoojuy webay xewi. Òn acã ġu webay xewi ojojuy eywebeam — io'e. 27 — Eyju dak cuy epejoojuy. Webay eyekawẽn ya'ĩjo, ixē xe eykukpin cĩcã buye. Webay xe eykukpin cĩcã, eyxe okukpin puye; “Icēmãn Jesus osodot Deus xewi,” i eyju e'em puye dak — io'e. 28 — Icēmãn webay xewi juk ojut. Ipi kay juk ojut—ijodi. Oje'ũ. Ipi daġwi ojēm ġasũ. Webay kay juy ocepit — io'e Jesus.

29 — Gasũ bit ĩn iba'arēm ġu kawẽnwẽn ocewebe — io'e onze beayũ Jesus pe. — Ibapuġ ma ĩn kawẽnwẽn ġasũ bit — io'e ip. 30 — Etaybit soan ma. Etaybit apẽn oceju jewaġuyġuy iam. ĩn ocemukũyjojom, “Apẽn ĩn e'em ocewebe,” i'ũmġu ma'ġu oceju e'em — io'e ip. — Imẽn puye “Deus xewi teku osodot,” i oceju e'em ġasũ — io'e ip.

31 — Eyetabut tu epe'e okay? — io'e Jesus. 32 — Gaxĩn ma bit epewatwatwat eydukã daġ. Opere eyju eyaokaap puxim. Waġepũġ ma oġuy opere buje. Imẽn pit odadaybot ġu oġuy, webay soat em oxe buye — io'e. 33 — Itabut'ũmayũ ma ipiat supi'ajoat eywebe. Òn pit kuy Deus kay'ũmayũ kukat a'òbacaap oġu'ũm. Imẽn puye eya'òcam cuy epesop! Imẽn òn e'em eywebe eypararaap puxim. Eyāġuykorereren ġu, mũġ'i oweju buye — io'e.

17

¹ Iboam e buje, Jesus o'je'apũn kabi beat kay—jebay kay. O'jekawẽn jebay eju.

— Bay — io'e. — Gaxĩn ma oje'ũ. Õn ma ekpot. Odipap cuy egubapuk adeayũ be. Õn tak edipap cuy ogubapuk cebe ip — io'e. ² — Pũgũpũgũgayũ juk egutabun okay ipi dagayũ'in. A'õbacaap cuk egũm owebe. Imẽnpuye okay itabucayũ yağuyisum jekukum wa'õbi — io'e jebay be. ³ — Ën acã Deusat. Ka'ũmğu wara'at. Õn ma emumudot—Jesus Cristo. Ijodiat yağuyisum jeku okay itabun puje, ekay itabun puje dak — io'e. — Soat em exe ma jeedop ip ce'ũ buje — io'e. ⁴ — Wekapikap cuk adi egũm owebe. Ipi dag pima abu ãn iap cuk adi oğuwẽnuwẽn edipap mubapukpuğ. Gasũ wekapikap oğu'ũm — io'e Jesus.

⁵ — Bay — io'e Jesus. — Exe bima soat kabi beacat odipap mubapuk'uk ip osodop—ekawẽn tojtjtot'ukayũ. Ipi mujurũğ awap odipap mubapuk'uk ip osodop. Waram cuy odipap mubapukpuğ ip jeenuy, exe wajẽm puje — io'e.

⁶ Jesus jekay itabucayũ o'ğuwẽn jebay be gẽbuje bit.

— Pũgũgayũ juk egutabun okay ipi dagayũ'in — io'e. — Ebekitkiyũm osodop ip. Ixeyũ egutabun okay. Ixeyũ itabucayũ be emuwẽnuwẽn ojekuku. Kũyjobit o'e ip a'õ kay — io'e Jesus jebay be. ⁷ — Itaybit ip gasũ a'õbi acã ãn emuwẽnuwẽn iam — io'e. ⁸ — Apẽn cuk adi ecece iap ma oğuwẽnuwẽn soat pe okay itabucayũ be. Wa'õ kay ip osodop. Itaybit o'e ip icẽmãn Deus xewi Jesus osodot iam. Itabut o'e ip Deus ma Jesus o'ğudot iap kay — io'e Jesus.

⁹ — Bay, ixeyũ beam ma ãn kawẽnwẽn eweju—onze beayũ beam — io'e. — Itabut'ũmayũ beam ғu ãn kawẽnwẽn—okay emumutabunyũ beam acã — io'e. — Ebekitkiyũ ixeyũ. ¹⁰ Soat okay itabucayũ ebekitkiyũ. Imẽnpuye webekitkiyũ dak ip. Adeayũ odipap cocom webekitkiyũ cũğ ma jekukum puye — io'e.

¹¹ — Bay, soat podi ma a'õbaca. A'õbacaap cuk adi egũm owebe. A'õbacaap co'i wa'õbaca. Gaxĩn ma oajẽm ma'ğuto ekay. Õn ma ipi dag ғu ojeku. Okay itabucayũ bit ipi dag ip jeku.

— Bay — io'e. — Pũğ em ikẽrẽat ejukuk ғu. Imẽnpuxim ağ cuy eguy ixeyũ kay cũğ ma ip ceku am wekuap co'i, ekuap co'i dak — io'e. ¹² — A'õbacaap cuk adi egũm owebe. Õn ixeyũ xe bima, a'õbi ma juk adi ağ oğuy cekay ip itabucap epereap puxim. Ka'ũma ma ixeyũ'in oibu'un okay. Pũğ acã oibu'un—jetabucap epereperemxi acã. Apẽn ixẽ jetabucap o'jepere iap ibararak opop Deus ekawẽntup pe. Iğodup ekawẽn tağ jetabucap jepere gasũ — io'e.

¹³ — Bay, ғaxĩn ma'ğuto ocepit ekay — io'e Jesus. — Ijoce bima bit ãn kawẽnwẽn ewebe onze beayũ beam ixeyũ mucokcok am ocokcokap co'i. Obu'u icokcoksũ ãm ip. Obikuy icokcok cĩcã ãm ip ocokcokap co'i — io'e. ¹⁴ — Ekawẽn cuk adi oğuwẽnuwẽn cebe ip. Ekay'ũmat ekukuap puxim ғu ãn jekukum. Ixeyũ dak ekay'ũmat ekukuap puxim ғu jekukum. Imẽnpuye ixeyũ kay itakoma o'e ip itabut'ũmayũ, ekay'ũmayũ — io'e. ¹⁵ — Bay, “Okay itabucayũ juy etujujẽm ipi dagwi,” i'ũmğu ãn pit e'em ewebe. “Ixeyũ juy eguxipan ikẽrẽat mujurũğrũğ'ukayũ kukukat xewi,” i ãn pit e'em ewebe — io'e. ¹⁶ — Itabut'ũmat ekukuap puxim ғu ãn jekukum. Imẽnpuxim itabut'ũmat ekukuap puxim ғu jekukum ip okay itabucayũ — io'e. ¹⁷ — Bay, ixeyũ juy eguwexat soat em ebikuyap tağ jekuku'ukayũm.

Ekawën cocoam cuy ip eġuwexat. Ekawën acã kawën icēmat — io'e. ¹⁸ — Ën cuk omudot ijodiat mutaybin am kawën icēmān. Imēnpuxim ixeyū oġuju ijodiat mutaybin am kawën icēmān — io'e. ¹⁹ — Oġe'ün'ün ġasū, oxe ixeyū ikukpin puye. Ebikuyap taġ oje'ū ixeyū dak ebikuyap taġ ceku am — io'e. ²⁰ — Onze beayū beam acã ġu òn kawēnwēn eweju, Bay. Warara'acayū itabut je'e okay, ixeyū omuwēnwēn puye. Ixeyū beam tak òn kawēnwēn eweju—ġuyjom itabunayū beam — io'e. ²¹ — Bay, “Ixeyū juy esubuywan pūġ taġ ma ip ceku am,” i òn e'em owebe. Bay, pūġ taġ ma ěn jekukum oweju. Òn tak pūġ taġ ma eweju jekukum.

— Bay — io'e. — Obikuy wuyekukuap co'i ceku am ip. Wuyekukuap taġ jekukum pima, itabut'ūmayū je'e “Deus Jesus emumudot,” i — io'e. ²² — Bay, a'òbacaap cuk adi ejomōġ owebe. “Ojo'i ěn tak a'òbaca,” i juk adi ece owebe, Bay. Imēnpuxim “Ojo'i eyju dak eya'òbaca,” i òn e'em okay itabucayū be. Imēn òn e'em cebe ip pūġ taġ ma ceku am ip wuyekukuap co'i — io'e Jesus. ²³ — Pūġ taġ ma òn jekukum ixeyū eju. Ën tak oweju pūġ taġ ma jekukum. Imēneju pūġ taġ ma jekukum ip wuyekukuap co'i. Wuyekukuap co'i jekukum pima, itabut'ūmayū itabut je'e ěn ma omudocat iap kay. Deus xe wuykukpin apēn jekpot ikukpin cexe iap co'i iap kay dak itabut je'e ip — io'e. ²⁴ — Exe okukpin cuk adi oġuy ipi mujurūġ puje. “Wa'òbacaap co'i ěn tak a'òbaca,” i juk adi ecece owebe.

— Bay — io'e. — Onze beayū juk adi eġutabun okay. Obikuy wuydopap pe ixeyū dop am okpot wa'òbacaap co'i ya'òbaca iap co am — io'e. ²⁵ — Bay — io'e. — Soat em ěn cūġ ma e'em. Ikērēat ejukuk ġu—pūġ em tak ka'ūma. Itabut'ūmayū itaybit ġu abu ěn iam. Òn pit wetaybit cīcã abu ěn iam. Onze beayū itabut cebay teku o'ġudot ijodi iap kay — io'e. ²⁶ — “Webay xe eykukpin cīcã,” i juk adi ocece cebe ip. Iboap oġuwēn cebe ip cewemukukpin am ip exe okukpinap co'i. Iboap oġuwēn cebe ip pūġ taġ ma weku am ceweju ip — io'e Jesus.

Imēn Jesus o'jekawēn cīcã jebay eju.

18

¹ Jebay eju jekawēn epere buje, Jesus o'jēm Jerusalém ka bewi. Jeweju etaybitbinayū eju o'jēm. Kadidi daġwi o'ju ip—Cedromti daġwi. Kadaidip o'tiptop kadidi wīnābu. Jesus o'ju ibodip pe onze beayū eju. Oajēm ip kadaidip kay. ² Ade em Jesus cuk adi oekukuku ibodip taġ doze beayū eju. Imēnpuye Judas itaybit osunuy ibodim Cedromtim. Judas Jesus ūm ojuy cekay itakomaayū be.

³ Judas o'ju Jesus kay. O'ju kadaidip pe. O'ju sorarayū eju, Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayū eju dak. O'ju ip paīyū kukukayū a'òbi, Fariseuyū a'òbi dak. O'ju ip lamparina'a kukuġ jebui be, jeba'ip kukuġ tak, wexiktak kukuġ tak. Oajēm ip cekay—Jesus kay. ⁴ Jesus kuy itaybit o'e soan—apēn owebe je'hapuk iam. O'ju ajēmayū dopabe—Judasyū dopabe. O'jekawēn ceweju ip.

— Abu-kudadam epesot? — io'e—Jesus o'e.

⁵ — Jesus kudadam oceju — io'e ip. — Nazaré ka bewiat kudadam oceju — io'e ip.

— Gebujeat ma'ġu òn — io'e Jesus.

⁶ “Gebujeat ma'ġu òn” i'e buje, soat ip o'jewede cexewi ajēm ojuyayū. O'at ip ipi ju Jesus ekawēn co buje. Waram Jesus o'e:

— Abu-kudadam eyju? — i cebe ip.

7 Waram ip o'e:

— Jesus kudadam oceju — i. — Nazaré ka bewiat kudadam — i.

8 — “Gebujeat ma'gu òn,” i kuy oce eywebe — Jesus o'e. — Òn ma eyju okudadam. Owejuayũ bit cuy epejat gu. Āg cuy je'jēm ip — io'e.

(9 — Bay, juk egutabun'iyũ jetabucap jepere gu—pũg tak ka'ũma — i juk Jesus o'e. Imēnpuye — Āg cuy je'jēm ip — io'e Judasyũ be jewēju etaybitbinayũ daomũnap puxim, ixeyũ be ipiat supi'ajoacap puxim).

10 Iboap co buje, Simão Pedro jepaja o'ju'uk iyuk pewi. Kiririk. Paĩyũ kukukat puywatwat'ukat gũybu o'sugũybu'uk igũybuikibi dağ pajam. Tēgwũn. Iba'at kadiat gũybu o'sugũybu'uk. Ibuywatwat'ukat putet Malco i osunuy.

11 — Odaxijom gu juy paja kuğ! Ipiat osupi'ajo webay bikuyap tağ—kuyjeat ekawēn tağ — io'e Simão Pedro be.

12 Jesus o'jat ip Judasyũ, sorarayũ dak, sorarayũ kukukayũdak, Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayũ dak. O'subamukirik ip.

13 Koam Jesus o'tujowat ip Anás kay. Ixe Anás Caifás tadop osunuy. Caifás paĩyũ kukukat osunuy ixe koato.

14 — Xipat wuywebe ite ağokatkat aoka am wuymuy'ũ'ũap puxim — i juk o'e ixe Caifás Judeuyũ kukukayũ be.

(24) Anás Jesus o'ğujuat Caifás kay—paĩyũ kukukat kay. Ibōgbikirig o'ğujuat.

15 Simão Pedro o'ju Jesus nomuju. Warara'acat tak o'ju ceweju. Ixe dak onze beayũ'in osunuy. Ixe wara'acat ma Jesus eju oòm paĩyũ kukukat tuk'a ekorara be. Oòm paĩyũ kukukat itaybit cĩcã ixem puye.

16 Pedro bit uk'a ekorara exĩntabi xe osunuy. Oòm gu buk uk'a ekorara be. Warara'acat o'jepit korara exĩntabi be. O'jekawēn xĩntabi wiwi'ukat pe—ayacat pe.

— Āg jeòm obure — io'e ayacat pe.

— Xipat — io'e cebe.

— Eòm cuy — iwiwi'ukat o'e Pedro be.

Oòm uk'a ekorara be.

17 — Jesus eju etaybitbinat gu du ěn? — ayacat o'e Simão Pedro be—xĩntabi wiwi'ukat o'e.

— Ka'ũma — i napa ma o'e Simão Pedro. — Ceweju etaybitbinat gu òn — io'e napa ma jebuap puxim.

18 Kajuk kuğ osunuy. Paĩyũ kukukat puywatwat'ukayũ daxanabōē o'tabōēmusop jeweweam. Daxa etako be kacũgcũg'i ip osodop daxae o'om jewewewem ibuywatwat'ukayũ, sorarayũ dak. Pedro dak o'ju daxa etako be. Jewewewem ip osodop.

19 Gebuje paĩyũ kukukat o'jekawēn Jesus eju.

— Eweju etaybitbinat e'eap cuy eguwēn owebe — io'e Jesus pe. — Apēğap ekawēn ixeyũ egutaybitbitbin? — io'e cebe.

20-21 — Apēnpuye ěn e'em owebe ma “Apēğap ekawēn ixeyũ egutaybitbitbin?” i? Soat em ibapuğ ma ijoceat ogutaybitbitbin — io'e Jesus. — Adeayũ etabutpe ogutaybitbitbin Deus eju kawēnwēnap'a be, yaboğat'a be dak — io'e. — Iba'arēm gu ogutaybitbitbin—pũg em tak ka'ũma — io'e. — Wemumutaybitbinyũ be juy ecekawēn. “Apēn eymutaybin Jesus?” i juy epe'e cebe ip — io'e. — Itaybit ip — io'e Jesus.

22 Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukat Jesus dopa o'topaokaka jebum cekawēn co buje.

— Imên tu ên kawênwên paĩyũ kukukat eju? — io'e. — Cedağ ġu ên kawênwên! — io'e.

²³⁻²⁴ — Wekawên cũğ'ũm pima, iboap cuy eğuwên soat pe, ijoceacat pe — io'e Jesus. — Wekawên cũğ ma bima bit, apênpuye dak ên odopaokaka? — io'e.

Mũğ ma o'e. Jededem ġu.

²⁵ Pedro jewewewem mabuk o'e daxa etakobe. Cũğ'i osunuy warara'acayũ parakpe.

— Ibakirikat eju etaybitbinat ġu du ên? — io'e ip Pedro be.

— Õn ġu — io'e Pedro napa ma. — Iğo ejuat ġu òn — i napa ma o'e.

²⁶ Warara'acat o'jekawên Pedro be ġebuġe bit. Ixe wara'acat paĩyũ kukukat puywatwat'ukat osunuy. Pedro emuğuybu'uk badip osunuy.

— Õn ma ejojo iğo eju kadaidip pe! — io'e wara'acat.

²⁷ — Õn ġu—warara'acat acã — io'e Pedro napa ma.

ġebuġe isum ma sapokay o'jede.

²⁸ Jesus o'tujujêm ip Caifás tuk'a bewi ceweju jekawên epere buġe.

ġebuġe Caifás Jesus o'tujowacat iecuğap tuk'a kay—Pilatos tuk'a kay. O'tujowat ip kabia isum. Judeuyũ oòm ġu iecuğap tuk'a be Pilatos Judeu'ũm puye. Tuk'a akiju ma ip osodop. Cedağ ġu kuka o'e òm âm Judeu'ũmat tuk'a be Páscoa epeta muy'an pima. Õm pima:

— Wuyisu ġu Deus xe — i kajuk o'e ip. — Peta xat o ba'ore wuywebe — i kajuk o'e ip.

Imêneju oòm ġu ip iecuğap tuk'a be—Pilatos tuk'a be.

²⁹ Imênpuye Pilatos o'jêm jeduk'a bewi. O'ju Judeuyũ kukukayũ eju jekawên âm.

— Jesus ikêrêat kuğ tu eyxe? — io'e Pilatos Judeuyũ kukukayũ be.

³⁰ — Hm hm — io'e ip. — Ocexe ma ite ikêrêat cuk adi o'jukuk. Ocedobuyũ'ũm'ũm ekawên tağ ġu teku jekukum. Ên cuy ite eyaokaat — io'e ip.

³¹ — Eyju ma juy epetujujêm oxewi — io'e Pilatos. — Eyju ma juy ipiat epesupi'ajoat cebe eydobyũ'ũm'ũm ekawên tağ — io'e.

— Ap! — io'e ip. — Oca'òbi ġu oceju ibamupaya ojuy ce'ũ âm—a'òbi acã — io'e ip Pilatos pe—iecuğap pe. ³² (Jesus cuk adi o'e — Obamupaya ip we'ũ âm — i. Itaybit'ũm pima Judeuyũ kukukayũ o'jekawên Pilatos pe kuy o'e'e iap co'i—Jesus pe o'e'e iap co'i).

³³ Pilatos oòm ma'ğuto jeduk'a be. Jesus o'ğudocat jewekay.

— Judeuyũ kukukat tu ên? — io'e Jesus pe.

³⁴ — Ağuy dağ tu iboam ên e'em owebe? — io'e. — Warara'acat ağuy dağ ġu xe'e? — io'e Jesus.

³⁵ — Wağuy dağ ġu! — io'e—Pilatos o'e. — Judeu ġu òn pit — io'e Pilatos. — Judeuyũ ma edojot okay. Apên ên tak ece ikêrêan? — io'e Jesus pe. — “Judeuyũ kukukat òn,” i du ên eêm? — io'e Jesus pe.

³⁶ — Eybuxim ġu òn ijodiatat kukukat — io'e. — Õn ijodiat puximan pima kuka adi webekitkit o'jewaoakaka okay itakomaayũ eju. O'jewaoakaka kuka adi ip Judeuyũ be obuap puxim. Imênpuye ijodiat a'òbi ġu òn warara'acayũ kukukat — io'e Jesus.

³⁷ — Ijodiat kukukat tu ên? — io'e Pilatos.

— Hm hm. Ikukukat òn — io'e. — Kawên icêmat muwên âm okop ijodi. Kawên icêmat muwên âm okap. Kawên icêmat kay kũyjobicayũ wekawên kay dak kũyjobit — io'e Jesus.

38 — Ka'ũmğu kawën icëmat! — io'e Pilatos.

Gebuje Pilatos Jesus eju jekawën o'jepere. O'jëm ma'ğuto jeduk'a bewi. O'jëm jekawën ãm ma'ğuto Judeuyũ kukukayũ eju. Akiju ip osodop.

— Oxe ma ite ağokatkat ikërëat o'jukuk ğu. Pũğ em tak o'jukuk ğu ma — Pilatos o'e cebe ip. — Cũğ ğu kuka o'e wuywebe yaoka am — io'e. 39 — Páscoa epeta bima pũğ ma òn imujëmjëm'uk daomũnmũnap'a bewi jekpiwan ma ceku am. Eybikuy du owebe eykukukat mujëm ãm jekpiwan ma ceku am—Jesus mujëm ãm? — io'e Pilatos.

40 — Ap! — io'e ip. — Ixe ğu juy eğujëmat — io'e ip ya'òberen. — Barrabás pit eğujëmat — io'e ip. — Barrabás kay oceju! — io'e ip ya'òberen.

(Ixe Barrabás jebureyũ aokakaxi osunuy).

19

1 — Jesus cuy epeyukxabimupokupok wuyukxabimupokupokapxeem — io'e Pilatos sorarayũ be.

O'yukxabimupokupok ip sorarayũ. 2 Jesus waywayway pin ip osodop. Jesus ijodiat kukat iap waywayway pin osodop ip. Imënpuye widaohobune o'subunemuwakën ip yabeam. O'jomõğ ip ya be ijodiat kukat a beat mõğap co'i. Iekabek o'ğũõm ip Jesus pe ijodiat kukat ekabek co'iat. O'ğũõm ip iberenat—iremrumğugũnat. O'ğũõm ip iwaywayway am.

3 — Ak'i! Teku Judeuyũ kukukat! — io'e ip Jesus waywayway am. Warara'acat ma ip o'topaokaka jebum.

4 Pilatos waram o'ju jeduk'a ekorara be. Judeuyũ kukukayũ kay o'ju.

— Ak'i! — io'e. — Waram ixë otojocat eyetabixe am — io'e. — “Oxe bit ite ikërëat o'jukuk ğu—pũğ em tak ka'ũma,” i òn e'em eywebe — io'e Pilatos.

5 Imënpuye ixë Jesus o'jëm uk'a bewi. Xerwun. O'ju Pilatos xe. Oajëm adeayũ wap. Yabeat kuğ mabuk osunuy—widaohobune kuğ. Iekabek kuğ mabuk osunuy—iremrumğugũnat kuğ.

— Ak'i juy epe'e — io'e Pilatos adeayũ be. — Ijoce ma ağokatkat — io'e cebe ip.

6 — Ite ba juy esubamupayaat korosa be ce'ũ ãm — io'e ip ya'òberen paĩyũ kukukayũ, Deus eju kawënwënap'a wiwi'ukayũ dak.

O'jewãwã ip. Imën o'e ip Jesus co buje.

— Ite ba juy esubamupayaat korosa be ce'ũ ãm — io'e ip ya'òberen.

— Eyju ma juy epejat — io'e Pilatos cebe ip. — Eyju ma juy epesubamupaya korosa be — io'e. — Oxe bit cũğ ğu wuywebe yaoka am. Oxe ikërëat o'jukuk ğu—pũğ em tak ka'ũma — io'e.

7 — Cũğ ma ocexe bit yaoka am cekawënkërë buye — io'e Judeuyũ kukukayũ. — “Deus ipot òn,” i juk adi o'e teku — io'e ip. — Imënpuye ocedobuyũ'ũm'ũm ekawën tağ oceju yaokam — io'e ip.

8 Pilatos iparara jĩjã ma o'e “Deus ipot òn,” i teku e'em iap tobuxik puje. 9 Waram oõm jeduk'a be Jesus eju kawën ãm.

— Apomawi ejot? — io'e Pilatos Jesus pe.

Imënpit Jesus jededem ğu.

10 — Ede pin ğu du owebe? — io'e Pilatos. — Wa'òbuyxi òn. “Iteba juy epesubamuwekap,” i òn e'em pima, jebamuwekap ip. Ekupinap tağ eceku — io'e Pilatos. — “Epesubamupaya korosa be ce'ũ ãm,” i òn e'em pima bit, jebamupaya ip e'ũ ãm — io'e—Jesus pe o'e.

11 — A'õbuyxi ên Deus cuk a'õbuyxian emuy buye — io'e Jesus. — Emuy'üm pima, apên kuka ece owebe? Ka'üma ma! — io'e—Jesus o'e. — Ewebe oaokaan puje, ikêrêat kuğ ece'e Deus xe. Ebodi ma bit ekay odojocat pit ikêrêat kuğ je'e cexe — io'e.

12 Iboap co buje, Pilatos Jesus pa muwekap ojuy jÿjã o'e.

— Jesus pa muwekap ojuy oce — io'e Pilatos jewebe ma.

— Roma ka kukat itakoma soat kay— “Õn ma ijodiat kukat,” i'e'e'ukayÿ kay — io'e Judeuyÿ kukukayÿ Pilatos pe. — César itakoma cekay ip — io'e ip. — Ewebe ibamuwekap puje, César kuka itakoma o'e ekay dak — io'e ip Pilatos pe.

13 Pilatos waram Jesus o'tujowat jeduk'a eakiju. O'tujowat adeayÿ wap iboap co buje. Pilatos oabik ibimãmãmãat ekawên coco'ukap pe. Gabatá i uk'a eakijuat putet osunuy. Gabatá wita'a muğëğë iape wuya'õm.

14 Sexta-feira kaxicuğ osunuy. Sábado emap kabia Judeuyÿ jekaxipanpan ip o'e peta muy'an—Páscoa epeta muy'an.

— Ak'i juy epe'e — io'e. — Teku eykukukat — io'e Pilatos Judeuyÿ kukukayÿ be.

15 — Ite ġu oceukukat! i o'jede paÿyÿ kukukayÿ. — Ite juy eyaokaat! — io'e ip ya'õberen. — Ite juy eyaokaat — io'e ip. — Esubamupayaat korosa be ce'ü ãm — io'e ip jetakoma pibun.

— Eykukukatpa du osubamupayaat korosa be? — io'e Pilatos.

— Pÿğ ma wuykukukat — io'e ip. — César acã wuykukukat — io'e ip paÿyÿ kukukayÿ.

16 Imêneju Pilatos jesorarayÿ o'tomuwã.

— Ite juy epejat — io'e cebe ip. — Epesubamupaya korosa be — io'e cebe ip.

17 Jesus o'jat ip. Ibocewi o'jêm ip Pilatos duk'a bewi.

Gebuje Jesus o'tujowat ip co'a kay. Wuyjuyÿ'aririt'a i co'a butet osunuy. (Gólgota i co'a butet osunuy Judeuyÿ a'õm). Korosa kuğ o'ju Jesus. Jay. Oajêm ip. 18 Iğo'a be sorarayÿ Jesus pa o'subamupaya ip korosa jeje ipiju. Tagtagtag'i tapoam o'e ip. Iubuida be tapoa o'jomuy ip. Cêh. Korosa o'ġu'ağobucëğ ip ipikÿkÿy be. Bëğ. Warara'acayÿ be dak o'subamupaya ip korosa eju xepxepayÿba. Wara'acat ceje o'subamupaya ip korosa jeje. Pÿğ korosa o'jomuy ip ipikÿkÿy be Jesus ba'at kadi. Wara'at o'jomuy ip iba'üğat kadi. Jesus ixeyÿ parakpe osunuy korosa eju. Toro'ih.

19 Pilatos tak taperadup o'tupmubararakat. O'tupmõğat korosa eju. Tupararakatup o'tupcoco ip kapkamayÿ “Jesus teku,” io'e taperadup pe. “Nazaré ka bewiat—Judeuyÿ kukukat” io'e taperadup pe. 20 Iboaptup o'tupmubararakat ip Judeuyÿ a'õm, Romanoyÿ a'õm tak, Gregoyÿ a'õm tak. Jesus o'subamupayaat ka Jerusalém ka tēğ ma o'sukadop. Imêneju iboaptup o'tupcoco Jerusalém ka be powatwatyÿ. 21 Imêneju paÿyÿ kukukayÿ o'jekawên Pilatos eju.

— “Teku Judeuyÿ kukukat osunuy” iaptup ġu juy etupmubararak, “Õn Judeuyÿ kukukat, i juk adi o'e teku” iaptup acã — io'e ip paÿyÿ kukukayÿ.

22 — Ap! — io'e Pilatos. — Otopmuwarurun ġu juy wemudupmubararakatup — io'e.

23 Korosa eju Jesus pa mupaya buje sorarayÿ cesay mu'ë'ë ojuy ip jewewebe. Cesay osodop ebadipdip. Sorarayÿ dak ebadipdip osodop.

Ibinūnpeat pit pūḡ ma imuḡēḡē osunuy paḡōm. Iinūmnūm ḡu ikuḡ osunuy. Soat iinūmnūm'ūmat kay o'e ip sorarayū.

²⁴ — Ibinūnpeat aḡuwek ḡu juy — io'e ip jewewebe. — Ga'a karatūḡ'a jo'iat'a ayaxik ipi ju. Ya'at puje pūḡ ma je'jat. Ya'at puje wuyetaybit ace'e abu je'jat iam — io'e ip jewewebe.

O'yaxik ip ipi ju. Deus ekawēntup e'em—kuyjeatup:

Wesay o'ḡu'ē'ē ip jewewebe, i. Karatūḡ'a jo'iat'a o'yaxik ip obinūnpeat pu am, i.

Imēn e'em Deus ekawēntup. Sorarayū be yaxik puje Jesus ekabek pu am, iboaptup ekawēn taḡ ip o'e.

²⁵ Gebuje Jesus jexi o'jojojo. Jesus xi korosa xe osunuy. Ixi kibit tak iboce osunuy. Maria Madalena dak iboce osunuy korosa xe. Wara'at Maria dak iboce osunuy—Clopas tayxi.

²⁶ Jesus jexi o'jojojo. Doze beayū'inat ixi xe osunuy. Ixe Jesus emumukukpinput osunuy. Ixe dak Jesus cocom o'e.

— Tū'ū — io'e. — Teku jekuk ḡasū jexi kukap co'i — io'e. ²⁷ — Tapu — io'e jemumukukpinput pe. — Oxi juy ejukuk ḡasū exi kukap co'i — io'e Jesus.

Ixe aḡokatkat Jesus xi o'ḡuōm jeduk'a be ḡebuje bit. Jesus e'ū buje jexi kukap co'i ma xipan o'jukuk.

²⁸ Jesus itaybit o'e soat wekapikap oḡu'ūm iam.

— Obipuruk — io'e Jesus.

Iboam o'e Deus ekawēntup ekawēn taḡ.

²⁹ Uva'abidi o'tinuy iboce wa'e jo'iat'a be—tideiboḡ'ūmati. Iboceat tibubuap o'ḡuakōm iḡodi be. O'jomuy ip ip'abi be hissopo'ip abi be. Bēḡ'i. O'yopmuyu Jesus pe tikōn ām. ³⁰ O'tikōn tibubuap pewi. Korotkorot'i.

— Soat wekapikap oḡu'ūm — io'e Jesus.

O'je'aetore. Jekpiwan ma oe'ū.

³¹ Gebuje Judeuyū kukukayū ibamupaya'ibit mukop ojuy korosa ejuwi. O'ju ip kawēn ām Pilatos eju—iecuḡap eju.

— Ocebu'u jījā jebodoydoyap kabia be korosa eju ce'ū'ūayū nuy ām — io'e ip. — Ibamupaya'ibit tao juy etaodakacat dao ma ce'ū ām — io'e ip Pilatos pe. — Ixeyū'ūm'ūm cuy eḡukopat Sábado ajēm awap — io'e ip Pilatos pe.

Imēn o'e ip sexta-feira buye. Kuyaje Sábado—jebodoydoyap kabia. Judeuyū xe petaboḡ cīcā osunuy. Imēneju ibu'u jījā ip osodop ixeyū'ūm'ūm nuy ām korosa eju Sábado bima—jebodoydoyap kabia bima.

³² Imēneju sorarayū o'ju korosa ejuayū kay. Wēḡ. Pa. Koapatao o'taodakat ip korosa ejuatao. Wēḡ. Pa. Wara'acatao dak o'taodakat ip—Jesus eju ibamupaya'ibitao. ³³ Sorarayū oajēm Jesus'ūm kay.

— Kuy oe'ū — io'e ip jewewebe.

Imēnpuye Jesus'ūmtao o'taodakat ḡu ip. ³⁴⁻³⁷ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Ixe dao taodakat ḡu ip—pūḡtao dak ka'ūma, i.

Tik. O'ya'ōxamutik. Sorara Jesus'ūm o'ya'ōxamutik obukaka'ukren. Wara'atup imēn e'em—Deus ekawēntup:

Ya'ōxamutik'ibit kay jeakak ip wuyjuyū, i.

Kuyjeatup ekawên tağ o'jebapuk Jesus e'ũ buje—Deus ekawêntup ekawên tağ. Jesus'ũm oe'ũiap o'jojojiat ce'ũap o'ğuwên ocewebe. Ocetaybit ixe icēmān e'em iam. Ocejū dak Jesus'ũm e'ũap muwēnuwēn eywebe dak eyetabun cekay am.

³⁸ José o'ju Pilatos kay Jesus'ũm jebit mukopap ojuy korosa ejuwi. Arimatéia ka bewiat osunuy ixe. Jesus kay itabut osunuy. Iba puğ ġu bit Jesus kay wetabut i'e'e'uk osunuy warara'acayũ be—iba'arēm mabuk. Iba puğ ġu i'e'e'uk osunuy Judeuyũ kukukayũ buxim jeparara buye.

— Jesus'ũm jebit mukop ojuy ðn pit korosa ejuwi — io'e José Pilatos pe.

— Ha'a — io'e Pilatos. — Esujebitmukop — io'e.

José o'ju Jesus'ũm kay—korosa ejuat'ũm kay. Ijebit o'ğukop korosa ejuwi.

O'tujowat witabikũy kay. ³⁹ Nicodemos o'ju José eju. Imude'o'onap kuğ o'ju. Ade ikuğ o'ju—45 kilo ikuğ. Iwekoykeyap osunuy imude'o'onap. Mirra'ip peati tiwekoykey o'e aloé'ip peati eju. Jesus'ũm jebit mude'o'on ojuy iğēmap puxim. Ixe Nicodemos kuy bima Jesus eju o'jekawên ixima be. ⁴⁰ Xepxepayũ Jesus'ũm jebit o'jat—José, Nicodemos tak. Imude'o'onap o'ğuwedi ip pağo dağ—xipacat tağ. Ijebit o'jomũnmũn ip ixem pağõm. Perek. Imēn ma Judeuyũ wuyjuyũ'ũm'ũm muxipanpan'uk ip osodop witabikũy be imuõm ām. ⁴¹ Kadaidip o'tiptop Jesus pamupayaap pe. Iğodip pe witabikũy o'sukũynuy—wuyjuyũ'ũm'ũm muõmuõmapkũy. Ikũyisuatkũy o'sukũynuy. Ikũyisuatkũy be ce'ũat o'jomõğ ġu buk ip. ⁴² Sexta-feira osunuy. Sexta-feira bima jexat muxipanpan'uk ip osodop Judeuyũ Sábado bima i'o'ibin. Sábado bima jebodoydoy'uk ip osodop. Witabikũy ibamupayaap tēğ ma o'sukũynuy. Imēneju Jesus'ũm o'jomõğ ip iğokũy be.

20

¹ Domingo bima Maria Madalena o'ju witabikũy kay. Kabiakabia'i bima o'ju. Kabiok ma bima buk o'ju. Ikũynomudip'a o'yajojo wita'a. Yaboğat'a o'yajojo. Tũybe wuyjuyũ o'tujupa'um ijebit iān o'e Maria. Yawede o'yadobuxik tomudip'a. ² O'jedau Pedroyũ kay. Oajēm cekay ip. Pũğ ixeyũ'in Simão Pedro osunuy. Wara'acat Jesus emumukukpinput osunuy. Ixe dak Jesus eju etaybitbinat osunuy.

— Wuykukukat'ũm o'tujupa'um ip witabikũy bewi — io'e Maria xepxepayũ be. — Poce xe'e ip ixe'ũm o'jomõğ? Ocetaybit ġu — io'e.

³ O'jēm Pedroyũ jeduk'a bewi. O'ju ip witabikũy kay. ⁴ Xepxem ma o'ju ip daudaum. Warara'acat pit dao ma o'jedau. Koap oajēm witabikũy be. Jay. ⁵ Atoroh. O'je'atoro ikũy kay. Etaburut. O'jetaburut. Pağo o'jojojo irucat. Ijebit mũnmũn o'jojojo. Imēnpit oõm ġu ikũy be. ⁶ Kanomũm Simão Pedro oajēm. Jay. Oõm witabikũy be Simão Pedro. Cereğ. Bodiku pağo osodop irucat xipacat. Ibo o'jojojo. ⁷ Wara'at pağo o'tobuxik—Jesus'ũm a dağ osodopiat. Yadağ osodopiat ijebit mũnmũnap epağo xe ġu osodop. Wara'at pe ma osodop. Iekabek acā osodop ya'a o'yadopiat pe. Ka'ũmğũ ijebit pit. ⁸ Wara'acat tak oõm ġasũ—Jesus eju etaybitbinat—Jesus emumukukpinput. Badi o'jeak.

— Ak'i ece! Ka'ũmğũ ijebit! — io'e jewebe ma. — Waram Jesus o'jetait! — io'e jewebe ma.

⁹ Deus ekawêntup imēn e'em:

Deus ixe ġuyū ce'ũ'ũayũ xewi, i.

Kuy bima ibodup ekawën cekawën pa'arëm osodop cexe ip. Gasû bit ibapuk o'e Jesus eju etaybitbinayû xe.

¹⁰ Xepxepayû ma o'jepit jeduk'a be.

¹¹ Maria Madalena bit waram o'ju witabikûy jom. Jay. Oajëm. Ikûy jom osunuy itabëg ikûy etakobe. Wa osunuy. O'je'atoro. Atoroh. Axih. Wa o'e. O'jetaburut ikûy be.

¹² Deus ekawën tojtot'ukayû o'jojoho xepxepayû—kabi kadiwiayû. Cesay irucat kuğ ip osodop. Kaxikxik'i osodop ip Jesus'üm osodopiap pe. Pûğ ixeyû'in ya'a o'yadopiap pe osunuy. Wara'acat ixeyû'in sui o'suidopiap pe osunuy.

¹³ — Tû'û — io'e ip Maria be. — Abu-kay ën wa? — io'e ip.

— Okukukat'üm kay — io'e. — Okukukat'üm o'tujupa'um ip — io'e. — Imënpuye òn wa. Wetaybit gu poce ip o'jomõg iam — io'e.

¹⁴ O'jekorepën imëgap e buje. Jesus cûg'i osunuy tõgpikadi. Jesus o'jojoho. Imënpit itaybit gu o'e ixem. O'jetabieba'arëm ixem. Tûybe ija gu iân o'e.

¹⁵ — Tû'û — io'e Jesus. — Abu-kay ën wa? — io'e cebe. — Abu-kudadam ën? — io'e.

Tûybe sute kadaidip wiwi'ukat iân o'e Maria cebe.

— Okukukat'üm kudadam òn — io'e. — Ën tu ixey'üm etujujëm? Poce ejomõgiap cuy eguwën owebe! — io'e. — Òn ma oju ixey'üm tujupit am — io'e.

¹⁶ — Maria! — io'e.

O'jekorepën Jesus kay.

— Raboni — io'e ja'òm—Judeuyû a'òm.

(Raboni wekariwa iape).

¹⁷ — Obaixig gu ece — io'e. — Webay kay buk oceu gu — io'e Jesus. — Eju juy okitpiyû kay—oweju etaybitbinayû kay — io'e. — “Webay kay waram oceu—eyebay kay,” i juy ece cebe ip — io'e. — “Wuyebay Deus oxe, eyxe dak,” i juy ece cebe ip — io'e Jesus Maria be.

— Hm hm — io'e—Maria o'e.

¹⁸ Maria Madalena o'ju Jesus eju etaybitbinayû kay.

— Wuykukukat ojojoho! — io'e cebe ip. — Waram o'jetait! — io'e.

Jewebe Jesus o'e'e iap o'guwën cebe ip.

¹⁹ Kabiõg pima Jesus o'jebapuk jeweju etaybitbinayû kay. Ixe Domingo bima o'jebapuk cekay ip. Awerom ip osodop uk'a be. Cem ma'gu tomudipdip osunuy xıntabi, Judeuyû kukukayû buxim iparara buye. Inaka Jesus o'jebapuk cekay ip.

— Kaba'üm cuy epeyewekuk — io'e cebe ip.

²⁰ O'jewebumupaya cekay ip. O'jewa'õxamubapuk cekay ip. Icocok cîcã ma ip o'e jekukukat tobuxik puje.

²¹ — Kaba'üm cuy epeyewekuk — io'e waram Jesus. — Webay juk omudot ijodi. Imënpuxim òn tak jeymuju omuwën âm ijodiat pe — io'e.

²² Jebido o'subidomuju cekay ip. Puw io'e.

— Obiõgbuk oğuõm eywebe — io'e. — Xipacat oğuõm eywebe — io'e cebe ip. ²³ — “Deus ikërëat ju'uk eywebewi” i ey'e buje, ikërëat ju'uk ixeyû bewi — io'e. — “Deus ikërëat ju'uk gu eywebewi” i ey'e buje bit, ju'uk gu ikërëat ixeyû bewi — io'e Jesus.

²⁴ Gebuje Jesus o'ju Tomé kay—jeweju etaybitbinat kay. Ixe Tomé doze beayû'in osunuy. Xepxem ikap'ibit i ixey butet osunuy wara'at ibutet. Warara'acayû eju gu ixey Tomé osunuy ixeyû kay Jesus ebapuk puje. Jesus

o'jojojo ġu buk waram cetait puje. ²⁵ Imēnpuye warara'acayū o'jekawēn Tomé eju—ceweju etaybitbinayū.

— Tapu, wuykukukat ma ocejojojo! — io'e ip. — Waram ġuto o'jetait! — io'e ip.

— Dapxi eyju! — io'e. — Wetabut ġu oce waram ixex'ūm o'jetait iap kay — io'e. — Tapoa kūybut cocom'ūm pima, wetabut ġu oce — io'e. — Tapoa kūybut pe osubumōḡ'ūm pima dak, wetabut ġu oce — io'e. — Ya'ōxatikat pe osubumōḡ'ūm pima, wetabut ġu oce — io'e Tomé.

²⁶ 7 xet kap puje Jesus eju etaybitbinayū waram awerom osodop ip uk'a be. Tomé dak cexe ip o'e. Uk'a exīntabi tomudipcēm cīcā osunuy. Jesus pit oōm iḡo'a be. Onze beayū kay waram o'jebapuk.

— Kaba'ūm cuy epeyewekuk — io'e Jesus cebe ip.

²⁷ Jesus dao ma o'jeak Tomé kay. Ak'i o'e. O'jekawēn ceweju—Tomé eju.

— Ak ece obubida kay — io'e Tomé be. — Tapoa kūybut cuy ejojojo obubida be — io'e. — Tapoa kūybut pe juy ebu esubumuōm — io'e. — Wa'ōxatikat pe juy ebu esubumuōm itikatkūybut pe icēmām poro iam — io'e Jesus. — “Ixe'ūm waram o'jetait ġu,” i'ūmḡu juy ece — io'e. — Etabun cuy eḡuy! — io'e.

²⁸ — Kariwa, wetabut ekay — io'e Tomé. — “Ēn ma Deusat,” i ōn e'em — io'e—Tomé o'e.

²⁹ — Etabut ojojom ēn puye — io'e Jesus. — Warara'acayū bit ojojo ġu. Inaka itabut je'e ip okay. Icokcok cīcā ma ip je'e — io'e.

³⁰ Jesus ja'ōbacaap o'jomōḡmōḡ jewēju etaybitbinayū etabixe. Soat ġu ya'ōbacaap mōḡmōḡap mubarararaḡ ōn ijudup pe. ³¹ Pūḡpūḡ ā ōn imubarararaḡ ijudup pe Jesus pe o'ḡubapukpukiap. Iboap oḡubararak eymutabut am Jesus Deus emunaē iap kay, Jesus Deus ipot iap kay dak. Iboap kay eyetabun pima, ixex a'ōbi eyaḡuyisum epeku ijodi; eyetait epesop cexe eye'ū buje dak.

21

¹ Guyjom Jesus waram o'jebapuk jewēju etaybitbinayū kay. Iodi xe o'jebapuk cekay ip. Iodi butet Tiberiades i osunuy. O'je'awero ip 7 beayū ceweju etaybitbinayū. Iodi xe o'je'awero ip. Pūḡ em ġu o'jebapuk ce'ū'ū'ibiyū xewi jeu buje. ² Ibūrū ma ibutet osodop ip: Simão Pedro i, Tomé i, Natanael i, Zebedeu ipotpoyū xepxep, warara'acayū dak xepxep. Xepxem ikap'ibit i Tomé butet osunuy wara'at ibutet. Natanael Caná ka bewiat osunuy—Galiléia eipi bewiat. Ibūrū ma o'je'awero ip.

³ — Cum puk ōn axima bum — io'e Simão Pedro jebureyū be.

— Ha'a — io'e ip. — Oceju dak cum eweju ocexat pum — io'e ip.

Ixima daḡ axima bubum ojuy ip. Kobe be ip oōm axima bu pinayū. Haham oeku ip. Imēnpit o'jat ġu ip. Te'e ma ip oeku.

⁴ Jesus o'jebapuk iodi wābu be kabia buje. Imēnpit teku wuyekariwa iap iba'arēm o'e 7 beayū xe. Itaybit ġu o'e ip teku wuyekariwa iam. Wīnābu wi o'jewāwā cebe ip.

⁵ — Tapupuyū — io'e Jesus cebe ip. — Peburū axima epejat?

— Ka'ūma ma — io'e ip. — Ocejat ġu! Te'e ma oeku — io'e ip.

— Eyba'at kadi ma ūrū epeḡuakōm — io'e Jesus. — Gebuje bit ade ma epejat — io'e.

— Hm hm — io'e ip.

⁶ Tok. Ūrū o'guakōm ip jeba'at kadi. Ade o'jat ip axima. Ūrū mupuxik pa'ore o'e cebe ip axima poxi pibun.

⁷ — Ak'i juy gokayku! Wuykukukat ma goku! — io'e Jesus emumukupinput Simão Pedro be.

Simão Pedro jeekabek o'guōm jekukukat topabe jejuam. Jeekabek kuḡ ḡu kapikpik'uk osodop ip. Tip. O'jetip iodi be dao ma Jesus kay jajēm ām. ⁸ Warara'acayū Jesus kay oajēm kobe daḡwi. Oajēm ip ūrū mupuxikpuxiḡ kobe ukpu bewi. Ade jījā osodop axima ūrū be. Wūy ḡu ip osodop kapurūḡ pewi—100 metros acā. ⁹ Jay. Muḡ. Jesus o'jojojo ip. Axima yoyoy o'e daxa be. Pāo'a kuḡ tak osunuy.

¹⁰ — Axima'in epetojot—ḡasū epejat'iat'in — io'e Jesus cebe ip.

— Hm hm — Pedro o'e.

¹¹ Oōm kobe be axima bum. Ūrū o'guwekap. O'tujuu kapurūḡ kay. Jay. Axima o'tojot. Ade osodop ūrū be axima yoboḡat. 153 osodop ip. Inaka ūrū o'jewek ḡu.

¹² — Ga'a acekōn — io'e jeweju etaybitbinayū be.

— Ga'a — io'e ip.

— Abu ēn? — io'e ḡu ma cebe.

Itaybit o'e ip wuykukukat teku iam—waram o'jetaitiat teku iam.

¹³⁻¹⁴ Jesus pāo'a o'yabu. Axima dak o'jat. O'ḡūm cebe ip ixan.

¹⁵ Gebuje Jesus o'jekawēn Simão Pedro eju—João ipot eju. O'jekawēn ceweju jekōn epere buje.

— Simão — io'e Jesus. — Warara'acat kukpinap podi ma du okukpin exe? — io'e.

— Hm hm, Kariwa — io'e Simão. — Etaybit ebure ōn iam — io'e.

— Wekawēn cuy eḡutaybin itabun'isuayū — io'e Jesus. — Xipan cuy ixeyū ejukuk apēn ovelha kukat xipan jeōhō'it'it kukap puxim — io'e.

¹⁶ — Simão — io'e Jesus waram. — Okukpin tu exe?

— Hm hm, wekariwa — io'e. — Etaybit ebure ōn iam.

— Wekawēn cuy okay itabucayū eḡutaybin — io'e. — Xipan cuy ixeyū ejukuk apēn ovelha kukat jeōhōyū kukap puxim — io'e.

¹⁷ — Simão — io'e Jesus waram. — Ebure du ōn? — io'e.

Ebapūḡ em imēn o'jekawēn Simão eju. Imēnpuye Simão iḡuycūḡ o'e Jesus e'eap kay.

— Kariwa — io'e. — Etaybit soan. Etaybit ōn ebure iam.

— Wekawēn cuy itabucayū eḡutaybin — io'e Jesus. — Xipan cuy ixeyū ejukuk apēn ovelha kukat jeōhōyū kukap puxim — io'e. ¹⁸ — Simão, icēmān ōn e'em ewebe. Jaypan'isum ekpiwat ma jekuku'uk eḡuy. Esay muōm puje, ekupinap taḡ acā jekuku'uk eḡuy. Aypa bima bit ecejebaepacūḡ warara'acat pe ebamūn ām correntebum. Warara'acat jedujowat edaobu'unap taḡ — io'e Jesus.

¹⁹⁻²⁴ Imēn Jesus apēn Pedro je'ū iam o'ḡukūyjo. Apēn Pedro Deus dipap ḡubapukpuk iam tak o'ḡukūyjo.

— Obikuyap taḡ cuy ejeku — io'e Jesus Pedro be.

Jekorepēn puje Pedro Jesus emumukupinput o'jojojo. Cemumukupinput doze beayū'in osunuy. Pedro nomuju o'e.

— Kariwa — io'e. — Apēn je'bapuk ḡuyjom ḡobeku? — io'e Simão Pedro Jesus emumukupinat co buje.

— “Apēn je'bapuk ḡobeku ḡuyjom,” i'ūmḡu juy ece owebe — io'e. — “Ōn tu wekariwa bikuyap taḡ jekukum?” i acā ece ewebe ma — io'e

Jesus. — Obikuy bima bit kuka adi teku oe'ũ ġu — io'e. — Obikuy bima, ijoce mabuk teku kuka adi osunuy waram wajẽmap com — io'e. — Imẽn obikuy bima, ak'adit ma'ġu kuka eġuy iboap kay — io'e Jesus.

Imẽneju itabucayũ o'Jekawẽn cĩcã jeweweju. Tũybe je'ũ ġu iãn o'e ip. Imẽnpit:

— Teku je'ũ ġu — i'ũmġu o'e Jesus. — Obikuy bima kuka adi teku ijoce mabuk jeenuy waram wajẽmap com — i juk o'e Jesus.

Jesus eju oekukuiat ma apẽn Jesus cuk adi o'e'e iap o'ġuwẽn ocewebe—Jesus xe ikukpinat. Jesus tẽġ ma osunuy doze beayũ eju jekõnkõn pima Jesus e'ũ awap.

— Kariwa, abu oce'in je'ũm ekay itakomaayũ be? — i juk o'e ce'ũ awap. Ixe ma Jesus o'e'eiap o'ġuwẽn ocewebe. Wuyetaybit ixẽ icẽmãn e'em iam. Ixe ekawẽn mubarararaġ õn ijudup pe—cartadup pe.

²⁵ Ade jĩjã ma osunuy Jesus e'eap. Soat ġu ixẽ e'eap o'ġubararak cemudupmubararaktup pe—ijudup pe. Soat pit ixẽ o'e'e iap mubarararaġ pima, apoce dak kuka atupmõġ? Tup ade jĩjã ma kuka o'e ibiatup. O'e ġu kuka ipi daġ wuywebe ibiatup mõġ ãm. Imẽn kuka o'e wuyxe. Ibũrũ ma.

JESUS CRISTO EMUMUJUYŪ E'EAP EKAWĒN

¹ Teófilo, kuy bima livrodup otupmubararak ewebeaptum. Apĕn ijodi bima Jesus cuk adi o'gutaybitbiniaptup otupmubararak, apĕn ixe juk adi o'e'eiaptup tak. Soat iboap o'gubararak kuyatup pe ewebeaptup pe.

² Kabi kay jeu awap Jesus doze be o'taē a'gokatkayū. O'taē jewēju itaybin'ibiyūm. Taē'ibiyū o'gutaybin Deus biōgbuk a'ōbi jeu awap. ³ 40 kabia ijodi oeku waram jetait puje. Ade em o'jebapukpuk jewēju etaybitbinayū kay. Itaybit cīcā ip o'e Jesus waram o'jetait iam, ade em ixe o'jojojo buye.

— Deus soat kukukan je'e — io'e ixe cebe ip.

⁴ Awerom pima Jesus o'jekawĕn guto ceweju ip.

— Epewatwat gu juy Jerusalém ka bewi — Jesus o'e. — Ijop ka ma epesop. Ibiōgbuk xipacat ajĕmap pit cuy epejowiwi. Webay ixe gudot eykay apĕn eywebe juk adi ocece iap tağ — io'e. ⁵ — Kuy bima João ijodiat mubatisasan osunuy idibi be — io'e cebe ip.

— Gaxīn ma bit Deus biōgbuk jajĕm eykay. Ibiōgbuk xipacat jeōm eywebe — io'e Jesus.

Jesus imĕn o'jekawĕn jewēju etaybitbinayū eju.

⁶ Waram Jesus emumujuyū o'je'awero ip. O'jekawĕn ip Jesus eju.

— Kariwa — io'e ip. — Gasū du ocebadipyū'in ecejomuy ocekukukan—Judeuyū kukukan? — io'e ip.

⁷ — Eyetaybicap gu iboam — io'e Jesus. — Webay acā itaybit. Ixe ja'ōbi ixeyū'in eykukukan iap kabia o'guweğūn. ⁸ Imĕnpit eywebe Ibiōgbuk xipacat ōm puje, Deus a'ōbacaap kuğ epekuku. Eya'ōcam omuwĕnuwĕn epekuku soat kaka dağ. Omuwĕnuwĕn epekuku Jerusalém ka watwat pe, Judéia eipi watwat pe dak, Samaria eipi watwat pe dak, wūyatka watwat pe dak — io'e.

⁹ Iboap muwĕn puje, Deus Jesus o'tujowat jewekay. Ceweju etaybitbinayū etabutpe o'tujowat. Ağ ip o'e cekay. Ceuap o'jojojo ip. Pa'ūm. O'jepa'ūm kabikerereat pe Jesus. Iba'arĕm o'e.

¹⁰ Kabi kay apūn pima a'gokatkayū oajĕm Jesus eju oekuku'iyayū kay—xepxepayū—cesayrucayū.

¹¹ — Tapupuyū — io'e ip. — Apĕnpuye dak eyju jeapūnapūn kabi kay? — io'e ip Jesus emumujuyū be—Galiléia eipi bewiyayū be. — Deus Jesus o'tujowat eyxewi. O'guyu kabi kay. Ceuap epejojojo. Jeuap puxim waram je'pit — io'e a'gokatkayū.

¹² Jesus emumujuyū o'jepit Jerusalém ka kay. O'jĕm ip co'a bewi—Oliveira dip'a bewi. Oliveira dip'a Jerusalém ka tĕğ ma o'yanuy—pūğ kilometro ma. ¹³ O'jeawero ip uk'a be—umat'abi be—Jerusalém ka be—kuy bima osodop ip iat'a be. Ibūrū ma ibutet osodop ip; Pedro i, João i, Tiago i, André i, Filipe i, Tomé i, Bartolomeu i, Mateus i, wara'at Tiago i, Simão i, Judas i. Tiago Alfeu ipot osunuy. Judas Tiago ipot osunuy. Simão jeipi kay jĕjĕat osunuy. Ibūrū ma awerom ip osodop umat'abi be. ¹⁴ Pūğ tağ ma ip jewağuyğuy osodop. Soat em je'aweroro'uk osodop ip Deus eju kawĕn ām. Aoyū dak je'aweroro'uk ip osodop ceweju ip. Maria cexe ip osunuy—Jesus xi. Jesus kitpitpiyū dak je'aweroro'uk ip osodop ceweju ip.

¹⁵ Awerom pima, Pedro o'ây itabucayũ xewi. Ade jĩã ip osodop Jesus kay itabucayũ. 120 osodop ip. Pedro o'jekawên ceweju ip.

¹⁶ — Okitpitpiyũ, eya'ôpicũçcũğ cuy epesop wa'ô kay — io'e. — Kuyje Davi apên Judas kuka o'e iap o'ğuwên Deus biôğbuk a'ôbi. Ixe Davi ekawên ibararak opop Deus ekawên tup pe. Ixe Judas Jesus pu ojuyayũ o'tujowat cekay. Gasũ o'jebapuk ibiat tup ekawên tağ—kuyatup ekawên tağ — Pedro o'e. ¹⁷ — Jesus ixex Judas o'taê kapik am oceweju — io'e. — Oceweju juk adi oekuku. ¹⁸ Imênpit ixex Judas Jesus o'ğũm itakomaayũ be. Dinheiro o'jat Jesus ũmap teim — io'e Pedro. — Ipi o'jat ixem dinheiro. Igo eipi be o'jewagobua. Yabitorom o'at. O'je'ukedeğ. O'tũnpujēm ijebit pewi. Oe'ũ — io'e Pedro cebe ip. ¹⁹ — Soat Jerusalém ka watwat ce'ũap awêğ o'yawêğtobuxik ip. Imênpuye ibo eipi butet Aceldama i o'subuteta ip ja'ôm. (Aceldama ağokatkat toy o'toyjēmiap ka iape wuya'ôm). ²⁰ Imên e'em Salmo dup:

Tuk'a juy yabibuğ, i. Ka'ũma ma juy je'e ya be, i.
Wara'at tup imên e'em:

Wara'at cuy jeenuy tũyap pe kapik am ixex dieğ, i — io'e Pedro.

²¹⁻²² Imênpuye wara'at'in cuy ataê oceweju ceku am ixex ũm tieğ. Wara'at'in cuy ataê wuykukukat Jesus waram o'jetait iap muwên âm soat pe — io'e. — Jesus ocexex bima oceweju juk adi oekuku'iyũ'in cuy ataê — io'e. — Joã'ũm imubatisasan pima oceweju juk adi oekuku'iyũ'in cuy ataê—Deus Jesus muyu buje kabi kay oceweju oekuku'iyũ'in — io'e.

— Ibiat cuy ataê — io'e ip.

²³ — José juy ataê — io'e pũğpũğayũ.

— Barsabás cuy ataê—cũğ cĩcãat — io'e warara'acayũ Pedro be.

— Matias cuy ataê — io'e ip warara'acayũ bit.

²⁴ Gebuje o'jekawên ip Deus eju.

— Bay — io'e ip. — Etaybit apên oceju jewaguyğuy iam. ²⁵ Judas'ũm oibu'un oceweju jeku am — io'e ip. — Oibu'un ekpot eju am. Jekapikap o'suiwat jejuap ka kay jeju am — io'e ip. — Abu ğu xe'e ocetaê oceweju jeku am Judas'ũm tieğ? Barsabás tu ocetaê? Matias ğu xe'e? — io'e ip Deus pe.

Imên o'jekawên ip Deus eju.

²⁶ Gebuje yabararukat'a o'yaxik ip pũğ'in ip taê âm. Imên itaybit ip o'e abu Deus o'taê iam. Imên Matias o'taê ip jeweju ip jeku am Judas'ũm tieğ. Ixe Matias onze beayũ eju oekuku gebuje bit.

2

¹ Deus biôğbuk o'kop Jesus eju etaybitbinayũ kay. Pentecostes bima o'kop. Pentecostes i kabia butet osodop. Pentecostes ajēm puje pũğ pe ma ip osodop awerom itabucayũ—Jesus eju etaybitbinayũ dak—doze beayũ. Judeuyũ petata'uk osodop ip Pentecostes kabia be. ² Deus biôğbuk imên o'kop cekay ip. Kabi bewiata'ô o'ya'ĩjojo ip. Kabidoxixi a'ô buxim o'e kabi bewiat'a'ô. Kaxikxik'i osodop ip uk'a be. Soat ip o'ya'ĩjojo. ³ Daxae jo'iat o'jebapuk cekay ip. Daxae jo'iat o'kop ceparakpe ip—soat parakpe. Soat pe o'sueabik cebe ip. ⁴ Deus biôğbuk imên o'ôm soat pe cebe ip.

Gebuje itabucayũ warara'acat'a'ôm ma o'jekawên. Deus biôğbuk a'ôbi o'jekawên ip warara'acat a'ôm. ⁵ Ade powatwat Jerusalém ka be osodop

ip—soat kaka daḡwiyū. Judeuyū etabucap puxim itabut ip osodop Deus kay.

⁶ Ixeyū a'ōm ekawēn co buje, soat ip o'ju cekay ip ya'ijom powatwat. Yaḡuyūm ip o'e itabucayū soat a'ōm kawēnwēn puye. Soat ip ja'ō ma o'ya'ijoyo. ⁷ Imēnpuye yaḡuyūm ip o'e.

— Eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop — io'e ip. — Soat ijoyū Galiléia eipi watwat ma — io'e ip. — Imēnpit ja'ōm ḡu kawēnwēn ip—wuya'ōm acā — io'e ip jewewebe. ⁸ — Apēntak soat wuyju wuya'ijojom—bekin pima wuyju kawēnwēnap a'ijojom? — io'e ip. — Wuya'ōm ma ip kawēnwēn! — io'e ip jewewebe. ⁹ — Pártia eipi bewi ajot peta be, Média eipi bewi dak, Elāo eipi bewi dak — io'e ip. — Mesopotâmia eipi bewi dak ajot, Judéia eipi bewi dak, Capadócia eipi bewi dak, Ponto eipi bewi dak, Ásia eipi bewi dak, ¹⁰ Frigia eipi bewi dak, Panfília eipi bewi dak, Egito eipi bewi dak, Líbia eipi bewi dak, Cirene ka bewi dak, Roma ka bewi dak — io'e ip. ¹¹ — Pūḡpūḡ wuy'in Judeuyū ma. Warara'acayū ka'ūma. Ixeyū etabucap co'i wuyju dak wuyetabut Deus kay — io'e ip. — Creta eipi bewi dak ajot, Arábia eipi bewi dak. “Deus soat podi ma ya'ōbaca,” i'e'em ip itabucayū wuywebe. “Soat podi ma xipat ixē,” i'e'em ip wuywebe. Wuya'ōm ma kawēnwēn ip — io'e ip jewewebe.

¹² Imēn o'e ip yaḡuyūm puye. Yaḡuybabi'ūm'ūm o'e ip.

— Apēnpuye wuya'ōm ip kawēnwēn? Ajom Deus wuy mukūyjo ojuy? — io'e pūḡpūḡ ce'in ip.

¹³ — Ika'o'o ip — io'e ip napa ma warara'acayū bit Jesus eju etaybitbi-nayū waywayway am.

¹⁴ Kirik'āy. Pedro o'āy jekawen am je'awero'ibiyū be. O'āy onze beayū eju. O'jekawēn ya'ōberen adeayū be.

— Tapupuyū Judeuyū, Jerusalém ka wat, eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop wa'ō kay — io'e Pedro. ¹⁵ — Oceka'o'o ḡu. Tūybe ip ika'o'o iān eyju e'em. Kaxicuḡ mabuk 9 horas acā. Kabiam pit oceju uva'abidi kōnkōn ḡu. Ōn jey mukūyjo apēnpuye oceju eya'ōm ma kawēnwēn iam — io'e.

¹⁶ — Apēn Joel juk adi o'e'e iap tag oceju eya'ōm kawēnwēn ḡasū. Soat a'ōm kawēnwēn. Imēn e'em Joel emudupmubararaktup—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat emudupmubararaktup:

¹⁷ “Ipi'ūm awap obiōḡbuk oḡuju eykay,” i'e'em Deus, io'e Joel. “Soat pe oḡuōm,” i'e'em, io'e. “Enaxeḡebitbit wekawēn ḡuwēn,” i'e'em, io'e. “Aḡokat kayū oḡuyxeyxey wekawēn,” i'e'em, io'e. “Aypapayū dak oḡuyxeyxey,” i'e'em, io'e. ¹⁸ “Obiōḡbuk oḡuju obuywat-wat'ukayū kay—aḡokat kayū kay, aoyū kay dak,” i'e'em Deus, io'e Joel. “Imēnpuye wekawēn ḡuwēn ip,” i'e'em, io'e. ¹⁹ “I'e ba'oreat oḡubapuk kabi be. Oḡubapuk ipi juayū aḡuy mubabi'ūm ām,” i'e'em, io'e. “Soat podi ma wa'ōbaca iap oḡubapuk adeayū be,” i'e'em, io'e. “Doy jedoyebapuk. Daxa dak je'apuk. Daxidiḡ tak jediḡebapuk,” i'e'em, io'e. ²⁰ Kaxiepiat kabiok je'e. Kaxi ipakpuk je'e doy-buxim. Imēn je'apuk wuykukukat ajēm awap, io'e Joel. Ixe ajēmap kabia idip cīcā je'e. Yajēm puje ixē soat kukukan je'e—ipi juacayū kukukan, io'e Joel. ²¹ “Kariwa, odaxijom cuy ece” i'e'e'ukat ma Deus idaxijo, io'e Joel — io'e Pedro.

— Imēn Joel o'e Deus a'ōbi — Pedro o'e.

²² — Israel naxeḡebitbit — io'e. — Eya'ōpicūḡcūḡ cuy wekawēn kay — io'e. — Jesus cuy oḡuwēn eywebe—Nazaré ka bewiat. Ixe Jesus

Deus a'ōbi wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuḡ oeku. Wuymucoatcoanap mubapukpuḡ oeku. Deus a'ōbacaap mubapukpuḡ oeku. Eyetaybit iboam eyetabutpe ixe oeku buye — io'e Pedro adeayū be.

²³ — Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū Jesus o'jat. O'jat ip apēn Deus ibikuy osunuy iap taḡ. Eyju ma ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū be Jesus epesubamupayaat korosa be ce'ū ām—Judeuyū kukukayū be. ²⁴ Deus pit Jesus o'ḡutait waram. Ce'ū buje Jesus o'ḡuyu ce'ūap pewiibun topap puxim — io'e.

²⁵ — Deus a'ōbi Davi Jesus o'ḡuwēn wuydobuyū'ūm'ūm pe kuyje — io'e. — Imēn Davi o'e:

Okukukat, oparara ḡu, soat em ēn aḡ okay ibuye, soat em ēn obuywatwan ibuye dak, i. ²⁶ Ocokkok cīcā ma ōn e'em, io'e. Soat em “Deus, ēn xipat cīcā oxe” i ōn e'em, i. Wetaybit soat em exe oḡuy iam, i. We'ū buje dak a'ḡu oḡuy ewiwim, i. ²⁷ Okukukat, obiōḡbuk esuiwat ḡu ce'ū'ūayū dopap pe, i. Wetabut cīcā iboap kay, i. Ēn ojebit iwan ḡu ierepap puxim, ōn xipat exe buye—ōn ekpot puye dak, i. ²⁸ Okukukat, waram adi ēn omutait, i. Ēn ma'ḡu omukūyjo soat em wetabēḡ oḡuy exe iam, i. Omucokkokcoḡ ece'e soat em exe oḡuy buye, io'e—o'e Davi Deus a'ōbi — io'e Pedro.

²⁹ — Tapupuyū, ibapuḡ ma juy Davi oḡuwēn eywebe — io'e Pedro jehadipyū be. — Kuyje ma wuy'ajore'ūm oe'ū—ya'ōbuyxiat'ūm oe'ū. O'jomōḡ ip witabikūy be. Gasū dak puk ixe'ūm mōḡapḡkūy omuy ma. ³⁰ Ixe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat osunuy. “Enaxeḡebit wemunaēm je'e,” io'e Deus cebe. “Wemunaē soat kukukan je'e—Israel eipi watwat kukukan,” io'e Deus cebe. Soat em Davi iboap ekawēn kay ḡebum osunuy. ³¹ Itaybit osunuy Deus jemunaē ḡutait ce'ūap tomukadi iam. Imēn Cristo mutaicap o'ḡuwēn imutait awap. Imēn o'e:

Deus jemunaē biōḡbuk o'suiwat ḡu ce'ū'ūayū dopap pe, i. Ijebit oiererep ḡu, i — io'e Pedro.

³² — Deus ixe Jesus waram o'ḡutait ce'ūap tomukadi — io'e Pedro. — Waram cetait puje ocejojojo. Imēnpuye oceju iboap muwēnuwēn eywebe — io'e Pedro. ³³ — Deus Jesus o'ḡuyu kabi kay—jenuyap kay. Deus xe Jesus omuy ḡasū. Soat kukukan Deus eju. Deus co'i ya'ōbaca. “Obiōḡbuk oḡuōm itabucayū be,” io'e Deus Jesus pe. Gasū Jesus Ibiōḡbuk xipacat o'ḡudot ijodi apēn Deus cuk adi o'e'e iap taḡ — io'e Pedro. — Ixe a'ōbi oceju eya'ōm ma kawēnwēn. Imēnpuye eyju eya'ījom ḡasū — io'e Pedro.

³⁴ — Davi'ūm jebit ḡu o'jeu kabi kay ce'ū buje. Imēnpuye Davi o'e: “Oxe juy eḡuy,” io'e Deus wuykukukat pe, i. ³⁵ “Gasū bit ekay itakomaayū a'ōbacaap oḡu'ūm,” io'e, i. “Kūyjobin jedop ip a'ō kay,” io'e Deus, io'e Davi ajore wuydobuyū'ūm'ūm pe — io'e Pedro.

— Davi o'jewemuwēn ḡu—Jesus acā o'ḡuwēnuwēn — io'e Pedro.

³⁶ — Wa'ō kay bit cuy eya'ōpicūḡcūḡ epesop — io'e. — Eyju ma ocejukukat Jesus epesubamupayaat korosa be ce'ū ām, Israel naxeḡebitbit ma'ḡu eyju. Deus pit ixe o'jomuy wuykukukan. Deus ixe o'taē soat taxijo am—wuydaxijo am. Icēmān ōn e'em eywebe — io'e Pedro.

³⁷ Iboap co buje iḡuycūḡcūḡ cīcā ip o'e.

— Tapupuyū, apēn oce'e ḡasū? — io'e ip Pedroyū be—Jesus emumujuyū be.

³⁸ — Eyḡuycūḡcūḡ cuy epe'e ikērēat kuḡ puye — io'e. — Ikērēat mujurūḡrūḡap cuy epeyepere — io'e Pedro. — Jewemubatisaan cuy

epesop “Gasu bit Jesus Cristo ebekitkiyū oceju” i'e am soat pe — io'e. — Imēn cuy epe'e Deus pe ikērēat'uk am eywebewi. Imēn ey'e buje Ibiōgbuk xipacat jeōm eywebe—Deus emumudot — io'e. ³⁹ — “Obiōgbuk muōm pīn ōn eywebe,” io'e wuykukukat Deus kuy bima — io'e. — “Obiōgbuk oguōm eywebe, eybekitkiyū be dak, eybadip'ūmayū be dak—soat wemunomuwayū be,” io'e Deus — io'e Pedro.

⁴⁰ Pedro imēn ip o'yawēwē.

— Gasūacat ikērēat mujurūgrūg cīcā — io'e. — Imēnpuye Deus xe gu ip jeedop ce'ū buje. Eyju bit ixeyū ekukuap puxim gu juy epeku — io'e. — Wūy gu juy epesop Deus wi eye'ū buje — io'e Pedro. Imēn Pedro ip o'yawēwē.

⁴¹ Imēneju adeayū itabut o'e Jesus kay, Pedro Jesus o'guwēn puye. Tak gu ip oitabun—3000 beayū. O'jewemubatisasan ip. Jesus a'ōkayayū eju ip oekuku gebuje bit. ⁴² Itabun'isuayū mutaybitbin'uk ip osodop Jesus a'ōkayayū. Jewemukūyjo'uk ip osodop. Jeburerexi osodop ip itabucayū. Jeweweju ip jekōnkōn'uk osodop. Jekawēnwēn'uk ip osodop Deus eju. Pāo'a o'o'uk osodop ip Jesus e'ūap kay gebum am.

⁴³ Jesus emumujuyū Deus a'ōbacaap mubapukpuḡ oekukuku soat etabut pe. Wuymucoatcoanap mubapukpuḡ ip oekukuku. Imēnpuye adeayū itabēgbēg o'e ip ijojom — Deus acā ya'ōbaca — i'e'em.

⁴⁴ Soat jeburerexi ip osodop Jesus kay itabucayū. Jebubut mu'ē'ē'uk osodop ip jewewebe. ⁴⁵ Ka'ūma ma tacup o'e jebure be. Jebubut taidada'uk ip osodop dinheiro bu am, jeipi dak. Ixe dinheiro ūmūm'uk ip osodop tadaybocayū be—ibubut'ūmayū be. ⁴⁶ Soat kabia Deus eju kawēnwēnap'a be je'aweroro'uk ip osodop—yaboḡat'a be. Jeweweju ip jekōnkōn'uk osodop jeduk'a be. Awerom jekōnkōn'uk ip osodop jebureyū eju. Imēneju icokcok cīcā ip osodop. Ka'ūma ma jewexe ya'ōca osunuy. Jewekay gu gebum osodop ip—jebure kay acā.

⁴⁷ — Ēn xipat cīcā ocewebe — i'e'e'uk ip osodop Deus pe. Soat itabut'ūmayū xe cūg ma ip oekukuku.

Soat kabia Deus warara'acayū o'gutabun Jesus kay. Ixeyū dak wara'acayū itabucayū burem o'e.

3

¹ Pedro o'ju Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboḡat'a be. João eju o'ju. Katpuesu ip o'ju. Ixe ehora bima Judeuyū kawēnwēn'uk ip osodop Deus eju iḡo'a be. ² Aḡokatkat iboce osunuy—taojereat. Jekap'isum piap ma taojere osunuy. Soat kabia ibureyū tujowatwat'uk ip osodop iḡo'a exīntabi be. Xīntabi butet Idipat i osunuy. Xīntabi be taojereat dinheiro ojuyjuy'uk osunuy iḡo'a be ōmōmayū be. ³ Ixe taojereat Pedroyū o'jojojo. Iḡo'a be ōm pima o'jojojo ip.

— Dinheiro'in — io'e cebe ip.

⁴ Pedroyū o'jeak cīcā cekay.

— Ak'i juy ece ocekey — Pedro o'e.

⁵ Taojereat o'jeak cīcā cekay ip. Tūybe dinheiro ūm ip owebe iān o'e.

⁶ Pedro o'jekawēn cebe.

— Dinheiro kuḡ gu ōn — io'e. — Okukukat pit ja'ōbacaap ūmūm owebe. Ixe a'ōbi jemu'ada ōn. Edaodip ece'e Jesus a'ōbi—Nazaré ka bewiat a'ōbi. E'āy — io'e Pedro.

⁷ Gebuje Pedro taojereat pu o'subuixik iba'at kadi. O'gu'āy. Dao ma ikağobidip o'e. Sui dak suidip o'e. ⁸ Ixe taojere osunuy'ibit o'jeoro. Icockok o'e jedaodip puye. O'jexiğxīğ. Oōm Deus eju kawēnwēnap'a be Pedroyū eju. O'jecūğcūğ iğo'a be. Jeorojorom o'e jecockokap pibun.

— Ēn xipat cīcā — i'e'em Deus pe o'jeoro. — Odaomodim ēn — i'e'em.

⁹ Soat iğo'a beayū taojere tūbit o'jojojo ip cūğcūğ pima. Deus pe “Ēn xipat cīcā” i'e'em pima, o'jojojo ip. O'jekawēn ip jewewebe.

¹⁰ — Ixe bit mo a'ğu taojere osunuy — io'e ip. — Ixe bit xik'i mo a'ğu nuynuy ijop'a exīntabi be—Idipat pe. Ixe bit mo a'ğu dinheiro ojuyjuy'uk osunuy — io'e ip. — Apēnpuye dak ixe xipat o'jexiğxīğ? — io'e ip.

Taojere tūbit mu'adaap tobuxik puje itabēğbēğ o'e ip ijojom. Taojere tūbit ibu'u jījā o'e Pedroyū nomu eperem.

¹¹ Soat iğo'a beayū dak o'jedau ebapūğayū kay—Pedroyū kay, taojere tūbit kay dak.

— Ak'i! — io'e ip. — Pedroyū taojereat o'taomodim — io'e ip jewewebe.

Pedroyū Deus eju kawēnwēnap'a ekorara be osodop ip—yaboğat'a ekorara be. Ixe korara butet Salomão ekorara i osunuy.

¹² Adeayū jo buje, Pedro o'jekawēn cebe ip, Israel naxeğebitbiyū be.

— Tapupuyū, wekawēn kay eya'ōpicūğcūğ cuy epesop — io'e. — Apēnpuye eyju dak eyetabēğbēğ ocejojom? “Ite ağokatkat taojereat o'taomodim ya'ōbaca jījā buye, cūğ ma Deus xe buye,” i te'e ma eyju e'em. Oca'ōbi ğu o'je'ada—Jesus a'ōbi acā — io'e. ¹³ — Ixe Jesus soat em ma kūyjobit Deus a'ō kay. “Ka'ūmğu ixe jo'iat xipacat” i'e'em Deus Jesus muwēnuwēn. Wuyetabut ixe Deus kay. Wuy'ajojoyū'ūm'ūm tak itabut osodop ip cekay—Abraō'ūm, Isaque'ūm tak, Jacó'ūm tak. Eyju ma a'ğu ixe Jesus epeğūm cekay itakomaayū be yaoka am. Pilatos ma o'e “Jesus oyaoka ğu ōn pit,” i. “Imujēm ōn eywebe yaokaap puxim,” io'e. Eyju bit “Ixe juy eğujēm ğu,” i mo a'ğu epe'e iecugap pe—Pilatos pe. “Xipat ğu teku,” i mo a'ğu epe'e cebe. Jesus mo a'ğu epejomuymuy jījā. ¹⁴ Ixe Jesus Deus bikuyap tağ acā oekukuku. Ikērēat kuğ ğu osunuy Deus xe. Eyxe bit ikērēat kuğ. “Ixe juy eyaokaat,” i mo a'ğu epe'e Pilatos pe. Wara'acat o'yaoka'iat mujēm ojuy epesop daomūnmūnap'a bewi. ¹⁵ Wuymutaicit'ukat pit mo a'ğu epeyaokaat—wuymuisusun'ukat. Deus pit ixe o'ğutait waram. Jesus ocejojomo waram cetaip puje. Imēnpuye oceju waram cetaicap muwēnuwēn eywebe. ¹⁶ Ite taojere osunuyiat cocom eyju. Eyetaybit cīcā ixem. Jesus a'ōbi oceju ocetaomodim. Soat etabutpe ocetaomodim Jesus kay ocetabut puye — io'e.

¹⁷ — Obadipyū, wa'ō kay eya'ōpicūğcūğ cuy epesop — io'e. — Eyju mo a'ğu Jesus epeyaokaat eyetaybit'ūm puye. Wuyeipi kukukayū dak itaybit ğu osodop ip. Eyju mo a'ğu eyetaybit ğu ikērē jījā Jesus aokaam iam. Wetaybit iboam. ¹⁸ Imēnpit kuyje “Deus emunaē juy ipiat supi'ajo,” io'e'e'e Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū. Imēn cuk adi o'e ip Deus a'ōbi itaybit ğu ma'ğu ip — io'e. — Gasu bit kuy Jesus ipiat o'supi'ajo apēn cuk adi o'e'e ip iap tağ. ¹⁹ Gasū bit eyğuyçūğcūğ cuy epesop ikērēat kuğ puye. Ikērēat mujurūğrūğap cuy epeyepere Deus pe ikērēat uk am eywebewi — Pedro o'e. — Eywebe ikērēat mujurūğrūğap epe buje, Deus ikērēat ju'uk eywebewi. Ixe jeydaxijo. ²⁰ Wuybipuruk'ūmap puxim eycokoç epesop Deus pe eydaxijo buje. Guyjom Deus waram Jesus ğudot ijodi—jemunaē ğudot—wuydaxijojo'ukat ğudot. ²¹ “Deus soat

guisun,” i juk adi o'e'e Deus ekawën muwënuwën'ukayũ kuyje—ikërëat kuğ'ũmayũ. Deus soat guisun. Imuisun'ũm pima Jesus kabi be mabuk jeenuy — io'e. ²² — Kuyje Moisés imën o'e:

Deus wuybadipyũ'in guju eykay, i. Ixe Deus ekawën guwën eywebe, i. Omudocap puxim ixe ağokatkat ğudot, i. Eya'õpicũğcũğ cuy epesop soat cekawën kay, i. Ixe a'õ dağ cuy epeku, i. ²³ Deus ipiat'supi'ajoat ixe a'õkay'ũmayũ be, i. Deus ebekitkiyũ wi wũy ma jeedop ip ce'ũ buje, i. Imën Moisés o'jekawën kuyje — Pedro o'e. ²⁴ — “Deus emunaë omuyku—ocebodi ma ya'õbuyxiat,” i juk adi o'e'e ip soat Deus ekawën muwënuwën'ukayũ. Samuel imën o'e'e tomujuayũ dak. ²⁵ Deus o'e Abraão be “Xipacat oğũm soat ipi juacat pe, enaxeğebitbit cũğ ma oxo buye,” i. Deus imën jekawën o'ğuwën eydobuyũ'ũm'ũm pe ã ğu—eywebe dak. Deus je'e eywebe apën cuk adi o'e'e jekawën muwënuwën'ukayũ be iap tağ — io'e. ²⁶ — Gebuje Deus jekpot o'ğudot eykay—ja'õ kay kũyjobicat o'ğudot. Ibikuy osunuy eywebe ikërëat mujurũğrũğap epere am. Ibikuy osunuy xipacat ũm ãm eywebe. Imëneju jekpot o'ğudot eykay — io'e. Pedro imën Israel naxeğebitbit o'ğukũyo.

4

¹ Deus eju kawënwënap'a beayũ mukũyjojom pima, Judeuyũ epaĩyũ oajëm Pedroyũ kay. Iğo'a wiwi'ukayũ kukat tak oajëm cekay ip, Sادuceuyũ dak. ² Pedroyũ kawënwën mabuk o'e iğo'a beayũ be.

— Wuye'ũ buje waram acejetait Jesus waram o'jetait je'ũap tomukadi buye — io'e ip cebe ip.

Itakoma ip o'e Pedroyũ kay iboam iğo'a beayũ mukũyjojom puye. ³ Imënpuye o'jat ip. Daomũnmũnap'a be ip o'ğuođm. Ixe exima be jeperem ojuy ip daomũnmũnap'a be, kuy katpuje jĩjã buye. ⁴ Cekawën cocoayũ dak itabut o'e ip Jesus kay. Ade jĩjã ip itabut o'e. 5000 be ağokatkayũ oitabun.

⁵ Kuyaje o'je'awero ip Jerusalém ka be ya'õbuyxiayũ, Judeuyũ kukukayũ, Moisés ekawën imutaybitbin'ukayũ dak. Jewawëwë'ukayũ yoboğayũ ip osodop. ⁶ Ana tak oajëm. Ixe Judeuyũ epaĩyũ kukukat osunuy. Caifás tak oajëm, Alexandre dak, João dak. Warara'acayũ dak oajëm paĩyũ kukukat badipyũ. Soat ip o'je'awero. ⁷ Pedroyũ o'tojocat ip jekeway.

— Abu-a'õbi taojere tũbit epeğ'u'ada? — io'e ip Pedroyũ be. — Abu-a'õbacaam epeğ'u'ada? — io'e ip cebe ip.

⁸ Gebuje Pedro o'jede jewawëwë'ukayũ yoboğayũ be. Deus biõğbuk cebe jĩjã osunuy. Imënpuye ya'õbacam o'jede cebe ip—Judeuyũ kukukayũ be.

⁹ — Tapupuyũ — io'e. — “Abu-a'õbi taojere tũbit epeğ'u'ada?” i eyju e'em ocewebe, “Apëntak ixe epeğ'u'ada?” i dak — io'e. ¹⁰ — Eyetaybin cuy epesop Jesus Cristo a'õbi o'je'ada iam—Nazaré ka bewiat o'je'ada iam. Ixe xipat omuy eyetabutpe ğasũ, Jesus Cristo a'õbi o'je'ada buye. Eyju ma juk ixe Jesus epesubamupayaat korosa be ce'ũ ãm. Deus pit ixe o'ğutait waram. O'ğuyu ce'ũ'ũayũ dopap pewi. Jesus a'õbi ma ite taojere tũbit xipat cũğ'i ijoce ğasũ. ¹¹ Imën e'em Deus ekawëntup pe:

Uk'a muymuy'ukayũ ite'a kay ğu osodop ip—wita'a kay ğu, i. Ite'a bit uk'a muycem'ap'am o'e, i.

Jesus muwënuwën iğodup — io'e Pedro. — Uk'a muymuy'ukayũ ite'a kay'ũmap puxim eyju dak Jesus kay ğu — io'e. ¹² — Deus Jesus acã o'ğudot

wuydaxijo am. Ka'ümngu wara'at wuydaxijojou'ukat soat kaka dağ—Jesus acā — Pedro o'e.

Pedro imên Judeuyū kukukayū o'gukūyjojo—jewawēwē'ukayū yoboğayū. ¹³ Ja'ōca o'jede ip Pedroyū. Iparara gu ip o'e Judeuyū kukukayū buxim. Ya'ōca o'e ip. Imēnpuye Judeuyū kukayū itabēgbēğ o'e ip ijojom.

— Apēn tak iteyū oitaybitbin? — io'e ip. — Itaybit gu ip apēn Deus ekawēntup e'em iam. Ya'ōbuyxi gu ip. Apēnpuye dak iteyū xepxepayū iparara gu wuybuxim? — io'e ip.

Itaybit o'e ip Jesus eju oekuku ip iam.

¹⁴ Imēntak taojere tūibit ceparakpe ip cūğ'i osunuy. Imēnpuye Pedroyū imuymuy ba'ore o'e ip cebe. ¹⁵ Pedroyū o'ğujēm ip jexewi.

— Epejēm cuy ijocewi gasū bit — io'e ip Pedroyū be. Imujēm puje ip o'jewawē ip jeweweju.

¹⁶ — Apēntak ace'e iteyū ağokatayū be? — io'e ip jewewebe. — Icēmān wuywebe i'e ba'oreat o'ğubapuk ip — io'e ip. — Soat Jerusalēm ka watwat itaybit taojere tūibit o'gu'ada ip iam. “O'gu'ada gu ip” i'e ba'ore wuywebe.

¹⁷ Jesus awēğ jawēğepōğpōğpōğ je'e soat ka dağ — io'e ip. — Apēntak ace'e yawēğmupōğpōğ'üm ām? — io'e ip jewewebe. — “Jesus cuy epeğuwēn gu warara'acat pe,” i juy ace cebe ip wuya'ōpuruğ — io'e ip. — “Waram warara'acayū be Jesus muwēn puje, ipiat cuy ocesupi'ajoat eywebe,” i juy ace cebe ip — io'e ip jewewebe.

¹⁸ Gebuje waram Pedroyū o'tojocat ip jewekay. Ya'ōpuruğ o'jekawēn ip ceweju ip.

— Jesus cuy epeğuwēn gu warara'acat pe — io'e ip. — Waram cuy epeğuwēn gu cekawēn — io'e ip Pedroyū be.

¹⁹ — Apēntak cedağ eyxe? — io'e Pedroyū bit cebe ip. — Eya'ō kay du oce'e? Deus a'ō kay gu xe'e? Apēn gu cedağ eyxe? — io'e ip. ²⁰ — Mūğ gu juy ocesop. Jesus cuy oceğuwēn. Jesus ocejojojo ce'ūap tomukadi — io'e. — Jesus emumutaybitbinam cuk adi ocejekūyjojo — io'e. — Imēnpuye cedağ gu ocewebe imuwēn'üm ām warara'acat pe. Mūğ gu ocesop. Ixe juy ağuwēn — io'e Pedroyū.

²¹⁻²² Taojere tūibit ade koato osunuy—40 koato. Imēnpuye jewawēwē'ukayū yoboğayū ipiat o'supi'ajoat gu Pedroyū be.

— Ēn xipat cīcā — i'e'em o'e ip Deus pe adeayū, taojere tūibit o'je'ada buye. Imēnpuye:

— Pedroyū be ipiat'ajoan pima, kuka oitakomān ocekey adeayū — io'e ip jewewebe jewawēwē'ukayū yoboğayū.

Pedroyū bit waram o'ğujēm jexewi ip.

— Jesus cuy epeğuwēn gu warara'acat pe — io'e ip Pedroyū be. — Jesus muwēn puje, ipiat cuy ocesupi'ajoat eywebe — io'e ip waram Pedroyū be.

²³ Pedroyū o'ju jebureyū kay—itabucayū kay. Apēn cuk ya'ōpuruğ paīyū kukukayū o'jekawēn cebe ip iap o'ğuwēn cebe ip, apēn Judeuyū kukukayū o'jekawēn cebe ip iap tak.

²⁴ Iboap co buje soat Jesus a'ōkayayū o'jekawēn ip Deus eju.

— Ocekukukat — io'e ip. — Soat muğēat ěn. Kabi eğugē, ipi dak, idibi dak, tibog cīcāati dak — io'e ip. — Soat kaka dağat tak eğugē — io'e ip. ²⁵ — A'ōkay osunuy kuyje Davi ajore — io'e ip Deus pe. — A'ōmuwēnuwēn'uk osunuy. Jekawēnwēn'uk osunuy Ibiōğbuk xipacat a'ōbi. Ixe imēn o'e kuyje:

Apēnpuye dak Judeu'ūmayū itakoma jĵā o'e ip? i. Apēnpuye dak te'e ma ixē aoka ojuy ip osodop? i. ²⁶ Ipi kukukayū o'je'awero ip soat ka kukukayū eju—ya'ōbuyxiayū eju, i. O'je'awero ip wuykukukat Cristo aoka am—emunaē aoka am, i.

Imēn Davi o'e kuyje — io'e ip Deus pe. ²⁷ — Ibo dup ekawēn tağ ġasū dak o'je'awero ip ijopka be — io'e ip. — Herodes o'je'awero Pôncio Pilatos eju, Judeu'ūmayū dak, Judeuyū dak — io'e ip Deus pe. — O'je'awero ip ekpot aoka am—Jesus aoka am—soat tağ iisuat aoka am—a'ō kay kūyjobicat aoka am—wuydaxijo am emunaē aoka am — io'e ip. ²⁸ — Ixeyū Judeu'ūmayū itaybit ġu Moisés ekawēn. Imēnpit apēn kuyje juk adi ecece iap tağ e'em ip — io'e ip Deus pe.

²⁹ — Bay, ağ cuy eguy ocekey — io'e ip Deus pe. — Jewawēwē'ukayū yoboğayū itakoma jĵā ocekey — io'e ip. — Ipiatpi'ajoat pin ip ocewebe — io'e ip. — Ocejū ebekitkiyū. Imēnpuye ocebuywan cuy eguy — io'e ip. — Oca'ōmucanucan cuy eguy oceparara'ūm ma kawēn idipat muwēn ām soat ka dağ — io'e ip Deus pe. ³⁰ — A'ōbacaap cuy eğūm ocewebe a'ōbi iwataxipipiyayū mu'ada am — io'e ip. — A'ōbacaap cuy eğūm ocewebe i'e ba'oreat mubapuk am soat etabutpe Jesus a'ōbi—ekpot a'ōbi—soat tağ iisuat a'ōbi—a'ō kay kūyjobicat a'ōbi — io'e ip Deus pe.

Imēn o'jekawēn ip Deus eju. ³¹ Je'aweroroap'a o'jeaexixi ceweju cekawēn epere buje. Ibiōğbuk xipacat osodot soat kay ip. Ixē Ibiōğbuk xipacat oōm soat pe ixeyū be. Imēnpuye ip iparara'ūm cĳcā oekuku Deus ekawēn muwēnuwēn soat itaybit'ūmayū be.

³² Soat Jesus kay itabucayū xipan ip o'e jewewekuğ. Ade jĵā ip osodop. Pūğ tağ ma ip jewağuyğuy osodop.

— Ijop owebeam acā — i'ūmğū o'e ip. Tacup ġu ip osodop jewewebe. Soat ip jebubut mu'ē'ē'ē'uk osodop. ³³ Soat Jesus emumujuyū “Ocekukukat Jesus waram o'jetait je'ūap tomukadi,” i'e'e'uk osodop soat pe. Deus xipacat o'ğūmğūm soat pe ixeyū be. ³⁴ Ka'ūmğū tadaybocat o'e ceparakpe ip ka'ūmān ma tacup puye. Ipi kukayū jeipi o'teida dinheiro bu am. Jeduk'a dak o'teida ip dinheiro bu am. Teiūmūm'uk ip osodop Jesus emumujuyū be—doze beayū be. ³⁵ Ixē dinheiro mu'ē'ē'ē'uk ip osodop tadaybotbocayū be.

³⁶ Gebuje José dinheiro o'ğūm Jesus emumujuyū be. José jeipi kuğ osunuy. Jesus emumujuyū wara'at o'jomōğ ibuten. Wara'at ibutet Barnabé i osunuy. Barnabé wuya'ōmucanucan'ukat iape. Ixē Levi badip osunuy. Tip'aroro bewiat osunuy—Chipre eipi bewiat. Ixē jeipi kuğ osunuy. ³⁷ Jeipi o'teida dinheiro bu am. José ma soat ixē edinheiro o'ğūm Jesus emumujuyū be—Pedroyū be.

5

¹ Ananias pit te'e ma Deus muğuykuku ojuy o'e. Ixē Jesus kay itabut osunuy. Itayxi butet Safira i osunuy. Dinheiro o'jat. Ananias jeipi o'teida ixē dinheiro bu am. ² I'in o'ğuxipan jewebeam. Itayxi itaybit o'e i'in o'ğuxipan jewebeam iam. Soat ġu jedinheiro o'tujowat Pedroyū be iūm ām. I'in ā o'tujowat.

— Juku — io'e Pedroyū be. — Weipi dei. Soat tei — i napa ma o'e cebe ip.

³ Gebuje Pedro ya'ōpuruğ o'jede cebe.

— Ananias — io'e. Satanás a'õ kay ên gasũ — io'e. — Apênpuye Deus biõgbuk muğuykuku ojuy ên? — io'e. — Apênpuye eipi dei'in eguxipan ewebeam? — io'e. ⁴— Koap pit a'gu eipin ma osodop. Eipi dei ùmùm pima, xipat kuka o'e. Iùmùm'ùm pima dak xipat kuka o'e — io'e. — Ka'uma ma o'e ewebe “Eipi juy eteida dinheiro bu am,” i — io'e. — Apênpuye dak ikêrêat egujurũg? Ocemuğuykuku ojuy gu ên. Deus muğuykuku ojuy acã ên — io'e Pedro. — Ocewebe gu ên napa e'em—Deus pe acã — io'e Pedro.

⁵ Ananias dao ma oe'ũ iboap co buje. Poğ. Imênpuye ce'ũap awêğ tobuxikayũ iparara jĩjã ip o'e Deus muğuykukuap puxim.

⁶ Ağokatkayũ oajêm yaypan'isuayũ. Ananias'ùm o'ğuekabek ip pağõm. O'tujowat ip ibocewi. O'jomõğ ip witabikũy be jebabim.

⁷ Ananias'ùm kot isum Safira oajêm Pedro kay—ebapũğ ehora kap puje—Ananias'ùm tayxibuk. Itaybit gu mabuk osunuy jektop'ùm oe'ũ iam.

⁸— Bũrũnmaku du eipi dei osodop? — Pedro o'e Safira be. — Ektop o'e iat tei jo'i ma du ijop? — io'e.

— Hm hm. Ibo jo'in ma ipi dei — io'e napa ma Safira.

⁹ — Apênpuye dak mo a'gu ikêrêat epegujurũg? — Pedro o'e. — Apênpuye dak eyju te'e ma mo a'gu Deus biõgbuk muğuykuku ojuy? Imên mo a'gu epeyewawê eyeweweju. Ak'i juy ece — io'e. — Witabikũy be ektop'ùm o'jomõğ'iyũ omuyku ijoce — io'e. — Omuyku ip uk'a exĩntabi be — io'e. — Gasũ ip jedujowat tak — io'e.

¹⁰ Gebuje'isum ma Safira dak oe'ũ. Poğ. Ce'ũ o'at Pedro i xe.

Gebuje yaypan'isuayũ oajêm waram. Ce'uat o'jojojo ip. O'tujujêm ip. O'jomõğ ip witabikũy be itop'ùm xe. ¹¹ Soat Jesus kay itabucayũ o'jekũyjo Ananias'ùm e'ũãm, Safira'ùm e'ũãm tak. Warara'acayũ dak ixeyũ'ùm'ùm e'ũãm o'jekũyjo ip. Imênpuye iparara jĩjã ip o'e Deus xe ikêrêat mujurũğap puxim. Ibu'u o'e ip ikêrêat mujurũğ âm.

¹²⁻¹⁴ Soat Jesus emumujuyũ je'aweroro'uk ip osodop Deus eju kawênwênap'a ekorara be—yaboğat'a ekorara be. Ijop ekorara butet Salomão ekorara i osunuy. Jesus ebekitkit cũğ ma oekuku ip soat xe. Ade jĩjã itabut o'e ip wuykukukat Jesus kay—ağokatkayũ, aoyũ dak. Warara'acayũ iparara o'e ip Jesus kay jetabut am. Imênpuye o'je'awero gu ip Jesus ebekitkit eju. Wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuğ ip oekuku Jesus emumujuyũ. Ajojojo gu buk iap mubapukpuğ oekuku ip Deus a'õbi. Adeayũ etabutpe Deus a'õbacaap mubapukpuğ ip oekuku.

¹⁵ Gebuje ade iwãtaxipipiyũ o'tujowat ip uk'a ukpibubu dağ. Iboce iwãtaxipipiyũ o'jomõğ ip jexexecap pe, jedipidup ceje dak. Jebureyũ iwãtaxipipiyũ o'jomõğ ip Pedro kapap pe. Iwãtaxipipiyũ o'jomõğ ip Pedro ekabicuk pe imu'ada am. ¹⁶ Ade o'jêm ip Jerusalém ka tēğatka bewi. Iwãtaxipipiyũ o'tujowat ip Pedro kapap pe. Soat ip o'gu'ada'ada. Ibiõgbuk kêrêat kukayũ dak o'tujowat ip. Ibiõgbuk kêrêat o'ğujêmjêm. Xipat o'e ip—soat.

¹⁷ Judeuyũ epaĩyũ kukukat pit itabutkarey o'e Jesus emumujuyũ kay. Paĩyũ kukukat ejuayũ dak itabutkarey o'e ip cekay ip—Saduceuyũ. Jesus emumujuyũ o'taomũnat ip. ¹⁸ Daomũnmũnap'a be ip o'ğũõmat. O'ğũõmat ip ikêrêat mujurũğrũğ'ukayũ eju ikêrêat mujurũğrũğ gu ma'gu ip.

¹⁹ Ibocewi Deus ekawên tojtjot'ukat oajêm daomũnmũnap'a be Jesus emumujuyũ kay. Ixima be oajêm. Xĩntabi

o'tomudip'uk—yoboġat—ipoxiat. Jesus emumujuyū o'tujujēm iġo'a bewi.

Tujujēm puje o'jekawēn ceweju ip.

20 — Deus eju kawēnwēnap'a be juy epeju—yaboġat'a be — io'e Jesus emumujuyū be. — Jesus kayayū yaġuyisum jekukum iam cuy iġo'a beayū epeġukūyjo. Soat em Deus xe jeedop ip je'ū buje iam cuy ip epeġukūyjo. Soan cuy ip epeġukūyjo — io'e cebe ip.

— Imēn cuy oce'e — io'e ip.

21 Deus tojtjot'ukat ekawēn co buje Jesus emumujuyū kawēn idipat o'ġuwēn yaboġat'a beayū be.

— Jesus kayayū yaġuyisum jekukum — io'e ip imukūyjojom.

O'ju ip Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboġat'a be. Kabia'isum ip o'ju. Kawēn idipan ip iġo'a beayū o'ġukūyjojo.

Iboam e'em pima jewawēwē'ukayū yoboġayū te'e ma Jesus emumujuyū o'ġudocat jewekay daomūnmūnap'a bewi. Tūybe daomūnmūnap'a be ma ip opop iān o'e ip. Paīyū kukukat o'je'awero jebureyū eju. Judeuyū kukukayū o'tomuwā je'awero am—Israel naxeġebitbit kukukayū, aypapayū dak. Ixeyū aġokatkayū jewawēwē'ukayū yoboġayū ip osodop.

— Jesus emumujuyū juy epeġujēm daomūnmūnap'a bewi — io'e ip te'e ma Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayū be. — Epetojot ip ocekey — io'e ip te'e ma.

22 Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayū o'ju daomūnmūnap'a be. Jesus emumujuyū o'tobuxik ġu ip. O'jepit ip paīyū kukukat pe. Te'e ma o'ju ip Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayū.

23 — Daomūnmūnap'a be ġu ip Jesus emumujuyū — io'e ip. — Daomūnmūnap'a exīntabi cem cīcā ocetobuxik — io'e ip. — Yawiwim mabuk ip osodop yawiwi'ukayū. Kacūġcūġ'i osodop ip xīntabixixi wegūn. Ocetomudip'uk. Ka'ūma ma ocetobuxik badi. Jesus emumujuyū ocetobuxik ġu — io'e ip ika kukukayū be—jewawēwē'ukayū yoboġayū be.

24 Iboap co buje yaġuy'ūm o'e ip jewawēwē'ukayū yoboġayū, paīyū kukukayū dak, Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayū kukukat tak, warara'acayū dak paīyū yoboġayū.

— Apēn o'jebapuk cebe ip? — io'e ip jewewebe. — Apēntak ace'e ġasū? — io'e ip. — O'jēm ip iap awēġ jeawēġepōġpōġ soat ka daġ — io'e ip.

25 Aġokatkat tak oajēm.

— Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop wa'ō kay — io'e. — Epetaoūnmūn'iaiyū Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboġat'a be opop ip. Iġo'a beayū mutaybitbin ip — io'e jewawēwē'ukayū yoboġayū be.

26 Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayū kukukat o'ju Deus eju kawēnwēnap'a be Jesus emumujuyū kay. O'ju jebekitkit eju—yawiwi'ukayū eju. Waram ġuto Jesus emumujuyū o'taomūn ip. Imēnpit iparara ip o'e adeayū be jaokaap puxim.

— Oceju warēmtaġ iteyū kuġ pima, adeayū kuka ocabuġbuġ iteyū kay jījā ip puye — io'e ip jewewebe.

Imēnpuye xipan ip o'jukuk taomūnmūn pima. 27 Waram Jesus emumujuyū o'tujowat ip jewawēwē'ukayū yoboġayū be.

Gebuje paīyū kukukat o'jekawēn Jesus emumujuyū eju.

28 — Kuy mo a'ġu oca'ōpuruġ oce'e eywebe “Jesus cuy epeġuwēn ġu warara'acat pe,” i — io'e. — Eyju bit kūyjobit ġu oca'ō kay — io'e. — Soat

Jerusalém ka watwat mutaybitbin eyju. “Jewawēwē'ukayū yoboḡayū Jesus o'yaokaat,” i'e'em eyju napa ma — io'e.

²⁹ Gebuje Pedroyū o'jede cebe ip.

— Deus a'ō kay juy oceju kūyjobit — io'e. — Ocewebe iwarum ey'e buje eya'ō kay ḡu oce'e Deus a'ō kay acā — io'e. ³⁰ — Eyju ma Jesus epesub-amupayaat korosa be. Eyju ma epeyaokaat — io'e. — Deus pit waram ḡuto ixē o'ḡutait ce'ūap tomukadi. Wuydobuyū'ūm'ūm tak itabut osodop ip Deus kay — io'e. ³¹ — Deus a'ōbi ixē ya'ōbuyxian o'e ḡasū. Imēnpuye Deus xe omuy ḡasū. Wuykukukan o'e Deus a'ōbi. Wuydaxijojo'ukan o'e Deus a'ōbi. Deus ibikuy osunuy Israel naxeḡebitbit pe iḡuycūḡ i'e am ikērēat kuḡ puye. Ibikuy osunuy ikērēat mujurūḡrūḡap epere am cebe ip. Ibikuy osunuy ikērēat uk am cebewi ip. Imēnpuye Jesus wuydaxijojo'ukan o'e Deus a'ōbi. Oceju dak ocetaybit apēn Deus cuk adi o'e'e iam — io'e. ³² — Imēnpuye oceju ixē e'eap muwēnuwēn eywebe. Ibiōḡbuk xipacat tak iboap muwēnuwēn. Deus jebiōḡbuk muōmōm ja'ōkayayū be — Pedro o'e.

³³ Iboap co buje jewawēwē'ukayū yoboḡayū itakoma jīā o'e ip Jesus emumujuyū kay. Yaokaat ojuy ip.

³⁴ Gebuje aḡokatkat o'āy—jewawēwē'ukat yoboḡat. O'jekawēn jebureyū eju. Ixe Fariseu osunuy. Moisés ekawēn imutaybitbin'uk ip osodop Fariseuyū. Ixe butet Gamaliel i osunuy. Ya'ōbuyxi jīā osunuy soat xe jaka watwat xe. Imēn o'jekawēn jebureyū be.

— Taupuyū — io'e. — Koam puk ip aḡujēm — io'e. — Ga'a acewawē — io'e.

Jesus emumujuyū o'ḡujēm ip jewewāwā ap'a bewi. ³⁵ Gamaliel jebureyū o'yawē.

— Israel naxeḡebitbiyū — io'e. — Eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop wa'ō kay — io'e. — Eyday'em'um cuy epesop! Xipan cuy iteyū aḡokatkayū epejukuk. Eyaḡuysan cuy epesop — io'e. ³⁶ — Kuy'ūm'ūm ma wara'at aḡokatkat osunuy. Ibutet Teudas i osunuy. “Soat podi ma wa'ōbuyxi,” i napa ma o'e'e warara'acat pe. Adeayū ceweju oekuku ip—400 beayū. Imēnpit wara'acat ixē Teudas o'yaoka. O'jepōḡpōḡpōḡ ixē a'ō kayayū. Soat oi'ūm ixē ekapikap — io'e.

³⁷ — Gebuje wara'at aḡokatkat tak osunuy. Ibutet Judas i osunuy. Galiléia eipi bewiat osunuy. Wuyeipi kukayū jebekitkiyū o'ḡuweḡūn ixeyū kabia daḡ. Ade oeku ip ixē Judas eju. Ixe Judas'ūm tak oe'ū. O'jepōḡpōḡpōḡ ip ixē a'ō kayayū. Soat oi'ūm ixē ekapikap — io'e.

³⁸ — Gasū dak imēn ma. Ka'ūmā ma juy ace'e iteyū aḡokatkayū be. Ijodiat a'ōbi jekukum pima, soat iteyū e'eap tak i'ūm. ³⁹ Deus a'ōbi jekukum pima bit, iteyū e'eap mu'ūm pa'ore wuywebe — io'e. — Iteyū e'eap mu'ūm pin pima, Deus eju kuka jewaokakam ace — io'e Gamaliel. Gamaliel ekawēn kay o'e ip jewewāwā'ukayū yoboḡayū. ⁴⁰ Waram Jesus emumujuyū o'ḡudocat ip. Sorarayū be ip o'yukxabiokakaat ixē muḡēḡēm.

— Jesus cuy epeḡuwēn ḡu warara'acat pe — io'e ip cebe ip.

Waram o'ḡujēm ip jexewi.

⁴¹ Ibocewi Jesus emumujuyū o'jēm jewewāwā'ukayū yoboḡayū xewi. Icockok cīcā o'jēm ip.

— Deus xe oceukupin cīcā — io'e ip jewewebe. — Cedaḡ Deus xe ixeyū aḡokatkayū be oce'ukxabiokakaan. Ipiat ocesupi'ajo Jesus kay ocetabut puye — io'e ip.

42 Jesus o'guwēnuwēn ip adeayū be. “Jesus wuydaxijo am Deus emunaē,” i'e'e'uk osodop ip. Soat kabia Deus eju kawēnwēnap'a be imutaybitbin'uk osodop ip, jeduk'a be dak.

6

1 Pūḡpūḡ itabucayū'in o'jemāmāmā ip jebureyū kay. Jesus kayayū biḡ ma oiacoḡ. Soat ip Judeuyū osodop. Grego a'ōm kawēnwēn'uk osodop ip pūḡpūḡ ixeyū'in. Hebraico a'ōm kawēnwēn'uk osodop ip warara'acayū. Ixeyū parakpe osodop ip itop'ūm e'ū'ibiyū tadaybotbocayū. Imēnpuye pūḡpūḡ itabucayū'in o'jemāmāmā ip jebureyū kay.

— Oceyat ūmūm ḡu ip ocewebe — io'e ip aoyū itop'ūm e'ū'ibiyū. — Jewewebe acā ip imu'ē'ē'm — io'e ip.

— Dapxi eyju! Eywebe dak oceju iūmūm! — io'e ip warara'acayū bit.

2 Imēnpuye Jesus emumujuyū soat itabucayū o'tomuwā je'awero am. O'je'awero ip. Doze beayū o'jekawēn warara'acayū eju—Jesus kay itabucayū eju.

— Oceju Deus ekawēn muwēnuwēn — io'e ip. — Ibo ma ocekapikap — io'e ip. — Xipat ḡu ocewebe Deus ekawēn muwēnap epere am itop'ūm e'ū'ibiyū xat mu'ē'ē'ām — io'e ip. ³ — Imēnpuye, tapupuyū, 7 be aḡokatkayū'in ataē ixat mu'ē'ē'ām itop e'ū'ibiyū be — io'e ip. — Wuybadipyū'in cuy ataē—itabut cīcāayū—itaybit cīcāayū—Deus biōḡbuk a'ōkay jījāayū — io'e. — Ibiayū ma ataē — io'e. — Ijop ocekapikap oceḡūm taē'ibiyū be. Ixeyū ma itop e'ū'ibiyū xat ḡu'ē'ē'ē — io'e ip. ⁴ — Oceju bit soat em Deus eju kawēnwēn'uk ocesop — io'e. — Soat em ixē ekawēn imutaybitbin oceku — io'e ip.

⁵ Doze beayū ekawēn kay o'e ip soat itabucayū. Cekawēn taḡ e ojuy ip.

Gebuje Jesus kay itabucayū 7 beayū o'taē. Ibūrū ma ibutet osodop ip—taē'ibiyū butet: Estêvão i, Filipe i, Prócoro i, Nicanor i, Timom i, Pármenas i, Nicolau i. Estêvão Deus kay itabut cīcāat osunuy. Deus biōḡbuk a'ō daḡ jekuku'uk osunuy. Nicolau Antioquia ka bewiat osunuy. Judeu ḡu osunuy. Deus kay Judeuyū etabucap puxim pit itabut osunuy. Ibūrū ma ip osodop taē'ibiyū.

⁶ Jesus kay itabucayū ixeyū 7 beayū o'tujowat Jesus emumujuyū kay—doze beayū kay. Jesus emumujuyū o'jekawēn Deus eju ixeyū beam—7 beayū beam. O'jewebumōḡ ip yabi jeje.

— Iteyū juy ixat ḡu'ē'ē'ē itop e'ū'ibiyū be — io'e ip soat a'ōpju.

⁷ Imēneju adeayū oitabun ip Jesus kay. Deus a'ō kay oitabun ip. Deus ekawēn taḡ oekuku ip. Ade jījā Jerusalém ka beayū itabut o'e ip Jesus kay, ade Judeuyū epaīyū dak.

⁸ Estêvão wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuḡ oeku Deus a'ōbi. Adeayū o'ḡucoatcoan Deus a'ōbacaap kuḡ puye. Deus Estêvão buywatwan osunuy. ⁹ Pūḡpūḡayū bit Estêvão o'jomuymuy jījā Judeuyū'in. Ixeyū Judeuyū je'aweroro'uk ip osodop je'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Ce'aweroroap'a butet jekupinap taḡ jekuku'ukayū e'aweroroap'a i osunuy. Cirene ka bewi osodop ip ixeyū Judeuyū, Alexandria ka bewi dak. Cilícia eipi bewi ip osodop, Ásia eipi bewi dak. Estêvão a'ōxik o'e ip iḡo'a be. ¹⁰ Deus biōḡbuk pit Estêvão mukūyjom osunuy. Imēnpuye ya'ōxik pa'ore ip osodop. ¹¹ Imēnpuye ya'ōxik ojuyayū dinheiro o'ḡūm warara'acat pe napaap muwēḡapteim—Estêvão awēḡ mukērērēnapteim.

— “Estêvão cũğ'ũma wuybadipyũ mutaybitbin,” i juy epe'e napa ma — io'e. — “Estêvão Deus muymuy,” i juy epe'e napa ma — io'e ip cebe ip.

¹² Imēnpuye ixeyũ napapa'ukayũ Estêvão awēğ o'yawēgmukērērēn soat a'õpiju. Ya'õxik ojuyayũ adeayũ o'gutakomān Estêvão kay. Judeuyũ kukukayũ o'gutakomān ip, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayũ dak.

Soat ixeyũ o'ju Estêvão kay. Estêvão o'jat ip. O'tujowat ip jewawēwē'ukayũ yoboğayũ etabutpe. ¹³ Napapa'ukayũ dak o'tujowat ip. Estêvão a'õ o'ya'õdada jĩjã ip.

— Soat em teku Deus eju kawēnwēnap'a muymuy—ikērēat kuğ ğu iat'a muymuy — io'e ip napa ma. — Soat em teku Moisés ekawēn mupubutbun — io'e ip napa ma. ¹⁴— Cekawēn cuk adi oceya'ĩjojo! “Jesús Deus eju kawēnwēnap'a ğu'ũm yaboğat'a. Nazaré ka bewiat iğo'a ğu'ũm,” io'e ite napa ma — io'e ip napa ma. — “Moisés wuyawēwēap ekawēn ğuwarurun,” i juk adi o'e'e — io'e ip napa ma.

Estêvão a'õ o'ya'õdada jĩjã ip.

¹⁵ Jewawēwē'ukayũ yoboğayũ o'jeak Estêvão kay ğebu je bit. Estêvão dopa Deus ekawēn tojotjot'ukat topa jo'i o'e. Imēn o'jojojo ip jewawēwēap'a beayũ.

7

¹ — Icēm tu ixeyũ e'em? — io'e paĩyũ kukukat Estêvão be.

² Estêvão o'jekawēn iboceayũ be. Apēn Deus xipan je'ajojoyũ'ũm'ũm kukuğ osunuy iap o'ğuwēn cebe ip.

— Okotkotyũ, owağoğoyũ, baybayũ, wa'õ kay juy epesop — io'e. — Deus soat podi ma ya'õbuyxi — io'e. — Soat podi ma idip — io'e. — Ixe o'jebapuk wuydobu'ũm kay—Abraão'ũm kay kuyje. O'jebapuk cekay Mesopotâmia eipi be bima. O'jebapuk cekay Hará ka be ajēm awap. ³ “Ejēm cuy eka bewi, ebadipyũ xewi,” i mo a'ğũ o'e Abraão be Deus. “Ekam osukamubapuk'iat ka be juy eju,” i mo a'ğũ o'e. ⁴ Imēnpuye Abraão o'jēm jeipi bewi—Mesopotâmia eipi bewi—Caldéia eipi bewi. Hará ka kay o'ju jenuy ām — Estêvão o'e.

— Guyjom Abraão ebay'ũm oe'ũ. Ce'ũ buje Deus Abraão o'ğudot ijop ipi kay—wuyeipi kay. ⁵ Deus ipi o'ğũm ğu Abraão be. Yopit tak o'ğũm ğu ipi. Imēnpit “Soat ijop ipi eipim je'e,” i mo a'ğũ o'e Deus Abraão be. “E'ũ buje enaxeğebitbit eipim je'e,” io'e. Deus iboam o'e Abraão be ipotpet'ũm pima — io'e.

⁶ — Deus imēn o'jekawēn Abraão eju. Deus o'e cebe:

Obure, warara'acat eipi be jeedop ip enaxeğebitbit, i. 400 koato jeedop ip iboce, i. Iboceayũ warēmtağ cĩcã enaxeğebitbit jukuk, i. Enaxeğebitbit ğudadaybotbon ip, i. ⁷ Enaxeğebitbit ğupokupok ip yaoka am, i. Imēnpit ipiat osupi'ajoat warēmtağ ixeyũ kukayũ be, i. Guyjom ibo eipi bewi je'jēm ip enaxeğebitbit, i. Gebuje ijoce ma “Ēn xipat cĩcã,” i je'e ip owebe, i mo a'ğũ o'e Deus Abraão be — io'e Estêvão.

⁸ — Deus waram o'jekawēn Abraão eju.

— Ağokatkat'it'it epetaypu'ağobixeedakacat ikap'isum, i. Epetaypu'ağobixeedakacat “Oceju Deus ebekitkit” i'e am soat pe warara'acat pe, i mo a'ğũ o'e Deus Abraão be — io'e Estêvão.

— Guyjom Isaque o'kap—Abraão ipot. ⁸ kabia bima ikap'isuat o'taypu'ağobixeedakat Deus a'õbi. Isaque yaypan puje o'jewebumũn. Guyjom ixe ipot o'kap. Ibutet Jacó i osunuy — io'e Estêvão adeayũ be.

— Jacó ipotpoyū ade osunuy. Doze be osodop ip ipotpoyū. Ixeyū doze beayū Judeuyū dobyū'ūm'ūm osodop ip. Wuyeipi kukukayū osodop ip — io'e Estêvão.

⁹ — José Jacó ipotpoyū'in osunuy. Iwağoyū itabutkarey jĭjã o'e ip jekitpit kay—José kay. José o'teida ip Egito eipi kay cuayū be dinheiro bu am — io'e.

— Ibocewi José o'tujowat ip Egito eipi be teihem ġu kapik am — io'e. — Teihem ġu kapikpik'uk osunuy Egito eipi kukukat peam—Faraó beam.

— Soat em Deus osunuy aġ José kay. ¹⁰ Deus José buywatwat'uk osunuy ipiatpi'ajojom ma a'ġu. José itaybit cĭcãan o'e Faraó xe, Deus ixē o'ġutaybitbin puye. Imēnpuye Faraó José kay jĭjã o'e. “Gasū ěn tak Egito eipi kukukan ecesūy oweju,” io'e Faraó José be. “Oduk'a kukukan tak ecesūy,” io'e cebe — io'e Estêvão.

¹¹ — Guyjom Egito eipi dağayū jexat o'jokudada jĭjã, Canaã eipi dağayū dak. Ka'ūmġu ixat osodop Egito eipi dağ, Canaã eipi dağ tak. Soat kaka dağ ire oekuku ip. Ixat tobuxik pa'ore o'e ip wuydobuyū'ūm'ūm, oi'ūm puye — io'e.

¹² — Jacó o'jekūyjo tūmūntata kake Egito eipi be iam. Iboam jekūyjo buje jekpotpoyū o'ġuju iboce—wuydobuyū'ūm'ūm o'ġuju. Trigoda bu am ip o'ġuju Egito eipi kay. Xepxep ekum o'ju ip trigoda bum. ¹³ José o'jebapuk jewağoyū kay xepxep em oeku ibima. “Ōn eykitpit José,” io'e cebe ip. Faraó itaybit o'e ixeyūm—José wağoyūm — Estêvão o'e.

¹⁴ — Imēneju José o'jewa'ōmuju jebay be soat jewağoyū badipyū be dak. Ade osodop ip José badipyū—⁷⁵ be osodop ip. “Epesot cuy Egito eipi be soat eyju,” io'e José cebe ip — io'e Estêvão.

¹⁵ — Soat ip o'ju Egito eipi kay. José ebay o'ju, soat iwağoyū dak. O'ju ip jebadipyū eju. Iboce osodop ip. Jacó'ūm oe'ū iboce. Soat Jacó'ūm ipotpoyū'ūm'ūm tak oe'ū'ū iboce. Oe'ū'ū ip wuydobuyū'ūm'ūm. ¹⁶ Ibocewi jebayū'ūm'ūm tao o'taodujowat ip jeka be taokot am ade koato kap puje. Wuydobubuyū'ūm'ūm tao o'taodujowat ip Jacó ka be—Siquém ka be Canaã eipi be. Kuy bima Abraão ibo eipi o'jat. Emor ipotpoyū xewi. Dinheiro o'ġūm isurūgat cebe ip ipi deim. Ibo ka be wuydobubuyū'ūm'ūm tao o'taomōġ ip witabikūy be — io'e Estêvão.

¹⁷ — Egito eipi be bima wuydobubuyū'ūm'ūm ade jĭjã ip osodop—Judeuyū. Pūġ koato ġu ip osodop Egito eipi be—ade koato. Gaxĭn ma je'jēm ip Egito eipi bewi apēn Deus o'e Abraão be iap tağ. ¹⁸ Wara'acat Egito eipi kukukan o'e. Ixe ipi kukukat itaybit ġu o'e José'ūm, kuy ma ixē'ūm oe'ū buye. Kuyjeayū mudadaybotbon cĭcã o'e ip. ¹⁹ Kuyjeayū o'ġuġuykukuku ip. Ipiat o'supi'ajojoat cĭcã cebe ip. “Soat ikap'isusuayū epejomōġ akiju ce'ū ām eyipotpoyū,” io'e kuyjeayū be Egito eipi kukukat. Imēn o'e wuydobuyū acoġap puxim — io'e Estêvão.

²⁰ Moisés o'kap ġebuġe. Idip cĭcã osunuy. Ebaġūġ kaxi acã Moisés jexi xe osunuy. ²¹ Bekicat o'ġujēm ip jeduk'a bewi. Imēnpit oe'ū ġu — io'e.

— Imujēm puġe Faraó daxit Moisés o'tobuxik—Egito eipi kukukat taxit. O'tujoōm jeduk'a be. Moisés o'ġuaypan je'it muaypanap puxim. ²² Imēnpuye Moisés itaybit o'e soan. Egito eipi watwat o'ġutaybitbitbin. Ya'ōbacaan o'e. Itaybit cĭcãan o'e kawēn ām, soat muġē ām tak — io'e Estêvão.

²³ — Moisés oajēm jebadipyū kay. Oajēm jebadipyū jo pin cĭcã buye—Israel eipi watwat co pin cĭcã buye. 40 koato osunuy.

24 — Egito eipi wat warēmtaksuḡ Israel eipi bewiat o'jukuk yukpiwat ḡu ma'ḡu. Moisés o'jojojo ip. Jeadip kay itabotaidabotbot o'e. Egito eipi wat'ūm o'yaoka jeadip kay jeweik pin puye. 25 “Obadipyū itaybit Deus omudot tujujēm ām ip Egito eipi bewi iam,” io'e Moisés jewebe ma. Imēnpit ibadipyū itaybit ḡu o'e iboam — Estêvão o'e.

26 — Kuyaje Moisés o'ju waram jeadipyū jom. Xepxepayū o'tobuxik jeadipyū. Jawaokakam o'e ip. O'ju jewaokakayū mubu'un am. “Tapupuyū, apēnpuye dak eyju jewaokakam—ibadipyū eyju!” io'e cebe ip. 27 Jeadip aokakaat pit Moisés o'ḡuwun. Ixe dak o'e Moisés pe: “Abu dak emudot ocekekukan?” i. “Abu dak emudot ‘Cūḡ ḡu eyju jekukum’ i'e am ocewebe?” io'e Moisés pe. 28 “Kapsu Egito eipi wat eyaoka iat puxim tu ēn oaoka ojuy?” io'e Moisés pe. 29 Imēnpuye Moisés o'jenapōn Egito eipi bewi jaokaap puxim — io'e.

— Midiā eipi kay o'ju. Osunuy. O'jewebumūn iboceat eju. Koapat o'kap ipot. Guyjom wara'at o'kap ipot. Moisés 40 koato osunuy Midiā eipi be — Estêvão o'e.

30 — Gebuje Deus ekawēn tojotjot'ukat o'jebapuk Moisés kay. Uk'a'ūmat pe osunuy co'a xe. Co'a butet Sinai'a i osunuy. Moisés tip'aroro'it'it o'jojojo. Tipsop o'e. O'tipik ḡu bit. 31 Imēnpuye Moisés itabēḡ o'e ijojom. “Ajo xe'e ijop?” io'e jewebe ma. O'ju cetēḡ ma xipan tip co am. Deus o'jekawēn ceweju tip'aroro'it'it pewi. 32 “Ōn Deus,” io'e Moisés pe. “Edobuyū'ūm'ūm itabut osodop ip okay—Abraão, Isaqeu dak, Jacó dak,” io'e Deus cebe. Moisés ikarabakbak o'e jeparara pibun. Ibu'u o'e ijom iparara buye. 33 Deus waram o'jekawēn ceweju. “Eyuk eju'uk ei bewi wa'ōbuyxi exe iap mubapuk am,” io'e Deus cebe. “Xipat cīcāatka mucakucaḡ ēn, ōn ijoce buye,” io'e. 34 “Egito eipi watwat ikērēm cīcā webekitkit kuḡ,” io'e. “Ipiatpi'ajojom cīcā ip. Imēnpuye je'ūhū'ūm cīcā ip. Wetaybit iboam,” io'e Deus. “Ōn ma okop Egito eipi watwat xewi ixeyū dujujēm ām,” io'e. “Ga'a aju,” io'e. “Ōn jemuju webekitkit tujujēm ām Egito eipi watwat xewi,” io'e Deus Moisés pe. Imēn Deus o'jekawēn Moisés eju — Estêvão o'e.

35 — Deus Moisés o'ḡuyipit Egito eipi be. Moisés o'ḡuyipit ixe be jebekitkit tujujēm ām Egito eipi bewi—Judeuyū dujujēm ām. Deus ixe o'ḡuyipit jekawēn tojotjot'ukat ebapuk puje cekay tip'aroro'it'it pewi. Deus ma ixe o'ḡuyipit. Judeuyū bit ixe a'ō kay ḡu ip osodop. Judeuyū ma o'e Moisés pe: “Abu-dak emudot ocekekukan?” i. “Abu-dak emudot ‘Cūḡ ḡu eyju jekukum’ i'e am ocewebe?” io'e ip Moisés pe. Deus pit ixe o'jomuy Judeuyū kukukan, Egito eipi bewi Judeuyū dujujēmjēm'ukan tak — io'e Estêvão.

36 — Guyjom ixe Moisés wuywebe i'e ba'oreat o'ḡubapukpuk Egito eipi be bima, tibog cīcāati mudeḡ pima dak. Tibog cīcāati butet Tipakpekati i osunuy. Ixe Moisés Judeuyū o'tujujēm Egito eipi bewi. Ade koato uk'a'ūmat taḡ oekuku ip—40 koato. Wuywebe i'e ba'oreat o'ḡubapukpuk iboce dak.

37 — Ixe Moisés o'e Israel naxeḡebitbiyū be: “Deus jekawēn muwēnuwēn'ukat ḡudot eykay,” i. “Omudocap puxim ixe ḡudot,” i. “Eybadipyū'in ḡudot,” i.

38 — Ixe Moisés Israel naxeḡebitbiyū xe osunuy uk'a'ūmat pe. Israel naxeḡebitbiyū o'je'awero ip Sinai'a etakobe. Deus ekawēn tojotjot'ukat o'jekawēn Moisés eju iḡo'a jeje — io'e.

— Igo'a be Moisés o'jekawēn wuydobuyū'ūm'ūm eju—Israel naxegebitbit'ūm'ūm eju. Deus ekawēn o'guwēn cebe ip—wuyawēwēap ekawēn. Moisés iboap ekawēn o'gubararak wita dopa be topa'erūnat topa be guyjom ocetaybit am iboam — Estêvão o'e.

39 — Guyjom wuydobuyū'ūm'ūm oibu'un Moisés a'ō kay. Moisés kay'ūm cīcā ip o'e. Egito eipi kay jepit ojuy o'e ip. 40 Imēnpuye o'jekawēn ip Arão eju. O'jekawēn ip Moisés co'a jeje ibun pima.

— “Wuyedeusyūm cuy egugē,” io'e ip Arão be. “Ixeyū je'ju wuywap Egito eipi kayate mubapuk am wuywebe,” io'e ip. “Poce paxi omuy Moisés—Egito eipi bewi wuydujujēmat?” io'e ip. “Ocetaybit gu poma paxi o'ju iam,” io'e ip Arão be napa ma.

41 — Imēnpuye biopak'it'it co'iat o'guḡē ip ourom. Ovelha o'yaoka ip imōḡ ām biopak'it'it co'iat wap “Teku Deus” i'e am. Petatam o'e ip judeus-baro kuḡ puye, jemumuḡē kuḡ puye. Icocok ip o'e. 42 Imēnpuye Deus ibu'u o'e cekay ip itabut ip biopak'it'it co'iat kay buye. Tūybe biopak'it'it co'iat Deus iān o'e ip. Tūybe kaxiepiat Deus iān o'e ip, kaxiamat tak, kasoptayū dak iān o'e ip. Deus kay wuyetabucap puxim itabut o'e ip ixeyū kay. Imēn cedag'ūm cīcā o'e Deus xe. Imēn e'em Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū emudupmubararakup:

“Bekitkit, owebe gu ovelha ūmūm'uk epesop uk'a'ūmat pe bima—40 koato bima,” i'e'em Deus Israel naxegebitbit pe, i. “Eyedeusbaroyū be acā iūmūm'uk epesop—eyemumuḡē be acā,” i'e'em, i. 43 “Ibiōḡbuk epeḡuḡēḡē,” i'e'em, i. “ ‘Ocexe eyju acā deus,’ i epe'e napa ma cebe ip,” i'e'em Deus, i. “ ‘Ocetabut eykay,’ i epe'e'e,” i'e'em Deus, i. “Tūybe Moloque eyedeus iān epesop, Renfā dak,” i'e'em, i. “Moloque duk'a dujowatwan epekuku—torojo'a dujuwatwan—ya'icat'a dujowatwan,” i'e'em, i. “Moloque biōḡbuk iḡo'a be osunuy,” i. “Tūybe kasopta jo'iat tak deus iān epesop,” i'e'em, i. “Renfā i kasopta jo'iat putet osunuy,” i'e'em, i. “Imēnpuye ipiat osupi'ajoat eywebe,” i'e'em, i. “Wūyat eipi kay jeymuju ōn,” i. “Ōn jeymuju Babilōnia eipi wegūnat ka kay,” i.

Imēn e'em Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū emudupmubararakup — Estêvão o'e.

44 — Uk'a'ūmat taḡ jekukum pima wuydobuyū'ūm'ūm Deus eju kawēnwēnap'a dujowatwan oekuku ip—ixee'a'a dujowatwan. Wita dopa o'topadop iḡo'a be—xepxepatopa—topaerūnatopa. Deus ekawēn ibararak osodop ixee dopa be. Iḡo'a o'yamuḡē ip apēn Deus o'e Moisés pe iap taḡ — Estêvão o'e.

45 — Moisés'ūm e'ū buje Josué wuydobuyū'ūm'ūm kukukan o'e. Josuéyū Deus eju kawēnwēnap'a o'yadujujēm uk'a'ūmat pewi torojo'a—ixee muḡēḡē'a. O'yadujuajēm ip Canaã eipi be. Judeu'ūmayū osodop ip iboce yajēm puje ip. Deus ixeyū Judeu'ūmayū o'gujēm ibo ipi bewi wuydobuyū'ūm'ūm top am. Deus eju kawēnwēnap'a o'yadujuajēm ip jeweju Canaã eipi be — io'e adeayū be.

46 — Guyjom Davi o'e Deus pe: “Uk'a muy ojuy a'ḡu ōn eweju kawēnwēnap'am,” i—io'e. — Canaã eipi be bima Davi wuydobuyū'ūm'ūm kukukan o'e. Davi ikukpin cīcā osunuy Deus xe. Deus soat em idi-pat o'ḡudotdot cekay. Davi o'e: “Deus, uk'a muy ojuy a'ḡu ōn eweju kawēnwēnap'am,” i. “Jacó itabut osunuy ekay,” i. “Ōn tak wetabut ekay,” i. “Imēnpuye uk'a muy ojuy a'ḡu ōn—ewebeap'am,” i. Imēn Davi o'e Deus pe. 47 Imēnpit Deus o'yamuyat Davi be gu. Davi gu Deus eju

kawēnwēnap'a o'yamuy—ipot acā. Salomāo o'yamuy. ⁴⁸ Deus pit uk'a be ġu nuynuy—ijodiat emuamuy'a be ġu. Ixe Deusat. Soat podi ma ya'ōbaçaat. Kabi be bit nuynuy. Deus imēn o'e jekawēn muwēnuwēn'ukayū ekawēn tağ:

⁴⁹ Kabi wabikbikap puxim, i'e'em Deus. Ipi wuimōğmōğap puxim, i'e'em. Soat kuğ òn kabi beacat kuğ—ipi dağacat kuğ tak, io'e. Apēntak ijodiat emuamuy'a be oğuy? i. ⁵⁰ Òn ma soat oğugē. Ipi oğugē, ipi dağacat tak, kabi dak, kabi beacat tak, i.

Imēn Deus o'e ixeyū ekawēn tağ — Estêvão o'e.

⁵¹ — Tapupuyū, eya'òpicūğcūğ cuy epesop wa'ò kay — Estêvão o'e jebadipyū be. — Kūyjobit'üm cīcā eyju! — io'e. — Eybu'u jījā Deus ekawēn com. Deus kay itabut'üm co'i eyju. Eybu'u jījā Deus a'ò dağ eyeku am. Eyebayū ekukuap puxim eyju dak jekukum. ⁵² Warēmtağ cīcā Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū o'jukukuk ip eyebayū. Ka'ūma ma ixeyū'in xipan ip o'jukuk! Pūğ tak ka'ūma. “Cūğ cīcāat omuyku,” io'e'e ip Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū. Imēn o'e'e ip yajēm awap. Imēn e'e'ukayū o'yaoka ip eyebayū — io'e Estêvão.

— Gasū ma ixē cūğ cīcāat epeğüm cekay itakomaayū be. Jesus i ixē butet. Ixe epesubamupaya korosa eju. ⁵³ Kuy juk Deus ekawēn epeya'ļjojo Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat pi bewi. Imēnpit ya'òkay'üm cīcā eyju — Estêvão o'e adeayū be, jebadipyū be.

⁵⁴ Ya'ļjo'ibiyū oitakomān Estêvão kay. Cekawēn co buje ip oitakomān. Yaoka pin o'e ip jetakoma pibun. ⁵⁵ Estêvão bit Deus biōğbuk kuğ cīcā osunuy. O'jeapūn kabi kay. Deus dipap o'jojojo. Jesus tak o'jojojo. Cūğ'i osunuy kabi be Deus xe soat kukukan. Estêvão o'jekawēn ixē jojom pima.

⁵⁶ — Ak'i juy epe'e — io'e. — Kabi ikoce òn ijojom — io'e. — Soat wağo jojom òn. Cūğ'i Deus xe soat kukukan — io'e.

⁵⁷ Iboap co buje, ya'ļjo'ibiyū biğ ma oitakomān cekay. O'jewāwā ip ya'òberen.

— Ga'a ayaoka — io'e ip ya'òberen.

O'jewa'opinomudipip ip waram ya'ļjoap puxim. Adedem ip o'jedau cekay. ⁵⁸ Kururuğ o'tujowat ip ikaboğatka eakiju. Jeekabek ip o'ju'uk'uk. O'jomōğ ip Saulo be imuxipan am. Ixe Saulo yaypan'isuat osunuy. Estêvão o'yabuğ ip wita'am.

⁵⁹ Yabuğbuğ pima Estêvão o'jekawēn Jesus eju.

— Okukukat Jesus, oje'ū — io'e. — Ekay ojot — io'e.

⁶⁰ O'jēğ'aecōğcōğ. Waram o'jewāwā ya'òberen.

— Okukukat Jesus — io'e. — Ipiat cuy ecesupi'ajoat ġu teyūbeku wabuğbuğapteim — io'e Deus pe.

8

¹ Oe'ū. Saulo dak Estêvão aokaap ojuy.

² Xipat cīcāayū Estêvão'üm jebit o'jomōğ witabikūy be—Jesus kay itabucayū. I'ümccocom cīcā o'e ip.

O'jepōğpōğpōğ ip soat ka dağ Jesus kay itabucayū. Pūğpūğ ixeyū'in o'jepōğpōğpōğ ip Judéia eipi dağ. Warara'acayū ixeyū'in o'jepōğpōğpōğ ip Samaria eipi dağ. Jesus emumujuyū bit o'jepōğpōğpōğ ġu—doze beayū. Jerusalém ka be ip osodop.

³ Saulo dak Jesus kay itabucayū mu'üm ojuy oekuku. Taomūn ān òmòm'uk osunuy ixeyū duk'a be. Ağokatkayū o'taomūnmūn,

aoyũ dak. Daomũnmũnap'a be ip o'guõmõm. Saulo ipiat o'supi'ajoat cĩcã cebe ip. ⁴ Imẽnpit Deus ekawẽn muwẽnuwẽn oekuku ip o'jepõgpõg'iyũ—Jerusalém ka bewiyũ. Soat ka dağ ip oekuku Deus ekawẽn muwẽnuwẽn.

⁵ Jesus kay itabucayũ Deus ekawẽn o'guwẽnuwẽn Samaria eipi watwat pe. Filipe o'ju ikabogatka be Samaria eipi beatka be. Ixe o'jepõgpõgpõg'iyũ'in osunuy. Ibo ka be Deus ekawẽn o'guwẽnuwẽn.

— Deus Jesus o'taẽ soat taxijo am — io'e ibo ka watwat pe.

⁶ Ibo ka watwat itabut cĩcã o'e ip Filipe a'õ kay—Deus a'õbacaan wuywebe i'e ba'oreat o'gubapukpuk puye.

⁷ Ibiõgbuk kẽrẽat o'gũjẽmjẽm adeayũ bewi. Ya'õberen jewãwãwãm o'jẽm ip cebewi. Ade ijebit e'ũ topibiyũ dak o'gu'ada'ada. Ade taojere topibiyũ dak o'gu'ada'ada. ⁸ Imẽneju icokcok cĩcã ip o'e ibo ka watwat. Itabut o'e ip Jesus kay.

⁹ Kuy bima Simão kay itabut cĩcã ip osodop ibo ka watwat. Ixe Simão ya'õbuyxiat osunuy adeayũ xe, wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuğ wamoat puxim puye.

— Soat podi ma wa'õbacaap kuğ õn — io'e soat pe napa ma.

¹⁰ Imẽnpuye tũybe teku ya'õbaca jĩjã iãn o'e ip. Soat Samaria eipi watwat itabut cĩcã o'e Simão kay—ya'õbuyxiayũ, tadaybotbocayũ dak.

— Teku ya'õbaca jĩjã, Deus ja'õbacaap o'gũm cebe buye — io'e ip napa ma. — Teku Deus a'õbi jekukum — io'e ip napa ma.

¹¹ Ade koato Simão wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuğ oekukuku ibo ka beayũ etabutpe. Imẽnpuye adeayũ itabut o'e ip cekay.

¹² Gebuje Filipe Deus ekawẽn o'guwẽnuwẽn ibo ka watwat pe—Simão nuyapka watwat pe.

— Deus soat kukukan je'e — io'e cebe ip.

Jesus Cristo o'guwẽnuwẽn cebe ip. Kawẽn idipat o'guwẽnuwẽn. Imẽnpuye itabut o'e ip Jesus kay. O'jewemubatisanat ip—ağokat kayũ, aoyũ dak.

¹³ Simão dak itabut o'e Jesus kay—wamo tũbit. O'jewemubatisanat. Filipe eju oeku. Filipe Deus a'õbacaan wuywebe i'e ba'oreat o'gubapukpuk adeayũ etabutpe. Deus a'õbacaap o'gubapukpuk cebe ip. Simão iboap o'jojjo. Itabẽğ cĩcã o'e Filipe jojom.

¹⁴ Jesus emumujuyũ Jerusalém ka be osodop ip. Samaria eipi watwat awẽğ o'yawẽğtobuxik ip.

— Samaria eipi watwat itabut o'e Deus ekawẽn kay — io'e ip.

Imẽnpuye ixeyũ Pedro o'guju Samaria eipi kay. João dak ip o'guju.

¹⁵ Pedroyũ oajẽm Samaria eipi watwat kay—Jesus kay itabucayũ kay. O'jekawẽn ip Deus eju.

— Ebiõgbuk cuy egũm cebe ip — io'e Deus pe, ¹⁶ ibiõgbuk oõm gu buk cebe ip puye.

“Wuykukukat Jesus ebekit õn ġasũ” i'e am o'jewemubatisanaan ip. Imẽnpit Deus biõgbuk oõm gu buk cebe ip.

¹⁷ Gebuje jebu o'subumõğ ip itabucayũ abi jeje. Deus biõgbuk oõm cebe ip ġebuje bit. ¹⁸ Pedroyũ ixeyũ abi jeje jebu mõğ puje Deus biõgbuk oõm cebe ip iap o'jojjo Simão. Imẽnpuye ixe Simão dinheiro ùm ojuy o'e Pedro be ibubabi bu ojuy.

¹⁹ — Ehubabi bu pin õn — Simão o'e Pedro be. — Juku. Edinheiro — io'e cebe ip. — A'õbacaap cuy egũm owebe dak imẽn e'e am — io'e. — Wetaybit pin Deus biõgbuk muõm ãm wara'acat pe — io'e Pedro be.

²⁰ Pedro itakoma o'e Simão kay. Ya'õpuruḡ o'jede cebe.

— Tübye Deus emumuũm ojat wedinheirom iãn ãn e'em — io'e Simão be. — Deus cuy jemuju ipiat'ajojoap kay edinheiro kuḡ! — io'e ya'õpuruḡ.

²¹ — Iba'ore ewebe kapik am Deus beam oceweju. Ikêrêat kuḡ ãn Deus xe. ²² Eguycüḡ cuy eguy, ikêrêat kuḡ puye — io'e cebe. — Ikêrêat mujurũḡrũḡap cuy ecepere — io'e cebe. — “Ikêrêat mujurũḡ ojuy ðn,” i juy ece Deus pe. “Ikêrêat cuy eju'uk owebewi,” i juy ece cebe. Imãn e'e buje Deus ḡebum ḡu je'e apẽn cuk adi ikêrêat egujurũḡrũḡ iap kay. ²³ Ën pit etabutkarey jĩã warara'acat kay. Ikêrêat kay acã ãn — io'e Pedro ya'õpuruḡ Simão be.

²⁴ Simão iparara o'e Pedro ekawẽn co buje.

— Owebeam cuy ecekawẽn Deus eju — Simão o'e. — Ecekawẽn cuy ceweju owebe apẽn cuk ece iap ebapukap puxim — io'e Pedroyũ be.

— Ha'a. Ocekawẽn cuy — io'e.

²⁵ Pedroyũ o'jepit Jerusalém ka kay. Deus ekawẽn muwẽnuwẽn oekuku ip Samaria eipi watwat pe jeka kay jexexem pima—Jerusalém ka kay. Wuykukukat o'e'e iap muwẽnuwẽn oekuku ip, apẽn cuk adi o'jebapuk cebe ip iap muwẽnuwẽn tak. Ade ka daḡ ip oekuku Samaria eipi daḡ. Ade ka watwat pe Deus ekawẽn muwẽnuwẽn oekuku ip jexexem pima.

²⁶ Deus ekawẽn tojtotjot'ukat o'jekawẽn Filipe eju—kabi kadi wiat.

— Ecewemuxipan cuy — io'e. — Kaxietajoreḡat ka kayat e daḡ cuy eju—Jerusalém ka bewiat e daḡ, Gaza ka kayat e daḡ. Ixe e uk'a'ũmat taḡ opop — io'e Filipe be.

— Hm hm — io'e. — Cum puk ðn — io'e.

²⁷ Dao ma o'ju. Ixe e daḡ o'ju.

Etiópia eipi bewiat Deus ekawẽntup cocom oeku ixex e daḡ. Jepitpin o'e jeipi kay—Etiópia eipi kay. Ya'õbuyxi jĩãat osunuy. Etiópia eipi kukukat buywatwat'ukat osunuy. Etiópia eipi kukukat ayacat osunuy. Ipi kukukat putet Candace i osunuy. Etiópia eipi kukukat edinheiro kukukat osunuy. Kuy hima o'ju Jerusalém ka be “Ën xipat cĩcã oxex” i'e am Deus pe. ²⁸ Jepitpin o'e Jerusalém ka bewi. Jeipi kay jepitpin o'e—Etiópia eipi kay. Cavallo emumupuxikpuxik taḡ oeku. Xik'i osunuy jabikbikap pe Deus ekawẽntup cocom ya'õberen. Kuyjeatup cocom oeku Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat emudupmubararaktup cocom—Isaías emudupmubararaktup cocom.

²⁹ — Ixe ecarro juy etomuixik — Deus biõḡbuk o'e Filipe be.

³⁰ Filipe o'jedau carro nomuju. Aḡokatkat a'õ o'ya'ĩjojo ya'õberen tupcocom puye. Isaías emudupmubararaktup cocom oeku.

— Iba'puk tu exex iḡodup ekawẽn? — io'e Filipe Etiópia eipi bewiat pe.

³¹ — Ka'ũma. Cekawẽn pa'arẽm oxex — io'e. — Apẽntak kuka cekawẽn pabuk o'e oxex? — io'e. — Kaka ḡu omutaybinat ijoce — io'e. — Ejot cuy ijoma — io'e. — Eõm cuy wecarro be — io'e. — Xik'i abik oxex — io'e Filipe be.

³² Jesus muwẽḡaptup cocom oeku. Imãn e'em iḡo dup:

Yaoka am tujowan pima, ovelha wa ḡu, i. Imẽnpuxim ixex dak o'tõn ḡu, i. Mũḡ ma e'em cordeiro jexeedap'uk'uḡ pima, i. Imẽnpuxim ixex dak mũḡ ma osunuy ikêrẽm cĩcã ip o'jukuk pima, i. ³³ Warẽmtaḡ cĩcã ip o'jukuk, i. “Ikêrêat kuḡ teku” io'e ip napa ma, i. Ka'ũma ma o'e “Ikêrêat kuḡ ḡu” i. O'jomuymuy jĩã ip, i. Ipotpet ḡu jeenuy, o'yaoka ip puye, i. Imãn e'em iḡo dup. Iḡo dup cocom oeku ixex Etiópia eipi bewiat.

³⁴ — Apëğape ijop ibararakat ijjudup pe? — io'e. — Abu-muwënuwën Deus ekawën muwënuwën'ukat ijjudup pe? — io'e. — Jewemuwënuwën tu? Wara'acat muwënuwën ġu xe'e? — io'e Filipe be.

³⁵ Filipe o'ġukūyjo mēğapeku tedupeku ibararak opop iam. Kawën idipat o'ġuwën cebe. Jesus o'ġuwën cebe.

³⁶ Gebuje idibi o'tidobuxik ip e dağ cucum pima.

— Ak'i juy ece — io'e Etiópiá eipi bewiat Filipe be. — Jodiku idibi! — io'e. — Cedağ tu ewebe omubatisaan? — io'e.

³⁷ — Jesus kay etabut pima, cedağ kuka o'e — io'e.

— Wetabut Jesus Cristo Deus ipot iap kay — io'e.

³⁸ Etiópiá eipi bewiat jecarro o'ġuycū. O'kop Filipe eju. O'kop ip idibi be. Filipe Etiópiá eipi bewiat o'ġubatisaan.

³⁹ Idibi bewi ceu buje ip Deus biðġbuk Filipe o'tujujēm ibocewi. Imēnpuye Etiópiá eipi bewiat waram ġu Filipe o'jojojo. Inaka o'ju ma'ġuto e dağ jeka kay. Icocok cīcā osunuy. ⁴⁰ Filipe o'jebapuk Azoto ka be. Ibocewi puğ ka dağ ġu oeku—ade ka dağ. Kawën idipat muwënuwën oekuku soat kaka dağ. Cesaréia ka be o'ju ibocewi.

9

¹ Saulo o'ju Judeuyū epaiyū kukukat kay, itakoma jġjā wuykukukat Jesus a'ðkayayū kay buye. Warēmtağ suykukukat Jesus a'ðkayayū kuğ oekukuku. Taomūn ojuy ip oekukuku. Soat aokaka ojuy oekukuku. Imēnpuye o'ju Judeuyū epaiyū kukukat kay. O'jekawën ceweju.

² — Cum òn Damasco ka kay — io'e cebe. — Cartadup cuy etupūm owebe — io'e. — Damasco ka be bime otuptujowat Judeuyū e'awerorop'a kukayū be—Deus eju kawënwēnap'a kukayū be. Ixeyū aco'i Jesus a'ðkayayū ġubapuk owebe carta dup ūm puje — io'e. — Tobuxik puje otujupit ip ijoce Jerusalém ka be — io'e. — Ekay ip otujupit. Taomūnmūn ip otujupit—ağokatkayū, aoyū dak — Saulo o'e.

— Ha'a — io'e. — Eyju juy — io'e. — Imēn cuy ece — io'e.

³ Damasco ka kay Saulo o'ju. E dağ pima Damasco ka tēğ pima, dao ma kabi bewiat ekabia oikabia. Yakokoreren kabia jġjā o'e. ⁴ Akoh! O'jeako. O'at ipi ju jeakoat pibun.

Gebuje wuykukukat o'jekawën Saulo eju. Saulo kabi kadiwiat a'ð o'ya'ġjojo.

— Saulo — io'e. — Apēnpuye ěn warēmtağ okuğ? — io'e—kabi beat o'e.

⁵ — Abu ěn tak, Kariwa? — io'e.

— Ekukukat Jesus òn — io'e. — Warēmtağ ma ěn okuğ — io'e. — ěn ma juk adi ipiat esupi'ajojoat owebe — io'e. ⁶ — E'āy — io'e Saulo be. — Ikaboğatka be juy eòm. Iboka be bima, ağokatkat oğudot ekay. Apēn ěn em iam cuy jemukūyjo — io'e wuykukukat. Imēn kabi beat o'jekawën Saulo eju. ⁷ Imēnpuye cewejuayū o'jecūcū jġjā ip. O'jekōbidaekuğ ip jeparara pibun. Mūğ ma ip o'e. Kabi kadiwiat a'ð o'ya'ġjojo ip. Imēnpit o'jojojo ġu ma ip. ⁸ Saulo o'āy ipi juwi. Wedak. O'jetaewedakwedak. Imēnpit ijojom ġu. Imēnpuye cewejuayū iba com ma o'tujowat Damasco ka be. ⁹ Ebapūğ kabia ibo ka be osunuy ijojom ġu. Jekōnkōn ġu osunuy, tikōnkōn ġu dak.

¹⁰ Wuykukukat o'jebapuk Ananias kay cexeybi. Ananias Damasco ka be osunuy. Jesus kay itabut osunuy. Wuykukukat o'jekawën cebe cexeybi.

— Ananias — io'e.

— Ajo, okukukat? — io'e.

¹¹ — Uk'a ukpibubu dağ cuy eju—cūğat ka ukpibubu dağ — io'e. — Ağokatkat cuy ejokudada iboce—Tarso ka bewiat — io'e. — Ibutet Saulo i — io'e. — Judas duk'a kay juy eju — io'e. — Saulo omuy ixē duk'a be. Kawēnwēn oweju. ¹² Ixe juk ağokatkat o'jojōjo jexeybi. Ixe ağokatkat putet Ananias i osunuy cexeybi — io'e. — Ananias o'jewebumōğ yajeje itada am iap o'jojōjo jexeybi — io'e. — Soat iboap o'jojōjo jexeybi — wuykukukat o'e Ananias pe.

¹³ — Okukukat, odaobu'u — io'e. — Oparara oce. Obureyū kuy omukūyjo apēn ixē ağokatkat e'em iam — io'e. — “Saulo juk adi ipiat o'supī'ajōjoat Jesus a'ōkayayū be—Jerusalēm ka watwat pe,” i juk o'e ip owebe — io'e. ¹⁴ — “Ixe Paulo oajēm ijoce paīyū kukukayū a'ōbi,” i'e'em ip owebe — io'e Ananias. — “Ixe oajēm wuydaomūn ām—Jesus eju kawēnwēn'ukayū daomūn ām,” i'e'em ip owebe — io'e Ananias.

¹⁵ — Epararam ġu juy eğuy — io'e. — Eju juy cekay — wuykukukat o'e. — Ōn ma ixē Saulo otaē kapik am owebeam. Gaxin ma ixē omuwēn adeayū be—Judeuyū mayū be, ipi kukukayū be dak, Judeuyū be dak — io'e. ¹⁶ — “Ēn cuy ipiat ecesupī'ajo jījā ēn wekawēn muwēnuwēn puye,” i oce kuy cebe — wuykukukat o'e Ananias pe.

¹⁷ Ananias o'ju Saulo kay. Judas duk'a be o'ju. Jay. Oajēm. Cereğ. Oōm. Jebu o'jebumōğ Saulo abi jeje.

— Tapu — io'e. — Ēn okitpit — io'e. — Wuykukukat a'ōbi ojot ekay — io'e. — Jesus o'jebapuk ekay ijop ka kay ajēm pima — io'e. — Ixe ma omudot ekay — io'e. — Waram etada am omudot. Deus biōğbuk muōm ām ewebe omudot — io'e Saulo be.

¹⁸ Axima xee jo'iat dao ma o'jedu Saulo eta bewi. Cecoat put o'e. O'āy Saulo. O'jewemubatisaat “Jesus ebekit ōn ġasū” i'e am soat pe. ¹⁹ Jexat o'om o'e waram. Oibacan waram.

Saulo Jesus o'ğuwēnuwēn Damasco ka watwat pe. Ade kabia osunuy Damasco ka be. Warara'acayū xe osunuy Jesus a'ōkayayū xe. ²⁰ Itabun'isum Jesus o'ğuwēnuwēn soat pe ibo ka watwat pe. Jesus o'ğuwēnuwēn Judeuyū e'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be.

²¹ — Jesus Deus ipot — io'e'e'e soat pe. O'ya'ījojo'iaiyū yağuy'ūm o'e.

— Ite ağokatkat ġu xe'e juk adi Jesus a'ōkayayū taomūnmūn oekukuku? — io'e ip jewewebe. — Ite ağokatkat ġu xe'e juk adi ixeyū aoka ojuy oekukuku? — io'e ip jewewebe. — Itabucayū daomūn ām ġu xe'e osodot ijoce? Paīyū kukukayū kay wuydaomūnmūn wuydujupit am ġu xe'e osodot? — io'e ip.

— Ite ma burut — io'e ip.

²² Imēnpit Saulo Jesus o'ğuwēnuwēn cīcā Judeuyū be—Damasco ka watwat pe Deus biōğbuk a'ōbacaap kuğ puye.

— Icēmān Deus Jesus o'taē wuydaxijojo'ukan — io'e'e'e cebe ip. Ibapug ip o'ğutaybitbin. Imēnpuye cede ba'ore o'e ip Judeuyū.

²³ Ade xet kap puje Judeuyū Saulo aoka ojuy o'e ip. O'je'awero ip.

— Apēn xe'e Saulo ayaoka? — io'e ip jewewebe. ²⁴ Saulo bit jaoka ojuy ip iap awēğ o'yawēğtobuxik. Judeuyū soat em ağ ma osodop ip ikaboğatka exīntabi be Saulo aokaap wiwim. Kabiam ip ağ ma osodop. Ixima be dak ip ağ ma. ²⁵ Imēnpuye Jesus a'ōkayayū Saulo o'ğukop ağoka

ekorara bodi yaokaap puxim. Ixima be o'gukop ip. Paçeiro'a boç pe o'gukop ip. Saulo imên o'jenapôn Damasco ka bewi.

²⁶ Saulo o'ju Jerusalém ka be warara'acayũ kay—Jesus a'okayayũ kay. Jay. Oajêm. Jesus a'okayayũ eju ceku pin o'e. Inaka soat ip iparara o'e Saulo buxim. Tũybe warêmtağ ģasũ dak wuykuk iãn o'e ip. Tũybe Saulo itabut ģu Jesus kay iãn o'e ip. ²⁷ Barnabé bit Saulo o'tujowat Jesus emumujuyũ jom—doze beayũ jom. Barnabé o'jekawên Jesus emumujuyũ eju.

— Saulo wuykukukat o'jojajo Damasco ka kayate dağ — io'e cebe ip. — Wuykukukat o'jekawên ceweju. Saulo ya'ocam Jesus o'ğuwênuwên Damasco ka watwat pe — io'e.

²⁸ Imêneju Jesus a'okayayũ iparara ģu o'e ip Saulo buxim.

Gebuje Saulo ya'ocam wuykukukat o'ğuwênuwên Jerusalém ka watwat pe. Jesus a'okayayũ eju oekukuku. ²⁹ O'ğuwênuwên Grego a'ôm kawênwên'ukayũ be. Ixeyũ Grego a'ôm kawênwên'ukayũ Saulo a'ô o'ya'ôdada. Te'e ma ip Saulo aoka ojuy o'e. ³⁰ Jesus a'okayayũ bit itaybit o'e Saulo aoka ojuy ip iam. Imênpuye ip Saulo o'tujowat Cesaréia ka kay yaokaap puxim.

— Xipat eju am Tarso ka kay—aypanap ka kay — io'e ip Saulo be.

³¹ O'ju. Imêneju itabucayũ kaykay am ip oibu'un itabut'umayũ. Ipiat o'supi'ajoat ģu cebe ip. Kaba'um ip osodop Judéia eipi watwat, Galiléia eipi watwat tak, Samaria eipi watwat tak. Warêmtağ itabucayũ kukap o'jepere ip. Imênpuye ip big ma oitabun Jesus kay. Deus a'ô dağ ip o'e jekukum. Deus biôğbuk ixeyũ buywatwan osunuy. Imênpuye tak ģu ip oitabun wuykukukat Jesus kay. Ade jĩã ip oitabun.

³² Pedro oajêm Enéias kay. Soat ka dağ oekukuku. Jesus a'okayayũ jojom oekukuku. Lida ka be dak o'ju Jesus a'okayayũ jom. ³³ Enéias o'tobuxik iğo ka be. Enéias ibun po'i osodop jexexecap pe—oito koato bun, ijebit e'ũ buye. Pedro o'ju cekay.

³⁴ — Enéias — io'e. — Jesus Cristo jemu'ada — io'e. — E'ây — io'e. — Exexecap cuy eğuxipan eduk'a be eju am — Pedro o'e cebe.

O'je'ada ģebuje bit Enéias. Xipat o'e. ³⁵ O'ây. Adeayũ ijebit e'ũ topibit o'jojajo—iboceayũ—Sarena ka watwat, Lida ka watwat tak. Imênpuye kuyap jetabucap o'jepere ip. Wuykukukat Jesus kay acã oitabun ip.

³⁶ Jope ka be osunuy Jesus kay itabucat—ayacat. Ibutet Tabita i osunuy. Tabita Dorcas iape Grego a'ôm. Ixe soat em xipan warara'acat kukuk'uk osunuy. Xipat cĩcã osunuy. Tadaybocayũ buywatwat'uk osunuy soat em. ³⁷ Ixe ayacat oiwãtaxipin. Oi'ũ. Imênpuye itabucayũ ixe'um jebit o'jowuy jebabin. Dorcas'um o'tujowat ip umat'abi be.

³⁸ Gebuje o'jekũyjo ip Pedro omuy Lida ka be iam. Lida ka Jope ka tēğ ma o'sukadop. Xepxep ağokatkat o'ğuju ip Lida ka be Pedro dakoy am. O'ju ip. Jay. Itabucayũ oajêm Pedro kay.

— Ejot cuy oceweju — io'e ip Pedro be. — Oceka be juy aju—Jope ka be — io'e ip.

— Ga'a — io'e.

³⁹ Pedro o'ju ceweju ip. Oajêm Dorcas'um kay. Jesus kay itabucayũ Pedro o'tujuu umat'abi be ce'uat kay. Itop'um e'ũ'ibiyũ osodop ip iğo'abi be ade—Dorcas'um pureyũ. Wawa ip osodop i'umcocom. Jesay ip o'ğubapuk Pedro be.

— Dorcas'um ijop o'joinũm owebe — io'e ip Pedro be.

40 Pedro soat ip o'gũjẽm umat'abi bewi. O'jẽm ip. O'jẽg'aecõgõcõg kawẽn ãm Deus eju. O'jekoreren ce'ũat kay.

— Tabita — io'e. — Agobucẽg ece — io'e ce'ũat pe.

Ce'ũ topibit o'jetaeweak. Ak. O'jeak Pedro kay. O'je'agobucẽg. Oabik. Xik'i o'e. 41 Pedro ce'ũ topibit o'subaixik.

— Kirik'ãyi — io'e.

O'gu'ãy.

Gebuje Pedro warara'acayũ o'tomuwa—Jesus kay itabucayũ, itop'ũm e'ũ'ibiyũ dak.

— Epesot cuy ce'ũ topibit com — io'e. — Waram o'jetait — io'e cebe ip.

42 Waram o'jetait iap awẽg o'jeawẽgẽpõgõpõg soat tag Jope ka watwat tag. Imẽnpuye adeayũ itabut o'e ip wuykukukat Jesus kay. 43 Pedro Jope ka be osunuy ade kabia. Simão duk'a be osunuy. Simão ixemugẽgẽ'ukat osunuy.

10

1 Deus ekawẽn tojtjot'ukat o'jebapuk Cornélio kay. Cornélio Cesaréia ka be osunuy. 100 be sorarayũ kukukat osunuy. Itália eipi bewiayũ osodop ip cesorarayũ. 2 Cornélio xipat cĩcã osunuy Deus xe. Itabut osunuy Deus kay Judeu gũn ma'gu. Ibadipyũ dak itabut osodop ip Deus kay, soat tuk'a beayũ. Ade dinheiro ũmũm'uk osunuy tadaybotbocayũ be. Deus eju kawẽnwẽn'uk osunuy. 3 Deus ekawẽn tojtjot'ukat o'jebapuk Cornélio kay.

Katpuje o'jekawẽn Cornélio eju—15 hora bima. Deus ekawẽn tojtjot'ukat o'jojojo. Cetẽg ma oajẽm.

— Cornélio — io'e.

4— Ajo, Kariwa? — io'e.

Ipararam o'jeak cekay.

— Ekawẽn cocom Deus jekawẽnwẽn ẽn ceweju bima — io'e Cornélio be. — Deus itaybit ehubut'in iũmũm'uk eguy tadabotbocayũ be iam — io'e. — Imẽnpuye Deus gẽbum ekay — io'e.

5— Gasũ juy ebuywatwat'ukayũ'in egũju Jope ka be — io'e. — Ibo ka wat cuy etomuwa — io'e. — Pedro i ibutet. Ixe juy etomuwa — io'e. 6— Simão duk'a be omuy—ixemugege'ukat tuk'a be—tibõg cĩcãati wãbu beat'a be — io'e. — Ixe juy etomuwa eduk'a be tot am — io'e.

7 Kabi kay Deus ekawẽn tojtjot'ukat epit puje, Cornélio ebapũgayũ o'tomuwa jebuywatwat'ukayũ. Xepxep ixeyũ'in jeduk'a be kapikpik'ukayũ osodop. Wara'at ixeyũ'in sorara osunuy. Sorara Deus kay itabucat osunuy. 8 Cornélio Deus ekawẽn tojtjot'ukat o'jebapuk cebe iap o'guwẽn cebe ip.

Iboap muwẽn puje ip o'gũju Jope ka be Pedro dakoy am. Xerewun. Ebapũgayũ o'ju—Cornélio emumujuyũ. E bidase o'xet ip. Kuyaje o'ju ip. 9 Jope ka tẽg o'e ip. Ijasũn ip pima Pedro jexey jo'iat o'jojojo kaxicuğ.

Pedro o'jekawẽn Deus eju. O'jeu uk'a abi jeje kawẽn ãm ceweju. Uk'a abi yabicuğ gu o'yanuy—yapo ma. 10 Ire jĩã o'e iboce. Cekõn pin o'e. Uk'a beayũ Pedro xat tatam pima, Pedro jexey jo'iat o'jojojo. 11 Paço boğ kopkom o'e kabi kadiwi. Paço boğ o'jojojo Pedro jexey jo'iat pe. Paço kabi kadiwi kopkom cekay iap o'jojojo jexey jo'iat pe. Paço ierunboğ cĩcã o'e. Ebadipdip abi eju yabikirikirik o'e. Ixe paço o'kop cexe. 12 Warẽmtaksuğ osodop paço be—cũgũgayũ, wurũrũgayũ dak, pupumayũ dak.

13 Gebuje Deus o'jekawẽn Pedro eju jexeybi.

— Pedro — io'e. — Ixeyũ juy eyaoka exan — io'e. — Yaoka buje juy ejo'o — io'e.

¹⁴ — Ap! — io'e. — Ojo'o ƣu, Kariwa — io'e. — Oxat ƣu bit tekul! — io'e. — I'o pi beku ocexe—Judeuyũ xe — io'e. — Őn pit beku ojo'o ƣu—pũƣ em tak ka'ũma! — io'e. — Gasũ dak ojo'o ƣu — Pedro o'e.

¹⁵ Deus waram o'jekawẽn ceweju.

— Exan ma teyũku! — io'e. — Őn ma exan oƣũm. Imẽnpuye “Oxat ƣu bit tekul,” i'ũmƣu juy ece owebe — io'e. — “I'o pi beku ocexe,” i'ũmƣu juy ece owebe — io'e Pedro be. — Őn ma exan oƣũm — io'e. — Imẽnpuye i'o pi ƣu exe — Deus o'e.

¹⁶ Ebapũƣ em Deus imẽn o'jekawẽn Pedro eju. Paƣo o'jepa'ũm ibocewi. Waram o'jeu kabi kay.

¹⁷ Pedro o'jewaguyda jexey jo'iat kay.

— Apẽn omutaybin ojuy o'e Deus? — io'e jewebe ma. — Apẽƣãm iboap o'ƣubapuk owebe? — io'e jewebe ma.

Ebapũƣayũ oajẽm Pedro nuyap'a kay Pedro ƣebum pima jexey jo'iat kay. Cornélio emumujuyũ oajẽm.

¹⁸ — Pu'a be Simão Pedro omuy? — io'e ip.

Oajẽm ip Simão nuyap'a exĩtabi be.

— Ijoce du Simão Pedro omuy? — io'e ip uk'a beayũ be.

¹⁹ Pedro uk'a abi jeje mabuk osunuy. Ƣebum mabuk osunuy jexey jo'iat kay.

Gebuje Deus biõƣbuk o'jekawẽn Pedro be.

— Ebapũƣ aƣokatkayũ ekudadam—Judeu'ũmayũ — io'e. — Oajẽm ip enuyap'a be. ²⁰ Ekop cuy ixeyũ dopabe — io'e Pedro be. — Ceweju juy ip eju — io'e. — “Oju ƣu xe'e ceweju ip?” i'ũmƣu juy ece ewebe ma — io'e. — Őn ma ip oƣuju edakoy am — io'e Pedro be.

²¹ O'kop. Ebapũƣayũ dobedem o'ju.

— Okudadam eyju — io'e. — Apẽƣãm epesot ijoce? — io'e cebe ip.

²² — Cornélio ocemudot — io'e ip. — 100 be sorarayũ kukukat ixē. Ixe cũƣ cĩcã Deus xe — io'e ip. — Itabut cĩcã Deus kay. Ya'õbuyxi soat xe Judeuyũ xe. Deus ekawẽn tojtjot'ukat mo a'ƣu o'jekawẽn Cornélio be—ocēkukukat pe — io'e ip. — “Pedro juy etomuwã,” i mo a'ƣu o'e cebe — io'e ip. “Pedro juy jēdot eduk'a be,” i mo a'ƣu oe cebe — io'e ip. “Cekawẽn kay juy eya'õpicũƣ eƣuy,” i mo a'ƣu o'e cebe — io'e ip Pedro be.

²³ — Ha'a — io'e. — Epeõm cuy oceduk'a be — io'e. — Ijoce juy epexet — io'e.

— Ma — io'e ip.

O'xet ip iƣo'a be.

²⁴ Kuyaje Pedro o'kop. O'jewemuxipan. O'ju Cornélio emumujuyũ eju. Cornélio kay ip o'ju Cesaréia ka be. Wara'acayũ itabucayũ dak o'ju Pedro eju—Jopé ka watwat. Xet. E bidase ip o'xet. Kuyaje o'ju ip. Jay. Oajẽm ip Cesaréia ka be. Cornélio kuy jebadipyũ o'tomuwã jeduk'a be, jebureyũ dak. Pedro ajẽmap wiwim ip osodop. Pedroyũ oajẽm tuk'a be. Cornélio kay oajẽm.

²⁵ Pedro õm pima, Cornélio o'ju cekay tobedeam. O'jẽƣ'aecõƣcõƣ Pedro wap. Tũybe Pedro Deus iãn o'e. ²⁶ Dao ma Pedro Cornélio o'ƣu'ãy.

— Owap ƣu juy ecẽƣ'aecõƣcõƣ — io'e. — E'ãy — io'e. — Deus ƣu õn—aƣokatkat acã — io'e.

²⁷ Gebuje oõm ip tuk'a be kawēnwēn. Tuk'a beayū adeayū o'je'aweroro'iyū Pedro o'jojojo. Pedro o'jekawēn ceweju ip.

²⁸ — Oceju Judeuyū — io'e. — Eyetaybit ocexe oce'aweropi Judeu'ūmat eju iam. Imēnpit kapusu Deus mo a'gu wara'an ma omukūyojojo. “Cedaḡ ḡu ewebe 'Judeu'ūmat xipat ḡu' i'e am,” i mo a'gu Deus o'e owebe — io'e.

²⁹ — Imēnpuye ojut eykay, Judeuyū ḡu ma'gu eyju. Eywebe onomuwā buje dao ma ojut — io'e. — Odaobu'u ḡu wedot am eykay — io'e. — Apēḡām eyju onomuwā? — Pedro o'e.

³⁰ Cornélio o'jekawēn Pedro eju.

— Tapu, kapusukuruy ijoce ma mo a'gu oḡuy ija'a be — io'e. — Katpujesū mo adi kawēnwēn oḡuy Deus eju. Dao ma Deus ekawēn tojtjt'ukat o'jebapuk okay—doti isopsepat kukat — io'e. ³¹ — O'jekawēn oweju. “Cornélio,” i mo a'gu o'e owebe. “Ekawēn cocom Deus, jekawēnwēn ēn ceweju bima,” i mo a'gu o'e owebe — io'e. — “Deus itaybit ebubut'in'in iūmūm'uk eḡuy tadaybotbocayū be iam,” i mo a'gu o'e owebe — io'e. ³² — “Ebuywatwat'ukayū'in cuy eḡuju Jope ka be,” i mo a'gu o'e owebe — io'e. — “Aḡokatkat cuy etomuwā. Pedro i ibutet. Simāo duk'a be ixē omuy—ixē muḡēḡē'ukat tuk'a be—tiboḡ cīcāati wābu beat'a be,” i mo a'gu owebe — io'e. ³³ — Imēneju dao ma obuywatwat'ukat oḡuju edakoy am — io'e. — Xipat cīcā ajēm okay — io'e. — Gasū soat wuyju ijoce Deus etabixe. Apēn Deus o'e ewebe iap cuy eḡuwēn ocewebe. Soat cuy eḡuwēn ocewebe — io'e Pedro be.

³⁴ Pedro o'jekawēn ceweju ip—Judeu'ūmayū eju.

— “Judeuyū kay acā òn,” i'e'em ḡu Deus. “Judeu'ūmayū kay ḡu òn,” i'e'em ḡu Deus. Gasū bit wetaybit iboam — io'e. — Deus xipan soat kuḡ ijodiat kuḡ. Pūḡ taḡ ma ip ikuḡ — io'e. ³⁵ — Soat Deus a'ò daḡ jekuku'ukayū cūḡ ma cexe—Judeuyū, Judeu'ūmayū dak. Deus bikuyap taḡ jekuku'ukayū cūḡ ma cexe—soat ip — io'e.

³⁶ Gasu Deus kawēn idipat o'ḡudot ocewebe—Judeuyū be — io'e. — “Jesus Cristo kay eyetabut puje wetakoma ḡu oce eykay,” i'e'em Deus wuywebe. Ixe Jesus soat kukuk. ³⁷ “Gasū bit epeyewemubatisasaan cuy 'Waram ḡu ikērēat oceḡujurūḡ' i'e am eybureyū be,” io'e'e João Batista. Imēn o'e'e soat pe Judéia eipi watwat pe. Eyetaybit iboam — io'e.

³⁸ — Deus Jesus o'taē. Nazaré ka be osunuyiat o'taē. Deus je-biōḡbuk o'ḡuõm cebe—Jesus pe. Ja'òbacaap o'ḡuõm cebe. Jesus soat ka daḡ oekukuku xipacat muḡēḡēm wara'acat peam. Ibiōḡbuk kērēat o'ḡujēmjēm Satanás a'ò kayayū bewi. Jesus imēn oekukuku soat em Deus a'òbi jekukum puye — io'e. ³⁹ — Apēn cuk adi Jesus o'e'e iap ocejojojo Judéia eipi daḡ jekukum pima, Jerusalém ka be bima dak — Pedro o'e.

— Judeuyū kukukayū ma Jesus o'subamupaya korosa be yaoka am. ⁴⁰ Deus pit waram Jesus o'ḡutait — io'e. — Ebpūḡ kabia ce'ūap. Xepxep xet kap puje, Deus Jesus o'ḡutait waram — io'e.

— Jesus waram o'jebapuk jewekay itabucayū kay. Deus a'òbi o'jebapuk. ⁴¹ Waram itait puje Jesus o'jebapuk soat kay ḡu—ocekay acā. Ocekay o'jebapuk kuy bima Deus ocenaē buye — io'e. — Deus cuk ocenaē ocewebe Jesus muwēn ām itaybit'ūmayū be — io'e.

— Deus pe waram imutait puje, oceweju Jesus o'jekõn, o'tikõn tak. ⁴² “Kawēn idipat cuy epeḡuwēnuwēn soat pe,” i mo a'gu o'e Jesus ocewebe — io'e Pedro. — “Deus Jesus o'taē ixē be “Teyūku ikērēat kuḡ Deus xe,” i'e am kūyjobit'ūmayū be. “Teyūku xipat Deus xe” i'e am kūyjobicayū be,

i juy epe'e soat pe," i mo aḡu o'e Deus ocewebe. " 'Imēn ixē je'e soat pe—itabēḡayū be, ce'ū'ūayū be dak,' i juy epe'e soat pe," i mo aḡu o'e ocewebe — io'e Pedro.

⁴³ — Kuyje dak Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū Jesus o'ḡuwēnuwēn. "Aḡokatkat omuyku," io'e ip kuyje. "Cekay eyetabut pima, ja'ōbi Deus ikērēat ju'uk eywebewi," io'e'e'e ip. Kuyje Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū imēn o'e'e'e Jesus muwēnuwēn — Pedro o'e.

⁴⁴ Pedro kawēnwēn pima Deus biōḡbuk o'kop Judeu'ūmayū kay.

Soat pe oōm—o'ya'ījojo'iyū be—Judeu'ūmayū be. ⁴⁵ Yaḡuy'ūm cīcā ip o'e Judeuyū—Jesus kay itabucayū—Pedro ejuayū. Yaḡuy'ūm ip o'e Deus jebiōḡbuk o'ḡuōm Judeu'ūmayū be buye. Tūybe wuywebe acā Deus jebiōḡbuk ḡuōm iān o'e ip. ⁴⁶ Ya'ōba'arēmat'a'ōm kawēnwēn ip o'e Judeu'ūmayū.

— Deus, ēn xipāt cīcā — io'e ip ya'ōba'arēmat'a'ōm.

Judeuyū iboap o'ya'ījojo. Imēneju Pedro o'jekawēn jebureyū eju—Judeuyū eju.

⁴⁷ — Deus jebiōḡbuk o'ḡuōm cebe ip — io'e. — O'ḡuōm cebe ip apēn cuk o'ḡuōm wuywebe iap co'i — io'e. — Imēnpuye cedaḡ ḡu du ocewebe ixeyū mubatisaan? — io'e. — Abu dak kuka o'e ocewebe "Cedaḡ ḡu," i? — Pedro o'e.

⁴⁸ O'jekawēn Judeu'ūmayū eju dak.

— Epeyewemubatisasaan cuy "Wuykukukat Jesus ebekitkit oceju ḡasū bit" i'e am soat pe eybureyū be — io'e cebe ip. O'jewemubatisaan ip.

— Ibon ma juy eḡuy ocexe — io'e ip Pedroyū be.

Imēnpuye Pedroyū ibun osodop ip cexe ip.

11

¹ Judéia eipi watwat o'yawēḡcoco ip—Jesus emumujuyū. Warara'acayū dak o'yawēḡcoco ip Jesus kay itabucayū. Judeu'ūmayū dak Deus ekawēn kay o'e iap awēḡ o'yawēḡcoco ip. ² Pūḡpūḡ Jesus a'ōkayayū'in iboap awēḡ kay ḡu o'e ip—Judeuyū. Tūybe soat Jesus kay itabucayū juy jedaypu'agobixeedakatkan iān o'e ip.

Jerusalém ka be Pedro ajēm puje ixeyū Judeuyū Pedro o'ḡukorēm.

³ — Pedro, apēn mo ēn tak ece? — io'e ip. — Apēnpuye mo ēn tak eōm Judeu'ūmat tuk'a be? — io'e ip. — Apēnpuye ēn tak mo ecekōn taypu'agobixeedakat'ūmayū eju? — io'e ip Pedro be.

⁴ Gebuje Pedro apēn o'jebapuk cebe ip iap o'ḡuwēn cebe ip.

— Mēnpuk, obureyū! — io'e. — Eya'ōpicūḡcūḡ puk! — io'e. ⁵ — Jope ka be bima kawēnwēn mo oce Deus eju. Wexey jo'iat ojojojo. Kabi kadi wi paḡo boḡ kopkom iap mo ojojojo wexey jo'iat pe — io'e. — Okay kopkom o'e. Yabikirikirik o'e ebadipdip abi eju. ⁶ Xipan mo oceak cekay. Puca mo ojojojo—cūḡcūḡayū, wurūrūḡayū dak, pupumayū dak, widayū dak. Soat ip i'opi wuyxe — Pedro o'e.

⁷ — Deus mo o'jekawēn oweju. "Pedro," i mo o'e owebe. "Ixeyū juy eyaoka exan," i mo o'e — io'e. ⁸ — "Ka'ūma, okukukat," i mo oce cebe. "I'opi beku ocexe Judeuyū xe. Ojo'o ḡu buk," i mo oce cebe — io'e Pedro. ⁹ — Imēnpuye Deus waram o'jekawēn oweju. "Exat ma ijop," i mo o'e. " 'T'opiat beku' i'ūmḡu juy owebe," i mo o'e owebe. "Ōn ma exan oḡūm. Imēnpuye i'opi ḡu ewebe," i mo o'e owebe. ¹⁰ Ehapūḡ em Deus imēn o'jekawēn oweju. Paḡo boḡ waram o'jepa'ūm kabi kay — io'e.

11 — Gebuje ebapũğ ağokatkayũ oajẽm ocesopiat'a kay. Cesaréia ka wat cuk ip o'ğujuat odakoy am. Cornélio i ibutet — io'e.

12 — Gebuje Deus biõğbuk o'jekawẽn oweju — io'e. — “ ‘Oju xe'e Judeu'ũmat eju?’ i'ũmğu juy ece owebe,” i mo o'e owebe — io'e. — Imẽnpuye oju ceweju ip — io'e.

— Cornélio duk'a kay oju—Judeu'ũmat tuk'a kay — io'e. — Iboceayũ dak o'ju ip oweju—6 beayũ—Jope ka watwat — io'e. — Soat mo ocajẽm Judeu'ũmat tuk'a be—Cornélio duk'a be—omudocat tuk'a be — io'e.

13 — Cornélio mo apẽn Deus ekawẽn tojtjot'ukat o'jebapuk jekay iap o'ğuwẽn ocewebe: “Deus ekawẽn tojtjot'ukat mo ojojojo,” i. “Cũğ'i mo oğuy oduk'a be,” i. “Ixe mo o'e owebe: ‘Ebuywatwat'ukayũ'in cuy eğuju Jope ka be,’ i,” i. “ ‘Simão Pedro juy etomuwã,’ i,” i. 14 “ ‘Ixe kawẽn idipat ğuwẽn eywebe,’ i,” i. “ ‘Kawẽn idipat co buje, Deus jedaxijo—ebadipyũ dak taxijo’ i,” i. Imẽn Cornélio mo o'e ocewebe — Pedro o'e.

15 — Iboam Cornélio e buje, Jesus mo oğuwẽn cebe ip—Judeu'ũmayũ be — io'e.

— Õn kawẽnwẽn pima Deus biõğbuk o'kop cekay ip—Judeu'ũmayũ kay. Cebe ip oõm. Apẽn wuywebe oõm koap iap puxim oõm cebe ip. 16 Imẽneju wuykukukat ekawẽn kay mo ocegebu. Wuykukukat mo o'e wuywebe: “João idibi be imubatisasan oeku,” i. “Eywebe bit Deus biõğbuk jeõm,” i mo o'e wuywebe — io'e Pedro. 17 — Deus ma jebiõğbuk o'ğũõm wuywebe wuykukukat Jesus Cristo kay wuyetabut puye. Apẽn kuy hima mo o'ğũõm wuywebe iap co'i jebiõğbuk o'ğũõm cebe ip ğasũ. Cedağ osunuy Deus pe jebiõğbuk muõm ãm cebe ip. Imẽnpuye “Cedağ ğu Deus pe jebiõğbuk muõm ãm cebe,” i'ũmğu oce õn pit — Pedro o'e cebe ip.

18 Pedro a'ijo buje Jerusalém ka watwat o'jede ğu Judeuyũ. Pedro mukorẽmap o'jepere ip.

— Ka'ũmğu Deus co'iat xipacat! — io'e ip cebe. — Judeu'ũmayũ dak ikẽrẽat mujurũğrũğap epereap ojuy aco'i Deus — io'e ip. — Ibikuy aco'i ikẽrẽat uk am cebewi ip. Soat em Deus xe jeedop ip je'u buje — io'e ip. — Deus xipat cĩcã! — io'e ip.

19 Estêvão e'ũ buje o'jepõğpõğpõğ ip itabucayũ. O'jepõğpõğpõğ ip warara'acayũ ixeyũ be ipiat o'supi'ajoat cĩcã buye. Pũğpũğ ixeyũ'in wũy ma o'ju. Fenícia eipi be o'ju ip. Chipre eipi be dak, Antioquia ka be dak. Ade kaka dağ jekukum pima Jesus o'ğuwẽnuwẽn ip jajẽmapka watwat pe. Jesus o'ğuwẽnuwẽn ip Judeu'ũmayũ be ğu—Judeuyũ be acã.

20 Pũğpũğ ixeyũ'in o'ju Antioquia ka kay. Chipre eipi be osodopiyũ o'ju ip Antioquia ka kay, Cĩrene eipi be osodopiyũ dak.

Gebuje kawẽn idipat o'ğuwẽnuwẽn ip Judeu'ũmayũ be—Grego a'õm kawẽnwẽn'ukayũ be.

— Jesus acã ocekkukat — io'e ip cebe ip.

21 Deus ip o'subuywatwan cĩcã wuykukukat Jesus muwẽnuwẽnayũ. Imẽneju adeayũ oibu'un ip jetabut am jedobuyũ'ũm'ũm ekawẽn kay. Kuyap jetabucap o'jepere ip. Wuykukukat Jesus kay ip oitabun.

22 Gebuje Jesus kay itabucayũ apẽn Antioquia ka watwat itabut o'e iap awẽğ o'yawẽğtobuxik ip—Jerusalém ka watwat.

— Ade Judeu'ũmayũ itabut o'e Jesus kay—Antioquia ka watwat — io'e itaybicayũ.

Imēnpuye itabucayū kukukayū Barnabé o'guju Antioquia ka be. 23-24 Xipat cīcāat osunuy Barnabé. Soat em Deus biōḡbuk a'ō daḡ oekukuku. Wuykukukat Jesus kay itabut cīcā osunuy.

Barnabé oajēm Antioquia ka be itabucayū kay—Jesus kayayū kay. Apēn cuk adi Deus xipacat o'ḡm iboceayū be iap awēḡ tobuxik puje icokcok cīcā o'e. Soat ip o'ḡutaybithin Deus ekawēn.

— Eyetabun cīcā juy epesop wuykukukat Jesus kay! — io'e cebe ip. — Ya'ō daḡ cuy epeku! Kūyjobin cuy epesop cekawēn kay — io'e cebe ip. Imēnpuye ade jījā oitabun wuykukukat Jesus kay.

²⁵ Gebuje Barnabé Saulo o'takoy. Tarso ka be o'ju Saulo dakoy am. O'takoy. O'tobuxik. O'jekawēn ceweju.

— Ga'a accepit Antioquia ka be — io'e.

— Ga'a — io'e.

²⁶ O'jepit ip—Barnabé, Saulo dak. Pūḡ koato ibo ka be osodop ip. Je'aweroro'uk ip osodop itabucayū eju. Ade itabucayū mutaybitbin'uk ip osodop. Antioquia ka be bima soat em warara'acayū o'e: — Cristo ebekitkit — i Jesus kay itabucayū be.

²⁷ Pūḡpūḡ Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū oajēm itabucayū kay—Antioquia ka beayū kay. Oajēm ip Barnabé Antioquia ka be bima, Saulo dak. Jerusalém ka bewi ip oajēm. O'je'awero ip itabucayū eju. ²⁸ Pūḡ ixeyū'in o'jekawēn itabucayū eju. Ibutet Ágabo i osunuy. Deus biōḡbuk ixē Ágabo o'ḡkūyjo apēn ḡuyjom je'hapuk iam. Imēnpuye o'jekawēn ceweju ip.

— Wuyrere jījā acesop! Wuyxat i'ūm soat ka daḡ — io'e cebe ip.

Cláudio ipi kukukan pima oireren ip apēn kuy bima Ágabo o'e iap taḡ. ²⁹ O'je'awero ip Jesus kay itabucayū.

— Ga'a dinheiro aḡuju warara'acayū be—itabucayū be—Judéia eipi watwat pe — io'e ip jewewebe. — Irere ip jekukum — io'e ip.

³⁰ Imēn soat ip jedinheiro muxipanpan'uk osodop ikuḡ pima. Imēnpuye Barnabé o'guju ip Saulo dak. O'guju ip dinheiro ūm ām itabucayū kukukayū be—irereayū kukukayū be.

12

¹ Ixeyū ekabia be Herodes Judeuyū kukukat osunuy. Ixe ipiat o'supi'ajoat Jesus kay itabucayū be. ² Koap Tiago o'yaokaat pajam. Tiago'ūm oe'ū—João waḡo'ūm. ³ Icokcok o'e ip Judeuyū o'yaokaat puye—itabut'umayū. Imēnpuye Herodes Pedro o'taomūnat. O'taomūnat Judeuyū petatam pima. Ixe epeta bima pāo'a o'o'uk ip osodop—yamuyuhuhuptōmtēm'ūmat'a.

⁴ Taomūn puje Pedro o'ḡuōmat daomūnmūnap'a be.

— Peta kap puje Pedro oḡujēm ḡuto daomūnmūnap'a bewi — Herodes o'e jewebe ma. — Ixe ekawēn cuy oya'ījo soat etabut pe — io'e jewebe ma.

Sorarayū o'guju Pedro wiwi am. 16 be sorarayū o'guju. Ebadipipayū iwiwim o'e kabia buje. Ebadipipayū ḡuto iwiwim o'e ip kaxicuḡ. Ebadipipayū ḡuto iwiwim o'e ip katpuje. Ebadipipayū ḡuto iwiwim o'e ip ixima be. ⁵ Sorarayū ma xipan cīcā Pedro wiwim ip o'e cenapōnap puxim. Itabucayū bit kawēnwēn cīcā o'e ip Deus eju Pedro mujēm ām.

⁶ Herodes ma kajuk Pedro o'ḡujēm daomūnmūnap'a bewi kabia buje. Deus ekawēn tojtjot'ukat pit o'ḡujēm ixima be. Deus ekawēn

tojtjot'ukat oajēm Pedro kay ixē exima be. Pedro ixet osunuy daomūnmūnap'a be. Ixet osunuy xepxep sorarayū pidase. Cem ibakirik osunuy correntebum. Sorara aḡ osunuy daomūnmūnap'a exīntabi be—badiat exīntabi be. Wara'at tak kacūḡ kadiat exīntabi be osunuy aḡ. ⁷ Deus ekawēn tojtjot'ukat o'jebapuk daomūnmūnap'a be. Dao ma oikabia. Jok. Pedro o'ḡujok jebum. O'ḡuwurūḡ.

⁸ — Daosuw! E'āy! — io'e cebe. — Ekop cuy okay! — io'e. O'jebuedu ipi ju Pedro bakirikpu—correntebu. Waram o'jekawēn Pedro eju Deus ekawēn tojtjot'ukat.

— Ekamixa juy eḡuōm — io'e. — Eyuk cuy eḡuōm — io'e cebe. Pedro o'ḡuōm.

— Eekabek cuy eḡuōm — io'e. — Ejot cuy onomuju — io'e cebe.

⁹ Gebuje o'jēm ip—Pedro, Deus ekawēn tojtjot'ukat tak. O'jēm ip ya bewi. Pedro o'jēm Deus ekawēn tojtjot'ukat nomuju. Kacūḡ kay ip o'ju. Pedro itaybit ḡu o'e apēn o'jebapuk okay iam. Tūybe wexeybi Deus ekawēn tojtjot'ukat cocom ōn iān o'e. ¹⁰ O'kap ip koapayū deḡ sorarayū deḡ. Waram o'ju ip. Āmap sorarayū deḡ ip o'kap. Oajēm ip kacūḡ kadiat exīntabi be. Yoboḡ cīcā osunuy. Cem cīcā osunuy. Icaat muḡēḡē osunuy. Ixe exīntabi kacūḡ kay wuyjēmjēmap exīntabi osunuy. Ixe exīntabi jekpiwa ma o'jewenomodip'uk. O'kap ip cedaḡ. Kacūḡ pe ip o'jēm. Uk'a ukpibubu daḡ ip o'kap. Deus ekawēn tojtjot'ukat Pedro o'suiwat. ¹¹ Pedro apēn o'jebapuk cekay iam o'yaḡuysan ḡebuje bit.

— Wetaybit ḡasū apēn o'jebapuk okay iam — io'e jewebe ma. — Deus jekawēn tojtjot'ukat o'ḡudot omujēm ām daomūnmūnap'a bewi — io'e jewebe ma. — Ixe omujēm Herodes pe waokaap puxim — io'e. — Judeuyū ma waoka ojuy. Deus pit odaxijo ixeyū be waokaap puxim — io'e jewebe ma.

¹² Pedro o'ju Maria duk'a kay. Ixe Maria João Marcos xi osunuy. Ade Jesus kay itabucayū awerom osodop ip ixē duk'a be. Deus eju kawēnwēn o'e ip.

— Daomūnmūnap'a bewi Pedro juy eḡujēm — i'o'e'e ip Deus pe.

¹³ Pedro o'ju xīntabi be. Tagtaḡtag io'e xīntabi be. O'tomuwā tomudip'ukan. Ayacat oajēm xīntabi be—yaypan'isuat. Rode i ibutet osunuy. Oajēm abu tagtaḡtag io'e iap co am. ¹⁴ Ixe yaypan'isuat itaybit o'e Pedro a'ōm. Icocok cīcā o'e. Xīntabi o'tomudip'uk ḡu. Badi oōm jebureyū mukūyjom—itabucayū mukūyjom.

— Pedro omuy xīntabi be — io'e cebe ip.

¹⁵ — Gujeat ḡu eku! — io'e ip. — Pedro ḡu eku. Adaodao ma ece — io'e ip.

— Pedro ma eku — io'e. — Wadaodao ḡu. Pedro ma.

— Pedro ḡu eku — io'e ip. — Pedro eju jekuku'ukat acā eku—Deus ekawēn tojtjot'ukat acā — io'e ip.

¹⁶ Pedro tagtaḡtag'i mabuk osunuy. Iōm pin o'e. Ibun pima acā xīntabi o'tomudip'uk ip. Pedro o'jojojo ip. Itabēḡbēḡ ip ijojom o'e.

— Pedro ma! — io'e ip.

Yaḡuybabi'ūm ip o'e. ¹⁷ Imēnpit Pedro jebum o'e wēḡwēḡ'i ya'ōkareyap puxim.

Apēn Deus o'ḡujēmat daomūnmūnap'a bewi iap o'ḡuwēn cebe ip Pedro.

— Deus omujēmap cuy epeḡuwēn Tiago be, warara'acayū be dak wuykitpitpiyū be—itabucayū be — io'e.

O'jēm ibocewi. Wara'at ka kay o'ju.

¹⁸ Kabia buje Pedro o'tobuxik ġu taomūnmūnyū wiwi'ukayū. Yağuybabi'ūm'ūm ip o'e Pedro ip o'tobuxik ġu ya be buye.

— Poma xe'e o'ju Pedro? — io'e ip. — O'jenapōn xe'e? — io'e ip jewewebe.

¹⁹ Herodes Pedro o'ğudocat jewekay. Te'e ma jebuywatwat'ukayū o'ğuju Pedro kudadam. Tobuxik pa'ore o'e ip.

Ibocewi Herodes o'jekawēn Pedro wiwim osodop'iaiyū be.

— Apēn Pedro o'jēm daomūnmūnap'a bewi? — io'e. Cede ba'ore o'e ip. Imēnpuye Herodes jebuywatwat'ukayū o'ğuju Pedro wiwim osodop'iaiyū aokaan.

Herodes o'jēm Judéia eipi bewi. Cesaréia ka kay o'ju. Ibo ka be osunuy.

²⁰ Herodes itakoma o'e Tiro ka watwat kay, Sidom ka watwat kay dak. Kuy bima Herodes ebekitkiyū ixať tujowatwat'uk ip osodop Tiro ka watwat xan, Sidom ka watwat xan tak, ixaťūm ip ika be buye. Gasū bit oibu'un ip ixať tujowat am Herodes itakoma buye. Imēneju Tiro ka watwat o'je'awero ip Sidom ka watwat eju. Ixeyū Herodes buywatwat'ukat purem o'e. Ibuywatwat'ukat putet Blasto i osunuy. Ya'ōbuyxiat osunuy. O'ju ip Blasto kay. O'jekawēn ip Blasto eju.

— Ocebuywan cuy ece — io'e ip cebe. — Ecekawēn cuy Herodes eju ocewebeam — io'e ip. — Ocebikuy ixē be waram oceburem i'e am — io'e ip. O'jekawēn ceweju Herodes mudinap ojuy. Herodes tak kabia o'ğuwēgūn jekawēn ām jebekitkiyū eju.

²¹ Ixē ekabia bima ade jĵā iboceayū o'je'awero ip cekay. O'je'awero ip Herodes a'ĵo am. Herodes jesay o'ğūōm—idip cĵāat. Oabik ipi kukukat abikbikap pe. Idip cĵāat pe oabik. O'jekawēn cĵā aweromayū be. Kawēnwēn pima aweromayū o'jewāwā ip ya'ōberen.

²² — Ağokatkat ġu teku—oceweju kawēnwēnat—Deus acā! — i napa ma o'e ip.

Ixē Herodes jewexe ya'ōbuyxi jĵā.

— Deus ġu ōn. Deus kukap puxim ġu juy epe'e okuğ — i'ūmġu o'e. — Deus acā ya'ōbuyxi—ōn pit ka'ūma — i'ūmġu o'e cebe ip.

²³ Imēnpuye Deus ekawēn toťotťot'ukat Herodes o'ğuwātaxipin. Nasēğpu o'tūnpu'o'o. Oe'ū.

²⁴ Imēneju adeayū Deus ekawēn o'ya'ĵojo ip. Soat kaka dağayū o'ya'ĵojo ip.

²⁵ Barnabé, Saulo dak dinheiro o'tujowat Jesus ebekitkiyū be—Jerusalém ka beayū be.

13

¹ Dinheiro ūm puje ip o'jepit Antioquia ka kay. João Marcos o'ju ceweju ip. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū osodop ip Antioquia ka be, Deus ekawēn imutaybitin'ukayū dak. Ibūrū ma ibutet osodop ip: Barnabé, i. Simão i, Lúcio i, Manaém i, Saulo i. Ibūrū ma ibutet osodop ip. Simão xepxep putet osunuy. Wara'at ibutet Topayōn i osunuy. Lúcio Cirene ka bewiat osunuy. Manaém o'yaypan Herodes eju, Galiléia eipi kukukat eju.

² Deus biōğbuk o'jekawēn ixeyū ağokatkayū eju. Awerom ip osodop. Deus eju kawēnwēn pima, jekpiwan ma jewemurenuren pima dak, Deus biōğbuk o'jekawēn ceweju ip.

— Ōn ma kuy Barnabé otaē kapik am owebeam, Saulo dak — io'e. — Imēnpuye ixeyū juy epeğujēm kapik am owebeam — io'e cebe ip.

³ Deus eju kawēnwēn pima, jewemurenuren pima dak, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū Barnabé o'gūjēm ibocewi, Saulo dak. O'jewebumōḡ ip Saulo abi jeje, Barnabé abi jeje dak. Imēn o'gūjēm ip Deus a'ōbi.

⁴⁻⁵ Imuju'ibiyū o'ju Chipre eipi kay—tip'aweroroboḡ kay. Tip'aweroroboḡ putet Chipre i osunuy. Saulo o'ju Barnabé eju. João Marcos o'ju ixeyū buywatwat'ukan. O'ju ip apēn Deus biōḡbuk o'e cebe ip iap taḡ. O'ju ip Selêucia ka daḡ Chipre eipi kay cum pima. Selêucia ka tiboḡcīcāati wābū osunuy. Oajēm ip. Jay. Oōm ip kobexixi be Selêucia ka be bima. O'timudek ip kobexixi daḡ. Oajēm ip Salamina ka be—tip'aweroroboḡ pe.

Iboce yajēm puje Deus ekawēn o'ḡuwēnuwēn ip. Oōm ip Judeuyū e'aweroroap'a be Deus eju kawēnwēnap'a be. Deus ekawēn muwēn ām ip oōm. ⁶⁻⁸ Soat tip'aweroro daḡ oekuku ip Deus ekawēn muwēnuwēn. Pafos ka be ip oajēm. Wamoat o'tobuxik ip ibo ka be. Wamoat putet Barjesus i osunuy. Barjesus xepxep ibutet osunuy. Wara'at ibutet Elimas i osunuy. Judeu osunuy wamoat. Ibukaypat osunuy. Ixe Barjesus tip'aweroroboḡ watwat muḡuykuku'uk osunuy.

— Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat ōn — io'e'e cebe ip napa ma. Ixe wamoat Sérgio Paulo eju osunuy—iecuḡap eju. Sérgio Paulo itaybit cīcāat osunuy.

Gebuje Sérgio Paulo Barnabéyū o'tomuwā. Deus ekawēn co am o'tomuwā ip.

— Deus ekawēn cuy eḡuwēn owebe — Sérgio Paulo o'e cebe ip.

Sérgio Paulo ma Deus ekawēn co pin cīcā osunuy. Barjesus pit ibu'u o'e Sérgio Paulo be Deus ekawēn coan. Imēnpuye Barjesus Barnabéyū awēḡ o'yawēḡmukērērēn. O'yawēḡmukērērēn ibu'u jījā buye Sérgio Paulo be Jesus kay itabut am. Barjesus Sérgio Paulo mubu'un ojuy osunuy Jesus kay itabucap puxim.

⁹⁻¹² Gebuje Saulo o'jeak cīcā wamoat kay—Barjesus kay. Kūyjobit cīcā o'e Deus biōḡbuk a'ō kay. Ya'ōpuruḡ o'jekawēn Barjesus pe—wamoat pe.

— Satanás ebekit ēn — io'e. — Xipacat kay ḡu ēn—pūḡ em tak ka'ūma — io'e. — Wuymuḡuykukukum ēn — io'e. — Soat em ēn ikērēat mujurūḡrūḡ — io'e. — Deus e ie cūḡ. Ēn pit wara'acayū mubu'u'un Deus e daḡ cequap puxim ip. Ēn ikērēat mujurūḡrūḡap epereperem ḡu. Imēnpuye Deus ipiat supi'ajoat ewebe ḡasū — io'e. — Deus jetamu'ūm cuk adi ikērēat eḡujurūḡrūḡ iap teim. Ade kabia ḡu eta'ūm ecesūy pūḡpūḡ ā — io'e wamoat pe—Barjesus pe.

Wamoat dao ma o'suta'ūm. Wuyjojom ḡu o'e. Warara'acat kudadam o'e jeba co am—jedujowat am. Imēneju iecuḡap Sérgio Paulo oitabun Deus ekawēn kay.

Deus ekawēn imutaybitbin osodop ip Barnabéyū. Paulo xepxep ibutet osunuy—Saulo i, Paulo i dak. Paulo i ibutet osunuy Grego a'ōm. Saulo i ibutet osunuy Hebreu a'ōm. Sérgio Paulo wuykukukat ekawēn kay jījā osunuy.

¹³ Gebuje Paulo o'jēm Pafos ka bewi, cewejuayū dak. O'ju ip Perge ka kay Panfília eipi beatka kay. Kobexixi daḡ ip o'ju.

Gebuje João Marcos o'jepit Jerusalém ka kay. Oibu'un Paulo eju, Barnabé eju dak. O'jeok cewejuwi ip.

¹⁴ Gebuje Paulo oajēm Antioquia ka kay, Barnabé dak. Ijop Antioquia ka Síria eipi be ḡu osunuy—Pisídia eipi be osunuy.

Sábado bima o'ju ip Judeuyū e'aweroroap'a kay—Deus eju kawēnwēnap'a kay. Oabik ip. ¹⁵ Moisés ekawēntup o'tupcoco ip, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū ekawēntup tak. Uk'a kukukayū o'jekawēn Pauloyū eju.

— Ocebureyū — io'e. — Wuymucokcok am Deus ekawēn muwēn pin pima juy epeyekawēn — io'e ip.

¹⁶ Gebuje Paulo o'āy jekawēn ām. Wēḡwēḡ'i o'e jebum iḡo'a beayū muymūḡ ām. O'jekawēn cebe ip.

— Tapupuyū — io'e. — Pūḡpūḡ ey'in Israel naxeḡebitbit—Judeuyū. Warara'acayū Deus kay eyetabut Judeuyū etabucap puxim — io'e. — Eya'ōpicūḡcūḡ cuy wa'ō kay — io'e. ¹⁷ — Deus kuyjeayū o'taē wuy'in. Judeuyū ma o'taē jebekitkiyūm. Wuyetabut ixē Deus kay — io'e. — Deus ip o'ḡu'acoḡ cīcā Egito eipi be bima — io'e. — Xipan cīcā ip o'jukuk. Egito eipi bewi ip o'tujujēm, ya'ōbaca jījā buye. ¹⁸ Uk'a'ūmat taḡ oekuku ip pūḡ koato ḡu—40 koato bun. Deus yukpiceḡe ḡu bit ikuḡ ip osunuy kūyjobit ḡu ma'ḡu ip. ¹⁹ Deus 7 be ipi watwat o'ḡu'ūmu'ūm Canaā eipi watwat. Imu'ūm puje cebekitkit Canaā eipi o'jat jeipim — io'e.

²⁰ — Gebuje Deus ibimāmāmāyū ekawēn coco'ukayū o'jomuy kuyayū kukukan. Canaā eipi be osodop ip ade jījā koato—450 koato. Jekawēn muwēnuwēn'ukayū o'jomuy ḡūyjom ixeyū mukūyjojo'ukayūm. ²¹ Samuel koap osunuy Deus ekawēn muwēnuwēn'ukan. Guyjom kuyjeayū o'e Deus pe: “Aḡokatkat cuy ejomuy ocekekukan,” i — io'e Paulo.

— Imēnpuye Deus Saulo o'jomuy Canaā eipi watwat kukukan kuyayū kukukan. Saulo Quis ipot osunuy. Ixe Benjamim diwat osunuy. Ixe Canaā eipi watwat kukukat osunuy 40 koato. ²² Deus oibu'un Saulo be jebekitkiyū kukukan. Ixe o'ju'uk jebekitkit kukap puxim — io'e.

— Gebuje Deus Davi o'jomuy jebekitkit kukukan Saulo dieḡ. Davi Deus ebekitkit kukukat osunuy Deus bikuyap taḡ. Deus imēn Davi o'ḡuwēn:

Wetaybit Davi soat em obikuyap taḡ jekukum iam, i. Ixe Jessé ipot wa'ō kay jekukum soat em ma, i.

²³ Deus imēn Davi o'ḡuwēn. Deus o'e kuyje:

Davi naxeḡebitbit oḡuju eydaxijo am, i — io'e Paulo.

— Gebuje Deus Jesus o'ḡuju Judeuyū daxijo am apēn cuk adi o'e'e'e iap taḡ — io'e. — Jesus Davi naxeḡebit osunuy. ²⁴ João Batista oajēm Jesus adeayū mutaybitbin awap. Imubatisasan oeku. Ixe João Batista o'e Judeuyū be: “Eyḡuycūḡcūḡ cuy epesop ikērēat kuḡ puye,” i. “Ikērēat mujurūḡrūḡap cuy epeyepere,” i. “Epeyewemubatisasaan cuy,” i.

²⁵ — João jekapikap eperem pima, imēn o'e Judeuyū be: “Tūybe ēn Deus emunaē iān eyju e'em owebe,” i. “Eyxe ōn Deus emunaē,” i. “Eyemuwiwi ḡu ōn pit,” i. “Ya'ōbuyxi jījāat omuyku onomuju,” i. “Ōn pit wa'ōbuyxi ḡu,” i. “Cedaḡ ḡu owebe we'atoro am suiuk muwekap am wa'ōbuyxi'ūm puye,” i.

João imēn o'e — io'e Paulo.

²⁶ — Obureyū — io'e. — Pūḡpūḡ ey'in Abraão naxeḡebitbit. Warara'acat ey'in Judeuyū ḡu. Inaka eyetabut Deus kay Judeuyū etabucap co'i — io'e. — Deus wuydaxijojoap awēḡ o'yawēḡmuwēn wuywebe — io'e. ²⁷ — Imēnpit Jerusalém ka watwat itaybit ḡu o'e Jesus wuydaxijojo'ukat iam. Ika kukukayū dak itaybit ḡu o'e ip iboam. Soat jebodoydoyap kabia be Judeuyū ya'ōberen tupcoco'uk ip osodop je'aweroroap'a—Deus ekawēnmuwēnuwēn'ukat emudupmubararakup.

Soat Sábado bima ip tupcoco'uk osodop. Imēnpit itaybit ġu ip apēġape xe'e ijoptup ekawēn iam. “Jesus cuy je'ū ikērēat kuġ puye,” io'e ip napa ma. Kuyje Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū o'e'e'e iap taġ Jesus o'yaoka ip — io'e Paulo.

²⁸— Ixeyū mo o'jekawēn Pilatos eju—iecuġap eju. Jesus ikērēat o'jukuk ġu—pūġ em tak ka'ūma. Inaka “Jesus cuy eyaokaat,” i mo o'e ip Pilatos pe. ²⁹ Imēn ibararak opop Deus ekawēn tup pe. Soan o'e'e ip Jesus pe apēn Deus emunaē jukuk ip iaptup ekawēn taġ. Apēn ip o'tupmubararak iap ekawēn taġ o'jebapuk ġasū — io'e.

— Iġodup ekawēn taġ soat ebapuk puje warara'acayū ma Jesus'ūm jebit mo o'ġukop korosa ejuwi. Witabikūy be adi o'jomōġ ip. ³⁰ Deus pit waram Jesus o'ġutait. O'ġuyu ce'ū'ūayū dopap pewi — io'e.

³¹ — Gebuje waram o'jetait'iat o'jojojo ip Jesus eju oekukuiayū. Ibun oeku ip ceweju—Galiléia eipi bewi ceweju o'jēm'iaiyū—Jerusalém ka kay ceweju o'ju'iaiyū. Ade kabia ceweju oeku ip waram o'jetait'iat eju — io'e.

— Ġasū ixeyū ma icēmān Jesus muwēnuwēn Judeuyū be. O'jojojo ip iap muwēnuwēn ip ġasū. ³²⁻³³ Oceju dak kawēn idipat muwēnuwēn eywebe. “Waram wemunaē oġutait waram ce'ūap puxim,” io'e Deus kuyje wuydobuyū'ūm'ūm pe. Ġasū Jesus o'ġutait apēn cuk adi o'e'e'e iap taġ. Imēn e'em Deus ekawēntup—Salmodup—jebidododonaptup—xepxeptupatup:

“Ēn okpot,” i'e'em Deus, i. “Ġasū ōn ebay oce,” i'e'em Deus, i. Imēn e'em Salmodup.

³⁴— Kuyje Deus o'e: “Waram wemunaē oġutait waram ce'ūap puxim,” i. Imēn e'em Deus ekawēn tup:

“Xipacat oġūm ewebe,” i juk adi oce Davi be, i. “Obu'u ġu xipacat ūm ām ewebe,” i juk adi oce Davi be, i. Xipacat oġūm ewebe apēn cuk adi ocecece Davi be iap puxim, i.

³⁵ — Imēn e'em wara'atup pe jebibododonaptup—Salmodup:

Wetaybit ekpot'ūm iwan ġu ěn ierepap puxim iam, i. A'ō kay kūyjobit cīcāat iwan ġu ěn, i.

Ixe imēn Jesus o'ġuwēn. Imēn e'em Salmodup — io'e. ³⁶ — Icēmān Davi'ūm oe'ū. Itabēġ puje Deus ekawēn taġ oekukuku — io'e. — Icēmān Davi'ūm o'jomōġ ip witabikūy be jedobuyū'ūm'ūm etaypi tēġ. Davi'ūm ma oierep. ³⁷ Jesus'ūm pit oierep ġu Deus waram o'ġutait puye — io'e.

³⁸ — Obureyū — io'e. — Eyetaybin cuy epesop Deus ikērēat uk'uġ wuywebewi Jesus oe'ū buye iam. Ixe Jesus muwēnuwēn ōn eywebe.

³⁹ Moisés ekawēn taġ jekukum pima wuya'ōbaca ġu juk adi ajop waram ikērēat kukap puxim. Jesus kay wuyetabut pima bit Deus ja'ōbacaap ūmūm wuywebe waram ikērēat kukap puxim — io'e.

⁴⁰⁻⁴¹ Imēn e'em Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū emudupmubararak-tup—kuyayū emudupmubararak-tup:

Eyetablet'ūm cīcā eyju! i. Eybu'u jġā eyetablet am okay, i. Eyetablet'ūm cuy epesop! Epeap eyetablet'ūm puye, i. Ōn Deus. Eywebe i'e ba'oreap oġubapuk eyetabletpe, i. Imēnpit eyetablet'ūm okay epe'e, i.

Warara'acat pe eymukūyjo buje dak, eyetablet'ūm okay epe'e, i. Imēn e'em Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū emudupmubararak-tup — Paulo o'e.

— Eyday'em'um cuy epesop Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū o'e'e'e iap taġ je'babupak puxim eywebe — io'e cebe ip—Judeuyū be.

42 Je'aweroroap'a bewi Pauloyũ jēm puje, Judeuyũ o'jekawēn ceweju ip.

— Waram cuy epe'e ocemukũyjom iboam — io'e ip. — Wara'at Sábado juy ejot ġuto — io'e ip Judeuyũ.

43 Ce'awero eperē buje tak ġu ip o'ju Pauloyũ kay—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak—Judeuyũ etabucap co'i Deus kayayũ. Pauloyũ o'jekawēn ceweju ip.

— Soat em ma Deus xipan wuykuġ — io'e ip. — Soat em cuy ġebum epesop iboap kay — io'e ip Pauloyũ.

44 Waram pimaat esábado tak ġu o'je'awero Deus ekawēn com iġo ka beayũ.

45 Adeayũ e'aweroap tobuxik puje Judeuyũ oitabutkarey Pauloyũ kay. Paulo ip o'ya'õmuwarururun—Jesus kay itabut'ũmayũ. O'jomuymuy jĩã ip.

46 Gebuje Pauloyũ iparara'ũm cĩcã o'jekawēn ceweju ip—Judeuyũ eju.

— Cedaġ osunuy ocewebe koam Deus ekawēn muwēn ãm eywebe, eyju Judeuyũ buye — io'e. — Cekawēn kay ġu eyju bit — io'e. — Eybu'u Jesus pe eydaxijoan, eywebe ipiat'ajoap puxim — io'e. — Eybu'u eyaġuyisum eyekuam — io'e. — Imēnpuye warara'acat pe juy oceġuwēn Deus ekawēn—Judeu'ũmayũ be — io'e. 47 — Imēġãm Deus cuk ocemuju. Kuyje Isaísat Cristo o'ġuwēn. Imēn o'e:

Õn cuk enaē wekawēn muwēn ãm Judeu'ũmayũ be, i. Kabia buje wuyetaybit wuyeku am, i. Imēnpuxim wekawēn co buje Judeu'ũmayũ itaybit je'e apēn Deus soat taxijojom iam, i. Soat wekawēn kayayũ otaxijo, i.

Imēn Deus o'e kuyje — io'e Paulo. — Imēnpuye Judeu'ũmayũ be juy oceġuwēn Deus ekawēn — Paulo o'e.

48 Judeu'ũmayũ icokcok cĩcã ip o'e iboap co buje.

— Ka'ũmġu Deus ekawēn co'i xipat — io'e ip. Soat itabut o'e Jesus kay, jexe jenuy am Deus emunaēyũ.

49 Gebuje Jesus kay itabucayũ wuykukukat ekawēn o'ġuwēnuwēn soat pe itaybit'ũmayũ be. Soat ibo eipi daġ oekuku ip wuykukukat ekawēn muwēnuwēn.

50 Judeuyũ oitakomãn Pauloyũ kay. O'jewawē ip aġokatkayũ eju—ibo ka kukukayũ eju. Aoyũ eju dak o'jewawē ip—ya'õbuyxiayũ eju. Ixeyũ aoyũ Deus a'õ kay ip osodop. Imēnpit itakoma ip o'e Pauloyũ kay.

Pauloyũ ip o'yawēġmukērērērēn. Imēnpuye soat ip itakoma jĩã o'e Pauloyũ kay. Jeipi bewi ip o'ġujēm. 51 O'jēm Pauloyũ. Jesandália ip o'ġupoyoy ibo ka bewi jejēm puje “Eyukpiwat Deus xe ocekawēn co pin'ũm puye” i'e am ibo ka watwat pe. 52 Itabucayũ bit icokcok cĩcã o'e—Antioquia ka beayũ. Ibiõġbuk xipacat cebe ip osunuy.

14

1 Icónio ka kay ip o'ju Pauloyũ. Oõm ip Judeuyũ e'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Kawēn idipat o'ġuwēn ip iġo'a be. Imēnpuye tak ġu ip oitabun Jesus kay—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak. 2 Judeuyũ kukukayũ bit Pauloyũ o'yawēġmukērērērēn—itabut'ũmayũ. O'yawēġmukērērērēn ip Judeu'ũmayũ be cekayap puxim. Imēnpuye itakoma o'e ip Pauloyũ kay Judeu'ũmayũ.

³ Gebuje Pauloyū wuykukukat o'ḡuwēnuwēn soat pe—Icônio ka watwat pe. Ibun cīcā ip osodop ibo ka be. Pūḡ kabia ḡu ip osodop Icônio ka be, ade oitabun Jesus kay buye. Iparara'ūma wuykukukat o'ḡuwēnuwēn ip.

— Deus xipan soat kuḡ wuykuḡ — io'e ip. Wuywebe i'e ba'oreap o'ḡubapukpuk ip Deus a'ōbi. Deus a'ōbacaap o'ḡubapukpuk ip soat etabutpe. Deus ibo ka watwat o'ḡutabun Pauloyū ekajwēn kay.

— Paulo icēmān e'em — io'e ip.

⁴ Imēneju pūḡ taḡ ḡu o'e ip Icônio ka watwat—wara'at taḡtaḡtaḡ ma. Pūḡpūḡ ixeyū'in Judeuyū kay ip o'e. Warara'acayū bit Jesus emumujuyū kay o'e.

⁵ Gebuje pūḡpūḡ Icônio ka watwat o'jekawēn jeka kukukayū eju—Judeuyū, Judeu'ūmayū dak.

— Ikērēm cuy ip ajukuk. Ayabuḡbuḡ cuy ip wita'am — io'e ip.

⁶ Pauloyū jaoka ojuyap o'yawēḡtobuxik. Imēnpuye dao ma o'jēm ip Icônio ka bewī. Wara'at ka kay ip o'ju. Lистра ka kay ip o'ju Derbe ka kay dak, iḡo ka korerenatka kay dak. Ixeyū ka Licaōnia eipi be opop. ⁷ Kawēn idipat muwēnuwēn oekuku ip soat kaka daḡ soat pe ya'ḡjo am.

⁸ Taokērēat kay Pauloyū oajēm. Taokērēat Lистра ka be osunuy. Ikap'isum pin ma taokērē osunuy. Cexīḡxīḡ pa'ore osunuy. ⁹ Soat Paulo o'e'eiap o'ya'ḡjojo. Paulo o'jeak cīcā cekay.

— Deus kay teku itabut jemu'adaam — Paulo o'e jewebe ma.

¹⁰ O'jekawēn taokērēat pe.

— E'āy — io'e. — Cūḡ'i ece — io'e ya'ōberen cebe.

Taokērē tūibit o'āy. Xipan o'jexīḡxīḡ. ¹¹ Paulo be imu'ada buje, o'jewāwā ip ya'ōberen Lистра ka watwat.

— Deusyū o'kop wuykay! — io'e ip ja'ōm. — Aḡokatkayū jojo'i ip! — io'e ip jewewebe.

Tūybe Pauloyū deusyū iān o'e ip. O'jewāwā ip Paulo a'ōm ḡu—ja'ōm ma.

¹² — Wuyedeus teku! — io'e ip napa ma. — Júpiter teku! — io'e ip Barnabé muwēnuwēn.

— Wuyedeus tedaku! — io'e ip napa ma. — Mercúrio teku! — io'e ip Paulo muwēnuwēn.

Imēn o'e ip Paulo cekawēnxi buye. Lистра ka watwat edeusbaro butet Júpiter i osunuy, Mercúrio i dak.

¹³ Ixeyū edeusbaro duk'a kukukat oajēm Pauloyū kay—Júpiter tuk'a kukukat. Biopak o'tujuajēm. Yaoka ojuy ip imupik am Pauloyū wap. Tūybe deus iān o'e ip. Tumūntitit o'titujuajēm biopak akārāsū eju tit-mukirik am Pauloyū ya'ōbuyxi cekay ip puye. O'tujuajēm ip aḡoka eko-rara exīntabi be. Júpiter tuk'a iboce o'yanuy. Tūybe teyūku wuyedeusyū iān o'e ip. ¹⁴ Apēn e ojuy ip ocewebe iam jetaybin puje, yaḡuybabi'ūm cīcā Pauloyū o'e.

— Tūybe oceju deusyū iān o'e ip — io'e Paulo jebure be—Barnabé be. Jesay o'ḡuwek ip yaḡuybabi'ūmap mubapuk am ibo ka watwat pe.

Pauloyū o'jedau ajēmayū kay. O'jekawēn ceweju ip.

¹⁵ — Tapupuyū — io'e. — Imēn ḡu juy epe'e ocewebe! — io'e. — Deus ḡu oceju—aḡokatkayū acā! — io'e. — Oceju dak eyjo'i ma — io'e. — Ocajēm ijoce kawēn idipat muwēn ām eywebe. Eymubu'un am eyedeusbaroyū kay ocajēm ijoce. Te'e ma eyetabut ixeyū kay — io'e ip Lистра ka watwat pe. — Deusbaroyū kay eyetabucap cuy epeyepere! — io'e. — Deusat kay juy eyetabun epesop. Deusat soat em itait omuy. Ixe

kay acā eyetabun cuy epesop — io'e. — Ixe kabi o'gugē, ipi dak. Tiboḡ cīcāati dak o'timuḡē. Ixe soat o'gugē—kabi daḡat, ipi daḡat tak, tiboḡ cīcāat daḡat tak — i'e'em ip. ¹⁶— Deus kuyjeayū o'jepere jekpiwan ma ip jeku am—Judeuyū, Judeu'ūmayū dak — io'e. ¹⁷— Imēnpit Deus xipacan e'e'uk osunuy soat peam ijodiat peam. Imēn òn soat podi ma xipat iam wuymutaybitbin. Ixe muba'at muajēmjēm kabi bewi wuywebe. Ixe kadai mu'aypapan wuywebe i'o am. Deus soat em wuyemukaypinput ūmūm wuywebe wuy mucokcok am. Deus imēn xipan wuykuḡ ibikuy wuywebe wuyetabut am cekay buye — io'e ip.

Imēn Paulo Listra ka watwat o'gutaybin Deus ekawēn.

¹⁸ Listra ka watwat biopak aoka ojuy jījā tūybe Pauloyū deusyū iān o'e ip puye. Pauloyū bit o'gubu'un ip biopak aoka am.

¹⁹ Judeuyū oajēm Pauloyū kay—itabut'ūmayū. Oajēm ip Antioquia ka bewi, Icônio ka bewi dak. Listra ka be ip oajēm. Ade o'gubu'un ip Pauloyū kay. O'gutakomān ip cekay ip.

Imēnpuye Paulo o'yabuḡbuḡ ip yaokaap ojuy. Kururuḡ Paulo o'tujujēm ip jeka bewi—Listra ka bewi. Kacūḡpe o'jepere ip. Tūybe oe'ū iān o'e ip. ²⁰ Paulo bit o'āy Jesus kay itabucayū cekay ce'awero buje. Waram oōm Listra ka be.

Kuyaje Paulo o'kop Derbe ka be Barnabé eju. ²¹ Kawēn idipat o'guwēnuwēn ip Derbe ka watwat pe. Imēnpuye tak ḡu oitabun ip Jesus kay.

Gebuje o'jepit ip jedocap e daḡ ma. Listra ka daḡ ip o'jepit Icônio ka daḡ tak, Antioquia ka daḡ tak. ²² Jesus a'ōkayayū jojom ip o'jepit. Ixeyū a'ōmucanucan oekuku ip. Yawēwēm ip oekuku. Paulo o'jekawēn ceweju ip.

— Jesus kay eyetabucap cuy epeyepere ḡu — io'e. — Jesus kay wuyetabut pima, warara'acat ipiat supi'ajoat wuywebe — io'e.

— Guyjom pit Deus xe acesop. Ixe soat kukukan pima, cexe ma acesop soat ya'ō kay kūyjobit pima — io'e cebe ip.

Paulo soat kaka daḡ oeku Barnabé eju.

²³ Ixeyū dak aḡokatkayū o'taē Jesus day itabucayū kukukayūm. Soat kaka daḡwi o'taē ip. Jekpiwa ma o'jewemurun ip jekawēn ām Deus eju. Deus eju o'jekawēn ip o'taē'ibiyū beam. Imēn o'jekawēn ip Deus eju:

— Ocekukukat — io'e ip Jesus pe. — Iteyū aḡokatkayū juy ejukuk xipan, ekay itabut ip puye — io'e ip Deus pe.

²⁴ O'kop ip Panfília eipi daḡ, Pisídia eipi daḡ tak.

²⁵ Gebuje waram Deus ekawēn o'guwēnuwēn ip Perge ka be. Atália ka daḡ ip o'kop.

²⁶ Antioquia ka kay ip o'ju waram. Kobexixi daḡ ip o'ju. Koap jejēmap ka be ip oajēm—Antioquia ka be.

— Xipan cuy ixeyū ejukuk kapikpiḡ pima—ekawēnuwēnuwēn pima — i mo o'e itabucayū Deus pe ibo ka be koap cēm pima.

²⁷ Oajēm ip ma'guto Antioquia ka be jekapikap o'jepere ip puye. Paulo ekawēn co am o'je'awero ip soat Jesus a'ōkayayū.

Gebuje Paulo apēn Deus ixeyū buywatwanap o'guwēn cebe ip. Apēn soat kaka daḡ oekuku ip iap o'guwēn.

— Deus juk adi oca'ōmucanucan osunuy Jesus muwēnuwēn pima — io'e. — Judeu'ūmayū be ocemuju jekawēn muwēn ām — io'e. — Tak ḡu ip oitabun Jesus kay — io'e cebe ip.

²⁸ Ibo ka be osodop ip ūm kaxi. Jesus a'ōkayayū xe osodop ip ibun ma.

15

¹ Judeuyū o'ju Antioquia ka kay—Judéia eipi bewiyayū. Oajēm ip. Gebuje cedağ ğu Jesus kay itabucayū o'gutaybin ip—Judeu'ūmayū o'gutaybin ip.

— Moisés ekawēn tağ eyedaypu'ağobixeedakat'ūm pima, Deus jeydax-ijo ğu — io'e ip napa ma itabucayū be.

² Imēneju Pauloyū o'jewa'ōxixkik cīcā ceweju ip Judéia eipi bewiacat eju. Imēnpuye Jesus a'ōkayayū itaybin pin o'e ip apēn ğu paxi cūğ ma wuyxe iam.

— Acesuxeedakat tu Moisés ekawēn tağ? Acesuxeedakat ğu xe'e? — io'e ip jewewebe.

Imēnpuye ip Paulo o'ğuju Jerusalém ka be, Barnabé dak, jebureyū dak.

— Jerusalém ka be juy epeju — io'e ip. — Epeju juy jekawēn ām Jesus emumujuyū eju—itabucayū kukukayū eju dak — io'e ip. — Epeyewawē juy ceweju ip. “Acesuxeedakat tu Moisés ekawēn tağ? Acesuxeedakat ğu xe'e?” i juy epe'e cebe ip — io'e ip.

³ Pauloyū o'jewemuwēn cebe ip. O'jēm ip Antioquia ka bewi.

O'ju ip itabucayū kukukayū kay. Cucum pima Fenícia eipi dağ o'kop ip, Samaria eipi dağ tak. Soat ka dağ o'je'awero ip itabucayū eju cucum pima.

— Ade jījā Judeu'ūmayū kuyap jetabucap o'jepere ip — io'e ip. — Jesus kay ip oitabun — Pauloyū o'e cebe ip.

Icokcok cīcā ip o'e itabucayū iboap awēğ tobuxik puje—Fenícia eipi watwat, Samaria eipi watwat tak.

⁴ Oajēm ip Jerusalém ka be. O'ju ip itabucayū kukukayū kay. Itabucayū kukukayū ip o'tobede, Jesus emumujuyū dak, wara'acayū itabucayū dak. Itabucayū kukukayū o'je'awero ip cexe.

Gebuje Paulo o'jekawēn cebe ip.

— Deus cuk adi ocebuywatwatn kawēn idipat muwēn ām — io'e. — Pūğ ğu Judeu'ūmat oitabun Jesus kay—ade jījā ma! — io'e Paulo.

⁵ Pūğpūğ pit Fariseuyū o'āy Paulo mukorēm ām—Jesus kay itabucayū.

— Ixeyū dak cuy Moisés ekawēn tağ jeku, itabut ma'ğu ip Jesus kay — io'e ip. — Jedaypu'ağobixeedakat cuy ip cekawēn tağ — io'e ip te'e ma. Imēnpuye Pauloyū o'jewa'ōxixkik cīcā Fariseuyū eju.

⁶ Gebuje Jesus emumujuyū o'je'awero ip Jesus kay itabucayū kukukayū eju. O'jewawēwē jījā ip.

— Apēntak cedağ wuywebe Judeu'ūmayū mutaybit am Jesus kay itabun ip puje? — io'e ip jewewebe. — “Moisés ekawēn tağ cuy epeku,” i du ace'e cebe ip? Imēn ğu xe'e ace'e cebe ip? — io'e ip jewewebe.

⁷ O'jekawēn cīcā ip jeweweju jewemudin ām. Ibun cīcā ip o'jewa'ōxixkik wara'at tağtağtağ i'eap puxim.

Pedro o'jekawēn soat pe aweromayū be.

— Okitpitpityū — io'e. — Eya'ōpicūğcūğ cuy epesop wekawēn kay — io'e. — Kuy bima Deus onaē kawēn idipat muwēn ām Judeu'ūmayū be. Eyetaybit iboam — io'e. — Ixe mo omuju ibikuy osunuy ixeyū mutabut am jekay buye. ⁸ Deus itaybit apēn wuyju jewağuyğuy iam — io'e.

— Ixe mo jebiōğbuk o'ğudot Judeu'ūmayū kay apēn wuykay o'ğudot iap co'i. Imēn Judeu'ūmayū kay dak ōn iam wuymutaybitbin o'e Deus.

⁹ Soat ipi dağayū ibit ma Deus xe. Soat jewejojo'i ma ip cexe. Imēnpuye

Deus ikērēat o'ju'uk Judeu'ūmayū bewi Jesus kay ip itabut puye. O'ju'uk apēn wuywebewi ikērēat o'ju'uk iap co'i — io'e. ¹⁰ — “Cedaḡ ḡu Deus pe jebiōḡbuk muōm ām cebe ip, Moisés ekawēn taḡ ḡu ip puye,” i du eyju e'em? — Pedro o'e. — Iba'ore osunuy wuydobuyū'ūm'ūm pe ixe ekawēn taḡ jeku am. Wuywebe dak iba'ore. Iba'ore kuka o'e Judeu'ūmayū be dak. Imēnpuye “Moisés ekawēn taḡ cuy epeku,” i'ūmḡu juy ace cebe ip—Jesus kay itabun'isuayū be. ¹¹ Wuykukukat Jesus wuydaxijojom cekay wuyetabut puye. Wuydaxijojom xipan wuykuḡ puye. Imēnpuxim Judeu'ūmayū dak idaxijo itabun puje ip — Pedro o'e.

¹² Guyjom Pauloyū o'jekawēn aweromayū be.

— Deus mo ocemuju kawēn idipat muwēn ām Judeu'ūmayū be — io'e. — Deus a'ōbi juk adi wuywebe i'e ba'oreat oceḡubapukpuk soat etabutpe — io'e. — Deus soat podi ma ya'ōbaca iap juk adi oceḡubapukpuk itabutpe ip — io'e ip aweromayū be. Soat ip mūḡ osodop ya'ijojom.

¹³ Guyjom Tiago o'jekawēn aweromayū be.

— Okitpitpityū — io'e. — Eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop wekawēn kay. ¹⁴ Simão Pedro ekawēn epeya'ijojom kuy — io'e. — Deus xipan Judeu'ūmayū kuḡ iam wuymukūyjojō — io'e. — Deus Judeu'ūmayū o'taē itabut am jekay. Ixeyū dak o'taē jebekitkiyūm — io'e. ¹⁵ — Iboap o'jebapuk kuyayū ekawēn taḡ—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū emudupmubararakup ekawēn taḡ — io'e. — Imēn e'em iboaptup:

¹⁶ “Ōn Deus,” i. “Waram ocepit ya'at'ibit'a mudim am—Davi duk'a mudim am,” i. “Yadipat'am je'e ma'ḡuto,” i. “Soat xe ijodiat xe wa'ōbuyxian oḡuy apēn Davi ya'ōbuyxi osunuy iap co'i,” i. “Obikuyap taḡ jeku ip waram,” i. ¹⁷ “Soat kaka daḡacat itabut je'e okay Judeu'ūmayū,” i. “Webekitkiyūm je'e ip,” i. ¹⁸ Imēn wuykukukat e'em, i. Kuyje ma iboap o'ḡuwēn, i.

Imēn e'em iboaptup — io'e Tiago. — Imēn cuk adi Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū o'e'e'e Deus a'ōbi — Tiago o'e.

¹⁹ — “Imēnpuye Judeu'ūmayū kaykay ḡu juy ajop,” i ōn e'em — io'e Tiago. — “Jesus kay itabun'isuayū kaykay ḡu juy ajop,” i ōn e'em — Tiago o'e. — Iboam acā juy ace Judeu'ūmayū be—itabun'isuayū be:

²⁰ Deusbaroyū wap iēnmōḡ'ibitēn cuy epesuēn'o ḡu, i. Wara'acat tayxi kaykay ḡu juy epesop, wara'at itop kaykay ḡu dak, i. Iēntoyteyatēn cuy epesuēn'o ḡu, i. Puca doy juy epetoykōnkōn ḡu, i.

Iboam acā juy ace Judeu'ūmayū be—itabun'isuayū be — Tiago o'e.

²¹ — Kuy bin ma opop Moisés ekawēn wuymutaybitbin'ukayū soat kaka daḡ — io'e. — Gasū dak soat kaka daḡ opop ip. Soat Sábado cekawēntup cocom ip wuy'eaweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Iboam acā juy ace cebe ip — Tiago o'e.

— Imēn cuy ace! — io'e ip aweromayū.

²²⁻²³ Soat ce'awero'ibiyū Tiago be jawēwēap kay ip o'e—soat Jesus emumujuyū, soat itabucayū kukukayū dak, soat itabucayū dak.

Gebuje Jesus emumujuyū cartadup o'tupmubararak itabucayū kukukayū. O'tupmubararak ip tup muju am warara'acayū awēaptum—itabucayū awēwēaptum—Antioquia ka watwat awēwēaptum. Xepxep aḡokat kayū o'ḡuju ip cartadup tujowat am Antioquia ka watwat pe. Judas o'ḡuju ip, Silas tak. Judas xepxep ibutet osunuy. Wara'at ibutet Barsabás i osunuy. Ixeyū xepxepayū ya'ōbuyxi ip osodop soat xe. Ixeyū

xepxepayū cartadup o'tuptujowat Antioquia ka watwat pe. O'ju ip Paulo eju, Barnabé eju dak.

Cartadup imēn o'e:

Oceju Jesus emumujuyū, itabucayū kukukayū dak, wara'acat itabucayū dak, i. Eykitpitpiyū oceju, i. Kato mujujum oceju soat pe eywebe Judeu'ūmayū be, i. Kato mujujum ocejū soat kaka daḡacat pe—Antioquia ka watwat pe, Síria eipi watwat pe dak, i. ²⁴ Kuy bima aḡokatkayū mo a'ḡu eyaḡuymubabi'ūm'ūm oce'in, i. Gasū eyetaybit ḡu apēn oceku cedaḡ iam, i. “Moisés ekawēn taḡ eyedaypu'aḡobixeedakat'ūm pima, Deus jeydaxijo ḡu,” io'e ip napa ma eywebe, i. Oceju ḡu mo a'ḡu ixeyū oceḡuju eykay, i. Ja'ōbi ma mo a'ḡu ip o'ju eykay, i. ²⁵ Imēnpuye juk a'ḡu oceje'awero pūḡ taḡ ma eyawē ām, i. Gasū xepxep aḡokatkayū ocetaē imuju am eyjom, i. Ixeyū cum Barnabé eju, Paulo eju dak, i. ²⁶ Pauloyū o'yaoka pin kuy bima, i. Inaka iparara'ūm ma wuykukukat Jesus Cristo muwēnuwēn oekuku ip, i. Imēnpuye ikukpin cīcā ip ocexe, i. ²⁷ Xepxepayū oceḡuju eykay—Judas, Silas tak, i. Ixeyū soat ḡuwēn eywebe ḡasū ocekawēn, i. ²⁸⁻²⁹ Iboam acā oceju e'em eywebe: Deusbaroyū wap iēnmōḡ'ibitēn cuy epesuēn'o ḡu, i. Puca doy juy epetoykōnkōn ḡu, i. Iēntoyteyātēn cuy epesuēn'o ḡu, i. Wara'at tayxi kaykay ḡu juy epesop, wara'at itop kaykay ḡu dak, i. Iboam acā juy oceju e'em eywebe, i. Iboap taḡ jekukum pima, cedaḡ epeku. Eywātaxipipem ḡu juy epesop. Ibūrū ma oceju e'em eywebe eyawēwēm, Deus biōḡbuk tak eyawēwēm, i. Imēn o'tupmubararak ip Judeu'ūmayū awēwēaptup itabucayū kukukayū Jerusalém ka be awerom pima.

³⁰ Gebuje taē'ibiyū cartadup o'tuptujowat ip Antioquia ka watwat kay—itabucayū kay. Judas o'tuptujowat, Silas eju. O'ju ip Barnabé eju, Paulo eju dak.

Yajēm puje soat itabucayū o'tomuwā ip je'awero am.

³¹ Gebuje ip o'tupūm cebe ip. Itabucayū kukukayū ya'ōberen o'tupcoco soat pe ya'ījo am. Soat ip icokkok o'e ibodup ekawēn co buje.

³² Judas Silas tak itabucayū o'yawēwē. Antioquia ka watwat o'yawēwē ip. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū osodop ip. Deus ekawēn ip o'ḡutaybitbin. Imēnpuye biḡ ma ip itabut o'e Jesus kay. Icocok ip o'e jetabucap kuḡ. Pūḡ kabia ḡu osodop ip Antioquia ka be.

³³ Ibocewi o'jewemuwēn ip itabucayū be.

— Deus cuy xipan jeydujupit — itabucayū o'e cebe ip.

O'jepit ip Jerusalém ka be. Kuy bima o'ḡuju'iaiyū kay ip o'jepit.

³⁴ Imēnpit Silas o'jepit ḡu.

— Ijoce ma oḡuy — io'e. — Ocepit ḡu juy — io'e.

³⁵ Paulo dak Antioquia ka be osunuy, Barnabé dak. Wuykukukat ekawēn o'ḡuwēnuwēn ip adeayū be. Jebureyū eju wuykukukat ekawēn o'ḡuwēnuwēn ip.

³⁶ Ibut'ūm pima Paulo o'jekawēn Barnabé eju.

— Ga'a juy acepit — io'e. — Soat kaka daḡ cuy aju—kuy bima Deus ekawēn aḡuwēnuwēn iap kaka daḡ — io'e. — Wuynomukay juy acepit waram Jesus a'ōkayayū jom — io'e. — Ga'a acepit xipat paxi opop ip iam — io'e Barnabé be.

— Ga'a — io'e Barnabé.

³⁷ Barnabé ma João Marcos dujowat oju ceweju ip. ³⁸ Paulo bit ibu'u o'e tujowan.

— Oxe ma xipat gu João Marcos ju am wuyweju — Paulo o'e. — Koap pima mo wuyiwat — io'e. — Panfília eipi be bima, o'jepit — io'e. — Wuyweju bit mo oibu'un Deus ekawên muwên âm — io'e. — Obu'u oce ikuğ — Paulo o'e.

³⁹ O'jewa'õxixik cĩcã ip. Imēnpuye o'jeok ip jewewejuwi oibu'un ikuğ puye.

Gebuje Barnabé João Marcos o'tujowat jewēju. Kobexixi be ip oòm. Tiboğ cĩcãati o'timudek ip. Chipre eipi be ip o'ju—tip'aweroroboğ pe.

⁴⁰ Gebuje Paulo wara'at ma o'taē jewēju am. Silas o'taē jewēju am. Soat ikitpitpiyũ o'jekawên Deus eju cebeam ip—Antioquia ka watwat.

— Bay, xipan soat kuğ ĕn — io'e ip. — Iteyũ xepxepayũ juy ejukuk xipan — io'e ip Deus pe.

⁴¹ Paulo o'ju Silas eju. Síria eipi dağ oekuku ip, Cilícia eipi dağ tak. Deus ekawên itabucayũ mutaybitbin oekuku ip.

16

¹ Pauloyũ o'ju Derbe ka be, Lистра ka be dak. Lистра ka be ağokatkat osunuy. Jesus a'õkayat osunuy. Ibutet Timóteo i osunuy. Paulo o'ju Timóteo kay. Timóteo xi Judeu osunuy. Ixe ayacat Deus ekawên kay itabut osunuy. Cebay Judeu gu osunuy—Grego acã. ² Jesus a'õkayayũ Timóteo o'ğuwên Paulo be—Lистра ka watwat, Icônio ka watwat tak.

— Timóteo xipat cĩcã — io'e ip Paulo be.

³ Timóteo dujowat ojuy o'e jewēju jebuywatwat'ukan Paulo. Koap Paulo Timóteo o'taypu'ağobixeedakat Judeuyũ babi dağ, ade Judeuyũ osodop ika kay ip cumiat ka be buye. Itaybit cĩcã osodop ip Timóteo Judeu'ũmat ipot iam, taypu'ağobixeedakat'ũm iam tak ixeyũ Judeuyũ.

⁴ Gebuje Paulo o'ju Silas eju, Timóteo eju dak. Soat kaka dağ ip oekuku Jesus kay itabucayũ jojom. Jerusalém ka watwat pe jawēwēap muwēnuwēn oekuku ip. Jesus emumujuyũ be jawēwēap muwēnuwēn oekuku ip—itabucayũ kukukayũ be jawēwēap muwēnuwēn. Mēnku Judeu'ũmayũ jekuku iap muwēnuwēn oekuku ip.

— Kũyjobin cuy epesop eyawēwēap ekawên kay — io'e ip itabucayũ be soat kaka watwat pe.

Soat kaka dağ oekuku ip imukũyjojom.

⁵ Imēneju biğ ma itabut o'e Jesus kay. Soat kabia warara'acayũ oitabun Jesus kay.

⁶ Deus biõğbuk Pauloyũ o'ğujuat gu Ásia eipi be. O'ğujuat gu ip iboce Deus ekawên muwên âm. Imēnpuye Frígia eipi dağ ip oekuku Galácia eipi dağ tak. Kapurũğ tağ ip oekuku.

⁷ Ibocewi oajēm ip Mísia eipi tēğ ma. Bitínia eipi be cu ojuy ip. Deus biõğbuk pit o'ğujuat gu ip. ⁸ Imēnpuye Mísia eipi dağ o'timudek ip. Trôade ebikopap pe oajēm ip. Ibo ka tiboğ cĩcãati xe osunuy.

⁹ Gebuje Paulo jexey jo'iat o'jojjo ixe exima. Trôade ka be bima o'jojjo. Ağokatkat o'jojjo jexey jo'iat pe. Macedônia eipi bewiat o'jojjo. Cũğ'i osunuy.

— Macedônia eipi kay juy ejot — io'e Paulo be jexey jo'iat pe. — Ocebuywan cuy ece — io'e Paulo be.

¹⁰ Paulo imēn jexey jo'iat o'jojjo. Őn tak cuk Paulo xe oğuy Trôade ka be bima. Őn Lucas—ijudup mubarararağat. Macedônia eipi kay a'gu cu ojuy

ocejewaḡuy Paulo exey jo'iat puye. Ocetaybit cīcā Deus cuk ocemuju Macedônia eipi kay kawēn idipat muwēn ām iam.

¹¹ Gebuje kobexixi be oceōm. Ocejēm Trôade ka bewi. Tibog cīcāati ocetimudek. Cūḡ ma oceju tip'aweroro kay Samotrácia eipi kay. Kuyaje oceju Neápolis ebikopap kay.

¹² — Gebuje Filipos ka kay oceju. Filipos ka Macedônia eipi be opop. Ikabog cīcā ma o'sukadop. Wara'atka bodi ma ikabog o'sukadop—Macedônia eipi beatka bodi ma. César ebekitkit ibo ka o'sukada Roma ka kukat ebekitkit. ¹³ Aḡoka bewi ocejēm Sábado kabia.

Idibi wābū kay oceju.

— Judeuyū aco'i kawēnwēn Deus eju ijoce — i juk a'ḡu oce'e.

Aoyū awerom osodop ip iboce. Ocabik ma a'ḡu ceparakpe ip—aweroayū parakpe.

¹⁴ Gebuje Deus ekawēn oceḡuwēn cebe ip. Ayacat iboce osunuy. Ibutet Lída i osunuy. Tiatira ka bewiat osunuy. Paḡo idipat teidada'ukat osunuy. Deus kay itabucat osunuy. Deus Paulo ekawēn o'ḡubapuk Lída be itabut cīcā i'e am. Imēnpuye itabut cīcā o'e Jesus kay. ¹⁵ O'jewemubatisanat “Jesus ebekit ḡn ḡasū bit” i'e am soat pe. Lída duk'a watwat tak o'jewemubatisanat ip, itabut puye. Lída o'jekawēn ocewebe.

— Eyxe wuykukukat Jesus kay wetabut pima, oduk'a be juy epesop ḡasū bit — io'e ocewebe.

Imēnpuye Lída duk'a be ocesop Filipos ka be bima.

¹⁶ Gebuje ayacat ocedopabijuk—yaypan'isuat—cekariwa be imudadaybotbot'ibit. Deus eju Judeuyū kawēnwēn'uk osodop iap kay cum pima, ocedopabijuk. Ibiōḡbuk kērēat kuḡ osunuy jewebe. Ibiōḡbuk kērēat a'ōbi yaypan'isuat apēn ḡuyjom je'bapuk iap muwēnuwēn'uk osunuy adeayū be. Aḡokat kayū yaypan'isuat kukayū osodop ip. Ade dinheiro bubum ip osodop apēn ḡuyjom je'bapuk eykay iap muwēḡap teim. Ixe yaypan'isuat ocedopabijuk. ¹⁷ Jewāwāwām oekuku ocenomuju soat kabia. O'jekawēn ocekawēn coco'ukayū be.

— Teyūku Deus a'ō kay kūyjobicayū — io'e'e'e. — Ixe Deus soat podi ma ya'ōbuyxiat — io'e'e'e. — Apēn wuyewedaxijo but iap muwēnuwēn wuywebe — io'e'e'e ya'ōberen ocekawēn coco'ukayū be.

¹⁸ Iboap muwēnuwēn oekuku ocedobatban yaypan'isuat. Wara'at kabia dak. Wara'at kabia dak. Ade kabia iboap muwēnuwēn oekuku ocenomuju. Imēnpuye Paulo yukpiceḡēn o'e cekay. O'jekorepēn yaypan'isuat kay.

Gebuje Paulo o'jekawēn ibiōḡbuk kērēat pe—yaypan'isuat peat pe.

— Ejēm cuy yaypan'isuat pewi — io'e. — “Ejēm cuy,” i ḡn e'em ewebe Jesus a'ōbi — Paulo o'e.

Gebuje'isum ma o'jēm cebewi. Xipat o'e.

¹⁹ Cebewi ibiōḡbuk kērēat cēmap co buje, yaypan'isuat kukayū oitakomān ip Paulo kay.

— ḡasū bit ixe ibiōḡbuk kērēat a'ōbi ḡuwēn ḡu — io'e ip. — Abu dinheiro je'ḡūm ocewebe ḡasū bit? — io'e ip.

Pauloyū o'jat ip. Akiju ip o'tujowat. Jeka kukukat topabe o'tujowat ip imuyumuy am.

²⁰ Gebuje o'jekawēn ip jeka kukukayū eju.

— Teyūku Judeuyū — io'e ip. — Wuyka watwat kaykay ip — io'e ip napa ma. — Iwaru ma ocemutaybitbin ip. Jebabim ip ocemutaybitbin —

io'e ip. ²¹— Cedaḡ ḡu iteyũ e'eap taḡ wuyeku am, wuyju Roma ka kukukat ebekitkit puye — io'e ip napa ma.

²² Gebuje ibo ka watwat oitakomān ip Pauloyũ kay, imuymuy buje. Ika kukukayũ Pauloyũ eekabek o'ḡuwekuwek ip.

— Epeyukxabimupokupoḡ cuy daxadaypam — io'e ip.

²³ O'yukxabimupokupok cīcā ip. Daomũnmũnap'a be o'ḡuõm.

— Aḡ cuy epesop cekay — io'e ip daomũnmũnap'a kukukat pe. — Epejowiwi juy ip ijēmap puxim — io'e ip.

²⁴ Iboap co buje āmap'abi be Pauloyũ o'ḡuõm iḡo'a kukukat. Badiat'abi be ip o'ḡuõm, “Xipan cīcā juy iteyũ epejowiwi,” i juk o'e buye. Sui o'suimuõm ip iptok pe. O'jekagobiece ip parakpe. Cem cīcā o'e ip. Ceok pa'ore ip o'e.

²⁵ Iximadakpe Pauloyũ o'jebibododon Deus kay. O'jekawēn ip Deus eju. Ibibodo a'ļjōjom o'e ip soat daomũnmũnap'a beayũ. ²⁶ Ipi o'jexixi ḡebuje bit. Imēnpuye daomũnmũnap'abi'ip o'je'abi'ipekutu. Soat xīntabi dak jekpiwa ma o'jeorek. O'tomudip'uk. Ikaḡobimuparakap'ip tak o'jeipeorek jekpiwan ma.

²⁷ Imēn cebapuk puje daomũnmũnap'a kukukat o'jewūrũḡ. Xīntabi tomudip'uk'uk o'jojo. Tũybe taomũnmũnayũ kuy o'jēm iān o'e. Imēnpuye jepaja o'ju'uk iyuk pewi jewaoka ojuy. ²⁸ Imēnpuye Paulo ya'õberen o'jewāwā.

— Ecewaoka ḡu juy — io'e ya'õberen. — Ocejēm ḡu buk — io'e. — Soat oceju ijoce mabuk — io'e yakukukat pe.

²⁹— Wexiktak cuy eḡũm owebe — io'e jebure be ya kukukat. — Etojot cuy kabia iam.

O'ḡũm cebe. Badi o'ju.

Pauloyũ kay o'ju. Ikarabakbak o'e jeparara pibun. O'jēḡ'aecõḡcõḡ Pauloyũ dopabe. ³⁰ O'tujujēm ip yabewi.

— Obureyũ — io'e. — Apēntak wewedaxijo but? — io'e.

³¹— Etabun cuy eḡuy Jesus kay—wuykukukat kay — io'e. — Etabut pima Deus jedaxijo. Eduk'a watwat tak idaxijo — io'e ip.

³² Gebuje Paulo Deus ekawēn o'ḡuwēn yakukukat pe, soat tuk'a watwat pe dak. ³³ Soat ip oitabun wuykukukat Jesus kay. Daomũnmũnap'a kukukat Pauloyũ o'yukxabiwuy iximadakpe ma.

Gebuje daomũnmũnap'a kukukat o'jewemubatisanat “Gasũ bit Jesus ebekitkit oceju” i'e am jebureyũ be. Soat tuk'a watwat tak o'jewemubatisanat. ³⁴ Pauloyũ o'tujowat ip jeduk'a be. Puybit o'ḡũm cebe ip.

— Juku eyxan — io'e. — Epejo'o — io'e.

Soat ip icokcok cīcā o'e Jesus kay itabut puye.

³⁵ Kabia buje Filipos ka kukukayũ te'e ma sorarayũ o'ḡuju daomũnmũnap'a beayũ dakoy am—Pauloyũ dakoy am.

— Pauloyũ juy epeḡujēm daomũnmũnap'a bewi — io'e ip sorarayũ be.

³⁶ O'ju ip daomũnmũnap'a be. Ika kukukayũ ekawēn o'ḡuwēn ip iḡo'a kukukat pe.

Ixe o'ju Pauloyũ kay.

— “Pauloyũ juy epeḡujēm daomũnmũnap'a bewi,” i juk o'e ip oceka kukukayũ — io'e yakukukat Pauloyũ be. — Epejēm cuy — io'e ip. — Eyekupinap taḡ cuy epeju — io'e Pauloyũ be.

³⁷ Imēnpit Paulo ika kukukayũ a'õ kay ḡu o'e.

O'jekawēn sorarayū be Paulo.

— Oceju soat eipi kukukat ebekitkit—César ebekitkit Roma ka kukat ebekitkit — io'e. — Soat etabutpe ip ocukxabiaokaka — io'e. — Ocedujowat gu ip ibimāmāmamayū ekawēn coco'ukat kay ocekawēn co am — io'e. — Itaybit gu mo a'gu ip Pauloyū ikērēat o'gujurūg iam, o'gujurūg gu iam tak, ocekawēn co'um puye. Jetaybitpun'uma ip ocemuom daomūnmūnap'a be — io'e. — Iba'arēm ma ip ocemujēm ojuy! — io'e. — Iba'arēm gu juy ip ocemujēm — io'e. — Soat etabutpe juy ip ocemujēm — Paulo o'e.

³⁸ Imēneju sorarayū o'jepit ika kukukayū kay. Paulo ekawēn o'guwēn ip cebe ip.

— César ebekitkit teyūbitku — io'e ip. Imēnpuye ika kukukayū iparara jūjā ip o'e César ebekitkit ukxabi mupok pi osodop buye.

³⁹ O'ju ip Pauloyū kay. Daomūnmūnap'a be ip o'ju.

— Oceju juk a'gu xipan gu eykuk kapusu — io'e ip. — Imēnpit eya'guyba'um cuy iboap kay — io'e. — “Filipos ka kukukayū juk a'gu ikērēm cīcā ocekek,” i'ūmgu juy epe'e — io'e ip. — Epejēm oceka bewi — io'e ip Pauloyū be.

⁴⁰ O'jēm ip daomūnmūnap'a bewi. O'ju ip Lídia duk'a be. Ixe duk'a be osodop ip kawēnwēn Jesus a'ōkayayū eju. O'yawēwē ip. O'jēm ip ibocewi.

17

¹ Pauloyū o'ju Tessalōnica ka kay. Cucum pima o'kap ip Anfípolis ka dağ, Apolōnia ka dağ tak. Oajēm ip Tessalōnica ka be. Ebapūg esemana ibo ka be ip osodop. Judeuyū e'aweroroap'a ibo ka be o'yanuy—Deus eju kawēnwēnap'a. ² Ebapūg Sábado bima iğo'a be o'jujuju ip. Oom ip iğo'a be.

Gebuje Paulo Deus ekawēn o'guwēnuwēn iğo'a beacat pe. Imutaybitbin o'e ip.

³ — Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū juk adi Jesus Cristo o'guwēnuwēn — io'e. — Imēn e'em ip:

Deus emunaē juy ipiat supi'ajo, i. Je'ū juy, i. Waram imēnpit jetait, i. Imēn e'em Deus ekawēn tup — io'e. — Ibodup ekawēn tağ o'jebapuk Jesus pe — io'e. — Ōn ixe Jesus muwēnuwēn eywebe. Deus ixe Jesus o'taē wuydaxijojo'ukan — Paulo o'e.

⁴ Iboap co buje ade Judeuyū oitabun Jesus kay. Pauloyū eju oekuku ip. Ade Grego a'om kawēnwēn'ukayū dak oitabun Jesus kay—Deus kay itabut osodop'iyū. Ade aoyū dak oitabun Jesus kay—Grego a'om kawēnwēn'ukayū—soat xe ibuyxiayū.

⁵ Warara'acayū bit oitabutkarey Pauloyū kay Judeuyū—itabut'ūmayū. Itabutkarey o'e ip ibadipdipyū oitabun Jesus kay buye. Itabutkareyayū ikērēat mujurūgrūg'ukayū o'tomuwa je'awero am. Ibukapik'ūmayū o'tomuwa ip—kaycōm'ūmayū. O'je'awero ip itabutkareyayū Pauloyū o'jomuymuy buye. Itabutkareyayū warara'acayū o'gutakomān ip Pauloyū kay. Puyxibut'um ip oom Jasão duk'a be Pauloyū bu ojuy. Pauloyū dujowat ojuy ip aweromayū kay. ⁶ Pauloyū bit o'tobuxik gu ip Jasão duk'a be. Imēnpuye Jasão o'jat ip Pauloyū nuyap pe, Pauloyū ka'um puye. Wara'acat itabucayū dak o'jat ip.

Ibocewi o'tujowat ip ika kukukayū kay. Pauloyū o'jomuymuy ip ika kukukayū be.

— Soat kaykay teyūku osodop! — io'e ip napa ma. — Soat kaka daḡ ip oekuku wuybadipyū kaykay — io'e ip napa ma. — Wuyka be ḡasū ip oajēm — io'e ip. ⁷— Jasão ixeyū o'tujuōm jeduk'a be tūy ām — io'e ip jeka kukukayū be. — Wuyeipi kukukat a'ōdadam ip—César a'ōdadam — io'e ip napa ma. — “César ḡu soat kukukat—Jesus acā,” i napa ma e'em ip ocewebe — io'e ip napa ma.

⁸Ihoap co buje ika kukukayū oitakomān Pauloyū kay Pauloyū wuyeipi kukukat a'ōdadam tūybe iān o'e buye. Adeayū dak oitakomān cekay ip. ⁹Imēnpuye ika kukukayū dinheiro o'jat Jasāoyū xewi Pauloyū mujēmap teida am.

— Pauloyū juy epeḡujēm wuyka bewi — io'e ip Jasāoyū be. — Ixeyū jēm puje waram eyedinheiro oceḡum eywebe — io'e ip.

Jasāoyū o'ḡuypicat ip waram tuk'a be. ¹⁰Imēnpuye Jasāoyū Pauloyū o'ḡujēm jeka bewi. O'ḡujēm ip ixima be. O'ḡuju ip Beréia ka kay.

Pauloyū o'ju Beréia ka kay. Oajēm. Judeuyū e'aweroroap'a be ip oōm Deus eju kawēnwēnap'a be.

¹¹Gebuje Pauloyū Deus ekawēn Beréia ka watwat o'ḡutaybitbin. Beréia ka watwat Tessalônica ka watwat puxim ḡu ip osodop. Itabut pin ip osodop icēmat a'ō kay. Paulo ekawēn coco'uk ip osodop. Soat kabia Deus ekawēn tup coco'uk ip osodop jetaybit am Paulo icēmān paxi e'em iam, icēmān ḡu paxi iam tak. ¹²Imēneju ade ma oitabun Jesus kay. Ade Judeuyū itabut o'e ip cekay. Ade aoyū dak itabut o'e ip Jesus kay—Grego a'ōm kawēnwēn'ukayū—soat xe ya'ōbuyxiayū. Ade aḡokatkayū dak itabut o'e Jesus kay—Grego a'ōm kawēnwēn'ukayū.

¹³Gebuje Judeuyū o'yawēḡtobuxik Paulo Deus ekawēn muwēnuwēn Beréia ka be iap awēḡ—Tessalônica ka watwat. Imēnpuye Paulo kay ip o'ju. Oajēm ip. Paulo awēḡ o'yawēḡmukērērēn ip Beréia ka watwat pe. O'jomuymuy jījā ip. O'gubu'un ip Paulo a'ḷjo am.

¹⁴Gebuje itabucayū Paulo o'tujowat tibog cīcāati be. Silas pit Beréia ka be o'jecū, Timóteo dak. ¹⁵Ibocewi Paulo o'tujowat ip Atenas ka be. Paulo dujowacayū o'jepit jeka be—Beréia ka be. Jepitpin pima, Paulo o'jekawēn ceweju ip.

— “Gaxīn ma juy epesot okay,” i juy epe'e Silasyū — io'e cebe ip. — “Ibun ḡu juy epesop Beréia ka be,” i juy epe'e cebe ip—Silas pe, Timóteo be dak — io'e Paulo cebe ip.

¹⁶Paulo yaḡuybabi'ūm'ūm o'e Atenas ka watwat kuḡ. Silasyū ajēmap wiwim osunuy ibo ka be. Ade deusbaroyū kay itabut cīcā ip osodop Atenas ka watwat. Tūybe ade deusyū iān o'e ip Atenas ka watwat. Paulo o'yukpiceḡēn deusbaroyū biōḡbuk cocom puye. Atenas ka watwat kuḡ yaḡuybabi'ūm'ūm o'e.

¹⁷Gebuje Paulo o'jekawēn Atenas ka watwat eju. O'jekawēn Judeuyū e'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Judeuyū eju o'jekawēn Judeuyū'ūmayū eju dak—Deus kayayū eju. Wuyjuyū e'aweroroap pe dak o'jekawēnwēn soat kabia aweromayū eju. ¹⁸Itaybit cīcāyū dak o'jekawēnwēn Paulo eju—Estóicoyū, Epicureuyū dak. Ixeyū aḡokatkayū itaybit cīcā osodop ip. Paulo o'ḡuwēnuwēn ip jeweweju.

— Apēntak sute e ojuy itaybit'ūmat? — io'e ip.

— Deus muwēnuwēn teku oxe bit — io'e warara'acayū. — Wuyju bit wuyetaybit ḡu i'em — io'e ip.

Imēn o'e ip, Paulo soat em Jesus muwēnuwēn oekukuku buye, wuye'ū buje waram acejetait iap muwēnuwēn oekukuku buye dak. Jesus buten itaybit ġu ip osodop.

¹⁹ Gebuje itaybit cīcāyū Paulo o'tujowat je'aweroroap pe jeweweju kawēn ām. Je'aweroroap putet Areópago i osunuy.

²⁰⁻²¹ — Ekawēn iisuat cuy epeġuwēn ocewebe — i'e'e'uk osodop ip jewewebe Atenas ka watwat soat em.

Soat em iisuat muwēnuwēn oekuku ip iisuat cocom tak. Paulo o'ju je'aweroroap pe Atenas ka beayū eju.

— Ejot cuy oceweju ekawēn iisuat muwēn — io'e ip Paulo be. — Apēn etaybit iap cuy eġuwēn ocewebe — io'e ip. — Ekawēn iisuat cuy ocemutaybin ece. Wara'an ma ēn ocemutaybitbin — io'e ip. — Oceya'ījojo ġu buk iboap. Ocetaybin pin iboam — io'e ip Paulo be.

²² Gebuje Paulo o'jekawēn cīcā ceweju ip iboce Areópago be.

— Atenas ka watwat — io'e Paulo. — Eyetabut cīcā deusbaroyū kay.

²³ Deusbaroyū biōġbuk cocom ocekukuku ijoce. Pūġ'a oyajojo wit'a muġēġē—eyedeusbaroyū kay eyeġebubuap'a. Ibararak opop iġo'a eju. Imēn e'em: “Wara'at paxi omuy deus, i. Ocetaybit ġu buk ixem,” i. Ijop'a oceyamuġē cekay oceġebubuap'am,” i. Imēn ibararak opop iġo'a eju — Paulo o'e. — Ōn pit wetabut ixekay. Ixe Deusat. Ka'ūmġu wara'at. Ōn wetaybit ixem, eyju bit ka'ūma. Te'e ma iġo'a mo a'ġu epeyamuġē, eyetaybit ġu ixem puye. Ixe ekawēn muwēnuwēn ōn eywebe. ²⁴ Kuyje ixekay ipi o'ġuġē, soat ipi daġacat tak. Ixe kabi beacat kukukat, ipi daġacat kukukat tak. Ixe bit wuyemu'amuy'a be ġu nuynuy. ²⁵ Ixe buywat pa'ore wuywebe. Ixe soatkuġ. Ka'ūma kay ixekay. Ixe wuywemutaicin, wuywemuda'adam tak. Ixe wuyxat ūmūm wuywebe. Wuydoti dak iūmūm. ²⁶ Soat ka daġacat o'ġu'acoġ pūġ aġokatkat pewi. Jebikuyap taġ ip o'ġujuju soat kaka daġ. Poce ixeyū jeedop iap o'ġuwēnuwēn, poce ixeyū cum iap tak — io'e Paulo. ²⁷ — Deus imēn o'ġuwēn ixeyū etaybit am ixem, jekay jetabut am tak. Wūy ġu wuywi nuynuy—wuytēġ ma. Deus dobuxik pin pima, iba'ore ġu wuywebe tobuxik am. ²⁸ Wuyetait ixekay itait puye. Soat taġ wuyju cūġcūġ cucum ixekay aġ wuykay buye. Wuyju kake ixekay kake buye — Paulo o'e. — Eybadipyū dak imēn o'e—tupmubararak'ukayū: “Deus ebekitkit wuyju dak,” i mo o'e ip. ²⁹ Deus ebekitkit wuyju. Imēnpit xipat ġu wuywebe i'e am: “Deus wita'a muġēġē buxim” i, “Deus ouro muġēġē buxim” i dak, “Deus prata muġēġē buxim” i dak, “Wuyemu'amuġēġē'a buxim” i dak — Paulo o'e.

³⁰ — Kuyje ma Deus ġebum ġu osunuy apēn ipi daġacat ikērēat o'ġujurūġrūġ iap kay, kawēn icēmān itaybit'ūm ip puye. Gasū bit “Ikērēat mujurūġrūġap cuy epeyepere,” i'e'em Deus soat pe wuywebe — Paulo o'e.

³¹ — Deus aġokatkat o'taē—Jesus o'taē — io'e. — Kabia o'ġuweġūn. Soat ijodiat je'bapuk Deus wap ixekay kabia be. Abuyū ikērēat kuġ Deus xekay iap Jesus ġuwēn. Abuyū ikērēat kuġ ġu iap tak ġuwēn. Cūġ ma ġuwēn itaybit puye. Deus pe waram Jesus mutait puje soat iboap o'ġubapuk soat pe wuywebe — Paulo o'e Atenas ka watwat be.

³² “Deus ce'ūat o'ġutait waram” i'e buje Paulo ekawēn o'jowaywayway ip Atenas ka watwat'in. Warara'acat pit Paulo ekawēn kay o'e ixekay'in.

— Waram pima juy ġuto ejot iboam ocemutaybin am — io'e ip Paulo be.

³³ Paulo o'jēm cexewi ip.

³⁴ Pūḡpūḡ aḡokatkayū oitabun ip Jesus kay. Paulo eju oekuku ip oitabun'iyū. Pūḡ ma itabucat putet Dionísio i osunuy. Ixe Areópago be je'aweroro'ukat osunuy. Ayacat tak itabut o'e Jesus kay. Damáris i ibutet osunuy. Pūḡpūḡ ā oitabun Jesus kay.

18

¹ Guyjom Paulo o'jēm Atenas ka bewi. Wara'at ka kay o'ju—Corinto ka kay.

² Paulo oajēm aḡokatkat kay—Áquila kay. Áquila Roma ka bewiat osunuy. Kuy mo o'jēm Roma ka bewi jetayxi eju. Itayxi butet Priscila i osunuy. Áquila Judeu osunuy. Bekin pi ma Ponto eipi be osunuy. Kuy ma mo o'jēm ip Roma ka bewi Itália eipi bewi. Soat kukukat putet Cláudio i osunuy. O'jēm ip ixē Cláudio jeipi bewi Judeuyū o'ḡujēmat puye. Oajēm Áquila kay Paulo. ³ Áquila torojo'a muḡēḡē'ukat osunuy—ixee'a'a muḡēḡē'ukat. Paulo dak ixee'a'a muḡēḡē'ukat osunuy. Ixee'a'a deidada'uk ip osodop—Paulo, Áquila dak. Xepxem ip o'jekapikpik. Imēnpuye Paulo Áquila duk'a be osunuy Corinto ka be bima.

⁴ Gebuje soat Sábado cucu'uk osunuy Judeuyū e'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Ixe dak Jesus o'ḡuwēnuwēn iḡo'a be Judeuyū aḡuymuwarururun ojuy, Judeu'ūmayū aḡuymuwarururun ojuy dak.

— Icēmān Jesus acā Deus emunaē — i'e'e'uk osunuy cebe ip.

⁵ Silas tak oajēm Paulo kay, Timóteo dak. Macedônia eipi bewi ip oajēm. Jesus o'ḡuwēnuwēn cīcā ip Judeuyū e'aweroroap'a be.

— Deus Jesus acā o'taē wuydaxijojo'ukan — io'e'e'e cebe ip.

⁶ Pūḡpūḡ Judeuyū'in Paulo ekawēn kay'ūm cīcā o'e. Paulo o'jomuymuy jījā ip. O'ya'ōdada jījā ip. Imēneju Paulo oibu'un ceweju ip je'awero am.

— Jesus ekawēn oḡuwēn eywebe — io'e. — Inaka eyetabut ḡu wekawēn kay — io'e. — Ipiat'ajojoap pe eyju buje, ōn ma okpiwat ḡu Deus xe. Eyju bit eyukpiwat, cekay eyetabut'ūm puye — io'e Paulo. Paulo jesay o'ḡuxikxik ixeyū xewi ijem puje okpiwat ḡu iap mubapuk am cebe ip.

⁷ Ibocewi o'jēm, Judeuyū cekawēn kay'ūm puye.

Tício Justo duk'a kay o'ju. Ixe duk'a Judeuyū e'aweroroap'a tēḡ ma o'yanuy—Deus eju kawēnwēnap'a tēḡ ma. Itabut osunuy Deus kay. Ixe duk'a be o'ju Paulo. Judeu'ūmayū be o'ju Jesus ekawēn muwēn ām.

Gebuje Paulo Jesus o'ḡuwēnuwēn Tício Justo duk'a be. ⁸ Crispo itabut o'e wuykukukat Jesus kay—ixē duk'a watwat tak. Ixe Crispo Judeuyū e'aweroroap'a kukukat osunuy. Itabut o'e Jesus kay ḡasū bit. Warara'acayū dak oitabun Jesus kay. Tak ḡu Corinto ka wat oitabun. Deus ekawēn co buje ip oitabun. O'jemubatisasanat ip “Jesus ebekitkiyū oceju ḡasū bit” i'e am jebureyū be.

⁹ Gebuje jexey jo'iat o'jojojo Paulo. Wuykukukat o'jebapuk Paulo kay jexey jo'iat pe. Ixima be o'jekawēn Paulo eju.

— Epararam ḡu juy eḡuy — io'e Paulo be. — Mūḡ ḡu juy eḡuy — io'e. — Ebibu'um ḡu juy eḡuy wekawēn muwēn ām — io'e. ¹⁰ — Ōn ma exe oḡuy — io'e. — Imēnpuye aoka ba'ore cebe ip — io'e. — Ade mabuk itabut je'e okay ijop ka watwat — wuykukukat o'e Paulo be jexey jo'iat pe.

¹¹ Imēnpuye Paulo ibun cīcā osunuy Corinto ka be. Pūḡ koato osunuy ibo ka be, koato ipidase dak. Soat em Deus ekawēn muwēnuwēn'uk osunuy ibo ka watwat pe.

¹² Gebuje Judeuyū Paulo kay ġu o'e ip. Paulo o'jat ip taomūn ojuy. O'tujowat ip Gálio be ya'tjo am. Gálio Grécia eipi kukukat osunuy. Iecuḡap osunuy. Oōm ip ibimāmāyū ekawēn cocoap'a be. Paulo o'jomuymuy ip.

¹³ — Teku ocemubu'u'un kuyat ekawēn taḡ wuyeku am — io'e ip Gálio be. — “Xipat ma eposop Deus xe eydobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ jekukum ġu ma'ḡu eyju,” i napa ma teku e'em wuywebe — io'e ip. — Egukorēm cuy! — io'e ip.

¹⁴ Paulo jede ojuy o'e jemuymuyayū be. Gálio bit:

— Ecede ġu juy — io'e Paulo be.

Gálio bit o'jede Judeuyū be.

— Judeuyū — io'e. — Ōn pit ite aḡokatkat oḡukorēm ġu — io'e. — Wuykukukat mupubutbun puje, ōn kajuk oḡukorēm, ikērēat kuḡ wuykukukat xe buje dak — io'e. ¹⁵ — Jewa'ōxixkixi eyju. “Teku wuybadip ekawēn mukērērērēn,” i'e'em eyju — io'e. — “Teku wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ ġu jekukum,” i'e'em eyju. Imēnpuye ōn pit oḡukorēm ġu. Eyju ma juy epeḡukorēm — io'e Judeuyū be. — Eyxe ma ikērēat kuḡ. Oxe bit ikērēat kuḡ ġu — io'e.

¹⁶ O'ḡujēm ip ibimāmāyū ekawēn cocoap'a bewi. ¹⁷ Imēneju Judeu'ūmayū itakoma o'e ip Judeuyū kay, Paulo o'tujujēm puye. Imēnpuye Sóstenes o'jat ip Judeu'ūmayū. O'jat ip ixe Judeuyū e'aweroroap'a kukukat puye. O'ḡupokupok cīcā ip ibimāmāyū ekawēn cocoap'a exīntabi weḡūn. Gálio bit ak'adit'ūma osunuy ixeyū kay.

— Āḡ ḡupokupok ip — io'e jewebe ma. — Ōn ġu wukpiwat. Wa'ōbi ġu ip imupokupog — io'e.

¹⁸ Pūḡ kabia ġu Paulo Corinto ka be osunuy. Ibun ma osunuy Jesus a'ōkayayū eju. Guyjom o'jewemuwēn cebe ip. Corinto ka bewi o'jēm. Síria eipi daḡ cu ojuy.

¹⁹ Éfeso ka kay o'ju. Priscila o'ju ceweju, Áquila dak. Cenchría ka daḡ ip o'kap. Cenchría ka be bima Paulo o'jakoeat apēn kuy bima Deus pe o'e iap taḡ. Waram ip o'ju kobexixi daḡ. O'timudek ip. Oajēm ip Éfeso ka be. Paulo oibu'un cewejuwi ip—Áquila ejuwi, Priscila ejuwi dak.

Gebuje Paulo Judeuyū o'tobuxik. Oōm je'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Jesus o'ḡuwēnuwēn cebe ip. O'jewa'ōxixkixi Judeuyū eju.

²⁰ — Ibunbun ma juy eḡuy ocexe — Judeuyū o'e cebe.

Paulo bit ibu'u o'e cexe ip.

²¹ — Ka'ūma — io'e. — Deus ibikuy bima bit ocepit eykay — io'e cebe ip.

O'jewemuwēn cebe ip. Éfeso ka bewi o'jēm. Kobexixi daḡ o'ju.

²² Cesaría ka ebikopap pe cemūḡ puje o'ju Jerusalém ka be. Itabucayū kay o'ju. O'tobede ip.

Gebuje kapurūḡ taḡ o'ju Antioquia ka kay Síria eipi beat ka kay. ²³ Jay. Oajēm. Ibun ma osunuy ibo ka be.

Gebuje itabucayū o'ḡutaybinbin. Soat kaka daḡ imutaybitbin ip oekukuku. O'jēm Antioquia ka bewi. Kapurūḡ taḡ o'ju. Galácia eipi daḡ oekukuku, Frígia eipi daḡ tak. Jesus a'ōkayayū mutaybinbin oekukuku. Itabut cīcā ip o'e cūḡ ma o'ḡutaybinbin puye.

²⁴ Apolo oajēm Éfeso ka be. Apolo aḡokatkat osunuy. Judeu osunuy. Alexandria ka bewiat osunuy. Idim cīcā o'jekawēnwēnwēn. Itaybit cīcā Deus ekawēn. ²⁵ Kuy bima wara'acat ixe o'ḡutaybitbin wuykukukat e daḡ

wuyeku am iam. Jedokdokap kuḡ o'ḡutaybitbin ip. Cūḡ ma o'ḡutaybitbin apēn wuykukukat cuk adi oekuku iam. Itaybit osunuy apēn João Batista adeayū o'ḡubatisasan ikērēat mujurūḡrūḡap o'jepere ip iap mubapuk am iam. Itaybit ḡu bit osunuy apēn ḡasū wuyju jewemubatisasanan “Jesus ebekitkit oceju” i'e am wuybureyū be iam. ²⁶ Jecokcokap kuḡ osunuy imutaybitbin Judeuyū e'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Áquila, Priscila dak Apolo o'tujowat jeduk'a be cekawēn co epere buje. Apēn wuykukukat e daḡ ajeku iam o'ḡutaybin ip. Itaybit'umapi o'ḡutaybin ip—ixe o'ya'ḷjojo ḡu buk iam. Cūḡ cīcā ma o'ḡutaybin ip.

²⁷ Ibocewi Jesus kay itabucayū Apolo o'tomuwā ixe cu ojuy Grécia eipi kay buye.

— Cum puk ḡn Grécia eipi kay — Apolo o'e.

— Ha'a — io'e ip.

Cartadup o'tupmubararak ip tupmuju am Apolo eju. O'tupmubararak ip Grécia eipi watwat peaptum—ítabucayū beaptum. O'tupmubararak ip xipan cuy Apolo epejukuk iaptum.

Gebuje Apolo itabucayū o'ḡutaybitbin cīcā Deus ekawēn Grécia eipi be jajēm puje. Oitabun ip Jesus kay, Deus xe ikukpin ip puye. ²⁸ Apolo Judeuyū a'ḡixixiḡ o'e soat etabutpe.

— Jesus acā Deus emunaē. Jesus acā o'taē wuydaxijojo'ukan — io'e cebe ip. — Imēn ibararak opop Deus ekawēn tup pe — io'e cebe ip. Mūḡ ma ip osodop. Ya'ḡmuyipit pa'ore cebe ip.

19

¹ Apolo Corinto ka be bima Paulo o'kap soat kaka daḡ. Éfeso ka kay o'ju. Jay. Oajēm Éfeso ka be.

Gebuje Jesus a'ḡkayayū o'tobuxik. Doze be ip osodop. João Batista imubatisasan oeku ikērēat mujurūḡrūḡap epereap mubapuk am warara'acayū be. Itaybit o'e ip João emumutaybinbinam. ² Paulo o'jekawēn ceweju ip.

— Ibiḡḡbuk xipacat oōm tu eywebe, Jesus kay eyetabun puje? — io'e.

— Ka'ūma. Oōm ḡu — io'e ip. — Ajo xe'e Ibiḡḡbuk xipacat? Ocejekūyjo ḡu buk ixem — io'e ip.

³ — Abu-a'ōbi juk eymubatisasaan? — Paulo o'e.

— João Batista a'ōbi juk ocemubatisasaan — io'e ip.

⁴ — João ikērēat mujurūḡrūḡ o'jepere'iyū mubatisasan oeku — io'e. — Imubatisasan pima, “Wara'acat omuyku kanomūm. Ibutet Jesus i. Ixe kay juy eyetabun epesop,” i'e'e'uk osunuy João — io'e Paulo.

⁵ Iboap co buje o'jewemubatisasaan ip “Oceju Jesus ebekitkiyū ḡasū bit—ixe acā ocekukukat” i'e am jebureyū be. ⁶ Paulo jebu o'subumḡḡ yabi jeje ip. Ibiḡḡbuk xipacat oōm cebe ip. Ya'ḡba'arēmat a'ōm o'jekawēnwēn ip. Deus ekawēn o'ḡuwēnuwēn ip. ⁷ Doze be osodop ip—Jesus kay itabucayū.

⁸ Gebuje Paulo Deus ekawēn o'ḡuwēnuwēn Judeuyū e'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be—Éfeso ka beat'a be. Ja'ḡcam Deus ekawēn muwēnuwēn'uk osunuy ibo ka watwat pe.

— Gaxīn ma Deus soat kukukan je'e — io'e ibo ka watwat pe.

Ibun osunuy ibo ka be imutaybitbin—ebapūḡ kaxi. ⁹ Pūḡpūḡayū bit Paulo be jemutaybitbinap kay ḡu o'e ip. Ibu'u ip o'e jetabut am Jesus kay.

Jesus o'jomuymuy ip adeayũ be. Imēnpuye Paulo o'jeok cexewi ip—Jesus kay jetabut am ibu'u'uayũ xewi.

Wara'at'a kay o'ju Jesus a'ōkayayũ eju. Igo'a wuymutaybitbinap'a o'yanuy. Soat kabia Paulo imutaybitbin osunuy i'go'a be. Igo'a be Tirano imutaybitbin'uk osunuy pūg̃pūg̃ ehora daḡ. Ixe imutaybitbin'ũm pima Paulo Jesus ekawēn imutaybitbin'uk osunuy. ¹⁰ Imēn imutaybitbin'uk osunuy xepxep koato bun. Imēneju ade jījā wuykukukat Jesus ekawēn o'ya'ījojo—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak. Soat Ásia eipi watwat o'ya'ījojo.

¹¹ Gebuje Deus ja'ōbacaap o'gũm Paulo be wuywebe i'e ba'oreat mubapuk am adeayũ etabutpe—o'jojojo ḡu buk ip iap mubapuk am. ¹² Imēnpuye adeayũ Paulo epaḡo o'jat cexewi—paḡonōmnōm, ikũmpi ekabek tak. Ixe paḡo o'jomōḡ ip iwātaxipipiyũ be. O'je'ada'ada ip ixe paḡo mōḡ puje. Xīpat o'e ip. Ibiōḡbuk kērēat tak o'jēmjem adeayũ bewi ixe paḡo mōḡ puje.

¹³ Gebuje pūg̃pūg̃ Judeuyũ ibiōḡbuk kērēat o'ḡujēmjem warara'acat pewi. Pūḡ ka be ḡu ip osodop. Soat kaka daḡ oekukuku ip. Ibiōḡbuk kērēat mujēmjem'uk oekukuku ip.

Paulo babim imujēm ojuy ip.

—Ocekukukat Jesus a'ōbi oceju e'em ewebe “Ejēm cuy cebewi,” i—io'e ip ibiōḡbuk kērēat pe.

¹⁴ Imēn imujēmjem ip osodop 7 be aḡokatkayũ. Ikitpitpityũ osodop ip. Cebay butet Ceva i osunuy. Ceva Judeu osunuy. Judeuyũ epaīyũ kukukat osunuy. Jesus a'ōbi ibiōḡbuk kērēat mujēmjem'uk osodop ip adeayũ bewi ikitpitpityũ.

¹⁵ Jesus a'ōbi imujēm ojuy bima bit, ibiōḡbuk kērēat o'jede cebe ip.

—Wetaybit Jesus —io'e. —Wetaybit Paulom tak —io'e. —Pām eyju? Abuyũ eyju? Jesus a'ōkayayũ ḡu eyju oxe bit —ibiōḡbuk kērēat o'e cebe ip.

¹⁶ Ibiōḡbuk kērēat kukat o'jejorojoro cekay ip—7 beayũ kay. Toti ip o'ḡuwekuwek. O'watwat ip i'go'a bewi 7 beayũ. O'jenapōn ip soat iwekwek. Soat ip yaokaka o'jem. Ibo o'jebapuk Éfeso ka be.

¹⁷ Iboap awēḡ o'yawēḡtobuxik ip—Éfeso ka watwat, Judeuyũ, Judeuyũ'ũmayũ dak. Iparara o'e ip te'e ma “Jesus a'ōbi ōn” i'eap puxim.

—Wuykukukat Jesus ya'ōbuyxi jījā —io'e'e ip. Ade ixeyũ'in oitabun wuykukukat Jesus kay.

¹⁸ Ade wamomoyũ dak oitabun Jesus kay. Apēn cuk adi ikērēat o'ḡujurūḡrūḡ ip iap o'ḡuwēn ip Paulo be. Itabut cīcā o'e ip Jesus kay. Jebukaypacap o'jepere ip.

¹⁹ Gebuje ibukaypacap ibararak osodop taperadup pe ibibodo. Oibu'un ip jebibododon. Warara'acat muyũ ām ip oibu'un. Jebukaypacaptup o'tupmu'awero ip tupmupik am soatup. O'tupmupik ip soat etabutpe. Teiboḡ cīcā osodop tuptei. Tuptei 50,000 dinheiro osodop isurūḡat prata muḡēḡē.

²⁰ Imēneju warara'acayũ oitabun Jesus kay. Tak ḡu ip oitabun. Deus ekawēn kay jījā ip o'e, cūḡ cīcā cexe ip puye.

²¹ Gebuje Paulo co ojuy Jerusalém ka kay. Deus a'ōbi cu ojuy o'e Macedônia eipi daḡ cu ojuy, Acaia eipi daḡ tak.

—Jerusalém ka kay oju pin —io'e jewebe ma. —Ibo ka be oju buje Roma ka kay dak oju pin —io'e jewebe ma.

²² Xepxep jewējuayū'in o'ġuju jewap Macedônia eipi be. Timóteo o'ġuju, Erasto dak. Ixe bit Ásia eipi be ibunbun mabuk osunuy.

²³ Gebuje Demétrio adeayū o'ġutakomān Jesus a'ōkayayū kay. O'ġutakomān ip, soat kaka daġayū oitabun Jesus kay buye. ²⁴⁻²⁵ Demétrio pratam yamuġēġē'ukat osunuy. Diana kay je'e'eap'a'it'it'a muġēġē'ukat osunuy. Ade Éfeso ka watwat kapikpik'uk ip osodop Demétrio eju ibiat'a muġēġēm. Ade dinheiro bubu'uk ip osodop ibiat'a muġēġēapteim. Tūybe Diana Deus iān o'e ip Éfeso ka watwat. Imēnpuye te'e ma Diana kay jġjā ip osodop. Demétrio ibiat'a muġēġē'ukayū o'tomuwā je'awero am soat jewēju kapikpik'ukayū dak.

Ibocewi o'jekawēn cebe ip.

— Oburereyū — io'e. — Eyetaybit ade dinheiro bubum wuyju wuyekapikapteim iam. ²⁶ Paulo bit adeayū mubu'u'un jetabut am Diana kay. “Ijodiat emumuġē Deus ġu,” i'e'em ixe soat pe. Imēnpuye adeayū pu'u'un ip jetabut am Diana kay. Jetabucap epereperem ip — io'e.

— Itabut o'e ip Paulo ekawēn kay—Éfeso ka watwat, soat Ásia eipi watwat tak — io'e. — Imēn xipat ġu jġjā wuywebe! ²⁷ Imēn ibun pima, ajo be acejekapik? Wuyekapikap ka'ūmġu o'e. “Ibuyxim ġu oce'e Diana duk'a!” i je'e ip adeayū—Ásia eipi watwat, soat ka daġayū dak — io'e. — “Diana Deus ġu,” i je'e ip — io'e.

²⁸ Imēneju Demétrio ekawēn cocoayū isapka'ore o'e Paulo kay.

Gebuje o'jewāwā ip ya'ōberen—Diana kay je'e'eap'a'it'it'a muġēġē'ukayū.

— Diana ya'ōbuyxi jġjā! — io'e ip ya'ōberen. — Soat ka watwat itabut cekay! — io'e ip. — Diana kay acā wuyetabut! Diana acā Deus! — i te'e ma o'e ip ya'ōberen.

²⁹ Tūybe Diana Deus iān o'e ip. Imēnpuye soat'a'a daġ ip ya'ōberen o'jewāwā.

Ade ip dao ma o'ju je'aweroroap'a kay—yaboġat'a kay. Cum pima ip xepxepayū o'jat Paulo eju jekuku'ukayū—Macedônia eipi bewiayū. Gaio o'jat ip, Aristarco dak. O'tujowat ip je'aweroroap'a be—yaboġat'a be. Tak ġu ip o'je'awero iġo'a be. ³⁰ Paulo ōm ojuy o'e iġo'a be. Imēnpit itabucayū o'ġuōmat ġu. ³¹ Warara'acayū dak o'jewa'ōmuju Paulo be—Ásia eipi kukukayū—ibureyū.

— Eōm ġu juy je'aweroroap'a be — io'e ip. — Aokam cuy ip — io'e ip Paulo be.

— Oōm ġu — io'e.

³² Gebuje aweromayū warēmtaġ ma o'jewāwā. Wara'at taġtaġtaġ ma ip jewāwāwām. Apēġām ijoce awerom wuyju iam itaybit ġu o'e ip. Inaka ya'ōberen ma jewāwāwām ip. Itakoma jġjā ip o'e Paulo ejuayū kay, Judeuyū kay dak.

³³ Gebuje Judeuyū itakomaayū mudin ojuy o'e. Imēnpuye Alexandre o'ġuju ip jewāwāyū dopabe. Alexandre itakomaayū mudin ojuy o'e. O'jebaeuru mūġ ma epesop i'e am aweromayū be.

³⁴ Teku Judeu iam itaybit puje, biġ ma ip o'jewāwā.

— Diana ya'ōbuyxi jġjā! — io'e ip ya'ōberen. — Ixe Diana deus wuyxe soat xe, Éfeso ka watwat xe! — io'e ip ya'ōberen.

Ibun cīcā ip o'jewāwā. Xepxep hora ya'ōberen o'jewāwā ip. O'jewāwā ip tūybe Diana Deus iān o'e ip puye.

³⁵ Gebuje aḡokatkat jewāwāwāyū o'ḡuymūḡ. Ixe aḡokatkat Éfeso ka kukukayū'in sunuy. Pa'orem cīcā jewāwāwāyū o'ḡuymūḡ. O'jekawēn cebe ip.

— Éfeso ka watwat, eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop wekawēn kay! — io'e. — Soat kaka daḡayū itaybit ip Éfeso ka watwat Diana kay je'e'eap'a kukan iam—deus tuk'a kukan iam—kuy bima kabi bewi o'kopiata kukan iam. ³⁶ Abu kuka o'e: “Éfeso ka watwat itabut ḡu Diana kay,” i? Ka'ūma ma! — io'e. — Imēnpuye juy epeyewāwā ḡu — io'e. — Mūḡ ma epesop! — io'e. — Warēmtaḡ ḡu juy epe'e'e! — io'e cebe ip. ³⁷ — Te'e ma juk iteyū aḡokatkayū epetojot ijoce — io'e. — Diana kay je'e'eap'a beat o'tujupa'um ḡu ip — io'e. — Diana nuyap'a o'jomuymuy ḡu ip — io'e.

³⁸ — Demétrio, ceweju kapikpik'ukayū dak warara'acat muy pin pima, cum ip ibimāmāat ekawēn coco'ukat topabe — io'e. — Ade ip wuyka be. Ijoce ḡu bit ip warara'acat jomuymuy—ibimāmāat ekawēn coco'ukat topabe acā — io'e. — Soat em ip je'awerorom. ³⁹ Ce'awero buje ip ceweju juy ip epeyekawēn — io'e. — Wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ cuy ajeku — io'e. — Cedaḡ'ūm cīcā wuyju e'em ḡasū bit — io'e. — Warēmtaḡ wuyju e'em ḡasū bit — io'e.

⁴⁰ — César ebekitkit kuka o'e wuywebe: “Cedaḡ ḡu juk adi epe'e'e,” i. “César a'ō daḡ ḡu juk epeye'awero,” i kuka o'e ip wuywebe — io'e. — Ipiat kuka o'supi'ajoat ip wuywebe — io'e. — “Cedaḡ ma mo a'ḡu oceju e'em” i'e ba'ore wuywebe — io'e cebe ip.

⁴¹ Soat aweromayū o'ḡuyipit iboap epere buje. O'jepit ip jeduk'a be.

20

¹ Ce'aweroap epere buje Paulo Jesus kay itabucayū o'tomuwā je'awero am. O'jekawēn ceweju ip ya'ōmucan am. Guyjom:

— Cum puk ōn — io'e cebe ip. — Macedōnia eipi kay ōn cum. Eybu'um ḡu juy epesop Jesus kay — io'e cebe ip.

O'jēm Éfeso ka bewi. O'ju.

² Gebuje Macedōnia eipi daḡ oeku. Soat kaka daḡ oekuku itabucayū jojom. O'ḡubikuy ip biḡ ma itabut am Jesus kay.

³ Grécia eipi kay oajēm. Ebaḡūḡ kaxi ibo eipi be osunuy. Paulo ma tiboḡ cīcāat mudek ojuy o'e Síria eipi kay jeju am. Judeuyū bit Paulo aoka ojuy ip. O'jewawē ip Paulo aoka am.

— Ga'a juy ayaoka — io'e ip. — Kobexixi be iōm puje juy ayaoka — io'e ip.

Paulo o'jekūyo jaoka ojuy ip iam. Imēnpuye oibu'un tiboḡ cīcāati mudek am.

Filipos ka kay Paulo o'ju. Kapurūḡ taḡ o'ju. Macedōnia eipi daḡwi o'ju. Warara'acayū o'ju ceweju itabucayū. ⁴ Ibūrū ma ip o'ju Paulo eju: Sópatro, Aristarco, Segundo, Gaio, Timóteo, Tíquico, Trófimo. Sópatro Beréia ka bewiat osunuy. Pirro ipot osunuy. Aristarco Tessalōnica ka bewiat osunuy, Segundo dak. Gaio Derbe ka bewiat osunuy. Tíquico Ásia eipi bewiat osunuy, Trófimo dak. Ibūrū ma ip o'ju Paulo eju—7 beayū. ⁵ Jay. Oajēm ip. Ōn tak cuk adi oḡuy Filipos ka be. Ōn Lucas. Ijudup mubarararaḡ ōn.

Ibocewi 7 beayū o'ju ocewap Trōade ka be ocewiwi am. Paulo odopabikuk Filipos ka be. ⁶ Judeuyū peta muḡēḡēm osodop ixeyū kabia daḡ. Imuḡēḡēm pima pāo'a o'o'uk osodop ip—yamuyuhuhaptōmtēm'ūmat'a.

Ixe epeta kap puje Trôade ka kay oceju. Ocejëm Filipos ka bewi. Kobexixi be oceõm. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Pũgþõgbi xet tibõg cĩcãati dağ oceku. Warara'acayũ ocenomuixik pũgþõgbi xet kap puje—itabucayũ—7 beayũ. Ocenomuixik ip Trôade ka be. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. 7 xet ibo ka be ocesop.

⁷ Katpuje oceje'awero soat itabucayũ eju Sábado bima. Pão'a o am oceje'awero Jesus e'ũap kay ocegebu am. Yaboğat'abi be oceje'awero—umat'abi be. Paulo ocemutaybitbin o'e umat'abi be, kuyaje wara'at ka kay cum puye. Ibun osunuy ocemutaybitbin. Iximadakpe mabuk ocemutaybitbin osunuy. ⁸ Torotoro'i oeku lamparina'a umat'abi dağ yabimukabia am.

⁹ Ağokatkat tak Paulo ekawën o'jekũyjo iboce—yaypan'isuat. Ibutet Êutico i osunuy. Xik'i osunuy uk'aba'etatok pe. Xiih. Oixet pin cĩcã ibun osunuy kawënwën puye. Xet. O'xet. Wũn. Bëkũ. Umwi o'at. O'gu'ây ip. Kuy ce'ũ. ¹⁰ Paulo o'kop umat'abi bewi.

O'kop ce'uat kay. Erot io'e. O'jeerot. Ce'uat o'yakobut. O'jekawën itabucayũ eju.

— Epeyekuy gu juy — io'e. — Ce'ũ gu teku! Itait ma — io'e.

¹¹ Gebuje umat'abi be guto ocejeu. Pão'a oceyadakat iğo'abi be Jesus e'ũap kay ocegebu am. Ocejekõn. Paulo kabiam oibu'un kawënwënapi. Oikabia kawënwën. O'jëm kabia buje.

¹² Yaypan'isuat o'tujowat ip tuk'a be. Soat ip icokcok o'e i'at'ibit o'jetait puye.

¹³ — Cum õn Assôs ka kay — Paulo juk o'e ocewebe. — Kapurũğ tağwi ma õn cum — io'e. — Iboce õn jeydopabijuk. Kobexixi dağwi juy eyju bit epeju — io'e ocewebe.

¹⁴ Oceju Paulo wap. Kobexixi be oceõm. Oceju Assôs ka be. Paulo dak o'ju kapurũğ tağwi Assôs ka be. Ibo ka bewi ixedak oõm kobexixi be oceweju.

Gebuje oceju Mileto ka kay. Mitilene ka dağ oceku. ¹⁵ Ocejëm Mitilene ka bewi. Kuyaje ocajëm tip'aweroro wegũn. Tip'aweroro butet Quios i osunuy. Kuyaje ocejemũğ wara'at tip'aweroro be. Ixe tip'aweroro butet Samos i osunuy. Kuyaje ocajëm Mileto ka be. ¹⁶ Paulo ibu'u osunuy ibun jenuy am Ásia eipi be. Imënpuye ocejecũ gu Éfeso ka be. Ocekap ma. Jerusalém ka be yajëm pin o'e peta muğẽ awap—Pentecostes ekabia awap.

¹⁷ Gebuje Paulo Éfeso ka watwat o'tomuwã Mileto ka be bima—Jesus kay itabucayũ kukukayũ. Mileto ka Efeso ka tẽğ ma o'sukadop. O'tomuwã ip tot am jekay.

¹⁸ Yajëm puje Paulo o'jekawën ceweju ip.

— Oburereyũ — io'e. — Ibun cuk oğuy eyxe. Wuykukukat peam kapikpiğ pima cedağ ma juk adi ojekukuku. Ásia eipi bewi wajëm pujeap ojekukuku cedağ. Eyetaybit wekukuam. ¹⁹ “Soat podi ma wa'õbuyxi õn,” i'ũmğũ juk adi ocece eywebe. Oğuycũğ cuk adi ojekukuku warara'acayũ ikërëat muğẽğëm pima. Ipiat cuk adi osupiãjojo. Judeuyũ oaoka ojuy bima. Kawën idipat muwënuwën cuk adi ojekukuku soat pe. ²⁰ Obu'un gu adi kawën idipat muwën am eywebe. Soan õn eymukũyjojo. Eymutaybitbitbin cuk adi je'aweroroap'a be, eyduk'a be dak.

²¹ — Jesus muwënuwën cuk adi ojekukuku soat pe eywebe—Judeuyũ be, Judeu'ũmayũ be dak. “Eyğuycũğcũğ cuy epesop ikërëat kuğ puye,” i

juk adi ocece eywebe. “Ikêrêat mujurûgrûgâp cuy epeyepere,” i juk adi ocece eywebe. “Deus ekawên tağ cuy epekuku,” i juk adi ocece eywebe. “Jesus Cristo kay eyetabun cuy epesop—wuykukukat kay,” i juk adi ocece eywebe. Imên cuk adi eymutaybitbin ojekukuku. Eyetaybit soat iboam — io'e.

²² — Gasû bit Jerusalém ka kay òn cum. Deus biôggbuk a'òbi òn cum. Wetaybit gu apên je'bapuk owebe Jerusalém ka be iam. ²³ Ipiat cuy osupi'ajo ibo ka be. Obu ip ibo ka be. Omuòm ip daomûnmûnap'a be. Wetaybit iboam. Soat ka dağ òn cucum pima, Deus biôggbuk kuy juk omukûyjojo iboam. ²⁴ Imênpit omuparararan gu iboap. Waokapi gu. Obikuy jîjâ bit soat wekapikap mu'ûm âm—Jesus Cristo o'ğûm owebe iap mu'ûm âm. Ixe juk o'e owebe “ ‘Ikêrêat mujurûgrûgâp cuy epeyepere,’ i juy ece soat pe,” i. “ ‘Eyepere buje Deus ikêrêat ju'uk eywebewi,’ i juy ece soat pe,” io'e owebe. “ ‘Wuykukukat Jesus kay eyetabun puje, Deus ikêrêat ju'uk eywebewi,’ i juy ece cebe ip,” io'e. “Deus soat em xipan jeykuk,” i juy ece cebe ip,” io'e. “Obikuy jîjâ wekapikap mu'ûm âm,” io'e.

²⁵ — “Soat ipi dağacat je'e ‘Deus acâ wuykukukat,’ ” i juk adi ocece eywebe kuy bima. ²⁶⁻²⁷ Gasû bit wetaybit waram eyju ojo gu ijodi iam. Imênpit Deus ekawên cuk adi oğuwênuwên eywebe. Deus pe eyemukûyjojoap ekawên tak oğuwênuwên soat pe eywebe. Abu be oğuwên'um? Soat pe ma oğuwên. Imênpuje pûğ ey'in Jesus kay itabut'um pima, òn gu okpiwat. ²⁸ Deus ekawên tağ cuy epeku — io'e cebe ip. — Deus biôggbuk cuk eynaê Jesus kay itabucayû kukukayûm. Jesus ebekitiyû ip, ixe o'jedoyekereren cebeam ip puje — io'e. — Xipan cuy ip epejuk ovelha kukuk'ukat puxim — io'e.

²⁹ — Wetaybit òn ijoce'um pima ağokat kayû jajêm eykay iam—ikêrêat mujurûgrûg'ukayû—ika'uat puximayû. Napaap ip guwên eywebe Jesus kay eyetabucap epereap ojuj. Ovelha kay wida ajêmap puxim jajêm ip eykay. Adeayû guğuykukuku ip. Icêmân gu ip gutaybin—napaam acâ. ³⁰⁻³¹ Warara'acayû guğuykukuku ip jetabucap epereap ojuj. Imêneju ağ cuy epesop ixeyû be eymuğuykukuap puxim. Pûğpûğ ey'in tak warara'acayû guğuykukuku jetabucap epereap ojuj — io'e cebe ip.

— Ebapûğ koato ma juk adi eymutaybinbin oğuyğuyğuy. Kawên idipat muwênuwên cuk adi oğuyğuyğuy eywebe kabiam, ixima dağ tak — io'e. — Ekay wetabotaidobotbon kapikpiğ cuk adi oğuyğuyğuy. Gebum cuy epesop iboap kay — io'e cebe ip.

³² — Deus pit xipan cîcâ jeykuk — io'e cebe ip. — Deus ekawên kay juy epesop — io'e. — Ixe ekawên kay bima, eypararam gu epesop. Deus ekawên kay bima, jeybu'un gu Jesus kay eyetabut am. Deus xipacat umûm jebekitiyû be. Eywebe dak xipacat je'ğûmğûm — io'e. ³³ — Eyxe bima wetabikuku gu juk oğuy eybubut kay eyxe bima, eyeprata kay dak, eyeouro kay dak, eydoti kay dak. ³⁴ Òn ma kapikpik'uk oğuy obubut pu am, odoti bu am tak, owejuayû bubut pu am tak, owejuayû doti bu am tak. Eyju dak eyetaybit iboam. Imên cuk adi ojekuku eyxe bima. ³⁵ Eyju dak wekukuap puxim cuy epeku gasû — io'e. — Acejekapik cîcâ juy tadaybotbocayû buywat am. Kuy imên adi eymutaybitbin oğuy — io'e. — Wuykukukat Jesus imên o'e:

Ibuku'ukat cokcokap podi ma iumûm'ukat pit e'em, i. Imên o'e wuykukukat Jesus Cristo — io'e. — Cekawên kay gebum cuy epesop — io'e cebe ip.

36 Paulo imēn o'jekawēn Jesus a'ōkayayū kukukayū eju—Éfeso ka bewiayū eju.

Iboap e buje Paulo o'jēg'aecōgčōg. O'jekawēn Deus eju. Soat Éfeso ka bewiayū dak o'jekawēn Deus eju. ³⁷ Soat ip wawa o'e Paulo cēm puye.

Gebuje Paulo ip o'yakobutbut. O'yağobukōnkōn ip cēm puye. ³⁸ Iguycūgčūg ip o'e Paulo ekawēn kay, “Waram eyju ojo gu ijodi,” io'e buye.

21

¹ O'ju ip Paulo eju kobexixi kay. Ocejewemuwēn cebe ip. Ocejēm cexewi ip. Ocejēm kobexixi be.

Tiro ka kay oceju. Cucum pima oceju tip'aweroro be. Ocajēm tip'aweroro be. Tip'aweroro butet Cós i osunuy. Kuyaje ocajēm Rodes ka ebikopap pe. Ibocewi ocajēm Pátara ka be.

² Wara'at kobexixi oacetobuxik. Ocejēm cebe—Fenícia eipi kay cu ojuyat pe. Ocejek ebikopap pewi. ³ Wara'at tip'aweroro oacetipcoco gebuje. Ibutet Chipre i osunuy. Ocekap wuyba'ūgat kadi. Oceju Síria eipi be. Ocejemūg Tiro ka ebikopap pe. Tiro ka Síria eipi be opop. Kobexixi be kapikpik'ukayū tarekrek tujujēm ojuy kobexixi bewi iboce. Imēn ocajēm Tiro ka kay.

⁴ Jesus kay itabucayū oacetobuxik ibo ka be. Ibun ma ocesop cexe ip. ⁷ xet ocesop cexe ip. Ixeyū o'jekawēn Paulo eju Deus biōgbuk a'ōbi.

— Eju gu juy Jerusalém ka be — io'e ip Paulo be. — Jaoka ip itakomaayū — io'e ip.

⁵ Ocejēm puje, itabucayū o'je'awero ocewebe jewemuwēn ām—agokat kayū, aoyū dak, bekikit tak. Oceweju o'ju ip ebikopap pe. Ocejēg'aecōgčōg ka'oririt pe. Deus eju ocejekawēn.

— Cum puk oceju — i oce Tiro ka bewiayū be.

— Ha'a — io'e ip. — Deus cuy je'ju eyweju — io'e ip ocewebe.

⁶ Ocejēm kobexixi be. Ixeyū bit o'jepit jeduk'a be. Imēn ocejēm Tiro ka bewi. ⁷ Kobexixi dağ oceju.

Ocejēm Ptolemaida ka kay. Itabucayū oacetobuxik. Pūg kabia ocesop cexe ip.

⁸ Kuyaje ocajēm Cesaréia ka be. Filipe oacetobuxik. Filipe kawēn idipap muwēnuwēn'ukat osunuy. Kuy bima Jerusalém ka watwat Filipe o'jomuy itabucayū buywatwat'ukan ⁶ beayū eju. Ixe duk'a be ocesop. ⁹ Ixe ebadipdip taxit osunuy. Itoptep gū ixeyū bit osodop. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū osodop ip. Puğ kabia gū ixede duk'a be ocesop.

¹⁰ Ağokatkat tak oajēm ocejay. Oajēm Judéia eipi bewi. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat osunuy. Ágabo i ibutet osunuy. Apēn gujyjom je'hapuk iam Deus ocemutaybitbin'uk osunuy. ¹¹ Ixe Paulo ukpumūnpu o'subu'uk. Jebōgbi o'jomūnmūn Paulo ukpumūnpum. Jekağobi dak o'jomūnmūn yukpumūnpum.

Imūnmūn epere buje, o'jekawēn Paulo eju.

— Deus biōgbuk omukūyjom — io'e. — Jerusalém ka watwat jedaomūn — io'e. — Jedaomūn ip apēn obōgbi mūnmūn iap puxim — io'e. — Jeūm ip Judeu'ūmayū be—itakomaayū be — io'e.

Ágabo imēn o'e Paulo be. ¹² Gebuje oceju ocejekawēn Paulo eju.

— “Eju gu juy Jerusalém ka kay,” — i juk ocece ewebe — ioce cebe. — Jedaomūn ip — ioce.

— Eju ġu juy — io'e warara'acayū dak yaokaap puxim.

Itabucayū o'tōtōn Paulo iju pin puye—Cesaréia ka watwat.

¹³ — Apēnpuye eyju wawa? — io'e Paulo. — Cum cuy ōn Jerusalém ka kay — io'e. — Omuguycūġcūġ eyju? Apēnpuye eyju omudaobu'un ojuy? Wuykukukat Jesus ibikuy bima, obu'u ġu oce ixeyū be odaomūn ām. Obu'u ġu dak we'ū ām. Wuykukukat Jesus a'ōbi acā ojeku — io'e.

¹⁴ Paulo aġuymuwarurun pa'ore o'e ocewebe. Imēnpuye ocebu'un yaġuymuwarurun.

— Wuykukukat bikuyap taġ cuy ejeku — i oce cebe.

¹⁵ Imēneju ocejewemuxipan Jerusalém ka kay oceju am. Oceju.

¹⁶ Jay. Ocajēm Jerusalém ka kay. Jesus kay itabucayū o'ju oceweju. Ocedujowat ip Menasom kay Cesaréia ka watwat. Menason Chipre eipi bewiat osunuy. Kuyje ma itabucat osunuy Jesus kay. Ixe duk'a be ocesop.

¹⁷ Jerusalém ka be ocajēm puje itabucyū jom oceku. Iccokcok o'e ip ocajēm puje.

¹⁸ Kuyaje Paulo o'ju Tiago kay oceweju. Tiago xe awerom osodop ip itabucayū kukukayū—Jerusalém ka watwat. ¹⁹ Paulo ixeyū o'tobede. Gebuje:

— Deus ja'ōbacaap o'ġubapukpukpuk Judeu'ūmayū be ōn ixeyū xe bima — io'e Paulo. — Tak ġu ip oitabun Jesus kay Judeu'ūmayū. Ade jġā ip oitabun — io'e Paulo cebe ip.

²⁰ — Ka'ūmġu Deus co'iat xipacat! — io'e ip, iboap co buje.

Gebuje itabucayū kukukayū o'jekawēn Paulo eju.

— Xipit ma, ocekitpit — io'e ip. — Imēnpit etaybit ade Judeuyū itabut o'e Jesus kay iam — io'e ip. — “Jesus kay wuyetabut puje dak Moisés ekawēn taġ cuy ajeku,” i'e'em pit ip — io'e ip. ²¹ — “Paulo bit warēmtaġ ma Judeuyū mutaybitbin Judeuyū'ūmayū ka be bima,” i'e'em ip napa ma — io'e ip Paulo be. — “ ‘Moisés ekawēn taġ ġu juy epeku,’ i'e'em Paulo,” i'e'em ip — io'e ip. — “ ‘Eyipotpoyū juy epetaypu'aġobixeedakat ġu,’ i'e'em Paulo,” i'e'em ip — io'e ip. — “ ‘Aypapayū'ūm'ūm ekawēn taġ ġu juy epeku ġasū bit,’ i'e'em Paulo,” i'e'em ip napa ma — io'e ip Paulo be. — Imēn emuymuy Judeuyū, itabut ma'ġu ip Jesus kay — io'e ip. ²² — Kuy ip o'jekūyjo ijoce ajēmap awēġ — io'e ip Paulo be.

²³ — Oce'e'eap taġ cuy ece — io'e ip Paulo be. — Ebadipdip aġokatkayū jewemuisusun Deus xe, itabucayū — io'e ip. — “Ocewemuisun cuy,” i juk o'e ip Deus pe. ²⁴ Ixeyū ebadipdipayū juy etujowat eweju. Wuybabi daġ cuy ecewemuisun ceweju ip — io'e ip Paulo be. — Dinheiro juy eġūm ebadipdipayū be yakoeapteim, iōhō buap teim tak. Iōhō juy ip je'ġūm paīyū be imupik am Deus etabixe. Imēn e'e buje, soat itaybit je'e icēm ġu e'em ip Paulo muymuy iam — io'e ip. — Itaybit je'e ip ēn tak Moisés ekawēn taġ jekukum iam — io'e ip Paulo be.

²⁵ — Kuy oceje'awero Judeu'ūmayū awē ām — io'e ip. — Cartadup ocetupmuju cebe ip—itabucayū be. Imēn e'em iġodup: “Deusbaroyū wap iēnmōġ'ibitēn cuy epesuēn'o ġu,” i. “Puca doy juy epetoykōn ġu,” i. “Tēntoyteyatēn cuy epesuēn'o ġu,” i. “Wara'at tayxi eju ġu juy epewayo, wara'at itop eju ġu dak,” i. Ibiatup ocetupmubarakarax ixeyū awēaptum — io'e ip. — Ocewebe yawēwēap taġ cuy jeku ip — io'e ip Paulo be.

— Ma — Paulo o'e. — Eyekawēn taġ cuy oce — io'e.

²⁶ Paulo ixeyū be jawēap tağ o'e. Ebadipdipayū o'tujowat jew-eju. Kuyaje o'ju jewemuisin am Deus xe ceweju ip. Oōm Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboğat'a be.

— Gaxīn ma oceisu oce'e — io'e ip paīyū be. — Oceisu bima, iōhō oceğūm eywebe imupik am Deus etabixe — io'e ip paīyū be.

Paulo iōhō kuka o'ğūm ebadipdipayū muisunapteim 7 xet kap puje. Iboap tak o'ğuwēn paīyū be.

²⁷ 7 xet kapap wi ijawūn pima Judeuyū Paulo o'jojjojo Deus eju kawēnwēnap'a be—Āsia eipi bewiyayū. Ixeyū Judeuyū adeayū o'gutakomān Pauloyū kay. Ixeyū Paulo o'jat. ²⁸ O'jewāwā ip ya'ōberen adeayū be.

— Israel naxegebitbit! — io'e ip. — Ocebuiyan cuy epe'e! — io'e ip. — Daosuw! — io'e ip. — Ağokatkat cuy ajat — io'e ip. — Ixe warēmtağ wuymutaybitbin jekukum soat kaka dağ — io'e ip napa ma.

— Ixe e'em adeayū be: “Judeuyū ikērēat kuğ Deus xe,” i; “Moisés ekawēn tağ ğu juy epeku,” i dak — io'e ip napa ma. — Ixe Deus eju kawēnwēnap'a muymuy — io'e ip napa ma. — Judeu'ūmayū o'tujuōm ija'a be — io'e ip. — Ija'a mubuyxi'ūm'ūm cīcā ip — Judeuyū napa ma o'e—Āsia eipi bewiyayū.

²⁹ Tūybe Paulo Judeu'ūmat o'tujuōm Deus eju kawēnwēnap'a be iān o'e ip. Imēnpuye oitakomān ip Paulo kay. Ixe Judeu'ūmat putet Trófimo i osunuy. Éfeso ka bewiat osunuy. Koap pima Judeuyū Paulo o'jojjojo Trófimo eju. Xepxem oekuku ip Jerusalém ka be—Paulo Trófimo eju. ³⁰ Imēneju ade Jerusalém ka watwat o'jedau Paulo kay. Soat tağwi o'jedau ip. Paulo o'jat ip. Kururuğ o'tujjēm ip ija'a bewi. Akikay o'tujowat ip. Dao ma ija'a exīntabi o'tomodip ip. ³¹ Paulo aoka ojuy ip.

Adeayū dak o'jedau 1000 be sorarayū kukukat kay imukūyjom—Jerusalém ka wiwi'ukayū kukukat kay.

— Soat Jerusalém ka watwat jewaokakam! — io'e ip cebe. — Kawēn ikērē jījā — io'e ip. — Jawaoka ojuy ip — io'e ip cebe.

³² Imēnpuye sorarayū kukukat dao ma o'jedau iğo'a be. Ade jījā jesorarayū o'tujowat jewēju. 100 be sorarayū kukukayū dak o'tujowat jewēju.

O'jedau ip Paulo kay. Itakomaayū Paulo mupokupoğ o'e. Oibu'un ip yaoka am sorarayū dobuxik buje. 1000 be sorarayū kukukat oajēm. Jesorarayū o'ğuju Paulo bum iğo'a beayū be yaokaap puxim.

³³ — Epesubumikirik cuy correntebum—xepxepum — io'e sorarayū be.

— Abu ite ağokatkan? — io'e yaoka ojuyayū be. — Apēn ite o'e eywebe? — io'e.

³⁴ Gebuje yaoka ojuyayū o'jewāwā ya'ōberen. Wara'at tağtağtağ ma ip o'jewāwā. Imēnpuye 1000 be sorarayū kukukat pe itaybit pa'ore o'e apēnpuye Paulo aoka ojuy ip iam.

— Epetujowat cuy wuydopdopap'a be — io'e jesorarayū be.

³⁵ Sorarayū Paulo o'tujowat jedopdopap'a kay. Toptopap'a ewadağğūn xe bima sorarayū ja'ōpi'a jeje Paulo o'tujuu itakomaayū be yaokaap puxim. ³⁶ Itakomaayū nomuju o'jedau ip Paulo bu ojuy.

— Epeyaoka juy! — io'e ip ya'ōberen.

³⁷ Gebuje Paulo o'jekawēn 1000 be sorarayū kukukat pe.

— Wekawēn put tu eweju? — io'e Grego a'ōm 1000 be sorarayū kukukat pe.

³⁸ — Etaybit tu Grego a'ōm? — io'e. — Egito eipi bewiat gu du ēn? — io'e. — Kuy bima ixē Egito eipi bewiat adeayū o'gu'awero jenopaḡoḡo ām Roma ka kukukat esorarayū eju. 4000 aḡokatkayū oekuku ip ceweju. 4000 beayū o'tujowat uk'a'ūmat pe. Warara'acat aoka ojuy ip o'e. Ēn ixē aḡokatkat gu du? 1000 be sorarayū kukukat o'e Paulo be.

³⁹ — Ka'ūma — io'e. — Gujuat gu ōn — io'e. — Wara'at ma ōn pit. Judeu ōn. Tarso ka be okap—Cilícia eipi be — io'e. — Tarso ka waypanap ka—ikabogaḡka — io'e. — Wekawēn pin cīcā waoka ojuyayū be. Āḡ puk ocekawēn ceweju ip — Paulo o'e.

⁴⁰ — Ha'a. Ecekawēn puk — io'e.

Paulo cūḡ'i osunuy sorarayū dopdopap'a ewadaḡḡūn ceje. Wēḡwēḡ'i o'e jebum itakomaayū muymūḡ ām.

Gebuje Paulo o'jekawēn itakomaayū be. Ya'ōm ma ip o'jekawēn ceweju ip—Judeuyū a'ōm—Hebreu a'ōm.

22

¹ — Tapupuyū okitpitpiyū, baybayū — io'e. — Eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop wa'ō kay. Ocedewayo juy eywebe wa'ījoam — io'e.

² — Wuya'ōm ma teku kawēnwēn! — io'e ip Judeuyū. Mūḡ o'e ip ya'ījo am. Paulo o'jekawēn ceweju ip.

³ — Ocedewayo juy — io'e. — Judeu ōn. Tarso ka be okap Cilícia eipi be — io'e. — Ijop ka be ma bit owaypan—Jerusalém ka be Gamaliel be omutaybit am. Moisés ekawēn omutaybitbin osunuy. Ocedobuyū'ūm'ūm ekawēn omutaybitbin osunuy — io'e. — Kaypatpan gu ōn pit wetaybin. Soat eyju Deus bikuyap taḡ jeku ojuy. Ōn tak eybuxim cuk adi ibikuyap taḡ jeku ojuy oḡuy — io'e.

⁴ — Wetakoma jījā juk adi oḡuy Jesus a'ōkayayū kay—ieisuate daḡ jekuku'ukayū kay. Ixeyū kaykay jījā ma juk adi oḡuy. Ade ip otaomūnmūn. Daomūnmūnap'a be ip oḡuōmōm—aḡokatkayū, aoyū dak. Ade ip oyaokaat ixeyū'in. ⁵ Paīyū kukukayū itaybit imēn cuk adi ojekuku iam, Judeuyū kukukayū dak — io'e. — Ixeyū juk cartadup o'tupūm owebe—Judeuyū beaptum—Damasco ka watwat beaptum — io'e.

— Damasco ka kay juk oju. Jesus kay itabucayū daomūn ām oju. Ijocē taomūnmūn ip tujupit ojuy oju Jerusalém ka be. Ipiat pi'ajoat ojuy cebe ip oju.

⁶ E daḡ cucum pima juk oajēm Damasco ka tēḡ ma. Kaxicuḡ oajēm. Dao ma oikabia jījā ma wakokoreren. ⁷ O'at ipiju wekuyap pibun.

— Gebuje kabi beat oya'ījojo. O'jekawēn oweju.

— “Saulo,” io'e. “Apēnpuye warēmtaḡ ma ēn okuḡ?” io'e owebe.

⁸ — “Abu ēn tak, Kariwa?” i oce cebe.

— “Jesus ōn,” io'e. “Nazaré ka be tūibit ōn. Ēn ma ipiat esupi'ajojoat owebe,” io'e.

⁹ Oweju oekukuiayū o'jekuy jījā. Kabiaat o'jojojo ip. Oweju kawēnwēnat a'ō bit o'jojojo gu ip.

¹⁰ — “Apēntak oce, Kariwa?” i oce.

— “E'āy,” io'e. “Damasco ka be juy eju,” io'e. “Ibo ka be aḡokatkat apēn Deus ibikuy ewebe eku am iap ḡuwēn ewebe,” io'e — Paulo o'e.

11 — Gebuje wekabiokok ojekuku ixē kabiaat iepokat wetabimu'ūm'ūm puye. Owejuayū obacom okuḡ. Imēn ocajēm Damasco ka be — io'e.

12 Ibo ka be bima, aḡokatkat oajēm okay. Ibutet Ananias i osunuy. Moisés ekawēn taḡ jekuku'ukat osunuy. Xipat cīcā osunuy soat Damasco ka watwat xe—Judeuyū xe. 13 O'jekawēn oweju.

— “Obure Saulo, ececoan waram,” i adi o'e owebe.

— Gebuje'isum ma ocecoan. Oceak cekay — io'e Paulo. — Waram wetate buje Ananias o'jekawēn oweju.

14 — “Saulo,” io'e. “Kuyje Deus enaē,” i adi o'e Ananias. “Ocedobuyū'ūm'ūm itabut osodop ip ixē kay. Ixē juk enaē ixē bikuyam etaybit am. Ixē juk enaē ewebe ixē buywatwat'ukat co am—cūḡ cīcāat co am. Ixē juk enaē ibuywatwat'ukat pe emukūyjo am,” i adi o'e owebe. 15 “Ixē ekawēn muwēnuwēn'ukan cuy eḡuy,” i adi o'e. “Apēn ejojoiap cuy eḡuwēnuwēn, apēn eya'ījoiap tak,” i adi o'e Ananias owebe — io'e Paulo.

16 — “Ajo wiwim tak ēn? E'āy!” i adi o'e owebe. “Ecewemubatisaan cuy!” i adi o'e. “'Ikērēat cuy eju'uk owebewi,' i juy ece wuykukukat pe,” i adi o'e. “Imēn e'e buje, Deus ikērēat ju'uk owebewi,” i adi o'e owebe. Imēn Ananias o'jekawēn owebe — Paulo o'e.

17 — Jerusalēm ka kay juk ocepit — io'e. — Deus eju kawēnwēnap'a be oju jekawēn ām Deus eju. 18 Deus ekawēn kay ḡebum pima wuykukukat ojojoi wexey jo'iat pe — Paulo o'e.

— Gebuje wuykukukat o'jekawēn oweju.

— “Daosuw!” i adi o'e owebe. “Ejēm cuy Jerusalēm ka bewi. Ijopka beayū itabut ḡu je'e ip ekawēn kay cedaḡ ma'ḡu ēn omuwēnuwēn,” i adi o'e owebe wexey jo'iat pe.

19 — “Ka'ūma, Kariwa,” i adi oce. “Wekawēn kay itabut je'e ip,” i adi oce. “Soat ip itaybit apēn cuk adi ojekuku iam,” i adi oce cebe. “Itaybit ip apēn soat kaka daḡ ojekuku iam, apēn Judeuyū e'aweroroap'a be juk adi oōmōm itabucayū bu ojuy iam tak, apēn taomūnmūn ip cuk adi otujupitpit ijop ka be iam tak, apēn cuk adi ip oyaokaka iam tak, apēn cuk adi daomūnmūnap'a be ip oḡuōmōm iam tak,” i adi oce cebe. 20 “Estêvão aokam pima, ōn tak cuk ojojoi ip—ekawēn muwēnuwēn'ukat aokam pima,” i adi oce cebe. “Tūybe xipat yaoka am iān mo oce. Estêvão'ūm o'yaoka'iaiyū eekabek kuḡ oḡuy,” i adi oce. “Gasū bit waḡuyisun ma ōn jekukum. Soat ijoceayū itaybit iboam. Imēnpuye wekawēn kay je'e ip,” i adi oce wuykukukat pe.

21 — “Ka'ūma,” i adi o'e. “Ejēm cuy ijocewi,” io'e. “Ewebe omuwēn puje, itabut ḡu je'e ip ekawēn kay,” i adi o'e. “Ōn ma wūy ma jemuju. Judeu'ūmayū kay ōn jemuju,” i adi wuykukukat o'e owebe — Paulo o'e adeayū be.

22 Paulo ekawēn cocom cīcā ip osodop. “Judeu'ūmayū kay ōn jemuju” i'e buje bit, oibu'un ip ya'ījo am. O'jewāwā ip ya'ōberen.

— Epeyaoka juy! — io'e ip ya'ōberen. — Epeyaoka juy! — io'e ip. — Epejoxik akikay — io'e ip.

23 Ya'ōberen jewāwāwā ip o'e. Jesay wēḡwēḡān ip jetakoma jījā buye. Ka'wi o'joxikxik ip jetakomaap pibun. 24 1000 be sorarayū kukukat tak Paulo o'ḡuōmat sorarayū dopdopap'a be—yaboḡat'a be. Itaybin pin o'e apēnpuye adeayū ya'ōberen o'jewāwā iam. Imēnpuye o'jekawēn sorarayū be.

— Epeḡupokupok cuy ixee muḡēḡēbum — io'e. — Guwēn paxi jekpi-wacap jemupikupikap? Apēnpuye o'jewāwā ip ya'ōberen cekay iap ḡuwēn paxi? — io'e sorarayū be.

²⁵ Sorarayū Paulo o'subōḡbimukirik imupokupok am.

Gebuje Paulo o'jekawēn 100 be sorarayū kukukat eju.

— César ebekit ōn—Roma ka kukukat ebekit ōn — io'e. — Cedaḡ tu eywebe César ebekit mupokupok am? — io'e. — Eyju odujowat ḡu buk ibimāmāmā'ukat ekawēn coco'ukayū dopabe — io'e. — Eyetaybit ḡu ma buk ōn ma xe'e okpiwat iam, pām ḡuto ka'ūma iam — io'e.

²⁶ Imēneju 100 be sorarayū kukukat o'jekawēn 1000 be sorarayū kukukat eju. Apēn Paulo o'e cebe iap ekawēn o'ḡuwēn cebe.

— Apēntak ēn em cebe? — io'e. — Ixe aḡokatkat César ebekit — io'e.

²⁷ 1000 be sorarayū kukukat oajēm Paulo kay.

— Cēm tu ēn César ebekit? — io'e Paulo be.

— Hm hm — io'e.

²⁸ — Ōn tak cebekit ma — io'e. — Ade wedinheiro oḡu'ūm cebekin em pima — io'e.

— Ōn pit cebekit okapap ma — Paulo o'e.

²⁹ Dao ma o'jewede ip cexewi sorarayū—Paulo mupokupok ojuyayū. 1000 be sorarayū kukukat tak yaḡuybabi'ūm o'e. Yaḡuybabi'ūm o'e Paulo César ebekit iam itaybit puye, o'subōḡbimukirikat puye dak. Soat ip oibu'un Paulo kaykay am.

³⁰ 1000 be sorarayū kukukat itaybin pin o'e apēnpuye Judeuyū Paulo o'jomuymuy iam. Paulo bōḡbikirikpu o'subumuwekap kuyaje. Judeuyū ya'ōbuyxiayū o'tomuwā je'awero am. Paīyū kukukayū dak o'tomuwā ibimāmāmāat ekawēn coco'ukayū dak. Soat ip o'je'awero. 1000 be sorarayū kukat Paulo o'tujowat aweromayū dopabe—jewawēwē'ukayū yoboḡayū dopabe.

23

¹ Paulo o'jeak jewawēwē'ukayū yoboḡayū kay. — Oburereyū — io'e. — Apēn cedaḡ ma oxe iap taḡ cuk adi ojekuku. Cedaḡ ma ḡasū dak ōn jekukum Deus etabutpe — io'e.

² Iboap co buje paīyū kukukat oitakomān Paulo kay. Paīyū kukukat putet Ananias i osunuy. Tūybe Paulo Deus muymuy iān o'e.

— Esubioka juy — io'e Paulo xeyū be. ³ — Deus cuy ipiat supi'ajoat ewebe ma — Paulo o'e paīyū kukukat pe. — Ocemuḡyukukuku'ukat ēn! — Paulo o'e. — Ēn xik'i ijoce wa'ījo am etaybit am wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ ocece iam pām ḡuto ka'ūma iam. Imēn pit wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ ḡu juk ēn tak obiokaat! — io'e Paulo.

⁴ — Ēn Deus epaīyū kukukat muymuy — cexeat o'e Paulo be.

⁵ — Obadipdiyū — io'e. — Wetaybit ḡu juk ixee paīyū kukukat iam. Wetaybit pima bit imēn ḡu kajuk oce cebe. Imēn e'em Deus ekawēn tup: Eybadipyū kukukat cuy epejomuymuy ḡu, i. Imēn Deus ekawēn tup e'em — Paulo o'e.

⁶ Paulo o'jeak Fariseuyū kay. O'jewāwā ya'ōberen.

— Obadipdiyū — io'e. — Fariseu ōn! Webay dak Fariseu osunuy. Wetabut wuye'ū buje waram ḡuto acejetait iap kay. Imēnpuye eyju wa'ījojom ḡasū eyetaybit am okpiwat paxi iam — io'e cebe ip.

Pũğpũğ jewawewē'ukayũ yoboğayũ'in Fariseuyũ ip osodop. Warara'acayũ ixeyũ'in Saduceuyũ ip osodop. Paulo itaybit o'e iboam. ⁷ Imēneju o'jewawā ya'ōberen — Fariseu ōn — i. Ade osodop ip jewawewē'ukayũ yoboğayũ. ⁸ Fariseuyũ ma e'em — Wuye'ũ buje waram ğuto acejetait — i. Itabut ip wuybiōğbuk kake iap kay, Deus ekawēn tojtot'ukayũ kake iap kay dak. Saduceuyũ bit napa ma e'em: — Wuye'ũ buje waram acejetait ğu — i. Itabut ğu ip wuybiōğbuk kake iap kay, Deus ekawēn tojtot'ukayũ kake iap kay dak. Paulo itaybit o'e pũğ tağ ğu ip itabut ip iam. Imēnpuye — Fariseu ōn — io'e cebe ip.

⁹ Iboap co buje o'jewa'ōxikxik cĩcā ip jeweweju jewawewē'ukayũ yoboğayũ. Wara'at tağtağtağ ma o'e ip. Biğ ma ip o'jewawā ya'ōberen. Fariseuyũ Paulo dayoyom o'e—Moisés ekawēn imutaybitbit'ukayũ.

— Ite ağokatkat ikērēat mujurũğrũğ ğu ocexe — io'e ip. — Warēmtağ ğu juy ajukuk! Ibiōğbuk xipacat aco'i o'jekawēn ceweju. Deus ekawēn tojtot'ukat aco'i o'jekawēn ceweju — io'e ip.

¹⁰ Jewawewē'ukayũ yoboğayũ o'jewa'ōxikxik cĩcā. Imēnpuye jewaokaka ojuy ip.

— Paulo ğuwekap aco'i teyũku — io'e 1000 be sorarayũ kukukat jewa'ōxikxikayũ jom.

— Paulo juy epejat — io'e jesorarayũ be. — Epetojot cuy wuydop-dopap'a be jewa'ōxikxik'ukayũ be yaokaap puxim — io'e cebe ip. Ya'ō dağ o'e ip sorarayũ. O'tujowat ip jedopdopap'a be. Iğo'a be osunuy Paulo.

¹¹ Waram pimaat exima be wuykukukat o'jebapuk Paulo kay ya'ōmucan am. O'jekawēn ceweju.

— Paulo, a'ōcam cuy eguy — wuykukukat o'e cebe—Paulo be. — Apēn cuk adi Jerusalém ka watwat pe ēn omuwēnuwēn iap puxim Roma ka watwat pe dak omuwēnuwēn cuy eguy — Jesus o'e Paulo be.

¹² Kabia buje Judeuyũ'in o'je'awero jewawē ām apēn Paulo aceyaoka iam.

— Ga'a Paulo ayaoka — io'e ip. — Paulo aoka'ũm pima juy acejekōn ğu, acetikōn ğu dak — io'e ip. — Yaoka'ũm pima juy Deus ipiat supi'ajoat wuywebe — io'e ip jewewebe.

— Ga'a — io'e ip.

¹³ Imēn o'jekawēn ip jewewebe Deus etabutpe. 40 be osodop ip imēn o'e'e'iyũ ağokatkayũ—Paulo aoka ojuyayũ.

¹⁴ Imēn jewawē buje ip o'ju paĩyũ kukukayũ kay, Judeuyũ kukukayũ kay dak.

— Deus etabutpe juk ocejekawēn — io'e ip. — Pũğ tağ ma ocağuy — io'e ip. — “Paulo aoka'ũm pima juy acejekōn ğu, acetikōn ğu dak,” i juk oce — io'e ip. — Imēnpuye Paulo juy epetomuwa ocewebe jekawēn ām ceweju — io'e ip. ¹⁵ — “Paulo juy egudot ocekey—jewawewē'ukayũ yoboğayũ kay,” i juy epe'e 1000 be sorarayũ kukukat pe — io'e ip. — “Iwiwim oceju waram cekawēn co am,” i juy epe'e cebe — io'e ip. — “Cedağ ocewebe waram cekawēn co am,” juy epe'e cebe — io'e ip. — Imēnpit Paulo jajēm ğu jĩjā. E dağ iwiwim oce'e yaoka am — io'e ip Paulo aoka ojuyayũ paĩyũ kukukayũ be—40 beayũ o'e.

¹⁶ Imēnpit ağokatkat iboce osunuy—yaypan'isuat—Paulo ixĩt'it. Apēn Paulo aoka ojuy ip iam o'jekũyjo.

Gebuje ixe yaypan'isuat o'ju Paulo kay imukūyjo am. Oōm sorarayū dopdopap'a be. Apēn cuk o'ya'ījoiap o'ḡuwēn Paulo be. ¹⁷ Paulo 100 be sorarayū kukukat o'tomuwā.

— Ite yaypan'isuat cuy etujowat 1000 be sorarayū kukukat kay, yawēḡ muwēn pin cebe — io'e 100 be sorarayū kukukat pe.

¹⁸ Yaypan'isuat o'tujowat.

— Taomūnmūnat Paulo juk onomuwā ite yaypan'isuat tojon ekay — io'e. — Yawēḡ muwēn pin ewebe — io'e 1000 be sorarayū kukukat pe—Cláudio Lísias pe.

¹⁹ Cláudio Lísias yaypan'isuat pu o'subuixik. Iba com o'tujowat jeweju. O'tujowat wara'acat xewi ixeyū be ya'ījoiap puxim.

— Ajo-muwēn pin ēn owebe? — io'e.

²⁰ — Judeuyū o'jewawē — io'e. — Kuyaje je'e ewebe ip: “Paulo juy eḡudot ocekey,” i — io'e. — “Kuyaje juy eḡudot ocewebe waram cekawēn co am,” i je'e ip ewebe — io'e. ²¹ — Imēnpit emuḡuykuku ojuy ip. Etabun ḡu juy eḡuy apēn je'e ip ewebe iap kay — io'e. — 40 aḡokatkayū ebitako be Paulo kapap wiwim. “Paulo aoka'ūm pima juy acejekōn ḡu, acetikōn ḡu dak,” i juk o'e ip jewewebe — io'e. — “Paulo aoka'ūm pima wuyekōn puje, Deus cuy ipiat supi'ajoat wuywebe,” i juk o'e ip jewewebe — io'e. — Gasū ma edeap wiwim ip — yaypan'isuat o'e Cláudio Lísias pe.

²² — Owebe eḡuwēn iap cuy eḡuwēn ḡu wara'acat pe — io'e yaypan'isuat pe.

Yaypan'isuat o'ḡuyipit tuk'a be.

²³ Gebuje Cláudio Lísias xepxep 100 be sorarayū kukukayū o'tomuwā.

— 200 sorarayū juy epeḡuxipinat iju am Cesaréia ka kay — io'e cebe. — Iximadakpe juy epeju — io'e. — 70 cavalo akpi jejeayū juy je'ju. 200 warara'acayū dak je'ju sorarayū—obukaka'uk co'iat kukayū.

²⁴ Cavalo dak epeḡuxipan Paulo beam. Xipan cuy Paulo epetujowat Félix dopabe—wuyecuḡap dopabe — io'e 100 be sorarayū kukukayū be.

²⁵ Gebuje cartadup o'tupmubararak tupmuju am Félix mukūyjoaptum. Imēn e'em ibo dup:

²⁶ Félix, ocecuḡap ēn, i. Obutet Cláudio Lísias, i. A'ōbuyxiat oxe, i. Kato mujujum ōn ewebe ijudup pe, i. ²⁷ Taomūnmūn aḡokatkat mujujum ōn ewebe, i. Judeuyū ixe o'jat, i. Yaoka ojuy ip, i. Ixe César ebekit iam omutaybin puje wesorarayū eju oju cekay, i. Otujupa'um yaoka ojuy'iyū xewi, i. ²⁸ Wetaybin pin oḡuy apēntak ite ikērēān o'e cebe ip iam, i. Imēnpuye ixe otujowat Judeuyū kukukayū dopabe—jewawēwē'ukayū yoboḡayū dopabe, i. ²⁹ “Ite aḡokatkat wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ ḡu jekukum,” i juk o'e ip owebe, i. Imēnpit wuyeipi kukukat o'jomuymuy ḡu. Cedaḡ ḡu wuywebe imuōm ām daomūnmūnap'a be, yaoka am tak, i. ³⁰ Ibocewi ip omukūyjo Judeuyū Paulo aoka ojuy iam, i. Imēnpuye ekay ōn Paulo mujujum, i. “Félix kay juy epeju Paulo awēḡ mukērērēn ām,” i juk oce yawēḡ mukērērēn ojuyayū be, i. Bay'a, ewātaxipipem ḡu juy eḡuy, i. Imēn o'tupmubararak. O'tupūm sorarayū be tup tujowat am Félix pe.

³¹ Gebuje sorarayū Paulo o'tujowat Cesaréia ka be. O'tujowat ip apēn 1000 be sorarayū kukukat o'e cebe ip iap taḡ. O'ju ip cavalo akpi jeje. Ixima be ip o'ju. Ixima bun oeke ip cūḡcūḡ. Kuyaje dak cūḡcūḡ ma. Jay. Oajēm ip Antipátride ka be. ³² Ibocewi sorarayū o'jepit Jerusalém ka kay—cavalo akpi jeje'ūmayū.

Ibocewi cavalo akpi jejeayū Paulo o'tujowat kabia buje. ³³ Jay. Oajēm ip Cesaréia ka be. Iecuḡap tuk'a kay o'ju ip—Félix duk'a kay. O'tupūm ip Félix pe—Cláudio Lísias emudupmubararaktup. Paulo dak o'ḡūm cebe. ³⁴ Félix o'tupcoco.

Tupco buje Félix o'jekawēn Paulo eju.

— Ajo-eipi wat ēn? — io'e.

— Cilícia eipi wat ōn — io'e.

³⁵ — Awēḡmukērērēnayū ajēm puje jenomuwā ōn a'ḷjo am — io'e Paulo be.

— Paulo epeḡuōm Herodes tūyap'a be—ika kukukat tūyap'a be—yaboḡat'a be — Félix o'e jesorarayū be. O'tujuōm ip.

24

¹ Judeuyū Paulo awēḡ o'yawēḡmukērērēn Félix pe. 5 xet kap puje paīyū kukukat oajēm iecuḡap kay—Félix kay. Cesaréia ka be oajēm. Ibutet Ananias i osunuy. Xepxep Judeuyū kukukayū dak oajēm ceweju. Ibimāmāat a'ōbuywatwat'ukat tak oajēm ceweju ip. Ibutet Tértulo i osunuy. Oajēm ip cekay. Paulo awēḡmukērērēn ām ip oajēm. ² Félix Paulo o'tjocat.

Paulo ajēm puje Tértulo Paulo awēḡ o'yawēḡmukērērēn Félix pe.

— Félix — io'e. — Oecuḡap ēn. A'ōbuyxi jījā ēn — io'e. — Soat em ēn xipacan e'em ocewebeam. Etaybit cīcā wuyeipi kukan. Imēnpuye ocecokcok cīcā ekay. Ade kabia ka'ūmḡu nopaḡo soat wuyeipi daḡ ēn xipan ocekuḡ puye. Ēn idipan e'em ocewebeam. ³ A'ōbuyxi jījā ēn ocexe. Ocecokcok ēn soan e'em ocewebeam puye. ⁴ Imēnpitibun ḡu ocekawēn eweju. Imēnpuye eya'ōpicūḡ cīcā buk — io'e.

⁵ — Ocetaybit soat em ite aḡokatkat ocebadipyū kaykayxi iam. Ite aḡokatkat soat kaka daḡ jekukum—jewaoka ojuyap mubapukpuḡ. Iwarum ma Judeuyū mutaybitbin. Ite Nazaré ka be tūibit kay itabucayū kukukat—Jesus kay itabucayū kukukat — io'e.

⁶ — Deus eju kawēnwēnap'a mubuyxi'ūm ojuy—yaboḡat'a mubuyxi'ūm ojuy — io'e napa ma. — Judeu'ūmat tujowat ojuy iḡo'a be — io'e napa ma. — Imēnpuye ocejat — io'e. — Oceya'ḷjo kajuk ocetaybit am ocedobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ yukpiwat paxi iam, pām ḡuto ka'ūma ma iam — io'e.

⁷ — 1000 be sorarayū kukukat pit oajēm Paulo kay. Cláudio Lísias oajēm — io'e. — Puyxibut ḡu o'tujupa'um ocexewi — io'e. — “Félix kay juy epeju yawēḡ mukērērēn ām,” io'e Cláudio Lísias ocewebe. Imēnpuye ocajēm ekay — io'e Tértulo.

⁸ — Ēn tak cuy ecekawēn Paulo eju — io'e Félix pe. — Etaybit ece'e cedag ma oceju Paulo awēḡ mukērērērēn iam — Tértulo o'e Félix pe.

⁹ — Tértulo icēmān e'em ewebe — soat warara'acayū Judeuyū dak o'e napa ma Félix pe.

Soat ma ip imēn o'e.

¹⁰ Félix o'jepacūḡ Paulo kay ēn pukto ecede iape. Paulo o'jewedayo Félix pe.

— Ocokcok cīcā wewedayo am ewebe, ade koato ēn ocekawēn coco'ukat puye—Judeuyū ekawēn coco'ukat puye ibimāmāat ekawēn coco'ukat puye — io'e.

11 — Kuy jĵā ġu oajēm Jerusalém ka kay—doze kabia bima ma — io'e. — Wajēm “Ēn xipat cĳcā oxe” i'e am Deus pe. Ēn tak etaybit icēmān ōn e'em iam. ¹² Abu-a'ōxixiġ a'ġu oġuy? Ka'ūma ma! Ka'ūma kaykay ma'ġu oġuy Deus eju kawēnwēnap'a be, Judeuyū e'aweroroap'a be — io'e. — Aġoka daġ tak ka'ūma kaykay ma'ġu oġuy — io'e. ¹³ — Imēneju wa'ōmukorēnrēnap mubapuk pa'ore cebe ip wukpiwat ġu buye — io'e.

¹⁴ — Icēmān ōn e'em ewebe — io'e. — Wetabut Deus kay. Ixe kay dak ocedobuyū'ūm'ūm itabut osodop. Wetabut cekay apēn ġasū o'e'e wuywebe iap taġ. Judeuyū ġaxĳat ekawēn kay ġu ip ġebum. Kuyjeap ekawēn kay ma ip ġebum. ġaxĳat ekawēn cedaġ ġu cexe ip. Wetabut Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū emudupmubararaktup peat ekawēn kay. Wetabut soat Moisés pe wuyawēwēap ekawēn kay dak. ¹⁵ Wetabut wuye'ū buje waram ġuto acejetait—xipacat mujurūġrūġ'ukayū, ikērēat mujurūġrūġ'ukayū dak iap kay. Obuxim iteyū Judeuyū dak itabut iboap kay — io'e.

¹⁶ — Apēn cedaġ oxe iap taġ ōn jekukum. Soan ōn e'em ikērēat kukap puxim Deus xe, ijodiacat xe dak. Deus itaybit wekuam, ijodiacat tak — io'e.

¹⁷ — Ade koato wūyat eipi daġ ojekukuku. Gebuje ocepit oka kay. Kuy'ūm'ūm ma ocepit. Dinheiro ūm ām tadaybotbocayū be ocepit—Jerusalém ka watwat pe. Kuy bima Jesus kay itabucayū ixe dinheiro o'ġūm owebe iūm ām cebe ip. Obubut'in kuka ōn tak oġūm Deus pe — io'e.

¹⁸ — Gebuje xepxep Judeuyū odobuxik Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboġat'a be. Āsia eipi bewiyayū odobuxik. Ocebabi daġ jewemuisusun oġuy Deus xe. Adeayū eju ġu ip odobuxik. Iġo'a beayū kaykay ġu ip odobuxik. Deus eju kawēnwēnap'a be ip odobuxik Deus pe wedinheiro ūmūm pima. ¹⁹⁻²⁰ Odobuxikayū oajēm ġu ijoce. Wawēġ mukērērēn pin pima juy jajēm ip ijoce wawēġ mukērērē ām ewebe — io'e. — Ajo oġuġē ikērēān cexe ip jewawēwē'ukayū yoboġayū dopabe bima? — io'e Félix pe.

— Jajēm cuy ip ijoce iboap muwēn ām ewebe. ²¹ “ġasū eyju wa'ĳojom wuye'ū buje waram ġuto acejetait iap kay wetabut puye,” i ōn pit mo oce cebe ip ya'ōberen. Iboap xe'e cedaġ ġu exe? — io'e Félix pe. — Wuye'ū buje waram acejetait iap kay wetabut. Imēnpuye Judeuyū wawēġ mukērērērēm ojuy — Paulo o'e. Imēn Paulo o'jewedayo Félix pe.

²² Félix itaybit cĳcā kuy apēn Jesus a'ōkayayū itabut iam. Waram Paulo jo ojuy o'e. Wara'at kabia o'ġuweġūn waram Paulo a'ĳo am.

— 1000 be sorarayū kukukat ajēm puje juy waram a'ĳjom oce—Cláudio Lísias ajēm puje — io'e Paulo be.

²³ — Xipan teku ejukuk — io'e 100 be sorarayū kukukat pe. — Xipan cuy ejowiwī uk'a be — io'e. — Ibureyū juy tot pi ġu ijo am. Cemukaypinut cuy tojot pi ġu cebe — io'e 100 be sorarayū kukukat pe.

²⁴ Pūġpūġ xet kap puje Félix oajēm jetayxi eju. Itayxi butet Drusila i osunuy. Itayxi Judeu osunuy. Ixe dak Paulo o'tojocat. Jekūyjo pin o'e apēn wuyetabut Jesus Cristo kay iam. Paulo o'jekawēn ceweju ip.

²⁵ — “Xipan cuy epeku wetabutpe,” i'e'em Deus wuywebe — io'e Paulo. — “Jewawēwēm cuy epesop ikērēat mujurūġap puxim,” i'e'em — io'e. — Soat acejebapuk Deus xe — io'e. — Ixe kabia be abuyū ikērēat kuġ jexe iap ġuwēn, abuyū ikērēat kuġ ġu iap tak — Paulo o'e cebe ip. Félix tak iparara o'e ikērēat mujurūġrūġ'uk osunuy buye.

— Gasū bit cuy ejēm oxewi — io'e Paulo be. — Oba'orere'ūm pima waram ōn jedojocat — io'e.

Ibocewi Félix Paulo o'gujuat ġu jeju pinap tağ iju am. Ade kaxi sorarayū Paulo wiwim osodop. ²⁶ Tūybe Paulo dinheiro je'ġūm owebe jemujēmapteim iān o'e Félix. Imēnpuye ade em Paulo o'tojotjocat jekay. Ade em o'jekawēnwēn ceweju. ²⁷ Imēn osunuy xepxep koato. Pórcio Félix jebureyūm Judeuyū muwexat ojuy. Imēnpuye Paulo o'jepere daomūnmūnap'a be jejēm puje.

Wara'at aġokatkat oajēm Cesaréia ka kay Félix dieġ. Ibutet Pórcio Festo i osunuy. Judéia eipi kukukan o'e Félix dieġ.

25

¹ Ebaṗūġ xet kap puje Festo o'jēm Cesaréia ka bewi. Jerusalém ka be o'ju Judeuyū kay. ² O'jekawēn paīyū kukukayū eju, Judeuyū kukukayū eju dak. Ixeyū waram Paulo o'jomuymuy cebe—Festo be.

³ — Paulo juy egudot ijoce Jerusalém ka be — io'e ip cebe. — Egudot cuy ocewebe waram ya'ġjo am — io'e ip. Paulo aoka am ip o'jewawē. E daġ iju buje yaoka ojuy ip. Imēnpit Festo o'jede cebe ip.

⁴ — Paulo taomūnmūn Cesaréia ka be — io'e. — Gaṡīn ma ocepit iboce — io'e. ⁵ — Ey'in pit cuy je'ju oweju—iju pinayū—eykukukayū'in — io'e. — Paulo ikērēat o'ġujurūġ pima, iboam cuy ip omukūyjo Cesaréia ka be — io'e.

⁶ Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Dez kabia Jerusalém ka be osunuy.

Gebuje Festo o'jepit Cesaréia ka kay. Pūġpūġ Judeuyū kukukayū o'ju ceweju. Jay. Oajēm ip Cesaréia ka be.

Kuyaje Festo Paulo o'tojocat. O'ju ibimāmāat ekawēn cocoap'a be. Oabik ipi kukukat abikbikap pe. Judeuyū kukukayū o'je'awero cexe—Jerusalém ka bewi oajēm'iaiyū.

⁷ Yajēm puje Paulo awēġ o'yawēġmukērērēn ip Jerusalém ka bewiaiyū.

— Paulo ikērē jījāān o'e — io'e ip napa ma. — Soat em ikērēat mujurūġrūġ'uk osunuy — io'e ip napa ma. Imēnpit icēmān oceju e'em iap mubapuk pa'ore o'e cebe ip.

⁸ Gebuje Paulo o'jewedayo.

— Ikērēān oce ġu — io'e. — Deus pe Judeuyū awēwēap ekawēn taġ acā ōn jekukum. Deus eju kawēnwēnap'a ojomuymuy ġu. Wuyeipi kukukat César dak ojomuymuy ġu — io'e Paulo.

⁹ Festo bit Judeuyū mucokcoġ ojuy. Imēnpuye:

— Jerusalém ka be du eju pin? — io'e. — Jerusalém ka be du ixeyū be awēġ mukērērēnap co pin oxe? — io'e Paulo be.

¹⁰ — Ap! — io'e. — Odaobu'u. Cūġ'i oce ġasū eyxe—César beam kapikpik'ukayū xe—Roma ka kukat ebekitkiyū xe — io'e. — Jerusalém ka be ġu juy wawēġ mukērērēnayū epeya'ġjo—iyoce acā — io'e. — Ajom ġu ikērēān oce Judeuyū be? Ka'ūma ma! Eyetaybit iboam. ¹¹ Pūġ em ma ikērēat oġuġē ibima acā kuka epe'e waokam. Eyxe cedaġ waokam ip ibima, “Omujēm cuy ece,” i'ūmġu kuka oce. Iteyū be wawēġ mukērērēnap icēm'ūm pima bit, cedaġ ġu waram oūm ām cebe ip. César kay bit oju pin ixē be wawēġ mukērērēnayū a'ġjo am. Soat eipi kukukat kay bit oju pin — Paulo o'e Festo be.

¹² O'jekawēn jeweweju jewawēwē'ukayū eju Festo. O'jekawēn Paulo eju.

— “César kay bit oju pin ixē be wawēḡ mukērērēnayū a’ījo am,” i ēn e'em owebe. Imēnpuye César kay ōn jemuju — io'e Festo.

¹³⁻¹⁴ Ibun'ūm pima wara'at eipi kukukat oajēm Cesaréia ka be. Ibutet Agripa i osunuy. Jetayxi eju oajēm. Itayxi butet Berenice i osunuy. Oajēm ip Festo jom. Ade kabia osodop ip iboce.

Gebuje Festo Paulo o'ḡuwēn Agripa be.

— Félix aḡokatkat taomūnmūn o'jepere ijoce—Paulo i ibutet — io'e. — O'jepere iecuḡam oōm puje — io'e.

¹⁵ — Ōn Jerusalém ka be bima paīyū kukukayū Paulo o'ḡuwēn owebe Judeuyū kukukayū dak. Paulo kay ḡu jījā ip. “Teku ikērē jījāat o'ḡujurūḡrūḡ ocewebe,” i adi o'e ip owebe napa ma. “Paulo cuy eyaokaat,” i adi o'e ip owebe — io'e. ¹⁶ — Ōn cuk oce cebe ip “Cedaḡ ḡu wuywebe imēn e am Roma ka be,” i, “Wara'acat awēḡ mukērērēn puje, ikērēat o'ḡujurūḡ'iat ekawēn cocom wuyju,” i. “Cekawēn cocom wuyju ixē aḡokatkat etabutpe, yawēḡmukērērēnayū etabutpe dak,” i adi oce cebe ip. “Soat ip jekawēnwēn jeweweju bima, cekawēn cocom wuyju,” i adi oce cebe ip. “Yawēḡmukērērēn'ibit jewedayo but,” i adi oce cebe ip — io'e Festo.

¹⁷ Gebuje Judeuyū oajēm ijoce okay. Obu'u ḡu oḡuy ya'ījo am ip — io'e. — Kuyaje oju ibimāmāat ekawēn cocoap'a be. Paulo otojocat — io'e.

¹⁸ Gebuje Paulo awēḡ o'yawēḡmukērērēn ip. Tūybe “Paulo ikērēat o'ḡujurūḡ César be,” i je'e ip owebe iān oce. ¹⁹ Imēnpit “Ocedobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ ḡu Paulo jekukum,” adi o'e ip owebe — io'e.

— Gebuje Jesus o'ḡuwēn ip owebe — io'e. — “Jesus'ūm oe'ū,” i adi o'e ip owebe — io'e Festo. — “Inaka waram o'jetait,” i adi o'e ip — io'e. — Judeuyū Paulo o'yawēḡmukērērērēn iboap o'ḡuwēnuwēn puye. ²⁰ Imēneju “Apēn xe'e kuka oce icēmān omukūyjo am,” i adi oce owebe ma. Paulo eju adi ocekawēn. “Jerusalém ka be du eju pin?” i adi oce cebe. “Ibo ka be du awēḡmukērērēnayū oya'ījo?” i adi oce cebe — io'e. — “Ibo ka be du ocejekawēn eweju icēmān wetaybit am?” i adi oce cebe. ²¹ — Imēnpit Paulo adi o'e owebe: “Odaobu'u. César kay bit oju pin ixē be wawēḡ mukērērēnayū a'ījo am,” i. Imēnpuye ōn adi oce sorarayū be: “Taomūnmūnat cuy epejowiwi uk'a be,” i. “Guyjom oḡuju César kay ya'ījo am,” i adi oce — Festo o'e Agripa be.

²² Agripa o'jede Festo be.

— Ōn tak ixē aḡokatkat ekawēn co pin — Agripa o'e.

— Ha'a. Kuyaje juy eya'ījo — Festo o'e.

²³ Kuyaje Agripa oajēm ibimāmāat ekawēn cocoap'a kay Berenice eju. Oajēm ip jedoti dip cīcāat kuḡ—ipi kukukat toti kuḡ. Oajēm ip 1000 be sorarayū kukukayū eju. Warara'acayū eju dak ip oajēm—ya'ōbuyxiayū eju—Cesaréia ka watwat eju. Festo Paulo o'tojocat.

²⁴ Gebuje Festo o'jekawēn Agripa eju aweromayū etabutpe.

— Agripa — io'e. — Soat ocewejuayū dak — io'e. — Ak epe'e ite aḡokatkat kay — io'e. — Ōn Jerusalém ka be bima ade Judeuyū oajēm okay ite aḡokatkat muymuy am — io'e. — Oajēm ip ijoce dak imuymuy am. Soat em e'em ip: “Ite aḡokatkat cuy eyaokaat,” i. ²⁵ Oxe bit ka'ūma ma ikērēan o'e yaoka am — io'e.

— Gebuje Paulo adi o'e owebe: “César juy wawēḡ mukērērēnayū ya'ījo—wuyeipi kukukat,” i. Imēnpuye ijuju pin ōn César kay. ²⁶ Imēnpit

apĕn otupmubararak iam wetaybit ġu César mukŷyjoaptum. Wetaybit ġu apĕn ite o'e ikĕrĕān iam tak — io'e.

— Paulo otojocat ewebe, Agripa — io'e. — Cŷġ'i ijoce exe. Ĕn tak a'ōpicŷġ cuy eġuy ya'ō kay. Ewebe cekawĕn co buje, wetaybit oce tupmubararak am César mukŷyjoaptum — io'e. ²⁷ — Apĕnpuye Judeuyŷ ixe o'jomuymuy iap muwĕn pa'ore owebe. Imĕnpuye cedaġ ġu taomŷnmŷn imuju am César kay. Cedaġ'ŷm cĭcā oxe — Festo o'e cebe ip.

26

¹ Gebuje Paulo o'jewedayo Agripa dopabe. Agripa koam o'jekawĕn Paulo be.

— Ecededayo juy — io'e Paulo be.
Paulo o'jebueuru. O'jewedayo.

² — Agripa — io'e. — Ocededayo edopabe — io'e. — Wuyeipi kukukat ĕn — io'e. — Judeuyŷ omuymuy jġā. Napa ma e'em ip. “Ikĕrĕān cĭcā o'e'e teku,” i. Ocokcok cĭcā wawĕġmukĕrĕrĕnayŷ a'ōmuypit am edopabe ³ etaybit cĭcā Judeuyŷ babim puye, Judeuyŷ be jewa'ōxixikap ekawĕn tak. Imĕnpuye ekpiceġĕm ġu juy wa'ġjo am — io'e.

^{4,5} Bekin pi ma ōn adi ojekuku Fariseuyŷ etabucap kuġ — io'e. — Fariseuyŷ jekukum Moisés pe wuyawĕwĕap ekawĕn taġ cĭcā ma. Soat Judeuyŷ itaybit apĕn ojekuku bekin pi ma iam, okapap ka be bima iam tak, Jerusalém ka be bima iam tak. Imuwĕn pin pima iboap muwĕn put ip ewebe, ade koato itaybit ip iboam puye — io'e.

⁶ — Gasŷ ĕn wa'ġjojom ijoce Deus waram ce'ŷ'ŷayŷ ġutait iap kay wetabut puye — io'e. — “Waram ce'ŷ'ŷayŷ oġutait,” io'e Deus kuyjeayŷ be. ⁷ Soat Judeuyŷ itabut Deus waram ce'ŷ'ŷayŷ ġutait iap kay—doze be tiwatwat — io'e. — Imĕnpuye “Ka'ŷma ma ejo'iat xipacat,” i'e'em ip Deus pe. Imĕn e'em ip kabiam, ixima be dak. Agripa, Judeuyŷ ma wawĕġmukĕrĕrĕn Deus waram ce'ŷ'ŷayŷ ġutiat iap kay wetabut puye — io'e. ⁸ — Apĕnpuye eyetabut ġu Deus waram ce'ŷ'ŷayŷ ġutait iap kay? — io'e ja'ġjojomayŷ be.

⁹ — Kuy bima ikĕrĕm cĭcā Jesus kay itabucayŷ ojukukuk. Tŷybe xipat cĭcā owebe imĕn ikuk am ip iān oce—Nazaré ka be tŷbit ebekitkit kuk am. ¹⁰ Xipan'ŷm cĭcā ip ojukukuk Jerusalém ka be bima. Ade itabucayŷ oġuōmōm daomŷnmŷnap'a be. Paŷyŷ kukukayŷ a'ōbi ocece iboam. “Ayaoka juy ip,” i'e'em pima ip, ōn tak “Epeyaoka juy,” i oce. Ade em ipiat osupi'ajojoat cebe ip itabucap epereap ojuy. “Jesus Deus emunaĕ ġu,” i'e'e an ip cebe oġuy. ¹¹ Imĕn cuk adi ojekuku soat kaka daġ, soat Judeuyŷ e'aweroroap'a daġ tak—Deus eju kawĕnwĕnap'a daġ. Wetakoma jġā juk adi oġuy cekay ip. Imĕnpuye tobatban ip oju wara'at ka kay. Ipiatpi'ajoan cebe ip oju taomŷn ām tak — io'e.

¹² — Imĕnpuye Damasco ka kay oju. Paŷyŷ kukukayŷ a'ōbi oju. Ade itabucayŷ daomŷnap ojuy oju. Apĕn o'jebapuk owebe iap cuy oġuwĕn ewebe, Agripa — Paulo o'e.

¹³ — Kabia yoboġat ojojoo kaxicuġ. Kabi kadiwi ojojoo. Kabiam cĭcā o'e. Kaxie bodi ma isopsep o'e. Wakokoreren o'e kabia, owejuayŷ akokoreren tak. ¹⁴ O'at ipi ju. Owejuayŷ dak o'at ipi ju — io'e.

— Gebuje kabi kadiwiat o'jekawĕn oweju wa'ōm—Judeuyŷ a'ōm. “Saulo,” io'e. “Apĕnpuye ĕn ipiatpi'ajojoan owebe?” io'e. “Imĕn e'em

pima jumento-buxim ěn. Jumento jejorojorom jeiwat jemuju am jek-piokakam pima,” kabi kadiwiat adi o'e owebe.

¹⁵ — “Abu ěn, Kariwa?” i adi oce cebe.

— “Jesus ěn,” i adi o'e owebe. “Ěn ipiatpi'ajojoan owebe,” i adi o'e owebe. ¹⁶ “E'āy,” i adi o'e owebe. “Cũg'i eguy edaocam,” io'e. “Ŕn ma ocebapuk ekay enaē ām wekawěn muwěnuwěn'ukan,” i adi o'e owebe. “Ŕn enaē ewebe apěn ġasũ ejojojo iap muwěn ām wara'acat pe. Wara'at tak oġubapuk ewebe ġuyjom. Iboap tak cuy eġuwěnuwěn wara'acat pe,” i adi o'e owebe. “Omuwěnuwěn'ukan eġuy adeayũ be. ¹⁷ Ŕn jekuk Judeuyũ be aokaap puxim, Judeu'ũmayũ be aokaap puxim tak,” i adi o'e owebe. “ġasũ ěn jemuju Judeu'ũmayũ be. Ŕn jemuju ewebe cũġ ma ixeyũ mutaybit am. ¹⁸ Ŕn jemuju cebe ip kabiok taġ cekup puxixim ip—kabia daġ ceku am acā ip—Deus bikuyap taġ acā. Ŕn jemuju Satanás a'ō daġ cekup puxixim—Deus kay itabut am acā ip. Iměn e'e buje Deus ikěrěat ju'uk cebewi ip. Deus pe o'taxijojo'iaiyũ eju jeedop ip okay itabut ip puye,” Jesus adi o'e owebe — Paulo o'e.

¹⁹ — Iměnpuye, Agripa — io'e. — Apěn kabi kadiwiat o'jekawěn owebe wexey jo'iat pe iap taġ ojekuku — io'e.

²⁰ — Gebuje kawěn idipat oġuwěnuwěn. Koam oġuwěnuwěn Damasco ka watwat pe. Jerusalěm ka watwat pe dak oġuwěnuwěn, Juděia eipi watwat pe dak—soat pe. Judeuyũ be oġuwěnuwěn, Judeu'ũmayũ be dak. “Eyġuycũġcũġ cuy epesop ikěrěat kuġ puye,” i adi ocece cebe ip. “Ikěrěat mujurũġrũġap cuy epeyepere,” i. “Eyetabun cuy epesop Deus kay,” i. “Cedaġ cuy epekuku warara'acat pe itaybit am kuy ikěrěat mujurũġrũġap o'jepere ip iam,” i adi ocece cebe ip. ²¹ Iměnpuye Judeuyũ obu Deus eju kawěn wěnap'a be. Waoka ojuy ip o'e. Deus pit obuywatwan osunuy — io'e.

²² — Jesus muwěnuwěn ěn ġasũ soat pe ijodiacat pe—ya'ōbuyxiayũ be, ka'ũmaayũ be dak. Imuwěnuwěn ěn cebe ip Deus ekawěn muwěnuwěn'ukayũ emudupmubararaktup ekawěn taġ. Imuwěnuwěn ěn Moissěs ekawěntup ekawěn taġ tak. Iwarum ġu imuwěnuwěn ěn. Cũġ ma imuwěnuwěn ěn. ²³ Iměn e'em kuyatup:

Cristo juy ipiat supi'ajo wuydaxijojo'ukan Deus emunaē, i. Je'ũ juy, i.

Ce'ũ buje juy waram itait je'e, i. Ixe koapat je'e wuy'in waram itait, i.

Wuyju waram acejetait Cristo o'jetait waram puye, i. Iboap icěmān, i.

Cristo iboap o'ġuwěn Judeuyũ be, Judeu'ũmayũ be dak, i.

Iměn e'em kuyatup — Paulo o'e Festo be.

²⁴ Paulo iměn jewedayo buje, Festo o'jewāwā:

— Paulo, adaodao! — io'e napa ma. — Adaodao ěn tupcocom cĩcā buye — io'e napa ma.

²⁵ — Ka'ũma! Wadaodao ġu, Festo — io'e. — Waġuysat ma ěn. Icěmān ěn e'em ewebe — io'e.

²⁶ Gebuje Paulo o'jekawěn ipi kukukat eju—Agripa eju.

— Agripa, wa'ōcam ěn jewejom exe — io'e. — Etaybit icěmān ěn e'em iam. Soat oġuwěn Festo be iam kuy etaybit. Soat iboap o'jebapuk adeayũ etabutpe — io'e. — Iba'arěm ġu o'jebapuk — io'e. ²⁷ — Agripa — io'e. — Etabut tu Deus a'ōbi cekawěn muwěnuwěn'ukayũ ekawěn kay? Wetaybit kuy etabut iam — io'e.

²⁸ — Tũybe dao ma Cristo kay oġutabun iān purut ěn — Agripa o'e Paulo be.

29 — Xipat kuka o'e dao ma etabut am, dao'üm pima dak — io'e. — Xipat cĩcã kuka o'e soat eyju Cristo kay eyetabut am—ên, soat wekawên cocomayũ dak — io'e. — Xipat kuka o'e eyju obuxim an. Xipat kuka o'e obuxim eyetabut pima. Obamünmünap puxim eybamünmün pima bit xipat ğu kuka o'e — Paulo o'e.

30 Iecuġap Agripa o'jēm ibocewi. Festo dak o'jēm, Berenice dak, soat cewejuayũ dak. 31 Kawēnwēn ma o'jēm ip.

— Ite aġokatkat xipat — io'e ip jewewebe. — Wuyxe bit ka'üma ma o'e ikērēãn. Cũġ ğu wuyxe taomün âm, yaoka am tak — io'e ip.

32 — “César juy wawēġmukērērēnayũ ya'ĩjo,” i juk o'e'üm pima, kajuk oġujēmat daomünmünap'a bewi — Agripa o'e Festo be.

27

1 Paulo muju ap ojuy ip Roma ka kay Festo, Agripa dak. Kobexixi daġ ip o'ġuju Roma ka kay—Itália eipi beatka kay.

Gebuje Paulo o'ġüm ip 100 be sorarayũ kukukat pe, wara'acayũ taomünmünayũ dak. 100 be sorarayũ kukukat putet Júlio i osunuy. Cesorarayũ ijop eipi kukukat esorarayũ osodop—César esorarayũ. Ōn tak oju Paulo eju.

Imēn oceju Roma ka kay. Aristarco eju oceju—Macedônia eipi bewiat eju—Tessalônica ka bewiat eju. 2 Kobexixi be oceōm. Ixe kobexixi Adramítio ka ebikopap pewiat osunuy. Soat Ásia eipi ebikopap taġ cum. Purewuh. Ocejēm Cesaréia ka bewi. Tiboġ cĩcãati oretimudek.

3 Kuyaje ocajēm Sidom ka be. Jay. Júlio xipan cĩcã Paulo o'jukuk. Paulo iju pi ğu o'e jebureyũ jom. Paulo bureyũ iju pi ğu o'e Paulo buywat am.

4 Ibocewi waram oceju. Purewuh. Tiboġ cĩcãati mudekdeġ oceku. Kabido o'subidoajēm ocedopa bewi. Imēnpuye tip'aweroroboġ kay oceju wuyba'ūġat kadi. Tip'aweroro butet Chĩpre i osunuy. 5 Totek. Tiboġ cĩcãati oretimudek. Cilícia eipi weġün ocekap, Panfília eipi weġün tak. Jay. Mirra ka be ocajēm Lícia eipi beatka be. Ibo ka be bima ocekap koapat pewi kobexixi bewi. 6 100 be sorarayũ kukukat wara'at o'tobuxik kobexixi. Ixe kobexixi Alexandria ka ebikopap pewiat osunuy. Cum Itália eipi kay. Poroġ. Oceōm ixe kobexixi be waram oceju am. 7 Pũġ kabia ğu daodaodao ğu oceju. Pa'orem cĩcã Cnido ebikopap pe ocejemũġ. Mũġ.

Ooooh. Kabidoxixi o'subido'at ocedopa bewi. Iba'ore o'e ocewebe oceju pinap taġ kabidoxixi ocewap puye. Imēnpuye oceju tip'aweroro tēġ ma. Tip'aweroro butet Creta i osunuy.

Iboce kabidoxixi'ümġu o'e—kabido'īt ma o'e. Purewuh. Salmona eipi tēġ ma oceju. 8 Pa'orem cĩcã oceju Creta eipi tēġ ma.

Ibocewi ocejemũġ ebikopap pe—Creta eipi be. Jay. Ebikopap putet Bons Portos i osunuy. Ikaboġatka tēġ ma osunuy—Laséia ka tēġ ma. 9 Ibun cĩcã ocesop ibo ka be. Judeuyũ epeta kuy o'kap Deus xe jemuis-usunap epeta. Imēnpuye oceku pi oce'e kobexixi daġ. Kabidoxixi oeku kabiam, muba'atxiri dak.

Gebuje Paulo o'jekawēn kobexixi beayũ eju.

10 — Obureyũ — io'e. — Tiboġ cĩcãati daġ wuyju buje iba'ore jĩjã kuka o'e wuywebe. Wuyju buje bit soat wuybubut kuka oakōm, soat kobexixi beat tak — io'e. — Kobexixi dak kuka o'jepiriġ. Wuyju dak kuka aje'ũ — io'e.

¹¹ Imēnpit 100 be sorarayū kukukat Paulo a'ō kay ǵu o'e—kobexixi iwat a'ō kay acā, kobexixi mujuju'ukat a'ō kay dak.

Kobexixi iwat a'ō kay o'e kobexixi mujuju'ukat a'ō kay dak. ¹² Ocesopiat ebikopap xipat ǵu osunuy ihi bun ocedop am kabidoxixi buye, muba'atxiri buye dak. Soat warara'acayū iju pin ibocewi. Wara'at ebikopap pe ajēm ojuy warara'acayū—Fenice ka ebikopap pe. Ibo ka dak Creta eipi be osunuy. Kabidoxixi ǵu ajēmjem'uk Fenice ebikopap pe—kaxie tajoregatpido acā. Imēneju iboce ihi mukap ojuy ip.

— Fenice ebikopap pe juy aju — io'e ip. — Kabido'ūm puje juy aju — io'e ip.

¹³ Kaxietajoregatpido o'subidoajēm—ibidodipat. Kabido ibidobog ǵu o'e—ibido'īt ma. O'subidoajēm ocenomujuwi. Imēnpuye o'jekawēn ip jeweweju.

— Kabido ibidodip ǵasū — io'e ip. — Ga'a aju — io'e ip. — Kabido juy wuydujowat wuyjupinap taǵ — io'e ip.

Kobexixi muycūcūap o'ǵuyu ip—ipoxiat, icaat muǵēǵē. Kabido xipan ocedujowatwan o'e. Ocejū tiwābū etako daǵ—Creta eipi etako daǵ.

¹⁴ Guyjomsūm kabidoxixi o'subidoajēm ocekey. Oooxxx'i. O'subidoajēm ocedopa bewi jǵjā. O'subidoajēm kapurūǵ kadiwi—Creta eipi kadiwi. ¹⁵ O'subidoajēm kobexixi kay. Ixe kabido butet Nordeste i osunuy. O'subidoajēm ocedopa bewi jǵjā. Iba'ore o'e kobexixi mukorērēn ām kabidoxixi dopabe. Imēnpuye ocebu'un kobexixi mukorērēn ām. Kabido kobexixi o'tujowat. ¹⁶ Ocejū wara'at tip'aweroro biōǵ kay. Tip'aweroro butet Cauda i osunuy. Kabidoxixi ūmǵu o'e iboce—kabido'īt ma. ¹⁷ Kobe yopīcat kuǵ tak ocesop. Kururuǵ oeku kobexixi nomuju. Pa'orem kobe yopīcat oceǵuyu idibi bewi. Oceǵuyu kobexixi be.

Ibocewi kobexixi be kapikpik'ukayū correntebu o'subumikirik kobexixi koreren—ibubogatpu. O'subumikirik ip kobexixi ewekaap puxim.

— Ka'oririt ijoce ma opop Líbia eipi — io'e ip. — Pipim kobexixi kakam iboce! — io'e ip.

Iparara o'e ip ka'oririt pe kobexixi kakaap puxim. Imēnpuye kobexixi mujujuap epaǵo o'ǵukop ip kapurūǵ kay, kabidoxixi be kobexixi mujuap puxim. Kabidoxixi kobexixi o'ǵuju ijuap taǵ. Ocekat. Xet. Ocexet iboce.

¹⁸ Kuyaje tarekrek o'joxikxik ip idibi be—kobexixi be tujowat ojuyap. O'joxikxik ip kobexixi poxi mu'ūm ām. O'joxikxik ip tipodoyat ocmudekudekun cīcā buye. Ocekat. Xet. Ocexet iboce.

¹⁹ Kuyajebusu kobexixi be kapikpik'ukayū kobexixi beat o'joxik ipoxiat. Jebum ip o'joxik. Xet. Xet. Xet. Xet.

²⁰ Ade kabia oceju kaxi jojom ǵu, kasopta dak, kabidoxixi buye. Ocededaxijo ba'ore. ²¹ Ade kabia ocejekōnkōn ǵu.

Gebuje Paulo o'jekawēn kobexixi beayū eju.

— Oburereyū — io'e. — Eyju juk adi wa'ō kay ǵu epesop. Creta ka be bima juk wa'ō kay ǵu epesop. Creta ka bewi wuyjuap ǵu.

— Wuyjēm'ūm pima kajuk te'e ma soat tarekrek aǵupa'ūm ǵu, xipat kajuk wuywebe dak — io'e.

²² — Ǵasū bit eya'ōcam cuy epesop — io'e. — Kobexixi juy jepiriǵ. Ka'ūma ma wuy'in pit jeap — io'e.

23 — Koapat exima Deus ekawēn tojtjt'ukat o'jebapuk okay — io'e. — Deus ixē o'gudot okay. Ixe Deus okukukat. Ixe Deus ebekit ōn. Cekawēn tojtjt'ukat o'jekawēn oweju.

24 — “Paulo, epararam ġu juy eġuy,” io'e owebe — io'e Paulo. “Ajēm cuy César kay—Roma ka kukukat kay,” io'e. “Ōn aġ ekay, ewējuacat kay dak eye'ūap puxim, ēn cuk imēn ejoojuy oxewi buye,” io'e. “Deus je'e ewebeam apēn cuk ejoojuy cexewi iap taġ,” Deus ekawēn tojtjt'ukat o'e owebe — io'e Paulo.

25 — Imēnpuye, eya'ōcam cuy epesop, oburereyū — io'e. — Deus kay wetabut. Apēn je'babuk wuywebe iap o'ġuwēn owebe Deus imēn ebapuk awap. Imēn je'babuk. 26 Imēnpit pipim cuy acejemūġ tip'aweroro be — Paulo o'e kobexixi beayū be.

27 Херхер semana kap puje:

— Kapurūġ kay aco'i ajēmjēm oceju — io'e kobexixi be kapikpik'ukayū.

Uhum oceju jekukum iximadakpe tibog cīcāti daġ. Tibog cīcāti butet Mediterrāneodi i osunuy. 28 Imēnpuye o'tibimuweġūn ip tibimuweġūnām. Tibiraat 36 metros o'e. Bosusu oceju. Waram o'tibimuweġūn ip. Tibiraat 27 metros o'e—tibira ġūn ma.

29 Iparara o'e ip wita'a be kobexixi kakaap puxim. Imēnpuye ebadipdip kobexixi muycūcūap o'ġuakōm ip. O'ġuakōm ip kobexixi ukpu bewi kobexixi muycūcū ām. O'jecū. Cucum ġu o'e ġasū—iwiwim acā. Kabia pin cīcā o'e ip.

30 Gebuje kobexixi be kapikpik'ukayū kobexixi bewi jenapōn ojuj. Kobe'it'it o'ġukop ip tibog cīcāti be jewexe kobexixi muycūcūap muakōmkōm pima.

— Kobexixi muycūcūap muakōmkōm oceju — io'e ip napa ma ocewebe.

31 Imēnpit kobexixi bewi jenapōn ojuj ip. Paulo o'jekawēn 100 be sorarayū kukukat pe—wara'acat sorarayū be dak.

— Ixeyū kobexixi be kapikpik'ukayū watwat puje wuyewedaxijo ba'ore ace'e — io'e.

32 Imēnpuye sorarayū kobe'it'it ekabobu o'subudakat. Kobe'it'it o'at idibi be. Uhum o'jewede kobexixi xewi.

33 Kabia'isum Paulo o'jekawēn kobexixi beayū eju.

— Epeyekōn ġasū bit — io'e. — 14 kabia eyaġuybabi'ūm'ūm epeku. Jekōnkōn ġu epeku — io'e. 34 Epeyekōn cuy eybaca am — io'e. — Eyaġuybabi'ūm'ūm ġu juy epsop — io'e. — Ka'ūma ma wuy'in je'ū — io'e.

35 Paulo pāo'a o'yabu. O'jekawēn Deus eju pāo'a kuġ puye. Soat etabun o'jekawēn ceweju.

— Bay xipat cīcā ēn — io'e cebe.

O'yadakat. O'ya'o. 36 Imēneju soat ip waram o'ya'ōcan—kobexixi beayū. 37 Soat ip o'jekōn. Ade jījā ocesop kobexixi be. 276 be ocesop.

38 Ibeġbeġ puje kobexixi be kapikpik'ukayū tarekrektata o'taxikxik ip idibi be—badi o'tadop'iata—trigoda. O'taxikxik ip kobexixi poxi mu'ūm ām. Jepiriġap puxim ip o'taxikxik.

39 Kabia buje tinebabaat o'tobuxik ip kobexixi be kapikpik'ukayū. Tinebabaat kay oceju. Itaybit ġu o'e ip apoceat ipi iam. Ka'oririt ixē tinebabaat pe osodop. Adeġu wita'a o'yadap iboce. Kobexixi muymūġ ojuj ip iboce. 40 Imēnpuye kobexixi muycūcūapu o'subudakat ip. O'subudakat ip tinebabaat xe hima. Pilatokukatpu o'subumurore

ip. Kobexixi mujujuap epaḡo o'ḡupaya ip kabido at am. Kobexixi o'ju ka'oririt kay.

⁴¹ Imēnpit kabido kobexixi o'ḡuyjayjay tibacaat ewebotbocap kay. Iboce kobexixi'a o'jeaece. O'jecuḡ. Iju ba'ore o'e. Kobexixi ukpu o'jekpuewekap. Tipodoyat paca ma o'yukpumuweka. Imēn kobexixi o'jepirig.

⁴² Sorarayū taomūnmūnayū aoka ojuy dokdoḡ jenapōnap puxim kapurūḡ kay. ⁴³ Imēnpit 100 be sorarayū kukukat ibu'u o'e Paulo e'ū ām. Taomūnmūnayū oyaokaat ḡu sorarayū be.

— Kapurūḡ kay epeyedok! — io'e taomūnmūnāyū be. — Epakōm! — io'e 100 be sorarayū kukukat itaybit jedoḡayū be.

⁴⁴ — Kobexixi baḡbaḡ epejat! — io'e. — Kapurūḡ kay juy epeju ip com! — io'e itaybit'ūm jedoḡayū be.

Imēneju soat ocejeu kapurūḡ pe.

28

¹ Tip'aweroro kay ocajēm. Iboce bima ocetaybit ocesop tip puten. Tip putet Malta i osunuy.

² Tip'aweroro watwat oajēm ocekey. Ocedobede ip. Xipan cīcā ip ocekuḡ. Daxa o'ḡusop ip ocewewe am kajuk kukuḡ puye, muba'at oeku buye dak. ³ Paulo daxadaypa o'taypabu. O'jomōḡ daxa be.

Gebuje puybu o'jēm daxadaypa diotpewi. Paulo o'subua. Tore iān oeku Paulo bu eju. ⁴ Iboceayū puybu o'subujojo tore iān Paulo bu eju. Imēnpuye o'jekawēn ip jeweweju.

— Wuyjuyū aokaka'ukat aco'i teku — io'e ip te'e ma. — Tiboḡ cīcāati be oe'ū ḡu. Puybu nuy pibun pit je'ū ikērēat o'ḡujurūḡ puye — io'e ip te'e ma jewewebe.

⁵ Imēnpit bug'i o'subuxik. Paulo o'subumuy'at daxa be. Iboceayū itabēḡbēḡ o'e ip Paulo jojom. ⁶ Ibu euhuap wiwim o'e ip, ce'ūap wiwim tak. Ibun ma iwiwim osodop ip Paulo jojom. Imēnpit Paulo bu o'jebuehu ḡu. Oe'ū ḡu dak. Xipat ma osunuy. Imēnpuye o'jeaḡuymuwarurun ip Paulo kay.

— Wuyjuyū ḡu teku—deus ma! — io'e ip napa ma jewewebe.

⁷ Gebuje Públío ocenomuwā jeduk'a kay. Públío Malta eipi kukukat osunuy. Ixe ka oceweweweap tēḡ o'sukadop. Oceju cekay. Iboce ocesop ebapūḡ kabia. Xipan cīcā ocekuḡ. Ocezan o'ḡūm ocewebe, soat ocemukuypinput tak.

⁸ Paulo o'ju Públío ebay kay. Iwātaxipi osunuy. Ipa'i osunuy, yukpidi dak. Paulo o'jekawēn Deus eju Públío ebay beam. Jebu o'subumōḡ cebe. O'ḡu'ada. Xipat o'e.

⁹ Ce'adaap awēḡ tobuxik puje, ade iwātaxipipiyū o'ju ip Paulo kay. Jay. Oajēm ip. Ixeyū dak o'ḡu'ada'ada Paulo. Xipat ip o'e. ¹⁰ Imēnpuye ade ip jebubut o'ḡūm ocewebe “Eyju xipat ocexe” i'e am ocewebe. Kobexixi be ōm ojuy bima ocemukaypinput o'jomōḡ ip kobexixi be. Purewuh. Ocejēm tip'aweroro bewi.

¹¹ Ebapūḡ kaxi kap puje oceju Roma ka kay. Ocejēm Malta eipi bewi. Wara'at taḡ ocejēm kobexixi daḡ. Ixe kobexixi Malta ebikopap pe osodop ihi bun. Ixe kobexixi Alexandria ebikopap pewiat osunuy. Kobexixi butet deusyū xepxem ikap'ibiyū i osunuy. ¹² Mūḡ. Ocejēmūḡ Siracusa ebikopap pe. Iboce ocesop ebapūḡ kabia.

¹³ Ibocewi tiwābu dağ oceju. Mūḡ. Ocejemūḡ Régio ebikopap pe. Kabido o'subidoajēm kaxietajoreḡat kadiwi kuyaje. Purewuh. Waram ocejēm ibocewi. Pozuoli ebikopap pe ocejemūḡ xepxep kabia kap puje. Jay. Kapurūḡ pe ocejeu ibocewi. ¹⁴ Jesus ebikitkit ocetobuxik. 7 xet ocesop ixeyū xe.

Purewuh. Ibocewi kapurūḡ taḡ oceju. Roma ka kay oceju e daḡ. ¹⁵ Jesus ebekitkit Pauloyū e daḡ ajēmap awēḡ o'yawēḡtobuxik Roma ka watwat. Imēnpuye o'jēm ip ebidase ocedopabijuk am. Ocedopabijuk ip oceju Roma ka wuy'ūm'ūm pima. Ocedopabijuk ip Praça de Ápio ka be, Três Tavernas ka be dak. Paulo icokcok cīcā o'e ixeyū jo buje.

— Bay, xipan cīcā ēn ocekuḡ — io'e Deus pe. ¹⁶ Imēn ocajēm Roma ka be.

Gebuje 100 be sorarayū kukukat Paulo o'ḡūm 1000 be sorarayū kukukat pe. Ixe Paulo o'ḡuju daomūnmūnap'a be ḡu—uk'a be acā. Jaḡepūḡ ma osunuy uk'a be. Imēnpit pūḡ sorara ceweju osunuy soat em. Xet. Xet. Xet. Ebapūḡ xet o'kap.

¹⁷ Gebuje Paulo Judeuyū kukukayū o'tojocat jewekay Roma ka beayū. Ce'awero buje Paulo o'jekawēn ceweju ip.

— Oburereyū — io'e. — Cedaḡ cuk adi ojekukuku. Deus pe ocemukūyjoap ekawēn taḡ cuk adi ojekukuku, aypapayū'ūm'ūm ekawēn taḡ tak. Ixeyū ekawēn ojomuymuy ḡu—pūḡ em tak ka'ūma — io'e. — Imēnpit Judeuyū obu Jerusalém ka be. Oūm ip César ebekitkit pe. César ebekitkit o'jekawēn oweju. Ixeyū xe ikērēat oḡujurūḡ ḡu—pūḡ em tak ka'ūma. Cūḡ ḡu ixeyū xe odaomūn ām, waoka am tak — io'e cebe ip.

¹⁸ — César ebekitkit ma omujēm ojuy daomūnmūnap'a bewi. ¹⁹ Judeuyū bit ibu'u ijā osodop omujēm ām yabewi. Imēnpit “Judeuyū yukpiwat,” i'ūmḡu adi oce. “César wawēḡmukērēnayū ya'ijo,” i acā adi oce. ²⁰ Imēnpuye ōn eymudocat ijoce owebe eyjo am, eyweju jekawēn ām tak — io'e.

— Kuy bi ma wuydaxijo am Deus emunaē ajēmap wiwim Judeuyū. Ixe kay wetabut—Jesus kay. Imēnpuye obamūnmūn oce correntebum — Paulo o'e Judeuyū kukukayū be.

²¹ — Judéia eipi watwat cartadup o'tupmudot ḡu ocekey—apēn Paulo e'em iaptup — io'e ip Paulo be. ²² — Ijoce oajēmjēm'iaiyū dak “Paulo ikērēat o'ḡujurūḡ,” i juk o'e ḡu ip ocewebe—Judeuyū — io'e ip. — Imēnpit ekawēn co pin cīcā oceju. Soat ka daḡayū Jesus kay itabucayū muymuy. Imēnpuye etabucam cuy ocemukūyjo — io'e ip Paulo be.

²³ Imēnpuye kabia o'ḡuweḡūn ip waram Paulo ekawēn co am.

Gebuje ade Judeuyū o'je'awero ip Paulo nuyap'a be ixē kabia. Kabia'isum Paulo apēn Deus soat kukukan o'e iap o'ḡuwēnuwēn cebe ip. Kabi'isum piap imuwēnuwēn osunuy. Oikat imuwēnwēn.

— Jesus ma Deus emunaē — io'e cebe ip. — Deus Jesus ma o'taē soat ipi daḡat taxijo am — io'e. — Ixe muwēḡaptup Moisés emudupmubararak-tup, soat Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat emudupmubararak-tup tak — io'e. — Jesus ma Deus emunaē — io'e.

²⁴ Xepxep ixeyū'in Paulo a'ō kay o'e. Itabut ip o'e Jesus kay. Warara'acayū bit itabut ḡu o'e. ²⁵ Wara'at taḡtaḡtaḡ ma jewaḡuyḡuy o'e ip.

Ade ixeyū'in Paulo a'ō kay ḡu ip o'e. O'āy ip jeduk'a be jepit ojuy. Paulo o'jekawēn cebe ip.

— Kuyje Isaías icēmān o'e wuydobuyū'ūmūm pe — io'e. — Iboam Isaías o'e Deus biōḡbuk a'ōbi. Imēn e'em ixe emudupmubararaktup:

²⁶ “Eju juy ixeyū wuyjuyū kay,” io'e Deus owebe, i. Imēn ece cebe ip: “Deus e'em: 'Jekūyjom cīcā eyju. Imēnpit eyetaybit ḡu. Jeakaḡ cīcā eyju. Ijom eyju. Imēnpit iba'arēm cīcā eyxe,' i.” ²⁷ “Imēn ece cebe ip,” io'e Deus owebe, i. “Ixeyū wuyjuyū itabut ḡu, ibu'u ip jetabut am puye. Ya'ōpicūḡcūḡ ḡu ip wa'ō kay jekūyjopin'ūm puye,” io'e. “Ibu'u ip kawēn icēmat co am ibu'u ip jetabut am puye,” io'e. “Ibu'u ip ikērēat mujurūḡrūḡap eperē am Deus pe ikērēat uk am cebewi,” io'e, i.

Imēn e'em Isaías emudupmubararaktup—Deus ekawēntup — Paulo o'e.

²⁸— Oburereyū — io'e Paulo Judeuyū be. — Eyetaybin cuy epe'e iboap ekawēn! Gasū bit Judeu'ūmayū be juy kawēn idipat oceḡuwēn. “Deus jeydaxijo,” i oce'e cebe ip. Ixeyū bit xīpan ya'ījo. Deus ixeyū acā idaxijo — io'e Judeuyū be.

²⁹ Imēneju Judeuyū o'jēm Paulo xewi. Jawa'ōxikixiḡ cīcā jeweweju ip o'jēm.

³⁰ Paulo kawēn idipat o'ḡuwēnuwēn Roma ka watwat pe. Xepxep koato Roma ka be osunuy. Ixe ma jedinheiro o'ḡūmḡūm uk'a be jenuyapteim. Icocok o'e warara'acayū ajēm puje jejo am.

³¹ — Deus soat tiwatwat kukukan je'e — io'e cebe ip. Cūḡ ma ip o'ḡutaybitbin. Wuykukukat Jesus Cristo o'ḡuwēnuwēn cebe ip. Ka'ūma ma ixe o'ḡuymūḡ kawēn idipat muwēnap puxim. Soat pe wuykukukat Jesus Cristo ekawēn o'ḡuwēnuwēn.

PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP ROMA KA WATWAT BEAPTUP

¹ Cartadup mubarararağ òn eywebeaptum—Roma ka watwat peaptum. Òn Paulo. Jesus Cristo beam kapikpik'ukat òn. Jesus Cristo emumuju òn. Deus cuk onaē.

— Wa'òbi omuwēnuwēn cuy eguy soat ka watwat pe — i juk o'e owebe. — Kawēn idipat acā juy eguwēnuwēn — i juk o'e owebe.

² — Kawēn idipat oğuwēğat soat pe ipi dağacat pe — io'e Deus kuyje. Kawēn idipat muwēnuwēn osodop ip cekawēn muwēnuwēn'ukayū. Iboap ekawēn tak ibararak opop Deus ekawēntup pe. Wara'at ekawēn podi ma iboap ekawēn kawēn idip. Ka'ümğü xipat'umat iboap ekawēn'in. ³ Iboap ekawēn co buje wuyetaybit abu Deus ipot iam. Ixe ipot wuykukukat—Jesus Cristo. Deus ipot ijodian o'e. Davi naxeğebit osunuy—Judeuyū kukukat naxeğebit. ⁴ Ixe Jesus Deus co'i osunuy. Imēn ikēreat o'jukuk gu ipi ju bima—pūğ em tak ka'uma. Deus ja'òbacaan jekpot o'ğutait ce'ūap tomukadi. O'ğutait teku okpot iam wuymutaybit am, teku soat podi ma ya'òbaca iam wuymutaybit am tak. Ixe Jesus Cristo wuykukukat. ⁵ Ixe xipan okuğ. Ixe dak cuk onaē kawēn idipat muwēn am soat kaka dağ. Ixe emumuju òn. Imēnpuye soat ka dağayū'in itabut je'e Cristo kay—pūğpūğpūğ. Cristo ekawēn kay kuyjobit je'e ip. Ibuyxin ip Cristo jukuk. ⁶ Eyju dak Deus cuk eynaē, Roma ka watwat. Jesus Cristo kadiayūm cuk eynaē. Gasū bit ixe kadiayūm epesop.

⁷ Imēneju cartadup mubarararağ òn soat peaptum eywebeaptum, Roma ka watwat. Deus xe eykukpin cīcā. Ixe juk eynaē jebekitkiyūm.

— Bay, xipan cuy Roma ka watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak, wuykukukat pe. — Ixeyū ağuy mubabibin cuy eguy — i òn e'em cebe ip.

⁸ Roma ka watwat itabut cīcā Jesus Cristo kay iap awēğ o'yawēğtobuxik ip soat ka watwat. Imēnpuye ocokcok cīcā eykay. Imēnpuye:

— Bay, ēn xipat cīcā — i òn e'em Deus pe.

⁹ Deus itaybit soat kabia òn ġebum eykay iam. Kapikpig cīcā òn Deus peam ocokcok cekay buye. Kawēn idipat muwēnuwēn òn soat kaka dağ. Ixe ipot ekawēn muwēnuwēn òn. ¹⁰⁻¹¹ Eyjo pin cīcā oce. Deus biōğbuk omutaybitbin iam eymukūyjo pin cīcā òn. Ibiōğbuk a'òbi eya'òmucan ojuy òn biğ ma eyetabut am Jesus kay. Imēneju:

— Roma ka watwat com cuy omujum ece — i òn e'em cebe. — Ebikuy bima juy omujum ece — i òn e'em cebe.

Soat em imēn òn e'em Deus eju kawēnwēn pima. ¹² Òn acā gu jeya'òmucan eywebe biğ ma eyetabut am. Jewewa'òmucanucan pit acesop biğ ma wuyetabut am cekay. Biğ ma eyetabut epe'e wetabucap co buje. Òn tak biğ ma wetabut oce eyetabucap co buje.

¹³ Okitpitpiyū, soat em cuk adi cu ojuy oğuy eykay. Iboam eymukūyjo pin òn. Imēnpit soat em omuju'üm'üm osunuy. Eywebe Deus ekawēn muwēn pin cuk adi oğuy biğ ma eyetabut am Jesus kay apēn eybadipyū oitabun iap co'i—Judeu'ūmayū oitabun iap co'i.

¹⁴ — Omuwēnuwēn cuy eguy soat kaka dağayū be — i juk o'e Jesus Cristo owebe.

Imēnpuye Cristo juy oḡuwēnuwēn soat pe—cewaḡōnayū be, cewaḡōn'ūmayū be dak. Deus ekawēn cuy oḡuwēnuwēn itaybicayū be, itaybit'ūmayū be dak. ¹⁵ Imēnpuye obicokcok cīcā kawēn idipat muwēn ām eywebe, Roma ka watwat.

¹⁶ Deus ja'ōbacaan kawēn idipat kay itabucayū daxijojom. Koap Judeuyū daxijojom itabut puje ip. Judeu'ūmayū dak taxijojom itabut puje ip. Imēneju obisūsūn ḡu kawēn idipat muwēn ām soat ka watwat pe—obicokcok cīcā ma. ¹⁷ Kawēn idipat co buje, wuyetaybit apēn Deus wuymucūḡucūḡ iam.

— Jesus Cristo kay itabucayū acā cūḡ ma oxe — i'e'em Deus. Soat kabia: — Biḡ ma itabut ip cekay — i'e'em Deus.

Imēn e'em Deus ekawēntup: — Deus emumucūḡyū soat em itait jeedop ip Deus xe itabut ip puye, — i.

¹⁸ Deus kabi be omuy. Ixe itakoma jījā jekay'ūmayū kay, ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū kay. Ibu'u jījā ip Deus ekawēn co am—kawēn icēmat co am, ikērēat mujurūḡrūḡ ojuy jījā ip puye. Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū kawēn idipat muwēnap muba'oreren tak ip ibu'u warara'acayū dak itabut am ibuye. ¹⁹ Deus kuy apēn ixe e'em iam o'ḡutaybin ijodiat. Imēn apēn Deus e'em iam itaybit put cebe ip. Inaka cekay ḡu jījā ip. Imēnpuye Deus ipiatpi'ajojan cebe ip. ²⁰ Deus ma ijo ba'ore wuywebe. Ixe bit soat o'ḡuḡē ipi daḡacat. Ixe emumuḡē jo buje, wuyetaybit soat podi ma Deus ya'ōbaca iam—ya'ōbacaap i'ūm ḡu iam. Wuyetaybit tak ixe acā Deusat iam. Kuyje itaybit osodop ip iboam ipi daḡacayū. Imēnpuye “Deus kake iap iba'arēm wuyxe” i'e ba'ore cebe ip. ²¹ Itaybit ma'ḡu ip Deus kake iam. Imēnpit ibuyxim ḡu ip ikuḡ.

— Ēn acā Deusat — i'e'em ḡu ip. — Ēn xipat cīcā — i'e'em ḡu ip Deus pe. Cūḡ'ūma jewaḡuyḡuy ip. Kabiok taḡ jekuku'ukat itaybit ḡu poma oju iam. Imēnpuxim itaybit'ūma jewaḡuyḡuy ip. Yaḡuy'ūm ip.

²² — Ocetaybit cīcā ma oceju bit — i te'e ma e'em ip.

Deus xe bit itaybit ḡu jījā ip. ²³ Imēnpit Deus acā je'ū ḡu. Soat em itait nuynuy. Ixeyū bit ibu'u jījā ibuyxim Deus kuk am, ijo ba'ore buye. Imēneju ijodiat co'iat muḡēḡēm ip wita'am, im tak, ourom tak. Soat ijodiat pit je'ū. Soat em ḡu itait nuynuy ip. Wasū jo'iat tak imuḡēḡēm ip, puca jo'iat tak, jewururuḡat co'iat tak. Jemumuḡē wap jēḡ'aecōḡcōḡ ip “Eyju acā Deusyū ocexe” i'e am cebe.

²⁴ Ikērēat mujurūḡ pin acā ip. Imēnpuye jekupinap taḡ ceku am ip Deus o'jepere. Imēnpuye yukpiwatpi ma ip jekukum ikērēat mujurūḡrūḡ. Isūsūn'ūma ip jekukum jeweweju ikērēat muḡēḡēm. ²⁵ Imēnpuye kawēn icēmat ip ibu'u napaap ekawēn kay am.

— Ēn acā a'ōbuyxi — i'e'em ip soat muḡēḡē'ukat pe ḡu—cemumuḡē be acā.

Deus pe acā wuye'e but:

— Soat podi ma ēn a'ōbaca — i.

Soat em ma juy imēn acece cebe.

²⁶ Soat muḡēḡē'ukat kuḡ ḡu ip ibuyxim—jemumuḡē kuḡ acā. Imēnpuye Deus o'jepere ip ikērēat muḡē ān. Imēnpuye aḡokatkat kay oibu'un ip aoyū. Jewenuy'ūnakēkēm ā ip o'e jeweweju. ²⁷ Imēnpuxim aḡokatkayū aoyū aoyū kay oibu'un. Aḡokatkayū acā o'e ip cekay jījā. Jewenūn'o'om ā o'e ip. Imēḡap pit ikērē jījā Deus xe. Imēneju jeweweju ma ip ipiat'ajojom xipat'ūm cīcā ip puye.

28 Deuſ ekawēn kay pin ɣu ip. Itaybin pin ɣu ip kawēn icēmān. Imēnpuye Deuſ ip o'jepere ikērēat kay ɣebum am, warēmtaɣ ceku am tak. 29 Imēnpuye ka'ūma ma ixeyū'in cūɣ ma jekukum. Soat kabia warēmtaɣ cīcā ip jekukum Deuſ etabutpe, jebureyū etabutpe dak. Ikērēat mujurūɣrūɣxi ip. Itabikuku ip soat kay jebubun. Ikērēm warara'acat kuɣ ip. Itabutkarey ip warara'acat kay. Warara'acat aokakaxi ip. Dapxixi'uk cīcā ip. Warara'acat muɣyukukukuxi ip. Soat em itakoma ip warara'acat kay. Warara'acat ekawēn mukērērērēnxi ip. 30 Warara'acat muymuyxi ip. Itakoma jījā ip Deuſ kay. Ibuyxim ɣu warara'acat kuɣ ip. Jewexe ip ya'ōbuyxi.

— Oceju acā oca'ōbaca — i napa ma e'em ip jewawēɣmuboɣ am jewexe. Soat em: — Apēn ɣuto ace'e ikērēan? — i'e'em ip jewewebe.

Kūyjobit'ūm cīcā ip jebay a'ō kay. 31 Itaybit'ūm cīcā ip apēn cūɣ ma iam, apēn cūɣ ɣu iam tak. Ja'ō daɣ ɣu ip jekukum. Ka'ūma ma ikukpin cexe ip. Itabotaidabotbot ɣu ip warara'acat kay.

32 — Ikērēat mujurūɣrūɣ'ukayū je'ju ipiat'ajojoap kay — i'e'em Deuſ. — Soat em jeedop ip ipiat'ajojom — i'e'em.

Itaybit ip iboap ekawēn. Inaka ip biɣ ma buk ikērēat kay. Icokcok ip e'em warara'acat pe ikērēat mujurūɣ ām, jebuxim i'eat pin ip puye.

2

1 Eyju bit aco'i e'em eyewewebe: — Ocebuxim'ūma ixeyū ikērēat kuɣ Deuſ xe — i.

Imēnpit ixeyū ekukuap co'i eyju dak jekukum. Imēnpuye eyju dak ikērēat kuɣ cexe. “Ikērēat kuɣ ɣu oceju bit” i'e ba'ore eywebe.

2 — Ipiat osupi'ajoat eywebe, ikērēat kuɣ eyju buye — i'e'em Deuſ pit ikērēat mujurūɣrūɣ'ukayū be.

Deuſ soat em cūɣ ma e'em. Imēnpuye wuyetaybit cūɣ ma ixē ipiatpi'ajoan ikērēat mujurūɣrūɣ'ukayū be iam. 3 Oburereyū, tūybe Deuſ ocewebe ɣu ipiat supi'ajoat warara'acat pe acā iān eyju e'em. Inaka ixeyū ekukuap co'i eyju dak jekukum. Imēneju Deuſ ipiat supi'ajoat eywebe ixeyū beap co'i. Tūybe ocenapōn ipiatpi'ajoap puxim iān eyju e'em.

4 — Gaxīn ma aco'i ikērēat muɣēɣēap jepere ip — i'e'em Deuſ jewebe ma.

Imēnpuye soat em xipan eykuɣ. Yukpiceɣe ɣu eykuɣ.

— Ipiat osupi'ajoat ɣu buk cebe ip — i'e'em jewebe ma.

Ixe xipan eykuɣ ibikuy eywebe ikērēat mujurūɣrūɣap epere am puye. Eyju bit e'em:

— Ga'a ikērēat aɣujurūɣrūɣ — i. — Deuſ ipiat supi'ajoat ɣu wuyewebe — i napa ma eyju e'em.

5 Guyjom Deuſ jetakomaap ɣubapuk ikērēat mujurūɣrūɣ'ukayū be. Ibo kabia be ipiat supi'ajoat ixeyū be. Cūɣ ma ipiat supi'ajoat cebe ip. Eyju bit eybu'u jījā ikērēat mujurūɣrūɣap epere am. Eybu'u jījā kūyjobit am ixē a'ō kay. Imēneju ikērēat mujurūɣrūɣ'ukayū be ipiatpi'ajoat puje, warara'acat podi ma eywebe ipiat supi'ajoat. 6 Guyjom Deuſ apēn cuk adi oekuku ip iaptei ideida soat pe ijodiacat pe. 7 Pūɣpūɣ ijodiacayū'in xipacat mujurūɣrūɣxi. Deuſ bikuyap taɣ ceku pin cīcā ip. Deuſ co'ian jedipap kudadam tak ip. Deuſ e'em cebe ip: “Eyju xipat oxe” iap kudadam tak ip. Deuſ xe jedop ip iap kudadam tak ip. Soat em itait jeedop ip cexe je'ū buje ixeyū ma. 8 Warara'acayū bit jewekay acā ɣebum jewemucokcokap ojuy. Cūɣat o'jepere ip xipat'ūmat kay je'e am. Deuſ itakoma jījā jeenuy

ixeyū kay. Ipiat supi'ajoat cebe ip. ⁹ Deus ipiat supi'ajoat soat pe ikērēat mujurūgrūg'ukayū be. Warara'acat podi ma ipiat supi'ajoat Judeuyū be. Judeu'ūmayū be dak ipiat supi'ajoat. Ipiatpi'ajojom cīcā jeedop ip. Imēn Deus warēmtaḡ ip cuk adi oekuku iaptei ideida cebe ip. ¹⁰ Deus xipacat mujurūgrūg'ukayū guwarurun. Jesus Cristo jo'iyūm jeedop ip jedipap kuḡ, ja'ōbuyxiap kuḡ tak. Yaḡuybabibi jeedop ip soat em. Deus ixeyū aḡuymubabibin jeenuy. Imēn Deus apēn cūḡ ma ip cuk adi oekuku iaptei ideida cebe ip. Koap Judeuyū be ideida. Kanomūm Judeu'ūmayū be ideida. ¹¹ Imēn Deus cūḡ ma soat kuḡ—Judeuyū kuḡ, Judeu'ūmayū kuḡ tak.

¹²⁻¹⁵ Judeu'ūmayū ma Deus pe wuyawēwēap ekawēn tup kuḡ ḡu ip, Deus Moisés pe o'ḡuwēn iap ekawēn tup kuḡ ḡu. Imēnpuye itaybit ḡu ip ixekawēn. Ikērēat mujurūgrūg' ip. Inaka Deus ixeyū ḡuju ipiat'ajojoap kay ikērēat mujurūgrūg'apteim. Imēnpit:

— Wekawēn taḡ ḡu juk adi epekuku — i'ūmḡu je'e cebe ip, ixekawēn tup kuḡ'ūm puye. — Cūḡ ma eyju oxe — i je'e Deus jekawēn coco'ukayū be ḡu—jekawēn taḡ jekuku'ukayū be acā. Imēn je'e. Judeu'ūmayū Moisés ekawēn tup kuḡ ḡu. Jekpiwatpin ma aco'i cekawēn taḡ jekukum ip itaybit ḡu ma'ḡu ip cekawēn. Cekawēn taḡ jekuku'ukat co'i ip ḡebuje bit. Ixeyū ekukuap co buje, warara'acayū e'em:

— Jebinūn pewi ma teyūku Deus pe wuyawēwēap ekawēn taḡ jekukum cekawēn tup kuḡ ḡu ma'ḡu — i.

Jebinūn pewi ma ip itaybit apēn cedaḡ iam, apēn cedaḡ ḡu iam tak. Ikērēat mujurūḡ puje, “Ikērēat oḡujurūḡ,” i'eēm ip jewebe ma. Cūḡ ma jeku buje dak, “Cūḡ ma ōn jekukum,” i'e'em ip jewebe ma. Judeuyū bit Deus pe wuyawēwēap ekawēn tup kuḡ. Itaybit ip ixekawēn. Inaka ikērēat mujurūgrūg' ip. Imēnpuye Deus ixeyū ḡuju ipiat'ajojoap kay.

— Wekawēn taḡ ḡu juk adi epekuku — i je'e cebe ip.

¹⁶ Guyjom Deus Jesus Cristo jomuy apēn cuk adi oekuku ip iaptei teida am soat pe. Xipacat je'ḡūm xipacayū be xipacat muḡēḡēapteim. Kūyjobit'ūmayū bit ḡuju ipiat'ajojoap kay kūyjobit'ūmapteim.

¹⁷ Pām eyju? Ajo-kay eyju jeḡebubum?

— Ocejū bit Judeuyū — i eyju e'em. — Ocejū acā cūḡ ma Deus xe ixekawēn be wuyawēwēap ekawēn tup kuḡ puye — i eyju e'em.

Jewexe eya'ōbuyxi.

— Ocejū acā Deus ocenaē jebekitkiyūm — i'e'em eyju te'e ma. ¹⁸ — Ocejū acā ocetaybit apēn Deus ibikuy iam — i te'e ma eyju dak e'em. — Ocejū acā ocetaybit apēn cūḡ ma iam, apēn cūḡ ḡu iam tak, Deus pe wuyawēwēap ekawēn coco'uk puye — i te'e ma eyju e'em. ¹⁹ — Warara'acayū itaybit ḡu apēn cūḡ ma iam, apēn cūḡ ḡu iam tak — i eyju e'em. — Ocejū acā ocetaybit — i te'e ma eyju e'em. — Warara'acayū itaybit ḡu Deus ekawēn — i dak eyju e'em. — Soat podi ma ocejū bit ocetaybit — i te'e ma eyju e'em. — Ocejū acā warara'acayū oceḡutaybitbin — i te'e ma eyju e'em. ²⁰ — Ocejū acā itaybit'ūmayū mutaybitbin kawēn icēmān — i te'e ma eyju e'em. — Kawēn icēmān yaypan'isuayū mutaybitbin tak ocejū bit — i te'e ma eyju e'em. — Ocejū acā ocetaybit kawēn icēmān, kawēn cūḡan, Deus pe wuyawēwēap ekawēn tup kuḡ puye — i te'e ma eyju e'em.

²¹ Warara'acayū mutaybitbin acā eyju jekukum. Jewemutaybitbin'ūma eyju bit jekukum.

— Warara'acat pubut epetujupa'um ġu juy — i eyju e'em warara'acat pe ma. Eyju dak tujupa'um'um ma.

²² — Warara'acat tayxi kaykay ġu juy epesop — i eyju e'em warara'acayū be. Eyju dak warara'acat tayxi kaykay ma.

— Deusbaroyū kay ġu juy epeku — i eyju e'em warara'acayū be. Eyju bit ijodiat kay jġā Jesus Cristo kayap podi ma.

²³ — Deus pe wuyawēwēap ekawēn tup kuġ oceju bit — i eyju e'em soat pe te'e ma.

Cekawēn taġ ġu eyju bit jekukum. Imēnpuye Judeu'ūmayū cekawēn tup kuġ'ūmayū Deus mubuyxi'ūm'ūm cūġ'ūma eyju jekukum puye. ²⁴ Imēn e'em Deus ekawēn tup: Judeuyū, Judeu'ūmayū Deus muymuy eyju cūġ'ūma jekukum puye, i.

²⁵ Imēntak Deus pe wuyawēwēap ekawēn kay kūyjobit pima, cūġ ma eywebe ikap'isuat taypu'aġobixeedakat am teku Deus ebekit iap mubapuk am soat pe—Judeu'ūmayū be. Eyju ixeedakatkan oceju Deus ebekitkiyū iap mubapukpuġ soat pe. Deus ekawēn kay kūyjobit'ūm pima bit, te'e ma ixeedakatkan eyju, Deus ebekit'ūmat co'i eyju jekukum puye.

²⁶ Judeu'ūmayū bit jedaypu'aġobixeedakatkan ġu. Deus pe wuyawēwēap ekawēn kay kūyjobit pima bit, Judeuyū jo'i e'em ip Deus xe—jebekitkiyū jo'i—kūyjobicayū jo'i.

— Eyju webekitkit — i'e'em Deus cebe ip ixeedakat ġu ma'ġu ip.

²⁷ Eyju ma eyxeadakatkanat. Deus pe wuyawēwēap ekawēn tup kuġ eyju. Imēnpuye eyetaybit cūġ ma jeku am Deus xe iam. Inaka eyju kūyjobit'ūm cekawēn kay. Judeu'ūmayū bit ixeadakacap ġu ip. Deus pe wuyawēwēap ekawēn tup kuġ ġu ip. Inaka cekawēn kay kūyjobit pima, ikērēat kuġ ġu ip Deus xe—Kūyjobicayū—Judeu'ūmayū. Eyju bit ikērēat kuġ cexe kūyjobit'ūm puye, Judeuyū. ²⁸ Wuyju Deus ebekitkit wuyxeadakacap tomuju ġu—ixe ekawēn kay kūyjobicap tomuju acā. Pūġpūġayū te'e ma e'em:

— Deus ebekitkit oceju — i. Te'e ma ip jexeedakatkan.

Te'e ma ip Deus ekawēn tup kuġ, kūyjobit'ūm ip puye.

— Webekitkiyū ġu eyju — i'e'em Deus ixeyū be, kūyjobit'ūm puye.

²⁹ Warara'acayū cūġ ma e'em:

— Judeuat oceju bit — i. — Deus ebekitkiyū oceju — i dak.

Jebikuyap taġ ġu ip jekukum—Deus bikuyap taġ acā. Deus biōġbuk nuynuy cebe ip.

— Eyju ma webekitkiyū — i'e'em Deus ixeyū be, jexeedakatkanat ġu ma'ġu ip. — Xipat cīcā eyju — i'e'em Deus cebe ip.

“Eyju xipat oxe” i'eap kudadam ġu ip ijodiat pe. Deus pe acā “Eyju xipat oxe” i'eap wiwim ip. Soat Deus ekawēn kay kūyjobicayū cebekitkiyū—Judeuyū, Judeu'ūmayū dak.

3

¹ — Jewewejo'i kūyjobicayū Deus ebekitkiyū bima, apeġām paxi wuyju judeuyū? — i du eyju e'em owebe? — Apēġām paxi wuyju wuydaypu'aġobixeedakatkan? — i du eyju e'em owebe? — Xipat ġu aco'i wuyju Judeuyū iap — i du eyju e'em owebe?

² — Xipat cīcā ma wuyju Judeuyū iap — i ōn pit e'em eywebe. Deus jekawēn o'ġuwēn Judeu'ūmayū be ġu—wuy'ajojoyū'ūm'ūm pe acā. Imēnpuye wuyju Judeuyū iap xipat cīcā. Jekawēn o'ġuwēn cebe ip ixeyū be inuwēn ām warara'acayū be.

3 — Imēnpit pūḡpūḡ wuy'ajoyū'ūm'ūm'in oibu'un ip ixē ekawēn taḡ jeku am — i du eyju e'em owebe? — Gasū aco'i Deus je'e ḡu wuywebeam apēn cuk adi o'e'e iap taḡ, cekawēn taḡ oibu'un ip puye — i du eyju e'em owebe?

4 — Ja'ō daḡ ma Deus je'e wuywebeam tak — i ōn pit e'em eywebe. Soat ma napapa'uk. Deus pit napapa'uk ḡu. Imēn e'em Deus ekawēn tup: Deus, ēn acā icēmān e'em, i. “Cūḡ'ūma ēn ocekuḡ” i napa ma e'em emuymuy'ukayū, i. Inaka ēn acā cūḡ ma soat kuḡ, i. Imēn e'em Deus ekawēn tup.

5 — Cūḡ'ūma wuyeku buje bit, Deus acā cūḡ ma jekukum iap ibapuk e'em wuyekukuap cocoayū xe — i aco'i eyju e'em owebe. Eyxe xipat wuywebe cūḡ'ūma jeku am warara'acayū mutaybit am Deus acā cūḡ ma iam. Imēnpuye:

— Cūḡ ḡu Deus pe ipiatpi'ajoan wuywebe warēmtaḡ wuyekukuapteim — i te'e ma eyju e'em owebe.

Ijodiat puxim ōn kawēnwēn ḡasū, adeayū icēm ḡu e'em puye.

6 — Deus soat em cūḡ ma wuykuḡ — i ōn pit e'em. — Deus cūḡ'ūma ibima, iba'ore kuka o'e ixē be cūḡ ma apēn cuk adi ajekuku iap teida am soat pe wuywebe. Imēnpit ixē cūḡ ma iḡoap ideida — i ōn pit e'em.

7 — Cūḡ'ūma weku buje, “Deus acā cūḡ ma jekukum,” i je'e ip ocekuap cocoayū — i du eyju e'em owebe? — “Soat podi ma Deus cūḡ ma,” i je'e ip — i du eyju e'em owebe? — Imēnpuye warēmtaḡ cuy ajeku warara'acayū be “Deus acā cūḡ ma” i'e am — i te'e ma eyju e'em. — Imēnpuye cūḡ ḡu Deus pe ipiatpi'ajoan ocewebe warēmtaḡ ocekuapteim — i te'e ma eyju e'em owebe. ⁸ Imēneju:

— Ga'a ikērēat aḡujurūḡ — i'ūmḡu juy ace. — Wuywebe ikērēat mujurūḡ puje, adeayū itabut je'e Deus acā xipat iap kay — i'ūmḡu juy ace. — Ga'a ikērēat aḡujurūḡ Deus acā xipat iam itabut'ūmayū mutaybit am — i'ūmḡu juy ace.

— Imēn e'em Paulo dak — i napa ma e'em omuymuy'ukayū dak. Deus cūḡ ma ipiat supi'ajoat omuymuy'ukayū be.

⁹ Deus xe Judeu'ūmayū podi ma xipat tu wuyju Judeuyū buye? Ka'ūma! Jewewejo'i ma wuyju ikērēat kuḡ Deus xe—Judeuyū, Judeu'ūmayū dak. Wuywebe dak ikērēat mujurūḡrūḡap epere ba'ore. Kuy iḡoap oḡuwēn eywebe. ¹⁰ Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Ka'ūmḡu cedaḡ ma jekuku'ukat—pūḡ tak ka'ūma ma, i. ¹¹ Soat ip itaybit ḡu apēn cūḡ ma Deus xe iam, apēn cūḡ ḡu iam tak, i. Ka'ūmḡu Deus a'ō daḡ cekupinat, i. ¹² Wūy ma o'e ip Deus wi oitabidaoat puxim, i. Ka'ūmḡu xipacat mujurūḡrūḡ'ukat—pūḡ tak ka'ūma, i. ¹³ Cekawēnkērē jījā ip itaypi koceat puxim, i. Napapa'uk cīcā ip, i. Warara'acat muymuyap cēmcēm ikōmbie daḡwi ip puybu tūypiat puxim, i. ¹⁴ Warēmtakuḡ e'em ip warara'acat pe, i. ¹⁵ Itadaodao ip warara'acat ekawēn mukērērēnap kay, yaokaap kay dak, i. ¹⁶ Soat em jexeat cokcokap mu'ūm ojuy ip, i. Warara'acat mutabibin ip soat em, i. ¹⁷ Itaybit ḡu ip kaba'ūm jedop am warara'acat eju, i. ¹⁸ Itaybit ḡu ip Deus kuk am ibuyxim, i.

Imēn e'em Deus ekawēn tup.

¹⁹ Iḡoap dup ekawēn icēmān! Imēn Deus Judeuyū awēwēm jekawēn. Wuyetaybit iḡoam. Imēnpuye te'e ma e'em ip Deus pe: — Oceju acā ekawēn taḡ jekukum — i. Judeu'ūmayū dak ixē ekawēn taḡ ḡu jekukum.

Imēneju mūḡ ma ip Deus etabutpe soat ip ikērēat kuḡ puye—Judeuyū, Judeu'ūmayū dak. ²⁰ Ka'ūma ma soat ekawēn taḡ jekukum—Deus ekawēn taḡ. Imēnpuye abu be Deus e'em "Cūḡ ma juy epesop oxē wekawēn taḡ eyekuap tomuju" i? Ka'ūma be ma! Deus ekawēn wuyetaybit puje, wuyetaybit soat wuyju ikērēat kuḡ Deus xe iam.

²¹ Gasū bit apēn ōn ipi watwat mucūḡcūḡ iap Deus o'ḡuwēn wuywebe.

— Eyju cūḡ ma e'em oxē eyawēwēap ekawēn taḡ eyekukuap tomuju ḡu — io'e Deus wuywebe.

Imēn Moisés wuymutaybitbin tak. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū dak iboam wuymutaybitbin.

²² — Eyju bit cūḡ ma oxē — i'e'em Deus ipi watwat pe Jesus Cristo kay itabut puje acā.

Soat pe itabucat pe: — Ēn cūḡ ma oxē — i'e'em Deus—Judeu be—Judeu'ūmat pe dak.

²³ Soat ipi watwat ikērēat o'ḡuḡē. Ka'ūma ma ikērēat kuḡ ḡu. Wūy ma o'e ip Deus wi—warara'acat podi ma idipat wi, ikērēat kuḡ puye.

²⁴ Deus pit ikērēat uk'uḡ wuywebewi Jesus Cristo oe'ū wuywebeam puye. Ikērēat muḡēḡeaptei o'teida je'ū ām. Imēnpuye wuyju cūḡ ma Deus xe ixē oe'ū buye. Deus tei'ūma wuymucūḡcūḡ, ixē soat em xipan wuykuḡ puye. Cristo Jesus kay wuyetabun puje acā, wuymucūḡcūḡ.

²⁵ Deus Jesus Cristo o'ḡudot ijodi ce'ū ām wuywebeam. Ixē oe'ū ikērēat mujurūḡrūḡapteida am. Ixē kay wuyetabut puje, Deus ikērēat uk'uḡ wuywebewi. Jesus Cristo o'ḡudot ce'ū ām ōn cūḡ ma eykuḡ iam wuymutaybit am. Kuyje Deus ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū o'ḡuju ḡu ipiat'ajojoap kay. Yukpiceḡe ḡu osunuyunuy ixeyū kuḡ.

— Guyjom okpot je'ū soat peam — io'e jewebe ma. — Ixē kay itabucayū oḡuju ḡu ipiatpi'ajojoap kay — io'e jewebe ma. ²⁶ Gasū bit: — Gebum ōn ipi watwat ikērēat mujurūḡrūḡ iap kay — i'e'em Deus. — Cuḡ ma kuka o'e owebe ipiatpi'ajoan cebe ip, ikērēat ip o'ḡujurūḡrūḡ iapteim — i'e'em ixē. — Gasū bit cūḡ ma kuka o'e owebe ikērēat uk am eywebewi, Cristo oe'ū buye — i'e'em Deus Jesus Cristo kay itabucayū be. — Eyju cūḡ ma oxē Jesus oe'ū buye — i'e'em itabucayū be.

²⁷ Imēneju "Warara'acat podi ma cūḡ ma oceju bit," i'e but tu wuywebe? Ka'ūma. I'e but ḡu wuywebe. Ka'ūma ma cūḡ ma Deus xe xipacat mujurūḡrūḡap tomuju. Cūḡ ma wuyju cexe Jesus Cristo kay wuyetabut puje acā. Imēnpuye "Warara'acat podi ma cūḡ ma oceju bit" i'e ba'ore wuywebe. ²⁸ Wuyju cūḡ ma Deus xe xipacat mujurūḡrūḡap tomuju ḡu—Jesus Cristo kay wuyetabucap tomuju acā. Iboam wuyetaybit kuy. ²⁹ Deus Judeuyū mucūḡ ojuy acā du? Ibu'u du Judeu'ūmayū mucūḡ ām? Ka'ūma! Ibikuy ma. Soat itabucayū mucūḡcūḡ ixē—Judeuyū mucūḡcūḡ, Judeu'ūmayū mucūḡcūḡ tak. ³⁰ Imēnpuye pūḡ taḡ ma Deus soat kuḡ ipi watwat kuḡ. Jesus Cristo kay itabun puje acā Judeuyū mucūḡcūḡ. Cekay itabun puje acā Judeu'ūmayū mucūḡcūḡ tak. ³¹ Imēneju:

— Moisés ekawēn taḡ ḡu ajeku—Deus o'ḡuwēn cebe iap ekawēn taḡ ḡu—Jesus Cristo kay wuyetabut puje — i'ūmḡu juy ace. Cekay wuyetabut pima dak, kuyjeat ekawēn cuy ibuyxim ajukuk.

4

1 — Ajoap tomuju Abraão cũğ ma osunuy Deus xe? — i du eyju e'em owebe?

Wuydobu'üm Abraão'üm Judeuyũ dobu'üm. Apēnpuye “Ēn cũğ ma oxe” io'e Deus cebe iam òn jeymutaybin.

2 — Ēn cũğ ma oxe — io'e Deus Abraão be.

Imēn Deus e'em xipacat muğēğēap tomuju ibima: “Warara'acat podi ma òn cũğ ma Deus xe” i kuka juk o'e Abraão. Imēnpit xipacat muğēğēap tomuju ğu “Cũğ ma ěn oxe” io'e Deus cebe.

3 Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Abraão bit itabut osunuy Deus kay, i. Deus tak o'e cebe “Cũğ ma ěn oxe” i, cekay itabut puye, i.

Imēn e'em Deus ekawēn tup. 4 Wuyekapik puje wuyekapikaptei bubum wuyju. Tei'üm iũm'ibit pupum ğu wuyju. Wuyekariwa ceweroap wuweju iap pupum acã wuyju. 5 Imēn ğu bit Deus wuykuğ. Deus e'em:

— Ēn cũğ ma oxe — i xipacat muğēğē'ukat pe ğu—jekpot kay itabucacat pe acã.

Itabun puje acã:

— Ēn cũğ ma oxe — i'e'em Deus ikērēat mujurũğrũğ'uk osunuyiat pe.

Ikērēat mujurũğrũğ'uk osunuyiat cũğ ma Deus xe xipacat muğēğēap tomuju ğu—Jesus kay itabucacat tomuju acã.

6 — Ēn cũğ ma oxe, xipacat muğēğēap tomuju ğu, etabucacat tomuju acã — i'e'em Deus.

Imēnpuye cũğat icokcok cĩcã e'em. Davi dak iboap cuk adi o'ğuwēnuwēn. Imēn Davi o'e:

7 Kuy bima kũyjobit'üm osunuy iat icokcok e'em Deus pe cebewi ikērēat uk puje, i. Ikērēat mujurũğrũğ'uk osunuyiat icokcok e'em Deus pe ikērēat mu'üm puje, i. 8 Cũğat kay ibu'u tũbit icokcok e'em, i. Deus apēn ixe juk adi ikērēat o'ğujurũğrũğ iap kay ğebum'üm pima, icokcok e'em, i.

Imēn Davi o'e kuyje.

9 — Icokcok ip e'em — i mo adi a'ğũ o'e Davi. Abuyũ icokcok soat em? Taypu'ağobixeedakat'ibiyũ acã du? Judeuyũ acã du? Ka'ũma! Ixeedakat'üm'ibiyũ dak icokcok ma—Judeu'ũmayũ. Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Abraão itabut o'e Deus kay, i. Deus o'e cebe “Ēn cũğ ma oxe” i, cekay itabut puye, i.

10 Puje “Cũğ ma ěn oxe” io'e Deus Abraão be? Abraão jedaypu'ağobixeedakacat puje du? Ka'ũma!

— Cũğ ma ěn oxe — io'e ixeedakat'üm pima.

11 Guyjom acã o'jedaypu'ağobixeedakacat Abraão.

— Ēn cũğ ma oxe — io'e Deus Abraão be ixeedakacat awap ma. — Ēn cũğ ma oxe — io'e Abraão be, jekay itabut puye.

Guyjom o'jedaypu'ağobixeedakacat “Ōn cũğ ma Deus xe wetabucacat tomuju” i'e am soat pe warara'acat pe. Abraão cũğ ma osunuy Deus xe itabut puye. Cũğ ma osunuy ixeedakacat'üm awap ma. Imēnpuxim Judeu'ũmayũ dak cũğ ma Deus xe itabun puje. Cũğ ma ip cexe ixeedakacat ğu ma'ğũ ip. Imēneju Abraão ixeyũ ebay jo'i Abraão etabucacat co'i ip itabut Deus kay buye. 12 Judeuyũ etabun puje, cũğ ma ip Deus xe. Cũğ ma cexe jexeecupacat tomuju ğu, jetaabucacat tomuju acã. Abraão etabucacat

co'i ma ip itabut. Imēneju Abraão ixeyũ ebay buxim Deus xe ixē buxim ixēedakacap tomuju ġu—ixē buxim itabucap tomuju acā.

¹³ — Wa'ōbi soat ka daġacat kukan ecesũy — i juk o'e Deus Abraão be. — Enaxeġebitbit tak soat ka daġacat kukan je'e ip — i juk o'e. — Soat eipi oġũm eywebe — i dak o'e Deus. Iba'ore soat pe wuywebe soat ekawēn taġ jeku am—wuyawēwēap ekawēn taġ. Imēnpuye Deus o'e: “Xipacat oġũm ewebe,” i Abraão be wuyawēwēap ekawēn taġ cekup tomuju ġu—itabucap tomuju acā; cūġ ma Deus xe iap tomuju dak. ¹⁴ Imēnpuye Deus xipacat ūmũm wuyawēwēap ekawēn taġ jekuku'ukayũ be acā ġu. Ixeyũ be acā iũmũm pima, te'e ma kuka juk ace wuyetabut Jesus Cristo kay; te'e ma dak kuka juk Deus o'e wuywebe “Xipacat oġũm eywebe” i. ¹⁵ Imēn Deus ipiatpi'ajojoan jekawēn kay kũyjobit'ũmayũ be.

— Kũyjobit ġu eyju wekawēn kay — i ġu bit e'em cekawēn co'ũmayũ be, itaybit ġu ip cekawēn puye.

¹⁶ Imēneju Deus tacup ġu.

— Xipacat oġũm ewebe, okay etabut puye — i juk o'e wuydobu'ũm pe—Abraão'ũm pe.

Deus soat em ja'ō daġ e'em wuywebe. Imēnpuye soat itabucayũ xipacat je'jat Deus xewi Abraão buxim.

— Soat em wekawēn kay kũyjobicayũ be acā xipacat oġũm — i'ũmġu o'e Deus. — Soat pe okay itabucayũ be xipacat oġũm — i acā o'e.

Imēneju Abraão wuyebay buxim Deus xe, ixē etabucap co'i wuyetabut puye. ¹⁷ Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Wa'ōbi ade ka watwat je'e “Abraão wuyebay jo'i Deus xe, ixē etabucap co'i wuyetabut puye,” i, io'e Deus Abraão be, i.

Abraão itabut osunuy Deus kay. Ixē Deus waram ce'ũ'ũay'u mutaicin. Ka'ũmġu osodop iat mubapukpuġ ixē. Ixē Deus ja'ō daġ ma juk adi Abraão kuġ osunuy.

¹⁸ — Enaxeġebitbit ma jeedop ade jġjā — i juk o'e Deus Abraão be. — Wa'ōbi ade ka watwat kukukan ecesũy — io'e. Iboap kay itabut osunuy Abraão.

— Deus ja'ō daġ je'e owebe — i juk adi o'e Abraão jewebe ma.

Itabut cġcā osunuy imujurũġ pa'oren ma'ġu ipot aypa buye. Owebe jekpot ūmap wiwim osunuy Deus cebe. ¹⁹ Ixē aypa jġjā osunuy. Ijasũn 100 koatoap wi osunuy.

— Okpotpet put ġu ma oce aypa oce buye — io'e jewebe ma. — Otayxi Sara dak i'it'et put ġu o'e yabut puye — io'e jewebe ma.

Inaka itabutbũt ġu osunuy Deus ekawēn kay—itabut cġcā ma.

²⁰ — Deus okpon je'ġũm ġu — i'ũmġu o'e Abraão. — Je'ġũm paxi? — i'ũmġu dak o'e.

Ixē bit itabut cġcā osunuy Deus okpon je'ġũm iap kay aypa ma'ġu. Jewa'ōmucanucan osunuy, itabut Deus kay buye. Imēnpuye:

— Ĕn soat podi ma xipan okuġ — i'e'e'uk osunuy Deus pe. ²¹ — Soat iba'ore ġu Deus pe — i'e'e'uk osunuy Abraão. — Ja'ō daġ em owebe — i'e'e'uk osunuy. — Okpon je'ġũm ja'ōbacaan i'e'e'uk osunuy jewebe ma.

²² Imēne ju:
— Ĕn cūġ ma oxe — i juk o'e Deus cebe.

Imēn Deus o'e Abraão itabut osunuy buye. ²³ Ixē cūġ ma osunuy Deus xe iap ibararak opop Deus ekawēn tup pe. Abraão cūġ ma osunuy jetabucap tomuju iaptup o'tupmubararak kuyjeayũ. Kuyjeayũ mutaybit

am acã ġu ibodup o'tupmubararak ip. ²⁴ Wuymutaybit am tak ibodup o'tupmubararak ip.

— Eyju cūġ ma oxe — i je'e Deus wuywebe, ixex kay wuyetabun puje. Ixe Deus Jesus o'ġutait ce'ūap tomukadi. Wuykukukat o'ġutait waram. ²⁵ Deus Jesus o'ġudot ijodi ce'ū am. Oe'ū ikērēat uk am wuywebewi. Jesus o'ġutait ce'ūap tomukadi Deus pe “Cūġ ma eyju oxe” i'e am wuywebe—o'ġutait'iat kay itabucayū be.

5

¹ Imēneju Deus e'em wuywebe: — Cūġ ma eyju oxe — i, Jesus Cristo kay wuyetabut puye. Kuy bima kaba'ūm ajop Deus eju wuyetabut'ūm pima. Gasū bit kaba'ūm ace Deus eju wuykukukat Jesus Cristo kay wuyetabut puye. ² Jesus Cristo kay juk o'e jebay be:

— Teyūku itabut okay — i.

Imēnpuye Deus xipan wuykuġ. Wuycokcok cīcā ixex xipat wuykay buye. Guyjom Deus dipap co'i acesop. Wuycokcok cīcā iboap wiwim. ³ Iboap wiwim pima wuyju ipiatpi'ajojom ijodi. Wuyetaybit wuyetaxi acesop ipiatpi'ajojom puye iam. Imēnpuye ipiatpi'ajojom pima dak wuycokcok wuyju e'em. ⁴ Ipiat'ajoam wuyetaxi bima, Deus e'em wuywebe:

— Xipat cīcā eyju oxe — i.

Deus “Eyju xipat cīcā oxe” i'e'em pima, wuycokcoġ acesop Deus xex acesop soat em iap wiwi am. ⁵ Jewemuġuykukukum ġu wuyju Deus co'i acesop iap wiwi am. Ixe jehiōġbuk o'ġuōm wuywebe—xipacat o'ġuōm. O'ġuōm wuymukūyjo am eykukpin cīcā oxe iam.

⁶ Wuywebe xipacat muġē ba'ore bima Cristo oe'ū wuydaxijo am. Wuywebeam ixex oe'ū xipat'ūmayū beam. Deus “Eje'ū juy” i'e buje, oe'ū. ⁷⁻⁸ Deus xex wuykukpin cīcā. Imēnpuye ixex jekpot o'ġudot ce'ū am wuywebeam. Wuyju ma wuybu'u je'ū am warara'acat e'ūap puxim, cūġ ma'ġu ip jekukum, xipacat muġēġēm ma'ġu ip. Cristo bit ibu'u ġu osunuy je'ū am wuywebeam ikērēat mujurūġrūġ ma'ġu wuyju. ⁹ Gasū wuyju cūġ ma Deus xex wuywebeam Cristo oe'ū buye—o'jedoyekereren puye. Cristo bureyū ma wuyju bit ġasū. Imēnpuye Deus wuymuju ġu ipiat'ajojoap kay. ¹⁰ Wuyetakoma juk adi ajop Deus kay. Deus pit wuymuwexat jebureyūm wuywebeam ipot oe'ū buye. Gasū bit Cristo waram itait o'e. Deus wuydaxijo Cristo itait puye, wuyju ibureyū buye dak. ¹¹ Wuykukukat Jesus Cristo juk wuymuwexat Deus bureyūm, ixex xex wuykukpin puye, wuywebeam oe'ū buye dak. Imēnpuye:

— Obureyū eyju — i'e'em Deus wuywebe.

Imēnpuye soat podi ma wuycokcok, wuyju Deus bureyū buye.

¹²⁻¹⁹ Imēnpit ipi watwat ikērēat mujurūġrūġ'uk osodop ip Deus jekawēn muwēn awap Moisés pe. Deus pit ipiat o'supi'ajoat ġu cebe ip jekawēn taġ ġu juk adi oekuku ip iap teim, Moisés pe wuyawēwēap ekawēn muwēn awap. Adão koap ikērēat o'ġujurūġ. Soat ipi watwat o'jebapuk ixex Adão bewi. Soat ixex ebekitkiyū ikērēat mujurūġrūġ'ukayūm o'e Deus xex ixex ikērēat o'ġujurūġ puye.

— Ikērēat mujurūġrūġ'ukayū je'ū — i juk o'e Deus Adão be.

Imēnpuye soat ipi watwat je'ū'ūm ġasū dak. Soat wuye'ū'ē ace Adão buxim wuyju dak ikērēat mujurūġrūġ puye. Soat cebekitkiyū ikērēat o'ġurūġrūġ Adão juk ikērēat o'ġujurūġ iap co'i'ūmġu. Inaka oe'ū'ū ip soat—Adão badipyū, Moisés badipyū dak. Oe'ū'ū ip Adão koap ikērēat

o'gujurũg puye. Soat Adão ebekitkiyũ ikêrêat mujurũgrũg'ukayũm o'e Deus a'õ kay kũyjobit'ũm ip puye. Adão kũyjobit'ũm pima, soat ixê ebekitkiyũ dak kũyjobit'ũmayũm o'e Deus xe. Imêneju soat ipi watwat ikêrêat kuğ o'e Deus xe pũg ağokatkat ikêrêat o'gujurũg puye.

Soat Adão ebekitkiyũ ixê buxim o'e—ikêrêat kuğ. Imênpuxim Jesus Cristo kay itabucayũ ixê buxim e'em—ikêrêat kuğ ɣu. Ixê Jesus Cristo oe'ũ ikêrêat uk am ipi watwat pewi—soat uk am. Imênpuye soat em itait jeedop ip Deus xe cekay itabucayũ. Adão kũyjobit'ũm o'e Deus a'õ kay. Imênpuye soat ixê naxegebitbit je'ũ'ũm. Jesus Cristo bit kũyjobit osunuy Deus a'õ kay. Imênpuye soat em Deus xe itait jeedop ip cekay itabucayũ. Pũg ağokatkat kũyjobit'ũm osunuy Deus a'õ kay. Imênpuye adeayũ ikêrêat mujurũgrũg'ukayũm o'e Deus xe. Kũyjobit'ũm cĩcã ip osodop Adão buxim. Wara'at pit kũyjobit cĩcã osunuy Deus a'õ kay. Imênpuye Deus je'e adeayũ be:

— Eyju cũg ma oxê — i.

Ixeyũ adeayũ kũyjobit Jesus Cristo buxim. Jewejojo'i ɣu bit osodop ip Adão Cristo eju. Jesus xipan wuykuğ warara'acat podi ma. Ade Adão ebekitkiyũ bit o'ju ipiat'ajojoap pe ixê pũg em ma ikêrêat o'gujurũg puye. Deus pit soat podi ma xipan wuykuğ. Imênpuye Cristo o'ğudot ikêrêat uk am soat pewi—ijodiacat pewi. Deus tei'ũma adeayũ daxijojom ijodiacayũ daxijojom, pũg em ma Cristo oe'ũ buye. Adão pũg ma osunuy. Soat ixê ebekitkiyũ ikêrêat mujurũgrũg'ukayũm o'e Deus xe, Adão ikêrêat o'gujurũg puye.

— Ikêrêat kuğ eyju oxê — i'e'em Deus soat pe Adão ebekitkiyũ be Adão pũg em ikêrêat o'gujurũg puye. Deus e'em taxijo'ibiyũ be bit:

— Ikêrêat kuğ ɣu eyju oxê — i, ade em ma'ɣu ip ikêrêat o'gujurũgrũg. — Webekitkiyũ eyju — i'e'em cebe ip, ixê xipat wuykay buye.

Pũg ağokatkat imên ikêrêat o'gujurũg—Adão. Imênpuye soat wuye'ũ'ẽ ace. Wara'acat pit ikêrêat kuğ ɣu oe'ũ—Jesus Cristo. Imênpuye soat podi ma Deus xipan wuykuğ.

— Cũg ma eyju oxê — i'e'em wuywebe—Jesus Cristo kay itabucayũ be. Imêneju soat em wuyetait acesop Deus xe. Soat kukukan acesop Cristo eju. Jesus e'eap Adão e'eap podi ma xipacat kuğ.

²⁰⁻²¹ Imêntak Deus jekawên o'ɣuwên Adão ebekitkiyũ mukũyjo am eyju ikêrêat mujurũgrũg cĩcã iam. Ipi watwat pit biğ ma ikêrêat o'gujurũgrũg. Soat ipi watwat je'ũ'ũm ikêrêat mujurũgrũg puye. Je'ũ buje ip wũy ma dopdom Deus wi. Deus pit warara'acat podi ma xipan wuykuğ. Ixê Cristo o'ğudot ce'ũ am ikêrêat uk am wuywebewi. Imênpuye wuye'ũ buje soat wuyju Deus xe wuyetait acesop, wuykukukat Jesus Cristo kay wuyetabun puje. Wuykukukat Jesus Cristo xe ma acesop soat em wuyetait

6

1— Deus pit biğ ma xipan wuykuğ biğ ma'ɣu wuyju ikêrêat mujurũgrũg — i õn e'em eywebe.

Imênpuye:

— Biğ ma juy ikêrêat ağujurũgrũg, biğ ma Deus xipan wuykuk am — i du eyju e'em owebe?

² Imên ɣu juy e'em! Ce'uat jepidowatwan ɣu o'e. Imênpuxim wuyju dak ikêrêat mujurũg pin ɣu ace'e Cristo kay wuyetabut puye.

³ Wuymubatisan puje, ɣasũ bit Jesus Cristo eju mũg'i ojeku iap

mubapukpuḡ wuyju soat pe wuyjojoayũ be. Ikêrêat muḡêḡêap acepere kuy apên ce'uat jepidowatwanap epererem. Kuy eyetaybit iboam. ⁴Jesus eju kuy ip wuykot iap puxim ikêrêat muḡê pin ḡu ace'e, ceweju kuy aje'ũ iap puxim tak. Iboap mubapukpuḡ wuyju wuyubatitan puje. Cristo oe'ũ jebay bikuyap taḡ. Wuyju dak Jesus Cristo bikuyap taḡ ajeku ḡasũ bit. Ja'ôbacaan Deus ixè waram o'ḡutait. Soat podi ma Deus ya'ôbaca, idip tak. Jesus puxim wuyju dak acejetait waram. Imêneju ḡasũ dak wuyaḡuy'isum ajeku.

⁵ Imêntak Cristo jekpiwatpin ma oe'ũ korosa be. Imênpuxim wuyju dak wuyukpiwatpin ma ikêrêat aḡujurũḡ ḡu. Deus ja'ôbacaap o'jomôḡ Cristo be waram imutait puje. Imênpuxim wuyju dak Cristo a'ôbacaap kuḡ ḡasũ. Ikêrêm cuk adi ajekuku iap kuy juk acepere. Wuyaḡuy'isum wuyju jekukum ḡasũ bit ixè a'ôbacaap kuḡ puye. ⁶Kuy bima juk adi ikêrêat aḡujurũḡrũḡ. Soat em ikêrêat mujurũḡrũḡ'uk cuk adi ajop. Imên jew-emudadaybotbon cuk adi ajekuku. Cekariwa be imudadaybotbot'ibit enapôn pa'oreap puxim ikêrêat mujurũḡrũḡap epereap pa'ore osunuy wuywebe. Gasũ bit ikêrêm cuk adi ajekuku iap acepere Jesus a'ôbacaap kuḡ puye. Korosa be Jesus oe'ũ ja'ôbacaap muôm âm wuywebe ikêrêat mujurũḡap puxim. Imênpuye ikêrêat aḡujurũḡ ḡu ḡasũ bit. ⁷Ikêrêat mujurũḡrũḡap epere but wuywebe. Ce'uat jepidowatwanap epereperem. Imênpuxim wuyju dak ikêrêat mujurũḡrũḡap acepere kuy. Cekariwa be imudadaybotbot'ibiyũ buximayũ ḡu wuyju ḡasũ bit. ⁸Cristo jekpiwatpin ma oe'ũ. Wuyju dak wuyukpiwatpin ma ikêrêm cuk adi ajekuku iap acepere. Imêneju wuyetabut soat em wuyetait acesop Cristo xe iap kay. ⁹Deus Cristo waram o'ḡutait ce'üap tomukadi. Waram pit je'ũ ḡu. Abu-be ixè imuy'ũ but? Ka'ũma be ma! Kuy wuyetaybit iboam. ¹⁰Pũḡ em ma ixè oe'ũ. Oe'ũ ikêrêat uk am soat pewi wuywebewi. Waram pit je'ũ ḡu. Gasũ bit itabêḡ omuy soat em Deus bikuyap taḡ jeku am.

¹¹ — Ikêrêm cuk adi ajekuku iap kuy acepere — i juy epe'e'e eyewewebe. — Ikêrêat aḡujurũḡ ḡu ḡasũ bit — i juy epe'e'e. — Ce'uat ḡebum ḡu o'e ikêrêat muḡêap kay — i. — Wuyju dak cuy ḡebum ḡu ace ikêrêat muḡêap kay — i juy epe'e'e eyewewebe. — Deus bikuyap taḡ acã ajeku ḡasũ bit — i juy epe'e'e eyewewebe. — Mũḡ'i wuykukukat Jesus Cristo eju ajeku ḡasũ bit — i juy epe'e'e eyewewebe.

¹² Imêneju ḡebum ḡu juy epesop ikêrêat mujurũḡrũḡap kay. Ikêrêat epeḡuḡê ḡu eyjebit taḡ. Ikêrêat epeḡuḡê ḡu eybinünpe. Eybikuyap taḡ ḡu juy epeku—Deus bikuyap taḡ acã. ¹³Ikêrêat mujurũḡrũḡ'ukayũ cucum ipiat'ajojoap kay. Yaḡuy'isum jekuku'ukayũ bit kabi kay cucum. Kuy bima ikêrêat mujurũḡrũḡ'uk cuk adi epesop. Gasũ bit eyaḡuy'isum eyju jekukum. Imênpuye:

— Ên ocejukan — i'ũmḡu juy epe'e Satanás pe. — Ikêrêat oceḡujurũḡ a'ôbi — i'ũmḡu juy epe'e Satanás pe ma. Deus pe bit:

— Ên acã ocejukan soat em — i juy epe'e. — A'ôbacaap cuy eḡuôm ocewebe cũḡ ma oceku am — i juy epe'e cebe.

¹⁴Gasũ bit cũḡ ma wuyju Deus xe kuyat ekawên taḡ wuyju jekukum puye ḡu—Deus xipan wuykuḡ puye acã. Imênpuye ikêrêat aḡujurũḡ ḡu.

— Ên ma ocejukan — i'ũmḡu ace'e Satanás pe.

¹⁵Gasũ bit cũḡ ma wuyju Deus xe kawên kuyat taḡ wuyju jekukum puye ḡu—wuyawêwêap ekawên taḡ wuyju jekukum puye ḡu dak. Deus xipan wuykuḡ puye acã wuyju cũḡ ma Deus xe. Imênpuye:

— Aḡuḡē juy waram ikērēat! — i du eyju e'em? Imēn ḡu juy e'em!
 16 “Ocekariwam cuy ece” i ey'e buje aḡokatkat pe, eyekariwam je'e. Kūyjobin epesop ya'ō kay. Eyekariwa epeyepere ḡu ikukpin cīcā eyxe buye. Imēnpuxim ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū ikērēat muḡēap epereperem ḡu, ikērēat kay jījā ip puye. Imēnpuye soat em Deus wi wūy jeedop ip je'ū buje. Deus a'ō kay kūyjobicayū bit cūḡat ekawēn epereperem ḡu Deus a'ō kay jījā ip puye. Imēnpuye cūḡ ma ip Deus xe. Deus xe itait jeedop ip je'ū buje. Kuy eyetaybit cīcā iboam. ¹⁷ Kuy bima juk adi Satanás a'ō kay kūyjobit epesop. Kawēn idipat co buje bit, eyetabun epesop iboap ekawēn kay. Iboap ekawēn icēmān. Eycokcoḡ epesop iboap ekawēn kay am. Eybikuy jījā iboap ekawēn taḡ jeku am. Imēneju:

— Bay, ēn xīpat cīcā — i oceju e'em Deus pe.

¹⁸ Deus kuy ja'ōbacaap o'ḡuōm eywebe waram Satanás a'ō kay kūyjobicap puxim. Gasū bit Deus a'ō kayayūm epesop. Eybikuy epesop ikērēat muḡē ām ḡu—xīpacat muḡē ām acā. ¹⁹ Kawēn ibapukan ōn kawēnwēn eywebe, apēn ikērēat acepere wuyaḡuy'isum wuyeku am iap iba'arēm eyxe buye. Kuy bima juk adi ikērēat kay ḡebum epesop. Ikērēat mujurūḡrūḡ'uk adi epekuku. Xīpat'ūmayū kukukat a'ō kay kūyjobin epesop. Gasū bit cūḡ ma juy epeku. Xīpacat kay juy ḡebum epesop. Deus a'ō kay juy kūyjobin epesop.

²⁰ Ikērēat mujurūḡrūḡ'uk pima, Deus bikuyap taḡ ḡu epeku. ²¹ Xīpacat tu epejat ikērēat mujurūḡrūḡ'apetim? Ka'ūma! Eyetaybit ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū soat em Deus wi wūy ma jeedop ip iam. Gasū bit eysūsūn epe'e ikērēat mujurūḡrūḡ'uk puye. ²² Deus a'ō kay kūyjobicayūm epesop ḡasū bit. Deus kuy ja'ōbacaap o'ḡuōm eywebe waram ikērēat muḡēap puxim. Soat em eyju ixe mucokcokcoḡ ḡasū bit. Eye'ū buje soat em Deus xe eyetai epesop. ²³ Kapikpik'ukat jekapikaptei bubum. Imēnpuxim ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat Deus wi wūy ma jeenuy je'ū buje. Ixe wi wūy ma jeenuy ikērēat o'ḡujurūḡrūḡ'iap teim.

— Soat em oxe eyetai epesop — i'e'em Deus wuywebe bit, wuykukukat Jesus Cristo eju mūḡ'i wuyju jekukum puye. Soat em ixe xe wuydopap tei'ūmat co'i. Kapikpiḡ ḡu wuyju iboap pu am. Tei'ūma Deus iūmūm wuywebe.

7

¹ Okitpitpiyū, eyetaybin put apēn ōn em iam eyetaybit wuyawēwēap ekawēn puye. Wuyetabēḡ pima acā wuyawēwēap ekawēn taḡ wuyju jekukum. Wuye'ū buje bit iba'ore e'em. ² Imēnpuxim “Ayacat itoptep pima, jektop xe ma juy jeenuy itop itait pima” i'e'em iboap ekawēn. “Ektop eperem ḡu juy wara'at pu am” i'e'em iboap ekawēn. Itop e'ū buje bit, ite ayacat itoptep'ūmat co'i e'em. Wuyawēwēap ekawēn mupubutbun ḡu wara'at pu buje itop'ūm kuy oe'ū buye. ³ Wara'at pu buje jektom koapat itop itait pima bit, ikērēat muḡēḡēm koapat pe jektop pe. Itop'ūm e'ū buje bit, ayacat ikērēat muḡēḡēm ḡu wara'at pu buje. Wuyawēwēap ekawēn kuka o'ḡupubun ḡu wara'at pu buje. ⁴ Okitpitpiyū, ixe ayacat puxim eyju. Wuyawēwēap ekawēn koapat'ūm itop'ūm puxim—kawēn kuyat. Jektop'ūm e'ū buje jektop eju ḡu e'em ayacat. Imēnpuxim wuyju dak kawēn kuyat taḡ ḡu wuyju jekukum ḡasū bit, Jesus Cristo ekawēn taḡ acā. Ixe ekawēn taḡ wuyju jekukum wuyju Cristo jebit'in puye. Ixe ebekitkiyūm acesop ḡasū. Deus waram ixe o'ḡutait. ⁵ Kuy bima wuyekpiwatpin ma juk adi ajekuku. Imēnpit wuyawēwēap ekawēn co

buje, wuybikuy juk adi ajop—ikêrêat mujurũg ãm acã. Wuybu'u juk adi ajop kũyjobit am iboap ekawên kay. Ikêrêm wuyekuap epere'um pima, wũy ma kuka juk ajop Deus wi. ⁶ Kuy bima wuyawêwêap ekawên tağ cuk adi jeku ojuy ajop correntebum taomünmünat puxim. Gasũ bit Jesus oe'ũ wuywebeam. Imênpuye gasũ bit Deus bikuyap tağ wuyeku but. Ixe bikuyap tağ wuyju jekukum gasũ, “Obikuyap tağ cuy epeku” iap ibararak opop kawên kuyatup pe buye gu—ixe biõgbuk wuymuisusun puye acã.

⁷ — Kawên kuyat pit ikêrê — i du ace'e? — Wuyawêwêap ekawên pit ikêrê — i du ace'e?

Imên gu juy ace—pũg em tak ka'ũma. Wuyawêwêap ekawên cuk adi omutaybitbin apên ikêrê Deus xe iam. Wuyawêwêap ekawên wuy-mutaybitbin eyetabikukum gu juy epesop warara'acat pubut kay iam. Iboap ekawên co'um pima, kuka juk wuyetaybit gu ikêrê Deus xe wuyetabikukuap iam. ⁸ Iboap ekawên co buje bit, wuyetaybit cuk ace ikêrê Deus xe wuyetabikukuap iam. Imênpit big ma juk adi wuyetabikukum ace warara'acat pubut kay iboap ekawên cocom ma'gu wuyju. Iboap ekawên wuyetaybit'um pima, wuyetaybit gu kuka ace apên ikêrê Deus xe iam. ⁹ Kuy bima òn tak wetaybit gu juk adi oğuy wuyawêwêap ekawên. Tũybe xipat cĩcã òn Deus xe iãn cuk adi oce. Iboap ekawên wetaybin puje bit, ikêrêat kuğ òn Deus xe iam tak wetaybit oce. ¹⁰ Deus ibikuy osunuy soat ipi watwat pe top am ip soat em jexe itait. Imênpuye jekawên o'guwên wuyawê ãm. Imênpit ikêrêat kuğ òn iam wetaybin puje:

— Iba'ore owebe Deus xe onuy ãm ikêrêat kuğ puye — i juk oce owebe ma. — Wũy ma oğuy Deus wi soat em, ikêrêat kuğ puye — i juk oce owebe ma.

¹¹ Tũybe xipat òn Deus xe iãn cuk adi oce kuy bima. Imênpit ikêrêat mujurũgrũg'uk cuk adi oğuy. Imên cuk adi ocevemuğuykuku, ikêrêat mujurũg ojuy buye. Wuyawêwêap ekawên wetaybin puje bit, “Ikêrêat kuğ òn Deus xe” i juk oce owebe ma.

— Wũy ma oğuy cewi — i juk oce owebe ma.

¹² Inaka iboap ekawên xipat—wuyawêwêap ekawên. Ikêrêat kuğ gu. Soat ekawên tağ xipat. Cũg cĩcã iboap ekawên. Cekawëntip cĩcã dak.

¹³ Wuyawêwêap ekawên wetaybicap tomuju gu Deus wi wũy ma oğuy. Soat em òn ikêrêat kuğ iap tomuju acã cewi wũy ma oğuy. Iboap ekawên xipat cĩcã. Imênpit iboap ekawên wuy-mutaybitbin soat ipi dağacat ikêrêat mujurũgrũg iam. Iboap ekawên wetaybit'um pima, tũybe xipat òn Deus xe iãn cuk adi oce. Iboap ekawên wetaybin puje bit, “Ikêrêat kuğ òn Deus xe,” i juk oce owebe ma.

¹⁴ Wuyetaybit Deus jebiõgbuk a'õbi wuyawêwêap ekawên o'guwên wuywebe iam. Òn pit ijodiat ma. Obuyxi gu òn pit. Ikêrêat mujurũgrũg'ukat òn pit. ¹⁵ Xipacat mujurũg pin ma'gu oxe. Òn pit xipacat mujurũgrũg gu. Ikêrêat mujurũg pin gu ma'gu oxe. Òn pit ikêrêat mujurũgrũg. Wetaybit gu apênpuye imên òn jekukum iam. ¹⁶ E bu'uap tağ òn jekukum obu'u ma'gu jekum. Imênpuye wetaybit wuyawêwêap ekawên cũg ma iam. Cũg gu ma'gu òn pit iam tak wetaybit. ¹⁷ Imêneju okpiwatpi gu òn ikêrêat mujurũgrũg. Imênpit ikêrêat opop obinũpe. Imênpuye obinũn pewi ma òn ikêrêat mujurũgrũg. ¹⁸ Wetaybit ka'umgu xipacat opop owebe iam. Obikuy jĩjã xipacat mujurũg ãm. Inaka xipacat

mujurūḡ pa'ore owebe. ¹⁹ Imēn obikuy jījā xipacat mujurūḡ ām. Inaka imujurūḡrūḡ ḡu ōn. Obu'u jījā ikērēat mujurūḡ ām. Inaka soat em ma imujurūḡrūḡ ōn. ²⁰ E bu'uap taḡ acā ōn jekukum. Okpiwatpi ḡu ōn ikērēat mujurūḡrūḡ. Ikērēat mujurūḡrūḡ ōn ikērēat opop obinūnpe buye.

²¹ Xipacat mujurūḡ ojuy bima, imujurūḡ pa'ore owebe xipat'ūmat opop obinūn pe buye. Imēḡap ibapuk cīcā oxe. ²² Deus ekawēn kay jījā ōn—soat ekawēn kay jījā—wuyawēwēap ekawēn kay jījā. ²³ Obikuy jījā ma xipacat mujurūḡ ām. Imēnpit:

— Ikērēat oḡujurūḡ ojebin — i ōn e'em owebe ma, ikērēat opop obinūnpe buye.

Taomūnmūnat puxim ōn. Taomūnmūnat pe iba'ore ijēm ām daomūnmūnap'a bewi taomūnmūn puye. Imēnpuxim xipacat mujurūḡrūḡ pa'ore owebe obaca'ūm puye. ²⁴ Imēnpuye oḡuycūḡ cīcā. Abu kuka omubacan owebe ikērēat mujurūḡap puxim—soat em ipiat'ajojoap pe onuyap puxim? ²⁵ Wuykukukat Jesus Cristo soat podi ma ya'ōbacaat. Ixe ma juy omubacan. Imēnpuye:

— Ēn xipat cīcā — i ōn e'em Deus pe.

Kūyjobit cīcā ōn e ojuy Deus a'ō kay. Ōn acā bima bit, kuka juk ikērēat acā oḡujurūḡ—Jesus Cristo a'ōbacaap kuḡ'ūm pima.

8

¹ Imēneju Deus Jesus Cristo eju mūḡ'i jekuku'ukayū ḡuju ḡu ipiat'ajojoap kay. ² Deus cuk ja'ōbacaap o'ḡuōm wuywebe waram ikērēat muḡēap puxim. Imēn Ibiōḡbuk xipacat wuymuisusun, wuyju Jesus Cristo eju mūḡ'i jekukum pima. Imēneju aceju ḡu ipiat'ajojoap kay. ³ Iba'ore wuyeku am wuyawēwēap ekawēn taḡ, wuya'ōbaca'ūm puye. Imēnpuye ka'ūma ma cūḡ ma Deus xe iboap ekawēn taḡ jekuap tomuju. Deus pit jekpot o'ḡudot ijodi. Ijodian o'e. Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat co'ian o'e, ikērēat kuḡ ḡu ma'ḡu. Imēn ixe wuywebewi ikērēat ukaptei o'teida je'ū buje. O'teida ja'ōbacaap ūm ām wuywebe ikērēat muḡēap puxim. ⁴ Imēn o'teida wuywebe wuyawēwēap ekawēn taḡ wuyeku am. Gasū wuya'ōbacaap kuḡ ḡu wuyju jekukum—Deus a'ōbacaap kuḡ acā. Ibiōḡbuk xipacat a'ō daḡ tak wuyju jekukum. Imēnpuye wuyeku but wuyawēwēap ekawēn taḡ. ⁵ Jebikuyap taḡ jekuku'ukayū ma soat em ḡebum jemukaypinput kay acā. Deus biōḡbuk bikuyap taḡ jekuku'ukayū bit Ibiōḡbuk yaḡuydadam ip. ⁶ Imēn soat em jemukaypinput kay ḡebumayū soat em ipiat supi'ajojo. Wūy jeedop ip Deus wi je'ū buje. Ibiōḡbuk yaḡuydada'ukayū bit yaḡuy'isum jeku ijodi. Yaḡuybabi ip jeku ijodi—yaḡuykorereren ḡu. Soat em Deus xe jeedop ip je'ū buje. ⁷ Jemukaypinput kay ḡebumayū bit itakoma e'em Deus kay. Kūyjobit ḡu ip Deus ekawēn kay—wuyawēwēap ekawēn kay. Iba'ore ma dak ixeyū be kūyjobit am iboap ekawēn kay. ⁸ Iba'ore jebikuyap taḡ jekuku'ukayū be Deus mucokcok am.

⁹ Eyju bit eybikuyap taḡ ḡu jekukum. Deus biōḡbuk bikuyap taḡ eyju bit jekukum ḡasū ixe biōḡbuk eywebe bima. Cristo biōḡbuk kuḡ'ūmayū cebekitkiyū ḡu. ¹⁰ Cristo biōḡbuk kuḡ pima, Cristo omuy eywebe iap puxim. Inaka eyjebit je'ū'ūm cuk adi ikērēat epeḡujurūḡrūḡ puye. Deus biōḡbuk pit waram jeymutait soat em Deus xe eyetait eydop am eyjebit e'ū ma'ḡu. Ixe waram jeymutait “Eyju cūḡ ma oxe,” i juk o'e Deus eywebe buye. ¹¹ Deus ma waram Jesus Cristo o'ḡutait. Eyju dak Deus biōḡbuk

kuḡ pima, Cristo mutaicap puxim waram jeymutait eye'ūap tomukadi. Eyjebit ḡuyu ce'ū'ūayū dopdopap pewi. Iisuat je'ḡūm eyjebin. Deus jebiōḡbuk a'ōbacaan iboap je'ḡūm eywebe—xipacat a'ōbacaan.

¹² Okitpitpiyū, imēn Deus xipan wuykuḡ. Imēnpuye wuybikuyap taḡ ḡu juy ajeku. Wuyemukaypinput kay ḡu juy ḡebum ajop. ¹³ Wuybikuyap taḡ jekukum pima, wuyemukaypinput kay ḡebum pima dak, wūy ma acesop Deus wi. Ipiat'ajojoap kay aceju. Deus biōḡbuk a'ōbacaan ikērēat mujurūḡrūḡ'ūm pima bit soat em cexe acesop wuyetai. ¹⁴ Soat Deus biōḡbuk a'ō kay kūyjobicayū Deus ebekitkiyū. ¹⁵ Deus jebiōḡbuk o'ḡuōm wuywebe. Ixe biōḡbuk wuymudadaybotbon ḡu, wuymuparararan ḡu dak. Ixe wuymuy Deus ipotpoyūm. Imēnpuye:

— Bay — i wuycoḡoḡ wuyju e'em Deus pe, ixe biōḡbuk a'ōbi. ¹⁶ — Bay — i wuyju e'em cebe, wuyetaybit puye Deus ebekitkiyū wuyju iam. Ixe biōḡbuk tak:

— Eyju Deus ebekitkiyū — i'e'em wuywebe.

¹⁷ Imēn Deus ebekitkiyū wuyju. Imēnpuye wuyju dak jebekitkiyū be o'ḡuxipaniat'in ajat. Jekpot pe o'ḡuxipaniat'in wuyju dak ajat Cristo eju. Deus kay'ūmayū bit ipiat supi'ajojoat wuywebe Cristo a'ō kay wuyju buye. Guyjom pit Cristo dipap kuḡ acesop. Cristo soat kukan pima bit wuyju dak soat kukukayūm acesop ixe eju, ipiatpi'ajojom ma'ḡu wuyju ijodi.

¹⁸ Ipiat'ajojom ma'ḡu wuyju ijodi bima. Guyjom pit xipacat cīcā acesop. Ka'ūma ma ibo jo'iat xipacat. Imēnpuye wuyaguykororeren ḡu juy ajop ipiat'ajoap puxim. ¹⁹ “Teyūku webekitkiyū” i Deus eap wiwim cīcā soat cemumuḡēyū. “Okpot co'i ip ḡasū bit” i'eap wiwim cīcā ip. ²⁰⁻²¹ Soat Deus emumuḡē je'ū'ūm. Imēn ixe emumuḡēyū te'eam ma o'e. Jekpiwatpi ḡu ip te'eam o'e kuy bima. Te'e ma o'e ip Adāo ikērēat o'ḡujurūḡ puye.

— Te'eam jeedop ip ḡasū wemumuḡēyū — i mo o'e Deus.

Inaka Deus soat ḡuisun iap wiwim cīcā ip. Ixe ebekitkiyū Jesus Cristo jo'i bima, Deus soat jemumuḡēyū ḡuisun. Imuisun puje, je'ū ḡu ip. ²² ḡasū mabuk soat ma ipi daḡayū ipiat'ajojom omuisun'ūm puye. Ipiat'ajojom ip ayacat je'it piap o'supi'ajo'iat co'i. ²³ Wuyrem. Wuybipuruḡ. Wuyewātaxipim. Xipat'ūmat jebapukpuḡ wuywebe. Imēneju je'ūh'ūm wuyju dak. Imēnpit Deus jebiōḡbuk o'ḡuōm wuywebe wuymutaybit am Jesus Cristo jo'iaiyūm epesop iam. “Teyūku okpot co'iaiyū” i Deus eap wiwim cīcā wuyju. Wuyjebit ḡuisuniap wiwim cīcā dak wuyju. ²⁴ Wuymuisunap wiwim mabuk wuyju. Wuydaxijo buje, wuyetaybit ajop Deus ḡuyjom wuymuisun iam. Wuyemumuwiwi bu buje kuka juk iboap ajowiwi ḡu. Abu kuy o'jatiat wiwim? Ka'ūma ma! ²⁵ Imēnpit ijo'ibit'ūmat wiwim wuyju. Imēnpuye wuyukpiceḡēm ḡu wuymuisunap wiwim.

²⁶ Imēnpuxim Deus biōḡbuk kawēnwēn Deus eju wuywebeam. Wuybikuyap muwēnuwēn cebe.

— Apēn xe'e acejekawēn Deus eju? — i wuyju e'em. — Apēn xe'e acejoojuy cexewi? — i dak wuyju e'em.

Ceweju jekawēn ām wuyetaybit'ūm pima, je'ūhu'ūm acā wuyju. Deus biōḡbuk pit wuybuywatwan wuywebe jekawēn ām ceweju. Ixe wuya'ōmucanucan wuya'ōbaca'ūm puye. ²⁷ Deus bikuyap taḡ ixe biōḡbuk kawēnwēn Deus eju ebekitkiyū beam. Deus itaybit wuyaguyda am. Itaybit ajo-kuḡ ḡu wuyju iam. Itaybit tak ajo ūm ojuy jebiōḡbuk wuywebe

iam. ²⁸ Deus xe wuykukpin cĭcā. Jebikuyap tağ cuk wuynaē jebek-itkiyūm. Imēnpuye soat wuywebe je'hapukiap xipat je'e wuywebe ixē a'ōbi. ²⁹ Deus itaybit osunuy abuyū webekitkiyūm je'e iam ipi mujurūğ awap.

— Okpot ixeyū wağōm je'e — io'e kuyje. — Ade okpot kitpitpiyūm je'e — io'e.

Ixeyū ma o'tomuwā jekpot co'iaiyūm. ³⁰ Imēn tomuwā'ibiyū o'taē jebek-itkiyūm.

— Eyju cūğ ma oxe — i'e'em taē'ibiyū be. — Okpot co'īayūm epesop — io'e imucūğ'ibiyū be.

Deus dipap kuğ acesop. Imēneju soat wuywebe jebapukiap xipat je'e wuywebe Deus a'ōbi, Deus ikukpin wuyxe buye.

³¹ Soat xipat je'e wuywebe iap kay ġebum pima apēn xe'e ace'e? Deus wuywebe ja'ōbacaap ūm puje, te'e ma je'e wuykaykay kūyjobit'ūmayū. ³² Deus jekpot o'taxijo ġu yaokaap puxim. O'ğudot ma ijodi ce'ū ām soat peam wuywebeam. Ixe dak tacup xe'e je'e ġasū soat ūm ām wuywebe—xipacat ūm ām? Tacup ġu je'e! ³³ Deus ma e'em wuywebe:

— Ikērēat kuğ ġu eyju oxe — i.

Imēnpuye abu kuka o'e wuywebe: — Ikērēat kuğ eyju Deus xe — i—Deus emunaēyū be? Ka'ūma ma! ³⁴ Jesus Cristo kuy oe'ū ikērēat mujurūğrūğap teida am. Imēnpuye ka'ūma be ma “Ikērēat cuk adi epeğujurūğrūğiaptēi juy epeteida,” i'e but wuywebe. Ixe dak waram ġuto o'jetait. Deus xe ġasū omuy. Deus a'ōbacaap co'i ixē ya'ōbaca. Ixe dak kawēnwēn Deus eju wuywebeam. ³⁵ Ijodiat pe Cristo mubu'un pa'ore ikukpin wuykuk am. Itabut'ūmayū aco'i ikērēm wuykuk. Ipiat aco'i ip supi'ajoat wuywebe. Wuymunapōn aco'i ip wuyka bewi. Wuyrem aco'i aceku. Wuydadaybot aco'i aceku. Wuyaoka pinap cocom aco'i aceku. Wuyaoka ip aco'i pajam. Ka'ūma be bit Cristo mubu'un put ikukpin wuykuk am. ³⁶ Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Ocaoka pinap cocom oceju soat kabia, ebekitkit oceju buye, i. Ovelha kukap puxim ip ocekuğ—yaokam pimaap puxim, i.

Ibo dup ekawēn puxim xipat'ūmat jebapukpuğ wuywebe. ³⁷ Inaka wuya'ōbacaap mu'ūm pa'ore ip. Soat em wuycokcoğ acesop ipiat'ajojom ma'ġu wuyju, Cristo xe wuykukpin puye; ixē wuya'ōmucanucan puye dak. ³⁸ Imēn wuyetaybit cĭcā ka'ūma be ma Deus mubu'un put ikukpin wuykuk am. Wuye'ū buje, ixē xe wuykukpin acesop, wuyetait pima dak. Deus ekawēn tojotjot'ukayū be ixē mubu'un pa'ore xipan wuykuk am—kūyjobit'ūmayū be. Iecuğcuğapap pe dak ixē mubu'un pa'ore xipan wuykuk am—ijodiacyū—kūyjobit'ūmayū. Kabi watwat pe dak ixē mubu'un pa'ore xipan wuykuk am—kūyjobit'ūmayū. Ka'ūma ma ixē mubu'un ġasū. Guyjom tak ibu'u ġu je'e xipan wuykuk am. ³⁹ Ixe ibu'u ġu xipan wuykuk am wuyju um pima, badi bima dak. Deus xe wuykukpin cĭcā, wuykukukat Jesus Cristo kay wuyetabut puye. Imēnpuye ka'ūma be ma, Deus emumuğē be ma ixē mubu'un put xipan wuykuk am.

9

1-2 — Oğuycūğ cĭcā obadipyū kay—Judeuyū kay — i ōn e'em.

Imu'ūm pa'ore ma oğuycūğap. Icēmān ōn e'em eywebe. Cristo kay wetabut. Imēnpuye napapa'uk ġu ōn. Ibiōğbuk xipacat omuy owebe wağuy mucūğucūğ. Imēnpuye napa ġu ōn e'em:

— Oğuycūğ cĭcā obadipyū kay—Judeuyū kay — i.

³ Obikuy jĭjā Deus pe okitpitpiyū mutabun am Jesus kay. Obadipyū ip. Pūḡ ma ocedobu bit.

— Bay, wūy ma oḡuy Cristo wi soat em ipiat'ajojom ewebe obadipyū daxijoap teim — i ōn e ojuy aco'i Deus pe.

⁴ Obadipyū Israel naxeḡebitbit. Kuyje:

— Eyju webekitkiyū — io'e Deus cebe ip.

Deus ixeyū o'jomuy jebekitkiyūm. Deus jedipap o'ḡūm cebe ip jewejo'i i'e am.

— Xipan ōn jeykuk — i juk adi o'e'e Deus cebe ip. — Ade jĭjā je'e ip enaxeḡebitbiyū — i juk adi o'e'e cebe ip. — Ipi oḡūm eyipim — i juk adi o'e'e. Jekawēn o'ḡuwēn Moisés pe ixeyū awē ām. Icēmān ip Deus mubuyxixin.

— Eynaxeḡebit ma otaē ipi daḡayū daxijo'ukan — i juk adi o'e'e Deus cebe ip.

⁵ Israel ipotpot naxeḡebitbiyū ip—doze beayū naxeḡebitbiyū. Ijodi ikap puje Cristo dak ixeyū badim o'e. Ixe Cristo soat podi ma ya'ōbacaat.

— Soat podi ma ēn a'ōbuyxi — i juy acece cebe.

Soat em ma juy imēn acece.

⁶ Deus ja'ō daḡ ḡu e'em, xepxep ā Judeuyū itabut ḡasū Deus kay buye — i'ūmḡu juy ace.

Soat ḡu Israel naxeḡebitbit Deus emunaēyū—pūḡpūḡ ā. ⁷ Soat ḡu Abraão naxeḡebitbit tak taxeḡebitbicat Deus xe—pūḡpūḡ ā.

— Pūḡat taxeḡebitbit acā enaxeḡebitbicat oxe—Isaque naxeḡebitbit acā — i juk o'e Deus Abraão be.

⁸ Imēneju wuyetaybit soat ḡu Abraão naxeḡebitbit Deus o'taē jebekitkiyūm iam. Deus a'ō daḡ o'kapiat taxeḡebitbit acā Deus ebekitkiyū. Wara'at taxeḡebitbit pit ka'ūma.

⁹ — Wara'at koato dak oajēm ekay ija ekaxi ma — i mo a'ḡu o'e Deus. — Ija ekaxi ma Sara i'it'et je'e — i juk o'e Deus Abraão be.

Imēn Deus o'jekawēn Abraão be.

¹⁰ Wara'at ekawēn tak oḡuwēn eymutaybit am soat ḡu Deus o'taē—pūḡpūḡ ā iam. Deus o'jekawēn Rebeca eju xepxepayū yuk pe bima—wuydobu Isaque ipotpoyū yuk pe bima.

¹¹⁻¹² — Iwaḡo kūyjobit jeenuy jekitpit a'ō kay — io'e Deus Rebeca be xepxepayū yuk pe bima.

Xipat'ūmat o'ḡuḡē ḡu buk ip—xipacat tak ka'ūma. Deus pūḡ ma jebekin o'taē. Wara'at pit ka'ūma. Apēn kuy bima jewaḡuyḡuy osunuy iap tag o'taē. Apēn ixeyū juk adi oekuku iap tomuju ḡu o'taē. Jebikuyap tag acā o'taē. ¹³ Imēn e'em Deus ekawēn tup: Jacó ikukpin o'e oxe, Esaú bit ikukpin ḡu oxe o'e, i.

Imēn o'tupmubararak ip Rebeca iyū muwēnuwēn.

¹⁴ Pūḡ ma o'taē, wara'at pit ka'ūma. Imēnpuye:

— Deus cūḡ ḡu — i du ace'e?

Imēn ḡu juy ace! ¹⁵ Imēnpuye:

— Wetabotaidabotbot pin pima, wetabotaidabotbon oce — io'e Deus Moisés pe. — Obu'u bima bit, wetabotaidabotbon ḡu oce — io'e cebe. Imēnpuye:

— Wemukaypinpucayū kay acā wetabotaidabotbon oce — io'e Deus Moisés pe.

16 Imēn Deus itabotaidabotbot wuykay “Etabotaidabotbon cuy eḡuy ocekey,” i wuyju e'eap tomuju ḡu, wuyju xipacat mujurūḡrūḡap tomuju ḡu dak. Ixe itabotaidabotbon wuykay, itabotaidabotbot pin puye acā. 17 Imēn e'em Deus ekawēn tup—Faraó be kuyje o'jekawēn iaptup—Egito eipi kukukat pe o'jekawēn iaptup:

“Ōn ma juk emuy adeayū kukan,” io'e Deus, i. “Ade em wa'ōbacaap oḡubapukpuk etabutpe,” io'e Deus, i. “Imēnpuye soat kaka watwat itaybit je'e obuten. Itaybit ip je'e Deus soat podi ma ya'ōbacaat iam” i'e'em Deus, i.

Imēn e'em Deus ekawēn tup. 18 Imēneju Deus itabotaidabotbot jemukaypinpucayū kay. Kūyjobit'ūmayū mukūyjobit'ūm'ūm tak biḡ ma.

19 — Deus ma “Āḡ jeenuy itabut'ūmān” i'e'em Judeuyū be bima, cūḡ ḡu Deus pe i'e am cebe ip “Ipiat osupi'ajoat eywebe eyetabut'ūm puye,” i kuka ece te'e ma owebe. — Deus ibu'u bima, itabut pa'ore ip — i te'e ma kuka ece owebe.

20 — Tapu, imēn ḡu juy ece — i ōn pit e'em.

Ecede ḡu juy Deus pe:

— Apēnpuye dak ēn imēn omuḡē? — i'ūmḡu e'em itīḡ'a bit jamuḡēat pe.

21 Wuynōm muḡēḡē'ukat jebikuyap taḡ yamuḡēḡēm. Pūḡtōm pewi ma xepxep'a yamuḡēḡēm. Pūḡ'a yadeiboḡat'a yamuḡēḡēm. Wara'at'a bit yadei'īcat'a yamuḡēḡēm. Jebikuyap taḡ ma yamuḡēḡēm.

22-24 Wuynōm muḡēḡē'ukat puxim Deus Judeuyū kuḡ. Jebikuyap taḡ ma ip ikuḡ. Jetakomaap mubapuk ojuy osunuy kūyjobit'ūmayū be. Ja'ōbacaap mubapuk ojuy dak osunuy. Guyjom pit ipiat supi'ajoat cebe ip, kūymobit'ūm puye. Inaka toḡa osunuy jetakomaap kuḡ—ade koato. Ipiat o'supi'ajoat ḡu cebe ip. Warara'acayū nomuwāwām jebekitkiyūm pima, ipiat o'supi'ajoat ḡu Judeuyū be—kūyjobit'ūmayū be. Imēn Deus cuk wuynaē jebekitkiyūm. Pūḡpūḡ wuy'in Judeuyū. Warara'acayū Judeu'ūmayū. Deus pit soat wuynaē jebekitkiyūm.

— Gasū bit okpot kay itabucayū acā webekitkiyūm je'e — i juk adi o'e'e Deus jewebe ma.

Imēnpuye ixe juk wuynaē wuyetabut am Jesus kay.

— Wetabotaidabotbot eykay — i juk adi o'e'e jekpot kay itabucayū be.

— Ojo'i je'e ip jedipap kuḡ okpot kay itabucayū — i juk adi o'e'e Deus jewebe ma.

Imēḡap soat podi ma odip iam jekayayū mutaybitbin. 25 Imēn Deus e'em Oséias emudupmubararaktup pe:

“Webekitkin'ūm topibiyū webekitkiyūm je'e,” io'e Deus, i. “Ikukpin ḡu ip osodop oxe iayū ikukpin je'e oxe,” io'e, i.

26 “Eyju dak webekitkit ḡu,” i mo a'ḡu o'e Deus cebe ip pūḡ ka be ma, i. Guyjom pit: “Webekitkit eyju—soat em itaicat ebekitkit,” i je'e Deus ibo ka be ma, i.

Imēn Deus e'em Oséias emudupmubararaktup pe, apēn Judeu'ūmayū dak Deus ebekitkin je'e iap tup pe.

27 Isaías tak Israel naxeḡebitbit muḡēaptup o'tupmubararak:

Israel naxeḡebitbit ade jījā—ka'oririt puxim, i. Xepxep ā bit Deus idaxijo, i. 28 Deus ipiat supi'ajoat soat kūyjobit'ūmayū be, i. Apēn kuy o'e'e iap taḡ ipiat supi'ajoat cebe ip, i. Gaḡn ma ipiat supi'ajoat cebe ip, i. Pūḡ em ma ipiat supi'ajoat cebe ip, i.

Imēn Isaías e'em jemudupmubararaktup pe. ²⁹ Wara'atup pe imēn ibararak—Isaías emudupmubararaktup pe—kuy bima o'tupmubararakiatup pe:

Wuykukukat soat podi ma ya'ōbacaat, i. Ixe pūg wuy'inat taxijo'ūm pima, soat kuka juk oap—apēn Sodoma ka watwat'ūm'ūm oap iap puxim—apēn Gomorra ka watwat'ūm'ūm oap iap puxim, i.

Imēn ibararak opop Isaías emudupmubararaktup pe—apēn Deus pūgpūg ā Judeuyū idaxijo iap tup pe.

³⁰ — Apēnpuye ade Judeu'ūmayū itabut Jesus kay xepxep ā Judeuyū itabut pima? — i du eyju e'em owebe?

Apēn cūg ma ajeku Deus xe iap o'jokudada gu Judeu'ūmayū. Inaka:

— Eyju cūg ma oxe — io'e Deus cebe ip, Jesus Cristo kay itabut ip puye.

³¹ Tūybe cūg ma acesop Deus xe wuyawēwēap ekawēn tağ wuyekuap tomuju iān o'e ip Judeuyū bit—Deus emunaēyū.

— Cūg ma eyju oxe — i'ūmgu o'e Deus pit cebe ip, iboap ekawēn tağ ceku ba'ore cebe ip puye.

³²⁻³³ Itabut gu ip osodop cūg ma wuyju Deus xe wuyetabucap tomuju iap kay. Imēnpuye:

— Cūg ma eyju oxe — i'ūmgu o'e Deus cebe ip. Tūybe cūg ma acesop Deus xe wuyawēwēap ekawēn tağ wuyekuap tomuju iān o'e ip. Ibu'u ip o'e jetabut am Jesus Cristo kay. Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Pūg'a oyamuy Siāo ka be wita'a, i. Igo'a be Siāo ka watwat jeweikaka, i. Je'at'at ip ya be, i. Cekay itabucayū bit soat em icokcok jeedop ip jetabucap kuğ, i.

Iboap tup ekawēn pe Cristo wita'a buxim e'em—Judeuyū jeweikaka'ibiyū buxim.

10

¹ Okitpitpiyū, obikuy jījā Deus pe obadipyū daxijo am.

— Bay, obadipyū juy etaxijo — i ōn e'em Deus pe. — Israel naxegebitbit cuy etaxijo — i ōn e'em cebe.

² Ixeyū dak ibikuy jījā Deus bikuyap tağ jeku am. Kawēn icēmān pit itaybit gu ip. Apēn cūg ma aceku Deus xe iam itaybit gu ip. ³ Imēn itaybit gu ip osodop Deus acā wuymucūgucūg iam. Imēnpuye jaguy dağ ma ip jewemucūg ojuy osodop. Deus wuymucūgucūg Jesus Cristo kay wuyetabut pima. Imēnpit ip ibu'u osodop jetabut am cekay. ⁴ Cristo oajēm ijodi wuymucūg ām. Wuymucūgaptei o'teida je'ūām. Cekay wuyetabut pima acā, cūg ma acesop Deus xe. Imēnpit:

— Wuyawēwēap ekawēn tağ wuyeku buje cūg ma acesop Deus xe — i'e'em ip te'e ma.

⁵ Imēntak: “Cūg ma acesop Deus xe wuyawēwēap ekawēn tağ wuyeku buje” i te'e ma e'e'ukayū o'yawē Moisés kuyje.

— Soat tağ cekawēn tağ ceku buje, kuka juk cūg ma o'e ip Deus xe — io'e Moisés cebe ip.

⁶ — Cristo kay eyetabut puje acā cūg ma eyju oxe — i'e'em Deus pit. — Ixe ey mucūgucūgaptei kuy o'teida — i'e'em Deus.

Pūgpūgayū bit te'e ma e'em:

— Cristo o'teida gu buk — i.

Imēnpuye te'e ma e'em ip:

— Abu paxi jeu kabi kay Cristo mukop am wuymucūg ām?” i.

Imēn ip te'e ma e'em itabut'ūm puye ixē kuy o'kop ijodi wuymucūḡ ām iap kay.

⁷— Abu paxi je'kop ce'ū'ūayū dopdopap pe Cristo muyu am wuymucūḡ ām? — i te'e ma e'em ip.

Imēn te'e ma e'em ip itabut'ūm puye Cristo waram ḡuto o'jetait wuy-mucūḡ ām iap kay. ⁸ Imēn e'em Deus ekawēn tup pit:

Eyetaybin put cūḡ ma wuyju Deus xe wuyetabun puje iam, i. Iboap ekawēn kuy epejojo, i. Kuy iboap ekawēn epeḡuwēn, i. Kuy ḡebun epesop iboap ekawēn kay, i.

— Cristo kay eyetabun cuy epesop — i ōn e'em pima, iboap ekawēn imuwēnuwēn ōn. ⁹ Imēneju Deus jeydaxijo. “Jesus ocekukukat,” i ey'e buje, Deus jeydaxijo. Deus waram Jesus o'ḡutait ce'ūap tomukadi iap kay eyetabut pima, ixē jeydaxijo. ¹⁰ Jesus kay wuyetabun puje, Deus e'em wuywebe: — Cūḡ ma eyju oxē — i. “Jesus ocekukukat,” i wuy'e buje dak, Deus wuydaxijo. ¹¹ Imēn e'em Deus ekawēn tup: “Cekay itabucat soat em icokcok jeenuy jetabucap kuḡ,” i. ¹² Imēn Judeu Judeu'ūmat co'i Deus xe. Jesus Cristo soat kukukat—Judeu kukukat, Judeu'ūmat kukukat tak. Imēntak ixē soat em xipan soat kuḡ—“Obuywatwan cuy eḡuy” i'e'em cebe iayū kuḡ—Judeuyū kuḡ, Judeu'ūmayū kuḡ tak. ¹³ Imēn e'em Deus ekawēn tup:

“Obuywatwan cuy eḡuy, ocekukukat,” i'e'e'ukayū idaxijo—soat ip idaxijo, i.

¹⁴ Ixe kay itabut'ūm pima bit, “Obuywatwan cuy eḡuy” i'e ba'ore je'e cebe ip. Ixe ekawēn co'ūm pima, iba'ore je'e cebe ip jetabut am cekay. Warara'acat ixē ekawēn muwēn'ūm pima, ya'ḡjo ba'ore je'e cebe ip. ¹⁵ Deus pe warara'acat muju'ūm soat ka be bima, ixē ekawēn muwēn pa'ore je'e cebe ip. Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Yawēḡtipat muwēnuwēn'ukat ajēmap xipat cīcā ocexe, i.

Imēn e'em kuyatup.

¹⁶ Soat ḡu bit kawēn idipat kay o'e—xepxep ā. Imēn Isaías o'e Deus pe kuyje:

— Okukukat, abu xe'e itabut o'e wekawēn kay? Xepxep ā — i.

¹⁷ Imēneju wuyetabut Cristo kay ixē awēḡ tobuxik puje acā. Ayawēḡtobuxik tak wara'acat yawēḡ muwēn puje acā.

¹⁸ — Judeuyū bit kawēn idipat o'ya'ḡjojo — i ōn e'em eywebe.

O'ya'ḡjojo ip. Imēn e'em Deus ekawēn tup—Isaías emudupmubararaktup: Ixeyū ekawēn o'ya'ḡjojo ip soat kaka daḡayū, i. Aḡoka'abi daḡ o'yawēḡmupōḡpōḡpōḡ, i.

Imēn e'em Deus ekawēn tup.

¹⁹ Cristo ekawēn iba'arēm tu osodop Judeuyū xe? Iba'arēm ḡu. Imēn e'em Moisés emudupmubararaktup:

Eyju Judeuyū, i. Deus kuka Judeu'ūmayū ḡu o'taē jebekitkiyūm, i tete ma eyju e'em, i. Itaybit'ūmayū ḡu kuka o'taē jebekitkiyūm i tūybe e'em iān eyju, i. Eyetabutkarey epesop cekay ip, owebe webekitkiyū ixeyū naē buje, i. Eyetakoma epesop cekay ip, owebe webekitkiyū ixeyū naē buje, i.

Imēn e'em kuyatup.

²⁰ Isaías iparara ḡu osunuy icēmān i'e am. Imēn e'em cemudup-mubararaktup:

Ikudadam'umayũ Deus o'tobuxik, i. Tomuwāwā'ũmayũ kay o'jebapuk, i.

Imĕn e'em Isaías emudupmubararaktup.

²¹ Imĕntak Judeuyũ o'ġuwĕn Isaías. “Kabia bun ‘Eyetabun cuy epesop okay,’ i juk adi o'e'e Deus kũyjobit'ũmayũ be—jekawĕn kay'ũmayũ be,” io'e Isaías.

11

¹ — Deus jebekitkit o'jepere—Judeuyũ o'jepere — i du eyju e'em owebe?

— Ka'ũma! O'jepere ġu — i òn pit e'em.

Òn tak Israel naxeġebit. Abraão naxeġebit òn. Benjamin diwat òn. ² Deus Judeuyũ o'taĕ jebekitkiyũm kuyje ma—ipi mujurũġ puje. Gasũ dak ixeyũ o'jepere ġu. Elias Israel naxeġebitbit o'ġuwĕnuwĕn Deus pe. Eyetaybit ġu du iboap ekawĕntum? Imĕn e'em ijudup:

³ “Kariwa, ekawĕn muwĕnuwĕn'ukayũ o'yaoka ip,” i. “Etabutpe tòmte'okuatòm mupikupikap'a o'yamukĕrĕrĕn ip,” i. “Òn acã oce-poyat ekay itabucayũ'in,” i. “Gasũ okudadam ip oaoka am,” io'e Elias Deus pe kuyje.

⁴ Imem Deus o'jede Elias pe:

“Ĕn ã ġu etabucat okay,” io'e Deus Elias be, i. “Ade ma osubuywan ixeyũ be okay jetabucap epereap puxim—7,000 beayũ,” io'e ixex bit, i. “Imĕnpuye o'jĕġ'aecõġcõġ ġu ip Baal wap—deusbaro wap ‘Ĕn acã deus,’ i'e am cebe,” io'e Deus, i.

⁵ Elias itabĕġ osunuy bimaayũ etabucap puxim ġasũ dak pũġuũġ ã itabut Judeuyũ. Kuyje 7000 be osodop iayũ buxim, ġasũ dak Deus pũġpũġ o'taĕ Israel naxeġebitbiyũ'in. Ixeyũ o'taĕ, xipan ip ikuġ puye. ⁶ Idipat o'ġujurũġrũġ ip ibuye ġu o'taĕ—jexe ikukpin ip puye acã. Idipat mujurũġrũġap tomuju wuynaĕ bima, jexe ikukpinap tomuju ġu kuka juk wuynaĕ.

⁷ Eya'òpicũġcũġ cuy epesop wa'ò kay! Israel naxeġebitbit ibikuy osodop Deus pe jemucũġ ãm. Imĕnpit cũġ ġu o'e ip cexe. Xepxep ã ixeyũ'in cũġ ma o'e cexe—kuy o'taĕ'iyũ acã. Apĕn cũġ ma acesop Deus xe iap iba'arĕm osodop warara'acayũ xe. Ya'òpi'ũmayũ buxim ip osodop Deus a'ò kay. ⁸ Imĕn e'em Deus ekawĕn tup:

Deus ixeyũ oo'ġubu'un jekay itabucan, i. Deus ekawĕn iba'arĕm cexe ip cekawĕn cocom ma'ġu ip, i. Ixeyũ dak itabut ġu cekay kawĕn icĕmat a'ĩjom ma'ġu ip, i.

Ibodup ekawĕn puxim ġasũ dak itabut ġu ip Israel naxeġebitbiyũ. ⁹ Imĕn Davi dak o'e:

Jewemuġuykukukum ip jekukum, i. Cedaġ'ũm cĩcã ip jewaġuyġuy, i. Imĕnpuye cũġ ma Deus pe ipiatpi'ajoan cebe ip, i. Ixeyũ juy jewemuġuykuku wuyju wasũ muġuykukukum ibu am iap puxim, wuyju puca muġuykukukum ibu am iap puxim tak, i. ¹⁰ Ita'ũmat puxim cuy jeku ip, i. Ipoxiat kukat puxim cuy ip ipiat supi'ajo, i.

Imĕn Davi o'e kũyjobit'ũmayũ be.

¹¹ Soat em ġu bit jeedop ip cedaġ'ũma je waġuyġuy Judeuyũ—darem ma. Soat kabia ġu Deus ipiat supi'ajoat ixeyũ be—darem ma. Judeuyũ ma kũyjobit'ũm osodop. Deus pit Judeu'ũmayũ daxijojom Judeuyũ etabutkarey am. Deus ibikuy Judeuyũ etabutkarey am Judeu'ũmayũ kay taxiyo ip puye.

— “Wuyju dak cuy acetabun Deus kay ixē be wuydaxijo am,” i xe'e je'e Judeuyū io'e Deus jewebe ma.

¹² Judeuyū kūyjobit'ūm osodop. Imēnpuye Deus Judeu'ūmayū daxijojom o'e gasū. Itabut ġu ip osodop Judeuyū. Imēnpuye Judeu'ūmayū itabut e'em gasū. Gasū Deus xipacat ūmūm Judeu'ūmayū be Judeuyū kūyjobit'ūm puye. Guyjom pit būrūmaku ip je'e itabut Judeuyū. Deus itaybit būrūku iam. Ixeyū itabun puje, ibodi ma xipacat je'ġūm cebe ip.

¹³ Judeu'ūmayū, eywebe ma ōn kawēnwēn gasū. Deus cuk omuju ja'ōbi jekawēn muwēn ām eywebe. Ococok cīcā cekawēn muwēnuwēn.

¹⁴ Obadipyū itabutkarey je'e xe'e eykay, ade Judeu'ūmayū itabun puje. Obadipyū dak xe'e itabut je'e Jesus kay—Judeuyū. Imēn Jesus ixeyū'in idaxijo. ¹⁵ Deus Judeuyū kay'ūm pima, xipat o'e Judeu'ūmayū be. Deus bureyūm o'e ip. Deus pe waram Judeuyū kay buje bit, ibodi ma xipat je'e soat peam ijodiat peam. Waram ce'ūat mutaicap puxim xipat je'e.

¹⁶ Pāo'a ya'īn ma xipat pima, soat'a daġ xipat. Imēnpuxim tūmūn'ip'ip tābu xipat pima, soat'ip taġ xipat. Imēnpuxim Deus kuy bima itabucayū kay bīma, gasūayū kay dak je'e itabucayū kay. Abraão kuy bima itabucat osunuy. Deus ebekit osunuy. Imēnpuye ixē naxeġebitbiyū dak Deus ebekitkiyū. ¹⁷ Wuyju oliveira'ip takū dakatkan tiptaġat takū muy am ixē nakū dieġ. Idibi mujujum wuyju iġo dakū kay takū nojēm ām. Imēnpuxim pūġpūġ Judeuyū'in kuy o'takūdakāt'iatakū buxim. Ixeyū oibu'un Deus ebekitkiyūm itabut'ūm puye. Eyju bit Deus ebekitkiyūm epesop eyetabut puye. Eyju Judeu'ūmayū. Imēnpuye eyju o'takūmuyiatakū buxim—tiptaġatakū buxim. ¹⁸ Tābu tābuetait takūkē buye ġu. Takū bit takūetait tābube buye. Imēnpuye:

— Deus Judeuyū kay ġu—ocekay acā — i'ūmġu juy epe'e. — Ocejū acā ixē juk ocenaē jebekitkiyūm — i'ūmġu juy epe'e.

¹⁹ — Tiptaġatakū muyap co'i Deus ocemuy jebekitkiyūm Judeuyū dieġ — i eyju aco'i e'em.

²⁰ Icēmān eyju e'em. Imēnpit takū dakacap puxim darem Deus Judeuyū kay ġu osunuy Cristo kay itabut'ūm puye. Jebekitkiyūm cuk eymuy ixeyū dieġ Cristo kay eyetabut puye. Imēneju:

— Ocejū acā Deus ebekitkiyū — i'ūmġu juy epe'e.

Eyday'em'um ma juy epesop eyetabucap epereap puxim! ²¹ Takūdakacap co'i Deus ipiat o'supī'ajoat Judeuyū be itabut'ūm puye. Ipiat o'supī'ajoat cebe ip takūat puxim ma'ġu ip. Eyetabut'ūm pima, eywebe dak ipiat supī'ajoat. ²² Cristo kay itabut'ūm puye Deus ipiatpī'ajoan Judeuyū be ibīma, “Cūġ ma Deus,” i wuyju e'em. Cristo kay ip puye, Judeu'ūmayū kay jījā ibīma dak, “Xipat cīcā Deus” i wuyju e'em. Eyju bit eyday'em'um cuy epesop Cristo kay eyetabucap epereap puxim. Eyetabucap epere buje, eyju dak takūdakacatakū buxim epesop. ²³ Judeuyū oibu'un Deus ebekitkiyūm. Itabut ġu o'e ip cekay. Imēnpuye Deus tak oibu'un cekay ip takū dakāt'ibit puxim. Waram ibikuy buje bit, waram Deus ebekitkiyūm jeedop ip waram o'takūdakāt'iatakū muyap co'i. Iba'ore ġu Deus pe imēġap. ²⁴ Eyju Judeu'ūmayū. Tiptaġatakū buxim eyju. Tiptaġatakū imēn atakūmuy oliveira'ip pe. Imēnpuxim kuy bima Deus ebekitkiyūm ġu epesop. Gasū bit ixē ebekitkiyūm epe'e. Imēnpit Deus pe iba'ore ġu waram Judeuyū muy am jebekitkiyūm o'takūdakāt'iatakū muyap puxim oliveira'ip pe. Itabun puje, waram ixeyū jomuy jebekitkiyūm.

²⁵ Soat em ġu Judeuyū ibu'u jeedop jetabut am Cristo kay. Deus Judeu'ūmayū mutabutbun pima acā, ibu'u ip jeedop—Deus jemu-naē'ibiyū mutabutbun pima. Deus iboam ibikuy osunuy kuy bima ma. Būrūmaku itabut je'e ip. Wuyxe bit iba'arēm osodop iboap. Gasū acā ōn iboap muwēnuwēn eywebe ibapuk o'e owebe ġasū bit puye. Okitpitpiyū, ġebum cuy epesop iboap kay “Deus oceju acā juk ocenaē jebekitkiyūm” i ey'eap puxim. ²⁶ Deus soat Judeuyū idaxijo. Imēn e'em Deus ekawēn tup: Ipi watwat taxijoyo'ukat jajēm Siāo ka watwat xewi, i. Soat ikērēat ju'uk Jacó naxeġebitbit pewi—Judeuyū bewi, i. ²⁷ Ixeyū bewi ikērēat uk puje, apēn kuyje juk adī ocece cebe ip iap taġ oce, i.

²⁸ Pūġpūġ Judeuyū Jesus ekawēn kay ġu o'e ip. Imēnpuye ip Deus kay itakomaat co'i o'e. Iboap puye eyetabut put Jesus Cristo kay, Judeuyū ġu ma'ġu eyju. Kuyje bit Deus Judeuyū o'taē jebekitkiyūm. Kuyje:

— Webekitkiyū eyju — io'e ixeyū ebika be—Abraão be, Isaque be dak, Jacó be dak.

Imēnpuye ikukpin cīcā ip cexe. ²⁹ Deus pit jewaġuymuwarurururun ġu—pūġ taġ ma yaġuy. “Xipan ixeyū ojukuk” i'e buje, xipan ma ixeyū jukuk. “Xeyūku otaē webekitkiyūm” i'e buje, ixeyū inaē jebekitkiyūm. ³⁰ Imēneju Deus itabotaidabotbot ġasū eykay, Judeuyū kūyjobit'ūm pima. Kuy bima juk adi epesop kūyjobit'ūm ixē a'ō kay. Gasū bit itabotaidabotbot eykay. ³¹ Judeuyū kūyjobit ġu Deus a'ō kay ġasū, Deus itabotaidabotbot eykay buye. Guyjom pit itabotaidabotbon je'e ixeyū kay eykay itabotaidabotbocap co'i. ³² Jewejojo'i ma ip kūyjobit'ūmap kuġ Deus xe—Judeuyū, Judeu'ūmayū dak. Imēnpuxim ma jewejojo'i ma itabotaidabotbon je'e cekay ip.

³³ Soat podi ma Deus xipat wuykay! Ka'ūma ma iba'arēm cexe. Soat podi ma itaybitbit tak. Iba'ore wuywebe bit wuyetaybitbit am apēn ixē jewaġuyġuy iam. Iba'arēm wuyxe bit ixē jewaġuymuġēġēmap. ³⁴ Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Ka'ūma ma itaybit apēn Deus jewaġuyġuy iam, i. Ka'ūma ma ixē awēwēm, i. ³⁵ Ka'ūma xe ma ixē eweroap opop, i.

Imēn e'em Deus ekawēn tup.

³⁶ Soat Deus emumuġē. Ya'ōbi soat kake. Cebeam tak kake soat. Soat kake “Soat podi ma ēn xipat ocexe” i'e am cebe.

— Soat podi ma Deus ya'ōbuyxi, idip tak — i juy ace cebe dak. Soat em ma juy imēn acece.

12

¹ — Okitpitpiyū, epeyeweūm Deus pe soat em kūyjobit am ya'ō kay — i ōn e'em eywebe.

Apēn kuyje wūnca ūmap puxim cuy epeyeweūm cebe. Deus itabotaidabotbot wuykay iap ibapuk cīcā wuyxe. Imēneju kūyjobin cuy epesop ya'ō kay. Eycokcoġ cuy epeyekapik cebeam. Ibikuyap taġ cuy epeku imucokcok am. Ixē a'ō kay kūyjobit pima, te'e ġu kuka epe'e cebe “Ēn xipat ocexe” i. Icēmān imēn kuka epe'e. ² Deus kay'ūmat ekukuap puxim ġu juy epeku. Deus pe juy epeyewaġuymuisunat. Ixē be eyaġuymuisun puje, eyetaybit epe'e apēn Deus ibikuy wuyeku am iam. Iboam eyetaybit pima xipan epeku itabutpe. Ikērēat kuġ ġu epesop cexe. Soat em Deus mucokcokcoġ epeku.

³ Deus kuy ja'ōbacaap o'gūōm owebe jekawēn muwēn ām soat pe. Imēnpuye ōn jeymukūyjo Deus bikuyap taḡ eyeku am. Eyaḡuytoḡ cuy epe-sop jewewekay. Ajo i'e but eywebe iap pe ma juy epeyekapik—wara'at pe bit ka'ūma. Deus ma o'gūm eyekapik am. Ajo eyxe ibapuk imugē ām iat Deus ma o'gūm eywebe. ⁴ Ade opop wuyjebit pe—wuyeta, wuyba dak, wuyi dak. Imēnpit pūḡpūḡpūḡ soat muḡḡḡēm ip. Soat cewedapdepdapdep. Onejujungun ma. Soat wuyju ikuḡiat wara'at puxim ḡu—jexeat puxim ḡu. Wara'at tak imēnpuxim ma ikuḡ. ⁵ Imēnpuxim tak wuyju—Jesus Cristo kay itabucayū. Ade wuyju. Pūḡat puxim pit wuyju Cristo eju mūḡ'i wuyju jekukum puye. Jewebuywatwan wuyju wuyekapikap kuḡ wuyjebit puxim. ⁶ Deus xipan wuykuḡ. Imēnpuye ixē ja'ōbacaap ūmūm soat pe wuywebe wara'at pe jekapik am jebeam. Pūḡpūḡayū wuy'in ya'ōbacaap kuḡ ixē ekawēn muwēn ām. Ixeyū juy jeedop imuwēnuwēn. ⁷ Warara'acayū wuy'in pit ya'ōbacaap kuḡ warara'acat peam kapik am. Ixeyū juy jeedop warara'acat puy-watwan. Warara'acayū wuy'in pit ya'ōbacaap kuḡ warara'acat mutaybit am. Ixeyū juy jeedop warara'acat mutaybitbin. ⁸ Warara'acayū wuy'in ya'ōbacaap kuḡ warara'acat a'ōmucan am. Ixeyū juy jeedop warara'acat a'ōmucanucan. Warara'acayū bit ade kuḡ jebubut kuḡ. Tacum ḡu juy jeedop ip. Ade ma juy jeḡūmḡūm ip ikuḡ'ūmat pe. Warara'acayū bit ya'ōbacaap kuḡ warara'acat kukan. Ya'ōpuruḡ ḡu juy jeedop ip ikuḡ—ya'ōdidin ma. Warara'acayū bit ya'ōbacaap kuḡ tadaybocayū buy-wat am. Icockoḡ cuy jeedop ip ixeyū buywatwan.

⁹ Jewexe ḡu ikukpin eyxeat epejukuk—icēmān. Ikērēat kay ḡu juy epesop. Xipacat acā epeḡujurūḡ. ¹⁰ Ikitpitpiyū eyju, Cristo kay eye-tabut puye. Imēnpuye xipan cuy epeyewekuk eyduk'a beat kukpinap co'i. Ibuyxim cuy epeyewekuk. ¹¹ Eybu'u'um ḡu juy epesop kapik am. Kapikpik'ukayūm cuy epesop. Wuykuukat peam cuy epesop kapikpiḡ. Eycokcokap kuḡ cuy epesop kapikpiḡ cebeam. ¹² Soat em Deus xe wuyetait acesop iap wiwim wuyju. Imēnpuye eycokcoḡ cuy epesop. Eyukpiceḡēm ḡu juy epesop xipat'ūmat jebapukpuḡ eykay bima dak. Deus eju kawēnwēḡap cuy epeyepeḡu. ¹³ Eybubut'in cuy epeḡūm ikuḡ'ūmat pe—itabucayū be. Xipan cuy powatwat epeḡūm eyduk'a be.

¹⁴ Itabut'ūmayū eykaykay bima:

— Bay, ipiat cuy esupi'ajoat cebe ip — i'ūmḡu juy epe'e Deus pe. — Xipan cuy ejukuk ip — i acā.

¹⁵ Icockokayū xe bima, eyju dak eycokcoḡ epesop. Waayū xe bima, eyju dak epetōtōn. ¹⁶ Pūḡ taḡ ma juy epeyewaḡuyḡuy.

— Soat podi ma oceju xipat — i'ūmḡu juy epe'e. Ibuyxi'ūmat ekapikap cuy epejoixik ḡu.

— Soat podi ma ocetaybit cīcā — i'ūmḡu juy epe'e.

¹⁷ Warara'acat pe ikērēm eykuk puje, ikērēm ḡu juy epejukuk ikērēm eykukapteim. Xipan cuy epeku soat etabutpe warara'acat pe eymuy-muyap puxim. ¹⁸ Eywebe iba'ore'ūm pima, kaba'ūm cuy epesop soat eju eyxeat eju. ¹⁹ Okitpitpiyū, Deus acā juy ipiat supi'ajoat ikērēat kukayū be. Imēnpuye epeyeweik ḡu juy—pūḡ em tak ka'ūma. Imēn e'em Deus ekawēn tup:

“Ōn ma oceweik,” i'e'em wuykukukat, i. “Ōn ma ipiat osupi'ajoat cebe ip ikērēm eykukapteim,” i.

²⁰ Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Ekay itakomaat ire bima, eḡuykōn cuy, i. Puybit cuy eḡūm cebe, i. Ihipuruk pima, idibi juy etiūm cebe, i. Imēn isūsūn cīcā je'e, i. Iḡuycūḡ je'e xipan'ūm ekuḡ pima, i.

²¹ Ikērēat muḡēḡē'ukayū be juy ikērēat muḡēan ḡu eywebe. Xipacat'in cuy epeḡuḡē ixeyū beam imubu'un am ip ikērēat kay.

13

¹ Kūyjobin cuy ajop iecuḡap ebekitkit a'ō kay. Deus ma ixeyū o'jomuyat ipi watwat kukan. Imēnpuye soat ixeyū opop Deus a'ōbi. ² Imēnpuye iecuḡap ebekitkit a'ō kay'ūmat Deus o'jomuyiat a'ō kay ḡu. Ipiat supi'ajoat ip jeweju ma. ³ Xipacat mujurūḡrūḡ'ukayū ḡu iparara iecuḡap ebekitkit puxim—ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū acā. Ya'ōbuyxiayū buxim eyparara pin'ūm pima, xipacat cuy epeḡujurūḡ. Xipacat mujurūḡ puje:

— Xipat ma eyju ocexe — i je'e ip eywebe.

⁴ Deus ma ixeyū o'jomuyat eykukan. Xipan eykuk ojuy ip. Eywebe ikērēat mujurūḡ puje bit, eypararam cuy epesop cebuxim ip. Deus ixeyū o'jomuyat ipiatpi'ajoan ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū be. Imēnpuye cūḡ ma cebe ip ipiatpi'ajoan wuywebe. ⁵ Imēneju kūyjobin cuy epesop iecuḡap ebekitkit a'ō kay. “Deus aco'i ipiat supi'ajoat ocewebe kūyjobit'ūm pima,” i wuyju e'em puye ḡu kūyjobin cuy ajop ixeyū a'ō kay. Cedaḡ ma wuywebe kūyjobit am ixeyū a'ō kay buye juy kūyjobin ajop ya'ō kay ip.

⁶ Xipan kapikpiḡ pima, Deus a'ōbi ip kapikpiḡ eykukayū. Deus ma dinheiro bubu'ukayū dak o'jomuyat wuykukan. Imēneju wuyedinheirom wuyju dak imposto deidadam cebe ip. ⁷ Eyeweroap cuy epeteida cebe ip. Eipi etaxa dak cuy epeteida. Ibuyxim cuy iecuḡap ebekitkit epejukuk. Ixeyū a'ō mupubutbun ḡu juy epesop.

⁸ Eyeweroap kuḡ ḡu juy epesop. Eyeweroap cuy epeḡu'ūm. Ikukpin warara'acat kuḡ pima, wuyeweroap ateida iap puxim. Xipan warara'acat kuḡ pima, Deus pe wuyawēwēap ekawēn taḡ wuyju jekukum. ⁹ Imēn Deus wuyawēwēm:

— Warara'acat tayxi eju epeyepo ḡu juy — i. — Warara'acat epeyaoka ḡu juy — i. — Warara'acat pubut epetuḡupa'um ḡu juy — i. — Eye-tabikukum ḡu juy warara'acat pubut kay — i.

Kanomūm tak imēn wuyawēwēm:

— Xipan cuy eyxeat epejukuk apēn xipan eyju jewekuḡ iap puxim — i. Kanomūm eyawēwēap taḡ eyeku buje, koap eyawēwēap taḡ tak epeku.

¹⁰ Ikukpin wuyxeat kuḡ pima, ikērēm ḡu ixē ajukuk. Imēnpuye ikukpin wuyxeat kuḡ pima, soat ekawēn taḡ wuyju jekukum—Deus ekawēn taḡ—wuyawēwēap ekawēn taḡ.

¹¹ Waram Jesus ajēmap kabia wūy ma osunuy wuyetabun puje. Gasū bit wūy ḡu o'e. Gaxīn ma wuydaxijojoap kabia jajēm. Imēnpuye xetxiat puxim ḡu juy ajop. Wuyawēwēap ekawēn taḡ cuy ajeku. ¹² Wuykukukat ajēmap kabia kabiam wuyju bimān co'i. Kabiok ajēm pasuḡ pimān co'i. Kuy kabia ijasūn, ḡaxīn ma ixē jajēm puye. Imēnpuye acepere juy ikērēat mujurūḡap! Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū kabiok taḡ jekuku'ukayū buxim. Ga'a ajeku Deus bikuyap taḡ acā! Sorara icaat kuḡ jekukum jaokaap puxim. Cristo a'ōbacaap kuḡ cuy ajeku waram wuywebe ikērēat kukap puxim. ¹³ Cūḡ ma juy ajeku wuysūsūnap puxim. Cūḡ ma juy ajeku kabiam soat etabutpe jekukum iat puxim. Wuybaboroḡ ḡu juy ajeku. Wuyka'okērēm ḡu juy ajeku. Warara'acat tayxi kaykay ḡu juy ajeku,

warara'acat itop kaykay ġu dak. Wuysūsūġap ġu juy ajeku. Warara'acat a'ōdawutwun ġu juy ajeku. Wuyetabutkarey ġu juy ajop. ¹⁴Wuyaġuy daġ jekukum pima, ikêrêat mujurūġrūġ wuyju. Eyaġuy daġ ġu juy epeku! Wuykukukat ja'ōbacaap ūmūm wuywebe sorarayū kukat jesorarayū be icaat ūmap co'i itakomaat yaokaap puxim.

— A'ōbacaap cuy eġūm ocewebe — i juy epe'e Jesus Cristo be.

14

¹ Eyukpiceġēm ġu juy epesop “Apēn ġu xe'e kuka cūġ Deus xe?” i'e'e'ukayū kay—itabucayū kay. Jawa'ōxixxiġ ġu juy epesop ceweju ip yaġuy muwarurun am. ² Pūġpūġ itabucayū'in e'em:

— Cūġ ma wuywebe deusbaroyū wap iēn mōġ'ibitēn o am — i.

Imēnpuye soat ēn o'om ip. Warara'acayū bit e'em:

— Cūġ ġu wuywebe ibiat ēn o am — i.

Imēnpuye iēn o'om ġu ip—kadai o'om acā ip. ³ Iēn o'o'ukat — Etaybit'ūm cīcā — i je'e ġu kadai o'o'ukat pe. Kadai o'o'ukat tak: — Cedaġ ġu ēn jekukum iēn o'o'uk puye — i je'e ġu iēn o'o'ukat pe, Deus ixē kay buye. ⁴ Cūġ ġu wuywebe “Cedaġ ġu ēn jekukum” i'e am warara'acat a'ōkayat pe. Deus a'ōkayat ixē. Cūġ pima, Deus acā je'e cebe “Cūġ ma ēn jekukum” i. Cūġ'ūm pima dak, “Cūġ ġu ēn jekukum” i je'e cebe. Wuykukukat ja'ōbacaap jeġūm cebe cūġ ma jeku am. Imēnpuye cūġ ma jeku.

⁵ Pūġpūġ xe ma pūġpūġ kabia kabia'ipi. Warara'acayū xe bit ka'ūmġu kabia'ipiat. Soat kabia ma ipi ġu. Jewejojoi ma soat kabia ma cexe ip. ⁶ Pūġpūġayū xe pūġpūġ kabia kabia'ipiat wuykukukat a'ōmubuyxin ojuy ip. Iēn o'o'ukat tak soat ēn o'om wuykukukat a'ōmubuyxin ojuy. Jekōn pima:

— Bay, ēn xipan ocekuġ. Iēn ūmūm ocexatēn — i'e'em Deus pe.

Iēn om ibu'uat tak iēn o'om ġu wuykukukat a'ōmubuyxin ojuy. Jekōn pima:

— Bay, ēn xipan ocekuġ. Soat em kadai ūmūm ocewebe ocexan — i'e'em Deus pe.

⁷ Deus wuyekukuap cocom wuyetabēġ pima, wuye'ū buje dak, wuyju Cristo a'ō kayayū buye. ⁸ Wuyetabēġ pima wuykukukat bikuyap taġ wuyju jekukum. Wuye'ū buje dak cexe acesop—wuykukukat xe. Imēneju wuykukukat a'ōkayayū wuyju wuyetabēġ pima, wuye'ū buje dak. ⁹ Imēneju Cristo oe'ū. Waram ġuto o'jetait je'ūap tomukadi. Waram o'jetait soat itabucayū kukukan—itabēġayū kukukan, ce'ū'ūayū kukukan tak. ¹⁰ Pām eyju? Apēnpuye dak eyju eykitpitpiyū muymuy? cūġ ġu eywebe imuymuy am. Guyjom soat wuyju acejebapuk Deus wap. Ixē apēn ijodi bima juk adi ajekuku iaptei ideida wuywebe. Xipacat je'ġūm xipacayū be xipacat mujurūġrūġapteim. Kūyjobit'ūmayū bit ġuju ipiat'ajojoap pe kūyjobit'ūmapteim. Imēnpuye cūġ ġu eywebe dak “Ikêrêat kuġ eyju Deus xe” i'e am eykitpitpiyū be. ¹¹ Imēn e'em Deus ekawēn tup: “Soat ipi watwat jēġ'acēōġcōġ owap kūyjobit wa'ō kay am, soat em wetait puye,” i'e'em Deus, i. “Soat ip ‘Ēn acā Deusat,’ i je'e owebe,” i'e'em, i.

¹² Imēneju soat wuyju apēn ijodi bima juk adi ajekuku iap aġuwēn Deus pe.

¹³ Imēnpuye wuykitpitpiyū muymuyap cuy acepere. Cūġ ma juy ajeku wuykitpitpiyū etabutpe ixeyū be “Teku cedaġ'ūma jekukum” i'eap puxim. Cedaġ'ūm ixeyū xe hima juy ayaġuy muwarurun ġu. Āġ ip

jeedop. ¹⁴ Wuykukukat Jesus eju mūḡ'i ōn jekukum. Imēnpuye wetaybit soat i'opi ḡu owebe iam. Warara'acat pe bit "Ibo i'opi owebe" i'e buje, i'opi ma o'e cebe. Ixe be i'o buje, cedaḡ ḡu jekukum, cedaḡ ḡu cexe buye. ¹⁵ Eykitpitpiyū juy epeḡuḡuycūḡ ḡu soat o'o am. Soat o'oap tomuju eykitpitpiyū muḡuycūḡ pima, ikukpin ḡu ip eyxe. Cristo oe'ū eykitpitpiyū beam. Epeḡubu'un ḡu juy ip Jesus kay am soat o'oam. Ibu'u ip pima, soat em Deus wi wūy ma jeedop ip, ixeyū etabutpe ikukpin ḡu ip epejukuk puye. ¹⁶ Imēnpuye eykitpitpiyū xe xipat'ūm pima:

— Eyetaybit ḡu eyju bit — i'ūmḡu juy epe'e cebe ip. — Xipat ma iēn o am ocewebe bit — i'ūmḡu juy epe'e cebe ip. Ikukpin ḡu ip ikuḡ pima ip jeymuymuy.

— "Soat ēn xipat i'o am," i te'e ma teyūku e'em — i je'e ip.

¹⁷ Deus ma wuykukukat. Ixe ebekitkiyūm acesop wuyxat o'omap tomuju ḡu, wuyxati kōnkōnap tomuju ḡu ma dak. Cūḡ ma wuyju jekukum pima bit, ixe ebekitkiyūm acesop, kaba'ūm warara'acat kuḡ pima dak, wuy-cokcoḡ jekukum pima dak. Deus biōḡbuk wuymucokcokcoḡat. ¹⁸ Imēn Cristo a'ō daḡ jekukum pima, Deus mucokcokcoḡ acesop. Ijodiacat tak e'em: — Teyūku cūḡ ma jekukum — i.

¹⁹ Imēneju xipan cuy acewewekuk wuyweweju kaba'ūm wuydop am. Jewewa'ōmucanucan cuy ajop biḡ ma wuyetabut am Jesus kay. ²⁰ Deus kuy juk eykitpitpiyū mutabun Jesus kay. Epeḡubu'un ḡu juy ip soat ēn o'oam. Soat i'opi ḡu wuywebe. Inaka wuykitpit pe ikērēat mujurūḡat puje, wuyju dak ikērēat mujurūḡrūḡ soat o'om pima. ²¹ Wuykitpit pe ikērēat aḡujurūḡat ḡu juy! Wuyxe ma xipat soat ēn o'oap, uva'abidi kōnkōḡap tak. Wuykitpit xe cedaḡ'ūm pima bit asuēn'o ḡu, atikōn ḡu dak. ²² Soat o'oap eyxe xipat pima:

— Soat i'opi ḡu ocewebe — i juy epe'e warara'acayū be ḡu—Deus pe acā.

Cūḡ ma juy ajeku wuyaḡuy daḡ. Apēn xipat wuyxe iap taḡ wuyju jekukum pima, wuy-cokcok ace'e. ²³ Itabutbūt xipat ḡu xe'e owebe ibiat o am iap kay bima bit, iḡuycūḡ je'e i'o buje.

— Ikērēat ḡu xe'e o'gujurūḡ? — i je'e jewebe ma. — Deus xe'e ipiat supi'ajoat owebe? — i je'e jewebe ma.

Itabutbūt pima o'jo'o. Imēnpuye xipat ḡu tūybe osunuy cexe. Iboap xipat Deus xe iap kay wuyetabut'ūm pima, wuyju dak ikērēat mujurūḡrūḡ, iboap mujurūḡ puje.

15

¹ Pūḡpūḡ wuy'in e'em: — Ocetaybit cedaḡ ma jeku am Deus xe iam — i. Wuyukpiceḡēm ḡu juy ajop "Apēn ḡu xe'e kuka cedaḡ ajeku Deus xe?" i'e'e'ukayū kay. Itaybitbūcayū buywatwan cuy ajop. Jewekay acā ḡu juy ajop ḡebum. ² Wuykitpitpiyū kay dak cuy ajop ḡebum. Wuykitpitpiyū kay ḡebum cuy ajop xipan ip ikuk am, Jesus kay itabut cīcā ip jedop am tak. ³ Cristo dak jewekay ḡu ḡebum osunuy—warara'acayū kay acā. Cristo juk o'e Deus pe:

— Ikērēm ip cuk adi okuk apēn ip ikērēm ekuk iap co'i — i.

Imēn Cristo o'e Deus pe kuyje. ⁴ Kuyjeayū Deus ekawēntup o'tupmubararak wuymutaybit am—soatup. Ibiatup kawēn wuymutaybitbin wuyetaxi'ūmap puxim ipiat kay. Wuya'ōmucanucan tak ibiatup ekawēn. Ibiatup ekawēn kay wuyetabut pima, Deus xe

acesop iap acejowiwi jĵã. ⁵ Deus ma wuybuywatwan wuyetaxi am ipiat'ajo am. Wuya'ômucanucan tak. Ixe eju òn kawēnwēn eywebeam.

— Bay, Roma ka watwat a'ômucanucan cuy eguy — i òn e'em cebe. — Esubuywan cuy ip ixeyū be warara'acat kay ġebum am Jesus Cristo warara'acat kay ġebum osunuy iap co'i — i òn e'em cebe.

⁶ Imēn òn kawēnwēn eywebeam Deus eju, pūġ taġ ma eyeku am. Ceweju òn kawēnwēn “Ka'ūmġu ejo'iat xipacat” i'e am Deus pe—wuykukukat ebay be—Jesus Cristo ebay be.

⁷ Imēneju xipan cuy epeyewekuk apēn Cristo xipan eykuk iap co'i. Xipan eyju jewekuġ pima:

— Deus xipacat cĳcã aco'i, cebekitkiyū xipan jewekuġ puye — i je'e eyjo-joayū.

⁸ Imēn Cristo oajēm ijodi. Judeuyū daxijojo'ukan o'e. Deus soat em ja'ò daġ e'em iam ixeyū mutaybit am oajēm. Oajēm ijodi apēn Deus o'e kuyjeayū be iap taġ—Judeuyū dobuyū'ūm'ūm pe iap taġ. ⁹ Judeuyū daxijojo'ukan o'e, Judeu'ūmayū be “Ēn xipan cĳcã ocekuġ, ocekey etab-otaidabotbot puye” i'e am Deus pe. Imēn e'em Deus ekawēn tup—Davi emudupmubararakatup:

Imēneju “Soat podi ma ēn xipacat cĳcã,” i oce Deus pe Judeu'ūmayū a'ōpiju, i. Jebibododon oce ēn xipacat cĳcã i'e'em ewebe ya'ōpiju ip, i.

¹⁰ Wara'atup tak imēn e'em—Moisés emudupmubararakatup:

Judeuyū ġu eyju, i. Inaka eycokcoġ cuy epesop soat Deus emunaēyū eju, i.

Imēn e'em iġodup. ¹¹ Wara'atup tak imēn e'em—Davi emudupmubararakatup:

— “Ēn acã a'ōbacaat,” i juy epe'e Deus pe — i òn e'em Judeu'ūmayū be, i. — Soat eyju “Ēn soat podi ma xipan ocekuġ,” i juy epe'e cebe — i òn e'em soat taġacat pe, i.

¹² Wara'atup tak imēn e'em—Isaías emudupmubararakatup:

Bekicat je'kap—Jessé naxeġebit, i. Ixe bekicat Judeu'ūmayū kukukan je'e, i. Judeu'ūmayū dak ixeyū jowiwi jedaxijo am, i.

Imēn Isaías o'tupmubararakat Cristo ekawēntup—Jessé naxeġebit ekawēntup.

¹³ Imēn Deus soat em jexe wuyetait acesop iap wiwian wuywebe. Ixe eju òn kawēnwēn eywebeam:

— Bay, Roma ka watwat itabut ekay — i òn e'em cebe. — Imucokcokcoġ cuy ip eguy — i òn e'em cebe. — Yaġuymubabibin cuy ip eguy — i òn e'em cebe.

Imēn òn kawēnwēn Deus eju eywebe biġ ma iboap wiwian jebiōġbuk a'ōbacaan—Xipacat piōġbuk a'ōbacaan.

¹⁴ Okitpitpiyū, òn ma wetaybit eyjum. Soat em eyju xipan warara'acat kuġ. Soan eyetaybit. Eyetaybit tak Jesus Cristo ekawēn. Jewawēwē but eyeweweju. ¹⁵ Inaka ijidup pe osūsūn ġu wa'ōbapuġ eyawē ām eyaġuyba'ūmap puxim icēmat ekawēn kay. Osūsūn ġu Deus a'ōbiat òn puye. ¹⁶ Ixe Deus cuk onaē Jesus Cristo ekawēn muwēn ām Judeu'ūmayū be. Paī buxim Deus ekawēn muwēnuwēn òn cebe ip—kawēn idipat muwēnuwēn. “Ēn soat podi ma a'ōbuyxi” i ixeyū e buje, Deus icokcok e'em. Xipacayūm ip je'e Deus xe, Ibiōġbuk xipacat ixeyū muisun puje.

¹⁷ Imēn kapikpiġ òn Deus peam Jesus Cristo eju mūġ'i òn jekukum puye. Imēnpuye:

— Ocokcok wekapikap kuḡ — i ðn e'em Deus pe.

¹⁸ Cristo ma wa'ðmucanucan osunuy owebe Judeu'ūmayū mutabun am jekay. Cūḡ ma juk adi ocekawēnuwēn ceweju ip. Cūḡ ma juk adi ojekukuku cetabutpe ip. Imēnpuye itabut ip o'e Jesus kay. Deus a'ð kay ip o'jekūyjobin, Cristo bikuyap taḡ ðn jekukum puye. Obisūsūn ḡu “Obuye adeayū itabut o'e” i'e am eywebe. ¹⁹ Deus biðḡbuk cuk adi ja'ðbacaap o'jomðḡmðḡ owebe. Imēnpuye wuywebe i'e ba'oreat oḡubapukpuk Judeu'ūmayū be. Itabēḡbēḡ o'e ip Deus a'ðbacaap cocom. Imēnpuye soat ka daḡ cuk adi ojekukuku.

— Cristo kay eyetabun puje, Deus jeydaxijo — i'e'em cuk adi ojekukuku. Koap Jerusalém ka watwat oḡukūyjojo. Ibo ka bewi juk ojem. Soat kaka daḡ cuk adi ojekukuku adeayū mukūyjojom, kawēn idipat muwēnuwēn. Wūyat eipi be oajēm ḡejuje—Iliria eipi be. ²⁰ Kawēn idipat muwēn ojuy oḡuy Jesus Cristo awēḡ tobuxikayū be ḡu—yawēḡ tobuxik'ūmayū be acā, itaybit'ūm ip puye. ²¹ Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Yawēḡ tobuxik'ūmayū yawēḡtobuxik, i. Yawēḡpa'arēm ḡu je'e cexe ip, i. Imēnpuye ibo dup ekawēn taḡ ðn kawēn idipat muwēnuwēn yawēḡtobuxik'ūmayū be acā.

²² Eyjo am omuju'ūm'ūm osunuy soat em ma'ḡu oju pin, yawēḡtobuxik'ūmayū be ðn kawēn idipat muwēnuwēn puye. ²³ Ade koato eyjo pin cuk adi oḡuy. Imēnpit ḡasū acā ijop kaka daḡ kawēn idipat muwēḡap oḡu'ūm. ²⁴ Imēnpuye ḡaxīn ma aco'i oju eyjom. Espanha eipi kay cum pima eyjo pin oce. Eyxe dakibun onuy buje, obuywan cuy epe'e Espanha eipi kay oju am. ²⁵⁻²⁶ Gasū bit ðn cum Jerusalém ka kay. Judeu'ūmayū jedinhoiro mu'awero ojuy ip osodop—Macedônia eipi beayū—Grécia eipi beayū dak. Iboap edinheiro ūm ojuy ip Jerusalém ka beayū be—Judeuyū be—itabucayū be—tadaybotbocayū be. Imēneju iboap edinheiro dujowan ðn iūm ām cebe ip. ²⁷ Ixeyū Macedônia eipi beayū Judeuyū ḡu—Grécia eipi beayū dak. Imēnpit itabut ip o'e Jesus kay, Judeuyū kawēn idipat o'ḡuwēn cebe ip puye—Jerusalém ka beayū. Imēnpuye ip jedinhoiro ūm ojuy cebe ip. Xipat imēn Judeu'ūmayū be Judeuyū buywat am—jekitpitpiyū buywat am—tadaybotbocayū buywat am. ²⁸ Imēneju ibiat dinheiro oḡūm cebe ip. Soat o'ḡuxipan'iat oḡūm cebe ip. Iūm puje Espanha eipi kay oju. Espanha eipi kay cum pima eyjom oju. ²⁹ Eyxe wajēm puje, apēn Cristo xipan okuḡ iap oḡuwēn eywebe. Soat podi ma Cristo xipan okuḡ iap oḡuwēn eymucokcok am.

³⁰ Okitpitpiyū, eyju dak eyetabut wuykukukat Jesus Cristo kay. Eyju xipan jewewekuḡ Deus biðḡbuk a'ð kay kūyjobit puye. Imēnpuye epeyekawēn cuy Deus eju owebeam. Owebeam Deus eju eyekawēnap ojuyjuy jīā ðn.

³¹ — Paulo kay juy aḡ eḡuy Judéia eipi watwat pe yaokaap puxim—itabut'ūmayū be yaokaap puxim — i juy epe'e Deus pe. — Jerusalém ka watwat cuy eḡubikuy—itabucayū juy eḡubikuy Paulo xewi ibo edinheiro bu am — i juy epe'e Deus pe.

³² Imēn cuy epeyekawēn owebeam Deus eju. Imēn kawēnwēn pima, ocokcok cīcā oajēm eykay. Deus ibikuy bima ocokcok cīcā oajēm eykay. Eyju dak omucokcokcoḡ epesop. ³³ Okitpitpiyū, Deus wuyaḡumababin'ukat.

— Roma ka watwat kay juy aḡ eḡuy — i ðn e'em cebe. Imēn ma aḡ jeenuy eykay.

16

¹ Wuyixīg Febe oġuju eykay. Ixe Febe Jesus kay itabucayū buywatwat'ukat—Cencrēia ka watwat buywatwat'ukat. ² Imēnpuye ixe juy epeġuōm eyduk'a be tūy ām. Wuykukukat kay itabucayū juy aġuōm wuyduk'a be pūg kay ma wuyetabut puye. Ixe Febe juk adi adeayū buywatwat'uk osunuy. Ōn tak cuk adi xeku obuywatwat'uk osunuy. Imēnpuye eywebe ibuywan put pima, eyju dak cuy epesubuywan! ³ “Kato” i juy epe'e Priscila be, Áquila be dak. Ixeyū juk adi o'jekapikpik oweju Jesus Cristo beam. ⁴ Oe'ū pin ip Áquilayū we'ūap puxim.

— Xipat cīcā eyju — i ōn e'em cebe ip. Imēn tak e'em soat Judeu'ūmayū—Jesus kay itabucayū. ⁵ “Kato,” i juy epe'e Áquilayū duk'a be je'aweroro'ukayū be dak—Jesus kay itabucayū be.

Obure Epēneto be dak, “Kato,” i juy epe'e. Koap ixe oitabun Jesus kay Ásia eipi watwat'in. ⁶ Maria be dak, “Kato,” i juy epe'e. Ixe juk adi o'jekapikpik cīcā eywebeam. ⁷ Obadipyū be dak, “Kato,” i juy epe'e—Andrōnico be, Júnias pe dak. Daomūnmūnap'a be osodop ip oweju. Doze beayū Jesus emumujuyū itaybit cīcā ixeyūm xepxepayūm. Ixeyū oitabun Cristo kay wetabut awap.

⁸ Ampliato be dak, “Kato,” i juy epe'e. Ixe obure ikukpin cīcā oxe wuykukukat kay ixe dak itabut puye. ⁹ Urbano be dak, “Kato,” i juy epe'e. Ixe dak oceweju juk adi Cristo muwēnuwēn oeku. Estáquis pe dak, “Kato,” i juy epe'e. Ixe obure ikukpin cīcā oxe. ¹⁰ Apeles pe dak, “Kato,” i juy epe'e. Cristo kay jetabucap kuġ jekukum ixe soat etabutpe. Aristóbolo badipyū be dak, “Kato,” i juy epe'e—soat pe. ¹¹ Obadip Herodião be dak, “Kato,” i. Soat wuykukukat kay itabucayū be dak, “Kato,” i juy epe'e—Narcisco badipyū be.

¹² Wuyixīt Trifena be dak, “Kato,” i juy epe'e, wuyixīt Trifosa be dak. Kapikpiġ cīcā ip wuykukukat peam. Wuyixīt Perside be dak, “Kato,” i. Wuyxe ixe ikukpin cīcā. Ixe juk adi o'jekapikpik cīcā wuykukukat peam. ¹³ Rufo be dak, “Kato,” i. Ixe dak kapikpiġ cīcā wuykukukat peam. Ixe xi be dak, “Kato,” i juy epe'e. Ixe juk adi xipan okuk je'it kukap co'i. ¹⁴ Asíncrito be dak, “Kato,” i, Flegonte be dak, Hermes pe dak, Pátrobas pe dak, Hermas pe dak, ixeyū xeyū be dak—wuykitpitpiyū be. ¹⁵ “Kato,” i juy epe'e Filólogo be dak, Júlia be dak, Nereu be dak, ixe ixīt pe dak, Olimpás pe dak, ixeyū xeyū be dak—Deus ebekitkiyū be.

¹⁶ Epeyewakobotbot cuy wuykukpin wuyeweweju iap mubapuk am soat pe. Soat Cristo ebekitkiyū kato mujujum eywebe—soat ka watwat.

¹⁷ Okitpitpiyū, jeyawē ōn. Eyday'em'um cuy epesop cewejak'ūm jewewekayayū kay—eymutaybitbinap muwarururun ojuyayū kay—Cristo ekawēn muwarururun ojuyayū kay. Ixeyū burem ġu juy epesop. ¹⁸ Wuykukukat Cristo mucokcokcoġ ġu ip jekukukum—jemucokcokcoġ acā. Idim cīcā ip kawēnwēn. “Eyju xipat cīcā” i'e'em ip warara'acat pe jekay am. Imēn ip itaybit'ūm'ūmayū muġuykukukum. ¹⁹ Soat kaka daġayū kuy itaybit eyetabut cīcā Jesus kay iam. Imēnpuye ocokcok eykay. Obikuy jījā eyetaybit cīcā ām xipacat mujurūġ ām. Ikērērēat mujurūġ ām pit cuy ōn eykay ġu. ²⁰ Deus ma Satanás a'ōbacaap ġu'ūm ġaxīn ma ixe be waram wuymuġuykukuap puxim. Ixe Deus wuyāġuymubabibin'ukat. Wuykukukat Jesus Cristo xipan cuy jeykuk.

²¹ Wuykitpit Timóteo kato mujujum eywebe. Ixe kapikpiḡ oweju. Wuykitpit Lúcio dak kato mujujum eywebe, Jasão dak, Sosípatro dak. Obadipyū ip.

²²⁻²³ Gaio dak kato mujujum eywebe. Ixe duk'a be òn ḡasū. Ixe duk'a be Jesus kay itabucayū je'awerorom. Erasto dak kato mujujum eywebe. Ixe Corinto ka kukat edinheiro muxipanpan'ukat. Wuykitpit Quarto kato mujujum eywebe.

Òn tak—Tércio òn. Òn tak kato mujujum eywebe, pūḡ kay ma wuyetabut puye wuykukukat kay. Òn ijudup mubarararaḡ eywebeap-tum Paulo a'òbi. ²⁴ Wuykukukat Jesus Cristo cuy xipan jeykuk—soat jukuk. Imēn cuy jeykuk.

²⁵ — Ên soat podi ma a'òbuyxi — i juy ace Deus pe.

Ixe be wuya'òmubacan put wuybu'up puxim Jesus kay. Jesus Cristo ekawēn muwēnuwēn cuk adi oḡuy—kawēn idipat muwēnuwēn. Kuyje Deus iboap ekawēn o'ḡuwēn ḡu ipi watwat pe. Kawēn iba'arēm osunuy soat xe ipi watwat xe. Ibun iba'arēm osunuy. ²⁶ Iba'arēm ma juk adi iboap ekawēn muwēnuwēn'uk ip osodop Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū kuy-jeayū be. Gasū bit ibapuḡ ma Deus a'òbiayū iboap ekawēn muwēnuwēn soat ka watwat pe. Ixe Deus soat em itait. Ibapuḡ ma o'ḡuwēnat adeayū be itabut am Cristo kay, kūyjobit am tak ip ya'ò kay.

²⁷ — Soat podi ma edip — i juy acece soat em Deus pe. — Soat podi ma a'òbuyxi — i dak.

Imēn cuy ace cebe itaybit soan puye; ixe Jesus Cristo o'ḡudot wuykay buye dak. Imēn cuy acece cebe. Ixe acã Deusat.

CORINTO KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP

¹ Corinto ka watwat, cartadup mubararağ òn eywebeaptum. Òn Paulo. Tupmubararağ òn wuykitpit Sòstenes eju. Jesus Cristo emumuju òn Deus bikuyap tağ. ² Tupmubararağ oceju soat pe Deus ebekitkiyũ be—wuykukukat Jesus Cristo kay itabucayũ be. Deus cuk eynaë jebekitkiyũm Cristo eju mũğ'i eyju jekukum puye. Soat ixè ebekitkiyũ e'em:

— Ocebuywatwan cuy eğuy — i soat ka watwat. Ixè Jesus Cristo wuykukukat—ixeyũ kukukat tak.

³ — Bay, xipan cuy Corinto ka watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe. — Ixeyũ ağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe ip.

⁴ Deus soat em xipan eykuğ, Jesus Cristo eju mũğ'i eyju buye. Imēnpuye:

— Bay, ēn xipāt cīcā — i òn e'em Deus pe soat em ma.

⁵⁻⁶ Cristo juk adi oceğuwēnuwēn eywebe. Imēnpuye ixè a'ò dağ eyju jekukum ġasũ. Soat kuğ eyju, Cristo eju mũğ'i eyju jekukum puye. Imēnpuye eyetaybit kawēn icēmat muwēn ām. Ka'ũma ma iba'arēm eyxe, eyetaybit cīcā buye. ⁷ Imēnpuye soat kuğ eyju—Deus biōğbuk emumuũm kuğ. Deus waram wuykukukat Jesus Cristo ġubapuk soat ijodiacat etabutpe. Ixè mubapukap wiwim eyju. Iwiwim pima soat kuğ eyju. Deus biōğbuk emumuũm kuğ. ⁸ Soat em Deus eya'òmucanucan jeenuy eywebe eyetabucap epereap puxim. Imēnpuye ikērēat kuğ ġu epesop Deus xe wuykukukat Jesus Cristo ajēmap kabia be. Ixè kabia be abuyũ xipāt iap ġuwēn. Abuyũ xipāt ġu iap tak ġuwēn. ⁹ Deus soat em e'em ja'ò dağ. Ixè juk eynaë eywebe jekpot eju jeburere am—Jesus Cristo eju jeburere am. Ixè Jesus Cristo wuykukukat.

¹⁰⁻¹¹ Okitpitpiyũ, Cloe badipyũ bit cuk o'e owebe:

— Corinto ka watwat jewa'òdawutwun cīcā jeweweju, Jesus Cristo kay itabut ma'ğuy ip — i.

Imēnpuye jeymukũyjo òn, okitpitpiyũ. Wuykukukat a'òbi òn jeymukũyjo Jesus Cristo a'òbi. Jawa'òxixkiğ ġu juy epesop. Wara'at tağtağtağ ġu dak cuy epewewağuy—pũğ tağ ma. Pũğ tağ ma dak cuy epyekawēn soat em. Pũğ tağ ma dak cuy eybikuy eyeku am. ¹² Pũğpũğ ey'in e'em: — Paulo kadiayũ oceju bit — i. Warara'acayũ e'em: — Apolo kadiayũ oceju bit — i. Warara'acayũ e'em: — Pedro kadiayũ oceju bit — i. Warara'acayũ e'em: — Cristo kadiayũ oceju bit — i.

Iwarururum ma eyju e'em. ¹³ Wara'at tağtağtağ ma eyju e'em pima, eyju Cristo muweutun iap puxim. Òn ġu obamupaya ip korosa be we'ũ ām eywebeam—Cristo acā. “Paulo ebekin òn ġasũ bit” i'e am ġu jewemubatisasan epesop— “Cristo ebekin òn ġasũ bit” i'e am acā. Imēnpuye jewa'òdawutwun ġu juy epesop.

¹⁴⁻¹⁵ Imēnpuye te'e ma eyju e'em:

— Paulo juk omubatisasan jekadian — i.

Òn pit cuk imubatisasan tekū okadiat iam ġu—pũğ em tak ka'ũma. Imēnpuye ocokkok oce ade ġu ey'in oğubatisasan puye—pũğpũğ ā. Crispo oğubatisasan, Gaio dak. Warara'acayũ bit aco'i ka'ũma. ¹⁶ Icēmān. Wara'at kay ocegebu ġasũ bit. Estéfanas tak cuk oğubatisasan.

Ibadipyũ dak cuk oğubatisasan. Wağuyba'ũm warara'acat tak paxi juk oğubatisasan iap kay. ¹⁷ Ijodiat mubatisasan am ġu Cristo juk omuju—kawēn idipat muwēn ām acā.

— Kawēn idipat muwēn puje, itaybit cīcāat ekawēn ġu juy eğuwēn—Jesus Cristo juk oe'ũiap ekawēn acā — i juk o'e owebe.

Itaybit cīcāat ekawēn imuwēn puje:

— Teku itaybit cīcā — i kuka o'e ip wa'ļjojoayũ.

— Jesus oe'ũ korosa be wuywebeam — i'ũmġu bit kuka o'e ip.

¹⁸ Korosa be Jesus oe'ũ wuywebeam iap ekawēn co buje, Deus pe taxiġo'ibiyũ ma e'em:

— Deus ja'ōbacaam wuydaxijom jekpot oce'ũ buye — i.

Ipiat'ajojoap kay cumayũ bit e'em:

— Apēnpuye dak oe'ũ? — i. — Te'e ma oe'ũ — i napa ma e'em ip.

¹⁹ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Itaybit cīcāayũ jewexe ip itaybit iap oğubapuk soat pe, i. Itaybit cīcā ip ipi juacat xe, i. Oxe bit itaybit ġu, i.

²⁰ Ya'ōbuyxi ġu ip Deus xe itaybit cīcāat, ibabi jļjāat tak, xipan cekawēnat tak.

— Ipi juayũ xe teyũku itaybit cīcā, itabut'ũmayũ xe—oxe bit ka'ũma — i'e'em Deus.

— Ocejũ cūġ ma Deus xe ocetaybit cīcā buye — i te'e ma ip e'em.

²¹ — Ocetaybit Deus, soat podi ma ocetaybit puye — i'e'em te'e ma itabut'ũmayũ.

Deus pit soat podi ma itaybit.

— Eyetaybicap tag ġu eyetaybit ōn—eyetabucap tag acā — i'e'em Deus.

“Jesus oe'ũ wuywebeam,” i'e'em pima:

— Eybidaodao — i'e'em itabut'ũmayũ wuywebe.

Deus pit wuydaxijom wuyetaybit soan puye ġu—jekpot oe'ũ iap kay wuyetabut puye acā.

²² — Wuywebe i'e ba'oreat cuy epeğubapuk ocetabun — i'e'em Judeuyũ wuywebe. — Wuywebe i'e ba'oreat mubapuk puje acā kuka ocetabut oce'e — i'e'em Judeuyũ ma. — Eywebe itaybit cīcāat ekawēn imuwēn puje acā kuka ocetabut oce'e — i'e'em Judeu'ũmayũ.

²³ Wuyju bit imēn ġu e'em.

— Cristo o'subamupaya ip korosa be ce'ũ ām soat peam wuywebeam — i wuyju bit e'em.

Imēn e'em pima:

— Eybidaodao ocexe — i'e'em Judeu'ũmayũ wuywebe. — Eye-kawēnkērē jļjā ocexe — i'e'em Judeuyũ wuywebe.

²⁴ Deus emunaēyũ xe bit Cristo oe'ũ korosa be soat peam wuywebeam iap awēġ yawēġtip cīcā—Judeuyũ xe, Judeu'ũmayũ xe dak. Deus ja'ōbacaap mubapukpuġ wuydaxiġo am Cristo oe'ũ buye. Jetaybicap mubapukpuġ tak wuydaxiġo am.

²⁵ — Deus pit itaybit ġu — i te'e ma e'em itabut'ũmayũ.

Ixeyũ xe itaybit'ũmat pit, soat ijodiacat etaybitbicap podi ma itaybit.

— Deus pit ya'ōbaca ġu — i te'e ma e'em ip.

Ixeyũ xe ya'ōbaca'ũmat pit soat ijodiacat a'ōbacaap podi ma ya'ōbaca.

²⁶ Okitpitpiyũ, ġebum cuy epesop apēn kuy bima epesop iap kay, Deus pe eynaē awap iap kay. Ade ġu epesop itaybit cīcāayũm ipi watwat xe. Ya'ōbuyxiayũm tak ka'ũma. Kariwayayũm tak ka'ũma. ²⁷ Deus pit abuyũ

ipi watwat xe itaybit'ūmayū o'taē jebekitkiyūm itaybit cīcāayū musūsūn ām. Abuyū ijodiacat xe ya'ōbuyxi'ūmayū o'taē jebekitkiyūm ya'ōbuyxiayū musūsūn ām. ²⁸ Deus ijodiat emumuymuyū o'taē jebekitkiyūm. Ijodiat emumupubutbunyū o'taē. Ijodiat xe ka'ūm cīcāayū o'taē. Ixeyū ma o'taē ipi watwat xe yoboġat a'ōbacaap mu'ūm ām. ²⁹ Imēneju abu be xipan jewemuwēn put? Ka'ūma be ma! Xipan wuyewemuwēn pa'ore ġasū dak Deus pe. ³⁰ Deus pit cuk eymuwedayo Jesus Cristo kay. Imēnpuye jetaybicap mōġmōġ wuywebe. Imēnpuye Jesus Cristo eju mūġ'i wuyju jekukum ġasū. Imēnpuye:

— Cūġ ma eyju oxe — i'e'em Deus wuywebe. Deus ebekitkiyūm acesop. Ixe dak wuydaxijojom. Wuya'ōmucanucan wuywebe ikērēat kukap puxim. ³¹ Imēnpuye xipan ġu acewemuwēn. Imēn e'em Deus ekawēntup:

“Xipat cīcā oceju bit,” i'ūmġu juy ace, i. “Wuykukukat soat em xipat cīcā e'em wuykay,” i acā juy ace, i.

2

1-2 — Wara'at ġu oġuwēnuwēn cebe ip—Jesus Cristo acā — i juk adi oce owebe ma eyxe bima. — Korosa be oe'ūiat acā oġuwēnuwēn cebe ip — i juk adi oce owebe ma. — Itaybit cīcāat puxim ġu juy iboap ekawēn oġuwēnuwēn cebe ip — i juk adi oce owebe ma. — Adem ġu oġuwēn cebe ip — i juk adi oce owebe ma.

Imēneju ōn adi oajēm eykay, okitpitpiyū. Oajēm Deus ekawēn muwēn ām eywebe—kawēn icēmat muwēn ām. Iboap ekawēn iba'arēm osodop kuy bima soat xe wuyxe. ġasū bit ibapuk o'e. ³ Eyxe bima ōn pit waġuy'ūm cuk adi oġuy. Ōn cuk adi oparara oġuy Deus bikuyap taġ ġu paxi a'ġu oġuwēn iap puxim. ⁴ Kawēn icēmat cuk adi oġuwēnuwēn eywebe. Itaybit cīcāat emumutaybitbinap taġ ġu juk adi oġuwēnuwēn—Deus a'ōbacaam acā.

— Wetaybit cīcāap tomuju ġu ixeyū oġutabun Jesus kay — i juk adi oce owebe ma.

Owebe imuwēn puje, Deus biōġbuk Deus a'ōbacaap o'ġubapukpuk eywebe. Imēnpuye Jesus kay juk eyetabut epe'e. ⁵ Jesus Cristo kay juk eyetabut epesop itaybit cīcāat ekawēn co buje ġu—Deus a'ōbacaap co buje acā.

⁶ Deus biōġbuk a'ō kay kūyjobicayū be bit itaybit cīcāat ekawēn muwēnuwēn ōn. Itabut'ūmayū ekawēn muwēnuwēn ġu bit ōn cebe ip. Ya'ōcam warara'acat kukukayū ekawēn muwēnuwēn ġu dak ōn. ġasū acā ya'ōbuyxi jījā ip. Guyjom pit ya'ōbuyxian ġu ip je'e. Abuyū kukukan je'e ip guyjom? Ka'ūma kukukan ma ip je'e. Deus ixeyū a'ōbacaap ġu'ūm. ⁷ Soat podi ma Deus itaybit. Ixe Deus ekawēn muwēnuwēn acā ōn eywebe eyetaybit am.

— Cekay itabucayū otaxijo korosa be okpot oe'ū buye. Okpot co'iyūm je'e ip — io'e Deus jewebe ma ipi mujurūġ'ūm awap.

Kuy bima iba'arēm osodop iboap ekawēn. ġasū bit ibapuk o'e wuyxe. ⁸ Ijodiat kukukayū itaybit ġu osodop iboap kawēn. Itaybit pima ip kuka juk wuykukukat o'subamupaya ġu korosa be ce'ū ām. Ixe Jesus soat podi ma jedipap kuġ, ja'ōbuyxiap kuġ tak. ⁹ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus idip cīcāat o'ġuxipan i'ūm ām jekayayū be, i. Ajojojoiat podi ma idip, aya'ījojoiat podi ma dak, i. Wuyaġuy bodi ma dak idip, i.

¹⁰ Ibiat pit Deus o'gubapuk wuywebe. Kuy bima iba'arēm osodop soat xe wuyxe. Gasū bit o'gubapuk wuywebe. Jebiōgbuk o'guōm wuywebe iboap mubapuk am wuywebe. Ibiōgbuk xipacat soat coco'ukat. Imēnpuye itaybit soan. Itaybit apēn Deus ibikuy wuydax-ijo am iam, iba'arēm ma'gu wuyxe. ¹¹ Warara'acat gu itaybit apēn wuyju jewaḡuyḡuy iam—wuyju acā. Imēnpuxim warara'acat gu itaybit apēn Deus jewaḡuyḡuy iam—ixe biōgbuk acā. ¹² Wuyju itabut'ūmayū gu—itabucayū ma. Itabut'ūmat biōgbuk gu juk ajat—Deus biōgbuk acā. Deus ma jebiōgbuk muōmōm wuywebe wuymutaybit am ajo kuy o'guxipan iūm ām wuywebe iam.

¹³ Ijodiat gu juk wuymutaybitbin osunuy—Deus biōgbuk acā. Imēnpuye ijodiat ekawēn muwēnuwēn gu wuyju warara'acayū be—Deus ekawēn acā. Deus biōgbuk pe wuymutaybitbinap ekawēn muwēnuwēn wuyju ixe biōgbuk kukayū be. ¹⁴ Ibiōgbuk kuḡ'ūmat pe bit Deus biōgbuk ūmap ibu ba'ore. Itaybit pa'ore dak ip cebe apēnpuye iūmūm wuywebe iam. Iba'arēm cebe ip.

— Apēḡām tak kuka iboap ojat? — i te'e ma e'em ip jewebe ma, Deus biōgbuk kuḡ'ūm puye.

Wuyetaybit Deus biōgbuk emumuūm xipacat cīcā iam ibiōgbuk wuywebe bima acā. ¹⁵ Ibiōgbuk xipacat kukat ma soat em itaybit ajo xipacat cīcā iam, ajo xipatpūt iam tak, ajo xipacat gu iam tak. Ibiōgbuk kuḡ'ūmat pe bit iboap iba'arēm. Imēnpuye ibiōgbuk kuḡ'ūmayū te'e ma ibiōgbuk kukat a'ō waywayway ip. ¹⁶ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Abu xe'e itaybit apēn Deus jewaḡuyḡuy iam? Ka'ūma ma, i. Abu be ixe awē but? Ka'ūma be ma, i.

Cristo aḡuy daḡ wuyju bit jewaḡuyḡuy, ixe biōgbuk omuy wuywebe buye. Imēneju te'e ma ibiōgbuk kuḡ'ūmat wuya'ōxikxiḡ.

3

¹ Okitpitpiyū, bekicat ikap'isuat puxim epesop Deus biōgbuk a'ō kay kūyjobitbūt puye. Imēnpuye Deus biōgbuk kukat eju wekawēnap puxim gu juk adi ocekawēn eyweju—kūyjobit'ūmat eju wekawēnap puxim acā.

² Apēn wuyju kūmti ūmūm bekicat pe iap puxim kawēn iba'arēmān gu oḡuwēnuwēn eywebe kawēn ibapukan acā Deus ekawēn'in. Kawēn iba'arēmān pit eyetaybit pa'ore epesop. Gasū dak eyetaybit pa'ore ma,

³ itabut'ūmayū buxim eyju jekukum puye.

Eyetablekarey eyewewekay. Jawa'ōxikxiḡ eyju eyeweweju. Imēn eyeku buje, itabut'ūmayū jo'i eyju jekukum, Deus biōgbuk a'ō kay'ūmayū jo'i—ibiōgbuk kuḡ'ūmayū jo'i. Imēneju iba'ore owebe eymutaybit am yaypanat mukūyjoap puxim.

⁴— Paulo kadiayū oceju bit — i'e'em ey'in.

Warara'acayū bit e'em:

— Apolo kadiayū oceju bit — i.

Imēnpuye eyju itabut'ūmayū jo'i jekukum.

⁵ Apolo bit yoboḡat gu. Ōn tak yoboḡat gu. Ōn Deus peam kapikpik'ukat acā. Apolo dak ibicat ma. Jesus Cristo muwēnuwēn'ukayū acā oceju. Eyetable cekay ḡasū, juk adi ixe oceḡuwēn eywebe buye. Wuykukukat kapikap ūmūm soat pe wuywebe. Imēḡap pe acā kapikpiḡ wuyju. ⁶⁻⁹ Eyju Deus kat puxim. Kat iwat puxim Deus eykuḡ xipan. Apolo, ōn tak Deus kat pe kapikpik'ukayū buxim. Oceju eymutaybitbin. Cristo

muwēnuwēnap iḡo kat pe kadai daidadamap puxim. Koap ōn cuk adi Cristo oḡuwēnuwēn eywebe. Imēnpuye eyetabut cekay. Cristo ekawēn imutaybitbinap kadai abibimap puxim. Guyjom Apolo juk adi Cristo ekawēn eymutaybitbin osunuy. Deus pit cuk eymubikay jebiōḡbuk a'ō kay am. Deus pe acā kadai muaypan put. Imēnpuxim Deus acā wuymubikuy jebiōḡbuk a'ō kay am. Imēnpuye yoboḡ ḡu Cristo muwēnuwēn'ukat, cekawēn imutaybitbin'ukat tak. Deus acā yoboḡ, ixe wuymubikuy jebiōḡbuk a'ō kay am puye. Cristo muwēnuwēn'ukat cekawēn imutaybitbin'ukat co'i Deus xe. Jewejojo'i ma ip. Deus kapikaptei ideida soat pe kapikpik'ukat pe. Apēn cuk adi o'jekapikpik ip iap taḡ ideida ip cebe. Ade xipacat je'ḡūm cedaḡ ma o'jekapikpik'iat pe. Warēmtaḡ ma o'jekapikpik'iat pe bit yopit ma je'ḡūm.

Deus emuamuy'a buxim eyju. Uk'a iwat puxim Deus eykuḡ xi-pan. ¹⁰ Cristo uk'a muycemucem'iat puxim. Wuyju uk'a muycemucemap mōḡmōḡ uk'a'abi daḡ ya'acap puxim. Imēnpuxim cuk adi Cristo oḡuwēnuwēn eywebe eyetabut am cekay, ipiat'ajojoap pe eyjuap puxim. Deus ja'ōbacaap o'jomōḡ owebe Cristo muwēn ām itabut'ūmayū be. Cristo muwēnuwēnap uk'a muycemucemap mōḡmōḡap puxim. Warara'acat cekawēn eymutaybitbin ḡasū odieḡ. Ixe uk'a muymuy'ukat puxim. Ixe cūḡ ma juy jeymutaybin. ¹¹ Deus kuy Jesus Cristo o'ḡudot ijodi.

— Warara'acat kay ḡu juy epesop eyetabun—okpot kay acā — i'e'em Deus ijodiat pe.

Wuyju uk'a muycemucemap mōḡmōḡ yamuycem am. Imēnpuxim Deus jekpot o'ḡudot ijodi wuywebe wuyetabut am cekay ipiat'ajojoap pe wuyjuap puxim. ¹² Eymutaybitbin'ukayū uk'a muymuy'ukayū buxim. Pūḡpūḡ uk'a muymuy'ukayū yakoroat'a muymuy. Ourom yamuy-muy ixeyū, pratam tak, wita'am tak—yasopsepat'am—yadeiboḡat'am. Cūḡ ma eymutaybitbin'ukayū buxim ixeyū ma. Warara'acayū bit yakoro'ūmat'a muymuy. Im yamuy-muy ip, kapi'idim tak, uktum tak. Cūḡ'ūma eymutaybitbin'ukayū buxim ip. ¹³ Daxam yamupik puje abuyū yacemat'a o'yamuy iap ibapuk e'em soat xe, abuyū yacem'ūmat'a o'yamuy iap tak, yakoro'ūmat'a yamupik puye. Imēn tak je'e Cristo ajēmap kabia, kūyjobit'ūmayū be ipiatpi'ajoan iap kabia. Ibpuk je'e abuyū juk adi cūḡ ma eymutaybitbin iap, abuyū cūḡ'ūma juk adi eymutaybitbin iap tak. Cūḡ ma eymutaybitbin pima, eyetabut cīcā epesop yajēm puje. Cūḡ'ūma eymutaybitbin pima bit, kuy juk adi eyetabucap epeyepere yajēm puje. ¹⁴ Yapikpek'ūmat'a duk'a iwat tuk'a'e mabuk daxa epirēm puje. Imēnpuxim cūḡ ma eymutaybitbin'ukayū xipacat je'jat Deus xewi jekapikapteim. ¹⁵ Yapikpek'at'a duk'a iwat pit tuk'a'e ḡu e'em, soat o'yapik puye. Imēnpuxim cūḡ'ūma eymutaybitbin'ukayū xipacat je'jat ḡu jekapikapteim. Imēnpit idaxijo ma ip daxa bewi o'jenapōniat puxim. ¹⁶ Eyju ḡebum ḡu aco'i Deus biōḡbuk nuynuy wuywebe iap kay. Eywebe dak ixe nuynuy ma. Imēnpuye Deus nuynuyap co'i wuyju. ¹⁷ Deus nuynuyap ikērēat kuḡ ḡu. Idip cīcā soat taḡ. Wuyju ma ixe nuynuyap co'i. Imēneju Deus ipiat supi'ajoat cūḡ'ūma eymutaybitbin'ukayū be jenuynuyap mukērērēn'iaiyū buxim ip puye.

¹⁸ Jewemuḡuykukum ḡu bit cuy epesop.

— Itabut'ūmayū xe ocetaybit cīcā — i te'e ma pūḡpūḡ ey'in e'em.

Jewexe eyetaybicap cuy epeyepere icēmān eyetaybit am Deus xe. ¹⁹ Itabut'ūmayū xe itaybit cīcāyū ibidaodao ip Deus xe. Imēn e'em Deus

ekawëntup:

Deus a'öbi jewexe itaybicat jewemuğuykuku jetacokcokap kuğ, i.

²⁰ Wara'atup e'em:

Deus itaybit jewexe itaybicat te'e ma jewağuyğuy iam, i.

²¹ Imëneju:

— Wuyetaybit soan ma — i'ümğu juy ace. Soat kukat puxim eyju Cristo eykukat puye. ²² Ōn eybuywatwat'ukat Cristo a'öbi, Apolo dak, Pedro dak. Deus soat ipi dağacat o'ğugë xipan eykuk am. Eyetabëğ pima, xipan eykuğ. Eye'ü buje dak, xipan jeykuk. Xipan eykuğ ğasũ. Guyjom tak xipan jeykuk. ²³ Deus Cristo kukat. Cristo dak eykukat. Imëneju soat kukat puxim eyju.

4

¹ Cristo buywatwat'ukayũ kukap puxim cuy ocekuğ epesop, oceju Deus ekawën muwënuwën puye—kuyje iba'arëm osunuy iap ekawën muwënuwën puye—ğasũ ibapuk o'e iap ekawën muwënuwën puye.

² Kariwa e'em jebekitkit pe:

— Wara'acat a'ö kay ğu bit cuy ece—wa'ö kay acã — i.

Wara'an ğu e'em cebe ip—jebekitkit pe. Imënpuxim Deus e'em jebuywatwat'ukat pe:

— Wara'acat a'ö kay ğu bit cuy ece—wa'ö kay acã — i.

Wara'an ğu e'em cebe. ³ Ak'arit'ũma oce eyekawën kay “Paulo jekariwa a'ö dağ jekukum” i'e buje. Warara'acat pe “Paulo jekariwa a'ö dağ jekukum” i'e buje dak, ak'arit'ũma oce cekawën kay. Owebe “Wekariwa a'ö dağ ōn jekukum” i'e buje dak, ak'arit'ũma oce wekawën kay. ⁴ Oweweju bit a'ğu wekariwa a'ö dağ ōn jekukum. Imënpit wekariwa a'ö dağ ōn jekukum iap ibapuk ğu soat xe ijodiat xe, “Wekariwa a'ö dağ ōn jekukum” i ma'ğu ōn e'em. Wuykukukat Jesus pe “Paulo wa'ö dağ jekukum” i'e buje bit, ibapuk e'em ya'ö dağ ōn jekukum iap. ⁵ Imënpuye waram wuykukukat ajëm'üm pima:

— Ikërëat kuğ ën Deus xe — i'ümğu juy epe'e warara'acat pe.

Wuykukukat ma apën cuk adi iba'arëm ma'ğu ağujurüğrüg iap ğubapuk soat pe. Jajëm puje iboap ğubapuk. Apën cuk adi wuybikuy i'e am ajop iap tak ğubapuk soat pe. Ixe je'e: — Xipat eyju oxo — i wuywebe, cedag ma ajekuku bima.

⁶ — Eybureyũ ejomuymuy ğu juy wara'at muwënuwën xipan pima — i'e'em Deus ekawëntup.

Imënpuye:

— “Paulo ya'öbuyxi ğu ocexe—Apolo acã” i'ümğu juy epe'e — i ōn e'em eywebe, okitpitpiyũ.

Eyju püğ tağ ma ocekuğ pima, kuka ibo dup ekawën tağ epeku.

— Püğ tağ ma juy soat epejukuk i ōn e'em waram eywebe.

⁷ Ibit wedep ma soat wuyju Deus xe. Kaũmğu iwaruat cexe. Imënpuye püğ tağ ma juy soat epewekuk. Ajo-kuğ eyju Deus o'ğũm ğu eywebe iat? Ka'ũma kuğ ma! Apënpuye dak eyju napa ma e'em: — Deus soat ğu o'ğũm ocewebe — i?

⁸ Tũybe oceju soat kuğ iãn eyju e'em. Tũybe oceju ibubut adeayũ iãn eyju e'em.

— Deus eju warara'acat kukukayũ oceju, Paulo bit ka'ũma, Apolo dak ka'ũma — i eyju e'em te'e ma.

Eyju warara'acat kukukan pima bit, kuka juk ocokcok oce. Eyju warara'acat kukukan pima, wuyju dak kuka juk ixeyü kukukan acesop eyweju. ⁹ Deus acó'i juk ocemuy ka'ümaayüm ma soat xe, ixemumujuyü ma'gu oceju. "Ixeyü juy ayaoka soat etabutpe xipat'üm cîcã ip puye" i'e'em ip iat puxim acó'i oceju. Soat acó'i ocejjom—kabi beacat, ipi juacat tak. ¹⁰ Itabut'ümat xe ocadaodao, Cristo kay ocetabut puye. Eyju bit eyetaybit cîcã ceweju müg'i eyju jekukum puye. Itabut'ümat xe oca'õca gu. Eyju bit eya'õca cexe ip. Ocemuybuyxi'üm'üm ip. Eybuyxim pit ip eykuḡ. ¹¹ Ocereren ma juk adi ocekuku, ocebipurukruk tak. Iokokat kuḡ ma dak cuk adi ocekuku ocedotim. Warara'acat tak cuk adi ocemupokupok. Püḡ ka be gu dak cuk adi ocekuku—soat kaka daḡ. Imên ma oceju jekukum ḡasü dak. ¹² Kapikpiḡ cîcã ocexat pu am, ocedoti bu am tak. Warara'acat pe ocemuymuy buje, ocejede gu cebe ip.

— Deus cuy xipacat je'ḡüm eywebe — i bit oceju e'em cebe ip. Ipiat'ajojom pima dak ocetaxi jîjã. ¹³ Warara'acat pe ocemuymuy buje, ikêrêm gu bit ocejede—xipan ma. Kaokok co'i oceju itabut'ümat xe.

¹⁴ Imêḡaptup mubararaḡ òn eymusüsün âm ḡu—eymuküyo am acã. Eykukpin cîcã oxe. Webekitkiyü jo'i eyju oxe. Imênpuye òn eymuküyo ojuy. ¹⁵ Adeayü kuka eymutaybin Cristo ekawên—10,000 beayü ma. Püḡ ma eyebay bit. Kuy juk eyetabut epesop Jesus Cristo kay kawên idipat oḡuwên eywebe buye. Ceweju müg'i eyju jekukum ḡasü. Imênpuye òn eyebay jo'i. Imênpuye òn eymuküyo ojuy. ¹⁶ Imênpuye:

— Obuxim cuy epesop yoboḡan pin gu — i òn e'em eywebe.

¹⁷ Imênpuye Timóteo juy oḡuju eykay. Ixe Timóteo okpot co'i. Ixe cüḡ ma kapikpiḡ wuykukukat peam. Iukupin cîcã oxe.

— Paulo yaḡuyisu jekukum Jesus Cristo a'õ daḡ jekukum puye — i je'e eywebe ixem Timóteo ma. — Imên Paulo itabun'isuayü mutaybitbin tak soat ka watwat mutaybitbin — i je'e eywebe eyaḡuyba'ümap puxim.

¹⁸ Püḡpüḡ ey'in pit jewexe itaybicayüm o'e. Tübye Paulo omuyku gu ocejo am iân o'e ip. ¹⁹ Deus ibikuy bima bit, ḡaxîn ma oju eyjo am. Wetaybit ma'gu ḡasü jewexe itaybicayü ekawên. Eyjo buje bit, wetaybit oce Deus a'õbacaap kuḡ ip iam, ikuḡ gu ip iam tak. ²⁰ Deus wuykukukat e'em "Én ma ocekukukat" i wuyju e'em pima gu—ya'õbacaap kuḡ wuyju jekukum pima acã. ²¹ Eybu'u du omudon wa'õpuruḡ eymukorêm âm? Eybu'u gu xe'e owebe eykuk am xipan? Eybikuy owebe eykuk am xipan pima, ikêrêat muḡêḡêap cuy epeyepere.

5

¹— Corinto ka beat jexidaap eju o'jepo itabut ma'gu Jesus kay — i'e'em owebe yajêm'isuat.

Imêḡap ikêrê jîjã Deus xe. Itabut'ümayü bit isüsün kuka o'e imên i'e am.

² Te'e ma eyju bit e'em:

— Xipat cîcã oceju — i.

Imên gu juy epe'e! Eyḡucüḡcüḡ cuy epesop ixem aḡokatkat ikêrêat mujurüḡrüḡ puye. Ixe aḡokatkat ikêrêat kay iḡucüḡ'üm pima, epeḡuõm gu juy Deus eju kawênwênap'a be je'awero am eyweju. ³ Wüy ma òn pit eywi. Inaka ḡebum cîcã ma òn eykay soat em.

— Ixe aḡokatkat ikêrê jîjã, Deus xe ikêrêat mujurüḡrüḡ puye — i òn e'em eywebe Jesus Cristo a'õbi.

Eyxe bima dak imên ma kuka oce eywebe. Imêneju awerom ñu juy epesop ixexu. ⁴Eye'awero buje wuykukukat Jesus jeenuy eyxe. Soat em ma wuykukukat Jesus jekukum wuyweju wuya'omucanucan. Eye'awero buje dak jeenuy eyxe. Õn tak eyxe bimaap co'i ma oñuy, soat em õn ñebum eykay buye. ⁵Eye'awero buje juy epe'e ixexu añokatkat pe:

— Satanás acã juy ekukan — i.

Imên cuy epe'e ixexu mubu'un am ikêrêat mujurũñap puxim. Je'ũ acõ'i xeku. Ikêrêat mujurũñap o'jepere bima bit Deus ixexu añokatkat biõñbuk idaxijo. Ibiõñbuk idaxijo wuykukukat añem puje, kũyjobit'ũmayũ be ipiatpi'ajõan iap kabia be.

⁶Te'e ma eyju e'em: — Warara'acat podi ma oceju xipat — i, cũñ ñu eyju jekukum puyexu. Pãõ'a muyuhuptõm ikêrêat mujurũñap puxim.

— Tõm'ĩcatõm pãõ'a muyuhum—yaboñat'a muyuhum — i wuyju e'em. Imênpxim pũñ ma wuy'inat ikêrêat kuñ pima, warara'acayũ dak ikêrêat mujurũñap ojuj ma e'em ixexu buxim. ⁷Ikêrêat mujurũñap cuy epeyepere—soat eyju! Ikêrêat mujurũñap pima, ikêrêat kuñ ñu epe-sop. Pãõ'a buxim epesop—yamuyuhuptõmtêm'ũmat'a buxim. Kuyje Judeuyũ ovelha o'yaoka ip Egito eipi bewi cêm pima. Ovelha oe'ũ uk'a beat e'ũap puxim. Imênpxim Cristo oe'ũ wuyexu'ũ'ũap puxim. Pãsoa epeta bima Judeuyũ ñebum wuydobuyũ'ũm'ũm e'ũap puxim ovelha'ũm oe'ũiap kay. Wuyju dak cuy aceñebu wuyexu'ũ'ũap puxim Cristo oe'ũiap kay. ⁸Jesus oe'ũ wuyexu'ũ'ũap puxim. Imênpxuyexu ikêrêat mujurũñap cuy acepere. Ikêrêat añujurũñap ñu auy ñasũ bit. Cũñ ma juy aceku. Icêmãn cuy acekawên. Imên jekukum pima, Jesus e'ũap kay juy aceñebu apên Judeuyũ ovelha e'ũap kay ñebum iap puxim.

⁹Wara'atup kuy otupmubararak eywebeaptum cartadup. Ixedup pe juk oce eywebe:

— Aoyũ kaykayat purem ñu juy epeku, warara'acat itop kaykayat purem ñu dak, jewekpidaodao'ukat purem ñu dak, jenuy'ũnakêkê'ukat purem ñu dak — i.

¹⁰Itabut'ũmayũ warara'acat tayxi kaykay ip, warara'acat itop kaykay dak. Itabikuku jũñã dak ip warara'acat pubut kay. Kũyjobit ñu dak ip jeka kukat aõ kay. Te'e ma dak itabut ip jewexexu deus'iyũ kay—wita'a muñẽñẽ kay. Itabut'ũmayũ xexu eydop pin'ũm pima bit, kuka epeñem ipi dañwi. “Ixeyũ xexu epesop ñu” i'ũmñu juk oce eywebe, “Ixeyũ burem ñu juy epeku” acã. ¹¹Warara'acat pit jewexexu itabut Jesus kay. Te'e ma wuyju e'em “Ocekpit” i ixeyũ be. Warara'acat tayxi eju jepopo'uk ip. Warara'acat itop eju dak jepopo'uk ip. Itabikuku dak ip warara'acat pubut kay. Te'e ma dak itabut ip jewexexu deus'iyũ kay—wita'a muñẽñẽ kay. Jebureyũ muymuy'uk tak ip. Ika'o'om tak ip jekukum. Ka'ũma am ma ip xipat.

— Jewexexu itabucayũ burem ñu juy epesop — i õn e'em eywebe. Epeyekõn ñu dak cuy ceweyu ip—pũñ em tak ka'ũma.

¹²⁻¹³— Ikêrêat kuñ eyju Deus xexu — i'ũmñu õn pit e'em itabut'ũmayũ be. Deus pit imên je'e cebe ip. Õn pit, ka'ũma. Cũñ ma eywebe bit “Ikêrêat kuñ ên Deus xexu” i'e am eyxeat pe—Jesus kay itabucat pe—eyweju je'aweroro'ukat pe. Imên e'em Deus ekawêntup:

Ikêrêat mujurũñap'ukat cuy epeñujem eyxewi, i.

6

¹ Eyju ikitpitpiyū Jesus Cristo kay eyetabut puye. Eyeweweju jewa'ōmukorēmrem pima, itabut'ūmat kay bit cuy epeju gu ibimāmāat ekawēn coco'ukat kay ixē be eymudin am. Eykitpit kay acā juy epeju—itabucat kay acā. Ixē kay juy epeju ixē be eymudin am. ² Wuyju Deus ebekitkit. Ipi'ūm puje abuyū ipi daḡayū'in ikērē Deus xe iap aceḡuwēn. Abuyū ikērē gu cexe iap tak aceḡuwēn. Eyetaybit gu du iboam? Iba'ore xe'e eywebe eykitpitpiyū mudin am? ³ Abuyū Deus ekawēn tojtjot'ukayū'in ikērē Deus xe iap aceḡuwēn. Abuyū ixeyū'in ikērē gu cexe iap tak aceḡuwēn. Eyetaybit gu du iboam? Imēnpuye eybu'um gu juy epesop eykitpitpiyū mudin am. ⁴ Imēnpuye eyju jewa'ōxikxiḡ pima, itabut'ūmat kay gu juy epeju ixē be eymudin am—ya'ōbuyxi gu ip Jesus kay itabucayū xe buye. ⁵ Eysūsūn cuy epesop itabut'ūmat kay eyju cucum pima. Ka'ūmḡu du eyparakpeat itaybicat? Kake ma! Iba'ore du eywebe jewemudin am? Iba'ore gu ma! ⁶ Inaka eyju eykitpit tujowatwan itabut'ūmat kay imuymuy am. Imēḡap pit cūḡ gu!

⁷ Eykitpit tujowatwan itabut'ūmat kay imuymuy am pima, itabut'ūmat ekukuap co'i ma eyju dak jekukum. Deus ekawēn taḡ'ūma. Epetujowat gu juy. Ḃḡ jeenuy ikērēm eykuḡ. Ak'arit'ma juy eybubut tujupa'um puje dak. ⁸ Eyju ma warēmtaḡ warara'acat kuḡ jeweik am. Warara'acat pubut tujupa'um'um tak eyju jeweik am. Warēmtaḡ eykitpit kuḡ tak eyju jeweik am. Eykitpit pubut tujupa'um'um tak eyju jeweik am. Imēnpuye cūḡ gu eyju jekukum. ⁹ Deus soat kukukan pima, cūḡ'ūma jekuku'ukayū gu bit jeedop cexe. Gebum cuy epesop iboap kay. Jewemuḡuykukukum gu juy epesop iboap kay. Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū gu bit jeedop cexe Deus soat kukukan pima; warara'acat tayxi eju jepopo'ukayū gu dak; warara'acat tayxi eju jepopo'ukayū gu dak, jewexe deus'iat kayayū gu dak; jewekpidaodao'ukayū gu dak; jenuy'ūnakēkē'ukayū gu dak; ¹⁰ warara'acat pubut tujupa'um'um'ukayū gu dak; warara'acat pubut kay itabikukuayū gu dak; ika'o'on'ukayū gu dak; jebureyū muymuy'ukayū gu dak; jeka kukat a'ō kay'ūmayū gu dak. Ixeyū gu bit jeedop Deus xe ixē soat kukukan pima. ¹¹ Pūḡpūḡ ey'in tak imēn cuk adi epekuku kuy bima—eyetabut'ūm pima. Gasū bit Deus ikērēat o'ju'uk eywebewi. Ixē kuy juk eynaē jebekitkin soat em ja'ō daḡ eyeku am. Ixē e'em eywebe:

— Cūḡ ma eyju oxē — i.

Imēn Deus e'em wuywebe, wuyetabut wuykukukat Jesus Cristo kay buye. Imēn ixē e'em wuywebe, Deus biōḡbuk omuy wuywebe buye dak.

¹² Ey'inat pit aco'i je'e owebe: — Ōn pit Cristo ebekit. Imēnpuye soat i'epi gu owebe — i. Icēmān ixē e'em. Soat i'epi gu wuywebe. Imēnpit soat gu xipat wuywebe i'e am. “Soat i'epi gu ocewebe” i'e but wuywebe. Inaka soat gu ojoixik cepere ba'oreap puxim. ¹³ Warara'acat pit aco'i je'e owebe:

— Wuyxaxet wuydadade buye—wuydadade wuyxaxet puye dak — i. Icēmān ixē e'em. Guyjom pit Deus xepxem ma gu'ūm—wuyxat, wuydada dak. Deus cuk wuymuḡē warara'acat tayxi eju wuyepo am gu, warara'acat itop eju wuyepo am gu dak; wuyekpidaodao am gu dak; wuyenuy'ūnakēkē am gu dak. Deus cuk wuymuḡē ja'ō kay am acā. Jewebe am kapik am tak cuk wuymuḡē. Ya'ō kay'ūm pima, te'e ma kuka

ajeku. ¹⁴ Deus pit wuykukukat o'gutait ce'üap tomukadi. Imēnpuxim wuyju dak wuymutait wuye'üap tomukadi. Ja'ōbacaan ma wuymutait.

¹⁵ Jesus kay wuyetabun puje wuyjebit Cristo jebit'inat e'em. Imēnpuye ikērē jījā wuyewedaodao am yapoat eju. Ikērē jījā Deus xe wuyjebit Cristo jebit'inat puye. Imēnpuye yapoat eju epeyepo ġu juy—pūġ em tak ka'ūma. ¹⁶ Yapoat eju jewedaodao bima pūġat puxim wuyju e'em ceweju. Eyetaybit iboam. Imēn e'em Deus ekawēntup: Xepxepayū pūġat puxim e'em, i. ¹⁷ Wuykukukat eju mūġ'i jekukum pima bit, pūġat puxim wuyju dak e'em ceweju ibiōġbuk a'ōbi.

¹⁸ Tapupuyū, warara'acat tayxi eju juy epeyepo ġu. Tū'ū'üyū, warara'acat itop eju juy epeyepo ġu. Wara'at mujurūġrūġ pima ikērēat kuka wuyjebit aġukērērēn ġu. Yapoat eju jepopom pima bit, kuka wuyjebit aġukērērēn. ¹⁹ Eyaġuyba'ūm ġu juy iboap kay. Wuyjebit Deus biōġbuk tūytūyap—Ibiōġbuk xipacat tūytūyap. Ixe biōġbuk omuy wuyjebit pe—Deus wuywebe o'ġuōmiat. Wuyju ġu jewekukat. Deus acā wuykukat. ²⁰ Deus ma juk ikērēat o'ju'uk eywebewi. Cristo e'üap eywebe ikērēat muġēġēaptei o'teida. Imēnpuye idipat acā juy aġuġē ijodi. Idipat muġēġēm pima bit, “Ka'ūmġu Deus co'i idipat” i je'e itabut'ūmayū eyekukuap co buje.

7

¹ Kuy juk eyemudupmubararakatup otupu cartadup. Ibodup pe juk epe'e owebe “Xipat tu ocewebe jewebumūn ām? Xipat ġu xe'e?” i. Iboam ōn jeymukūyjo ġasū. Aġokatkat ewebumūn'ūm pima, xipat ma jeku. ² Imēnpit adeayū ikērēat mujurūġrūġ cewebumūn'ūm pima. Cewebumūn'ūm pima warara'acat tayxi eju jepopom aġokatkat. Ayacat tak jepopom warara'acat itop eju. Imēnpuye juy epeyewebumūn. Xipat soat pe aġokatkat pe cewetayxida am. Xipat soat pe ayacat pe dak ceweitopta am. ³ Tapupuyū, etayxi eju juy ecepo, cepo pin pima. Aoyū, ektop eju juy ecepo, cepo pin pima. Eybu'um ġu juy epesop jepo am eytayxi eju eytop eju dak. ⁴ Aoyū, eybikuy bima acā ġu juy epeyepo eyitop eju, ixe ibikuy bima dak. Tapupuyū, eybikuy bima acā ġu juy epeyepo eytayxi eju—ixe ibikuy bima dak. ⁵ Pūġ em ġu aco'i epe'e eyewewebe:

— ġasū bit acejewedaodao ġu dak — i. — Deus eju acā acejekawēn ġasū bit — i aco'i epe'e eyewewebe.

Ade kabia ġu bit epe'e:

— ġasū bit ocepo ġu eweju — i eytayxi be, eyitop pe dak.

Deus eju eyekawēnap kabia kap puje juy waram ġuto epeyepo eyitop eju, eytayxi eju dak. Ade kabia “Acepo ġu ġasū bit” i eyju e'em pima, Satanás “Warara'acat eju juy epeyepo” i je'e eywebe. Ade kabia jepopom'ūm pima, kuka Satanás a'ō kayan epeku.

⁶ — Imēn cuy epeku — i'ūmġu ōn pit e'em eywebe. — Oxe bit xipat kuka o'e imēn eyeku am — i acā ōn e'em.

⁷ Otayxixe ġu ōn pit. Soat eytayxixe'ūm pima, xipat kuka o'e. Deus pūġpūġayū buywatwan ixeyū be ikērēat kukap puxim itayxixe ġu ma'ġu ip. Warara'acat pe bit iba'ore cūġ ma jeku am itayxixe'ūm pima. Ikērēat mujurūġrūġ ip itayxixe'ūm pima. Imēnpuye Deus ibikuy ixeyū ewebumūn ām ikērēat kukap puxim.

8 — Epeyewebumün ġu juy — i ðn e'em tak o'jewebumün ġu buk ip iayū be. — Obuxim cuy epesop — i ðn e'em cebe ip. — Waram ġu juy epeyewebumün — i ðn e'em itop'üm e'ū'ibiyū be, itayxi e'ū'ibiyū be dak.

9 Soat em ġebum ayacat kay bima juy epeyewebumün. Aoyū kay eyetabikukuap xipat ġu. Jewebumün ām acā kuka o'e xipat eywebe.

10-11 Cewebumün'ibiyū oġukūyjo ġasū bit. Wa'ōbi ġu ðn jeymukūyjo—wuykukukat a'ōbi acā. Tapupuyū, eytayxi juy epeyepere ġu. Aoyū, eyitop cuy epeyepere ġu. Eyitop epere buje bit cuy waram epeyewetopta ġu. Eyepit put koap epesop ikuġ iat kay eyitop kay.

12 Warara'acayū oġukūyjo ġasū bit. Itabut'ūmat eju cewebumün'ibiyū oġukūyjo ġasū—itabucayū oġukūyjo. Deus a'ōbi ġu ðn jeymukūyjo. Okpi-watpi ma ðn e'em eywebe. Okitpitpiyū, pūġpūġ ey'in cuk epeyewebumün itabut'ūmat eju. Eytayxi itabut ġu Jesus kay. Eyxe tūy pin cīcā bima bit cuy epeyepere ġu. 13 Wuyīxyū, pūġpūġ ey'in cuk epeyewebumün itabut'ūmat eju. Eyitop itabut ġu Jesus kay. Eyxe tūy pin pima bit cuy epeyepere ġu. 14 Ixeyū epere'üm pima, Deus xipacat je'ġüm eyitop pe, itabut ġu ma'ġu ip, itabucacat xe nuynuy'uk puye—jetayxi xe nuynuy'uk puye. Imēnpuxim Deus xipacat je'ġüm eytayxi be, itabut ġu ma'ġu ip, itabucacat xe nuynuy'uk puye—jektop xe nuynuy'uk puye. Imēn'üm pima, itabut'ūmayū ebekitkiyū jo'i ma kuka o'e eyebekitkiyū. Deus pit xipacat ūmūm eywebe, eyebekitkiyū be dak itabucacat xe nuynuy'uk puye. 15 Deus cuk wuynaē kaba'ūma wuydop am wuyitop eju, wuytayxi eju dak. Imēnpuye itabut'ūmat jetayxi epere pin pima, itabucacat epere pin pima, xipacat kuka o'e jetayxi epere am.

— Operem ġu juy ece — i'ūmġu juy je'e itabucacat itabut'ūmat pe.

Āġ je'ju ip. 16 Imēnpuye eyitop xe juy epesop, wuyīxīt! Ixeyū xe eynuy buje, kuka itabut o'e ip Jesus kay. Imēnpuye, eytayxi xe juy epesop, okitpitpiyū. Ixeyū xe eynuy buje, kuka itabut o'e ip Jesus kay.

17 Deus ja'ōbacaap ūmūm wuywebe soat taġ wuyekapik am cebeam. Imēnpuye ibikuyap taġ cuy epekuku. Deus pe eynaē buje eyekapikap kuġ cuk adi epesop. Ibeat kuġ cuy epeyekapik ġasū dak. Imēn soat ka watwat mukūyjojom ðn—itabucayū mukūyjojom. 18 Deus e'em taypu'aġobixeedakat'ibit pe:

— Webekin cuy ece — i.

“Ebekin oce ġasū” i'e'em pima, waram pit suxeemōġ ġu juy. Imēnpuxim Deus e'em taypu'aġobixeedak'ūmat pe:

— Webekin cuy ece — i.

“Ebekin oce ġasū” i'e'em pima, jedaypu'aġobidakacat ġu juy.

19 — Ecededaypu'aġobixeedakat tu? — i'ūmġu Deus e'em wuywebe. — Ecededaypu'aġobixeedakat ġu du? — i'ūmġu dak. — Wekawēn taġ tu eyju jekukum? — i acā Deus e'em wuywebe.

20 Deus pe eynaē buje eyekapikap kuġ epesop. Ibeat kuġ cuy epeyekapik ġasū dak. 21 Pūġpūġ ey'in tei'ūma kapikpik'ukayūm cuk adi epesop Deus pe eynaē buje. Eyaġuybabi'üm ġu bit cuy iġoap kay. Kapikpiġ cuy epesop eyekariwa beam. Eyekariwa xewi eyjēm put pima bit, epejēm cuy teihem kapik am warara'acacat peam. 22 Inaka tei'ūma kapikpik'ukayū jekpiwatpin ġu jekukum—jekariwa ukpiwatpi acā. Wuykukukat pe ixeyū naē buje bit, wuykukukat ukpiwatpi jeku ip. Teihem kapikpik'ukat pit jekpiwatpi jekukum. Wuykukukat pe ixeyū naē buje bit, jekpiwatpin ġu jeku ip—wuykukukat ukpiwatpi acā. 23 Deus cuk teihem wuydaxijo.

Imēnpuye ijodiat ukpiwatpin ġu juy epesop. Cristo ukpiwatpi acā epeku.
 24 Okitpitpiyū, Deus pe eynaē buje, eyekapikap kuġ epesop. Ibeat kuġ
 cuy epeyekapik ġasū dak. Deus tak eybuywatwan jeenuy.

25 Kuyatup pe owebeaptup pe “Apēn xe'e kuka cwebumūn'ūmayū
 oceġukuyjo?” i juk epe'e owebe. Wuykukukat pit cuk omukūyjo ġu
 iboam. Jeymukūyjo ōn wuykukukat a'ōbi ġu—waguybin ma. Imēnpit
 wuykukukat Jesus itabotaidabotbot cīcā osunuy okay. Imēnpuye ya'ō daġ
 ōn jekukum. Imēnpuye eyetabun cuy epesop wekawēn kay.

26 Wuykay itakomaayū ipiat'ajojoan cīcā wuywebe—itabut'ūmayū.
 Imēnpuye:

— Xipat kuka wuywebe wuyewebumūn'ūm ām — i ōn e'em.

27 Eytayxixe bima bit cuy epeyepere ġu. Eytayxixe'ūm pima bit cuy
 epeyewetayxida ġu. 28 Eyewebumūn puje bit, ikērēat epeġuġē ġu.
 Imēnpit eyewebumūn puje, ġebum cīcā epesop eyxat puap kay, eytayxi
 esay buap kay dak. Ōn pit obu'u eywebe eyeġebu am ijodiap kay.

29-31 Okitpitpiyū, ġaxīn ma aco'i Cristo jajēm waram. Ijop eipi dao ma
 jeekop. Apēn ġasū dopdom iap i'ūm. Imēnpuye itayxixeat cuy itayx-
 ixē'ūmat co'i jeku. Waat tak cuy icokcokat puxim jeku. Jewaywaywayat
 tak cuy iġuycūġat puxim jeku. Tarekrek pupu'ukat tak cuy o'jat ġu
 buk'iat puxim jeku. Tarekrek kukuk'ukat tak cuy ikukuk'ūmat puxim
 jeku.

32 Ōn pit obu'u eywebe soat em ġebum am ijodiap kay—eybubut puap
 kay. Itayxixē'ūmat soat em ġebum Deus kay. Soat em Deus mucokcok pin.

— Apēn xe'e oce Deus mucokcok am? — i'e'em soat em jewebe ma.

33 Itayxixeat pit soat em ġebum ijodiap puap kay tarekrek puap kay,
 jetayxi mucokcok pin puye. Soat em ixē e'em jewebe ma:

— Apēn xe'e oce otayxi mucokcok am? — i.

34 Xepxep a'ō kay pin ma—Deus a'ō kay—jetayxi a'ō kay dak.
 Itoptep'ūmat pe soat em cekapik put wuykukukat peam. Ixe soat em
 jekukukat mucokcok pin. Soat em jekukukat kay ġebum. Itoptepat pit
 soat em ġebum jebubut puap kay. Jektop mucokcok pin soat em.

35 Imēġap pit imuwēnuwēn ōn eywebe eybuywat pin puye. Eyewe-
 bumūnap muba'oren pin ġu bit ōn.

— Epeyewebumūn ġu juy iba'ore jījā ma'ġu eywebe — i'ūmġu ōn e'em
 eywebe. — Cūġ ma epeku Deus xe — i acā ōn e'em eywebe. — Ixe ekawēn
 taġ cuy epeku — i dak ōn e'em eywebe. — Soat em ġebum cuy epesop
 wara'at kay ġu—wuykukukat kay acā — i dak ōn e'em eywebe.

36 ġasū iwadipyū oġukūyjo. “ġasū bit puk wewebumūn pin ġu oce” i
 kuy juk o'e'e'iaiyū oġukūyjo.

— Wewebumūn'ūm pima bit cedaġ ġu kuka owadip kuġ oce — i'e'em
 aġokatkat jewebe bima, juy jewebumūn ip.

Cewēju jewedaodao pin cīcā bima dak, cuy jewebumūn ip. “Ocewe-
 bumūn cuy ġasū bit” i'e buje dak cuy jewebumūn ip. Cewebumūn
 puje ikērēat o'ġuġē ġu ip. 37 Imēnpit aġokatkat jekpiwatpin ma “ġasū
 bit wewebumūn pin ġu oce” i'e buje, xipat kuka o'e cewebumūn'ūm
 ām. Ibu'u jewebumūn ām pima dak, xipat kuka o'e cewebumūn'ūm ām.
 Jewedaodao pin cīcā'ūm pima dak, xipat kuka o'e cewebumūn'ūm ām.

38 Imēneju xipacan e'em ip jewadip eju cewebumūn puje. Jewebumūn'ūm
 pima bit, ibodi ma xipacan e'em ip.

³⁹ Itop e'ũ'ibiyũ oğukũyjo ғasũ. Itop itait pima, ayacat jektop xe ma jeenuy. Cũğ ғu jektop eperе am. Itop e'ũ buje bit, cũğ ma warara'acat eju jewebumũn ãm—jemukaypinput eju. Imēnpit cũğ ғu itabut'umat eju jewebumũn ãm—itabucac eju acã. ⁴⁰ Imēnpit itop e'ũ'ibit ibodi ma icokcok kuka o'e waram jewebumũn'ũm pima. Waram pit cewebumũnap ғu oxe ma ibodi ma kuka o'e icokcok. Deus biõğbuk omuy owebe. Imēnpuye eya'õpicũğcũğ cuy epesop wa'õ kay.

8

¹ Kuyatup pe juk epe'e owebe: “Xipat tu ocewebe deusbaro wap iēnmõğ'ibitēn o am? Ocesuēn'o ғu xe'e?” i. Iboam õn jeymukũyjo ғasũ.

— Icēmãn ocetaybit Deusan — i wuyju e'em. “Soat podi ma ocetaybit” i'e'em pima bit, xipat ғu kuka o'e. Warara'acat kuğ xipan pima bit, xipat kuka o'e soat peam. ² Soan ғu wuyetaybit—pũğpũğ ã. Imēnpuye wuyju te'e ma e'em:

— Ocetaybit cĩcã — i.

³ Wuyxe Deus ikukpin cĩcã hima bit, Deus itaybit wuyjum. Deus burem tak cuy ajop.

⁴ Deusbaroyũ wap iēnmõğ'ibitēn jeymukũyjo õn ғasũ. Deusbaro ka'ũmaap ma ibiõğbuk. Ade ғu Deus—pũğ ma. Wuyetaybit iboam. ⁵ Ade ipi watwat xe bit ade ma desuyũ. Tũybe ade deusyũ iãn e'em ip. Tũybe ade wuykukuk'ukayũ iãn e'em ip. Tũybe ipi dağ, kabi be dak omuy ip iãn e'em ip. ⁶ Wuyxe bit pũğ ma Deusat. Ixe Deus wuyebay. Soat ixе emumuğē. Ixe beam ma soat wuyju dopdom. Pũğ ma wuykukukat—Jesus Cristo acã. Ixe a'õbi Deus soat o'ğugē kuyje—Jesus Cristo a'õbi. Ixe a'õbi ma wuyju dak dopdom.

⁷ Soat ғu bit itabucayũ iboam itaybit. Ikabap cĩcã ip deusbaroyũ kuğ. Kuy ade kabia ma te'e ma itabut osodop ip ixeyũ kay—deusbaroyũ kay. Imēnpuye tũybe ijopēn deusbaroyũ xatēn iãn e'em ip. Gasũ dak imēn e'em ip. Itaybit ғu ip deusbaroyũ ka'ũma am ma ibiõğbuk ip iam. Tũybe iğo ēn o buje, ikērēat kuğ kuka oce Deus xe iãn e'em ip. ⁸ Wuyju bit cũğ ma Deus xe iēn o'oap tomuju ғu. Iwaru ғu Deus xe. Ibit wedep ma—iēn o'oap, iēn o'o'ũmap tak.

⁹ Xipat eyxe iğo ēn o buje, iēn o'ũm pima dak. Eykitpit xe bit, itabutcũcat xe, cũğ ғu iğo ēn o am. Eykitpit pe ikērēat epeğujurũğat ғu juy—itabutbũcat pe. Ixe xe cũğ'ũm pima, iğo ēn o am, epesuēn'o ғu juy. ¹⁰ Eyetaybit deusbaroyũ kake ғu iam. Imēnpuye:

— Cũğ ma wuywebe iğo ēn o am — i'e'em eyju.

Imēnpuye deusbaroyũ duk'a be eyju õmõm, ixе xatēn o am. Itabutbũcat eyjojom iğo ēn o'om pima bit:

— Cũğ ma owebe dak iğo ēn o am — i acõ'i je'e jewebe ma.

Imēnpit cũğ ғu buk ixе xe bit iğo ēn o am, tũybe deusbaroyũ kake iãn e'em puye. ¹¹ Ixe dak acõ'i iēn o eyjojom iēn o'om puye. Iēn o buje bit iğuycũğ cĩcã je'e itabutbũcat.

— Oje'ũ acõ'i ikērēat oğujurũğ puye — i te'e ma je'e jewebe ma.

Cristo oe'ũ ixе e'ũap puxim. Ixe ekitpit. Imēnpit iğuycũğ ma jeku, ēn ma ikērēat eğujurũğat cebe buye. ¹² Cũğ ғu cexe i'o am pima:

— Ęn tak esuēn'o — i'ũmğu juy epe'e cebe.

Imēn i'e buje, warēmtağ ma eykitpit kuğ tak eyju. Warēmtağ eykitpit kuğ pima, eyju dak ikērēat kuğ epesop Cristo xe. ¹³ Imēneju okitpit pe ikērēat

ogujurūgat ġu. Okitpit xe iġo ħn o'oap cūġ ġu bima, ðn tak kuka osuħn'o ġu—pūġ em tak ka'ūma. Osuħn'o ġu okitpit pe ikĕrĕat mujurūġap puxim. Imĕnpuxim eyju dak cuy eykitpitpiyū be ikĕrĕat epeġujurūgat ġu.

9

¹ Cūġ ma owebe wekupinap taġ weku am. Cristo emumuġu ðn. Wuykukukat Jesus cuk ojoġoġo. Kuy bima juk eyetabut wuykukukat Jesus Cristo kay ðn ma juk ixekawĕn oġuwĕn eywebe buye.

² Warara'acayū xe ma Cristo emumuġu ġu ðn. Eyxe bit cemumuġu ðn.

— Corinto ka watwat Cristo eju mūġ'i jekukum o'e ġasū bit, Paulo cekawĕn o'ġuwĕn cebe ip puye. Imĕnpuye ocetaybit Paulo Cristo emumuġu iam — i'e'em adeayū.

³ Wara'acat omuymuy bima, jewedayoyom ðn.

— Òn tak Cristo emumuġu ma — i ðn e'em cebe ip.

⁴ Cūġ ma owebe oxat pu am, oxati bu am tak kawĕn idipat muwĕnuwĕnapteim. ⁵ Warara'acayū Cristo emumuġuyū jetayxi eju jekukum—itabucat eju. Imĕn cūġ ma Deus xe. Wuykukukat kitpitpiyū dak jetayxi eju jekukum ip, Pedro dak. Cūġ ma kuka o'e owebe dak.

⁶ Warara'acayū Cristo emumuġuyū wara'at pe ġu kapikpiġ ip—kawĕn idipat muwĕnuwĕn acā. Cūġ tu eyxe owebe wara'at pe kapik am, Barnabé be dak?

— Cūġ ġu — i ðn pit e'em.

⁷ Sorarayū teihem jenopaġōġōm. Jenopaġōġōaptei bubum ip. Wara'at pe ġu ip kapikpiġ jemukaypinput pu am. Kadaidip iwat tak teihem jekat pe kapikpiġ. Jekat peat'a o'om ip jekapikapteim. Wara'at pe ġu ip kapikpiġ jemukaypinput pu am. Ovelha kukuk'ukat tak teihem ovelha kuġ. Jeðhō kūmti kōnkōn ip ikukapteim.

⁸ Ixeyū buxim wuyju dak cūġ ma wuyekapikaptei bu am—Deus ekawĕn muwĕnuwĕnapteim. Moisés tak imĕn cuk adi wuymutaybitbin osunuy. ⁹ Moisés ekawĕntup imĕn e'em:

Taixee'uk am kadaida mucakucan pima, juy biopakpi esubimukirik ġu, i. Āġ cuy jekōn kapikpiġ puye, i.

Iboaptup mubarararaġ pima biopak kay acā du ġebum osunuy Deus?

¹⁰ Ka'ūma! Wuykay dak ġebum ma osunuy. Òn tak oxat'am cuy oyabu iap kay ġebum taidada'ukat, ku beat'a bubu'ukat tak. ¹¹ Kawĕn idipat muwĕnuwĕn eywebe juk adi oceku apĕn ayacat ku beat taidadam iap puxim. Cūġ ma ġasū ocewebe dak ocekapikaptei bu am eyxewi. ¹² Cedaġ ma warara'acat pe dinheiro ojuyjuy am eyxewi, kawĕn idipat o'ġuwĕn ip eywebe buye. Ixeyū bodi ma oceju bit cuy iojuy eyxewi.

Oceju bit cuk ocejoojuy ġu eyxewi. Teihem kawĕn idipat muwĕnuwĕn pima:

— Kawĕn idipat a'ġo pin ġu ðn pit, Paulo dinheiro kay jġā imuwĕnuwĕnapteim puye — i kuka o'e itabut'ūmayū.

Imĕnpuye tei'ūma juk adi kawĕn idipat oceġuwĕnuwĕn. Wara'at pe ocesop kapikpi'uk ocemukaypinput pu am. ¹³ Deus eju kawĕnwĕnap'a be kapikpi'ukayū jexat pupum tuk'a be ðmðm'ukayū xewi. Deus etabixewūnca mupikpi'ukayū ipik'umat pupum ip jexan. Kuy eyetaybit iboam.

¹⁴ Imĕnpuxim:

— Kawēn idipat muwēnuwēn'ukayū dak cuy imuwēnuwēnaptei je'jat ip jemukaypinput pu am — i juk o'e wuykukukat.

¹⁵ Ōn pit obu'u dinheiro bu am wa'ījojo'ukayū xewi kawēn idipat muwēnuwēnapteim. Ijudup mubarararaḡ ōn imuwēnuwēnaptei juy epeḡūm owebe iaptum ḡu bit. We'ū ām obu'uap podi ma obu'u imuwēnuwēnaptei bum. Ka'ūma ma juy je'e:

— Paulo kawēn idipat muwēnuwēnaptei kay jījā — i.

¹⁶ — Ēn pit cuy kawēn idipat eḡuwēnuwēn — i juk o'e Deus owebe. Imēnpuye “Wa'ōbuyxi jījāat ōn kawēn idipat muwēnuwēn puye” i'e ba'ore owebe. Ōn kawēn idipat muwēn'ūm pima bit kuka Deus ipiat o'supi'ajoat owebe. ¹⁷ Okpiwatpin ma kawēn idipat muwēnuwēn pima, cūḡ ma kuka o'e owebe wekapikaptei bu am. Okpiwatpi ḡu bit ōn imuwēnuwēn.

— Ēn pit cuy kawēn idipat eḡuwēnuwēn — i juk o'e Deus owebe. Deus ma juk o'ḡūm wekapikam iboap. ¹⁸ Apēḡām kuka wekapikaptei ojat? Dinheiro kay ḡu ōn wekapikapteim.

— Dinheiro'in cuy epeḡūm owebe imuwēnuwēnapteim — i'ūmḡu dak ōn pit e'em wa'ījojomayū be.

Ocokcok cīcā tei'ūma kawēn idipat muwēn ām. Ocokcokap tak wekapikaptei jo'i ma.

¹⁹ Imēneju ijodiat ḡu bit omujujum kapik am. Wukpiwatpin ma ōn kapikpiḡ. Imēnpit wukpiwat pin ma dak ōn soat peam kapikpiḡ kawēn idipat muwēnuwēn adeayū mutabut am Jesus Cristo kay. ²⁰ Imēnpuye Moisés ekawēn taḡ acā ḡu ōn jekukum Jesus Cristo ekawēn taḡ tak ōn jekukum. Judeuyū parakpe kawēn idipat muwēnuwēn pima bit, ixeyū buxim ōn tak Moisés ekawēn taḡ jekukum ixeyū mubu'unap puxim Jesus ekawēn kay. Judeuyū parakpe ōn imuwēnuwēn pima, ixeyū ekukuap puxim ōn tak jekukum ixeyū mutabut am Jesus Cristo kay. ²¹ Imēnpuxim ōn Judeu'ūmayū parakpe bima, ixeyū buxim ōn tak Moisés ekawēn taḡ ḡu jekukum ixeyū mutabut am Jesus Cristo kay. Cristo ekawēn taḡ ōn jekukum. Imēnpuye Deus ekawēn kay dak kūyjobit ōn. ²² Itabutbūcayū parakpe bima, ixeyū ekukuap puxim ōn tak jekukum ixeyū buywat am biḡ ma itabut am Jesus kay. Soat em oxeacat ekukuap puxim ōn tak jekukum ixeyū mutabut am Jesus Cristo kay. Soan ōn e'em warara'acat mutabut am cekay.

²³ Imēn ma ōn jekukum kawēn idipat muwēn ām soat pe ijodiat pe. Ōn kawēn idipat muwēnuwēn pima, Deus xipacan e'em wa'ījojomayū beam, owebeam tak. ²⁴ Adeayū jedaudauap taḡ daudaum cīcā. Pūḡ ma bit jabeatup pupum—koam yajēm'ibit acā—jeburewūn podi ma iwūncaat acā. Wuyedauap puxim wuyju dak jekukum Jesus Cristo ekawēn taḡ jekukum pima. Cekawēn taḡ cuy epeku ixe be “Cūḡ ma juk adi epekuku” i'e am eywebe. Ixe be eywebe imēn i'e buje, jabeatup o'tupu'iat cokcokap podi ma eycokcok epesop. ²⁵ Jedaudau'ukat soat kabia ma jewemuwūncacan iwūnca jedau am i'e am. Soat em jewemuwūncacan ip jabeatup pu pin cīcā buye. Iḡodup ade kabia ḡu tuptip e'em—pūḡ kabia ma. Dao ma dupkarawraw. Jesus Cristo ekawēn taḡ jekukum pima bit, pūḡ kabia ḡu acesop Deus xe—soat kabia ma. ²⁶ Cūḡ ma jedaudaum jedaudauapu'abi kay ma jedaudau'ukat. Cūḡ ma jedaudaum warēmtaḡ ma jedauap puxim. Ixe buxim ōn tak cūḡ ma weku pin. Jesus Cristo ekawēn taḡ weku pin warēmtaḡ ma wekuap puxim. Warara'acat mureure'ukat puxim tak ōn. Warara'acat mu'y'at ojuy bima te'e ḡu ip

jewemureurem ip—pipim ma. Imēnpuxim owebe dak te'e gu Jesus Cristo ekawēn tağ wekuap.

²⁷ — Jesus Cristo ekawēn tağ cuy epeku — i juk adi ocece warara'acat pe.

Imēnpuye owebe ikērēat muğē buje, kuka osūsūn oce soat xe, wekawēn o'jojoyo'iyū xe. Imēnpuye ōn ikērēat muğē pin pima, wağuydağ gu oce. Wağuymubu'u'un cīcā ōn ikērēat muğēap puxim, Jesus owebe “Ekērē oxe” i'eap puxim.

10

¹ Imēnpuye ġebum cuy epesop wuydobuyū'ūm'ūm kay, okitpitpiyū—Moisés ebekitkiyū'ūm'ūm kay. Uk'a'ūmat tağ jekukum pima kabikerereat soat pe ixeyū be e mubapukpuğ oeku. Soat ixeyū iodi o'timudek tiboğati. Tipakpukati i iğodi butet osunuy. ² Kabikerereat cocom pima, timudekdeğ pima dak, soat ip kūyjobit osodop Moisés a'ō kay.

— Kūyjobin acesop a'ō kay — io'e ip Moisés pe.

Imēnpuxim:

— Kūyjobin acesop a'ō kay — i wuyju e'em Jesus pe wuymubatisasan pima.

³ Soat ip kabi bewiat o'om osodopdop jexan uk'a'ūmat pe. Maná o'om osodopdop ip. ⁴ Soat ip kabi bewiat kōnkōn osodopdop. Tikōnkōn osodopdop ip Cristo idibi o'timujēm puye. Cristo a'ōbi wita'a bewi Moisés o'timujēm ixeyū eim. Imēnpuye:

— Wita'a jekukum wuyweju — io'e ip Cristo muwēnuwēn, Cristo ixeyū eju oeku buye.

⁵ Deus mucokcoğ gu ip osodop ade ixeyū'in. Imēnpuye Deus itakoma o'e cekay ip. Deus a'ōbi ip oe'ū'ū uk'a'ūmat tağ. O'jokotkot ip uk'a'ūmat pe.

⁶ Deus pit imēn ixeyū o'jukukuk wuymukūyjo am wuywebe ikērēat mujurūğap puxim. Ixeyū ma itabikuku osodop ikērēat kay. Wuyju bit cuy wuyetabikukum gu ajop. ⁷ Oibu'un ip Deus kay. Deusbaroyū kay o'e ip—jemumuğē kay. O'jekōnkōn ip deusbaroyū wap peta muğēğēm “Ocetabut eykay” i'e am cebe ip. Imēn e'em Deus ekawēntup:

O'jekōnkōn ip deusbaroyū wap, o'tikōnkōn tak ip, i. O'jeda'i'in tak ip cewap, i.

Wuyju bit cuy wuyetabun gu ajop jewexe deus'iyū kay. ⁸ Ixeyū ma o'jepopo warara'acat tayxi eju, warara'acat itop eju dak. Imēnpuye pūğ kabia be ade oap ip ixeyū'in, 23,000 ma oap ip pūğ kabia be. Wuyju bit cuy acepo gu warara'acat tayxi eju, warara'acat itop eju dak—pūğ em tak ka'ūma. ⁹ Ixeyū ma jemamama'uk cīcā oekuku Deus pe. Deus o'jobuyxijo ip itabotaidabotbot paxi wuykay iam.

— Deus ipiat supi'ajoat gu aco'i wuywebe ikērēat mujurūğrūğ ma'gu wuyju — io'e ip te'e ma.

Ikērēat o'ğujurūğrūğ ip. Imēnpuye Deus puybu o'subumudot ixeyū kay tūypiatpu. Ade o'joa ixeyū'in. Ade oap ip puybu nuy pibun. Wuyju bit cuy wuykukukat ajobuyxijo gu. ¹⁰ O'jemāmā ip Deus pe. Imēnpuye Deus jekawēn tojotjot'ukat o'ğudot adeayū aoka am ixeyū'in. Deus xewiat ixeyū o'yaoka. Oe'ū'ū ip. Wuyju bit cuy acemāmā gu Deus pe.

¹¹ Soat iboam pit o'jebapuk wuydobuyū'ūm'ūm pe wuymukūyjo am. Apēn Deus ipiat o'supi'ajoat cebe ip kūyjobit'ūm pima iap ibararak opop Deus ekawēntup pe. Iboaptup co buje, ixeyū'ūm'ūm ekukuap puxim gu

juy ajeku. Gaxĩn ma soat i'ũm. Imēnpuye ixeyũ'ũm'ũm ekukuap puxim ġu juy ajeku.

¹² Imēnpuye:

— Ocejū bit ikērēat oceġujurũġ ġu ocebaca buye — i'ũmġu juy ace. — Ocebuywan cuy eġuy ocewebe ikērēat mujurũġap puxim — i acā juy ace Deus pe.

¹³ Warara'acat ikērēat muġēat ojuy du eywebe? Soat ijodiat pe ikērēat muġēat ojuy ip. Deus pit soat em ja'õ daġ e'em. Wuybaca'ũm pima, Deus wuybuywanwan. Wuybuywatwan jeenuy wuywebe ikērēat mujurũġap puxim.

¹⁴ Imēneju, okitpitpiyũ, deusbaroyũ buxixim cuy epewatwat.

¹⁵ Eyaġuysat kuy oxe. Wekawēn puyxijom cuy epe'e cedaġ paxi Paulo e'em iam. ¹⁶ Gebum cuy epesop Jesus Cristo e'ũap kay wuyeġebuapti kōn puje. Cristo e'ũap kay wuyeġebuapti kōn puje: — Bay, ěn xipat cĩcā — i juy ace.

Wuyju ġebum Cristo'ũm toy kay, apēn Cristo wuymuisusunap kay dak. Pāo'a o buje, Cristo'ũm jebit kay wuyju ġebum, apēn Cristo wuymuisusun oe'ũ wuywebeam puye iap kay dak. ¹⁷ Pũġ'a bewi ma wuyju ya'o'om Cristo e'ũap kay ġebum am, ade ma'ġu wuyju. Pũġat jebit puxim wuyju, pũġat kay wuyju ġebum puye.

¹⁸ Gebum cuy epesop Judeuyũ kay. Ixeyũ epaĩyũ Deus wap o'ġupik ip iat epoyat o'om. Ibiat o'om pima ġebum ip wuyju Deus ebekitkiyũ iap kay. ¹⁹ Deusbaroyũ bit kake ġu. Eyetaybit iboam. Ōn tak wetaybit iboam. Ka'ũmaap ma deusbaroyũ bit.

— Ixeyũ wap ocejū puybit ěn mōġmōġ ixeyũ xatēn — i'e'em te'e ma deusbaroyũ kayayũ bit.

²⁰ Deusbaroyũ wap iēn mōġ puje Deus pe ġu ma ip iũmũm—ibiōġbuk kērēat pe acā, ibiōġbuk kērēayũ kukat ebekitkiyũ ip puye. Obu'u jĩjā eywebe ibiōġbuk kērēayũ habim eyeku am. ²¹ Jesus e'ũap kay wuyeġebuapti kōn puje, wuyju Deus ebekitkiyũ iap kay wuyju ġebum. Imēnpuye iba'ore wuywebe deusbaroyũ wap timōġ'ibiti kōn ām ibiōġbuk kērēayũ kukat a'õbi. Wuykukukat Jesus e'ũap kay wuyeġebuap'a o buje, wuyju Deus ebekitkiyũ iap kay wuyju ġebum. Imēnpuye iba'ore wuywebe deusbaroyũ wap iēnmōġ'ibitēn o am ibiōġbuk kērēayũ kukat a'õbi. ²² Wuybu'u wuykukukat mutaek am. Cēm ġu du? Wuykukukat podi ma wuya'õbaca i'e'em pima, kuka ibiōġbuk kērēayũ kukat kadiayũm ace'e. Ibiōġbuk kērēayũ kukat kadiayũ bima bit, kuka itaek o'e wuykukukat. Itaek pima, xipat ġu kuka o'e wuywebeam.

²³ — Cristo ebekitkit ocejū. Imēnpuye soan oce'e but — i napa ma e'em pũġpũġayũ.

— Soat ġu bit xipat wuywebeam — i ōn pit e'em.

— Soan oce'e but — i napa ma e'em ip.

— Te'e ma kuka pũġpũġ pit ajukuk — i ōn pit e'em.

²⁴ Cũġ ġu wuywebe xipan jewewekuk am warara'acat kay ak'arit'i'ũm pima. Warara'acat tak cuy xipan ajukuk. ²⁵⁻²⁶ Imēn e'em Deus ekawēntup: Deus ipi kukukat ipi daġacat kukukat tak, i.

Imēneju ka'ũma ma i'opiat eywebe. Soatēn cuy epejat eyxatēn tei-dada'ukat xewi.

— Ite ěn tu deusbaroyũ wap i'enmōġ'ibit'en? — i'ũmġu juy epe'e iēn pum pima.

²⁷ Jeweju jekōn ām Jesus kay itabut'ūmat pe eynomuwā buje, epeju juy eyju pin pima. Ajo o'gūm ip iat ēn cuy epesuēn'o.

— Ite ēn tu deusbaroyū wap iēnmōg'ibitēn? — i'ūmgu juy epe'e eynomuwāat pe.

²⁸⁻²⁹ Itabuthūcat pe “ite ēn deusbaroyū wap iēnmōg'ibitēn” i'e buje bit cuy epesuēn'o gu ixe muḡuycūḡap puxim. Xipat eywebe ma ite ēn o am. Itabuthūcat xe bit xipat gu ite ēn o am. Ite ēn o'ūm pima bit, xipat je'e ixe xe, exe dak. Ka'ūma ma i'guycūḡ je'e. Soat eycokcok werep ma epe'e.

Warara'acat pit aco'i je'e:

— Apēnpuye dak ite ēn osuēn'o gu warara'acat xe cūḡ'ūm puye? Cūḡ ma oxe bit iboap — i. ³⁰ — Iēn om pima ōn e'em Deus pe “Bay, ēn xipat,” i — i aco'i je'e owebe. — Apēnpuye dak warara'acat kuka o'e owebe, “Cūḡ gu ewebe ite ēn o am,” i? — i aco'i je'e owebe.

³¹ Cūḡ ma juy epeku soat em warara'acat pe “Deus idip cīcā, ya'ōbaca jījā” i'e am. Cūḡ ma juy epeku jekōnkōn pima, tikōnkōn pima dak, soan e'em pima dak. ³² Cūḡ ma juy epeku Judeuyū etabutpe, Judeu'ūmayū etabutpe dak, Deus kay itabucayū etabutpe dak. Cūḡ ma juy epeku warara'acat mubu'unap puxim Jesus Cristo kay. ³³ Wekukuap puxim cuy epeku. Warara'acat mucokcok pinap kuḡ ōn jekukum soat em. Ajo xipat kuka o'e owebeam iap kay gu ōn ḡebum—ajo xipat kuka o'e warara'acat peam iap kay acā. Imēn ōn jekukum Deus pe warara'acat taxiyoap ojuy.

11

¹ Cristo ekukuap puxim ōn tak jekukum. Imēnpuye wekukuap puxim cuy epeku.

² Soat kabia eyju ḡebum okay. Apēn cuk adi ōn eymutaybitbinap taḡ tak eyju jekukum—soat taḡ.

— Xipat cīcā eyju oxe — i ōn e'em eywebe.

³ Imēnpit waram jeymukūyjo ōn. Aḡokatkat jetayxi kukat. Cristo soat aḡokatkayū kukat. Deus Cristo kukat. ⁴ Imēneju aḡokatkat cuy jewajuy gu paḡōm jebureyū parakpe Deus eju kawēnwēn pima, Deus ekawēn muwēnuwēn warara'acat pe bima dak. Jewajuy buje bit ibuyxim gu kuka Cristo kuḡ o'e. ⁵ Ayacat pit cuy jewajuy jeenuy jebureyū parakpe Deus eju kawēnwēn pima, Deus ekawēn muwēnuwēn warara'acat pe bima dak. Jewajuy'ūm pima bit, ibuyxim gu kuka jektop kuḡ o'e. Ayacat yajuy'ūmat pit yakoekeoat puxim yasūsūn. ⁶ Imēnpuye ayacat jewajuy'ūm pima, epeyadaptakat cuy. Wuywebe ayacat isūsūn jakoean, jadaptakacan tak. Imēnpuye juy yajuyjuy jeedop ip paḡōm jesūsūnap puxim. ⁷ Imēntak aḡokatkat pit cuy jewajuyjuy gu, Deus jejo'ian o'ḡugē buye jedipap kuḡ o'ḡugē buye. Deus aḡokatkat o'ḡugē ja'ō daḡ ceku am. Ayacat pit o'ḡugē jektop a'ō daḡ ceku am. ⁸ Deus aḡokatkat muḡēm pima ayacat pewi gu o'ju'uk. Ayacat muḡēm pima bit, aḡokatkat pewi o'ju'uk. ⁹ Aḡokatkat o'ḡugē ayacat puye gu. Ayacat pit o'ḡugē aḡokatkat puye. ¹⁰ Imēneju itabucayū awerom, pima aoyū juy jaekabek kuḡ jeedop ip Deus ekawēn tojotjot'ukayū wuyjojom puye. Jaekabek kuḡ cuy jeedop ip jektop a'ō kay kūyjobicap mubapuk am soat pe. ¹¹ Wuykukukat Jesus kay wuyetabut puje bit, wuyaḡepūḡ gu wuyju jekukum—ayacat, aḡokatkat tak. Jewemukūyjojom tak wuyju, jewebuywatwan tak. ¹² Aḡokatkat a'ōxa bewi Deus ayacat o'ju'uk. Ayacat uk pewi ḡasū bit aḡokatkat kapkam. Deus xewiat pit soat kake.

13 Cedaḡ tu eyxe ayacat pe jaekabek kuḡ'ūma kawēn ām Deus eju warara'acat parakpe? Cedaḡ ḡu! 14 Wuyukpiwatpin ma wuyetaybit xipat ḡu aḡokatkat pe yadaperean am iam. Aḡokatkat yadaperean pima bit, jewemubuyxi'ūm'ūm. 15 Ayacat pit idip cīcā wuyxe soat xe yadaperean pima. Yadapereanat yaekabekat co'i.

16 — Cedaḡ ḡu ayacat peam pit kawēn ām Deus eju yajuy'ūm pima — i ḡn e'em.

Imēn e'em soat itabucayū dak—soat kaka daḡayū. Imēn tak cuy oce'e soat pe oca'ōxik pinat pe.

17 — Cūḡ ma eyju je'awerorom — i'ūmḡu ḡn pit e'em eywebe. Awerom pima eyju jewebuywatwan ḡu biḡ ma eyetabut am Jesus kay—jewemubu'u'un acā. Imēḡap xipat ḡu! Jeymukūyjo ḡn cūḡ ma eye'awero am.

18 — Awerom pima jewa'ōxikxiḡ ip Corinto ka watwat, Jesus kay itabucayū, pūḡ kadi ḡu ip puye — i'e'em owebe pūḡpūḡayū.

Icēm xe'e ixeyū e'em?

19 — Wuyju pūḡpūḡ kadiayū bima, ibapuk e'em soat xe abuyū wuy'in cūḡ ma jekukum iap, abuyū cūḡ ḡu iap tak — i te'e ma eyju e'em.

Xipat ḡu wuyju Deus xe pūḡpūḡ kadiayū bima. 20 Eyju je'awerorom wuykukukat e'ūap kay jeḡebu am ḡu—jekōn ām acā. 21 Jekōn pima, soat eyju eyukpiwatpin ma jekōnkōn cīcā. Imēnpuye koap ajēm'ibit jekōnkōn cīcā jebureyū wiwim'ūma. Kanomūm yajēm'ibit pit jekōnkōn ḡu. Ire mabuk ip e'em wara'acat ibeḡbeḡ pima, wara'acat ika'o bima dak.

22 Apēntak oce eywebe imēn eyju je'awerorom pima?

— Cūḡ ma eyju je'awerorom — i du oce eywebe? Ka'ūma! — Cūḡ'ūma — i acā oce.

Eyre bima, eyduk'a be ma juy epeyekōn. Deus eju kawēnwēnap'a be bit warēmtaḡ ḡu juy epeyekōn. Ibubut'ūmat musūsūm ḡu juy epesop iḡo'a be. Cūḡ ḡu oxe eyju je'awerorom.

23 — We'ūap kay eyeḡebu am cuy epeyekōn eyeweweju — i juk o'e wuykukukat Jesus owebe.

Apēn ixe o'e owebe iam cuk ḡn eymutaybitbin. Jekay itakomaayū be jeūm pimaap exima be pāo'a o'yabu.

24 — Bay, ēn xipat cīcā — io'e Deus pe.

Pāo'a o'yadakat. Gebuje:

— Korosa be obamupaya ip iap kay juy epeḡebu ibeat'a o buje — io'e jebekitkiyū be. — Oje'ū eywebeam — io'e cebe ip. — Pāo'a juy epeya'o we'ūap kay eyeḡebu am — io'e.

25 Imēnpuxim kopo dak o'jat jekōn eperē buje ip.

— Deus kawēn iisuat ḡuwēn ipi juayū be oje'ū buye, odoymukerereren puye — io'e wuykukukat. — Odoymukerererenap kay juy epeyeḡebu uva'abidi kōn puje — io'e. — Tikōn puje, we'ūap kay juy epeyeḡebu — io'e.

Imēn wuykukukat o'e owebe kuy bima. 26 Imēneju ibeat'a o'om wuyju. Ibeat'a o buje, wuykukukat oe'ū wuywebeam iap muwēnuwēn wuyju soat pe, ibeati kōn puje dak. Imēn cuy epeyekōnkōn waram wuykukukat ajēmap wiwim pima.

27 Imēneju Deus ipiat supi'ajoat wuywebe warēmtaḡ ma i'o buje. Warēmtaḡ ma wuykukukat e'ūap kay wuyeḡebuap'a o buje kuka ce'ūap ajomuymuy, warēmtaḡ ma ce'ūap kay wuyeḡebuapti kōn puje dak.

28 Imēnpuye:

— Cedaḡ tu òn jekukum Deus xe? — i juy ace wuywebe ma pã'o a awap, uva'abidi kòn awap tak.

Cedaḡ ma jekukum pima acã kuka aya'o. Atikòn tak kuka. Warẽmtaḡ jekukum pima bit, kuka aya'o ḡu, atikòn ḡu dak kuka. ²⁹ Apẽḡãm korosa be wuykukukat oe'ũ iam eyetaybit'ũm pima juy epeya'o ḡu wuyeḡebuap'a. Epetikòn ḡu dak cuy wuyeḡebuapti. Eyetaybit'ũma ya'o buje, eyukpiwat epe'e Deus xe. Imẽnpuye ipiat supi'ajoat eywebe. ³⁰ Ade ey'in warẽmtaḡ ma o'ya'o'o. Imẽnpuye ip iwãtaxipipe o'e. Ibaça ḡu ip o'e. Pũḡpũḡ oe'ũ'ũ kuy. ³¹ Ya'om pima:

— Ikẽrẽat kuḡ tu òn exe? — i juy ace Deus pe.
Ikẽrẽat kuḡ pima, iboap cuy aḡuwẽn ixẽ be i'uk am wuywebewi. I'uk puje:

— Ikẽrẽat kuḡ eyju oxẽ” i'ũmḡu je'e wuywebe.
Ipiat tak supi'ajoat ḡu wuywebe.

³² — Ikẽrẽat kuḡ eyju oxẽ — i'e'em Deus wuywebe ikẽrẽat epereap ojuy. Ipiatpi'ajojoan tak wuywebe wuymukũyjo am waram wuywebe ikẽrẽat kukap puxim. Ixe imẽn wuymukũyjojom ipiat'ajojoap kay wuymujuap puxim kũyjobit'ũmayũ eju.

³³ Imẽneju, okitpitpiyũ, eybureyũ ajẽmap puk cuy epejowiwi. Wuykukukat e'ũap kay wuyeḡebuap'a o am awerom pima, soat ajẽm puje juy epeya'o. ³⁴ Abu ire mabuk iat cuy jeduk'a be ma jekòn. Imẽn'ũm pima Deus ipiat supi'ajoat eywebe awerom pima. Wara'an cuk adi epeyekawẽn owebeaptup pe—kuyatup pe. Eykay oajẽm puje bit iboam òn jeymukũyjo.

12

¹ Okitpitpiyũ, “Ajo ùmũm wuywebe Deus biõḡbuk?” i juk epe'e owebe kuyatup pe eyemudupmubararaktup pe. Iboam òn jeymutaybin. ² Jesus kay eyetabut'ũm pima wara'at kaykaykay ma eyetabut epesop—jewexe deusyũ kay—adeayũ kay. Pũḡ tak ixeyũ'in cede ba'ore ma deusparoyũ. Soat em eymuḡuykukuku'uk ip osodop. ³ Gasũ bit “Deus a'õbi oceju e'em” i'e'e'ukayũ jojom eyju. Deus biõḡbuk a'õbi e'e'ukat e'em ḡu:

— Jesus wũy ma jeenuy Deus wi ipiat'ajojom — i.
Iba'ore cebe Jesus wuymuy am. Deus biõḡbuk kukat acã icẽmãn e'em:
— Jesus acã ocekkukat — i.

Warara'acat pe bit iba'ore imẽn i'e am. Iboam eyetaybit pima eyetaybit tak abuyũ Deus a'õbi e'em iam, abuyũ napa ma e'em iam tak.

⁴ Ade ma Deus biõḡbuk emumuũm omuy. Pũḡ pit iũmũm wuywebe—Deus biõḡbuk acã. ⁵ Deus peam kapik put wuywebe wara'at taḡtaḡtaḡ ma'ḡu wuyju kapikpiḡ. Pũḡ peam pit wuyju kapikpiḡ—wuykukukat peam acã. ⁶ Soat wuyju wuyetaybit kapik am warẽmtaksuḡ taḡ ma Deus peam. Pũḡ pit wuymutaybitbin wuyekapik am—Deus acã. Ixe be wuymutaybin'ũm pima bit kuka wuyetaybit ḡu. ⁷ Deus ma ja'õbacaap ùmũm soat pe wuywebe wuymutaybit am obiõḡbuk omuy eywebe iam. Soat wuykitpitpiyũ buywat am iũmũm wuywebe—warara'acat itabucat puywat am. ⁸ Imẽn Deus biõḡbuk ja'õbacaap ùmũm pũḡpũḡayũ be kawẽn icẽmat muwẽn ãm. Deus ekawẽn warara'acat mutaybit am ja'õbacaap ùmũm warara'acat pe. ⁹ Jesus kay itabut cĩcãam ja'õbacaap ùmũm warara'acat pe. Iwãtaxipiyũ mu'ada'ada am ja'õbacaap ùmũm warara'acat pe. ¹⁰ Wuywebe i'e

ba'oreat mubapukpuk am ja'óbacaap ùmùm warara'acat pe. Deus ekawên muwênuwên âm ja'óbacaap ùmùm warara'acat pe. Warara'acat pe ja'óbacaap ùmùm ixeyû be itaybit am abuyû jekukum Deus biôgbuk a'ôbi iam, abuyû ja'ôbi ma jekukum iam tak. Warara'acat pe ja'óbacaap ùmùm ixeyû be ya'ôba'arêmat'a'ôm kawênwên âm. Warara'acat pe ja'óbacaap ùmùm ixeyû be ya'ôba'arêmat'a'ôm kawênwên'ukat ekawên muwên âm wuya'ôm ma. ¹¹ Ade ma ibiôgbuk xipacat emumuùm. Pũğ ma bit ibiôgbuk xipacat iùmūmat. Jekpiwatpin ma ja'óbacaap ùmùm wuywebe.

¹² Pũğ ma wuyjebit. Ade bit opop wuyjebit pe. Wuyjebit puxim Cristo kay itabucayû dak ade. Pũğat puxim pit wuyju. ¹³ Adeayû itabut Jesus Cristo kay. Judeuyû itabut cekay, Judeu'ûmayû dak. Tei'ùm kapikpik'ukayû itabut cekay, teihem kapikpik'ukayû dak. Soat ip itabut cekay. Deus biôgbuk kuy juk wuyuwexat Cristo jebit puximayùm pũğan. Deus a'óbacaap kuğ wuyju ibiôgbuk nuynuy wuywebe buye.

¹⁴ Soat wuyjebit tağat pit jekapikap kuğ. Pũğ gu opop wuyjebit pe—ade ma—wuyeta, wuyei, wuyba, wuybu. Pũğ ma wuyjebit pit. Imênpxim soat itabucayû jekapikap kuğ. Pũğat a'ôbi bit wuyju kapikpiğ. ¹⁵ Wuyjebit tağat pit jemâmâmâm gu Deus pe. “Wuyjuyû jebit tağat gu òn ibu gu buye” i'e but ma'gu wuyei be. Wuyjebit tağ ma'gu nuynuy. ¹⁶ “Wuyjuyû jebit tağat gu òn, ita gu buye” i'e but ma'gu wuygybu be. Wuyjebit tağ ma'gu nuynuy. Jemâmâmâm gu Deus pe wuyjebit tağat. Icocok jekapikap kuğ. ¹⁷ Wuyjebit wuyeta acã bima, kuka acekũyjo gu. Wuyjebit wuygybu acã bima, kuka ajoyôn gu. ¹⁸ Imênpit Deus pũğ gu o'jomuy wuyjebit pe. Ade ma o'jomuy. Wuybu o'subumuy. Wuyeta o'sutamuy. Wuyba o'subamuy. Wuydao o'taomuy. Jekpiwatpi ma o'jomuy soat. ¹⁹ Pũğ ma o'jomuy bima bit, wuyjebitbet gu kuka adi ace. ²⁰ Imêneju ade ma opop wuyjebit pe. Pũğ ma wuyjebit pit. Wuyjebit tağat pũğ tağ ma e'em, ade ma'gu cebe. Imênpxim wuyju dak pũğ tağ cuy ajeku pũğat kay wuyetabut puye—Jesus Cristo kay. Pũğ tağ cuy ajeku Deus biôgbuk omuy soat pe wuywebe buye.

²¹ Ajo omuy te'e ma wuyjebit pe? Ka'ûma ma. Soat jekapikap kuğ wuyjebit tağat. Jecoatcoan wuyju wuyetam. Cũğcũğ wuyju wuyeim. Kapikpiğ wuyju wuybum. Jewebuywatwan soat wuyjebit tağat. Imênpxim wuyju dak cuy acejewebuywan, Jesus Cristo kay wuyetabut puye. ²² Imên ma Deus wuyjebit o'ğugê. Pũğpũğ wuyjebit tağat ibaca gu wuyxe. Imênpit ixeyû dak ka'ùmgu bima bit, kuka adi aje'û. ²³ Iméntak pũğpũğ wuyjebit tağat idip gu wuyxe. Imênpit xipan wuyju ikuğ. Wuysûsûn pũğpũğ wuyjebit tağat ajuy'ùmâm. Imênpit xipan wuyju ikuğ. ²⁴ Xipan'ùm'ùm ma wuyju idipat kuğ—wuyjebit tağat kuğ. Wuysûsûn wuyju e'em pũğpũğ wuyjebit tağat kuğ. Deus pit isûsûn gu wuykuğ. Soat ma o'ğugê wuyjebit tağan. Imênpuye juy soat ajukuk xipan wuyjebit tağat wuysûsûn ma'gu ikuğ. ²⁵ Wara'at tağtağtağ gu wuyjebit e'em—pũğ tağ ma. Soat wuyjebit tağat pũğ tağ ma e'em. Imênpxim wuyju dak wara'at tağtağtağ gu juy ajeku—pũğ tağ ma. ²⁶ Pũğ pe ma'gu ipiat pima, soat wuyjebit tağat itaybit jopku ipi iam. Pũğ ma wuyjebit tağat xipat pima dak, soat wuyjebit tağat itaybit jopku xipat iam. Cristo kay itabucayû wuyjebit puxim. Wuybure ipiat'ajojom pima, soat kuka wuyguycũğ ace cekay. Warara'acat wuybure awêgmudim pima dak, soat kuka wuycocok ace cekay, wuybure kay.

²⁷ Imêneju Deus ade ma o'jomuy wuyjebit pe. Jekpiwatpi ma o'jomuy. Iméntak wuyju Jesus Cristo jebit puxim. Soat wuyju ijebit tağat puxim. ²⁸ Imēnpuye Deus soat jekpot kay itabucayū o'jomuy jekitpitpiyū buywat am. Koap pima:

— Wemumujuyūm epesop — i juk adi o'e pūğpūğayū be.

Gebuje:

— Soat kaka dağ cuy epeju wekawēn muwēnuwēn ām — i juk adi o'e warara'acayū be.

Gebuje:

— Jesus kay itabucayū juy epeğutaybitbin — i juk adi o'e warara'acayū be.

— Eywebe i'e ba'oreat cuy epeğubapukpukpuk wa'ōbi — i'e'em warara'acayū be. — Iwātaxipipiyū juy epeğu'ada'ada — i'e'em warara'acayū be. — Eykitpitpiyū buywatwan cuy epesop Jesus kay ibu'uap puxim — i'e'em warara'acayū be. — Eybureyū kukukayūm cuy epesop — i'e'em warara'acayū be. — Ya'ōba'arēmat'a'ōm cuy epeyekawēnwēn — i'e'em warara'acayū be.

²⁹ Soat ğu ip Deus emumujuyū—pūğpūğ ā. Soat ğu ip Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū—pūğpūğ ā. Soat ğu ip itabucat mutaybitbin'ukayū—pūğpūğ ā. Soat pe ğu Deus ja'ōbacaap ūmūm wuywebe i'e ba'oreat mubapuk am—pūğpūğ pe acā. ³⁰ Soat pe ğu ja'ōbacaap o'ğūm iwātaxipipiyū mu'ada am—pūğpūğ pe ma. Soat pe ğu ja'ōbacaap o'ğūm ya'oba'arēmat'a'ōm kawēn ām—pūğpūğ pe ma. Soat pe ğu ja'ōbacaap o'ğūm ya'oba'arēmat'a'ōm kawēnuwēn'ukat ekawēn muwēn ām wuya'ōm—pūğpūğ pe ma. ³¹ Eyju bit eyetabikukum cuy epesop Deus emumuūm kay—xipat cīcāat kay.

Ajo soat podi ma xipat iam pit ōn jeymutaybin.

13

¹ Wuyetaybit kuka ajop kawēn ām warara'acat'a'ōm, Deus ekawēn tojtjot'ukat a'ōm tak. Wuyxe warara'acat ikukpin'ūm pima bit, te'e ma kuka wuyetaybit ajop warara'acat a'ōm, Deus ekawēn tojtjot'ukat a'ōm tak. Wuyxe ikukpin'ūm pima, wuya'ōkarey acā kuka ace Deus xe—tamaraka'a muydedeap puxim. ² Ixe a'ōbi Deus ekawēn kuka ağıwēn. Wuyetaybit kuka ajop ajom soat ijodiat itaybit iam. Wuyetaybit kuka ajop ajo iba'arēm warara'acat xe iam tak. Co'a yamuwede but kuka o'e wuywebe wuyetabut cīcā buye. Imēnpit wuyxe warara'acat ikukpin'ūm pima, ka'ūma ma kuka ace Deus xe. ³ Soat kuka ace itabut'ūmayū be wuymupikan wuyetabucap mubapuk am soat pe. Imēnpit wuyxe warara'acat ikukpin'ūm pima, te'e ma kuka acemupikat, te'e ma dak kuka ağım wuybubut ikuğ'ūmayū be.

⁴ Wuyxe warara'acat ikukpin pima bit, wuyukpiceğēm ğu kuka ajop cekay ip; xipacat tak kuka ağımğūm cebe ip; wuyetabutkarey ğu dak kuka ajop cekay ip; yoboğan pin ğu dak kuka ajop; — Warara'acat podi ma oca'ōbuyxi — i'ūmğū dak kuka ace; ⁵⁻⁶ warēmtağ ğu dak kuka ajeku—cedağ ma; jewekay acā ğu dak kuka ajop ğebum—warara'acat kay dak; dao ğu dak kuka wuyetakomām ajop; warēmtağ ğu dak kuka warara'acat ajukuk—cedağ ma; ğebum ğu dak kuka ajop apēn warara'acat cuk adi ikērēm wuykukiap kay; wuyğuycūğcūğ tak kuka ajop ikērēt mujurūğrūğ ip iap kay; wuycokcoğ tak kuka ajop cūğ ma jekukum ip iap kay.

⁷ Wuyxe warara'acat ikukpin pima, wuybu'um ġu dak kuka ajop warara'acat kay; — Soat ma i'e but Deus xe — i dak kuka acece soat em; warara'acat idipan e'eap wiwim tak kuka ajop; wuyukpiceġem ġu dak kuka warara'acat ajukuk. ⁸ Wuyxe warara'acat ikukpin ijodi bima, soat em ma dak ikukpin jeedop ip wuyxe. Wuyxe ikukpin ip iap i'üm'ëm ġu. Darem ma bit ip kawēnwēn Deus a'ōbi kawēnwēn'ukayū. Ijodi bima acā. Darem ma dak ip kawēnwēn ya'ōba'arēmat'a'ōm kawēnwēn'ukayū. Ijodi bima acā. Itaybitbūcayū dak omuy ijodi bima acā. ⁹ Soan ġu wuyetaybit ġasū—yopīt ma. Soat ġu dak wuyju imuwēnuwēn Deus biōġbuk a'ōbi—yopīt ma. ¹⁰ Deus xe bima bit, ka'ümġu je'e itaybitbūcayū. Soan ma wuyetaybit acesop. Yopīt ma imuwēnuwēn'ukayū dak ka'ümġu je'e. Soat ma aceġuwēnuwēn.

¹¹ Bekin pima bekitkit ekawēnap puxim cuk adi oġuy; bekitkit aġuy buxim tak; bekitkit ekukuap puxim tak. Aġokatkan ġasū bit oce. Bekitkit puxim wekukuap pit cuk ocepere. ¹² ġasū wuyetaybitbūt ma Deus e'eam. Waroa itabidiġ peat cocoap puxim wuyetaybitbūt ã ixem. Ixe xe bima bit, jewejjom ace'e. ġasū wuyetaybitbūt ma ixem. Ixe bit itaybit cīcā wuyjum. ġuyjom pit wuyetaybit ace'e ixem apēn ixe itaybit wuyjum iap co'i.

¹³ Wuyetabut Deus kay. Ixe xe wuydopap wiwim tak wuyju. Warara'acat tak ikukpin cīcā wuyxe. Deus xe xīpat cīcā wuyetabut pima, ixe xe wuydopap wiwim pima dak. Wuyxe warara'acat ikukpin pima bit, ibodi ma xīpat cexe.

14

¹ Xipan warara'acat kukam cuy epejokuda. Soan cuy epe'e Deus biōġbuk emumuüm pu am. Cekawēn muwēnap pit warara'acat podi ma xīpat. Imēnpuye:

— A'ōbacaap cuy eġūm owebe ekawēn muwēn ãm — i juy epe'e cebe—Deus pe. ² Ya'ōba'arēmat a'ōm kawēnuwēn'ukat ma wuywebe ġu kawēnwēn—Deus pe acā, cekawēn pa'arēm wuyxe buye. Ibiōġbuk xīpacat a'ōbi ixe ya'ōba'arēmat a'ōm kawēnwēn. Icēmān ixe e'em. Warara'acat xe bit cekawēn pa'arēm. ³ Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat pit kawēnwēn soat peam wuywebeam. Ixe wuybuywatwan biġ ma wuyetabut am. Wuypararaap mu'ümü'üm tak ixe. Wuyġuycūġap mukapkam tak ixe. ⁴ Ya'ōba'arēmat'a'ōm kawēnwēn'ukat ma jewebuywatwan acā biġ ma jetabut am Jesus kay. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat pit soat itabycaayū buywatwan biġ ma itabut am ip.

⁵ Ocokcoksū ma kuka oce Deus pe ja'ōbacaap ūm puje eywebe ya'ōba'arēmat'a'ōm kawēn ãm. Ocokcok cīcā ma bit kuka oce ixe be ja'ōbacaap ūm puje eywebe Deus ekawēn muwēn ãm. Ya'ōba'arēmat'a'ōm kawēnwēn'ukat xipan kapikpiġ Deus peam. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat pit ixe bodi ma xīpan kapikpiġ cebeam. Te'e ma kuka o'jekawēn ya'ōba'arēmat'a'ōm wara'acat ceweju'üm pima wuya'ōm cekawēn muwēn ãm ce'awero'ibiyū be. Te'e ma kuka o'jekawēn ya'ōba'arēmat'a'ōm Jesus kay itabucat buywatwan'üm puye. ⁶ Okitpitpiyū, eykay juy oajēm. Ya'ōba'arēmat'a'ōm kawēnwēn pima bit, eybuywan ġu kuka ōn, wekawēn pa'arēm eyxe buye. Apēn Deus cuk adi o'ġuwēnuwēn owebe iap muwēn puje bit, kuka ōn eybuywan, apēn cuk adi ixe

omutaybitbiniap muwën puje dak. Deus biögbuk a'öbi imuwën puje dak, kuka òn eybuywan, Deus ekawën muwën puje dak.

⁷ Wuya'ö'ë. Yamuydedeap tak ya'ö'ë ma. Tarekrek'uk'uk tak ya'ö'ë ma—flauta'uk tak ya'ö'ë ma, harpa'uk tak. Itaybit'umat cedağ'üm yamuydedem pima bit, ajom i'eyü imuydedem i kuka o'e ip, warëmtağ ma yamuydedem puye. ⁸ Kededeg'uk kukat warëmtağ ma yukmuydedem pima bit, kuka o'jemuxipan ğu ip sorarayü jeju am nopagöğö ãm. ⁹ Imënpuxim ën ya'öba'arëmat'a'öm kawënwën pima, ekawën cocoyü dak itaybit ğu kuka o'e ip ekawën, ya'ïjojom ma'ğu ip. Kawënwën'üma ën ceweju ip iat puxim kuka o'e ip. ¹⁰ Püğ'ã'ö ğu wuyju. Warëmtaksuğ ma wuya'ö. Wuya'öwarururu. Ibeat'a'öm kawënwën'ukat xe bit ya'öbapuk. ¹¹ Ya'öba'arëmat'a'öm kawënwën'ukat pit wüyatka bewiat puxim oxe; òn tak cexe wüyatka bewiat puxim ma. ¹² Deus biögbuk emumuüm kay jïjã eyju kuy. Imënpuye soat podi ma xipat cïcãt cuy epejoojuy cexewi. Ya'öbacaap cuy epejoojuy warara'acat puywat am—Jesus kay itabucayü buywat am.

¹³ Imënpuye ya'öba'arëmat'a'öm kawënuwën'ukat cuy jekawën Deus eju.

— A'öbacaap cuy eğüm owebe apën cuk adi oceceiap muwën ãm wa'ïjojo'ukat a'öm tak — i juy je'e ip Deus pe.

¹⁴ Òn ya'öba'arëmat'a'öm kawënwën Deus eju bima, wağuybi ğu òn kawënwën. Obiögbuk pe acã òn kawënwën. ¹⁵ Imënpuye apën paxi oce? Obiögbuk pe juy ocekawën Deus eju, wağuybi dak. Obiögbuk pe juy ocebibododon tak, wağuybi dak. ¹⁶ “Bay, ën xipat cïcã” i'e'em eyju eybiögbuk pe acã bima, “Xipat cïcã ma” i'e ba'ore kuka o'e eyweju je'aweromayü be, eyekawën cekawënpa'arëm cexe ip puye.

— Apën xe'e ite e'em? — i acã kuka o'e ip.

¹⁷ Eya'ö dip cïcã ma aco'i eybiögbuk pe eyju kawënwën Deus eju. Imënpit eyweju je'aweromayü buywatwan ğu eyju. ¹⁸ Eyekawënep podi ma òn pit kawënwën ya'öba'arëmat'a'öm. Imënpuye:

— Ën xipat cïcã oxe — i òn e'em Deus pe.

¹⁹ Warara'acat eju awerom pima bit cuy ya'öba'arëmat'a'öm ğu ocekawën. Soat ip wa'ïjojom iat'a'öm acã ocekawën ixeyü mutaybit am. 10.000 palavra ya'öba'arëmat'a'öm wekawën puje, ka'üma ma kuka itaybit o'e ip. 5 palavra ixeyü a'öm wekawën puje bit, kuka itaybit o'e ip. Imën kuka ip osubuywan.

²⁰ Okitpitpiyü, yopit ma juy eyetaybin ikërëat muğë ãm bekitkit puxim. Bekitkit ağıy buxim ğu bit cuy epeyewağuyğuy—yaypanayü ağıy buxim acã. ²¹ Imën e'em Deus wuyawëwëap ekawëntup pe:

“Ocekawën puk ijodiat eju,” i'e'em wuykukukat, i. “Ya'öba'arëmat'a'öm puk ocekawën ceweju ip—wüyatka watwat a'öm,” i. “Imënpit wa'ïjo pin ğu juy je'e ip,” i.

Imën e'em iğodup.

²² Imën wuyju ya'öba'arëmat'a'öm kawënwën Deus soat podi ma ya'öbaca i'e am itabucayü be ğu—itabut'ümayü be acã. Deus ekawën muwënuwën pit wuyju Deus soat podi ma ya'öbaca i'e am itabut'ümayü be ğu—itabucayü be acã. ²³ Jesus kay itabucayü e'awero buje, soat eyju aco'i ya'öba'arëmat'a'öm kawënwën. Gebuje itabut'ümat aco'i jajëm eykay—o'ya'ïjojo ğu bukiat tak.

— Teyüku yadaodaoyü — i aco'i je'e ip eyekawën cekawën pa'arëm cexe ip puye.

²⁴ Deus ekawên muwênuwên pima bit, itaybit je'e ip ikêrêat kuḡ oceju iam—eyekawên co buje. Ya'ôba'arêmatâ'ô o'ya'ïjojo ḡu'ïbit tak itaybit je'e iboam.

— Deus omuju juy ipiat'ajojoap kay ikêrêat kuḡ ôñ cexe buye — i je'e eyekawên co buje. ²⁵— Ikêrêat kay ôñ ḡebum soat em — i dak je'e ixex soat pe eywebe—awerom'ayũ be.

Jěḡ'aecôḡcôḡ Deus wap:

— Bay, êñ xipat cîcâ — i dak je'e Deus pe. — Icêmân Deus omuy eyxe — i dak je'e eywebe.

²⁶ Imêneju, okitpitpiyũ, jeymukũyjo ôñ cedaḡ ma eye'awero am. Epeye'awero juy eyewebuywat am biḡ ma eyetabut am. Eye'awero buje, pũḡ'in cuy ey'in jebibododon Deus kay; wara'at cuy jebureyũ ma ḡutaybin; wara'at cuy apên Deus o'e cebe iap ḡuwên; wara'at cuy jekawên ya'ôba'arêmat'a'ôm; wara'at cuy wuya'ôm ma ḡuwên apên ya'ôba'arêmat'a'ôm kawênwên'ukat o'e iap. Soan cuy epe'e eyewebuywat am biḡ ma eyetabut am Jesus kay. ²⁷ Pũḡ ḡu ey'in kawênwên ya'ôba'arêmat'a'ôm. Adedem ḡu bit cuy jekawên pũḡ e'awero buje—xepxep â. Ebapũḡ tak xipat ma. Xepxem ḡu dak cuy jekawên ip. Pũḡ ma koap jede. Ixe emũḡ puje wara'at jede kanomũm. Wara'at tak cuy wuya'ôm ma apên ite o'e iap ḡuwên. ²⁸ Ka'ũma ma aco'i itaybit apên ite o'e iap muwên âm wuya'ôm. Itaybit'ũm pima, mũḡ ma juy ip jeedop. Ya'ôberen ḡu juy jede ip—jewebe acâ—Deus pe dak. ²⁹ Xepxep â juy apên Deus o'ḡuwên cebe ip iap ḡuwên pũḡ e'awero buje. Ebapũḡ tak xipat ma. Ixeyũ ekawên cocom cîcâ juy jeedop ip warara'acat.

— Cedaḡ xe'e ixeyũ e'em? — i juy je'e ip jewewebe.

³⁰ Wara'acat pe Deus jekawên mubapuk puje bit, kawênwênat cuy jemũḡ wara'acat ekawên âm. ³¹ Deus jekawên ḡubapuk pũḡ pe ḡu—soat pe ma. Soat ip i'e but ajo Deus o'e cebe iap. Pũḡ ma juy ḡuwên. Ixe emũḡ puje juy wara'at ḡuwên. Imên bodinmaku ḡuwên ip. Imên eêm pima, soat cuy eyetaybin. Soat tak eycokcok epesop. Jewebuywatwan tak cuy epesop. ³² Jekpiwatpin ma jede Deus ekawên muwênuwên'ukat. Jekpiwatpin ma dak jemũḡ. ³³ Deus icokcok ḡu warêmtaḡ wuye'aweroap kay bit. Cedaḡ ma wuye'awero buje bit, icokcok e'em.

³⁴ Itabucayũ e'awero buje juy mũḡ ma jeedop ip aoyũ. Imên je'awerorom soat ka daḡ itabucayũ. Abu ayacat o'ḡuydeat ce'awero buje ip? Ka'ũma ma. Aḡokatkayũ kukukan ḡu juy jeedop ip aoyũ. Judeuyũ awêwêap ekawên tak imên wuymutaybitbin. ³⁵ Wuysũsũn kuka ace ayacat ekawên puje aweromayũ be. “Apên ite o'e?” i'e pin pima, jektop eju ma juy jekawên jeduk'a be ma—awerom pima bit ka'ũma.

³⁶ Eyxewi ḡu Deus ekawên o'jebapuk—cexewi ma—Deus xewi. Eywebe â ḡu Deus jekawên o'ḡuwên—soat pe ma. Imêneju:

— Oceju acâ cedaḡ ma je'awerorom Deus eju kawênwênap'a be — i'ũmḡu juy epe'e.

³⁷ Pũḡpũḡ ey'in Deus ekawên muwênuwên'ukayũ. Warara'acat ey'in Deus biḡbuk emumuũm kuḡayũ—ya'ôbacaap kuḡayũ.

— Wuykukukat a'ôbi Paulo ijidup mubarararaḡ wuymukũyjoaptum — i juy je'e ixeyũ ma.

³⁸ Pũḡat pit wemudupmubararaktup peat ekawên kay'ũm pima, ixex e'eap kay ḡu juy epesop.

³⁹ Iměneju, okitpitpiyũ: — A'ōbacaap cuy eġũm owebe ekawěn muwěn ãm — i juy epe'e Deus pe. — Ya'ōba'arēmat'a'ōm ġu juy ecekawěn — i'ũmġu bit cuy epe'e wara'acat pe.

⁴⁰ Awerom pima bit, warēmtaġsuġ ġu juy epesop. Cedaġ ma juy epe-eye'awero.

15

¹ Okitpitpiyũ, ġebum cuy epesop kawěn idipat kay. Kuy bima juk adi iboap ekawěn oġuwěnuwěn eywebe. Iboap ekawěn kay eyetabut epesop. Iboap ekawěn taġ eyju jekukum ġasũ dak. ² Iboap ekawěn cekawěntip. Iboap ekawěn cuk adi oġuwěnuwěn eywebe. Deus eydaxijom iboap ekawěn kay eyetabut puye. Eybu'u'ũm pima, jeydaxijo. Eybu'u bima bit, te'e ma juk eyetabut epesop.

³ Apěn cuk adi oya'įojoiap cuk oġuwěn eywebe. Iboap ekawěn podi ma xipat. Cristo oe'ũ ikērēat uk am wuywebe. Oe'ũ apěn ibararak opop Deus ekawěntup pe iap taġ. ⁴ Ixe'ũm o'jomōġ ip witabikũy be. Xepxep xet kap puje dak, Deus ixē o'ġuyu ce'ũ'ũayũ dopap pewi. Waram ġuto o'jetait apěn ibararak opop Deus ekawěntup pe iap taġ. ⁵ Pedro kay o'jebapuk je'ũap tomukadi. ġasũ 12 beayũ kay o'jebapuk—jemumujuyũ kay. ⁶ ġasũ jewēju juk adi oekuku'iaiyũ kay o'jebapuk adeayũ kay—500 beayũ kay. Ade ma buk ixeyũ'in pit itabēġ ma. Warara'acat kuy oe'ũ'ũ ixeyũ'in. ⁷ Tiago kay o'jebapuk ġuyjom. Soat jemumujuyũ kay o'jebapuk ġuyjom.

⁸ Ixeyũ kay jebapukap tomukadi okay o'jebapuk. It kapat wa'ũmat puxim ōn, kanomũm okay o'jebapuk puye. ⁹ Iměnpuye obodi ma ip ya'ōbuyxi warara'acayũ Jesus emumujuyũ. Kuy bima Jesus kay itabucayũ be ipiatpi'ajojoan cuk adi ojekukuku. Iměnpuye osũsũn “Jesus emumuju ōn” i'e am. ¹⁰ Deus pit soat podi ma xipan okuġ, xipat ġu ma'ġu ōn. Iměnpuye juk omuy Jesus emumujum. Te'e ġu juk omuy. Warara'acat ekapikap podi ma juk adi ocekapikpik Jesus emumujuyũ ekapikap podi ma. Wa'ōbacaam ġu bit cuk adi ocekapikpik—Deus a'ōbacaam acã. Ixe wa'ōmucanucan'uk osunuy soat em. ¹¹ Kawěn idipat acã oġuwěn eywebe. Warara'acayũ dak ibeat acã o'ġuwěn eywebe—Jesus emumujuyũ. Abu imuwěnuwěn iat pit yoboġ ġu. Cekawěn pit yoboġ. Iboap ekawěn kay juk eyetabut epesop.

¹²— Deus waram ġuto Cristo o'ġutait ce'ũap tomukadi — i wuyju e'em. Iměnpuye:

— Deus waram pit ce'ũ'ũ'ibiyũ ġutait ġu — i'e'em te'e ma pũġpũġ ey'in.

¹³ Ixeyũ e'eap icēm pima bit: — Deus waram ġuto Cristo o'ġutait ġu — i dak e'em ip. 1

¹⁴ Deus pe waram ġuto Cristo mutait'ũm pima bit, te'e ma kuka kawěn idipat wara'acat pe—te'e ma dak kuka adi eyetabut iboap ekawěn kay.

¹⁵— Deus waram Cristo o'ġutait — i wuyju e'em.

Ixeyũ e'eap icēm pima bit, napa ma wuyju e'em:

— Deus Cristo o'ġutait — i.

Deus waram ġuto ce'ũ'ũayũ mutaicin ġu iap ekawěn icēm pima, Cristo dak waram ġuto o'ġutait ġu. ¹⁶ Waram ġuto ce'ũ'ũ'ibiyũ mutaicit'uk'ũm pima, Cristo dak waram ġuto o'ġutait ġu. ¹⁷ Ixe be waram ġuto Cristo mutait'ũm pima, te'e ma juk eyetabut cekay. Ikērēat kuġ gabuk eyju. Ixe be imutait'ũm pima, ipiat'ajojoap kay epeju eye'ũ buje. ¹⁸ Ixe be

imutait'üm pima, Cristo kay itabucayũ'üm'üm wũy ma opop ip Deus wi. Ipiat'ajojoap pe ma ip opop. ¹⁹ Ijodi bima acã du Cristo xipan wuykuḡ? Wuye'ũ buje bit wuykay ḡu xe'e? Imēn pima, warara'acat podi ma kuka wuyguycũḡ ace.

²⁰ Imēnpit ixeyũ e'eap icēm ḡu. Deus waram ḡuto Cristo o'ḡutait. O'ḡutait waram ḡuto soat webekitkiyũ'üm'üm oḡutait iam wuymutay-bit am. ²¹ Soat je'ũ'üm ace'e pũḡ ma aḡokatkat ikērēat o'ḡuḡē buye. Imēnpuxim soat acejetait waram wara'at pit idipat o'ḡuḡē buye. ²² Soat je'ũ'üm ace'e wuyju Adão naxeḡebitbit puye. Imēnpuxim waram acejetait Cristo eju mũḡ'i wuyju buye. ²³ Cristo koap o'jetait waram. Guyjom pit Cristo a'ōkayayũ waram ḡuto jetait. Waram acejetait ixē ajēm puje. ²⁴ Cristo Deus kay'ũmayũ a'ōbacaap ḡu'üm. Soat ḡu'üm. Soat xipat'ũmayũ kukukat a'ōbacaap ḡu'üm. Soat ya'ōbuyxiat a'ōbacaap tak ḡu'üm. Soat ya'ōcaat a'ōbacaap tak ḡu'üm. Ka'ũma ma kũyjobit jeenuy ixeyũ a'ō kay. Deus a'ō kay acã jeedop ip kũyjobit.

— Ēn acã soat kukukat. Soat kũyjobit a'ō kay acã — i soat je'e ip Deus pe.

²⁵ Cristo soat kukukan je'e Deus pe cekay itakomaayũ a'ōbacaap mu'üm puje. Soat jeedop ip kũyjobit Cristo a'ō kay. ²⁶ Wuye'ũap wuykay itakomaat puxim. Wuyparara wuykay itakomaat puxim. Wuyparara dak je'üm. Deus soat kukukan pima bit ace'ũ ḡu. ²⁷ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus soat a'ōbacaap o'ḡu'üm, i. Soat jeedop ip kũyjobit ixē a'ō kay, i. Deus soat a'ōbacaap ḡu'üm. Soat jeedop ip kũyjobit Cristo a'ō kay. Ja'ōbacaap pit ḡu'üm ḡu. ²⁸ Cristo a'ō kay am Deus pe soat mukũyjo buje, Cristo jeenuy kũyjobit Deus a'ō kay—jebay a'ō kay. Koap cebay soat ḡukũyjo ja'ō kay am. Gasũ:

— Ōn tak kũyjobin oce a'ō kay — i je'e ipot jebay be.

Deus soat ipi daḡacat kukukan jeenuy kabi beacat kukukan tak. Soat em jeenuy ixeyũ kukukan. Ixeyũ kukukap i'üm'ēm ḡu.

²⁹ Deus pe ce'ũ'ũ'ibiyũ mutaicit'uk'üm pima, te'e ma pũḡpũḡ ey'in jemubatisasanan ce'ũ'ibit tieḡ.

— Deus waram ḡuto ce'ũ'ũ'ibiyũ mutaicin ḡu — i napa ma e'em ixeyũ. Ixeyũ e'eap icēm pima bit, te'e ma jemubatisasanan ip ce'ũ'ibit tieḡ.

³⁰ Ixe be ce'ũ'ũ'ibiyũ mutaicit'uk'üm pima, te'e ma soat kabia oaoka ojuyap cocom ōn. Imēnpit waram ḡuto ip imutaicit'uk. Imēnpuye te'e ḡu wuyaoka ojuyap cocom wuyju. ³¹ Ococok eykay, wuykukukat Jesus Cristo eju mũḡ'i eyju jekukum puye. Imēnpuye:

— Soat kabia oaoka ojuyap cocom ōn, okitpitpiyũ — i ōn e'em eywebe.

³² Ijopka be dak cuk adi we'ũpinpinap ojojojo wida ika'uat eju ocebacanap puxim. Deus ekawēn muwēnuwēn pima, we'ũpinpinap ojojojo ijopka be—Ēfeso ka be. Omucocok am imuwēn puje, te'e ma kajuk we'ũpinpinap ojojojo.

— Kuyaje ace'ũ. Imēnpuye juy jekōnkōn acã ajop, tikōnkōn tak — i te'e ma e'em itabut'ũmayũ.

Deus pe ce'ũ'ũayũ mutaicit'uk'üm pima, ixeyũ e'eap taḡ cuy ajeku.

³³ Eyday'em'am cuy epesop wara'acat pe eymuḡuykukuap puxim. Ikērēat mujurũḡrũḡxiat purem pima, wuyju dak kuka cũḡ ma wuyekukuap acepere ma ixeyũ buxim ikērēat mujurũḡ ām. ³⁴ Pũḡpũḡ

ey'in pit eyetaybit ġu Deus e'e am. Imēġām òn e'em eymusūsūn ām. Waram pit cuy eyaġuysan epesop. Ikērēat mujurūrġrūġap cuy epeyepere!

³⁵ Imēnpit:

— Apēntak Deus waram ce'ū'ū'ibiyū ġutait? — i je'e aco'i pūġ ey'in owebe. — Apebitak ixeyū jebin je'e iisuat? — i je'e aco'i owebe.

³⁶ Eyetaybit ġu eyju. Kadaida dadadam wuyju ipi be. Tamuwexat puje acā kadaim e'em. ³⁷ Kadai ġu wuyju taidadam—warēmtaksuġta ma. Trigoda aco'i taidadam wuyju—warēmtaksuġta ma. ³⁸ Deus jekpiwatpin ma tamuwexaxan kadaim. Kadaida taida'ibita buxim ma jedaewexaxan yaypan puje—wara'atam ġu.

³⁹ Soat itabēġayū ēn pūġēn ġu. Wuyēn pūġēn. Pucaēn pit wara'atēn ma. Wasūēn tak wara'atēn ma. Aximaēn tak wara'atēn ma.

⁴⁰ Imēn ma opop kabi be dak warēmtaksuġat ma. Ipi daġ tak imēn ma—warēmtaksuġat ma. Kabi beacat idip. Ipi daġacat tak idip. Jewejojo'i ġu bit ip idip. ⁴¹ Imēntak kaxie iesop. Kaxiamat pit ġuto iesop warun ma. Kasopta bit ġuto taesop warun ma. Jewejojo'i ġu ip isop. Imēntak pūġpūġta bit ġuto kasopta wara'atasop co'i ġu—tasop warun ma.

⁴² Imēnpuxim Deus waram ġuto wuymutaicin. Wuykot puje wuyjebit ierep e'em. Waram ġuto imutait puje bit, ierep pa'ore je'e. ⁴³ Wuykot puje ikērē e'em wuyjebit ibaca ġu dak. Waram ġuto imutait puje bit, idip cīcā je'e. Ibaca jījā dak je'e. ⁴⁴ Wuykot puje, ijodiat'ūm jebit ma wuyjebit. Waram ġuto wuymutait puje bit, wara'an je'e. Deus biōġbuk emumuġē jebin je'e wuyjebit. Ijodi bima wuyjebit ijodiat jebit ma. Waram wuymutait puje bit Deus biōġbuk emumuġē jebit wuyjebin je'e.

⁴⁵ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus koapat aġokatkat o'ġuġē—Adāo o'ġuġē, i. Ijebin o'ġuġē cebeam ijodiat jebin ma, i.

Kanomūmat Adāo bit ijodiat jebit podi ma. Ixe biōġbuk pit wuymutaicit'ukat. Kanomūmat Adāo i wara'at putet Jesus Cristo butet. ⁴⁶ Koapat pit wuyjebit ijodiat jebit ma. Guyjom pit Deus wara'at jebit je'ġūm wuyjebin. Jebiōġbuk muġēġē je'ġūm—kabi beat jebit. ⁴⁷ Koapat Adāo ka'wi muġēġē osunuy. Kanomūmat pit o'kop kabi bewi—wuykukukat Jesus. ⁴⁸ Ijodiat jebit ka'wi muġēġē Adāo jebit puxim. Kabi kay cumayū bit wara'at je'jat jejebin je'ū buje—Cristo jebit puxim—kabi beat jebit puxim. ⁴⁹ Gasū ka'wi muġēġē buxim wuyju. Guyjom pit kabi beat puxim acesop.

⁵⁰ Okitpitpiyū, imēn òn eymutaybin pin. Deus soat kukukan pima ka'ūma ma je'ū. Imēnpuye ijodiat jebit kuġ pima aceōm ġu cexe ixē soat kukukan pima—ierep em iat kuġ pima. Ierep em iat ġu jeenuy cexe.

⁵¹ Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop wa'ō kay. Soat ġu ace'ū. Dao ma bit Deus soat wuyju wuymuwexat. Kuy bima iboap iba'arēm osodop soat xe wuyxe. Gasū bit ibapuk o'e. ⁵² Dao ma wuymuwexat wuyetapokap co'i. Ixe wuymuwexat amām parasuy jo'iat muyde buje. Parasuy jo'iat ġuyde kabi be. Imuyde buje, Deus waram ġuto itabucayū'ūm'ūm jebit ġuyu ipi bewi. Iisuat je'ġūm ijebin. Waram ġuto itait je'e ip. Waram pit je'ū ġu ip. Soat em itait ip jeedop. Wuyju wuyetait pima parasuy jo'iat muyde buje, iisuat je'ġūm wuywebe dak wuyjebin. ⁵³ Ijodiat jebit je'ū'ūm. Ierep e'em. Deus pit ibeat jebit ġuwexat kabi beat jebin—ierep ġuian, je'ū ġuian. ⁵⁴ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Ka'ümǵu je'e je'ūap Deus soat kukukan pima, i. Soat kūyjobit jeedop ip Deus a'ō kay, i. Deus je'ūiat ǵuwexat je'ū ǵuian, i. Imuwexat puje ibodup peat ekawēn co'i je'e.

⁵⁵ Wuye'ūap dat pe wuyeiduap co'i. Deus pit ce'ūat mutaicin dat tōǵta'ukap puxim. Je'ūaptip'ūm pima, ka'ūma buxim ace'e wuyparara. Acesupi'ajo ǵu dak ipiat. Pūǵ em tak ka'ūma.

⁵⁶ Soat ace'ū ikērēat kuǵ puye. Ikērēat mujurūǵrūǵap dat tōǵta buxim. Wuyetaybit wuyju ikērēat kuǵ iam Deus ekawēn cocom puye. ⁵⁷ Deus pit wuya'ōmucanucan wuywebe ikērēat mujurūǵap puxim, wuykukukat Jesus Cristo a'ō daǵ wuyju jekukum puye. Imēnpuye:

— Soat podi ma ēn xipan ocekuǵ — i juy ace cebe.

⁵⁸ Imēneju, okitpitpiyū, oxe ikukpinayū, eyaǵuywarururun ǵu juy epesop! Eybu'um ǵu dak cuy epesop eyetabut am Cristo kay. Soat em cuy kapikpiǵ epesop wuykukukat peam. Ixe a'ōbacaaam kapikpiǵ pima, te'e ǵu kuka acekapik.

16

1 — Ocedinheiro juy oceǵuxipan imuju am Deus ebekitkit pe—Judéia eipi watwat pe — i juk epe'e owebe eyemudupmubararaktup pe kuyatup pe.

Epeǵuxipanpan cuy! Apēn cuk Galácia eipi watwat pe oceceiap taǵ cuy eyju dak epeǵuxipan—apēn cuk itabucayū be oceceiap taǵ. ² Soat edomingo be eyedinheiro'in cuy epeǵuxipan. Ade ma ikuǵayū adem ma juy ǵuxipan. Ade'ūm ikuǵat pit adem ǵu juy ǵuxipan. Imēn eyju ǵasū imuxipanpan pima:

— Eyedinheiro'in cuy epejat — i ǵu kuka oce eywebe eykay oajēm puje. Oajēm puje at ǵu juy epeǵuxipanpan. Ǵasū dak cuy epeǵuxipanpan. Soat cuy je'e ixipan oajēm puje. ³ Oajēm puje aǵokatkayū oǵuju Jerusalém ka kay—eyemunaēyū. Cartadup tak otupmubararak eyedinheiro eju tupmujuaptum. Eyedinheiro tujowat ip cartadup tak. ⁴ Oju ba'ore'ūm pima bit ōn tak oju ceweju ip.

⁵ Macedônia eipi daǵ cuy ojeku. Macedônia eipi daǵ weku epere buje bit, eykay juy oajēm. ⁶ Ibun ma aco'i oǵuy eyxe. Ihi bun aco'i oǵuy. Guyjom cuy obuywan epe'e ojuap taǵ weku am. ⁷ Darem ǵu onuy pin eyxe—ibun ma. Wuykukukat ibikuy bima, ibun ma oǵuy eyxe.

⁸ Ijoce bit oǵuy Pentecostes epeta ajēmap wiwim—Éfeso ka be. ⁹ Adeayū mutaybin put owebe ijoce. Jesus ekawēn muwēnuwēn ōn adeayū be. Warara'acayū bit itakoma okay, Jesus muwēnuwēn ōn puye.

¹⁰ Obuxim Timóteo dak kapikpiǵ wuykukukat peam kawēn idipat muwēnuwēn. Imēnpuye eykay yajēm puje juy xipan epejukuk ikabap i'e am eyxe. ¹¹ Ixe juy epeǵupubun ǵu yaypan'isu ma'ǵu. Ixe epicap wiwim ōn wuykitpitpiyū eju. Imēnpuye juy ixe epesubuywan icokcoǵ cepit am okay.

¹² — Ēn tak cuy eju Corinto ka watwat jom wuykitpitpiyū eju — i juk adi oce wuykitpit Apolo be.

Ade em ma imēn cuk adi ocece cebe.

— Ǵasū ǵu aco'i oju — io'e owebe. Iju ba'ore'ūm pima bit, je'ju eykay.

¹³ Eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe eymubu'unap puxim Cristo kay. Eyetabun cĩcã juy epesop cekay. Eya'õcam cuy epesop. Wara'at kaykaykay ġu juy eyetabucap epejukuk. ¹⁴ Warara'acat ikukpinap tomuju juy epeyekapikpik.

¹⁵ Kuy eyetaybit Estéfanas—ibadipyũm tak. Ixeyũ koap ma itabut o'e Jesus kay Grécia eipi watwat'in. Soat em Deus ebekitkit puywatwan ip Estéfanasyũ. Okitpitpiyũ, ¹⁶ ixeyũ a'õ dag cuy epekuku—ixeyũ eju kapikpik'ukayũ a'õ dak.

¹⁷ Ocokcok cĩcã Estéfanas ajẽmap kay, Fortunato ajẽmap kay dak, Acaico ajẽmap kay dak. Eywebe obuywan pa'ore bima, ixeyũ ma obuywatwan. ¹⁸ Ixeyũ omucokcokcoġ cĩcã. Eymucokcokcoġ tak cuk adi ip osodop. Xipat cĩcã ip oxe. Eyxe dak aco'i xipat ma ip.

¹⁹ Ásia eipi watwat kato mujujum eywebe—itabucayũ. Áquila, Priscila dak kato mujujum eywebe, soat ixeyũ duk'a be je'aweroro'ukayũ dak, wuykukukat kay itabucayũ. ²⁰ Soat wuykitpitpiyũ dak kato mujujum eywebe—oxeayũ.

Epeyewakobotbot cuy wuykukpin wuyeweweju iap mubapuk am soat pe. ²¹ Obubin ma Paulo dak kato mujujum eywebeiaptup mubarararaġ õn.

²² — Wũy ma jeedop ip Deus wi ipiat'ajojom wuykukukat kay'ũmayũ — i õn e'em. — Ocekukukat, ajẽm cuy! — i dak õn e'em.

²³ — Ocekukukat, xipan cuy Corinto ka watwat ejukuk—ekayayũ ejukuk — i õn e'em Jesus Cristo be.

²⁴ Eykukpin cĩcã oxe—soat wuyju Jesus Cristo eju mũġ'i jekukum puye. Ibũrũ ma.

CORINTO KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP XEPXEPATUP

¹ Corinto ka watwat, cartadup mubarararaḡ òn eywebeaptum—Deus ebekitkiyũ adeayũ beaptum, Grécia eipi watwat beaptum. Òn Paulo. Jesus Cristo emumuju òn Deus bikuyap taḡ. Tupmubarararaḡ òn wuykitpit Timóteo eju—wuyxe ikukpinat eju.

² — Bay, xipan cuy Corinto ka watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe. — Ixeyũ aḡuymubabibin cuy eḡuy — i òn e'em cebe ip.

³ — Soat podi ma ên xipat — i juy acece Deus pe. Ixe ma wuykukukat Jesus Cristo ebay. Ixe ma wuyebayat tak. Soat em xipan wuykuḡ. Soat em wuybuywatwan. ⁴ Xipat'umat jebapukpuḡ ocewebe bima, ixe ma oxebuywatwan. Imênpuye warara'acayũ be xipat'umat ebapukpuje, ocetaybit ibuywat am ip, ipiatpi'ajojom ip pima dak. Ocetaybit ixeyũ buywat am, Deus soat em kuy ocebuywatwan puye. ⁵ Apên Cristo juk adi ipiat o'supi'ajojo iap puxim oceju dak ipiatpi'ajojom ocetabut Cristo kay buye. Imênpit biḡ ma oceju ipiatpi'ajojom pima, biḡ ma ixe dak ocebuywatwan oca'òmucanucan.

⁶⁻⁷ — Deus ocebuywatwan e'em — i juk adi oce eywebe kuy bima. — Deus ocedaxijojom ipiat'ajojoap kay ocejuap puxim — i dak cuk adi oce eywebe. Imênpuye Deus kay'ũmayũ oceyayjijã. Ipiatpi'ajojoan ip ocewebe. Wuyju ipiatpi'ajojom pima bit, Deus wuybuywatwan cîcã. Kuy eyetaybit iboam. Imênpuye:

— Wuyju dak ipiatpi'ajojom pima, Deus wuybuywatwan jeenuy — i juy epe'e'e eyewewebe a'òmucan am. — Wuykay'ũmayũ wuykaykay bima dak, ixe wuybuywatwan ma jeenuy — i juy epe'e'e eyewewebe.

Ixe ma eya'òmucanucan jeenuy eywebe eyetabucap epereap puxim.

⁸ Okitpitpiyũ, ade jijã xipat'umat o'jebapukpuk ocewebe Ásia eipi be bima. Iboap cuy oḡuwên eywebe eyetaybit'umap puxim. Ipiat ocesupi'ajo jijã. Ipoxi jijãat kuḡ oceweju iap co'i ma juk adi oceukuku. Tũybe aceap iãn cuk adi oce'e. ⁹ Tũybe warara'acat wuyaoka iãn cuk adi oce'e. Imênpuye juk adi ocetaybit ocesop iba'ore ocewebe jewedaxijoam iam, Deus pe acã iba'ore ḡu ocedaxijoam iam tak. Ixe be acã imutait put ce'uat tak. ¹⁰ Ixe juk adi ocedaxijojo warara'acat pe ocaokaap puxim. Ixe ma ocedaxijojom jeenuy soat em. Ocedaxijojom jeenuy xipat'umat ebapukpuḡ ma'ḡu ocewebe. Imênpuye ocetabut cîcã cekay. ¹¹ Eyju dak cuy ocebuywatwan epesop kawênwên pima Deus eju ocewebeam. Deus tak ocebuywatwan jeenuy, ocewebeam eyju kawênwên puye. Xipat cîcãat je'ḡũm ocewebe. Xipan jeenuy ocekuḡ. Imênpuye adeayũ je'e cebe:

— Bay, soat podi ma ên xipat, xipan Pauloyũ ejukuk puye — i. — Ên xipat cîcãat umũm cebe — i dak je'e ip cebe.

¹² Abu buk oceḡuḡuykuku? Ka'ũma ma. Cedaḡ ma juk adi oceukuku. Xipan ma juk adi ocesop warara'acat kuḡ. Eykuḡ pit ibodi ma ocesop xipan eykuḡ. Icêmãn oceju iboam e'em. Apên cedaḡ ocexe iap taḡ oceju jekukum, ocetaybit cîcã buye ḡu—Deus ocebuywatwan puye acã; ixe soat em xipat cîcãat umũm ocewebe buye dak. Imênpuye ocecok-cok ocekuap kay cedaḡ ma oceku buye. ¹³ Kawên iba'arêmatup

mubararag̃ ġu òn eywebe—kawēn ibapukatup acā. Obu'u ma juk adi oġuy eymuġuykuku cartadup pe. Eyetaybitbūt ā òn. Imēnpuye juy omuymuy ġu bit epesop! ¹⁴ Guyjom pit aco'i eyetaybit cīcā epe'e òn. Eycokcoġ epesop okay ġebuġe bit. Òn tak ocokcoġ oce eykay waram wuykukukat Jesus ajēmap kabia be.

¹⁵⁻¹⁶ Koap pima bit cuk adi a'ġu wa'ō kay jījā epesop. Imēnpuye eyjo pin cuk adi oġuy Macedônia eipi kay cum pima, ibocewi jepin pima dak. Imēn eyjoġo buġe kuka juk xepxep em oġuy eymucokcoġ Deus ekawēn eymutaybitbin. Eyju dak kuka juk obuywan epe'e Judéia eipi kay oju am. ¹⁷ Wetaybit'ūm tu oġuy eyxe eykay iju pin pima?

— Ewekay acā ēn ēbum — i du eyju e'em owebe? — “Cum òn eykay,” i ēn e'em ocewebe cum'ūm pima — i du eyju e'em owebe?

Imēn ġu òn e'em! ¹⁸ Deus pit napa ġu e'em. Soat em ja'ō daġ e'em. Òn tak inapa bit oce ġu. Deus itaybit iboam.

— Hm hm. Cum òn eykay — i'ūmġu òn e'em, cum'ūm pima bit.

¹⁹ Òn ma Jesus Cristo juk adi oġuwēnuwēn eywebe. Timóteo dak cuk adi ixē ma o'ġuwēnuwēn eywebe, Silas dak. Ixe Jesus Cristo Deus ipocat.

— Em òn — i'ūmġu ixē e'em em'ūm pima.

Ja'ō daġ pit soat em ma e'em.

²⁰ — Xipacat oġūm eywebe — i'e'em Deus wuywebe.

Ibo bubum ma wuyju xipacat pupum, Jesus Cristo Deus a'ō daġ iūmūm wuywebe buye. Imēnpuye:

— Imēn cuy je'e, soat em Deus ja'ō daġ e'em puye — i wuyju e'em soat pe. Imēnpuye:

— Warara'acat podi ma Deus idip — i'e'em adeayū dak.

²¹ Deus ma ja'ōbacaap ūmūm wuywebe Cristo ekukuap puxim wuyeku am. Ixe ma juk wuynaē jebekitkin. ²² Wuybutet mubarararag̃ wuybubut pe teku juy obubut iap mubapuk am soat pe. Imēnpuxim Deus tak jebiōġbuk o'ġuōm wuywebe teyūku webekitkit iap mubapuk am soat pe. Ixe biōġbuk wuywebe bima, wuyetaybit soat wuywebe iūm piniat acejat iam.

²³ Deus itaybit icēmān òn e'em eywebe iam. Eykay oju buġe bit, kuka mo òn eymukorēm. Imēnpuye oju ġu eykay eymukorēmap puxim. Obu'u eymuġuycūġ. ²⁴ Jeymukūyjo ġu bit oceju eyetabut am, kuy eyetabut cīcā buye. Imēnpit eycokcok cīcā ġu buk—eycokcoksū ma. Imēnpuye ocexe eymucokcok pin.

2

¹ Imēnpuye:

— Odaobu'u'u Corinto ka beayū kay imukorēmap puxim ip—imuġuycūġap puxim tak ip — i juk oce owebe ma.

Omucokcokcoġ cuk adi epesop kuy bima. ² Owebe eymuġuycūġ puġe bit, abu kuka omucokcoġ? Ka'ūma ma! Soat kuka eyġuycūġ epesop. Imēnpuye oju ġu eykay obu'u eymukorēm puye. ³ Imēnpuye koapatup cuk otupmubararak cartadup eymukorēmaptap. Ikērēat muġēġēap cuy epeyepere oajēm awap. Eywebe omuġuycūġap kay ġu juy òn oajēm puġe. Eywebe omucokcoġap kay acā juy òn. Òn ocokcok pima, eyju dak eycokcok ma epesop. ⁴ Oġuycūġ cīcā eykay bima ibodup cuk otupmubararak eywebeaptup—waġuybabi'ūm eykuġ pima. Weta-didetog̃ ma juk adi otupmubararak. Eymuġuycūġap ojuy ġu bit cuk

otupmubararak—eymukũyjoap ojuy acã. Eymukũyjo pin cuk adi oꝓuy eykukpin cĩcã oxe iam.

⁵ Iꝓo bit cuk adi omuꝓuycũꝓ cĩcã aꝓokatkat, eyxeat, ikẽrẽat muꝓẽꝓẽ'ukat. Iꝓo juy epeꝓukorẽm iaptup cuk adi otupmubararak eywebeaptup koapatup. Omuꝓuycũꝓap podi ma bit iꝓo juk adi eymuꝓuycũꝓcũꝓ osunuy pũꝓpũꝓpũꝓ ey'in. Eya'õpuruꝓ ɔu bit cuy epeꝓukorẽm—eya'õdidim ma. ⁶ Ade ey'in cuk kuy iꝓo o'ꝓukorẽmrẽm waram ɔuto cedaɔ ma ceku am. Kuy juy o'e. Waram pit epeꝓukorẽm ɔu. ⁷ Gebum ɔu juy epesop ɔasũ bit apẽn ixe ikẽrẽat o'ɔuꝓẽ iap kay. Epesubuywan ɔasũ bit. Iburem cuy epesop biɔ ma iꝓuycũꝓap puxim—Deus ikẽrẽat ju'uk ɔu owebewi i'eap puxim. ⁸ Xipan cuy ixe epejukuk ɔasũ bit imutaybin am ocexe ekukpin cĩcã iam. ⁹ Kũyjobit paxi adi ip wa'õ kay iam cuk adi oꝓuy wetaybin pin. Imẽnpuye juk ibodup otupmubararak eywebeaptup koapatup. ¹⁰ Iꝓo aꝓokatkat cuk adi omuꝓuycũꝓ ikẽrẽat muꝓẽꝓẽ'ukat. Imẽnpit eyju ɔebum'ũm pima apẽn ikẽrẽat o'ɔuꝓẽ iap kay, õn tak ɔebum ɔu oce iboap kay. Waꝓuyba'ũm iboap kay Cristo etabutpe. Waꝓuyba'ũm puje, xipat ma je'e eywebeam tak. ¹¹ Gebum ɔu oce iboap kay Satanás pe wuyaꝓuyba'arẽmap puxim. Wuyetaybit apẽn Satanás jewaꝓuymuꝓẽꝓẽm. Ibikuy jĩjã wuywebe ikẽrẽat muꝓẽꝓẽan.

¹² Kuy ma juk oju Trõade ka be kawẽn idipat muwẽn ãm iboka watwat pe—Cristo muwẽn ãm cebe ip. Iba'ore jĩjã osunuy iju am. Emukacũꝓap puxim wuykukukat pit omuju kawẽn idipat muwẽn ãm cebe ip. ¹³ Waꝓuybabi'ũm cĩcã juk a'ɔu oꝓuy, wuykitpit Tito dobuxik'ũm puje. Imẽnpuye ocewemuwẽn ibo ka watwat pe. Macedõnia eipi kay juk oju ikudadam.

¹⁴ Kuyje ya'õcaat oexe nopaꝓõꝓõap taɔwi taomũnmũn'ibiyũ kuɔ. Soat etabutpe oexe—jebekitkit etabutpe. Imẽnpuxim Deus tak soat em wuya'õmucanucan Cristo eju mũꝓ'i wuyeku am soat etabutpe jebekitkit etabutpe. Apẽn soat taɔ te'okuat jepõꝓõꝓõap iap puxim Deus tak wuymujujum soat kaka daɔ. Wuymujujum Cristo ekawẽn muwẽn ãm soat ka watwat itaybit am ixem. Imẽnēju:

— Warara'acat podi maẽn xipat! — i juy ace cebe—Deus pe.

¹⁵ Kuyje paĩyũ te'okuatõm mupikupik'uk osodop ip tiɔmuju am Deus kay. Wuyekukuap te'okuatiɔ puxim, wuyju Cristo bikuyap taɔ jekukum puje. Cristo ijoptiɔ tiɔmuyuhum Deus kay. Te'okuatiɔ jediɔepõꝓõꝓõap Deus taxijom'iaiyũ be te'oyõn ãm, ipiat'ajojoap kay cumayũ be dak te'oyõn ãm. ¹⁶ Ipiat'ajojoap kay cumayũ xe wuyju Cristo bikuyap taɔ jekukum iap te'okõõmat puxim e'em—wuye'ũ'ẽmate'o buxim. Deus taxijom'iaiyũ xe bit te'okuat puxim e'em wuyekukuap—wuymu'ada'adaapte'o buxim. Abu-be Cristo imuwẽn put wara'at ka watwat pe? ¹⁷ Deus a'õbiat pe acã! Deus pe wuymuju buje, cedaɔ ma Cristo aɔuwẽnuwẽn. Warara'acat muꝓuykukuku'uk'ũmayũ wuyju. Deus etabutpe wuyju imuwẽnuwẽn. Warara'acat pit warẽmtaɔ ma Cristo muwẽnuwẽn. Imuwẽnuwẽnaptei kay jĩjã dak e'em ip. Tũybe Cristo muwẽnuwẽn pima wuybuyxi jĩjãan ace'e iãn e'em ip. Ixeyũ buxim ɔu oceju bit.

3

¹ Warẽmtaɔ ma eymutaybitbin'ukayũ buxim ɔu oceju bit.

— Xipat cĩcã oceju — i'ũmɔu oceju bit e'em warara'acayũ be.

Ijoptup kukat xipat iaptup kay xe'e oceju eyxewi cartadup? Ka'úma. Kuy ocetaybit eyju xipat iam. Iboaptup kay xe'e eyju ocexewi dak? Ka'úma. Kuy eyetaybit oceju xipat iam. ² Oceju bit cartadup kay ġu eyxewi Pauloyū xipat iaptup. Eyju ma ocemudupmubararaktup puxim cartadup puxim. Apēn eyju cedaġ ma jekukum iap co buje soat je'e:

— Paulo xipat. Cedaġ ma Corinto ka watwat o'gutaybitbin — i. Imēn je'e ip apēn cuk ikērēat muġēġēap epeyepere iap co buje dak. ³ Eyju cartadup puxim—Cristo emudupmubararaktup puxim. Tintadim ġu o'tupmubararak. Wita'a erūn'a be ġu dak opop ibararak. Deus biōġbuk pit cuk eyaġuydadam o'e—soat em itabēġat biōġbuk ma. Eyaġuydadam o'e ocewebe kawēn idipat muwēn puje eywebe. Imēnpuye eyekukuap cartadup puxim.

⁴ — Oceju xipat — i oceju e'em eywebe, ocetabut cīcā Deus kay buye, Cristo kay dak.

⁵ Deus ocebuywan'ūm pima, iba'ore kuka o'e ocewebe Cristo muwēn ām warara'acat pe. Imuwēn put ocewebe ixē ocebuywatwan pima acā. ⁶ Ixe ma ocebuywatwan kawēn iisuat muwēn ām soat ka watwat pe—apēn ixē soat ijodiacat taxijo pin iap ekawēn muwēn ām.

— Soat ekawēn taġ eyeku'ūm pima Deus pe wuyawēwēap ekawēn taġ, ixē wi wūy ma epesop eye'ū buje — i'ūmġu oceju e'em warara'acayū be. — Ibiōġbuk xipacat eyaġuydadam pima, Deus xe ma epesop eye'ū buje — i acā oceju e'em.

Wuyawēwēap ekawēn taġ jeku ojuy e'em ip adeayū. Jewedaxijo ojuy dak e'em ip. Iba'ore imēnpit cewedaxijo am ip. Imēnpuye wūy ma ip dopdom Deus wi. Ibiōġbuk xipacat wuyaġuydadam pima bit, Deus xe acesop soat em.

⁷ Kawēn kuyat pit ibararak osodop witadopa be—topaerūnatopa be. Deus dipap o'jebapuk iboap ekawēn muwēn puje Moisés pe. Idip cīcāat o'jebapuk. Imēnpuye Moisés osunuy topa jo ba'ore soat pe jebekitkit pe—Israel naxeġebitbit pe. Topa jo ba'ore osunuy topasopsup puye Deus dipap kuġ. Guyjom pit topasopsup ġūġūn ā o'e. Imēnpit iba'ore soat pe wuyawēwēap ekawēn taġ jeku ojuyat wūy ma jeenuy Deus wi je'ū buje. ⁸ Gasū bit Deus jebiōġbuk moōmōm wuywebe soat em wuynuy ām jexe. Iboap idip cīcā wuyxe. Wuyawēwēap ekawēn taġ wuyekuap idip cīcā. Deus jebiōġbuk muōmōm wuywebe iap pit ibodi ma idip wuyxe. ⁹ Iba'ore soat pe wuyawēwēap ekawēn taġ jeku am kawēn kuyat taġ. Imēnpuye:

— Ikērēat kuġ eyju oxe — i'e'em Deus soat pe wuywebe.

Wuyawēwēap ekawēn pit cekawēntip. Ibodi ma kawēn iisuat pit cekawēntip. Kawēn iisuat taġ jekukum pima, cūġ ma acesop Deus xe. ¹⁰ Moisés Deus dipap o'jojojo kawēn kuyat muwēn puje. Cekawēntip osunuy. Gasū bit cūġ ma acesop Deus xe kawēn iisuat taġ jekukum pima. Kawēn kuyat podi ma cekawēntip osunuy kawēn iisuat. ¹¹ Kawēn kuyat cekawēntip osodop. Ibun am ġu bit Deus o'e “Iboap ekawēn taġ cuy epeku,” i. Daream ma. Kawēn iisuat pit kawēn kuyat podi ma cekawēntip. Soat em ma juy iboap ekawēn taġ ajeku.

¹² Soat em Deus xe acesop iap wiwim cīcā wuyju. Imēnpuye wuybisūsūn ġu kawēn iisuat muwēn ām soat pe. ¹³ Moisés buxim ġu wuyju. Ixe Moisés paġo ierūnat kuġ osunuy jedopa ajuy am. Ibu'u osunuy jebekitkiyū be jedopasopsep ġūsūnap coan. ¹⁴ Topa jojom ip osodop iġūġūn ā Moisés ebekitkit—Israel naxeġebitbit. Itaybit ġūġūn ma dak

osodop ip Deus ekawên jedopa eju paĝo kuĝap co'i ma. Gasû dak iba'ore jĵã ixeyû etaybin am apênape Deus e'em iam cekawêntup cocom ma'ĝu ip. Cekawên pa'arêm cexe ip kawên kuyat. Cristo eju jemûĝ puje acã itaybit je'e ip cekawên. ¹⁵ Wuyawêwêap ekawêntup co buje, ĝasû dak itaybit ĝûĝûn ma ip—Moisés pe o'ĝuwên iap ekawêntup co buje. Itaybit ip yopît ma. Jedopa eju paĝo kuĝat co'ma ip itaybit. ¹⁶ Imên e'em Deus ekawêntup:

Deus paĝo o'ju'uk Moisés dopa ejuwi cepit puje wuykukukat kay, i. Imên puxim ĝasû dak wuywebe ikêrêat muĝêĝêap epere buje Deus ikêrêat ju'uk wuywebewi paĝo o'ju'ukiap puxim. Ikêrêat ju'uk wuywebewi wuyetabun puje wuykukukat Jesus kay. ¹⁷ Ibodup pe wuykukukat Deus biôĝbuk iape. Ixe wuymuisusun soat em Deus xe wuynÿy ãm wuye'ũ buje. Ixe biôĝbuk wuywebe bima, wuyetaybit wuyju cûĝ ma Deus xe Jesus kay wuyetabut pima acã iam, wuyawêwêap ekawên taĝ jekukum pima ĝu iam. ¹⁸ Wuyju bit kuy wuyetabut wuykukukat Jesus kay. Jedopa eju paĝo kukat puxim ĝu wuyju. Wuykukukat biôĝbuk wuywuwexaxan wuydip am jejo'i i'eap ojuy. Ixe wuywuwexaxan waroa jo'ian. Wuykukukat dipap ip o'jojojo wuyjojo'ukayũ waroa jo'i buye. Imên puye biĝ ma wuykukukat co'iyũm acesop. Imên ace'e biĝ ma wuydip.

4

¹ Deus ma ocekapikam o'ĝûm ocewebe, itabotaidabotbot ocekapikam buye.

— Kawên idipat cuy epeĝuwênuwên soat kaka daĝ — i juk adi o'e ocewebe.

Imên puye ocebu'u ĝu ocesop ocekapikap kuĝ. ² Iba'arêm ikêrêat muĝêĝêap pit kuy ocepere. Warêmtaĝ ma ocekuap tak kuy ocepere. Warara'acat muĝuykuku'uk ĝu oceju bit imutabun am ip Jesus kay. Deus ekawên muwarururun'uk ĝu dak oceju. Soat em ma kawên icêmat taĝ oceju jekukum Deus etabutpe. Imên puye:

— Pauloyû cedaĝ ma jekukum — i'e'em ip soat pe ocekuap cocoayũ. ³ Oceju kawên idipat muwênuwên. Ixe ekawên pit iba'arêm ipiat'ajojoap kay cumayũ xe. ⁴ Kawên idipat kabia buxim. Wuyetaybit Cristo idip cĭcã iam kawên idipat cocom puye. Icêmãn Cristo Deus co'i iam tak wuyetaybit ma. Satanás pit ipiat kay cumayũ mubu'u'un Jesus kay itabucap puxixim. Ixeyũ aĝuymubarêmrêm kabiok pe imunêmunêmap puxim. Imên puye itabut ĝu ip kawên idipat kay. Ita'umat puxim ip e'em.

⁵ — Ocekap juy eyetabun epesop — i'ũmĝu oceju e'em warara'acat pe. — Jesus Cristo kay juy eyetabun epesop — i acã oceju e'em. — Āĝ cuy ixeykukan je'e — i oceju e'em.

Jesus Cristo xipat cĭcã ocekap. Imên puye oceju eybuywatwan. ⁶ Kuyje:

— Kabiokat taĝwi juy kabiaat je'bapuk — io'e Deus.

Ibo kabiaat wuywuwexaxan iap co'i ixey wuywuwexaxan. Ixe wuywuwexaxan itaybitbin soat podi ma odip iam. Cristo dak ixey jo'i ma jedipap kuĝ—Deus co'i ma.

⁷ Deus a'ôbacaap kuĝ oceju cekawên muwên ãm. Imuwênuwên oceju ocebaca ĝu ma'ĝu. Ka'wi muĝêĝê'a buxim oceju—yaca'umat'a buxim. Deus acã ya'ôbaca. Ixe bit oca'ômucanucan jekawên muwên ã. Imên puye cekawên coco'ukayũ itaybit ja'ôbi ĝu teyũku imuwênuwên—Deus a'ôbi acã ip imuwênuwên iam. ⁸ Soat em xipat'umat jebapukpuĝ ocewebe. Ocebu'u ĝu ma'ĝu ocetabut am Jesus kay. Soat em ocaĝuybabi'um'um oceju e'em. Ocetabucap pit ocepere ĝu imên pit. ⁹ Ade ocekap

itakomaayũ. Ocebureyũ dak ade ma. Soat em oce kay itakomaayũ ocemupokupoğ. Ocemuy'ũ gu bit ip imēnpit. ¹⁰ Soat em ocaoka ojuyap cocom oceju jekukum wuykukukat Jesus puxim. Ixe a'ōbacaap kuğ pit oceju soat em ma. Iboap ijo but soat pe ocejojo'ukayũ be. ¹¹ Soat em ip ocaoka ojuy jekukum itabut'ũmayũ Jesus kay ocetabut puye. Ocejebit ma i'ũm. Oceju bit soat em ma Jesus a'ōbacaap kuğ ocesop. Iboap ibapuk cĩcã e'em soat xe ocejojo'ukayũ xe. ¹² Ocaoka ojuyap cocom oceju jekukum, Jesus Cristo muwēnuwēn puye. Eyju bit soat em eyetabēğ epesop Deus xe eye'ũ buje, ocekawēn kay eyetabut puye.

¹³ Imēn ibararak opop Deus ekawēntup pe:

Kuy juk wetabut oce. Imēnpuye juk ocekawēn, i'e'em Deus ekawēntup. Oceju dak kuy juk ocetabut ajop. Imēnpuye oceju kawēn idipat muwēnuwēn jekukum warara'acayũ bit a'gu ocaoka pin ma. ¹⁴ Deus cuk wuykukukat Jesus o'ğutait ce'ũap tomukadi. Ixe buxim oceju dak ocemutait oce'ũap tomukadi Jesus o'ğutait puye. Ocedujowat jewekay. Eyju dak jeydujowat jewekay. Ixe xe ma acesop soat em. ¹⁵ Oceju juk adi ipiat ocesupi'ajojo Deus ekawēn muwēn âm eywebe. Imēnpuye biğ ma Deus xipat cĩcãat ũmũm soat pe eywebe. Imēnpuye biğ ma eyju e'em cebe:

— Xipat cĩcã ěn oce kay — i.

Imēnpuye Deus dipap ibapuk e'em adeayũ xe.

¹⁶ Apēnpuye kuka wuyguycũğ ace'e? Ibaca'ũm e'em wuyjebit. Wuybinũn pit iisu e'em, Deus wuya'ōmucanucan puye. Wuya'ōmucanucan biğ ma wuyetabut am Jesus kay. ¹⁷ Wuykay'ũmayũ wuykaykay ijã. Ipiatpi'ajojoan cĩcã dak ip wuywebe. Imēnpitibun gu iboap acejukuk—darem ma. Guyjom pit Deus jedipap je'ğũm wuywebe. Idipap kuğ acesop. Darem gu iboap kuğ acesop—soat em ma. Acejepere gu. ¹⁸ Imēneju wuyju soat em ġebum wuywebe ijo bucat kay gu—wuywebe ijo ba'oreat kay acã. Wuywebe ijo bucat darem ma dopdom. Wuywebe ijo ba'oreat pit soat em ma dopdom.

5

¹ Wuyjebit xijap'a'a buxim. Wuye'ũap xijap'a'a muy'acap puxim. Wuye'ũ buje wuyjebit acejepere ijodi ipi be. Wara'at pit acejat wuyjebin iisuat. Kabi be bima bit wara'at ma je'e wuyjebin. Iisuat ijodiat emumugẽ gu—Deus emumugẽ acã. Ibiat kuğ acesop soat em ma. ² Wuyetabikuku ijã wuyjebit iisuat kay, kabi be wuynuy pin cĩcã buye. Kabi be bima iisuat acejat wuyjebin. ³ Wara'at acejat wuyjebin iisuat. Wuyjebitbet acesop kabi be bima. ⁴ Ijodi bima, xijap'a'a be iap puxim wuyju e'em. Soat em wuyju ipiat kuğ e'em. Soat em wuywãtaxipi wuyju e'em. Imēnpit wuybu'u je'ũ âm. Iisuat pu pin pit wuyxe wuyjebin. Iisuat kuğ pima wuyjebit kuğ, soat em ma wuyetabēğ acesop. Ace'ũ gu. ⁵ Deus ma iisuat o'guğe wuyjebin. Ixe juk jebiōğbuk o'guòm wuywebe wuymutaybit am wara'at oğũm eyjebit iisuat iam.

⁶ Ijodi bima bit puk wuykukukat wi wũy ma wuyju nuynuy—wuyjebit kuyat kuğ pima. Imēnpuye wuycokcok cĩcã soat em ixex acesop iap wiwi am. ⁷ Iboap wiwim wuyju ijojomap tomuju gu—wuyetabucap tomuju acã. ⁸ Wuycokcok cĩcã wuyetabut am ixex acesop iap kay. Kuyat iwat pin wuyju—wuyjebit iwat pin—wuyju am wuykukukat kay. ⁹ Wuykukukat mucokcok pin cĩcã wuyju warara'acat mucokcokap podi

ma. Imucokcok pin cĩcã wuyju ijoce wuyjebit kuyat kuğ pima, iboma cexe bima dak. ¹⁰ Soat cuy wuyju acejewemubapuk Cristo wap. Acejewemubapuk ixe be “Xipat eyju oxe” i'e am xipacayũ be, “Ikêrêat kuğ eyju oxe” i'e am ikêrêat kukayũ be dak. Cedağ ma ixe ideida soat pe wuywebe apên cuk adi ijodi bima ajekukuku iaptei. Xipacat je'ğũm xipacat muğêğê'ukayũ be xipan cekukuaptei. Ipiat pit supi'ajojoat ikêrêat muğêğê'ukayũ be ikêrêm cekukuaptei.

¹¹ Wuyparara wuykukukat puxim ixe soat podi ma ya'õbaca buye. Imênpuye oceju kapikpiğ cĩcã warara'acayũ mutabut am cekay. Imuğuykukukum ğu bit oceju imutabucap ojuy ip. Cedağ ma oceju imutaybitbin â ip. Deus itaybit iboam. Eyju dak xe'e eyetaybit iboam?

¹² — Eyetabun cuy epesop okay, xipat õn eykay buye — waram pit i'e pin ğu oxe.

Eyju eycokcok ocekey iap kay oceju. Warara'acayũ bit ocemuymuy acã eywebe. Jewexe ip yobogãn kacũğtağ idip puye. Badi bit a'ğũ idip'ũma ip. Oceju bit cedağ ma jekukum ixeyũ a'õmuypit am eymucokcok am tak ocekey. ¹³ Ocadaodao du eyxe “Cedağ ma oceju jekukum” i'e em puye? Ocadaodao bima, imên ma buk oce'e warara'acayũ be “Deus soat podi ma xipat” i'e am. OcağuySAT tu eyxe iboam e'em puye? OcağuySAT pima dak, xipat ma kuka o'e eywebeam. ¹⁴ Soan oceju e'em Cristo xe ocekupin cĩcã buye. Kuy juk ocetaybit ocesop pũğ ağokatkat oe'ũ soat peam ijodiacat peam iam. Imênpuye soat ipi juacat yukpiwat ce'ũ âm. ¹⁵ Ixe oe'ũ soat peam wuywebeam. Oe'ũ wuywebeam wuybikayap tağ wuyeku am ğu. Jebikayap tağ jeku am acã oe'ũ. Waram ğuto o'jetait xipat wuykay i'e am.

¹⁶ Kacũğ kay acã wuyju ağ. Imênpuye wuy'a bewi wuyju e'em:

— Teku xipat i. — Goku xipat ğu — i dak.

Guyjom pit imên ğu ace'e. Wuy'a bewi dak cuk adi ğebum ma ajop Cristo kay kuy bima. Imênpuye ijodiat co'i osunuy wuyxe. Gasũ bit imên ğu wuyju ğebum cekay. ¹⁷ Cristo ejo mũğ'i bima wuyisun ma acesop. Apên cuk adi warêmtağ ma ajekukuku iap kuy oi'ũm. Iisuat acã o'jepoyat. Kuyat pit ka'ũmğũ o'e. ¹⁸ Wuymuissusunap Deus pabi. Ixe wuymuissusun soat tağ Cristo oe'ũ wuywebeam puye. Kuy bima bit cuk adi a'ğũ wuyetakoma ajop Deus kay. Gasũ bit ixe wuymuwexaxan o'e jebureyũm.

— “Deus pe juy epeyewemuxat jebureyũm,” i juy epe'e'e warara'acayũ be — i'e'em Deus wuywebe ğasũ bit.

¹⁹ — Deus pit o'jeğebu ğu apên cuk adi ikêrêat epeğũğêğê iap kay. Cristo oe'ũ ikêrêat muğêğêap teida am puye — i wuyju e'em soat pe. — Jesus kay eyetabun puje Deus jeymuwexat jebureyũm Cristo oe'ũ wuywebeam puye — i wuyju e'em soat pe ijodiacat pe.

Deus ma juk wuymuju iboam i'e am.

²⁰ Imêneju oceju kawênwên eyweju Cristo a'õbi. Deus ma juk ocemuju jekawên muwên âm eywebe.

— Deus ibu'u eywebe jekay'ũmãm — i oceju e'em eywebe. — Eymuwexat pin jebureyũm — i oceju e'em eywebe. — Ağ cuy jeymuwexat jebureyũm — i oceju e'em eywebe.

Deus tak ijoce bima, imên ma kuka o'e eywebe. Ixe a'õbi ma iboam oceju e'em eywebe. ²¹ Cristo bit ikêrêat o'jukuk ğu. Pũğ em tak ka'ũma ma. Deus pit soat wuyju juk adi ikêrêat ağũğêğêğê iap o'jomõğ Cristo be. O'jomõğ

cebe. Imēnpuye kuḡ ḡu wuydop am. Imēnpuye wuyju Cristo eju mūḡ'i jekukum pima, ikērēat kuḡ ḡu acesop Deus xe. Soat taḡ wuyisu acesop cexe. Imēn ibikuy e'em wuywebe i'e am.

6

¹ Ocebuxim ma eyju dak kapikipiḡ Deus peam. Imēnpuye oceju jeyawē. Kuy juk adi a'ḡu xipat cīcāat epejajat Deus xewi. Waram pit cuy epeyepere ḡu xipacap. ² Eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop Deus ekawēn kay. Imēn Deus e'em:

“Ocedaxijom cuy ece” i eyju e'em owebe bima, kuy juk oya'ījojo ey'eap, i. Eydaxijojoap kabia be ma juk ōn eydaxijo, i'e'em Deus.

Eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop. Gasū juy Deus eydaxijo pin. Āḡ cuy ixē ḡasū bit jeydaxijo.

³ Cūḡ ma oceku pin warara'acat mubu'unap puxim itabucap kay. Ocebu'u jījā warara'acayū be “Ocetabut ḡu juy Jesus kay, ixē a'ōkayayū warēmtaḡ ma jekukum puye” i'e am ocekukuap cocom puye. ⁴ Cedaḡ ma oceku pin warara'acat itaybit am teyūku Deus buywatwat'ukayū iam. Ocekpiceḡe ḡu oceju jekukum, itabut'ūmayū bit adi a'ḡu ocekaykay jījā ma, ipiatpi'ajojoan ma dak adi a'ḡu ip ocewebe, ka'ūma kuḡ ma dak adi a'ḡu oceju. ⁵ Kuy juk adi a'ḡu ip ocemupokupok itabut'ūmayū. Te'e ma ip cuk adi a'ḡu ocemuōm daomūnmūnap'a be. Ikērēm cīcā juk adi ip ocekuk adeayū e'awero buje ocekūyoap mubarēm rēm ma ip. Kuy juk adi a'ḡu ocekapikipik cīcā ma. Ocexexet'ūma juk adi a'ḡu, ocekōnkōn'ūma dak. ⁶ Warara'acayū itaybit osodop teyūku Deus peam kapikipik'ukayū iam, cedaḡ ma oceju jekukum puye. Soat taḡ oceisu. Ocekawēnkērē ḡu—ocekawēntip ma. Ocetaybit cīcā dak kawēn idipat muwēn ām. Ocekpiceḡe ḡu dak warara'acat kuḡ. Warara'acat kuḡ tak xipan oceju. Imēn oceju bit jekukum xipat cīcāat biōḡbuk ocekukat puye. Warara'acat kuḡ tak oceju ikukpin. ⁷ Kawēn icēmat muwēnuwēn acā oceju warara'acat pe. Deus a'ōbacaap kuḡ oceju jekukum. Cedaḡ ma oceju jekukum. Imēnpuye:

— Cūḡ ma juy epeku, Deus cūḡ ma wuykuḡ puye — i oceju e'em itaybit'ūmayū be. — Ocemuymuy ḡu juy epesop, Deus cūḡ ma wuykuḡ puye — i oceju e'em ocemuymuy ojuyayū be dak.

⁸ Pūḡpūḡ ocebuyxim ocekuḡ. Warara'acat ocebuyxim ḡu ocekuḡ. Pūḡpūḡ ocemuymuy. Warara'acat xipan ocekuḡ. Pūḡpūḡ te'e ma e'em:

— Pauloyū napa ma e'em — i.

Icemān pit oceju e'em. ⁹ Pūḡpūḡ itaybit ḡu ocejum. Adeayū bit itaybit cīcā ocejum. Ocetabēḡ mabuk a'ḡu eyju ocejojom.

— Pauloyū o'yaoka ip — i'e'em ip te'e ma owebe pūḡpūḡ.

Ade em ipiat'ajojom oceju. Ocaoka ḡu ma bit ip. ¹⁰ Pūḡ em ocemuḡuycūḡcūḡ warara'acat. Soat em pit ocecokcok oceju e'em. Pūḡpūḡayū xe ocedadaibot. Adeayū muwexaxan pit oceju ibubut adeat puximayūm kawēn idipat kay itabut ip puye. Adeayū xe oceju ka'ūma kuḡ. Deus xe bit soat kuḡ oceju.

¹¹ Oceburereyū, Corinto ka beayū, eykukpin cīcā ocexe. Iba'arēm ḡu juk adi ocekawēn eyweju—ocekawēn ojuy iap taḡ acā. Eykukpin cīcā ocexe iap kuy oceḡuwēn eywebe. Eykay jījā oceju. ¹² Ocebu'u ḡu juk adi ocesop eykay. Eyju bit cuk adi eybu'u epesop ocekay. ¹³ Okpot eju

kawēnwēn pimān puxim ōn kawēnwēn eyweju. Eybu'um ġu juy epesop ocekey. Apēn oceju eykay jījā iap puxim cuy eyju dak ocekey epesop.

¹⁴ Jesus kay'ūmayū eju cīcā ġu juy epeku. Iba'ore cūġ ma jekuku'ukat pe jeburere am warēmtaġ ma jekuku'ukat eju. Iba'ore kabia daġ jekuku'ukat pe jeburere am kabiok taġ jekuku'ukat eju. ¹⁵ Iba'ore Cristo ebekit pe pūġ taġ ma jewaġuy am Satanás ebekit eju. Iba'ore itabucat pe itabut'ūmat aġuy daġ jewaġuy am. ¹⁶ Iba'ore Deus tuk'a be cucu'ukat pe jeweburedam deusbaro duk'a be cucu'ukat eju. Deus nuynuyap'a buxim wuyju, ibiōġbuk omuy wuywebe buye. Itabēġat omuy wuywebe. Imēn Deus cuk adi o'e:

Ixeyū eju juy oġuy, i. Ixeyū binūnpe juy oġuy, i. “Ēn acā Deusat ocexe,” i je'e ip owebe, i. “Webeitkiyū eyju,” i dak oce cebe ip, i juk adi o'e Deus.

¹⁷ Imēnpuye wuykukukat cuk adi o'e: Ixeyū juy epeyepere, i. Ixeyū xewi juy epeyewede, i. Ikērēat mujurūġrūġ'ukat ekukuap puxim ġu juy epekuku, i. Ixeyū buxim ġu jekukum pima bit, ōn jeymudot okay, i. ¹⁸ Ōn oce eyebay, i. Okpotpoyūm epesop. Odaxiyūm tak epesop, i. Imēn cuk adi wuykukukat o'e kuyje—soat podi ma ya'ōbacaat o'e.

7

¹ Imēn Deus e'em wuywebe, oburereyū, oxe ikukpinayū. Xipat cīcāat ūm pin wuywebe. Imēnpuye ikērēat mujurūġrūġap cuy acepere! Ikērēat kay ġu juy ġebum ajop! Ibuyxim cuy Deus ajukuk. Ixe be juy ace-muisunat soat em ikērēat kukap puxim.

² Oceukupin cuy epesop ocekuġ! Ikērēm ġu bit oceju soat knġ—xipan acā. Warara'acat muymuy ġu oceju. Warara'acat muġuykukukum ġu dak oceju xipacat puap ojuy ocewebeam. ³ Iboam ōn e'em “Xipat ġu eyju ocexe” i'e am ġu. Imēn ma juk adi ocecece eywebe kuy hima. Soat em eykukpin cīcā ocexe. Eyxe bimaap co'in ma ōn wetabēġ pima, we'ū buje dak, soat em ma ōn ġebum eykay buye. ⁴ Wetabut cīcā eykay. Xipan ōn eyawēġmuwēnuwēn soat em warara'acat pe. Oġuykuku jījā ade xipat'ūmat jebapukpuġ ma'ġu ocewebe. Yoboġ cīcā ōn ocokcokap kuġ.

⁵ Macedōnia eipi be ocajēm puje, ocejebodoy'ūma. Xipat'ūmat o'jebapukpukukp ocewebe soat kaka daġ pima. Oca'ōxixiġ cīcā juk adi osodop ip ocekey'ūmayū. Ocepararan ma juk adi a'ġu ocekekuku. ⁶ Deus pit iġuycūġat mucokcokcok'uk. Ixe juk adi oca'ōmucan Tito ajēm puje. ⁷ Oca'ōca juk adi oce'e yajēm puje. Yajēm puje:

— Xipan ma juk Corinto ka wat okuk — i juk o'e ocewebe. — Ġebum cīcā ip eykay — i dak cuk o'e ocewebe. — Iġuycūġ cīcā o'e ip jebure kay—ikērēat o'ġuġē'iat kay — i dak cuk o'e ocewebe. — “Paulo cedaġ ma juk adi ocawēwēm” i'e'em ip — i dak cuk o'e ocewebe. Iboap awēġ co buje biġ ma ococokcok cīcā oce'e.

⁸ Darem ma juk adi eyġuycūġ epesop cartadup co buje, wemudup-mubararaktup co buje, eymukorēmaptup co buje.

— Xipat ġu o'e owebe iboaptup mubararak am imukorēmaptup — i'ūmġu ōn pit e'em owebe ma.

Tupco buje juk eyġuycūġ epesop iam wetaybit pima kuka juk ōn tak oġuycūġ oce. ⁹ Oġuycūġ ġū ōn pit. Eyġuycūġ cuk adi epesop wemudup-mubararaktup co buje. Iboap kay ġu bit ocokcok. Imēnpit eybu'u juk adi a'ġu epesop ikērēat muġē ām ōn eymuġuycūġ puye. Ibo buye ocokcok. Deus ma juk eymuġuycūġcūġ eymubu'unap ojuy ikērēat kay.

Imēnpuye cūg ma osodop owebe iboaptup mubararak am. ¹⁰ Deu wuy-muḡuycūg cūg wuymubu'unap ojuy ikērēat kay wuy'eap puxim. Ikērēat kuk am wuybu'un puje ixē wuydaxijom. Ixē be wuydaxijo buje wuyḡuycūg ap acepere. Wuyocokcok ma acesop. Deu kay'umat iḡuycūg puje bit, ibu'u ḡu ikērēat kuk am. Jepereap kay ḡu. Biḡ ma cekay. Deu tak ixē idaxijo ḡu ma. Soat em Deu wi wūy ma jeenuy je'ū buje. ¹¹ Deu pit eyḡuycūg ap o'ḡuwexat xipacap eywebeam. Gebum cuy epesop iboap kay. Itapuruḡayūm cuk eymuwexat. Omutaybin pin cuk adi epesop ocekpawatpi ḡu iam. Eyetakoma jījā juk adi epesop ixē kay—ikērēat muḡēḡē'ukat kay. Eyparara dak cuk epesop ikērēat muḡēap puxixim. Gebum cīcā juk epesop wa'ō kay.

— Ipiat cuy asupi'ajoat ikērēat o'ḡuḡēiat pe — i juk epe'e eyewewebe. Imēneju ibapuk e'em soat xe eyukpiwatpi ḡu iap.

¹² Ibodup cuk otupmubararak ixē aḡokatkat awēaptup ojuy ixē be ikērēat muḡēap epereap ojuy. Tupmubarararaḡ pima cebay kay dak ḡebum oḡuy, jebay mubuyxi'ūm'ūm o'e buye. Cebay kay ḡebumap podin ma bit cuk otupmubararak, Deu pe eymuḡēbuap ojuy Pauloyū ikukpin cīcā ocexe iap kay. ¹³ Ocecokcok cīcā juk adi oceukupin eyxe iam ocetaybin puje.

Tito dak icokcok cīcā osunuy xipan cīcā juk adi ixē epejukuk puye. Icocok cuk adi osunuy eyxe bima. Ocekay yajēm puje, ocemucokcokcog cuk adi osunuy eyawēḡmuwēnuwēn ocewebe. Imēnpuye juk adi biḡ ma occecokcok oce'e. ¹⁴ Eykay cum pima:

— Xipan cuk jukuk ip Corinto ka watwat, xipat cīcā ip puye — i juk oce cebe.

Wa'ō daḡ ma xipan cuk adi ixē epejukuk. Omudapxin ḡu eyju. Soat em icēmān ōn e'em eywebe:

— Corinto ka watwat xipat cīcā — i juk adi ocece cebe.

Wa'ō daḡ ma juk adi xipan ixē epejukuk.

¹⁵ — Wa'ō kay kūyjobit osodop ip — i juk adi o'e Tito ocewebe. — Obuyxim cīcā juk adi okuk ip — i dak o'e. — Yoboḡan pin ḡu osodop ip—obuywan pin acā ip osodop — i dak o'e ocewebe. Ixē Tito ḡebum cīcā xipan cīcā juk adi okuk ip iap kay. Imēnpuye biḡ ma eykukpin cexe. ¹⁶ Ococokcok cīcā eykay, soat em eya'ō daḡ eyju e'em puye.

8

¹ Okitpitpiyū, Deu cuk adi xipacat o'ḡūmḡūm Jesus kay itabucayū be—Macedōnia eipi watwat pe. Ocejū a'ḡu eymutaybin ojuy iboam.

² Ipiat o'supi'ajojo jījā ip jetabucap puyxijom. Icocokap ip yoboḡ cīcā ip o'e imēnpit. Ade jījā o'ḡūmḡūm ip tadaybotbocayū be, tadaybot cīcā ḡu ma'ḡu ixeyū dak. ³ Iūm pucāt ip o'ḡūm. Ibodi ma dak ip o'ḡūm. Oca'ōbi ḡu ip o'ḡūm—jekpiwatpin ma.

⁴ — Ocejū dak cuy oceḡūm ocedinheiro eywebe tujowāt am Judēia eipi watwat peam—itabucayū beam—tadabotbocayū beam — i juk adi o'e ip ocewebe. Biḡ ma — Ocejū dak cuy oceḡūm — io'e ip.

⁵ Tūybe yopīt ma je'ḡūm ip iān oce'e. Yoboḡ ma ip o'ḡūm. Koap ip o'jeweūm wuykukukat pe. Wuykukukat a'ō kay kūyjobit pin cīcā osodop ip. Oca'ō kay dak kūyjobit pin cīcā ip osodop. ⁶ Dinheiro ūm pin cīcā ip osodop ocewebe iap awēḡ cocom pima, eykay juk ocesop ḡebum. Imēnpuye juk ocejekawēn Tito eju. Kuy bima:

— Eyedinheiro juy epeğuxipan imuju am tadaybotbocayũ be — i juk adi o'e ixe Tito eywebe. Imēnpuye: — Corinto ka kay juy eju — i juk oce Tito be. — “Eyedinheiro juy epeğuxipan apēn cuk adi epe'e iap tağ eykukpin ocexe i'e am tadaybotbocayũ be,” i juy ece cebe ip — i juk oce Tito be.

⁷ Warara'acat podi ma eyju ade ikuğ. Warara'acat podi ma eyetabut Jesus kay. Warara'acat podi ma dak eyetaybit Deus ekawēn muwēn âm. Ade ey'in tak itaybit cīcāyũ. Warara'acat podi ma dak eyju warara'acat puywatwan. Warara'acat podi ma dak oceukukpin eyxe. Imēneju:

— Warara'acat podi ma dak eycokcoğ cuy epesop eyedinheiro ũm âm tadaybotbocayũ be — i oceju e'em eywebe.

⁸ — Eyedinheiro juy epeğũm tadaybotbocayũ be — i'ũmğu òn pit e'em eywebe. Wa'òbi ğu juy epeğũm. Warara'acat pit icokcok cīcā iũm âm cebe ip. Eywebe iũm puje, itaybit je'e ip icēmān Corinto ka beayũ xe oceukuk pin cīcā iam tadaybotbocayũ. ⁹ Kuy eyetaybit wuykukukat Jesus soat em xipan wuykuğ iam. Kuyje soat kuğ osunuy, kabi be bima. Ijodi ikop puje bit tadaybocan o'e. Tadaybocan o'e eywebe eycokcoğ eydop am teiboğat kuğiat puxim.

¹⁰ Gasũ òn jeyawē eyedinheiro epeğuxipan iam. Koapat koato bima:

— Ocedinheiro juy oceğuxipan imuju am tadaybotbocayũ be — i juk adi epe'e'e eyewewebe.

Eybu'um ğu juy epesop ğasũ bit imuxipan am. Warara'acayũ iũm ojuy awap, eyju bit cuk adi iũm ojuy epesop. Tadaybotbocayũ buywan ojuy juk adi epesop.

¹¹ — Ga'a ağuxipan wuyedinheiro — i juk adi epe'e'e eyewewebe. Eycokcok cuk adi epesop eyedinheiro ũm âm. Gasũ bit eybu'um ğu juy epesop imuju am. Eycokcoğ cuy epesop imuxipan am. Ade ikuğ iap wiwim ğu juy epesop. Epeğuxipan cuy ajo eyju ikuğ iat. ¹² Eycokcokap tomuju iũm puje xipat Deus xe—yoboğ pima, yopīt pima dak xipat ma. Ajo wuyju ikuğ ğu iat ojuyju ğu Deus wuyxewi.

¹³⁻¹⁴ Obu'u eymudadaybotbocan warara'acayũ ibubut ade i'e am. Gasũ eyju ade ikuğ. Ixeyũ bit ikuğ ğu. Imēnpuye cedağ ma eywebe eyed-inheiro'in iũm âm cebe ip—eybubut mu'ē'ē âm cebe ip. Eyju ğu kuka yopīt ikuğ pima, ixeyũ ğu kuka o'ğu'ē'ē eywebe. Imēn imu'ē'ē'em pima, jewejojo'in ma kuka epe'e ikuğ. Ka'ũma ma kuka tadaybocat o'e. Ka'ũma ma dak kuka ade ikuğiat o'e. ¹⁵ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Ade o'jatiat cepoyat kuğ ğu dak o'e, i. Yopīt ma o'jatiat tak ikuğ ma o'e, i.

Imēn e'em tup imu'ē'ē'ukayũ muwēğuwēn.

¹⁶ Ocebuxim Tito dak eybuywan pin cīcā. Imēnpuye:

— Bay, ēn xipat — i òn e'em Deus pe. ¹⁷ “Edaobu'u du Corinto ka watwat com?” ió'e buje, — Hm hm. Oju juy ğaxĩn ma — ió'e. Iju pin o'e. — Ixeyũ juy oyawē cedinheiro ũm âm — i juk o'e. Taobikuy jĩjā osunuy eyjom.

¹⁸ Wara'at tak wuykitpit oceğuju eykay. Ixe ibuyxiat soat xe itabucayũ xe, itaybit cīcā kawēn idipat muwēn âm puye. ¹⁹ Jesus kay itabucayũ ixe o'taē oceweju iju am dinheiro dujowat am Jerusalém ka be. Dinheiro juy ocetujowat eykukpin cīcā ocexe iap mubapuk am tadaybotbocayũ be. Ocetujowat cuy jwebuywatwan cīcā ip wuykukukat kay itabucayũ iap mubapuk am soat pe. Imēnpuye:

— Ka'ũmğu ejo'iat xipacat — i je'e ip Deus pe dinheiro jeejat'iyayũ.

²⁰ Ade dinheiro juy ocutujowat. Ocebu'un ma'gu warara'acat pe “Pauloyū dinheiro'in ma o'ju'uk jewebeam” i'e an. Imēnpuye warara'acayū ocutujowat oceweju ocemuymuyap puxim. ²¹ Cūg ma oceku pin wuykukukat etabutpe acā gu. Soat etabutpe ma oceku pin cūg ma.

²² Imēnpuye wara'at wuykitpit cuy oceguju eykay. Kuy juk adi ixē oce-subuyxijojo ade em. Imēnpuye ocetaybit cīcā ixē soat em warara'acat puywat pin iam. Itabut cīcā eykay. Imēnpuye:

— Corinto ka watwat tak jedinhoiro jeeḡūm ma tadaybotbocayū be — i'e'em ixē.

Imēnpuye ixē eyjo pin cīcā eybuywat am imuju am. Ibūrū ma oceguju eykay wuykitpitpiyū. ²³ Tito obure jījā. Ixē kapikipig oweju eybuywatwan. Ixeyū wuykitpitpiyū cum ceweju eykay. Itabucayū a'ōbi cum ip. Ibuyxim ip Cristo kuḡ. ²⁴ Eykay yajēm puje juy ikukpin epejukuk ip. Imēnpuye soat itabucayū itaybit je'e Corinto ka watwat xe ixeyū ikukpin cīcā iam.

— Corinto ka watwat xipat cīcā iap ocetobuxik apēn soat em Pauloyū e'em iap taḡ — i je'e ip.

9

¹ Obu'u oce warara'acayū bit jedinhoiro mujujum itabucayū be Judéia eipi beayū be iaptup mubararak am eywebe, ² kuy eyju dak ixeyū buywan pin puye.

— Tadaybotbocayū buywan pin ip wuykitpitpiyū Grécia eipi beayū — i kuy juk oce Macedônia eipi beayū be. — Kuy bima ma juk adi ip osodop ibuywan pin—koopat koato bima ma — i juk adi oce cebe ip. Ade ixeyū'in ibuywan pin o'e eyju ibuywan pin ip iam itaybin puje.

³ — Corinto ka beayū kuy juk jedinhoiro o'ḡuxipanpan ocewebe tujowat am iūm ām tadaybotbocayū be — i juk adi ocece cebe ip.

Eyedinhoiro muxipan'ūm pima bit, kuka juk eyju wawēḡmukērērēn. Imuxipan'ūm pima:

— Napa ma juk Corinto ka beayū eḡuwēn ocewebe — i kuka o'e ip owebe. Obu'u wekawēn mukērērēn ān eywebe. Imēnpuye wuykitpitpiyū juy oḡuju eykay eywebe imuxipan'ūmap puxim. ⁴ Oweju Macedônia eipi beayū ajēm puje, ocesūsūn kuka oce'e eykay, eyedinhoiro muxipan'ūm pima. Ocebodi ma eyju dak kuka eysūsūn ma epe'e te'e ma ocetabut eykay buye. Ōn tak kuka osūsūn ma oce “Corinto ka beayū jedinhoiro muxipanpan je'ḡūm” i, te'e ma ocece buye. ⁵ Imēnpuye ixeyū wuykitpitpiyū oḡuju eykay. Oajēm awap ma oḡuju ip eybuywat am soat muxipan am. Epeḡuxipan cuy apēn cuk adi epe'e'e iap taḡ. Oajēm puje, kuy ixipan je'e. Ixipan pima, warara'acat itaybit je'e Corinto ka beayū jedinhoiro o'ḡūm iūm pin puye iam. Warara'acat a'ōbi gu o'ḡūm ip iam itaybit je'e ip—jekpiwatpin ma ip o'ḡūm iam.

⁶ Ade ḡu taidada'ukat yopīt ma ibubum. Ade taidada'ukat pit ade ibubum. Gebum cuy epesop iboap kay. ⁷ Eybu'u iūm pima bit cuy epeḡūm ḡu. “Eḡūm cuy” i'e'em pima dak, epeḡūm ḡu. Eyukpiwatpin ma juy epeḡūm. Būrū poro iūm pin cuy epeḡūm. Jecokcoḡ iūmūm'ukat kay jījā Deus. ⁸ Deus pe bit iūm put eywebe eyemukaypinput. Soat je'ḡūm eywebe. Soat em epesop eyemukaypinput kuḡ. Ajo eyju cekayiat podi ma dak je'ḡūm eywebe. Cepoyat kuḡ tak epesop iūm ām warara'acat pe—xipan i'e am ip cebe. ⁹ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus yopît ġu iũmũm tadaybotbocayũ be yoboġ ma, i. Soat em xipan ip ikuġ, i.

Imẽn e'em Deus ekawẽn tup.

¹⁰ Deus tarekrekata ũmũm wuywebe taida am. Kadai muaypapan tak wuywebe i'o am. Imẽnpuxim eywebe dak ade ma je'ġũm eyemukayp-input. Soat em epesop cepoyat kuġ tak. Ixe buxim eyju dak yopît ġu epeġũm tadaybotbocayũ be—yoboġ ma. ¹¹ Cepoyat kuġ ma epesop soat em ixe xipan eykuġ puye. Ibubut adeayũ buxim epesop warara'acat pe iũm âm. Imẽnpuye:

— Bay, xipat cĩcã ên! Corinto ka beayũ ade juk o'ġũm Pauloyũ be tojut am ocewebe — i je'e ip Deus pe tadaybotbocayũ—Judéia eipi beayũ.

¹² Eywebe iũm puje, tadaybotbocayũ buywatwan epeseop—Deus ebek-itkit puywatwan.

— Bay, soat podi ma ên xipat — i je'e ip Deus pe, epeġũm puye.

¹³ Icockok cĩcã je'e ip.

— Bay, ka'ũmġu ejo'iat xipacat — i je'e ip Deus pe. — Bay, tacup ġu iũmũm ip Corinto ka beayũ — i je'e ip cebe. — Soat em tadaybotbocayũ buywatwan ip — i je'e ip. — Cristo kay jetabucap mubapukpuġ cĩcã ip ocebuywatwan pima, warara'acat puywatwan pima dak — i je'e ip Deus pe. — Cristo ekawẽn taġ cĩcã ip jekukum — i je'e ip Deus pe.

¹⁴ Imẽnēju soat em jekawẽnwẽn jeedop ip Deus eju eywebeam, eykukpin cexe ip puye.

— Bay, ên xipan cĩcã ocekuġ — i je'e ip Deus pe. — Tacum ġu juk ocekuġ ip Corinto ka beayũ dak. Ocekuġpin cĩcã juk ip ocekuġ, kuy bima ên ixeyũ ikukpin ejukuk puye — i je'e ip Deus pe.

¹⁵ Icēmãn Deus warara'acat podi ma wuykukpin wuykuġ. Teimuweġũn pa'oreatei iũmat puxim jekpot o'ġudot wuykay. Imẽnpuye:

— Warara'acat podi ma ên xipan ocekuġ — i juy ace cebe.

10

¹ Őn Paulo. Deus omudot eymutaybin am. Deus a'õbi õn jeyawẽ. Apẽn Cristo wuyawẽwẽm iap puxim ma õn tak wa'õkadidim ma jeyawẽ. Ixe Cristo ya'õkadidim ma wuykuġ. Xipan ma wuykuġ. Eyju bit:

— Paulo ya'õpuruġ ocemukorẽmrẽm wũy ocewi bima. Ijasũn ocece bima bit iparara ocebuxim — i te'e ma e'em.

² Obu'u wa'õpuruġ eymukorẽm âm. Warẽmtaġ mabuk eyju jekukum pima bit, wa'õpuruġ ma õn jeymukorẽm.

— Paulo Deus a'õbi ġu jekukum—ja'õbi acã—jewekay acã ġebum itabut ũmat puxim — i napa ma eyju e'em eyewewebe pũġpũġ ey'in.

Wa'õpuruġ ma omuymuy'ukayũ oġukorẽm eykay wajẽm puje. ³ Ijodi wuyju dopdom itabut'ũmayũ parakpe. Wuya'õbacaam ġu bit wuyju jekukum imutabunap ojuy ip. ⁴ Ijodiat a'õbacaap kuġ ġu wuyju bit jekukum, Deus a'õbacaap kuġ acã. Ixe a'õbacaam acã Satanás a'õkayayũ a'õbacaap aceġu'ũm. Wuyju ya'õbacaap kuġ pima, wuya'õmuypit pa'ore cebe ip Deus kay'ũmayũ be. ⁵ Yoboġan pin ip. Wuymubu'u'un ojuy ip jekukum Deus kay wuyetabucap puxixim. Jaġuybi ma jewa'õxikxiġ ip ceweju imubu'unap ojuy Deus kay. Wuyju Deus a'õbacaap kuġ pima bit, ixeyũ a'õxikap aceġu'ũm. Aceġuymũġ ip. Mũġ ma jeedop ip. Imuymũġ puje adeayũ itabut je'e Deus kay. Cristo a'õ kay dak kũyjobin jeedop

ip. ⁶ Koap ixē a'ōbacaam òn jeymubikuy kūyjobit am Cristo a'ō kay. Eyekūyjobin puje, ipiat acesupi'ajoat soat pe kūyjobit'ūmayū be.

⁷ Kacūḡ taḡ acā eyju pūḡpūḡpūḡ aḡ. Eyxeat te'e ma e'em eywebe:

— Òn acā Cristo a'ōbi jekukum—Pauloyū bit ka'ūma — i. Ixe juy jeenuy jewaḡuyḡuy Cristo a'ō daḡ paxi òn jekukum iap kay. Ixe jo'i oceju dak Cristo a'ōbi jekukum.

⁸ — Wuykukukat cuk onaē eymutaybitbin am — i juk adi ocece eywebe.

Obisūsūn ḡu oce iboap muwēn ām ḡuto eywebe. Icēmān òn cemunaē. Ya'ōbiat òn. Ixe juk onaē eymukorēm'rēm'ukan ḡu—eybuywatwat'ukan acā. Eybuywat am cuk onaē biḡ ma eyju kūyjobit am Deus biōḡbuk a'ō kay. ⁹ Eymupararan pin ḡu òn wemudupmubararaktum cartadum.

¹⁰ Okay'ūmat pit aco'i je'e:

— Paulo ya'ōpuruḡ ocemukorēm'rēm jemudupmubararaktum — i. — Ocexe bima bit, ya'ōkadidim ocekuḡ — i dak aco'i je'e. — Ya'ḡjo pin'ūma dak ocece warēm'taḡ kawēnwēn puye — i dak aco'i je'e napa ma.

¹¹ Wūy òn eywi bima wemudupmubarararaktup eyweju òn kawēnwēn iap co'i ma je'e. Itaybit je'e ip iboam okay'ūmayū—ocemuymuy'ukayū.

¹² Pūḡpūḡ ey'in te'e ma e'em:

— Warara'acat podi ma oceju xipacap kuḡ — i. — Ixeyū bodi ma oceju bit xipacap kuḡ — i'ūmḡu òn pit e'em eywebe.

Ajom itaybit ip? Ka'ūma ma. Jaḡuybin ma ip e'em: — Cedaḡ cīcā oceju jekukum — i.

Deus aḡuy daḡ ḡu ip jewaḡuyḡuy—jaḡuy daḡ acā. ¹³ Deus ocemujujum'ūm pima:

— Deus a'ōbi oceju jekukum — i'ūmḡu bit kuka oce'e.

Poma Deus ocemujujum iap taḡ acā oceju cucum. Eykay bit cuk ocemuju kapik am eyweju—eymutaybit am Deus ekawēn. ¹⁴ Deus cuk ocemuju eyka kay. Imēnpuye juk adi Deus a'ō kay kūyjobin ocesop, eykay ocajēm puje. Eykay juk ocajēm kawēn idipat muwēn ām eywebe—Cristo muwēn ām eywebe. ¹⁵ Warara'acayū dak cuk adi eymutaybitbin osodop ip Cristo ekawēn. Imēnpuye:

— Oceju acā juk adi ocesop Corinto ka watwat mutaybitbin — i'ūmḡu oceju e'em.

Biḡ ma jeuru'urum eyetabucap kay oceju. Gasū ma oceju kapiḡ eyweju biḡ ma Cristo ekawēn muwēn ām soat pe. Gasū ma oceju eymutaybin ojuy. Imēnpit poma Deus ocemujujumatka kay acā oceju. ¹⁶ Eyka be imuwēn epere buje, eyka bodiatka kay oceju imuwēn ām. Ka'ūma ma buk kawēn idipat o'ḡuwēn iatka be oceju. Imēnpuye “Paulo bit kawēn idipat muwēnuwēn kuy o'ya'ijojo'iyayū be acā” i'e ba'ore je'e soat pe.

¹⁷ Imēn e'em Deus ekawēntup:

“Xipat cīcā oceju bit” i'ūmḡu juy ace, i. “Ocekukukat acā xipat cīcā” i acā juy ace, i.

¹⁸ “Xipat ma oceju” i wuyju e'em pima, abu xe xe'e wuyju xipat? Ka'ūma xe ma. “Xipat ma eyju” i'e'em Deus wuywebe bima bit, wuyju xipat ma.

11

¹ Yadaodaoat puxim òn kawēnwēn eyweju. Imēnpit cuy eykpaceḡēm ḡu epesop okay. Āḡ puk cuy ocekawēn eyweju. ² Apēn Deus yaḡuybabi'ūm eykuḡ iap puxim òn tak waḡuybabi'ūm eykuḡ. Eybay

buxim òn tak wağuybabi'üm eykuğ. Ağokatkat eju o'jepo gu bukiat puxim eyju. Cebay bit kuy ibumüğām o'tobuxik iwadim iap puxim eyju. Ibumünmēn'ūmat soat kay gu—jewadip kay acā. Imēnpuxim obikuy eywebe Cristo kay jjiā ām warara'acat kayap podi ma. Obikuy eywebe soat tağ eyisu eydop am. ³ Wağuybabi'üm eykuğ. Warara'acat kayap podi ma eyju Cristo kay gasū. Jewexe gu eyju cekay. Warara'acayū bit eyağuymuwarururunap ojuy. Eymuğuykuku ojuy ip. Cristo kay ey'eap epereap ojuy ip. Imēnpuxim Satanās Eva o'guğuykuku kuyje. ⁴ Oceju juk adi Jesusat oceğuwēnuwēn eywebe. Eymuğuykuku ojuyayū bit Jesus iwaruat muwēnuwēn eywebe. Te'e ma eycokcok ixeyū ekawēn kay. Oceju juk adi Deus biōğbuk oceğuwēnuwēn eywebe. Eymuğuykuku ojuyayū bit ibiōğbuk iwaruat muwēnuwēn eywebe. Inaka te'e ma eycokcok ixeyū ekawēn kay. Oceju juk adi kawēn idipat acā oceğuwēnuwēn eywebe. Eymuğuykuku ojuyayū bit kawēn iwaruat muwēnuwēn eywebe.

— Ijop ma kawēn idipat — i napa ma e'em ip eywebe. Inaka te'e ma eyetabut ixeyū ekawēn kay.

⁵ Eyxe bit ixeyū warara'acat podi ma ya'ōbuyxi jewexe ma'gu ip Deus emumujuyū. Òn pit ixeyū jo'i ma wa'ōbuyxiap kuğ. ⁶ Òn pit wetaybit cīcā gu imēnpit kawēn ām. Wetaybit cīcā bit apēn òn e'em iam. Soat em cuk adi wetaybicap osodop ibapuk eyxe.

⁷ Òn kawēn idipat muwēnuwēn eywebe bima ka'ūma ma ojat eyxewi imuwēnuwēnapteim. Imēnpit:

— Paulo ya'ōbuyxiat gu aco'i teihem'ūma kapikipiğ puye — i'ümgu juy epe'e'e owebe.

Cedag ma osodop teihem gu imuwēn ām eywebe. ⁸ Òn kawēn idipat muwēnuwēn eywebe bima dinheiro mudodot'uk osodop ip wara'at ka beayū itabucayū. Jewexe ma òn cuk adi tujupa'am'um oğuy ixeyū xewi teihem'ūma imuwēn ām eywebe. ⁹ Wuykitpitpiyū juk adi oajēm Macedônia eipi bewi. Soat cuk adi o'tojot ip owebeam wemukaypinput. Imēnpuye ka'ūma ma juk adi ojoojuy eyxewi. Ikuğ'üm pima dak “Dinheiro'in puk” i gu oce eywebe. Pūğ em tak ka'ūma ma. Kuy bima dak juk adi ojoojuy gu ma dinheiro eyxewi. Guyjom tak ojoojuy gu ma. Puju dinheiro ojoojuy eyxewi? Ka'ūma em ma. ¹⁰ Abu ideidaat owebe? Ka'ūma ma. Teihem gu òn pit kawēn idipat muwēnuwēn soat pe Grécia eipi watwat pe. Icēmān òn e'em. Napapa'ukat gu òn, Cristo a'ōkayat puye.

¹¹ — Ēn iojuyjuyūk gu ocexewi ocekuḱpin gu exe buye — i te'e ma eyju e'em owebe. Eykuḱpin cīcā oxe. Deus itaybit iboam.

¹² — Pauloyū jo'i oceju dak kapikipiğ — i'e ojuy ip jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū. Òn pit teihem gu kawēn idipat muwēnuwēn. Imēnpuye ibo i'e ba'ore cebe ip, imuwēnuwēnaptei hubum ip puye. Guyjom tak teihem gu oğuwēnuwēn. ¹³ Ixeyū bit icēmān gu Deus emumujuyū. Jewexe ip Deus emumujuyū.

— Ya'ōbi oceju dak Deus ekawēn muwēnuwēn — i e'em ip napa ma. Warara'acayū muğuykukukum ip oceju dak Cristo emumujuyū iam.

¹⁴ — Apēn kuka itabut o'e ip imuğuykuku'ukayū a'ō kay Corinto kay beayū? — i'ümgu òn pit e'em owebe ma.

Satanās pit cewemuwexat put Deus ekawēn tojtot'ukat co'ian. Deus ekabia dağwiat co'ian cewemuwexat put wuymuğuykuku ojuy.

¹⁵ Imēnpuxim cebekitkit tak cewemuwexat put xipacat muğēğē'ukat

co'iyũm wuymuḡuykuku ojuy. Ipi'ũm puje bit, xipat'ũm cĩcãat je'jat ip wuymuḡuykukukuapteim. Cedaḡ ma Deus ideida cebe ip.

¹⁶ — “Paulo yadaodao,” i'ũmḡu juy epe'e — i òn e'em waram eywebe. Wadaodao eyxe bima dak cuy wa'ijom ma epe'e. Jewexe Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ buxim òn tak e'em eywebe “Xipat cĩcã òn” i. ¹⁷ Wuykukukat a'òbi ḡu òn kawẽnwẽn eywebe ḡasũ bit—wukpiwatpi ma. “Xipat cĩcã òn” i'e'em pima yadaodaoat puxim ma òn tak kawẽnwẽn. ¹⁸ Warara'acayũ e'em — Xipat cĩcã òn — i eywebe, ya'òbuyxian pin ip eyxe buye.

Imẽnpxim òn tak: — Xipat cĩcã òn — i oce eywebe. ¹⁹ Jewexe ma eyetaybit cĩcã. Yadaodaoayũ jo'iyũ kay jĩjã bit eyju! ²⁰ Eyaḡuy'ũm cĩcã. Ixeyũ kay jĩjã eyju, ya'òpuruḡ cĩcã ma'ḡu eymujum ip; eymudadaybotbon ma a'ḡu ip; eymuḡuykukukum ma a'ḡu ip; warẽmtaḡ ma a'ḡu ip eykuḡ; eyukpiokakam ma a'ḡu ip eykuḡ. ²¹ Ocejũ bit cuk a'ḡu ocesũsũn ocesop eykuk am imẽn.

Warara'acayũ e'em: — Xipat cĩcã òn — i eywebe. Ixeyũ buxim òn tak jeymukũyjo òn ḡasu òn xipat cĩcã iam. Eyetaybit òn yadaodaoat puxim kawẽnwẽn iam.

²² — Hebreuyũ bit oceju icẽmãn — i'e'em ip eywebe jewexe Deus emumujuyũ.

Òn tak ibiat ma.

— Israel naxeḡebitbit pit oceju — i'e'em ip eywebe.

Òn tak ibiat ma.

— Abraão naxeḡebitbit pit oceju — i'e'em ip eywebe.

Òn tak ibiat ma.

²³ — Cristo buywatwat'ukayũ bit oceju — i'e'em ip eywebe. Ixeyũ bodi ma òn pit Cristo buywatwat'ukat xipacat. Ixeyũ bodi ma juk adi ocekapikpik cĩcã Cristo beam, yadaodaoat puxim ma'ḡu òn kawẽnwẽn ḡasũ eywebe. Ixeyũ muõmõmap podi ma juk adi omuõmõmõm ip daomũnmũnap'a be. Ade em juk adi ip wukxabiokakaka ixee muḡẽḡẽbum. Ade em ma oje'ũ pinpin. ²⁴ Cinco em Judeuyũ kukuk'ukayũ wukxabiokaka ixee muḡẽḡẽbum—icaat yabi beatpum. Ade em wukxabiokaka ip—39 em ma. Soat em ip ibũrũ em ma wukxabiokaka. ²⁵ Ebapũḡ em cuk adi wukxabiokaka im Roma ka kukat ebekitkit. Pũḡ em cuk adi wabuḡbuḡ ip wita'am okay itakomaayũ. Ebapũḡ em cuk adi oakõmkõm tiboḡati be kobexixi epiriḡ puje—odujowat ojuyat epiriḡ puje. Pũḡ em pit tibi'adopã daḡ ojeku—kabiabun, iximabun tak. ²⁶ Soat kaka daḡ cucum pima ade em cuk adi waoka ojuyap cocom ojekuku. Idibi adi o'tiõm ukã be bima adi oje'ũ pin tiboḡ puje. Ibukurukayũ dak cuk adi oaoka pin osodopdopdop. Obadipyũ dak cuk adi oaoka pin osodopdopdop—Judeuyũ kukuk'ukayũ. Judeu'ũmayũ dak cuk adi oaoka pin osodopdopdop ade em ma. We'ũ pinap cocom cuk adi ojekukuku ikaboḡatka daḡ, uk'a'ũmat taḡ tak, tiboḡcĩcãati daḡ tak. Jewexe obureyũ dak cuk adi oaoka pin osodopdopdop. ²⁷ Soat em cuk adi ocekapikpik cĩcã. Soat em odaobire juk adi ojekukuku wekapikap taḡ. Xexen'ũma juk adi ojekukuku. Ade em cuk adi ojekukuku oxat'ũmḡu, odotiũm tak, oxexecap'a'ũmḡu dak. ²⁸ Imẽn ma òn jekukum ipiatpi'ajojom. Waḡuybabi'ũm tak itabucayũ kuḡ—soat ka beacat kuḡ—Jesus ekawẽn kayayũ kuḡ cedaḡ ma paxi a'ḡu ip jekukum iam. ²⁹ Itabucat warẽmtaḡ ma oeku bima, òn tak ixee buxim

ma oḡuycũḡ kuka oce. Ikērēat muḡē buje dak, òn tak waḡuybabi'ùm cĩcã oce ip ikuḡ.

³⁰ Ade em wa'òbaca'ũmap ibapuk e'em soat pe. “Xipat cĩcã òn” i'e ojuy bima, wa'òbaca'ũmap kuka oḡuwēn. ³¹ Deus itaybit òn napa ḡu e'em eywebe iam. Ixe ma wuykukukat Jesus Cristo ebya.

— Soat podi ma ēn xipat — i wuyju e'em cebe—Deus pe.

³²⁻³³ Òn Damasco ka be bima ibo ka kukukat oaoka ojuy o'e. Imēnpuye jeka wiwi'ukayũ o'ḡuju jeka ekorara exĩntbi wiwi am odaomũnap ojuy. Obureyũ bit cuk adi odaxijo. Paḡeiro'abog pe ip omukop ika ekorara tok taḡwi. Imēn ocenapõn waoka ojuyacat xewi—Aretas a'òbi ika kukukat xewi.

12

¹ Te'e ma wuyju e'em:

— Xipat cĩcã òn — i warara'acat pe. Imēnpit puk jeymukũyjo òn xipat cĩcã òn iam. Ade ma juk adi ojojojo wexey jo'iat pe idip cĩcãat. Wuykukukat tak cuk adi soat ma o'ḡubapukpuk owebe omutaybit am. Iboap cuy oḡuwēn xipat cĩcã òn iam eymukũyjo am. ² Kuy bima Deus cuk odujuu jewekay kabi kay—bodiat ka kay. Kuy quartoze koato o'kap pima juk adi odujuu. Òn xe'e odujuu? Wexeybi ḡu xe'e odujuu? Wetaybit ḡu toto. Deus acã itaybit. ³ Dao ma juk adi odujuu ikadip cĩcãatkay kay Deus tũytũyapka kay.

Òn xe'e odujuu? Wexeybi ḡu xe'e odujuu? Wetaybit ḡu toto. Deus acã itaybit — i òn e'em waram.

⁴ Kawēn idip cĩcãat cuk adi oya'ĩjojo ibodi. Imuwēn pa'ore eywebe iboap. Ka'ũmḡu wuya'ò kawēn iboam eymukũyjo am.

⁵ — Xipat cĩcã òn — i kuka oce warara'acat pe, iboap ojojojo buye. Imēnpit obu'u imēn i'e am. Soat xe e'em ibapuk wa'òbaca ḡu iap.

— Xipat cĩcã òn — i'ũmḡu oce warara'acat pe. — Wa'òbuyxi ḡu òn — i acã oce cebe ip.

⁶ “Xipat cĩcã òn” i'e pin pima bit wadaodao ḡu kuka oce. Napa ḡu kuka oce eywebe. Icēmãn kuka oce. Kuy juk wekukuap epejojojo. Wekawēn tak cuk kuy epeye'ĩjojojo. Òn xipat ḡu ma'ḡu eyxe bima bit, “Xipat cĩcã òn” i ḡu oce eyaḡuymuwarurun am okay i'e am.

⁷ Idip cĩcãat cuk adi ojojojo wexey jo'iat pe. Imēnpuye:

— Jeweweju yoboḡan pin cĩcã aco'i je'e Paulo — i juk o'e Deus jewebe ma.

Imēnpuye soat em òn jekukum owãtaxipi jewexe oboḡan o'eap puxim. Ipiatpi'ajojom òn jekukum. Deus a'òbi acã Satanás cuk omuwãtaxipin. Deus a'òbi ma owãtaxipi òn jekukum jewexe oboḡan o'eap puxim.

⁸ — Owãtaxipiat eju'uk owebewi — i juk adi ocece wuykukukat pe. Ebpũḡ em cuk a'ḡu oce cebe imēn.

⁹ — Oju'uk ḡu ewãtaxipiat — io'e owebe. — Soat em pit òn xipan jekuk — io'e. — Wa'òbacaap oḡũm ewebe — io'e. — Wara'at kay ḡu bit eḡuy — io'e. — A'òbaca'ũm pima, biḡ ma wa'òbacaap ejat — i juk o'e owebe. Imēnpuye wa'òbaca'ũmap kuḡ ma ocokkok.

— Wa'òbaca òn pit — i'ũmḡu òn e'em warara'acat pe.

Cristo soat kabia ja'òbacaap ũmũm owebe wa'òbaca'ũm puye. Imēnpuye ocokkok cĩcã wa'òbaca ḡu ma'ḡu. ¹⁰ Soat em ocokkok òn e'em wa'òbaca ḡu ma'ḡu; okay'ũmayũ dak a'ḡu omuymuy ma; yopĩt ma dak a'ḡu òn

jekukum ikuḡ; itabut'ūmayū dak a'ḡu ipiatpi'ajojoan owebe; xipat'ūmat tak a'ḡu jebapukpuḡ owebe. Imēn ma ipiatpi'ajojom ōn jekukum Cristo a'ō daḡ ōn jekukum puye. Inaka soat em ocokcok ōn e'em. Waōbaca'ūm pima, wuykukukat ja'ōbacaap ūmūm owebe buye.

¹¹ Xipan kuka a'ḡu eyju bit omuwēnuwēn. Imēnpit xipan ḡu eyju omuwēnuwēn. Imēnpuye yadaodaoat puxim ōn ma xipan jewemuwēnuwēn eywebe. Ka'ūma jo'i ma ōn eyxe. Jewexe Deus emumujuyū bit ijo'i ip eyxe. Ajo muḡēḡēm ip imuḡē ba'ore owebe iat? Ka'ūma ma. ¹² Ōn eyxe bima juk adi Deus a'ōbacaap oḡubapukpukpuk eywebe. Ixe a'ōbacaam wuywebe imubapuk pa'oreat tak cuk adi oḡubapukpukpuk soat etabutpe eyetabutpe. Iboap mubapuk puje eyetabēḡbēḡ epesop ijojom idip cīcā eyxe buye. Wukpiceḡe ḡu juk adi oḡuy iboap mubapuk am eywebe. Iboap coco buje juk eyetaybit epesop ōn Deus emumuju iam Deus emumuju acā iboap mubapukpuḡ puye. ¹³ Wara'atka be bima juk adi wemumukaypinput ūmūm'uk osodop ip owebe ibo ka watwat—itabucayū. Eyxe bima bit cuk iojuyjuy'uk ḡu oḡuy eyxewi. Apēnpuye “Paulo jemumukaypinput ojujuy'uk ḡu wuyxewi,” i eyju e'em eyewewebe?

— Wuykay ḡu xe'e? — i te'e ma eyju e'em.

Imēn ḡu cuy epe'e. Eykay ma'ḡu ōn.

¹⁴ Xepxep em cuk ojeku eyjom. Gasū dak waram oju pin eyjom. Eyju bit cuy ojuaptei epeteida ḡu. Eyedinheiro kay ḡu ōn. Eykay acā ōn okay am. Webekitkit puxim eyju. Bekitkiyū ma jedinhoiro muxipanpan ḡu jebay beam, jexi beam tak. Aḡokatkayū bit jedinhoiro muxipanpan jekpotpoyū beam, jedaxiyū beam tak. ¹⁵ Ocokcok cīcā soat obubut ūm ām eywebe eybuywat am. Obu'u ḡu we'ū ām tak eybuywacap ojuy. Biḡ ma ōn eykay e'em. Eyju ḡu xe'e biḡ ma okay ḡu e'em?

¹⁶ Soat ma aco'i eyju e'em eyewewebe: — Icēmān wuyedinheiro aḡu'ūm ḡu Paulo beam — i.

Pūḡ pit aco'i je'e napa ma:

— Ixe bit cuk adi ocemuḡuykukuku — i. — Ixe juk adi ade aco'i o'tujupa'um ocexewi napaap tomuju ma — i dak aco'i je'e napa ma.

¹⁷ Eymuḡuykukuap ojuy ḡu dak obureyū juk oḡuju eykay. ¹⁸ Tito juk oḡuju eykay. Wara'at tak wuykitpit cuk oḡuju eykay. Ajo dak ip o'tujupa'um eyxewi jebubun? Ka'ūma ma! Ōn, Tito dak jewejojo'i ma oceju. Cedaḡ ma oceju jekukum. Warara'acat muḡuykukuku'uk ḡu oceju.

¹⁹ — Pauloyū jewedayoyom ocewebe, yoboḡan pin puye — i te'e ma eyju e'em.

Jewedayoyom ḡu oceju bit. Cristo a'ōbi oceju kawēnwēn eywebe Deus etabutpe. Oburereyū, eykukpin ocexe. Soan ma oceju e'em eybuywat am acā. ²⁰ Eykay wajēm puje iwarum ma aco'i ōn jeydobuxik. Apēn ōn cekay iap co'i ḡu aco'i ōn jeydobuxik. Eyju dak imēn ma odobuxik. Apēn eyju cekay iap co'i ḡu aco'i eyju odobuxik. Jawa'ōxikxiḡ aco'i ōn jeydobuxik, eyetabutkarey dak eyewewekay, eyetakomāmā dak eyewewekay. Warara'acat kay dak eyju ḡebum ḡu—eyewewekay acā. Jewemuymuy aco'i ōn jeydobuxik, eyekawēnkērē dak, yoboḡan pin tak. Pūḡ taḡ ḡu dak aco'i eyju jekukum—wara'at taḡtaḡtaḡ ma. Imēn ōn eydobuxik puje oḡuycūḡ cīcā oce eykay. Jeymukorēm tak ōn. Owebe eymukorēm puje eyju dak eyḡuycūḡcūḡ epe'e. ²¹ Waram eykay wajēm

puje oꝓuycũḡ cĩcã oce eykay. Pũḡ ḡu ey'in cuk adi ikêrêat o'ḡuḡẽ kuy bima. Warara'acat tayxi eju jepopo'uk osodop ip, warara'acat itop eju dak. Ibu'un pa'ore ma e'em ip ikêrêat muḡẽḡẽap kuḡ. Cepere ba'ore ma cebe ip. Imênpit iḡuycũḡ'ũma e'em ip ikêrêat muḡẽḡẽap kay. Ibu'u ḡu o'e ip ikêrêat muḡẽ ãm. Imênpuye oꝓuycũḡ cĩcã oce Deus etabutpe ikêrêat kay acã eyju ḡebum puye, ade em ma'ḡu òn eyawêwẽm. Deus omuḡebu ajo ḡu òn iap kay.

13

¹ Kuy xepxep em cuk adi eyjom ojeku. Waram ḡuto òn eyjo ojuy. Imên e'em Deus ekawêntup:

Pũḡ pe warara'acat muwara buje wuyetabut ḡu cekay, i. Xepxepayũ be, ebapũḡayũ be dak imuwara buje bit, wuyetabut cuy ace'e cekay, i. Imênpuye koap cuy bit òn jeymukorêm. Xepxepayũ, ebapũḡayũ a'ĩjo'ũm pima bit, òn jeymukorêm ḡu. ² Xepxep em kuy ojeku eyjom. Waram wajêm puje wa'òdim ḡu òn jeymukorêm—wa'òpuruḡ ma. Abu itabotaid-abotbon je'e eykay? Ka'ũma ma. Kuy bima ade em cuk adi ocece eywebe imên. Gasũ dak ḡuto imên ma oce. Imên ma òn e'em soat kuy bima ikêrêat o'ḡuḡẽ'iyũ be. Soat pe dak ey'in imên ma òn e'em ikêrêat muḡẽḡẽ'ukayũ be. ³ Eyetaybit epe'e òn Cristo a'òbi e'em iam. Eyetaybit ḡuḡũn ḡu epe'e iboam. Eyetaybit cĩcã ma. Cristo ya'òbaca'ũm ḡu eykuḡ—ya'òbacam ma. Soat em ja'òbacaap mubapukpuḡ eywebe. ⁴ Korosa be je'ũ buje ya'òbaca'ũm osunuy. Gasũ bit itait ma'ḡuto o'e. Deus ix'e'ũm o'ḡutait ja'òbacaam soat podi ma ix'e ya'òbaca buye. Ipi daḡ pima oceju dak ix'e buxim oca'òbaca ḡu. Ceweju mũḡ'i bima bit, ya'òbacaap kuḡ oceju e'em. Eybuywat am tak ya'òbacaap kuḡ oceju.

⁵ Eyekukuap kay juy ḡebum epesop Cristo ekawên taḡ paxi oceju jekukum iap kay.

— Wuyetabucap taḡ paxi wuyju jekukum? — i juy epe'e'e eyewewebe. Cristo a'òbacaap kuḡ tu eyju jekukum? Jewexe du eyju Cristo ebekitkiyũ? Eyetabucap epere'ũm pima, eyetaybit cĩcã Jesus Cristo wuywebe nuynuy iam. ⁶ Eyetaybit ac'o' i oacetabucap ocejepere ḡu iam. Icêmãn Cristo ekawên taḡ oceju jekukum.

⁷ — Bay, soat em kuy Corinto ka beayũ buywatwan eḡuy ixeyũ be ikêrêat muḡẽap puxim — i òn e'em Deus pe.

Imên òn e'em cebe warara'acayũ be “Pauloyũ cedaḡ ma Corinto ka beayũ o'ḡutaybitbin” i'e'eap ojuy ḡu—eywebe cedaḡ ma jekukuap ojuy acã. “Pauloyũ warêmtaḡ ma Corinto ka beayũ o'ḡutaybitbin” i warara'acat e'em pima bit, ak'arit ma oce cekawên kay. ⁸ Abu kuka kawên icêmãt tak o'ḡu'ũm? Ka'ũma ma. Imu'ũm pa'ore. Iba'ore ḡu bit ocewebe kawên icêmãt taḡ oceku am. ⁹ Eyju eyetabut cĩcã bima, ocecocok oce'e oca'òbaca ḡu ma'ḡu warara'acayũ xe. Imênpuye:

— Bay, a'òbacaap cuy eḡũm Corinto ka watwat pe ikêrêat kay'ũmayũm je'e am — i oceju e'em Deus pe.

¹⁰ Wajêm awap eymukorêmaptup mubarararaḡ òn wajêm puje dak eymukorêmãp puxim. Obu'u wa'òpuruḡ eymukorêm ãm wuykukat a'òbi. Ixe juk ja'òbacaap o'ḡũm owebe eymukorêm ãm ḡu—eybuywat am acã. Owebe o'ḡũm eybuywat am big ma kũyjobit am jebiòḡbuk a'ò kay am.

¹¹ Ibũrũ ma buk, okitpitpiyũ. Soat em cuy epesop ḡebum ikêrêat muḡẽap puxixim. Eya'òpicũḡcũḡ wa'ò kay. Jewaḡuycom cuy epesop

eyeweweju. Kaba'üm cuy epesop eyewekuḡ. Deus ma wuymutaybitbin warara'acat kuḡ xipan am. Ixe dak wuyaḡuymubabibin soat em. Ixe juy soat em je'ku eyweju.

¹² Epeyewakobotbot cuy wuykukpin wuyeweweju iap mubapuk am soat pe.

— Kato'i juy cebe ip — i'e'em eywebe soat oxeayũ itabucayũ.

¹³⁻¹⁴ — Xipan cuy Corinto ka watwat ejukuk — i ãn e'em wuykukukat Jesus Cristo be. — Eykukpin cuy ixeyũ ejukuk — i ãn e'em Deus pe. — Ixeyũ burerem cuy eḡuy soat em — i ãn e'em Deus biõḡbuk pe. Ibürũ ma.

GALÁCIA EIPI WATWAT PEAPTUP PAULO EMUMUDUPMUBARARAKTUP

¹⁻² Galácia eipi watwat, cartadup mubararag òn eywebeaptum—Jesus Cristo kayayū beaptum. Òn Paulo. Ijodiat ġu juk onomuwā Jesus Cristo emumujum. Deus warara'acat pe ġu onomuwāat Jesus Cristo emumujum.

Jesus Cristo ma juk o'e owebe: — Wekawēn muwēnuwēn'ukan cuy ece — i.

Ixe ebay dak imēn o'e owebe—Deus ma. Ixe Deus waram Jesus Cristo o'gutait ce'ūap tomukadi. Kato mujujum òn eywebe ijudup pe. Soat e'em kato'i eywebe oxeacat tak—Jesus kayacat—wuykitpitpiyū.

³ — Bay, xipan cuy Galácia eipi watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe. — Ixeyū aġuymubabibin cuy eġuy — i òn e'em cebe ip.

⁴ Cristo oe'ū ikērēat uk am soat pewi wuywebewi. Oe'ū wuywebe Deus kay'ūmat ekukuap taġ wuyekuap puxim. Jeweweju ma oe'ū. Oe'ū Deus bikuyap taġ—wuyebay bikuyap taġ. ⁵ Imēneju:

— Bay, soat podi ma ēn edipap kuġ — i juy ace Deus pe. — Bay, soat podi ma a'òbaca — i dak cuy ace cebe.

Soat em ma juy imēn acece cebe.

⁶ Waġuybabi'ūm'ūm cīcā eykuġ! Ibun ġu eyetabut Deus kay. Gaxīn ma jeyaġuyba'ūm cekay. Kuy ġu juk eyetabut epesop cekay. Ixe juk eynaē jebekitkiyūm. Jekpot kukap co'i xipan eykuġ—Cristo kukap co'i. Eyju bit eybu'u ġuto epesop cekay. Warara'acat ekawēn kay dak eyju ġasū bit.

— Ijop ekawēn kawēn idipat ocexe — i eyju e'em te'e ma.

⁷ Warara'acat ekawēn pit kawēn idipat ġu—Jesus ekawēn acā. Warara'acayū bit eymu'ukpiceġēn ojuy. Eymubu'un ojuy ip Jesus ekawēn kay. Cristo ekawēn muwarururun ojuy ip. Imēnpuye waġuybabi'ūm'ūm cīcā eykuġ. ⁸ Kuy juk adi kawēn idipat oceġuwēnuwēn eywebe—Jesus ekawēn. Ġasū bit kuka wara'at ekawēn ma oceġuwēn eywebe.

— Ijop ekawēn ma kawēn idipat — i kuka oce'e eywebe napa ma.

Imēn oce'e buje, Deus kuka ocemuju ipiat'ajojoap kay. Ġasū bit kabi bewiat kuka wara'at ekawēn o'ġuwēn eywebe.

— Ijop ekawēn ma kawēn idipat — i kuka o'e eywebe napa ma. Imēn i'e buje, wūy ma jeenuy Deus wi ipiat'ajojom. ⁹ Kuy juk iboap oceġuwēn eywebe. Imēnpit ġuto waram oceġuwēn eywebe. Kuy hima juk adi eyetabut epesop kawēn idipat kay. “Ijop ekawēn ma kawēn idipat” i'e'em napa ma wara'at ekawēn ma imuwēn puje, wūy ma jeenuy Deus wi ipiat'ajojom. ¹⁰ Òn pit ijodiat mucokcok pin ġu oce. Deus mucokcok pin acā òn pit. Warara'acayū be “Paulo xipat cīcā” i'e'eap kudadam ġu òn. Ijodiat mucokcok pin pima, kuka Cristo a'ò kay kūyjobican ġu oce!

¹¹ Okitpitpiyū, ijodiat ekawēn muwēnuwēn ġu bit òn. Ijodiat ekawēn ġu ma i ġuto òn e'em eywebe. ¹² Ijodiat ġu juk kawēn idipat o'ġuwēn owebe. Ka'ūma ma juk omutaybitbin ijodiat pit. Jesus Cristo acā juk adi omutybitbin.

¹³ Judeuyũ etabucap co'i wetabun puje, juk adi ipiat osupi'ajojoat Jesus kay itabucayũ be. Kuy eyetaybit apẽn cuk adi ojekukuku iam. Wetakoma jĩjã juk adi ogyu ixeyũ kay. Yaoka ojuyjuy ip cuk adi ogyu. Imẽn cuk adi ojekukuku Jesus Cristo odopabijuk'ũm pima. ¹⁴ Waguywagoyũ bodi ma juk adi wetabut ogyu Deus kay. Judeuyũ babim cuk adi wetabut ogyu. Cebodi ma ip we'ajojoyũ'ũm'ũm ekawẽn tag cuk adi jeku ojuyjuy ogyu.

¹⁵ Deus pit cuk onaẽ jekawẽn muwẽn âm, warara'acat podi ma ixexipan okuğ puye. Okap awap ma juk onaẽ. ¹⁶ Ixe juk jekpot o'ğubapuk owebe.

— Okpot cuy eguwẽnuwẽn Judeu'ũmayũ be — i juk adi o'e owebe. — Kawẽn idipat cuy eguwẽnuwẽn cebe ip — i juk adi o'e o webe.

Imẽn i'e buje, ka'ũma kay ma juk oju wawẽ âm. ¹⁷ Jerusalém ka be dak cuk oju ğu Jesus emumujuyũ eju kawẽn âm—kuy bima Deus o'taẽ'iyũ eju kawẽn âm. Ixeyũ be wawẽ âm ğu juk oju. Arábía eipi kay bit cuk oju. Guyjom acã juk ocepit Damasco ka kay. ¹⁸ Ebapũğ koato kap puje juk oju Jerusalém ka kay Pedro jom. Xepxep esemana ma juk adi ogyu cexe. ¹⁹ Warara'acayũ bit cuk ojojojo ğu Jesus emumujuyũ. Tiago acã ğuto ojojojo—wuykukukat Jesus kitpit acã.

²⁰ Napa ğu õn e'em eywebe. Deus ojojom ijudup mubarararağ pima.

²¹ Pedro eju wekawẽn epere buje, Síria eipi dağ cuk adi ojekukuku, Cilícia eipi dağ tak. ²² Imẽnpuye Cristo kay itabucayũ ojojojo ğu ip—Judéia eipi watwat—wara'at ka dağ õn jekukum puye. ²³ Warara'acat ekawẽn pit cuk ip o'jojojo kuy.

— Paulo juk adi ipiat o'supi'ajojoat wuywebe — i'e'em warara'acayũ itabucayũ jewewebe. — Jesus kay wuyetabucap mu'ũm ojuy osunuy — i'e'em ip. — Gasũ bit ixexipan dak Jesus muwẽnuwẽn o'e! — i'e'em ip. — “Jesus kay juy eyetabun epesop!” i'e'em ixexipan ma — i'e'em ip.

²⁴ Wawẽğ co buje:

— Bay, ãn soat podi ma a'õbaca — io'e ip Deus pe. — A'õbacaam cuk Paulo egutabun ekpot kay — io'e ip cebe.

2

¹ Catorze koato kap puje, ocepit Jerusalém ka kay. Barnabé eju oju. Tito dak otujowat oweju. ² Ibo ka kay oju “Jerusalém ka kay juy eju” i juk adi Deus o'e owebe buye. Jesus kayayũ kukuk'ukayũ o'je'awero wa'ijo am. Warara'acayũ eju ğu juk ocekawẽn—ixeyũ eju acã. Apẽn cuk adi kawẽn idipat oguwẽnuwẽn Judeu'ũmayũ be iap oguwẽn cebe ip. Apẽn cuk adi ixeyũ ogutaybitbin iap tak oguwẽn ma. Obu'u juk adi ogyu ixeyũ be “Te'e ma juk adi egutaybitbin ip cedağ'ũma ãn imutaybitbin puye” i'e am owebe. ³ Wuykitpit Tito juk otujowat owebe. Judeu ğu ixexipan.

— Teku juy ataypu'ağobixeedakacat wuydobuyũ'ũm'ũm pabi dağ—Deus ekawẽn tag — i'ũmğũ o'e ip itabucayũ kukuk'ukayũ ma—Judeuyũ ma.

⁴ Warara'acayũ bit oãm oce'aweroroap'a be, o'ğukũyjo ğu ma'ğũ ip. “Oceju dak ocetabut Jesus kay” i napa ma e'e'ukayũ oãm ip ocekawẽn co am oca'õxikap ojuy. Jewemukorẽm ojuy ip.

— Teku juy ataypu'ağobixeedakacat wuydobuyũ'ũm'ũm ekawẽn tag — io'e ixeyũ ma. — Apẽnpuye dak eybu'u wuydobuyũ'ũm'ũm pabi dağ jekum Jesus eju mũğ'i eyeku buje? — io'e ip ocewebe. — Imẽn cũğ ğu Deus xe — io'e ip ocewebe. — Wuydobuyũ'ũm'ũm pabi dağ cuy epeku, Jesus kay a'ğũ eyetabut ma — io'e ip ocewebe.

⁵ Ixeyũ ekawẽn kay ƣu bit oceju—pũğ em tak ka'ũma.

— Ha'a wuydobuyũ'ũm'ũm pabi dağ cuy ajeku cũğ ma wuy'e am Deus xe — i'ũmğu juk adi oce'e oceju bit.

Imẽn oce'e buje, kuka juk kawẽn idipat oceğuwarurun. Ijo'i ƣu kuka juk o'e. Imẽn oce'e buje, eymuğuykuku kuka juk oceju.

⁶ Igo'a be o'je'awero ip itabucayũ kukuk'ukayũ. Soat xe ya'õbuyxi ip osodop. Yoboğ ƣu ip oxe bit ijodiat pit. Deus kacũğ kay ƣu ağ—badi acã. Iisuan ƣu ixeyũ bit omutaybin.

— Wara'an pit cuy eğutaybin Judeu'ũmayũ — i'ũmğu o'e ip owebe.

⁷ — Deus cuk Paulo o'jomuy kawẽn idipat muwẽn âm Judeu'ũmayũ be. Judeuyũ be bit Pedro o'jomuy kawẽn idipat muwẽn âm — io'e ip jewewebe.

⁸ Deus ja'õbacaap o'ğũm owebe jekawẽn muwẽn âm Judeu'ũmayũ be. Ixe emumuju õn. Judeuyũ be bit jekawẽn muwẽn âm ja'õbacaap o'ğũm Pedro be.

⁹ — Deus Paulo mujujum jekawẽn muwẽn âm Judeu'ũmayũ be — io'e ip itabucayũ kukuk'ukayũ—Tiago, Pedro dak, João dak.

Imẽnpuye juk ip obumukuğ. Barnabé bumukuğ tak ip jeburerexi ip puye.

— Judeu'ũmayũ be eyju ma juy Jesus ekawẽn epeğuwẽnuwẽn. Oceju bit cuy Judeuyũ be oceğuwẽnuwẽn — io'e ip. ¹⁰ Pũğ ma ip ocemuğebu. — Gebum cuy epesop tadaybotbocayũ kay—itabucayũ kay—ocexeayũ kay — i juk o'e ip ocewebe. — Dinheiro'in cuy epeğudot cekay ip, ka'ũma kuğ puye — i juk o'e ip ocewebe.

Õn tak ocokcok cĩcã oce imudot am.

¹¹ Guyjom ma Pedro oajêm ocekey, oceju Antioquia ka be bima.

Õn pit xeku oğukorêm warara'acayũ etabun ma, warẽmtağ ma jekukum puye. ¹² Tiago jebureyũ o'ğudot ocekey. Antioquia ka be ip oajêm. Ixeyũ ajêm'ũm pima, Pedro jekõnkõn'uk osunuy itabucayũ eju—Judeu'ũmayũ eju—Judeuyũ babi dağ jekuku'uk'ũmayũ eju—taypu'ağobixeedakatkat'ũmayũ eju. Tiago bureyũ ajêm puje bit, ibu'u o'e jekõn âm ceweju ip—Judeu'ũmayũ eju. Iparara osunuy Judeuyũ buxim—“Judeu'ũmat jedaypu'ağobixeedakacan cuy cũğ ma i'e am Deus xe, itabut ma'ğũ ip Jesus kay” i'e'e'ukayũ buxim. ¹³ Imẽnpuye Pedro buxim o'e ip warara'acayũ Judeuyũ. Pũğ tağ ma oeku ip jeweweju Judeuyũ. Jeparara pibun ibu'u o'e ip Judeu'ũmayũ eju jekum. Barnabé dak ixeyũ buxim iparara o'e. Pũğ tağ ma oeku Judeuyũ eju. Judeu'ũmayũ eju bti ibu'u o'e jekum jeparara pibun. ¹⁴ Cũğ ƣu o'e ip jekukum. Kawẽn idipat tağ ƣu ip jekukum o'e. Iboap co buje juk ocekawẽn Pedro eju warara'acayũ etabutpe.

— Ën Judeu — i juk oce cebe. — Inaka Judeu'ũmat co'i ãn jekukum — i juk oce cebe. — Judeu ekukuap puxim ƣu ãn jekukum — i juk oce cebe. — Apẽnpuye dak ãn e'em Judeu'ũmayũ be “Judeuyũ babi dağ cuy epeku!” i? — i juk oce cebe.

¹⁵ Oceju bit Judeuyũ ocekapap pin ma.

— Ikêrêat mujurũğrũğ'ukayũ Judeu'ũmayũ — i oceju e'em, oce-dobuyũ'ũm'ũm ekawẽn tağ ƣu ip jekukum puye.

¹⁶ Wuyju bit kuy wuyetabut Jesus Cristo kay. Deus xe wuyju cũğ ma wuydobuyũ'ũm'ũm ekawẽn tağ wuyekuap tomuju ƣu—wuyetabucap tomuju acã. Deus xe wuyju cũğ ma wuydobuyũ'ũm'ũm ekawẽn tağ

jekukum puye ġu—wuyetabut puye acã. Ka'ũma ma cūġ ma Deus xe jedobuyũ'ũm'ũm ekawēn taġ jekuap tomuju.

17 — Cristo kay wuyetabun puje acã cūġ ma acesop Deus xe, wuydobuyũ'ũm'ũm ekawēn taġ jekukum ġu ma'ġu wuyju — i wuyju e'em. Imēn i'e buje, ibapuk e'em soat pe Judeu'ũmayũ jo'i ma wuyju dak ikērēat muġēġē'ukayũ iap. Ibu'u ġu paxi Cristo je'e wuywebe ikērēat muġē ām? Ibu'u ma! Cedaġ ġu cexe. Ijo'i ġu cexe.

18 — Wuydobuyũ'ũm'ũm ekawēn taġ wuyekukuap tomuju ġu wuyju cūġ ma Deus xe—wuyetabucap tomuju acã — i'e'e'uk cuk adi oġuy. Imēnpuye “Wuydobuyũ'ũm'ũm ekawēn taġ cuy ajeku cūġ ma wuy'e am Deus xe” o'e buje, kuyat wekawēn kuka ocepere, wuydobuyũ'ũm'ũm pabi dak kuka oġupubutbun. 19 Iba'ore owebe cūġ ma i'e am Deus xe wuydobuyũ'ũm'ũm ekawēn taġ wekuap tomuju. Deus ekawēn tup cocom cuk wetaybin iboam. Iba'ore soat pe wuywebe soat iboap ekawēn taġ jeku am. Wuydobuyũ'ũm'ũm pabi daġ wuyekuap tomuju wuyju cūġ ma Deus xe ibima apēġām Cristo oe'ũ korosa be? Ka'ũma ām ma! 20 Jekpiwan ma Jesus oe'ũ korosa be owebeam iap kay wetabut pima, obikuyap taġ ġu ōn jekukum. Cristo biōġbuk omuy owebe. Kuyje wekukukuap kuy ocepere. Deus ipot kay wetabucap eju ōn jekukum ġasũ bit. Ixe ipot jekpiwan ma oe'ũ we'ũap puxim, okukpin cĩcã cexe buye. 21 Deus ibikuy soat kuk am xipan.

— Okuġ ġu juy! — i'ũmġu ōn pit e'em cebe. Ōn pit imēn ġu e'em. Wuydobuyũ'ũm'ũm pabi daġ wuyekuap tomuju wuyju cūġ ma Deus xe ibima, apēġām Cristo oe'ũ korosa be? Ka'ũma ām ma!

3

1 Galácia eipi watwat, eyaġuyba'arēm cĩcã! Abu dak cuk ey-muġuykuku? Abu dak cuk eymubu'un kawēn icēmat taġ eyekuap puxim? Apēn Jesus Cristo oe'ũ korosa be iap cuk adi oceġuwēn eywebe. Iba'ore ma juk adi oceġuwēn eywebe. Imēnpuye juk adi eyetabut cĩcã epesop cekay. 2 Pūġ ġu buk oġuwēn eywebe. Deus jebiōġbuk o'ġuōm eywebe wuydobuyũ'ũm'ũm ekawēn taġ eyekuap puye ġu! Ibiōġbuk oōm eywebe apēn Cristo oe'ũ iap ekawēn eyetaybit puye; iboap ekawēn kay eyetabut puye dak. 3 Eya'ōbacaam ġu juk epesop Deus ebekitkiyũm—Deus biōġbuk a'ōbacaam acã. ġasũ bit:

— Wuya'ōbacaam ma ixe a'ō daġ ajeku — i eyju e'em te'e ma. Eyaġuyba'arēm cĩcã dak epesop. 4 Kuy bima juk adi eyetabut cĩcã epesop Jesus kay, ipiatpi'ajojoan ma'ġu ip eywebe itabut'ũmayũ. ġasũ bit xe'e jeybu'un cekay? Te'e ma du juk adi ipiat epesupi'ajojo? Iba'ore! 5 Deus cuk adi jebiōġbuk a'ōbacaap o'ġũm eywebe. Ixe a'ōbacaam wuywebe i'e ba'oreat cuk adi epeġubapukpukpuk soat etabutpe. Ja'ōbacaap o'ġũm eywebe wuyawēwēap ekawēn taġ eyju jekukum puye ġu. O'ġũm eywebe eyju Deus ekawēn kay jĩjã buye, cekawēn kay eyetabut puye dak.

6 Abraão etabucap puxim eyju dak cuk adi eyetabut epesop Deus kay. Imēn Deus Abraão o'ġuwēn: — Ixe juk adi itabut cĩcã osunuy okay — i. — Imēnpuye cūġ ma osunuy oxe i.

7 Ixe-buxim itabucayũ Abraão naxeġebitbicayũ Deus xe, Judeuyũ ġu ma'ġu ip. Iboam cuy eyetaybin. 8 Deus cuk adi o'e jewebe ma:

— Guyjom cūg ma jeedop ip oxe warara'acayū dak—Judeu'ūmayū — i. — Itabun puje ip cūg ma jeedop ip oxe Judeuyū jo'i ma — i juk adi o'e jewebe ma.

Imēnpuye imēn e'em Deus ekawēn tup:

“Ōn ma xipacat oġūm soat ka watwat pe, ēn etabut okay buye,” i'e'em Deus Abraão be, i.

Imēn Deus kawēn idipat o'ġuwēn Abraão be xipacat ūm awap soat ka watwat pe. ⁹ Abraão itabut cīcā osunuy Deus kay. Imēnpuye Deus xipacat o'ġūm cebe. Ixe-buxim soat itabucayū dak xipacat jeejat Deus xewi.

¹⁰ Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Wūy ma jeedop ip Deus wi ipiat'ajojom wuyawēwēap ekawēn taġ jekukum'ūm pima, soat ekawēn taġ jekukum'ūm pima, i.

Imēnpit iba'ore soat pe wuywebe soat ekawēn taġ wuyeku am wuyawēwēap ekawēn taġ. Imēnpuye:

— Xipat ġu eyju oxe — i'e'em Deus soat pe— “Wuyawēwēap ekawēn taġ wuyeku buje acā cūg ma acesop Deus xe” i'e'e'ukayū be.

¹¹ Deus cuk adi o'e:

— Eyetabut okay bima acā, cūg ma epesop oxe — i.

Imēnpuye wuyawēwēap ekawēn taġ wuyekuap puye ġu cūg ma acesop Deus xe. Imēntak e'em Habakuque ekawēn tup—kuyjeat ekawēn tup—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat ekawēn tup:

Itabucat ma cūg ma Deus xe, i. Soat em itait jeenuy Deus xe, i.

¹² Imēnpit itabut'ūmat tak wuyawēwēap ekawēn taġ jeku ojuy. Imēntak e'em Deus ekawēn tup:

Wuyawēwēap ekawēn taġ jekuku'ukat acā cūg ma jeenuy Deus xe—soat ekawēn taġ jekuku'ukat, i. Soat em itait jeenuy Deus xe, i.

¹³ — Xipat ġu ēn oxe — i'e'em Deus soat pe—ikērēat mujurūġrūġ'ukayū be.

Cristo bit oe'ū apēn cuk adi ikērēat aġujurūġrūġiap teida am. Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Korosa eju ibamupayaan wūy ma jeenuy Deus wi ipiat'ajojom ikērēat kuġ puye, i.

Korosa eju bima: — Wūy ma juy eġuy owi ipiat'ajojom ikērēat kuġ ēn puye — io'e Deus Jesus pe.

Wuywebe ġu imēn o'e. Jesus pe acā imēn o'e, apēn cuk adi ikērēat aġujurūġrūġ iap kuġ puye. ¹⁴ Deus o'e Abraão be: — Xipacat oġūm soat ka watwat pe, ēn etabut okay buye — i.

Jesus Cristo kay Judeu'ūmayū itabun puje, Deus xipacat je'ġūm cebe ip. Xipacat je'ġūm cebe ip korosa eju Cristo apēn cuk adi ikērēat aġujurūġrūġ iap o'tujowat jewebe buye. Imēnpuye Deus jebiōġbuk muōmōm wuywebe wuyetabut puye. Imuōmōm wuywebe apēn cuk adi o'e Abraão be iap taġ.

¹⁵ Okitpitpiyū, apēn jebapukpuġ soat kabia wuywebe iap taġ ōn jeymutaybin. Abu wuybubut je'jat wuye'ū buje iaptup mubararak pin pima, wuyju wuybutet mubarararaġ ixedup pe. Wuybure dak jebutet mubarararaġ ixedup pe. Xepxep putet mubararak puje, iba'ore warara'acat pe iboaptup ekawēn mupubut am. Iboaptup ekawēn muwarurun am tak iba'ore ma cebe ip.

¹⁶ — Xipacat oġūm ewebe, enaxegebit pe dak — i juk adi o'e Deus Abraão be.

“Enaxegebitbiyũ be” i'ũmgu e'em ibodup. “Enaxegebit pe” i acã e'em. Adeayũ be gu kuka xipacat o'gũm. Pũg pe ma kuka o'gũm—Cristo be ma.

¹⁷ Imên òn e ojuy eywebe. Deus cuk kuy o'e Abraão be:

— Xipacat o'gũm soat ka watwat pe, ên etabut okay buye — i. — Soat em wa'ò dağ òn e'em — i juk o'e.

Gũyjom acã wuyawẽwẽap ekawên o'guwên Moisés pe ixe be imuwên âm jebekitkit pe—430 koato kap puje ma. Wuyawẽwẽap ekawên muwên puje bit:

— Obu'u oce xipacat ùm âm Abraão be gasũ bit — i'ũmgu o'e Deus. — Apên cuk oce cebe iap tağ gu oce gasũ bit — i'ũmgu o'e.

¹⁸ Wuyawẽwẽap ekawên tağ wuyekuap puye Deus xipacat ùmũm wuywebe bima, apên cuk adi o'e Abraão be iap tağ gu kuka o'gũm wuywebe. Imênpit Deus xipacat o'gũm Abraão be “Xipacat o'gũm ewebe ên etabut okay buye” io'e buye. Deus ja'ò dağ e'em soat em.

¹⁹ — Apênpuye dak Deus wuyawẽwẽap ekawên o'guwên Moisés pe? — i du eyju e'em owebe?

Òn jeymutaybin. Wuyawẽwẽap ekawên o'guwên wuymutaybit am ajo Deus bikuyap tağ gu iam. Guyjom kuka Abraão naxegebit o'kap—Jesus Cristo. Deus xipacat kuka o'gũm cebe ja'ò dağ. Ikap'ùm pima bit, kuy juk adi wuyetaybit ajop soat ipi juacat kũyjobit'ùm ip Deus a'ò kay iam. Deus ma o'jekawên Abraão be.

— Xipacat o'gũm ewebe — i juk o'e cebe.

Wuyawẽwẽap ekawên muwên pin pima bit, ijodiacat eju gu o'jekawên. Koap jekawên tojtjot'ukayũ be o'guwên. Ixeyũ o'ğudot jekawên muwên âm ijodiacat pe. Ijodiat ma guwên iboap wuywebe. ²⁰ Wuyju warara'acat mujujum wuybure kay imukũyjo pin pima. Imênpuxim Deus ixeyũ o'ğudot ijodiacat mukũyjo am, ixeyũ be “Ha'a, ijop ekawên tağ cuy ajeku” i'e am. Deus pit pũg ma. Wuyju imujuap wiwim gu Deus, ja'òbi ma e'em puye. Wuywebe bit iba'ore imuju am. Iba'ore wuywebe “Èn imên ece'e. Òn tak wara'at tağ oce” i'e am Deus pe, ixe mujujum gu wuyju buye. Ja'òbi ma: — Xipacat o'gũm ewebe — i juk o'e Abraão be.

²¹ — Eyetabun puje acã cũg ma epesop oxe — i'e'em Deus.

— Cũg ma epesop oxe eyawẽwẽap ekawên tağ eyeku buje acã — i dak tu e'em wuywebe?

Xepxep ekawên tağ tu Deus e'em wuywebe? Ka'ũma! Deus pe wuymucũg put wuyawẽwẽap ekawên muwên âm ibima, “Eyawẽwẽap ekawên tağ eyeku buje acã cũg ma epesop oxe” i kuka juk o'e Deus wuywebe. ²² Imên e'em Deus ekawên tup:

Soat ipi watwat ikêrêat kuğ, i.

Iba'ore soat pe wuywebe wuyawẽwẽap ekawên tağ wuyeku am—soat ekawên tağ. Imênpuye pũgat kay wuyetabun puje acã cũg ma acesop Deus xe—Jesus Cristo kay wuyetabun puje acã. Soat ixe kay itabucayũ xipacat jeejat Deus xewi “Xipacat o'gũm soat pe itabucat pe” io'e Deus puye.

²³ Kuy bima juk adi wuyetaybit gu ajop wuyetabut am. Warara'acat pe wuymutaybicat wiwim cuk adi ajop wuyetabut am Jesus kay. Taomũnmũnat puxim cuk adi ajop wuyawẽwẽap ekawên tağ jeku ojuy.

²⁴ Bekitkit puxim cuk adi ajop. Bekicat kukat puxim wuyawẽwẽap ekawên wuykuğ osunuy. Ikukat bekicat mukũyjojom ixe be warẽmtağ ma jekuap puxim. Imênpuxim wuyju dak wuyawẽwẽap ekawên tağ cuk adi

ajekuku warēmtaḡ ma wuyekuap puxim. Cristo ajēmap wiwim cuk adi ajop. Yajēm'isum cūḡ ma acesop Deus xe Cristo kay wuyetabucam acā.

²⁵⁻²⁶ Gasū bit wuyetabut Cristo kay. Mūḡ'i wuyju ceweju. Ixe kay wuyetabun puje bekitkit puxim ḡu ajop. Deus ipotpoyū ma ajop yaypanayū buxim. Imēnpuye wuyawēwēap ekawēn taḡ ḡu ajeku ḡasū bit. Bekicat ikukacecat puxim ḡu wuyju. ²⁷ Eyetabun puje, kuy juk eymubatisananat “Jesus eju mūḡ'i ojeku ḡasū bit” i'e am soat pe. Gasū bit Cristo eju mūḡ'i eyju jekukum. Cristo buxim epeku. ²⁸ Cristo eju mūḡ'i jekukum pima, Judeu, Judeu'ūmat tak weḡūḡūn ma ip jekukum. Tei'ūma kapikpik'ukat, teibubum kapikpik'ukat tak weḡūḡūn ma ip jekukum. Ayacat, aḡokatkat tak weḡūḡūn ma ip jekukum, Jesus Cristo eju mūḡ'i jekukum pima.

²⁹ — Xipacat oḡūm enaxeḡebit pe — i juk adi o'e Deus Abraão be. Cristo eykukat. Imēnpuye Abraão naxeḡebitbicat eyju Deus xe. Imēnpuye xipacat epejat Deus xewi apēn ixe juk adi o'e cebe iap taḡ.

4

¹ Gebum cuy ajop apēn ipotpoyū jebay bubut pum iap kay.

— Yaypan pima acā okpot soat obubut je'jat jebubun — i'e'em cebay. Yaypan'ūm pima bit, jebay eju kapikpik'ukat co'i ma ipot. Yaypan pima acā soat kuḡ jeenuy—jebay bubut kuḡ. ² Yaypan'ūm pima, warara'acayū bekicat kuḡ imukūyjojom. Warara'acayū cebay bubut kuḡ, cebay ekawēn taḡ ma. ³ Bekicat yaḡuy'ūm bekin pima. Bekitkit puxim wuyju dak ajop wuyetabun'isum Jesus kay. Tūybe wuyawēwēap ekawēn taḡ wuyekuap tomuju cūḡ ma acesop Deus xe iān cuk adi ajop. ⁴ Imudocap kabia ajēm puje, Deus jekpot o'ḡudot ijodi. Wuyjo'i o'kap ayacat'uk pewi. Wuyawēwēap ekawēn taḡ cuk adi oekukuku Judeu buye.

⁵ — Iba'ore ocewebe soat ekawēn taḡ jeku am ocawēwēap ekawēn taḡ — i'e'e'uk ajop Deus pe. — Apēntak cūḡ ma acesop cexe? — i'e'e'uk ajop wuyewewebe.

Jesus pit e'em wuywebe:

— Wa'ōbacaap oḡūm eywebe—eyawēwēap ekawēn taḡ eyku am ḡu—Deus ebekitkiyūm eye'e am acā! — i.

⁶ Ixe Deus cuk jekpot biōḡbuk o'ḡuōm wuywebe “Eyju dak okpotpoyū” i'e am wuywebe. Imēnpuye:

— Bay! — i wuyju dak e'em cebe Jesus a'ō nomuju. — Bay — i'e'em wuyju ibiōḡbuk a'ōbi.

⁷ Deus eju kapikpik'ukayū ḡu a'ḡu eyju. Ipotpoyū ma eyju. Imēnpuye soat je'ḡūm eywebe jekpotpoyū be iūmūmap.

⁸ Kuy bima juk adi eyetaybit ḡu epesop Deusan. Warara'acayū kay juk adi eyetabut epesop. Tūybe iteyū ma deusyū iān cuk adi epesop. ⁹ Gasū bit eyetaybit Deusan. Ixe dak o'e itaybit eyjum. Apēnpuye dak waram eyetabut pin ma'ḡuto deusbaroyū kay? Te'e ma kuka eyetabut epesop cekay ip. Wuybuywan pa'ore ip cebe itaybit'ūm puye. Te'e ma du ixeyū a'ō kay epe'e ḡuto? Eyaḡuyba'arēm! ¹⁰ Tūybe cūḡ ma acesop Deus xe kabia muxipanpan pima iān eyju e'em, kaxi muxipanpan pima dak iān, koato muxipanpan pima dak i'an eyju e'em. ¹¹ Waḡuybabi'ūm'ūm cīcā eykuḡ. Te'e ma du juk adi ocekapik kawēn idipat muwēnuwēn eywebe? Waḡuybabi'ūm'ūm cīcā eykuḡ.

¹² Okitpitpiyū, Cristo a'ō kay kūyjobin cuy epesop obuxim. Ōn tak eybuxim ya'ō kay. Ōn cuk adi eyburem oğuy. Eyju dak cuk adi warēmtağ ğu epesop okuğ. ¹³ Koap weku buje, kawēn idipat epeya'ıjojo ğu buk. Ōn pit cuk oju imuwēn ām eywebe owātaxipi buye. Oju ğu wara'at ka kay. ¹⁴ Eyağuybabi'üm'üm cuk adi epesop okuğ owātaxipi buye. Owātaxiapiap waywayway ğu juk adi epesop.

— Paulo kay ğu oceju soat em iwātaxipi buye — i'ümğü juk adi epe'e'e. Eyduk'a be juk adi eyju okuk. Xipan cuk adi eyju okuk kabi bewiat kukap puxim—Deus ekawēn tojtjtot'ukat kukap puxim—Jesus Cristo kukap puxim. ¹⁵ Eycokcoğ cuk adi epesop okuğ. Okay jıjā juk adi epesop. Apēnpuye dak epe'e okay ğu ğasū bit? İba'ore'üm pima eyeta kuka juk epesutaüm owebe wetam. ¹⁶ İcēmān acā juk adi ocekawēnwēn eywebe. Apēnpuye eyju ğasū okay ğu?

¹⁷ Jewexe ma ip eykay ixeyū warēmtağ ma eymutaybitbin'ukayū. Eymu'ağuyba'arēm ojuy ip okay'üm ām. İbu'u ip eywebe okay am. İbikuy ip jewekay i'e am apēn kuy bima okay jıjā epesop iap puxim. ¹⁸ Xipat wuywebe warara'acat kay am xipat i'e ojuy bima. İxeyū mu'ağuyba'arēm ojuy bima bit, xipat ğu kuka o'e cekay am. İboap icēmān soat em. Eykukpin cıcā oxe, eyxe ğu'ma'ğu ōn. ¹⁹ Bekitkit, eykukpin cıcā oxe. Ayacat i'itpiat puxim ōn. Wağuybabi'üm'üm cıcā eykuğ. Cristo ekukuap puxim eyju dak jekukum iap wiwim ōn ayacat je'it kapap wiwim iap puxim. ²⁰ Wağuybabi'üm'üm cıcā eykuğ. Eyxe pın cıcā oxe. Apēntak ōn jeyawē?

²¹ — Moisés ekawēn tağ cuy ajeku—wuyawēwēap ekawēn tağ — i te'e ma eyju e'em.

Eyetaybit tu apēn wuyawēwēap ekawēn e'em iam? ²² Gebum cuy epesop Abraão ipotpoyū kay—xepxepayū kay. Xepxep osodop ip Abraão ipotpoyū. Pūğ ma ixi tei'ūma kapikpik'ukat osunuy Abraão duk'a be. Wara'at xi bit Abraão tayxiat osunuy. ²³ Kapikpik'ukat it o'kap wuykapap puxim. İtayxiat it pit Deus a'ōbi o'kap. O'kap “Ekpon oğüm ewebe” io'e buye. ²⁴ Xepxep aoyū xepxep em Deus jekawēn o'ğuwēn jebekitkit pe iap puxim. Jekawēn o'ğuwēn jebekitkit awēwē ām. Co'a bicüğpe bima o'ğuwēn Moisés pe, Sinai'a bicüğpe bima. Wuyawēwēap ekawēn tağ jeku ojuyayū tei'ūma kapikpik'ukat it puxim—Agar it puxim. ²⁵ Agar co'a buxim—Sinai'a buxim—Arábia eipi beat'a buxim.

— Wuyawēwēap ekawēn tağ wuyekuap tomuju acā cüğ ma acesop Deus xe — i te'e ma e'em pūğpūğayū. Agar it puxim ixeyū—İsmael buxim—tei'ūma kapikpik'ukat it puxim. Jerusalem ka ixeyū Judeuyū ka. İxeyū a'ō kayayū dak wuyawēwēap ekawēn tağ jeku ojuy cüğ ma i'e am Deus xe. ²⁶ Wara'at ka bit opop. Jerusalem ka buxim ibo ka. Kabi bewiatka bit ibo ka. Wuyju ma ibo ka watwat. İtayxiat it puxim wuyju—İsaque buxim.

— Cüğ ma wuyju Deus xe wuyetabut puye — i wuyju e'em.

²⁷ İmēn e'em Deus ekawēn tup:

Tū'ū, ecokcoğ cuy eğuy e'it'et ğu ma'ğu ēn, i. Ecokcoğ cuy eğuy e'it esupi'ajo ğu ma'ğu ēn, i. Ayacat o'jepere iat iyū ade je'e—jektöp eju nuyat iyū bodi ma, i.

İmēn e'em İsaías emudupmubararaktup.

²⁸ Okitpitpiyū, Deus a'ōbi İsaque o'kap. İxe buxim eyju dak ya'ōbi Deus ipotpoyūm epesop. ²⁹ Wuykapap puxim o'kapiat Deus biōğbuk

a'ōbi o'kapiat kaykay jījā osunuynuynuy. Ibabiwarere osunuynuynuy cekay. Iwaywayway acā osunuynuynuy. Gasū dak imēn ma jebapukpuḡ iboap. Wuykapap puxim o'kap'iyū Deuḡ biōḡbuk a'ōbiayū kaykay jījā. Iwaywayway jījā ip. Warēmtaḡ ip ikuḡ. ³⁰ Imēnpit, imēn e'em Deuḡ ekawēn tup:

“Tei'ūma kapikpik'ukat cuy eḡujēm eduk'a bewi,” i juk o'e Deuḡ Abraão be, i. “Eḡujēm cuy i'it eju ma,” i. “Etayxiat it puxim ḡu ixe it,” i. “Jebay bubut je'jat ḡu,” i. “Etayxiat it acā je'jat,” i.

³¹ Imēneju, okitpitpiyū, ḡebum cuy epesop iboap ekawēn kay. Tei'ūma kapikpik'ukat it puxim ḡu wuyju—itayxiat it puxim acā.

5

¹ Cristo juk ja'ōbacaap o'ḡūm wuywebe wuyjupinap taḡ wuyeku am. Ixe a'ōbacaap kuḡ cuy epesop soat em.

— Wuyawēwēap ekawēn taḡ cuy ajeku cūḡ ma wuydop am Deuḡ xe — i waram pit cuy epe'e ḡu.

Tei'ūma kapikpik'ukat puxim ḡu juy epesop waram.

² Eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop wekawēn kay! Ōn Paulo. Judeu ōn. Jesus kay bit wetabut. Ōn ma jeymukūyo. Warara'acat pe eydaypu'agobixeedakacan pima, te'e ma kuka juk Cristo oe'ū eywebeam.

³ Imēn ma ōn eymukūyjojom.

— Soat ekawēn taḡ cuy epeku wuyawēwēap ekawēn taḡ—Moisés ekawēn taḡ — i ōn e'em soat pe o'jewedaypu'agobixeedakacat'iyū be.

⁴ “Cūḡ ma acesop Deuḡ xe wuyawēwēap ekawēn taḡ wuyju jekukum puye” i'e'e'ukayū wūy ma ip Cristo wi. Jetabucap kuy o'jepere ip. Ibu'u ip Deuḡ pe xipan jekukan. ⁵ Wuyju bit wuyetaybit cūḡ ma acesop Deuḡ xe wuyetabut Jesus Cristo kay buye iam. Cūḡ ma acesop cexe iap wiwim cīcā wuyju. Iboap wiwim cīcā wuyju soat em Deuḡ biōḡbuk wuya'ōmucanucan puye. ⁶ Jesus Cristo eju mūḡ'i wuyju jekukum pima, yoboḡ ḡu Deuḡ xe wuydaypu'agobixeedakatkan pima, ixeedakatkan'ūm pima dak. Yoboḡ pit cexe wuyetabucap acā. Wuyetabut pima xipan tak acejewekuk.

⁷ Kuy juk adi eyetabut cīcā epesop Jesus Cristo kay. Abu juk kawēn icēmat kay eymubu'un? Apēn cuk eymubu'un? ⁸ Apēn xe'e ixe eyaḡuymuwarurun? Deuḡ ḡu eyaḡuymuwarurun. Deuḡ ḡu eymubu'un. Ixe juk eynaē cūḡ ma eyeku am jexe.

⁹ — Tōm'īt ma soat'a muyuhuhum—pāo'a muyuhuhuptōm. Yaboḡ e'em — i wuyju e'em.

Imēnpuxim pūḡ ma warēmtaḡ ma eymutaybitbin pima, soat kuka warēmtaḡ ma epeku.

— Wuyawēwēap ekawēn taḡ wuyekuap tomuju cūḡ ma acesop Deuḡ xe — i kuka o'e soat te'e ma.

¹⁰ Ōn pit wetabut mabuk eykay. Wetaybit waram ḡuto eyaḡuysat epe'e iam. Waram ḡuto kawēn icēmat kay epesop. Wetaybit iboam mūḡ'i wuyju wuykukukat eju buye. Warēmtaḡ ma eymutaybitbin'ukat pe bit Deuḡ ipiat supi'ajoat—ya'ōbuyxi'ūmat pe, ya'ōbuyxiat pe dak.

¹¹ Okitpitpiyū, okay'ūmayū te'e ma wawēḡmukērērērēn.

— Paulo e'em wuywebe “Jewedaypu'agobixeedakatkan cuy epe-sop”, i — i napa ma e'em ip soat pe.

Kuy bima juk adi ocece iboam soat pe. Gasũ bit oce ƒu imĕn. Imĕn ƒn e'em pima, itakoma ƒu kuka adi Judeuyũ okay. Ixeyũ ma e'em imĕn soat pe. ƒn pit e'em:

— Cũƒ ma epesop Deus xe eyetabut pima Jesus oe'ũ korosa be wuywe-beam iap kay — i.

Imĕnpuye buk ip itakoma ma okay. ¹² “Jewedaypu'aƒobixeedakatkacan cuy epesop Moisés ekawĕn taƒ” i'e'e'ukayũ be bit:

— Epeyewedaxibada'uk cuy pũƒ em ma — i ƒn e'em.

¹³ Okitpitpiyũ, Deus cuk wuynaĕ wuyjupinap taƒ wuyeku am. Imĕnpit:

— Obikuyap taƒ cuy ojeku jewemucokcokcoƒ, Deus onaĕ ojupinap taƒ weku am puye — i'ũmƒu juy epe'e.

Eybikuyap taƒ ƒu juy epeku jewemucokcokcoƒ. Xipan cuy epeyewekuk. Jewebuywatwan tak cuy epesop! ¹⁴ Imĕn e'em wuyawĕwĕap ekawĕn tup: Xipan cuy warara'acat ejukuk ewekukap puxim, i. Eywebe xipan warara'acat kuƒ pima, wuyawĕwĕap ekawĕn taƒ eyju jekukum soat ekawĕn taƒ. ¹⁵ Ika'uat puxim jewewekuƒ pima bit, kuka xipan jewewekuap epeyepere, jewemuymuy bima dak, jewawĕgmukĕrĕrĕrĕn pima dak.

¹⁶ ƒn mabuk jeyawĕ. Eybikuyap taƒ ƒu juy epeku jewemucokcokcoƒ. Āƒ cuy Deus biƒƒbuk jeyaƒuydada. Ixe eyaƒuydadam pima warĕmtaƒ ƒu kuka epekuku ikĕrĕat muƒĕƒĕm. ¹⁷ Ajo Deus biƒƒbuk cekay iap ajo wuyju cekay iap ƒu. Apĕn Deus biƒƒbuk ibikuy iap puxim ƒu wuyju bit wuybikuy. Apĕn wuybikuy iap puxim ƒu dak Deus biƒƒbuk pit ibikuy. Deus biƒƒbuk bikuyap taƒ jekuku'ukat jebikuyap taƒ ƒu jekukum jewemucokcokcoƒ. Imĕnpuye ixĕ biƒƒbuk bikuyap taƒ jeku pin pima, wuybikuyap taƒ ƒu kuka ajekuku—ixĕ bikuyap taƒ acā. ¹⁸ Deus biƒƒbuk wuyaƒuydadam pima, wuyawĕwĕap ekawĕn taƒ ƒu kuka ajeku cũƒ ma wuydop am Deus xe—kawĕn kuyat taƒ ƒu.

¹⁹ Wuybikuyap taƒ jekukum pima, ikĕrĕat acā kuka aƒuƒĕ. Soat wuyetaybit iboam. Wuybikuyap taƒ jekukum pima, warara'acat itop kaykay kuka ajop, warara'acat tayxi dak; ikĕrĕat kay acā dak kuka ajop ƒebum; wuyekawĕnkĕrĕm tak kuka ajop; ²⁰ deusbaroyũ kay dak kuka ajop wuyetabun; wuybukaypan tak kuka ajop; warara'acat aoka pin tak kuka ajop; jewa'ƒxixixiƒ tak kuka ajop; wuyetakomāmām tak kuka ajop warara'acat kay; wuyetabikukum tak kuka ajop soat kay; wuya'ƒbuyxian pin tak kuka ajop; wuyewejak'ũm tak kuka ajop wuybureyũ kay; ²¹ wuyetabutkarey dak kuka ajop; wuyka'o'om tak kuka ajop; jewetabutpe ma kuka ajop aoyũ dabi'o'om peta muƒĕƒĕm pima. Wuybikuyap taƒ jekukum pima, warĕmtaƒ ma kuka ajop. Deus soat kukukan pima, jĕƒm ƒu ip kabi be imĕn jekuku'ukayũ. Imĕn cuk oce eywebe. Gasũ dak imĕn ma ƒn e'em eywebe.

²² Deus biƒƒbuk wuyaƒuydadam pima bit, ikukpin kuka warara'acat ajukukuk; wuycokcoƒ tak kuka ajop soat em; wuyaƒuybabibim tak kuka ajop; wuyukpiceƒĕm ƒu dak kuka ajop; wuya'ƒdidim tak kuka warara'acat ajukukuk; xipan tak kuka warara'acat ajukukuk; wuya'ƒ daƒ tak kuka ajekuku soat em; ²³ wuya'ƒbuyxian pin ƒu dak kuka ajop; jewawĕwĕm tak kuka ajop ikĕrĕat muƒĕap puxim. Imĕn wuyju jekukum pima, wuyawĕwĕap ekawĕn taƒ kuka ajeku—kawĕn kuyat taƒ. ²⁴ Jesus Cristo ebekitkiyũ wuyju. Imĕn wuyju jewawĕwĕm.

— Cristo oe'ü korosa be owebeam — i'e'em wuyju jewebe ma. — Ixe buxim oe'üiat puxim cuy ojeku. Jewemucokcokcoğ obikuyap tağ ğu juy ojeku — i'e'em wuyju jewebe ma.

Imēn wuyju jewawēwēm. ²⁵ Kuy bima Deus biōğbuk wuymutabun Jesus Cristo kay. Āğ cuy ğasū bit ixe wuyağuydada. ²⁶ Wuya'ōbuyxian pin ğu juy ajop. Warara'acat ağutakomān ğu dak cuy. Wuyetabutkarey ğu dak cuy ajop warara'acat kay.

6

¹ Okitpitpiyū, wuybure be ikērēat muğē buje, ixe juy epeyawē. Deus biōğbuk a'ō kay kūyjobicat cuy ixe yawē. Eywebe dak xipat'ūmat imuğē ğūğūn ixe buxim. Imēnpuye eyday'em'um cuy epesop eywebe ikērēat kukap puxim. ² Jewebuywatwan cuy epesop. Jewebuywatwan pima, kūyjobit epesop Cristo a'ō kay. ³ Ya'ōbuyxi'ūmat “Ōn pit wa'ōbuyxi. Os-ubuywan ğu warara'acat” i'e'em pima, jeweğuykukukum. Te'e ma e'em — Cristo ebekit ōn — i. ⁴ Gebum cuy ajop wuyekukuap kay wuyetaybit am cūğ ma oceju jekukum iam, cūğ ğu iam tak. Cūğ ma jekukum pima, wuycokcok ace'e wuyekukuap kay.

— Ibo ekukuap co'i du wekukuap xipat Deus xe? — i ğu kuka ace'e.

⁵ Soat ma juy wuyekapikap ajukuk.

⁶ Warara'acat pe Cristo ekawēn wuymutaybitbin pima, wuybubut'in cuy ağu'ē'ē cebe wuymutaybitbinapteim. ⁷ Jewemuğuykukukum ğu juy epesop. Deus ya'ōmupubutpun pa'ore soat pe wuywebe. Ajo ataida iat tak kuka ajat ma. ⁸ Imēnpuxim jewemucokcokcoğ wuybikuyap tağ jekukum pima, ikērēat kuka ağujurūğ. Wuye'ü buje Deus wi wūy ma acesop. Deus biōğbuk mucokcokcoğ ixe bikuyap tağ jekukum pima bit, idipat kuka ağujurūğ ixe a'ōbacaan, ibiōğbuk wuyağuydadam pima dak. Wuye'ü buje, waram acejetait. Deus xe acesop soat em. ⁹ Wuybu'u'um ğu juy ajop xipacat muğē ām. Xipacat puap kabia be xipacat acejat wuybu'u'u'ūm pima. ¹⁰ Imēnpuye xipan warara'acat kukap cuy acejepere ğu. Warara'acat podi ma itabucayū ajukuk xipan.

¹¹ Obum ma ijudup mubarararağ ōn. Yoboğ cīcā wemumubararak.

¹² Xipan jewemuwēnuwēnayū ma e'em eywebe:

— Jewedaypu'ağobixeedakatkacan cuy epesop cūğ ma Deus xe eydop am — i.

Yoboğan pin ip. Jesus Cristo oe'ü korosa be iap muwēn pu'u jījā ip. Iparara ip Jesus Cristo kay'ūmayū ipiat supi'ajoat cebe ip iap puxim. ¹³ Jedaypu'ağobixeedakatkacat ip. Soat tağ ğu bit ip jekukum wuyawēwēap ekawēn tağ ğu. Eywebe jewedaypu'ağobixeedakatkacat ojuy ip, “Ade ma oca'ō kay kūyjobit” i'e ojuy ip puye.

¹⁴ — Mēnku xipat wuywebe cūğ ma wuydop am Deus xe, ğoku ğuto — i'ūmğu ōn pit e'em. — Wuykukukat Jesus Cristo oe'ü korosa be wuywebe cūğ ma wuydop am Deus xe — i acā ōn e'em.

Jesus kay'ūmat ekukuap puxim ğu weku pin ğasū bit. Idip ğu o'e oxe iboap pit. Jesus kay'ūmayū dak jeku pin ğu wekukuap puxim. Idip ğu cexe ip iboap. ¹⁵ Wuyağuy'isu bima, yoboğ ğu Deus xe wuydaypu'ağobixeedakatkacat pima, ixeedakatkacat'um pima dak. Ibitbit ma. Yoboğ pit cexe wuy'isum wuyeku am. ¹⁶ Ōn kawēnwēn Deus eju yağuy'isum jekuku'ukayū beam—Deus ebekitkit peam.

— Bay, ebekitkit aḡuymubabibin cuy eḡuy — i ðn e'em cebe. —
 Etabotaidabotbon cuy eḡuy cekay ip — i ðn e'em cebe.

¹⁷ Okaykay ḡu juy ip jeedop. Wa'ðmukorēm ḡu juy jeedop ip jewedaypu'aḡobixeedakatkacan iam. Kuy werowero opop wukxabi daḡ ade. Iboap coco buje, itaybit je'e ip Paulo kapikpiḡ cīcā wuykukukat Jesus peam iam.

¹⁸ Okitpitpiyũ, “Xipan cuy Galácia eipi watwat ejukuk” i ðn e'em wuykukukat Jesus Cristo be. Xipan cuy jeykuk. Ibūrũn ma.

ÉFESO KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP

¹ Éfeso ka watwat, cartadup mubararag òn eywebeaptum. Deus ebek-itkiyũ eyju. Soat em eyju kũyjobit Jesus Cristo a'ò kay, ceweju eyju mũg'i buye. Òn Paulo. Jesus Cristo emumuju òn Deus a'òbi.

² Deus wuyebay. Jesus Cristo wuykukukat.

— Bay, Éfeso ka watwat cuy ejukuk xipan — i òn e'em Deus pe. — Ixeyũ aũyumbabibin cuy eũy — i òn e'em cebe.

³ Kabi beacat pe xipacat ùmũmap co'i ma soat em Deus xipacat ùmũm wuywebe dak. Kabi beayũ buxim wuyju, Cristo eju mũg'i wuyju buye. Imēnpuye:

— Èn xipat cĩcã — i juy ace Deus pe soat em ma—wuykukukat Jesus Cristo ebay be.

⁴ Ipi muğē'ũm pima ma, Deus kuy wuynaē jebekitkiyũm. Cebekitkiyũ wuyju Cristo eju mũg'i wuyju buye.

— Soat tağ iisu jeedop ip oxe webekitkiyũ — i juk o'e jewebe ma Deus. — Ikērēat kuğ ġu ip jeedop oxe — i juk o'e jewebe ma.

Imēn cuk wuynaē ixe xe wuykukpin puye.

⁵ — Jesus Cristo kay itabun puje, webekitkiyũm ip je'e — io'e Deus jewebe ma.

Imēn Deus o'e, jexe wuykukpin puye. Ibikuy osunuy wuynaē ãm. Jemucokcok am cuk wuynaē. ⁶ Ipot ikukpin cĩcã osunuy cexe. Imēnpit jekpot o'ğudot wuykay wuydaxijõ am tei'ũmat ùmũmap puxim. Imēneju:

— Ka'ũma ma ejo'iat xipacat — i juy ace cebe soat em. — Soat podi ma ãn xipacat ùmũm ocewebe — i dak cuy ace cebe.

⁷ Deus ikērēat o'ju'uk wuywebewi Cristo oe'ũ wuywebeam puye. Gasũ bit ixe ġebum ġu apēn cuk adi ikērēat aũğēğē iap kay. Soat podi ma ixe xipan wuykuğ. ⁸ Ibu'u ġu xipan wuykuk am. Soat em wuykuğ xipan. Soat podi ma itaybitbit ixe. Soan ma itaybit. ⁹⁻¹⁰ — Imu'awero pin pima, soat webekitkiyũ oũu'awero—soat ipi juacat, soat kabi beacat tak — i juk o'e Deus jewebe ma. — Cristo soat kukan je'e ġebuje bit — i juk o'e jewebe ma. — Kũyjobit jeedop ip ya'ò kay — io'e.

Kuy bima apēn imu'awero ojuy ip osunuy iap iba'arēm osodop soat xe wuyxe. Gasũ bit iboap o'ğuwēn wuywebe.

— Cristo soat kukan je'e — i juk o'e wuywebe. — Soat ma kũyjobin jeedop ip ya'ò kay — i juk o'e wuywebe.

¹¹ Soat ma jebapukpuğ wuywebe Deus bikuyap tağ—apēn ixe juk adi o'e'eiap tağ. Ixe juk wuynaē jebekitkiyũm Cristo eju wuyju mũg'i buye. Jebikuyap tağ wuynaē.

— Teyũku otaē webekitkiyũm — io'e ipi muğē awap.

Imēnpuye juk wuynaē. ¹² Oceju juk koam ocetabut oce'e Cristo kay. Imēnpuye:

— Ka'ũma ma ejo'iat ya'òbacaat — i oceju e'em Deus pe.

¹³ Eyju dak cuk eyetabut Cristo kay. Kawēn icēmat co buje Cristo kay juk eyetabut epesop—kawēn idipat co buje, Deus wuydaxijojomap ekawēn co buje. Wuyju ma wuybutet mubararag wuybubut pe ijop cuy obubut i'e am soat pe. Imēnpuxim Deus tak jebiðğbuk muðmõm

wuywebe “Teyũku webekitkiyũ” i'e am soat pe. Jebiõgbuk muõmõm wuywebe apên cuk adi o'e'e iap tağ. ¹⁴ Wuyetaybit ajo Deus je'gũm jebekitkiyũ be iap acejat iam ibiõgbuk kuğ puye. Ixe ja'õbacaap ùmũm wuywebe ikêrêat muğêap puxim. Imênpuye wuyetaybit ixe xe acesop ikêrêat kuğ gu iam. Imêneju:

— Ka'ũma ma ejo'iat xipacat — i juy ace cebe—Deus pe.

¹⁵ — Éfeso ka watwat itabut cĩcã wuykukukat kay—Jesus kay — i juk o'e warara'acayũ ocewebe. — Ikukpin warara'acayũ kuğ ip—itabucayũ kuğ — i juk o'e ip ocewebe.

¹⁶ Iboap awêğ tobuxik puje:

— Bay, ên xipat cĩcã. Éfeso ka watwat buywatwan ên ixeyũ be warara'acayũ kuk am xipan — i õn e'em Deus pe.

Obu'un pa'ore ma imên i'e'e am cebe. Soat em eywebeam õn kawênwên Deus eju. ¹⁷ Kawênwên õn Deus eju—wuykukukat Jesus Cristo ebay eju. Ka'ũma ma ixe jo'iat idipat.

— Ebiõgbuk cuy eguõm Éfeso ka watwat pe — i õn e'em cebe.

Ibiõgbuk jeymutaybin cũğ ma eyeku am Deus etabutpe iam. Deus tak guwapuk eywebe ibiõgbuk. Eyetaybit epesop ixem apên ixe ibikuy eywebe eyetaybit am ixem.

¹⁸ — Bay, ixeyũ juy eğutaybin soat em exe jeedop ip iam — i õn e'em Deus pe.

Ixe juk eynaë soat em jexe eydop am. Cexe eydopap wiwim eyju gasũ dak.

— Ixeyũ juy eğutaybin xipat cĩcãat eğuxipan iũm ãm ebekitkiyũ be iam — i õn e'em Deus pe. ¹⁹ — Soat podi ma a'õbaca iam cuy dak ixeyũ eğutaybin — i õn e'em. — A'õbacaap ùmũm soat pe ebekitkiyũ be—itabucayũ be iam tak cuy ixeyũ eğutaybin — i õn e'em.

²⁰ Iboap a'õbacaan ma Deus Cristo o'ğutait ce'ũap tomukadi. Waram o'ğutait. O'ğuyu kabi kay.

— Soat kukan cuy eğuy oweju — io'e cebe—Cristo be. — Wağuywağõm cuy eğuy — io'e cebe.

²¹ Kabi be omuy gasũ Cristo. Soat podi ma ya'õbaca ixe. Soat kabi beayũ kukayũ kũyjobit ixe a'õ kay acã—ya'õbuyxiayũ, ya'õcaayũ dak, kariwaayũ dak. Soat ip kũyjobit Cristo a'õ kay. Gasũ ka'ũma ma ixe jo'iat ya'õbuyxi. Guyjom tak ka'ũma ma je'e ixe jo'ian. ²² Deus soat a'õbacaap o'ğũm ixeyũ be kũyjobit am Cristo a'õ kay.

— Soat kukat okpot — i juk o'e Jesus kay itabucayũ be. — Ka'ũma ma ixe jo'iat — i juk o'e cebe ip.

²³ Wuya'a wuyjebit kukat. Wuya'a buxim Cristo dak itabucayũ kukat. Imênpuye itabucayũ Cristo jebit puxim. Ixe Cristo soat em jebekitkiyũ kuğ xipan—jekay itabucayũ kuğ. Ixe-buxim wuyju dak soat kuğ xipan itabucayũ kuğ soat kaka beayũ kuğ, ixe wuykukat puye.

2

¹ Kuy bima bit juk adi eybu'u epesop Deus bikuyap tağ jeku am Deus a'õ kay kũyjobit'ũm puye, ikêrêat mujurũğrũğ puye dak. ² Itabut'ũmat ekukuap puxim cuk adi epekukuku ikêrêat muğêğêm acã. Deus a'õ kay kũyjobit'ũmayũ kukat a'õ kay epesop kũyjobit kabido dağayũ kukat a'õ kay, ya'õbacaayũ kukat a'õ kay. ³ Soat wuyju dak itabut'ũmayũ ekukuap co'i ma juk adi ajekukuku. Wuyukpiwatpin ma juk adi

ajekukuku ikêrêat mujurûgrûg. Ajo-muğê pin wuyxe iat muğêgêm cuk adi ajekukuku. Ajo-kay wuyju jewağuy pin iap kay dak cuk adi acegebububu. Wuykap isu ma wuykokok ikêrêat mujurûgrûg âm ijodiat puye. Imêneju Deus itakoma osunuy wuykay ikêrêat mujurûgrûg puye. İpiat kuka o'supi'ajoat soat pe wuywebe. ⁴ Deus pit soat podi ma itabotaidabotbot wuykay. Imênpuye ipiat o'supi'ajoat gu wuywebe. Soat podi ma wuykukpin cexe. ⁵ Imênpuye ixe juk adi wuymuisun. Ce'uat puxim cuk adi acesop. Ikêrêat mujurûgrûg cuk adi ajekukuku. Ixe bit cuk wuymuisun. Kuy bima Deus waram ğuto Jesus o'ğutait ce'üap tomukadi. Ja'ôbacaam o'ğutait. Iboap a'ôbacaam wuymuisusun tak Cristo eju wuyju mûğ'i buje. Deus kuy juk wuydaxijo warara'acat podi ma xipan wuykuğ puye. ⁶ Ixe juk wuymuisun ce'uat mutaicap puxim. Wuymuyu jexe wuydop am Jesus Cristo eju mûğ'i wuyju jekukum puye.

— Kabi be soat kukayüm je'e ip webekitkiyü Cristo eju — i juk o'e Deus jewebe ma.

⁷ Ixe juk wuymuyu jexe wuydop am. Imênpuye ğuyjomayü je'e:

— Deus soat podi ma xipan wuykuğ, ikêrêat ağıurûgrûg ma'ğu wuyju — i. — İxeyü o'ğuyu jexe jedop am Jesus Cristo oe'ü cebeam ip puye — i je'e ip.

⁸ Deus wuydaxijojom xipan wuykuğ puye. Ixe wuydaxijojom Jesus Cristo kay wuyetabun puje. Tei'üma wuydaxijojop. Deus emumuüm puxim wuydaxijojop teihe ğu buye. ⁹ Deus wuydaxijojom cûğ ma wuyekukuap tomuju ğu. Imênpuye:

— Deus cuk ocedaxijo cûğ ma oceju jekukum puye — i'e ba'ore wuywebe. ¹⁰ Deus cuk wuymuğê. Gasü bit cuk wuymuwexat xipacat mujurûgrûg'ukayüm Jesus Cristo eju mûğ'i wuyju buye.

— Xipacat mujurûgrûg'ukayüm ip jeedop Cristo eju mûğ'iyü — i juk o'e Deus jewebe ma kuyje.

¹¹ Gebum cuy epesop apên cuk adi warêmtağ ma epekukuku iap kay. Judeuyü ğu eyju.

— Eyju jewedaypu'ağobixeedakat kacan ğu—oceju acâ — i'e'em ip Judeuyü eywebe.

Jejebit pe ip takatkacap kuğ oceju Judeuyü iap mubapuk am soat pe. Judeuyü xe eyokok epesop. ¹² Wüy ma juk adi epekukuku Cristo wi kuy bima. Powatwat puxim cuk adi epesop, Judeuyü'üm puye—Deus emunaê'üm puye dak.

— Őn xipan jeykuk — i juk o'e Deus jebekitkiyü be—Judeuyü be.

Eywebe bit imên ğu o'e. Deus xe soat em wuyetait acesop iap wiwim ğu juk adi epesop. Eyetabut ğu juk adi epesop Deus kay. ¹³ Kuy bima Deus wi wüy jĵã juk adi epesop eyetaybit'üm ixem puye. Gasü bit cuk eydojot jetêğ Cristo oe'ü korosa be eywebeam puye. Ixe xe ma eyju dopdom ğasü Jesus Cristo eju mûğ'i eyju buye. ¹⁴ Cristo wuyudinudin. Judeuyü itakoma osodop Judeu'ümayü kay. Wuyparakpe korara opop iap puxim cewağõn'üm ip osodop jewewekay. Cristo bit itakomaap o'ğu'üm korara muduap puxim. O'ğu'üm je'ü buje. Gasü bit püğ kadian ma o'e ip Judeuyü, Judeu'ümayü dak. Püğ pe ma ip jewewekuğ o'e itakomaap oi'üm puye. ¹⁵ Judeuyü itakoma osodop ip Judeu'ümayü kay Moisés ekawên tağ ğu ip oekuku buye—wuyawêwêap ekawên tağ ğu.

— Moisés ekawên tağ eyekukuap tomuju ğu eyju cûğ ma oxe — i juk o'e Cristo bit soat pe wuywebe.

Imên cuk o'e je'ũ buje. Kuy bima Judeuyũ pũğ kadi ğu osodop ip Judeu'ũmayũ eju—xepxep kadi. Cristo eju mũğ'i jeku buje bit, pũğ kadian ma ip o'e. Yağuyisu ip o'e Cristo ip o'ğudin puye. Itakoma ip jewewekay iap o'ğũ'ũm. ¹⁶ Wuyewewekay wuyetakomaap o'ğũ'ũm, korosa be oe'ũ buye. Pũğ kadian ma ixek juk wuyuwexat korosa be je'ũap tomuju—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak. Ixe juk wuyumbikuy Deus a'õ kay kũyjobit am. ¹⁷ Ipi ju jekop puje:

— Deus itakoma ğu eykay! Eykukpin cĩcã cexe — i juk o'e Cristo.

Imên ixek juk o'e eywebe—Judeu'ũmayũ be—Deus wi wũyayũ be. Ocewebe dak imên cuk o'e Judeuyũ be—Deus xeayũ be. ¹⁸ Soat wuyajēm put wuyebay xe—Deus xe—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak, Cristo kay wuyetabun puje. Wuyajēm put cexe pũğat a'õbi—Deus biõğbuk a'õbi, Deus biõğbuk wuywebe buye.

¹⁹ Eyju Judeu'ũmayũ. Gasũ bit eyju wũyatka watwat puxim ğu—powatwat puxim ğu dak. Ocebuxim eyju dak Deus ebekitkiyũm epesop ğasũ—Deus badipyũm, Deus ka watwan. ²⁰ Deus nuynuyap'a buxim wuyju. Uk'a muy pin pima, tuk'a diotpeat muymuy wuyju koap. Imēnpuxim Jesus Cristo emumujuyũ cekawēn o'ğuwēnuwēn koap, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ dak. Uk'a muy bima, wita'a muymuy wuyju wara'at'a muycemucemap'a. Jesus Cristo iğo'a buxim. ²¹ Iğo'a wara'at'a muycemucem uk'a yacem i'e am. Imēnpuxim wuykukukat Jesus itabucayũ a'õmucanucan. Imēnpuye biğ ma wuyetabun cekay. Biğ ma wuyju xipan jewewekuğ. Biğ ma wuyju kũyjobit ya'õ kay. Uk'a buxim wuyju yadipat'a buxim. ²² Eyju dak Cristo eju mũğ'i jekukum, Judeuyũ ğu ma'ğũ eyju. Imēnpuye ocebuxim eyju dak Deus nuynuyap'a buxim epesop. Deus nuynuy eywebe, ibiõğbuk nuynuy eywebe buye.

3

¹ Paulo õn—Jesus Cristo emunaē.

— Deus Judeuyũ daxijojom acã ğu. Judeu'ũmayũ daxijojom tak — i õn e'em.

Iboap puye õn daomũnmũnap'a be. ² Deus soat podi ma xipan okuğ. Imēnpuye juk omuju jekawēn muwēn ãm eywebe—Deus xe soat ikukpin cĩcã iap ekawēn muwēn ãm eywebe. Kuy eyetaybit apēn cuk ixek omuju eykay iam. ³⁻⁶ Kuyje Deus o'jekawēn jewebe ma.

— Kawēn idipat oğuju Judeu'ũmayũ be dak — i juk o'e jewebe ma. — Jesus Cristo kay ixeyũ etabun puje, ajo-ũmũm õn webekitkiyũ be iap je'jat ip — i juk o'e jewebe ma. — Pũğ pe ma ip jewebot. Judeuyũ eju jewebot ip — i juk o'e. — Wa'õ dağ oce Judeu'ũmayũ be dak apēn cuk adi ocece Judeuyũ be iap tağ — i juk o'e jewebe ma.

Kuyje apēn pũğ kadian je'e ip iap ekawēn o'ğuwēn ğu warara'acat pe. Iba'arēm osodop soat xe iboap ekawēn. Gasũ bit jemumujuyũ o'ğutaybin iboap ekawēn—soat tağ iisuayũ. Jemunaēyũ o'ğutaybin jekawēn muwēnuwēn'ukayũ dak. Jebiõğbuğ ip o'ğutaybin. Owebe dak Deus kuy bima iba'arēm osodop iap ekawēn o'ğuwēn. Kuy iboap ekawēntup o'tupmubararak yopĩtpĩt. Wemudupmubararak tup co buje, eyetaybit epe'e Paulo itaybit kuy bima iba'arēm osodop iap ekawēn Cristo ekawēn iam.

⁷ — Kawēn idipat cuy eğuwēnuwēn itaybit'ũmayũ be — i juk o'e Deus owebe.

Tei'umat puxim ja'obacaap o'gūm owebe kawēn idipat muwēn ām. Ja'obacaap o'gūm owebe imuwēn ām. O'gūm owebe yobogat gu ma'gu ōn. Ixe xipan okuḡ puye acā o'gūm owebe. ⁸ Soat podi ma ōn yopit ma Deus kayayū bodi ma. Owebe bit Deus o'e:

— Kawēn idipat cuy eḡuwēnuwēn Judeu'ūmayū be — i. Imēnpuye:

— Soat podi ma Cristo xipan wuykuḡ — i ōn e'em cebe ip. — Soat podi ma xipacat ūmūm wuywebe — i dak. ⁹ — “Kuyje Deus ibikuy osunuy soat kay jebekitkin—Judeuyū kay, Judeu'ūmayū kay dak,” i juy ece soat pe — i juk o'e Deus owebe, soat muḡēḡē'ukat cuk o'e. — “Jebikuyap taḡ Judeuyū daxijojom ḡasū, Judeu'ūmayū daxijojom tak,” i juy ece soat pe — i juk o'e Deus owebe. Apēn Deus ibikuy osunuy iap iba'arēm osodop soat xe kuy bima. ḡasū acā ibapuk o'e. ¹⁰ Iba'arēm osodop kuy bima. ḡasū bit ade taxijojō'ibiyū—Judeuyū, Judeu'ūmayū dak—soat kaka daḡayū. Ixeyū jojom pima, kabi beayū itaybit je'e soat podi ma Deus itaybit iam.

— Deus acā itaybit soat kaka daḡayū daxijo am — i je'e ip kabi beayū—ya'ōbuyxiayū, Deus ekawēn tojotjot'ukayū kukukayū dak.

¹¹ Ipi muḡē awap Deus ḡebum osunuy jebekitkiyū kay. Soat ka watwat mutabun ojuy osunuy. Deus ebekitkiyūm o'e ip wuykukukat Jesus Cristo kay itabut ip o'e buye. ¹² Ixe Jesus Cristo eju mūḡ'i wuyju, cekay wuyetabut puye. Imēnpuye wuyekawēnpi ḡu Deus eju. Wuybisūsūn ḡu kawēn ām ceweju. ¹³ Imēnpuye eyḡuycūḡ ḡu epesop ipiat'ajojom ma'ḡu ōn daomūnmūnap'a be. Ōn ipiat'ajojom cuk adi kawēn idipat oḡuwēnuwēn eywebe buye. Ōn kawēn idipat muwēnuwēnap xipat osodop eywebeam. Ōn daomūnmūnap'a be iap tak xipat eywebeam.

¹⁴ Apēn Deus soat kaka watwat o'taxijo jebekitkiyūm iap kay ōn ḡebum pima, ocēḡ'aecōḡcōḡ wuyebay wap “Ēn soat podi ma xipat ocekay” i'e am cebe. ¹⁵ Deus xipan wuykuḡ iap puxim soat wuyebayū jebekitkiyū kuḡ xipan—kabi beayū, ipi daḡayū dak. ¹⁶ Eywebeam ōn kawēnwēn Deus eju. Ixe soat podi ma idip, ya'ōbaca dak. Imēnpuye:

— Bay, a'ōbacaap cuy eḡūm Éfeso ka watwat pe — i ōn e'em cebe. — Ebiōḡbuk cuy ip eya'ōmucan kūyjobit am ip a'ō kay — i ōn e'em cebe. ¹⁷ — Cristo juy jeeku ceweju ip itabut puye ip cekay — i ōn e'em cebe. Kanabū badi nabū ōmōmat puxim cuy epesop. Darem ḡu warara'acat kuḡ epesop xipan—soat em ma.

— Bay, ibuywatwan cuy ip eḡuy xipan ip jewekuk am, ya'ōbacaam tak ip — i ōn e'em Deus pe. ¹⁸ — Ixeyū juy eḡutaybin apēn Cristo xe ocekukpin iam — i ōn e'em cebe. — Soat ebekitkit cuy eḡutaybin iboam — i ōn e'em cebe. — Soat podi ma ocekukpin exe — i ōn e'em.

Apēn Cristo xe ocekukpin iap imuweḡūn pa'ore ocewebe, yobog cīcā buye.

— Apēn ocekukpin cexe iam cuy eḡutaybin ip — i ōn e'em Deus pe. ¹⁹ — Itaybit ḡu ip ikukpin cīcā ip exe iam — i ōn e'em cebe. — Apēn ocekukpin exe iam ocetaybitbūt ā — i ōn e'em cebe. — Iboam cuy ip eḡutaybin — i ōn e'em cebe. — Iboam ip itaybin puje, ka'ūma kay je'e ip. Icokcok cīcā je'e ip soat kukat puxim — i ōn e'em Deus pe.

²⁰ Deus pe soat i'e but. Wuyemuojuy bodi ma ixe iūmūm wuywebe. Wuyaguyḡebuap podi ma dak iūmūm wuywebe. Ixe a'ōbacaap kuḡ wuyju. Ixe ja'ōbacaam soan e'em wuywebeam. Imēnpuye:

— Ka'ūma ma ejo'iat xipacat, idipat tak — i juy ace cebe.

21 Soat em ma: — Ka'ūma ma ejo'iat xipacat — i'e'em jeedop ip Deus pe Jesus kay itabucayū. Imēn i'e'em jeedop ip, soat em Jesus Cristo a'ō kay ip jekuku'ukayū. Ibu'ugu ma ip je'e imēn je'e am.

4

1 Deus warara'acat podi ma xipan wuykuḡ. Imēnpuye ōn jeyawē. Daomūnmūnap'a be ōn wuykukukat Jesus Cristo beam kapikpiḡ puye. Deus kuy juk eynaē jebekitkiyūm cedaḡ ma eyeku am. Ixe bikuyap taḡ cuy epeku. 2 Yoboḡan pin ḡu juy epesop warara'acat muḡuykukuap ojuy. Eya'ōtareḡ ḡu juy warara'acat epejukuk. Eyukpiceḡēm ḡu juy epesop warara'acat kuḡ. Jewebuywatwan cuy epesop. Ikuḡpin cuy warara'acat epejukuk. 3 Deus biōḡbuk bikuyap taḡ jekukum pima, pūḡ taḡ ma kuka acewaḡuyḡuy. Kaba'ūm cuy epeyewekuk pūḡ taḡ ma eyewaḡuy am. 4 Jesus kay itabucayū pūḡ tiwatwat ma. Pūḡ ma omuy wuywebe ibiōḡbuk—Deus biōḡbuk. Pūḡat wiwim soat wuyju—Deus xe acesop iap wiwim. Deus kuy juk wuynaē iboap wiwi am. 5 Pūḡ ma wuykukukat. Pūḡat kay wuyetabut. Pūḡat ebekitkiyū oceju iap mubapuk am wuymubatisasanan. 6 Pūḡ ma Deus. Pūḡ ma soat ebay. Ixe soat kukat. Soat kake ixe a'ōbi. Soat taḡ ixe kake.

7 Jekpiwatpin ma Cristo ja'ōbacaap ūmūm soat pe wuywebe. Iūmūm wuywebe wara'at taḡtaḡtaḡ ma kapik am cebeam. 8 Imēn e'em Deus ekawēntup:

Jekay itakomaayū o'ḡu'ūmiat puxim o'jeu kabi kay, i. Ya'ōbaca topibiyū o'tujuu jewēju taomūnmūnayū buxim, i. Ja'ōbacaap o'ḡūm ijodiatat pe,

9-10 Koap ixe o'kop. Ijodi ma o'kop. Ipi tēḡat pe o'kop. O'kop'iat ma waram ḡuto o'jeu. O'jeu kabi kay soat kukan—ipi watwat kukan, kabi beacat kukan tak. Deus iboam wuymutaybin pin osunuy “Ixe o'jeu” i'e buje. 11 Ixe ma ja'ōbacaap o'ḡūm soat ijodiatat pe. Pūḡpūḡ o'taē jemumujuyūm. Warara'acayū o'taē jekawēn muwēnuwēn'ukayūm. Warara'acayū o'taē itabut'ūmayū mutabun am. Warara'acayū o'taē itabucayū kukayūm. Warara'acayū o'taē itabucayū mutaybitbit'ukayūm. 12 Deus ja'ōbacaap ūmūm soat pe jebekitkiyū be jewebeam ip kapik am. Ja'ōbacaap ūmūm cebe ip warara'acayū mutabut am Cristo kay. 13 Ixe a'ōbacaap kuḡ pima; wara'at kaykaykay ḡu acesop wuyetabun—Cristo kay acā. Jewewejo'i ma acesop wuyetabut cekay. Jewewejo'i ma acesop wuyetaybit Deus ipon. Itabun'isuat ekukuap puxim ḡu ajeku—Cristo ekukuap puxim acā. 14 Bekitkit dao ma yaḡuymuwarururun. Wara'at kaykaykay ma ip itabut. Kabidoxixi bima kobe soat taḡ jedekudekum tipodoyat taḡ puye. Bekitkit puxim ḡu juy ajop—kobe edekudekuap puxim ḡu dak. Jawaḡuymuwarururun ḡu juy ajop. Wuyetabun ḡu juy ajop wuymuḡuykukuku'ukayū a'ō kay. Cedaḡ ḡu wuymutaybin ojuy ip. Wuymutabun ojuy ip napaap kay. Wuymuḡuykuku ojuy ip kawēn cūḡ'umat kay. 15 Icēmān cuy ace. Wuyewekukpin cuy acewewekuk. Cristo bikuyap taḡ tak cuy ajeku soat em. Ixe wuya'a buxim. 16 Wuya'a wuyaḡuymucūḡucūḡ. Wuywedap wuyjebit mucanucan. Wuyjebit taḡ soat xipat pima, xipat ma acesop. Xipan tak wuyju aypapan. Imēnpuxim Cristo wuykukukat. Wuyju ixe jebit taḡat puxim. Cristo a'ōbacaap kuḡ pima, ikuḡpin jewewekuḡ pima dak, biḡ ma acesop wuyetabun Jesus kay; biḡ ma ixe ekukuap puxim tak ajeku.

¹⁷ Imēnpuye ōn jeyawē wuykukukat a'ōbi. Deus itaybit'ūmat ekukuap puxim ġu juy epeku ġasū bit. Te'e ma ip jewaġuyġuy itabut'ūmayū. ¹⁸ Itaybit ġu ip Deus ekawēn. Kabiok taġtaġ'ukayū buxim ip. Itaybit'ūm cīcā ip. Kūyjobit'ūm cīcā dak ip. Imēnpuye ibu'u ip Deus pe jaġuymuisunan. ¹⁹ Isūsūn ġu ip e'em. Icocok cīcā ip ikērēat mujurūġrap kay. Ibikuy jījā ip ikērēat mujurūġ ām. Wuysūsūnap mujurūġrūġxi jījā ip.

²⁰ Eyju bit imēn ġu jekukum, Cristo ekukuam eyetaybit puye. ²¹ Cedaġ ma ixē juk adi oekuku iam kuy epeyekūyjo. Ixe eju mūġ'i wuyju jekukum. Soat em Jesus icēmān e'em iam kuy eyetaybit. ²² Kuy bima eymucocok am acā soat pupum cuk adi epekukuku eyemumukaypinput pupum. Jewemuġuykukukum cuk adi epekukuku ikērēat mujurūġrūġ. Imēn jekuku'ukayū ikērē jījā Deus xe. Iisuat pu buje wuyju iokokat xixxiġ. Imēnpuxim ikērēm eyekukuap cuy epeyepere. ²³ Eyaġuyisum cuy epeku ġasū bit. Āġ cuy Deus jeyaġuymuisun. Āġ cuy ixē jeyaġuyda.

²⁴ — Ocaġuymuisun cuy ece — i juy epe'e Deus pe. Eyaġuyisum jekukum pima Deus ekukuap puxim epeku. Kawēn icēmat taġ epeku. Cūġ ma dak epeku. Ikērēat tak epeġuġē ġu.

²⁵ Imēnpuye napa ġu juy epe'e'e. Soat wuyju ikitpitpiyū Cristo jebit'in wuyju buye. Imēnpuye icēm acā epe'e'e eyewewebe. ²⁶ Ikērēat epeġujurūġ ġu juy eyetakomaap pibun. Kabiabun ġu juy eyetakomaap epejukuk. Dao ma juy epedidin. ²⁷ Ibiōġbuk kērēayū kukukat pe juy jeymuġuykukuan ġu ikērēat mujurūġ ām. ²⁸ Ibukuruk tūbit ibukuruġ ġu juy jeenuy ġasū bit. Jekapik cuy ġasū bit jebubut pu am, cedaġ ma jeku am. Ibukapīġ cuy jeenuy ikuġ'ūmat puywat am tak. ²⁹ Eyekawēnkērēm ġu juy epesop—eyekawēntim acā. Eyekawēntim pima xipāt je'e eyekawēn coco'ukayū be. Biġ ma ip jeedop itabut Cristo kay. Jemumukaypinput ip jeejat Deus xewi. ³⁰ Deus biōġbuk ikērēat kuġ ġu. Soat taġ iisu. Ixe juy epeġuġuycūġ ġu. Soat eyju eyetaybit oceju Deus ebekitkiyū iam, Deus biōġbuk omuy eywebe buye. Ixe wuywebe buye, wuyetaybit ġuyjom ikērēat kuġ ġu acesop iam, Deus co'iyūm acesop iam. ³¹ Eya'ōpuruġ warara'acat kuġap cuy epeyepere. Eysapka'orem ġu dak cuy epesop. Eyetakomām ġu dak cuy epesop. Eya'ōberen ġu dak cuy epeyekawēnwēn warara'acat kay. Warara'acat epejomuymuy ġu dak cuy. Ikērēm ġu dak cuy warara'acat epejukuk. ³² Xipan cuy warara'acat epejukuk. Eya'ōdidin cuy warara'acat epejukuk. Deus ġebum ġu apēn cuk adi ikērēat aġujurūġrūġiap kay, Cristo wuywebewi ikērēat uk am oe'ū buye. Ixe buxim cuy epeyeġebu ġu apēn wara'acat cuk adi ikērēm eykuk iap kay.

5

¹ Deus ebekitkiyū eyju. Eykukpin cīcā cexe. Imēnpuye ixē ekukuap co'i juy epeku. Xipan cuy epeyewekuk. ² Wūnca ūmūm'uk osodop ip kuyjeayū paī be Deus mucocok am; Deus pe ikērēat uk'ukapteim tak. Imēnpuxim Cristo jekpiwatpin ma oe'ū ikērēat uk am wuywebewi. Deus icocok osunuy ixē e'ūap kay. Ixe e'ūap te'okuap puxim osunuy Deus xe. Apēn ixē wuykuġ iap puxim cuy epeyewekuk xipan.

³ Deus ebekitkiyū eyju. Imēnpuye warara'acat tayxi kaykay ġuu juy epesop—pūġ em tak ka'ūma, warara'acat itop kaykay ġu dak. Wuysūsūnap cuy epeġuġē ġu—pūġ em tak ka'ūma. Eyetabikukum ġu

juy epesop warara'acat pubut kay. Iboam tak cuy epeyekawên ñu.
⁴ Eyekawênkêrêm ñu juy epesop. Te'em ñu dak cuy epeyekawênwên.
 Eyekawênwên. Eyekawênxim ñu dak cuy epesop.

— Bay, soat podi ma ên xipat — i bit cuy epe'e Deus pe soat em.

⁵ Cristo ebekitkiyûm ñu bit je'e ip aoyû xiayû, aġokatkiyû xiayû dak;
 wuysûsûnap muġġġ'ukayû dak; itabikukuayû dak. Deus ka be ip jeôm
 ñu. Wuyetabikukuap deusbaroyû kay wuyetabucap co'i ikêrê Deus xe.

⁶ Deus jetakomaap ġubapuk ja'ô kay kûyjobit'ûmayû be. Ipiat supi'ajoat
 cebe ip kûyjobit'ûm puye. Imêneju eyday'em'um cuy epesop te'e ma
 kawênwên'ukayû be eymuġuykukuap puxim.

— Deus ipiat supi'ajoat ñu wuywebe ikêrêat muġġġêm ma'ġu wuyju —
 i te'e ma e'em ip.

⁷ Ixeyû kay ñu juy eybureyûm. ⁸ Ikêrêat mujurûġrûġ cuk adi epekuku kuy
 bima kabiok taġtaġ'ukat puxim. Gasû bit wuykukukat ebekitkiyûm epe-
 sop. Kabia daġ jekuku'ukat puxim eyju ġasû bit. Kabia daġ jekuku'ukat
 ekukuap taġ cuy epeku. ⁹ Kabia daġ jekuku'ukat xipacat mujurûġrûġ.
 Cûġ ma ip jekukum. Icêmân ip kawênwên. ¹⁰ Eyetaybin cuy epesop
 wuykukukat mucokcok am. ¹¹ Warêmtaġ jekuku'ukayû burem ñu juy
 epesop—kabiok taġtaġxiayû burem ñu. Ixeyû juy epeyawê cedaġ ma
 jeku am kabia daġ jekuku'ukat puxim. ¹² Wuybisûsûn cîcâ apên ip
 iba'arêm ikêrêat mujurûġrûġ iap muwên âm. ¹³ Kabia kay warêmtaksuġat
 tojot puje wuyetaybit ajo ijop iam. Imênpxim Cristo kay ixeyû dojot puje
 wuyetaybit ikêrêat kuġ joyûku iam. ¹⁴ Cristo kay wuyetabut pima kabia
 daġ jekuku'ukayû puximayûm acesop. Imênpxim kuyjeayû e'em:

Ixecat, ecewurûġ cuy, i. Ce'û'ûayû dopdopap pewi juy eceu, i. Cristo
 jeymukabia, i.

Cristo wuymukabiahham Cristo wuymuisusun iape.

¹⁵ Imêneju ġebum cuy epesop eyekukuap kay warêmtaġ eyekuap
 puxim. Eyaġuy'ûm ñu juy epesop. Eyaġuybabim ma juy epesop. ¹⁶ Kabia
 mupa'ûm'ûm ñu juy epesop, ġasûacat ikêrêat mujurûġrûġ cîcâ buye.
¹⁷ Eybidaodao ñu juy epesop. Eyetaybin pit cuy epesop apên wuykukukat
 ibikuy eyekuum iam.

¹⁸ Jewemuka'o'on ñu juy epesop. Eyka'o'o bima itabidaoyû buxim
 eyju. Ăġ cuy Deus biôġbuk pit jeyaġuydada. ¹⁹ Davi pibodo juy jebi-
 bododon epesop awerom pima. Jebibododon tak cuy epesop “Cristo
 soat podi ma xipat” i'e pin pima wuykukukat pe; “Ocekokcok cîcâ oceju
 ebekitkit puye” i'e pin pima dak cebe; “Cristo acâ ocekokukat” i'e pin
 pima dak; eycokcok pima dak Cristo kay eyetabut puye; “Ên xipat cîcâ”
 i'e pin pima dak cebe. Jebibododon cuy epesop eycokcokap mubapuk
 am wuykukat pe.

²⁰ — Soat em ên xipan ocekuġ, ocekokukat Jesus Cristo xe ocekuġpin
 puye — i juy epe'e Deus pe—wuyebay be.

Imên cuy epe'e cebe, xipacat jebapukpuġ eywebe bima, xipat'ûmat jeba-
 pukpuġ pima dak. ²¹ Soat eyju ibuyxim Cristo kuġ. Imênpxim kûyjobin cuy
 epesop eyewa'ô kay.

²² Tû'û'ûyû, kûyjobin cuy epesop eyitopyû a'ô kay wuykukukat a'ô
 kayap puxim. ²³ Apên Cristo itabucayû kukat iap puxim aġokatkat tak
 jetayxi kuġ. Cristo itabucayû daxijojo'ukat. Itabucayû ixé jebit puxim.

²⁴ Imêneju juy itabucayû kûyjobit Cristo a'ô kay. Imênpxim aoyû dak cuy
 jeedop jektop a'ô kay.

²⁵ Tapupuyū, xipan cuy eytayxiyū epejukuk apēn Cristo xipan itabucayū kuḡ iap puxim. Jekpiwatpin ma oe'ū cebeam ip. ²⁶ Oe'ū itabucayū be Deus bikuyap taḡ jeku am. Itabucayū o'ḡuisun jekawēn kay kūyjobit am. O'ḡuisun ip apēn wuyju idibim jewebuwywuy iap puxim. ²⁷ O'ḡuisun ip “Eyju eydip cīcā oxe” i'e am cebe ip. Cristo imēn je'e cebe ip jexe yajēm puje. Soat taḡ iisu je'e ip ixē xe yajēm puje. Ikērēat kuḡ ḡu ip je'e. Iokokat kuḡ ḡu dak je'e ip—idipat kuḡ acā. Soat taḡ xipat je'e ip. Xipat'ūmat kuḡ ḡu dak je'e ip—pūḡ tak ka'ūma. ²⁸ Aḡokatkat cuy xipan jetayxi jukuk xipan jewekukap puxim. Xipan jetayxi kuḡat xipan tak jewekuḡ. ²⁹ Ka'ūma ma xipan'ūm jejebit kuḡ. Jewemuykōnkōn wuyju. Xipan wuyju wuyjebit kuḡ. Imēnpuxim Cristo xipan itabucayū kuḡ. ³⁰ Wuyju Cristo jebit puxim. Apēn xipan wuyjebit kuḡ iap puxim xipan cuy acewewekuk. ³¹ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Imēneju aḡokatkat jebay iwaciwan, jexi iwaciwan tak jetayxi xe jeenuy am, i. Pūḡ taḡ ma ip o'e xepxepayū, i.

³² Iboaptup ekawēn icēmān wuymutaybitbin. Wuymutaybitbin apēn Cristo xipan itabucayū kuḡ iam. Iboap iba'arēm osodop wuyxe kuyje. Gasū bit ibapuk o'e wuywebe. Imēnpuye juy iboap ekawēn taḡ cuy aceku. ³³ Iboaptup ekawēn wuymutaybitbin apēn cuy ajeku iam tak. Aḡokatkat cuy xipan jetayxi jukuk xipan jewekukap puxim. Ayacat tak cuy ibuyxim jektop jukuk.

6

¹ Bekitkit, kūyjobin cuy epesop eyebay a'ō kay, eyxi a'ō kay dak. Cedaḡ ma eywebe ixeyū a'ō kay am, wuykukukat Jesus ikukpin eyxe buye. ² “Ibuyxim cuy eyebay epejukuk, eyxi dak” i'e buje, “Xipan ōn tak jeykuk apēn cuk adi oceceiap taḡ” i dak o'e Deus. Wara'an yawēwēm pima:

— Xipan ōn tak jeykuk — i'ūmḡu o'e. ³ — Ibuyxim cuy eyebay epejukuk, eyxi dak xipan eydop am,ibun eydop am ipi ju — io'e Deus wuyawēwēm.

⁴ Cebayū, eya'ōpuruḡ ḡu juy eyekpotpoyū epejukuk ixeyū mubu'unap puxim eya'ō kay. Ixeyū bit cuy epeḡutaybitbin wuykukukat Jesus bikuyap taḡ ceku am iam. Warēmtaḡ ip ceku buje juy epeḡukarēm.

⁵ Tei'ūm kapikpik'ukayū, kūyjobin cuy epesop eyekariwa a'ō kay—ijodiat a'ō kay. Eypararam cuy epesop “Ap” i'e am cebe ip. Eyekariwa a'ōmupubutbun ḡu juy epesop. Jewexe ḡu juy kūyjobin epesop ya'ō kay ip—icēmān. Ixeyū a'ō kay kūyjobin pima, Cristo a'ō kay dak eyju kūyjobit. ⁶ Eyekariwa eyjojom pima acā ḡu juy xipan epeyekapik—eyjojom'ūm pima dak. Eyekariwa be “Ēn xipat” i'eap kudadam ḡu juy xipan epeyekapik. Eycokcokap kuḡ cuy epeyekapik cebeam ip. Deus bikuyap taḡ cuy epeku wuykukukat Jesus peam kapikpik'ukat puxim. ⁷ Eycokcoḡ cuy epeyekapik.

— Ijodiat peam acā ḡu ōn kapikpiḡ—okukukat peam tak—kabi beat peam tak — i juy epe'e'e eywebe ma.

⁸ Wuykukukat xipacat je'ḡūm soat pe xipan kapikpik'ukayū be xipan kapikpikapteim—kariwayū be, tei'ūm kapikpik'ukayū be dak. Warēmtaḡ kapikpik'ukayū bit warēmtaḡ ma je'jat. Gebum cuy epesop iboap kay.

⁹ Kariwawayū, xipan cuy eywebeam kapikpik'ukayū epejukuk. Imupararan ḡu juy ip epejukuk. Eyju, eywebeam kapikpik'ukayū dak wuykukukat ebekitkiyū—kabi beat ebekitkiyū. Wuykukukat pūḡ pe ma soat kuḡ xipan. Eyaḡuyba'ūm ḡu juy iboap kay.

¹⁰ Wuykukukat soat podi ma ya'ōbaca. Ka'ūma ma ixē jo'iat ya'ōbacaat. Ixē a'ōbacaap cuy epejat. Ikuḡ pima ceweju mūḡ'i epeku. ¹¹ Sorarayū kukat icaat ūmūm jebekitkiyū be yaokaap puxim. Cesay icaat ūmūm cebe ip. Payao buximat ūmūm tak. Imēnpuxim Deus ja'ōbacaap ūmūm wuywebe xipan wuyeku am. Imēnpuye: — A'ōbacaap cuy eḡūm owebe — i juy epe'e Deus pe.

Ixē a'ōbacaap kuḡ cuy epeku ibiōḡbuk kērēayū kukukat a'ō kayap puxim. ¹² Sorarayū ma jenopaḡōḡōm ijodiat eju ya'ōbacaap mu'ūm ojuy. Wuyju bit Deus kay'ūmayū a'ōbacaap mu'ūm ojuy jekukum. Kabiokboḡ taḡ jekuku'ukayū a'ōbacaap mu'ūmap ojuy wuyju jekukum. Ipi daḡ ḡu ip jekukum—kabi be ma. Ade jījā ip. Itakoma jījā ip wuykay. Wuymuy'ū pin ip. Ixeyū a'ōbacaap mu'ūmap ojuy wuyju jekukum. ¹³ Imēneju, Deus a'ōbacaap cuy epejat sorarayū be icaat puap puxim. Deus a'ōbacaap kuḡ pima, ikērēat muḡēḡē'ukayū je'e ḡu wuywebe. Wuykay itakomaayū dak kuka wuyaoka ḡu. Wuypararam ḡu dak kuka ace cebuxim ip. Wuyetabucap kuka acepere ḡu dak.

¹⁴ Sorara buxim cuy epeku soat icaat kukat puxim. Icaat muōm pin pima, sorara jesay mukirikirig jekpumūnpum. Imukirik'ūm pima, iba'ore kuka o'e icaat muōm ām. Icēmān cuy epeyekawēn. Icēmān kawēnwēn pima, jekpumūnpu kukat puxim kuka ajop. Icēmān cuy acekawēn warara'acat pe wuymuymuyap puxim. Cedaḡ ma juy epeku. Cedaḡ ma jekukum pima, jekūm'a eju icaat kukat puxim kuka ajop. Cedaḡ ma juy ajeku warara'acat pe wuykukukat Jesus muymuyap puxim. ¹⁵ Eycokcoḡ cuy epesop kawēn idipat muwēn ām warara'acat pe. Imuwēn pu'u'ūm pima, jei be icaat kukat puxim kuka ajop. ¹⁶ Eyetabun cuy epesop Jesus kay. Cekay wuyetabut pima, jewap icaat kukat puxim kuka ajop. Sorarayū isopat kuḡ osodop jedop'abi be wara'at kadiacat wūywūy ām. Imēnpuxim ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū kukukat wuykaykay jījā wuymubu'unap ojuy Jesus kay. Jesus kay wuyetabut pima bit, wuymubu'un pa'ore kuka o'e cebe. ¹⁷ Guyjom Jesus co'iaiyūm acesop Deus wuydaxijom puye. Iboap cuy epejowiwi jījā. Iboap wiwim pima, jabe icaat kukat puxim kuka ajop. Sorara jepayao kuḡ osunuy jaokaap puxim. Deus ekawēn payao buxim. Deus biōḡbuk jekawēn ūmūm wuywebe ikērēat kukap puxim. Cekawēn kay ḡebum pima, payao kukat puxim kuka ajop. ¹⁸ Kawēnwēn'uḡ cuy epesop Deus eju. Wuybuywatwacap cuy epejoojuy cexewi. Soat em cuy epeyekawēnwēn ceweju. Kawēnwēn pima, āḡ cuy Deus biōḡbuk jeyaḡuydada. Ceweju kawēnwēn pima, xexen ḡu juy epesop, eyetabēḡ ma. Eybu'um ḡu juy epesop kawēn ām ceweju. Soat em cuy epeyekawēnwēn Deus eju. Soat peam cuy epeyekawēn cebekitkiyū beam. ¹⁹ Owebeam tak cuy epeyekawēn ceweju.

— Bay, Paulo juy eḡutaybin kawēn muwēn ām — i juy epe'e'e Deus pe. — Ixē juy eya'ōmucanucan iparara'ūma kawēn idipat muwēn ām — i dak cuy epe'e'e cebe.

Iboap ekawēn iba'arēm osodop kuy bima. Gasū bit ibapuk o'e. ²⁰ Wuykukukat Jesus a'ōbuyatwat'ukat ōn. Gasū bit ōn daomūnmūnap'a be, kawēn idipat muwēnuwēn ojekuku buye. Imēnpuye owebeam cuy epeyekawēnwēn Deus eju.

— Bay, a'ōbacaap cuy eḡūm Paulo be ya'ōcam ekawēn muwēn ām — i juy epe'e cebe.

21 Wuykitpit Tícico wawëḡ ḡuwën eywebe. Eyetaybin cuy epesop apën òn e'em iam. Ixe Tícico ikukpin cĩcã wuyxe. Soat em kapikpiḡ wuykukukat peam. Wara'at kaykaykay ḡu itabut—wuykukukat kay acã.

22 Imënpuye ixe oḡuju eykay. Ixe apën oceju iap ḡuwën eywebe. Ocawëḡ tobuxik puje eycokcok epesop.

23 Deus eju òn kawënwën eywebeam—wuyebayat eju.

— Éfeso ka watwat aḡuymubabibin cuy eḡuy — i òn e'em cebe. — Esubuywan cuy ip xipan jewekuk am — i òn e'em cebe. — Esubuywan cuy ip biḡ ma itabut am Jesus kay — i òn e'em cebe.

Imën òn e'em Deus pe, wuykukukat Jesus Cristo be dak.

24 — Bay, xipan cuy soat epejukuk wuykukukat kayayũ, Jesus Cristo kayayũ—soat em Jesus kay ḡebumayũ — i òn e'em Deus pe.

Ibürũ ma.

FILIPOS KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP

¹ Filipos ka watwat, cartadup mubarararağ òn eywebeaptum—Jesus kayayū beaptum. Òn Paulo. Tupmubarararağ òn Timóteo eju. Jesus peam kapikpik'ukayū oceju. Eyju Deus ebekitkiyū, Jesus Cristo eju mūğ'i eyju jekukum puye. Cartadup mubarararağ òn eywebeaptum, eykukuk'ukayū beaptum tak, eybuywatwat'ukayū beaptum tak, eybuywatwat'ukayū beaptum tak.

² — Bay, xipan cuy Filipos ka watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe. — Ixeyū ağıyumababibin cuy eguy — i òn e'em cebe ip.

³ Òn ġebum eykay bima soat em:

— Bay, ěn xipat cĭcā, soat em ěn xipan Filipos ka watwat kuğ puye — i òn e'em Deus pe.

⁴⁻⁵ Òn kawĕnwĕn Deus eju eywebeam—soat peam. Òn eyka be bima juk adi obuywatwan cĭcā epesop owebe kawĕn idipat muwĕn ām. Imĕnpuye ocokcok cĭcā kawĕn ām Deus eju eywebeam. Koap pima juk adi obuywatwan epesop—òn kawĕn idipan eymukūyjojom pima. Soat em cuk adi obuywatwan epesop owebe kawĕn idipat muwĕn ām. ⁶ Jesus kay eyetabut pima Deus adi eydaxijojom o'e. Gasū dak soat kabia ma eydaxijojom. Waram Jesus Cristo ajĕmap kabia be bit eydaxijojop jepere. Wetaybit cĭcā iboam. ⁷ Apĕn ixexipan okuğ iap co'i ma eyju dak Deus xipan eykuğ. Eyju juk adi obuywatwan epesop “Kawĕn idipat icĕmān” i òn e'em pima itabut pin'ūmayū be, “Kawĕn idipat kay eyetabun cuy epesop” i òn e'em pima dak itaybit'ūmayū be. Gasū dak eyju obuywatwat daomūnmūnap¹a be ma'ġu òn. Imĕneju soat em òn ġebum eykay. Eykukpin cĭcā dak oxe. ⁸ Apĕn Jesus Cristo xe eykukpin iap co'i oxe dak eykukpin cĭcā. Eykukpin cĭcā oxe Jesus Cristo juk omutaybitbitbin owebe eykukpin am puye. Deus itaybit icĕmān òn e'em iam.

⁹ Òn kawĕnwĕn Deus eju eywebeam biğ ma xipan eywekuk am, biğ ma eyetaybit am tak apĕn Deus e'em wuywebe iam, biğ ma eyetaybit am tak apĕn xipat Deus xe iam, apĕn xipat ġu cexe iam tak. ¹⁰ Deus pe imĕn eymukūyjo buje, soat podi ma xipacap ibapuk je'e eyxe. Iboap acā epejukuk. Imĕnpuye waram Cristo ajĕm puje ikĕrĕat kuğ ġu epesop. Soat tağ eyisu epesop. Eysūsūn ġu epe'e Deus kay eyebapuk am. ¹¹ Idipat acā epejukuk eyweju, Jesus Cristo ja'òbacaap ūmūm eywebe buye. Ixexa'òbi acā eyju xipacat mujurūğrūğ. Imĕn eyeku buje:

— ěn xipat cĭcā ocexe, ebekitkit cūğ ma jekukum puye — i je'e ip Deus pe eyjojo'ukayū.

— Ka'ūma ma ejo'iat xipacat — i je'e ip cebe.

¹² Okitpitpiyū, warĕmtağ ma juk adi ip okuk itabut'ūmayū. Inaka oparara ġu ma juk adi oce kawĕn idipat muwĕn ām. Biğ ma òn imuwĕnuwĕn soat pe. Imĕnpuye warara'acayū itabucayū dak biğ ma imuwĕnuwĕn o'e. Imĕnpuye adeayū dak oitaybitbitbin kawĕn idipan. Gasū òn iboam jeymukūyjo. ¹³ Te'e ma juk ip omuðm daomūnmūnap¹a be Cristo eju kapikpik'ukat òn puye. Soat ma juk a'ġu ip itaybit osodop iboam iecugaap tuk'a wiwi'ukayū. Warara'acayū dak cuk a'ġu itaybit

osodop iboam ijopka beayũ. ¹⁴ Obisũsũn ġu kawẽn idipat muwẽnuwẽn daomũnmũnap'a be ma'ġu õn. Imẽnpuye ade wuykitpitpiyũ big ma itabut o'e wuykukukat kay. Iparara ġu o'e ip kawẽn idipat muwẽn ãm. Ibisũsũn ġu o'e ip Jesus ekawẽn muwẽn ãm. Big ma ip imuwẽnuwẽn o'e. ¹⁵⁻¹⁸ Pũġpũġ ixeyũ'in Cristo muwẽnuwẽn itabutkarey ip okay buye; wa'õxik ojuy ip puye dak. Cristo muwẽnuwẽn ip xipacap kayap tomuju ġu. Warara'acat kay ġu ip ġebum. Jewekay acã ip ġebum. Imuwẽnuwẽn ip wa'õbacaap podi ma e ojuy.

— Cristo muwẽnuwẽn pima, kuka Paulo bodi ma oca'õbacaap kuġ oce'e — i te'e ma e'em ip.

Tũybe Paulo iġuyucũġ je'e daomũnmũnap'a be ocawẽġ cocom pima iãn o'e ip. Imẽnpit omuġuyucũġ pa'ore cebe ip imẽn e'em pima.

Warara'acayũ bit Cristo muwẽnuwẽn xipacap tomuju. Ixeyũ xe okukpin. Itaybit ip Deus a'õbi õn kawẽn idipat muwẽnuwẽn iam. Õn pit ocokcok soat ip Cristo muwẽnuwẽn puye—xipat'ũmap kayap tomuju ma, xipacap kayap tomuju dak. Big ma je'e ocokcokap tak. ¹⁹ Jesus Cristo biõġbuk nuynuy owebe obuywatwan. Eyju dak kawẽnwẽn Deus eju owebeam. Imẽnēju wetaybit daomũnmũnap'a bewi omujẽm ip iam. Imẽnpuye ocokcokap i'ũm ġu. Bodinmaku ocokcokap jeku yoboġ ma. ²⁰ Obikuy jĩjã Cristo bikuyap taġ weku am. Weku pin ixekuyap taġ acã soat em. Gasũ bit a'ġu oce wa'õca pin ixekawẽn taġ weku am soat em. Soat taġ i'e pin õn ibuyxim Cristo kuk am wetabẽġ pima, we'ũ buje dak. ²¹ Ajo xipat ijodi bima oxe? Cristo acã xipat oxe. We'ũ buje dak soat podi ma xipacap ojukuk ixekawẽn acã soat em ma oġuy buye. ²² Wetabẽġ pima bit kuka wekapik put oce Cristo beam. Wetait pima kuka o'e itabut warara'acayũ Cristo kay wekawẽn co buje. Apẽġap xe'e xipat oxe? Wetabẽġap? Pãm ġuto we'ũap i xe'e? Wetaybit ġu oweweju bit. ²³ Wetaybit ġu buk apẽġap ġu paxi xipat iam. We'ũ buje dak xipat ma owebe soat em Cristo xekawẽn oġuy buye. Ixekawẽn bima soat podi ma idipat kuġ oġuy. ²⁴ Wetait pima bit xipat kuka o'e eywebeam. Wetait pima eybuywan mabuk kuka õn. ²⁵ Wetaybit eyxekawẽn oġuy eybuywat am big ma eyetabut am Jesus kay iam. Õn eyxekawẽn bima, big ma eycokcok epe'e kũyjobit am ixekawẽn a'õ kay. ²⁶ Waram eykay oajẽm puje, eycokcok epe'e okay xipat cĩcã õn eywebeam puye. Eycokcok cĩcã epe'e okay, Jesus Cristo eju mũġ'i eyju jekukum puye. ²⁷ Cristo ekawẽn taġ cuy epeku—kawẽn idipat taġ. Ixekawẽn taġ eyeku buje, wetaybit oce eyetabut cĩcã pũġat kay—Jesus kay iam. Wetaybit oce iboam waram eyjom oajẽm puje, oajẽm'ũm pima dak. Wetaybit oce soat eyju pũġ taġ ma soat kay jewaġuyap muwebotbon iam, soat eyju jewebuywatwan kawẽn idipat muwẽn pin cĩcã buye itaybit'ũmayũ be iam tak. Kawẽn idipat co buje acã kuka wuyetabut ajop Jesus kay. ²⁸ Eypararam ġu juy epesop eykay itakomaayũ buxim. Deus ixeyũ bodi ma ya'õbaca. Imẽnpuye eya'õcam cuy epesop soat em. Eypararam'ũm pima bit itaybit je'e ip itabut'ũmayũ Deus ocemuju ipiat'ajojoap kay iam. Ya'õkayayũ bit taxijo iam tak itaybit je'e ip. Deus acã eydaxijojom soat em tũy ãm cexe. ²⁹ Deus cuk eynaẽ Cristo be kapikpik'ukayũm. Ixekawẽn kapikpiġ eyju ixekawẽn kay eyetabut puye. Inaka ixekawẽn kapikpiġ pima dak ipiat cuy epesupi'ajo ma Deus a'õbi. ³⁰ Kuy bima itabut'ũmayũ juk adi ipiat o'supi'ajojoat owebe, õn Cristo muwẽnuwẽn puye. Kuy eyetaybit iboam. Gasũ dak ipiatpi'ajojoan ip owebe. Apẽn owebe juk adi ipiat o'supi'ajoat ip iap puxim eywebe dak

ipiat supi'ajoat ip eyju Cristo muwēnuwēn pima.

2

¹ Eyju eya'ōca Cristo eju mūḡ'i eyju jekukum puye. Eycokcok eyju e'em ixē xe eykukpin puye. Deus biōḡbuk nuynuy soat pe eywebe eymukūyjojom. Xipan ma eyju e'em eyewewekuḡ. Eyetabotaidabotbot eyewewekay. ² Imēneju jewaḡuycocom cuy epesop eyewewēju. Ikukpin tak cuy epeyewekuk. Pūḡ kay dak cuy epesop ḡebum. Imēn ma juy ōn eyawēwēm. Imēn eyeku buje ocokcok cīcā oce eykay. ³ Jewewekay at ḡu juy epesop ḡebum—warara'acat kay dak. Warara'acayū be “Xipat cīcā eyju” i'e'eap epejokudada ḡu dak cuy. Yoboḡan pin ḡu dak cuy epesop.

— Warara'acat obodi ma xipat — i dak cuy epe'e'e eywebe ma.

⁴ Ajo kuka o'e xipat ocewebeam iap kay at ḡu juy epesop ḡebum. Ajo kuka o'e xipat warara'acat peam iap kay dak cuy epesop ḡebum.

⁵ Jesus Cristo ekukuap puxim cuy epekuku.

⁶ Ixe Jesus Cristo soat em Deus co'ian osunuynuy. Inaka “Soat em cuy ejo'ian oḡuy. Ipi juan ḡu juy oce,” i'ūmḡu o'e jebay be.

⁷ Jekpiwatpin ma bit ixē soat o'suiwat ikuḡ osunuyiat ipi juan am. Warara'acat puywatwat'ukan o'jewexat. Aḡokatkat puximan o'jewexat. Ipi juan o'jewexat.

⁸ Ya'ōca pin ḡu oekukuku. Soat em Deus a'ō kay kūyjobit osunuynuy. Kūyjobit osunuy je'ū ām tak. Korosa be ma oe'ū ikērēat muḡēḡē'ukat puxim.

⁹ Imēneju Deus ixē o'ḡuyu jewekay. O'ḡuyu jaḡuywaḡōm soat kukuk'ukan. Ixe o'jomuy warara'acat podi ma ya'ōbacaan.

¹⁰ Imēnpuye soat ma jēḡ'aecōḡcōḡ ip Jesus wap—kabi beacayū, ipi juacayū dak, ce'ū'ū'ibiyū dak. Jēḡ'aecōḡcōḡ ip kūyjobit am ya'ō kay.

¹¹ “Jesus Cristo acā ocekukukat” i je'e ip soat pe. Imēnpuye Deus soat podi ma ya'ōbaca iap ibapuk cīcā je'e soat xe—wuyebayat soat podi ma ya'ōbaca iap.

¹²⁻¹³ Oburereyū, eykukpin cīcā oxe. Ōn eyxe bima soat em cuk adi kūyjobit epesop wa'ō kay. Wūy ōn pima dak cuy wa'ō kay epesop kūyjobin. Deus soat em ja'ōbacaap ūmūm wuywebe wuymubikuy am ixē bikuyap taḡ wuyeku am. Ja'ōbacaap ūmūm wuywebe ixē aḡuy daḡ wuyaḡuy am. Imēnpuye ya'ōbacaap cuy epejoojuy cexewi ixē be eydaxijojoap epere am. Kūyjobin cuy epesop ya'ō kay. Eypararam cuy epesop “Ap” i'e am cebe.

¹⁴ Māmāmām ḡu juy epesop Deus kay. Jawa'ōxikxiḡ ḡu dak cuy epesop. ¹⁵ Ikērēat muḡēḡē'ukayū parakpe eyju nuynuy—warēmtaḡ ma jekuku'ukayū parakpe—Deus a'ōmpubutbun'ukayū parakpe. Eyju bit Deus ebekitkit. Ikērēat kuḡ ḡu eyju. Imēnpuye Deus ebekitkit ekukuap puxim cuy epekuku. Soat etabutpe cedaḡ cuy epekuku ixeyū be eymuy-muyap puxim. Kasopta tabapuk cīcā kabiok pima. Imēnpuxim eyju dak Jesus Cristo bikuyap taḡ jekukum pima, cūḡ ma eyju jekukumap ibapuk cīcā je'e itabut'ūmayū xe. ¹⁶ Wuymutaicinap ekawēn cuy epeḡuwēnuwēn ixeyū be. Cedaḡ eyju jekukum pima, ocokcok cīcā oce eykay waram Cristo ajēmap kabia be. Wetaybit tak oce te'e ḡu juk adi ōn oḡuy eymuy-taybitbitbin iam.

¹⁷ Gaḡin ma aco'i itabut'ūmayū oaoka. Odoymukereren ip. Deus pit icokcok je'e we'ūap kay apēn kuyjeayū wūnca o'ḡūmḡum cebe iap kay icokcok osunuy iap puxim. We'ū buje ōn tak ocokcok oce.

— Ōn tak ocokcok oce — i ōn waram e'em eywebe.

¹⁸ We'ū buje eyju dak eycokcoğ cuy epesop we'ū ma'gu. Eyağuy'ūm gu juy epesop we'ūap kay. Eycokcoğ tak cuy epe'e we'ū buje.

¹⁹ Wuykukukat Jesus ibikuy bima, Timóteo oğuju eykay. Ixe muju ojuy ōn ixe be eyawēğ tojot am okay. Eyawēğ tobuxik puje, ocokcok oce. ²⁰ Ixe Timóteo acā obuxim soat em ma ġebum eykay. Eykukpin cīcā ocexe. ²¹ Soat warara'acayū bit ġebum Jesus Cristo kay gu—jewekay acā. Ibu'u ip jekapik am Jesus Cristo beam. Jewebeam acā ip kapikpiğ. ²² Ixe Timóteo bit soat em ja'ō dağ e'em. Xipat cīcā ixe. Jebay eju kapik'ukat puxim oweju ixe juk adi o'jekapikpikpik kawēn idipat muwēnuwēn. Eyju dak kuy eyetaybit iboam. ²³ Gaxīn ma ōn ixe muju ojuy eykay. Wetaybit apēn je'e ip owebe iam pima, ixe oğuju eyka. ²⁴ Wetabut wuykukukat kay. Gaxīn ma aco'i ixe omuju eykay.

²⁵ Wuykitpit Epafrodito muypit ojuy dak ōn eykay. Ixe juk epeğudot kuy okay obuywatwat'ukan. Oweju juk adi o'jekapikpikpik kawēn idipat muwēnuwēn. Oburem cuk adi osunuy. ²⁶ Ixe eyjo pin cīcā. Yağuybabi'ūm o'e iwātaxipi opop iap awēğ epejojo buye. ²⁷ Iwātaxipi jījā osunuy. Oe'ū pin. Deus pit itabotaidabotbot osunuy cekay. Okay dak itabotaidabotbot ma osunuy. Ce'ū buje bit kuka adi oğucūğ cīcā oce. ²⁸ Imēnpuye ixe muypit pin cīcā ōn eykay waram eywebe ijo am eycokcok ey'e am. Oğucūğap tak kuka o'jepa'ūm ma. ²⁹ Eycokcoğ cuy ixe epeğūm eyduk'a be wuykitpit muōmap puxim, pūğ ma wuykukukat puye. Ibuyxim cuy epejukuk. ³⁰ Ixe Epafrodito iparara gu osunuy je'ū ām. Eywebe obuywat pa'ore bima ixe juk adi obuywatwan osunuy. Ce'ū ġūğūn cīcā osodop Cristo beam kapikpiğ oweju buye.

3

¹ Obureyū, būrūdupaku o'e tupmubararak am eywebeaptum. Wuykukukat cuy jeymucokcoğ. Obu'u gu waram apēn kuy bima otupmubararakiatup peap ekawēn muwēn ām eywebe eyağuyba'ūmap puxim. Owebe eyawēap tağ eyeku buje, soat em ma xipat je'e eywebeam. ² Eyday'em'un cuy epesop ikērēat mujurūğrūğ'ukayū be eymuğuykukuap puxim—akurice buximayū be—“Epedaypu'ağobixedakacat cuy” i'e'e'ukayū be.

³ — Oeju acā Deus ebekitkit ocedaypu'ağobixedakatkat puye — i napa ma e'em ixeyū ma.

Wuyju bit icēmān Deus ebekitkit. Soat em wuyju ġebum cekay ixe biōğbuk pe wuymutaybitbinap tağ. Wuyju ma wuykokcok cīcā Jesus Cristo ağıy dağ wuyju jewağuyğuy buye. Kacūğkadiwi jewewuywuy bima bit wuyucūğ pa'ore Deus xe. Wuyetaybit cīcā iboam. ⁴ Te'e ma wuyetabut put kacūğkadiwi jewewuywuy bima, cūğ ma acesop Deus xe iap kay. Adeayū ma te'e ma e'em:

— Wuyucūğ put Deus xe kacūğkadiwi jewewuywuy bima — i.

Ōn tak i'e but imēn owebe, bekin pin ma kacūğkadiwi oisu buye. ⁵ Oito kabia bima wuybabim ma odaypu'ağobixedakacat ip “Deus ebekit teku” iap mubapuk am soat pe. Judeu dak ōn, Israel naxeğebit puye. Benjamim diwat tak ōn. Hebreu a'ōm kawēnwēn'uk tak oğuy bekin pima. Judeuyū awēwēap ekawēn tağ cīcā dak cuk adi ojekukuku Fariseu adi ōn ġebuje. ⁶ Judeuyū awēwēap ekawēn tağ cīcā juk adi ojekukuku—soat ekawēn tağ ma. Iboap ekawēn oğupubutbun gu—pūğ em tak ka'ūma.

Tüybe cūg ma òn Deus xe Judeuyū awēwēap tağ jekukum puye iān cuk adi oce. Jesus kay itabucayū be juk adi ipiat osupi'ajojoat, Judeuyū awēwēap ekawēn tağ gu ip jekukum puye. Tüybe xipat gu ip iān cuk adi oce. ⁷ Gasū bit Cristo ikukpin cīcā oxe o'e. Imēnpuye ajo kuy bima juk adi xipat oxe iap xipat gu oxe o'e gasū bit. ⁸ Gasū bit wara'at ma otobuxik. Oceweūm Jesus Cristo be. Okukukan o'e. Ixe a'ò dağ weku pin cīcā oce. Soat podi ma xipacap kuğ òn ixe obure buye. Wara'at pit kaokokap co'i o'e oxe. Soat ma ocepere ixe a'ò dağ weku am. Ka'ūma kuğ tak weku but ma. ⁹ Cristo eju òn mūg'i. Kuy bima tüybe òn cūg ma Deus xe wuyawēwēap ekawēn tağ jekukum puye iān cuk adi oce. Gasū bit wetaybit oce cūg ma òn cexe Cristo kay wetabut puye iam.

— Ēn cūg ma oxe okpot kay etabut puye — i'e'em Deus owebe.

¹⁰ Obikuy jījā soat em weku am Cristo a'ò dağ acā. Ixe ya'òbaca jījā, waram guto o'jetait je'ūap tomukadi buye. Obikuy jījā iğo a'òbacaap kuk am. Obu'u gu òn tak ipiat'ajo am apēn ixe juk adi o'supi'ajojo iap puxim. Ixe oe'ū jebay a'ò kay kūyjobit puye. Òn tak cebuxim ya'ò kay we'ū ma'gu. ¹¹ Òn tak Deus waram omu'ada we'ūap tomukadi. Soat em ma wetabēğ oğuy ixe xe. Iboap wiwim cīcā òn.

¹² — Soat em ma òn pit ixe a'ò kay kūyjobit — i'ūmğu òn pit e'em warara'acat pe. — Ikēēat kuğ gu òn pit—pūğ em tak ka'ūma — i'ūmğu dak òn pit e'em.

Imēnpit Cristo kuy juk omuwedayo jewekay. Imēnpuye kūyjobit pin cīcā òn soat em ya'ò kay. ¹³ Obureyū, “Soat em ma òn pit ixe a'ò dağ jekukum, ixe ebekit puye” i'ūmğu òn pit e'em eywebe. Gebum gu òn pit e'em kuyap kay ikērēat kukukap kay. Wağuyba'ūm òn pit iboap kay. Gebuje bit idipat ojukuk. Idipat kukap kay acā òn gebum. Imēnpuye soan ma òn e'em soat em weku am ixe bikuyap tağ. ¹⁴ Jedaudau'ukat cūg ma jedaudaum tupteibogatup pu am—jadağaptup pu am. Ixe-buxim òn tak soan ma e'em Deus emumuūm pu am. Deus kuy juk onaē soat em jexe onuy am, Jesus Cristo kay wetabut puye.

— Soat em cuy eğuy oxe kabi be — i mo adi a'gu o'e owebe.

¹⁵ Kuy wuyetaybit Cristo bikuyap tağ wuyeku am. Imēnpuye juy soat em ixe bikuyap tağ ajeku! Pūğpūğ ey'in ibu'u bima bit, Deus cuy ixe gutaybin xipat cīcā ewebe wa'ò dağ eku am iam. ¹⁶ Ixe a'ò dağ cuy ajeku! Apēn kuy bima ya'ò dağ ajekukuku iap co'i ma juy ajeku gasū dak. ¹⁷ Obureyū, kuy bima cūg ma juk adi ojekukuku eyetabutpe. Gasū bit eyju dak wekukuap puxim cuy epeku. Ağ cuy epesop obuxim jekuku'ukayū kay ixeyū ekukuap puxim eyeku am. ¹⁸ Cristo korosa be oe'ū iap kay'ūm cīcā adeayū. Kuy soat em iboap o'guwēnuwēn eywebe. Gasū dak iboap muwēn òn eywebe wetadidim. ¹⁹ Wuyju ma soat em gebum Deus kay. Ixeyū bit soat em gebum apēn ace'e iap kay acā. Soat em ip gebum jecokokap kay acā. Isūsūn kuka a'gu o'e ip warēmtağ jekukuap kay. Inaka isūsūn gu ip. Xipat'umat muğēğēm ip warara'acayū etabun ma. Jeweweju bit ip xipat. Gebum gu ip kabi kay. Soat em gebum ip ijodiap kay acā. Imēneju wūy ma jeedop ip Deus wi je'ū buje. Soat em ipiat supi'ajojo ixeyū ma. ²⁰ Wuyju bit kabi watwan acesop. Wuydax-ijojo'ukat kabi kadiwi jeekop—wuykukukat Jesus Cristo. Waram jajēm ijodi. Ixe ajēmap wiwim cīcā wuyju. ²¹ Ixe Jesus Cristo warara'acat a'òbacaap gu'um ixe soat podi ma ya'òbaca buye. Soat ip jeedop kūyjobin ixe a'ò kay. Ixe ja'òbacaan wuyjebit guwexat. Ijodi bima wuybaca gu

wuyju e'em. Ixe bit wuyjebit ġuwexat jejebit co'ian idipan. Imēneju waram ace'ū ġu ġebu je bit.

4

¹ Okitpitpiyū, eykukpin cīcā oxe. Oġuykit eykay. Omucokcoġ cīcā eyju. Xipat eyju oxe. Imēneju eybu'um ġu juy epesop wuykukukat bikuyap taġ eyeku am, okitpitpiyū.

² Evódia, jemukūyjo ōn ġasū. Síntique, ěn tak jemukūyjo ōn. Tū'ū'ūyū, eyju ikibiyū, xepxem ma wuykukukat kay eyetabut puye. Imēnpuye eyetakomām ġu juy epesop eyewewekay. Eyetakomaap cuy epeyepere. ³ ěn pit, obure, ixeyū aoyū juy eġudin—xepxepayū. Xipan cīcā kapikpik'uk eġuy oweju, obure. Ixeyū aoyū dak cuk adi obuywatwan oekuku ip ōn soat kaka daġ kawěn idipat muwěnuwěn pima. Clemente dak cuk adi o'jekapikpik oweju. Warara'acayū dak cuk adi o'jekapikpik oweju. Iboyū butet ibararak opop Deus pubutup pe—obuywatwat'ukayū butet. Ibararak opop abuyū soat em itait jeedop ip Deus xe iaptup pe.

⁴ Wuykukukat kuy wuymuwedayo jewekay. Imēnpuye eycokcoġ cuy epesop.

— Soat em cuy eycokcoġ epesop — i waram ōn e'em eywebe.

⁵ Gaxīn ma xeku omuyku wuykukukat! Imēnpuye soat cuy xipan epejukuk ijodiayū. ⁶ Ka'ūma kay ma juy epeyaġuyġebu. Soat pit cuy epeġuwěnuwěn Deus pe. Ajo ka'ūmġu eyxe iat cuy epejoojujuy cexewi. Iojuy buje, ajo Deus kuy juk o'ġūmġūm eywebe iap kay juy ġebum epesop. ⁷ Wuyetaybit ġu apěn Deus wuyaġuymubabibin iam. Inaka ixe itaybit cīcā wuyaġuymubabin am. Jesus Cristo eju mūġ'i bima, ixe wuyaġuymubabibin jeenuy. Imēnpuye warara'acat a'ō kay ġu ace'e—ixe a'ō kay acā. Warara'acat kay ġu dak acesop ġebum—ixe kay acā.

⁸ Oburereyū, ġasū mabuk ōn jeyawě. Soat em ma juy epesop ġebum ajo xipat iap kay, ajo ibuyxi iap kay dak, ajo icěmat iap kay dak, ajo warěmtaġ ġu iap kay dak, ajo cedaġ iap kay dak, ajo iisu iap kay dak, ajo Deus xe ikukpin iap kay dak, ajo inapa ġu iap kay dak. Iboap kay juy epesop ġebum soat em. ⁹ Apěn cuk adi ōn eymutaybitbitbin iap taġ cuy epekuku, apěn cuk adi ōn eymukūyjojojo iap taġ tak. Wekukuap puxim cuy epekuku. Wekawěn puxim tak cuy epeyekawěnwěn. Obuxim eyju jekukum pima, Deus soat em eybuywatwan jeenuy. Ixe ma wuyaġuymubabibin'ukat.

¹⁰ Ocokcokap yoboġ cīcā wuykukukat eju mūġ'i ōn puye. Ade kaxi kap puje waram ġuto iba'ore ġu o'e eywebe obuywat am oceju ġebum cīcā ekay iap mubapuk am owebe.

— Kuy juk adi eybu'u epesop xipan oiuk am i'ūmġu ōn pit e'em eywebe. Imēnpit iba'ore osunuy eywebe obuywat am, ěn ekukpin cīcā ocexe iap mabapuk am owebe. ¹¹ Iměn ōn e'em eywebe. Inaka:

— Eyju juk opere — i'ūmġu ōn pit e'em eywebe.

Kuy wetaybit oce ocokcok am ajo-kuġ ōn iap kay. ¹² Kuy juk adi ojeku yopīt ma ikuġ. Ade dak ikuġ kuy juk adi ojeku. Ocokcok ma ōn e'em obegbeġ pima, ore bima dak; odadaybot pima, soat-kuġ pima dak. Warara'acayū be iba'ore jewemucokcok am soat taġ. Ōn pit cuk wetaybit oce jewemucokcok am soat em. Soat kaka daġ ma ojekukuku ocokcok. ¹³ Soat em Cristo ja'ōbacaap ūmūm owebe. Imēnpuye ixe a'ōbacaap kuġ ōn xipacat jebapukpuġ owebe bima, xipat'ūmat ebapuk puje dak.

¹⁴ Filipos ka watwat, eyju ma juk adi obuywatwan epesop òn ipi-atpi'ajojom pima. Iboap xipat cĭcā osodop. ¹⁵ Macedônia eipi bewi ojēm puje, eyju acā juk adi obuywatwan epesop. Obuywatwan cuk adi epesop koapat kabia òn kawēn idipat muwēnuwēn pima. Eyju ma juk adi eyemumuūm epeğudot okay. Eyju ma juk adi ġebum epesop okay òn ade ikuğ pima, yopĭt ma ikuğ pima dak. Warara'acayū bit ġebum ġu osodop ip okay Jesus kay itabucayū. ¹⁶ Pūğ em ġu juk adi eyemumuūm epeğudodot okay òn Tesalōnica ka be bima, yopĭt ma ikuğ pima. ¹⁷ Waram paxi ip je'ğūm owebe iap wiwim ġu cuk oğuy. Deus xipacat je'ğūm eywebe eydacup ġu epesop okuğ iaptem. ¹⁸ Kuy Epafrodito eyemumuūm o'tojot okay. Soat ma o'tojot. Cartadup mubarararağ òn eywebeaptum—kuy soat ojat eyemumudodot iaptum—eyju xipan cĭcā okuğ iaptum. O'e jĭjā ma kuy. Kuy òn ade ikuğ. Kuyjeayū be wūnca mupik puje, Deus icokcok osunuy cekay ip. Te'oku osunuy cekay. O'ğupik ip iap xipat osodop cexe. Imēnpuxim ma okay eyemumudodot tak te'okuat puxim okay. Deus tak icokcok eyemumudodot cocom pima, eydacup ġu epeğūm owebe buye. ¹⁹ Wetabut cĭcā ixē kay—Deus kay. Soat kuğ ma Deus—idipat kuğ. Soat je'ğūm eywebe dak, eyju Jesus Cristo a'ò dağ jekukum puye. Tacup ġu Deus. Imūmūm pin cĭcā cexe wuywebe. Ajo ka'ūmğū eyxe iat je'ğūm eywebe. Soat je'ğūm eywebe. ²⁰ Ixe Deus wuyetayat. Soat kabia ma:

— Soat podi ma ēn a'òbuyxi — i juy acece cebe.

Imēn cuy acece cebe soat em ma. Imēn cuy je'e'e.

²¹ Ocejū kato mujujum cebe ip soat pe—Deus ebekitkit pe—Jesus Cristo kayayū be. Wuykitpitpiyū dak kato mujujum eywebe—ocexeayū—ijoceayū. ²² Soat Deus ebekitkit kato mujujum eywebe. Wuyeipi kukat peam kapikpik'ukayū dak kato mujujum eywebe.

²³ — Soat cuy ip xipan ejukuk Filipos ka watwat — i òn e'em wuykukukat Jesus Cristo be.

Būrūdupku otupmuju eywebe. Kuy cartadup mubararakapi ocepere.

COLOSSOS KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP

¹⁻² Colossos ka watwat, cartadup mubarararağ òn eywebeaptum. Òn Paulo. Ijudup mubarararağ òn wuykitpit Timóteo eju. Eyju wuykitpit-piyũ Colossos ka be. Cristo a'ò dağ eyju jekukum soat em. Jesus Cristo emumuju òn Deus bikuyap tağ.

— Bay, xipan cuy Colossos ka watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe. — Ixeyũ ağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe ip.

³⁻⁴ — Itabut cĩcã ip Jesus Cristo kay Colossos ka watwat — i juk o'e Epaфро ocewebe. — Xipan Deus ebekitkiyũ kuğ ip — i juk o'e. — Xipan soat kuğ ip, Deus xe acesop iap wiwim puye — i juk o'e ocewebe. Imēnpuye:

— Bay, ěn xipat cĩcã — i oceju e'em soat em Deus eju eywebeam kawēnwēn pima—Jesus Cristo ebay eju.

⁵ Soat em Deus xe acesop iap ekawēn kuy epejojo kawēn icēmat co buje—kawēn idipat co buje. Iboap wiwim eyju ġasũ. Icēmãn epesop ixe xe, “Oxe ma epesop” io'e Deus puye—kabi beat o'e buye. Imēnpuye Jesus kay eyetabut cĩcã. Xipan soat kuğ tak eyju. ⁶ Deus xipan wuykuğ—soat kuğ iap ekawēn kuy epeya'ĩjojo. Eyetaybit epesop iboap ekawēn icēmãn iam koap em cekawēn co'isum. Soat eipi dağacat kawēn idipat cocom ġasũ. Ixeyũ dak itabut Jesus kay. Xipan soat kuğ tak ip itabucayũ kuğ. Wuye'ũ buje soat em Deus xe acesop iap wiwim tak ip. ⁷ Epafras kawēn idipat o'ğuwēn eywebe. Ixe Epafras wuybure ikukpin cĩcãat wuyxe. Cũğ me ixe kapikpiğ Cristo muwēnuwēn warara'acat pe. Ixe eybuywatwan ocedieğ ġasũ bit.

⁸ — Colossos ka watwat jewewekuğ ip cewekukpin cĩcã, Deus je-biõğbuk o'ğũm cebe ip puye — i juk o'e ixe Epafras ocewebe.

⁹ Imēneju soat em oceju kawēn Deus eju eywebeam. Eyawēğ tobuxik puje ocebu'u ġu ocesop jekawēn ãm eywebeam. Imēn oceju e'em Deus pe:

— Bay, ocekitpitpiyũ juy eğutaybin apēn ebikuy ixeyũ be jeku am iam — i. — Ixeyũ juy eğutaybin apēn xipat exe iam, apēn ikērē exe iam tak — i oceju e'em. — Iboam itaybit cĩcã je'e ip ebiõğbuk ixeyũ mutaybitbin puye — i oceju e'em cebe.

¹⁰ Iboam eyetaybit pima, cũğ ma epeku; soat em wuykukukat bikuyap tağ epeku; soat em ixe mucokcokcoğ epesop; xipacat epeğujurũğrũğ soat em; biğ ma eyetaybit epesop Deus e'e iam.

¹¹ — Bay, ěn soat podi ma a'õbaca — i òn e'em Deus pe. — Soat podi ma ěn edipap kuğ — i òn e'em. — A'õbacaap cuy eğũm Colossos ka watwat pe Jesus kay ip jebu'uap puxim ipiatpi'ajojom ma'ğũ ip — i òn e'em Deus pe.

¹² Deus kabiaat kukat. Ixe ebekitkit xipacat mujurũğrũğ'ukayũ. Ixe xipacat muxipanpan iũm ãm jebekitkit pe.

— Cũğ ma eyju oxe webekitkiyũm — i juk o'e Deus wuywebe.

Imēnpuye wuyju dak xipacat acejat. Iboap wiwim cĩcã wuyju. Imēnpuye eyju dak eycokcoğ cuy epesop.

— Xipat cĩcã ěn — i juy epe'e'e wuyebay be.

¹³ Satanás kabiokat kukat. Ixe ebekitkit ikērēat mujurūgrūg'ukayū. Deus pit wuy'uk kabiokat kukat pui bewi. Imēnpuye Satanás gu wuykukukat gasū—Deus ipot acā. Deus ipot ikukpin cīcā cexe. ¹⁴ Ixe ipot wuy'uk kabiokat kukat pui bewi. Ikērēat muḡēaptei o'teida, oe'ū buye. Imēnpuye ikērēat kuḡ gu wuyju ixex.

¹⁵ Deus ijo ba'ore wuywebe. Wuyetaybit bitku poro omuyku Cristo joom, Cristo dak ijo'i buye. Ixe Cristo Deus ipot koapat. Soat Deus emumuḡē bodi ma ya'ōbuyxi ixex. Deus pe ipi mujurūg'ūm pima ipot itait osunuy. ¹⁶ Deus soat o'ḡubapukpukpuk Cristo eju. Kabi beacat o'ḡubapukpukpuk soat ceweju, ipi daḡacat tak. Wuywebe ijobucat o'ḡubapukpuk soat, wuywebe ijo ba'oreat tak. Ya'ōbuyxiayū kabi watwat o'ḡubapukpukpuk Cristo eju, ya'ōbacaayū dak, warara'acayū mujuju'ukayū dak, warara'acat kukukayū dak. Deus ixex eju soat o'ḡubapukpuk. Soat o'ḡubapukpuk cebeam. Soat o'ḡubapukpuk ijobucat pe Cristo kuk am ibuyxi am. ¹⁷ Kabi, ipi ka'ūm pima, Cristo kuy osunuy itabēḡ. Ipi daḡacat jedopap pe ma dopdom Cristo a'ōbi. Kabi beacat tak dopdom jedopap pe ixex a'ōbi. ¹⁸ Wuya'a wuyjebit kukat iap puxim Cristo jekay itabucayū kukat. Apēn wuya'a wuyaḡuydadam iap puxim Cristo dak itabut jekayayū aḡuydadam. Ixe Deus ipot koapat. Ce'ūap tomukadi Deus ixex Cristo waram o'ḡutait. Soat podi ma ya'ōbuyxian o'ḡutait. Wuyju dak waram acejetait wuyē'ū buje Deus ixex o'ḡutait puyē. ¹⁹ Deus o'e jewebe ma:

— Okpot o'jo'ian je'e — i.

Imēnpuye jewa'ōbaca jojo'i ma ip. ²⁰ Ipi watwat itakoma osodop Deus kay, kabi beacat tak. Deus o'e jewebe ma:

— Soat ip o'ḡudin obureyūm—ipi daḡacat, kabi beacat tak — i. — Kūyjobin jeedop ip wa'ō kay korosa be okpot e'ū buje — io'e jewebe ma. Imēn Deus ip o'ḡudin jekay. Itakomaap ip o'ḡu'ūm korosa be jekpot oe'ū ibuyē.

²¹ Eyju dak Deus bureyūm gu epesop kuy bima. Cekay'ūm cīcā juk adi epesop. Imēnpuye ikērēat kay acā juk adi ḡebum epesop. Ikērēat mujurūgrūg'uk tak adi epesop. ²² Gasū bit Deus eymuwexat jebureyūm ipot oe'ū buye. Kuy eymuwexat ey mudot am jekay. Imēnpuye cūḡ ma epesop ixex wap eyajēm puje. Ikērēat kuḡ gu epesop. Abu je'e eywebe:

— Xipat gu eyju! — i?

Ka'ūma ma! ²³ Imēneju eyetabun cīcā juy epesop Jesus kay. Eybu'um gu juy epesop cekay! Koap em kawēn idipat co ebikam Deus xex acesop wuyē'ū buje iap wiwim cuk epesop. Eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe ey mubu'unap puxim i'boap wiwi am. Ibo muwēnuwēn'ukat ōn—kawēn idipat muwēnuwēn'ukat. Kawēn idipat muwēnuwēn ōn soat kaka daḡ.

²⁴ Ocokcok cīcā, ōn ipiat osupi'ajo eywebeam puyē. Cristo ipiatpi'ajoom mabuk jekay itabucayū beam—jebibit puximayū beam. Imēnpuxim ōn tak ipiatpi'ajoom Cristo be o'supi'ajojo iap mu'ūm ām. ²⁵ Deus o'e owebe:

— Itabucayū buywatwan cuy eḡuy — i. — Imēn ma kapikpig cuy eḡuy wa'ōbi — io'e owebe. Ijop ekapikap o'ḡūm owebe eybuywat am.

— Wekawēn muwēnuwēn cuy eḡuy soat ka watwat pe — io'e owebe.

²⁶ Kuyje Deus soat ka watwat pe gu jekawēn o'ḡuwēnuwēn. Gasū bit o'ḡuwēn jekay itabucayū be. Ibo ekawēn muwēnuwēn'ukat ōn. ²⁷ Cristo

omuy eywebe Judeuyũ ġu ma'ġu eyju. Imēnpuye Deus jedipap mubapuk puje, eyju dak idipap kuġ epesop. Iboap wiwim cĭcā eyju. Kuy bima iboap iba'arēm osodop soat xe ijodiacat xe. Gasũ bit Deus soat jebekitkit mutaybit pin iboam. Iboap idip cĭcā. Xipat cĭcā dak. ²⁸ Imēneju Cristo muwēnuwēn oceju soat ka watwat pe.

— Teyũku soat em Jesus kay e'em — i oceju e ojuy Deus pe ixex dopabe ixeyũ dojot puje. — Soat em teyũku Cristo eju mũġ'i jekukum — i oceju e ojuy cebe.

Imēneju Cristo muwēnuwēn oceju soat pe ijodiacat pe. Soat awēwēm oceju. Soat jetaybitbicap eju oceju ip imutaybitbin. ²⁹ Imēneju kapikpiġ cĭcā ōn. Cristo ja'ōbacaap ūmūm owebe cebe wekapik am. Ixe Cristo soat podi ma ya'ōbaca. Ixe Cristo ja'ōbacaap ūmūm owebe. Imēnpuye ijodiacat mutaybin put owebe.

2

¹ Kapikpiġ cĭcā juk adi oġuy eywebeam—ojojo'uk'ūmayũ beam, Laodicĕia ka watwat peam tak. Ōn jeymukũyjo iboam. ² Cebeam ip cuk adi kapikpiġ cĭcā oġuy ixeyũ be biġ ma jewewa'ōmucan am Jesus ekawēn taġ jeku am; biġ ma jewewekukpin am tak; warara'acat podi ma itaybit am tak kawēn icēmān. Iboam itaybit pima, soat em Cristo kay jeedop ip. Jewaġuyumarurun ġu jeedop ip Jesus ekawēn taġ xe'e oceku iam. Kuy bima itaybit ġu ip osodop Cristom. Gasũ bit ip oitaybit ixem. ³ Soat ġu wuyetaybit Deus emumutaybitbin iam. Wuyetaybit ġũġũn ā. Cristo bit xĭntabi o'tomudip'uk iap puxim. Cristo eju mũġ'i wuyju jekukum pima, wuyetaybit put Deus emumutaybitbin iam, apēn cũġ ma Deus xe iam tak, apēn cũġ ġu cexe iam tak.

⁴ Imēneju jeymukũyjo ōn. Eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe eymuġuykukuap puxim. Adeayũ xe cekawēntip ip. Imēnpit cũġ ġu ip. Napa ma ip kawēnwēn eyweju eymutabucap ojuy napaap kay. ⁵ Imēneju soat em ġebum ōn eykay, eyxe ġu ma'ġu ōn. Pũġ taġ ma eyju e'em. Soat em eyetabut Jesus kay. Ocokcok cĭcā ma iboap cocom puye.

⁶ — Ocekukukan cuy ece — i juk adi epe'e Jesus Cristo be, eyetabut puye cekay.

Gasũ bit mũġ'i juy epeku ixex eyju. ⁷ Kadai nābu muycemap puxim Cristo wuya'ōmucanucan wuyetabucap epereap puxim. Imēnpuye biġ ma juy eyetabun epesop cekay. Ġebum cekayap tomuju juy soan e'em epesop. Kuy juk adi ocewebe eymutaybitbinap taġ cuy epeku. Soat em cuy epe'e'e Deus pe:

— Bay, ēn xipat cĭcā — i. — Soat em ēn xipan ocekuġ — i juy epe'e'e cebe.

⁸ Eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe eymubu'unap puxim Jesus kay apēn wuyju taomūn ām ibubum iap puxim. Ixeyũ Cristo ekawēn ġu eymutaybitbin. Ijodiacat ekawēn acā eymutaybitbin ip—Deus kay'ūmayũ ekawēn—ipi juacat aġuymubarēm'rēm'ukayũ ekawēn. Eymuġuykuku ojuy ip. Te'e ma eymutaybitbin ip. Eyetabun ġu juy epesop ixeyũ a'ō kay. ⁹ Cristo jewa'ōbaca jojo'i ma ip Deus eyju. Cristo ijodiat co'ian o'jewexat wuymutaybit am Deus e'e am. Wuyetaybit Deus e'e am Cristo e'eap co buje. Imēneju eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe eymubu'unap puxim eyetabut am Jesus kay. ¹⁰ Cristo eju mũġ'i jekukum pima, wuyju dak Deus a'ōbacaap kuġ acesop. Ixe Cristo soat podi ma

ya'ōbuyxiat—Deus ekawēn tojtjt'ukayū kukukayū bodi ma, ibiōḡbuk itabidaoiayū kukukayū bodi ma dak.

¹¹ Imēntak Cristo ja'ōbacaap o'ḡūm eywebe ikērēat kukap puxim ixe eju eyju mūḡ'i buye. Aḡokatkat'it'it taypu aḡobixeedakatkat'uk osodop ip kuyjeayū teku iisu Deus xe i'eap ojuy. Deus pit soat taḡ wuy-muisusun wuyxeadakatkat puye ḡu—Cristo eju wuyju mūḡ'i buye acā. ¹² Wuymubatisasan puje Cristo a'ōbi wuyaḡuyokokat oi'ūm wuye'ūap puxim. Ixe a'ōbi oi'ūm wuykocap puxim. Kuy bima Deus waram ḡuto Jesus o'ḡutait ce'ūap tomukadi. Imēnpuxim ijodi bima dak wuyaḡuy'isum wuyju jekukum waram ḡuto wuyetaicap puxim wuye'ūap tomukadi. Wuyaḡuy'isum wuyju jekukum ḡasū Deus soat podi ma ya'ōbaca iap kay wuyetabut puye. ¹³ Imēnpuxim eyju ma ikērēat mujurūḡrūḡ cīcā juk adi epekukuku eyaḡuyokok puye. Ce'ūat puxim cuk adi epesop Deus xe ikērēat kay acā ḡebum puye. Judeu'umat puxim tak cuk adi epesop—Deus pe wuyawēwēap ekawēn taḡ jekukum'umat puxim. Deus pit kuy eyaḡuy-muisun eywebe Cristo aḡuy daḡ jewaḡuy am. Wuyaḡuy-muisun puje, ixe ikērēat o'ju'uk wuywebewi. Soat o'ju'uk. ¹⁴ Iba'ore wuywebe Deus pe wuyawēwēap ekawēn taḡ jeku am—soat ekawēn taḡ. Deus itaybit soat em teyūku wekawēn mupubutbun iam. Korosa be ixe e'ū buje bit, Cristo apēn cuk adi iboap ekawēn aḡupubutbuniaptei o'teida. O'teida wuyekariwa be wuyeweroap teidaap puxim. Imēnpuye Deus ikērēat o'ju'uk wuywebewi. ¹⁵ Imēnpit Cristo Satanás a'ōbacaap o'ḡu'ūm korosa be je'ū buje. Deus kay'ūmayū kukukayū a'ōbacaap o'ḡu'ūm. Soat etabun ya'ōbacaap o'ḡu'ūmiayū mubapukpuḡ oeku imusūsūn ām. Imubapukpuḡ oeku kuyjeayū be o'yaokaiat aririt'a mubapukap puxim.

¹⁶ Imēneju warara'acat a'ō kay ḡu juy epesop eywebe te'e ma ixe yū e'em pima “Beku i'opi eywebe” i, “Ibiati tikōnpi eywebe” i dak, “Ibeat kabia be epyekapikpik ḡu juy” i dak, “Kaxiaat ijēm'isu bima, peta juy epeḡuḡē” i dak, “Sábado bima epyekapikpik ḡu juy” i dak. Ya'ō kay ḡu juy epesop. ¹⁷ Ixe yū ekawēn taḡ cuk adi jekuku'uk ajop Cristo ajēm'ūm pima. Kabicuk jewurūḡwurūḡ iap puxim jekawēn muwarururun ip soat em. ḡasū bit Cristo oajēm. Ixe ekawēn soat em ma ibit. Imēnpuye ixe yū ekawēn taḡ ḡu wuyju jekukum ḡasū—Cristo ekawēn taḡ acā. ¹⁸ Warēmtaḡ eymutaybitbin'ukayū:

— Deus ipiat supi'ajoat eywebe, cūḡ ḡu eyju cexe buye — i napa ma e'em ip eywebe.

Ixe yū ekawēn kay bit eyetabun ḡu juy epesop. Jewexe ya'ōbuyxi ip.

— Warara'acat podi ma oceju xipat Deus xe, soat em Deus ocemuyxeyxey buye — i'e'em ip te'e ma. — Ka'ūma ma oceju bit — i'e'em ip warara'acayū be, “Warara'acat podi ma xipat oceju” i'e'em pima jewebe ma. — Deus kukap co'i juy cekawēn tojtjt'ukayū ajukuk — i'e'em ip ocewebe te'e ma. — Warara'acat podi ma oceju xipat Deus xe — i'e'em ip te'e ma.

Warēmtaḡ ma ip jewaḡuydadam. Deus aḡuy daḡ ḡu ip jewaḡuyḡuy—jaḡuy daḡ acā. ¹⁹ Cristo eju mūḡ'i ḡu ip warēmtaḡ jewaḡuyḡuy buye. Cristo wuya'a buxim. Cekay itabucayū ijebit puxim. Deus bikuyap taḡ wuyju aypapan. Wuyekururuku ibuboḡatpu wuykukatpu wuyewedap taḡatpu wuyewedap mucūḡucūḡatpu. Ibobu

buxim Deus wuya'õmucanucan Cristo eju mũg'i wuyeku am. Jewexe ya'õbuyxiayũ bit mũg'i ġu ceweju.

²⁰ Cristo a'õbi eyaġuyokokat oi'ũm eye'ũap puxim. Deus ja'õbacaap o'ġũm eywebe ibiõġbuk kërëat kukukayũ a'õ kayap puxim—Deus kay'ũmayyũ kukukayũ a'õ kayap puxim. Imëneju Deus kay'ũmat ekukuap cuy epeyepere. Warëmtaġ eymutaybitbin'ukayũ a'õ kay ġu juy epesop.

²¹ — Boku juy epejukuk ġu — i'e'em ip te'e ma. — Beku juy epejo'o ġu — i dak. — Imënmën ġu bit epeku — i dak e'em ip te'e ma.

²² Soat ixeyũ xe ikukpiat, i'opiat, tikõnpiati darem ma kuy kapkam. Ijodiacat ekawën acã imuwënuwën ip—Deus ekawën ġu bit. Ijodiacat aġuy daġ acã ip kawënwën—Deus aġuy daġ ġu bit. ²³ Jewexe ip itaybitbit.

— Deus kukap co'a juy cekawën tojotjot'ukayũ ajukuk — i'e'e ip te'e ma. — Ka'ũma ma oceju bit — i'e'em ip warara'acat pe, “Warara'acat podi ma xipat oceju Deus xe” i'e'em pima jewebe ma. Ade cexe ip ikukpiat, i'opiat tak, tikõnpiati dak. Xipan ġu ip jejebit kuġ. Tũybe ikërëat acejukuk'ũma iãn e'em ip. Ibo bit ka'ũma jo'i ma. Wuybuywat pa'ore ikërëat kukap puxim.

3

¹ Waram o'jetaitiat puxim eyju Cristo eju mũg'i jekukum puye. Imënpuye eyetabikum cuy epesop kabi beat kay. Iboce Cristo omuy Deus xe xik'i ya'õbuyxiat tũyap pe, Deus co'i ya'õbuyxi buye. ²⁻³ Ijodiacat eju ġu mũg'i eyju jekukum—Cristo eju acã mũg'i eyju jekukum. Imënpuye ijoceap kay ġu juy epeyewaġuyġuy—kabi beat kay acã. Pũġ taġ ma jewaġuyġuy ip Deus, Cristo dak. Ixeyũ aġuy daġ eyju dak jewaġuyġuy ġasũ bit, Cristo eju mũg'i eyju jekukum puye. Iboap ibapuk ġu itabut'ũmayũ xe. Iba'arëm iboap cexe ip. ⁴ Eyaġuy'isum eyju jekukum Cristo eju mũg'i buye. Waram yajëm puje, wuyju dak acejewemubapuk ceweju. Ixe dipap acejat. Wuydip ace'e ixë jo'i.

⁵ Imëneju ikërëat epeġuġë ġu juy. Ikërëat muġëġë pin eyju Deus kay'ũmat puxim. Epeġuġë ġu bit. Warara'acat tayxi eju epeyepo ġu juy. Warara'acat itop eju epeyepo ġu juy. Ikërëan cuy epeyekaypatpan ġu. Ikërëat epeġujurũġ ġu juy eyemumukaypin pu am. Aoyũ kaykay ġu juy epesop. Eyetabikum ġu juy epesop warara'acat pubut kay. Wuyetabikukuap ikërëat Deus xe deusbaroyũ kay wuyetabucap puxim. ⁶ Deus ipiat supi'ajojoat imën jekuku'ukayũ be—kũyjobit'ũmayũ be—ja'õ kay'ũmayũ be. ⁷ Eyju dak cuk adi kuy bima warëmtaġ ma epekukuku. Eycokcok epesop ikërëat muġëġë'ukap kuġ.

⁸ ġasũ bit ijop epeyepere. Eyetakomãm ġu juy epesop warara'acat kay. Aoyũ kaykay ġu juy. Eysapka'orerem ġu juy epesop. Warara'acat epejomuymuy ġu juy. Eyekawënkërëm ġu juy epesop—pũġ em tak ka'ũma. ⁹⁻¹⁰ Cristo kay eyetabut puje, yaġuy'suayũm epesop. Kuy bima eyaġuyokok cuk adi epekuku. Eyaġuyokok ġu juy epekuku ġasũ bit. Deus soat em wuyaġuymuisusun wuywebe jejo'i i'e am. Guyjom Deus aġuy daġ acã ġebum acesop. Biġ ma wuyetaybit ace'e Deus e'e am. Napa ġu juy epe'e'e eyewewebe. ¹¹ Wuyaġuy'isu bima, ġebum ġu acesop teku Judeu iap kay, teku Judeu ġu iap kay dak. ġebum ġu acesop teku taypu'aġobixecukat iap kay dak, teku taypu'aġobixecuk'ũmat iap kay dak. ġebum ġu acesop teku parawat iap kay, teku wuyjuyũ iap kay dak. ġebum ġu acesop teku tei'ũma kapikpik'ukat iap kay, teku teibubum

kapikpik'ukat iap kay dak. Cristo kay acã gebum acesop. Iteyũ be soat pe Cristo muymuy iap kay gebum acesop.

¹² Deus ebekitkit eyju. Deus xe eykukpin cĩcã epesop. Ixe juk eynaẽ jewekay am. Imẽneju eyetabotaidabotbon cuy epesop eyewewekay. Xipan cuy epeyewewekuk. Yobogan pin gu juy epesop Eyekawẽnkẽrẽm gu juy epesop—eyekawẽntim ma. Eyukpicegẽm gu juy epesop eyewewekay.

¹³ Epeyewebuywatwan cuy soat em. Eyxeat warẽmtağ eykuğ pima, ixe epejomuymuy gu juy. Gebum gu juy epesop apẽn cuk adi warẽmtağ eykuk iap kay. Wuykukukat Jesus gebum gu apẽn cuk adi ikẽrẽat ağujurũgrũğ iap kay. Ixe buxim cuy eyju dak gebum gu epesop apẽn cuk adi warẽmtağ eykuk iap kay. ¹⁴ Xipan eyekukuap xipat Deus xe. Ibodi ma bit xipat eywebe xipan eyewewekuk am. Xipan jewewekuğ pima, wara'at tağtağtağ gu epekuku—pũğ tağ ma. ¹⁵ Cristo juk wuy-muwexat jebekitkiyũm pũğ tağ ma wuyeku am. Ixe wuyağuyumubabibin wuyağuybabi'ũmap puxim. Ağ cuy ixe jeyağuyumubabin. Ixe be eyağuyumubabin puje xipan epeyewekuk. Pũğ tak ma dak epeyewağuy. Soat em:

— Bay, ãn xipan cĩcã ocekuğ — i juy epe'e'e Deus pe.

¹⁶ Soat em Cristo ekawẽn tağ cuy epekuku. Xipat cekawẽn tağ wuyeku am wuyju idip cĩcãat kuğat puxim. Soan cuy jewemutaybitbin epesop. Soan cuy jewemukũyjobitbin tak epesop. Soat em cuy pibododon epesop Deus kay. “Cristo soat podi ma ya'õbuyxi” i'e pin pima, epeyebibododon cuy, “Cristo acã wuykukukat” i'e pin pima dak, eycokcok pima dak Cristo kay eyetabut puye, “Ën xipat cĩcã” i'e pin pima dak Deus pe. Deus biõğbuk a'õbi juy pibododon epesop. ¹⁷ Imẽneju soat em cuy epekuku wuykukukat Jesus a'õ dağ. Soat em cuy epeyewewewẽn ixe a'õ dağ. Soat em:

— Ën xipat cĩcã — i juy epe'e'e wuyebay be—Deus pe, wuykukukat Jesus oe'ũ buye.

¹⁸ Tũ'ũ'ũyũ, kũyjobin cuy epesop eyitopyũ a'õ kay. Kũyjobin cuy epesop ya'õ kay ip wuykukukat Jesus kay eyetabut puye.

¹⁹ Tapupuyũ, ikukpin cuy eytayxiyũ epejukuk. Xipan cuy ip epejukuk.

²⁰ Bekitkit, kũyjobin cuy epesop eyebay a'õ kay soat em, eyxi a'õ kay dak. Wuykukukat icokcok e'em eyebay a'õ kay bima.

²¹ Cebayũ, imuparararan gu juy eyebekitkiyũ epejukuk ixeyũ mubu'unap puxim kũyjobit am eya'õ kay.

²² Tei'ũma kapikpik'ukayũ, soat em cuy kũyjobin epesop eyekariwa a'õ kay ixeyũ eyjojom pima, eyjojom'ũm pima dak. Ixeyũ a'õ kay kũyjobin cuy epesop ixeyũ be “Ën xipat” i'eap ojuy gu. Kũyjobin cuy epesop kũyjobit pin puye. Kũyjobin cuy epesop wuykukukat Jesus ya'õbuyxi eyxe buye.

²³ Eycokcoğ cuy eyekapikap epejukuk. Gebum cuy epesop ijodiacat peam acã gu õn kapikpiğ iap kay. Wuykukukat peam tak õn kapikpiğ iap kay gebum cuy epesop. ²⁴ Cristo ma wuykukukat. Ixe beam ma wuyju kapikpiğ. Wuykukukat jebekitkit peam xipacat o'ğuxipan. Ibo juy epejat. Gebum cuy epesop iboap kay. Cũğ ma wuyeku buje, cũğ ma jekuaptei je'ğũm wuywebe. ²⁵ Warẽmtağ wuyeku buje bit, warẽmtağ jekuaptei dak je'ğũm wuywebe. Ipiat supi'ajoat wuywebe. Ixe Deus cũğ ma wuykuğ. Cedağ ma wuyekapikaptei je'ğũm wuywebe. Wegũğũn ma wuykuğ.

4

¹ Kariwawayū, cūg ma juy eywebeam tei'ūma kapikpik'ukayū epejukuk. Imuḡuykukukum ḡu ip epejukuk. Eyju dak kapikpiḡ eyekariwa beam—kabi beat peam. Gebum cuy epesop iboap kay.

² Eybu'um ḡu juy epesop Deus eju kawēn ām. Xexen ḡu juy epesop kawēnwēn pima ceweju—eyetabēḡbēḡ ma.

— Ēn xipat cīcā — i juy epe'e'e cebe.

³ Ocewebeam tak cuy epeyekawēn Deus eju.

— Pauloyū buywatwan cuy eḡuy ixeyū be ekawēn muwēn ām soat ka watwat pe — i juy epe'e'e cebe. — Ixeyū buywatwan cuy eḡuy Cristo muwēn ām soat pe—kuy bima o'ḡuwēn ḡu iat ekawēn muwēn ām — i juy epe'e'e cebe.

Daomūnmūnap'a be ōn ḡasū iboap ekawēn muwēnuwēn cuk adi ojekuku buye. ⁴ Ibaḡuḡ ma juy iboap ekawēn oḡuwēn. Imēnpuye:

— Pauloyū juy esubuywatwan ixeyū be ibapūḡ ma kawēn idipat muwēn ām adeayū be — i juy epe'e'e cebe.

⁵ Eysūsūn ḡu juy epesop Jesus muwēn ām itabut'ūmayū be imuwēn put pima. Eyaḡuysan cuy epeku ixeyū mu'ukpiceḡḡēnap puxim Cristo kay. ⁶ Te'e ḡu juy epeyekawēn itabut'ūmayū eju. Eyekawēnkum cuy epeyekawēn ceweju ip eyekawēn kay ip ibu'unap puxim. Eyetaybin cuy epesop cedaḡ ma ya'ōbu am ip.

⁷ Wuykitpit Tícico wawēḡ ḡuwēn eywebe—soat awēḡ ḡuwēn. Ixe Tícico ikukpin cīcā wuyxe. Ixe cūḡ ma kapikpiḡ warara'acayū beam—itabucayū beam. Wuyweju ixē dak kapikpiḡ wuykukukat peam. ⁸ Ixe oḡuju eykay eymucokcok am, oceju xipat iap muwēn ām eywebe. ⁹ Wuykitpit Onésimo oḡuju eykay Tícico eju. Ixe Onésimo cūḡ ma jekukum. Ikukpin cīcā wuyxe. Eyka bewiat ixē. Apēnpēn ijopka watwat iap ḡūwēn ip eywebe.

¹⁰ Aristarco kato mujujum eywebe. Oweju ixē dak omuy daomūnmūnmūnap'a be. Marcos tak kato mujujum eywebe—Barnabé kipitaap. Ixe Marcos eykay jajēm iap awēḡ kuy epeyawēḡtobuxik. Ixe ajēm puje xipan cuy epeḡuajēm eyduk'a be. ¹¹ Josué Justo kato mujujum eywebe. Ixeyū acā Judeayū kapikpiḡ oweju—ebapūḡayū: Aristarco, Marcos, Josué Justo. Ibūrū ma. Kapikpiḡ ip oweju warara'acayū mutabut am Jesus kay, Deus pe jekuk am. Obuywatwan cīcā osodop ip omucokcokcoḡ.

¹² Epafras tak kato mujujum eywebe—eyka bewiat—Jesus Cristo beam kapikpik'ukat. Soat em ixē kawēnwēn Deus eju eywebeam.

— Colossos ka watwat a'ōmucanucan cuy eḡuy ixeyū be jetabucap epereap puxim — i'e'em ixē Deus pe eymuwēnuwēn. — Ixeyū a'ōmucanucan cuy eḡuy ixeyū be Jesus eju mūḡ'i jeku am — i'e'em ixē cebe. — Ixeyū a'ōmucanucan cuy eḡuy ixeyū be soat em ma ebikuyap taḡ jeku am — i'e'em ixē Deus pe eymuwēnuwēn.

¹³ Kapikap iba'ore jījāat kukap puxim ixē Epafro kawēnwēn cīcā Deus eju eywebeam, Laodicéia ka watwat peam tak, Hieríapolis ka watwat peam tak. Ōn ma iboap muwēnuwēn eymukūyjojom. ¹⁴ Lucas kato mujujum eywebe—ocexe ikukpin cīcāat—wuyanūḡtata'ukat. Demas tak kato mujujum eywebe.

¹⁵ Oceju kato mujujum warara'acayū be Jesus kay itabucayū be—Laodicéia ka watwat pe. Ninfa be dak kato mujujum oceju, ixē

duk'a be je'aweroro'ukayũ be dak—itabucayũ be. ¹⁶ Eywebe ijudup co buje juy epetupmuju Laodicéia ka watwat pe ixeyũ be tup co am. Kuy juk wara'atup otupmuju ixeyũ beaptum. Ixedup ixeyũ tupmuju eywebe tupco buje. Ixedup tak epetupcoat.

¹⁷ — Wuykukukat ewebe o'gũmiap ekapikap kuḡ cuy ejeku — i juy epe'e Arquipo be. — Ekapikap cuy eḡu'ũm — i juy epe'e cebe.

¹⁸ Õn ma obubin ma Paulo kato mujujum eywebe iaptup mubarararaḡ. Eyaḡuyba'ũm ḡu juy epesop kawẽn ãm Deus eju owebeam, ãn daomũnmũnap'a be bima.

— Bay, xipan cuy Colossos ka watwat ejukuk — i ãn e'em Deus pe. Wemudupmubararaktup pe bit kuy oi'ũm.

TESSALÔNICA KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP KOAPATUP

¹ Tessalônica ka watwat, cartadup mubarararağ òn soat peaptum eywebeaptum—Jesus kay itabucayũ beaptum. Òn Paulo. Ijudup mubarararağ òn Timóteo eju, Silas eju dak. Eyju Deus ebekitkiyũ—wuyebay ebekitkiyũ. Wuykukukat ebekitkiyũ eyju—Jesus Cristo ebekitkiyũ.

— Bay, xipan cuy Tessalônica ka watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe. — Ixe yũ ağıymubabibin cuy eğıy — i òn e'em cebe.

² Eywebeam oceju kawēnwēn Deus eju soat em ma.

— Bay, ěn xipat — i oceju e'em cebe, eyetabut cekay buye.

³ Deus wuyebayat. Ocetabut ixekay. Eyju dak eyetabut ixekay. Imēnpuye soat em eyju warara'acat puywatwan ixekay a'òbi. Deus ikukpin eyxe. Ijodiacat tak ikukpin. Imēnpuye eyju kapikpiğ cĩcã ixekawēn muwēnuwēn itabut'ũmayũ be. Eyetaybit wuykukukat Jesus Cristo jajēm waram iam. Imēnpuye eybu'u ġu ixekajēmap wiwi am. Imēn eyju jekukum, eyju wuykukukat a'ò kay buye—Jesus Cristo a'ò kay. Cũğ ma eyekukuap kay oceju ġebum Deus eju kawēnwēn pima. ⁴ Ocekpitpiyũ, Deus xekukpin cĩcã. Ixekajekay eynaē jebekitkiyũm. Ocetaybit iboam. ⁵ Kawēn idipat cuk adiceğuwēnuwēn eywebe—ijodiat ekawēn ġu—Deus ekawēn acã. Deus a'òbacaan ma jekadiceğuwēnuwēn eywebe. Ibiğbuk xipacat a'òbi oceğuwēnuwēn. Wuyetaybit kawēn idipat icēmān iam. Eyetaybit cũğ ma jekadicekukuku eywebe dak cũğ ma eyekukam. Eyetaybit iboam. ⁶ Imēneju ocekukuap co'i jekadicekuku. Wuykukukat ekukuap co'i dak epekuku. Kawēn idipat kay jekadicekuku cĩcã epesop. Eyetabut pima, ipiatpi'ajojom cuk adicekuku. Inaka Deus biğbuk cuk adicekucokcokcoğ osunuy—Ibiğbuk xipacat. ⁷ Cũğ ma Tessalônica ka watwat jekukum iap awēğ o'yawēğcoco ip soat itabucayũ—Macedônia eipi watwat, Grécia eipi watwat tak. Imēnpuye eyekukuap co'i jekadicekuku. ⁸ Wuykukukat ekawēn cuk adiceğuwēnuwēn Macedônia eipi watwat pe, Grécia eipi watwat pe dak. Tessalônica ka watwat itabut cĩcã Deus kay iap awēğ o'yawēğtobuxik ip soat kaka dağayũ. Oceju bit eyetabucap muwēnuwēn ġu ġasũ bit kuy ip itaybit puye. ⁹ Soat em eyetabucap muwēnuwēn ip jekawēn.

— Tessalônica ka watwat te'e ma itabut osodop ip deusbaroyũ kay — i'e'em ip jekawēn. — Pauloyũ bit cuk Deus ekawēn o'ğuwēn cebe ip — i'e'em ip. — Imēnpuye oibu'un ip deusbaroyũ kay — i'e'em ip. — Deusat a'ò kay acã ġasũ ip—soat em itacat a'ò kay — i'e'em ip jekawēn. — Deus peam ip kapikpiğ ġasũ bit — i'e'em ip jekawēn. ¹⁰ — Kabi kadiwi waram Deus ipot jekop iap wiwim ip — i'e'em ip. — Jesus jajēm iap wiwim ip — i.

Deus jekpot o'ğutait ce'ũap tomukadi. Ixekajekay wuydaxijojom Deus pe wuykay itakomaap puxim. Imēnpuye Deus wuyumuju ġu ipiat'ajojoap kay.

2

¹ Ocekpitpitpiyū, eyetaybit te'e ġu juk adi eyjom oceku iam. ² Eykay ocajēm awap Filipos ka be juk adi ocekuku. Ibo ka watwat cuk adi xipan ġu ocekuk. Warēmtağ cuk adi ip ocekuk. Ocekay'üm cīcā ip osodop. Ocekawēn kay'üm cīcā dak ip osodop. Eyetaybit iboam. Inaka Deus cuk adi oca'ōmucanucan osunuy. Imēnpuye ocebu'u ġu ocesop kawēn idipat muwēn ām eywebe. ³ Kawēn cūğat cuk adi oceğuwēnuwēn. Ikērēat kayap tomuju ġu juk adi oceğuwēnuwēn eywebe. Eymuğuykuku ojuy ġu dak juk adi ocesop.

⁴ — Oxe cūğ ma eywebe kawēn idipat muwēn ām itabut'ūmayū be — i juk adi o'e'e Deus ocewebe.

Imēnpuye kawēn idipat muwēnuwēn cuk adi ocekukuku. Imuwēnuwēn oceju ijodiat mucokcokap ojuy ġu—Deus mucokcokap ojuy acā. Deus wuybuyxijojom wa'ō dağ paxi je'e ip iam.

⁵ — Eyju xipat cīcā — i'ümğū juk adi oce'e'e eywebe eybikuy ocekay am. — Oceju eykay jījā — i'ümğū juk adi oce'e'e eywebe eyedinheiro ūmap ojuy.

Deus itaybit iboam. ⁶ Eywebe xipan ocemuwēnuwēnap kudadam ġu oceju—warara'acat pe xipan ocemuwēnuwēnap kudadam ġu dak. ⁷ Cūğ ma kuka o'e ocewebe “Kūyjobin cuy epesop oca'ō kay, oceju Cristo emumujuyū buye” i'e am eywebe. Imēn ġu bit oceju e'em warara'acayū be. Eywebe dak ka'ūma. Imēnpit eyxe bima oca'ōtareğ ġu juk adi eykuk. Xipan cuk adi oceju eykuk ayacat xipan je'it kuğat puxim. ⁸ Eykukpin cīcā ocexe. Imēnpuye kawēn idipat cuk adi oceğuwēnuwēn eywebe Deus ekawēn. Oceparara ġu juk adi ocesop warara'acat pe ocaokaap puxim, Jesus kay eyetabucap ojuy jījā buye, eykukpin cīcā ocexe buye dak. ⁹ Ocekpitpitpiyū, ġebum cuy epesop apēn cedag ma juk adi ocekuku iap kay. Apēn cuk adi ocejekapikipik eywebeam iap kay dak cuy ġebum epesop. Kabiam cuk adi kapikipiğ cīcā ocesop. Ixima be dak kapikipiğ ma ocesop. Eyxewi ocemukaypinput ojuyap puxim cuk adi kapikipiğ cīcā ocesop. Kapikipiğ cīcā juk adi ocesop eywebe Deus ekawēn muwēnuwēn pima—kawēn idipat muwēnuwēn pima.

¹⁰ Eyxe bima warēmtağ ġu juk adi ocekukuku. Cūğ ma juk adi ocekukuku eyetabutpe. Ocekawēnkērē ġu juk adi ocesop eyweju. Eyetaybit cūğ ma juk adi ocekukuku iam. Deus tak itaybit iboam. ¹¹ Xipan cuk adi oceju eykuk ağokatkat xipan jekpot kukap puxim. Eyetaybit iboam. ¹² Oceju juk adi eymucokcokcoğ Jesus kay eye'e am. Eyğuycūğap mu'ūmu'üm cuk adi ocesop. Eyawēwēm cuk adi ocesop eywebe Deus mucokcok am. Deus cuk eynaē soat em ja'ō dağ eyeku am. Ixe soat kukukan je'e. Soat kukukan i'e buje, eyju dak warara'acat kukuk'ukayüm epesop ceweju. Ixe soat podi ma jedipap kuğ. Eyju dak ixē dipap kuğ epesop.

¹³ Ocewebe Deus ekawēn muwēn puje, cuk adi kūyjobit epesop cekawēn kay.

— Iboap ekawēn ijodiat ekawēn ġu—Deus ekawēn acā — i juk adi epe'e'e.

Imēneju soat em oceju e'em:

— Ēn xipat cīcā — i Deus pe.

Kawēn idipat Deus ekawēn ma. Ixe dak ja'ōbacaap ūmūm soat pe ja'ō kay itabucayū be. ¹⁴ Ocekpitpitpiyū, eybadipyū ma juk adi ipiat o'supī'ajojoat eywebe—eyka watwat ma. Apēn Judēia eipi watwat ipiat'ajojom iap

puxim eyju dak ipiat'ajojom. Deus kayayū ixeyū Judéia eipi watwat. Jesus Cristo ebekitkiyū ixeyū. Judeuyū kukuk'ukayū ixeyū be juk adi ipiat o'supi'ajojoat. ¹⁵ Judeuyū kukukayū wuykukukat Jesus o'yaokaat. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm aokaka'uk tak ip osodop ibadipyū ma'gu ip. Ocekaykay dak cuk adi ip osodop. Xípat gu ip Deus xe. Ijodiat kay dak ip itakoma. ¹⁶ Ibu'u'u jījā ip Deus pe Judeu'ūmayū daxijo am. Deus wuydaxijo pinap ekawēn muwēn pin oceju Judeu'ūmayū be. Imuwēgāp muba'orerem pit ip. Kuy bima ikērēat muḡēḡē'uk ip osodop. Biḡ ma ikērēat muḡēḡēm ip ḡasū dak. Imēnpit Deus itakoma jījā o'e cekay ip.

— Ikērēat kuḡ cīcā oxe — io'e Deus cebe ip.

Ipiat o'supi'ajoat cebe ip—ikērēat muḡēḡēxiayū be.

¹⁷ Ocekitpitpiyū, eyxewi ocejēm'isum ma ocepit pin cīcā ocesop waram eyjom. Soat em oceḡuykitkit cuk adi ocesop eykay. Eykay ocepicap kudadam cuk adi ocesop ḡebum cīcā eykay buye. ¹⁸ Waram eyjo pin ma'gu ocesop. Pūḡ em gu wepit pin ma'gu oḡuy eykay—soat em. Soat em ma:

— Ga'a acepit — i juk adi ocece obureyū be.

Satanás pit ocemuypit'ūm'ūm cuk adi osunuy. Imēnpuye ocepit pa'ore juk adi ocesop. ¹⁹ Waram wuykukukat Jesus ajēm puje soat wuyju acejewemubapuk cewap. Wuycokcoḡ acesop cewap pima. Warara'acat kayap podi ma ocekocok oce'e eykay cewap pima. Xipan oceju jeymuwēn Jesus pe.

— Teyūku juk adi ipiat o'supi'ajojo jījā. Inaka oibu'un gu ip ekay — i oce'e cebe eymuwēnuwēn.

Ocekawēn coco buje, Jesus je'e ocewebe: — Eyju xípat cīcā oxe — i. Iboap wiwim cīcā oceju. ²⁰ Xipan oceju eymuwēnuwēn warara'acayū be. Eyju ocemucokcoḡ eyetabut cīcā buye.

3

¹ Imēneju oceḡuykitkit cīcā juk adi ocesop eyawēḡ tobuxik'ūm puye.

— Xípat ma waḡepūḡ ma onuy am ijopka be—Atenas ka be — i juk oce obureyū be.

— Ha'a — i juk o'e ip owebe. — Ijopka be ma eḡuy — i.

² Wuykitpit Timóteo bit cuk oḡuju eykay. Deus cuk ixē o'taē kawēn idipat muwēn ām oceweju. Ixe Cristo ekawēn muwēnuwēn soat ka daḡ. Ixe juk oceḡuju eykay eymucokcok am. Eya'ōmucan am tak oceḡuju biḡ ma Cristo kay eyetabut am. ³ Ixe juk oceḡuju eykay eywebe eyetabucap epereap puxim ipiat'ajojomap tomuju. Deus kay'ūmayū ipiatpi'ajojoan wuywebe. Inaka iboap cūḡ ma Deus xe. Deus ibikuy jebekitkit pe ipiat'ajo am ixeyū etabucap puyxijo am. Eyju dak eyetaybit iboam. ⁴ Eyxe bima:

— Itabut'ūmayū ipiat supi'ajojoat wuywebe Jesus Cristo kay wuyetabut puye — i juk adi oce'e eywebe.

ḡasū dak ipiat o'supi'ajojoat ip soat pe ocewebe apēn cuk adi ocece eywebe iap taḡ. ⁵ Oceḡuykitkit cuk adi ocesop eyawēḡ tobuxik'ūm pima.

— Ibiōḡbuk kērēayū kukukat paxi ikērēat o'ḡuḡēat cebe ip? — i juk adi oce owebe ma. — Wuymuḡuykukuku'ukat ekawēn kay paxi ip o'e? — i juk adi oce owebe ma. — Te'e ma paxi juk kawēn idipat oḡuwēn cebe ip? — i juk adi oce. — Oibu'un paxi ip Jesus Cristo kay jetabut am? — i juk adi oce owebe ma.

Imēneju Timóteo juk oġuju eykay ġasū dak paxi Jesus Cristo kay itabut ip iam wetaybit am.

⁶ Gasū bit Timóteo oajēm eyxewi. Eyawēġ o'yawēġtojoj ocekay—yawēġtipatawēġ.

— Deus kay itabut cīcā ip — i juk o'e ocewebe. — Soat ikukpin cīcā cexe ip — i juk o'e ocewebe. — Soat em ġebum ip wuykay, wuykukpin cexe ip puye — i juk o'e ocewebe. — Ixeyū wuyjo pin cīcā wuywebe ixeyū jo pinap co'i — i juk o'e ocewebe.

⁷ Ocekpitpiyū, ocaġuybabi'ūm cīcā juk adi ocesop eykuġ. Jesus Cristo kay eyetabut cīcā mabuk iap awēġ tobuxik puje bit, ocaġuykuku oce'e eykay, ipiat'ajojom ma'ġu oceju. ⁸ Wuykukukat Jesus kay eyetabut cīcā bima, ocecokcok cīcā oce'e—ixe kay eybu'u'ūm pima. ⁹ Deus eju kawēnwēn pima, ocecokcok cīcā Cristo kay eyetabut puye. Imēnpuye soat em oceju e'em Deus pe: — Bay, ēn xipat cīcā — i. — Tessalōnia ka watwat itabut cīcā ekay — i oceju e'em cebe.

¹⁰ Kabia bun oceju kawēnwēn Deus eju eywebeam, ixima bun tak.

— Bay, āġ ocejepit Tessalōnica ka watwat com — i oceju e'em cebe. — Āġ ocejepit ixeyū mutaybit am ajom itaybit ġu ip iam, biġ ma itabut am ip ekay — i oceju e'em cebe.

¹¹ — Bay, ocedujupin cuy ece ixeyū jom — i oceju e'em Deus pe. Imēn oceju e'em Deus pe wuyebayat pe, wuykukukat Jesus pe dak.

¹² — Bay, kuy xipan jewewekuġ ip soat — i oceju e'em. — Xipan tak ip warara'acat kuġ — i oceju e'em. — Ixeyū juy esubuywan biġ ma ip xipan jewewekuk am, biġ ma warara'acat kuk am tak ocexe ikukpin ip iap puxim — i oceju e'em Deus pe.

¹³ Imēn Deus pe eybuywan pima, ka'ūma ma kuka o'e eywebe:

— Ikērēat kuġ eyju Deus xe — i.

Ikērēat kuġ ġu epesop cexe wuykukukat Jesus ajēm puje. Ixe jajēm soat jebekitkit eju—ja'ōkayayū eju.

4

¹ Ocekpitpiyū, eymukūyjojom cuk adi ocekukuku.

— Kūyjobin cuy epesop Deus a'ō kay — i juk adi oce'e'e eywebe. Eyju kūyjobit ġasū ya'ō kay. Imēnpit:

— Biġ ma juy kūyjobin epesop ya'ō kay ixē mucokcok am — i ōn e'em eywebe wuykukukat Jesus a'ōbi.

² Deus pe ocawēwē ām eymutaybitbin cuk adi oceku wuykukukat Jesus a'ōbi. Eyetaybit iboam. ³ Deus ibikuy wuyekawēntim wuyeku am soat em. Ibu'u jījā wuywebe ikērēat kukan. Imēneju eytayxi'ūmat eju ġu juy epeyepo—eytayxi eju acā. Eyektop'ūmat eju ġu juy epeyepo—eyektop eju acā. ⁴⁻⁵ Itabut'ūmayū ma jewebumūnmūn ayacat tabi o pin cīcā buye—Deus itaybit'ūmayū. Eyju bit epeyewebumūn cuy ayacat ikukpin cīcā buye acā. Ibuyxim cuy eytayxi epejukuk cūġ ma jeku am Deus etabutpe, ijodiat etabutpe dak. ⁶⁻⁷ Deus cuk wuynaē ikērēm wuyeku am ġu—cūġ ma wuyeku am acā. Soat taġ wuyisum wuydop am cuk wuynaē. Eyetabut Jesus kay. Imēneju warara'acat tayxi kaykay ġu juy epesop, warara'acat itop kaykay ġu dak. Ixeyū kaykay bima bit, wuykukukat ipiat supi'ajopot eywebe. Kuy bima oca'ōpuruġ cuk adi iboap oceġuwēnuwēn eywebe. ⁸ Deus jebiōġbuk muōmōm wuywebe—xipacat

muðmõm. Ijudup mubarararağ õn ijodiat a'õbi ġu—Deus a'õbi acã. Imēnpuye wekawēn kay'umat Deus ekawēn kay ġu dak.

⁹ Deus ma juk adi eymutaybitbin osunuy xipan cuy epeyewekuk eyju ikitpitpiyũ buye iam. Õn pit iboam ġu jeymutaybin ijudup pe. ¹⁰ Macedõnia eipi watwat kuğ cuk adi epesop xipan. Ocekpitpiyũ:

— Big ma juy xipan ip epejukuk — i oceju e'em eywebe.

¹¹ — Kaba'um cuy epesop eyeweweju — i oceju e'em eywebe.

Warara'acat ekapikap kay ġu juy epesop ağ—eyekapikap kay acã. Eyekapikap kuğ ma juy epesop eyemukaypinput pu am. Imēn ma juk adi eyawēwēm ocesop kuy bima dak. ¹² Imēn eyju kapikipiğ pima, ibuyxim jeykuk itabut'ũmayũ. Warara'acat xewi epejoojuy ġu dak eyemukaypinput.

¹³ Ocekpitpiyũ, oceju jeymukũyjo apēn je'bapuk Jesus kay itabucat pe ce'ũ buje iam. Iboam eyetaybit pima, eyğuyçũğsũ ma epesop itabucat e'ũ buje. Itabut'umat e'ũ buje bit ibureyũ iğuyçũğ cĩcã e'em, soat em Deus xe acesop wuye'ũ buje iap wiwim'um puye. ¹⁴ Wuyetabut Jesus oe'ũ iap kay, waram ġuto o'jetait iap kay dak. Imēnpuye icēmãn Deus itabucayũ'um'um ġutait ġuto. Jesus o'ğutait'iyũ idojot ceweju waram jedot puje. Wuyetabut iboap kay dak.

¹⁵ Ijodi wuyetait pima, acejeu wuykukukat topabe waram ixē ajēm puje. Acejeu itabucayũ'um'um eu awap ġu. Ixeyũ eju ma acejeu—waram cemumutaityũ eju. Iboap muwēnuwēn oceju eywebe wuykukukat a'õbi.

¹⁶ Wuykukukat Jesus je'kop kabi kadiwi. Deus ekawēn tojotjot'ukayũ kukukat ewãwã buje je'kop—ya'õbuyxiat ewãwã buje. Deus eparasuy jo'iat ede buje je'kop. Deus koam Cristo kay itabucayũ'um'um jebit ġuyu. Soat em itait jeedop ip cexe. ¹⁷ Wuymuyu ġebu. Itabēğayũ ġuyu. Ijodiat ġuyu. Wuymuyu koam o'ğuyu'iyũ nomuxik am kabikerereat pe. Ixeyũ eju acejeu wuykukukat topabe. Imēn soat em acesop cexe—wuykukukat Jesus xe. ¹⁸ Imēneju jewemucokcokcoğ cuy epesop ġebum ibo ekawēn kay—apēn je'bapuk itabucayũ'um'um pe iap ekawēn kay.

5

¹ Kuy eyetaybit wuykukukat jajēm iam. Apēn je'bapuk ixē ajēm awap iam tak eyetaybit. Imēnpuye iboaptup otupmubararak ġu eywebeaptum.

² Eyetaybit apēn wuykukukat waram jajēm iam. Ixima be ibukurukat ajēmjēmap puxim jajēm uk'a iwat ağ'ũma pima iap puxim. Adeayũ ağ'um pima jajēm. ³ Yukreğat te'e ma e'em:

— Obu'u o'it pi'ajom — i.

Je'itpi bima, cenapõn pa'ore e'em je'it pibun. Jopi'ajo ma. Imēnpuxim adeayũ te'e ma e'em:

— Kaba'um wuyju wuyeweweju — i. — Ka'ũma ma ipiat supi'ajoat wuywebe — i'e'em ip te'e ma.

Jesus ajēm puje bit, Deus dao ma ipiat supi'ajoat cebe ip—kũyjobit'ũmayũ be. Cenapõn pa'ore je'e ip ipiat puxixim. ⁴ Kabiok tağ ibukurukat ajēmjēm wuymukuy am. Ocekpitpiyũ, kabiok tağ jekuku'ukat puxim ġu wuyju bit. Imēneju wuykukukat ajēmap cuy ajowiwi yajēm puje wuyekuyap puxim. Ibukurukat pe wuymukuyap puxim ġu juy ace.

⁵ — Kabiaat ebekitkit oceju — i wuyju e'em, Jesus ekawēn tağ wuyju jekukum puye. — Kabiokat ebekitkit ġu oceju — i wuyju e'em, ikērēat muğēğēm ġu wuyju e'em puye.

Imēnpuye wuykukukat ajēm puje acejekuy ġu. ⁶ Jesus kay itabut'ūmat ixecat puxim—ag'ūmat puxim. Ixecat puxim ġu juy ajekuku. Ag cuy ajekuku. Wuykukukat ajēmap cuy ajowiwi. ⁷ Kabiokat ebekitkiyū yaġuyba'arēm jekukum soat em ika'oat puxim. Ikērēat muġēġēm ip soat em. ⁸ Wuyju bit kabiaat ebekitkiyū. Ikērēat muġēġēm ġu wuyju e'em. Imēnpuye wuyaġuyba'arēm ġu juy ajeku—wuyaġuysan acā. Jesus Cristo kay wuyetabun cīcā juy ajop wuyjuap puxim ipiat'ajojoap kay. Xipan cuy soat ajukuk. Imēn jekukum pima sorara buxim acesop, xipan warara'acat kuġ pima dak. Sorara ja'ōxa daġ icaat kuġ jaokaap puxim. Soat em Deus xe acesop iap wiwim cuy acesop. Iboap wiwim pima ja be icaat kukat puxim ace'e. ⁹ Ipiat'ajojoap kay wuymuju am ġu Deus cuk wuynaē—wuydaxijo am acā. Ixe wuydaxijom wuykukukat Jesus Cristo oe'ū wuywebeam puye. ¹⁰ Ixe Cristo oe'ū wuywebeam. Oe'ū wuywebe soat em jexe wuydop am. Ixe ajēm puje aceju cekay wuyetai pima, wuye'ū bima dak. ¹¹ Imēneju juy epeyewemukocōġ. Jewebuywatwan tak cuy epesop biġ ma eyetabut am Jesus kay. Gasū dak eyju jewemukocōġ, jewebuywatwan tak. Imēnpit biġ ma juy: — Imēn epesop — i ōn e'em eywebe.

¹² Ocekpitpiyū: — Ibuyxim cuy eymutaybitbin'ukayū epejukuk — i oceju e'em eywebe. Wuykukukat cuk ixeyū o'taē jekawēn eymutaybitbin am, eymukūyjojo am tak. ¹³ Kapikġpiġ ip eywebeam. Imēnpuye xipan cuy ixeyū epejukuk. Ibuyxim cuy epejukuk ip.

¹⁴ Imēn cuy jeyawē oceju. Eya'ōpuruġ cuy ibukapik'ūmat epeyawē. Iġuycūġcūġayū juy epeġucokcōġ. Itabutbūcayū juy epesubuywan biġ ma itabut am ip Jesus kay. Eyukpiceġēm ġu juy epejukuk warara'acat—eya'ōdim ma. ¹⁵ Ikērēm ġu juy warara'acat epejukuk, ikērēm ma'ġu ip eykuġ. Soat em xipan cuy epeyewekuk. Warara'acayū dak cuy epejukuk xipan.

¹⁶ Soat em cuy eycokcōġ epesop. ¹⁷ Soat em cuy kawēnwēn epesop Deus eju. ¹⁸ Soat em cuy epe'e'e Deus pe:

— Bay, ēn xipat cīcā — i.

Imēn cuy epe'e'e cebe xipacat jebapukpuġ eywebe bima, xipat'ūmat jebapukpuġ pima dak. Deus ibikuy eywebe imēn eyeku am Jesus Cristo ejo mūġ'i jekukum pima. ¹⁹ Ibiōġbuk xipacat e ojuyaap muba'arēmrēm ġu juy epesop. ²⁰ Deus biōġbuk a'ōbi warara'acat ekawēn puje juy epejowayway ġu. ²¹ Ijodiat ekawēn co buje juy epe'e'e eyewewebe:

— Icēm tu ite e'em? — i.

Warara'acat ekawēn kay ġu juy epesop eyetabun—xipacat ekawēn kay ā. ²² Ade opop iwarururuat xipat'ūmat. Epejukuk ġu—pūġ tak ka'ūma.

²³ Deus eju ōn kawēnwēn eywebeam. Ixe Deus wuyaġuymubabibin'ukat.

— Bay, Tessalōnica ka watwat cuy eġuisun soat taġ ikērēat kukap puxim ip — i ōn e'em Deus pe. — Ixeyū juy eya'ōmucanucan ikērēat muġēap puxim — i ōn e'em cebe. — Ixeyū jebit cuy eġuisun — i ōn e'em cebe. — Eyaġuymuisun tak cuy ip — i dak. — Esubiōġbukmuisun tak cuy ip — i dak ōn e'em cebe. — Ixeyū a'ōmucanucan pima, ikērēat kuġ ġu je'e ip exe, ocekukukat Jesus Cristo ajēm puje — i ōn e'em Deus pe. — Soat taġ idip je'e ip exe — i ōn e'em cebe.

²⁴ Deus wuynaēhēm ikērēat kuġ'ūmayūm. Ixe ma wuymuisun soat taġ, soat em ja'ō daġ e'em puye.

²⁵ Ocekitpitpiyũ, ocewebeam tak cuy epeyekawēnwēn Deus eju.

²⁶ Epeyewakobotbot cuy wuykukpín wuyeweweju iap mubapuk am soat pe.

²⁷ — Ijudup cuy epetupcoat soat pe—wuykitpitpiyũ be — i òn e'em eywebe.

Imēn òn e'em wuykukukat a'òbi.

²⁸ — Xipan cuy Tessalònica ka watwat ejukuk — i òn e'em wuykukukat Jesus Cristo be.

Ibũrũ ma.

TESSALÔNICA KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP XEPXEPATUP

¹ Tessalônica ka watwat, cartadup mubararag òn Silas eju. Timóteo eju dak. Ijudup mubarararag òn eywebeaptum—Jesus kay itabucayũ beaptum. Òn Paulo. Eyju Deus ebekitkit—wuyebay ebekitkit. Wuykukukat ebekitkit eyju—Jesus Cristo ebekitkit.

² — Bay, xipan cuy Tessalônica ka watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, wuykukukat Jesus Cristo be dak. — Ixeyũ aguyumababibin cuy eguy — i òn e'em cebe.

³ Ocekpitpiyũ, oceju e'em Deus pe:

— Bay, ên xipat cĩcã — i.

Soat em big ma eyetabut Jesus Cristo kay. Soat em eyju big ma xipan jewewekuğ. Imênpuye cedağ ocewebe “Ên xipat cĩcã” i'e am Deus pe. ⁴ Itabut'ũmayũ juk adi ipiat o'supi'ajojoat eywebe. Inaka eybu'u ğu epesop eyetabut am Jesus kay ipiatpi'ajojom ma'ġu eyju. Eyetabut cĩcã Jesus kay. Eyetaxi jĩjã ipiatpi'ajo am. Imênpuye:

— Tessalônica ka watwat xipat cĩcã. Ibu'u ğu ip jetabut am Jesus kay ipiat'ajojom ma'ġu ip — i oceju e'em wara'at ka watwat pe—Jesus kay itabucayũ be. — Itaxi jĩjã ip ipiatpi'ajo am — i oceju e'em cebe ip.

⁵ Ipiatpi'ajojom eyju Deus ebekitkit puye. Imênpuye Deus je'e eywebe:

— Cedağ ma eywebe soat em oxe eydop am — i. — On soat kukukan pima, oxe ma epesop, cuk adi eyetaxi epesop ipiatpi'ajo am puye — i je'e Deus eywebe.

Ixe cũğ ma e'em soat em ma. ⁶ Deus soat em cũğ ma e'em. Imênpuye ixey ipiat supi'ajoat eykay'ũmayũ be—ipiatpi'ajojoan eywebe'iyũ be. ⁷ Deus jeybuywan ipiat'ajojom pima. Ocebuiwan tak ipiatpi'ajojom pima. Imên ixey wuybuywan waram ğuto wuykukukat Jesus ajêm puje dak. Kabi kadiwi ixey jajêm. Jekawên tojotjot'ukayũ eju jajêm—ya'òbacaayũ eju. ⁸ Daxa kuğ jajêm. Ixe jajêm ipiatpi'ajoan Deus itaybit'ũmayũ be. Ipiat supi'ajojoat wuykukukat Jesus a'ò kay'ũmayũ be—kawên idipat kay'ũmayũ be.

⁹⁻¹⁰ — Jesus soat podi ma ya'òbaca — i je'e ip ixey ebekitkit wuykukukat ajêm puje.

Eyju dak imên ma epe'e.

— Soat podi ma a'òbuyxi ên — i je'e ip soat itabucayũ.

Eyju dak ixeyũ eju epesop ocewebe eymukũyjojoap kay juk eyetabut puye. Cekay itabut'ũmayũ bit ipiat'ajojom jeedop ip soat em. Soat em wũy ma jeedop ip wuykukukat wi.

— Soat podi ma Jesus idip—ya'òbaca dak — i je'e ip adeayũ.

Itabut'ũmayũ bit ixey a'òbacaap jojo ğu ip wũy buye. Idipap coco ğu ip wũy buye.

¹¹ Imêneju soat em oceju kawênwên Deus eju eywebeam.

— Bay, Tessalônica ka watwat puywatwan cuy eguy cũğ ma ceku am ip — i oceju e'em cebe. — Bay, ên cuk ixeyũ etaê cũğ ma ceku am ip — i oceju e'em. — Bay, kũyjobit pin ip a'ò kay — i oceju e'em. — A'òbacaap cuy egũm cebe ip warara'acat kuk am ip xipan — i oceju e'em. — Bay,

Jesus kay itabut ip — i oceju e'em. — Imēnpuye ixeyū buywatwan cuy eḡuy ebikuyap taḡ ceku am ip — i oceju e'em Deus pe.

¹² Imēn oceju kawēnwēn Deus eju eywebeam.

— Soat podi ma Jesus Cristo xipat — i je'e ip adeayū, wuyju Deus bikuyap taḡ jekukum puye.

— Tessalōnica ka watwat xipat cīcā oxe — i je'e Deus.

Ixe imēn je'e soat em xipacat ūmūm wuywebe buye. Wuykukukat Jesus Cristo dak soat em xipacat ūmūm wuywebe.

2

¹ — Wuykukukat Jesus Cristo waram jajēm — i juk adi oce'e'e eywebe, ocekpitpiyū. — Ixe dopabe juy aceje'awero — i dak cuk adi oce'e'e eywebe. — Ixe xe acesop soat em — i dak cuk adi oce'e'e.

Iboam eymukūyjom cuk adi oceku. ² Pūḡpūḡayū bit napa ma e'em eywebe:

— Wuykukukat Jesus Cristo kuy oajēm waram — i. — Paulo iboap cuk adi o'ḡuwēnuwēn wuywebe Deus biōḡbuk a'ōbi — i napa ma e'em ip. — Paulo wuykukukat kuy oajēm waram iaptup cuk o'tupmubararak wuywebeaptum — i napa ma e'em ip eywebe.

Ocekpitpiyū, wekawēn co'isum ma eyaḡuybabi'ūma epesop! Eyaḡuybabi'ūm ḡu juy epesop ixeyū ekawēn kay—napaap ekawēn kay. ³ Eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe eymuḡuykukuap puxim. Wara'at cuy koap je'bapuk wuykukukat ajēm awap. Koap cuy Deus kay'ūmayū je'bapuk wuyparakpe. Deus a'ō kay kūyjobit'ūm cīcā jeku ip. Ikērēat mujurūḡrūḡxiat tak cuy je'bapuk. Kuyje:

— Ōn ma ikērēat mujurūḡrūḡxiat cuy oḡuju ipiat'ajojoap kay — io'e Deus. — Wūy ma jeenuy oxewi soat em ipiat'ajojom — io'e Deus.

Imēnpuye iba'ore warara'acat pe ixe muju'ūm ām. Je'ju ma Deus a'ōbi ipiat'ajojoap kay. ⁴ Ixe ikērēat mujurūḡrūḡxiat itakoma jījā je'e jewexe deusyū kay—deusbaroyū kay. Ijodiat ibuyxim ikuḡ iayū kay itakoma jījā je'e.

— Iteyū bodi ma wa'ōbuyxi — i napa ma je'e ixe. — Ixeyū a'ō kay ḡu juy epesop—wa'ō kay acā — i je'e ixe soat pe ijodiat pe.

Ixe jabik Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboḡat'a be. Deus jomuymuy soat pe ijodiat pe.

— Ōn acā Deus — i napa ma je'e.

Imēḡap ebapuk puje, Jesus Cristo jajēm.

⁵ Ade em iboap cuk adi oḡuwēnuwēn eywebe eyxe bima. Gebum ḡu du eyju wekawēn kay? ⁶ Gasū ma warara'acat ikērēat mujurūḡrūḡxiat ajēmap muba'orenen. Eyetaybit iboam. Ixe ajēmap ekabia be bit jajēm.

⁷ Iba'arēm ma ikērēat mujurūḡrūḡ ḡasū ikērēat mujurūḡrūḡxiat. Guyjom pit Deus ixe ajēmap muba'orenen'ukat ju'uk. I'uk puje, ibapuḡ ma ikērēat ḡujurūḡrūḡ soat etabutpe. ⁸ I'uk puje, ikērēat mujurūḡrūḡxiat je'bapuk.

Wuykukukat Jesus ajēm puje bit, ixe ḡu'ūm. Puw! Jebidom ixe ḡu'ūm. 'ūm. Ixe a'ōbacaap ḡu'ūm. 'ūm. Ixe a'ōbacaap ḡu'ūm jajēm ām idipan. ⁹ Ikērēat mujurūḡrūḡxiat jajēm. Satanás a'ōbacaap kuḡ. Napa ma ja'ōbacaap ḡubapuk adeayū etabutpe. Wuywebe i'e ba'oreat ḡubapuk

adeayū muḡuykuku ojuy. Itabēḡbēḡ jeedop ip ixe a'ōbacaap cocom, jewemuḡuykukukum ip puye. ¹⁰ Ipiat'ajojoap kay cumayū ḡuḡuykuku. Ipiat'ajojoap kay je'ju ip kawēn icēmat kay kūyjobit'ūm puye. Ibu'u jījā

ip osodop jetabut am kawēn icēmat kay. Deus pe jedaxijo an ibu'u ip osodop. ¹¹ Imēneju Deus wuymuḡuykukuku'ukat ḡuju ixeyū kay ixeyū mutabut am napaap kay. ¹² Imēnpuye soat ip yukpiwat jeedop Deus xe. Wūy ma jeedop ip Deus wi kawēn icēmat kay kūyjobit'ūm puye—napa ma i'e am icokcok puye dak.

¹³ Ocekpitpiyū, eykukpin cīcā wuykukukat xe. Ipi mujurūḡ'isum Deus cuk eynaē eydaxijo am. Ibiōḡbuk xipacat ja'ōbacaap ūmūm eywebe xipacat mujurūḡrūḡ'ukayūm. Kawēn icēmat kay eyetabut. Imēneju Deus ebekitkiyū eyju. Imēnpuye soat em:

— Bay, ēn xipat cīcā, Tesselōnica ka watwat etaxijo buye — i oceju e'em Deus pe.

¹⁴ Ixe juk eynaē wuykukukat Jesus Cristo dipap co'i ey'e am. Ixe ekawēn kay eyetabut, kawēn idipat oceḡuwēn eywebe buye.

— Ka'ūma ma wuykukukat Jesus Cristo jo'iat idipat — i je'e adeayū. Deus cuk wuynaē Jesus Cristo jo'iaiyūm wuy'e am. ¹⁵ Imēneju, ocek-
itpitpiyū, kawēn icēmat kay jījā juy epesop. Eybu'um ḡu juy epesop kawēn icēmat taḡ eyeku am—pūḡ em tak ka'ūma. Kawēn icēmat cuk adi oceḡuwēnuwēn eywebe ocekawēn taḡ, ocemudupmubararaktup pe dak—eywebeaptup pe.

¹⁶ Jesus Cristo wuykukukat. Deus wuyebay. Ixeyū xe juk adi wuykukpin cīcā ajop. Wuya'ōmucanucan'uk ip osodop. Wuybuywat-wat'uk ip osodop wuywebe soat em Jesus xe acesop iap wiwi am. Warara'acat podi ma xipan wuykuḡ ip, xipat ḡu ma'ḡu wuyju. ¹⁷ Imēneju Deus eju ōn kawēnwēn eywebeam.

— Tesselōnica ka watwat a'ōmucanucan cuy eḡuy — i ōn e'em cebe. — Ixeyū buywatwan cuy eḡuy ixeyū be soat em xipacat mujurūḡrūḡ ām; soat em cekawēntip i'e am tak — i ōn e'em Deus pe.

3

¹ Ocekpitpiyū, ḡasū ōn wara'at ekawēn jeymukūyjo. Ocewebeam cuy epeyekawēn Deus eju.

— Pauloyū juy esubuywan ixeyū be dao ma ekawēn muwēn ām soat ka watwat pe — i juy epe'e cebe. — Ya'ījojo'ibiyū juy eḡutabun ekawēn kay apēn cuk adi ēn ocemutabun iap puxim — i juy epe'e cebe.

² Soat ḡu itabut Jesus ekawēn kay. Ixeyū itabut'ūmayū ikērēat mujurūḡrūḡ soat ka daḡ. Warēmtaḡ ip jekukum. Imēnpuye:

— Pauloyū juy etaxijo ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū be yaokaap puxim — i juy epe'e Deus pe.

³ Imēnpit soat em wuykukukat e'em apēn cuk adi o'e'e iap taḡ. Ixe jeya'ōmucan. Ixe jeydaxijo ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū kukukat pui bewi—Satanás pui bewi. ⁴ Apēn cuk adi oce eywebe iap taḡ eyju jekukum. Guyjom tak iboap taḡ epeku soat em. Ocetaybit iboam. Imēnpuye wuykukukat ocemucokcokcoḡ eykay.

⁵ Eywebeam ōn kawēnwēn Deus eju.

— Bay, exe ocekukpin cīcā juk adi ocesop — i ōn e'em cebe. — Tesselōnica ka watwat cuy esubuywan ixeyū be xipan warara'acat kuk am — i ōn e'em. — Bay, Cristo juk adi itaxi jījā osunuy ipiat'ajo am — i ōn e'em. — Tesselōnica ka watwat cuy esubuywan itaxi am ip ipiat'ajo am — i ōn e'em.

⁶ Ocekpitpiyū, pūḡpūḡ wuykitpitpiyū'in ibu'u jījā kapiḡ. Apēn cuk adi oceju eymutaybitbinap taḡ ḡu ip jekukum. Ixeyū burem cīcā ḡu juy

epeku. Iboam oceju e'em eywebe wuykukukat Jesus Cristo a'ōbi. ⁷ Eyju eyetaybit apēn cuk adi ocekukuku iam. Imēnpuye ocekukuap puxim cuy epekuku. Eyxe bima juk adi ocebu'u'u ġu ocesop kapiġ. ⁸ Tei'ūm ġu juk adi ocejajat ocesan eyxewi—teihem acā. Kabiam cuk adi ocejekapikpik, ixima daġ tak eyxewi ocexat ojuyap puxim, ocemukaypinput ojuyap puxim tak. ⁹ Cedaġ kuka o'e ocewebe ocexat ojuy am eyxewi, Deus ekawēn eymutaybitbin puye. Imēnpit eyxewi juk adi ocejoojuyjuy ġu. Ocebu'u'u ġu juk adi ocesop kapiġ eyju dak eybu'uap puxim.

¹⁰ — Ibukapik'ūmat jekōn ġu juy — i juk adi oce'e'e eywebe eyxe bima.

¹¹ Ijudup mubarararaġ oceju kuy juk eyawēġ oceyawēġtobuxik puye.

— Ibu'u'u ip kapiġ pūġpūġ Tessalōnica ka watwat — i juk adi o'e'e ip ocewebe. — Jebureyū muymuy acā ip e'em — i juk adi o'e'e ip ocewebe.

¹² — Eybu'um ġu juy epesop kapiġ eyxat pu am, eydoti bu am tak — i oceju e'em ibukapik'ūmayū be. — Eybureyū epejomuymuy ġu juy — i oceju e'em cebe ip. — Eyekawēntim cuy epesop — i oceju e'em cebe ip wuykukukat a'ōbi—Jesus Cristo a'ōbi.

¹³ Ocekpitpiyū, eyju bit xipacat mujurūġrūġap epeyepere ġu juy.

¹⁴ Ijudup ekawēn kay kūyjobit'ūmat eju ġu juy epekuku ixe musūsūn ām. Waram aco'i kūyjobin je'e isūsūn puye. ¹⁵ Eykay itakomaat kukap puxim cuy ixe epejukuk. Ixe bit cuy epeyawē eykitpit puye.

¹⁶ Wuykukukat wuyaġuymucūġucūġ.

— Okukukat, Tessalōnica ka watwat aġuymubabibin cuy eġuy soat em—xipacat cebe ip jebapukpuġ pima, xipat'ūmat jebapukpuġ pima dak — i ōn e'em cebe. — Soat em cuy aġ eġuy ixeyū kay — i ōn e'em cebe.

¹⁷ Paulo kato mujujum eywebe iaptup mubarararaġ ōn obubin ma. Imēn cuk adi otupmubararak soatup—wemudupmubararaktup. Imēn ma ijudup tak otupmuju eykay.

¹⁸ — Xipan cuy Tessalōnica ka watwat ejukuk — i ōn e'em wuykukukat pe—Jesus Cristo be. Ibūrūdup ma.

TIMÓTEO BEAPTUP PAULO EMUDŪPMUBARARAKTUP KOAPATUP

¹ Timóteo, ijudup mubarararağ òn ewebeaptum kato muju am ewebeaptup. Paulo òn. Deus wuydaxijojo'ukat. Soat em Deus xe acesop wuyetaít Jesus Cristo kay wuyetabut puye. Iboap wiwim cícã wuyju. Ixe Jesus Cristo emumuju òn. Ixe a'òbi òn jekukum kawèn idípát muwènuwèn, Deus a'òbi dak. ² Èn okpot co'i jewağuyjojo'i ma wuyetabut Jesus Cristo kay buye.

— Bay, xipan cuy Timóteo ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be. — Etabotaidabotbon cuy eğuy Timóteo kay — i òn e'em Deus pe, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe. — Yağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe.

³ — Éfeso ka be juy eğuy ibo ka watwat mutaybit am — i juk oce ewebe Macedônia eipi kay oju pin pima.

Gasū dak obikuy ewebe Éfeso ka be enuy am. Pūğpūğayū warēmtağ ibo ka watwat mutaybitbin. Deus ekawèn ġu ip imutaybitbin—jekawèn acã.

— Warēmtağ ġu juy epeğutaybin — i juy ece ixeyū ağokat kayū be. — Epeyepere juy warēmtağ ma imutaybitbinap — i. ⁴ — Epeyekawènwèn ġu juy apèn wuydobuyū'üm'üm cuk adi o'e'e iam — i juy ece cebe ip. — Epeğuwènuwèn ġu juy wuydobuyū'üm'üm putet — i juy ece cebe ip. — Jawa'òxixiğ acã epesop iboap muwènuwèn pima — i juy ece cebe ip. — Iboam eyju kawènwèn pima, warara'acat epeğubikuy ġu Deus ekawèn tağ jeku am — i juy ece.

Wuyetabut pima acã wuyetaybit Deusan.

⁵ — “Wuydobuyū'üm'üm ekawèn ġu juy epeyekawèn—Deus ekawèn acã,” i juy ece cebe ip — i òn e'em ewebe.

Imèn òn eyawèwèm eywebe biğ ma xipan eyewewekuk am. Apèn cedağ wuyxe iap tağ jekukum pima xipan jewewekuğ, wuyağuyisu bima dak; icēmān wuyetabut Jesus Cristo kay bima dak. ⁶ Pūğpūğayū bit cūğ ma jekukuap o'jepere. Cūğat e dağwi oitabidao'iaiyū buxim ip. Warēmtağ ma ip jemāmāmām o'e. ⁷ Deus ekawèn imutaybitbin'ukayūm pin ip—Moisés pe o'ğuwèn'iat ekawèn imutaybitbin'ukayūm pin. Imēnpit itaybitbūt ã ip ixekawèn. Iboap ekawèn iba'arēm cexe ip. Imēnpuye te'e ma e'em ip:

— Ocejū ma juy Deus ekawèn jeymutaybin — i.

⁸ Wuyetaybit Deus ekawèn kawēntip cícã iam—Moisés pe o'ğuwèn iap ekawèn—wuyawèwèap ekawèn. Ixe ekawèn tağ jekukum pima xipát cícã kuka o'e wuyxe. ⁹ Deus jekawèn o'ğuwèn cūğ ma jekuku'ukayū awē ām ġu—warēmtağ jekuku'ukayū awē ām acã. Wuyetaybit iboam. Ibūrū ma juk jekawèn o'ğuwèn: ika'ūmayū be, iecuğap a'ò kay kūyjobit'ūmayū be dak, jekay itabut'ūmayū be dak, ikērēat mujurūğrūğ'ukayū be dak, jekay'ūmayū be dak, jebiōğbuk a'ò kay'ūmayū be dak, cebay o'yaoka'iaiyū be dak, warara'acat o'yaoka'iaiyū be dak, ¹⁰ warara'acat tayxi kaykay'ukayū be dak, warara'acat itop kaykay'ukayū be dak, jewekpidaodao'ukayū be dak, jenuy'ūnaekeke'ukayū be dak, dinheiro bu am warara'acayū dujupa'um'um'ukayū be dak, napapa'ukayū be dak, warara'acat awēğ mukērērēn'ukayū be dak, jemumutaybitbinap

muwarururun'ukayũ be dak. Ibũrũ be ma jekawẽn o'gũwẽn. Ixeyũ awẽ ãm Deus jekawẽn o'gũwẽn.

11 — Wekawẽn acã juy egũwẽnuwẽn soat kaka watwat pe — i juk o'e owebe Deus.

Ibiat ekawẽn acã õn imuwẽnuwẽn. Iboap acã icẽmat. Ixe Deus soat podi ma xipat. Ka'ũma ma omuy ixeyũ j'o'iat ya'õbuyxiat, idipat tak.

12 — Ën xipat cĩcã oxe — i juk o'e owebe wuykukukat Jesus Cristo. — Owebeam cuy kapikipig eguy kawẽn idipat muwẽn ãm soat ka dağacat pe — i juk o'e owebe.

Ixe soat em wa'õmucanucan owebe kawẽn idipat muwẽn ãm soat ka dağacat pe. Imẽnpuye soat em õn e'em cebe:

Ën xipan cĩcã okuğ — i.

13 Jesus cuk adi ojomuymuy. Ixe butet cuk osubutetmukẽrẽrẽrẽn kuy bima. Warẽmtağ ma juk adi Jesus kayayũ ojukukuk. Imẽnpit Deus itabotaidabotbot cĩcã osunuy okay, Jesus kay wetabut gu oguy buye. Wetaybit'ũma ojekukuku wetabut'ũm puye. 14 Wuykukukat warara'acayũ bodi ma xipan cuk adi okuk. Ixe juk omutabun jewekay. Ixe juk omutaybin ikukpin warara'acayũ kuk am. Imẽn wuyju jekukum Jesus Cristo eju mũğ'i bima.

15 — Jesus Cristo osodot ipi kay ikẽrẽat mujurũğrũğ'ukayũ daxijo am — i wuyju e'em.

İcẽmãn wuyju iboam e'em. Cedağ cĩcã wuywebe wuyetabut am iboap ekawẽn kay. Warara'acat ikẽrẽat mujurũğrũğ'ukat podi ma õn ikẽrẽat mujurũğrũğ'ukat. 16 Imẽnpit Deus itabotaidabotbot cĩcã osunuy okay. Jesus Cristo yukpiceğẽm gu o'e okay. Gasũ ixeyũ e'em warara'acayũ be:

— Eya'õpicũğcũğ cuy epesop — i. — Paulo ma ikẽrẽat mujurũğrũğxi osunuy. Õn pit ikẽrẽm gu ixeyũ ojukuk—xipan acã ixeyũ ojukuk — i'e'em Deus warara'acayũ be.

İtabut je'e ip cekay itabut'ũmayũ, xipan okuğ puye, yukpiceğẽm gu o'e okay buye dak. Soat em Deus xe jeedop ip itait.

17 — Ën pit soat podi ma xipat — i juy ace ixeyũ Deus pe.

Ibuyxim cuy ixeyũ ajukuk. Kuyje ixeyũ Deus soat kukukat osunuy. Gasũ dak e'em ijodiatat kukukat. Guyjom tak soat kukukan jeenuy. Ixe acã je'ũ gu. Soat em itait jeenuy. Ixe ijo ba'ore wuywebe. Ixe acã Deusat. Ka'ũmgu wara'at—ixeyũ acã. Imẽnēju:

— Soat podi ma ãn edip — i juy ace cebe soat em.

İmẽn cuy ace!

18 Timóteo, ãn okpot co'i. Imẽnpuye jawẽwẽ juy õn. Kuy bima Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ o'e ewebe:

— Deus cuk enaẽ jekawẽn muwẽn ãm soat ka watwat pe — i.

Gebum cuy eguy ixeyũ ekawẽn kay! Sorarayũ icaat kuğ jaokaap puxim. Imẽnpuxim gebum cuy eguy apẽn cuk o'e'e ip ewebe iap kay a'õbaca'ũmap puxim. 19 Jesus Cristo kay etabucap ecepere gu juy. Apẽn cũğ ma exe iap tağ cuy ejeku, Timóteo. Pũğpũğayũ bit apẽn cũğ ma jexe iap tağ gu ip jekukum. Jesus Cristo kay jetabucap o'jepere ip ixeyũ ağokatayũ. İtabucap ip oi'ũm apẽn kobexixi epirig puje soat i'ũmap puxim. 20 Himeneu ixeyũ'in, Alexandre dak. Imẽnpuye ixeyũ xepxepayũ oğukorẽm.

— Satanás eykukan cuy je'e — i juk oce cebe ip ixeyũ mukũyjo am. İxeyũ oğukorẽm itaybit am Deus muymuy'ũm ãm.

2

¹ Koap òn jawē Deus eju kawēn ãm. Acekawēn cuy Deus eju soat peam ijodiat peam.

— Bay, xipan cuy ixeyū ejukuk — i dak cuy ace cebe. — Ixeyū juy esubuywan — i juy ace cebe.

Ajoojuy Deus xewi soat peam. Wuyetaybit ixē soat em xipan wuykuḡ iam. Imēnpuye soat em:

— Bay, ēn xipat cīcā — i juy ace cebe.

² Deus eju juy acekawēn soat eipi kukukayū beam, soat ka watwat kukukayū beam tak. Deus eju juy acekawēn ixeyū be xipan wuykuk am, wuywebe kaba'ūm wuydop am tak, wuywebe Deus bikuyap tag wuyeku am tak, cedaḡ ma wuyeku am tak. ³ Xipan wuyekukuap xipat Deus xe—wuydaxijo'ukat xe. Xipan wuyju jekukum pima, Deus mucokcokcoḡ acesop. ⁴ Ixē Deus ibikuy soat taxijo am ipiat'ajojoap kay ijuap puxim. Ibikuy ijodiacayū be itaybit am kawēn icēmān. ⁵⁻⁶ Pūḡ ma Deusat omuy. Ixē itakoma jījā ikērēat mujurūḡrūḡap kay. Ijodi bima Jesus Cristo aḡokatkan o'e. Jekpiwan ma oe'ū soat pewi ikērēat uk am. Imēneju Jesus Deus etakomaap o'ḡu'ūm. Ixē Jesus jebay o'ḡudin ijodiat kay. Yawēḡ muwēn pin pima, Deus Jesus e'ūap awēḡ o'yawēḡmuwēn ijodiacayū be. Yawēḡtobuxik puje itaybit ip o'e Deus ibikuy soat taxijo am wuydaxijo am iam. ⁷ Imēneju Deus cuk onaē jekawēn muwēnuwēn'ukan. Ixē juk onaē Judeu'ūmayū mutaybitbin'ukan. Napa ḡu òn e'em. Icēmān òn e'em ewebe.

— “Eyetabun cuy epesop Jesus Cristo kay” i juy ece cebe ip — io'e owebe.

⁸ Jawē òn ḡasū apēn cūḡ ma wuyeku am Deus eju kawēnwēnap'a be iam. Soat ka be bima juy acejekawēn Deus eju. Deus ekawēn tag wuyeku pin pima juy acejekawēn ceweju, warara'acat kay wuyetakoma'ūm pima dak, jewa'òxikxiḡ'ūm pima dak.

⁹ Cūḡ ma juy jeedop ip aoyū Deus eju kawēnwēnap'a be. Cūḡ ma juy jeedop ip jesay kuḡ. Warara'acat pe jejojoan ḡu juy ip jeedop. Yaḡuysan cuy ip jeedop. Iwarum ḡu jadapmuḡḡḡēm cuy jeedop ip warara'acat pe jejojoan. Ouro muḡḡḡēbu kuḡ ḡu juy jeedop ip, pérola'a muḡḡḡē'a kuḡ ḡu dak. Ibusopsupatpu kuḡ ḡu dak jeedop ip, teiboḡat kuḡ ḡu dak jesay kuḡ. Warara'acat pe jejojoan ḡu juy jeedop ip aoyū. ¹⁰ Xipacat mujurūḡrūḡ cuy ip jeedop aoyū— “Jesus ebekitkit oceju” i'e'e'ukayū. ¹¹ Deus eju kawēnwēnap'a be jemutaybitbin pima, mūḡ cuy jeedop ip aoyū.

— Kuy wetaybit soan iboam — i'ūmḡu juy je'e ip jewebe ma.

¹² Obu'u ayacat pe aḡokatkat mutaybit am. Cūḡ ḡu ayacat pe warara'acat kukan—aḡokatkat pe acā. Mūḡ cuy jeedop ip aoyū. ¹³ Koap Adāo o'ḡuḡē Deus—aḡokatkat o'ḡuḡē. Kanomūm Eva o'ḡuḡē—ayacat o'ḡuḡē. ¹⁴ Adāo ḡu o'ḡuḡuykuku Satanás—Eva acā. Eva koap Deus ekawēn mubuyxi'ūm'ūm o'e. ¹⁵ Imēneju aoyū je'itpi'ajojom o'e. Imēnpit Jesus kay ip itabut pima Deus ixeyū idaxijo, xipan warara'acat kuḡ pima dak, warara'acat pe jejojoan'ūm jekukum pima dak, ikērēat mujurūḡrūḡ'ūm pima dak.

3

¹ Timóteo, ḡasū òn jawē itabucayū kukukayū naē ãm.

— Aḡokatkat itabucayū kukukat ojuy bima, xipacan e ojuy — i wuyju e'em.

Iboap e'eap icēmān. ² Imēn cuy ip jeku Jesus kay itabucayū kukukayū. Cūg ma juy jeku ip. Pūg ma dak cuy jetayxim jukuk ip. Yağuisan tak cuy jeedop ip. Jewawē juy ip ikērēat kukap puxim. Warēmtağ ğu ma dak cuy jeku ip. Powatwat tujuōmōm'uğ tak cuy jeku ip jeduk'a be. Deus ekawēn warara'acat mutaybitbin'uğ tak cuy jeedop ip. ³ Ika'om ğu dak cuy jeedop ip. Warara'acat aokakam ğu dak cuy jeedop ip. Ya'ōtareğ ğu dak cuy jeedop ip. Itabotaidabotbon tak cuy jeedop ip warara'acat kay. Itabikukum ğu dak cuy jeedop ip warara'acat edinheiro kay. ⁴ Jeduk'a beayū kuğ tak cuy jeedop ip xipan. Jebekitkiyū mukūyjobitbin tak cuy jeedop ip. Jebekitkiyū be jemubuyxinam tak cuy jeedop ip. ⁵ Itaybit'ūm xipan jeduk'a beacat kuğ iam pima, kuka Deus kay itabucayū ikuk pa'ore o'e cebe ip. ⁶ Jesus kay itabun'isuat ğu juy epejomuy warara'acayū kukukan—itabucayū kukukan. Itabun'isuat muy buje:

— Warara'acat podi ma wa'ōbuyxi — i kuka o'e te'e ma.

Kuyje Satanás:

— Warara'acat podi ma wa'ōbuyxi — io'e te'e ma—ibiōğbuk kērēayū kukukat.

Tūybe Deus podi ma wa'ōbuyxi iān kuka o'e. Imēnpuye dak Deus ipiat o'supi'ajoat cebe—Satanás pe kuyje. Imēnpuxim itabun'isuat jewexe ya'ōbuyxi bima, Deus ipiat kuka o'supi'ajoat cebe. ⁷ Itabut'ūmayū emumubuyxin cuy epejomuy itabucayū kukukan ikukukat pe jemuguycūğap puxim. Ixeyū xe ya'ōbuyxi'ūm pima, kuka o'jewemuguycūğ ikukukat ip.

— Warēmtağ ma cuk ip emuy itabucayū kukukan — i kuka o'e ip cebe. Satanás enobano'abibubu be kuka o'at. Satanás kuka o'ğuguykuku ikērēat mujurūğ ām.

⁸ Gasū ōn jawē itabucayū buywatwat'ukayū naē ām. Imēn cuy jeku ip ibuywatwat'ukayū. Ya'ōbuyxim cuy jeedop ip. Wara'at tağtağtağ ğu dak cuy jekawēn ip—pūğ tağ ma. Kawēdi kōnkōnxi ğu dak cuy jeedop ip. Itabikukum ğu dak cuy jeedop ip soat kay jebubun. ⁹ Kawēn icēmān osodop ip itaybit ğu kuyje—pūğpūğ ā. Gasū bit ade itaybicayū o'e. Itabut cīcā jeedop ip kawēn icēmat kay. Apēn cedağ ma jexe ip iap tağ tak cuy jeku ip. ¹⁰ Koam puk itabucayū buywatwat'ukat ojuyat cuy esubuyxijo. Epeye'awero juy teku xe'e xipat kuka o'e iam. Ibuyxijoap tomukadi soat xe xipat pima juy epejomuy ibuywatwat'ukan. ¹¹ Ixeyū tayxi dak cuy xipat ipjeedop. Cekawēnxim ğu juy jeedop ip. Warara'acat muymuy ğu dak cuy jeku ip. Yağuisan tak cuy ip jeedop. Soat em ip jeedop icēmat e'em. Imēn cuy jeedop ip itayxiyū. ¹² Itabucayū buywatwat'ukayū jetayxim pūğ ma ip jukuk. Jekpotpoyū mukūyjobitbin tak cuy jeedop ip, jedaxiyū dak, jeduk'a beayū dak soat. ¹³ Xipan itabucayū buywatwan pima, soat ip ibuyxim jukuk. Ya'ōcam ip jetabucap ğuwēn warara'acat pe.

— Jesus Cristo kay wuyetabut pima, mūğ'i aceku ceweju — i je'e ip soat pe.

¹⁴ Timóteo, ijudup mubararağ ōn eywebeaptum. Gaxīn ma'gu ōn cu ojuy ejom. ¹⁵ Ojuapibun pima bit, etaybit ece cūg ma jeku am warara'acayū eju—Deus ebekitkit eju iam ijudup cocom pima. Wuyju Deus kay itabucayū—soat em itaicat kay itabucayū. Wuyetaybit kawēn icēmān.

— Uk'a muycemucemap'ip puxim wuyju — i'e'em itabut'ūmayū cūg ma wuyekukuap cocom pima, kawēn icēmat tağ wuyju jekukum puye.

16 Iba'arēm itabut'ūmayū xe apēn wuyetabut Deus kay iap, itaybit'ūm ip puye. Gasū bit iba'arēm ġu o'e cebe ip, Jesus Cristo ixeyū mukūyjojom puye.

Ixe Jesus Cristo ijodian o'jebapuk. Deus biōġbuk cuk adi o'e ixe be: “Ĕn cūġ cīcā oxe,” i. Ixe o'jojjo Deus ekawēn tojtjot'ukayū. Itabucayū ixe o'ġuwēnuwēn ijodi. Ade ijodiat itabut o'e ixe kay. Deus waram ixe o'ġuyu kabi kay.

4

1 Gasū ōn jawē ibiōġbuk kērēat a'ō kay kūyjobicayū be eymuġyukukuap puxim. Amap kabia be Jesus kay jetabucap jepere ip pūġpūġpūġ. Ibiōġbuk kērēat ekawēn kay ma itabut jeedop ip—wuymuġyukukuku'ukayū a'ō kay dak. 2 Soat em napa ma e'em ip. Wuymuġyukukukuxi ip. Itaybit ġu ip ajo xipat iam ajo xipat ġu iam tak. Cewawē ba'ore ip. Ipikat puxim ip xidiġ mupikupikap puxim.

3 — Cūġ ġu wuywebe jewebumūn ām — i'e'em ip wuywebe napa ma. — Ibiat i'opi wuywebe — i dak e'em ip napa ma.

Deus pit soat xat o'ġubapuk itabucayū xan—kawēn icēmān itaybicayū xan. 4 Soat Deus emumuġē xipat.

Imēnpuye ka'ūmġu i'opiat wuywebe.

Imēnpuye jekōn pima:

— Bay, xipat cīcā ēn, soat em ēn ocexan iūmūm ocewebe — i wuyju e'em Deus pe.

5 — Soat wemumuġē xipat ipi watwat xan — i juk o'e Deus.

Jekōn pima wuyju dak kawēnwēn Deus eju.

— Ĕn xipat cīcā — i'e'em wuyju cebe.

Imēneju ka'ūmġu i'opiat wuywebe.

6 Timóteo, owebe awēap cuy eġuwēn wuykitpitpiyū be itabucayū be. Iboam ixeyū mukūyjojom pima, xipacan ecesūy Jesus Cristo be kapikpik'ukan. Kuy bima etabun cuy eġuy Jesus Cristo kay iap ekawēn icēmān. Kūyjobin cuy eġuy iboap ekawēn kay bekicat jetitinap puxim. Iboap ekawēn taġ cuk adi ejekuku.

— Gasū dak imēn cuy ejeku — i ōn e'em ewebe.

7 Itabut'ūmayū dobuyū'ūm'ūm ekawēn kay ġu juy eġuy. Te'e ma kuka eġuy ixeyū ekawēn kay etabut. Ixeyū'ūm'ūm ekawēn kay bima, wuybu'u kuka ace wuyetabut am Jesus kay. Ĕn pit soat em kūyjobin cuy eġuy Deus biōġbuk a'ō kay biġ ma etabut cīcā am Cristo kay. 8 Xipat wuywebe wuyjebit mubacacan am. Ibodi ma bit xipat wuywebe soat em kūyjobit am Deus biōġbuk a'ō kay. Ixe a'ō daġ jekukum pima, wuyaġuy'isum kuka ajeku ijodi bima. Wuye'ū buje dak soat em Deus xe acesop waram wuyetai puje. 9 Icēmān ōn emutaybitbin iboam. Wuyetabun cuy ajop iboap ekawēn kay. 10 Wuyetabut cīcā Deus kay—soat em itaicat kay. Imēnpuye wuyju kapikpiġ cīcā warara'acat mutabut am cekay. Ixe soat taxiyo ojuy. Ixe soat jekay itabucayū daxijojom.

11 Timóteo, wawēwēap cuy eġuwēn wuykitpitpiyū be.

— Paulo ekawēn taġ cuy epekuku — i juy ece cebe ip.

12 — Aypa ġu buk ēn. Ocetabut ġu ekawēn kay — i'ūmġu juy je'e ewebe warara'acayū.

Cūġ cīcā juy ejeku. Ekawēntim cuy eġuy. Xipan tak cuy itabucayū ejukuk, itabut'ūmayū dak. Etabun cīcā dak cuy eġuy Deus kay.

Ağuy'isum tak cuy eguy. Cũğ ma juy ejeku warara'acayũ be ekuap co'i jeku am. ¹³ Wajẽmap wiwim pima Deus ekawẽntup cocom cuy eguy je'awerorom'ukayũ be ya'ĩjo am. Deus ekawẽn muwẽnuwẽn cuy eguy cebe ip. Ixeyũ mutaybitbin cuy eguy Cristo ekawẽn. ¹⁴ Deus cuk ja'õbacaap o'ğũm ewebe kapik am cebeam. Ixe juk ja'õbacaap o'ğũm ewebe jekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ eweju kawẽn puje—itabucayũ kukukayũ eweju kawẽn puje. O'jewebumõğ ip abi jeje Deus ekapikap pe emuy ãm. Imẽn cuk o'e ip Deus biõğbuk a'õbi. Ixe a'õbacaap tağ cuy epeku. ¹⁵ Gebum cuy eguy owebe awẽwẽap kay. Iboap tağ cuy ejeku. Imẽn eku buje, “Big ma Jesus Cristo ekawẽn tağ ẽn jekukum” i je'e ip ewebe ejojoayũ. ¹⁶ Eday'em'um cuy eguy warẽmtağ ekuap puxim, warẽmtağ ma warara'acat mutaybinap puxim tak. Cũğ ma eku buje, ağuy'isum ejeku ijodi. Deus xe eguy e'ũ buje dak. Ekawẽn cocoayũ dak ixexee jeedop ip soat em.

5

¹ Ikẽrẽat mujurũğ puje, aypaat egukorẽm ğu juy. Eyawẽ acã juy. Ixe juy eyawẽ ebure awẽap puxim. Aypapat eyawẽ juy ekitpit awẽap puxim. ² Yabubut cuy eyawẽ eixit awẽap puxim. Warara'acayũ aoyũ dak cuy eyawẽ eixit awẽap puxim. Aoyũ eju kawẽnwẽn pima jaejubuku ocepoyap kay juy ğebum ğu eguy.

³ Gasũ õn jemukũyjo apẽn itop'e'ũ'ibiyũ buywan—ibadip'ũmayũ iam. ⁴ Itop'e'ũ'ibit i'tit'et pima, i'iyũ juy xipan jexi jukuk. Yuktaxitxet pima, yuktaxit cuy xipan jeawa jukuk. Deus xe cũğ ma warara'acayũ be ğu ixeyũ xi kuk am, ixeyũ eawa kuk am tak—ibadipyũ be acã. Ixeyũ itaybit cuy cũğ ma Deus xe wuybadip kuk am iam kuy bima xipan ip jekukap teim. Irem ğu juy jexi jukuk ip. Ixeyũ juy ixat je'ğũmğũm cebe ip, cesay dak. Imẽn xipat Deus xe. ⁵ Pũğpũğ itop'e'ũ'ibiyũ tadaybot ma. I'tit'et ğu ip. Yuktaxitxet ğu dak. Ixeyũ itabut warara'acat kay ğu—Deus kay acã. Kabiam, ixima dağ tak ka'ũmat ojuyjuy ip Deus xewi acã—warara'acat xewi ğu—ixeyũ itop'e'ũ'ibiyũ. Deus eju kawẽnwẽn ip warara'acat peam, warara'acat kay ğebum puye. Ixeyũ be acã itabucayũ juy ixat je'ğũm, cesay dak, ibadipyũ'um puye. ⁶ Warara'acayũ bit imẽn ğu jekukum itop'e'ũ'ibiyũ. Jewemucokcokcoğ ã jekukum ip. Itabẽğ ip. Inaka Deus xe ce'uat co'i ip warẽmtağ ma jekukum puye. Ixeyũ juy esubuywan ğu. ⁷ Owebe awẽwẽap cuy eguwẽn wuykitpitpiyũ be warara'acayũ be ixeyũ ekukuap muymuyap puxim. ⁸ Xipan wuybadip kuğ'um pima, wuyetabucap epereap co'i aceku. Itabut'ũmat ekukuap podi ma ikẽrẽm aceku.

⁹ Soat ğu juy esubutemõğ ip itop'e'ũ'ibiyũ butet itabucayũ e'aweroroap'a beatup pe. Itop'e'ũ'ibit yabut pima—60 koato kuğ pima; ceweitopta ebikamat itom pima dak; ¹⁰ warara'acayũ “Teku xipacan e'em soat em” i'e'em pima dak; xipan je'iyũ o'ğuaipan pima dak; jeduk'a be powatwat tujuõmõm pima dak, soat em Deus ebekitkiyũ buywatwan pima dak; iba'oreat kukayũ buywatwan pima dak; warara'acat pe idipat mujurũğrũğ pima dak—ixeyũ butet acã esubutemubararak taperadup pe—teyũku kapikpiğ Deus peam iaptup pe.

¹¹ Yaypan'isuat putet pit esubutemõğ ğu juy igodup pe—itop'e'ũ'ibit putetup pe. Waram jewebumũn pin je'e ip. Ibu'u je'e ip kapik am Cristo beam. ¹² Koap pima:

— Waram pit ocewebumün ġu. Cristo beam acā kapiġ òn — i juk o'e ip. Ibu'u ip pima bit:

— Te'e ma “Cristo beam acā kapiġ òn,” i juk ece — i je'e warara'acayū cebe ip.

¹³ Ixeyū itop'e'ū'ibiyū te'e ma ip kabiabun kapkam uk'a kapkam. Ibukapik'ūmayū ip. Cekawēnxi ip. Kawēn mukērērēn tak ip. Imuwēnpiat muwēnuwēn ip. ¹⁴ Imēneju:

— Waram jewebumün cuy ip itop'e'ū'ibiyū yaypan'isuayū — i òn e'em. — Waram jewe'ita juy ip — i òn e'em. — Xipan cuy ip jeedop je'iyū kuġ — i òn e'em.

Waram ip jewebumün puje, wuymuy ba'ore je'e wuykay'ūmayū be. ¹⁵ Pūġpūġ itop'e'ū'ibiyū'in o'jēm Deus e daġwi. Satanás a'ò kay kūyjobit am ip o'jēm. ¹⁶ Itabucat padip itop'e'ū buje, ibadipyū juy ixē subuywan.

— Ocebadip cuy epesubuywan — i'ūmġu juy je'e warara'acayū be, itabucayū be.

Ibadip'ūmayū buywatwan pit ip jeedop itabucayū.

¹⁷ Xipan cuy itabucayū kukukayū ajukuk. Eykukayū xipan itabucayū kuġ pima, xepxem cuy cekapikaptei epeteida cebe ip. Kapikpiġ cīcā bima, xepxem cuy cekapikaptei epeteida cebe ip Jesus ekawēn muwēnuwēn'ukayū be—Deus ekawēn eymutaybitbin'ukayū be dak.

¹⁸ Imēn e'em Deus ekawēn tup—Moisés emudupmubararaktup: Imukapikpiġ pima, eòhōbi epesubimukirik ġu juy jexat'oap puxim—āġ jekōn, i. Imēn e'em Lucas emudupmubararaktup: Cekapikaptei juy epeġūm kapikpik'ukat pe, i. Imēneju cekapikaptei juy epeteida itabucayū kukukayū be. ¹⁹ Pūġ pe itabucayū kukukat muymuy buje, eyetabun ġu juy epesop ixē ekawēn kay. Xepxepayū bit, ebapūġayū dak pūġ taġ ma ixē muymuy buje, eyetabun cuy epesop ixeyū ekawēn kay. Wara'at taġtaġtaġ pima bit, eyetabun ġu juy epesop ixeyū ekawēn kay.

²⁰ Itabucayū kukukat ikērēat mujurūġrūġap epere am ibu'u bima juy epeġukorēm soat etabutpe. Epeġukorēm cuy warara'acat pe iparara am ikērēat mujurūġap puxim.

²¹ Timóteo, owebe awēwēap taġ cuy ejeku. Pūġ taġ ma juy ejukuk soat itabucayū. Ebu'um ġu juy eġuy imukorēm ām ip ebureyū ma'ġu ip. Iboap muwēnuwēn òn ewebe Deus a'òpiju, Jesus Cristo a'òpiju dak, Deus ekawēn tojotjot'ukayū a'òpiju dak—ikērēat kuġ'ūmayū a'òpiju. ²² Dao ġu juy ecewebumōġ aġokatkat abi jeje imuy ām itabucayū kukukan. Warara'acayū ikērēat mujurūġrūġ pima, eju ġu juy ceweju ip. Aġuy'isum cuy eġuy. Ikērēat cuy eġuġē ġu—pūġ em tak ka'ūma.

²³ Idibi at ġu juy etikōnkōn. Uva'abidi dak etikōnkōn, edada muxere am.

²⁴ Pūġpūġayū soat etabutpe ikērēat mujurūġrūġ. Soat itaybit ikērēat mujurūġrūġ ip iam. Itaybit ip ġaxīn ma Deus ipiat supi'ajoat cebe ip iam. Warara'acayū bit iba'arēm ma ikērēat mujurūġrūġ. Guyjom pit soat itaybit je'e ikērēat o'ġujurūġrūġ ip iam. ²⁵ Imēnpuxim pūġpūġayū ma soat etabutpe ma xipacat mujurūġrūġ. Soat itaybit xipacat mujurūġrūġ ip iam. Warara'acayū bit iba'arēm ma xipacat mujurūġrūġ. Gasū ka'ūma ma itaybit apēn ixeyū e'em iam. Guyjom pit itaybit je'e ip.

6

¹ Tei'ūm kapikpik'ukayū be ecekawēn cuy—Jesus kay itabucayū be.

— Ibuyxim cuy eyekariwa epejukuk — i juy ece cebe ip. — Ibuyxim ip ikuḡ pima kuka Deus o'jomuymuy ḡu ip itabut'ūmayū — i juy ece cebe ip. — “Pauloyū warēmtaḡ ma itabucayū mutaybitbin,” i'ūmḡu kuka dak o'e ip — i juy ece cebe ip.

² Pūḡpūḡ ixeyū'in kapikpiḡ itabucayū beam, jekitpitpiyū beam.

— “Kūyjobin ḡu oce wekariwa a'ō kay, ixe dak itabut Jesus kay buye,” i'ūmḡu juy epe'e — i juy ece cebe ip. — Xipan cīcā juy epeyekapik cebeam ixeyū dak itabut puye, Jesus xe ikukpin ip puye dak — i juy ece cebe ip.

Timóteo, iboam cuy itabucayū eḡutaybin

— Xipan cuy epeku — i juy ece cebe ip—tei'ūm kapikpik'ukayū be.

³ Wuykukukat ekawēn icēmān—Jesus Cristo ekawēn. Ixe ekawēn taḡ jekuku'ukat Deus bikuyap taḡ tak jekukum. Ade'ūmayū bit cekawēn kay ḡu. Cekawēn ḡu imutaybitbin ip. Warēmtaḡ ma imutaybitbin ip.

⁴— Warara'acat podi ma ocetaybit — i'e'em ip te'e ma.

Imēnpit itaybit ḡu ma ip. Soat em jewa'ōxixiḡ ip. Jawa'ōdawutwutxi ip. Itabikuku e'em ip jewewekay, imēn jekukum puye. Wara'at taḡtaḡtaḡ ma ip kawēnwēn. Itabutkarey ip jewewekay. ⁵ Soat em ip jewa'ōxixiḡ jeweweju. Yaḡuyba'arēm ip o'e. Oibu'un ip kawēn icēmat kay. Tūybe Deus kay wuyetabut pima acejekariwan iān e'em ip. ⁶ Deus kay itabucat ibubut adeat puxim e'em icokcok, Deus kay wuyetabucap wuybubut kuḡ iap podi ma xipat puye. ⁷ Ajo-kuḡ wuybui be wuykap'isum? Ka'ūma kuḡ! Imēnpuxim ajo'in acetujowat ijodiwi wuye'ū buje? Ka'ūma ma! ⁸ Wara'at kuḡ'ūm pima, wuycokcoḡ mabuk acesop wuydotite bima, wuyxaxet pima dak. ⁹ Ibutut ade pinayū ikērēat mujurūḡrūḡ dinheiro buap ojuy. Warēmtaḡ e'em ip itabikuku soat kay jebubun puye. Xipat ḡu ip soat xe ijodiat xe. Soat em ipiat supi'ajojo ip. Deus wi wūy ma jeedop ip. ¹⁰ Ikērēat mujurūḡrūḡ ip soan dinheiro kay itabikukuap tomuju. Pūḡpūḡayū oibu'un ip Jesus kay. Jetabucap o'jepere ip dinheiro kay jījā buye. Ade o'jat ip dinheiro. Inaka iḡuycūḡ cīcā ip jekukum jetabucap o'jepere buye.

¹¹ Ēn pit, Timóteo, Deus a'ōbuywatwat'ukat ēn. Imēnpuye ikērēat pewi juy ecenapōn. Cūḡ ma juy ejeku. Ikukpin cīcā juy Deus ejukuk. Etabun cīcā juy eḡuy cekay. Ikukpin cuy warara'acat tak ejukuk. Etaxim cuy ipiat esupi'ajo. Yobogan pin ḡu juy eḡuy. ¹² Jedaudau'ukat soan jewūncaan jedaudaum koap jedauap epere am jabeatup pu ojuy adeayū etabutpe. Ixe buxim ēn tak soan a'ōbacaan cuy etabut eḡuy Jesus kay. Ebu'u'ūm pima, soat em Deus xe eḡuy e'ū buje. Adeayū etabutpe:

— Wetabun oḡuy Jesus kay ḡejuje bit — i juk ece kuy bima.

Imēn i'e buje, Deus cuk enaē soat em enuy am jexe. ¹³⁻¹⁴ Jesus ekawēn taḡ cuy ejeku ewebe ikērēat muḡēap puxim; Jesus pe “Ikērēat kuḡ ēn” i'eap puxim ewebe. Wara'at taḡ ḡu juy ejeku—Jesus ekawēn taḡ acā—soat ekawēnwēnap taḡ acā. Ixe ekawēn taḡ cuy ejeku wuykukukat ajēmap wiwim pima—Jesus Cristo ajēmap wiwim pima. Iboam ōn awēwēm Deus etabutpe, Jesus Cristo etabutpe dak. Ixe Deus soat mutaicin. Ixe Jesus Cristo iparara'ūma kawēn icēmat o'ḡuwēn iecuḡap pe—Pōncio Pilatos pe. ¹⁵ Imudot pin pima, Deus waram ixe Jesus Cristo ḡudot wuykay. Ixe Deus xipat cīcā. Wara'at ḡu omuy ijodiat kukukat—Deus acā. Ixe ijodiat kukukayū kukukat. Ixe ijodiat ekariwayayū ekariwa. ¹⁶ Soat pit ace'ū. Ixe bit je'ū ḡu. Ka'ūmḡu xipat'ūmat cebe. Daxadidea beat co'i. Wuyajēm pa'ore cetēḡ. Abu ixe o'jojojo? Ka'ūma ma. Iba'ore wuywebe ijo am.

— Kūyjobin ocesop a'ō kay acā — i juy ace cebe. — Soat podi ma ěn a'ōbaca — i juy ace cebe.

Iměn cuy ace.

¹⁷ Timóteo, ibubut adeayū juy eyawēwē.

— Eya'ōbuyxian pin ġu juy epesop — i juy ece cebe ip. — Dao ma kuka eybubut oi'ūm — i juy ece cebe ip. — Iměnpuye eyetabun ġu juy epesop eybubut kay—Deus kay acā eyetabun — i juy ece cebe ip. — Deus ade iūmūm wuywebe wuymucokcok am — i juy ece cebe ip. — Soat wuyemumukaypinput ūmūm wuywebe — i juy ece cebe ip.

¹⁸ — Xipan cuy warara'acat epejukuk — i juy ece cebe ip. — Xipacat cuy epeġujurūġrūġ — i juy ece cebe ip. — Eydacum ġu juy epesop warara'acat pe — i juy ece cebe ip. — Ibubut'ūmat pe juy eybubut'in epeġūm — i juy ece cebe ip. ¹⁹ — Eybubut'in iūmūm pima ade epejukuk eybubun kabi be — i juy ece cebe ip. — I'ūm ġu eybubut — i juy ece cebe ip. — Icēmān Deus xe epesop eyetaīt — i juy ece cebe ip.

²⁰ Timóteo, apěn Deus o'e ewebe iap taġ cuy ejeku. Ade'ūmayū warěmtaġ ma kawěnwěn ip. Jawa'ōxixi'g ip. Deus muymuy ip. Cekawěnxiayū ip.

— Warara'acat podi ma ocetaybit — i'e'em ip napa ma. Ecekawěn ġu juy ceweju ip.

²¹ — Warara'acat podi ma ocetaybit — i'e'em ip napa ma. Jetabucap ip o'jepere e bewi oitabidao'ibit puxim.

— Bay, xipan cuy Timóteo ejukuk — i ōn e'em Deus pe. — Xipan cuy soat Jesus kay itabucayū ejukuk — i ōn e'em cebe.

Ibūrū ma.

TIMÓTEO BEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP XEPXEPATUP

¹ Timóteo, cartadup mubarararağ òn ewebe kato mujuaptum. Òn Paulo. Jesus Cristo emumuju òn Deus a'òbi. — “Jesus Cristo eju mǔğ'i eyju jekukum pima, soat em Deus xe epesop eyetait,” i juy ece ijodiat pe — i juk o'e Jesus Cristo owebe.

² Timóteo, ên okpot co'i. Ekukpin cĩcã oxe. Deus wuyebayat. Jesus Cristo wuykukukat. Deus eju òn kawênwên ewebeam.

— Xipan cuy Timóteo ejukuk — i òn e'em cebe. — Etabotaidabotbon cuy eguy cekay — i òn e'em cebe. — Ixe aguy mubabibin cuy eguy — i òn e'em cebe.

³ — Bay, ên xipat cĩcã — i òn e'em Deus pe. Warara'acat a'ò dağ ğu òn jekukum—ixe a'ò dağ acã. Wedobuyũ'ũm'ũm tak ixe a'ò dağ jekuku'uk ip osodop. Ocokcok ixe kay soat apên cedağ oxe iap tağ òn jekukum puye. Ixe eju òn kawênwên ewebeam soat em. Kabiam òn kawênwên ceweju, ixima dağ tak. ⁴ Gebum cĩcã òn ekay. Exewi ojêm puje etôn iap kay ğebum òn. Ejo pin cĩcã òn waram ocokcok am. ⁵ Gebum òn apên etabut Jesus Cristo kay iap kay. Jewexe ğu etabut cekay—icêmãn. Koap pima eawa Lóide itabut osunuy cekay. Exi Eunice dak itabut osunuy cekay. Ixeyũ buxim ên tak etabut cekay. Wetarybit cĩcã iboam. ⁶ Imênpuye òn jeãwê. Itbucayũ kukukan emuy buje, juk ocewebumõğ abi jeje. Deus cuk ja'òbacaap o'jomõğ ewebe. Gebum cuy eguy iboap kay. Ixe a'òbacaam cuy ejeku. ⁷ Deus jebiõğbuk muõmõm wuywebe. Ixe biõğbuk wuymparararan ğu—wuya'õmucanucan acã. Deus ja'òbacaap ùmũm wuywebe. Ya'òbacaap kuğ pima xipan kuka warara'acayũ ajukuk. Jewãwêwêm tak ajop ikêrêat muğêap puxim.

⁸ Itabut'ũmayũ odaomũn wuykukukat ekawên oğuwênwên puye. Inaka esũsũn ğu juy eguy obuxim, daomũnmũnap'a be ma'ğu òn. Ebisũsũn ğu dak cuy eguy wuykukukat ekawên muwên âm warara'acayũ be. Owebe ipiat'ajojoap puxim ipiat supi'ajo an ip ewebe ên ixe ekawên muwênwên puye. Ebu'um ğu juy eguy imuwên âm ipiatpi'ajojom ma'ğu. Deus ja'òbacaap je'ğũm ewebe. ⁹ Ixe Deus kuy wuydaxijo. Ixe kuy wuynaê jebekitkiyũm. Ixe kuy wuynaê xipacat agugêğê buye ğu—ixe wuynaê pin puye acã, ixe xe wuykukpin puye dak.

— Xipacat oğũm soat pe Jesus Cristo kay itabucayũ be — i juk o'e Deus jewebe ma.

Imên cuk o'e jewebe ma ka'ũmğu ipi bimãn ma. ¹⁰ Ixe xipacat ùm pin osunuy soat pe iam wuyetaybit ğu juk adi ajop. Gasũ bit wuyetaybit ace. Wuyetaybit ace wuydaxijojo'ukat oajêm puye. Jesus Cristo kuy oajêm. Ixe Jesus Cristo xipacat ùmũm wuywebe. Ixe ce'ũ osunuy. Inaka waram ğuto o'jetait. Ixe wuye'ũ'ũap a'òbacaap o'ğu'ũm. Kawên idipat muwênwên cuk adi oekuku.

— Soat em eyetait epesop Deus xe eye'ũap tomukadi — i juk adi o'e'e wuywebe.

Imênpuye Jesus Cristo kay wuyetabut pima, wuypararam ğu wuye'ũap puxim.

¹¹ Deus cuk onaê jemumujum.

— Wa'ōbi juy kawēn idipat muwēnuwēn eguy — i juk o'e owebe. — Itabucayū mutaybitbin cuy eguy — i juk o'e owebe.

¹² Itabut'ūmayū ipiatpi'ajojoan owebe, ōn kawēn idipat muwēnuwēn puye. Obu'u gu ma'gu oguy wetabut am Jesus kay. Wetabut cuk adi oguy cekay. Gasū dak wetabut ma cekay, wetaybit cīcā ixem puye. Wetaybit soat podi ma ixē ya'ōbaca iam. Soat ogūm cebe iap muxipanpan jeenuy jajēmap kabia wiwim pima. ¹³ Kawēn icēmān cuk adi ōn emutaybitbin. Iboap ekawēn taḡ cuy ejeku. Wekukuap puxim cuy ejeku. Etahun cīcā juy eguy Jesus Cristo kay. Xipan cuy warara'acayū ejukuk. Imēn cuy ajeku Jesus Cristo eju mūḡ'i wuyju jekukum pima. ¹⁴ Kawēn idipat o'guwēn ip ewebe kuy bima. Gebum cuy eguy iboap ekawēn kay. Ibiōḡbuk xipacat omuy wuywebe—Deus biōḡbuk. Ixe biōḡbuk wuybuywatwan ixē ekawēn kay ḡebum am.

¹⁵ Ade Ásia eipi watwat'in cuk opere iap awēḡ kuy eyawēḡtobuxik. Fígelo ma ixeyū'in osunuy, Hermógenes tak. ¹⁶ Onesíforo bit obuywatwat'uk osunuy.

— Xipan cīcā juy Onesíforo ejukuk, ibadipyū dak — i ōn e'em wuykukukat pe.

Ixe isūsūn gu osunuy jajēm ām daomūnmūnap'a be ojo am. Pūḡ em gu ixē Onesíforo omucokcokcoḡ—ade em ma. ¹⁷ Roma ka be jajēm'isum okudadam oeku. Odobuxik puje acā oibu'un okudadam. ¹⁸ Etaybit Éfeso ka be bima soat em ixē obuywatwat'uk osunuy iam. Imēneju:

— Wetabotaidabotbon cuy oguy ekay kūyjobit'ūmayū be ipiat'ajoap kabia be iam cuy Onesíforo egutaybin — i ōn e'em wuykukukat pe.

2

¹ Timóteo, ēn okpot co'i. Deus soat em xipan wuykuḡ Jesus Cristo eju mūḡ'i wuyju jekukum puye. Imēnpuye a'ōbacaam cuy eguy! ² Adeayū mutaybitbin cuk adi oguy—emutaybitbin tak. Ēn pukto iboam cuy cūḡ ma jekuku'ukayū mutaybitbin eguy ixeyū be warara'acayū mutaybin am.

³ Ade itabucayū ipiatpi'ajojom. Ēn tak sorara buxim ebu'um gu juy eguy ipiatpi'ajo am. Jesus Cristo esoraram cuy eguy. Sorara buxim ixē a'ō kay acā juy kūyjobin eguy. ⁴ Nopaḡōḡōm pima jeduk'a beat co'i'ūmḡu jekukum sorarayū. Ja'ōbi gu ip jekukum—jekukukat a'ōbi acā. Imēnpuxim Jesus Cristo a'ōbi acā ejeku. ⁵ Cedaḡ ma o'jedau bima acā kuka o'jat jedauaptei warara'acat podi ma iwūncaat. Cedaḡ'ūm o'jedau bima bit, kuka o'jat gu. Imēnpuxim ēn tak cuy cedaḡ ma ejeku. ⁶ Ku be ibukapik cīcāat cuy koam jexat'am yabu. Imēnpuxim ēn tak cuy ecekapik cīcā Jesus Cristo beam. ⁷ Timóteo, ḡebum cuy eguy wekawēn kay. Wuykukukat cuy jemutaybin apēḡape wekawēn iam.

⁸ Gebum cuy eguy Jesus Cristo kay. Deus ixē Jesus Cristo o'gutait ce'ūap tomukadi. O'ḡuyu kabi kay. Davi naxeḡebit o'ḡuyu. Iboap cuk adi oguwēnuwēn kawēn idipat muwēnuwēn pima. ⁹ Itabut'ūmayū juk adi ipiat o'supi'ajojoat owebe, kawēn idipat oguwēnuwēn puye. Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat puxim ip odaomūn owebe kawēn idipat muwēḡap puxim. Imēnpit iba'ore cebe ip kawēn idipat muwēḡap mu'ūm ām. Kawēn idipat muwēnuwēnap i'ūm gu. ¹⁰ Imēneju wetaxi jījā ipiatpi'ajo am Deus emunaēhēyū be kawēn idipat a'ḡo am. Wetaxi jījā ixeyū mutabut am Jesus Cristo kay. Deus ixeyū dak idaxijo wuydaxijoap co'i. Deus dipap

kuḡ jeedop ip. Ixeyũ dak Deus xe jeedop wuyweju. Soat em wuyetaít acesop cexe. ¹¹ Apên cuk adi oḡuwēnuwēn ewebe iap waram ḡuto oḡuwēn ewebe ḡasũ dak. Iboap ekawēn icēmān.

Wuybu'u'ũm pima wuyē'ũ ām Cristo bikuyap taḡ wuyekuap ojuy, ixē xe acesop wuyetaít, i.

¹² Ipiatpi'ajo am wuyetaxi bima, ijodiacat kukukayũm acesop Cristo eju, i.

“Ōn pit Cristo ebekit ḡu,” i wuyju e'em pima, “Eyju dak webekitkiyũ ḡu,” i je'e wuywebe ixē dak, i.

¹³ Wuyju ixē ekawēn epereperem. Cristo bit ja'ōmuwarururun ḡu. Ixē soat em e'em apēn cuk adi o'e'e iap taḡ, i.

¹⁴ Owebe awēwēap cuy eḡuwēn ebekitkiyũ be ḡebum ip top am. Eḡutaybitbin cuy ip.

— “Epeyewa'ōxikxik ḡu juy,” i ōn e'em eywebe Deus topabe — i juy ece cebe ip.

Jewa'ōxikxiḡ pima ip ya'ijojomayũ buywatwan ḡu ip—ixeyũ mubu'u'un acā jetabut am Jesus Cristo kay. ¹⁵ Soan ma ece Deus pe “Cũḡ ma ēn jekukum oxe” i'e am ewebe. Cũḡ ma juy kapikpiḡ eḡuy esũsũnap puxim Deus pe ekapikap coan. Kawēn icēmat cuy eḡutaybitbin—Deus ekawēn. ¹⁶ Te'e ma jewa'ōxikxiḡ ip adeayũ. Deus pit cekawēn kay ḡu ip. Ixeyũ ekawēn coco'ukayũ biḡ ma Deus kay ḡu e'em. Jawa'ōxikxiḡ ḡu juy eḡuy ixeyũ eju. ¹⁷ Ot'ũ'ũ wuyēn mu'ũmu'ũm. Imēnpuxim ixeyũ wuymutaybitbin pima wuyetabucap kuka o'ḡu'ũm ip. Wuymubu'un kuka ip Cristo kay wuyetabut am. Himeneu ixeyũ'in Fileto dak. ¹⁸ Pũḡpũḡ itabucayũ'in ixeyũ ekawēn kay itabut o'e. Imēnpuye oibu'un ip Jesus kay. Jetabucap o'jepere ip e bewi itabidaoat puxim.

— Deus kuy itabucayũ'ũm'ũm o'ḡuyu kabi kay — i napa ma e'em ip itabucayũ be. — Wuyiwat xeku — i napa ma e'em ip.

Imēn ip itabucayũ mu'ukpiceḡēḡēn Jesus kay. ¹⁹ Wuyju bit acejepere ḡu wuyetabucap, kawēn cũḡat kay wuyetabut puye. Cem ma uk'a muy buje, ya'at'et ḡu. Imēnpuxim kawēn cũḡat kay wuyetabun puje, acejere ḡu dak. Deus ebekitkiyũ wuyju. Imēn e'em Deus ekawēntup:

Wuykukukat itaybit abuyũ webekitkiyũ iam, i.

Wara'atup e'em:

“Deus ebekit ōn” i'e'e'ukat ikērēat mujurũḡrũḡap cuy jepere, i dak e'em Deus ekawēntup.

²⁰ Ya'ade opop ibubut mũn'a'a yabo'gat'a be—ibubut adeat tuk'a be. Ouro muḡēḡē'a opop, prata muḡēḡē'a dak, ip muḡēḡē'a dak, wuynōm muḡēḡē'a dak. Pũḡpũḡ'a kuḡ ip soat kabia. Wara'at'a kuḡ pit ip xipacat ebapuk puje acā, ya'ōbuyxiat ajēm puje acā. ²¹ Ikērēat mujurũḡrũḡap epere buje wuyju dak xipacat acesop wuykukukat Jesus xe.

— Obuywatwan cuy eḡuy, xipacat ēn oxe buye — i je'e wuywebe. — Ococok cĩcā ekay — i je'e wuywebe, wuyaḡuyisu buye, ikērēat mujurũḡrũḡap kuy acepere buye dak.

²² Yaypan'isuayũ etabikukuap kay ḡu juy eḡuy. Cũḡ ma juy ejeku Deus etabutpe. Etabun cuy eḡuy Jesus Cristo kay. Ikukpin cuy soat ejukuk. Kaba'ũm cuy eḡuy warara'acat eju. Imēn ma jekukum ip— “Ocekukukat, ocebuywatwan cuy eḡuy” i'e'e'ukayũ—Deus emu-muisunyũ. ²³ Ecekawēn ḡu juy jewa'ōdawutwut'ukayũ eju, warēmtaḡ ma kawēnwēn'ukayũ eju dak. Jawa'ōxikxiḡ acā ip. ²⁴ Wuykukukat

buywatwat'ukat pit jewa'õxikxiğ ġu juy. Xipan cuy soat jukuk. Xipan ma juy soat mutaybitbin jeenuy. Yukpiceğēm ġu juy warara'acat jukuk. ²⁵ Wuymuymuy'ukayū mukūyjobitbin pima, wuya'õpuruğ ġu juy acekawēn ceweju ip. Ibuyxim cuy ip ajukuk. Guyjom paxi Deus ixeyū ġubu'un ikērēat kay am. Ixeyū aco'i ġutabun kawēn icēmat kay. ²⁶ Kuy bima ibiōğbuk kērēayū kukukat ixeyū o'jat puca buap puxim. Ibiōğbuk kērēayū kukukat bikuyap tağ ip jekukum ġasū. Gaxīn ma aco'i ġuto ip yağuyusan. Ibu'un aco'i kuka ip ibiōğbuk kērēayū kukukat a'õ kay nobano'abibubu bewi puca o'kap iat puxim.

3

¹ Amap kabia iba'ore jījā je'e itabucayū be Deus ekawēn tağ jeku am adeayū ikērēat ġujurūğrūğ puye. Gebum cuy eğuy iboap kay. ² Jewekay acā ġebum jeedop ip ijodiat. Itabikuku jījā jeedop ip dīnheiro kay.

— Soat podi ma oca'õbuyxi — i je'e ip napa ma. — Ka'ūmġu ocejo'iat ya'õbuyxiat — i napa ma je'e ip.

Warara'acat ekawēn mukērērērēn jeedop ip.

— Ēn xipat cīcā — i'ūmġu je'e ip, warara'acat xipacat ūmūm ma'ġu cebe ip.

Kūyjobit ġu jeedop ip jebay a'õ kay, jexi a'õ kay dak. Ibuyxim ġu ip Deus jukuk. Ixe kay itabucayū dak jukuk ip ibuyxim ġu. ³ Abu jukuk ikukpin? Ka'ūma ma. Ya'õpuruğ ip soat jukuk. Warara'acat muymuyxi jeedop ip. Jewawēwēm ġu jeedop ip ikērēat kukap puxim. Dao ma ip etakomamān. Xipacat kay ġu jījā jeedop ip. ⁴ Jebureyū tujowat ip cekay itakomaayū be yaoka am. Warēmtağ ma jeku ip. Jewexe yoboğ cīcāyūm jeedop ip. Deus mucokcok pin ġu jeedop ip—jewemucokcok pin acā.

⁵ — Ocejū dak Deus ebekitkiyū — i napa ma je'e ip warara'acat pe. Inaka itaybit ġu jeedop ip Deus a'õbacaap kuk am. Deus bikuyap tağ ġu jeku ip—jebikuyap tağ acā. Ixeyū burem ġu juy eğuy, ēn pit. ⁶⁻⁷ Ixeyū'in aoyū muğuykukukum—yağuy'ūmayū muğuykukukum. Ixeyū aoyū ikērēat mujurūğrūğ soat em.

— Ikērēat kuğ oceju — i'e'em ip ixeyū aoyū.

Inaka ikērēat mujurūğrūğap epereperem ġu ip. Iparara ip Deus ipiat supi'ajoat ocewebe iap puxim. Inaka kūyjobit pin ġu ip Deus pe jedax-ijoan. Jewexe ip kawēn icēmat kudadam. Jewexe jewemutaybitbin ip. Inaka itaybit pa'ore cebe ip kawēn icēmān. Imēnpuye imuğuykuku'ukayū ōmōm ixeyū aoyū duk'a be. Warēmtağ imutaybitbin ip.

— Ocekawēn tağ cuy epeku eyejuap puxim ipiat'ajojoap kay — i'e'em ip cebe ip napa ma.

Imēn aoyū muğuykukukum ip kawēn icēmat tobuxikap puxim. ⁸ Moisés kawēn icēmat muwēnuwēn'uk osunuy Deus a'õbi kuyje. Janes Moisés a'õ kayġu jījā osunuy, Jambres tak. Kawēn icēmat kay ġu jījā osodop ip. Imēnpuxim ixeyū ağokatkayū warara'acayū muğuykukukum ixeyū be kawēn icēmat kayap puxim. Yağuy'ūm ip. Jesus kay jetabucap ip o'jepere. Itabut'ūmat co'i ip Deus xe. ⁹ Soat em ġu bit ijodiat ġuğuykuku ip—xepxep kabia ā. Guyjom soat ijodiat je'e cebe ip:

— Ajo am eyetaybit? Ka'ūma am ma! — i.

Imēnpuxim kuyjeayū'ūm'ūm o'e Janes pe, Jambres pe dak.

¹⁰ Bekit, etaybit cīcā apēn ōn jekukum iam, apēn ōn warara'acat mutaybitbin iam tak, apēn obikuy Deus bikuyap tağ weku am iam tak. Etaybit

apên wetabut Jesus Cristo kay iam, apên wuydicegēm gu òn warara'acat kuḡ iam tak, apên ikukpin warara'acat kuḡ òn iam tak, apên wetaxi ipiat'ajo am iam tak. ¹¹ Itabut'ūmayū juk adi ikērēm okuk. Ipiat cuk adi o'supi'ajoat ip owebe. Ikērēm cīcā juk adi ip okuk Antioquia ka be bima, Icônio ka be bima dak, Listra ka be bima dak. Ade em cuk adi ipiat osupi'ajojojo. Wuykukukat Jesus pit odaxijo ixeyū bui bewi. Etaybit iboam. ¹² Jesus Cristo eju mūḡ'i wuyeku am wuybikuy bima, itabut'ūmayū ipiat supi'ajoat wuywebe, Deus ekawēn taḡ wuyeku am wuybikuy bima. ¹³ Biḡ ma ip ikērēat ḡujurūḡ xipat'ūmayū—warēmtaḡ ijodiaca mutaybitbin'ukayū. Warara'acat muḡuykukukukum ip jeku. Jewemuḡuykuku dak ip. ¹⁴ Ēn pit apēn òn cuk adi emutaybitbin iap taḡ cuy ejeku—apēn wuybadipyū juk adi emutaybitbin iap taḡ tak. Etaybit cīcā icēmān oceju juk adi emutaybitbin iam. Imēnpuye ocekawēn kay etabun cīcā juy eḡuy. ¹⁵ Bekin pin ma Deus ekawēntup coco'uk eḡuy. Etaybit oxekawēn. Ibodup cocom pima wuyetaybit acesop apēn Deus wuydaxijojom Jesus Cristo kay wuyetabun puje iam. ¹⁶ Deus a'ōbi kuyjeayū'ūm'ūm ixe ekawēntup o'tupmubararak—soatup. Iboaptup ekawēn xipat cīcā kawēn icēmān wuymutaybit am. Xipat cīcā ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū muḡuycūḡ ām ikērēat kay. Xipat cīcā ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū mubikuy am ikērēat mujurūḡrūḡap epere am. Xipat cīcā itabucayū mukūyjo am Deus bikuyap taḡ jeku am. ¹⁷ Ibodupkuḡ pima wara'at kay gu je'e ip itabikuku Deus buywatwat'ukayū. Soat kuḡ kuy ip. Ibodup kuḡ pima, iba'ore gu je'e ixeyū be xipacat muḡē ām—iwarururuat muḡē ām.

4

¹ Deus etabun ḡasū òn awēm, Timóteo, Jesus Cristo etabun tak. Ixe Jesus Cristo apēn cuk adi oekuku ip iaptei ideida soat pe—itabēḡayū be, ce'ū'ūayū be dak. Ixe Cristo waram jajēm. Ipiat supi'ajoat ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū be ikērēat ip o'ḡujurūḡrūḡ iapteim. Xipacat pit je'ḡūm jebekitkiyū be—xipacat mujurūḡrūḡ'ukayū be xipacat ip o'ḡujurūḡrūḡ iapteim. ² Soat kukukan je'e ixeyū eju—jebekitkiyū eju. Imēneju Deus ekawēn cuy eḡuwēnuwēn soat pe. Cekawēn cuy eḡuwēnuwēn imuwēn pa'ore ewebe bima, imuwēn pa'ore'ūm pima dak. Warēmtaḡ ma ceku'ibiyū juy eḡukorēmrem.

— Ikērēat mujurūḡrūḡap cuy epeyepere — i juy ece cebe ip. — Eyetabun cuy Jesus kay — i juy ece cebe ip.

Eya'ōmucanucan cuy ip ixeyū be cūḡ ma jeku am. Ekpicēḡē gu juy ixeyū eḡutaybitbin. ³ Guyjom kawēn icēmat com ip ibu'un adeayū. Jekpiwan ma ip jewemucokcoḡ. Warēmtaḡ ma imutaybitbin'ukayū tomuwā ip jemutaybit am. Ya'ḡjo pinap acā ip ḡuwēn cebe ip. ⁴ Kawēn icēmat a'ḡjojoap jepere ip. Warēmtaḡ e'e'ukayū ekawēn kay acā je'e ip—aypapayū'ūm'ūm ekawēn kay acā. ⁵ Ēn pit, Timóteo, aḡuysan cuy eḡuy warēmtaḡ ekuap puxim. Etaxim cuy eḡuy ipiatpi'ajojom pima. Kawēn idipat cuy eḡuwēnuwēn soat pe. Deus cuk enaē kapik am cebeam. Imēnpuye soat em cuy ixe beam kapikpiḡ eḡuy.

⁶ Òn pit ḡaxīn ma oaoka ip. Apēn kuyje Deus etabutpe wūnca aokakakaap puxim ip oaoka. Ḡaxīn ma oḡēm ijodiwi kobe o'jenapōn iap puxim. ⁷ Sorara xipacat puxim òn kapikpiḡ Jesus Cristo beam. Pūḡpūḡ daudau'ukayū'in cedaḡ gu jedaudaum ip. Ixeyū buxim gu òn pit. Cedaḡ ma ojekuku—Deus ekawēn taḡ. Pūḡpūḡ ixeyū'in taobu'u e'em ip jedau

am. Ixeyũ buxim ġu òn pit. Obu'u ġu oġuy Jesus kay wetabut am. ⁸ Daudauat iwat tumũntuptup mōġmōġ iwũncaat a be soat etabutpe. Soat etabutpe dak wuykukukat Jesus je'e owebe:

— Ēn xipat Deus xe ixemucũġ kuy buye — i.

Imēn ixemucũġ kuy buye—kũyjobit'ũmayũ be ipiat'ajoap kabia be. Wuykukukat cũġ cĩcã. Ixe wuyekukuap cocom—soat cocom.

— Eyju xipat Deus xe ixemucũġ kuy buye — i je'e warara'acayũ be dak—ixemucũġ kuy buye—jekayayũ be.

⁹ Bekit, ġaxĩn ma juy ejot ojom. ¹⁰ Kuy ip o'jēm oxewi oxe osodop'iyũ. Demas itabiku o'e ijodiat kay jebubun. Imēnpuye opere. O'ju Tessalônica ka kay. Crescente o'ju Galácia eipi kay. Tito o'ju Dalmácia eipi kay. ¹¹ Lucas acã oxe jeenuy. Marcos cuy etakoy. Ixe juy etojot eweju okay don pima. Ixe xipat cĩcã je'e obuywat am Deus ekapikap pe. ¹² Kuy Tíquico oġuju Éfeso ka kay. ¹³ Weekabek cuk osuiwat Trôade ka be. Carpo duk'a be juk osuiwat. Ibo juy etojot don pima. Obubutup tak cuy etuptojot okay ixemucũġ ġũġũ.

¹⁴ Alexandre juk adi ikērēm cĩcã okuk—icaat muġēġē'ukat—ferro muġēġē'ukat. Wuykukukat cuy ideida cebe warēmtaġ okukaptem. ¹⁵ Ixe wuya'òxikxixi ĵĩĵã osunuy. Imēnpuye eday'em'um cuy eġuy cekay ixemucũġ ekukap puxim.

¹⁶ César ebekitkit wap òn jewedayoyom pima, ka'ũma ma o'e:

— Teku xipat cĩcã—ikērēat o'ġũġũ ġu — i.

Soat ma ip oiwat. Òn pit obu'u Deus pe “Ikērēat kuġ cĩcã eyju oxe, Palo epesuiwat puye” i'e am cebe ip. Imēnpuye:

— Bay, etakomãm ġu juy cekay oiwat ma'ġu ip — i òn e'em Deus pe.

¹⁷ Ixeyũ ma juk opere. Wuykukukat pit oiwat ġu. Oxe ma osunuy. Ixe obuywatwat'uk osunuy owebe Judeu'ũmayũ mukũyjo am kawēn idipan—soat em imukũyjo am. Ixe juk odaxijo leão buximayũ bui bewi—ika'uat puximayũ bui bewi. ¹⁸ Wuykukukat odaxijo ikērēat mujurũġrũġ'ukayũ bui bewi—soat pui bewi waokaap puxim. Guyjom odujuu soat em jexe onuy am kabi be. Ixe soat ka watwak kukukan je'e.

— Ēn soat podi ma edipap kuġ — i juy ace cebe—wuykukukat pe. Imēn cuy ace cebe.

¹⁹ Kato i juy ece soat pe—Priscila be, Áquila be dak, Onesíforo badipyũ be dak. ²⁰ Erasto Corinto ka be omuy. Trófimo juk osuiwat Mileto ka be iwãtaxipi buye. ²¹ Ejot cuy okay ihi wap. Ēubolo e'em: — Kato — i juy ewebe, Prudente dak, Lino dak, Cláudia dak, soat warara'acayũ dak—wuykitpitpiyũ.

²² Òn kawēnwēn wuykukukat eju ewebeam.

— Bay, Timóteo a'òmucanucan cuy eġuy soat em — i òn e'em cebe. — Bay, xipan cuy soat itabucayũ ejukuk — i òn e'em Deus pe. Ibũrũ ma.

TITO BEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP

¹ Tito, ijidup mubararağ òn ewebeaptum. Òn Paulo. Deus buywat-wat'ukat òn. Jesus Cristo emumuju òn. Ixe omujujum Deus emunaëyũ mutaybitbit am biğ ma ip itabut am Jesus kay. Biğ ma itaybit je'e ip kawën icêmân. Biğ ma Deus bikuyap tağ jeku ip. ² Ixe bikuyap tağ wuyju jekukum, soat em acesop wuyetait cexe iap wiwim puye.

— Soat em ma ip jeedop oxe itait — io'e Deus ipi muğë'ùm awap. Deus napapa'uk ğu. ³ Imuwëğat pin pima Deus kawën idipat o'ğuwëğat soat pe ijodiat pe. Okpot kayayũ soat em itait ip jeedop oxe iap ekawën o'ğuwëğat. Òn tak ixe juk omuju iboap ekawën muwën âm ijodiat pe. Iboap ekawën muwënuwën òn Deus a'òbi. Ixe Deus wuydaxijojo'ukat.

⁴ Tito, ijidup mubararağ òn ewebeaptum. Èn okpot co'i Jesus Cristo kay wuyetabut puye.

— Bay, xipan cuy Tito ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe.

— Yağuy mubabibin cuy eguy — i òn e'em cebe ip.

⁵ Òn exe bima wuyekapikap cuk ağu'ùm ğu. Imënpuye juk òn eiwat Creta be—tip'aweroro be wuyekapikap mu'ùm âm. Itabucayũ kukukayũ juy etaë soat ka be ağokaka be. Ixeyũ juy etaë apën cuk ocece ewebe iap tağ. ⁶ Itabucayũ kukukat cüğ ma juy jeku soat etabutpe. Püğ kuğ ma jetayxi kuğ jeenuy. Ixe ipotpoyũ dak cuy Jesus kay itabun jeedop ip. “Teipotpoyũku warëmtağ acã jekukum soat em” i wuyjuyũ e'em pima, ixe juy etaë ğu itabucayũ kukukan. “Teipotpoyũku küjyobit ğu jebay a'ò kay” i'e'em pima juy ixe etaë ğu. Imën cuy itabucayũ kukukat jeenuy. ⁷ Itabucayũ kukukat Deus ekapikap kuğ. Imënpuye cüğ ma juy jeku ip soat etabutpe jemuymuyap puxim.

— Warara'acat podi ma wa'òbuyxi — i'ùmğu juy je'e. Soat em ğu juy itapurug jeku. Ika'o'on ğu juy jeenuy. Dao ğu juy itakomã je'e. Warara'acat muğuykukukum ğu juy jeenuy dinheiro bu am. ⁸ Powatwat cuy tujuòmòm jeduk'a be. Xipacat kay juy jeenuy. Jewawëwëm cuy jeenuy soat em cüğ ma jeku am. Cüğ ma juy warara'acayũ jukuk. Deus ekawën tağ cuy jeku—soat ekawën tağ. Warëmtağ ğu juy ip jewekuk. ⁹ Kawën icëmat kay jÿjã juy jeenuy. Cüğ cıcã ma wuywebe iboap ekawën tağ wuyeku am. Iboap ekawën tağ jekukum pima, Jesus emumutaybitbinap tağ tak wuyju jekukum. Iboap ekawën tağ jekukum pima kawën icêmân warara'acat mutaybitbin jeenuy. Ixeyũ mucokcokcoğ jeenuy jetabucap epereap puxim cebe ip. Kawën icëmat kay'ùmayũ dak imukÿyjobitbin jeenuy ixeyũ ağuy muwarurun am.

¹⁰ Cüğ ma juy jeku ip itabucayũ kukukayũ, ade opop puye Jesus ekawën kay ibu'u'uyũ. Püğpüğ Judeuyũ'in itabut o'e Jesus kay. Imënpit:

— Wuyajojoyũ'ùm'ùm ekawën tağ cuy ajeku — i te'e ma e'em ip. Warara'acat muğuykukukum ip ibiwarëmtağ ma ip kawënwën puye. ¹¹ Ade jebadipyũ mubu'u'un ip Jesus kay am, warëmtağ ma ip imutaybitbin puye. Ibisüsün ğu ip warëmtağ ma imutaybit am. Dinheiro bu ojuy am acã ip imutaybitbin. Imënpuye juy ip eguymüğ.

¹² — Creta eipi watwat dapxiyū — i juk o'e Creta eipi wat ma—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat. — Wuyjuyūm ġu ip o'e—ika'ūayūm acā Creta eipi watwat — i juk o'e warara'acayū a'ġjo. — Ibukapik'ūm ip — i juk o'e. — Jexat o am acā ip itaybit — i juk o'e.

Imēn Creta eipi wat jebadipyū o'ġuwēn. ¹³ Icēmān ixe juk o'e. Napa ġu juk o'e. Imēneju a'ōpuruġ cuy ip egukorem—imuġuykuku'ukayū ekawēn kayayū. Jetabucap epereap puxim ip egukorēm. Ewebe ip imukorēm puje, biġ ma ip je'e itabut Jesus kay. ¹⁴ Ibu'u je'e ip jetabut am wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn kay—ijodiat ekawēn kay—kawēn icēmat kay'ūmayū ekawēn kay. ¹⁵ Xipacat mujurūġrūġ'ukayū be xipacat tobuxik put soat pe. Ikērēat mujurūġrūġ'ukat pe bit xipacat tobuxik pa'ore soat pe—itabut'ūmayū. Itaybit ġu ip apēn cedaġ Deus xe iam, apēn cedaġ ġu iam tak. Ikērēat kay acā ip ġebum.

¹⁶ — Ocotaybit Deus — i'e'em ip napa ma. Imēnpit Deus ebekitkit ekukuap taġ ġu ip jekukum. Soat kay ip itakoma. Kūyjobit'ūm cīcā ip Deus ekawēn kay. Iba'ore cebe ip xipacat mujurūġ ām—pūġ em tak ka'ūma.

2

¹ Ēn pit, bekit, ixeyū ekukuap taġ ġu juy ejeku. Kawēn cūġān cuy Jesus ebekitkiyū egutaybitbin. Deus ekawēn cuy ixeyū egutaybitbin.

² Aypapayū juy egukūyjo.

— Eyetabikukum ġu juy epesop — i juy ece cebe ip. — Eyetapurug cuy epesop — i juy ece cebe ip. — Jewawēwēm cuy epesop cūġ ma eyeku am soat em — i juy ece cebe ip. — Eyetabun cīcā juy epesop Jesus kay — i juy ece cebe ip. — Ikukpin cuy warara'acat epejukuk — i juy ece cebe ip. — Eybu'um ġu juy epesop Jesus ekawēn taġ eyeku am — i juy ece cebe ip.

³ Imēntak yabutbucayū juy egukūyjo, bekit.

— Deus kay jījāayū ekukuap taġ cuy epeku — i juy ece cebe ip. — Eybureyū muymuy ġu juy — i juy ece cebe ip. — Kawēdi kay ġu juy epesop eyka'o'onap puxim — i juy ece cebe ip. — Yaypan'isuayū juy epeġutaybin ixeyū be cūġ ma jeku am — i juy ece yabutbucayū be. ⁴ — Xipan cuy eyitop epejukuk — i juy je'e ip. — Xipan cuy ey'iyū epejukuk — i dak.

Imēn yaypan'isuayū awēwēm cuy jeedop ip yabutbucayū.

⁵ — Jewawēwēm cuy epesop cūġ ma eyeku am — i juy je'e ip yaypan'isuayū be. — Xipacat mujurūġrūġ'ukayūm cuy epesop — i juy je'e ip. — Xipan cuy eyduk'a beayū epejukuk — i juy je'e ip. — Kūyjobin cuy epesop eyitop a'ō kay — i dak je'e ip.

Imēn cuy yaypan'isuayū ġukūyjo ip yabutbucayū. Imēn ip imukūyjo buje, warara'acayū je'e ġu:

— Deus ekawēn xipacat ġu aco'i, cekawēn kayayū cūġ ġu jekukum puye — i.

⁶ Imēntak tapupuyū juy egukūyjo—yaypan'isuayū.

— Jewawēwēm cuy epesop cūġ ma eyeku am — i juy ece cebe ip.

⁷ Ēn tak, bekit, xipacat mujurūġrūġ'ukan cuy eguy warara'acat pe ekukuap co'i jeku am. Warara'acat mutaybitbin pima juy aġuysan eguy. Kaypatpan ġu juy eguy. Deus ekawēn eguwarururun ġu juy. Cūġ ma juy cekawēn egutaybitbin. ⁸ Cūġ ma juy kawēnwēn'uk eguy ekay'ūmayū be ekawēn mukērēnap puxim. Cūġ ma ēn kawēnwēn pima, isūsūn jeedop ip wuymuymuy ām, ekawēnkērē'ūm puye.

⁹ Tei'ūma kapikpik'ukayū dak cuy egukūyjo, bekit.

— Kūyjobin cuy epesop eyekariwa a'ō kay — i juy ece cebe ip. — Eyekariwa bikuyap tağ cuy epeku soat em — i juy ece cebe ip. — Jedede'ukayūm ġu juy epesop eyekariwa kay — i juy ece cebe ip. ¹⁰ — Eyekariwa bubut cuy epetujupa'am ġu—pūğ em tak ka'ūma — i juy ece cebe ip. — Xipan cuy eyekapikap kuğ epesop — i juy ece cebe ip. — Xipan cuy epeyekapik eyekariwa beam — i juy ece cebe ip. — “Deus ekawēn xipat cīcā ixeyū daxijojo'ukat ekawēn,” i je'e warara'acayū xipan eyekapikap co buje — i juy ece cebe ip.

¹¹ Gasū bit: — Soat kuğ ōn xipan soat taxijo am—eydaxijo am — io'e Deus wuywebe.

Imēnpuye, Tito, imēn cuy Jesus ebekitkit eyawēwē.

¹² — Okpot oe'ū ipiat'ajojoap kay eyejuap puxim — i'e'em Deus wuywebe. — Imēnpuye eyetabut'ūmap cuy epeyepere — i'e'em. — Deus kay'ūmayū emumutabikukunap cuy epeyepere — i'e'em. — Jewawēwēm cuy epesop soat em cūğ ma eyeku am — i dak. — Cedağ cuy epesop ijodiat etabixe — i dak. — Wekawēn tağ cuy epeku soat em — i dak.

¹³ Imēn cuy ajeku Jesus Cristo ajēmap wiwim pima—wuydaxijojo'ukat ajēmap wiwim pima. Wuycokcok cīcā yajēmap wiwi am. Ixe ajēm puje soat ijodiatat je'e:

— Soat podi ma Deus ya'ōbuyxi — i. — Ka'ūmġu ixē jo'iat idipat — i je'e ip. Ka'ūmġu yajēmap kabia jo'iat idipat. Idip cīcā je'e. ¹⁴ Ixe Jesus Cristo jekpiwatpin ma oe'ū wuywebeam. Wuya'ōmucan am oe'ū wuywebe ikērēat muğēap puxim. Wuymuisun am soat tağ oe'ū. Jebekitkin wuy'e am oe'ū. Wuywebe xipacat mujurūğrūğ'ukayūm oe'ū.

¹⁵ Bekit, iboam cuy itabucayū eġutaybin. Yawēwēm cuy ip eġuy. Ikērēat mujurūğrūğ pima juy ip eġukorēm. Jemupubutbunat ġu juy cebe ip.

— Wa'ōbi ġu ōn eyawēwēm—Jesus Cristo a'ōbi acā — i juy ece cebe ip.

3

¹ Tito, Jesus ebekitkiyū juy eġukūjjo—exeayū.

— Kūyjobin cuy epesop wuyajecuğap a'ō kay—ixē beam kapikpik'ukayū a'ō kay dak — i juy ece cebe ip. — Xipacat muğē ām ixeyū be eydakoy buje, epeyekapik cuy cebeam ip — i juy ece cebe ip.

² — Warara'acat epejomuymuy ġu juy — i juy ece cebe ip. — Kaba'ūm cuy epesop eyeweweju — i dak. — Xipan cuy soat epejukuk — i dak. — Eya'ōpuruğ ġu juy epesop—eya'ōdidim ma — i dak.

³ — Warara'acat podi ma oceju bit xipat — i'ūmġu juy ace'e, kuy bima wuyju dak cuk adi wuyağuy'ūm ajop puye.

Kūyjobit'ūm cuk adi ajop warara'acayū a'ō kay—Deus a'ō kay dak. Ikērēat cuk adi aġujurūğrūğ. Ajo wuyju imuğē pin cīcā iat muğēğēm cuk adi ajop. Wuymucokcok am acā juk adi ajekuku. Ikērēm cuk adi warara'acat ajukuk. Warara'acat ekawēn mukērērēnxi ajop. Wuyetabikuku ajop warara'acat kay. Wuykay itakomama juk adi osodop ip warara'ayū.

Wuyju dak ixeyū kay wuyetakomama juk adi ajop. ⁴ Deus pit wuydaxijojo'ukat. Apēn wuykukpin cexe iap o'ğubapuk wuywebe. Apēn xipan wuykukpin iap tak o'ğubapuk wuywebe. ⁵ Iboap mubapuk puje juk wuydaxijo. Ixe juk wuydaxijo xipacat aġujurūğrūğ puye ġu, cūğ ma ajekuku buye ġu dak. Ixe juk wuydaxijo, wuykay itabotaidabotbot puye acā. Ibiōğbuk cuk wuymuisun soat tağ. Kuy bima wuyebay ebekitkin ajop. Gasū bit waram wuykapap puxim Deus ebekitkin acesop. Kuy

bima ikērēat kuḡ ajekuku. Gasū bit Deus biōḡbuk wuymuisusun. Wuybinūnisu ḡasū. ⁶ Deus jebiōḡbuk o'ḡuōm wuywebe. Tacup ḡu osunuy iūm ām wuywebe. O'ḡuōm wuywebe Jesus Cristo oe'ū wuywebeam puye—wuydaxijo'ukat oe'ū buye. ⁷ Ixe jebiōḡbuk o'ḡuōm wuywebe cūḡ ma jexe wuyeku am. Deus soat podi ma wuykuḡ xipan. Ixe wuymucūḡucūḡ.

— Cūḡ ma eyju oxe — i'e'em ixe wuywebe. — Soat em epesop oxe eyetai — i'e'em wuywebe.

Iboap wiwim cīcā wuyju. ⁸ Icēmān ōn eymutaybitbin.

Kuy ōn awēwē iap cuy eḡuwēnuwēn wuykitpitpiyū be—Deus kay itabun'ibiyū be. Xipacat mujurūḡrūḡ cuy jeedop ip soat em. Xipacat mujurūḡrūḡ pima, warara'acayū buywatwan jeedop ip. Xipacat tak je'e Deus xe. ⁹ Warara'acayū te'e ma jewa'ōxikxiḡ. Te'e ma ip wuydobuyū'ūm'ūm putet muwēnuwēn. Jawa'ōdawutwun e'em ip. Moisés ekawēn a'ōxikxiḡ e'em ip. Te'e ma wuyju ixeyū ekawēn cocom. Te'e ma ip kawēnwēn. Ecekawēn ḡu juy ixeyū eju. ¹⁰ Warara'acayū warēmtaḡ itabucayū mutaybitbin. Itabucayū mubu'u'un ojuy ip ixeyū be wara'at taḡtaḡtaḡ ma jekawēn ām. Ixeyū juy eḡukorēm.

— Warēmtaḡ imutaybitbinap cuy epeyepere — i juy ece cebe ip. Warēmtaḡ imutaybitbinap epere'ūm pima, waram cuy ixeyū eḡukorēm. Xepxep em ixeyū eḡukorēm. Warēmtaḡ imutaybitbinap epere'ūm pima, ceweju ḡu juy ip ejeku. ¹¹ Etaybit ikērēat mujurūḡrūḡxi ip iam. Deus ekawēn kay ḡu jījā ip. Ikērēat mujurūḡrūḡ acā ip. Ixeyū dak itaybit iboam.

¹² Ártemas cuy oḡuju ekay. Ixe mujum'ūm pima, Títiquo juy oḡuju. Ekay yajēm puje, dao juy eju Nicópolis ka kay odopabijuk am. Ibo ka be ihi oḡukap. ¹³ Warara'acat a'ōbuyatwat'ukat Zenas je'jēm exewi ḡuyjom, Apolo dak. Ibuipuḡ ḡu juy ixeyū eḡujēm. Iūm pucat cuy eḡūm cebe ip cum pima. ¹⁴ Itabucayū mukūyjojom cuy eḡuy.

— Xipacat mujurūḡrūḡ cuy epesop — i juy ece cebe ip. — Eybubut'in cuy epeḡūm ikuḡ'ūmayū be — i dak. — Warēmtaḡ ḡu juy epeku — i dak. — Eybu'um ḡu juy epeyekapik — i juy ece cebe ip.

¹⁵ Soat oxeayū kato mujujum ekay. Ōn tak kato mujujum soat pe itabucayū be—wuybureyū be.

— Bay, xipan cuy Titoyū ejukuk — i ōn e'em Deus pe.

Ibūrū ma.

FILEMOM BEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP

1-2 Filemom, ijidup mubarararağ òn ewebeaptum. Òn Paulo. Daomũnmũnap'a be òn, Jesus Cristo muwẽnuwẽn cuk adi ojekuku buye. Wuykitpit Timóteo omuy oxe. Otupmuju ewebeaptum, Filemom, eduk'a be je'aweroro'ukayũ beaptum tak—itabucayũ beaptum. Otupmuju wuyixĩt Áfia beaptum tak. Arquipo beaptum tak otupmuju—oweju Jesus Cristo beam kapikpik'ukat peaptum. Ekukpin cĩcã ocexe. Ën kapikpiğ oceweju kawẽn idipat muwẽnuwẽn.

³ Deus wuyebayat. Jesus Cristo wuykukukat. Ixeyũ eju òn kawẽnwẽn ewebeam.

— Bay, xipan cuy Filemom ejukuk — i òn e'em cebe. — Yağuybabibin cuy eğuy yağuybabi'ũmap puxim — i òn e'em cebe.

⁴⁻⁵ Filemom, soat em warara'acayũ e'em owebe: Ixe Filemom itabut cĩcã wuykukukat Jesus kay — i. — Ixe xipan Jesus ebekitkit kuğ — i dak. Imẽnpuye òn kawẽnwẽn Deus eju ewebeam.

— Bay, ãn xipat cĩcã — i òn e'em. — Filemom buywatwan cuy eğuy — i òn e'em. — Ibadipyũ buywatwan tak cuy eğuy — i òn e'em cebe.

⁶ Wuyayağuywağõm wuyju e'em, pũğ kay wuyetabut puye—Jesus Cristo kay. Imẽnpuye:

— Bay, ocemutaybin cuy ece ade jĩjã xipacat pupum eyju Cristo eju mũğ'i eyju buye iam — i òn e'em Deus pe.

Biğ ma juy iboam wuyetaybin ace'e. ⁷ Okitpit, ocokcok cĩcã. Wa'õca jĩjã dak oce, Deus ebekitkit ikukpin exe buye, ãn xipat oxeyũ kuğ puye dak. Ën soat Deus ebekitkit mucokcokcoğ.

⁸ Obure, cũğ ma kuka o'e owebe “Kũyjobin cuy eğuy wa'õ kay” i'e am ewebe, Cristo kay wuyetabut puye.

— Kũyjobin cuy eğuy wa'õ kay — i'ũmğu òn pit e'em ewebe, ⁹ wuyewewekuğ wuykukpin puye. — Ekpiwan ma ecekũyjobin wa'õ kay, kũyjobit pin pima acã — i òn pit e'em ewebe.

Imẽn òn e'em ewebe Cristo a'õbi ma'ğu òn. Daomũnmũnap'a be òn ģasũ, Jesus Cristo muwẽnuwẽn cuk adi ojekuku buye. ¹⁰ Onésimo awẽğ muwẽn òn ģasũ ewebe. Òn daomũnmũnap'a be bima, ixe Onésimo itabut o'e Jesus kay, Jesus oğuwẽn cebe buye. Imẽnpuye ixe okpot co'i. ¹¹ Kuy bima ixe Onésimo xipat ģu osunuy exe. Kũyjobit'ũm osunuy a'õ kay. ģasũ bit xipacan o'e wuyxe.

¹² Ixe ikukpin cĩcã oxe. Inaka oğuyypit ekay. ¹³ Obikuy oce oxe ma jeenuy am obuywacan edieğ, òn daomũnmũnap'a be bima.

¹⁴ — “Ãğ jeenuy exe ebuywatwat'ukan,” i juy ece owebe — i'ũmğu òn pit e'em ewebe.

Obu'u ewebe ixe be obuywacan ebu'u bima. Ebikuy bima acã ixe be obuywacan ece. Ebikuy bima acã oxe jeenuy.

¹⁵ Ixe Onésimo ade kabia ģu osunuy wũy ma ewi. ģasũ bit aco'i soat em jeenuy exe ekay cepit puje. ¹⁶ Ewebe tei'ũma kapikpik'ukat osunuy kuy bima. ģasũ bit ekipit ma ixe, Cristo kay itabut puye. Ikukpin oxe ma. Exe bit ibodi ma ikukpin je'e ewebe kapikpiğ puye, wuykukukat kay itabut puye dak.

¹⁷ — Paulo obure jĩĩã — i ên e'em pima, ixe Onésimo juy etujuõm edukã be ewebe odujuõmap puxim. ¹⁸ Ixe juk adi ebubut'in o'tujupa'um pima, exe cewero bima dak, iboap cuy egubararak taperadup pe. Ceweroam ġu je'e—weweroam acã. ¹⁹ Guyjom õn ma ixe eweroap oteida ewebe. Paulo õn. Õn ma oteida iaptup mubarararaġ õn ewebeaptum. Jesus Cristo kay mo etabut eguy kawên idipat oġuwên ewebe buye. Imuwên'ũm pima kajuk etabut ġu eguy. Soat em etabēġ eguy Deus xe iap oweju eweroap co'i. Gebum cuy eguy iboap kay. ²⁰ Imēnpuye, okitpit, xipan cuy Onésimo ejukuk wuyetabut wuykukukat kay buye. Xipan cuy etujuõm eduk'a be omucokcok am.

²¹ — Xipan cuy Onésimo ejukuk — i juk oce ewebe, Filemom. — Imēnpit wekawên podi ma xipan ixe jukuk — i õn e'em owebe ma ijudup mubarararaġ pima.

²² Gaxĩn ma aco'i Deus omudot eykay, “Paulo juy egudot oce kay,” i'e'em eyju cebe buye. Imēneju:

— Eduk'a juy eyamuxipan owebeap'am oxecap'am — i õn e'em ewebe.

²³ Epafra kato mujujum ewebe. Ixe Epafra tak taomũnmũn, oweju Jesus Cristo muwēnuwēn cuk adi oeku buye. ²⁴ Obureyũ kato io'e ip eywebe soat pe—Marcos, Aristarco dak, Demas tak, Lucas tak.

²⁵ — Ocekukukat, xipan cuy Filemom ejukuk — i õn e'em Jesus Cristo be. Ibũrũ ma.

JUDEUYŪ BEAPTUP CARTADUP

¹ Kuy bima juk adi Deus jekawēn muwēnuwēn'ukayū o'gudodot ipi kay jekawēn muwēn ām wuydobuyū'ūm'ūm pe—Judeuyū be—kuyje itabucayū be. Soat pucet ġu o'guwēn jekawēn—i'in ā. Ade em ma juk adi o'guwēnuwēn cebe ip. Wara'at taġtaġtaġ ma o'guwēnuwēn cebe ip. ² Gasū bit jekpot ma o'gudot wuykay jekawēn muwēn ām wuywebe. Jekpot eju Deus soat o'guġē—ipi, kabi dak. Jekpot eju dak koato o'guwegūn, ihi dak. Ixe juk jekpot o'taē soat kukukan—ipi juayū kukukan, kabi beayū kukukan tak. ³ Deus idipap co'i ipot tak idip. Deus a'ōbuyxi jo'i ma ixe dak ya'ōbuyxi. Deus co'i ma ipot tak. Ixe a'ōbi soat opop jemuymuyap pe—kabi daġat, ipi daġat tak, ixe ya'ōbaca buye. Ikērēat o'ju'uk soat pewi ipi juayū bewi. Soat taġ ip o'ġuisun. Imuisun ip puje, oabik Deus xe kabi be. Oabik Deus aġuywaġōm soat kukukan. Ixe Deus soat podi ma ja'ōbacaap kuġ.

⁴ Deus jekpot o'jomuy jekawēn tojtjt'ukayū bodiam ya'ōbacaam. O'jomuy ya'ōbuyxiam kabi bewi ajēmjemayū bodi ma. Jesus Deus ipot. Imēnpuye:

— Jesus putet soat putet podi ma ibutetpuyxi — i'e'em Deus soat pe wuywebe.

⁵ — Ēn okpot. Ōn ma ebay oce ġasū — i juk o'e Deus jekawēn tojtjt'ukayū be ġu—jekpot pe acā.

Waram pima:

— Ōn ma ebay oce, okpot ece'e — i juk o'e Deus jekawēn tojtjt'ukayū be ġu—jekpot pe acā.

⁶ Deus jekpot mudon pima ipi kay, koapat osunuyiat mudon pima:

— Soat wekawēn tojtjt'ukayū juy je'e okpot pe “Ēn xipat cīcā ocewebe,” i — io'e Deus soat pe.

⁷ Jekawēn tojtjt'ukayū muwēnuwēn pima:

— Wekawēn tojtjt'ukayū mujujum ōn kabido jo'i. Wa'ōbuywatwat'ukayū mujujum ōn daxae jo'i — i'e'em Deus.

⁸ Imēnpit:

— Deus, ēn ma soat taġacat kukukan ecesūy — i'e'em Deus jekpot pe.

— Ēn soat kukukat iap i'ūm ġu. Cūġ ma ixeyū kukukan ecesūy — i'e'em cebe—jekpot pe. ⁹ Ajo cūġ ma iap kay jījā ēn, i. Ajo ikērēat iap kay bit etakoma, i. Imēneju kuy juk ōn enaē soat taġacayū kukukan, i. Deus ōn, i. Ebay ōn, i. Kuy juk ōn emuy ebureyū bodi ma a'ōbuyxian, i.

Imēnpuye ecokcok cīcā, i.

Imēn Deus jekpot muwēnuwēn o'e.

¹⁰ Imēntak jekpot o'guwēn: Kariwa, ka'ūmġu bima ēn cuk adi ipi eġuġē, i. Ebum ma juk adi kabi eġuġē, i. ¹¹ Ipi i'ūm, kabi dak i'ūm ma, i. Ēn pit ece'ūm ġu, i. Soat em ma ēn pit etabēġ ecesūy, io'e Deus jekpot pe, i. Ipi iokok je'e, kabi dak. Wuydoti iokokat puxim je'e ip, i. ¹² Wuydoti mu'adabocap puxim ipi eceġu'adabot, kabi dak, i. Wuyju wuydoti iokokat xikxiġ iisuat pu am, i. Imēnpuxim wara'at eipi eceġuġē ijop eipi dieġ, i. Kabi dak wara'at ma eceġuġē ijop tieġ kabi dieġ, i. Jajoren ġu ēn pit. Ibit ma ecesūy soat em ma, i.

Imĕn Deus o'e jekpot muwĕnuwĕn.

¹³ Ekay itakomaayũ a'õbacaap oġu'ũm, i. Kũyjobin jeedop ip a'õ kay, i. Ĕn ixeyũ kukukan e'emap wiwim pima oxe mabuk ecesũy, i. Xik'i juy eġuy oxe, i.

Imĕn Deus o'e jekawĕn tojtjt'ukayũ be ġu—jekpot pe acã. Pũġ em tak o'e ġu ma jekawĕn tojtjt'ukayũ be. ¹⁴ Cekawĕn tojtjt'ukayũ ibiõġbuk acã—kabi bewi ajĕmjĕmayũ. Soat ip kapikpiġ Deus peam. Deus ixeyũ mujjom ġuyjom taxijo'iaiyũ buywacam.

2

¹ Imĕneju wuyetabun cĩcã juy ajop iboap ekawĕn kay wuyetabucap epereap puxim. Kuy bima juk adi kawĕn icĕmat aya'ĩjojo. Iboap ekawĕn kay wuyetabucap epere buje bit, warĕmtaġ ma kuka ajeku kobe o'jenapõniat puxim—uhuiat puxim. ² Deus ekawĕn tojtjt'ukayũ juk adi cekawĕn o'ġuwĕnuwĕn kuyje—kabi bewi ajĕmjĕmayũ. Ixeyũ ekawĕn icĕmat.

— Kũyjobin cuy epesop ixeyũ ekawĕn kay — i juk o'e Deus kuyjeayũ be. Imĕnpuye Deus ipiat o'supi'ajojoat jekawĕn kay kũyjobit'ũmayũ be kũyjobit'ũmapteim. Ipiat o'supi'ajojoat jekawĕn mupubutbut'ukayũ be dak jekawĕn mupubutbucapteim. ³ Apĕn Deus wuydaxijjom iap soat podi ma idip. Wuybu'u ixē be wuydaxijoan pima bit, wuyenapõn pa'ore ace'e ipiatpi'ajoap puxim. Wuykukukat Jesus koap ma o'e:

— Eyetabun pima, Deus jeydaxijo — i.

Guyjom ixē ekawĕn coco'ukayũ kuy juk cekawĕn o'ġuwĕn wuywebe.

— Icĕmãn xeku e'em eywebe — i juk o'e ip wuywebe. ⁴ Deus tak o'e wuywebe:

— Icĕmãn ip wekawĕn muwĕnuwĕn eywebe — i.

Ixe ja'õbacaap o'jomõġmõġ cebe ip—jekawĕn coco'ukayũ be. Imĕnpuye Deus a'õbacaap o'ġubapukpuk ip adeayũ etabun. Wuywebe i'e ba'oreat o'ġubapukpuk ip adeayũ etabun. Ka'ũma ma buk ajojojoiat tak o'ġubapukpuk ip Deus a'õbi. Deus jekpiwatpi ma jebiõġbuk emumuũm o'ġu'ẽ'ẽ'ẽ cebe ip. Ibiõġbuk xipacat emumuũm o'ġu'ẽ'ẽ'ẽ.

⁵ Guyjom Deus wara'at ma ipi ġuġẽ iisuat. Ibo eipim omuyku iap muwĕnuwĕn oceju eywebe.

— Eyju ma ipi iisuat kukayũm epesop — io'e Deus jekawĕn tojtjt'ukayũ be ġu—jebekitkit pe acã. ⁶ Imĕn e'em Deus ekawĕntup:

Deus, soat em ĕn ġebum ijodiācat kay, yopĩt ma'ġu ip, i. Ya'õbuyxi ġu ip, i. Inaka ĕn cekay ip aġ, i. ⁷ Deus, kuy juk ipi juacayũ ejomuy ekawĕn tojtjt'ukayũ josũ'iaiyũm, i. Darem ma ip jeedop ixeyũ josũ'iaiyũm, i. Kuy juk ixeyũ ejomuy idipap kukayũm ipi kukukat puxim, ya'õbuyxiayũm tak, i. ⁸ Ixeyũ be juk a'õbacaap eġũm soat taġacat kukayũm, i.

Imĕn e'em Deus ekawĕntup.

— Soat taġacat kukayũm jeedop ip webekitkit — io'e Deus ibodup pe. Gasũ bit ijodiat soat ġu ikukukan—Deus emumuġẽ kukukan. Ixeyũ soat kukukan iap ma ajojojo ġu buk. ⁹ Jesus pit kuy ajojojo. Deus xe ikukpin cĩcã osodop ip ipi juacayũ. Imĕnpuye Deus Jesus o'jomuy jekawĕn tojtjt'ukayũ josũ'ian. Darem ma osunuy ixeyũ josũ'ian ġuyjom je'ũ ãm soat peam ipi juayũ beam. Gasũ bit ka'ũmġu Jesus co'iat ya'õbuyxiat. Ka'ũmġu ixē jo'iat idipat. Ka'ũmġu ixē jo'iat, ixē oe'ũ soat peam puye.

¹⁰ Deus a'ōbi soat kake ipi daḡacat, kabi daḡacat tak. Soat kake ixē dipap mubapuk am soat pe. Ixe ibikuy jījā soat jebekitkit pe jedipap kuk am.

— Okpot pe ipiat'ajo buje acā ipi juacat taxijo but je'e — io'e Deus jewebe ma.

Imēnpuye ibikuy osunuy ipiatpi'ajoan jekpot pe. E mukacūḡcūḡat puxim Jesus cucum koap kabi kay jemudaxijojoyū wap. Ipi juacayū kukukayūm jeedop ip Jesus eju ixē emudaxijojoyū.

¹¹ Ixe Jesus ikērēat uk'uḡ ijodiacat pewi. Imuisusun ip. Ixe ebay cemumuisunyū ebay dak. Pūḡ ma ixeyū ebayat. Imēnpuye Jesus isūsūn ḡu “Eyju okitpitpiyū” i'e am ijodiacayū be, jemumuisunyū be. ¹² Imēn e'em Deus ekawēntup:

Bay, jemuwēn ōn okitpitpiyū be, i'e'em Deus pe. Ēn soat podi ma a'ōbaca iam jebibododon oce a'ōkayayū be wa'ījo am, i.

¹³ Wara'atup e'em:

Ōn pit wetabut oce cekay, i'e'em ixē. Ijoce ma ōn webekitkit kuḡēn ma juk eḡūm owebeiyū kuḡ, i dak e'em ixē Deus pe.

¹⁴ Deus ebekitkiyū ijodiacayū ijebit tag toyteyayū. Imēnpuye Jesus tak ijodian o'e cebuxim ip. Ipi juan o'e ḡuyjom je'ū ām. Oe'ū ibiōḡbuk kērēayū kukukat a'ōbacaap mu'ūm ām. Ibiōḡbuk kērēayū kukukat wuy'ūap mupararurun. ¹⁵ Tei'ūma kapikpik'ukat iparara jījā jekariwa buxim iap puxim wuyju dak wuyparara wuye'ūap puxim. Jesus pit oe'ū wuypararap mu'ūm ām. ¹⁶ Jesus ipi juan o'e Deus ekawēn tojtot'ukat taxijo am ḡu—Abraão naxeḡebitbit taxijo am acā. Imēntak e'em Deus ekawēntup. ¹⁷ Jesus kuy juk jekitpitpiyū buximan o'e Deus bikuyap tag. Ixeyū buximan o'e cekay ip aḡ am paī yoboḡat puxim. Ixeyū buximan o'e xipan ixeyū kuk am, cedaḡ ma kapik am Deus peam tak. Ixeyū buximan o'e Deus pe ikērēat'ukan ixeyū bewi. ¹⁸ Jesus ipiat o'supi'ajojo wuybuxim. Satanás te'e ma ikērēat muḡēap ojuy osunuy Jesus pe, wuywebe ikērēat muḡēap ojuy buxim. Imēnpuye ixē itaybit wuybuywat am Satanás ikērēat muḡēap ojuy wuywebe hima.

3

¹ Okitpitpiyū, ḡebum cuy epesop Jesus kay. Eyju okitpitpiyū wuyetabut Jesus kay buye. Wuyetabucap muwēnuwēn wuyju warara'acayū be. Deus cuk wuynaē jebekitkiyūm. Deus Jesus cuk o'taē wuyepaī yoboḡan. Imēneju Jesus kay juy ḡebum epesop. ² Deus cuk ixē o'taē jebekitkiyū kay aḡ am. O'taē jebekitkiyū epaīm yoboḡan. Jesus cedaḡ ma jekapikap kuḡ osunuy ixeyū kay aḡ. Ixe buxim Moisés dak cedaḡ ma jekapikap kuḡ osunuy Deus ebekitkiyū kay aḡ. ³ Uk'a muymuyat uk'a beayū bodi ma ya'ōbuyxi. Imēnpuxim Jesus ya'ōbuyxi Moisés bodi ma. Imēnpuye cedaḡ cīcā wuywebe kūyjobit am Jesus a'ō kay Moisés a'ō kayap podi ma. ⁴ Soat uk'a ijodiat emuamuy'a. Soat pit Deus emumuḡē. ⁵ Moisés cedaḡ ma osunuy jekapikap kuḡ. Cedaḡ ma osunuy Deus ebekitkiyū kuḡ. Jekpiwan ma kapikpik'uk osunuy. Apēn Deus je'e ḡuyjom iap muwēnuwēn'uk osunuy cebe ip Moisés ma. ⁶ Cristo bit Deus ipot. Deus ebekitkit kukukat ixē—wuykukukat. Ixe cedaḡ ma wuykuḡ. Wuya'ōca e'em pima, cebekitkiyūm acesop. Wuycokcoḡ ma soat em Deus xe acesop iap wiwim pima dak.

⁷ Imēn kuyjeat e'em Deus biōḡbuk a'ōbi: Gasū eywebe Deus a'ījo buje,

⁸ Kūyjobin cuy epesop ixē a'ō kay, i. Kūyjobit'ūm cīcā osodop ip

Deus a'ō kay eydobuyū'ūm'ūm, i. Ya'ō kay ġu ip o'e, i. Uk'a'ūmat taġ jekukum pima, “Wuyju ikērēat muġēġēm pima dak, Deus ideida ġu wuywebe,” i te'e ma o'e ip Deus puyxijjom, i.

⁹ Quarenta koato bun wa'ōbacaap mubapukpuk'uk oġuy itabutpe ip, i'e'em Deus, i.

Imēnpit “Xipan ġu ěn ocekuġ,” i napa ma e'e'uk osodop ip owebe eydobuyū'ūm'ūm, i.

“Oceju ikērēat muġēġēm pima dak ěn ideida ġu ocewebe,” i napa ma e'e'uk osodop ip owebe obuyxijjom, i'e'em Deus, i. ¹⁰ Imēneju wetakoma jġā juk adi oce cekay ip, io'e Deus, i. Ikērēat kay acā ip osodop jewaġuyġuy, i'e'em Deus, i. Itaybit ġu ip osodop oem, i.

¹¹ Imēneju wetakoma jġā juk adi oce cekay ip, i. “Jeōm ġu ip okay jebodoy am—pūġ tak ka'ūma ma,” i juk oce owebe ma wetakomaap pibun, i.

Imēn Deus e'em.

¹² Okitpitpiyū, eyday'em'um cuy epesop eyewewekay eywebe eyetabucap epereap puxim! Deus kay eybu'u bima soat em itaicat kay, ikērēat kay acā juy epesop ġebum. Eyetabut ġu epesop cekay. Warara'acat a'ō kay acā epesop kūyjobit. Ixe a'ō kay bit kūyjobit ġu epesop.

¹³ Soat kabia jewa'ōmucanucan cuy epesop eyewemuġuykukuap puxim ikērēat muġēap puxim tak; eyetabut'ūmap puxim tak; eybu'uap puxim tak Deus kay.

— Gasū ma kūyjobin cuy epesop — i juk o'e Deus wuydobuyū'ūm'ūm pe.

— Gasū — i'e'em Deus wuywebe dak.

Wuywebe “gasū” i'e'em pima, jewa'ōmucanucan cuy epesop eywebe eyetabucap epereap puxim. ¹⁴ Wuyetabun'isum cuk adi wuyetabut cġcā ajop Cristo kay. Ixe kay wuyetabucap epere'ūm pima ixē bureyūm acesop.

¹⁵ Imēn e'em Deus ekawēntup: Gasū eywebe Deus a'ġjo buje, kūyjobin cuy epesop ixē a'ō kay, i. Eydobuyū'ūm'ūm puxim ġu juy epesop kūyjobit'ūmap kuġ, i.

¹⁶ Deus a'ō o'ya'ġjojo ip Egito eipi bewi Moisés emumujēmyū. Inaka kūyjobit'ūm cġcā osodop ip ya'ō kay. Oibu'un ip cekay. ¹⁷ Ibun cġcā Deus itakoma osunuy cekay ip—40 koato bun. Itakoma osunuy ikērēat mujurūġrūġ'ukayū kay, uk'a'ūmat taġ oe'ū'ū'iyū kay.

¹⁸ — Ka'ūma'in ma ey'in jeōm okay jebodoy am — i juk o'e Deus cebe ip—kūyjobit'ūmayū be.

¹⁹ Imēneju wuyetaybit iōm pa'ore o'e cebe ip Deus o'ġuwēn ipi iat eipi be, itabut'ūm ip puye iam.

4

¹ Deus kuy juk o'jewa'ōmudot wuykay.

— Epeōm cuy okay jebodoy am — i juk o'e wuywebe.

Wuyday'em'um cuy ajop wuyewewekay kūyjobit'ūmap puxim—wuyōm'ūmap puxim cekay. ² Wuyju dak kuy kawēn idipat aya'ġjojojo apēn wuydobuyū'ūm'ūm o'ya'ġjojo iap puxim. Deus ekawēn o'ya'ġjojo ip. Imēnpit te'e ma o'ya'ġjojo ip itabut'ūm puye. ³ Wuyju bit wuyetabut. Imēnpuye aceōm Deus kay jebodoy am. Imēn cuk Deus o'e:

Wetakoma juk adi oġuy cekay ip, i “Jeōm ġu ip jebodoy am oxe,” i juk oce owebe ma wetakomaap pibun, i.

Ipi muġē buje, Deus jekapikap o'jepere. Inaka:

— Jeõm ãu ip jebodoy am oxe — i juk o'e ixeyũ muwẽnuwẽn—kũyjobit'ũmayũ muwẽnuwẽn.

⁴ Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

Seis kabia kap puje, Deus o'jebodoy jekapikap epere buje, i.

⁵ Waram pima dak imẽn ma o'e: — Jeõm ãu ip jebodoy am oxe—pũg tak jeõm ãu — i.

⁶ Koap kawẽn idipat o'ya'ĩjojo'iaiyũ oõm ãu jebodoy am Deus xe itabut'ũm ip puye. Imẽnpuye warara'acayũ jeõm jebodoy am cexe.

⁷ — Gasũ ma kũyjobin cuy epesop — i juk o'e Deus Moisés ebekitkiyũ be—uk'a'ũmat taã jekuku'ukayũ be.

Imẽnpit kũyjobit'ũm osodop ip. Imẽnpuye ade koato kap puje Deus wara'at kabia o'ãuwegũn warara'acat mukũyjobinap ojuy.

— Gasũ bit cuy kũyjobin epesop — i ãuto o'e waram warara'acayũ be—Davi ebekitkiyũ be.

Davi dak iboap ma o'ãuwẽn Deus a'õbi jebekitkit pe. Imẽn e'em Davi emudupmubararaktup:

Deus a'ĩjo buje, kũyjobin cuy epesop ya'õ kay, i.

⁸ Josué Deus ebekitkit o'tujuõm ãu jebodoy am Deus xe. Josué be ixeyũ dujuõm puje, Deus kuka juk wara'at kabia o'ãuwegũn ãu ixeyũ õmap kabiam. ⁹ Imẽnēju:

— Epeõm cuy jebodoy am oxe — i mabuk e'em Deus jebekitkit pe.

Cebodoy but cebe ip apẽn seis kabia kap puje Deus o'jebodoy iap puxim.

¹⁰ Jebodoy am Deus xe wuyõm puje, wuyju dak wuyekapikap acejepere apẽn Deus jekapikap o'jepere iap puxim.

¹¹⁻¹³ Ga'a juy aõm cekay. Soan cuy ace wuyebodoy am Deus xe! Deus ekawẽn itaicat puxim, ya'õbacaat puxim tak. Pajam soat takatkan wuyju—xepxep kadi tũybibian. Pajam wuyju iẽn'uk'uã tao bewi. Taobapuk e'em wuyxe iẽn'uk puje. Deus ekawẽn paja buxim—xepxep kadi tũybiat puxim. Deus ekawẽn co buje, apẽn wuyju jewaãuyguy iap ibapuk e'em wuyxe, apẽn wuybikuy iap tak. Soat imunẽn pa'ore bit Deus pe ijo'ũmap puxim. Soat ibapuk cĩcã cexe cemumũgẽgẽyũ. Ixe soat cocom. Ixe wuyekukuap cocom, wuyãguy jojom tak. Ixe be acã apẽn cuk adi ajekukukuiap aceãuwẽn. Imẽnēju wuydobuyũ'ũm'ũm puxim ãu juy ajop! Kũyjobin cuy ajop Deus xe wuyõm'ũmap puxim.

¹⁴ Imẽnēju wuybu'um ãu juy ajop wuyetabut am Jesus kay. Wuyetabucap muwẽnuwẽn wuyju warara'acayũ be. Jesus ma aã wuykay paĩ yoboãat puxim. Ixe wuyepaĩ paĩyũ kukukat puxim—Judeuyũ epaĩyũ kukukat puxim. Ixe Deus ipot. Warara'acayũ paĩyũbodi ma ixeyũ ya'õbuyxi. Ixe kuy oajẽm Deus topabe kabi be. Ixe kawẽnwẽn Deus eju wuywebeam. Imẽnēju wuybu'um ãu juy ajop wuyetabut am ixeyũ kay. Wuyetabun cĩcã ma juy ajop! ¹⁵ Wuyepaĩ ya'õpuruã ãu wuykuã, wuya'õbaca ãu ma'ãu wuyju. Ya'õdidin ma wuykuã. Itabotaidabotbot wuykay, wuya'õbaca ãu ma'ãu. Satanás wuywebe ikẽrẽat muãeat ojuy soat em. Te'e ma Jesus pe dak ikẽrẽat muãeat ojuy osunuy. Ixe bit ikẽrẽat o'ãugẽ ãu—pũg em tak ka'ũma ma. ¹⁶ Imẽnpuye wuysũsũn ãu juy ajop kawẽn ãm Jesus eju. Soat cuy aãuwẽn cebe. Ixe wuykay jĩã. Ixe soat em wuykuã xipan. Itabotaidabotbot wuykay. Wuya'õbaca'ũm pima, ixeyũ soat em ma wuybuywatwan jeenuy.

5

¹ Wuyju paĩ yoboġat taēhēm ijodiacat parakpewi. Deus a'ōbi kapikipiġ ip jebekitkiyū buywatwan. Ijodiacat emumuūm ūmūm ip Deus pe. Deus etabutpe wūnca ēn mupikupiġ tak ip Deus pe ikērēat uk am wūnca iwat pewi. ² Ya'ōbaca ġu paĩyū dak. Imēnpuye ya'ōpuruġ ġu ip jebekitkiyū kuġ—jetaybit'ūmap tomuju ikērēat mujurūġrūġ'ukayū kuġ—warēmtaġ jekuku'ukayū kuġ. Yukpiceġē ġu ip ikuġ. Ya'ōdidin ma ip ikuġ. ³ Ya'ōbaca ġu paĩyū dak. Imēnpuye Deus etabutpe ip wūnca mupikupiġ Deus pe ikērēat uk am jebekitkiyū bewi ā ġu—jewebewi dak. ⁴ Ijodiat jewenaēhēm ġu paĩ yoboġan e'em ip. Imēn kuyje Deus Arāo o'taē paĩ yoboġan. ⁵ Imēnpuxim Cristo dak jekpiwatpi ġu o'jewenaē paĩ yoboġan je'e am. Deus ma ixē o'taē.

— Ēn okpot. Ōn ma ebay oce ġasū — i juk o'e Deus cebe.

⁶ Imēnpuxim wara'atup e'em Deus ekawēntup:

Ēn cuy soat em paīm eġuy apēn Melquisedeque paĩ osunuy iap puxim, i.

⁷ Ipi ju bima Jesus kawēnwēn'uk osunuy nuy Deus eju.

— Odaxijom cuy ece — i juk o'e cebe.

Ya'ōberen o'jewāwā cekay jetadi eju. Ibikuy bima iba'ore ġu kuka juk o'e Deus pe Jesus daxijo am ce'ūap puxim. Jesus yoboġan pin ġu osunuy. Jemucokcok pin ġu osunuy nuy—jebay mucokcok pin acā. Kūyjobit osunuy nuy Deus a'ō kay. Imēneju soat em Deus ixē ekawēn o'jojojo. ⁸ Jesus Deus ipot osunuy. Inaka ipiat'ajojoap taġ ma oitaybitbin kūyjobit am Deus a'ō kay iam. ⁹ Jesus ikērēat kuġ ġu. Iisu soat taġ. Imēnpuye:

— Ewebe acā ipi watwat daxijo but — i juk o'e Deus cebe. Imēnpuye Jesus acā kūyjobicayū daxijojom—ipi juacat taxijojom. Soat em Deus xe jeedop ip itait cemudaxijojyū.

¹⁰ — Ēn acā paĩ yoboġan eġuy—ipi juacat kay aġ am — i juk o'e Deus Jesus pe. — Apēn Melquisedeque paĩ osunuy iap puxim ēn tak eġuy paĩ yoboġan — io'e Deus cebe.

¹¹ Soat ma'ġu oceju eymutaybin ojuy apēn Jesus Cristo wuyepaĩ e'em iam. Imēnpit iba'ore ocewebe soan eymutaybit am eyetaybin wa'ūm cīcā buye kawēn iba'arēmān. ¹² Kuy bima ma juk eyetabut epesop Cristo kay. Imēnpuye cūġ ma kuka o'e eywebe ma itabun'isuayū mutaybin am Deus ekawēn. Imēnpit warara'acayū ma eymutaybitbin Deus ekawēn—kawēn ibapukan. Eyetaybit ġu buk cekawēn pa'arēmān. Itabun'isuayū itaybit kawēn ibapukan acā, ikap'isuat kūmti kōnkōnap puxim. Kūmti kōnkōn acā iat puxim eyju dak. Iēn o ba'oreat puxim eyju, kawēn ibapukan acā eyetaybit puye. ¹³ Ikap'isuayū itaybit ġu apēn cedaġ Deus xe iam, apēn cedaġ ġu iam tak. Ikap'isuayū buxim eyju dak. ¹⁴ Deus bikuyap taġ jekuku'ukayū bit itaybit Deus ekawēn—kawēn iba'arēmān. Iēn o'o'ukat puxim ip. Itaybit ip ajo xipat Deus xe iam, ajo xipat ġu iam tak, jewemukūyjobitbin ip puye, jewawēwēm puye dak.

6

¹⁻² Cristo ekawēn'in pit cuy acepere—kawēn ibapukat'in. Kawēn iba'arēmān pit cuy acejekawēn wuyewemutaybit am. Kuy bima juk adi kawēn ibapukan kawēnwēn'uk ajop. Warēmtaġ wuyekukuap cuy acepere iam kuy juk adi kawēnwēn ajop. Wuyetabun cuy ajop Deus kay iam tak cuk adi kawēnwēn ajop. Acewemubatisaan cuy iam tak cuk adi kawēnwēn ajop. Warara'acayū jewebumōġmōġ wuy'abi jeje Deus pe

jebiōgbuk muōm ām wuywebe iam tak cuk adi kawēnwēn ajop. Deus ce'ū'ūayū gutait iam tak cuk adi kawēnwēn'uk ajop. Soat em Deus ipiat supi'ajojoat kūyjobit'ūmayū be iam tak cuk adi kawēnwēn ajop. Imēn ma juk adi kawēnwēn'uk ajop kawēn ibapukan. Kawēn iba'arēmān cuy acejekawēn ġasū bit wuyewemutaybit am. ³ Acekawēn cuy kawēn iba'arēmān wuywewebe—Cristo ekawēn'in. Deus pe wuymutaybin puje iboam ma acejekawēn.

⁴ Jetabucap o'jepere ip pūḡpūḡayū. Iba'ore wuywebe waram ixeyū mutabut am Cristo kay. Kuy juk kawēn icēmat o'ya'ījojo ip. Kabi beat emumuūm kuy ip o'jat xipacat. Kuy juk Deus biōgbuk kuḡ o'e ip jewebe. ⁵ Itaybit o'e ip Deus ekawēn xipat cīcā iam, Deus cuk adi xipan ixeyū o'jukuk puye. Deus ja'ōbacaap o'ḡubapukpukpuk ixeyū etabun. Imēnpuxim ja'ōbacaap ḡubapuk ipi iisuat muḡēm pima. ⁶ Guyjom pit jetabucap ip o'jepere. Korosa eju waram ḡuto Deus ipot pamupaya ojuyayū buxim ip. Ixe ipot waywayway ip soat a'ōpiju. Iba'ore wuywebe waram imutabun ip Jesus kay.

⁷ Deus xipan wuykuḡ. Soat em muba'at muajēmjēm kadai mu'aypapan am ku iwat xan. Itabut pinayū iḡo ku buxim—kadai ya'a'e iap puxim. ⁸ Wara'at ku be bit kadai ḡu aypapan—widaoho'ip acā. Wao'ip tak aypapan. Xipat ḡu kadaim. Wu yan ḡu aypapan. Imēnpuye:

— Ojokot ḡu oku xipat'ūm puye — i'e'em ku iwat.

Jeku epererem, xipat'ūm puye. Jetabucap o'jepere'iaiyū iḡo ku buxim—wao'ip'epat puxim. Xipat ḡu ip Deus xe. Imēnpuye ipiat supi'ajojoat cebe ip. Wūy ma jeedop ip Deus wi ipiat'ajojom.

⁹ Oburereyū, wa'ōpuruḡsū ma ōn kawēnwēn eywebe, eykay jījā ōn puye. Eybu'u ḡu juk adi epesop eyetabut am Jesus kay. Gasū dak biḡ ma juy epesop eyetabun cekay. Ocetaybit Deus xipacat ūmūm eywebe warara'acat pe iūmūmap podi ma, kuy juk ixe eydaxijo buye iam. ¹⁰ Ade em cuk adi eykitpitpiyū buywatwat'uk epesop—itabucayū buywatwat'uk epesop, eyxe ip ikukpin puye. Gasū dak ixeyū buywatwan eyju. Deus yaḡuyba'ūm ḡu je'e eyju ip ibuywatwan iap kay, ixe cūḡ ma buye. Biḡ ma xipacat je'ḡūm eywebe ixeyū buywatwacapteim.

¹¹ — Waram Jesus ajēmap wiwim pima, biḡ ma juy xipan epeyewewekuk — i oceju e'em eywebe. — Biḡ ma juy jewebuywatwan epesop — i oceju e'em eywebe. Imēn cuy epeku eyemumuwiwi bu am.

¹² — Soat em oxe epesop — i juk o'e Deus wuywebe. Iboap cuy epejowiwi. Itabucayū buxim cuy eyju dak eyetabun epesop. Eyukpiceḡēm ḡu juy epesop. Xipacat epejat Deus xewi apēn ixe juk o'e iap taḡ.

¹³⁻¹⁴ — Icēmān ōn e'em ewebe — i juk o'e Deus Abraão be. — Xipacat oḡūm ewebe — i juk o'e cebe. — Ekpon oḡūm ewebe — i. — Enaxeḡebitbit ade jījā ecesūy — i juk o'e.

Imēn i'e buje: — Ja'ōmuwarurun ḡu ōn — i dak o'e Abraão be. — Wa'ō daḡ ma oce ewebe — i juk o'e. Ka'ūmḡu Deus podi ya'ōbacaat. Imēnpuye:

— Apēn kuy juk oce iap taḡ oce wara'acat a'ōbi ḡu—wa'ōbi ma — io'e Deus.

¹⁵ Abraão yukpiceḡē ḡu osunuy jetabucap kuḡ.

— Deus okpon je'ḡūm owebe — i juk adi o'e'e jewebe ma.

Imēnpuye ipot o'kap Deus ekawēn tağ. Deus ja'ō dağ o'ğūm cebe. ¹⁶ Ijodiat “Ja'ōmuwarurun ġu ōn” i'e ojuy bima, jebodi ma ya'ōbuyxiat nomuwāwām ibutet mubararak am taperadup pe.

— Ja'ōmuwarurun ġu ōn Deus ağ wuykay buye — i'e'em ijodiat. Imēn i'e buje, ya'ōxik pa'ore ya'ıjojomayū be.

¹⁷ — Soat em oxe epesop — i juk o'e Deus jebekitkiyū be. Ixeyū be ma “Ja'ōmuwarurun ġu ōn” i'e ojuy osunuy Deus—ğuyjom jexe dopayū be. Imēnpuye o'jekawēn cebe ip.

— Wa'ō dağ ma oce eywebeam, ōn soat em wetait puye — io'e cebe ip.

¹⁸ — Wa'ō dağ ma oce eywebeam — i'e'em Deus.

Ja'ō dağ ma e'em soat em. “Apēn cuk adi kuy ma ocece iap tağ oce, ōn soat em ağ puye” i'e buje, ja'ō dağ ma je'e. Deus ja'ōmu'ipi'ūm ġu. Napapa'uk ġu. Wuymuğuykukukum ġu—pūğ em tak ka'ūma. Cepiriğ puje, oakōm'ıayū jedokdog kobexixi bağbağ kay je'ūap puxim. Ixeyū buxim wuyju dak wuyetabut Jesus kay wuye'ūap puxim. Soat em ixey wuya'ōmucanucan. Imēnpuye soat em Deus xe wuyetait acesop iap ajowiwi jījā. ¹⁹ Soat em Deus xe acesop iap wiwim cīcā wuyju. Imēnpuye wuyetabucap kobexixi muycūcūap puxim. Imuycūcūap muakōm puje, wara'at tağtağtağ ġu cucum. Jecūap pe ma dopdom. Imēnpuxim wuyju dak wara'at kaykaykay ġu wuyetabut—pūğ kay acā—Jesus Cristo kay acā. Soat em wuyju ġebum cekay. Paı yoboğat ōmōm'uk osunuy Deus eju kawēnwēnap'a beat epağo dağwi badiat'a be. Ōmōm'uk osunuy kawēn ām Deus eju jebekitkiyū beam. Kabi be bit Jesus oōm. Deus xe nuynuy ġasū kawēnwēn wuywebeam. ²⁰ Jesus o'jeu kabi kay wuyeu'ūm awap. Koap o'jeu. Kaomūm acejeu cekay. Wuyepaım o'e yoboğan. Soat em wuyepaım jeenuy apēn Melquisedeque paı osunuy iap puxim.

7

¹ Ixe Melquisedeque Salém ka kukukat osunuy. Deus epaı osunuy—soat podi ma ya'ōbacaat epaı. Abraão jepitpin osunuy nopagōğōap tağwi—warara'acat ka kukukayū aokakaap tağwi. Melquisedeque Abraão o'topabijuk e dağ jepin pima.

— Deus cuy xipacat je'ğūm ewebe — io'e Melquisedeque Abraão be.

² Abraão jebubut'in o'ğūm Melquisedeque be. Ade ma o'ğūm cebe. Pūğ ma o'ğūm cebe 10 beat'in. Nopagōğōap pewiat pupu o'ğūm cebe—yaokaka'ıbiyū bubutpupu. Ibutet Melquisedeque cedağ ma jebekitkit kuğ iape. Ixe Salém ka kukukat osunuy. Ika butet Salém kaba'ūm jebekitkit kuğ iape. ³ Wuyetaybit ġu Melquisedeque ebay buten, ixi buten tak, idobuyū'ūm'ūm puten tak. Puju ixey o'kap iam tak wuyetaybit ġu, puju oe'ū iam tak.

— Soat em cuy paım eğuy — i juk o'e Deus cebe—Melquisedeque be. Imēn o'e jekpot pe dak.

⁴ ġebum cuy epesop Melquisedeque ya'ōbuyxi jījā osunuy iap kay. Abraão Judeuyū ebapuk ebika osunuy. Imēnpit jebubut'in o'ğūm cebe. Nopagōğōap tağwiat pupu o'ğūm cebe—ıdip cīcāat. ⁵ Kuyje Moisés o'e Levi ipotpot pe:

— Judeuyū juy jebubut'in je'ğūm eywebe, eyju ixeyū epaıyū buy — i. — Pūğ ma juy je'ğūm ip eywebe 10 beat'in — i.

Imēntak ibararak opop wuyawēwēap ekawēntup pe. Jebadipyū xewi ibubu'uk osodop ip jebubun, ixeyū dak Abraão naxeğebitbit ma'ğū

osodop. ⁶ Melquisedeque bit Levi diwat ġu osunuy. Abraão bit jebubut'in o'ġūm cebe. Pūġ ma o'ġūm cebe 10 beat'in. Nopaġōġōap taġwiat pupu o'ġūm cebe. Kuyje:

— Ijop eipi oġūm eipim — i juk o'e Deus Abraão be. — Enaxeġebitbit ade jījā ecesūy — i juk o'e cebe. Melquisedeque bit:

— Deus cuy xipan jekuk — io'e cebe—Abraão be.

⁷ Ya'ōbuyxiat jēġ'aecōġcōġ ġu ya'ōbuyxi'ūmat topabe “Deus cuy xipan jekuk” i'e am cebe. Ya'ōbuyxi'ūmat pit jēġ'aecōġcōġ ya'ōbuyxiat pe “Deus cuy xipan jekuk” i'e am cebe. ⁸ Ijodiayū jebubut'in iūmūm paīyū be—je'ū'iyū be. Imēnpit Deus ekawēntup e'em: “Melquisedeque je'ū ġu—itabēġ ma jeenuy,” i. Imēnpuye jebubut'in o'ġūm cebe. ⁹⁻¹⁰ Melquisedeque be Abraão dopabijuk puje, Levi o'kap ġu buk. Inaka:

— Kuy Abraão jebit pe bit osodop kake — i wuyju e'em.

Melquisedeque be Abraão be jebubut'in iūm puje, “Levi dak jebubut'in o'ġūm,” i wuyje e'em, ixex Levi Abraão jebit pe buye. Gasū dak Levi naxeġebitbit ibubut pupum jebadipyū xewi Moisés a'ōbi. 10 beat pewi pūġ ma ibubum ip.

¹¹ Paīyū kake wuyawēwē ām cedaġ ma wuyeku am Deus bikuyap taġ. Levi ipotpoyū be bit ya'ōmucan pa'ore osodop ip Deus bikuyap taġ ceku am ip. Imēnpuye Deus wara'acat o'jomuy wuyepaīm ixeyū dieġ. Cristo ma o'jomuy. Ixe Cristo paīm o'e apēn Arão paī osunuy iap puxim ġu—apēn Melquisedeque paī osunuy iap puxim acā. Cristo ja'ōbacaap mōġmōġ wuywebe Deus bikuyap taġ wuyeku am. ¹² Moisés ekawēn taġ paīyūm osodop ip Levi ipotpoyū. Gasū bit wara'at Deus ebekitkit epaīm o'e Arão naxeġebitbit tieġ. Imēnpuye kawēn kuyat taġ ġu wuyju jekukum ġasū—Moisés ekawēn taġ ġu. Kawēn iisuat taġ acā wuyju jekukum ġasū—Jesus ekawēn taġ.

¹³⁻¹⁴ — Ēn ġasū webekitkiyū epaīm ecesūy yoboġan — i juk o'e Deus wuykukukat Jesus pe.

Ixe Jesus Levi naxeġebit ġu. Wara'at tiwat ma wuykukukat. Judá naxeġebit ixex. Paīyūm ġu osodop ip Judá naxeġebitbit. Judá naxeġebitbit ġu wūnca mupikupik'uk osodop ip Deus etabutpeap ceje—mesa jeje—Levi naxeġebitbit acā. Moisés Judá naxeġebitbit ġu o'taē paīyūm. Levi naxeġebitbit acā o'taē paīyūm.

¹⁵ Apēn cuk adi ocece iap biġ ma ibapuk e'em ġasū. Wara'at o'jebapuk paīm—Melquisedeque buximat. ¹⁶ Ijodiat a'ōbi ġu ixex Jesus paīm o'e ijodiat pabi daġ ġu dak. Ixe Deus ebekitkit epaīm o'e ġasū soat podi ma ya'ōbaca buye; soat em itait jeenuy buye dak. ¹⁷ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Soat em webekitkit epaīm cuy eġuy apēn Melquisedeque paī osunuy iap puxim, i. Ēn ixeyū epaīm iap i'ūm ġu, i.

¹⁸ Ibacā'ūm osodop ip kawēn kuyat taġ jekuku'ukayū—wuyawēwēap ekawēn taġ jekuku'ukayū. Ixeyū be iba'ore osodop cedaġ ma jeku am Deus etabutpe ibacā'ūm puye. Imēnpuye “Kawēn kuyat taġ cuy epeku” i'ūmġu e'em Deus ġasū bit—“Kawēn iisuat taġ cuy epeku” i acā. ¹⁹ Ka'ūma ma soat taġ iisuan o'e Moisés ekawēn taġ jekukuap tomuju. Imēnpuye soat em Deus xex acesop iap wiwimsū ma osodop ip Moisés ekawēn taġ jeku ojuyayū. Deus pit wara'at o'jomuy wuyepaīm. Warara'acat emumuwiwi bodi ma wuyemumuwiwi xipat. Imēnpuye soat em ixex

acesop iap wiwimsũ ġu wuyju. Iwiwim cĩcã ma. Wuyparara ġu kawẽn
ãm Deus eju, Jesus wuyepaĩ buye.

²⁰⁻²¹ Jebekitkit epaĩm Cristo muy buje:

— Apẽn cuk adi ocece iap tağ cuy oce, soat em wetait puye — io'e Deus. Jebekitkit epaĩm Levi naxegebitbit mōğ puje bit, imẽn ġu o'e cebe ip. Jesus muy buje acã “Wa'õ dağ cuy oce, soat em wetait puye” io'e Deus. Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

“Webekitkit epaĩm cuy eġuy soat em,” io'e Deus, i. “Ën ixeyũ epaĩm iap i'ũmġu,” io'e, i. Deus ja'õ o'jewaw'õepere cece ip, i. Ja'õmuwarurun ġu Deus pit, i.

Imẽn Deus o'e Jesus muwẽnuwẽn.

²² — Apẽn cuk oce iap tağ cuy oce — io'e Deus warara'acayũ be ġu—Jesus pe acã.

Imẽnpuye wuyetaybit kawẽn iisuat kawẽn kuyat podi ma xipat iam. Deus jekawẽn o'ġuwẽn Moisés pe. Xipat osunuy ibo ekawẽn—kawẽn kuyat. Kawẽn iisuat pit kawẽn kuyat podi ma xipat.

²³ Ade ip osodop Levi naxegebitbit. Oe'ũ'ũ ip. Ixeyũ'inat e'ũ buje wara'at ma paĩm o'e oe'ũiat tieğ. ²⁴ Jesus pit soat em itait nuynuy. Warara'acat ġu wuyepaĩm je'e ixede dieğ. Jesus acã soat em jeenuy wuyepaĩm. ²⁵ Ixe Jesus soat em itait. Soat em ixede kawẽnwẽn Deus eju jekay itabucayũ beam.

— Okayayũ buyawatwan cuy eġuy — i'e'em Deus pe.

Wuywebe cekawẽn put Deus eju Jesus kay wuyetabut puye. Imẽnpuye Jesus pe wuydaxijo but—itabucayũ taxijo but. Gasũ ja'õkayayũ taxijo but cebe. Guyjom tak taxijo but cebe. Soat em ma ja'õkayayũ taxijo but je'e cebe.

²⁶ Jesus ma wuyepaĩ yoboğat. Soat i'e ba'ore wuywebe wuya'õca'ũm puye. Ajo wuywebe i'e ba'ore iap Jesus pe bit i'e but. Ixe be wuya'õmucan put soat em. Ixe soat tağ iisu. Ka'ũmġu xipat'ũmat cebe. Ikẽrẽat kuğ ġu ixede. Ikẽrẽat o'ġuğẽ ġu—pũğ em tak ka'ũma ma. Ikẽrẽat mujurũrũğ'ukat puxim ġu ixede. Deus ixede o'ġuyu kabi be soat em tũy ãm jexe. ²⁷ Warara'acayũ paĩ yoboğayũ soat kabia wũnca ãn mupikupik'uk osodop ip Deus etabutpe. Iẽn mupiğ pima:

— Ikẽrẽat cuy eju'uk owebewi — io'e ip Deus pe.

Jewebewi i'ukap ojuy bima acã “Ikẽrẽat cuy eju'uk ebekitkiyũ bewi” io'e ip Deus pe ixeyũ ma. Jesus pit ixeyũ buxim ġu. Pũğ em ma o'jewewũm Deus pe. Pũğ em ma ixede oe'ũ ikẽrẽat uk am soat pewi wuywebewi. Jekpiwan ma o'jaokaat. Waram pit je'ũ ġu. ²⁸ Moisés ekawẽn tağ jeku ojuyayũ ijodiatat muymuy'uk osodop jepaĩm yoboğan. Arão naxegebitbit muymuy'uk osodop ip jepaĩm yoboğan. Soat tağ osodop icẽmayũ ġu ixeyũ dak. Deus pit o'jekawẽn jekpot pe Moisés pe jekawẽğap tomukadi.

— Ën acã icẽmat soat tağ — io'e jekpot pe. — Imẽnpuye ãn acã eġuy webekitkit epaĩm yoboğan — io'e Jesus pe. — Ën ixeyũ epaĩm iap i'ũm ġu — io'e cebe.

8

¹ Jesus wuyepaĩ yoboğat. Ixe Jesus xik'i omuy Deus ba'at kadi kabi be—soat podi ma ya'õbacaat xe. Deus co'i ixede ya'õbaca. Ibom acã oceju eymutaybin ojuy. ² Kuyje badiat'a be Deus nũynũyap'a ibuyxi jĩjãat'a be õmõm'uk osunuy torojo'a be paĩ yoboğat. Jekawẽn ãm Deus eju jebekitkit

peam ðmðm'uk osunuy. Ijodiat emuamuy'a be ðmðm'uk osunuy Deus eju kawênwênap'a be. Jesus pit ijodiat emuamuy'a be ðu omuy—Deus tÿytÿyap pe acã. Iboce ma ixé kawênwên Deus eju wuywebeam.

³ Kuyjeayÿ ijodiat muymuy'uk osodop jemumuÿm ÿm ãm Deus pe wÿnca ên mupik am tak cetabixe. Imênpxim cuy wuyepai dak je'gÿm Deus pe. ⁴ Jesus gãsÿ dak ijodi bima, païdip ðu kuka adi o'e warara'acat kuy paÿÿm o'e buye. Levi naxegebitbit kuy paÿÿm o'e. Jedobuyÿ'ÿm'ÿm ekawên tağ ip jebekitkiyÿ emumuÿm ÿmÿm Deus pe—Judeuyÿ'ÿm'ÿm ekawên tağ—kawên kuyat tağ. ⁵ Co'a bicÿgpe bima Deus Moisés o'gukÿjo torojo'a muy ãm. Torojo'a muğëap piðgbuk o'guğë imubapuk am cebe mênku juy eyamuy iam.

— Cedağ cuy eğugë apên cuk oce ewebe iap tağ — io'e Deus cebe.

Jesus jebekitkiyÿ buywatwan kabi kadiwi. Ijodi dak paÿÿ ixé buxim jebekitkiyÿ buywatwan e'em. Jesus pit ixeyÿ bodi ma wuybuywatwan. ⁶ Jekpot pe bit Deus kapikap o'gÿm xipat cÿcãp Levi naxegebitbit pe iÿm'ibit podi ma. Kuyje Deus jekawên o'guwên Moisés pe. Ibo ekawên kawên idip osodop. Guyjom pit jekawên o'guwên jekpot pe. Ibo ekawên kawên kuyat podi ma kawên idip osodop. Ibo ekawên kay wuyetabun puje, Deus wuymuisusun soat tağ. Wuyetaybit soat em Deus xe acesop iam ibo ekawên kay wuyetabut puye. Imêneju kuyjeayÿ bodi ma wuy-cokcok.

⁷ Deus koap jekawên o'guwên Moisés pe. Kawên kuyat soat ekawên podi ma idip pima, kuka juk wara'at ðu o'guwên kawên iisuat. ⁸ Deus pit jebekitkit o'tobuxik jekawên mupubutbun. Imên ma ixé e'em cebe ip:

Gaxÿn ma juy kawên iisuat oğuwen Israel naxegebitbit pe—Judá naxegebitbit pe, i. ⁹ Kuyje juk adi wekawên oğuwênwên ey-dobuyÿ'ÿm'ÿm pe, i. Iboap ekawên co'i ðu gãsÿ bit oğuwên webekitkit pe—wara'at ekawên acã, i. Egito eipi bewi eydobuyÿ'ÿm'ÿm mujêm puje, wekawên oğuwên cebe ip imukÿjoap ojuj, i. Imênpit ip oibu'un wekawên kay, i. Imênpuje ðn tak obu'un ma oce cekay ip ağ am, i. Imên Deus e'em, i. ¹⁰ Gaxÿn ma juy wara'at kawên oğuwên Israel naxegebitbit pe—kawên iisuat, i. Oğugebu ip wekawên kay, i. Soat em gebum jeedop ip wekawên kay, i. Icocok jeedop ip wekawên tağ jeku am, i. “Deus acã ocekkukat,” i je'e ip soat pe, i. “Teyÿku webekitkiyÿ” i ðn tak oce soat pe, i. ¹¹ Soat je'e itaybit ðn—ya'ðbuyxiayÿ, ya'ðbuyxi'ÿmayÿ dak—yoboğayÿ, yopiçayÿ dak, i'e'em Deus, i. Jewemutaybitbin ðu jeedop ip Deus e'e am, kuy itaybit ip puye, i. “Ocemu-taybin cuy epe'e Deus ekawên,” i'ÿmğÿ je'e ip jebureyÿ be, soat itaybit je'e buye, i. ¹² Gebum ðu oce apên cuk adi warëmtağ oekukuku ip iap kay, i. “Ikêrëat kuğ eyju oxé,” i'ÿmğÿ oce cebe ip—pÿğ em tak ka'ÿma, gebum ðu oce iboap kay buye, i. Deus imên e'em jebekitkit pe—kuy o'guisun'iyÿ be.

¹³ Iokokat dao ma i'ÿm. Iisuat pu buje, iokokat kuğ ðu ace'e. Imênpxim: — Kawên kuyat cuy epeyepere — i'e'em Deus gãsÿ bit. — Kawên iisuat tağ cuy epeku gãsÿ bit — i'e'em wuywebe.

9

¹ Kawên kuyat tağ jeku ojuyayÿ “Ën xipat cÿcã” i'e'e'uk osodop ip Deus pe ceweju kawênwênap'a be—ijodiat emuamuy'a be. ² Torojo'a o'yamuy ip wuydobuyÿ'ÿm'ÿm—koapat'a. Kacÿgkadiat'a be lâmpada'a

o'yanuy jemün ceje—ouro muğēgē'a. Mesa dak osunuy iğo'abi be ourom yajuyjuyat. Iğo emesa jeje pāo'a mōgmōg'uk osodop ip Deus etabixe yamōgmōg'ibit'a. Kacūgkadiat'a be “Deus tūytūyap'a” io'e wuydobuyū'üm'üm. ³⁻⁴Pağo toro'i oeku badiat'a exıntabi nomudim—idip cīcāat—iarixiğat. Tōmte'okuatōm mupikupikap osunuy ixex pağo xe—toro'iat xe. Badiat'a be “Deus tūytūyap'a ibuyxiat'a” io'e ip wuydobuyū'üm'üm. Caixa'a o'yanuy badiat'a be. Iğo'a ourom yajuyjuyat'a o'yanuy. Deus ekawēn kukatopa mün'a o'yanuy iğo'a be—wítadopa be ibararak iat mün'a. Iğo'a be itīg'a'it'it'a buximat'a dak o'yanuy—ouro muğēgē'a'a. Manada dak o'tanuy iğo'a be—pāo'anōmnōm puximata. Arāo ba'ip tak o'yoptyy iğo'a be caixa'a be—kuyje o'yopkobinōjēm'iat'ip. Wítadopa dak o'topadop iğo'a be caixa'a be xepxepatopa—yaerūnatopa. Deus ekawēn ibararak osodop iğodopa be—kawēn kuyat. ⁵Caixa'a jeje xepxep idip cīcāat piōggbuk osodop. Cegeba abiwebotbot osodop ip caixa'a ase. Deus nuynuy jebekitkit parakpe iap kay gēbumiap'a o'yanuy. Iğo caixa'a jo buye wuyju gēbum Deus ikērēat uk'ug wuywebewi iap kay. Gasū bit o'e ğu ocewebe soan eymutaybin am apēgape soat iboap osodop torojo'a be iam.

⁶Soat ixipan pima, paīyū ōmōm'uk osodop ip kacūgkadiat'a be. Soat kabia ōmōm'uk ip osodop jekapik am Deus etabutpe. ⁷Badiat'a be bit paī yoboğat acā ōmōm. Pūğ kabia ma ōmōm pūğ koato dujukap pujejeje ma. Wūnca doy dujuōmōm'uk osunuy badi toymubapuk am Deus pe.

— Ikērēat cuy eju'uk owebewi ite'üm oe'ü buye ikērēat muğēgēap teida am — i'e'em Deus pe. — Ebekitkit pewi dak ikērēat cuy eju'uk ite'üm oe'ü buye ikērēat muğēgēap teida am — I'e'em Deus pe. — Itaybit'üm pima ip ikērēat o'ğugēgē — i'e'em cebe.

⁸Badiat'a be paī yoboğat acā oōm iap kay wuyju gēbum pima, xipat cīcāat piōggbuk wuymutaybitbin koapat'a torojo'a kake bima iōmpi osodop ip ijodiat badiat'a be—Deus tūytūyap'a ibuyxi jījāap'a be iam. ⁹Iōmpi osodop ip iap kay gēbum pima, wuyetaybit tak apēn gasū bit wuyōmpi ğu o'e iam. Kuyje ade wūnca mupikupik'uk osodop ip Deus etabutpe. Ade ma ip iūmūm'uk osodop cebe. Imēnpit soat tağ ğu iisu o'e ip, ade ma'ğū ip iūmūm. Wuyetaybit iboam. ¹⁰Pūğpūğ xat i'opi osodop kuyjeayū be. Pūğpūğ xati dak tikōnpi osodop cebe ip. Jewewuywuy'uk osodop ip jebabim—Deus ekawēn tağ—kawēn kuyat tağ. Jebacia'abi wuywuy'uk tak osodop ip jebabim. Imēnpit kacūgkadwi acā ip jewesupsup'uk osodop. Deus badiat muisusun'üm pima jeweweju acā ip iisu. Deus pe jemuisunap wiwim ip osodop.

¹¹Gasū bit Cristo kuy osodot. Wuyepaīm o'e yoboğan. Gasū:

— Xipacat oğūm eywebe — i'e'em ixex wuywebe.

Ijodiat emuamuy'a be ğu ixex kawēnwēn Deus eju wuywebeam—ipi juat'a be ğu. Kuyat'a bodi ma ixex nuynuyap'a xipat. Kuyat'a bodi ma ixex nuynuyap'a yadip. ¹²Cristo bode doy ğu o'toydujōm toymubapuk am Deus etabutpe, biopak toy dak ka'ūma. Ixex o'jedoyekereren korosa be apēn cuk adi ikērēat ağugēgē iap teida am. Ixex oōm Deus tūytūyap pe apēn kuyje paī yoboğat oōm badiat'a be iap puxim. Deus xe soat em acesop iaptei o'teida o'jedoyekereren puye. ¹³Bode doy mubapukpuk'uk osodop ip Deus etabutpe, biopak toy dak kuyjeayū paīyū. Jebabi dağ ip toymubapukpuk'uk osodop Deus ekawēn tağ—kawēn kuyat tağ. Jebabi dağ tak ip biopak'it'it ēn pik muwekoykoy'uk osodop ip idibi be. Ibiati

sũgsũgsũg'i o'e ip jebekitkit'abi dağ. Igo ekawẽn tağ iisuan o'e ip ibiati sũgsũg'i buje. Inaka kacũgkadiwi acã ip iisu o'e. Badi bit ka'ũma. ¹⁴ Bode doy, biopak toy dak kacũgkadiwi acã wuymuisusun. Cristo doy bit bode doy bodi ma xipat. Biopak toy bodi ma xipat. Ixe doy badi dak wuymuisusun. Cristo o'jedoyekereren wuywebeam iap kay wuyetabun puje, kacũgkadiwi ã gu wuyisu ace'e. Badi dak wuyisu ace'e. Ixe Cristo ikêrêat kuğ gu osunuy. Pũğ em tak ikêrêat o'guğê gu. Deus biõğbuk a'õbacaap kuğ osunuy—soat em itaicat biõğbuk a'õbacaap kuğ. O'jewewũm Deus pe je'ũ am wuywebeam. Deus bikuyap tağ oe'ũ.

— Bay — io'e Deus pe. — Apẽn kuyjeayũ muisusun'uk eğuy wũnca e'ũap tomuju iap podi ma ipi juayũ eğuisun we'ũ buje — io'e Deus pe—jebay be.

Ixe o'jedoyekereren wuywebeam oe'ũ iap kay wuyetabun puje. Deus wuymuisusun waram warêmtağ ma wuyekuap puxim. Soat tağ wuymuisusun wuywebe kapik am Deus peam—soat em itaicat peam.

¹⁵ Ikêrêat mujurũgrũg'uk ip osodop kawẽn kuyat tağ jeku ojuyayũ. Cristo bit oe'ũ ikêrêat uk am ixeyũ bewi. Ikêrêat muğêğeaptei o'teida je'ũ am. Imẽnpuje:

— Waram ğuto Deus jekawẽn o'ğuwẽn eywebe—kawẽn iisuat — i'e'em Cristo ijodiacat pe.

— Soat em epesop oxe xipacap kuğ eye'ũ buje — io'e Deus kuyje. Soat em jeedop ip cexe Deus emunaeyũ, Cristo oe'ũ buye. Soat em jeedop ip cexe apẽn ixe juk adi o'e'e iap tağ.

¹⁶ “Obubut'in epejat we'ũ buje” i'e buje ijodiacat, ce'ũ buje acã ibubum ip. Ce'ũ'ũm pima bit ibubum gu ip. ¹⁷ Itabêğ pima ibubum gu ip. Ce'ũ buje acã ip ibubum. ¹⁸ Imẽnpuxim wuydobuyũ'ũm'ũm pe wũnca aoka buje acã, kawẽn kuyat tağ jekuku'uk ip osodop wuyawewẽap ekawẽn tağ. ¹⁹ Koap Moisés Deus pe jawewẽap ekawẽn o'ğuwẽn jebekitkiyũ be. Biopak'it'it o'yaoka. Bode dak o'yaoka. O'toymuwekoy idibi be. Kadaidup o'tupu hissopodup. O'tupmukirik lãbum—bõrõbu buximat-pum—ibupakpukatpum. O'toymusũgsũgsũğ tupararakatup tağ—Deus ekawẽntup tağ. Jebekitkiyũ abi dağ tak o'toymusũgsũgsũğ Deus ekawẽn tağ—kawẽn kuyat tağ.

²⁰ — Deus jekawẽn o'ğuwẽn wuywebe — io'e Moisés jebekitkiyũ be. — “Wekawẽn tağ cuy epeku,” i juk o'e wuywebe — io'e Moisés. — Ite doy musũgsũgsũğ õn ey'abi dağ eywebe kũyjobit am Deus a'õ kay — io'e Moisés jebekitkiyũ be.

²¹ Imẽnpuxim torojo'a jeje dak o'toymusũgsũgsũğ Moisés. Igo'a beat tağ tak o'toymusũgsũgsũğ soat tağ. “Ën xipat cĩcã ocewebe” i'e'em pima jebui be ikuğ iat tağ o'toymusũgsũgsũğ. ²² Wuyawewẽap ekawẽn tağ jeku ojuyayũ wũnca doy mukereren'uk ip osodop Deus pe jemuisun am. Toymukereren'ũm pima kuka juk Deus ikêrêat o'ju'uk gu cebewi ip. Deus ekawẽn tağ toymukereren ip osodop soat muisun am kawẽn kuyat tağ.

²³ Imẽn jebekitkiyũ muisusun'uk osodop ip paĩyũ apẽn kabi beacat jewemuisusunap puxim. Wũnca aokaka'uk ip osodop ijodiacat muisun am. Kabi kay cumayũ muisusunap pit wũnca bodi ma xipat. ²⁴ Imẽnpuje torojo'a be gu Cristo oõm—ijodiat emuamuy'a be gu—kabi beat'a buximat'a be gu. Kabi be ma oõm—Deus tũytũyap pe ma. Ibocewi ma ğasũ ixe kawẽnwẽn Deus eju wuywebeam. ²⁵ Judeuyũ epaĩ yoboğat ma

soat koato òmòm'uk osunuy badiat'abi be, Deus tÿytÿyap'a ibuyxiap'a be. Òmòm'uk osunuy wara'at toy kuḡ—wũnca doy kuḡ. Deus tÿytÿyap'a be òmòm'uk osunuy Deus pe ikêrêat ukap ojuy. ²⁶ Cristo bit soat em ḡu oòm jeweuñm ãm Deus pe je'ũ ãm. Soat koato ḡu oe'ũ—pũḡ em ma. Pũḡ em ma o'jedoyekereren ikêrêat mujurũḡrũḡap teida am. Jesus e'ũap wũnca e'ũap co'i bima, ipi muḡê ebika ma kuka juk adi je'ũ'ũ'uk o'e. Ade em kuka adi oe'ũ'ũ. Poḡ. Poḡ. Poḡ. Poḡ. Bodimaku kuka adi je'ũ'ũ'uk o'e. Pũḡ em pit o'jebapuk ipi oi'ũm pin pima. Waram tak ḡu je'bapuk ikêrêat uk am ipi juacat pewi. ²⁷ Soat ace'ũ pũḡ em ma. Wuye'ũ buje Deus apên ijodi bima juk adi ajekukuku iaptei ideida wuywebe soat pe. Ipiat supi'ajoat kÿyjobit'ũm topibiyũ be kÿyjobit'ũmapteim. Xipacat pit je'ḡũm kÿyjobicayũ be. ²⁸ Imênpxim Cristo jekpiwan ma oe'ũ apên paĩ wũnca o'yaoka iap puxim. Oe'ũ soat pewi ipi watwat pewi ikêrêat uk am. Pũḡ em ma oe'ũ. Waram pit jajêm ijodi. Ikêrêat uk am ḡu jajêm. Jajêmap wiwimayũ daxijo am acã jajêm.

10

¹ Judeuyũ awêwêap ekawên taḡ jeku ojuyayũ itaybitbût ã ip osodop kawên icemãn. Itaybitbût ã ip osodop xipacat ajat iam. Soat taḡ ḡu iisu ip osodop iboap ekawên taḡ jeku ojuyayũ. Soat koato paĩyũ wũnca aokaka'uk ip osodop Deus pe ikêrêat uk ojuy jebekitkiyũ bewi. Deus pit soat taḡ ḡu ixeyũ ja'òkayayũ o'ḡuisun. ² Soat taḡ iisu bima waram kuka adi o'e ip iḡuycũḡ ḡu oceju ikêrêat kuḡ iap kay. Soat taḡ iisu bima, kuka adi wũnca aokakaap ip o'jepere. ³ Imênpit soat koato wũnca aokaka'uk ip osodop ikêrêat eju'uk ebekitkiyũ bewi i'e ojuy Deus pe. Yaoka buje:

— Oceisu Deus xe ḡasũ bit; ikêrêat kuḡ ḡu oce'e — i'ũmḡu o'e ip. — Gasũ bit ḡuto oceju ikêrêat kuḡ — i acã ip o'e.

⁴ Biopak toy bit ikêrêat uk'uḡ ḡu wuywebewi, bode doy dak.

⁵ Imênpxye Cristo osodot ijodi. Ixe don pima, o'jekawên jebay eju—Deus eju.

Ijodiat pe wũnca aokaat pin ḡu ên, io'e Deus pe. Cebe ip wũnca ũmat pin ḡu dak ên, io'e. Ojebin pit egugê owebe ipi juan, io'e Deus pe.

⁶ Etabun wũnca mupik ip puje, ecokcoḡ ḡu eguy, io'e. Ijodiat pe wũnca aoka buje ikêrêat uk am, ecokcoḡ ḡu eguy, io'e. ⁷ Imênpxye, “Bay, ijoce òn oajêm ebikuyap taḡ weku am—emucokcok am,” i juk oce ewebe. “Apên Judeuyũ awêwêap ekawêntup omuwênuwên iap taḡ weku pin,” i juk oce ewebe.

Imên Cristo o'e jebay be—Deus pe.

⁸ — Ijodiat pe wũnca aokaat pin ḡu ên, wũnca ũmat pin ḡu dak — i juk o'e Jesus Deus pe. — Wũnca aoka buje ikêrêat uk am, ecokcoḡ ḡu eguy, etabun wũnca mupik ip puje dak — i juk o'e.

Imên Jesus o'e kawên kuyat taḡ ma'ḡu ip imupikupig—Judeuyũ awêwêap ekawên taḡ.

⁹ — Bay, ijoce òn oajêm ebikuyap taḡ weku am—emucokcok am — i juk o'e ḡebuje bit.

— Kuyjeat puxim wũnca juy epeyaoka owebe ikêrêat uk am eywebewi — i'ũmḡu e'em Deus ḡasũ bit. — Ikêrêat oju'uk eywebewi Cristo oe'ũ buye — i acã e'em Deus wuywebe.

Kuyat pit wũnca aokakaap Deus o'ḡu'ũm. Ikêrêat uk'uḡ wuywebewi Cristo oe'ũ buye. ¹⁰ Deus bikuyap taḡ jekuku'uk osunuy Jesus Cristo.

O'jeweüm Deus pe je'ü äm. Jekpiwatpin ma oe'ü. Pũg em ma oe'ü ikêrêat uk am soat pewi wuywebewi. Imênpuye Deus wuymuisusun soat tağ.

¹¹ Judeuyü epaï ma soat kabia cũğ'i osunuy jekapikap kuğ. Soat kabia wünca mupikupik'uk ip osodop. Iboap kuğ osunuynunuy soat em. Imênpit wünca mupikupikap ikêrêat uk ojuy ğu. Imênpuye Deus ikêrêat o'ju'uk ğu wünca mupik puje dak. ¹² Jesus Cristo bit pũg em ma oe'ü wünca e'üap puxim ğu. Oe'ü ikêrêat uk am soat pewi wuywebewi. Waram pit je'ü ğu. O'jeu Deus kay. Oabik jebay xe—Deus xe. Iba'at kadi oabik. Soat kukukan o'e ixe eju. ¹³ Deus jekpot kay itakomaayü a'õbacaap ğu'üm. Kũyjobin jeedop ip Deus a'õ kay. Cristo omuy jebay xe iboap wiwim. ¹⁴ Pũg em ma oe'ü ikêrêat uk am soat pewi wuywebewi. Soat ikêrêat kuğ'ümayü o'ğuisun soat tağ. Soat tağ iisu jeedop ip soat em ma.

¹⁵ Imên Deus biõğbuk tak wuymutaybitbin. Imên koap o'e:

¹⁶ “Ixeuyü kabia kap puje wara'at ekawên oğuwên webekitkiyü be kawên iisuat,” i'e'em Deus, i. Soat em ğebum jeedop ip wekawên kay, i. Icocok jeedop ip wekawên tağ jeku am, i.

¹⁷ Guyjom imên o'e:

“Ğebum ğu oce apên cuk adi ikêrêat o'ğugêğê ip iap kay, apên cuk adi warêmtağ ma oekuku ip iap kay dak,” i'e'em, i.

¹⁸ Deus pe wuywebewi ikêrêat uk puje, waram pit wünca aceyaoka ğu ikêrêat uk an. Jesus e'üap kuy o'e ikêrêat ukap teida am.

¹⁹ Imênpuye, okitpitpiyü, wuyparara ğu jekawên äm Deus eju, korosa be Jesus oe'ü wuywebeam puye. Apên kuyjeayü Deus tũytüyap'a ibuyxi jĩäap'a be õmõmap puxim wuyekawên put ceweju. ²⁰ Paï yoboğat acã pağo dağwi õmõm'uk osunuy badiat'abi be kawên äm Deus eju. Wuyju bit kawênwên Deus eju Jesus e'üap puye. Ixe Jesus soat em itait. Jesus e isuat e buxim—Deus kayat e buxim. Imênpuye soat em wuyekawên put ceweju. ²¹ Jesus wuyepaï yoboğat. Ixe soat itabucayü kukukat. ²² Imênpuye juy acekawên ceweju. Jewexe ğu juy acekawên ceweju. Wuyetabun cã ma juy acekawên ceweju.

— Ikêrêat kuğ mabuk õn — i'ümğü juy ace wuywebe ma.

Ixe wuymuisusun soat tağ idibim jewewuywuyap puxim. Imênpuye juy acekawên ceweju. ²³ Deus ja'õ dağ e'em soat em. Te'e ğu wuyetabut cekay. Wuyetabucap muwênwên warara'acayü be. Imênpuye Deus xe acesop soat em iap cuy ajowiwi jĩã. ²⁴ Ğebum cuy ajop wuyewewekay wuyewebuywat am, wuykukpin wuyewewekuk am tak, xipan wuyewewekuk am tak. ²⁵ Pũğpũğpũğ oibu'un je'awerom aweromayü xe Deus eju kawênwênap'a be. Ixeuyü buxim ğu juy wuyju bit wuybu'un ğu ajop je'awerom. Jewemukkokcoğ pit cuy ajop. Gañin ma wuykukukat jajêm. Ipiat supi'ajoat kũyjobit'ümayü be. Xipacat pit je'ğüm ja'õ kayayü be. Imênpuye biğ ma juy jewemukkokcoğ ajop.

²⁶ Kawên icêmän wuyetaybit tomukadi wuyukpiwatpin ma wuyju ikêrêat muğêğêm. Imên ibima, apên kuka ace ikêrêat muğêap teida am? Ka'üma ma. Wuywebewi ikêrêat uk pa'ore soat pe wuywebe. ²⁷ Imênpuye wuypararam cuy ajop apên paxi Deus je'e wuywebe iap puxim. Deus ipiat supi'ajoat kũyjobit'ümayü be. Ipiat'ajojom ip jeedop daxa isopat pe—ipararuat pe Deus kay itakomaayü. ²⁸ Moisés a'õ kay kũyjobit'ümayü o'yaoka ip kuyjeayü. Xepxepayü be, ebapũğayü be, dak “Teku ikêrêat muğêğêm” i'e buje, pũğ tağ ma ip i'e buje, o'yaoka ip. Itabotaidabotbot

ġu o'e ip ixeyū kay, Moisés a'ō kay'ūm puye. ²⁹ Ixeyū buxim ġasū dak pūġpūġpūġ Deus ipot muymuy. Deus kuy juk jekawēn o'ġuwēn cebe ip.

— Okpot o'jedoyekereren eywebeam. Oe'ū eymuisun ojuy — i juk o'e cebe ip.

Inaka cekawēn wayway ip.

— Apēġām oe'ū? Ekpot tak ikērēat mujurūġrūġ'ukayū jo'i osunuy — i napa ma e'em ip Deus pe.

Deus biōġbuk xe ikukpin ip. Inaka ibiōġbuk muymuy ip. Moisés muymuy'ukat podi ma Deus muymuy'ukat ipiat supi'ajojo, ixeyū bodi ma ikērēat mujurūġrūġ puye. Karēm ip ipiat supi'ajojo.

³⁰ — Ōn ma oceweik — i juk o'e Deus. — Ōn ma apēn cuk adi oekuku ip iaptei oteida webekitkiyū be — i juk o'e. — Xipacat oġūm xipacat mujurūġrūġ'ukayū be — io'e. — Kūyjobit'ūm ip pima, ipiat osupi'ajoat cebe ip imukūyjo am — io'e Deus. — Kūyjobit pima bit ip, ōn ma ipiat osupi'ajoat cekay itakomaayū be — io'e.

Wuyetaybit imēn Deus cuk o'e iam. ³¹ Deus soat em itait. Ixe be ipiat'ajoat puje, iparara jījā je'e ip cekay ixē muymuy'ukayū.

³² Gebum pit cuy epesop apēn cuk adi kuy bima epekukuku iap kay. Kuy bima juk Deus ekawēn epeya'ījojo. Ixe biōġbuk kuy oōm eywebe. Ade em itabut'ūmayū juk adi ipiat o'supi'ajoat eywebe. Inaka eybu'u ġu epesop Jesus kay ipiat'ajojom ma'ġu eyju. ³³ Pūġpūġpūġ eyju'in eymuymuy'uk ip osodop. Adeayū etabun cuk adi ikērēm eykuk ip. Ade em cuk adi ipiat o'supi'ajoat ip eywebe. Eybu'u ġu a'ġu epesop eybureyū badipta am. Eyparara ġu juk adi epesop eyaokaap puxim. ³⁴ Daomūnmūnap'a beayū jom tak cuk adi epeku ibuywat am ip. Itabut'ūmayū be eybubut tujupa'am puje, eybu'u ġu a'ġu epesop eyetabut am Cristo kay. Eycokcok acā a'ġu epesop.

— Ijodiap podi ma xipacap opop ocewebeam — i a'ġu epe'e. — Ibo ikoro jeedop soat em — i a'ġu epe'e. — Soat em ibo kuġ ajop — i a'ġu epe'e.

³⁵ Gasū dak cuy eya'ōcam epesop. Eya'ōca bima, xipacat cuy epejat.

³⁶ Eyukpiceġēm ġu juy epesop Deus bikuyap taġ eyeku am. Ixe bikuyap taġ eyeku buje, xipacat epejat apēn ixē juk adi o'e'e iap taġ. ³⁷ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Ġaxīn ma omuykuiat jajēm, i. Ibun ġu jajēm, i. ³⁸ Webekitkiyū bit itabut jeedop cūġayū, i. Imēnpuye soat em itait jeedop ip oxe, i. Jetabucap epere buje bit, ocokcok ġu oce cekay, i.

Imēn e'em Deus ekawēntup. ³⁹ Wuyju bit wuyetabucap acepere ġu. Ipiat'ajojoap kay ġu wuyju bit cum. Oitabidaoiat puxim ġu wuyju—jetabun o'jepereiat puxim ġu. Wuyetabut ma. Deus tak wuy-daxijjom.

11

¹ Deus kay wuyetabut pima wuyetaybit cīcā wuyemumuwiwi acejat iam. Deus kay wuyetabut pima: — Gasū wuyju ijojom ġu iap ġuyjom acejojo — i wuyju e'em wuyewewebe.

² — Xipat cīcā eyju oxe — io'e Deus kuyjeayū be, itabut ip cekay buye.

³ Wuyetabut cekay bima wuyetaybit Deus ja'ōbi ipi o'ġujurūġ iam. Wuywebe ijo but iap o'ġuġē Deus. Wuywebe ijo ba'orean soat o'ġuġē.

⁴ Deus kay itabut osunuy Abel. Imēnpuye ixē emumuūm Caim emumuūm podi ma xipat osunuy Deus xe.

— Cūḡ ma ēn oxe — i juk o'e Deus cebe, itabut jekay buye. — Emumuūm xipat oxe — i juk o'e.

Wuyju ḡebum pima apēn Abel itabut osunuy iap kay, “Itabucat cūḡ ma Deus xe” i wuyju e'em. Imēnpuye Abel e'ū buje dak puk wuymutaybithin ma itabucat cūḡ ma Deus xe iam.

⁵ Deus kay itabut osunuy Enoque. Imēnpuye oe'ū ḡu. Deus ixē ita'in ma o'tujuu jewekay. Ibureyū ixē o'tobuxik ḡu, Deus kuy o'tujuu buye. Deus icokcok osunuy ixē ekukuap kay i'e'em Deus ekawēntup.

⁶ Wuyetabut'ūm pima, Deus imucokcok pa'ore wuywebe. Wuyju Deus kay hima, wuyetabun cuy ajop Deus kake iap kay; Deus xipacat ūmūm jebikuyap taḡ jeku pin cīcāayū be iap kay dak.

⁷ Deus kay itabut osunuy Noé. “Ipi juayū oḡu'ūm idibim soat” i'e buje, Deus ekawēn kay itabut osunuy. Muba'at puk o'jojoko ḡu. Inaka itabut osunuy Deus ekawēn kay. Kobexixi o'ḡuḡē jebekitkiyū daxijo am. Kūyjobit ḡu osodop ip warara'acayū ipi juacayū Deus a'ō kay iap ibapuk cīcā o'e, Noé kūyjobit puye. Imēneju:

— Cūḡ ma ēn oxe, etabut okay buye — io'e Deus cebe.

⁸ Deus kay itabut osunuy Abraão. Deus pe jenaē buje, kūyjobit osunuy ya'ō kay. Deus a'ōbi jeka bewi o'jēm itaybit ḡu ma'ḡu apoma oju iam.

— Ijop eipi oceipiūm ewebe — i juk o'e Deus cebe.

Ibo eipi kay o'ju. Guyjom je'ḡūm cebe iap eipi kay o'ju.

⁹ — Ijop eipi oḡūm eipim — io'e Deus cebe.

Ibo eipi daḡ oeku powatwat puxim. Paḡo muḡēḡē'a be osunuy tūyap ḡu buk puye. Torojo'a be osunuy jekpot eju—Isaque eju. Jenaxeḡebit eju dak osunuy—Jacó eju.

— Ijop eipi oḡūm eyipim — io'e Deus cebe ip—Abraão be, Isaque be dak, Jacó be dak. ¹⁰ Deus emukamuweḡūnka wiwim osunuy Abraão—Deus emukamuḡēka wiwim—ika'ūm'ēm'ūmatka wiwim.

¹¹⁻¹² Itabut osunuy Abraão Deus kay. Aypa o'e. Ce'ūat puxim jetaixi mu'ukreḡ pa'ore osunuy. Je'ū ojuy kuy osunuy. Sara dak yabut o'e—Abraão tayxi. I'ta ba'oreat osunuy. Inaka Abraão itabut osunuy Deus a'ō kay.

— Soat em Deus ja'ō daḡ e'em — io'e jewebe ma.

Imēnpuye itayxi o'ḡu'ukreḡ yabut ma'ḡu. Ipotpet o'e Abraão. Ade jījā ip osodop ixē naxeḡebitbit. Imuweḡūn pa'ore osodop ip kasopta buxim, ka'oririt puxim tak.

¹³ Jetabut cīcāap kuḡ ma ip oe'ū'ū—Abraão, Isaque dak, Jacó dak.

— Ijop eipi oḡūm eyipim — i mo a'ḡu o'e Deus cebe ip.

Inaka ibo eipi o'jat ḡu ip. Imēnpit:

— Ijop eipi Deus je'ḡūm ocenaxeḡebitbit pe apēn ixē o'e iap taḡ — io'e ip jewebe ma.

Ipi o'jat ḡu ip. Inaka icokcok ip osodop jetabucap kuḡ.

— Powatwat acā oceju — io'e ip ibo eipi watwat pe.

Wara'at ka kaykaykay ma ip osodop.

— Eykadujukapkam acā oceju — io'e ip cebe ip. Ibo eipi bit o'jat ḡu ip. ¹⁴ “Eykadujukapkam acā oceju” i'e'e'ukayū jeka kudadam mabuk ip. ¹⁵ Yaḡuyepit ḡu osodop ip kuy bima o'jēm ip iatka kay. Yaḡuyepit pima kuka juk iba'ore ḡu o'e cepit am ip. ¹⁶ Wara'atka kay bit ip osodop

yaꝓuyꝓebu. Kuy o'jēm ip iatka bodi ma xipat iboka. Kabi beatka kay ip osodop yaꝓuyꝓebu. Imēneju Deus isūsūn ǵu o'e cebuxim ip, “Deus ebekitkiyū oceju cekay ocetabut puye” io'e ip cebe buye. Deus o'sukamubapuk ikam ip.

¹⁷⁻¹⁸ Deus kay itabut osunuy Abraão.

— Ekpon ogūm ewebe — i mo a'ǵu o'e Deus cebe. O'kap Abraão ipot. Isaque i ipot putet osunuy.

— Isaque ipotpoyū acā enaxeꝓebitbiyū oxe—warara'acayū bit ka'ūma — i mo adi a'ǵu o'e Deus Abraão be. Inaka:

— Ekpot cuy eyaoka impik am wetabun — i mo adi a'ǵu o'e Deus Abraão be okukpin cīcā paxi iap co am.

“Ekpot cuy eyaoka” i'e buje, Abraão kūyjobit o'e Deus a'ō kay. Isaque aoka ojuy o'e.

¹⁹— Iba'ore ǵu Deus pe waram Isaque'ūm mutait am — io'e jewebe ma Abraão.

Inaka Isaque o'tujupit jeduk'a be, “Eyaoka ǵu juy” io'e Deus puye. O'tujupit jeduk'a be ce'ūap tomukadi waram o'jetait'iat puxim.

²⁰ Deus kay itabut osunuy Isaque. Imēnpuye:

— Guyjom Deus xipacat je'ǵūm eywebe — io'e Jacó be, Esaú be dak.

²¹ Itabut osunuy Jacó dak Deus kay. Je'ū pinpin puje: — Deus cuy xipacat je'ǵūm eywebe — io'e José ipotpoyū be.

— Soat podi ma ēn xipat — io'e Deus pe jektokta'ip kuǵ.

²² Itabut osunuy José dak Deus kay. Je'ū pinpin puje: — Israel naxeꝓebitbit jeejēm Egito eipi bewi — i mo adi a'ǵu o'e. — We'ūap tomukadi ojebit cuy epetujowat oka be imōǵ ām witabikūy be — i mo adi a'ǵu o'e jekpotpoyū be.

²³ Itabut osodop ip Deus kay Moisés ebay, ixi dak.

— Judeuyū ipotpoyū juy epeyaoka ikap'isum ma — i juk o'e Egito eipi kukukat—Faraó o'e.

Imēnpit iparara ǵu osodop ip ipi kukukat puxim—Faraó buxim. Kūyjobit'ūm osodop ip ixē a'ō kay Moisés ebayū. Ebaꝓūǵ kaxi ikap'isuat munēmnmēm'uk ip osodop yaokaap puxim. O'ǵunēm ip idip cīcā cexe ip puye.

²⁴ Itabut osunuy Deus kay Moisés tak. Yaypan puje ibu'u o'e Faraó daxit'in. Jebadipyū kay pin o'e.

— “Faraó daxit'it ēn”, i'ūmǵu juy epe'e owebe, i juk adi o'e Egito eipi watwat pe.

²⁵ Ibu'u osunuy ikērēat muǵē ām jemucokcok am—pūǵ kabia dak ka'ūma. Ibu'u ǵu bit osunuy ipiatpi'ajo am jebadipyū eju—Deus ebekitkiyū eju. Ibu'u ǵu osunuy ipiatpi'ajo am Deus mucokcok am.

²⁶ — Soat tarekrek kuǵ pima kuka ocokcok oce—Egito eipi beat kuǵ pima — i juk o'e jeweweju ma. — Deus emunaē mucokcokap ojuy owebe ipiatpi'ajoat puje bit, ibodi ma kuka ocokcok oce — i mo adi a'ǵu o'e jewebe ma. — Guyjom Deus kūyjobicapte je'ǵūm owebe — i juk o'e jewebe ma.

Ibodei buap wiwim cīcā osunuy soat em ma.

²⁷ Itabut osunuy Moisés Deus kay. Imēnpuye o'jēm Egito eipi bewi. Ipi kukukat etakomaap puxim jeparara pibun ǵu o'jēm Egito eipi bewi. O'jēm Deus kay itabut cīcā buye. Deus cocomap puxim oekukuku ijojom ǵu ma'ǵu. ²⁸ Itabut osunuy Moisés. Imēnpuye apēn kūyjobit'ūmayū muy'ū'ū'ukat o'kap iap epeta o'ǵubapuk Deus a'ōbi. Páscua i peta butet.

— Ovelha doy juy epetoymōḡ eyduk'a esūḡtabi daḡ kūyjobit'ūmayū muy'ū'ū'ukat pe eyekpot muy'ūap puxim—koapat muy'ūap puxim — i juk o'e Israel naxeḡebitbit pe.

²⁹ Itabut ip osodop Deus kay Israel naxeḡebitbit Moisés ixeyū kukukan pima. Imēnpuye iodī o'timudek ip ipipurukat taḡ. Ixe di butet “Tipakpukati” i osunuy. Egito eipi watwat pit timudek ojuy bima, soat ip oap. Oakōm ip. Ka'ūma ma o'jepoyat.

³⁰ Itabut osodop ip Deus kay Israel naxeḡebitbit Josué ixeyū kukukan pima. Imēnpuye Jericó ka ekorara o'jedu. Duuuuo. O'jedu 7 kabia ika koreren ceku buje ip. ³¹ Itabut osunuy Deus kay Raabe dak yapoan maḡu osunuy. Josué ebekitkit o'ḡuōm jeduk'a be imunēm ān yaokaap puxim. Jericó ka jom oajēm'iaiyū o'ḡunēm. Imēnpuye Deus pe ja'ō kay kūyjobit'ūmayū aokaat puje, Raabe o'yaoka ḡu ip Josué ebekitkiyū.

³² Deus kay itabut ip osodop warara'acayū dak. Inaka o'e ḡu owebe itabucayū muwēn ām eywebe: Gideão muwēn ām eywebe, Baraque dak, Sansão dak, Jefté dak, Davi dak, Samuel dak, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū dak. ³³ Itabut cīcā osodop ip Deus kay. Imēnpuye wara'at tiwatwat eju nopaḡōḡōm ip o'e. Ade jījā o'yaoka ip. Cūḡ ma oekuku ip Deus etabutpe. Imēnpuye Deus cebe iūm ojuy iap o'jat ip. Deus leão o'tūmyumūḡ jekay itabucat oap puxim. ³⁴ Waram pima Deus daxa yobogaḡ o'ḡupirēm jekay itabucayū aokaap puxim. O'jenapōn ip pajam jaokaap puxim. Ya'ōbaca'ūm ip osodop. Ya'ōbacaan pit o'e ip Deus a'ōbi. Ade jījā o'yaoka ip itakomaayū nopaḡōḡōm pima. Ade ma dak o'ḡuypōḡpōḡpōḡ ip powatwat esorarayū. Soat kaka daḡ owatwatwat ip. ³⁵ Itabut Deus kay osodop ip aoyū. Imēnpuye Deus waram ixeyū ipotpoyū'ūm'ūm o'ḡutait.

Warara'acayū be itakomaayū ipiat o'supi'ajojoat. Oe'ū'ū'ū ip ipiat pibun. Inaka Deus o'jomuymuy ḡu ip jaokaap puxim.

— Oce'ūpi ḡu — io'e ip. — Oceparara ḡu oce'ūap puxim — io'e ip. Waram acejetait iap wiwim osodop ip. Soat em wuyetait acesop Deus xe iap wiwim osodop ip. ³⁶ Warara'acayū itabucayū o'jowaywayway ip adedeayū etabutpe. Warara'acayū o'yukxabiokaka ip ixemuḡēḡēbum yabi be icaat pum. Warēmtaḡ ma o'ḡuōmōm ip daomūnmūnap'a be. ³⁷⁻³⁸ O'yabuḡbuḡ ip wita'am. Ipidase o'ḡuweka ip kede'am. Pajam tak o'yaoka ip. Tadaybot ma oekuku ip. Mēmē xee kuḡ oekuku ip jedotim, cabra xee kuḡ tak. Itabut'ūmayū juk adi ipiat o'supi'ajojoat ixeyū be. Warēmtaḡ cīcā juk adi ixeyū o'jukukuk ip. Kaokokat puxim osodop ip itabut'ūmayū xe. Deus xe bit soat podi ma xipat osodop ip itabucayū.

— Teyūku ikērē jījā — io'e ip itabut'ūmayū ma.

— Eyju soat podi ma xipat oxe — io'e Deus pit cebe ip. Cenapōnat puxim uk'a'ūmat taḡ oekuku ip, co'a daḡ tak. Jeduk'a be ḡu osodopdop ip—witabikūy be acā.

³⁹ — Xipat eyju oxe eyetabut cīcā okay buye — io'e Deus soat pe ixeyū be. Inaka ijodi bima Deus cebe ip iūm ojuy iap o'jat ḡu ip. ⁴⁰ Deus kuyayū kay ā ḡu osunuy ḡebum. Wuykay dak osunuy ḡebum—ixeyū'ūm'ūm nomujuacayū kay dak. Soat ḡu o'ḡūm ja'ō daḡ kuyayū be. Soat pit je'ḡūm ja'ō daḡ jekay itabucayū be—kuyje itabucayū be—ḡasū itabucayū be dak, ḡuyjom itabut je'e iayū be dak. Soat je'ḡūm pūḡpūḡ pepepe ma. Soat taḡ wuymuisun je'e kuyjeayū muisunap puxim.

12

¹ — Ocejū ma juk adi ocetabut cīcā ocesop Deus kay — i'e'em wuywebe soat ixeyū kuyjeayū. — Eyju dak eyetabun cīcā juy epesop cekay — i'e'em ip wuywebe.

Daudau'ukayū buxim wuyju. Daudau'ukat ipoxiat epereperem jewūnca i'e am. Imēnpuxim ikērēat mujurūgrūgāp cuy acepere Jesus a'ō kay am. Pa'orem ġu wuyju ikērēat mujurūgrūg. Ikērēat mujurūgrūg pima wuybu'u wuyetabut am Jesus a'ō kay. Daudau'ukat taobu'u ġu jedaudauap epere am. Ixe buxim wuyju dak wuybu'um ġu juy ajop Jesus a'ō kay am. ² Gebum cuy ajop Jesus kay! Ixe ma juk adi wuymutabun. Ixe dak wuybuywatwan jeenuy wuyetabucap epereap puxim.

— Korosa be ġu juy oje'ū — i'ūmgū juk o'e. — Warēmtağ cīcā ip okuk — i juk o'e jewebe ma. — Inaka korosa be dak obu'u ġu we'ū ām — i juk o'e. — Guyjom ocokcok oğuy webay xe bima, ixe bikuyap tağ cuk adi ojekuk buye — i juk o'e jewebe ma.

Oibu'un ġu je'ū ām korosa be warēmtaksuğ ma'ġu ip o'jukuk. Imēneju ġasū xik'i omuy Deus xe. Deus eju nuynuy soat kukukan.

³ Gebum cuy epesop apēn cuk adi ixe Jesus ipiat o'supi'ajojo iap kay. Itakoma jījā ip osodop cekay ikērēat mujurūgrūg'ukayū. Iboap kay juy ġebum epesop eyetabut am eybu'u'up puxim, eyetabucap epereap puxim tak. ⁴ Ikērēat muğēğē'ukayū mukorēmrēm cīcā juk adi epesop. Imēnpuye juk adi ipiat o'supi'ajoat ip eywebe. Inaka eyaoka ġu buk ip. ⁵ Deus kawēnwēn eywebe apēn cebayū kawēnwēn jekpotpoyū eju iap puxim. Kawēnwēn eywebe eya'ōmucan am. Imēn ixe e'em:

Okpot, emukūyjobit am wuykukukat ipiatpi'ajoan ewebe bima, eya'ōpicūğ cuy eğuy ya'ō kay, i. Emukūyjo am ixe be emukorēm puje dak, eğuycūğ ġu juy eğuy, i. ⁶ Wuykukukat ipiatpi'ajoan jewe ikupinayū be cūğ ma jekuap ojuy, i. Jekpotpoyū mukorēmrēm imukūyjo am ip, i.

Eyağuyba'ūm tu iboap ekawēn kay? ⁷ Eyetaxim cuy epesop ipiat'ajojom pima. Ipiatpi'ajojom pima:

— Wuyebayat ipiatpi'ajojoan ocewebe ocemūkūyjo am cūğ ma wuyekuap ojuy — i juy epe'e eyewewebe.

Deus wuymukorēmrēm pima, wuyetaybit Deus wuykuğ jekpotpoyū kukap puxim iam. Soat wuyju ipiatpi'ajojoan wuy'ipotpoyū be cūğ ma ip cekuap ojuy. ⁸ Imukorēmrēm'ūm pima wuyetabi kuka ace ite ipocat iap kay.

— Ekpocat tu ite? — i kuka ace cebay be.

Deus tak ipiatpi'ajojoan soat pe jebekitkiyū be imukūyjobit am ip. Imēneju eyemukūyjo am eywebe ipiatpi'ajojoan'ūm pima, Deus ipot-pocayū ġu eyju. ⁹ Ijodi ixeyū be wuymukorēm puje dak, ibuyxim ma wuyebayū ajukuk. Ixeyū a'ō kayap podi ma juy kūyjobin ajop wuyebayat a'ō kay—kabi beat a'ō kay, wuykay ağat a'ō kay. Ixe a'ō kay kūyjobit pima, soat em acesop cexe wuyetait. ¹⁰ Wuyebayū ma ipiatpi'ajojoan wuywebe wuymukūyjobit am. Ipiatpi'ajojoan ip wuywebe ipiatpi'ajoat pin osodop ip puye. Darem ma ip wuymukorēmrēm. Deus pit ipiatpi'ajojoan wuywebe xipan wuykuğap tomuju. Ixe ipiatpi'ajojoan wuywebe soat tağ wuymuisan am. Ipiatpi'ajojoan wuywebe soat tağ wuyisu jejo'i am. ¹¹ Wuywebe ipiatpi'ajoan pima, wuycokcok ġu wuyju—wuyğuycūğ acā.

Guyjom pit cebay be imukorēm'ibiyū cedağ ma jekukum, kaba'üm tak ip warara'acayū eju.

¹² Imēneju iğuycūğayū juy epesubuywan. Jetabucap kay ibu'u'uyayū juy epeya'ōmucan waram icokcok i'e am ip. ¹³ Cūğat e dağ cuy epeku warēmtağ ma eyekup puxim.

¹⁴ Kaba'üm cuy epesop soat eyxeayū kuğ. Soat tağ eyisum cuy epesop. Soat tağ wuyisu'üm pima, wuykukukat acejojo gu. ¹⁵ Deus ibikuy xipan wuykuk am. Imēnpuye jwebuywatwan cuy epesop eybu'uap puxim Deus pe emumuüm pu am. Kadai icupat jexeat muy'ū'üm. Imēnpuxim pūğ ma ey'inat jetabut am ibu'u bima, jebureyū dak kuka o'ğubu'un. Imēnpuye jwebuywatwan cuy epesop eybu'uap puxim, eyetabucap epereap puxim. ¹⁶ Jwebuywatwan cuy epesop Deus a'ō kay kūyjobit'ūmap puxim, aoyū kaykayap puxim tak. Esaú ekuap puxim gu juy epeku. Esaú kūyjobit'üm o'e Deus a'ō kay. Jecokcokap kay acā o'e ğebum. Koapat osunuy cebay ipot. Cebay e'ū buje, soat ma kajuk o'jat jebay'üm pubut, ixe koapat puye. Inaka:

— Pūğ pratom exat'in eğüm owebe — io'e jekitpit pe. — Ēn ma juy soat ejat wuyebay e'ū buje oxat teim — io'e jekitpit pe. — Odieğ Deus xipan jekuk koapat kukap puxim oxat teim — io'e cebe.

¹⁷ Koapat peam tak cebayū kawēnwēn'uk osodop Deus eju kuyjeayū.

— Xipan cuy okpot ejukuk — i'e'e'uk osodop ip Deus pe.

— Owebeam tak cuy ecekawēn Deus eju — io'e Esaú jebay be. — “Xipan cuy okpot ejukuk—koapat ejukuk,” i juy ece cebe — io'e Esaú.

— Iba'ore owebe ğasū bit — io'e cebay bit. — Ekitpit peam kuy juk iboam oce Deus pe — io'e.

Jewa'ōmuwarurun pa'ore o'e Esaú be cedağ ma jeku am. Cūğat e dağ jepit ojuy jĵā o'e. O'tōn iğuycūğ puye. Inaka cepit pa'ore o'e cebe cūğat e kay, kuy kūyjobit'üm o'e buye.

¹⁸ Co'a jeje Deus jekawēn muwēnuwēn pima, iparara jĵā osodop ip Judeuyū—kuyjeayū. Oajēm ip co'a ikibi be. Sinai'a ikibi be oajēm ip—wuyecoanpucat'a ikibi be. Daxa isop iğo'a akokoreren. Kabidaudau dak oeku. Kabiok tak oeku diğ. Kabidoxixi dak oeku iğo'a dağ. ¹⁹ Parasuy jo'iat a'ō o'ya'ĵojo ip. Deus a'ō dak o'ya'ĵojo ip. Ixe a'ĵojo buye, “Ecekawēn gu juy ocewebe” io'e kuyjeayū jeparara pibun.

²⁰ — Epeyeu gu juy co'a kay — io'e. — Eyōhōyū dak cuy epeğuyuat gu — io'e. — Ceu pinat cuy epeyabuğbuğ wita'am — io'e. — Ojopi eywebe soat pe — io'e cebe ip.

Imēnpuye iparara jĵā ip o'e Deus a'ĵojoayū. ²¹ Ipararuat o'ĵojojo Moisés.

— Ōn ma okarabakbak oce oparara pibun — io'e co'a dağ pima.

²² Eywebe Deus jekawēn muwēn puje bit, eypararam gu epesop. Kuy epesot wara'at'a kay co'a kay. Siāo'a kay epesot Jerusalém ka beat'a kay. Kuy epesot Deus ka be—soat em itaicat ka be—Jerusalém ka be—kabi beatka be. Tak gu ip Deus ekawēn tojotjot'ukayū dopdom iğo ka be—ade jĵā ip. Imuwegün pa'ore wuywebe ade jĵā ip puye. ²³ Kuy epesot Deus ebekitkiyū kay—koap itabucayū kay. Awerom ip dopdom Deus ka be. Icocok cīcā ip ibutet ibararak opop kabi beatup pe buye. Kuy epesot Deus kay. Ixe apēn cuk adi oekuku ip ipi ju bima iap ideida soat pe ipi juacayū be. Xipacat je'ğüm cūğayū be. Ipiat supi'ajoat kūyjobit'ūmayū be. Kuy epesot cedağ ma jekuku'ukayū'üm'üm piōğbuk kay—soat tağ o'ğuisun'iyū'üm'üm piōğbuk kay. ²⁴ Kuy epesot Jesus kay. Ixe juk kawēn

iisuat o'ḡuwēn wuywebe. Ixe o'jedoyekereren wuywebeam. Apēn Abel o'jedoyekerereniap kay ḡebum pima “Eḡuweik cuy iwaḡo be yaokaap tei” i wuyju e'em Deus pe. Apēn Jesus o'jedoyekerereniap kay ḡebum pima bit, “Gasū bit ēn ikērēat uk'uḡ ocewebewi soat pewi” i wuyju e'em Deus pe.

²⁵ Imēneju:

— Kūyjobin ḡu ace Deus a'ō kay — i'ūmḡu juy epe'e.

Ijodi Moisés Deus ekawēn o'ḡuwēnuwēn kuyjeayū be. Kūyjobit'ūm ip osodop. Imēnpuye Deus ipiat o'supi'ajojoat cebe ip. Gasū bit kabi bewi ma Deus jekawēn muwēnuwēn wuywebe. Kūyjobit'ūm pima kuyjeayū bodi ma kuka ipiat acesupi'ajo. ²⁶ Sinai'a jejewi cekawēn puje, ixe ja'ōbi ipi o'ḡuyxixixi. Gasū bit waram o'jekawēn wuywebe.

— Waram pukto ipi oḡuyxixixi — i'e'em wuywebe. — Kabi dak oḡuyxixixi — i'e'em. ²⁷ — Waram pukto — i juk adi o'e.

Imēnpuye wuyetaybit jemumuḡē ma ḡuyxixixi iam. I'uk'uk je'e ip Deus emumuḡē soat. Imuyxixixi'ūmayū acā jeedop ip jenuyap pe ma.

²⁸ Deus soat kukukan pima, wuykukukan tak jeenuy. Ixe a'ōbacaap mu'ūm pa'ore soat pe. Imēneju:

— Soat podi ma ēn xipat — i juy ace Deus pe. — Soat podi ma ēn a'ōbaca — i juy ace cebe.

Ixe bikuyap taḡ cuy ajeku. Ibuyxim cuy ajukuk. Wuypararam cuy ajop ixe buxim. ²⁹ Ixe kay acā wuyetabut—Deus kay acā. Daxa soat mu'ūmap puxim ixe dak ja'ō kay kūyjobit'ūmayū ḡu'ūm.

13

¹ Eybu'um ḡu juy epesop ikukpin eykitpitpiyū kuk am—Cristo ebek-itkiyū. ² Powatwat cuy epeḡuōm eyduk'a be. Xipan cuy ip epejukuk. Pūḡpūḡpūḡ kuy juk powatwat o'ḡuōm jeduk'a be. Tūybe teyūku powatwat iān o'e ip. Imēnpit Deus ekawēn tojtot'ukayū ma juk o'ḡuōm ip—kabi watwat. ³ Gebum cuy epesop daomūnmūnap'a beayū kay eyju dak cexe epesop iap puxim. Gebum cuy epesop ipiat'ajojomayū kay eyju dak cexe ip epesop iap puxim.

⁴ Ibuyxim cuy ibumūnmēnat ajukuk. Warara'acat ewebumūn puje juy ibuyxim cuy ip epejukuk. Eytayxi'ūmat eju ḡu juy epeyepo—eytayxi eju acā. Eyektop'ūmat eju ḡu juy epeyepo—eyektop eju acā. Deus ipiat supi'ajoat warara'acat itop eju jepopo'ukat pe warara'acat tayxi eju jupopo'ukat pe dak.

⁵ Dinheiro kay jījā ḡu juy epesop.

— Ōn pit jeyiwat ḡu—pūḡ em tak ka'ūma — i'e'em Deus wuywebe. — Ōn pit jeyepere ḡu—pūḡ em tak ka'ūma — i'e'em wuywebe.

Imēnpuye eycokcoḡ cuy epesop ajo eyju ikuḡiat kay. ⁶ Imēnpuye wuya'ōcam cuy ajop.

— Wuykukukat wuybuywatwan soat em — i juy ace warara'acat pe ipararaayū be. — Wuypararam ḡu juy ajeku — i juy ace cebe ip. — Ijodiāt o'e ḡu kuka wuywebe — i juy ace cebe ip.

⁷ Gebum cuy epesop kuy bima eykukukayū'ūm'ūm kay. Deus ekawēn cuk adi o'ḡuwēnuwēn ip eywebe. Gebum cuy epesop apēn cūḡ ma ip oekuku iap kay, apēn ip jetabucap kuḡ oe'ū'ū iap kay dak. Ixeyū'ūm'ūm puxim eyetabun cīcā juy epesop. ⁸ Soat em Jesus Cristo iwaruru ḡu e'em. Ibit ma. Kuy himaap co'i ma ḡasū dak omuy. Guyjom tak imēn ma je'e.

⁹ Eybu'um ġu juy epesop kawēn icēmat taġ jeku am. Iwarum eymutaybit-bin'ukayū a'ō kay ġu juy epesop cūġat e daġwi eyjēmap puxim. Pūġpūġ jewaġuyġuy ip i'opi paxi sujop owebe iap kay. Ibuywatwan ġu ibo bit biġ ma itabut am ip Jesus kay. Wuyju bit cuy ġebum ajop Deus soat em xipan wuykuġ wuya'ōmucanucan iap kay. Iboap kay ġebum pima, biġ ma wuyetabut acesop Jesus kay.

¹⁰⁻¹¹ Paīyū wūnca ēn'in i'o'o'uk osodop ip o'suēnmupikupik ip ien'in torojo'a be kapikpik'ukayū. Gasū bit i'opi o'e cebe ip wuyju Deus pe iūmūmat'in. Pūġ kabia be bit paī yoboġat ōmōm badiat'abi be—Deus tūytūyap ibuyxi jījāat'abi be. Wūnca doy dujuōmōm toy mubapuk am Deus etabun Deus pe ikērēat ukap ojuy. Ibiat ēn pit i'opi paī yoboġat pe. Ibiat ēn tujowatwan ip jedopdopap etakobe imupik am. ¹² Imēnpuxim Jesus o'jedoyekereren wuywebewi ikērēat uk am. O'jedoyekereren jekay itabucayū muisun am soat taġ. Itabut'ūmayū juk adi warēmtaġ ma ixē o'jukuk. Ixe oe'ū ikaboġatka etakobe. ¹³ Ixe oibu'un ġu je'ū ām korosa be warēmtaġ ma'ġu ip o'jukuk. Ixe buxim wuyju dak wuybu'um ġu juy ajop ixē bikuyap taġ jeku am warēmtaġ ma'ġu ip wuykuġ itabut'ūmayū. ¹⁴ Wuydopdopapka ijodi ġu. Ikakoro ġu ijodiatka. Guyjom jeedotka wiwim wuyju. ¹⁵ Imēnpuye:

— Ēn soat podi ma xipat cīcaā — i wuyju e'em soat em Deus pe. Wūnca mupikupik'uk'ūm ma'ġu wuyju Deus etabun. Jesus tak kawēnwēn Deus eju wuywebeam.

— Ēn ma soat podi ma xipat cīcā — i wuyju e'em soat em cebe. — Ēn acā ocekekukat — i dak wuyju e'em cebe soat em.

¹⁶ Xipacat muġēġēap cuy epeyepere ġu. Jewebuywatwacap tak cuy epeyepere ġu. Imēn Deus epeġucokcoġ wūnca ūmūm cebe iap puxim.

¹⁷ Kūyjobin cuy epesop eykukukayū a'ō kay. Ixeyū a'ō epeya'ōxik ġu juy. Apēn cuk adi eykuk ip iap cuy ġuwēn ip Deus pe. Imēnpuye ibu'u ġu ip eybuywat am. Aġ ip eykay eyetabucap epereap puxim. Eyju ixeyū a'ō kay bima, icokcok ip jeybuywatwan. Eyju kūyjobit'ūm pima bit, iġuycūġcūġ je'e ip. Ibo bit jeybuywan ġu.

¹⁸ Epeyepere ġu kawēġap Deus eju ocewebeam. Soat em oceju cedaġ ma oceku pin Deuse tabun. Imēnpuye:

— Xipat paxi oceju Deus xe? — i'ūmġu oceju e'em. Ocetaybit ocebinūnpe ma oceju cūġ ma cexe iam. ¹⁹ Biġ ma juy epeyekawēn Deus eju ġaxīn ma ixē be waram omuyypit am eyjo am.

²⁰ Wuykukukat Jesus itabucayū kukukat yoboġat ovelha kukuk'ukat puxim. Deus ixē Jesus o'ġutait ce'ūap tomukadi. Waram ġuto o'jetait. Imutait puje:

— Kawēn iisuat taġ cuy epeku ġasū bit, okpot o'jedoyekereren eywebeam puye — i juk o'e wuywebe. — Kawēn iisuat taġ eyeku buje, soat em oxe epesop eyetai — i juk o'e Deus wuywebe.

²¹ Deus wuyaġuymubabibin'ukat. Ya'ōbacaap kuġ'ūm pima, ibikuyap taġ wuyeku ba'ore wuywebe. Imēnpuye ixē soat xipacat cuy je'ġūm wuywebe. Ja'ōbacaap cuy je'ġūm wuywebe ibikuyap taġ wuyeku am soat em. Jesus Cristo a'ōbi soan cuy je'e wuywebeam jebikuyap taġ.

— Ēn ma soat podi ma edipap kuġ — i juy acece soat em Jesus Cristo be. Imēn cuy acece cebe.

²² Okitpitpiyũ, itedup otupmubararak eymucokcoğaptum. Tup ade ġu otupmubararak. Imēnpuye eyukpiceğēm ġu juy epetupco. ²³ Wuykitpit Timóteo o'ğujēm ip daomũnmũnap'a bewi iam eyetaybit pin òn. Gaxĩn ma okay yajēm puje, otujowat cuy oweju, eyjom oju buje.

²⁴ Ocejũ kato mujujum eykukukayũ be—soat pe—Jesus a'õkayayũ be. Eykitpitpiyũ dak kato mujujum eywebe—Itália eipi watwat.

²⁵ — Bay, xipan cuy ebekitkiyũ ejukuk — i òn e'em Deus pe. Ibũrũ ma.

TIAGO EMUDUPMUBARARAKTUP CARTADUP

¹ Bekitkit, cartadup mubarararaḡ òn kato i'e am eywebe—Deus ebek-itkiyū be—soat ka daḡacat pe. Òn Tiago. Deus peam kapikpiḡ òn. Wuykukukat peam tak òn kapikpiḡ—Jesus Cristo beam.

² Okitpitpiyū, eycokoḡ cuy epesop ipiatpi'ajojom ma'ḡu eyju. ³ Deus eybuyxijojom biḡ ma eyetabut am cekay. Gebum cuy epesop iboap kay. Ixe kay eyetabut cīcā bima, eyetaxim epesop ipiatpi'ajo am. ⁴ Ibun ipiatpi'ajom pima dak cuy eyetaxim epesop. Eyetaxi bima cūḡ ma epesop Deus xe. Ikērēat kuḡ ḡu dak epesop cexe. Soat kukat puxim epesop cexe. ⁵ Cūḡ ma eyeku am cexe iam eyetaybit'ūm pima, eymutaybinap cuy epejoojuy Deus xewi. Ixe jeymutaybin. Ixe ibu'u ḡu wuymutaybit am. Tacup ḡu ixe. Soat em wuyemumuojoy ūmūm wuywebe. ⁶ “Omutaybin cuy ece” i'e buje, eyetabun cuy epesop Deus kay.

— Wemumuojoy je'ḡūm xe'e owebe? — i'ūmḡu juy epe'e cebe. “Wemumuojoy je'ḡūm xe'e owebe?” i'e'e'ukat tipodoyat puxim—soat taḡ kabido timupodoypodoyiap puxim, itabutbūt puye. ⁷⁻⁸ Wara'at taḡtaḡtaḡ ma tipodoyat e'em. Imēnpuxim wara'at taḡtaḡtaḡ ma ip jewaḡuyḡuy itabutbūcayū. Warara'acat ixeyū aḡuymubabi'ūm'ūm. Soat em jewaḡuymuwarururun ip— “Wuykukukat wemumuojoy je'ḡūm xe'e owebe?” i'e'e'ukayū—itabutbūcayū. Itabut cīcā ḡu ip—itabut'ūm'ūm ma. Imēnpuye jemumuojoy je'jat ḡu ip Deus xewi.

⁹⁻¹¹ Itabucat ibubut kuḡ'ūm pima, icokcok cuy jeenuy ade ibubut kukat co'i Deus xe buye. Guyjom Deus wara'at je'ḡūm cebe ibubun. Ibubut adeat pit dao ma i'ūm kadai'ip e'ūap co'i. Kaxi cēm cēm. Kaxiepi bima jeditedudum kaxie pibun. Dit at'an. Titip ḡu e'em. Imēnpuxim ibubut adeat je'ū wara'at pu ojuy kapikpiḡ cīcā bima. Imēneju itabucat ibubut ade bima, icokcok cuy jeenuy ka'ūma kukat co'i Deus xe buye.

¹² Ipiatpi'ajo am wuyetaxi bima wuycokoḡ acesop—Jesus kay wuyetabucap epere'ūm pima dak. Wuybuyxijo epere buje:

— Soat em eyetait epesop oxe ma — i je'e Deus wuywebe. Imēn Deus e'em soat pe—ikukpin jekukayū be—jekay itabucayū be. Imēneju wuycokcok wuyju e'em, ipiatpi'ajojom ma'ḡu wuyju. ¹³ Deus ikērēat muḡēḡēan ḡu wuywebe. Imēnpuye:

— Deus ikērēat muḡēan owebe — i'ūmḡu juy epe'e. Warara'acayū ikērēat muḡēḡēan wuywebe. Deus pit ka'ūma. ¹⁴ Wuyju ma wuybikuy ikērēat muḡē ām. Wuyukpiwatpin ma wuyju ikērēat mujurūḡrūḡ, ikērēat muḡē pin puye. Imēn wuyju jewemuḡuykukukum ikērēat muḡē ām. ¹⁵ Wuyju ikērēat muḡē pin wuybikuy ikērēat muḡē ām puye. Soat em wuyju ikērēat mujurūḡrūḡ. Ikērēat mujurūḡrūḡxian acesop. Ikērēat mujurūḡrūḡxian pima bit, “Soat em wūy ma juy epesop owi eye'ū buje” i'e'em Deus wuywebe.

¹⁶ Okitpitpiyū, eykukpin cīcā oxe. Jewemuḡuykukukum ḡu juy epesop. ¹⁷ Wuyebay kaxiaat o'ḡubapuk, kaxiepiat tak. Kasopta dak o'tamubapuk. Kaxiepiat jearururun, kaxiaat tak: Deus pit jearururun ḡu. Soat em ma ixe xipacat ūmūm wuywebe. Cemumuūm

ikêrêat kuḡ ḡu. Xipat soat taḡ. Soat wuyju ikuḡiat ixe emumubapukpuk ma. Soat em ma xipan wuykuḡ. Xipat'umat ḡu iūmūm wuywebe—xipacat acā. ¹⁸ Jekpiwatpin ma ixe wuynaē jebekitkiyūm kawēn icēmat kay wuyetabun puje. Ixe juk wuynaē warara'acat kukap podi ma wuykukam xipan.

¹⁹ Okitpitpiyū, dao ḡu juy epeyekawēn. Dao ḡu dak cuy eyetakomān. Dao ma bit cuy epekūyo. Gebum cuy epesop iboap kay. ²⁰ Wuyetakoma bima cūḡ ḡu wuyju jekukum—Deus bikuyap taḡ ḡu dak. Imēnpuye eyetakomān ḡu juy epesop. ²¹ Imēneju ikêrêat muḡēḡēap cuy epeyepere. Warēmtaḡ eyekuap tak cuy epeyepere. Yoboḡan pin ḡu juy epesop. Deus bikuyap taḡ cuy epeku. Ixe wuymukūyjom jekawēn. Imēnpuye eyetabun cuy epesop cekawēn kay. Ixe wuydaxijjom jekawēn kay wuyetabut pima.

²² Ixe ekawēn cocomat ḡu juy epesop. Cekawēn taḡ cuy epeku. Ya'ḷjom acā bima bit eyju jewemuḡuykukukum. ²³ Pūḡpūḡpūḡ Deus ekawēn cocom ā. Inaka cekawēn taḡ ḡu ip jekukum. Ixeyū waroa kukat puxim. ²⁴ Dao ma ip jewejjom waroa be. Jewejo buje waroa muxipanpan ip. Akiju ip cēmcēm. Dao ma ip yaḡuyba'ūm'ūm jedopa kay. Imēnpuxim Deus ekawēn coco'ukayū'in. Dao ma ip cekawēn cocom. Cekawēn co'isum pit yaḡuyba'ūm'ūm ip cekawēn kay. Cekawēn taḡ ḡu dak jekukum ixeyū ma. ²⁵ Warara'acayū bit daodaodao ḡu Deus ekawēn cocom. Jewaḡuyḡuy ip dopdom cekawēn kay. Yaḡuyba'ūm'ūm ḡu ip cekawēn co'isum. Soat kabia cekawēn cocom ip. Kūyjobit cīcā ip cekawēn kay. Ixe ekawēn cedag ma wuymutaybitbin. Soat taḡ xipat ixe ekawēn. Wuya'ōmucanucan wuywebe ikêrêat muḡēap puxim. Deus ixeyū ḡucokcoḡ soat taḡ ja'ō dag ip jekukum puye.

²⁶ Kawēnkêrêat epere'ūm pima, te'e ma wuyju e'em “Ocetabut Deus kay” i. Kawēnkêrêat epere'ūm pima, jewemuḡuykukukum wuyju. ²⁷ Deus wuyebay. Ixe wuymutaybitbin apēn itabucat cuy jeku iam. Deus kay wuyetabut pima, cebay'umat asubuywan. Itop'ūm e'ūibit tak asubuywan—mudiuat. Itabut'umat puxim ḡu juy ajeku. Ikêrêat tak cuy aḡujurūḡ ḡu—pūḡ em tak ka'ūma. Wuyaḡuyisum cuy ajeku. Imēn jekukum pima, cūḡ ma wuyju jekukum Deus xe. Imēn jekukum pima:

— Icēmān eyetabut okay — i'e'em Deus wuywebe.

2

¹ Okitpitpiyū, iwarum ḡu juy soat epejukuk—totidipat, totiokokat tak. Eyetabut wuykukukat kay—Jesus Cristo kay. Ka'ūma ma ixe jo'iat jedipap kuḡat. Imēneju pūḡ pe ma juy soat epejukuk—totidipat, totiokokat tak. ² Ibubut adeat aco'i jajēm eykay eyju awerom pima. Cekaxima idipat kuḡ ip. Pūmūn kuḡ ip—teiboḡat kuḡ. Ibubut'umat tak aco'i jajēm. Cekamixa teiboḡ ḡu—idip ḡu. ³ Xipan aco'i epejukuk ibubut adeat. Xipan ḡu bit aco'i ibubut'umat epejukuk.

— Xik'i juy abik ya'ōbuyxiat tūyap pe — i aco'i epe'e ibubut adeat pe.

— Cūḡ'i juy eḡuy — i aco'i epe'e ibubut'umat pe. — Xik'i abik ipi ju ma — i aco'i epe'e cebe.

⁴ Imēn ey'e buje iwarum ma eyju ip ikuḡ. Iwarum ip ikuḡ pima, cūḡ ḡu Deus xe.

— Teku ikêrêat kuḡ Deus xe — i eyju e'em cekamixa jojoap tomuju ma. Imēn xipat ḡu Deus xe.

⁵ Okitpitpiyū, eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop wa'ō kay. Ibubut'ūmayū o'taē Deus itabut am Jesus kay. Itabut cīcā ip ceckay. Imēnpuye ixeyū o'taē soat em top am ip jexe, ixē soat kukukan pima.

— Okayayū acā jeedop oxe ōn soat kukukan pima — i juk adi o'e Deus kujje.

Imēn Deus ma ibubut'ūmayū o'taē top am ip jexe. ⁶ Eyju bit imubuyxi'ūm'ūm ip. Ibubut'ūmayū ḡu eymudadaybotbon—ibubut adeayū acā. Ixeyū ma eymukurururuḡ ibimāmāmāyū ekawēn coco'ukat topabe ixeyū ipiat'ajoan eywebe.

⁷ — Ka'ūmḡu Jesus co'iat xipacat — i wuyju e'em.

— Jesus ebekitkiyū eyju — i'e'em Deus wuywebe.

Ibubut adeayū bit Jesus muymuy.

⁸ — Xipan cuy eyxeat epejukuk xipan eyewekukap puxim — i juk o'e wuykukukat.

Imēn e'em Deus ekawēntup. Soat em iboap ekawēn taḡ jekukum pima, xipan eyju jekukum. Soat ka kukukayū kukukat a'ō daḡ eyju jekukum. ⁹ Cekamixa jojoap tomuju iwarum ijodiacat kuḡ pima bit, ikērēat kuḡ eyju Deus xe. Iwarum ip ikuḡ pima, Deus pe wuyawēwēap ekawēn taḡ ḡu eyju jekukum. ¹⁰ Ade opop Deus pe wuyawēwēap ekawēn. Pūḡ ekawēn mupubun puje, wuyukpiwat ma kuka ace Deus xe soat ekawēn mupubutbun'ukat puxim. ¹¹ “Warara'acat tayxi kaykay ḡu juy epesop” io'e iat “Warara'acat epeyaoka ḡu juy” i dak o'e. Wara'acat aoka buje yukpiwat ma je'e Deus xe warara'acat tayxi eju cepo'ibit ḡu ma'ḡu. Ixe ikērēat kuḡ Deus xe, pūḡ ekawēn mupubut puje. ¹² Deus ekawēn taḡ cuy ajeku. Ixe ekawēn taḡ wuyeku buje, Deus wuya'ōmucanucan wuywebe ikērēat muḡēap puxim. Soat em wuya'ōmucanucan “Eyju ikērēat kuḡ oxe” i'eap puxim wuywebe. Imēnpuye eyekawēntim cuy epeku. Xipan cuy epesop. ¹³ Warara'acat kay wuyetabotaidabotbot'ūm pima, Deus tak itabotaidabotbot ḡu je'e wuykay. Cekay ip wuyetabotaidabotbot pima bit, “Eyju ikērēat kuḡ oxe,” i'ūmḡu Deus je'e wuywebe— “Wetabotaidabotbot eykay,” i acā.

¹⁴ Okitpitpiyū, “Ocetabut Jesus kay” i'eap tomuju acā ḡu Deus wuydax-ijojom. Itabut'ūmat ekukuap co'i wuyju jekukum pima, te'e ma wuyju e'em “Ocetabut Jesus kay” i. ¹⁵ Toti'ūm pima, ixaxet'ūm pima dak, apēn xe'e kuka wuykitpitpiyū ajukuk? Cesaysey'ūm pima, ixaxet'ūm pima dak, apēn xe'e kuka wuyixītyū ajukuk? ¹⁶ Say'ūm'ūm pima, doti'ūm'ūm pima dak, te'e ma kuka ace cebe ip:

— Deus cuy xipan jeykuk — i. — Xipan cuy eyesaysum epeku — i dak.

— Xipan cuy epeyekōn — i dak.

¹⁷ Xipan'ūm warara'acat kuḡ pima, te'e ma wuyju e'em “Ocetabut Jesus kay” i—jewexe wuyetabut Deus kay.

¹⁸ Warara'acat aco'i e'em wuywebe: — Ēn ma etabut — i. — On pit xipan warara'acat kuḡ — i.

Ōn pit e'em eywebe:

— Warara'acat itaybit ḡu wuyetabut Jesus kay iam, wuyju xipan warara'acat kuḡ'ūm pima bit — i. — Itaybit je'e ip wuyetabut cekay iam wuyju xipan warara'acat kuḡ pima — i ōn e'em eywebe.

¹⁹ Eyetabut pūḡ ma Deus kake iap kay. Imēn xipat cīcā. Ibiōḡbuk kērēayū dak itabut pūḡ ma Deus kake iap kay. Imēnpuye ip ikarabakbak jeparara pibun. ²⁰ Eyaḡuyba'arēm cīcā. Te'e ma wuyju e'em: — Ocetabut Jesus

kay — i, xipan warara'acat kuḡ'üm pima. Iboap iba'arēm aco'i eyxe. Imēnpuye Abraão oḡuwēn eywebe eymukūyjo am. ²¹ Ixe Abraão jekpot o'jomōḡ yawajeat'a jeje—wita'a jeje. Isaque o'jomōḡ. Daxa jeje o'jomōḡ Deus etabutpe yaoka am.

— Abraão cūḡ ma oxe — i juk adi o'e Deus Abraão ekūyjobicap co buje. ²² Apēn cuk adi itabut osunuy iap taḡ oeku. Biḡ ma Deus kay itabucap yoboḡ o'e jetabucap taḡ oeku buye. ²³ Deus ekawēntup e'em: Abraão itabut osunuy Deus kay, i. Imēnpuye:

— Cūḡ ma ēn oxe — io'e Deus cebe, i.

Jekpot aoka ojuy bima itabut osunuy Deus ekawēn kay. Imēnpuye:

— Abraão obure — i juk adi o'e Deus.

²⁴ — Ēn cūḡ ma oxe — i'e'em Deus wuywebe wuyetabut puje acā ḡu.

Wuyetabucap taḡ wuyeku buje bit: — Cūḡ ma ēn oxe — i'e'em wuywebe.

²⁵ Imēnpuxim Raabe jetabucap taḡ oeku kuyje yapoan ma'ḡu. Ixe Raabe Josué emumujuyū o'ḡunēm jeduk'a be. Guyjom ip o'ḡuju wara'at e daḡ yaokaap puxim. Imēnpuye:

— Cūḡ ma ēn oxe — io'e Deus Raabe be.

²⁶ Wuybiōḡbukbek'üm pima, te'e ma kuka wuyjebit kuḡ ace. Ace'ū kuka. Imēnpuxim wuyetabucap taḡ jekukum'üm pima, te'e ma kuka ace: — Ocetabut Jesus kay — i.

3

¹ Okitpitpiyū, warēmtaḡ ma wuyju jekukum pima, xipat ḡu Deus xe. Itabucayū mutaybitbin'ukat warēmtaḡ ma jekukum pima bit, ibodi ma xipat ḡu cexe. Imēneju ade ḡu juy ey'in itabucayū mutaybitbin'ukan je'e. ² Soat wuyju imudopatpan soat kabia. Soat em wuyekawēntip pima bit kuka ikērēat kuḡ ḡu ajop Deus xe. Ka'ūma em wuyekawēnkērē bima wuya'ōbaca kuka ajop ikērēat mujurūḡap puxim. ³ Cavarō biḡe asubigemuōm wuyōhō bi be ixeyū be kūyjobit am wuya'ō kay. Wuyju pinap taḡ cucum ip, ibiḡe yopīt ma'ḡu. ⁴ Imēnpuxim kobexixi yoboḡ cīcāat. Imu'abicūḡcūḡap'ip pit yop'īt ma. Kabidoxixi kobexixi mujujum. Imēnpit iboap'im acā kobexixi mu'abicūḡcūḡ wuyju pinap taḡ, yop'īt ma'ḡu. ⁵ Imēnpuxim wuykō dak ikō'īt ma. Inaka wuykōm ma soat em xipan jewemuwēnuwēn wuyju.

Daxae ie'īt ma. Inaka yopmupik put yop'ade. Wūy jījā imupikupig yopīt ma'ḡu o'jesop. ⁶ Wuykō ikō'īt ma. Inaka wuykōm ma wuyju ikērēat mubapukpuḡ soat em. Wuyekawēnkērē bima, wuyaḡuymukērērērēn apēn daxae yopmukērērēnap puxim. Bekin pin ma wuyekawēnkērē. Aypan pima bin ma dak wuyekawēnkērē. Daxa boḡ taḡwiat e buxim wuykō. ⁷ Wuykō muwaḡōn pa'ore wuywebe wuyekawēnkērēap puxim. Awaydip taḡat'it'it imuwaḡōn put wuywebe. Wasū dak imuwaḡōn put wuywebe, ka'oririt taḡ wururug'ukat tak. Axima dak ibu but wuywebe wuyōhōm. ⁸ Wuykō bit imuwaḡōn pa'ore wuywebe. Wuykō xipat ḡu. Wuyekawēnkērēap cepere ba'ore wuywebe. Wuybu'u bima dak acede ma. Wuyekawēnkērēap xipat ḡu puybu nūydi buxim. ⁹ Wuykōm: — Ēn xipat cīcā — i wuyju e'em wuykukukat pe—wuyebay be—kabi beat pe. Wuykōm: — Wūy ma juy eḡuy Deus wi ipiat'ajojom — i wuyju e'em warara'acat pe—jebuxim Deus emumuḡē be. ¹⁰⁻¹² Xepxepi ḡu diajēmjem idi'a bewi—pūḡti acā. Tikōjōjēkati diajēmjem pima, tikuati ḡu kuka o'tiajem. Wuykō bit idi'a buxim ḡu. Okitpitpiyū, murusu'ip

tagwi asã'a bubum gu wuyju. Gudup'ip tagwi kegebiit'a bubum gu dak. Tikuati atibu gu tiyuati bewi. “Ën xipat cĩcã” i'e'eap cẽmcẽm wuybi bewi. “Wũy ma juy eguy Deus wi ipiat'ajojom” i'e'eap tak cẽmcẽm wuybi bewi. Okitpitpiyũ, imẽn xipat gu jĩjã.

¹³ Okitpitpiyũ, xipacat cuy agujurũg. Cũg ma juy ajeku warara'acat etabutpe. Yoboğan pin gu juy ajeku. Wuyju cedağ jekukum pima, warara'acat je'e “Teyũku itaybit cĩcã” i. ¹⁴ Wuya'õtarek pima, te'e ma kuka ace “Ocetaybit cĩcã” i, yoboğan pin pima dak, jewekay acã ġebum pima dak, wuyetabutkarey warara'acat kay bima dak.

— Dapxi ãn — i'ũmgu juy ace icẽmãn e'e'ukat pe.

¹⁵ Wuyetabutkarey warara'acat kay bima, jewekay acã ġebum pima dak, Deus pe wuymutaybitbinap tag gu wuyju jekukum—Deus kay'ũmat pe wuymutaybitbinap tag acã. Imẽn jekukum pima awaydip tag omuyku iat puxim wuyju—ibiõgbuk kërẽayũ kukukat pe wuymutaybitbinap tag acã. ¹⁶ Wuyetabutkarey bima, jewekay acã ġebum pima dak, soat pabin ma dak kuka ikërẽat agujurũgrũg, jewewa'õxikxiğ tak kuka ajop. ¹⁷ Deus pe wuymutaybitbinap tag jekukum pima bit, ikërẽat aceğujurũg gu. Wuyaguyisum cuy ajeku. Kaba'ũm acesop wuyeweweju; wuya'õpuruğ gu dak warara'acat ajukuk; wuy mucokcokap kay acã gu ġebum acesop—warara'acat mucokcokap kay dak; warara'acat kay wuyetabotaidabotbon tak ajop; xipacat tak aceğujurũg; jewexe xipacat kuğ gu ajop warara'acat muğuykuku ojuy. ¹⁸ Itakomaat mudinudin'ukat kadai daidada'ukat puxim. Taidada'ukat kadai daidadam jeku be gujyom kake i'e am jexan. Imẽn puxim itakomaat mudinudin'ukat itakomaayũ mudinudin ixeyũ be i'e am cũğayũm Deus xe.

4

¹ Apẽnpuye eyju jewewa'õxikxiğ? Soat eyju ikërẽat kay. Soat em ikërẽat kay ġebum eyju. Imẽnpuye eyju jewewa'õxikxiğ, jewewa'õdawutwun tak. ² Eybubut ade pin. Ikuğ gu bit. Imẽnpuye eyju warara'acat aoka pin ibubut pu ojuy. Eyetabikuku jĩjã warara'acat pubut kay. Imẽnpit epejat gu. Imẽnpuye eyju jewewa'õxikxiğ, jewewa'õdawutwun tak. Eyemukayp-input kuğ gu eyju, Deus xewi iojuyjuy'ũm puye. ³ Deus xewi iojuy buje dak, epejat gu ikërẽat muğẽ am epejoojuy buye. Eyju iojuyjuy Deus ekukuap tag gu jeku am—eyekupinap tag acã. Eyetabikukuap tomuju ma eyju iojuyjuy Deus xewi. ⁴ Deus cuk epeyepere apẽn ayacat jektop o'jepere wara'acat eju jepo am iat puxim. Deus kay'ũmat purem pima, Deus kay wuyetakomãm tak ajop. Eyetaybit gu aco'i iboam. Deus kay'ũmat purem pin pima, Deus kay gu dak epesop. ⁵ Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

Deus jebiõgbuk o'guõm wuywebe, i. Wuykukpin cĩcã cexe, i. Ibikuy jĩjã wuywebe kũyjobit am jebiõgbuk a'õ kay, i. Wuyju kũyjobit'ũm pima, Deus itabutkarey wuykay, i.

Te'e ma aco'i eyxe bit iboap ekawẽn ibararak. ⁶ Warara'acat podi ma Deus pit wuybuywatwan. Imẽnpuye Deus ekawẽntup e'em:

“Soat podi ma wa'õbuyxi” i'e'e'ukat kay gu Deus, i. “Obuywan cuy ece wa'õbaca'ũm puye” i'e'e'ukat puywatwan pit, i.

⁷ Imẽnēju kũyjobin cuy epesop Deus a'õ kay.

— A'õ kay bit oceju kũyjobit gu — i juy epe'e Satanás pe—ibiõgbuk kërẽayũ kukukat pe.

Imēn i'e buje, jenapōn eyxewi. ⁸ Deus kay juy epesop. Eyju ixē kay bima, ixē dak eykay je'e. Epeyewemuisun cuy Deus etabutpe. Ikērēat muḡēḡēap cuy epeyepere cūḡ ma eyeku am. Eyekawēnkērēap tak cuy epeyepere soat em ma eyetabut am Deus kay. ⁹ Eyju ikērēat kuḡ—ade. Imēnpuye eyḡuycūḡcūḡ cuy epesop. Epetōtōn cuy. Eybidewayap cuy epeyepere wa am. Eycokcokap tak cuy epeyepere eyḡuycūḡ ey'e am. ¹⁰ “Bay, obuywan cuy ece, wa'ōbaca'ūm puye” i ey'e buje, Deus jeybuywan. Jeymuisun tak.

¹¹ Okitpitpiyū, epeyewemuymuy ḡu juy. Eykitpit muymuy bima, wuyawēwēap ekawēn mupubutbun tak eyju. “Okitpit ikērēat kuḡ Deus xe” i'e buje, “Wuyawēwēap ekawēn kawēn ikērē” i dak eyju e'em. “Wuyawēwēap ekawēn kawēn ikērē” i'e buje, iboap ekawēn taḡ ḡu eyju jekukum—iboap ekawēn mupubutbun acā. ¹² Deus ekawēn acā cūḡ ma wuyawēwēm. Ixe be acā wuydaxijo but. Ixe be acā wuymu'ūm put. Imēneju:

— Teku ikērēat kuḡ Deus xe — i'ūmḡu juy ace.

Deus acā itaybit abuyū ikērēat kuḡ iam—wuyju bit ka'ūma.

¹³ Okitpitpiyū, eya'ōpicūḡcūḡ puk wekawēn kay. Te'e ma eyju kawēnwēn eyeweweju.

— Gasū, kuyaje aco'i aceju wara'atka kay — i aco'i eyju e'em eyewewebe. — Ihibun iboka be acesop tarekrek teidadam — i aco'i eyju e'em. — Ade jījā acejat wuyedinheiom — i aco'i eyju e'em.

Imēn te'e ma eyju kawēnwēn eyeweweju. ¹⁴ Wuyetaybit ḡu xipat tu je'bapuk wuywebe kuyaje iam, xipat ḡu xe'e je'bapuk wuywebe iam. Wuyetaybit ḡu puḡūn ace'ū iam. Kabidiḡ puxim wuyju. Tiḡ'ajēm'isum dao ma diḡ'ūm'ūm. Dao ma diḡwatwan. Kabidiḡwacap puxim wuyju dak. Dao ma ace'ū. ¹⁵ Imēneju:

— Deus ibikuy bima acā iboam ace'e kuyaje — i juy epe'e eyewewebe. — Deus ibikuy bima acā, kuyaje buk wuyekapikap kuḡ acesop — i juy epe'e eyewewebe. ¹⁶ — Kuyaje juy iboka be acesop wuyekapikap kuḡ — i te'e ma eyju bit e'em.

Yoboḡan pin eyju. Te'en ma eyju xipan jewemuwēnuwēn. Xipat ḡu iboap. ¹⁷ Xipacat mujurūḡ ām wuyetaybit pima, ikērēat kuḡ acesop imujurūḡ'ūm pima.

5

¹ Ibutut adeayū, eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop wa'ō kay. Gasū eybubut ade. Guyjom pit ka'ūma kuḡ epesop. Ipiatpi'ajojom ā epesop. Imēnpuye epeyewāwā juy. Wawa juy epesop. ² Eybubut oioroḡ—teiboḡat. Ixiwa'abiūt eydoti o'jo'o'o—idip cīcāat. ³ Yoptite opop kuy soat taḡ eyedinheiro daḡ—isorūḡat taḡ. Eyeouro daḡ tak yoptite opop. Te'e ma eyju ikuḡ. Yoptiteat cocom pima warara'acat je'e:

— Tacup ma poro teku osunuy — i. — Teku jebubut o'ḡuwaje jemucokcok am acā — i je'e ip. — Ajo xe'e o'ḡūm tadaybotbocayū be? Ka'ūma ma — i je'e ip.

Daxa be wuykupikupikap puxim ipiat epesupi'ajojo. Eybubut muwaje'uk epesop. Gasū bit Deus je'e eywebe:

— Ikērēat kuḡ eyju oxe — i.

⁴ Teidada'uk ḡu epesop eykat pe kapikpik'ukayū be cekapikaptei ip. Eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop. Deus pe jemāmāmām ip eywebe

kapikpik'ukayū jekapikaptei kuḡ'ūm puye. Imēnpuye eymuymuy ip Deus pe. Deus ixeyū emāmāap cocom.

— Ocekariwa ocemudadaybotbon cīcā — i'e'em ip Deus pe. — Ipiat cuy esupi'ajoat ocekariwa be teidadam'ūm puye — i'e'em ip cebe—Deus pe.

Ixe Deus soat podi ma ya'ōbacaat. ⁵ Ijodi bima eybubut ade juk adi epesop. Eycokcoḡ cuk adi epesop soat kuḡ puye eybubut kuḡ. Eybeḡbeḡ cuk adi epesop ikuat o'o am. Gasū bit Deus jeymuju ipiat'ajojoap kay.

⁶ — Ikērēat kuḡ eyju Deus xe — i napa ma juk adi epe'e'e ikērēat kuḡ'ūmat pe.

Ikērēat kuḡ'ūmayū aokaka'uk epesop. Ceweikek ḡu ip osodop.

— Deus pit ipiat supi'ajojoat eywebe — i ōn e'em jebubut kay itabucayū be.

⁷ Imēneju eyukpiceḡēm ḡu juy epesop wuykukukat Jesus ajēmap wiwi am, okitpitpiyū. Ixe ajēmap wiwim cuy epesop apēn kat iwat jekat peat'a wiwim iat puxim. Kat iwat muba'at ajēmap wiwim. Muba'at ajēmjēm taida buje. Jekat'a op puje waram ajēmjēm. Yukpiceḡē ḡu kat iwat muba'at ajēmap wiwi am. ⁸ Ixe buxim eyju dak eyukpiceḡēm ḡu juy epesop wuykukukat Jesus ajēmap wiwi am. Epejowiwi juy. Gaxīn ma jajēm. Imēneju eycokcoḡ cuy epesop ixe wiwi am.

⁹ Okitpitpiyū, jemāmāmām ḡu juy epesop eyeweweju Deus pe “Ikērēat kuḡ eyju oxē” i'eap puxim eywebe. Gaxīn ma ixe jajēm. Ixe acā itaybit abuyū ikērēat kuḡ iam. Wuyju bit ka'ūma. ¹⁰ Okitpitpiyū, ḡebum cuy epesop Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm kay—kuyjeayū'ūm'ūm kay. Wuykukukat a'ōbi imuwēnuwēn ip oekuku. Itaxi osodop ip ipiatpi'ajo am. Deus kay jetabucap o'jepere ḡu ip ipiatpi'ajojom ma'ḡu ip. Ixeyū'ūm'ūm ekukuap puxim cuy epekukuku.

¹¹ — Icocok cīcā ip osodop ipiat kay itaxiayū'ūm'ūm — i wuyju e'em. Gebum cuy epesop iboap kay. Jō itaxi osunuy ipiatpi'ajojo am. Deus kay jetabucap o'jepere ḡu ipiatpi'ajojom ma'ḡu. Eyetaybit wuykukukat cuk adi ixe o'jukukuk xipan. Soat ibubut oi'ūm. Inaka Deus wara'at o'ḡūm cebe oi'ūmiat tieḡ. Wuykukukat itabotaidabotbot cīcā wuykay. Ixe xipan wuykuḡ wuykukpin cīcā cece buye.

¹² Okitpitpiyū, eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop wa'ō kay. “Wa'ō daḡ oce” i'e'em pima, “Deus etabutpe icēmān ōn e'em” i'ūmḡu juy epe'e.

— Kabi beat etabutpe icēmān ōn e'em — i'ūmḡu dak cuy epe'e. — Ipi o'ḡuḡēiat etabutpe icēmān ōn e'em — i'ūmḡu dak cuy epe'e.

— Oce ḡu juy — i juy epe'e'e em'ūm pima. — Oce juy — i bit cuy epe'e'e em pima.

Iceēmān acā juy epeyekawēn eyeweweju. Eya'ō daḡ cuy epe'e'e soat em. Imēn e'em pima, Deus ipiat supi'ajoat ḡu eywebe.

¹³ Wuyju ipiatpi'ajojom pima, Deus eju juy acekawēn. Wuycocok pima dak cuy acebibododon cebe “Soat podi ma ēn xipan ocekūḡ” i'e am cebe. ¹⁴ Wuyewātaxipipi bima itabucayū kukukayū juy atakoy yajēm ān wuydukā be. Iwātaxipiat mu'adaap joojuy ip Deus xewi. Ixepi juy timōḡ ip iwātaxipiat a be Deus pe imu'ada am.

— Wuykukukat Jesus a'ōbi oceju timōḡmōḡ a be — i juy je'e ip cebe—iwātaxipiat pe.

¹⁵ Imēn iojuy buje, Deus iwātaxipiat ḡu'ada wuykukukat Jesus kay itabut ip puye. Wuykukukat Jesus iwātaxipiat ḡu'ada. Apēn cuk adi ikērēat o'ḡujurūḡrūḡ iap ju'uk cebewi—soat ju'uk. ¹⁶ Imēneju apēn cuk adi

ikêrêat aġujurũġrũġ iap cuy aġuwên wuyewewebe. Wuyewebeam cuy acekawên Deus eju ixē be wuymu'adam. Deus ja'ôbacaap ġubapuk wuywebe wuyju iġoap oġuyjuy cexewi bima, ixē bikuyap taġ wuyju jekukum pima dak. ¹⁷ Wuybuxim Elias tak ijodian osunuy—Deus ekawên muwênuwên'ukat kuyjeat. Ixē o'jekawên Deus eju.

— Muba'at cuy eġudot ġu ocekey — io'e Deus pe.

Muba'at oajēm ġu Deus ixē ekawên o'ya'ġojo buye. Ibun cĩcã muba'at'ũmap. Muba'at ajēmjēm ġu oeku ebapũġ koato. 6 kaxi dak ka'ũ ġu. ¹⁸ O'jekawên ma'ġuto Deus eju Elias.

— Muba'at cuy waram eġudot ocekey — io'e cebe.

Waram ġuto kabi beat muba'at o'ġudot. Kadai waram o'yaypan. Elias puxim wuyju dak cuy wuyemuojuyjuy ajowiwi Deus xewi.

¹⁹ Okitpitpiyũ, pũġ'in ey'in kawên icēmat kayap epere buje juy ixē epewayē waram ġuto kũyjobit am kawên icēmat kay. ²⁰ Ikêrêat mujurũġrũġ'ukat cuy epeġuypit cedaġ ġuiat e daġwi. Imuypit puje, Deus idaxijo. Iġuju ġu ipiat'ajojoap kay. Ikêrêat ju'uk cebewi. Ade jĩjã ju'uk cebewi. Gebum cuy epesop iġoap kay.

Ibũrũ ma.

PEDRO EMUDUPMUBARARAKTUP—KOAPATUP

¹ Õn Pedro. Jesus Cristo emumuju òn. Ixe onaē owebe Deus a'òbi kawēn idipat muwēn àm soat ka watwat pe. Eyju dak Deus ebekitkit. Ijudup mubarararag òn eywebeaptum. Eyipi be ġu eyju dopdom. Soat eipi daġ eyju jepōġpōġpōġ—Ponto eipi daġ, Galácia eipi daġ tak, Capadócia eipi daġ tak, Ásia eipi daġ tak, Bitínia eipi daġ tak. ² Deus wuyebayat. Ixe juk eynaē soat taġ eyisu eydop am.

— Teyūku webekitkiyūm je'e — io'e Deus jewebe ma. — Okpot a'ò kay kūyjobin jeedop ip—Jesus Cristo a'ò kay — i juk o'e jewebe ma kuyje ma. — Obiōġbuk ixeyū ġuisun soat taġ, okpot o'jedoyekereren puye — i juk o'e jewebe ma Deus.

— Bay, xipan cuy ebekitkit ejukuk—soat ka daġ cepōġpōġ'ibiyū — i òn e'em Deus pe. — Ixeyū aġuymubabibin cuy eġuy — i òn e'em cebe.

³ — Ēn soat podi ma xipat — i juy ace Deus pe—wuykukukat ebay be—Jesus Cristo ebay be.

Ixe Deus waram ġuto Jesus Cristo o'ġutait ce'ūap tomukadi. Ixe ja'òbacaap o'ġuòm wuywebe wuyaġuyisum jeku am, ixe itabotaidabotbot cīcā wuykay buye. Imēneju soat em ixe xe wuyetait acesop iap wiwim cīcā wuyju, Deus ja'ò daġ e'em soat em puye. ⁴ Deus xipacat muxipanpan jebekitkit pe iūm àm. Kabi be ma Deus iboap muxipanpan wuywebeam. Deus emumuūm pit cekērēn pa'ore ma. Iokoġ ġu ma dak. Ierep ġu dak. Iboap ma acejat. Imēneju iboap cuy ajowiwi jījā. ⁵ Eywebe iūmap kuy ixipan opop Deus xe. Eyetabut pima, Deus soat em aġ eykay. Ixe dak ja'òbacaap muòmòm eywebe. Guyjom Deus apēn ixe wuydaxijojom soat em jexe wuydop am iap ġubapuk soat ipi juayū be. Iboap wiwim cīcā eyju.

⁶ Iboap kay juy ġebum epesop eycokcok am. Imēnpit ijodi bima darem ma eyġuycūġ epesop ipiatpi'ajojom puye. Soat taġwi xipat'ūmat jebapukpuġ eywebe. ⁷ Ouro kay jījā wuyju. Wuyetabut cīcā Jesus kay bima bit, ouro kaypinap podi ma wuyju cekay. Wuyju ouro mudaxipxim wuyetaybit am teku imuwekoykeyat ġu ouro ma iam. Ouro buyxijojoap puxim Deus ipiatpi'ajojoan eywebe eyetabucap puyxijo am. Ouro imu'ūm put wuywebe. Eybu'u'ūm pima bit Jesus kay ipiatpi'ajojom ma'ġu eyju, eyetabucap imu'ūm pa'ore je'e. Eybu'u'ūm pima:

— Xipat eyju oce — i je'e Deus eywebe.

Imēn je'e eywebe Jesus Cristo muajēm puje. Jesus co'i eydip epesop. Cejo'i eya'òbuyxi epesop. ⁸ Ixe Jesus Cristo juk adi epejojojo ġu. Inaka ixe ikukpin cīcā eyxe. Gasū dak ixe jojom ġu eyju. Inaka eyetabut cīcā cekay. Imēneju eycokcok cīcā ma. Kabi beacat cokcokap co'i eyju dak eycokcok. Eycokcokap imuwēn pa'ore eywebe yoboġ cīcā eycokcokap puye. ⁹ Eyju juk adi eyetabut epesop Jesus kay. Imēnpuye Deus cuk eydaxijo. Gasū eycokcok cīcā eyetaybit Deus kuy juk ocedaxijo iam puye. Jemudaxijoyū bit pūġ em tak je'pere ġu ma.

¹⁰ Gebum cīcā osodop ip Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū apēn Deus ipi juacat idaxijo iap kay—kuyjeayū. Itaybit pin cīcā osodop ip iboam.

— Apên xe'e Deus xipan jebekitkit jukuk? — i'e'e'uk osodop ip. — Deus ipi juacayũ idaxijo — i'e'e'uk ip osodop taxijo awap.

¹¹ Cristo biõgbuk osunuy cebe ip—jewemuwênuwên ma cebe ip Cristo ma.

— Deus emunaë juy ipiat supi'ajojo — i juk adi o'e cebe ip. — Ipiatpi'ajojo epere buje bit soat xe warara'acat podi ma ya'õbuyxian je'e — i juk adi o'e cebe ip.

Iboap ekawên co buje:

— Abu muwênuwên xe'e Cristo biõgbuk wuywebe? — io'e ip jewebe ma. — Puğün xe'e imëğap je'bapuk? — io'e ip jewebe ma.

¹²— Eyetabëğ pima ğu ipiat supi'ajoat ip wemunaë be—ğuyjom acã — i juk adi o'e Deus jekawên muwênuwên'ukayũ be.

Imên jekpot o'ğuwên cebe ip. Kuyjeayũ iboap ekawên muwênuwên'uk ip osodop Deus ekawên muwênuwên'ukayũ. Gasũ dak kawên idipat muwênuwên'ukayũ iboap ekawên ma juk adi o'ğuwênuwên eywebe Ibiõgbuk xipacat a'õbi—kabi kadiwi Deus o'ğudot'iat a'õbi. Kabi beacayũ dak itaybin ojuy osodop ip iboap ekawên—Deus ekawên tojtjot'ukayũ.

¹³ Imëneju eyağuykerem cuy epesop. Deus xipat cĩcãat je'ğũm eywebe waram Jesus Cristo ajêm puje. Yajëmap wiwim cĩcã juy epesop. Wara'at kay ğu juy ğebum epesop—ixe kay acã. ¹⁴ Kũyjobin cuy epesop Deus a'õ kay. Deus e'eam eyetaybit'ũm pima, juk adi ikërëat muğëğëm acã epesop. Imên ğu juy epeku ğasũ bit. ¹⁵ Deus ikërëat kuğ ğu. Soat tağ iisu. Ixe juk eynaë soat tağ eyisuan jebuximayũm. Imënpuye juy eyağuyisum epeku. Eyekawênkêrêm ğu dak cuy epesop. ¹⁶ Imên e'em Deus ekawëntup:

Õn ma ikërëat ojukuk ğu—pũğ em tak ka'ũma ma, i. Imënpuye eyju dak ikërëat epejukuk ğu, i.

¹⁷— Bay — i wuyju e'em cebe, Deus eju oceju kawênwên pima. Ixe Deus pũğ tağ ma soat kuğ ipi juacat kuğ. Apên ijodi bima juk adi ajeku iaptei ideida soat pe wuywebe. Xipacat je'ğũm cedağ ma jekuku'ukayũ be cedağ ma cekukuapteim. Ipiat supi'ajojoat ikërëat mujurũğrũğ'ukat pe bit ikërëat mujurũğrũğapteim. Imëneju ibuyxim cuy ixe epejukuk ijodi bima. ¹⁸ Kuy bima warëmtağ ma juk adi epekukuku eydobuyũ'ũm'ũm ekukuap puxim. Ikërëat mujurũğrũğ cuk adi epekukuku. Deus pit eydaxijoaptei o'teida waram warëmtağ ma eyekuap puxim. Ourom ğu o'teida, pratam ğu dak. Ouro ikoro ğu. Prata dak ikoro ğu. Soat em ğu teiboğ ip. ¹⁹ Wuydaxijoaptei bit teiboğ cĩcã osodop. Wuydaxijoaptei Cristo e'ũap osunuy. Cedoyekererenap osodop. Kuyjeayũ ovelha aokaka'uk osodop ip Deus pe ikërëat ukapteim. Idip cĩcãat aokaka'uk osodop ip. Iwãtaxipi'ũmat acã yaokaka'uk ip osodop. Ikërëat kuğ'ũmat acã. Imënpuxim Cristo dak oe'ũ, ikërëat kuğ ğu ma'ğũ. ²⁰ Ipi muğë awap Deus jekpot muy ojuy osunuy ipi juacayũ daxijojo'ukan. Kuyje ğu bit ixe o'ğudot ijodi—ğaxĩsũn ma. Ibapuğ ma ixe o'ğudot ijodi eydaxijo am. ²¹ Deus ixe o'ğutait ce'ũap tomukadi. Ixe dak o'jomuy soat podi ma ya'õbuyxiam, soat podi ma idipam tak. Imëneju eyetabut cĩcã Deus kay. Ixe jojoap wiwim cĩcã eyju.

²² Kawên icëmat kay juk adi epesop kũyjobin. Imënpuye soat tağ eyisu Deus xe—ikërëat kuğ ğu ma. Eykitpitpiyũ dak ikukpin cĩcã eyxe—itabucayũ. Jewexe ğu juy xipan epeyewekuk—icëmãn. ²³ Koap cuk akap wuyebay wuytujurũğ puje. Wuyebay bit je'ũ'ũm ijodiat. Wuyju dak je'ũ'ũm ma. Imên ma koap wuykapap. Gasũ bit waram akap

Deus ebekitkiyũm. Deus pit je'ũ'ũm ġu. Wuyju bit ġuto waram kapkam Deus ebekitkiyũm ixekawẽn kay wuyetabun pima. Ixekawẽn itaicat puxim, Deus soat em itait puye. Ixekawẽn pit i'ũm ġu. ²⁴ Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

Ipi juacayũ warẽmtaksuġtit puxim, i. Ibun ġu titip, i. Warẽmtaksuġtit dao ma jedite'ũ'ũm, i. Dao ma jeditedudum tak e'em, i. ²⁵ Deus ekawẽn pit i'ũm ġu—soat em dopdom, i. Ixekawẽn cuk adi epeya'ĩjojo kawẽn idipat co buje.

2

¹ Ikẽrẽat muġẽġẽap cuy epeyepere. Napa ġu dak cuy epe'e. Jewexe ġu dak cuy epekuku warara'acat muġuykukuap ojoy. Eyetabutkarey ġu dak cuy epesop warara'acat kay. Warara'acat muymuy ġu dak cuy epesop. Wuyetabut'ũm pima iboap kuġ ma juk adi ajeku—ikẽrẽat kuġ. Gasũ bit soat iboap acepere juy. ²⁻³ Kuy eyetaybit wuykukukat soat em xipan cĩcã wuykuġ iam. Imẽn e'em tak Deus ekawẽntup. Imẽn puye ixekawẽn kay juy epesop ikap'isuat jexi kũmti kayap puxim. Ka'ũm ġu xipat'ũmap opop ixekawẽn taġ pit. Apẽn wuyxi kũmti wuymuaypapanap puxim ixekawẽn wuymuissun soat taġ. Ixekawẽn kay juy epesop biġ ma eyetabut am Jesus kay, Deus pe eydaxijo am tak.

⁴ Kuy eyetabut wuykukukat kay. Ixekawẽn wita'a buxim. Inaka wita'a buxim ġu ma ixekawẽn bit soat em itait. Itabut'ũmayũ itakoma ixekawẽn kay. Xipat ġu cexe ip. Deus xe bit ixekawẽn soat podi ma xipat. Deus cuk ixekawẽn o'taẽ soat ipi juacayũ daxijo am. ⁵ Jesus Cristo kay eyetabut pima, Deus eykukukat e'em apẽn uk'a beat'a wita'a jexeat'a muycemucem iap puxim. Inaka eyetait. Deus eju kawẽnwẽnap'a ma wita'a muġẽġẽ. Cekay itabucayũ bit ixekawẽn nũnyap wita'a muġẽġẽ buxim, ixekawẽn biõġbuk omuy wuywebe buye. Eyju paĩyũ. Soat taġ eyisu ikẽrẽat kuġ ġu buye. Paĩyũ buxim eyju dak kapikpiġ Deus peam, ixekawẽn biõġbuk a'õbacaap kuġ. Ixeyũ emumuũmap puxim eyemumuũmap tak Deus mucokkoġ, Jesus Cristo kay eyetabut puye. ⁶ Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

Ixekawẽn juk otaẽ uk'a muymuy'ukayũ wita'a naẽap puxim—yadeiboġ cĩcãat'a naẽap puxim—wara'at'a muycemucemap'a naẽap puxim, i. Ixekawẽn oġuju Siã ka jo'iatka be, i. Ixekawẽn ojomuy soat kukukan warara'acat podi ma ya'õbuyxian, i. Iġuycũġ ġu jeedop ip jetabucap kuġ ixekawẽn kay itabucayũ—icokkoġ ma, i.

Imẽn e'em Deus ekawẽntup.

⁷ Eyju eyetabut Jesus kay. Itabut'ũmayũ bit ka'ũma. Jesus yadeiboġ cĩcãat'a buxim eyxe—wita'a buxim. Itabut'ũmayũ xe bit, ka'ũma. Cekay ġu ip. Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

Uk'a muymuy'ukayũ ibo'a kay ġu osodop ip—wita'a kay ġu, i. Ibo'a bit wara'at'a muycemucemap'am o'e, i.

⁸ Wara'atup e'em imẽn—Deus ekawẽntup:

Ibo'a be jepenpenpen ip adeayũ, i. Ibo'a bit ixeyũ ġuy'at—itabut'ũmayũ ġuy'at, i.

Imẽn puxim Cristo soat kukukan je'e adeayũ itabut ġu ma'ġu cekay. Jepenpenpen ip iap puxim itabut'ũmayũ ibu'u kũyjobit am Deus a'õ kay. Deus imẽn ibikuy osunuy kũyjobit'ũmayũ beam.

⁹ Eyju bit Deus emunaeyũ apẽn kuyje ixekawẽn pũġ tiwatwat o'taẽ iap puxim. Paĩyũ eyju—soat kukukat pe kapikpiġ'ukayũ. Soat taġ eyisu. Deus

ebekitkiyū eyju. Ixe juk eynaē, eywebe “Deus idip cīcāat e'em” i'e am soat pe, “Ka'ūmgu i'e ba'oreat Deus pe” i'e am tak. Ixe juk eynaē eywebe kabiok tağ eyekuap epere am kabia dağ eyeku am, idip cīcāat tağ eyeku am. ¹⁰ Kuy bima Deus ebekitkin gu epesop. Gasū bit ixe ebekitkit eyju. Kuy bima eydadaybot ma juk adi epekuku eybu'u Deus pe jeykukan puye. Gasū bit Deus xipan eykuğ.

¹¹ Okitpitpiyū, òn jeyawē, eykukpin oxe buye. Ijodi bima powatwat puxim eyju jeka be'ūmayū buxim. Ibun gu ijodi epesop—darem ma. Nopağōğōm pima, ağ'ūm pima, cekay itakomaat kuka sorara o'yaoka. Imēnpuxim wuyju dak wuyağuybin ma jekukum pima kuka ikērēat muğēğē'ukan ace.

Ikērēat cuy ağuğē gu i'e'em òn pit.

¹² Eymuymuy ojuy jījā ip itabut'ūmayū.

— Itabucayū ikērēat mujurūğrūğ — i napa ma e'em ip.

Ixeyū etabutpe bit cuy cedağ epekuku. Cedağ ma eyekukuap co buje: — Eyju cedağ ma jekukum — i je'e eymuymuy ojuyayū. — Soat podi ma ēn xipāt — i dak je'e ip Deus pe ixe ajēmap kabia be.

¹³ Wuykukukat ebekitkit eyju—Jesus ebekitkit. Kūyjobin cuy epesop ijodiakat kukukayū a'ò kay itabut'ūmayū be Jesus muymuyap puxim. Kūyjobin cuy epesop César a'ò kay. Ixe César soat kaka wat kukukayū kukat. ¹⁴ Kūyjobin cuy epesop iecuğap a'ò kay dak. Deus a'òbi César juk ixeyū o'jomuy eykukan. César a'òbi ipiatpi'ajojoan ip ikērēat mujurūğrūğ'ukayū be. Xipacat mujurūğrūğ'ukayū be bit — Xipāt cīcā eyju ocex — i'e'em ip.

¹⁵ Eymuymuy ojuy ip kawēn icēmān itaybit'ūmayū. Eyju xipacat mujurūğrūğ pima bit, eymuymuy ba'ore epe'e cebe ip. Imēneju Deus ibikuy eywebe xipacat mujurūğ ām. ¹⁶ Kariwa jebekitkit mujēmjēm jetabixewi yukpiwatpin ma jekupinap tağ jeku am. Wuyju dak ixeyū buxim ma Jesus kay wuyetabun puje wuyukpiwatpin ma wuyeku but. “Ocekpiwatpin ma oceku but” i'ūmgu juy epe'e ikērēat muğēap ojuy. Eyukpiwatpi gu juy epeku—Deus ukpiwatpi acā. ¹⁷ Soat ma ibuyxin cuy epejukuk. Ikukpin cuy itabucayū epejukuk—eykitpitpiyū. Icēmān cuy eypararam epesop Deus buxim. Ibuyxim cuy epejukuk soat kaka wat kukayū kukat.

¹⁸ Kapikpiğ eyekariwa beam pima, kūyjobin cuy epesop ya'ò kay. Soat em cuy kūyjobin epesop eyekariwa a'ò kay—ixeyū xipan eykuğ pima, warēmtağ eykuğ pima dak—ya'òdidim eykuğ pima, ya'òpuruğ pima dak.

¹⁹ Warara'acayū te'e ma ipiat supi'ajojoat eywebe eyju Deus bikuyap tağ jekukum puye. Eyju bit eyetaybit imēn Deus cekay iam. Ipiat kuğ eyetaxi bima bit, Deus xipacat je'ğūm eywebe. ²⁰ Ikērēat muğēğēapteim eyekariwa be eymupokupok puje, xipacat je'ğūm gu Deus eywebe, eyetaxim ma'gu ipiatpi'ajojom. Xipacat muğēğēapteim pit eyekariwa be eymupokupok puje, xipacat je'ğūm Deus eywebe, eyetaxi ma'gu ipiatpi'ajojom. ²¹ Deus cuk eynaē ipiatpi'ajoam. Cristo juk adi ipiat o'supi'ajojo eywebeam. Ipiat o'supi'ajojo eywebe daxaboğ pe eyjuap puxim. Ixe juk adi ipiat o'supi'ajojo ikērēat kuğ gu ma'gu. Deus cuk eynaē ixe ekukuap puxim eyeku am. ²² Ixe Cristo ikērēat o'jukuk gu—pūğ em tak ka'ūma. Napapa'uk gu dak osunuy. ²³ Warara'acayū be ixe muymuy buje, ixe bit ip o'jomuyayū gu. Ixe ipiatpi'ajojom pima:

— Deus cuy ipiat supi'ajoat eywebe owebe ipiat'ajojoapteim — i'ūmgu o'e jekay itakomaayū be. — Deus soat em ağu okay — i bit o'e jewebe ma.

— Deus ma ideida soat pe apên ijodi bima juk adi oekuku ip iaptei — io'e jewebe ma.

Te'em pit ideida ġu—cūġ ma. ²⁴ Cristo apên cuk adi ikêrêat aġuġêġê iap o'ġuymūġ jewekay korosa be bima. Oe'ū ikêrêat uk am wuywebewi. Oe'ū ja'ōbacaap ūm âm wuywebe ikêrêat muġêap puxim. Oe'ū wuywebe cūġ ma wuyeku am Deus etabutpe. Ixe juk wuyumu'ada tapoa kūybut pibun, ipiat o'supi'ajojo buye. Imênpuye waram ġuto wuyetait ace'e wuye'ūap tomukadi. ²⁵ Ovelha buxim cuk adi epesop—e bidasewi oitabidaoiat puxim. Gasū bit Deus kuy juk eydujupit eykukukat kay ixe nomuju eyeku am—eykay aġat kay juk eydujupit.

3

¹ Itoptepayū awēm ōn ġasū. Tū'ū'ūyū, kūyjobin cuy epesop eyitopyū a'ō kay. Ibu'un mabuk ip kūyjobit am Deus ekawên kay—kawên icêmat kay. Eyju cedaġ ma jekukum pima bit itabut je'e ip, e'em ġu ma'ġu cebe ip. Eyju cūġ ma jekukum pima, eyitopyū je'e jewebe ma:

² — Otayxi warêmtaġ ġu jekukum — i. — Ibuyxi soat xe cūġ ma jekukum puye — i je'e ip jewebe ma.

Imênpuye itabut je'e ip Jesus Cristo kay. ³ Jewemudimudim ġu bit cuy epesop soat pe eyjo am. Iwarum ġu dak cuy epeyawamusēm soat pe eyjo am. Ouro muġêġêbu kuġ ġu dak cuy epeku ibusopsepap kuġ ġu dak, teiboġat kuġ ġu dak eyesay kuġ soat pe eyjo am. ⁴ Wuyesay dao ma i'ūm, ouro muġêġêbu dak. Soat em ġu ikoro ip. Kacūġtaġ eydipap ma yoboġ ġu Deus xe. Eyekawêntip pit yoboġ cexe. Kacūġtaġ ġu bit cuy epeyewemudim—badi acā. Eya'ō'ūm'ūm pima bit eydip cīcā epesop Deus xe, eykukput pima dak. ⁵ Imên ma oekuku ip kuyjeayū aoyū—Deus kay itabucayū—Deus xewi xipacat wiwi'ukayū. Xipat osodop Deus xe, jektopyū a'ō kay kūyjobit ip puye. ⁶ Imên ma juk adi oeku Sara dak. Jektop a'ō kay juk adi kūyjobit osunuy—Abraão a'ō kay.

— Okukukat — i juk adi o'e cebe—jektop pe. Eyju xipacat mujurūġrūġ pima, Sara iyū buxim epesop eyparara'ūm pima dak soat puxim.

⁷ Itayxixeyayū awēm ōn ġasū. Tapupuyū, ġebum cuy epesop eybuxim ġu eytayxiyū ibaca ġu iap kay. Imênpuye ibuyxim cuy ixeyū epejukuk. Apên Deus jeydujuu jewekay iap co'i ma ixe eytayxi dak idujuu jewekay. Eytayxi dak idujuu jewekay, eyekukuap co'i eytayxi dak Deus bikuyap taġ jekukum pima. Imênpuye ibuyxim cuy ixeyū epejukuk eybu'ūap puxim jekawên âm Deus eju.

⁸ Amām ōn eyawēm ġasū. Pūġ taġ ma juy epeyewaġuy. Jewaġuycocom cuy epesop. Eykukpin cuy epeyewekuk. Eyewekukpin tak cuy epesop eyewewēju. Yoboġan pin ġu juy epesop eyewewekay. ⁹ Deus pe eynaē buje:

— Xipat cīcāat oġūm eywebe — i juk o'e eywebe.

Imênpuye wara'acat ikêrēm eykuġ pima, ikêrēm ġu eyju bit epejukuk, xipan acā. Eymuymuy bima dak, eyju bit epejomuymuy ġu—xipan acā ixe epeġuwēnuwēn. ¹⁰ Imên e'em Deus ekawêntup:

Soat em wuycokcok pin pima, ikêrēm ġu juy acekawên; napa ġu dak ace, i.

¹¹ Ikêrêat mujurūġrūġap tak cuy acepere, i. Xipacat acā juy aġujurūġ, i. Acewa'ōdawut ġu juy, i. Kaba'ūm cuy ajop soat eju, i.

12 Wuykukukat soat em aḡ cūḡayū kay xipan ikuk am ip, i. Jeweju ip kawēnwēnap cocom soat em ma, i. Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū kay bit itakoma, i.

Imēn e'em Deus ekawēntup.

13 Eyju xipacat mujurūḡ pin pima, abu kuka ipiat o'supi'ajoat eywebe?
 14 Itabut'ūmayū ma ipiat supi'ajojoat eywebe cūḡ ma'ḡu jekukum eyju. Deus pit ḡaxīn ma xipat cīcāat je'ḡūm eywebe. Imēnpuye eycokcoḡ cuy epesop. Eypararam ḡu juy epesop soat puxim. Epeyekuy ḡu dak cuy eywebe ipiat'ajoanayū buxim. 15 Ibuyxim cuy Cristo epejukuk. Ixe be juy epeyewekukat. “Apēnpuye dak eyetabut Jesus kay?” i'e buje eywebe, eybisūsūn ḡu juy epesop imuwēḡām cebe ip. 16 Eya'ōpuruḡ ḡu bit cuy ixeyū epeḡukūyjo īboam—eya'ōdidin ma. Ibuyxim ma epeḡukūyjo ip. Apēn cūḡ ma eyxe iap taḡ cuy epeku eymuymuy ojuyayū musūsūn ām. “Cristo ebekitkit tak ikērēat mujurūḡrūḡ” i'e ojuy ip napa ma. Cūḡ ma eyju jekukum pima bit, ibisūsūn je'e ip eymuymuy ām. 17 Warara'acayū ipiatpi'ajojoan wuywebe bima, xipacat mujurūḡrūḡ ma'ḡu wuyju, xipat je'e wuywebe, Deus tak ibikuy ma osunuy wuywebe ipiat'ajoan puye. Ikērēat mujurūḡrūḡapteim ipiatpi'ajojoan ip wuywebe bima bit, xipat ḡu je'e wuywebe. 18 Gebum cuy epesop apēn Cristo oe'ū iap kay. Ixe ma oe'ū soat peam wuywebeam. Oe'ū ikērēat uk am soat pewi wuywebewi. Pūḡ em ma oe'ū. Waram pit je'ū ḡu. Xipacat oe'ū xipat'ūmayū beam. Oe'ū wuydujowat am Deus kay. Itakomaayū ixē'ūm o'yaoka ijodi bima—ijebitbet pima. Inaka waram ḡuto ibiōḡbuk oōm cebe imutait am ce'ūap tomukadi. Waram o'jetait. 19 Jebiōḡbuk oōm puje, o'kop ipiat'ajojoap kay. Kawēn idipat o'ḡuwēn ipiatpi'ajojoayū be—ibiōḡbuk taomūnmūnayū be. 20 Deus a'ō kay kūyjobit'ūm osodop ip Noé kobexixi muḡēḡēm pima. Deus ipi juayū muy'ū pin ḡu osunuy. Yukpiceḡēm ikuḡ ip osunuy. Kūyjobin i'eap wiwim osunuy. Tūybe ip jekūyjobin iān o'e. Imēnpit ade ḡu kūyjobit osodop ip—8 be ma. 8 be ma oōm kobexixi be. 8 be ma Deus o'taxijo idibi be yakōmap puxim. Oōm ip kobexixi be. Uhum oekuku ip kobexixi be idibi adopa daḡ. 21 Jemubatisasanan pima wuyju ḡebum ibiati kay—Noé o'taxijo iati kay. Wuymubatisasanan wuyju wuyewewuy am ḡu. Wuyju jemubatisasanan “Deus cuk ocedaxijo” i'e am soat pe. Jemubatisasanan pima:

— Cūḡ ma ōn Deus xe ḡasū bit — i wuyju e'em soat pe. — Deus bikuyap taḡ oceku ḡasū bit — i wuyju e'em jemubatisasanan pima.

Deus wuydaxijojom wuymubatisasanan pima, ixē waram Jesus Cristo o'ḡutait puye. 22 Ixe Jesus Cristo juk o'jeu kabi kay. ḡasū omuy Deus xe ibaata kadī. Soat ip kūyjobit ḡasū bit ixē Jesus Cristo a'ō kay—Deus ekawēn tojotjot'ukayū, kabi beayū dak ya'ōbuyxiayū, Deus a'ōbacaap kukayū dak.

4

1 Gebum cuy epesop apēn Cristo juk adi ipiat o'supi'ajojo iap kay. Ixe'ūm oe'ū wuywebeam.

— Obu'u ipiat'ajoam — i'ūmḡu juk ixē bit o'e. Imēnpuye eyju dak: — Ocebu'u ipiat'ajo am — i'ūmḡu juy epe'e. Apēn ixē juk adi ipiat o'supi'ajojo iap kay ḡebum pima, wuybu'u acesop ikērēat kuk am. 2 Ijodi eyju bima eybikuyap taḡ cuk adi epekuku ikērēat muḡēḡēm. Deus bikuyap taḡ acā juy epeku ḡasū bit. 3 Kuy bima itabut'ūmayū buxim cuk adi epekuku. Ikērēat acā juk adi epeḡuḡēḡē.

Aoyū kayak jījā juk adi epesop. Eyewemukokcok am acā juk adi epekuku. Eyetabikuku jījā dak cuk adi epesop ikērēat kay. Eyka'okērē dak cuk adi epekuku. Ayacat muwadaiwadai acā dak cuk adi epesop. Jeweka'oap puyxijom tak cuk adi epekuku. Ibuyxim tak cuk adi epejukuk jewexe deusayū. Iboap ikērē jījā Deus xe. ⁴ Gasū bit itabut'ūmayū xe eywaru jījā, eybu'u ikērēat mujurūg ām ceweju ip puye. Eybu'u je'awero am ceweju ip ikērēm jeku am. Eybu'u yadaodaoat puxim jeku am ceweju ip. Imēnpuye soat em ip eymuymuy. ⁵ Ixeyū bit apēn ijodi bima juk adi oekuku ip iap gūwēn Deus pe. Deus ideida soat ekukuaptei. Xipacat je'gūm cedağ jekuku'ukayū be. Ipiat pit supi'ajoat warēmtağ jekuku'ukayū be. Imēn ideida cebe ip. Itabēğayū be ideida, ce'ū'ūayū be dak. ⁶ Kuyjeayū'ūm'ūm oe'ū'ū. Apēn ijodi bima juk adi oekuku ip iaptei Deus o'teida ixeyū be apēn soat pe teidadam iap puxim. Inaka Cristo kawēn idipat cuk adi o'gūwēn cebe ip itabēğ ip pima. O'gūwēn ixeyū be jebuxim waram guto itait top am ip Deus xe ce'ūap tomukadi.

⁷ Soat gaxīn ma i'ūm. Imēnpuye jewawēwēm cuy epesop. Xetpin gū juy epesop soat em kawēn ām Deus eju. ⁸ Eykukpin cīcā juy epeyewekuk. Wuykukpin jewewekuğ iap soat podi ma xipat Deus xe. Wuykukpin jewewekuğ pima, gēbum gū acesop apēn wuybure juk adi ikērēat o'gūjurūg iap kay. ⁹ Xipan cuy powatwat epejukuk eyduk'a be yajēm puje. Māmāmām gū juy ip epejukuk. ¹⁰ Deus xipacat ūmūm wuywebe iwaruruat ūmūm. Soat wuyju kuy iboap ajat Deus xewi. Wuybu'um gū juy ajop gasū bit ikuk am. Iboap kuğ cuy warara'acat asubuywan. ¹¹ Warara'acat mukūyjojom pima, Deus ekawēn cuy ağuwēn cebe ip. Warara'acat puywatwan pima dak, Deus a'ōbacaan ma asubuywan. Imēn wuyju Deus xewiat kuğ pima:

— Ka'ūmğu Deus jo'iat xipacat — i je'e ip—soat wuyjojoayū. — Jesus Cristo xipat cīcā, cebekitkit tak xipat — i je'e ip.

— Ēn soat podi ma dipap kuğ — i juy acece ixē Jesus Cristo be. — Ēn soat podi ma a'ōbuyxi — i dak cuy acece cebe. Soat em ma juy ace imēn.

¹² Oburereyū, oxe ikukpinayū, ipiatpi'ajojom cīcā eyetabucap puyxijo am pima, eyağuybabi'ūm gū juy epesop.

— Apēnpuye dak oceju ipiat'ajojom? Warara'acat ipiatpi'ajojom gū! — i'ūmğu juy epe'e eyewewebe.

¹³ Gasū eyju Cristo ağuywağōm ipiat kuğ. Guyjom pit ixē jedipap gubapuk. Imubapuk puje eyju dak ixē dipap kuğ epesop. Eycokcokap yoboğ cīcā je'e gēbuje. ¹⁴ Itabut'ūmayū eymuymuy Cristo ebekitkit eyju buye. Eymuymuy bima juy eycokcoğ epesop. Ixeyū eymuymuy bima, gēbum cuy epesop Deus biōğbuk nuynuy wuywebe iap kay. Warara'acat podi ma idipat nuynuy wuywebe iap kay gēbum cuy epesop. ¹⁵ Wara'acat cuy epeyaoka gū. Warara'acat pubut tak cuy epetujupa'um gū. Wuyeipi kukat epeya'ōmutorok gū dak cuy. Warara'acat ekawēn mukērērēn gū dak cuy. Imēn eyeku buje bit, cedağ ma kuka warara'acat ipiat o'supi'ajoat eywebe. ¹⁶ Eyju Cristo ebekitkit puye acā ipiatpi'ajojom pima bit, eysūsūn gū juy epesop.

— Bay, ocecokcok cīcā Cristo ebekitkit puye, ipiatpi'ajojom ma'gu oceju — i bit cuy epe'e Deus pe.

¹⁷ Gaxīn ma Deus ideida soat pe apēn ijodi bima juk adi oekuku ip iapteim. Xipacat je'gūm cedağ ma oekuku'iyū be cekukuapteim. Ipiat

supi'ajoat kūyjobit'ūmayū be warēm taḡ cekukuapteim. Koap jebekitkit pe ideida. Wuywebe ipiatpi'ajoan pima, ibodi ma ipiat supi'ajoat ja'ō kay kūyjobit'ūmayū be—kawēn idipat kay'ūmayū be. ¹⁸ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Iba'ore xipacat mujurūḡrūḡ'ukat taxijo am, i. Ja'ō kay'ūmat pit Deus idaxijo ḡu, i. Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat idaxijo ḡu, i. Imēn e'em Deus ekawēntup.

¹⁹ Wuyju Deus bikuyap taḡ ipiatpi'ajojom pima, ixē juy wuykuk. Wuyetabun cīcā juy ajop cekay—wuymuḡēat kay. Xipacat mujurūḡrūḡ cuy ajeku. Ixē soat em ja'ō daḡ e'em wuywebeam. Ixē soat em xipan wuykuḡ.

5

¹ Aypapayū, jeyawē ōn ḡasū, eyju itabucayū kukukayū buye. Eybuxim ōn tak itabucayū kukukat. Apēn Cristo juk adi ipiat o'supi'ajojo iap muwēnuwēn ōn, wetabun cuk adi o'supi'ajojo buye. Wetam cuk adi o'ajojo. Guyjom pit Deus Cristo soat podi ma idip iap ḡubapak soat pe. Iboap mubapak puje, ōn tak ixē jo'i oce odip. ² Deus cuk eynaē jebekitkit kukukayūm. Imēnpuye xipan cuy ixeyū epejukuk ovelha kukuk'ukat puxim. Eybu'uap tomuju ḡu juy ixeyū epejukuk—eybikuyap tomuju acā juy epejukuk ip. Deus bikuyap taḡ cuy ixeyū epejukuk. Dinheiro buap ojuy ḡu ixeyū epejukuk—ixeyū buywat am acā. ³ Imuohom cīcā ḡu juy ixeyū epejukuk. Cūḡ ma juy epeku ixeyū dak eyekuap puxim ceku am. ⁴ Cristo wuykukukat yoboḡat ovelhayū kukuk'ukayū kukat puxim. Ijodi waram ixē ebapak puje, soat em ixē aḡuywaḡōm epesop soat kukukayūm. Imēn ma cūḡ ma eyekukuaptei epejat apēn ijodiayū kukukayū ouro muḡēḡēbu bubum ja beam iap puxim. Soat iboap kuḡ epesop idip cīcāat kuḡ.

⁵ Yaypan'isuayū, ōn jeyawē ḡasū. Kūyjobin cuy epesop aypapayū a'ō kay. Yoboḡan pin ḡu juy epesop. Jewebuywatwan pit cuy epesop. Eybuxim tak cuy epeyewekuk. Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus itakoma yoboḡan pinayū kay, i. Yoboḡan pin'ūmayū buywatwan pit soat em, i.

⁶ Imēnpuye yoboḡan pin ḡu juy epesop. Deus soat podi ma ya'ōbaca. Eyju yoboḡan pin'ūm pima, Deus jeymuwexat ya'ōbuyxiayūm. Ixē ibikuy bima, ixē jeymuy ya'ōbuyxiayūm—yoboḡayūm. ⁷ Soat kay eyaḡuybabi'ūm pima:

— Bay, waḡuymubabin cuy ece waḡuybabi'ūm cīcā buye — i juy epe'e Deus pe.

Imēn cuy epe'e cebe, ixē soat em xipan wuykuḡ puye.

⁸ Eyaḡuysan cuy epeku. Apēn wida jededem puybit pu ojuy iap puxim Satanás tak wuydobatban jekukum wuyetabucap mu'ūm ojuy. Imēnpuye aḡ cuy epesop ixē be eymubu'unap puxim Jesus kay. ⁹ Eya'ōpicūḡcūḡ ḡu juy Satanás a'ō kay—ibiōḡbuk kērēayū kukukat a'ō kay.

— Ap! A'ō kay ḡu oce — i epe'e'e cebe soat em.

Eybu'um ḡu juy epesop eyetabut am Jesus Cristo kay. Eybuxim eyk-itpitpiyū dak ipiatpi'ajojom—soat ka watwat—itabucayū. Kuy eyetabit iboam. ¹⁰ Darem ma eyju ipiatpi'ajojom. Warara'acat podi ma Deus xe wuykukpin. Ixē juk eynaē jejo'ian eydip am, Cristo eju mūḡ'i eyju jekukum puye. Soat em Deus soat taḡ jeymuusun. Ixē eybuywatwan eybu'uap puxim eyetabut am Jesus Cristo kay. Ixē soat em

eya'õmucanucan. Apẽn ixe soat podi ma jedipap kuğ iap ebapuk puje ixe jo'ian epesop eydip. Ixe dipap i'ũm'ẽm ġu. ¹¹Ixe ma soat kukukan jeenuy soat em. Soat kaka dağayũ jewağuycom jeedop ip kũyjobit ixe a'õ kay. Ka'ũma ma kũyjobit'ũmat jeenuy. Imẽn cuy jeenuy.

¹²Tup'ade ġu õn tupmubarararağ eywebeaptum. Ijudup otupmuju Silas bui be eywebeaptum. Wuykitpit Silas soat em ma ja'õ dağ e'em. Eymucokcoğ ojuy õn. Soat em Deus xipan wuykuğ Napapa'uk ġu ixe bit. Icẽmãn acã e'em wuywebe. Imẽnpuye ixe ekawẽn tağ cuy epeku.

¹³Oxeayũ kato mujujum eywebe—eykitpitpiyũ, itabucayũ, Deus emunaeyũ, Babilônia ka watwat. Okpot co'iat Marcos tak kato mujujum eywebe. ¹⁴Epeyewakobot cuy eyeweweju eykukpinap mubapuk am soat pe.

Õn kawẽnwẽn Deus eju eywebeam, Cristo ebekitkit eyju buye.

— Bay, ebekitkit cuy eyağuy mubabibin — i õn e'em cebe.

Ibũrũ ma.

PEDRO EMUDUPMUBARARAKTUP XEPXEPATUP

¹ Simão Pedro òn. Jesus buywatwat'ukat òn. Deus emumuju òn. Cartadup mubarararağ òn soat peaptum—Jesus Cristo kay itabucayũ beaptum. Jesus Cristo wuydaxijojo'ukat. Deus co'i ma ixē dak cũğ ma e'em. Ixe juk eymutabun ocemutabunap puxim. Ixe kay wuyetabut pima, teiboğ cĩcāat wuyju ikuğ iap puxim. ² Eyju kũyjobit e'em Deus a'ò kay, wuykukukat Jesus a'ò kay dak.

— Bay, soat em ebekitkit ağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em Deus pe. — Soat em xipan cuy ixeyũ ejukuk — i òn e'em cebe.

³ Deus cuk wuynaē jejo'i wuywebe idipat kuk am, jejo'i xipacat muğē ãm tak. Ixe dak cuk ja'òbacaap o'ğũm wuywebe. Imēnpuye soat em ixē a'ò dağ wuyeku but ijodi bima. Ya'ò dağ jeku am iba'ore ğu wuywebe, wuyetaybit wuynaēan puye.

⁴— Ojo'i eyju dak epesop xipacat muğēğē'ukayũm — i juk adi o'e Deus wuywebe. — Ojo'i eyju dak epesop eydipap kuğ — i dak cuk adi o'e wuywebe.

Iboap ekawēn kay wuyetabut pima, wuycokcok cĩcā acesop teiboğ cĩcāat kukat puxim. Xipat cĩcāat tak cuk o'ğũm wuywebe. Ixe emumuũm kuğ pima, ikērēat kay ğu ace'e, ixē ekawēn kay wuyetabut pima dak. Itabut'umat buxim ğu aceku. Deus kay'umat ağuy dağ ğu dak acesop jewağuyğuy—Deus ağuy dağ acā. ⁵ Imēneju eyetabut pima, xipacat tak cuy epeğũğēğē. Xipacat muğēğēm pima, eyetaybin tak cuy epesop Deus e'e am. ⁶ Eyetaybit Deus e'e am pima, jewawēwēm tak cuy epesop eywebe ikērēat muğēap puxim. Jewawēwēm pima, eybu'um ğu dak cuy epesop Jesus kay, ipiatpi'ajojoan ma'gu ip eywebe. Eyetabut am eybu'u'ũm pima, Deus ağuy dağ tak cuy epeyewağuyğuy. ⁷ Deus ağuy dağ jewağuyğuy bima, eykukpin tak cuy eykitpitpiyũ epejukuk. Eykukpin eykitpitpiyũ kuğ pima, warara'acat tak cuy eykukpin epejukuk. ⁸ Imēn cuy epekuku. Imēn jekukum pima, eyjojoayũ je'e:

— Teyũku cedağ ma jekukum itabut wuykukukat Jesus Cristo kay buye — i. — Warēmtağ ğu ip jekukum itabut cekay buye — i je'e ip.

⁹ Iboap ekawēn tağ jekuku'uk'ũmayũ bit itabibacoyat puxim. Ita'umat puxim tak ip. Yağuyba'ũm ip Deus cuk ikērēat o'ju'uk ocewebewi iap kay.

¹⁰ Okitpitpiyũ, biğ ma juy Deus a'ò dağ epeku. Biğ ma juy ixē bikuyap tağ epeku. Ixe juk wuynaē, wuynomuwā dak imēn ma wuyeku am. Imēn eyeku buje, epeyepere ğu eyetabucap. ¹¹ Ixe bikuyap tağ eyeku buje: — Epesop cuy okay — i je'e wuykukukat Jesus Cristo eywebe.

Wuydaxijojo'ukat imēn je'e eywebe.

— Soat em soat kukukayũm epesop oweju — i dak je'e eywebe. — Xipat oxe eywebe ixeyũ kukuk'ukayũm oweju — i dak je'e eywebe.

¹² Kuy juk eyetaybit epesop kawēn icēmān. Eyetabut cĩcā iboap ekawēn kay. Inaka soat em iboap ekawēn oğuwēn eywebe eyağuyba'ũmap puxim. Epeyepere ğu juy ixē ekawēn. ¹³ Wetabēğ pima, cũğ ma owebe waram ixē ekawēn muwēn ãm eywebe eyağuyba'ũmap puxim.

¹⁴ Wetaybit ğaxĩn ma oje'ũ iam, wuykukukat Jesus Cristo kuy juk ibapug ma omukũyjo buye. ¹⁵ Imēnpuye wa'òbu'u ğu soat em ixē ekawēn muwēn ãm eywebe eyağuyba'ũmap puxim we'ũ buje.

16 — Wuykukukat Jesus Cristo waram jajēm — i juk adi ocece eywebe. — Guyjom ixē ja'ōbacaap ġubapuk soat pe ijo am — i juk adi ocece eywebe. Ocekpiwatpi ġu juk adi iboap oceġuwēnuwēn eywebe. Ocetam ixē soat podi ma ya'ōbaca iap ocejōjojo. 17 Deus soat podi ma ya'ōbuyxiat—wuyebayat. Soat podi ma ixē idip. Imēnpit:

— Ojo'i ma ēn tak soat podi ma a'ōbuyxi — i juk adi o'e Deus jekpot pe. — Ojo'i ma ēn tak soat podi ma edip — i juk adi o'e cebe. Imēn e'em pima, ixē xe juk ocesop cekawēn cocom. Kabi kadiwi juk o'jekawēn.

— Ite okpot ikukpinat — i juk adi o'e ocewebe. — Ocokcok cīcā cekay — i juk adi o'e.

18 Ocejū ma kabi kadiwiat oceya'ījojo wuykukukat Jesus xe bima, co'a jeje bima, Jesus ebapukap'a jeje bima.

19 Kuy juk ocetabut Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm ekawēn kay. Kabi kadiwiat a'ījojo buje bit, biġ ma juk ocetabut ocesop. Gebum cuy epesop ixeyū'ūm'ūm ekawēn kay. Ixeyū'ūm'ūm ekawēn lâmpada buxim—kabiok peat puxim. Kabiam pima kabiada jedaebapukpuġ. Iġoda buxim Jesus Cristo jajēm waram. Ixē ajēmap wiwim pima, ġebum cuy epesop cekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm ekawēn kay. 20 Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū jekpiwatpi ġu apēn ġuyjom je'apuk wuywebe iap o'ġuwēnuwēn—pūġ em tak ka'ūma. Wuywebe dak wuyukpiwatpi ġu iboap ekawēn muwēn put. Gebum cuy epesop iboap kay. 21 Jekpiwatpi ġu juk adi apēn ġeyjom je'apuk wuywebe iap o'ġuwēnuwēn ip. Deus biōġbuk a'ōbi ma o'ġuwēnuwēn ip—Xipat cīcāat a'ōbi.

2

1 Kuyje Judeuyū parakpe osodop ip jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū. Imēnpuxim ġasū dak warēmtaġ ma eymutaybitbin'ukayū jajēm eykay. Napa ma jeymutaybin ip. Xipat'ūmān ip jeymutaybin. Ja'ījojo'ukayū ġubu'un ip Jesus kay itabut am. Wuykukukat kuy ikērēat o'ju'uk cebewi ip. Inaka ibu'u je'e ip Deus pe ikērēat 'uk an jewebewi. Imēnpuye Deus dao ma ixeyū ġuju ipiatpi'ajojoap kay. Soat em jeedop ip ipiat'ajojom. 2 Adeayū bit ixeyū buxim jekpiwatpi ma jekuku ip ikērēat muġēġēm. Ixeyū ekukuap co buje, warara'acayū dak napa ma je'e: — Jesus e icēmat e ġu — i. — Jesus ebekitkit tak ikērēat muġēġēm itabut'ūmat co'i — i dak je'e ip napa ma. 3 Jaġuybi ma ip jekawēn eyweju warēmtaġ ma eymutaybin am, eyedinheiro kay jetabikuap tomuju ma. Napa ma je'e ip eywebe.

— Ikērēat kuġ ip oxe — i juk adi o'e Deus kuyje ma ixeyū muwēnuwēn. Deus itanomudipdip ġu cekay ip. Aġ ma. Soat cocom. Ixeyū ġuju ipiat'ajojoap pe.

4 Jekawēn tojtōt'ukayū be ikērēat muġē buje, Deus ibu'u ġu osunuy ipiatpi'ajoan cebe ip. Itabotaidabotbot ġu o'e cekay ip. Ipiat'ajojoap kay ip o'ġuju. Iboce ma ip taomūnmūn correntebum kabiokboġ pe. Guyjom Deus soat ideida apēn ijodi bima juk adi oekuku ip iapteim. Xipacat je'ġūm cedaġ oekuku'iyā be. Ipiat supi'ajoat warēmtaġ oekuku'iyā be bit. Teidadaap kabia wiwim ip. 5 Kuyjeayū be ikērēat muġē buje dak, ibu'u ġu osunuy ipiatpi'ajoan cebe ip. Itabotaidabotbot ġu o'e cekay ip. Muba'atxiri o'ġuajēm ikērēat mujurūġrūġ'ukayū mua pam. Noé acā o'taxijo yakōmap puxim. Ixē Noé xipat'ūmayū mukūyjojom oekukuku muba'at ajēm awap.

— Ikērēat mujurūgrūgāp cuy epeyepere Deus pe eymucūg ām — i'e'em oekukuku.

Ixe badipyū dak o'taxijo. 7 beayū o'taxijo.

⁶ — Eyju ikērēat kuḡ oxe — i juk adi o'e Deus. Sodoma ka watwat pe, Gomorra ka watwat pe dak.

Daxam ip o'guap. O'guap ip ikērēat mujurūgrūg'ukayū mutaybit am eyju dak ōn jeymuap ma iam. ⁷ Ló bit o'tujujēm Sodoma ka bewi ce'ūap puxim. Ixe Ló cūg ma osunuy Deus xe. Yaḡuybabi'ūm osunuy Sodoma ka watwat ikērēat muḡēḡēap cocom puye, ibo ka watwat ikērēat kay acā ḡebumap cocom puye dak. ⁸ Ixe Ló xipat osunuy. Soat kabia yukpiceḡē osunuy jeka watwat ikērēat muḡēḡēap cocom puye, cekawēnkērēap cocom puye dak. ⁹ Wuykukukat itaybit cīcā ja'ōkayayū daxijo am ipiatpi'ajoap puxim. Ja'ō kay'ūm cīcāyū be bit ipiat supi'ajoat. Ixe yaḡuyba'ūm ḡu ixeyū muju am ipiat'ajoap kay warēmtaḡ ma oekuku ip iap teidadaap kabia be. ¹⁰ Warara'acat podi ma ipiat supi'ajoat jekpiwatpi ikērēat muḡēḡē'ukayū be—ja'ō kay'ūmayū be dak.

Ixeyū warēmtaḡ ma wuymutaybitbin'ukayū isūsūn ḡu ikērēat mujurūg ām. Jewexe ip ya'ōbuyxi. Ibuyxin ḡu ip Deus ekawēn tojtjot'ukayū kuḡ. Imuymuy acā ip. ¹¹ Warēmtaḡ wuymutaybitbin'ukayū bodi ma ya'ōbaca Deus ekawēn tojtjot'ukayū. Ixeyū bodi ma ya'ōbuyxi dak ip. Inaka warēmtaḡ wuymutaybitbin'ukayū muymuy ḡu ip Deus etabutpe.

— Teyūku xipat ḡu ocexe — i'ūmḡu e'em ip Deus pe. — Deus cuy ipiat supi'ajoat cebe ip — i bit e'em ip.

¹² Puca kake yaokaam acā—wuyxan acā. Ixeyū warēmtaḡ ma wuymutaybitbin'ukayū puca buxim jekpiwan ma jekukum. Itaekat puxim ip jekukum. Jetaybit'ūmap waywayway ip. Puca aokaap puxim Deus ixeyū ḡu'ūm. ¹³ Apēn cuk adi ipiat o'supi'ajoat ip warara'acat pe iaptei ideida ip. Ipiat'ajojo am ip ideida. Deus ipiat supi'ajoat cebe ip. Ikērēat muḡēḡēm ip kabiabun soat etabun. Jemucokcok am ip ikērēat muḡēḡēm soat em. Isūsūn ḡu ip ikērēat mujurūg ām soat tabutpe. Iokokat puxim ip ikērēat mujurūgrūg xi ip puye. Eyju Jesus oe'ū wuywebeam iap kay wuyḡebuap'a o'om pima, te'e ma ip jekōnkōn eyweju, ikērēat muḡēḡē ip jemucokcok am puye. Icocok cīcā ip warara'acat muḡuykuku am oceju xipat iam. ¹⁴ Ayacat co'isum ip itabiku cekay. Taobireren'ūma ip xipat'ūmap muḡēḡēm. Itabutbūcayū muḡuykukukum ip. Dinheiro buap kay acā ip ḡebum.

— Ipiat osupi'ajoat eywebe — i juk adi o'e Deus ixeyū be.

Cemunēm ām je'e ip iba'ore ipiat'ajoap puxim. ¹⁵ Kawēn cūgat kay ip oibu'un cūgat e daḡwi itabīdaoat puxim. Balaão ekukuap puxim ip jekukum—Beor ipot ekukuap puxim. Ixe Balaão dinheiro bu ojuy oekukuku xipat'ūmap muḡēḡēapteim. ¹⁶ Deus pit jumento o'ḡuydeat Balaão mukorēm ām, kūyjobit'ūm puye.

— Kūyjobin cuy eḡuy Deus a'ō kay — i juk o'e jumento jekukat pe. Jekukat a'ōm o'jekawēn Deus a'ōbi. Imēn Deus jumento be Balaão o'ḡukorēmat. Jekawēn muwēnuwēn'ukat o'ḡukorēmat ikērēat kay imubu'unap ojuy.

¹⁷ Idi'a ti'ūmat puxim warēmtaḡ wuymutaybitbin'ukayū. Kabikerereat puxim tak ip—kabido ixixḡiat puxim. Te'e ma idibi wiwim iap puxim te'e ma dak eyju ixeyū bi bewi icēmat cēmcēmap wiwim. Deus kabiok cīcāatka o'sukanaē tībira jījāat puxim cebeam ip soat em top am ip.

18 Cedaḡ ḡu ip kawēnwēn eyweju, yoboḡan pin ip puye, yakpidapi ip e'em puye dak.

— Xipat ma wuyju Deus xe ikērēat muḡēḡēm wuymucokcok am ma'ḡu wuyju, aoyū kaykay ma'ḡu wuyju — i napa ma e'em ip eywebe.

Imēn ikērēat muḡēḡē'ukayū xewi pu'un ojuyacayū muḡuykukukum ip waram ḡuto warēmtaḡ ceku am.

19 — Warēmtaḡ ma juy ajeku—wuyekupinap taḡ. Deus wuydaxijo ma — i napa ma ip e'em.

Iba'ore cebe ip cedaḡ ma jeku am. Xipacat kay bima, xipacat acā juy aceḡuḡē. Xipat'ūmat kay bima bit, xipat'ūmat acā aceḡuḡē. Iba'ore cebe ip cūḡ ma jeku am xipat'ūmat kay buye. ²⁰ Pūḡpūḡpūḡ ikērēat muḡēḡēap epereperem o'e. Xipacat mu'ūm ojuyayū ekukuap epereperem ip o'e wuykukukat a'ō kay kūyjobit am—wuydaxijoyo'ukat Jesus Cristo a'ō kay. Itabut ip o'e cekay. Imēnpit waram ḡuto oibu'un ya'ō kay. Imēnpuye waram ḡuto ikērēat muḡēḡēm ip o'e. Waram ḡuto itabut'ūmat ekukuap puxim ip jekukum o'e. Tadaybot ip osodop kuy bima jetabut awap. Waram ḡuto ikērēat mujurūḡ puje bit, ibodi ma ip tadaybotbot o'e. ²¹ Kawēn cūḡan itaybit'ūm pima, Deus yopīt ma kuka juk ipiat o'supi'ajoat cebe ip ce'ū buje, itaybit'ūm puye. Imēnpit itaybit ip osodop kawēn cūḡan, kuy ip o'ya'ḡoyo buye. Darem ma ixekawēn taḡ oekuku ip—Deus ekawēn taḡ. Ibo ekawēn ikērē ḡu—soat taḡ xipat. Inaka waram ip oibu'un. Deus yoboḡ ma ipiat supi'ajoat cebe ip ce'ū buje, cūḡat a'ō kay ip oibu'un puye. ²² Imēn wuyju e'em:

— Cedadat puje akurice waram jedat o'om — i. — Idibi be dajebaro akōm epere buje, jepitpin kaerep kay waram jewemukotektekḡ kaerep pe — i.

İcēmat a'ō kay oibu'un'iaiyū ixeyū buxim.

3

¹ Oburereyū ikukpinayū, ijudup xepxepatup cartadup wemudup-mubararaktup eywebeaptup. İjoptupyū otupmubararak eywebe eyaḡuyba'ūmap puxim waram Jesus Cristo jajēm iap kay. ² Kuyje ma juk adi Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm ixekawēn waram jajēm iap o'ḡukūyjojo—soat taḡ iisuayū'ūm'ūm. Gebum cuy epesop ixeyū'ūm'ūm ekawēn kay. Gasū dak wuykukukat warara'acayū o'ḡudot jekawēn muwēn ām eywebe. Wuydaxijoyo'ukat o'ḡudot ip. Gebum cuy epesop ixeyū ekawēn kay dak. ³ Āmap kabia bima ikērēat muḡēḡēxiayū jajēm eykay jemucokcok am ikērēat muḡēḡē'ukayū. Iboam cuy ōn eymukūyjojom. Cristo waram jajēm iap ip jowayway.

⁴ — “Waram ḡuto oajēm eykay,” i te'e ma Cristo juk adi o'e eywebe — i napa ma ip je'e eywebe. — Pu iḡuje? — i je'e ip. — Wuyebayū'ūm'ūm pit kuy oe'ū'ū. Inaka oajēm ḡu buk — i je'e ip iwayway am. — Gasū soat ibit ma apēn ipi muḡē buje osodop iap co'i ma — i je'e ip Cristo waram jajēm iap wayway am.

⁵ Ja'ōm acā Deus kabi o'ḡujurūḡ, ipi dak. Idibi ma o'timuwexat ipim. Idibi parakpewi ma ipi o'ḡubapuk. ⁶ Idibim tak kuyjeayū o'ḡuap—ipi juayū o'ḡuap. Muba'atxiri o'ḡuajēm soat muap am. ⁷ Gasū dak Deus a'ōbi ma kabi jemōḡap pe opop Deus a'ōbi. Deus a'ōbi ipi dak opop jemōḡap pe ma. Guyjom pit ja'ōm ma'ḡuto idibi ḡu'ūm daxam. Ja'ōm ma

ipi dak ǵu'üm. Imu'üm puje, ipiat supi'ajoat kũyjobit'ümayũ be—ikêrêat mujurũǵrũǵ'ukayũ be. Waram Cristo jajêm iap waywayway'ukayũ jekpiwan ma yaǵuyba'üm iboap ekawên kay.

⁸ Wuykukukat xe bit pũǵ kabia mil koato jo'i. Mil koato dak pũǵ kabia jo'i cexe. Eyaǵuyba'üm ǵu juy cuy epesop iboap kay, oburereyũ.

⁹ — Ocepit ma eykay — i juk adi a'ǵu o'e wuykukukat.

— Ibun cĩcã omuyku — i te'e ma e'em yajêmap waywayway'ukayũ bit. Ixe ibu'u kũyjobit'ümayũ mu'üm âm. Ibikuy soat pe ikêrêat mujurũǵrũǵap eperê am. Imênpuye ibun omuyku. Yukpiceǵê ǵu wuykuǵ.

¹⁰ Imênpit wuykukukat jajêm. Uk'a iwat aǵ'üm pima ibukurukat ajêmjêm. Imênpuxim itabut'ümayũ aǵ'üm pima, wuykukukat jajêm. Yajêmap kabia be kabi i'üm. Ya'ôkareyat ipararu jĩjãat pibun ma i'üm. Soat kabi beat tak ipik ma. I'üm. Ipi dak i'üm—soat ipi daǵat tak. ¹¹ Deus imên soat ǵu'üm. Eyetaybit iboam. Imênpuye ikêrêat epeǵuǵê ǵu juy—pũǵ em tak ka'üma. Deus a'ô daǵ acã juy epekuku soat kabia. ¹² Deus pe waram Jesus Cristo mudocap kabia juy epejowiwi. Eywebe i'e but iap cuy epe'e'e. Dao ma kuka a'ǵu oajêm. Ixe ajêm puje, kabi ipik. I'üm. Kabi beat iero je'e taxipap pibun.

¹³ — Kabi iisuat oǵuǵê — i juk adi a'ǵu o'e Deus pit. — Ipi dak wara'at oǵuǵê iisuat — i juk adi a'ǵu o'e. — Cedaǵ ma jekuku'ukayũ acã jeedop ipi iisuat pe — i juk adi a'ǵu o'e.

Iisuat wiwim cĩcã wuyju.

¹⁴ Oburereyũ ikukpinayũ, ixe ajêmap kabia wiwim wuyju. Imênpuye ikêrêat epeǵujurũǵ ǵu. Deus a'ô daǵ cuy epekuku soat kabia. Imên eyeku buje, ikêrêat kuǵ ǵu epesop Deus etabun. Eyisun ma epesop itabun. Kaba'üm cuy epesop ixe eju. ¹⁵ Wuykukukat ibun ma omuyku warara'acat taxijo pin puye. Yukpiceǵê ǵu wuykuǵ. Gbum cuy epesop iboap kay. Wuykitpit ikukpinat Paulo dak cuk imêǵaptup o'tupmubarak eywebeaptum Deus kuy ixe o'ǵutaybin puye. Imên ixe dak cuk adi eymutaybitbin osunuy. ¹⁶ Ixe juk adi wuykukukat jajêm iaptup o'tupmubarak. Pũǵpũǵ ixe emudupmubararaktup peat ekawên cekawên pa'arêm. Iba'ore wuywebe wuyekũyjo am. Imênpuye warêmtaǵ ma itaybit'ümayũ wuymutaybitbin ixe emudupmubararaktup peat ekawên—itabutbũcayũ dak. Wara'atup peat ekawên warêmtaǵ ma ip wuymutaybitbin Deus ekawêntup peat ekawên. Imêneju ixeyũ ma jemujuat ipiat'ajojoap pe. Soat em ipiat'ajojom jeedop ip je'ũ buje.

¹⁷ Oburereyũ, eyju bit eyetabuthũt ǵu. Eyetabut cĩcã ma. Yobog cĩcã eyju eyetabucap kuǵ. Kuy eyetaybit cedaǵ ǵu wuymutaybitbin'ukayũ omuyku iam. Imênpuye eyday'em'um cuy epesop ixeyũ be eymubu'unap puxim kawên icêmat kay. Deus a'ô kay'üm cĩcã ip. ¹⁸ Biǵ ma juy Jesus Cristo ekawên taǵ epeku—wuydaxijojo'ukat ekawên taǵ. Biǵ ma juy cekawên taǵ epeku biǵ ma ixe be xipan eykuk am. Biǵ ma juy eyetabun cekay.

— Soat podi ma ên edipap kuǵ — i juy ace wuydaxijojo'ukat pe—wuykukukat Jesus Cristo be.

Imên ma wuyju e'em cebe ǵasũ. Imên cuy acece soat em cebe.

Ibũrũ ma.

JOÃO EMUDUPMUBARARAKTUP KOAPATUP

¹ Joãooyũ oceju. Cartadup mubarararağ oceju Jesus Cristo muwên ãm eywebe. Ixe ekawên kay wuyetabut pima, wuyağuyisum ajeku ijodi bima. Ixe xe wuyetait acesop wuye'ũ buje dak. Ixe itait osunuy ipi mujurũğ awap. Ixe ekawên cuk adi oceya'ĩjojo ijodi bima. Ocetam cuk adi ocejojojo ixe. Icēmãñ ixe ocejojojo ocetam. Ixe eju ma juk adi ocekkuku. ² O'jebapuk ocekey. Cebapuk puje, ocejojojo. Imêneju ixe ma oceğuwên eywebe. Ixe kay itabucayũ yağuyisum jekukum ġasũ. Deus xe itait jeedop ip je'ũ buje dak. Ixe wuymuisusun soat em Deus xe wuydop am wuye'ũ buje. Wuyebay xe osunuy kuyje. ġasũ bit o'jebapuk ocekey. ³ Apên cuk adi ocejojojo iap muwênuwên oceju eywebe. Apên cuk adi oceya'ĩjojo iap tak imuwênuwên oceju eywebe. Iboap muwênuwên oceju eywebe dak ocebuxim Deus eju jeburerem am. Oceju Deus eju jeburerem. Ixe ipot eju dak oceju jeburerem ma—Jesus Cristo eju. Iboap muwênuwên oceju eywebe dak ocebuxim ixeyũ eju jeburerem am. ⁴ Ijudup mubarararağ oceju eywebeaptum eymucokcok am. Wuycokcoksũ ġu ace'e—wuycokcok cĩcã ma. Darem ġu dak wuycokcog acesop—soat em ma.

⁵ Deus kabia buxim e'em. Ikêrêat kuğ ġu ixe. Ka'ũmğũ kabiok Deus xe. Ikêrêat o'jukuk ġu—pũğ em tak ka'ũma. Jesus Cristo juk adi iboap o'ğuwênuwên ocewebe. Iboap ekawên muwênuwên ma oceju dak eywebe. ⁶ “Deus eju jeburerem oceju” i wuyju e'em pima ikêrêat mujurũğrũğ ma'ğũ wuyju, napa ma wuyju e'em. Cũğ ġu dak wuyju jekukum. ⁷ Deus pit ikêrêat mujurũğrũğ ġu. Ixe kabia dağ jekuku'ukat puxim. Cedağ ma jekukum. Ixe ekukuap puxim wuyju jekukum pima, jeburerem kuka ajeku wuyeweweju. Pũğ tağ ma kuka ajeku. Deus ikêrêat uk ũğ wuywebewi—soat uk'uğ. I'uk'uğ wuywebewi korosa be ipot o'jedoyekereren puye. Jesus Deus ipot. Ixe wuymuisusun soat tağ.

⁸ “Ikêrêat kuğ ġu òn pit” i'e'em pima, jewemuğuykkukum wuyju. Napa ma wuyju e'em:

— Ikêrêat kuğ ġu òn pit — i.

⁹ Apên cuk adi ikêrêat ağujurũğrũğiap cuy ağuwên Deus pe. Imuwên puje, ixe ikêrêat ju'uk wuywebewi. Soat ju'uk ikêrêat, ixe soat em apên cuk adi o'e'e iap tağ e'em puye. Cũğ ma ixe wuykuğ. Ixe wuymuisusun soat tağ wuywebe waram ikêrêat kukap puxim.

¹⁰ — Soat ipi juacat ikêrêat mujurũğrũğ — i'e'em Deus.

Wuyju e'em pima:

— Òn pit ikêrêat mujurũğrũğ ġu — i; — Deus napa ma e'em — i dak wuyju e'em.

Imên e'em pima, wuybinũnpe ġu Deus ekawên òmòm.

2

¹ Bekitkit, cartadup mubarararağ òn eywebeaptum eywebe ikêrêat mujurũğrũğap puxim. Wuywebe ikêrêat mujurũğ puje bit, wuywebeam Jesus Cristo kawênwên wuyebayat eju. Ixe Jesus Cristo soat podi ma cũğ ma. ² Ixe ma ow'ũ ikêrêat muğêğēap teida am. Imênpuye Deus ikêrêat uk'uğ wuywebewi.

— Wuywebewi acã — i'ümġu ðn pit e'em. — Soat pewi ipi juacayũ bewi ixe ikêrêat uk'uġ — i ðn e'em.

³ Deus ekawên kay kũyjobit pima dak, wuyetaybit ma wuyju Deus bureyũ iam. ⁴ Ixe ekawên kay kũyjobit'ũmat pit napa ma e'em:

— Deus bure ðn — i.
Icêm ġu e'em kũyjobit'ũm puye. ⁵⁻⁶ Ixe ekawên kay kũyjobicayũ bit warara'acat kayap podi ma Deus kay ip. Cekawên kay kũyjobin pima, wuyetaybit acesop Deus eju mũġ'i wuyju jekukum iam. “Deus eju mũġ'i oceju jekukum” i wuyju e'em pima, Jesus Cristo ekukuap puxim cuy ajeku. Ixe ekukuap puxim jekukum pima, wuyetaybit acesop Deus eju mũġ'i wuyju jekukum iam.

⁷ Oburereyũ ikukpinayũ, apên cuk adi ocece eywebe iaptup mubarararaġ ðn eywebeaptum. Iboap ekawên kawên iisuat ġu. Kuy bima juk adi iboap ekawên epeya'ĩjojo—xipan cuy epeyewekuk iap ekawên. ⁸ Iboap ekawên kawên iisuat puxim o'e Jesus ekukuap co buje. Ixe ekukuap kay ġebum pima, wuyetaybit ace'e iboap ekawên. Iboap ekawên icêmân. Jesus Cristo iboap ekawên taġ oekukuku—xipan soat kuġ ijodiacat kuġ. Jesus kabia buxim. Ixe ekawên taġ jekuku'ukayũ kabia daġ jekuku'ukayũ buxim. Ixe ajêm puje, kabiokat kapkam iap puxim, ixe ekawên taġ jekuku'ukayũ ade buye.

⁹ Jekitpit kay itakomaat napa ma e'em: — Deus ekawên taġ ðn jekukum — i, ikêrêat mujurũġrũġ'uk puye. Kabiok taġ jekuku'ukat puxim ixe. ¹⁰ Wuyxe wuykitpit ikukpin pima, Deus ekawên taġ wuyju jekukum. Soat ekawên taġ jekuku'ukat kabia daġ jekuku'ukat puxim. Imênpuye ikêrêat mujurũġrũġan ġu warara'acat pe. ¹¹ Jekitpit kay itakomaat pit kabiok taġ jekuku'ukat puxim. Kabiok taġ jekuku'ukat itaybit ġu poma oju iam. Imênpuxim jekitpit kay itakomaat warêmtaġ jekukum Deus kay kũyjobit'ũm puye.

¹² Bekitkiyũ, eyju'in ġaxĩn ma juk eyetabut Jesus kay. Ijudup mubarararaġ ðn eywebeaptum ġasũ eywebewi Deus ikêrêat o'ju'uk puye. O'ju'uk Jesus Cristo oe'ũ buye. ¹³ Baybayũ, eyju'in cuk kuyje ma eyetabut Jesus kay. Ijudup mubarararaġ ðn eywebeaptum eyju Jesus Cristo bureyũ buye. Ixe Jesus Cristo ipi mujurũġ'isum itabêġ osunuy. Tapupuyũ, eyju'in ġasũ ma eyetabut Jesus kay. Ijudup mubarararaġ ðn eywebeaptum kuy juk ikêrêat mujurũġrũġ'ukayũ kukukat a'ðbacaap epeġu'ũm puye—soat podi ma ikêrêat kukukat a'ðbacaap epeġu'ũm.

¹⁴ Warara'acayũ ey'in kuy ma eyetabun. Ijudup mubarararaġ ðn eywebeaptum eyju Jesus Cristo bureyũ buye. Ipi mujurũġ awap ixe itabêġ osunuy. Warara'acayũ ey'in kapusukuruy eyetabun. Ijudup mubarararaġ ðn eywebeaptum eya'ðbaca buye. Soat em eyju ġebum Deus ekawên kay. Soat podi ma ikêrêat kukukat a'ðbacaap epeġu'ũm—ikêrêat mujurũġrũġ'ukayũ kukukat a'ðbacaap epeġu'ũm.

¹⁵⁻¹⁶ Deus kay itakomaayũ ibikuy jĩjã ikêrêat mujurũġ âm. Jeakaġ cĩcã ip ikêrêat kay. Imênpuye itabikuku jĩjã ip ikêrêat kay. Yoboġan pin ip adeayũ xe. Imên jekukum pima wuyebayat bikuyap taġ ġu epeku—itabut'ũmat ekukuaptaġ acã. Imêneju eyetabikukum ġu juy epesop Deus kay'ũmayũ emumutabikukunap kay. Ixeyũ ekukuap puxim ġu juy epeku. Ixeyũ ekukuap puxim eyeku pin pima, wuyebayat ikukpin ġu eyxe. ¹⁷ Itabut'ũmayũ e'eap i'ũm. Iteyũ emumutabikukunap tak i'ũm.

Deus bikuyap tağ jekuku'ukayū bit i'ūm ġu. Soat em itabēğ jeedop ip Deus xe.

¹⁸ Bekitkit, ġaxīn ma soat i'ūm. Cristo kay itakoma jġāat omuyku iap awēğ kuy epeyawēğcoco. Cristo kay'ūmayū kuy o'jebapuk ijodi—ade. Imēnpuye wuyetaybit ġaxīn ma ipi i'ūm iam. Cristo soat kukukan iap kabia omuyku. ¹⁹ Ixeyū Cristo kay'ūmayū o'jēm wuyxewi. Wuykadiayū ġu ip osodop—wuykadi'ūmayū ma. Imēnpuye o'jēm ip wuyxewi. Wuykadiayū bima kuka adi oibu'un ġu ip wuyxe. Ibu'un'ūm pīma wuyxe ma kuka adi ip osodop. Imēnpit o'jēm ip wuyxewi. Imēnpuye wuyetaybit wuykadi ġu teyūku iam.

²⁰ Deus Ibiōğbuk xipacat cuk o'ġuōm eywebe Cristo kay eyetabucap tomuju. Imēnpuye soat eyju eyetaybit kawēn icēmān. ²¹ Kawēn icēmān itaybit'ūmayū ġu eyju. Ijudup mubarararağ ōn eywebeaptum eyetaybit puye kawēn icēmān. Napa e'e'ukat pi bewi ġu kawēn icēmān cēmcm. Eyetaybit iboam.

²² Abuyū dapxiyū iap oġuwēn eywebe. “Jesus Deus emunaē ġu” i'e'e'ukayū dapxiyū. “Deus Jesus ebay ġu” i'e'e'ukayū dapxiyū, “Jesus Deus ipot ġu” i'e'e'ukayū dak. Ixeyū Cristo kay itakoma jġāayū. ²³ Adeayū etabutpe “Wetabut ġu Jesus Deus ipot iap kay” i'e'e'ukayū Deus bureyū ġu. Adeayū etabutpe “Wetabut Jesus Deus ipot iap kay” i'e'e'ukayū bit Deus burem e'em.

²⁴ Kawēn idipat cuk epeya'ġojo eyetabut'isum. Iboap ekawēn tağ cuy epeku. Iboap ekawēn tāğ jekukum pīma, Cristo eju mūğ'i epekuku soat em—cebay bikuyap tağ tak.

²⁵ — Eyağuyisum eyju jekukum ijodi bima — i juk adi o'e Cristo wuywebe. — Soat em Deus xe eyetai epesop eye'ū buje dak — i juk adi o'e Cristo wuywebe.

²⁶ Itabut'ūmayū ma eymuğuykukuku ojuy jekukum. Imēnpuye ijudup mubarararağ ōn eymukūyjoaptum. ²⁷ Eyju bit Deus biōğbuk kukayū Cristo Deus biōğbuk o'ġuōm eywebe buye. Ixe biōğbuk nuynuy eywebe. Imēnpuye:

— Ocemutaybitbin'ukat cuy eġudot ocekey — i'ūmġu juy epe'e'e. Eywebe dopdop'ukat acā eymutaybitbin soan. Napa ġu xeku eymutaybitbin—icēmān.

— Deus biōğbuk pe eymutaybitbinap tağ cuy epekuku — i ōn e'em eywebe.

Cristo eju mūğ'i dak cuy epekuku.

²⁸ Bekitkit, soat em cuy Cristo eju mūğ'i epekuku. Ixe waram je'hapuk ijodi. Ixe eju mūğ'i jekukum pīma, wuya'ōcam acesop ixe ajēm puje. Wuysūsūn ġu acesop ixe ajēm puje. Acejemunēm ġu cebuxim. ²⁹ Eyetaybit Deus cūğ ma iam. Imēnpuye eyetaybit cūğ ma jekuku'ukayū ixe ebekitkiyū iam.

3

¹ Gebum cuy epesop wuyebayat xe wuykukpin cīcā iap kay. Deus e'em wuywebe:

— Webekitkit eyju — i.

icēmān Deus ebekitkit wuyju. Deus kay'ūmayū bit itaybit ġu Deus ebekitkit wuyju iam, Jesus Deus ipot iam itaybit'ūm ip puye. ² Oburereyū ikukpinayū, ġasū wuyju Deus ebekitkit. Wuyetaybit ġūğūn ma apēn ġuyjom acesop iam. Waram Cristo ebapuk puje bit, ixe jo'ia'yūm acesop.

Wuyetaybit ace'e apên ixē omuyku iam, ixē ajojojo buye. Ixē jo'iyāyūm acesop ixē ajojojo buye. ³ Cristo jo'i acesop iap wīwim cīcā wuyju. Cristo ikērēat kuḡ ḡu. Ikērēat o'jukuk ḡu—pūḡ em tak ka'ūma. Soat taḡ iisu. Imēnpuye wuyju dak wuybu'u ikērēat mujurūḡ ām. Wuyaḡuyisum cuy ajeku.

⁴ Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat kūyjobit ḡu Deus a'ō kay. Ikērēat mujurūḡrūḡap Deus a'ō kay kūyjobit'ūmap co'i. ⁵ Cristo o'jebapuk wuykay ikērēat uk am soat pewi ijodiacat pewi. Eyetaybit iboam. Ixē bit ikērēat kuḡ ḡu. Ka'ūmḡu ikērēat cebe. ⁶ Cristo eju mūḡ'i jekuku'ukatibun ḡu jekukum ikērēat mujurūḡrūḡ. Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat pit itabut ḡu o'e Cristo kay. Ibu'u ijā mabuk Cristo a'ō daḡ jeku am.

⁷ Bekitkit, eyday'em'um cuy epesop itabut'ūmayū be eymuḡuykukuap puxim. Cūḡ ma jekuku'ukayū ma cūḡ ma Deus xe Cristo buxim. ⁸ Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū bit Satanás ebekitkit—ibiōḡbuk kērēayū kukukat ebekitkit. Ixē Satanás ikērēat mujurūḡrūḡ'uk osunuy ipi mujurūḡ'isum. Deus ipot osodot ijodi ixē e'eap mu'ūm ām.

⁹ Deus ebekitkitibun ḡu jekukum ikērēat mujurūḡrūḡ, Deus biōḡbuk nuynuy cebe ip puye. Iba'ore cebe ipibun ikērēat kuk am Deus ixeyū ebay buye. ¹⁰ Ibpuk cīcā wuyxe abuyū Deus ebekitkit iap, abuyū Satanás ebekitkit iap tak. Cūḡ ḡu jekuku'ukayū Deus ebekitkit ḡu. Warara'acat kay itakomaayū dak Deus ebekitkit ḡu ip.

¹¹ — Xipan cuy epeyewekuk — i ōn e'em eywebe.

Jesus Cristo kay eyetabut'isum cuk iboap ekawēn epeya'ījojo. ¹² Caim ekukuap puxim ḡu juy ajeku. Ixē Caim ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū kukukat ebekit osunuy—Satanás ebekit. Ixē jekitpit'ūm o'yaoka. Caim ma cekawēnkērē osunuy. Ikitpit pit cekawēntip osunuy. Imēnpuye Caim itabutkarey o'e jekitpit kay. Imēnpuye o'yaoka.

¹³ Okitpitpiyū, itabut'ūmayū itakoma eykay bima, “Pēnpuye xe'e itakoma ip wuykay?” i'ūmḡu juy epe'e eyewewebe. ¹⁴ Ipiat'ajojoap kay cumayū ekukuap puxim ḡu wuyju jekukum. Wuyaḡuyisum ma wuyju jekukum. Wuyxe warara'acat ikukpin—itabucat. Imēnpuye wuyetaybit aceju ḡu ipiat'ajojoap kay iam. Ikērēm warara'acat kukuk'ukat pit yaḡuyisum ḡu jekukum. Imēnpuye ixē je'ju ipiat'ajojoap kay. ¹⁵ Jekitpit kay itakomaat ikērēat kuḡ Deus xe wara'acat o'yaokaiat co'i. Ikērēat mujurūḡap epere'ūm pima, warara'acat o'yaokaiat yaḡuyisum ḡu jekukum ijodi. Eyetaybit iboam. Deus xe ḡu jeenuy je'ū buje dak. ¹⁶ Cristo oe'ū wuye'ūap puxim. Imēnpuye wuyetaybit Cristo xe wuykukpin cīcā iam. Wuyju dak wuybu'un ḡu juy ajop wuye'ū ām warara'acat e'ūap puxim—itabucat e'ūap puxim ixeyū ikukpin wuyxe buye. ¹⁷ Wuyju dak wuyetabotaidabotbon cuy ajop ibubut'ūmayū kay—itabucayū kay—wuykitpitpiyū kay. Wuybubut ade bima, i'in cuy aḡūm ixeyū be. Iūm ām wuybu'u bima bit, te'e ma wuyju e'em “Deus ikukpin ocese” i. ¹⁸ Bekitkit, warara'acat puywan'ūm pima, te'e ma kuka ace cebe ip “Eyukpin oxe” i. Icēmān warara'acat ikukpin wuyxe bima, xipan cuy ixeyū ajukuk, wuybubut'in tak cuy aḡūm cebe ip.

¹⁹ Xipan warara'acat kuḡ pima, wuyetaybit kawēn icēmat taḡ wuyju jekukum iam. Imēnpuye:

— Kawēn icēmat taḡ paxi juk adi oceku? — i'ūmḡu ace'e Deus pe cetabutpe bima.

Imēnpuye wuypararam ġu ajop ixē etabixē bima. ²⁰ Ikērēat mujurūġ puje dak, “Oceju ikērēat kuġ Deus xe” i wuyju e'em wuywebe ma. Deus pit wuyetaybicap podi ma itaybit. Ixe itaybit teyūku ibu'u o'e ip ikērēat mujurūġ am iam. Imēnpuye:

— Oceju ikērēat kuġ Deus xe,” i'umġu juy ace. Wuypararam ġu juy ajop Deus etabutpe. ²¹ Oburereyū ikukpinayū, ikērēat kuġ paxi wuyju iap kay wuyaġuykorereren'um pima, wuya'ōcam cuy ajop Deus etabixē. ²² Ixe xewi wuyemukaypinput acejat. Ixe ekawēn kay kūyjobit pima, kuka wuyemuojuyjuy acejat cexewi ixē bikuyap taġ jekukum pima dak.

²³ — Eyetabun cuy epesop okpot kay—Jesus Cristo kay — i'e'em Deus wuywebe. — Ikukpin cuy epeyewekuk — i dak. Imēn Deus e'em wuywebe. Imēn Cristo dak cuk adi o'e wuywebe. ²⁴ Deus ekawēn kay kūyjobicat Deus eju mūġ'i jekukum. Deus tak jekukum mūġ'i ceweju ip—jebekitkiyū eju. Ixe jebiōġbuk o'ġuōm wuywebe. Wuyetaybit Deus soat em jekukum mūġ'i wuyweju iam ibiōġbuk nuynuy wuywebe buye.

4

¹ Oburereyū ikukpinayū, wuymuġuykukuku'ukayū omuy soat kaka daġ—ade. Imēnpuye soat ekawēn kay bit eyetabun ġu juy epesop— “Deus biōġbuk omuy ocewebe” i'e'e'ukayū ekawēn kay. Koap eya'ōpicūġcūġ cīcā juy epesop ixeyū ekawēn kay.

— Deus ekawēn taġ paxi ite wuymutaybitbin—cekawēn taġ ġu xe'e? — i juy epe'e eyewewebe.

— Deus biōġbuk omuy ocewebe — i'e'em ip napa ma.

² Eyetaybit put abuyū ixeyū'in Deus a'ōbi wuymutaybitbin iam, abuyū ixeyū'in jekpiwatpi wuymutaybitbin iam tak. “Jesus Deus emunaē” i'e'e'ukayū Deus a'ōbi wuymutaybitbit'ukayū, “Jesus ijodian o'e” i'e'e'ukayū dak. Deus biōġbuk omuy ixeyū be. ³ “Jesus ijodian ġu o'e” i'e'e'ukayū bit Deus a'ōbi ġu wuymutaybitbin—ja'ōbi acā. Deus biōġbuk nuynuy ġu cebe ip. Cristo kay itakoma jījāat a'ōbi ixeyū wuymutaybitbin. “Gaxīn ma Cristo kay'um cīcāat omuyku” iap awēġ kuy juk epeyawēġcoco. Kuy ijodi ma omuy.

⁴ Bekitkit, Deus ebekitkiyū eyju bit. Cristo kay'um cīcāat itabut'umayū kukat. Ixe ya'ōbaca. Deus biōġbuk pit ixē bodi ma ya'ōbaca—eywebeat. Imēneju jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū a'ōbacaap kuy epeġu'um. ⁵ Apēn itabut'umayū e'e am ma ip kawēnwēn soat em jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū. Itabut'umayū ixeyū ekawēn kay jījā, itabut'umayū kukukat kadi ip puye. ⁶ Wuyju bit Deus kadiayū. Deus bureyū wuyekawēn coco'uk. Deus bure'umayū bit wuyekawēn coco'uk ġu. Imēneju wuyetaybit abuyū Deus biōġbuk a'ōbi icēmān wuymutaybitbin iam, abuyū cedaġ ġu wuymutaybitbin iam tak.

⁷ Oburereyū ikukpinayū, Deus ibikuy wuywebe xipan jewekuk am. Imēnpuye xipan cuy acewekuk. Xipan warara'acat kukuk'ukayū Deus ebekitkit. Deus bureyū ixeyū. ⁸ Deus xe soat ijodiat ikukpin. Jekpiwatpi ma wuykay. Imēnpuye ikukpin warara'acat kuġ'um pima Deus burem ġu kuka ace. ⁹ Wuykay jekpot mudot puje, Deus jexe wuykukpinap o'ġubapuk wuywebe. Pūġ ma Deus ipot. O'ġudot ijodi wuykay soat em wuyetait wuydop am cexe wuye'ū buje. Imēneju wuyetaybit wuykukpin cīcā Deus xe iam. ¹⁰ Wuyxe Deus ikukpin ġu osunuy kuyje. Ixe xe bit wuykukpin cīcā ajop. Imēnpuye jekpot o'ġudot wuykay. O'ġudot ikērēat

uk am wuywebewi. Deus ikērēat uk'uğ wuywebewi ipot oe'ũ buye. Oe'ũ ikērēat muğēğēap teida am.

¹¹ Oburereyũ ikukpinayũ, Deus xe wuykukpin cĩcã ajop. Imēnpuye wuyju dak xipan cuy acewekuk. ¹² Wuywebe Deus ijo ba'ore. Xipan jewekuğ pima, Deus wuyweju mũğ'i jekukum. Deus wuyweju mũğ'i jekukum pima, xipan warara'acat ajukuk apēn Deus xipan wuykuğ iap puxim. ¹³ Deus cuk jebiōğbuk o'guōm wuywebe. Imēnpuye wuyetaybit Deus eju mũğ'i wuyju jekukum iam, ixe wuyweju mũğ'i jekukum iam tak. ¹⁴ Deus ipot e'eap cuk adi ocejojojo. Imēnpuye:

Deus jekpot o'ğudot wuydaxijo am—soat taxijo am ipi watwat taxijo am — i oceju e'em soat pe.

¹⁵ Wuybisũn'ũm pima “Jesus Deus ipot” i'e am warara'acayũ be, soat em Deus jekukum wuyweju; wuyju dak soat em jekukum ceweju—Deus eju. ¹⁶ Deus jekpot o'ğudot wuydaxijo am. Imēnpuye wuyetaybit Deus xe wuykukpin cĩcã iam. Wuyetabut tak Deus xe wuykukpin cĩcã iap kay.

Soat ipi watwat ikukpin Deus xe. Xipan warara'acat kuğat Deus eju mũğ'i jekukum. Deus tak jekukum mũğ'i ceweju. ¹⁷ Deus eju mũğ'i jekukum pima ixe buxim wuyju dak xipan warara'acat ajukuk. Deus ipiat supi'ajoat kũyjobit'ũmayũ be ikērēat muju rũğrũğ'ukayũ be. Ipiat'ajoan pima wuypararam ġu acesop ixe etabixe. Wuya'ōcam acesop cetabixe. Ijodi bima Cristo ekukuap puxim wuyju dak jekukum puye, wuya'ōcam acesop cetabixe. ¹⁸ Wuyxe warara'acat ikukpin pima, wuypararam ġu kuka ace Deus etabixe. Deus buxim ikukpin warara'acat kuğ pima bit, wuypararaap ajukuk ġu wuyweju. Wuyparara bima bit:

— Ipiat supi'ajoat xe'e Deus wuywebe? — i kuka ace wuywebe ma. Wuyparara bima, iba'ore wuywebe Deus puxim warara'acat kuk am ikukpin.

¹⁹ Kuyje Deus xe wuykukpin cĩcã ajop. Imēnpuye wuyju dak ġasũ wuyxe Deus ikukpin cĩcã, warara'acayũ dak ikukpin wuyxe. ²⁰ Warara'acat kay itabucat kay wuyetakoma bima, napa ma wuyju e'em: — Deus ikukpin oxe — i.

Ka'ũma ma Deus o'jojojo buk. Deus ma ijojom ġu wuyju. Wuyxeacat pit ijojom soat em. Wuyxe wuyemumujoyũ ikukpin'ũm pima, iba'ore wuywebe ikukpin wuyemumujo'ũm kuk am.

²¹ — Deus ikukpin eyxe bima, xipan cuy eykitpitpiyũ dak epejukuk — i juk adi o'e'e Cristo wuywebe.

5

¹ Jesus Deus emunaē iap kay itabucayũ Deus ebekitkiyũ. Wuyxe bekitkiyũ ebay ikukpin pima, ixe ebekitkiyũ dak ikukpin ma wuyxe. ² Wuyxe Deus ikukpin pima, ixe ekawēn tağ jekukum pima dak, wuyetaybit acesop wuyxe Deus ebekitkiyũ ikukpin iam. ³⁻⁴ Soat pe Deus ebekitkit pe Deus kay'ũmayũ a'ōbacaap mu'ũm put. Wuyju itabut'ũmayũ a'ōbacaap mu'ũmu'ũm Jesus kay wuyetabut puye. Iba'ore ġu wuywebe kũyjobit am ya'ō kay, ixe a'ōbacaap kuğ puye. Deus wuyxe ikukpin pima, cekawēn tağ ajeku. Deus ikukpin wuyxe bima, “Ocebu'u ixe ekawēn kay kũyjobit am,” i'ũmġu kuka ace. ⁵ Abu be Deus kay'ũmayũ a'ōbacaap mu'ũm put? Jesus Deus ipot iap kay itabucayũ be acã.

⁶ Jesus Deus emunaē ma. Ixe Jesus oajēm Deus bikuyap tağ jeku am. Imēnpuye soat em kũyjobit osunuy Deus a'ō kay. Imēnpuye idibi

be o'jewemubatisanat. Oe'ũ korosa be. O'jedoyekereren korosa be soat em wuydop am Deus xe. Soat em ma Deus emunaẽ osunuy. Je'ũ buje dak Deus emunaẽ osunuy. Gasũ dak Deus emunaẽ. ⁷⁻⁸ Ixe Jesus oajẽm wuymutaybit am "Õn Deus ipot" iam. Wuyetaybit ixe Deus ipot iam apẽn ixe idibi be o'jewemubatisanat iap kay gẽbum pima, apẽn ixe o'jedoyekereren iap kay dak. Cewemubatisanap acã gu wuymutaybitbin icẽmãn Jesus Deus ipot iam. Cedoyekererenap tak iboam wuymutaybitbin. Deus biõgbuk tak wuymutaybitbin Jesus Deus ipot iam. Ixe biõgbuk icẽmãn e'em wuywebe. ⁹ Ijodiacat Jesus Deus ipot iap muwẽnuwẽn wuywebe. Wuyetabut ixeyũ ekawẽn kay. Deus tak Jesus okpot iap o'guwẽnuwẽn wuywebe. Ijodiacayũ e'eap podi ma icẽmãn Deus e'em. Imẽnpuye wuyetabun cuy ajop ixe ekawẽn kay. ¹⁰ Deus o'e:

— Jesus okpot icẽmat — i.

Ixe ipot kay itabucat e'em jewebe ma:

— Cũg ma o'e owebe wetabut am Deus ipot kay — i.

Deus kay itabut'umat pit napa ma e'em: — Deus dapxi — i. Tũibe Deus dapxi iãn e'em itabut'umat, Deus e'eap kay itabut'um puye— "Jesus okpot" i'e'eap kay itabut'um puye.

¹¹ — Eyağuyisum epeku ijodi bima okpot oe'ũ eywebeam puye — i'e'em Deus soat pe wuywebe. — Soat em eyetait epesop oxe eye'ũ buje dak — i'e'em wuywebe.

¹² Ipot kay itabucayũ ma yağuyisum jekukum ijodi. Soat em Deus xe itait jeedop ip je'ũ buje dak. Itabut'umayũ bit yağuyisum gu jekukum ijodi. Soat em Deus wi wũy ma jeedop ip ce'ũ buje dak.

¹³ Eyetabut Deus ipot kay. Imẽnpuye eyağuyisum eyju jekukum ijodi bima. Eye'ũ buje dak soat em eyetait epesop Deus xe. Ijudup mubarararağ õn iboam eymutaybit am. ¹⁴ Deus eju wuyju kawẽnwẽn. Ixe bikuyap tağ cexewi iojuyjuy bima, ixe wuyekawẽn cocom. Wuyetaybit iboam. Imẽnpuye wuyparara gu kawẽn am ceweju. Ijudup mubarararağ õn eymutaybit am iboam. ¹⁵ Wuyetaybit ixe soat em wuyekawẽn cocom iam. Wuyekawẽn cocom cexewi wuyju iojuyjuy bima. Imẽnpuye wuyetaybit ixe xewi wuyemukaypin ajat iam.

¹⁶⁻¹⁷ Wuykitpit pe ikẽreat mujurũğ puje, acekawẽn cuy Deus eju ixe beam. Deus iboap ju'uk cebewi ikẽreat. Ixe soat em itait jeenuy Deus xe ce'ũ buje. Cũg gu wuyju jekukum pima ikẽreat mujurũğrũğ wuyju Deus xe. Pũğ pit ikẽreat jĩjã Deus xe ikẽreat mujurũğrũğap. Wara'at podi ma ikẽre cexe. Wuybure iboap muğẽğẽm pima, ikẽreat muğẽğẽm pima, "Epeyekawẽn cuy Deus eju ixe beam," i'umgu õn e'em eywebe. Iboap muğẽğẽxiat soat em ipiatpi'ajojom jeenuy. Deus wi wũy ma jeenuy ce'ũ buje dak.

¹⁸ Deus ebekitkiyũ ibun gu ikẽreat mujurũğrũğ Deus ipot ağ ip cekay buye. Ikẽreat mujurũğrũğ'ukayũ kukukat pe Deus ebekitkit kuk pa'ore, Deus ipot ağ ip cekay buye.

¹⁹ Wuyetaybit Deus a'õ kay wuyju iam. Warara'acayũ bit ikẽreat mujurũğrũğ'ukayũ kukukat a'õ kay acã—itabut'umayũ.

²⁰ Wuyju acã wuyetaybit Deus ipot kuy oajẽm ijodi iam. Ixe juk adi wuymutaybitbin oeku apẽn Deus omuyku iam. Imẽnpuye wuyetaybit apẽn Deus omuyku iam. Ixe acã Deusat. Soat em Deus eju mũğ'i wuyju jekukum—cũğat eju. Ixe ipot eju dak mũğ'i wuyju jekukum—Jesus Cristo

eju. Ixe acã Deusat. Ixe eju mũḡ'i jekuku'ukayũ yaḡuyisum jekukum ijodi. Soat em itait jeedop ip Deus xe ce'ũ buje dak.

²¹ Bekitkiyũ, eyetabun ḡu juy epesop Deus pabi kuḡ ojuyacat kay!
Ibũrũ ma.

JOÃO EMUDUPMUBARARAKTUP IPIDASEATUP

¹ Tũũ, ijjudup mubarararağ òn ewebeaptum, e'iyũ beaptum tak. Jesus kay itabucayũ kukukat òn. Eykukpin oxe. Warara'acayũ xe dak eykukpin—soat xe. ² Eykukpin ocexe, wuyju kawẽn icēmat kay buye. Soat em wuyju ġebum iboap ekawẽn kay. Wuyağuyba'ũm ġu iboap ekawẽn kay. Soat em iboap ekawẽn tağ ajeku.

³ — Bay, xipan cuy wuykuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—Deus ipot pe. — Etabotaidabotbon cuy eğuy wuykay — i òn e'em cebe. — Wuyağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe. Wuyju kawẽn icēmat tağ jekukum pima, imẽn ip wuykuğ, xipan warara'acat kuğ pima dak.

⁴ E'iyũ ekukuap awēğ oyawēğtobuxik. Pũğ ġu ixeyũ'in kawẽn icēmat tağ jekukum—wuyebay be wuyawēwēap ekawẽn tağ. Ocokcok cĩcã oce ixeyũ awēğtobuxik puje.

⁵ — Tũ'ũ ikukpinat, xipan cuy epeyewekuk — i òn e'em ewebe. Iboap ekawẽn kawẽn iisuat ġu—kawẽn kuyat. Kuy bima xipan cuy epeyewekuk iap ekawẽn aya'ĩjojo—Jesus kay wuyetabun'isum. ⁶ Xipan cuy epeyewekuk iap ekawẽn kuy epeya'ĩjojo Jesus Cristo kay eye-tabun'isum. Xipan jewekuğ pima Deus ekawẽn tağ tak kuka ajeku.

⁷ Wuymuğuykuku'ukayũ o'jepõğpõğpõğ soat kaka dağ.

— Jesus Cristo ijodian ġu o'e — i'e'em ip.

Imẽn e'e'ukat wuymuğuykukuku'ukat. Cristo kay itakoma jĩjã ip.

⁸ Imēneju eyday'em'um cuy epesop ixeyũ be eymuğuykukuap puxim. Ixeyũ be eymuğuykuku buje, eyekapikaptei epejat ġu Deus xewi. Eymuğuykuku'ũm pima bit, Deus jeymucokcoğ cĩcã eywebe eyekapikaptei ũm puje—soatei ũm puje.

⁹ Cristo be wuymutaybitbinap kay'ũmayũ ma Deus bikuyap tağ ġu jekukum—wara'at tağ acã. Deus bure ġu ip. Itabut ġu ip Deus kay. Cristo be wuymutaybitbinap tağ jekuku'ukat pit pũğ tağ ma jekukum Deus eju. Deus tak pũğ tağ ma jekukum ixeyũ eju. Deus ixeyũ bure e'em. ¹⁰ Cristo ekawẽn imutaybitbin'ũmat a'õ kay ġu juy epesop. Ixeyũ juy epeğũm ġu eyduk'a be, eykay yajēm puje ip.

— Deus xipan cuy jeykuk — i'ũmğũ dak cuy epe'e cebe ip eyxewi ijēm puje.

¹¹ Wuyduk'a be ixeyũ muõm puje, wuyju dak ixeyũ bureyũm kuka acesop ikēreat muğēğēm.

¹² Soat muwẽn pin puk òn eywebe. Imẽnpit obu'u oce soat muwẽn âm eywebe taperadup pe. Cu ojuy bit a'ğũ òn eyka be eyjom kawẽn âm eyweju. Kawẽnwẽn pima, wuycokcokap yoboğ je'e.

¹³ Ekibit iyũ kato mujujum eywebe. Ekibit tak Deus emunaē. Ijudup mubarararağ òn eywebeaptum.

Ibũrũ ma.

JOÃO EMUDUPMUBARARAKTUP KANOMŪMATUP

¹ Gaio, ijudup mubarararağ òn ewebeaptum. Jesus kay itabucayã kukukat òn. Ekukpin oxe icēmat a'ò kay wuyetabut puye.

² Obure ikukpinat, ewebeam òn kawēnwēn Deus eju.

— Bay, xipan cuy Gaio ejukuk iwātaxipinap puxim — i òn e'em cebe.

Wetaybit etabut cīcā Jesus kay iam, kuy juk awēğ oyawēğtobuxik puye.

³ Wuykitpitpiyũ'in oajēm okay—exewiyũ. Awēğ ip o'yawēğmuwēn owebe.

— Gaio soat em kawēn icēmat tağ jekukum — i juk o'e ip owebe. — Cũğ ma ixē jekukum — i juk o'e ip owebe.

Ocokcok cīcā oce awēğtobuxik puje. ⁴ Ebekitkiyũ kawēn icēmat tağ jekukum iap awēğ tobuxik puje, soat podi ma ocokcok oce.

⁵ Obure, ekukpin oxe. Ēn xipan wuykitpitpiyũ kuğ wara'at ka watwat ma'gu ip. Cũğ ma ewebe xipan ixeyũ kuk am.

⁶ — Gaio juk adi xipan cīcā ocejuk — i juk o'e ip itabucayũ—exewi oajēmiayũ.

Exewi waram ijēm pin pima wara'atka kay iju am, ibuibibuğ gu juy ip eğuju. Imēn cũğ ma Deus xe, Deus peam kapikipiğ ip puye.

⁷ Cēmcēm ip Cristo muwēn ām acā. Itabut'ũmayũ gu iũmũm cebe ip ibubun—itabucayũ acā. ⁸ Imēneju ixeyũ buywan cuy ace—wuyju ma, itabucayũ. Kawēn icēmat muwēn ām ip cum. Ibuywatwan pima, Deus xe wuyju dak kawēn icēmat muwēnuwēnat puxim cum gu ma'gu wuyju ixeyũ eju.

⁹ Carta yopīcat kuy otupmuju ekay exe itabucayũ beaptum. Diótrfes pit itabucayũ kukat ojuy o'e warara'acayũ xe—itabucayũ xe. Ixe Diótrfes kũyjobit'ũm wa'ò kay. ¹⁰ Imēnpuye apēn ixē Diótrfes cuk adi xipan gu wawēğ o'ğuwēnuwēn iap o'ğuwēn eywebe eykay wajēm puje, apēn ixē juk adi ocemuymuy iap tak o'ğuwēn eywebe. Omuyumuy ā gu ixē bit. Warara'acayũ kuğ tak xipan gu. Wuykitpiyũ ajēm puje, guòm gu jedukā be. Guōmat gu dak ip Deus eju kawēnwēnap'a be. Gujēmjēm tak ip ya bewi.

¹¹ Obure ikukpinat, xipāt'ũmat ekukuap puxim gu juy ejeku—xipacat ekukuap puxim acā. Xipacat mujurũğrũğ'ukayũ Deus ebekitkiyũ e'em. Ikērēat mujurũğrũğ'ukayũ bit cebekitkiyũ gu.

¹² Soat wuyjuyũ e'em:

— Demétrio xipāt cīcā — i.

— Kawēn icēmat tağ ixē jekukum soat em — i'e'em ip.

— Ixe xipāt cīcā — i oceju dak e'em.

Eyetaybit icēmān oceju e'em iam.

¹³ Soat muwēn pin puk òn eywebe. Imēnpit obu'u soat muwēn ām taperadup pe. ¹⁴ Gaxīn ma a'gu òn cu ojuy eyka be eyjom. Acejekawēn cuy wuyeweweju.

¹⁵ — Gaio juy eyağuy mubabin yağuybabi'ũmap puxim — i òn e'em Deus pe.

Kato'í o'e ewebe ebureyũ. Kato'í juy ece wuybureyũ be—iboceayũ be—exeyũ be. Ijudup mubarararağ òn eywebeaptum.

Ibũrũ ma.

JUDAS EMUDUPMUBARARAKTUP CARTADUP

¹ Õn Judas. Jesus Cristo buywatwat'ukat òn. Tiago kitpit òn. Cartadup mubarararağ òn eywebeaptum. Deus cuk eynaë jebekitkiyũm. Ixe Deus wuyebayat. Ixe xe eykukpin cĩcã. Jesus Cristo dak soat em ağ eykay xipan eykuk am.

² Kawẽnwẽn òn Deus eju eywebeam.

— Bay — i òn e'em cebe. — Etabotaidabotbon cuy eğuy ebekitkit kay — i òn e'em cebe. — Ixeyũ ağyumbabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe. — Ikkupin cuy ixeyũ ejukuk — i òn e'em cebe.

Kuy a'gu ixe xipan eykuğ. Inaka kawẽnwẽn òn ceweju big ma ixe be xipan eykuk am.

³⁻⁴ Oburereyũ ikukpinayũ, kuy juk cartadup mubararak ojuy oğuy eywebeaptum—Deus eydaxijojom apẽn cuk odaxijo iap puxim iaptup. Imẽnpit Deus kay itabut'ũmayũ oajẽm wuykay. Ajojojo'ũma ip yajẽm puje. Iba'arẽm ma ip oajẽm. Cekawẽnwarun ma ip.

— Deus xipacat je'ğũm wuywebe soat em ikẽrẽat mujurũğrũğ ma'gu wuyju — i napa ma e'em ip wuywebe.

Imẽn ip Deus xipacat ùmũm wuywebe iap ekawẽn muwarururun, ikẽrẽat mujurũğrũğxi ip puye. Jesus Cristo acã wuykukukat. Soat podi ma ixe itaybit wuymutaybin am.

— Eykukukat gu ocekkukukat pit — i'e'em ip, Jesus Cristo kay'ũm ip puye.

Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

Deus ixeyũ guju ipiat'ajojoap kay ikẽrẽat kuğ puye, i. “Xipat gu eyju oxe” i je'e Deus cebe ip, i.

Iboap kuyje ma ibararak osodop Deus ekawẽntup pe. Deus cuk adi eymutabun Jesus Cristo kay. Ixe ebekitkiyũ eyju ġasũ. Ipi'ũm puje dak ixe ebekitkiyũm epesop. Imẽneju apẽn Deus wuydaxijojom iaptup gu otupmubararak eywebeaptum. Eybu'ũm gu juy epesop eyetabut am Jesus kay iaptup acã otupmubararak. Eyday'em'am cuy epesop Deus kay'ũmayũ be eymubu'unap puxim iaptup otupmubararak.

⁵ Kuyje Deus Israel naxeğebitbit o'taxijo. O'tujujẽm ip Egito eipi bewi. Itabut'ũmayũ bit o'ğuy'ũ'ũ. Warara'acayũ dujujẽm puje o'ğuy'ũ'ũ. Kuy eyetaybit iboam. Inaka xipat eywebe soat em ma ġebum am iboap kay. Imẽnpuye waram iboap oğuwẽn eywebe. ⁶ Pũğpũğ Deus ekawẽn tojtjot'ukayũ'in Deus co'i i'e pin ip o'e.

— Deus co'i oca'õbuyxi — i napa ma ip o'e.

Jewexe ip Deus co'i osodop ya'õbuyxi. Imẽneju Deus ixeyũ o'ğuju ipiat'ajojoap kay. Kabiokboğ pe ip o'ğuju. Taomũnmũn ip dopdom kabiokboğ pe. Ijẽm pa'ore ip. Jesus Cristo ajẽm puje ipiat supi'ajo cebe ip. ġebum cuy epesop ixeyũ kay—jewexe Deus co'i ya'õbuyxiayũ kay.

⁷ Sodoma ka watwat ikẽrẽat mujurũğrũğxi ip osodop, Gomorra ka watwat tak, ibo ka xeatka watwat tak. Jewenũn'o'o'uk ip osodop ağokat kayũ. Powatwat kay dak osodop ip tũn'o am. Nũn'o'oxi ip osodop. Deus ipiat o'supi'ajojoat Sodoma ka watwat pe apẽn cuk adi ipiat o'supi'ajojoat jekawẽn tojtjot'ukayũ xipat'ũmayũ be iap puxim. Daxaboğ pe ip o'ğuju

soat em ipiat'ajo am. O'ġuju warara'acat mutaybit am ipiat osupi'ajoat soat ikērēat mujurūġrūġ'ukayū be iam. Gebum cuy epesop iboap kay.

⁸ Gaxīn ma eykay oajēmīayū kuyjeayū buxim soat em ikērēat mujurūġrūġ—Deus kay'ūmayū. Jebinūnpe ip ikērēat muġēġēm warēmtaksuġat cocom jexey jo'iat pe buye. Deus soat podi ma ya'ōbaca iap waywayway acā ip, ya'ō kay'ūm puye ip. Kabi beecat muymuy dak ip—idip cīcāyū muymuy. ⁹ Imēn ġu juk adi oeku Miguel. Deus ekawēn tojtjt'ukayū kukukat putet Miguel i omuy. Ibiōġbuk kērēayū kukukat jewa'ōxikxiġ o'e Miguel eju abu wuy'in Moisés'ūm jebit jokot iam. Jewa'ōxikxiġ pima:

— Ōn pit jemukorēm ġu — io'e Miguel. — Okukukat cuy jemukorēm — i acā o'e Miguel.

Ibiōġbuk kērēayū kukukat o'jomuymuy ġu Miguel. ¹⁰ Ixeyū Deus kay'ūmayū bit jetaybit'ūmap muymuy ip. Jekpiwatpi ma itaybit ip soan itaekat puxim. Jetaybicap ġu'ūmat ip. ¹¹ Karem ġu ipiat supi'ajojo ip. Caim e daġ ip jekukum. Balaão buxim xipacap o'ġudopat ip ikērēat kay jījā ip dinheiro bu pinap tomuju ma. Kūyjobit'ūm cīcā ip Deus a'ō kay Coré buxim. Imēnpuye Deus o'ġu'ūm ip. ¹² Te'e ma ip je'awerorom eyweju Jesus oe'ū iap kay ġebumiat'a o am. Iokokat puxim ip eyparakpe. Isūsūn ġu ip pūġxirim ma jeka'on ma soat etabutpe. Warara'acat kay ġu ip ġebum—jewekay acā. Warara'acat kuġ ġu ip xipan—jewekuġ acā. Kabikerereat puxim ip—muba'at'ūmat puxim—kabido emumukap puxim. Ya'a'e'ūmat'ip puxim tak ip—ya'a'eat ekaxi be ya'a'e ġu iat'ip puxim. Yop'uk'ukat'ip puxim tak ip. Tūybi'uk'ukat puxim ip—yope'ūat puxim. ¹³ Tipodoyboġat puxim ip. Tipodoy iokokat muymūġmūġ ka'oririt eju. Imēnpuxim isūsūn'ūma ikērēat mujurūġrūġ ip soat etabutpe. Te'e ma ip jekukum kasopta te'e ma jedaekuku'ukata buxim. Deus kabiokat o'ġuxipan ixeyū dopdop am. Kabiokboġ pe ma jeedop ip soat em.

¹⁴⁻¹⁵ Kuyje ma Enoque ixeyū o'ġuwēn—Deus kay'ūmayū o'ġuwēn. Kuy ma ixeyū o'ġuwēn ixeyū kap awap ma. Ixe Enoque Adāo naxeġebit osunuy. Adāo ipotpet o'e. Ixe ipot ipotpet o'e. Ixe ipotpet o'e. 6 be ipotpet ibima, Enoque o'jebapuk.

— Xeyūku Deus kay'ūm cīcāyū — i juk adi o'e Enoque kuyje ixeyū muwēnuwēn. — Isūsūn ġu ip ikērēat mujurūġ am Deus etabutpe — i juk adi o'e. — Cekawēnkērē jījā ip — i juk adi o'e. — Deus muymuyxi ip — i juk adi o'e. — Imēneju wuykukukat omuyku jekawēn tojtjt'ukayū eju—adeayū eju—soat taġ iisuayū eju — i juk adi o'e. — Yajēm puje, “Eyju ikērēat kuġ oxe,” i je'e Deus jekay'ūmayū be — i juk adi o'e. — Deus jekay'ūmayū ġuju ipiat'ajojoap pe — i juk adi o'e Enoque.

¹⁶ Ixeyū Deus kay'ūmayū jetakomaap pibun ma jenuycaw ma ip kawēnwēn. Soat em ip warara'acat muymuy. Jewemucokcokcoġ ma ip jekukum. Jeweweju ma e'em ip:

— Xipat ōn — i.

— Xipat ēn — i'e'em ip warara'acat pe jebubut ūmap ojuy.

¹⁷⁻¹⁸ Wuykukukat a'ōbi jekuku'ukayū kay juk eymukūyjojo Jesus Cristo emumujuyū.

— Amap kabia bima itabut'ūmayū jebapuk eykay—jewemucokcok'ukayū — i juk adi o'e ip eywebe eymukūyjojom eywaywayway'ukayū.

Imĕn o'e ip eywebe kuy bima—ixeyũ ajĕm awap ma. Gebum cuy epesop ixeyũ ekawĕn kay, oburereyũ. ¹⁹ Ixeyũ Deus kay'ũmayũ Jesus kayayũ mubu'u'un jebureyũ kay cewejak'ũm ģm. Deus bikuyap taĝ ĝu ip jekukum—jebikuyap taĝ acā. Deus biōĝbuk kuĝ ĝu ip. ²⁰ Oburereyũ, kuy juk eyetabut Jesus Cristo kay. Biĝ ma juy eyetabun epesop cekay ĝasũ bit. Ixe kay wuyetabucap soat podi ma xipat. Kawĕnwĕn cuy epesop Deus eju ixē biōĝbuk a'ōbacaan. ²¹ Eybu'um ĝu juy epesop Deus pe eykukan xipan. Wuykukukat Jesus Cristo itabotaidabotbot wuykay. Ixe wuydujuu jewekay. Soat em ixē xe acesop. Iboap cuy epejowiwi jĳjā.

²² Pũĝpũĝayũ soat em jewaĝuymuwarururun, itabutbũt ā buye. Eya'ōpuruĝ ĝu juy ip epejukuk—eya'ōdidim ma. ²³ Ixeyũ juy epetaxijo daxaboĝ pe ijuap puxim. Warara'acayũ isũsũn ĝu ikĕrĕat mujuruĝ ģm. Iokokat puxim ip. Te'e ma ip jewemucokcokcoĝ. Ixeyũ dak cuy eya'ōpuruĝ ĝu epejukuk—eya'ōdidim ma. Eyetakomāam cuy epesop ixeyũ emuĝĕĝĕ kay eywebe dak ixeyũ buxim ikĕrĕat muĝĕap puxim.

²⁴ Deus itaybit cĳcā wuya'ōmubacan am wuywebe ikĕrĕat muĝĕap puxim. Ixe wuydujuu jeka kay soat em wuynuy ģm jexe. Ikĕrĕat kuĝ ĝu ajop ĝebuĝe bit. Soat taĝ wuyisu acesop. Soat em wuycokcok acesop ixē xe. Ixe xe acesop iap soat podi ma idip.

²⁵ — Ĕn acā Deusat — i juy acece cebe. — Ka'ũmĝu wara'at — i dak cuy acece cebe. — Ĕn acā wuydaxijojo'ukat, Jesus Cristo kay ocetabut puye, ocekukukat kay — i juy acece cebe. — Soat podi ma ĕn xipat ocexe — i dak. — Soat podi ma ĕn a'ōbuyxi jĳjā — i dak. — Soat podi ma ĕn a'ōbacaap kuĝ — i dak. — Soat podi ma ĕn soat kukukat — i dak cuy acece cebe—Deus pe.

Imĕn ma o'e'e ip kuyje, ipi muĝĕ awap. Gasũ dak imĕn ma wuyju e'em. Soat em ma juy imĕn acece cebe.

Ibũrũ ma.

JOÃO BE DEUS O'GUBAPUKIAPTUP

¹ Deus apên gaxîn ma juy je'bapuk iap o'güwên Jesus Cristo be ixe be iboap muwên âm jebuywatwat'ukat pe—João be. Deus a'ôbi Jesus Cristo iboap o'gubapuk João be cexey jo'iat pe. Ibocewi jekawên tojtot'ukat o'güju João kay. Kabi bewiat o'güju cekay. O'güju imuküyo am apênape cexey jo'ian ixe be warara'acayü muküyo am iboam. ² Deus jekawên o'güwên ixe João be. Jesus Cristo kawên icêmat o'güwên cebe. João soat o'jojoiap o'güwênuwên, soat o'ya'ïjoiap tak o'güwênuwên. Iboap ekawên ibararak opop ijudup pe. ³ Ijudup coco'ukayü icokcok je'e. Apên gaxîn ma je'bapukiaptup peat ekawên a'ïjojo'ukayü dak icokcok je'e. Ijudup peat ekawên kay küyjobicayü dak icokcok je'e. Gaxîn ma je'bapuk apên ibararak ijudup pe iap tağ.

⁴ Õn João. Õn ijudup mubarararağ Ásia eipi watwat peaptum—7 beatka watwat peaptum—Jesus kay itabucayü beaptum.

— Bay, xipan cuy ebekitkiyü ejukuk — i òn e'em cebe. — Ebekitkiyü ağıymubabibin cuy eğıy — i òn e'em cebe. Ixe Deus itait gasü. Kuyje dak itait osunuy. Gaxîn ma jeedot ğuto wuykay. 7 be omuy ibiöğbuk Deus abikbikap topabe. Ixeyü juy xipan jeykuk. Eyağıymubabibin cuy jeedop ip. ⁵⁻⁶ Jesus Cristo dak xipan jeykuk. Ixe eyağıymubabibin cuy jeenuy. Ixe soat em icêmân e'em. Ixe koam o'jetait je'üap tomukadi. Ixe Jesus Cristo ya'öbuyxi soat ka kukat a'öbuyxiap podi ma.

Ixe xe wuykukpin cîcâ. Korosa be o'jedoyekerereren. Oe'ü ikêrêat uk am wuywebewi.

— Païyü buxim Deus peam epeyekapikpik—webay beam — i juk adi o'e wuywebe.

Ixe soat em ma soat ipi juayü kukan jeenuy. Imênpuye:

— Ka'ümğü omuy ejo'iat idipat — i juy acece ixe Jesus Cristo be soat em ma. — Ka'üma ma ejo'iat omuy ya'öbacaat — i dak cuy acece cebe. Imên cuy acece soat em ma.

⁷ Ağ cuy epesop. Kabikererereat tağ ixe Jesus omuyku. Soat ma ixe jojo. O'ya'öxamutok'iyü dak ixe jojo ma. Soat tiwatwat jeetötôn ixe dobuxik puje. Jeetötôn ip jeğyucüğap pibun. Imên ma juy jeedop ip. Imên je'e.

⁸ — Soat ka'üm pima òn kuy kake — i'e'em wuykukukat Deus. — Soat i'üm puje dak òn pit kake. Ka'üma kake bimaat òn. Soat'üm pimaat tak òn ma — i'e'em wuykukukat Deus.

Ixe Deus soat podi ma ya'öbaca. Itait gasü. Kuyje dak itait osunuy. Gaxîn ma jeedot ğuto wuykay.

⁹ Õn João—eywağo. Eybuxim òn tak Jesus eju müği jekukum. Eybuxim òn tak ipiat'ajojom. Õn tak soat kukukan oğuy Jesus eju ixe soat kukukan pima. Õn tak eybuxim wukpiceğë ğu wetabucap kuğ. Tip'aweroro be juk adi oğuy. Patmos i osunuy tip'aweroro butet. Iboce ip omuju Deus ekawên cuk adi oğuwênuwên puye—Jesus ekawên cuk adi oğuwênuwên puye—kawên icêmat. ¹⁰ Muto'o bima wukpiwan ğu juk adi ocewağuy—wuykukukat ekabia be. Deus biöğbuk cuk adi wağuyda. Ya'öberenat'a'ö oya'ïjojo onöğpikadiwi jededem—parasuy jo'iat'a'ö.

11 — Gaxĩn ma ejojoiaptup cuy etupmubararak — io'e owebe parasuy jo'iat'a'õ. — Ibodup cuy etupmuju Jesus kay itabucayũ beaptum—7 beat ka watwat peaptum — i juk o'e owebe. — Etupmuju juy Ásia eipi watwat peaptum—Éfeso ka watwat peaptum, Esmirna ka watwat peaptum tak, Pérgamo ka watwat peaptum tak, Tiatira ka watwat peaptum tak, Sardes ka watwat peaptum tak, Filadélfia ka watwat peaptum tak, Laodicéia ka watwat peaptum tak — i juk o'e owebe.

12 Korepên'i oce abu paxi kawēnwēn oweju iam. 7 be lamparina'a mũn ojojoi—ouro mugēgē. 13 Cepidase ip ijodiat co'iat cūg'i osunuy. Jesay kuḡ osunuy iberenat kuḡ. Ouro mugēgēbu kuḡ osunuy jekũmpi daḡ. 14 Yaoparut o'yanuy lã buxim—kabidiḡpu buxim—aopaopu buxim. Itasop o'sutanuy daxae buxim. 15 Suisopsep o'suinuy bronze buxim—icaat puxim—daxa be o'jeierotiat puxim—o'ḡusopsupiat puxim. Ixe a'õ ya'õboḡ osunuy ti'acap'a'õ buxim. Jororoh. Cororoḡiat puxim. 16 Kasopta kuḡ osunuy jeba'at kadi—7 beata kuḡ. Ibi bewi jekawēn cēm cēm osunuy. Payao buxim osodop cekawēn—xepxep kadi ma tũybibiat puxim. Topasop o'topanuy kaxicuḡat kaxi jo'i.

17 Ixe do buxik puje o'at cewap ce'ũat puxim. I'at puje o'jewebumõḡ wabi jeje iba'at kadi.

— Epararam ḡu juy eḡuy — io'e owebe. — Ka'ũma kake bimaat õn. Soat i'ũm puje dak õn acã ocepoyat — io'e owebe. 18 — Soat em ma õn wetabēḡ. Kuy juk adi we'ũ ojop. Gasũ bit ocetaít waram. Waram pit oje'ũ ḡu. Wa'õbi ma ijodiacat je'ũ'ũm. Wa'õbi ma ce'ũ'ũayũ dopdopap pe jeedop ip — io'e owebe. 19 — Gaxĩn ma ejojoiaptup cuy etupmubararak, ḡasũ jebapukpuḡ ewebe iaptup tak, ḡuyjom je'bapuk ewebe iaptup tak — io'e owebe. 20 — Kasopta kuḡ õn oba'at kadi—7 beata — io'e owebe. — Lamparina mũn tak 7 be opop. Iboap ejojoi kuy — io'e owebe. — Apēḡap ibo iam pit etaybit ḡu. Iboam pit õn jemutaybin — io'e owebe. — Lamparina mũn Jesus kay itabucayũ buxim—7 beatka watwat puxim—Deus ekawēn tojotjot'ukayũ buxim — io'e.

Imēn onõḡpikadiat o'jekawēn owebe—Jesus o'jekawēn owebe.

2

1 — Cartadup cuy etupmubararak Éfeso ka watwat kukukat awēwēaptum—Jesus kay itabucayũ kukukat awēwēaptum — io'e owebe onõḡpikadiat.

Õn ma kasopta kuḡ oba'at kadi. 7 beata kuḡ õn. Lamparina'a mũn pidase õn cūḡcūḡ—7 beayũ pidase—ouro mugēgēyũ pidase. Jeyawē õn. 2 Wetaybit cūḡ ma juk adi epekuku iam. Wetaybit cuk adi epeyekapikpik cĩcã iam. Eyetaxi dak cuk adi epesop ipiat'ajojom. Xipat'ũmayũ kay ḡu jĩjã dak eyju. Jewexe Jesus emumujũyũ dak cuk adi epesubuyxijojo—“Jesus a'õbi oceju kawēn idipat muwēnuwēn eywebe” i napa ma e'e'ukayũ. Eyetaybit napa ma e'em ip iam. 3 Itabut'ũmayũ juk adi ipiat o'supi'ajojoaat eywebe, eyetabut okay buye. Eyetaxi bit epesop ipiat'ajojom. Eybu'u ḡu juk adi epesop eyetabut am okay. 4 Imēnpit soat ḡu eyekukuap xipat oxe. Koap pima okukpin cĩcã oḡuy eyxe. Gasũ bit ka'ũma. Okukpinsũ ma eyxe ḡasũ bit. Imēn xipat ḡu. 5 Gebum cuy epesop apēn koap pima okukpin cĩcã eyju okuk iap kay—apēn ḡasũ bit eyju okukpin ḡu iap kay dak. Warēmtaḡ ma okukap cuy epeyepere. Waram ḡuto okukpin cĩcã juy epesop okuḡ. Eywebe

warēmtaḡ ma okukap epere'ūm pima bit, ōn ma ojot eykay. Apēn wuyju lamparina'a mūn muwedewedem wara'at muy ām tūyap pe iap puxim eyju ḡu webekitkiyūm epesop. Jeymuwedewede ōn. Warara'acayū ma ojomuy webekitkiyūm eydieḡ. ⁶ Obuxim eyju dak Nicolai a'ōkayayū ekawēn kay'ūm cīcā. Iboap xipat oxe.

⁷ Deus biōḡbuk imēn Jesus a'ōkayayū awēwēm. Eyetaybin pin eyawēwē ām pima, eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop.

Imēn ma ōn Éfeso ka watwat kukukat awēwēm — i juk o'e owebe onōḡpikadiat—Jesus. — Owebe yawēwēaptup cuy etupmubararak ixe beaptum — i juk o'e owebe.

⁸ — Cartadup cuy etupmubararak Esmirna ka watwat kukukat awēwēaptum—Jesus kay itabucayū kukukat awēwēaptum — i juk o'e owebe Jesus.

Ka'ūmḡu bimaat ōn. Soat i'ūm puje dak ōn ma oḡuy. Kuy juk ade we'ū ojop. Gasū bit ocetait waram. Jeyawē ōn. ⁹ Wetaybit eyju ipiat'ajojom iam. Wetaybit eydadaybot iam tak. Deus xe bit soat kuḡ eyju. Jewexe Judeuyū eymuymuy. “Judeuyū oceju—Deus ebekitkiyū” i napa ma e'em ip. Satanás a'ō kayayū ixeyū bit. ¹⁰ Eypararam ḡu epesop ipiat'ajoap puxim. Ibiōḡbuk kērēayū kukukat ipiat supi'ajojoat eywebe eyetabucap puyxijom. Ixe a'ō kayayū warēmtaḡ ma jeymuōm daomūnmūnap'a be. Inaka ibun ḡu ipiat epesupi'ajojo—10 kabia ma. Wa'ō daḡ cuy epeku soat em. Eye'ū buje dak, wa'ō daḡ cuy epeku. Wa'ō daḡ eyeku buje, soat em epesop oxe eyetait. Soat em eyetait oxe iap idip cīcā ipi kukukat a daḡat puxim—coroa buxim. ¹¹ Deus biōḡbuk imēn Jesus a'ō kayayū kukukat awēwēm. Eyetaybin pin eyawēwēam pima, eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop.

Wa'ō kay jījāayū bit waram je'ū ḡu. Waram warara'acayū e'ū buje, je'ū ḡu ip.

Imēn ma ōn Esmirna ka watwat kukukat awēwēm — i juk o'e owebe onōḡpikadiwiat—Jesus. — Owebe yawēwēaptup cuy etupmubararak ixe beaptum — i juk o'e owebe.

¹² — Cartadup cuy etupmubararak Pérgamo ka watwat kukukat awēwēaptum—Jesus kay itabucayū kukukat awēwēaptum — i juk o'e owebe onōḡpikadiwiat—Jesus.

Ōn ma payao kuḡ—xepxep kadi tūybibiati kuḡ. Jeyawē ōn. ¹³ Wetaybit poce eyju dopdom iam. Satanás a'ō kayayū parakpe eyju. Wa'ō kay acā eyju bit kūyjobit. Itakomaayū Antipas o'yaoka eyka be—Satanás a'ō kayayū dopdopap ka be. Ixe Antipas cedaḡ ma juk adi omuwēnuwēn. Eyju bit cuk adi eybu'u ḡu epesop eyetabut am okay ixe a'ḡu ip o'yaoka ma. ¹⁴ Imēnpit soat ḡu eyekukuap xipat oxe. Pūḡpūḡ ey'in Balaão emumutaybitbinap taḡ jekukum. Ixe Balaão o'jekawēn Balaque be. “Warēmtaḡ cuy Israel naxeḡebitbit eḡutaybin ixeyū be ikērēat muḡē ām,” io'e Balaāp Balaque be. Imēnpuye “Xipat eywebe deusbaroyū wap iēnmōḡ'ibitēn o am,” i napa ma o'e cebe ip. “Xipat eywebe warara'acat tayxi eju jepo am—warara'acat itop eju dak,” i napa ma o'e cebe ip. ¹⁵ Ixe buxim pūḡpūḡ ey'in Nicolai a'ō kayayū emumutaybitbinap taḡ jekukum, warēmtaḡ ma'ḡu ip imutaybitbin. ¹⁶ Ikērēat mujurūḡrūḡap cuy epeyepere. Cepere'ūm pima bit, ḡaxīn ma ojot eykay ipiat'ajoan eywebe. Ixeyū eju nopaḡōḡōm oce—warēmtaḡ imutaybitbinayū eju. Yaokakam ip oce wekawēn—payao buximan—xepxep kadi tūyan.

17 Deus biõgbuk imên Jesus kay itabucayũ kukukat awêwêm. Eyetaybit pin eyawêwêam pima, eya'õpicũgcũg cuy epesop.

Wa'õ kay jĩãayũ be manada otaũm ixatam ip tamunêm'ibita. Karatũg'a buximat'a dak oyaũm soat pe ixeyũ be yarucat'a—yadeiboğat'a. Ibutet iisuat ibararak opop iğo'a be. Ka'ũma ma itaybit ixe buten. Yabuat acã itaybit je'e ixe buten.

Imên ma õn Pérgamo ka watwat kukukat awêwêm — io'e Jesus owebe—onõgpikadiwiat. — Owebe yawêwêaptup cuy etupmubararak ixe beaptum — i juk o'e owebe.

18 — Cartadup cuy etupmubararak Tiatira ka watwat kukukat awêwêaptum—Jesus kay itabucayũ kukukat awêwêaptum — i juk o'e onõgpikadiwiat owebe—Jesus.

Deus ipot õn. Wetasop daxae buxim. Wui suisopsep bronze buxim—o'ğusopsep ip iat puxim. Jeyawê õn. ¹⁹ Wetaybit cũg ma eyju jekukum iam. Deus ikukpin cĩcã eyxe. Eyetabut cĩcã ixe kay. Kapikpiğ eyju. Eyetaxi dak ipiat'ajojom ma'ğũ. Koap pimaap podi ma ğasũ dak eyju xipacat mujurũğrũğ. ²⁰ Imênpit soat ğũ eyekukuap xipat oxe. Jezabel warêmtağ ma obuywatwat'ukayũ mutaybitbin. E iekêreat tağ webekitkit muykukum. Ixe napa ma e'em "Deus ekawên muwênuwên'ukat õn," i. Webekitkit muğuykukukum ixe ayacat. "Xipat eywebe warara'acat tayxi eju jepo am, warara'acat itop eju dak," i napa ma e'em cebe ip. "Xipat eywebe deusbaroyũ wap iênmoğ'ibitên o am," i napa ma e'em cebe ip. Eyju bit epeğujêm ğũ eyxewi. Ağ jeenuy jekpiwan. ²¹ Ibun ma ipiat osupi'ajoat ğũ cebe. Tũybe ğasũ paxi ikêreat mujurũğrũğap jepere iãn oce. Ixe bit ibu'u jeperem. ²² Imêneju ixe ayacat õn ma ojoxik kama jo'iat pe. Ijoce ipiat supi'ajojo jĩã ceweju o'jepo'iaiyũ dak. Ixeyũ be ikêreat mujurũğrũğap epere'ũm pima, ipiat'ajojom cĩcã jeedop ip. ²³ I'yũ dak oyaokaka—ya'õkayayũ. Ixeyũ aoka buje, Jesus a'õ kayayũ itaybit je'e Deus itaybti apên ijodiacat jewağuyğuy iam. Apên ip ibikuy iam tak itaybit je'e ip. Apên ijodi bima juk adi oekuku ip iaptei bit õn ma oteida soat pe.

²⁴ Warara'acat'in ey'in pit warêmtağ ma eymutaybitbin'ukayũ a'õ kay ğũ juk adi epesop—Tiratira ka watwat'in. Satanás pabi kuğ ğũ buk eyju. Ixe babi kukayũ soat ğũ Satanás babim itaybit. Eyju bit eybu'u ixe babi kuk am. ²⁵ Wajêmap wiwim pima kuy eyetaybicap ekawên tağ cuy epeku. Wara'at ekawên ğũ bit oğuwên eywebe iboap ekawên tağ eyeku am. ²⁶⁻²⁸ "Ën ma soat ka watwat kukukan cuy ece," i juk o'e webay owebe. "Eyju soat ka watwat kukayũm epesop oweju," i oce wa'õ kay jĩãayũ be. Ya'õca ip jeedop ixeyũ kukukan yopcaat'ip kukat puxim. Pipim'ũm kũyjobit'ũmayũ a'õbacaap ğũ'ũm ip itĩğ'a kakaap puxim. "Eyju ma soat ka watwat kukukayũm cuy epesop oweju," i oce wa'õ kay jĩãayũ be—amap kabia wiwim pima wa'õ dağ jekuku'ukayũ be. Kabiada dak otaũm cebe ip—kasopta—wa'õ kay jĩãayũ be. ²⁹ Deus biõgbuk imên Jesus a'õ kayayũ awêwêm. Eyetaybin pin yawêwêam pima, eya'õpicũgcũg cuy epesop.

Imên ma õn Tiatira ka watwat kukukat awêwêm — io'e onõgpikadiwiat owebe—Jesus. — Iboaptup cuy etupmubararak ixe awêwêaptum — i juk o'e owebe.

3

¹ Cartadup cuy etupmubararak Sardes ka watwat kukukat peaptum—Jesus kay itabucayũ kukukat peaptum — i juk o'e owebe onõgpikadiwiat—Jesus.

Õn ma Deus biõgbuk kuḡ—7 beayũ kuḡ. Kasopta kuḡ tak õn—7 beata kuḡ. Jeyawẽ õn. Õn wetaybit warẽmtag ma eyju jekukum iam. Adeayũ napa ma e'em “Sardes ka watwat itabut cĩcã Jesus kay,” i. Õn pit wetaybit eyetabutsũ ma cekay iam. Ce'uat puxim eyju cexe. ² Ce'uat puxim ḡu juy epesop. Eyetabun cuy epesop cekay kuyjeap puxim. Eyaḡuysan cuy epeku. Eybu'um ḡu juy epesop cekawẽn tag eyeku am. Soat ḡu bit xipat Deus xe apẽn cuk adi epekukuiap. Wetaybit iboam. ³ Gebum cuy epesop kuy eyetaybicap kay, kuy epeya'ĩjoioiap kay dak. Kawẽn icẽmat cuk adi epeya'ĩjojo. Gebum cuy epesop iboap ekawẽn kay. Kũyjobin cuy epesop iboap ekawẽn kay. Ikẽrẽat mujurũḡrũḡap pit cuy epeyepere. Ixecat puxim eyju. Eyju aḡ'ũm pima ojot eykay. Ibukurukat puxim ojot eykay. Eyetaybit ḡu epe'e puju paxi oajẽm iam. ⁴ Pũḡpũḡ pit ey'in ikẽrẽat o'jukuk ḡu Sardes ka watwat'in. Ixeyũ bit yaḡuyisuayũ. Cesay isuayũ buxim ip. Ixeyũ ma oweju ma jeku jesay irucat kuḡ—iisuat kuḡ, “Cedaḡ ip oxẽ” i'e'em Deus cebe ip puye. ⁵ Wa'õ kay jĩjãayũ jesay irucat kuḡ jeku. Ixeyũ butet oju'uk ḡu soat em itait jeedop ip Deus xe iaptup pẽwi. Soat em ibararak jeedop ixeyũ butet iḡodup pe. “Teyũku webekitkit,” i oce webay be, ixẽ ekawẽn tojtjot'ukayũ be dak.

⁶ Deus biõgbuk imẽn Jesus a'õ kayayũ awẽwẽm. Eyetaybin pin yawẽwẽãm pima, eya'õpicũḡcũḡ cuy epesop.

Imẽn ma õn Sardes ka watwat kukukat awẽwẽm — io'e onõgpikadiwiat owebe—Jesus. — Iboaptup cuy etupmubararak ixẽ awẽwẽaptum — i juk o'e owebe.

⁷ — Cartadup cuy etupmubararak Filadelfia ka watwat kukukat awẽwẽaptum—Jesus kay itabucayũ kukukat awẽwẽaptum — i juk o'e owebe.

Õn pit ikẽrẽat kuḡ ḡu. Õn soat em icẽmãn e'em. Chave kuḡ õn—Davi bubun osunuyiat kuḡ. Iju chavem owebe tomudip puje, kuka ip o'tomudip'uk ḡu. Owebe tomudip'uk puje dak, kuka ip o'tomudip ḡu. Jeyawẽ õn. ⁸ Wetaybit apẽn eyju jekukum iam. Eya'õbaca'ũm'ũm ma. Owebe eymutaybitbinap tag pit cuk adi epekuku. Soat em epesop kũyjobit wa'õ kay. Õn xĩntabi o'gukoce eywap. Soat pe bit tomudip pa'ore. Owebe acã tomudip put. ⁹ Eya'õpicũḡcũḡ cuy epesop wa'õ kay. Satanás a'õ kayayũ napa ma e'em “Judeuyũ oceju—Deus ebekitkit,” i. Napa ma e'em ip. Wa'õbi ip jẽḡ'aecõḡcõḡ eywap. Itaybit je'e ip eykukpin cĩcã oxẽ iam. ¹⁰ “Eyukpiceḡẽḡẽm ḡu juy epesop okay eyetabucap kuḡ ipiat'ajojom ma'ḡu eyju,” i juk oce eywebe. Eyukpiceḡẽḡẽm ḡu okay juk adi epesop. Imẽnpuye ipiat osupi'ajoat soat ipi daḡacat pe ixeyũ etabucap puyxijom. Eyju bit õn jeydaxijo ixeyũ ipiatpi'ajojom pima. ¹¹ Gaxĩn ma oajẽm eykay. Xipat cĩcãat kuḡ eyju—wa'õ kay jĩjãaptei kuḡ. Iboap cuy epeḡuxipan cĩcã warara'acat pe tujupa'umap puxim. ¹² Wa'õ kay jĩjãayũ a'õmucanucan cuy oḡuy. Deus eju kawẽnwẽnap'a beat'ip puxim jeedop ip—warara'acat'ip muycemucemap'ip puxim. Waram pit jejẽm ḡu ip Deus xewi. Deus putet osubutetmubararak cebe, Deus

ka butet tak. Jerusalém i ika butet—ika isuatka butet. Iboka sukakop Deus xewi. Obutet iisuat tak osubutetmubararak cebe.

¹³ Deus biōḡbuk imēn Jesus a'ō kayayū awēwēm. Eyetaybit pin yawēwēām pima, eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop.

Imēn ōn Filadélfia ka watwat kukukat awēwēm. Owebe yawēwēaptup cuy etupmubararak cebeaptum — i juk o'e onōḡpikadiwiat owebe—Jesus o'e owebe.

¹⁴ — Cartadup cuy etupmubararak Laodicéia ka watwat kukukat awēwēaptum—Jesus kay itabucayū kukukat awēwēaptum — i juk o'e owebe onōḡpikadiwiat—Jesus.

“Imēn cuy jeenuy” i ōn e'em. Imēnpuye “Amém” i obutet. Soat em wa'ō daḡ ōn e'em. Soat em icēmān ōn e'em. Deus pe soat muḡēap awap juy juk kake oḡuy. Jeyawē ōn. ¹⁵⁻¹⁶ Wetaybit warēmtaḡ cīcā eyju jekukum iam. Taxipat puxim ḡu eyju—icukat puxim ḡu dak. Taxiptoktokat puxim eyju, icukḡūḡūnat puxim tak. Okukpin ḡu eyju okuḡ. Warēmtaḡ ḡu dak eyju okuḡ. Xipat ma kuka juk o'e warēmtaḡ okuḡ pima, ikukpin okuḡ pima dak. Imēnpit okukpin ḡu eyju okuḡ. Imēnpuye ḡaxīn ma ipiat osupi'ajoat eywebe, iko'ōmat o buje jedadacap puxim. ¹⁷ “Soat kuḡ oceju bit,” i te'e ma eyju e'em. “Ocebubut ade oceju bit,” i te'e ma eyju e'em, “Xipat cīcā oceju,” i dak, “Soat kake ocexe,” i'e'em eyju te'e ma. Eyetaybit ḡu eyju tadaybocat puxim iam. Iokokat puxim eyju—iḡēmat puxim—ībisōat puxim. Tadaybocat puxim eyju, toti'ūmat puxim tak. Ita'ūmat puxim tak eyju. ¹⁸ Ōn pit jeyawē. Ouro juy epejat oxewi—iwekoykey'ūmat. Iboap kuḡ pima icēmān ibubut adeayūm epe'e. Eyesay irucat tak cuy epejat oxewi eywebe imuōm ām eyesay'ūmap puxim, eysūsūnap puxim. Posūḡ tak cuy epejat oxewi itapiatkayat eyeta be imōḡ ām xipan eyecoat am. ¹⁹ Oxe ikukpinayū bit oḡukorēm cedaḡ'ūm jekukum pima. Ipiat osupi'ajoat cebe ip waram ḡuto cūḡ ma ceku am ip. Imēnpuye juy wa'ō kay epe'e waram. Ikērēat mujurūḡrūḡap cuy epeyepere. ²⁰ Ya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop wa'ō kay. Taḡtaḡtaḡ'i ōn e'em xīntabi be. Wa'ījojoat pe tomudip'uk puje, oōm tuk'a be. Jekōnkōn'uk oḡuy ixe eju. Ixe dak jekōnkōn'uk jeenuy oweju. ²¹ “Epabik cuy oxe—wabikbikap pe” i oce wa'ō kay jījāayū be. Ixeyū buxim ōn tak cuk adi oḡuy webay a'ō kay kūyjobit. Imēnpuye ḡasū ōn xik'i webay xe—yabikbikap pe.

²² Deus biōḡbuk imēn Jesus a'ō kayayū awēwēm. Eyetaybin pin yawēwēām pima, xipan cuy epeya'ōpicūḡ.

Imēn ōn Laodicéia ka watwat kukukat awēwēm. Owebe yawēwēaptup cuy etupmubararak cebeaptum — i juk o'e onōḡpikadiwiat owebe—Jesus o'e owebe.

4

¹ Gebuje wara'at ma ojojojo wexey jo'iat. Kabi beat exīntabi ojojojo ikoce. Waram parasuy jo'iat a'ō oya'ījojo—kuy oya'ījojoiat'a'ō ma. Waram ḡuto o'jekawēn owebe.

— Eceu juy ijoce — io'e owebe. — Apēn ḡuyjom jebapuk iap oḡubapuk ewebe etaybit am — io'e owebe.

² Deus biōḡbuk waḡuyda ḡebuje bit. Iboce yabikbikap osunuy—idip cīcāat kabi be. Pūḡ xik'i osunuy cebe. ³ Ixe dopa topasopsep o'topanuy wita'a buxim—yadip cīcāat'a buxim—jaspe'a buxim, sardōnio'a buxim tak. Ixe abikbikap akokoreren konopsanobu o'jebueku. Ibusopsep

o'jebueku esmeralda'a buxim. ⁴ Idip cīcāat akokoreren warara'acat abikbikap osodop 24 be. Ya'ōbuyxiayū osodop ixeyū jeje kaxik'ik'i—24 beat ceje. Jesay irucat kuḡayū osodop ip. Ouro muḡēḡē kuḡ tak ip osodop jabi jeje—idip cīcāat kuḡ. ⁵ Yabikbikap pewi xiririkiat cēm'uk osunuy, tūmūn'a'ō dak, poroḡiat tak. Wexiktak puximat tak osunuy yabikbikap wap isopat, 7 be. Ixeyū jojom pima wuyju ḡebum Deus biōḡbuk kay—7 beayū kay. ⁶ Iodi buximati o'tinuy yabikbikap wap—vidro muḡēḡē. Tixiriruk o'tinuy cristal'a buxim.

Ebadipdip tak osodop ip itabēḡayū yabikbikap akokoreren—idip cīcāat akokoreren. Soat kadi osodop ip. Ita'ade osodop ip. Soat kadi osodop ita ip—cewap, yakpidakadi. ⁷ Pūḡ ixeyū'in leāo buxim osunuy. Wara'at ixeyū'in biopak puxim osunuy—aḡokatkat yoboḡat puxim. Wara'at ixeyū'inat topa aḡokatkat topa buxim o'topanuy. Wara'at ixeyū'in dace buxim osunuy—pupumat puxim. ⁸ Soat ip ceḡebabe osodop. 6 be o'ceḡebadop ip. Soat taḡ itate ip osodop—badi, kacūḡkadi dak. Soat em ip jebibododon. Ixima daḡ tak ibu'u em ḡu ip jebibododon, kabiam tak. Imēn ip ibibodo:

Wuykukukat Deus soat podi ma ya'ōbaca, i'e'em ip jebibododon. Soat taḡ iisu, i. Soat taḡ iisu, i. Soat taḡ iisu, i jebibododon ip. Ipi ka'ūm pima itait osunuy, i. Gaxī dak itait, i. Gaxīn ma jeedot waram wuykay, i. Imēn ip ibibodo.

⁹—Ēn pit soat podi ma edip — i'e'em ip Deus pe jebibododon ebadipdip itabēḡayū. — Ēn pit soat podi ma a'ōbuyxi — i dak e'em ip jebibododon. — Ēn pit soat podi ma xipan ocekuḡ — i dak e'em ip jebibododon. Yabikbikap cejeat peam cebibododon ip puje soat em itabēḡat peam, ¹⁰ 24 beayū aypapayū pig'i at'an ip cewap—yabikbikap cejeat wap.

— Ēn pit soat podi ma xipat — i'e'em ip cebe. Jabi jejeat mōḡmōḡ ip yabikbikap cejeat wap—idip cīcāat—ouro muḡēḡē. Imōḡmōḡ ip cewap “Ēn acā ocekkukat” i'e am cebe.

¹¹ Imēn ip jebibododon cebe:

Ēn acā soat kukukat, i. Ēn acā Deusat, i. Ēn cuk soat eḡuḡē, i. Soat kake a'ōbin ma, i. Ēn ipi juacat mutaicin, i. Ēn soat podi ma edipap kuḡ, i. Soat podi ma a'ōbuyxi, i. Ēn acā soat podi ma a'ōbacaap kuḡ, i. Imēn ip jebibododon cebe—yabikbikap cejeat pe.

5

¹ Gebuje taperadup otupcoco tup'amūnmūnatup. Yabikbikap cejeat pui beatup otupcoco—iba'at kadiat pui beatup. Tupararak o'tuptop xepxep kadi ma. Tupmuymūḡmūḡap osodop serabu jo'ian. ⁷ em o'tupmuymūḡmūḡ ip. ² Deus ekawēn tojotjot'ukat tak ojojojo ya'ōbacaat.

— Abu itaybit tupmuywut am? Ka'ūma ma — io'e ixē ya'ōberen.

³ Imēnpit itaybicat ka'ūmḡu osunuy. Kabi be ka'ūmḡu. Ipi ju dak ka'ūmḡu. Ipi diotpe dak ka'ūmḡu. Ka'ūma ma itaybit tupmuywut am tup co am. ⁴ Otōn cīcā ka'ūmḡu buye itaybicat tupmuywut am tup co am. ⁵ Imēnpuye aypaat o'e owebe:

— Wa ḡu! Ak'i juy ece. Judá diwat pe iba'ore ḡu tupmuywut am — io'e. — Ixe acā itaybit tupmuywut am. Ixe be ma tup co but — io'e. — 7 beat imuywut put ixe be — io'e owebe. — Ixe leāo buxim ya'ōca. Ya'ōbuyxi jījā ixē Davi naxeḡebit — io'e owebe.

⁶ Gebuje mēmē ojojojo—ovelha. Cūḡ'i osunuy yabikbikap pidase. Ebadipdip itabēḡayū ixe akokoreren osodop ya'ōbuyxiayū dak. Kuy bima ce'ū osunuyat puxim osunuy. ⁷ be osodop yakanasūyū. Ita dak ⁷ be ma o'sutanuy. ⁷ be itateat puxim Deus biōḡbuk—soat ka kay imujumayū. ⁷ Mēmē o'ju yabikbikap cejat topabe. Ihodup o'tupu ibui bewi iba'at kadiatup. ⁸ Tupu buje ebadipdip itabēḡayū piḡ'i o'at ipi ju mēmē wap. Ya'ōbuyxiayū dak piḡ'i o'at ip cewap ya'ōbuyxi jījā cexe ip puye. Soat ip harpa'a kuḡ osodop yamuyde am. Wa'e buximat kuḡ tak ip osodop—ouro muḡēḡē kuḡ. Topapūn osodop tide'okuatim. Deus ebekitkit kawēnwēn ceweju iap tide'okuati buxim. ⁹ Pibodo iisuan o'jebibododon ip. Imēn ibibodo ip:

Kuy juk e'ū eḡuy, i. Pūḡ ḡu juk etaxijo e'ūap puye soat tiwatwayū'in, soat a'ōm kawēnwēn'ukayū'in tak, soat iwarururuayū'in tak, soat kaka daḡayū'in tak, i. Imēnpuye etaybit tupu am, i. Etaybit tupmuywut am tak, i. ¹⁰ A'ōbi ma soat eipi juayū kukukayūm jeedop ip Deus eju, i. Paīyū buxim kapikpiḡ jeedop ip Deus peam—ocekukukat peam, i.

Imēn ip ibibodo.

¹¹ Waram ḡuto oceak. Deus ekawēn tojtjot'ukayū oya'ījojo. De'at ḡu ip osodop—kiiiii iān. Imuweḡūn pa'ore osodop io. Ade jījā ma ip. Kacūḡcūḡ'i ip osodop yabikbikap akokoreren. Ebadipdip itabēḡayū akokoreren tak, ya'ōbuyxiayū akokoreren tak. ¹² Ya'ōberen o'jebibododon ip. Imēn ibibodo ip:

Ovelha buxim oe'ūiat soat podi ma jedipap kuḡ, i. Soat podi ma ja'ōbacaap kuḡ, i. Soat podi ma xipacap kuḡ, i. Soat podi ma jetaybit-bicap kuḡ, i. Soat podi ma ja'ōcaap kuḡ, i. Soat podi ma ja'ōbuyxiap kuḡ, i. Soat podi ma jedipap kuḡ, i. Soat kayap podi ma ocekokcek Cekay, io'e ip jebibodo be.

Imēn ibibodo ip.

¹³ Soat ma ip jebibododon o'e gebuje bit wa'ōpiju—kabi beacayū, ipi juacayū dak, ipi diotpeacayū dak, tiboḡ cīcāti daḡacayū dak—soat kakeayū. Imēn ibibodo ip:

Soat podi ma ēn pit xipat, i. Soat podi ma ēn pit a'ōbuyxi, i. Soat podi ma ēn pit edip, i. Soat podi ma ēn pit a'ōbaca, i. Imēn cuy acece ewebe soat em, i. Soat em tak wuybu'um ḡu acesop imēn i'e am ewebe, io'e ip jebibodo be xik'i yabikbikap peat pe—mēmē—ovelha buxim oe'ūiat pe.

¹⁴— Imēn cuy ace — i o'jede ebadipdip itabēḡayū.

Ya'ōbuyxiayū dak piḡ'i o'at'at ip topabe—aypapayū. Piḡ'i o'at'at ip “Soat podi ma ēn xipat” i'e am cebe.

6

¹ Mēmē tupmuymūḡmūḡap o'ḡuywut wetabutpe. Koapat o'ḡuywut. ⁷ be osodop ip tupmuymūḡmūḡap.

— Ejot cuy — io'e ya'ōberen ebadipdipayū'in—itabēḡayū'in.

Nobano a'ō buxim o'ya'ōnuy ya'ōpuruḡ.

² Waram ḡuto oceak. Cavaro ojojojo irucat. Yakpi jejeat daruk kuḡ oeku. Ixe xeat ouro muḡēḡē o'jomōḡ ya be—ipi kukukat abeat—idip cīcāt. O'jēm soat a'ōbacaap mu'ūmu'ūm. Soat a'ōbacaap mu'ūm ām o'jēm.

³ Gebuje mēmē wara'at o'ḡuywut tupmuymūḡmūḡap. Xepxep o'ḡuywut kuy.

— Ejot cuy — io'e wara'at itabēḡayū'in ebadipdipayū'in.

⁴ Wara'at osodot cavaro ipakpukat. Ixe xeat ja'ōbacap o'gūm yakpi jejeat pe.

— A'ōbi nopagōgōm je'e ip jeweweju ipi daḡacayū — io'e cexeat yakpi jejeat pe. Ka'ūma ip kaba'ūm je'e wara'at eju. — A'ōbi jenopagōgōm je'e ip soat — io'e cebe.

Payao o'gūm cebe yoboḡat.

⁵ Gebuje mēmē wara'at o'guywut tupmuymūgmūḡap. Ebaḡūḡ kuy o'guywut.

— Ejot cuy — io'e wara'at ebadipdipayū'in itabēḡayū'in.

Waram ḡuto oceak. Wara'at ojojojo cavaro iokat. Yakpi jejeat imupesarurunap kuḡ oeku jebui be. ⁶ Wuya'ījoiat oya'ījojo. Ebadipdip itabēḡayū parakpewi oya'ījojo.

— Pūḡ litrom trigodadei tadeibog cīcā je'e—pūḡ kabia ekapikapteim je'e — io'e. — Ebaḡūḡ litrom cevadadadei dak tadeibog cīcā je'e—pūḡ kabia ekapikapteim je'e — io'e. — Oliveira'a xepti bit etimukērērēn ḡu juy — io'e. — Ūva'abidi dak etimukērērēn ḡu juy — io'e.

⁷ Gebuje mēmē wara'at o'guywut tupmuymūgmūḡap. Ebadipdip o'guywut kuy. Ebaḡūḡ mabuk opop imuywut'ūmat.

— Ejot cuy — io'e wara'at ebadipdipayū'in itabēḡayū'in.

⁸ Gebuje waram ḡuto oceak. Cavaro ipekpukat ojojojo. Yakpi jejeat putet Ce'ūap i osunuy. Ixe dobatban oekuku ip ce'ū'ūayū dopdopap pewiyū. Cexeat o'jekawēn cebe ip.

— Adeayū juy epeyaoka ipi juayū — io'e cebe ip. — Ebadipdip tobuxik puje, pūḡ cuy epeyaoka — io'e cebe ip. — Nopagōgōm ip epeḡuap, repibun tak — io'e. — Wātaxipi pibun tak epeḡuap ip, awaydip taḡan tak, ika'uan — io'e cebe ip.

⁹ Gebuje mēmē wara'at o'guywut tupmuymūgmūḡap. Ebadipdip o'guywut kuy. Xepxep mabuk o'jepoyat imuywut'ūmat. O'yaokaka ip iayū'ūm'ūm biōḡbuk ojojojo wūnca mupikupikap'a diotpe caixa'a diotpe. Itakomaayū juk ixeyū o'yaoka Deus ekawēn o'ḡuwēnuwēn ip puye, cekawēn taḡ oekuku ip puye dak. ¹⁰ Ya'ōberen o'jewāwā ip:

— Ocekukukat, ēn soat podi ma a'ōbaca — io'e ip. — Soat taḡ eisu — io'e ip ya'ōberen. — Icēmān e'e'ukat ēn. Puḡūn xe'e ipiat ecesupi'ajojoat kūyjobit'ūmayū be? — io'e ip. — Puḡūn xe'e ipiat ecesupi'ajojoat ocaokaayū be? — io'e ip ya'ōberen.

¹¹ Iboceat cesay o'gūm cebe ip soat pe—irucat.

— Epeyebodoy buk yopūt — io'e cebe ip. — Itakomaayū buk eykitpit-piyū yaoka ma — io'e cebe ip. — Eybure kapikpik'ukayū'in yaoka mabuk ip apēn cuk adi ip eyaoka iap puxim — io'e cebe ip. — Ixeyū aoka'ūm pima bit cuy epeyebodoy — io'e cebe ip.

¹² Gebuje mēmē wara'at o'guywut tupmuymūgmūḡap. 6 be o'ḡuywut kuy. Pūḡ ma omuy imuywut'ūmat. Imuywut puje ipi o'jexixi jījā ma. Kaxiepiat iok o'e paḡo iokat puxim—mudiuhu doti buxim. Kaxiaat tak ipakpuk o'e doy buxim. ¹³ Kasopta dak o'ta'at'at kabi bewi. O'ta'at'at ipi ju. O'ta'at'at figo'a muy'at'acap puxim—yakicat'a muy'at'acap puxim—kabidoxixi be yamuy'at'acap puxim. ¹⁴ Kabi dak o'je'arabot apēn wuyju taperadup mu'arabotboniap puxim. Co'a dak o'jeaewede jenuyap pewi soat'a. Tip'aweroro dak o'jedipewede jediptūyap pewi soat.

¹⁵ Gebuje soat ipi juayū kukukayū o'jewemunēm—iecuḡapyū dak, sorarayū kukukayū dak, ibubut adeayū dak, ya'ōcayū dak. Soat ipi juayū

o'jewemunēm: jekpiwatpi ma kapikpik'ukayū, tei'ūm kapikpik'ukayū dak. Soat ip o'jewemunēm co'a kūy dağ, co'a binūnpe dak. ¹⁶ Te'e ma ip o'jewāwā ya'ōberen wita'a be, co'a be dak.

— A'a'at cuy ocejeje ocemunēm ām — i te'e ma o'e ip co'a be, wita'a be dak. — Ocemunēm cuy epe'e xik'i yabikbikap pe iat pe ocedobuxikap puxim — i te'e ma o'e ip. — Ocemunēm cuy epe'e mēmē itakoma oce kay buye — i te'e ma o'e ip. ¹⁷ — Mēmē itakoma jījā oce kay, ya'ō kayayū dak — io'e ip. — Ixeyū etakomaap ebapukap kabia ajēm puje, ka'ūma ma jepoyat. Soat i'ūm — io'e ip.

7

¹ Gebuje Deus ekawēn tojtjt'ukayū ojojjo ebadipdipayū. Kacūğcūğ'i osodop ip ipi'abi dağ. Kabido ixikixik'uk osodop ip ebadipdip kadi-wiatpido. Kabido ixikixik'uk ip osodop ipi kay ibido kopap puxim, tibogcīcāati kay dak, tūmūn'ip'ip kay dak. ² Wara'at ojojjo ge buje bit Deus ekawēn tojtjt'ukat. Kaxi jēm jēmap kadiwi oajēm. Oajēm teku Deus ebekit iam imubararakap kuğ jebui be—teku soat em itaicat ebekit iam imubararakap kuğ. Ya'ōberen o'jewāwā jebadipyū be—Deus ekawēn tojtjt'ukayū be—ebadipdipayū be. Deus kuy juk ja'ōbacaap o'ğūm ixeyū be. Ja'ōbi ixeyū o'ğuju ipi mukērērēn ām, tibogcīcāati mukērērēn ām tak.

³ — Deus buywatwat'ukayū dopa'a ocetopa'amubararak teku Deus ebekit iam — io'e cebe ip. — Ocewebe ixeyū dopa'a mubararak'ūm pima bit, ipi epeğukērērēn ğu, tibogcīcāati dak epetimukērērēn ğu, tūmūn'ip'ip tak epeyopmukērērēn ğu — io'e cebe ip.

— Ha'a — io'e ip.

⁴ Pebūrū iteyū Deus ebekitkiyū iap o'ğuwēn owebe—o'topa'amubararak ip iap. Tak ğu o'topa'amubararak ip—ade jījā ma—144,000 be. Kiīiān. Soati watwat'in o'topa'amubararak ip—Israel naxegebitbiyū'in. ⁵⁻⁸ 12,000 be o'topa'amubararak ip Judá diwatwat'in; 12,000 be Rubem diwatwat'in tak; 12,000 be Gade diwatwat'in tak; 12,000 be Aser diwatwat'in tak; 12,000 Naftali diwatwat'in tak; 12,000 be Manassés diwatwat'in tak; 12,000 be Simeão diwatwat'in tak; 12,000 be Levi diwatwat'in tak; 12,000 be Issacar diwatwat'in tak; 12,000 be Zebulom diwatwat'in tak; 12,000 be José diwatwat'in tak; 12,000 be Benjamim diwatwat'in tak. Ibūrū ma ip o'topa'amubararak teyūku Deus ebekitkiyū iam.

⁹ Waram ğuto oceak. Tak ğu wuyjuyū io'e kiīi. Ade jījā osodop ip. Imuweğūn pa'ore ma osodop ip, ade jījā buye. Soat eipi watwat'in osodop ip, soat tiwatwat'in tak, soat iwarururuyū'in tak, soat a'ōm kawēnwēn'ukayū'in tak. Mēmē abikbikap wap osodop ip jesay kuğ—irucat kuğ. Kosunano kuğ osodop ip jebui be.

¹⁰ — Deus acā wuydaxijjom — io'e ip ya'ōberen. — Mēmē dak wuydaxijjom — io'e ip. Ixe ma xik'i jabikbikap pe — io'e ip ya'ōberen.

¹¹ Deus ekawēn tojtjt'ukayū dak kacūğcūğ'i osodop ip yabikbikap akokoreren—ya'ōbuyxiayū dak, ebadipdip itabēğayū dak. Piğ'i o'at ip yabikbikap wap “Ēn soat podi ma xipat” i'e am Deus pe.

¹² O'jebibododon ip Deus pe. Imēn ibibodo:

Imēn cuy jeenuy, i. Deus ma soat podi ma xipat, i. Ixe ma soat podi ma jedipap kuğ, i. Ixe ma soat podi ma itaybitbit, i. “Xipat cīcā ēn ocexe” i juy ace cebe, i. Soat podi ma ja'ōbuyxiap kuğ, i. Soat podi ma ja'ōbacaap kuğ, i. Soat podi ma jebacaap kuğ tak, i. Imēn ma ixē ğasū. Kuyaje dak

imên jeenuy. Soat i'üm puje dak, imên ma jeenuy, i. Imên cuy jeenuy, io'e ip jebibododon.

¹³ — Abuyū suteyū cesayrurucayū? — i juk o'e owebe ya'ōbuyxiat, aypaat. — Pomawi ip osodot? — io'e owebe.

¹⁴ — Bay'a, ōn ma wetaybit ġu. Ĕn acā etaybit — i juk oce cebe.

— Ixeyū ipiat'ajojom cīcā juk adi osodop — io'e owebe. — Inaka ibu'u ġu o'e ip kūyjobit am Jesus a'ō kay — io'e. — Mēmē o'jedoyekereren wuywebeam iap kay itabut ip. Imēnpuye soat taġ iisu ip doti iwuy'isuat puxim. Soat taġ ip ikērēat kuġ ġu — io'e owebe. ¹⁵ — Imēnpuye ip kacūġcūġ'i Deus abikbikap wap ġasū — io'e owebe. — Deus buywatwan ip kabiam, kabioġ tak — io'e. — Deus xe ip nuynuy ġasū. Yabikbikap peat soat em aġ cekay ip xipāt'ūmat ebapukap puxim — io'e. ¹⁶ — Waram pit irem ġu ip. Soat em ibeġbeġ ma. Ibipuruġ ġu dak ip jeedop. Kajepi kuġ cīcā ġu dak ip jeedop — io'e owebe. ¹⁷ — Mēmē ma ixeyū kukukan jeenuy apēn ōhō iwāt xipan jeōhōyū kukap puxim. Ixeyū idujowāt wuymutaicinapti kay tikōn ām. Deus itadisup ip. Waram pit ip jeetōn ġu — io'e owebe.

8

¹ Gebuje mēmē wara'at o'guywut tupmuymūġmūġap. Amap o'guywut. 7 be o'guywut kuy. Ka'ūmġu wara'at o'e. Kuy oi'ūm. Darem ma ip osodop mūġ kabi beacayū—meia hora ma. ² Deus ekawēn tojtjot'ukayū ojojjo ġebuje—7 beayū—Deus xe kacūġcūġ'iyayū. Jexeat parasuy jo'iat o'ġūm cebe ip. Pūġ pepepe ma o'ġūm cebe ip.

³ Wara'at oajēm tōmte'okuatōm mupikupikap'a kay Deus ekawēn tojtjot'ukat—caixa'a kay. Cūġ'i osunuy iboce. Tōmte'okuatōm mūn'a kuġ oajēm—ouro muġēġē'a'a kuġ. Iboceat tōmte'okuatōm o'tōmūm cebe tōm'ade.

— Deus ebekitkit kawēnwēn ceweju soat ip — io'e cebe iboceat. Ixeyū ekawēn cuy eġuwekoy tōmte'okuatōm eju tōmupikupikap'a be ouro muġēġē'a'a be Deus abikbikap wap — io'e cebe.

⁴ O'tōmuwekoy Deus ebekitkit ekawēn eju. O'tōmupik. Tōmte'okuatōmtiġ o'jedigeu Deus kay cekawēn tojtjot'ukat pui bewi—Deus wap cūġ'iat pui bewi. Deus ebekitkit ekawēn tak o'jeu cekay tiġ eju. ⁵ Deus ekawēn tojtjot'ukat daxa o'jat tōmte'okuatōm mupikupikap'a bewi. Tōmte'okuatōm mūn'a o'yamunopapūn daxam. O'yaxik ipi kay. Yaxik puje, poroġiat o'e soat taġ ipi daġ. Poroġiat o'e soat taġ ya'ōpararu, xiririkiat tak. Nobano dak o'e soat taġ ipi daġ. Ipi dak o'jexixi jġjā. Tūmūn'a'ō o'jedede soat taġ ipi daġ.

⁶ Gebuje Deus ekawēn tojtjot'ukayū parasuy jo'iat o'jat imuyde am—7 beayū.

⁷ Koapat jeparasuy jo'iat o'guyde. Akadadada o'jedaedu daxa eju—ade. Doy eju iwekoykey o'e. Kabi beat iwekoykeyat o'guy'at ipi kay. Ade o'ġupik ipi'in. Pūġ eipi o'ġupik ebapūġ eipiyū'in. Xepxep pit o'jeipiepoyat ipi'ūmat eipi. Tūmūn'ip'ip tak o'yopmupik yop'ade. Pūġ'ip'ip'ip o'yopmupik ebapūġayū'ip'in. Xepxep pit o'jeipepoyat ipik'ūmat'ip. Kapī'idip tak o'tipik soatip. Ka'ūma ma o'jedipepoyat.

⁸ Gebuje wara'at jeparasuy jo'iat o'guyde Deus ekawēn tojtjot'ukat. Xepxep o'e ip imuydedem kuy. Kabi beat co'a jo'iat'a o'yamuakōm tibōġcīcāti be. Apikpiġ pima o'yamuakōm. Ti'ade o'jediewexaxat toy.

Pūḡti o'jediewexat toy. Xepxepti bit idibi mabuk o'tinuy. O'jediewexat gu toy. ⁹ Tiboḡcīcāati daḡayū oap ade—idibi tiyuati daḡacayū. Pūḡ'ūm oe'ū ebapūḡayū'in. Tak gu kobexixi dak o'guyubaḡbaḡbaḡ. Ade jījā. Kiiiān. Pūḡ ma o'guyubaḡbaḡbaḡ ebapūḡayū'in—tiboḡcīcāati adopa daḡat.

¹⁰ Gebuje wara'at jeparasuy jo'iat o'guyde Deus ekawēn tojtjot'ukat. Ebapūḡ o'e ip imuydedem kuy. Kasopta o'ta'at kabi kadiwi taboḡata. Tasop o'tanuy wexiktak puxim. Idibi be o'taakōm. Pūḡti be o'taakōm ebapūḡtiayūdi be. Idi'a'a be dak o'taakōm. Pūḡti'a be o'taakōm ebapūḡtiayūdi'a be. ¹¹ Tacupata i iḡoda butet omuy—kasopta butet. Ixeda akōm puje idibi dak ticup o'e pūḡ kadi. Pūḡti ticup o'e ebapūḡayūdi'in. Ade oap ipi watwat tikōn puje. Oap ip ticup pibun.

¹² Gebuje wara'at jeparasuy jo'iat o'guyde Deus ekawēn tojtjot'ukat. Ebadipdip o'e ip imuydedem kuy. Pūḡ kadi kaxiepiat o'sutamukērērēn. Kaxiaat tak o'sutamukērērēn ip pūḡ kadi. Kasopta dak o'sutamukērērēn ip pūḡ kadi. Imēnpuye kaxiepipū ma o'e kaxi takērē buye. Kaxiamat tak yopīt ma kabiam o'e. Kasopta dak yopīt ma kabiam o'e. Kabiok oeku ebadipdip hora bima kabia bun. Kabiok oeku ebadipdip hora bima ixima bun.

¹³ Waram ḡuto oceak. Dace oceḡebaa'ījojo. Um cīcā jepupupum oeku. Ya'ōberen ixē dace o'jewāwā.

— Karem ḡu ipi juayū! — io'e ya'ōberen. — Ipiatpi'ajojom cīcā jeedop ip — io'e ya'ōberen. — Karem ḡu ipi juayū — io'e. — Ipiat'ajojom cīcā jeedop ip — io'e. — Warara'acat ḡasū jeparasuy jo'iat ḡuyde Deus ekawēn tojtjot'ukayū — io'e. — Ebapūḡayū mabuk jeparasuy jo'iat ḡuyde — io'e. — Ixeyū be imuyde buje, ipiat supi'ajo jījā ipi juayū — io'e ixē dace.

9

¹ Gebuje wara'at jeparasuy jo'iat o'guyde Deus ekawēn tojtjot'ukat. Pūḡpōḡbi o'e ip imuydedem kuy. Kasopta jo'iat ojojjo—kabi kadiwi o'takopiata jo'iat. Kabi beat chave o'ḡūm ixē be ikūybioreḡ cīcātkūy domudip'ukap echave. ² Kasopta jo'iat iḡo kūy o'sukūynomudip'uk ibo echavem. Ikūynomudip'uk puje, o'tiḡcēm ikūy bewi. Waēn yoboḡat peatig puxim o'tiḡcēm. Iḡodig kaxi o'ḡupinēm tiḡboḡ cīcā buye. Soat taḡ o'e kabiok. ³ Arōxēkxēk co'iaiyū o'kop ixē diḡ eju. Ipi kay ip o'kop. Dat puxim ip tōḡtapi osodop Deus a'ōbi.

⁴ Kapī'idip cuy epetimukērērēn ḡu — io'e kabi beat cebe ip—arōxēkxēk co'iaiyū be. — Tūmūn'ip'ip tak cuy epeyopmukērērēn ḡu — io'e. — Wara'at tak cuy epe'gukērērēn ḡu kadaī — io'e. — Teku Deus ebekit iam topa'a bararuk'ūmayū kay acā juy epeju — io'e. — Ixeyū be acā juy ipiat epesupi'ajoat — io'e cebe ip—arōxēkxēk co'iaiyū be. ⁵ — ḡasū bit puk yaoka pi ma eywebe — io'e cebe ip. — Ipiat pit epesupi'ajojoat cebe ip 5 kaxi bun ma — io'e cebe ip.

Ixeyū arōxēkxēk co'iaiyū tōḡtapi osodop ip dat puxim. ⁶ Deus ebekitkit'ūmayū be ipiat o'supi'ajojoat ip dat tōḡtapi jo'ī 5 kaxi bima—topa'a bararuk'ūmayū be. Imēnpuye je'ūap kudadam ip jeeku. Inaka je'ūap ip tobuxik ḡu. Je'ū ojuy ma'ḡu ip jeeku. Inaka ce'ū ba'ore je'e ip.

⁷ Ixeyū arōxēkxēk co'iaiyū cavaroyū buxim osodop ip—jenopaḡōḡōm cumayū buxim—icaat kuḡ ip jewebe. Jadaḡat kuḡ ip oeku ouro muḡēḡē jo'iat kuḡ. Aḡokatkat topa buxim ip o'topadop. ⁸ Ayacat'adap puxim ip o'yadaptop. Leāo nūy buxim o'tūydop ip. ⁹ Icaat kuḡ oeku ip jekūm'a eju—ferro muḡēḡē kuḡ. Carro jenopaḡōḡōap kay daodaodao

ma cucum iap a'õ buxim o'cegeba'a'õnuy—cavaroyũ imupuxikpuxigiap a'õ buxim. ¹⁰ Dat puxim ip oeku togtapiat kuğ jekpu be. Jenõgtapian ma juk adi oekuku ip ipiatpi'ajojoan topa'a bararuk'ũmayũ be. 5 kaxi bima juk adi oekuku ip ipiatpi'ajojoan cebe ip. ¹¹ Ixeyũ kukukat ikũybioreğ cĩcãatkũy beayũ kukukat osunuy. Ixe butet Abadom i omuy Judeuyũ a'õm—Hebreu a'õm. Apolião i omuy ibutet Grego a'õm. Ibutet wuymu'ũm'ũm'ukat iape wuya'õm.

¹² Kuy pũğ o'kap ipararu jĩjãat. Xepxep mabuk omuyku.

¹³ Gebuje wara'at jeparasuy jo'iat o'ğuyde Deus ekawẽn tojtjt'ukat. 6 be o'e ip imuydedem kuy. Tõmte'okuatõm mupikupikap'a bewiat'a'õ oya'ĩjojo—ouro muğẽğẽ'a bewiat'a'õ—Deus abikbikap wapat'a'õ. ¹⁴ Ixe a'õ o'jekawẽn ixe Deus ekawẽn tojtjt'ukat pe—imuyde isuat pe.

— Ebureyũ juy eguwekap — io'e. — Ebadipdip omuy ip taomũnmũn — io'e. — Taomũnmũn ip omuy Eufratesdi xe—tiboğati xe — io'e.

¹⁵ Kabi beat a'õbi ixeyũ Deus ekawẽn tojtjt'ukayũ soat kuğ ip osodop jebui be. Soat kuğ ip osodop pũğ yaoka am ebapũğayũ'in—ipi watwat'in. Deus epeju i'eap wiwim ip osodop. Wara'at koato be ğu jeeju ip ixeyũ aoka am, wara'at kaxi be ğu dak, wara'at kabia be ğu dak, wara'at ehora be ğu dak. Deus pe “Epeju” i'e buje acã jeeju ip ixeyũ aoka am. Ixeyũ ebadipipayũ o'ğuwekap. ¹⁶ Pebũrũ ixeyũ esorarayũ iap awẽğ oyawẽğtobuxik kuy. Tak'ũm ip osodop—ade jĩjã. Kiiiã. 200,000,000 be ip osodop—cavaro akpi jejeayũ—nopagõğõ'ukayũ. ¹⁷ Sorarayũ õhõyũ ojojojo wexey jo'iat pe cavaroyũ. Ixeyũ akpi jejeayũ dak ojojojo. Soat yakpi jejeayũ icaat kuğ ip osodop jekũm'a eju. Pũğpũğ ikũm'a ejuat ipakpuk osunuy daxa buxim. Warara'acat iremrum osunuy wita'a buxim—yadeiboğat'a buxim—safira'a buxim. Warara'acat ipekuk osunuy enxofrenõm puxim. Cavaro'a leão'a buxim o'yanuy. Ibi dağwi diğ cẽmcẽm o'e daxadiğ, enxofrenõmtiğ tak. Daxa dak cẽmcẽm o'e ibi bewi. ¹⁸ Ade jĩjã ipi watwat oap ip cavaro bi dağwi ijẽm'ibit pibun—daxae pibun, daxadiğ pibun tak, enxofrenõmtiğ pibun tak. Pũğ'ũm oe'ũ ebapũğayũ'in. Xepxep o'jepoyat. Imẽn ma ip oap. Xere'ũma ipi watwat oap. Ade jĩjã. ¹⁹ Cavaroyũ ipi watwat o'yaoka jebi bewi o'jẽm ian, jedoaybu bean tak. Ipiat o'supi'ajojoat ip ipi watwat pe puybu nuypi jo'i.

²⁰ Cavaroyũ ipiatpi'ajojoanap epere buje, jemumuğẽ kay jetabucap o'jepere ğu ip—o'jepoyat'iyũ. Wuyju Deus kay iap co'i ip osodop jemumuğẽ kay jĩjã. Jemumuğẽ kay jĩjã ip osodop—ouro muğẽğẽ kay, prata muğẽğẽ kay dak, bronze muğẽğẽ kay dak, wita'a muğẽğẽ kay dak, ip muğẽğẽ kay dak. Ibiõğbuk kẽrẽayũ kay dak ip osodop. Ixeyũ emumuğẽğẽ be ijo ba'ore, cekũyjo ba'ore dak ip, cexĩğxĩğ pa'ore dak ip. Inaka tũybe iteyũ deusyũ iãn o'e ip. Oe'ũ'ũ ğu ip arõxẽkxẽk co'iyũ nũy pibun, cavaro nũy pibun tak. Imẽnpit jetabucap o'jepere ğu ip jemumuğẽğẽ kay. Deusat kay ğu ip o'e. ²¹ Wara'acat aokakaap ip o'jepere ğu. Jebukaypacap tak o'jepere ğu ip. Warara'acat tayxĩ kaykayap tak o'jepere ğu ip. Warara'acat itop kaykayap tak o'jepere ğu ip. Warara'acat pubut tujupa'um'umap tak o'jepere ğu ip. Oibu'un ğu ip ikẽrẽat muğẽğẽm.

10

¹ Gebuje wara'at ojojojo Deus ekawẽn tojtjt'ukat—ya'õbacaat. Kabi kadiwi kom pima ojojojo. Ixe esay kabikerereat co'i osunuy. Korop-sanobu o'jebueku yakokoreren. Ixe dopa kaxiepiat puxim o'topanuy.

Ixe dao daxae iecūgat puxim o'taonuy—isopat puxim. ² Livrodup kuḡ osunuy jebui be—tup'īcatup kuḡ—tupayaatup kuḡ. Jei o'suimōḡ tiboḡ cīcāati be jedaoat kadiat i. Jedao'ūgat kadiat i bit o'suimōḡ ipi be. ³ Ya'ōberen o'jewāwā leāo ewāwāap puxim. Cewāwā buje 7 be xiririkpaw'iat o'ya'ōbu ya'ōberen. O'jepaw ya'ōberen. ⁴ Cepaw isum apēn cuk ip o'e iaptup kuka otupmubararak. Kabi beat pit o'jekawēn owebe.

— Apēn 7 be xiririkpaw'iat o'e owebe iaptup ḡu juy etupmubararak — io'e owebe. — Etupmubararak ḡu juy warara'acat pe itaybicap puxim — io'e owebe.

⁵ Gebuje o'jebaepacūḡ kabi kay Deus ekawēn tojtjt'ukat jeba'at kadi—tiboḡ cīcāati be cūḡ'iat—ipi be cūḡ'iat—kuy ojojoiat. ⁶ O'jekawēn Deus a'ōpiju. Ixe Deus soat em itait. Je'ū ḡu ixē bit. Ixe juk kabi o'ḡuḡē, soat kabi beacat tak. Ipi dak cuk o'ḡuḡē, soat ipi juacat tak. Tiboḡ cīcāati dak o'timugē, soat tidaḡacat tak.

— Gasū bit ibun ḡu jeku — io'e Deus a'ōpiju. ⁷ — “Soat je'bapuk obikuyap taḡ,” i juk o'e Deus jebuywatwat'ukayū be—jekawēn muwēnuwēn'ukayū be — io'e owebe. — Apēn Deus ibikuy osunuy iap iba'arēm osunuy soat pe kuy bima — io'e. — Ixe ekawēn tojtjt'ukat pe jeparasuy jo'iat muyde buje bit, soat je'bapuk apēn ibikuy osunuy iap taḡ—kanomūmat pe jeparasuy jo'iat muyde buje — io'e owebe.

⁸ Kabi kadiwiat a'ō waram oya'ḡojo. Waram o'jekawēn owebe.

— Tupayaatup cuy etupu—tup'īcatup—Deus ekawēn tojtjt'ukat pui bewi—ipi be cūḡ'iat pui bewi—tiboḡ cīcāati be cūḡ'iat pui bewi — io'e owebe.

⁹ Oju cekay.

— Ma — i oce cebe. — Etupūm owebe, — i oce cebe.

— Juku — io'e. — Etupu — io'e owebe. — Etup'o — io'e. — Ebi be bima tupkurukuru je'e eit puxim — io'e. — Edada be bit, tupsak je'e — io'e.

¹⁰ Otupu ibui bewi tup'īcatup, tupayaatup. Otupkūn. Otup'o. Tupkurukuru o'e obi be bima. Tupkūn puje bit o'e tupsak odada be.

¹¹ — Waram tak cuy apēn Deus adeayū idaxijo iap ekawēn cuy eḡuwēnuwēn soat pe — io'e owebe. — “Ixe soat tiwatwayū'in idaxijo pin,” i juy ece, “soat ka watwayū'in tak, soat eipi watwayū'in tak, soat a'ōm kawēnwēn'ukayū'in tak,” i juy ece soat pe — io'e owebe.

11

¹ Gebuje kabi beat imuweḡūḡūnap'ip o'yopūm owebe.

— Deus eju kawēnwēnap'a juy eyamuweḡūn—yaboḡat'a — io'e owebe. — Wūnca mupikupikap'a dak cuy eyamuweḡūn—caixa'a — io'e. —

Pebūrū paxi e'em “Ēn xipat cīcā,” i Deus pe ceweju kawēnwēnap'a be? Ixeyū dak cuy eḡuweḡūn — io'e owebe. ² — Kacūḡkadiat pit cuy eḡuweḡūn ḡu—yakokorerenayū yanaxinōm — io'e. — “Wekawēn kay'ūmayū jeōm oweju kawēnwēnap'a naxinōm pe,” i juk o'e Deus — io'e owebe. — 42 kaxi bun warēmtaḡ ma jeku ip Deus ka daḡ—ikērēat kuḡ ḡuiat ka daḡ — io'e owebe. ³ — Xepxepayū oḡuju wekawēn muwēn ām — io'e. — Ikurususucat kuḡ jeku ip jesay kuḡ oceḡuycūḡ eykay eyju warēmtaḡ ma jekukum puye iap mubapuk am soat pe. Ibun cīcā jeedop ip Deus ekawēn muwēnuwēn—1,260 kabia bun — io'e.

⁴ Ixeyū xepxepayū oliveira'ip puxim wekawēn muwēnuwēn'ukayū. Lamparina'a mūn puxim tak ip—ipi juacat kukat etabun anuynuyat'a buxim. ⁵ Warara'acayū warēmtaḡ ixeyū xepxepayū kuk ojuy bima,

daxa cēmčēm ikōmbie daḡwi yaoka am. Imēnpuye je'ū ip warēmtaḡ ikuk ojuyayū. ⁶ Ixeyū a'ōbi muba'at ajēmjēm ḡu Deus ekawēn muwēnuwēn ip pima. Deus a'ōbacaap kuḡ ip xepxepayū. Idi'a dak ip idimuwxat toy ja'ōbi. Ja'ōbi ip warēmtaksuḡat ḡudot ipi juayū mu'ūm ām, ku beacat mu'ūm ām tak, ku muypi'ūm ām. Imudot pin pima, ip ḡudot.

⁷ Deus ekawēn muwēn epere isum yobog cīcāat jajēm ipararu jījāat. Jajēm ikūybioreḡ cīcāatkūy bewi. Jebacacan je'e xepxepayū eju. Xepxepayū a'ōbacaap ḡu'ūm ipararu jījāat. Yaoka ip. ⁸ Ixeyū'ūm'ūm jebit po'i jeedop akidaḡ ikaboḡatka be—korosa be ixeyū kukukat o'subamupaya ip iatka be. Po'i jeedop ip uk'a ukpibubu be soat pe ijo am. Ibo ka watwat kay ḡebum pima:

— Sodoma ka watwat co'i ip ikērēat kuḡ — i wuyju e'em. — Egito eipi watwat co'i ip ikērēat kuḡ — i dak.

⁹ Ibun'ūma jeak ip adeayū ixeyū'ūm'ūm jebit kay—ebapūḡ kabia bun ma, ipidaseat kabia dak. Adeayū jeak ixeyū'ūm'ūm kay—soat eipi watwat'in, soati watwat'in tak, soat a'ōm kawēnwēn'ukayū'in tak, soat iwarururuayū'in tak. Ikot an ḡu ip.

— Ixeyū'ūm'ūm cuy epejokot ḡu — i je'e ip soat.

¹⁰ Icokcok cīcā je'e ip ipi juacayū xepxepayū'ūm'ūm oe'ū iap kay—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm oe'ū iap kay. Peta ḡuḡē ip jecokcokap pibun ma. Iūmūmap je'ḡūm ip jewewebe jecokcokap pibun. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm ipiat o'supi'ajoat ipi watwat kay—ixeyū xepxepayū. Imēnpuye icokcok je'e ip xepxepayū'ūm'ūm e'ūap kay. ¹¹ Xet. Xet. Xet. Kabiam. Kaxicuḡ pima, puw, Deus o'jepuw cekay ip jebidom. Waram ip o'jetait. Kirik'āy. O'āy'āy ip. Imēnpuye iparara jījā ip o'e waram ip o'jetait iap o'tobuxik puye. ¹² Kabi beat ya'ōberen o'jewāwā xepxepayū be—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū be—waram o'jetait'iyū be.

— Epeyeu juy ijodi — io'e cebe ip.

Jekay itakomaayū etabun ma ip o'jeu kabi kay ḡebuḡe bit. Kabikerereat taḡ ip o'jeu.

¹³ Ceu isum ip ipi o'jexixi jījā. Pūḡ kadi o'sukamu'ūm 10 beatka'in. Tak ḡu oap ip ipi exixi buje. Ade jījā oap ip. 7,000 beayū'ūm'ūm oap ip. Iparara jījā o'e ip o'jepoyat'iyū.

— Deus soat podi ma ya'ōbaca — io'e ip jeparara pibun. — Kabi beacayū kukukat soat podi ma ya'ōbaca — io'e ip jeparara pibun.

¹⁴ Kuy xepxep o'kap ipararu jījāat. Aḡ cuy epesop imēnpit. Wara'at cuy omuyku ipararu jījāat. Ebaḡūḡ jeedop ip.

¹⁵ ḡebuḡe wara'at jeparasuy jo'iat o'ḡuyde Deus ekawēn tojotjot'ukat. 7 be kuy imuydedem o'e. Ka'ūmḡu wara'at. O'e kuy.

— Gasū Deus soat kukukan o'e — io'e kabi beayū ya'ōberen. — Ixe emunaē dak soat kukukan o'e ḡasū — io'e ip. — Soat em ixē soat kukukan jeenuy. Puḡūn xe'e ixē soat kukukan iap i'ūm? Ka'ūma em ma — io'e ip.

¹⁶ Ya'ōbuyxiayū dak piḡ'i o'at'at ip jedop am ipi ju Deus wap “Ēn xipat” i'e am cebe—24 beayū, Deus xeayū, jabikbikap ceje kaxixixik'iyū.

¹⁷ — Ocekukukat, ēn acā Deusat — io'e ip. — Ēn soat podi ma a'ōbaca — io'e ip. — Gasū ēn etabēḡ — i. — Kuyje dak cuk adi etabēḡ eḡuy — i. — Kuy juk a'ōbacaap eḡubapuk soat pe — i. — Imēnpuye “Ēn xipat cīcā,” i ocejū e'em ewebe — i. — Soat kukukan ece ḡasū — io'e ip. ¹⁸ — Ekay itabut'ūmayū itakoma jījā ekay, etakomaap mubapukap ehora oajēm puye — i. — Gasū ipiat

esupi'ajojoat a'ōkay'ūmayū be — i. — Imēnpuye itakoma jījā ip ekay — i. — Apēn cuk adi oekuku ip ipi ju bima iaptei eteida soat pe ce'ū'ūayū be — i. Cedaḡ ma juk adi oekuku ip iaptei eteida ebuywatwat'ukayū be—ekawēn muwēnuwēn'ukayū be dak, soat ebekitkit pe dak, ibuyxim ekukuk'ukayū be dak — i. — Soat pe cedaḡ ma eteida—yoboḡayū be, ka'ūmaayū be dak — i. — Gasū dak ipi mu'ūmu'ūm'ukayū eḡu'ūm—a'ōkay'ūmayū — io'e.

Imēn o'e ip ya'ōbuyxiayū Deus pe.

¹⁹ Deus nuynuyap'a exīntabi o'jekoce ḡebuje—kabi beat'a. Deus ekawēn kukatopa mūn'a yabapuk o'e soat pe—witadopa be ibararak iat mūn'a—caixa'a—ouro muḡēḡē'a. Iḡo'a jo isum xiririkiat o'jepaw ya'ōpuruḡ. Kōnēkōnēk io'e. Xiririk xiririk io'e. Ipi o'jexixi jījā. Akadadada o'ta'ta ipi be ta'ade.

12

¹ Gebuje wara'at ipararuat ojojoko kabi be yoboḡat. O'jebapuk omukūyjo am apēn ḡuyjom jebapuk iam. Koam ayacat ojojoko. Iekabek oeku kaxiepiat kuḡ. Kaxiaat ixē i diotpe osunuy. Ouro muḡēḡē osunuy ya be—12 be kasopta kuḡat. ² Yukreḡ osunuy. It kam pasuḡ osunuy. Ya'ōberen o'jewāwā je'it pibun.

³ Gebuje wara'acat o'jebapuk kabi be omukūyjo am apēn ḡuyjom jebapuk iam. Seḡemoxixi jo'iat ojojoko ipakpukat. ⁷ be ya'a o'yanuy. Soat'a be ouro muḡēḡē kukukuḡ osunuy. ¹⁰ be yakanasū. ⁴ Ta'adeata kuḡ oeku jenomuju jedoaybu eju kasopta. Pūḡta o'ta'uk kasopta ebapūḡayūda'in. Tamuy'at'an oeku ipi kay. Cū. O'jecūḡ yukreḡat tobuxik puje. Ixe wap cūḡ'i osunuy i'it oap ojuy. Ikap isum i'it o ojuy osunuy. ⁵ Ayacat o'su'itkap aḡokatkat. Ixe aḡokatkat soat ka kukukan jeenuy ḡuyjom. Ya'ōpuruḡ ip jukuk jebui be icaat kukat puxim. Ka'ūma ma kūyjobit'ūm jeenuy ixē a'ō kay. Soat ya'ō kay jeedop ip kūyjobit. Bekicat kap isum Deus pit o'takoy. Kabi kay o'tujuu soat em jeenuy ām jexe. O'tujuu seḡemoxixi be i'oap puxim. ⁶ Ayacat tak o'jenapōn uk'a'ūmat kay. Iboce kuy juk Deus soat o'ḡumuxipan tūy ām. Deus xipan jukuk iboce. 1,260 kabia bun xipan jukuk.

⁷ Gebuje nopagōḡōm o'e ip jeweweju ma kabi beacayū. Miguel a'ōkayayū nopagōḡōm o'e seḡemoxixi a'ōkayayū eju. Miguel a'ōkayayū Deus ekawēn tojtjot'ukayū. Seḡemoxixi a'ōkayayū Deus ekawēn tojtjot'uk osodop ip kuy bima. Gasū bit oibu'un ip Deus ekawēn tojtjotjon. ⁸ Miguel a'ōkayayū seḡemoxixi a'ōkayayū a'ōbacaap o'ḡu'ūm. Top pa'ore o'e ip kabi be. Deus oibu'un ip ikuḡ. ⁹ Seḡemoxixi o'ḡujēm ip kabi bewi. Kuyje seḡemoxixi puybum osunuy—Deus ekadai be osunuyiat. Ibiōḡbuk kērēayū kukukat ixē. Satanás i ibutet. Ibutet ade. Soat ipi watwat muḡuykukuku'ukat ixē. Ixe ma o'joxik ip kabi bewi. Ipi kay o'joxik ip ya'ōkayayū eju.

¹⁰ Gebuje kabi beat oya'ījojo. Ya'ōberen o'jekawēn. Imēn ixē o'e:

— Gasū bit Deus ipi juacayū daxijojoapi oibu'un — io'e. — Kuy juk ja'ōbacaap o'ḡubapukpuk soat pe — io'e. — Ixe acā soat kukukan o'e — io'e. — Deus emunaē dak ja'ōbacaap o'ḡubapukpuk soat pe—Cristo — io'e. — “Soat podi ma wa'ōbaca,” io'e soat pe — io'e. — Wuykitpitpiyū muymuy'ukat o'joxik kabi bewi — io'e. — Ixe te'e ma imuyuy'uk ip osunuy nuynuy Deus pe — io'e. — “Ikērēat kuḡ eyju Deus xe,”

i te'e ma e'e'uk osunuynuynuy. Soat em wuykitpitpiyū muymuy'uk osunuynuynuy—kabiabun, iximabun tak — io'e. — Deus ixē bit o'joxik kabi bewi — io'e. ¹¹ — Iparara ġu ip osodop warara'acat pe jaokaap puxim wuykitpitpiyū Jesus kayayū — io'e. — Jetabucap o'jepere ġu ip jaokaap puxim. Itabut osodop ip mēmē buxim o'jedoyekereren je'ū ām wuywebeam iap kay — io'e. — Ibu'u ġu o'e ip kawēn icēmat muwēn ām — io'e. — Imēnpuye jemuymuy'ukat a'ōbacaap o'ġu'ūm ip — io'e. ¹² — Imēneju: “Kabi icokcok cuy jeenuy,” i ōn e'em. “Kabi beacayū dak icokcok cīcā juy jeedop ip,” i ōn e'em — io'e. — Karem ipi juacat, tibog cīcāati beacat tak — io'e. — Ipiat'ajojom cīcā ip jeedop, ibiōġbuk kērēayū kukukat kuy o'kop cekay ip puye — io'e. — Itaybit darem ma ipiat osupi'ajojoat Jesus kay itabucayū be iam — io'e. — Imēnpuye itakoma jījā o'e — io'e.

¹³ Ipi be juk oxik ip iam itaybit pima, ayacat tobatban oeku—āġokatkat'it'it kukat tobatban—ikap'isuat kukat tobatban. Tobatban oeku yaoka ojuy. ¹⁴ Inaka Deus dace buximat eġeba o'ceġebaūm ayacat pe. O'ceġebaūm cebe pupupum jenapōn ām jeka kay—uk'a'ūmatka kay. Ibo ka be Deus xipan ixē jukuk. Eba pūġ koato bun xipan jukuk, ipidaseat koato dak. Cekaykay ba'ore jeenuy puybu jo'iat pe. ¹⁵ Seġemoxixi bit idibi o'timujēm jekōmbie daġwi. I dixidi buxim o'timujēm. O'timujēm wūy jījā ayacat tujowacap ojuy. ¹⁶ Ipi bit ayacat o'taxijo. O'jedeġ idibi ōm ām seġemoxixi kōmbie daġwiati ōm ām. ¹⁷ Imēnpuye seġemoxixi itakoma jījā o'e ayacat kay. O'ju nopagōġō ām ixē uktakyū eju—soat eju—Deus ekawēn kay kūyjobicayū eju—Jesus ekawēn taġ jekuku'ukayū eju—kawēn icēmat taġ jekuku'ukayū eju. ¹⁸ Seġemoxixi bit ka'oririt pe osunuy. Cūġ'i osunuy ka'ūma kuġ ma—ibuipuk ma.

13

¹ Gebuje ipararu jījāat ojojojo. Tibog cīcāati bewi jeuhum o'e kapurūġ kay. ⁷ be ya'a. ¹⁰ be yakanasūyū. Ouro muġēġē kukukuġ osunuy soat akanasū daġ warara'acat kukuk'ukat adaġat puxim. Deus muymuyap ibararak osodop soat'a daġ. ² Ixe ipararu jījāat leopardo buxim osunuy—wida buxim. Ixe i urso i buxim—widabaro i buxim. Leāo bi buxim o'subinuy. Seġemoxixi ja'ōbacaap o'ġūm ipararu jījāat pe. Jabikbikap tak o'ġūm cebe. Imēnpuye seġemoxixi jo'i o'e ya'ōca. Kūyjobit o'e ip seġemoxixi a'ōkayayū ipararu jījāat a'ō kay dak. ³ Pūġ'a werowero kuġ o'yanuy ipararu jījāat'a. Ce'ūat'a jo'i o'yanuy. Weroweroġ pit kuy oiyo. Imēnpuye:

— Apēnpuye xe'e oe'ū ġu werowero pibun? — io'e ip jewewebe ipi daġacat.

Itabēġbēġ o'e ip yajojom. Kūyjobit ip o'e ya'ō kay oe'ū ġu buye. ⁴ Seġemoxixi ja'ōbacaap o'ġūm ipararu jījāat pe. Imēnpuye soat ipi juacat itabut cīcā osodop seġemoxixi kay. Ipararu jījāat a'ō kay dak ip osodop.

— Soat podi ma ipararu jījāat ja'ōbacaap kuġ — i te'e ma o'e ip. — Ka'ūma be ma ixē a'ōbacaap mu'ūm put — i te'e ma o'e ip.

Tūybe seġemoxixi Deus iān o'e ip.

⁵ Seġemoxixi o'jekawēn ipararu jījāat pe.

— Deus cuy ejomuymuy — io'e cebe. — Ekawēnkērēm cuy eguy — io'e cebe — Quarenta e dois kaxi bun cuy ejeku ipi dağayū paraktağ — io'e cebe.

⁶ Imēnpuye ipararu jījāat Deus o'jomuymuy jījā. Deus o'subutetmuymuy. Deus nuyuyap tak o'jomuymuy jījā. Kabi beayū dak o'jomuymuy jījā.

⁷ — Deus ebekitkit eju juy nopagōğōm eguy — io'e seğemoxixi cebe. — Egubu'un cuy ip Deus kay — io'e ipararu jījāat pe.

Seğemoxixi ja'ōbacaap o'ğūm cebe soat tiwatwat'in ya'ō kay i'e am, soat eipi watwat'in tak, soat a'ōm kawēnwēn'ukayū'in tak, soat iwarururu-ayū'in tak. Soat ip kūyjobit o'e ya'ō kay. ⁸ Imēnpuye jewemuğuykukukum ip je'e ipi juacayū. Tūybe Deus iān je'e ip ipararu jījāat pe.

— Ēn acā Deusat — i te'e ma je'e ip.

Ixe kay ip itabut je'e apēn wuyju wuyetabut Deus kay iap puxim. Mēmē buxim oe'ūiat pubutup pe ibutetet ğu ip—abuyū Deus xe itait jeedop iaptup pe. Iğodup pe osodop ğu ibutet ip ipi muğē'isum ma.

⁹ Iboam eyetaybit pin pima, eya'ōpicūğcūğ cuy epesop. ¹⁰ Taomūnmūn ijuibit taomūn ma ip. Payaom yaoka'ibit yaokan ma ip payaom. Imēnpuye yukpiceğēm ğu juy jeedop ip Deus ebekitkit jetabucap kug ipiat'ajojom ma'ğū ip. Itabut cīcā juy jeedop ip cekay.

¹¹ Gebuje wara'at ojojojo ipararu jījāat. Xepxep osodop ip ğasū. Ipi bewi o'jēm badiwi. Xepxep akanasū o'yakanasūnuy. Cordeiro'it'it akanasū jo'i. Seğemoxixi ekawēn co'i o'jekawēn kawēnkērē. ¹² Ya'ōbaca jījā osunuy koapat ipararu jījāat a'ōbacaap co'i. Ja'ōbacaap mubapukpuğ osunuy koapat ipararu jījāat etabutpe.

— Koapat ipararu jījāat a'ō kay juy epesop — io'e soat ipi juayū be. — Werowero pibun oe'ū pin iat a'ō kay juy epesop — io'e cebe ip. — Kuy oiyoy iat a'ō kay juy epesop — io'e cebe ip.

Imēnpuye ya'ō kay o'e ip ipararu jījāat a'ōbi. ¹³ Wuywebe imuğē ba'oreap mubapukpuğ oekuku koapat ipararu jījāat. Ja'ōbacaan daxa o'ğukopkop kabi bewi. Ipi kay o'ğukopkop soat etabutpe ixeyū mutabut am jewekay. ¹⁴ Soat ipi juayū o'ğuguykukuku iba'oreap o'ğubapuk puye. Wuywebe i'e'ba'oreat mubapukpuğ osunuy koapat ipararu jījāat etabutpe.

— Koapat ipararu jījāat puximat cuy epeğugē wita'am — io'e soat ka watwat pe. — Payaom werowero ip o'ğugēiat puximat cuy epeğugē — io'e. — Oe'ū ğuiat puximat cuy epeğugē — io'e.

Imēnpuye ixe buximat o'ğugē ip wita'am. ¹⁵ Kanomūmat ipararu jījāat ya'ōbacaap o'jat koapat pewi ja'ōbacaan. Ya'ōbacaap o'jat koapat puximat mutait am. Imēnpuye o'jetait koapat puximat—wita'a muğēğē. Cekawēn put o'e. Jekay itabut'ūmayū dak yaoka but o'e cebe.

¹⁶⁻¹⁷ — Obutet cuy epesubutetmubararak eybūnū'a be eyba'at kadi, eydopa'a be dak — io'e. — Obutet mubararak'ūm pima, wenúmero ma epeğubararak eydopa'a be, eybūnū'a be dak — io'e.

Imēn ixe o'e soat pe ipi juayū be—ya'ōbuyxiayū be, ya'ōbuyxi'ūmayū be dak; yopīcayū be, kariwayū be dak; jekpiwatpin ma kapikpik'ukayū be, tei'ūma kapikpik'ukayū be dak. Cewebubut pu ba'ore osodop ip topa'a bararak'ūm pima, ibūnū'a bararak'ūm pima dak. Tarekrek tak teida ba'ore ip osodop ixe butet ibararak'ūm pima, ibutet enúmero ibararak'ūm pima dak.

¹⁸ Wuyetaybitbicap cuy ajat wuyetaybit am iboam. Wuyetaybit pima bit ixé enúmero imuweḡun put kuka o'e wuywebe. Ağokatkat putet co'i ixé enúmero. Ixe enúmero 666.

14

¹ Deus omukūyjom mabuk osunuy apēn jebapuk āmap kabia be iam. Apēn jebapuk āmap kabia bima iap cocom mabuk oḡuy wexey jo'iat pe. Mēmē buxim oe'ūiat ojojojo. Cūḡ'i osunuy co'a bicūḡpe—Siāo'a bicūḡpe—Jerusalém ka beat'a bicūḡpe. Adexiri osodop ixé eju—144,000 beayū. Mēmē butet ibararak osodop topa'a be ip. Ixe ebay butet tak ibararak osodop topa'a be ip. ² Kabi kadiwiat'a'ō dak oya'ḡjojo. Ya'ōboḡ o'ya'ōnuy ti'acap'a'ō jo'i. Ya'ōpuruḡ tak o'ya'ōnuy xiririkiat'a'ō jo'i. Ya'ōdip cīcā dak o'ya'ōnuy adedeayū jebubut'uk muydedem pimaap a'ō buxim—harpa muydedem ip pimaap a'ō buxim. ³ Ixeyū 144,000 beayū pibodo iisuan ip o'jebibododon. Deus abikbikap wap kacūḡcūḡ'i osodop ip jebibododon, ebadipdip itabēḡayū wap tak, 24 beayū ya'ōbuyxiayū wap tak. Ka'ūma be ma itaybit put ibo pibodom. 144,000 beayū be acā itaybit put—Deus emudaxijoyū be acā—ipi ju oekuku'iyū be acā. ⁴ Ixeyū 144,000 beayū o'jewemukērēren ḡu—pūḡ em tak ka'ūma. Soat taḡ iisu ip osodop ayacat eju o'jepo ḡu bukiat puxim. Mēmē badiptatam oekuku ip soat taḡ. Deus ixeyū o'taxijo kūyjobit'ūmayū parakpewi—ipi juacayū parakpewi. Ixeyū ma koam o'jewejak Deus kay soat em jedop am cexe. Mēmē kay dak o'jewejak ip soat em jedop am cexe. ⁵ Napapa'uk ḡu ip osodop. Soat taḡ ip iisu.

⁶ Gebuje wara'at ojojojo Deus ekawēn tojtjt'ukat. Um oeku eium. Kopkom oeku kawēn idipat muwēn ām soat pe ipi juayū be—soat iwarururuayū be, soat tiwatwat pe dak, soat a'ōm kawēnwēn'ukayū be dak, soat eipi watwat pe dak. Kawēn idipat i'ūm ḡu. Soat em itabucayū ibo muwēnuwēn jeedop. I'ūm ḡu cekawēn—kawēn idipat.

⁷ — Ibuyxim cuy Deus epejukuk — io'e ya'ōberen um cīcāat. — “Deus soat podi ma ya'ōbaca,” i juy epe'e'e — io'e. — Gaxīn ma ixé Deus ideida soat pe apēn ipi daḡ pima juk adi oekuku ip iaptei — io'e. — Xipacat je'ḡūm xipacayū be. Ipiat supi'ajoat ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū be bit — io'e. — “Warara'acat podi ma ēn xipat,” i juy epe'e Deus pe — io'e. — Ixe Deus kabi o'ḡujurūḡ, ipi dak — io'e. — Tiboḡ cīcāati dak o'timujurūḡ — io'e. — Idi'a dak o'ti'amujurūḡ — io'e.

⁸ Wara'at Deus ekawēn tojtjt'ukat koapat nomuju oeku. Um oeku eium.

— Babilōnia ka watwat puximayū a'ōbacaap oi'ūm — io'e. — Ikērēat muḡēḡē'uk osodop ip soat ka watwat eju — io'e. — Warara'acat tayxi eju jepopo'ukap puxim ikērēat muḡēḡē'uk ip osodop, warara'acat itop eju jepopo'ukap puxim tak — io'e. — Gasū bit ixeyū a'ōbacaap oi'ūm — io'e.

⁹⁻¹⁰ Wara'at Deus ekawēn tojtjt'ukat ojojojo—soat taḡ iisuyū. Ebaḡḡ ip um oekuku eium.

— Ipararu jījāat pe “Ēn xipat cīcā” i'e'e'ukayū ipiat supi'ajojo jījā—ixé jo'iat pe “Ēn xipat cīcā” i'e'e'ukayū dak — io'e. — Ibutet pararak topa'a beayū dak ipiat supi'ajojo jījā—ibutet pararak ibūnū'a beayū dak — io'e. — Deus itakoma jījā je'e ixeyū kay. Itabotaidabotbot ḡu je'e ixeyū kay—pūḡ kay dak ka'ūma. Iba'ore je'e cebe ip jenapōn ām ipiat'ajojoap puxim — io'e. — Ipiat supi'ajojo jījā ma ip. Daxa be ipiat supi'ajojo ip, enxofre isopat pe dak — io'e. — Deus ekawēn tojtjt'ukayū etabutpe

ipiat supi'ajojo ip, soat tağ iisuayū etabutpe. Mēmē etabutpe dak ipiat supi'ajojo ip — io'e. ¹¹ — Ixeyū beaptiğ jediğeuhum soat em daxadiğ. Ka'ümğu kabi dağ tiğ'umat. Soat em ma tiğteğ e'em. Iximabun, kabiabun tiğteğ e'em — io'e. — Ixeyū be ipiatpi'ajojoap tak i'ümğu. Cebodoy ba'ore cebe ip. Kabiabun ipiat'ajojom ip jeedop, iximabun tak—ipararu jījāat pe “Ēn xipat” i'e'e'ukayū, ixē jo'iat pe imēn i'e'e'ukayū dak—topa'a be ibutet pararakayū — io'e.

¹² Apēn ibutet pararak ibūnū'a beayū ipiat supi'ajojo jījā iap kay ğebum pima, yuƣpiceğēm ğu juy jeedop ip jetabucap kuğ Deus ebekitkiyū—Deus a'ō kay kūyjobicayū—Jesus kay jetabucap kukayū.

¹³ Gebuje kabi kadiwiat'a'ō oya'ıjojo.

— Pūğpūğ xipacayū'in mabuk yaoka ip ğasū itakomaayū jetabucap eperē'ūmayū, ipararu jījāat putet mubararakan ibu'u'uayū — io'e. — Icoƣcok ip jeedop o'yaoka ma'ğu ip — io'e. — Iboap cuy eğubararak taperadup pe — io'e.

— İcēmān ēn e'em — i Deus biōğbuk o'jede. — İcoƣcok cīcā ma ip jeedop — io'e. — İpi ju bima o'jekapikpik cīcā ip wuykukukat peam — io'e cebe—kabi beat pe. — Ce'ū buje bit ip jeebodoy — io'e. — Kapikap kay ğu ip je'e — io'e cebe. — Jekaba'üm ip — io'e. — Xipan cīcā ip o'jekapikpik iapteim tak ip idujuu jeweju — io'e cebe.

İmēn Deus biōğbuk o'jede kabi kadiwiat'a'ō wa'ōpıju.

¹⁴ Apēn jebapuk āmap kabia bima iap cocom mabuk oğuy wexey jo'iat pe. Ağokatkat co'iat ojojjo. Xik'i osunuy kabikerereat ceje. Ouro muğēğē kuğ jabe osunuy. Pēğap kuğ osunuy jebui be—tūybıbiat kuğ.

¹⁵ Deus ekawēn tojotjot'ukat o'jēm Deus eju kawēnwēnap'a bewi. O'jewāwā ya'ōberen kabikerereat cejeat pe.

— Epēğām cuy etiptakat soat eipi dağatıp, kuy o'taop puye — io'e ya'ōberen. — Ğasū ma juy etiptakat — io'e.

¹⁶ İmēnpuye cococo'i o'e. Tiptakatkan o'e jepēğām kabikerereat cejeat. Jepēğap o'ğuyco. Soat eipi dağatıp takatkan o'e. Pere. Soat o'tiptakat. Kuy o'jepere.

¹⁷ Gebuje wara'at ojojjo Deus ekawēn tojotjot'ukat. İxe dak o'jēm Deus eju kawēnwēnap'a bewi—kabi beat'a bewi. İxe dak pēğap kuğ osunuy tūybıbiat kuğ.

¹⁸ İbocewi wara'at Deus ekawēn tojotjot'ukat o'jēm tōmte'okuatōm mupikupikap'a xewi. İxe daxa kukuk'ukat osunuy tōmte'okuatōm mupikupikap'a beat taxa kukuk'ukat. İxe o'jewāwā ya'ōberen jebure be—pēğap kukat pe.

— Epēğām cuy uva'adot eyadot'ağobidakat — io'e. — Soat eipi dağatıp pe juy eyadot'ağobidakat — io'e. — Kuy o'yaop — io'e ya'ōberen.

¹⁹ İmēnpuye cococo'i o'e. Yağobidakatkan oeku soat eipi dağ uvadip tağ. Perēh. O'jepere. O'yamōğ yamucakcakcakap'a be yabidi'uk am. Deus ipiat supi'ajojoat kūyjobit'ūmayū be apēn ip uva'a mucakcakcağ iap puxim. ²⁰ İkabōğatka etakobe yamucakcakcağ ip osodop. Xere ğu o'yabidijēm uva'abidi. Yamucakcakcakap'a bewiapti kūyjobit'ūmayū'üm'üm toy buxim. Xere ğu toy o'toyjēm. Kiii iān toy. 3000 quılometrom o'toyjēm. Toydibida pūğ metro ipidase dak o'jedoyeku—Deus ekawēn kay kūyjobit'ūmayū'üm'üm toy.

15

¹ Gebuje wara'at ipararuat ojojjo kabi be yoboġat. O'jebapuk omukūyjo am apēn guyjom jebapuk iam. 7 be ojojjo Deus ekawēn tojtjt'ukayū. Omukūyjoap iba'arēm mabuk osunuy oxe. Yoboġ osunuy. Ipararu jījāat osunuy. Warēmtaksuġat kuġ ip oekuku—āmap kuġ. Ipi kay ixik puje Deus jetakomaap ġu'ūm.

— Eyju ma warēmtaksuġat epejoxik kūyjobit'ūmayū be — io'e Deus cebe ip. — Wa'ōbi ma ipiat cuy epesupi'ajojoat cebe ip — io'e. — Ixeyū acā ojojkat wetakoma eykay iap mubapuk am soat pe kūyjobit'ūmayū be — io'e Deus cebe ip—7 beayū be.

² Gebuje iodi buximat ojojjo—vidro muġēġē. Vidro iwekoykey osunuy daxa eju. Ixiriruk osunuy. Ipararu jījāat a'ō kay'ūmayū dak ojojjo—ixe jo'iat a'ō kay'ūmayū dak—jebutet enúmero kukat kukat a'ō kay'ūmayū. Kacūġcūġ'i ip osodop iodi buximat xe—vidro muġēġē xe. Harpa'a muydedem ip osodop—Deus emuaūm muydedem. ³ Moisés bibodom ip o'jebibododon—wuykukukat puywatwat'ukat pibodom. Mēmē buxim oe'ūiat pibodom tak ip o'jebibododon. Ibom o'jebibododon ip:

Ocekukukat, ēn acā Deusat, i. Ēn soat podi ma a'ōbacaap kuġ, i. Yoboġ cīcā eġuġēġēiat, i. Ocecokcok cīcā ġebum am emumuġē kay, i. Ēn soat tiwatwat kukukat, i. Soat em cūġ ma ēn ocekuġ, i. Icēmān acā ēn e'em, i. ⁴ Abu ibuyxim ġu ekuġ? Soat ma ibuyxim ekuġ, i. Abu kuka i'e pin ġu “Ēn soat podi ma a'ōbaca” i? Soat ma imēn i'e pin, i. Ēn acā ikērēat kuġ ġu, i. Soat taġ eisu, i. Soat tiwatwat jajēm “Ēn xipat cīcā” i'e am ewebe, i. Soat em cūġ ma ēn wuykuġ iap cocom soat ipi juacayū, i.

Ibom o'jebibododon ip. ⁵ Cebibododon epere buje, Deus eju kawēnwēnap'a oyajojo. Xīntabi ekoce buje oyajojo. Torojo'a o'yanuy ibo'a be—Deus nuynuyap cīcāap'a. ⁶ 7 beayū o'jēm Deus eju kawēnwēnap'a bewi Deus ekawēn tojtjt'ukayū. Warēmtaksuġat kuġ ip osodop ipiat'ajoan kūyjobit'ūmayū be. Cesaysopsepat kuġ ip osodop irucat kuġ, iarixiġsūġat kuġ. Ouro muġēġē kuġ ip osodop jekūm'a eju. ⁷ Pūġ ebadipdip itabēġayū'in bacia'a jo'iat'a o'yaūmūm soat pe 7 beayū be—ouro muġēġē'a. Soat ip yakuġ pūġpūġpūġ jebui wedim. Yanopapūn ip o'yadop Deus etakomaap kuġ—soat em itaicat etakomaap kuġ. ⁸ Deus soat podi ma jedipap kuġ iaptiġ o'jedigepōġpōġ soat'abi daġ Deus eju kawēnwēnap'abi daġ, Deus soat podi ma ja'ōbacaap kuġ iaptiġ tak. Soat iōm pa'ore ip osodop badiat'abi be 7 be Deus ekawēn tojtjt'ukayū be warēmtaksuġat xikap epere'ūm pima—ipiatpi'ajojoan epere'ūm pima.

16

¹ Gebuje Deus eju kawēnwēnap'abi oya'ījojo. O'jekawēn ya'ōberen 7 be Deus ekawēn tojtjt'ukayū be.

— Epeju juy — io'e cebe ip. — Bacia'a buximat'a beati juy epetixik ipi kay—Deus etakomaapti — io'e. — Deus etakomaapti juy epetidi soat kūyjobit'ūmayū be — io'e. — Epeju — io'e.

² Koapat o'ju Deus ekawēn tojtjt'ukat. Jebacia'a buximat beati o'tidi ipi watwat kay. Imēnpuye weroweropi o'jebak cebe ip—topa'a be ipararu jījāat putet kukayū be—ixe jo'iat a'ō kayayū be dak. Ipi jījā osodop, ierep cīcā dak, iohe ġu dak. Kuy pūġ ma jebacia'a buximat beati o'tixik.

³ Gebuje wara'at o'tidi jebacia'a buximat peati. O'tidi tiboḡ cīcāati be tiyuati be. Imēnpuye o'jediewexat. Ce'ūatoy buxim o'e. Imēnpuye idibi daḡacat oap soat. Soat ip oap idibi daḡayū'ūm'ūm. Kuy xepxepayū jebacia'a buximat peati o'tidi.

⁴ Gebuje wara'at jebacia'a buximat peati o'tidi idibi kay—tiyu'ūmati kay. Idi'a daḡ tak o'tidi. Imēnpuye o'jediewexat. Toy o'jediewexat. ⁵ Wara'at Deus ekawēn tojtjot'ukat o'jekawēn Deus eju ḡebuje bit. Ixe idibi kukukat osunuy—soati kukukat. Ixe ekawēn oya'ījojo.

— Ēn ikērēat kuḡ ḡu—pūḡ em tak ka'ūma — io'e Deus pe. — Cūḡ ma ēn ipiat'ajoan kūyjobit'ūmayū be soat pe — io'e. — Soat em ma etait. Kuyje dak cuk adi etait eḡuy — io'e. ⁶ — Kūyjobit'ūmayū ma juk adi ebekitkiyū'ūm'ūm o'yaoka. O'toymukereren ip. Ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm tak o'yaoka ip — io'e. — Gasū bit cuy etoykōnat cebe ip toymukererenapeim — io'e. — Ikērēm cuk adi ip oekuku iaptei bubum ip ḡasū exewi — io'e Deus pe.

⁷ Tōmte'okuatōm mupikupikap'a xeat'a'ō dak o'jekawēn wa'ōpiju.

— Ocekukukat, ēn acā Deusat — io'e. — Ēn soat podi ma a'ōbaca — io'e. — Ēn cedaḡ ma ipiat'ajojoan kūyjobit'ūmayū be — io'e. — Cūḡ cīcā ewebe ipiat'ajoan cebe ip kūyjobit'ūm cīcā ip puye — io'e.

Kuy ebapūḡayū jebacia'a buximat peati o'tidi Deus ekawēn tojtjot'ukayū.

⁸ Gebuje wara'at jebacia'a buximat peati o'tidi kaxiepiat etabe. Imēnpuye adedeayū oipik ipi watwat. ⁹ Kūyjobit'ūmayū oipik cīcā kaxie pibun. Imēnpuye ip Deus o'jomuymuy jījā, ixe warēmtaksuḡati o'tidiat cebe ip puye. Imēnpit ikērēat muḡēḡēap o'jepere ḡu ip. “Ēn soat podi ma a'ōbaca,” i'e bu'u'u jījā ip osodop Deus pe.

Kuy ebadipdipayū jebacia'a buximat peati o'tidi Deus ekawēn tojtjot'ukayū.

¹⁰ Gebuje wara'at jebacia'a buximat peati o'tidi ipararu jījāat abik-bikap pe—idip cīcāat pe. Imēnpuye kabiokboḡ o'e cekay. Soat ya'ō kayayū kay dak kabiokboḡ o'e. Jekō ip o'sukōaha ipibun ma. ¹¹ Deus tak o'jomuymuy jījā ip kūyjobit'ūmayū. Kabi beacat kukukat o'jomuymuy jījā ip ipiat o'supī'ajo ip puye, werowero kuḡ ip puye dak—soat taḡ ipi jījāat kuḡ puye. Inaka oibu'un'ūma ip ikērēat muḡēḡēm. O'jēm'ūma ip e iekērēate daḡwi.

Kuy 5 be jebacia'a buximat peati o'tidi.

¹² Gebuje wara'at jebacia'a buximat peati o'tidi. O'tidi idibi be—tiboḡati be—Eufretesti be. Imēnpuye o'tiap. Idibi o'tiapat taḡ e o'jeeebapuk. O'tiap ipi juayū kukukayū beapem—kaxi jēmap pewiacat peapem. ¹³ Ebapūḡ ibiōḡbuk kērēayū dak ojojojo. Muo buxim ip osodop. Pūḡ o'jēm seḡemoxixi kōmbie daḡwi. Wara'at o'jēm ipararu jījāat kōmbie daḡwi. Wara'at o'jēm jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat kōmbie daḡwi. ¹⁴ Ixeyū ibiōḡbuk kērēayū wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuḡ. Ixeyū ebapūḡayū cucum soat ka kay ika kukukayū mu'awero am nopagōḡō ām. Nopagōḡōm ip je'e. Nopagōḡōm pima Deus soat podi ma wa'ōbaca iap ḡubapuk soat pe.

¹⁵ — Eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop — i'e'em Cristo wuywebe. — Ibukurukat puxim oajēm — i'e'em. — Adeayū aḡ'ūm pima oajēmtujupa'um'um'ukat puxim — i'e'em. — Icocok ip je'e wajēmap

wiwi'ukayū—jewemukērērērēn'ūmayū — i'e'em. — Totiteayū buxim ip je'e wajēm puje — i'e'em. — Isūsūn ġu ip je'e — i'e'em Cristo.

¹⁶ Ixeyū ibiōġbuk kērēayū soat ka kukukayū o'ġu'awero ip pūġka be ma. Ixe ka butet Armagedom i omuy Hebreu a'ōm—Judeuyū a'ōm.

Kuy seis beayū jebacia'a buximat peati o'tidi.

¹⁷ Gebuje kanomūmat jebacia'a buximat peati o'tidi eiumwi. Deus eju kawēnwēnap'a bewiat o'jewāwā ya'ōberen—Deus abikbikap xeat.

— Kuy o'e, io'e.

¹⁸ Imēn i'e buje, xiririk. Paw. O'jepaw. Xiririkpawiat o'jepaw ya'ōpuruġ cīcā. Tūmūn'a'ō dak o'jede ya'ōberen. Porogiat tak o'jede ya'ōpuruġ. Ipi dak o'jexixi jījā. Puje buk a'ġu o'jebapuk iboap? Ka'ūma ma. Gasū acā. Ipi mubapuk pujeap a'ġu iboap ka'ūmġu. Soat podi ma ipararuat o'jebapuk ġebuje. ¹⁹ Babilōnia ka dak o'sukamuwe'ut'ut ipi exixi buje. Ebapūġkam o'jekaewexat. Deus soat eipi daġatka dak o'sukamu'ūm. Deus o'jeġebu Babilōnia ka watwat kay. Ikērēat mujurūġrūġxiayū kay o'jeġebu. Warara'acat peap podi ma ipiat o'supi'ajoat cebe ip. Jetako-maap mu'ūm puje acā oibu'un ipiat'ajoan cebe ip kūyjobit'ūmayū be. ²⁰ Pa'ūm. O'jepa'ūm soat tip'aweroro. Pa'ūm. Co'a dak o'jeaepa'ūm. ²¹ Akadadada dak o'ta'at'at kabi bewi tapoxiata. Pūġpūġta tapoxi jījā o'tadop—40 kiloata. O'ta'at'at ipi juacayū be—kūyjobit'ūmayū be. Itakoma o'e ip Deus kay ipiat'ajojom puye, warēmtaksuġat puye dak, akadadada buye dak. Deus o'jomuymuy jījā ip.

17

¹ Gebuje 7 beayū'in oajēm okay—Deus ekawēn to-jotjot'ukayū'in—bacia'a buximat kukayū'in.

— Ejot — io'e owebe. — Apēn Deus iboka sukamu'ūm cīcā iap cuy oġubapuk ewebe — io'e. — Ibo ka omuy idibi xe—ti'adeati xe — io'e. — Ikērēat muġġġēm cīcā ip ibo ka watwat — io'e. — Apēn yapoat wara'at kaykaykay ma jepo am iap puxim wara'at kaykaykay ma e'em ip itabut. Tūybe Deusat iān e'em ip — io'e. — Imēnpuye Deus ibo ka sukamu'ūm cīcā — io'e owebe. ² — Ikērē jījāat o'ġuġē ip ibo ka watwat eju soat ka kukukayū—yapoat co'iaiyū eju — io'e. — Ixe adeayū be ikērēat o'ġujurūġat apēn itabut'ūmayū jebureyū muka'o'on iap puxim — io'e. — Imēnpuxim ibo ka watwat tak ade kūyjobit'ūmayū be ikērēat o'ġujurūġat — io'e owebe.

³ Gebuje okpiwan ġu juk ocewaġuy. Deus biōġbuk cuk waġuyda. Deus ekawēn tojotjot'ukat odujowat uk'a'ūmat pe. Ayacat ojojojo iboce. Xik'i osunuy wara'at ipararu jījāat akpi jeje—ipakpukat akpi jeje. Deus muymuyap ekawēn ibararak osunuy ixe daġ soat taġ. ⁷ be ya'a o'yanuy. ¹⁰ be yakanasū o'yakanasūnūy. ⁴ Ayacat esay ipakpusk osunuy. Ouro muġġġēbu kuġ osunuy soat taġ jesay daġ. Wita'a kuġ tak osunuy—yadeiboġ cīcāat'a kuġ. Pérola'a kuġ tak osunuy yadeiboġ cīcāat'a kuġ. Bacia'a buximat'a kuġ osunuy jebui be—ouro muġġġē'a kuġ. Yanopapūn o'yanuy xipat'ūmap kuġ, wuymusūsūsūnap kuġ tak, ixe aġokatkayūxi jījā buye. ⁵ Topa'a be ibutet ibararak osunuy. Ka'ūma ma itaybit apēnape ibutet iam. Babilōnia ka ikaboġatka i ikabutet osunuy. Aġokatkayū xiayū kukat i dak ibutet osunuy. Xipat'ūmayū kukat i dak ibutet osunuy. Jekpiwatpin ma jewaġuymukērērērēn'ukat i dak ibutet osunuy. Ebapūġputet ibutet. ⁶ Ayacat ika'oat puxim icokcok osunuy ade Deus ebekitkiyū'ūm'ūm o'toymukereren puye. Ixe ayacat ojojojo.

Ayacat ixeyũ'ũm'ũm o'yaoka, Jesus kay jĩã ip puye, jetabucap o'jepere gu ip puye. Oparara jĩã ojeku ixeye jo buje.

⁷ — Pẽnpuye eparara ixeye buxim? — io'e owebe Deus ekawẽn tojtjot'ukat. — Ajo iba'arẽm exe iam cuy õn jemukũyjo — io'e owebe. — Abu-buxim ixeye ayacat iam tak õn jemukũyjo — io'e. — Abu-buxim ipararu jĩãat iam tak õn jemukũyjo — io'e. — Apẽnape subo iam tak õn jemukũyjo—ayacat kuğ jekpi jeje iam — io'e. — Apẽnape 7 be ya'aat iam tak õn jemukũyjo — io'e. — Apẽnape 10 be yakanasũat iam tak õn jemukũyjo — io'e owebe. ⁸ — Ixeye ipararu jĩãat kuy bima itait osunuy. Gasũ bit itait gu o'e. Gaxĩn ma ixeye jeejẽm ikũybioreğ cĩcãatkũy bewi. Imẽnpit Deus ixeye gu'ũm — io'e. — Abuyũ soat em itait jeedop Deus xeye iaptup pe ibutet pararak'ũmayũ iparara jĩã je'e ipararu jĩãat co buje — io'e. — Ibutetpararak gu ip ipi muğẽ'isum ma — io'e. — Ixeye ipararu jĩãat itait osunuy kuy bima. Gasũ bit itait gu o'e. Waram gu to jebapuk — io'e.

⁹ — Itaybit cĩcãat acã itaybit e'em apẽnape ojojoo iam—yağuybabiati acã — io'e owebe. — 7 be ya'aat puxim 7 be ma co'a dak. Ayacat xik'i iğo'a jeje—7 beat'a jeje. Ika kukayũ buxim tak ip ya'a — io'e owebe. ¹⁰ — 5 be ixeyũ'in ibaca'ũm o'e ip. Ka'ũma ma kũyjobit ixeyũ a'õ kay gasũ bit — io'e. — Pũğ ma ixeyũ'in ya'õbacaat gasũ — io'e. — Adeayũ ixeye a'õ kay o'e kũyjobit — io'e. — Wara'at ixeyũ'in oajẽm gu buk adeayũ kukukan. Ixeye ajẽm puje bit, darem ma adeayũ kukukan jeenuy — io'e owebe. ¹¹ — Ipararu jĩãat kanomũm adeayũ kukukan je'e—kuy bima itait osunuyiat—gasũ itait gu iat — io'e. — 7 beayũ nomukadi ixeye dak adeayũ kukukan je'e. Deus ixeye dak gu'ũm — io'e owebe.

¹² — 10 beat yakanasũ eyakanasũjoo — io'e. — Ixeyũ yakanasũyũ 10 beayũ buxim ika kukukayũ buxim. Adeayũ kukukayũm gu buk o'e ip. Guyjom acã je'e ip — io'e. — Darem ma ikukukayũm ip jeedop ipararu jĩãat eju—pũğ hora ma — io'e owebe. ¹³ — Jewağuycocom ip 10 beayũ. Imẽnpuye ja'õbacaap ãmũm ip ipararu jĩãat pe. Imẽnpuye ixeyũ a'õbi jeku ipararu jĩãat — io'e owebe. ¹⁴ — Ixeyũ 10 beayũ nopagõğõm ip je'e mẽmẽ buxim oe'ũiat eju. Mẽmẽ nopagõğõm je'e ixeyũ a'õbacaap mu'ũm ãm — io'e. — Nopagõğõm je'e jemunomuwayũ eju, jemunaeyũ eju—ja'õkayayũ eju. Ixeyũ a'õbacaap gu'ũm mẽmẽ. Ixeye soat podi ma ya'õbacaat. Adeayũ kukayũ kukat ixeye. Imẽnpuye ixeyũ a'õbacaap gu'ũm — io'e owebe.

¹⁵ — Idibi dak cuk etijojo — io'e owebe Deus ekawẽn tojtjot'ukat. — Ayacat xik'i osunuy ixedi adopa dağ — io'e. — Ixedi soat tiwatwat puxim, soat eipi watwat puxim tak, soat iwarururuayũ buxim tak, soat a'õm kawẽnwẽn'ukayũ buxim tak — io'e owebe. ¹⁶ — 10 be yakanasũat tak cuk ejojoo — io'e owebe. — Ixeyũ yakanasũyũ itakoma jeedop ip ayacaw kay—ağokatkayũxi kay. Ipararu jĩãat tak itakoma je'e cekay — io'e. — Soat ibubut ju'uk ip cexewi. Cesay'ũm suiwat ip. Ixeye aokam ip. Ixeye ãn suẽn'o ip. Cepoyat ip guipik daxa be — io'e. ¹⁷ — Deus ixeyũ o'ğubikuy jebikuyap tağ jeku am. Ixeyũ o'ğubikuy jewağuyco am jeweweju. Imẽnpuye Deus bikuyap tağ yaoka ip. Imẽnpuye “Wuya'õbacaap cuy ağũm ipararu jĩãat pe,” i je'e ip jewewebe ika kukukayũ. “Wuya'õbi juy ixeye je'ku” i je'e ip jewewebe ma. Imẽn ma soat jebapuk apẽn cuk adi Deus o'e'e iap tağ — io'e owebe.

¹⁸ — Ixeye ayacat—ejojooiat—ikabogatka buxim — io'e owebe. — Adeayũ kukukayũ emukakukpinputka buxim — io'e owebe. — Adeayũ

kukukayū cucum ibo ka be ikērēat muḡē ãm — io'e owebe Deus ekawēn tojtjt'ukat.

18

¹ Iboap co buje, wara'at ojojojo Deus ekawēn tojtjt'ukat. Kopkom o'e kabi kadiwi. Ya'ōbacaat osunuy. Isopsep osunuy. Imēnpuye jesopsepap kabiam soat eipi o'ḡukabia.

² — O'suka'ūm cīcā ma — io'e ya'ōberen. — Babilônia ka o'suka'ūm cīcā ma — io'e. — Kuy bima ya'ōbacaayū cucu'uk ip oosodop ibo ka be — io'e. — Gasū bit ibiōḡbuk kērēayū acā o'jepoyat ibo ka be, axikyū ikērē jījāyū dak — io'e. — Wasūyū dak o'jepoyat ibo ka be—i'oibit'ūmat — io'e. ³ — Ibo ka watwat ikērēat o'ḡujurūḡrūḡat soat ka watwat pe wuybureyū muka'o'onap puxim, — io'e. — Jekpiwatpin ma ikērēat muḡēḡe'uk ip osodop ibo ka watwat eju. Ika kukukayū dak ikērēat mujurūḡrūḡ'uk ip osodop ibo ka watwat eju. Tarekrek kukukayū dak jewemukariwawan'uk ip osodop ixeyū ikērēat muḡēḡēaptei bubum — io'e.

⁴ Wara'at'a'ō dak oya'ījojo kabi kadiwiat'a'ō.

— Bekitkit, epewat cuy ite ka bewi — io'e. — Epejēm cuy ite ka watwat xewi — io'e. — Ixeyū buxim ḡu juy epesop — io'e. — Ixeyū burem ḡu juy epesop ikērēat mujurūḡrūḡ — io'e. — Ixeyū eju ikērēat mujurūḡrūḡ pima, Deus ipiat supi'ajoat eywebe apēn ipiat supi'ajoat ixeyū be iap co'i — io'e. ⁵ — Ibo ka watwat xipāt'ūmap muḡēḡēxi. Imu'awero buje, kabi tēḡ kuka o'e xipāt'umap — io'e. — Deus o'jeḡebu apēn cuk adi ikērēat o'ḡujurūḡrūḡ ip iap kay — io'e. ⁶ — Apēn ip cuk adi warēmtaḡ eykukaptei juy epeteida cebe ip — io'e. — Xepxepetim pit cuy epeteida cebe ip — io'e cebe. — Tipiati juk ip o'timuḡē eywebe tikōḡaptim. Tipi jījāati juy epetimūḡē cebe ip tikōḡaptim — io'e. — Ibodim cuy bacia'a epeyamunopapūn ixeyū muka'onaptim — io'e. ⁷ — Ipiat cuy epesupi'ajoat cebe ip, idip cīcā ip osodop jewexe iapetim — io'e. — Epeḡuḡūycūḡcūḡ cuy ip teiboḡ cīcāat pupu'uk ip osodop iapetim — io'e. — “Soat kuḡ ōn ika kukukat co'i,” i te'e ma o'e ip jewebe ma. “Itayxibuk ḡu ōn,” i te'e ma o'e. “Ipiat osupi'ajo ḡu—pūḡ em tak ka'ūma ma,” i te'e ma o'e jewebe ma. “Oḡuycūḡ ḡu juy oce,” i te'e ma juk adi o'e'e. ⁸ Te'e ma imēn cuk adi o'e'e — io'e. — Imēnpuye pūḡ kabiam ma soat ipiat je'hapuk cebe—warēmtaksuḡpi. Iwātaxipi dak je'e. Ipiat tak supi'ajo. Re dak supi'ajo — io'e. — Daxa be ipik — io'e. — Soat iboap je'hapuk cebe wuykukukat ya'ōca buye. Ixe wuykukukat Deusat—soat podi ma ya'ōbacaat. Wuykukukat apēn ipi ju bima juk adi oekuku ip iaptei ideida soat pe — io'e.

Imēn Deus ekawēn tojtjt'ukat ya'ōberen o'e owebe.

⁹ Babilônia ka pikpiḡaptiḡ co buje, iḡuycūḡ cīcā je'e ika kukukayū—iḡo ka watwat puxim jemucokcok am ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū—yapoat eju jepopo'ukayū buximayū. Jeetōn ip ibo ka pikpiḡaptiḡ co buje. ¹⁰ Wūy ma ip jeedop kacūḡcūḡ'i ikapikap cocom. Wuywebe dak xe'e je'e imēn iap puxim iparara ip.

— Tadaybot cīcā opop ip pikpiḡ! — i je'e ip tiḡcocoayū. — Karem ip ipiat'ajojom — i je'e ip. — Kuy bima ikaboḡ cīcāatkam o'sukadop — i je'e ip. — Soat pe bit ibo ka ikamu'ūm pa'ore o'sukadop — i je'e ip. — Deus pe bit pūḡ hora ma o'sukamu'ūm — i je'e ip.

¹¹ Ibo ka pikpiḡaptiḡ cocom pima, iḡuycūḡ cīcā je'e ip tarekrek kuḡ toptibiyū dak. Ka'ūmḡu o'e tarekrek pupu'ukayū, oipik ip puye. Imēnpuye

cewebubut pu ba'ore o'e ip. Ka'ümġu ip o'e ibubut pupuayū. Imēnpuye jeetōn ip. ¹² Imēn je'e ip tōtōn:

— Abu xe'e ġasū je'jat wuyeuoro, wuyeprata dak? — io'e ip jewewebe. — Abu xe'e ġasū yadeiboġat'a yabu wuyxewi, pérola'a dak? — io'e ip jewewebe. — Abu xe'e paġo je'jat wuyxewi—iarixiġat, ipakpukat tak, lā ipakpukat tak? — io'e jewewebe. — Abu xe'e ġasū soat'ip yopu wuyxewi—ip warēmtaksuġat'ip? — io'e. — Abu xe'e ġasū marfim muġēġē je'jat wuyxewi? — io'e. — Abu xe'e yopteiboġ cīcāat'ip muġēġē je'jat wuyxewi? — io'e. — Abu xe'e ġasū icaat muġēġē je'jat wuyxewi—bronze muġēġē, ferro muġēġē dak, mármore muġēġē dak? — i'e'em ip tōtōn. ¹³ — Abu xe'e wuyxat mukunukunap je'jat wuyxewi—canela? — io'e ip. — Abu xe'e ġasū tibu wuyxewi tide'oati, mirradi dak? — i. — Abu xe'e tōmpu wuyxewi pāo'anōm? — i. — Abu xe'e tibu wuyxewi uva'abidi, oliveira xepti dak? — i. — Abu xe'e tōmpu wuyxewi trigonōm? — i. — Abu xe'e tabu wuyxewi trigoda? — i. — Abu xe'e ġasū gado je'jat wuyxewi, ovelha dak, cavalo dak? — i. — Abu xe'e carro je'jat wuyxewi cawaro imupuxikpuxiġat? i. — Abu xe'e wuyjuyū je'jat wuyxewi jebuywatwat'ukan? — i.

Imēn je'e ip tarekrek kuġ topibiyū jewewebe. Imēn je'e ip tōtōn pima jebubut pupu'ukayū'üm'üm oipik puye. ¹⁴ Imēn je'e ip ibo ka watwat pe:

— Soat eyetabikukuap kuy oi'üm — i je'e ip ibo ka watwat pe. — Soat eybubut oi'üm — i je'e. — Kuy bima ade idipat kuġ epesop, ade ouro dak — i je'e ip. — ġasū bit soat oi'üm — i je'e ip. — Waram pit epetobuxik ġu — i je'e ip ibo ka watwat pe.

¹⁵ Ibo ka be ip o'jekariwawan. ġasū bit wūy wi ma ip o'e ikadiġ cocom. Wuyju dak xe'e acepik iap ip imuparararan. Jewāwā ip. Jeetōn tak ip.

¹⁶ — Tadaybotbot cīcā ip opop pikpiġ ibo ka watwat'üm'üm — i je'e ip. — Karem ip oipik — i je'e ip. — Kuy bima teiboġ cīcāat kuġ oekuku ip jesay kuġ—paġo iadixiġat kuġ — i. — Ipakpukġūġūnat kuġ tak oekuku ip, ipakpukat kuġ tak, lā muġēġē kuġ tak — i je'e ip. — Ouro muġēġē kuġ tak ip oekuku jemujoipin am — i je'e ip. — Wita'a'it'it'a muġēġē kuġ tak ip oekuku jemujoipin am, pérola'a muġēġē kuġ tak — i je'e ip. ¹⁷⁻¹⁸ — Soat o'jepa'üm pūġ hora ma — i je'e ip. — Soat jekariwaap oi'üm — i je'e ip.

Ibo ka wi wūy ma dak ip osodop ibo ka pikpiġaptiġ cocom kobexixi kukuk'ukayū, kobexixi daġ cucu'ukayū dak, kobexixi mudidimyū dak, kobexixi bewi yajēm'ibiyū be tarekrek ūmūm'ukayū dak.

— Ibo ka soat ka podi ma ikadip o'sukadop — io'e ip tiġ cocom pima. — Ka'ümġu aġoka iboka jo'iatka ikadip cīcāatka — io'e ip.

¹⁹ Jebabim ip o'jew'a'mudididiġ ka'winōm jeġuyucūġap mubapuk am. O'tōn cīcā ip iġuyucūġ cīcā buye.

— Tadaybot cīcā ip opop pikpiġ ibo ka watwat'üm'üm — io'e ip. — Karem ip oipik — io'e ip. — Kuy bima o'jekariwawan ip soat kobexixi kukuk'ukayū ibo ka watwat cedinheiroboġ cīcā buye — io'e ip. — Pūġ hora ma oi'üm soat. Soat ibo ka watwat pubut oipik pūġ hora ma — io'e ip.

²⁰ — “Eyju bit eycokcoġ cuy epesop,” i ōn pit e'em kabi beecat pe — io'e kabi beat owebe. — “Eycokcoġ cuy epesop,” i ōn e'em Deus ebekitkiyū be, Deus emumujuyū be dak, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū be dak. “Eycokcoġ cuy epesop, Deus ipiat o'supi'ajoat ibo ka watwat pe ikērēm

cīcā ip osodopdopdopiapteim,” i ñn e'em. “Apēn ip cuk adi ikērēm eykukapteim ipiat o'supi'ajoat cebe ip,” i ñn e'em — io'e owebe kabi beat.

²¹ Gebuje Deus ekawēn tojotjot'ukat wita'a o'yabu ya'ōbacaat. Yaboğ cīcāat'a o'yabu—tümüntata mucakcakcakap'a jo'iat'a. O'yaxik idibi be tiyuati be.

— Apēn iğo'a oyaxik iap co'i Deus tak Babilônia ka sukaxik — io'e. — Waram pit acesukajo ğu ibo ka — io'e. ²² — Waram pit harpa muydede'ukat'a'ō aceya'ījo ğu ibo ka be — io'e. — Wara'at pubut'uk muydede'ukat'a'ō dak aceya'ījo ğu — io'e. — Tümün'uk'uk muydede'ukat'a'ō aceya'ījo ğu, parasuy jo'iat muydede'ukat'a'ō dak — io'e. — Warēntaksuğ pikpik'ukat acetobuxik ğu ibo ka be — io'e. — Waram aceya'ījo ğu tümüntata mucakcakcakap'a'ō dak ibo ka be — io'e. ²³ — Waram acejojo ğu lamparina'ae ibo ka be — io'e. — Waram aceya'ījo ğu jewebumün'isuayū icokcokap'a'ō ibo ka be — io'e. — Ibo ka beayū kariwayayū warara'acat podi ma ibubut ade ip osodop — io'e. — Soat kaka dağayū muğuykukuku'uk ip osodop jebukaypacam ma — io'e. ²⁴ — Deus pit ipiat o'supi'ajoat Babilônia ka watwat pe jekawēn muwēnuwēn'ukayū'üm'üm aokakaapteim—jebekitkiyū'üm'üm aokakaapteim—soat kaka watwat'üm'üm aokakaapteim — io'e.

19

¹ Iboap tomukadi, ya'ōberenat'a'ō oya'ījojo ade jījā kabi beacayū a'ō.

— “Deus xipat cīcā,” i juy ace — io'e ip. — Deus acā wuydaxijojo'ukat — io'e ip. — Soat podi ma jedipap kuğ ixē — io'e ip. — Soat podi ma ja'ōbacaap kuğ — io'e ip. ² — Ixe cūğ ma ipiat'ajojoan kūyjobit'ūmayū be — io'e ip. — Cedağ ma ipiat'ajojoan cebe ip — io'e ip. — Ipiat o'supi'ajoat ağokat kayūxiat pe, soat ipi juayū be ikērēat o'ğujurūğrūğat puye—ikērēat mujurūğrūğxi ma jewağuy mukērērērenat puye dak — io'e ip. — Deus ipiat o'supi'ajoat cebe, jebuywatwat'ukayū'üm'üm o'yaokaat puye — io'e ip.

³ Waram ğuto o'jewāwā ip ya'ōberen.

— “Deus xipat cīcā,” i juy ace! — io'e ip ya'ōberen. — Apēn soat em kapiktig jediğeuhum iap puxim, soat em cuy ipiat'ajojom tak jeedop ip Babilônia ka watwat puximayū — io'e ip.

⁴ — Imēn cuy jeedop ip — i dak o'e 24 be aypapayū—ya'ōbuyxiayū.

— “Deus xipat cīcā,” i juy ace — io'e ip ebadipdip itabēğayū dak.

O'jēğ'aecōğcōğ ip Deus wap: — Ocecokcok cīcā ekay — i'e'em cebe. Jabikbikap ceje xik'iat wap o'jēğ'aecōğcōğ ip.

⁵ Deus abikbikap pewi o'ya'ōajēm.

— “ ‘Deus xipat cīcā,’ i juy epe'e,” i ñn e'em soat ixē buywatwat'ukayū be, soat kaka dağayū be dak — io'e Deus xeat. — “ ‘Deus xipat cīcā,’ i juy epe'e,” i ñn e'em soat pe ibuyxim Deus kukayū be—ya'ōbuyxiayū be, ya'ōbuyxi'ūmayū be dak — io'e.

⁶ Gebuje wara'at'a'ō oya'ījojo. Adeayū e'awero buje iap'a'ō buxim o'ya'ōnuy. Ti'acap'a'ō buxim tak o'ya'ōnuy—ya'ōboğ cīcāat'a'ō buxim. Konēkonēk'iat'a'ō buxim tak o'ya'ōnuy ya'ōpuruğ.

— Gasū bit ocekukukat soat ipi juacat kukukan o'e — io'e ip. — Ixe acā Deusat ocexe — io'e ip. — Ixe soat podi ma ya'ōbacaat — io'e ip. — Imēnpuye: “Deus xipat cīcā,” i juy ace! — io'e ip. ⁷⁻⁸ Mēmē buxim oe'ūiat ğaxīn ma jewebumün — io'e ip. — Ixe wadip kuy o'jewemuxipan

jewebumūn ām ceweju — io'e ip. — Imēnpuye wuycockoḡ cīcā juy ajop — io'e ip. — Iwadip kuy jesay o'jat jewebumūnap esay—paḡo iarixiḡat muḡēḡē, isopsupat muḡēḡē, iwekoykey'ūmat muḡēḡē — io'e ip. — Imēnpuye juy acewemucocḡ! — io'e ip.

(Iwadip paḡo iarixiḡat kuḡ soat Deus ebekitkiyū idipat muḡēḡēm iape).

⁹ — Deus emunomuwāyū icokcok cīcā — io'e waram Deus ekawēn tojtjot'ukat owebe. — Ixe juk o'tomuwā ip jekōn ām mēmē buxim oe'ūiat ewebumūnap epeta be — io'e. — Icocok cīcā ip iaptup cuy etupmubararak — io'e owebe. — Deus ma imēn cuk omukūyjojo — io'e owebe Deus ekawēn tojtjot'ukat.

¹⁰ Ixe be omukūyjo buje ocēḡ'aecōḡcōḡ cewap soat podi ma a'ōbuyxi ēn i'e am cebe.

— Owap pit cuy ecēḡ'aecōḡcōḡ ḡu — io'e owebe. — Ebuxim ma ōn tak Deus buywatwat'ukat, wuykitpitpiyū buxim tak — io'e. — Jesus ekawēn kay jījāayū buxim ōn tak kawēn icēmat kay jījāayū buxim — io'e owebe. — Deus wap acā juy ecēḡ'aecōḡcōḡ “Soat podi ma a'ōbuyxi ēn” i'e am cebe — io'e owebe.

Jesus kawēn icēmat muwēnuwēn oekukuku. Gasū dak Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū icokcok cīcā iboap ekawēn muwēn ām, kawēn icēmat cexe ip puye.

¹¹ Gebuje kabi ikoce otobuxik. Cavararojojo irucat. Cavararojojo akpi jejeat ojojoo irucat akpi jejeat. Ixe butet soat em ja'ō daḡ jekuku'ukat i osunuy. Icēmat e'e'ukat i dak ibutet osunuy. Xepxepetet osunuy. Ixe cūḡ ma ipiat'ajoan kūyjobit'ūmayū be. Cedaḡ ma nopāḡōḡm jekay itakomaayū eju. ¹² Ixe eta itasop o'sutanuy daxanabōē buxim. Ade ouro muḡēḡē kuḡ osunuy ya daḡ ika kukukat puxim. Ibutet ibararak osunuy topa'a be. Ixe acā itaybit jebuten. Warara'acayū bit itaybit ḡu. ¹³ Iekabek kuḡ osunuy. Toy kuḡ osunuy iekabek soat taḡ. Ixe butet Deus ekawēn i osunuy. ¹⁴ Ixe nomuju oekuku ip sorarayū kabi beayū. Cavaroyū akpi jeje ip oekuku ixeyū dak—irucayū akpi jeje. Cesay kuḡ ip osodop irucat kuḡ—iarixiḡat muḡēḡē kuḡ—xipat cīcāat kuḡ. ¹⁵ Ibi bewi payao cēmcmēm osunuy yoboḡat, tūybibat. Ixem payaom Deus a'ōkay'ūmayū a'ōbacaap o'ḡu'ūm. Ya'ōpuruḡ ixeyū kukukan jeenuy—icaat kukat puxim. Soat podi ma ya'ōbaca ixe. Kūyjobit'ūmayū aokam jetakomaap mubapuk puje. Ixeyū'ūm'ūm toy toy'ade je'e uva'a mucakcakcakap'a bewiat' buxim. ¹⁶ Ixe butet ibararak opop jeekabek taḡ jedao daḡ tak. Ika kukukayū kukukat i ibutet. Ya'ōbuyxiayū kukukat i dak ibutet. Xepxepetet osunuy.

¹⁷ Gebuje Deus ekawēn tojtjot'ukat ojojoo. Cūḡ'i osunuy kaxiepiat eta be. Ya'ōberen o'jewāwā soat wasūyū kay—umayū kay—iḡēmat'o'okayū kay.

— Epesot cuy — io'e ya'ōberen cebe ip, wasūyū be. — Epeye'awero juy peta be—Deus emumuḡu be—yoboḡat pe — io'e cebe ip—iḡēmat'o'okayū be. ¹⁸ — Epesot cuy ika kukukayū'ūm'ūm ēn o am, sorarayū kukukayū'ūm'ūm ēn o am tak, sorarayū'ūm'ūm ēn o am tak, cavaroyū'ūm'ūm ēn o am tak, cavaroyū akpi jeje oekuku'iyū'ūm'ūm ēn o am tak — io'e cebe ip—wasūyū be. — Epesot cuy soat'ūm'ūm ēn o am—tei'ūm kapikpik'ukayū'ūm'ūm ēn o am, ja'ōbi kapikpik'ukayū'ūm'ūm ēn o am tak; ya'ōbuyxiayū'ūm'ūm ēn o am, yopīcayū'ūm'ūm ēn o am tak — io'e cebe ip—wasūyū be.

¹⁹ Ibocewi waram ġuto ipararu jġjāat oġojojo. Ixe ipararu jġjāat o'je'awero ika kukukayū eju, ixeyū a'ōkayayū eju dak. Kuy juk ip o'jewemu'awero nopagōgō ām cawaro irucat akpi jejeat eju, ixe a'ōkayayū eju dak. O'jenopagōgōm cīcā ip. ²⁰ Cawaro akpi jejeat o'e jġjā ipararu jġjāat pe. O'taomūn. Jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat tak o'taomūn. Ipararu jġjāat etabutpe wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuk'ukat o'taomūn. Jedopa'a daġ ipararu jġjāat putet kukayū o'ġuġuykukuku wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuġ puye. Ipararu jġjāat pe “Ēn xipat cīcā” i te'e ma i'e'e'ukayū o'ġuġuykukuku. Ipararu jġjāat o'joxik daxaboġ pe, enxofre nōm sop pe. Jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat tak o'joxik ibo be. Itabēġ ma ip o'joxik ibo be. ²¹ Cawaro irucat akpi jejeat ixik'ibiyū a'ōkayayū dak o'yaoka. Payaom ip o'yaoka jebi bewi ijēm'ibin. Wasūyū o'subibu'u'un iēn.

20

¹ Gebuje Deus ekawēn tojtjot'uk oġojojo wara'at. Kopkom o'e kabi kadiwi. Chaveboġ kuġ osunuy jebui be—ikūybioreġ cīcāatkūy nomudip'upak kuġ. Correntebu kuġ tak osunuy ibupoxi jġjāatpu kuġ. ² Ixe Deus ekawēn tojtjot'ukat seġemoxixi o'ġukirik—ibiōġbuk kērēayū kukukat o'ġukirik. Satanás i ibutet. Ixe o'ġukirik ade koato tūy ām—1000 be koato tūy ām. ³ Imukirik puje o'joxik ikūybioreġ cīcāatkūy be. Chavem tak o'sukūynomudip. O'sukūymuymūġmūġ tak ijēmap puxim waram soat ka daġayū muġuykukukuap puxim. Jeejēm ġu 1000 be koato dak. 1000 be koato kap puje bit waram ixe ġujēm darem ma tūy ām.

⁴ Gebuje yabikbikapyū oġojojo idip cīcāayū. Ixeyū jeje kaxikxik'iaiyū dak oġojojo. Deus ja'ōbacaap o'ġūm cebe ip.

— Apēn ipi juayū juk adi oekuku ip iaptei juy epeteida wa'ōbi — io'e Deus cebe ip. — Xīpacat cuy epeġūm cedaġ ma jekuku'ukayū be, — io'e. — Ipiat pit cuy epesupi'ajoat warēmtaġ jekuku'ukayū be — io'e Deus.

Jesus kay jġjā osodop iayū'ūm'ūm piōġbuk tak oġojojo. Kuy juk itakomaayū ixeyū'ūm'ūm o'yaoka. O'ya'uk'uk ip Jesus ekawēn muwēnuwēn osodop puye—kawēn icēmat muwēnuwēn osodop puye—Deus ekawēn muwēnuwēn osodop puye. Ipararu jġjāat wap tak o'jēġ'aecōġcōġ ġu ip—pūġ em tak ka'ūma. Ixe buximat wap tak o'jēġ'aecōġcōġ ġu ip. Ibutet tak o'subtetmubararakat ġu jedopa'a be, jebūnū'a be dak ka'ūma. Waram ip o'jetait. Soat em itait jeedop ip Cristo xe. Ixe eju dak adeayū kukukayūm jeedop ip 100 koato bun. ⁵ Imēn Deus Jesus kay jġjā osodop iayū'ūm'ūm ġutait waram. Warara'acayū'ūm'ūm pit waram ġutait 1000 koato kap puje acā—kūyjobit'ūmayū'ūm'ūm. ⁶ Icoġcok jeedop ip Deus emumutaityū—koam o'ġutait'iaiyū. Xipat cīcāat kuġ ip jeedop—Deus xewiat kuġ. Waram kūyjobit'ūmayū e'ū buje, ixeyū bit je'ū ġu. Deus buywatwat'ukayūm ip jeedop paī buxim—Cristo buywatwat'ukayūm tak. Cristo eju adeayū kukukayūm ip jeedop 1000 koato bun.

⁷ 1000 koato kap puje Deus Satnaás ġujēmat daomūnmūnap'a bewi—ikūybioreġ cīcāatkūy bewi. ⁸ Ixe Satanás jeeju soat ka daġayū muġuykukukum. Gogue a'ōkayayū ġuġuykukuku. Magogue a'ōkayayū dak ġuġuykukuku. Soat ka watwat ġu'awero. Nopagōgō ām Deus a'ōkayayū eju ip ġu'awero. Tak ġu ma jeedop ip. Ka'oririt co'iān ip jeedop adeap kuġ. Imuwēġūn pa'ore ma ip jeedop ade jġjā buye. ⁹ Jepōġpōġ ip soat ka daġ Satanás a'ōkayayū. Deus ebekitkiyū ip yakodip

yaokaap ojuy. Deus xe ikakukpinatka dak ip ikaakodip ika watwat aokaap ojuy. Imēnpit daxa jeekop kabi kadiwi yaoka ojuyayū mupik am. Soat ixeyū gu'ūm Satanás a'ōkayayū. ¹⁰ Deus ibiōgbuk kērēayū kukukat joxik daxaboğ pe—iodi jo'iat pe—enxofre nōm sop pe. Adeayū muğuykukuku'uk osunuyiat joxik ibo be. Kuy bima juk ipararu jĵāat o'joxik ibo be, jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat tak. Ipiat'ajojom cĳcā ip jeedop ibo be. Kabia bun ipiat'ajojom ip jeedop, ixima bun tak. Soat em ma ipiat'ajojom ip jeedop. Ipiat'ajojoap i'ūm gu cebe ip.

¹¹ Gebuje yabikbikap ojojoho idip cĳcāat, yoboğat, irucat. Ixe jeje xik'iat tak ojojoho. Ipi o'jenapōn itabixewi, kabi dak. Ijojom gu ip osodop gebuje bit. ¹² Oe'ū'ū'iyū ojojoho gebuje—yoboğayū'ūm'ūm, ka'ūmaayū'ūm'ūm tak. Kacūğcūğ'i ip osodop yabikbikap wap. Deus jebubutupyū o'tupmupaya livrodupyū. Wara'atup o'tupmupaya gebuje. Soat em itait jeedop ip Deus xe iayū butet kukatup o'tupmupaya. Apēn ijodi bima juk adi oekuku ip iap ibararak osunuy ibodup pe. Deus o'teida soat pe oe'ū'ū'iyū be apēn ijodi bima juk adi oekuku ip iaptem. Xipacat o'ğūm cedağ ma oekuku'iyū be. Ipiat pit o'supi'ajoat ikērēm oekuku'iyū be. ¹³ Kuy juk tiyuati be oakōm'iyū'ūmm'ūm tak o'jebapuk kabi beat wap—yabikbikap ceje xik'iat wap. Kuy juk ipi be o'jokot ip'iyū'ūm'ūm tak o'jebapuk cewap—kuy juk ipiat'ajojoap pe o'joxik ip iayū'ūm'ūm tak. Xipacat o'ğūm cedağ ma oekuku'iyū be. Ipiat pit o'supi'ajoat ikērēm oekuku'iyū be. ¹⁴ Deus wuymuy'ū'ūap o'joxik daxaboğ pe—iodi jo'iat pe. Ce'ū'ūayū dak o'joxik ibo be. Daxaboğ pe ixeyū xikap xepxep em wuye'ūap co'i. ¹⁵ Soat em itait jeedop ip Deus xe iaptup pe ibutet pararak'ūmayū bit o'joxik daxaboğ pe—iodi jo'iat pe.

21

¹ Gebuje kabi iisuat ojojoho, ipi iisuat tak. Kuyat kuy o'jepa'ūm—kabi, ipi dak. Tiyuati dak o'jediepa'ūm. ² Ikaisuatka dak osukajojo—Jerusalém ka. Ōn, Joāo, osukajojo. Kakopkom o'e kabi kadiwi—Deus xewi. Ikadip cĳcā o'sukadip apēn ayacat jewemudipudim jewebumūn ām iap co'i. ³ Yabikbikap cejeat o'jekawēn ya'ōberen.

— Gasū bit Deus jemumuğēğēyū xe jeenuy — io'e. — Cebekitkiyūm je'e ip — io'e. — Deus tak ixeyū xe jeenuy soat em — io'e. — “Ekay acā ocetabut ēn acā Deusat puye,” i je'e ip cebe — io'e. ⁴ — Itadisup ip itōnap etadi. Ka'ūmğu je'e wuye'ū'ūap — io'e. — Wuyğuycūğap tak ka'ūmğu je'e. Wuytōnap tak ka'ūmğu je'e. Ipiat'ajojoap tak ka'ūmğu je'e wuywebe — io'e. — Kuyatokok pit oi'ūm kuy — io'e.

⁵ — Gasū bit ōn soat oğuisun — io'e yabikbikap cejeat. — Apēn cuk adi eya'ĵojoiaptup cuy etupmubararak iboap ekawēn icēmān puye — io'e owebe. — Soat je'hapuk iboap ekawēn tağ. Imēnpuye cūğ ma eywebe eyetabut am iboap ekawēn kay — io'e owebe. ⁶ — Soat kuy oğūğē — io'e. — Soat ka'ūm pima ōn kuy kake. Soat i'ūm puje dak ōn pit kake — io'e. — Ka'ūma kake bimaat ōn. Soat'ūm pimaat tak ōn ma — io'e owebe. — Tideihem gu idibi otiūm ibipurukayū be—wuymutaicinapti'a bewiati — io'e. ⁷ — Xipat cĳcāat oğūm wa'ōkay jĵāayū be — io'e. — Ōn acā Deusat oğuy ceje ip. Okpotpoyūm ip jeedop — io'e. ⁸ — Wa'ō kay'ūmayū kuyjobit'ūmayū bit daxaboğ pe ip jeedop iodi jo'iat pe—ikērēat muğēğēap epere'ūmayū—jetabucap o'jepere'iyū dak, kawēn icēmā muwarururun'ukayū dak, warara'acat aokaka'ukayū

dak, aoyüxiayü dak, ibukaypacayü dak, deusbaroyü kay itabucayü dak, dapxiyü dak — io'e. — Daxaboğ pe ip jeedop soat em—enxfre nôm sop pe — io'e. — Deus pe ixeyü xik puje ibo be waram je'ü'üap je'e cebe ip — io'e.

⁹ Gebuje wara'at oajëm okay Deus ekawën tojtjt'ukayü'in—7 beayü'in—bacia'a jo'iat kukayü'in—warëmtaksuğat kukayü'in—ãmãm o'joxik iat kukayü'in.

— Ejot — io'e owebe. — Iwadip oğubapuk ewebe—mëmë buxim oe'üiat eju jewebumünat — io'e.

¹⁰ Waram ğuto Deus biöğbuk wağuyda. Deus ekawën tojtjt'ukat odujuu co'a jeje—um cîcâat'a jeje. Jerusalém ka o'sukamubapuk owebe—ikaisuatka—soat tağ ikaisuatka—Deus xewi ikakop'ibitka.

¹¹ — Deus soat podi ma ja'öbacaap kuğ — i'e'em ibo ka jojo'ukayü. Ikasopsup o'sukadop Deus dipap kuğ.

Ikasopsup o'sukadop wita'it'it'a buxim—yadeiboğ cîcâat'a buxim—jaspe'a buxim. Ikaxiriruk tak o'sukadop cristal'a buxim.

¹² Korara osodop ika akokoreren—yoboğat—um cîcâat. 12 be osodop ip korara exîntabi. 12 beayü iğo exîntabi wiwi'ukayü osodop—Deus ekawën tojtjt'ukayü. Israel ipotpoyü butet ibararak osodop xîntabi be 12 beayü butet. ¹³ Ehapüğ osodop ip püğ kadi xîntabi. Ehapüğ osodop ip kaxi jëmap kadi. Kaxi'at'acat kadi dak ehapüğ. Kaxi'at'acap joreğat kadi dak ehapüğ ma. Kaxijëmap joreğat kadi dak ehapüğ ma. ¹⁴ Ibo ka ekorara o'ğugë ip 12 beat'a jeje wita'a jeje. Ibo'a be mëmë buxim oe'üiat emumujuyü butet ibararak osodop—12 beayü butet.

¹⁵ Deus ekawën tojtjt'ukat imuweğüğünap'ip kuğ osunuy jebui be—oweju kuy o'jekawëniat. Ouro muğëğë'ip kuğ osunuy. Ibo'ip kuğ osunuy ika muweğün âm, ika exîntabi muweğün âm tak, cekorara muweğün âm tak. ¹⁶ Ibo ka soat kadi jeweka'abiweğüğün o'sukadop. Ixe'im Deus ekawën tojtjt'ukat o'sukamuweğün. Püğ kadi 2,200 quilometro o'sukadop. Ika'a bicüğkadi ika'a'öxakadiwi dak ibuğün ma o'sukadop. ¹⁷ Korara dak o'ğuweğün. 64 metro yabijodekadi osunuy. Ixe'im o'ğuweğün. Pebürü metro osunuy iap o'ğuwën owebe Deus ekawën tojtjt'ukat. ¹⁸⁻²⁰ Ibo ka soat tağ ikaisu o'sukadop. Ouro muğëğëka o'sukadop—iwekoykey'umat muğëğëka. Ikaxiriruk o'sukadop vidro buxim. Ixe ekorara jaspe'a muğëğë osunuy. Korara o'jomuymuy ip wita'a dağ—12 beat'a dağ. Iğo'a dağ yadeiboğ cîcâat'a o'yamuymuy ip ya'icat'a yamudim am. Koam jaspe'a o'yamuy ip. Jaspe'a nomuju safira'a o'yamuy ip. Safira'a nomuju ágata'a o'yamuy ip. Ágata'a nomuju esmeralda'a o'yamuy ip. Esmeralda'a nomuju sardônio'a o'yamuy ip. Sardônio'a nomuju sárdio'a o'yamuy ip. Sárdio'a nomuju cristólito'a o'yamuy ip. Crisólito'a nomuju berilo'a o'yamuy ip. Berilo'a nomuju topázio'a o'yamuy ip. Topázio'a nomuju crisópraso'a o'yamuy ip. Crisópraso'a nomuju jacinto'a o'yamuy ip. Jacinto'a nomuju amestista'a o'yamuy ip. Ibürü'a ip o'yamuy ya'icat'a 12 beat'a. Idip cîcâ korara osodop yamuy buje. ²¹ Xîntabi pérola'a muğëğë osodop 12 be. Püğpüğpüğ xîntabi püğ'a ma imuğëğë osunuy pérola'a ma. Ika ukpibu ouro muğëğë osunuy—iağuat. Ixiriruk osunuy vidro buxim.

²² Deus eju kawënwënap'a dobuxik ğu ibo ka be, wuykukukat Deus ibo ka be nuynuy buye. Ixe soat podi ma ya'öbaca. Mëmë buxim oe'üiat tak iğo ka be nuynuy. Imënpuye ya'ümğü Deus eju kawënwënap'a.

²³ Kaxi ġu iġo ka mukabiaham. Kaxiaat tak ka'ūma. Deus jedipam ma ikamukabiaham, mēmē dak. Lâmpada'a bodi ma idip Deus dipap, mēmē dipap tak. ²⁴ Jekukum ip je'e ibo kabia daġ soat ka daġayū. Ibo ka ekabia soat ipi juayū ġukabia.

— Deus ocebodi ma ya'ōbuyxiat—mēmē buxim oe'ūiat tak — i je'e ip ijodi bima ya'ōbuyxi osodop'iaiyū. — Deus ocebodi ma ya'ōbacaat mēmē buxim oe'ūiat tak — i je'e ip ijodi bima ya'ōca osodop'iaiyū.

²⁵ Kabia bun ibo ka exīntabi ikoce. Soat em ma ikoce. Nomudip ġu ma ip, kabiok ġu buye. Soat em kabia. ²⁶ Ja'ōbuyxiap ip idojot ibo ka be soat ka watwat.

— Ēn ocebodi ma a'ōbuyxi, mēmē buxim oe'ūiat tak — i je'e ip Deus pe. — Ēn ocebodi ma a'ōbacaat — i dak je'e ip cebe.

Soat jebubut ip idojot teibogaat. Soat je'ġūm ip Deus pe, mēmē buxim oe'ūiat pe dak. ²⁷ Soat taġ iisu'ūmat pit jeōm ġu ibo ka be. Wuysūsūġat muġēġē'ukat tak ka'ūma ma. Napapa'ukat tak ka'ūma ma. Mēmē buxim oe'ūiat pubutup pe ibutet pararakayū acā jeōm—soat em itait jeedop ip Deus xe iatup pe ibutet pararakayū acā.

22

¹ Wuymutaicinapti dak o'timubapuk owebe Deus ekawēn tojtjot'ukat. Tixiriruk o'tinuy cristal buxim. Deus abikbikap pewi dijēmjēm, mēmē buxim oe'ūiat abikbikap pewi dak. ² Ixedi jediekukum ika ukpibu daġ. Wuymutaicinap'ip opop tiwābu daġ, jodiwinābudaku. 12 em pūġ koato be ya'a'e nuynuy. Soat kaxi ya'a'e nuynuy. Iboyūdup soat ka daġayū mu'ada'adaaptup. ³ Deus xe ikērēat pit opop ġu ibo ka be—pūġ tak ka'ūma.

Deus abikbikap jeedop ibo ka be, mēmē buxim oe'ūiat abikbikap tak. Cebeam kapikpik'ukayū soat em je'e cebe: — Ēn soat podi ma xipat — i. ⁴ Mēmē buxim oe'ūiat topajo ip. Ixe butet je'e ibararak topa'a be ip. ⁵ Kabiok ġu je'e ibo ka be. Lamparina'a kuġ ġu dak jeedop ip ibo ka watwat. Kaxie dak ka'ūma ma. Wuykukukat Deus ma ibo ka watwat mukabiahah'ukan jeenuy. Ixe eju adeayū kukukayūm jeedop ip soat em.

⁶⁻⁷ Gebuje Deus ekawēn tojtjot'ukat o'jekawēn oweju.

— “Gaxīn ma ġuto waram oajēm,” i'e'em Jesus — io'e owebe. — Iboap ekawēn pit icēmān — io'e. — Xipat ewebe etabut am iboap ekawēn kay — io'e. — Deus jekawēn muwēnuwēn'ukayū mutaybitbin apēn ġuyjom je'bapuk iam — io'e owebe. — Ixe juk jekawēn tojtjot'ukat o'ġudot emutaybit am apēn ġaxīn ma je'bapuk iam — io'e. — Icockok jeedop ip iju dup peat ekawēn kay kūyjobicayū dak — io'e.

⁸ Ōn João. Ōn ma juk soat iboap ojojjo. Soat iboap oya'ījojjo. Soat co epere buje, ocēġ'aecōġcōġ pin cuk Deus ekawēn tojtjot'ukat wap—soat cuk adi iboap o'ġubapuk owebe iat wap. “Ēn xipat cīcā” i'e am cebe ocēġ'aecōġcōġ.

⁹ — Owap pit cuy ecēġ'aecōġcōġ ġu! — i bit o'e owebe. — Ōn tak ebure ma, wuykitpitpiyū bure dak — io'e. — Deus ekawēn muwēnuwēn ōn eybuxim — io'e. — Pūġ taġ ma wuyju kūyjobit ijudup peat ekawēn kay — io'e owebe. — Deus wap acā ecēġ'aecōġcōġ “Ēn xipat cīcā” i'e am cebe — io'e. ¹⁰ — Gaxīn ma soat je'bapuk ijudup peat ekawēn taġ ma — io'e. — Imēnpuye ebu'um ġu juy eġuy apēn ġuyjom je'bapuk iap muwēn ām itaybit'ūmayū be — io'e. ¹¹ — Apēn ip jekukum ġasū iap

puxim jeeku ip ipi juayū. Ikērēat mujurūgrūḡ ma jeedop ip ikērēat mujurūgrūḡ'ukayū. Ikērēat kay acā jeedop ip ḡebum ikērēat kay ḡebumayū. Xipacat muḡēḡēm pit jeedop ip xipacat muḡēḡē'ukayū. Soat taḡ iisu jeedop ip soat taḡ iisuayū — io'e owebe.

¹² — “Eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop,” i'e'em Jesus. “Gaxīn ma ḡuto oajēm,” i'e'em. “Wetaybit cīcā eyekukuam,” i'e'em. “Apēn ipi daḡ pima juk adi oekuku ip iaptei ōn ma oteida soat pe ipi juayū be,” i'e'em Jesus. “Xipacat oḡūm xipacayū be,” i'e'em. “Ipiat pit osupi'ajoat xipat'ūmayū be,” i'e'em Jesus — io'e owebe. ¹³ — Soat ka'ūm pima ōn kuy kake. Soat i'ūm puje dak ōn pit kake,” i'e'em Jesus — io'e. — Ka'ūma kake bimaat ōn. Soat'ūm pimaat tak ōn ma. Koapat ōn. Kanomūmat tak ōn ma,” i'e'em Jesus — io'e.

¹⁴ Icocok jeedop ip jesay iwuywuyat kukayū—iisuat kukayū.

— Eyesay iisuat pima, “Eymutaicinap'a epeya'o juy. Ya'o pi ḡu eywebe,” i je'e Deus eywebe. “Epeōm cuy okay ikaboḡatka exīntabi daḡwi,” i je'e eywebe. ¹⁵ Wūy ma ikaboḡatka wi jeedop ip ikērēat muḡēḡēap eperē'ūmayū bit, ibukaypacayū dak, ikērēat muḡēḡē'ukayū dak, wara'acat o'yaoka'ibiyū dak, deusbaroyū kay itabucayū dak, napapa'ukayū dak, warara'acat muḡuykukuku'ukayū dak — io'e.

¹⁶ — Jesus ōn — i'e'em. — Ōn cuk wekawēn tojtjot'ukat oḡudot eymukūyjo am apēn ḡuyjom je'bapuk iam — i'e'em. — Okay itabucayū mukūyjo am oḡudot — i'e'em. — Ipi kukat Davi naxeḡebit ōn — i'e'em. — Kasopta buxim ōn—tasopata buxim—kabiada buxim — i'e'em Jesus.

¹⁷ — Ejot cuy! — i'e'em Deus biōḡbuk, iwadip tak.

— Ejot cuy! — i juy je'e ip ijop ekawēntup coco'ukayū dak.

Ibipurukat cuy jeedot. Tikōn pinayū wuymutaicinapti idikōn. Tidei'ūma idikōn ip.

¹⁸ Joāo ōn. Ijoptup ekawēn coco'ukayū oyawē ḡasū. Kaypatpan ḡu ōn e'em. Icēmān ōn e'em. Apēn Deus warēmtaksuḡpi supi'ajoat kūyjobit'ūmayū be iap ibararak opop ijudup pe.

— Eyabewiat ekawēn iboap ekawēn muacokcoḡ pima, Deus imēn ma ipiat supi'ajoat eywebe — i ōn e'em eywebe.

¹⁹ Ijudup ekawēn'in imuwēn pu'u bima bit ya'opi je'e eywebe wuymutaicinap'a. Epeōm ḡu ikaisuatka be—Deus ka be. Apēn ibo ka ikadip cīcā iap ibararak opop ijudup pe.

²⁰ — Gaxīn ma ḡuto oajēm waram — i'e'em soat iboap o'ḡuwēniat. — Oajēm ma — i'e'em ixē—Jesus e'em.

— Imēn cuy jajēm — i ōn tak e'em.

— Ejot cuy! — i ōn e'em wuykukukat Jesus pe.

²¹ — Jesus, xipan cuy soat ebekitkiyū ejukuk — i ōn e'em wuykukukat Jesus pe.

Ibūrū ma.